

בשם ה'
נעשה
ונצליח

עש"י

עמ"י

ספר לקוטי מוהר"ן

הוצאת

קרן ר' ישראל דב אודסר זצ"ל
להדפסת והפצת
ספרי רבי נחמן מברסלב זיע"א
פעיה"ק ירושלים תובב"א

בס"ד

קרן ר' ישראל דב אודסר זצ"ל

להדפסת והפצת ספרי

רבי נחמן מברסלב זיע"א

ת.ד. 5805 ירושלים

לעי"נ הרה"ח ר' ישראל דב

ב"ר אייזיק שלמה זצ"ל

תלמיד הרב ישראל קרדונר זצ"ל

תלמידו של הרב משה ברסלב זצ"ל

תלמיד מוהרנ"ת זי"ע ועכי"א

תלמידו של רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע ועכי"א

נלב"ע ח"י חשון תשנ"ה

ולע"נ זוגתו מרת אסתר מינדל

בת ר' פנחס הכהן ע"ה

נלב"ע כ"ה תמוז תשכ"ה ת.נ.צ.ב.ה.

ההפצה היא לכל מאן דבעי במחיר הקרן

ללא מטרות רווח ובסיבסוד

לפרטים טל. 02-6287628 — 052-442189

פקס: 02-6260702

© כל הזכויות שמורות

Printed In Israel

צילום ולוחות פרנק ירושלים

ספר לקוטי מוהר"ן

הנכבד והנורא מי כמוהו מורה. היוצא בקדושה ובטהרה. מפי קדש קדשים. נבון לחש וחכם תרשים. הלוא הוא כבוד אדונו מורנו ורבונו. הרב האמת. הנאון הקדוש האמתי. נחל נובע מקור חכמה. אור ישראל וקדושו. המפרסם בכל קצוי ארץ וים רחוקים. שמו קדש מורנו ורבונו הרב רבי נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה, מקהלת ברסלב. בהרב הוסיק והסיד מו"ה שמחה זצ"ל. בן לאותו צדיק הרב הקדוש המפרסם מו"ה נחמן הארדיענקיר זצוק"ל. ומצד אמו הצדקת המפרסמת בשם טוב מרת פינא זצ"ל. הוא גין ונבד להרב הקדוש רבן של כל ישראל. ק"ש מו"ה ישראל בעל שם טוב זצוק"ל. ישמח אבדי ואמך ותגל יולדתה. עשרת זקנים בגיבנים. בזכותם יאיר עלינו חסדי דוד הנאמנים. ונופה לחוות בנעם ה' פנים אל פנים. חיש קל מהרה נשוב לציון ברננים. במהרה בימינו אמן:

הוצאת

קרן ר' ישראל רב אודסר זצ"ל

להדפסת והפצת

ספרי רבי נחמן מברסלב זיע"א

פעיה"ק ירושלים תובכ"א

מפתחות ע"פ סדר התורות

תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד
א	אשרי חמימי ררך	א	זו	ואבלתם אכול ושבעו.	נה:	צג	מור"מ באמונה.	צה:
ב	אמור אל הכהנים	א:	מח	על אשר מעלכם.	נו:	צר	זכר חסרו ואמונתו.	צה:
ג	אקרוקתא	ב:	מט	לשמש שם אוהל כהם.	נו	צה	כשפרנסו הרור.	צו
ד	אנכי	ג	נ	הצילה מחרב נפשי.	נט	צו	זומם רשע לצדיק.	צו
ה	בחצוצרות	ה	נא	אמר ר' עקיבא.	נט	צו	אלקים אל דמי.	צו
ו	קרא את יהושע	ו:	נב	הניעור בלילה.	ס	צה	גל של עצמות.	צו:
ז	ואלה המשפטים	ח:	נג	ה' הרעת.	ס:	צמ	ואתחתן.	צו:
ח	ראיתי מגורת ורב	ט	נד	ויהי מקץ וברון.	ס:	ק	ענין כעם של צדיקים.	צו:
ט	תהומות יכסימו	יא:	נה	אבא שאול אומר ארץ ישראל.	סג	קא	בקרב עלי מרעים.	צו
י	ואלה המשפטים	יב:	נו	וביום הביכורים.	סד:	קב	אתה תהי' על ביתי.	צו:
יא	אני ה' הוא שמי	יד:	נז	שאלו את ריב"ק.	סז:	קג	כל המונע הלכה וכו'.	צו:
יב	תהלה לרור	טו:	נח	תלת נפקין מחר.	סט	קר	בשביל שאמר משה וכו'.	צו:
יג	אשרי השגחה	יז	נח	היכל הקדוש.	ע	קה	עיו וחזרת י"ק.	צו:
יד	להמשך שלום	יח:	ס	פתח ר' שמעון.	עא	קו	אשרי משכיל אל דל.	צח:
טו	אוד הגנוז	כ:	סא	חרי ר' שמעון.	עד	קז	כי תצא למלחמה.	צח:
טז	ר' יוחנן משתעי	כא:	סב	ויסב אלקים.	עה:	קח	זבחי אלקים רוח נשכרה.	צח:
יז	ויהי הם מדיקים	כא:	סג	סוד כוונת המילה.	עז	קט	יש הבדל.	צט
יח	קרטלייתא	כד	סד	בא אל פרעה.	עח	קי	לא ימוש.	צט
יט	תפלה לחבקוק	כה:	סה	ויאמר בועז אל רות.	פ	קיא	ראש בני ישראל.	צט
כ	תשעה תקונין	כו:	סו	ויהי נא פי שנים.	פא:	קיב	צדה תעשה לחיבה.	צט
כא	עתיקא טטיר וסחים	כז:	סז	ויבן ה' את הצלע.	פב:	קיג	ונפרעין מדעתו וכו'.	ק
כב	חותם בתוך חותם	כז:	סח	חומר איסור כעם וגולה.	פג:	קיר	המכסה שמים בעבים.	ק:
כג	צוית צדק.	לד:	סט	חומר איסור כעם וגולה.	פו	קסו	ויעמוד העם מרחוק.	ק:
כד	אמצעייתא דעלמא.	לו:	ע	ויהי ביום השמיני.	פז:	קסז	צדקה מציל מעבירות.	ק:
כה	אחוי לן מנא.	לו:	עא	קשה מאד להיות מפורסם.	פח	קצו	מה שקשה לישן במוצאי שבת.	ק:
כו	רציצא א'.	לז:	עב	להתחזק בכל פעם נגד היצה"ר.	פח:	קח	כשלומד טוב לפרש בל"א.	קא
כז	רציצא ב' שלום.	לח:	עג	כי תעבוד במים.	פט	קיט	יכולה היא שתרחם.	קא
כח	בני לן ביתא.	לט	עד	רומה על השמים.	פס:	קך	מה שצדיקין לנסוע להצדיק.	קא
כט	האי נבאר רכעי איתתא.	מ	עה	יברכנו אלקים.	צ:	קכא	או אמרתי תנה באתי.	קא
ל	מישראל רסבינא.	מא:	עז	ויהי אחר הדברים.	צא:	קכב	וגם נצח ישראל.	קא:
לא	אית לן בידא.	מג:	עז	והיה ה' למלך.	צב	קכג	העיקר לקשר עצמו להצדיק.	קא:
לב	אד' שפתי תפתח.	מו:	עח	ויתן עוז למלכו.	צב	קכד	זמרו למי שמנצחין אותו ושמת.	קא:
לג	מי האיש החפץ חיים.	מו:	עט	כחם כה'.	צכ:	קכה	אכלוהו היום.	קא:
לד	ואתם תהיו לי ממלכת כהנים.	מח	פ	ה' עוז לעמו יתן.	צג:	קכו	וי לרדא כר תסתלק.	קא:
לה	אשרי העם ודקא.	מט	מא	עלו זה בנגב.	צד	קכז	שמירת הבגדים.	קא:
לו	בקרב עלי מרעים.	נ	מב	הנעלבים וכו'.	צד	קכח	כחלינו לעיני'.	קא:
לז	דרשו ה' ועוזו.	נא	מג	מתן בסתר.	צד:	קכט	ארץ אכלת יושביה.	קב
לח	מרכבות פרעה וחילו.	נב	מד	במה הארכת ימים.	צד:	קל	כל הגורל מחבירו.	קב
לט	ונתתי עשב.	נג:	מה	פוסעים א'.	צה	קלא	להתירא מן הכבוד.	קב
מס	אלה מסעי.	נג:	מו	פוסעים ב'.	צה	קלב	מעין דנפיק מאתר חר.	קב
מא	ריקורין.	נג:	מז	תתן אמת ליעקב.	צה	קלג	ואורח צדיקים כאור נוגה.	קב
מב	ורא כצר להם.	נד	מח	המכסה שמים בעבים.	צה	קלד	עבודה גדולה לומר תורה.	קלד
מג	להתרחק מריבונים של רשע.	נד	מט	ותחסרהו.	צה:	קלה	כי אקח מועד.	קד:
מד	מחאת כפיים כתפילה.	נד	צ	אנכי אשמח בה'.	צה:	קלו	אל תרין את חבירך.	קג
מה	מחאת כפיים כתפילה.	נה	צא	ויהי ידיו אמונה.	צא:	קלז	חלקי ה'.	קג:
מו	מחאת כפיים כתפילה.	נה	צב	ע"י מה שאדם נע ונר.	צה:	קלח	לך אמר לבי.	קג:

מפתחות ע"פ סדר התורות

תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד
קלט	צחק לפניו יהלך.	קג:	קפס	ליהר מעצבות ועצלות.	קי	דלח	כשב' אנשים מתולקים.	קטו:
קט	וכיד כל אדם יתחום.	קג:	קצ	ויענו כל העם.	קי	דלט	ומגיד לארם מה שיחיו.	קטו:
קטא	אם יזכה שירגיש כאב חבאיו.	קג:	קצא	נ"ע ושי" עולמות.	קי:	דט	כל ההשפעות.	קטו:
קטב	מי שא"א לו ללמוד.	קג:	קצב	מעלת דיבור אמת של הצדיק.	קי:	דמא	כשיש רינים ת"י.	קטז
קטג	לקבל עצה מהצדיק.	קד	קצג	המתשבה יש לה חוקף גדול.	קיא	דמב	א"א דקליפה.	קטז
קמ	אין אדם מת וחצי וכו'.	קד	קצד	מי שרצה כבוד הוא שומה.	קיא	דמג	כל השירים קודש.	קטז
קמא	אין אדם מת ב'.	קד	קצה	בצר הרחבת ל.	קיא:	דמד	מי שמעורב בין העכו"ם.	קטז
קמו	ערות ה' נאמנה.	קד	קצו	אל תעש תפלתך קבע.	קיא:	דמה	יש חררי תורה.	קטז
קמז	עוות דקדושה.	קד	קצז	לה"ר פונם ענינות.	קיא:	דמו	לפעמים צריכין גדלות.	קטז:
קמח	מדת היראה.	קד:	קצח	כשא' צועק.	קיא:	דמו	ענין תיקו.	קטז:
קמט	חצות.	קד:	קצט	אלמן.	קיא:	דמח	סיפורי מעשיות מצדיקים.	קטז:
קנ	דמות דיוקנו של אביו.	קד:	ד	הטעם שהצדיקים.	קיא:	דמט	עיקר הגבורה בלב.	קטז:
קנא	סגולה לזרע של קיימא.	קד:	דא	בפסח צועקין בחפלה.	קיא:	דנ	דע שכל מיני צער.	קטז:
קנב	כשבא נשמה קדושה לעולם.	קד:	דב	כל מי ששכלו קטן.	קיא:	דנא	דע שע" מלחמות.	קז
קנג	ענין קבלת פני ת"ת.	קה	דג	מסיפורי דברים של הנשים.	קיא:	דנב	כשיש אחדות בין הצדיקים.	קז:
קנד	להעלות יראות נפולות.	קה	דד	מעלת הצדקה.	ריא:	דנג	מיעוט שינה.	קח
קנה	אריכת אפים ע"י א"י.	קה	דה	תיקון למקרה לילה.	קיד	דנד	ענינים הם רברים נבונים.	קח
קנו	לב טהור.	קה:	דו	תעיתי כשה אומר.	קיד	דנה	כשהאדם מאמין בהצדיק.	קח
קנו	כל הנהנה מד"ת.	קו	דז	כל הדיבורים.	קיב:	דנו	שם אתה.	קח
קנח	כמה בני אדם סיפור.	קו	דח	צופה רשע לצדיק.	קיב:	דנז	כי תבא בברם.	קח
קנט	רע שיש אמצעי.	קו	דט	תפילות כנגד תמידין.	קיב:	דנת	רבים רודפי.	קח
קס	הרפק נוקש באדם.	קו:	דז	מ"ט באמונה.	קיג	דנט	כשאדם מתבודד.	קח
קסא	המחלוקת מנביה וכו'.	קו:	דזא	שנוסעין על ר"ה לצדיקים.	ריא	דנס	השם הוא הנפש.	קח
קסב	בימי המגיד ו"ל.	קו:	דזב	מתאח כף.	קיג	דנא	כשנופל אדם ממדרגתו.	קח:
קסג	לפעמים מונח הדיבור.	קו:	דזג	דע שיש שם.	קיג	דסב	התחדשות התורה.	קח:
קסד	סיפורי דברים של הצדיק.	קו	דזד	בדורות הראשונים.	קיג	דסג	חולי הקדחת ר"ל.	קח:
קסה	ואהבת לרעך כמוך.	קו	דזו	כ"ר מיני פדיונות.	קיג	דסד	צדקה הוא תיקון הברית.	קח:
קסו	כשהעולם אצל הצדיק.	קו	דזז	ביטול הטבע אם כל תי.	קיג:	דסה	טעם שבירת כלי חרס וכו'.	קח:
קסז	דע והאמין.	קו	דזח	וזכו תורת משה.	קיג:	דסז	ולמקנה עשה סוכות.	קט
קסח	גדלות.	קו	דזח	דע שלפעמים.	קיג:	דסז	שבועות הוא רפואה.	קט
קסט	והיה עקב.	קו	דזט	בצע אמרתו.	קיג:	דסח	כשאין האדם מסתכל.	קט
קע	ה' מה רבו צדי.	קז:	דכ	יש כמה דברים יקרים.	קיד	דסט	מירות הצדיק.	קט
קעא	ורבים מישי ארמת עפר.	קעא	דכא	ע"י שנותנין מעשר.	קיד	דער	כמו שיש התעוררות.	קט
קעב	כל החסרונות.	קז:	דכב	צריך להיות תמיד בשמחה.	קיד	דעא	עוות דקדושה.	קט
קעג	ע"י הכתב.	קז:	דכג	כשהצדיק צריך לבקש.	קיד	דעב	היום אם בקולו תשמעו.	קט:
קעד	נא רפא בנימ' וכו'.	קח	דכד	אפילו הרחוקים מן הצדיק.	קיד	דעג	דע שיש בנים.	קט:
קעה	בכ"י מתוך שמחה.	קח	דכה	כשהריאה בשלימות.	קיד	דעז	דע שיש רשעים.	קט:
קעז	לגרש ררות שטות.	קח	דכו	מה שהרשעים מומרים וכו'.	קיד:	דעח	דע שכל מצות.	קט:
קעז	ויאמר ה' סלחתי כדברך.	קח	דכו	יהיו כתציר נגות.	קיד:	דעז	אכילת שבת.	קט:
קעח	ווירוי דברים.	קח:	דכז	כשהקב"ה מסתכל בנשמה.	קיד:	דעז	צריך כחמר יפרת.	קט:
קעט	תענית מבטל מחלוקת.	קח:	דכז	דע שיש עצים.	קיד:	דעח	על חלף טוב.	קכ:
קפ	סגולת הפדיון.	קט	דל	להכיר בפנים של התלמיד.	קיד:	דעט	יש שאומרים תורה.	קכ:
קפא	כשמתקשרים בקשר.	קט	דלא	כשעה שאומרים וצבא וכו'.	קיד:	דפ	מי שצריך לדון בד"ת.	קכ:
קפב	כל מה שמדברים בספירה.	קט	דלב	כשעה שאומר הללו.	קטז	דפא	אפילו אדם פשוט.	קכא
קפג	הצדיקים יושבין בעיגול.	קט	דלג	כשמתגברים מתשבות ורות.	קטז	דפב	אומרה לאלקי בעודי.	קכא
קפד	אור ישר ואור תורה.	קט:	דלד	סיפורי מעשיות מצדיקים.	קטז	דפג	יש ב' צדיקים.	קכב
קפה	כד ישראל אשתלימו.	קט:	דלה	מי שהולך ונחלק.	קטז	דפד	קבעת עתים לתורה.	קכב:
קפו	מה שמספרין מופתים.	קי	דלו	מי שנוהג רבנות בכשרות.	קטז:	דפה	מעמה כי טוב סחרה.	קכב:
קפז	ולך ה' החסד.	קי	דלז	עיקר הנינון.	קטז:	דפו	שערי גן עדן.	קכב:
קפח	צריך לנסות להצדיק.	קי						

הסכמות

הסכמת הרב המאור הגדול הקדוש, עטרת תפארת ישראל, מנורה הטהורה, אור שבעת הימים, אור בהיר בשחקים, אור צח ומצוחצח, אור טמיר ונעלם, קודש הקדשים, המפורסם בכל קצוי תבל לשם ולתהלה מורנו **יעקב יצחק מלובלין** זצלה"ה בעמח"ס 'דברי אמת ושאר ספרים':

הנה יד כתובה אלי באצבע אלקים הרות, אשר שלח אלי חד מן קאמיאי, הלא הוא מחותני, תביבי וידידי, הרב המאור הגדול, איש קדוש, מופת הדור, נר ישראל, פטיש החוק, עמוד הימיני, מו"ה **נחמן נ"י**, ליקוטים המלאים לה אמיר מלא גודש ביראת אלקים בדברים מושכלים שכל אלקים, ועיינתי בהם על נכון, והנה מאד ישרו בעיני דברים נכבדים כאלו ולית דין צריך כושש, כי הדברים מאלהם עידון ויגידון דבר אמת אמיתו לפי עניינו ודברי אלקים חיים. והנה לא נברא רבא לא צריך לדירי ולא לדכוותי, כי מה אני ומה חיי שפל ונבזה חרל אישים ומעולם לא הלכתי בגרולות ובנפלאות ממני ליתן הסכמה על ספרים חדשים, אמנם לאהבת האמת אמרתי ענוותנותיה דמר גרמא לי, והגני מן המסכימים להוציא לאור תעלומות חכמה, והגני לא אבא על הלשונות אשר יעשה כמותה בהדפסה כערך עשרה שנים מיום דלמטה כי כלא זה ליקום כארור אשר ישיג וכו', ולהשומע תבוא עליו ברכת טוב. היום יום גמל כ"ו ימים לחודש טבת תקס"ח לפ"ק פה לובלין. כ"ד האוהבו הגם שאיני יודעו ומכירו ומצפה טובתו ובריאותו ושלמו תמיד.

הסכמת האדם הגדול בענקים, בהיר הוא בשחקים, כבוד הרב הגאון האמיתי, זקן ויושב בישיבה, איש אלקים, מופת הדור, עטרת תפארת ישראל חסידא, סבא קדישא, אספקלריא המאירה, לו נפתחו שערי אורה, כנגלה ובנסתר ידיו רב לו, תהלתו מלאה ארץ, כקש"ת מו"ה **ישראל זצלה"ה** מגיד מישרים דק"ק **קאזניץ** בעמח"ס ספר עבודת ישראל ושאר ספרים:

לכו חזו מפעלות אלקים אשר פעל ועשה איש חי רב פעלים מקבציאל שקיבץ על יד זקוקין נגורא ובעורין ראשא אשר לקט במאמרים אומר לגלגולת איהו יאה וגולתיה יאה ליקוטי אמרים דברים נפלאים ונורא הוא סביביו, ששלח אלי חד מן ידידי ה"ה הרב המאור הגדול בנן של קדושים מופת הדור גדול מרבן שמו נורע כשערים מו"ה **נחמן נ"י** נכר לרבינו הק' **בעש"ט** זצלה"ה איש רוצה להעלותו על מוכח הדפוס להוציא לאור תעלומות חכמה, וראיתי בהם דברים ערכים נעימים וחדודים עמוקים מאד איש לפי ערכו. ומה נכבד היום אשר יצאו לאור דברים כאלו אשר להם דומה תהלה. והגני מן המסכימים להעלות על הדפוס דברים יקרים מפז ומפנינים וראויים להכניסם לפני ולפנים. אמנם מראנה מדבר פן יקום איש או אשה ויעשה כמתכונתה ע"י עצמו או ע"י גירא דיליה, לכן הגני נזר בגזירת נחש לשונות דרבנן וליקום בארור כל משך י' שנים מיום גמר הדפסה, ולהשומע יונעם ותבוא עליו ברכת טוב.

יום ג' דלת שבט תקס"ח לפ"ק, פה ק"ק **קאזניץ** יצ"ו.
נאום **ישראל** בהמנוח מו"ה **שכתי** מ"מ דפה ק"ק הג"ל

יעקב יצחק במוהר"ר **אברהם אליעזר** הלוי הורוויץ:

הסכמת הרב הגאון המובהק, המפורסם בכל קצוי ארץ וים רחוקים, האדם הגדול בענקים, החריף ובקי בכל חדרי תורה רקיע לשחקים, נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החזק כק"ש מו"ה **אפרים זלמן** מרגליות מבראר זצלה"ה, בעמח"ס שאלות ותשובות **בית אפרים** וספר **פרי תבואה** ושאר ספרים:

שמוע שמעתי אפרים, זה ימים כביר קל יזע פגיא דמשבחין ביה בדבר נחמן ראדם גדול הוא בתורה ובחסידות, איש קדוש מבין חידות, יודע תעלומות חכמה ושורשן שדות, מפענת נעלמים

לכבוד ידות בוצינא קדישא חסידא ופרישא קדוש יאמר לו כל רו לא אנם ליה מו"ה **ישראל בעש"ט** ז"ל, והרב מוהר"ר נחמן הולך בעקבות אבותיו הקדושים ועשה חיבור לטהרה על דברי מאמרים אשר בש"ס שהמה פתומים וצריכים לדורשם. ואף שלא היה לי פגאי לעיני עליו, אך אפם קצוה ראיתי שהרב הג"ל טרח בגיעה רבה לפענת כל נעלמים ועל מה אורני הוטבעו חיבו ממחקים מה מתוק מדבש היוצא מהארץ קדוש יאמר לו רבינו האר"י ז"ל, ולזאת נמתיי במצני הראוי שכבר קדמוני הרבנים מובהקים גדולי זמננו להביא החיבור של הרב מוהר"ן לבית הדפוס, גם יד תיכון עמהם. וכל המסייע לדבר מצוה מן ה' יהיה שכרו כפול מן השמים, כי היכי דלעביד נייח נפשיה של הרב מוהר"ן הג"ל להחיש מעשהו להוציא מחשבתו מכת אל הפועל, ואצ"ל שלא לגרום ח"ו היזק להרב מוהר"ן הג"ל. וכל השומע לדבריו אלה ישכון כחם כדד ושאנן ויהי הודו וזכה לראות בכיאת משיח צדקנו אשר שמו ינון. הכ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה אור ליום ג' כ"ה לחודש שבט תקס"ח פה ק"ק בראר יע"א:

נאום הק' **מאיר** בא"א מ"ו הגאון המנוח מו"ה **צ"ה** זצלה"ה חפ"ק הג"ל והגליל יצ"ו:

הסכמת הרב הגאון החסיד הקדוש המפורסם, בוצינא קדישא, נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החזק, ק"ש מוהר"ר **אברהם חיים זצ"ל** אב"ד דק"ק **זלאמשוב** בעמח"ס ספר **אורח לחיים**:

הנה קבלתי מכתב אדם גדול בענקים, וארמזו ואכנהו ולא ידעתי, ה"ה הרב הגדול בוצינא קדישא מופת הדור נר ישראל פטיש החזק קדושת שמו החסיד המפורסם בנן של קדושים מחו"ר מוהר"ר **נחמן נ"י**, ובקש שאסכים על הדפסת ספרו הקדוש. וראיתי בו, ובמעט דבש שהטעמתי האירו עיני, וראיתי שאין צריך להסכמות, וכפרט שכבר הסכימו גדולי הדור גאון זמננו, אך אין מסריכן לגדול, ובאתי כיהודא ועוד לקרא. והגני נזר בגזירת התורה לכל ימי שום אדם מגבול שנבלו הראשונים עשרה שנים מיום דלמטה, ולהשומע יונעם.

הכ"ד המדבר לכבוד התורה, יום ה' י' שבט תקס"ח לפ"ק, פה ק"ק **זלאמשוב**:
הק' **אברהם חיים** בהרב מוהר"ר **גדליה זלה"ה**

ומגלה רזים במקרא תלמוד ואגרות, ירושה היא לו מאבותיו אבות מכלל דאיכא תולדות, שכן יונק מגידולי הקודש חומר מגזע האלקי המפורסם הבעש"ט ולה"ה איש חמודות, וזרעו לכרבה זרע קודש שמם ומעשיהם עליהם מעירות, כי האנשים אנשי מדות, מושכים הלכות בחבלי מוסריהשכל משמחי לב ומאירות עינים וכושל ברכים יקומון ועל רגליו מעמידות. ונפק מבנייהו אילנא רכרכא ותקיפא ורב נחמן חסידא שמי, ואמליך וכתב שופרא ושבתא ופרושי דקראי ואגדות דרכה בר בר חנה, זה פרישתו לקדושה כהאי תנא דכעי כוונה. אלו ואלו בגוים מנעמים, נאהבים ונעימים, לקדואים והולכים לחומם. ערכים על און שומעת מחליל ותופת, מתוקים מרכש ונופת. והרב החסיד הג"ל בקש זאת מידי למחמי חתימת ידי אכתבי כחוכ הדר כקודש נאדר. ואם אמנם אני איני כדאי ששלח אלי וכפרט כי איכבה אוכל וראיתי כדברים העומדים ברומו של עולם, ולא כאתי כמשפט על כל נעלם, תמן מתלין מתליא ארייותא קומיכון ואחון שאלין לתעליא. אפם כי עז אהבתי כמים רבים לא יוכלו לכבות, חבר אני לכל דיאי השם וכל קדושי ואוותה נפשי לעשות רצון צדיק כ"כ. אמרתי ויהי מה ארוצה, לפי השעה הנחוצה. והצצתי ראשי פרקים, כמצין מן החרכים. ומצאתי בהם דרכים של טעם, לחם סתרים יעם. וכל מה שכתוכו מצטרף לקודש. ונשאתי את ידי להיות מסכים הולך על דברת גדולי הרור אשר קדמוני, ונמצאתי לאשר בקשוני. וחזינא לאצטרופי כצידוף דרבנן, קדישי עליזון, לתורה ולתעודה, ועל ספיד גורחם די הרה, גזירה ותופסת ער עשרה שנים מיום העלוותו על מוכח הדפוס חר הקרב יידא לנפשו מחמת חנינים ודאש פתנים. ושומע לדברי חכמים, יתחל כמאכ תמימים. דברי זעירא דמן תברייא חותם על דבר אמת לסדר והסדירותי מחלה מקרבך ולמספר ימך אמלא לפ"ק בראד. הק' אפרים זלמן מרגליות מכראד

אלו ההסכמות כבר ניתנו על ההרפסה הראשונה, שנרפס זה הספר הקדוש כק"ק **אוסטרדהא** כח"י רבינו המחבר זצוק"ל, בצירוף שאר ההסכמות מגדולי נאוני וחסידיו הרוד, ומרכז ענוותנותו הנעזם לא אבה להרפסם, ומרוב הזמן נאכרו רוב ההסכמות. וכעת מדי עברי באמתחת הכתבים לחפש אחר חידושים חדשים שלא נרפסו מקודם, מצאתי דאתי לירי אלו השלשה הסכמות משלשה נאוני מצוקי ארץ האלה, בכתובת ידם וחתימתם ממש, כאשר הנה הנם בדינו, אמרתי מאת ה' היתה זאת להרפסם, ויכתבו בספר ויוחקו, יתנו עדיהן ויצדקו: (כ"ז מועתק מהרפסה השניה) וכעת מצאנו באמתחת תלמידיו הקדושים עוד שני הסכמות משני עומדי עולם קדוש עליון המגיד דק' קאנצין והחזרה מלובלין אמרנו טוב להרפסם ג"כ לקיים מ"ש אל חמנע טוב מבעליו כו' וזכות הצדיקים הק' יצונו עליו תל כל ישראל ובה לציון גואל בבר"א

הקדמה

תדור אתם ראו דבר ה'. שמעו לא נאמר אלא ראו. ראו כי ה' נתן לכם מקדון, דברים העומדים ברומו של עולם, כמאמר רבננו וכוונתו לברכה (פסחים ק"ט): ולמבטא עתיק - זה המבטא דברים שפסח עתיק יומין, ואיבא דאמרי: זה המבטא דברים שפסח עתיק יומין. ותרגומו כמאמר איתנהו בהאי חבורא קדישא, כי הוא מגלה ומבטא, מגלה ומבטא דברים עליונים ונעלמים, חרושים חרשים והקדמות יקרות, נוראות ונפלאות, עצות מדחוק אמונה אמן, תובענים ממקור מים חיים, מקור עליון ונורא מאד. עיר גברים עלה חכם וירד עז מבטחה, דרך כמה עצומים והשתלשלות מעלה לעלול, משכל עליון לשכל תחתון, ער אשר נתלכשו בלבושין האלו בחלוקה דרבנן. בדרך צחות ונאות, וברדושים ערכים ונפלאים ומתוקים לחך, בדרך חכמה וטעם ונפלאות וסבא ודרך חיים תוכחות מוסריהשכל, הנוער כאש עד לב השמים. וכל תורה ותורה שגלה לעם סגולה, כלם מלאים עצות נפלאות ונוראות לעבודתו האמתית ותברך, באשר יראה הרואה בעיניו, אם ישים לבו עליהם באמת לאמתו. כי אך לזה היתה בנותו הקדושה, לעורר ישנים ולהקצין נרדמים, להשיר לבות בני-אדם, אחינו בני-ישראל, אליו ותברך, לאמר לאסורים צאן, לאשר בחשך הגלו, לפקח עינים עורות, ולהוציא אסורים בבואם, להוציא ממסגר אסיר, מבית-כלא יושבי חשך, האסורים בתאוותיהן, והלכודים בהבלהם, והנרדמים בפגולותיהם, להפזר לבבם אליו ותברך להשיכם אל ה' באמת בדרך הישר (תנבון) לפניהם, בדרך אשר דרכו בו אבותינו מעולם:

והנה דבר שפתיים אך למחסור, להאריך ולהרחיב הרבה בשכח הפלגת גרלת מעלת קרשח נוראות הספר הקדוש הזה הנורא מאד, כי מי שירצה להסתכל בו בעין האמת, יראה ויבין בעצמו עד היכן הרברים מגיעין. ומי שלבו חלק, ואינו חפץ בתבונה קרשח הספר הזה, לא יועילו לו דברי אלה. אולם לכל אחי ורעי ארבה נא מעט מרדכי הספר הקדוש הזה, ויחר מזה יראו בעצמם, יראו עיניהם וישמח לבם. והוא, כי כל תורה ותורה מרדכי הספר הקדוש הזה מבררת מבטא ובטא דברים פרטיים, מבטא ובטא מדות טובות, מבטא ובטא מצוות תורתנו הקדושה, ומתרחקות מדות רעות; וכל תורה ותורה מבררת מרברים מיתרים, מה שלא נברר בתורה השניה, וכן כלם. כגון

הנה דבר שפתיים אך למחסור, להאריך ולהרחיב הרבה בשכח הפלגת גרלת מעלת קרשח נוראות הספר הקדוש הזה הנורא מאד, כי מי שירצה להסתכל בו בעין האמת, יראה ויבין בעצמו עד היכן הרברים מגיעין. ומי שלבו חלק, ואינו חפץ בתבונה קרשח הספר הזה, לא יועילו לו דברי אלה. אולם לכל אחי ורעי ארבה נא מעט מרדכי הספר הקדוש הזה, ויחר מזה יראו בעצמם, יראו עיניהם וישמח לבם. והוא, כי כל תורה ותורה מרדכי הספר הקדוש הזה מבררת מבטא ובטא דברים פרטיים, מבטא ובטא מדות טובות, מבטא ובטא מצוות תורתנו הקדושה, ומתרחקות מדות רעות; וכל תורה ותורה מבררת מרברים מיתרים, מה שלא נברר בתורה השניה, וכן כלם. כגון

והנה דבר שפתיים שהדברים גלויים ומובנים קצת עלי פי פשוטן

התורה המתחלת: אמר אל הכהנים (דברים כ), מרבית מתפלה ושמירת הברית שתלוים זה בזה, ושאריבין בחינת משפט לידע איד ללחם עם החרב הזה וכו', ובשכיל זה צריבין להפדש צדקה קדם התפלה וכו'; ומענין מחשבות ודוח שבחפלה; ומענין למור התורה הקדושה, ומהקמת המשכן וכו'; ושאריבין לקשר התפלה להצדיק שבורד וכו'. וכל אלו הדברים מבארים שם בקשר נפלא ונורא אשר אין דגמתו ודורה שאחיה, כגון בחצוצרות וכו' (דברים ה), מרבית מענינים אחרים, הינו מעשית המצוות בשמחה, ומתפלה בבית, ומידאה וכו' וכו'. וכיצא בזה בשארי תהודות, כי כל דברי הספר הקדוש הזה מלא עצות טובות ונוראות, ומרבית מכל המדות ומכל המצוות הנהגות, ומתחמקת ושמירת כל התאמות: מתאמת נאמן ותאמת כמון ותאמת אבילה, מתחמקת הכבוד וכעס וקפידות ונדלות (ומעלת האמת ועצם גנות השקר), מתחמקת העצבות והעצלות, מפגם הרבוי, מלשון הרע וריביות וכו', מפגם הראות ומפגם כל החושים, מקדשת העינים והחפס והאונים והפה, שהם שבעת הדורות המאידין אל מול פני המעודה הקדושה; מקדשת שבת ויום טוב וראשית רש; משלש רגלים ככלל, ובפרטיות מכל רגל ורגל בפני עצמו: מפתח, משכונות, מסבות, ומהמצוות הנהגות ככל רגל ורגל, שהם מצות אכילת מצה ואסור חמץ ושאור, וקריאת התורה וארבע בוסות בפסח, וכן ממצות סבה וארבע מינים, והושענא דרבה ושמיעת צדקת ושמחת תורה, ומקבלת התורה בשכונות, מראש השנה ותקיעת שופר ומיום הכפורים, מחנכה ופזרים, מציעית ותפילין וקריאת שמע ותפלה, מצדקה ותלמוד תורה ומשאימתין באמונה, מאמונה ומאמונת חכמים, מעונה, מידה ואהבה ומפעלות הרצון והכספין וקדשה, מתפלה בבית ובכונה, הן משלש תפלות שביום, הן מגדל עצם מעלת שאר התפלות ותחנות ובקשות, שאריבין להרבות בהם בכל יום ויום, לומר תחנות ובקשות הרבה. ובפרט גדל מעלת ההתבודדות, לפרש שחתו כלשון אשכנז לפניו יתברך בכל יום בינו לבין קונו, שישפך במים לבו נבח פני ה', ששברו להתקרב לעבודתו יתברך. ומגדל מעלת אמירת תהלים, שמנכה לחשובה, ומפעלת הבנה לפני השם יתברך, כגון המתחמקת לפני אביו, מפעלת לכ נשבר ומתחמקת העצבות. מפעלת השמחה, שאריבין להברית עצמו בכל בחותיו להיות בשמחה חמיר, והרבה עצות נפלאות לכוא לשמחה. מפעלת קדשת ארץ ישראל, מענין המשכן וביית המקדש וירושלים, מנגות המחלקת ומגדל מעלת השלום, מתשובה, מתענית, מקדשת המחשבה ומתחמקת מחשבות ודוח, וכן מכל הדברים והדרכים הקדושים שבעולם המכרחים לכל, מגדל מעלת התחברות והתקשרות לצדיקים, שכזה תלוי כל קדשת איש הישראלי. מענין גנון וכלי יגור ועשרה מיני נגינה ומהמחמקת כף וקורין, וענין אנהה וקול הברה, דברים שלא שמענו און מעולם, אשר לא נשמע ולא נראה לגלות סודות נוראות הנצרכין להעולם מאד בדברים כאלו, אשר דרכי ה' נסתרו בהם מאד.

(וענין בזה שלח, דף קסח: מה שמפליג מאד בסוד קול הברה. ובפרשת פינחס, דף ריח: שמפליג מאד בסוד מה שישאל מענינין עצמן בשעוסקין באיה דבר שבקדשה. וענין עוד במקומות אחרים בזה ובכתבים בין מחצרי חקלא, שם תראה ותכין מרחוק גדל עצם הסודות הנסמרות בכל התנועות שבגיאארם עושין, ובפרט פשעושין אותן בשכיל דבר שבקדשה, כגון מחמקת בפנים בתפלה או בשכיל שמחת מצוה, וכיצא בזה. פקח עיניך וראה והבין). ומרבית לדבר על לב האדם לחזקו בעבודתו יתברך, לכל יתאש עצמו בשום אופן, ולכל יפל משום דבר שבעולם, רק יהיה עקשן גדול בעבודתו יתברך, לכלי להניח את מקומו בשום אופן בעולם, כי חסדי ה' לא חמנו ולא כלו רחמיו לעולם. וכן מכלליות כל התורה מצוות שבתורה וענפיהם וכל מצוות דרכנו, מכלליות תורה שבכתב ותורה שבעל פה, מעלה ונסתר, הלכה וקבלה, רצון ורצון, רצון ורצון, כלם בשם יקרא, ומכלם ידבר כמה וכמה פעמים בדרבים וקשרים נפלאים וחדושים חדשים, וכלם באחר הם עצות נפלאות איד להתקרב להשם יתברך, עד אשר אין שום דבר מצוה וקדשה ועצה טובה, הנצרך לכל אדם שבעולם ככל דגא ודגא, שלא נזכר בפסר הקדוש והנורא הזה, כי מאד עמקו מחשבותיו. כי הוא מדבר מכלליות הכל בכלל ובפרט, כולל כל העולמות והדרגות שבעולם של כל אדם, כקמן בגדול, מן ראשית נקרת הבריה, שהוא תחלת האצילות, עד תכלית נקרת המרכיז של עולם העשיה הנשמי שהאדם עומד עליו, כל אחר ואחר לפי מקומו ומדרגתו באותה השעה והזמן, מן האדם הגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים, ואפלו המנחים למטה למטה בעשר כתרין ומסאבותא, אשר ירדו בעולותיהם עד השאול תחתית ומתחתיו - לכלם יעזר, ויקין ויחיה, לכל יתאשו, חס ושלום, מן הדתמים. כושל יקמון מליה, ובדבים בודעות יאמץ (וכמבאר מזה בהתורה "כי מרחמם יתגמם" בלקוטי חנניא, כסימן ז, עין שם על פסוק: כי כל בשמים ובארץ):

ומכל דבר ודבר וכל ענין וענין שהוא מדבר, על פירב ידבר ממנו כמה וכמה פעמים, וכל פעם כסגנון אחר, כדרך עצה טובה אחרת. למשל: בהתורה "בחצוצרות" (דברים ה), שם מבאר, שתפלה בבית היא בחינת רעמים, ועל ידי זה זוכין לפשט עקמימיות שבכל, ולזכות לעשות המצוות בשמחה גדולה מהמצוה בעצמה וכו'. ובהתורה "על אשר מעלתם" (דברים טו) מבאר, שעל ידי תפלה בבית זוכין לכנים, והיא בחינת סבה וארץ ישראל וכו'. ובמקום אחר (דברים פד בלקיח) מבאר, שתפלה בבית כמכל גדלות ופניית ויחשבות ודוח שבחפלה. ובהתורה "תהמת יכסיו" (דברים טו) מבאר, שתפלה בבית משם מקבלין עקר החיות, ונקמין כל העולמות: תחתים, שניים ושלשים, וחוכין לנסים ונפלאות, ולאמונה שלמה ולאדון ישראל וכו'. וכן בכל המדות והמצוות והדרכים והנהגות

מני ים. וצריך אהה המעין, שתבין ברכיו, שלפעמים מביא שמים או שלש ראיות לרבר אחר בדרך עמקות נפלא ונעים מאד מאד, ומרהיב הלשון נרמה כאלו היא ראה אחת, כי כך רך הספר הזה, שבוכת על-פירכ כמה פעמים תכת "כי" וביצא על רבר אחר, ומחמת זה נרמה שהוא טעם וראיה אחת, וכאמת הוא כמה וכמה טעמים, וכל אחר קשור בחברו, על-כן אי אפשר לחלקם, כי הם טעמים וראיות רבות בדרך נפלא מאד, וכל אחר נעוץ וקשור בחברו:

והנה לפי גרל העמקות של כל רבור ורבור היה מרואי לכתב בכל פעם "ורזק" או "והבן" "ועין היטב" וביצא כאלו הלשונות המורים להמעין ששים עין עינו שם להבין היטב, אך ראה ראיתי, כי אם-כן יהיה ההכרח לכתב במעט אצל כל רבור ורבור לשונות כאלו, לפי עצם ערכת מתיקת השכל והעמקות שיש בכל ענין וכמעט בכל רבור, ועל-פירכ יש עמקות גרול מאד ברכיו אשר לא יספיק שום לשון מאלו הלשונות. על-כן החדלתי את עמי, ומנעתי את עצמי מלכתב שום לשון מלשונות הנ"ל, רק לפעמים ולעיתים רחוקות נשמט מתחת הקולמוס איזה לשון כזה, והמעין באמת, מי שיש לו מוח בנקררו, יבין מאליו עמקות הרברים, שהם רחבים ועמקים מני ים, גבוה משמים ועמק מתהום. ומי שרוצה למעט צוף רכש אמרי נעם האלו, צריך להעמיק בעין האמת בעין גרול הרק היטב, להבין הרבר על מהותו עד מקום שיר שכלו מנעת. אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה, להבין היטב פשטיות הרברים האלה, הנאמרים בספר הקדוש הזה. ואף-על-פי-כן הוא מלתא רשויא לבלתי, כי גם אשר קצרה ירו להבין רברים עמקים, הוא גם הוא יוכל למצא מרגוע לנפשו ברכיו הספר הקדוש הזה, ברכיו העצות הקדושות והמוסר הנפלא היצאים מכל תורה ותורה, כפי אשר יאיר ה' עיני שכלו להבין בונה הפשוטה שהבגים רבנו, וברונו לברכה, בתורתו הקדושה, כי באמת כל רברי הספר הנורא הזה הם השגות עליונות גבוהות ועמקות מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית, ונעלם ונסתר ונתלבש בהם דברים גבוהים ועליונים מאד, אשר אינם מזכרים כלל בתוך התורה בראם בדרך קמו וסור, וכל בחבי האר"י ז"ל ומאמרי הוזהר הקדוש ותקונים וכל ררכי השכלה הקדושה, כלם באחר כלולים ברכיו הספר הקדוש הזה, וכל תורה ותורה מרברת מכוונות מיתרות מאיה מנחה ומשער מיתר מה"עניינים" בדרך נפלא ונורא מאד, כאשר עינינו ראו ולא זר, אשר פחת עינינו ורואה לנו לפעמים במפה מן הים מעצם בנותו, ובאשר הובא בתוך הספר לפרקים איזה רמזים בעלמא, כי כל תורה ותורה כלול מפר"ס, ויכלל אחר ואחר, הן בדרך פשט, הן בדרך רמו וכו', בכלם יש בהם עמקות גרול, נפלא ונורא מאד, אך עקר בנותו הקדושה הוא פירוש הפשוט שכלל תורה ותורה, כי לא הברדש הוא העקר אלא המעשה, בבבאר כבר כמה פעמים, שכל עקר בנותו הקדושה בכל תורה ותורה שגלה ויכלל רבור ורבור שניצא מפיו הקדוש - הכל היה רק

והעצות הקדושות שהוא מרבר מהם, מכלם ירבר כמה וכמה פעמים, וכל פעם בדרך וקשר חרש נפלא ונורא פעם יחבר ויקשר יחד שמירת הברית, שעל-ידיה זוכין לאמונה, שהיא בחינת שבת, שעל-ידיה נשלם הצדקה והתורה וכו', ואזי זוכין לכסופין וקדושה להיות בעל-נפש, ואזי כל אכילתו בבחינת לחם הפנים וכו', במבאר בהתורה "אית לן בירא ברכרא וכו'" (נפשו לא), ופעם יחבר שמירת הברית עם כטול הנרלות, שהוא עבודה-זרה. ותקון הל"ט מלאכות, שהם כל העסקים ומשא-ומתן שבעולם, ויחידא עלאה ויחידא תתאה והלכה וקפלה וכו', ועל-ידיה זוכין לרבור המאיר לחשוכה, עד שזוכין לחכונות התורה לעמקה, במבאר בהתורה "אני ה'" (נפשו יא). וביצא כזה בשארי המצוות והמדות. הפליא עצה, הגריל תושבה, בכמה ררכים שונים חרשים ונפלאים. כי בעצם חלישותנו, ולגרל התגבורות יצרו של אדם, שמתנבר עליו ככל יום כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה נב), על-כן אנו צריכין עצות והתעוררות לעבודתו ויחבר ברכה ררכים. כי לפעמים האדם נחטור לדרך זה ועבודה זאת על-ידי אור התורה הזאת. ולפעמים אינו מתעורר לזה על-ידי תורה זאת, רק על-ידי תורה אחרת. והכל לפי האדם וכפי המרגנה שלו וכפי הזמן והמקום. טעמו רואו כי טוב ה' שמעו אמרו כי נעמו מאד. לכל אשר חפץ באמת לאמתו ורוצה להסתכל על עצמו ולחוס על חיו האמתיים, לחשב על אחריתו וסופו בהאיד אנפיו ועול קרם מלכא וכו' וכו', באשר כל אדם יורע בנפשו ולכבו:

גם תבין ותראה, כי בכל רברי הספר הזה יש בהם עמקות גרול מאד בכל תורה ותורה. עמקות לפנים מעמקות, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות. ובאשר שמעתי מפיו הקדוש, וברונו לברכה, שפעם אחת אמר: בהתורה שלי יש עמקות גרול. כי הלא בה רברי הספר הקדוש הזה באש ובפטיש יפוצץ סלע. כל תורה ותורה מתחלק לכמה וכמה הקדמות יקרות חרשות ונפלאות ולכמה טעמים ועניינים היצאים לרכ מכל תורה ותורה. כי כל תורה ותורה מרכי התורות הנאמרים בספר הקדוש הזה הוא בגין גרול, נפלא ונורא וחזק מאד, בגוי לחלפיות, תל שהכל פונים בו, כלול במפה ובמה חררים, חרר לפנים מחרר וחרר לפנים מחרר, וחלונות ופתחים פתוחים מזה לזה ומזה לזה. וכל חרר וחרר וכל טעם וענין והקדמה הנמצאים בפרשות בכל תורה ותורה, יש בכל אחר ואחר עמקות גרול מאד מאד, וכל מה שהולכין ומתברבין הטעמים והעניינים, יש בהם עמקות עמקות יותר ויותר, במים לים מכסים. וערום יבין לאשורו, כי בכל פעם שהוא נכנס יוצא מפלטין לפלטין ומחרר לחרר ומענין לענין כאותו ענין, צריך לחזר לאחוריו בכל פעם ולהביט מאחוריו להבין היטב מתיקות עמקות הרברים, אחרית רבר מראשיתו וראשיתו מאחריתו, כלו קשור ומחבר ונעוץ סופו בתחלתו ותחלתו בסופו, וכן באמצעיותו ובכרכיו. ישוטט המעין וירבה הרעת. ויותר בכללות התורה, שהיא מחברת ונסגרת ויכללת במפה טעמים ועניינים שונים נוראים ונפלאים ועמקים ורחבים

בשכיל לזכות את ישראל להביאם לידי מעשה ישרה, לרמו להם מרחוק ומקדוב, להודות להם עצות ותחבולות עמוקות ונפלאות להתקרב להשם ויחברך מכל מקום שהוא, כאשר יראה הוראה בעניניו, אם ירצה להסתכל בעין האמת לאמתו. כי כל כוננו הקדושה היה רק שששחרל להבין העבודה והעצות היוצאים מכל תורה ותורה ושנבקש מהשם יחברך ונשתמח לפניו יחברך ונשתדל לקיים בכל החוב בהם בפשימות. ובה' כמחננו, שכל מי שישים עינו ולבו היטב לדברי קדש הנאמרין בספר הקדוש הזה, יחלה לבו ויפתחו עיניו ויבספ ויחזקק מאד לעבודתו יחברך, עד אשר ישוב אל ה' באמת בכל לבבו ונפשו ומאורו, ולב חזק בצד יזיו ממקומו, אם אכן הוא גמול, אם ברזל הוא מחפוצין, כאשר שמענו מפיו הקדוש ו"ל שאמר, שמי שיתחבר בספר הזה בעין האמת, כודאי יהיו נפתחין אצלו כל גירי קשיות לבבו, ויהיה נעשה בעל-תשובה גמור:

ובאמת הוא מן הנמנע ואי אפשר לספר בשבח החבור הקדוש הנכד הנורא הזה, ומכל-שכן וכל-שכן בשבח קדש המחבר הקדוש כושינא עלאה רבא ונקיאה, ארוננו מורנו ורבונו, ובר צדיק וקדוש לברכה, כי לו רומינה חלה. ומה גם כי ידענו גם ידענו עצם המחלפת, רבים קמו עלינו ועלינו, חגם על לא דבר, ובגלל הדבר הזה הכרחנו לשום לפנינו מחסום והחשינו ממוכ מלהארך ולספר בשבח קדשו ופרישותו ותמימותו וצדקתו וענותנותו באמת, וכמקום גדלותו ותכמתו הרמה והנשאה, אשר כביר מצאה ידו בכל התורה כלה. בגולה ונסתר, בים החלמוד ופוסקים ראשונים ואחרונים ובכל סתרי השגות גבוהות ועצומות כל דו לא אנים לה וכל סחום לא עממהו - שם אנו מוצאין ענותנותו, הפשוט הסכל והעלוב וחמים כמעשיו, עובר את ה' במסירות-נפש נפלא, יומם ולילה לא ישבח, לא ישקם ולא ינוח מעבודתו יחברך בתבונה והשגה גדולה ונוראה מאד מאד, כאשר עיניכם תחזינה מישדים בספר הקדוש הזה, כי כל מעני אשר ישם לבו לדברים האלה, ישפט בצדק, שאי אפשר להשיג דברים כאלו מפרם מלאה. וכמה יגיעות יגע, וכמה כרחות סדר, וכמה אלפים תעניות והתפסקות, וכמה וכמה התפסקות שלמות משבת לשבת, וכמה מיני סגופים סגף, וכמה וכמה שנים תחבור בהתבודדות ופרש עצמו בכל מיני פרישות מכל מיני תאוות, וקדש עצמו בכל מיני קדשות. וכיוחר על הכל נחעלה ונתקדש בקדשה נוראה ועצומה עלידי קדש ארץ-ישראל, אשר השליך גפשו מנגר ונסע לארץ הקדושה בשעת מלחמה, שהיו חקף מלחמות קשות וחזקות באותן המדינות, וכמה וכמה הרפתקאות דערו עליו באותו הדרך. ה' צדיק יכתו בפשעני הזה וכו' כי הקיפו עליו או באותן הימים כמה מיני צרות וסכנות חכופות ורצופות: צרת הדבר, רחמנא לצלו, שהיה או באותה המדינה, וחקף רעש המלחמה, שלא היו בטוחים בתייהם יום אחר, ואשר מיני הרפתקאות קשות בגוף ונפש וממו, אשר אי אפשר לבאר בבחיב. והשם יחברך ברחמיו נתן לו כח ברזל לסבל כל זה, מה שאי אפשר לשום

אדם לסבל צרות ויסורים פאלה מכל צד, עד אשר וכה לעבר בשלום, ונכנס לארץ-ישראל, ויצא וכו' בשלום בלי פגע, וזכה למה שזכה באתגליא ובאחפסא. כי מלבר הנסתרות לה' אלקינו, מה שזכה עלידי ארץ-ישראל לדברים נעלמים מעין כל חי, גם באתגליא ראה ראינו כי היה ה' עמו, כי התורה שגלה אחר ארץ-ישראל, בכמה מעלות עד אין שעור נחעליה ושגבה מהתורה שגלה מקדם, אם אמנם גם מקדם תורתו הקדושה האידה פני חבל נודאות נפלאותה, נפלאים דברי תורתו גם מאז ומקדם, אולם כי נבחר שמים מארץ בן זכור דרכי תורתו שגלה לאחר ארץ-ישראל מרדכי תורתו שגלה מקדם, כאשר שמענו מפיו הקדוש בפרש כמה פעמים. וכל הספר הזה רבו ככלו הוא מהתורה שגלה לאחר שהיה בארץ-ישראל, ולא נמצא בו מהתורות של קדם ארץ-ישראל כייאם מעט מזער, שנים או שלשה עליון לרמא, והם נמצאים בחוד הסימנים שנכתבו בלשון החכמים, שהם מסימן ענ עד סימן קיד, וגם שם הם רק מעט רמעט):

והנה זה הספר נרפס פעם ראשון באוסמרהא בשנת תקס"ח, בחתי רבנו זכרנו לברכה, זה שלש-עשרה שנה, אך המרפסים רשם עותו מאד, כי נרפס שלא בפנינו. ועל-כן רבו כמו רבו הפעיות שנפלו שם בשעת הדפוס, ובכמה מקומות נחסרו שיטות שלמות. גם שנו הסדר בכמה מקומות, והחליפו כמה ענינים לגמרי, מלבר שאר קלקולים בענין ההפסקות שבין תורה לתורה, ושבתוך כל תורה בעצמה, שצדיקין לפעמים לתן רוח והפסק בין ענין לענין. ובכל אלה עותו מאד. לפעמים הפסיקו הפסק גדול באמצע הענין שלא לצד, ובמקום שאמרו להפסיק, כללו וצדפו הענין יחד, עד שבכמה מקומות לא נתנו הפסק אפלו בהתחלת המאמר. הן על כל אלה שמתי לבי ודעתי לתקן הכל על צד היותר טוב, כפי אשר היה ה' עמרי, ותקנתי כל הפעיות והעיות, שנפלו בהרפסה ראשונה:

גם זאת לרעה, שהספר הראשון נרפס פתאם שלא בפני כנ"ל, בשנת שהיה רבנו זכרנו לברכה, בקהלת לעמברג, ובכמה מקומות היו צדיקין ערין לתקן הלשון במהרהורא חנינא, ומחמת נחיצת הדפוס נרפס כפי מה שנכתב בראשונה במהרהורא קמא. על-כן ראיתי ונתון אל לבי לתקן בהרבה מקומות להרחיב ולבאר יותר, כפי מה שידעתי והבנתי בדעתי בנח המאמר, כפי מה ששמעתי מפיו הקדוש. וכל התורות שנכתבו בלשון הקדוש בעצמו, וזכרנו לברכה, לא גרעתי והוספתי אפלו אות אחת, רק במקום ההכרח מאד לכתב איזה פרוש וכאור הצנתי אותו מסגר בחוד שני תצאי לכנה למען דעת שאין זה מלשון ו"ל בעצמו:

גם יגעתי ומצאתי כל המראות-מקומות מכל פסוקי תנ"ך ומאמרי רבותינו זכרונם לברכה בש"ס ומדרשים וספרי יהודה הקדוש ותקונים וכתבי האר"י ו"ל, אשר רבו כמו רבו בספר הזה, ובכלם צנתי בעזרת השם יחברך המראה-מקומות שלהם איה מקום כבודם:

להאריך ולספר בזהות קדושת נפלאות נוראות הספר הקדוש והנורא הזה, כי לא יספיקו המון ידועות לרבר ולספר בשבח מעלת תורה אחת מהספר הקדוש הזה, וכפרט מחמת עצם הפחלקת שהתנברה עכשו בעולותינו הרבים, ונתקם בעולותינו הרבים: ותשלך אמת ארצה, והאמת נעדרת - שנעשה האמת עדרים עדרים, וכל אחר ואחר אומר שאצלו האמת. אבל אף-על-פי-כן האמת הוא אחר, והאמת עד לעצמו, והבוחד יבחר. ועל ה' נשלך יבחנו, כי אין לנו על מי להשען, כי אם לאבינו שבשמים חליות עינינו. עד הנה רממד עזרנו, גם לנצח אל תושנו ואל תעזבנו. שלח אורח ואמתך הפה יחוננו. יהי ה' אלקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו. ויהי נעם ה' אלקינו עלינו, ומעשה ידינו בוננו עלינו. בן דור יבוא ויגאלנו, ויעלנו בשמחה לארצנו, ויפנה בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו; אמן, בן יהי רצון:

הלא בה דברי המעתיק והמסדר, יגדיל תורה ויאדיר: הק' נתן בא"א מוהר"ר נפתלי הירץ יצ"ו מעמראב רבת, חתן הרב הגאון החסיד המפורסם מו"ה דוד צבי שוה אב"ר בק"ק שאריגראד ובק"ק קרעמיניץ והגליל, ובק"ק מאהלוב יצ"ו:

גם שמתי סימנים לתורה, שהצגתי אצל כל תורה ותורה ציון וסימן על-פי סדר הא"ב, למען יקל על המענן למצא מבקשו, וגם בתוך כל תורה בעצמה הצגתי אותיות לסימן אצל כל ענין וענין, לתן רוח וסימן להתבונן בין ענין לענין ולתודיע שבכאן יוצא המאמר מענין לענין ללמד ולבאר הקדמה וענין אחר, כאשר יבין המענן במקומו:

גם כמה מאמרים הוכאו בספר הזה בפולים, פעם בארבה ופעם בקצרה. וזה - כי בן דרבו בקדש של רבנו זכרנו לברכה, שהתודות שכתב בעצמו היה על-פירכ שגויים רבים בין האמירה והכתיבה, כי כתבם כפי רהיטת מחו הקדוש, ועל-כן היה גורע ומוסיף מכפי מה שיצאו מפיו בשעת הדרוש. אבל לא בן אנכי עמרי, כי אני רקדתי לכתב כפי מה ששמעתי מפיו הקדוש בלי גרעון ותוספת. ולאשר נמצאו כמה מאמרים שכתבתי בעצמי, ואחר-כך באו לירי מבחיבת ידו הקדושה, ונמצאו שגויים רבים ביניהם מפעם הז"ל, על-כן אמרתי, שניהם באחד טובים. והכלל, כי כל דבר שנאמר ונשנה לא נשנה אלא בשביל דבר שנחתחד בו:

עד כה רכנינו אלה המועטים המחוקים הרבה לתודיע מעט מנציר מדרכי הספר הקדוש הזה. ויתר מזה אי אפשר

ואלה דברי רבנו זכרנו לברכה: שיר נעים

כולל ענינים רבים בדברים מועטים, מועט מחזיק המרבה. ידבר נפלאות משבח תורתנו הקדושה. ומשבח משה רבנו עליו השלום, ומוסר נפלא והתעוררות עצום, שיעורר כל אחר את נפשו. וידבר מגדלת הבוא יתברך ונפלאות ברוחיו, ויצא בשירו להגיד נפלאות ערכת נעימת תענוגי העולם הבא ושעשועיו לכל הווכים אליהם, והשיר שיתער לעתיד. ולהפך מרית המכאוב וקדוץ שנים של הנדחים מהם ואוברים אבדה שאינה חוזרת. ועוד ישנים, יקין גרדמים, יחוק עפים, יורע להארם מגדל כחו, אשר כדו וכחו לזכות לכל אלה. בשופר ירים קולו להמות לבבנו אליו יתברך ולקבול שכם אחר. הן אלה קצות דרכי השיר הזה. ושמו קדש, ושם אביו חתום בראשי החיזות, כפול ומשולש ומרובע:

- א ימוסי הרחות בלם לא ישו לרתנו:
- ב כמיהם ברו מלכם נימוסים בשכלם האנושי:
- ג שיה עלה למרום וענין לבושו:
- ד מצא המחזיק דבר עמו ככל פעם, ופרש מן האשה:
- ה כיום ודיויים וסחופים אנתנו:
- ו כמות מאין תמצא, ממנו לקח טוב לקחנו:
- ז לק בישוריו עם רתנו בשני אחים לא יתפרדו:
- ח שמתו וגופו הנד, זו מזו לא נדו:
- ט פשוטם רבים, בן רבו דעותיהם, וחלוק סכרותיהם:
- י דשים מקרוב באו עבורותיהם:
- יא חשבותיהם לא מחשבותינו, ולא דרכינו דרכיהם:
- ב פשוטנו אחת היא, ואינה נוטה לדרכי צלמיהם:
- ג פשי החזקה והפקחת, למה לא חסת עליך ושבתת אומן המגדל אותך, והאכילך ממתקים, והלבישך ארנמן. ועתה אתה רמוסה בין עקבי צאן ובין רגלי התאוות העבים והגשמיים. ואתה ערם וערוה. יין משתדך נהפך למשתה רמעות:
- ד זק ונתחזק, ואל תהיה כפיל הגדול וכגמל אפלו בשמשכהו בחסמו העכבר לא יבעט בו, וכל זה מחמת שמוות; שאין יודע מבחו - אבל נפשי הפקחת והחזקה:
- ה תעשה ליום פקדה, ומה תשיב לשולחך דבר. אל תבט על מצהלות הזמן, כי גופך חלש ורל. הזמן הולך והזמה והגוף אפשר עכשו בא יומנו:
- ו קב לב האבן והאר לי משם מעט פניך. ברה בחמה, יפה בלכנה, אל תחריש ואל תשקט. הרימה קולך הערכ בשירות והודה, ופתח פך ותוציא דברך הנעימים לפני הקדוש ברוך-הוא. דלו עניך למרום וזכר אהבהך הישנה:

מוֹתֵר"ן

מ שְׂתָפִים עִם הַמְּלָאכִים וְעִם בְּנֵי־אֲדָם בְּגִמּוּל:
 מ בְּרִית קְדֹשׁ בּוֹרְחִים, הַנֶּאֱמָר כּוּ הַמּוֹל יְמוּל:
 ח וְכַמֵּיּם בְּכַמְקֻלּוֹת בְּצוּרֹתֶם הַמִּשְׁנוֹת:
 ח וְכִי תִכְרִים וּמְכַשְׁפִּים מְכַרְעִים אוֹתָם כִּהְשַׁבְעָתָם בְּשֵׁמוֹת
 הַמְּכֻנוֹת:
 ה תּוֹרָה הַקְרוֹשָׁה שׁוֹמְרָת אוֹתָנוּ מִכָּל מַמָּאוֹחַ:
 ה צִדְקָה מַצֵּלֶת מִמִּיתוֹת מַעֲנוֹת:

נ כּוֹאֵה אֵין לָנוּ:
ח רִיקָת שֵׁן הָאִמּוֹת עַל אִמָּהּ יְחִידָה; תְּכֻנָּה אֵין כְּנוּ:
מ רִידָה הַצְּרוּת אֵיד לְהַשְׁקוֹת הֵם רְנוּ:
ג סָבַל עוֹלָם עַד יִבּוֹא עֵנִי:

ש יר חדש אז נשיר:
מ לבנו כל אחר ואחר מראה באצבע בשר:
ח תום חזרה כלל כל אחר מלהשבת:
ה מות לנצח יכלע בקטרת ריח:

כִּיָּא לִכְב חֲכָמָה לְהַבִּין תְּכִינָה גּוֹפֵנוּ וּמְרַחֲקֵי פְּרָקֵיו וְשָׂרִיכֵיהּ
 אֵיבָרָיו:
 יִכְבְּהֶנּוּ מוֹעִילָה לִירֵעַת הַבּוֹרָא הַמַּעֲזִיר אֱלֹו הַצִּירֹת בְּלֵם:
 רַפָּא כָל חָלִי וְאִישׁ מְבֹאֲבוֹת, עוֹד וּפְסָח, צָרוּעַ וְנִגְעִי, רוֹאֵג
 וְכוּאֵכ:
 אֲכַל לֶכֶר לְקִיִּים נִפְשׁוֹתֵינוּ וּלְמַעַס תַּאוּחַ מִכְעֵנוּ:

חזק

חזק

רבי שמעון בן יוחאי הבטיח שלא תשכח תורה מישראל על ידו, כמובא בדברי רבותינו וברגום לברכה (שבת קלח:). בשבבסו רבותינו לברם ברכה, אמרו: עתידה תורה שתשכח מישראל. ואמר רבי שמעון בן יוחאי שלא תשכח, שנאמר (דברים לא): כי לא תשכח מפי ידעו. וכמאמר בזהר (נשא דף כד:). בהאי חבורא ראייהו ספר הזהר יפקין בה מן גלותא. ועתה בוא וראה ודכן ופלאות נסתרות של תורתנו הקדושה, כי עליבן סמך רבי שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק "כי לא תשכח מפי ידעו", כי באמת בזה הפסוק כעצמו מרמז ונסתר סוד הזה, שעליירי ידעו של יוחאי, שהוא רבי שמעון בן יוחאי, עליירו לא תשכח התורה מישראל. כי סופי תבות של זה הפסוק: כי לא תשכח מפי ידעו — הם אותיות **יוחאי**. וזה שמרמז ומעלה הפסוק, כי לא תשכח מפי ידעו — מפי ידעו ויקא, הינו מפי ידעו של זה כעצמו שהוא מרמז ונסתר בזה הפסוק שהוא התנא **יוחאי** כי על ידי ידעו של יוחאי שמרמז בזה הפסוק בסופי תבות בנ"ל, שהוא רשבי, עליירו לא תשכח התורה, כי בזהר רא יפקין מן גלותא בנ"ל:

וְדַע, שְׁמוֹר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּעֶצְמוֹ הוּא מְרֻמָּו בְּפֶסֶק אַחֵר. כִּי דַע, כִּי הִתְנָה הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא בְּחִינַת (תִּיגַל ד'): עֵיר וְקָדִישׁ מִן
 שְׁמֵי אֵלִים — רֹאשִׁי חֲבוּת שְׁמַעוֹן וכו'.

בעזרת אל עליון אשר שמים וארץ קנה. ונתן לנו את תורתו מפרפר מתנה. נתחיל להרפים חדושים נפלאים ונוראים על מאמרי רבה בר בר חנה. בזכות זה נזכה לעלות לציון ברננה. אל קרית מלך דוד חנה:

תמימי דרך, ההולכים בתורת ה':

דע כי עלידי התורה נתקבלים כל התפלות וכל הבקשות שאנו מבקשים ומתפללים, והחן והחשיבות של ישראל נתעלה ונתרומם בפני כל מי שצדיק, הן ברוחי הן בגשמי; כי עקשו בעוונותינו הרבים חן וחשיבות האמתי של ישראל נפל, כי עקשו עקר החשיבות והחן הוא אצלם, אבל עלידי התורה נתעלה החן והחשיבות של ישראל, כי התורה גראת (משלי ה): אלת אהבים ונעלה חן, שפעלה חן על לומדיה (עדיין יי), ועלידי זה נתקבלים כל התפלות והבקשות:

כי איש הישראלי צריך תמיד להתפלל בהשכל של כל דבר ולקשר עצמו אל החכמה והשכל שיש בכל דבר, כדי שאיר לו השכל שיש בכל דבר להתקרב להשם יתברך עלידי אותו הדבר, כי השכל הוא אור גדול, ומאיר לו בכל דרכיו, כמו שכתוב (ספ"ח ח): חכמת אדם תאיר פניו. וזה בחינת יעקב, כי יעקב זכה לבכורה, שהוא ראשית, שהוא בחינת חכמה (תקנים חקן ד, ודוד ספספס כבא), כמו שכתוב (תהלים קיא): ראשית חכמה. וזה בחינת (בראשית כו): ויעקבני זה פעמים, ותרנום אוגלוס: וחכמי. וזה בחינת שמש, כי השכל הוא מאיר לו בכל דרכיו כמו השמש. וזה בחינת (משלי ה): וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד זבח היום. וזה בחינת ח"ת, לשון חיות, כי החכמה והשכל הוא החיות של כל דבר, כמו שכתוב (ספ"ח ח): החכמה תחיה וכו'.

אך מחמת שאור השכל גדול מאד, אי אפשר לזכות אליו כי אם עלידי בחינת נון, שהוא בחינת מלכות, כמו שכתוב (תהלים עב): לפני שמש יזון שמו. ופרש רש"י: לשון מלכות. וזה בחינת לבנה, כי הלבנה אין לה אור מעצמה, כי אם מה שמקבלת מהשמש, (וידע ויחי דה רחל ודף כטז): וזהו בחינת מלכות, רלית לה מנרמה כלום, אלא מה שמקבלת מן החיות, שהיא בחינת חכמה, בחינת שמש כנ"ל, ונעשה אור הלבנה כאור החמה.

אבל מי שאינו מקשר עצמו אל השכל והחכמה והחיות שיש בכל דבר, זה בחינת עשו, שזוה את הבכורה, כמו שכתוב (בראשית כו): ויבז עשו את הבכורה, והינו השכל כנ"ל בחינת (משלי יח): לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתנלות לבו. וזה בחינת מלכות הרשעה, בחינת לבנה רסמרא-אחרא, שעליה נאמר (ישעיה כד): ותפרה הלבנה וכו'.

וזה בחינת יצר טוב ויצר הרע, כי היצר טוב נקרא מסכן וחכם (ספ"ח ח), בחינת מלכות, שהוא בחינת ענינה ורלה, רלית לה מנרמה כלום, כי אם מה שמקבלת מחכמה. ויצר הרע נקרא מלך זקן וכסיל (שם), בחינת מלכות רסמרא-אחרא, שאינה חפצה בחכמה ושכל, בחינת לא יחפץ כסיל בתבונה וכו' כנ"ל. וצריך כל אחר לחן כח לבחינת מלכות ודקדשה להתגבר על מלכות רסמרא-אחרא, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה): לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע. ועלידי זה נותן כח למלכות דקדשה, עלידי התורה שהוא עוסק בבחינה (כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שם: לעולם ירגיז וכו', אי אול - מוטב, ואם לאו - יעסוק בתורה), וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פירוש דף כ): אם פגע בך מנוול זה, משכרו לביית המדרש, כי עלידי התורה נותן כח למלכות דקדשה. ואין מקבלת המלכות, שהיא בחינת נ, חיות מן החכמה, שהיא בחינת ח, ונתחפר ונתקשר הח' והנ', ונעשה אור הלבנה כאור החמה, וכשזה קם זה נופל י, ואין נופל ונתכשל מלכות הרשעה, כמו שכתוב (יהושע י): כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם ופושעים יפלו בהם.

הינו עלידי דרכי ה', הינו התורה, עלידיה הצדיקים שדבקם במלכות דקדשה, הם נחמקים ומקבלים כח עלידיה. ופושעים יפלו בהם, בחינת מלכות הרשעה, בחינת היצר הרע, שנופל ונכנע עלידי התורה, כנ"ל:

ועלידיה נתקבלים כל התפלות והבקשות, כי עקר מה שאין נתקבלין הבקשות הוא מחמת שאין להדברים חן, ואין נכנסין בלב של זה שמבקשין ממנו, כאלו אין בלבו מקום שיכנסו הדברים בלבו, מחמת שאין להבקש חן שיכנסו הדברים בלבו של זה שמבקשין ממנו; אבל עלידי התורה, שעלידיה נחמקין ונתקשרין הנ' והח' כנ"ל ונעשה חן, ועליה נקראת התורה נעלה חן (משלי ה), ואין זוכה שדבריו הם דברי חן, ואין נתקבלין דבריו ובקשותיו, כמו מי שמדבר דברי חן, שנכנסין הדברים בלב המתבקש, והינו זה שמבקשין ממנו. וזה בחינת ח, הינו עלידי שנתחברו ונתקשרו החי"ת והנו"ן ונעשה בחינת ח"ח, עלידיה נעשה בחינת תי"ו, שהוא לשון חקיקה ורשימה, כמו שכתוב (תהלים כ): והתיות תו, כי עלידי החן נדרשם מקום בלב המתבקש לקבל הבקשה, כי עלידי החן נתקבלו דבריו. נמצא, שבחינת ח"ח חקק מקום בלב זה שמבקשין ממנו, כדי שיכנסו דבריו בלבו, ויקבל בקשתו; והחקיקה ורשימה זה בחינת תי"ו כנ"ל. וזהו (ספ"ח ח): דברי חכמים בנחת נשמעים. נחת דקא, הינו בחינת חן הנ"ל והת הנ"ל, ועלידיה נעשה אותיות נחת, ואן נשמעים דבריו ונתקבל בקשתו כנ"ל:

ועלידי יעקב, שהוא בחינת השכל כנ"ל, עלידי זה נותן כח שכתוב (בראשית לח): כי חנני אלקים וכו'. ועלידין בדרך את השבטים בחן, כמו שכתוב (שם): הילדים אשר חנן וכו'. ובגמין לא

ב לשון רבנו זכרנו לברכה

ויאמר ה' אל משה, אמור אל הכהנים בני אהרן, ואמרת אליהם, לנפש לא ימא בעצמיו: (ויקרא כא)

איתא בספרא רצניעותא (וזה תרומה ס"ב דף קע"ג): מנוקבא רפרדשקא משך רוחא דחיי למשיחא.

א כי עקר כלי יונו של משיחא הוא התפלה, שהוא בחינת חכמים, כמו שכתוב (ישעיה נח): ויהלתי אחסם לך; ומשם עקר תיחול, וכל מלחמתו שיעשה וכל הכבישות שיקבש - הכל משם, כמו שכתוב (ס"א): והריחו בידתא ה' וכו' - זה בחינת חכמים, וזה עקר כלי יונו, כמו שכתוב (בראשית נח): בחרבי ובקשתי. ופרש רש"י: תפלה ובקשה. וכמו שכתוב (הרמב"ם סד): כי לא בקשתי אבטת וכו' באלהים הללנו, בחינת ויהלתי אחסם לך:

ב וזה הכלי זין צריך לקבל עליו בחינת יוסף, הינו שמירת הברית, כמו שכתוב (ס"ב): חגור חרבך על ירך. וכמו שכתוב (ס"ג): מפרי בטןך אשית לכסא לך - זה בחינת משיח, בחינת תפלה. אם ישמרו בניד בריח, הינו עליו בחינת יוסף.

וייחס, ששמר את הברית, וכל את הבכורה, שהוא בחינת עבודת התפלה *

בחינות פי שנים, כי התפלה הוא פי שנים. שנים, שיש בהם שבתו של מקום ושאלת צרכיו. והוא בחינות (ס"ד): תרב פיפיות כידם, בחינות שתי פיות, בחינות פי שנים. וכל מראובן עליו שחלל יצועי אביו, כי הוא תלוי בשמירת הברית:

ג וזו שזכה לחרב הזה, צריך לידע איד ללחם עם

החרב, שלא יטה אותה לימין או לשמאל, ושיהא קולע אל השערה ולא יחטא:

וזה אי אפשר אלא עליו בחינות משפט, כי משפט הוא עמודא ראמציעותא, הינו שקולע עם כלי יונו אל המקום הצריך ואינו מטה לימין ולא לשמאל, אלא לאמצע. וזה בחינת (הרמב"ם ס"ד): יכלכל דבריו במשפט. ובשביל זה קבל יוסף את הבכורה דוקא מעקב, כמו שכתוב (בראשית נח): ואני נתתי לך וכו' - אני דיקא, שהוא בחינת משפט. וזה (הרמב"ם ס"א): כי חק לישראל הוא, בחינת בריח, כמו שכתוב: חק בשארו שם. משפט לאלהי יעקב, הינו שצריך יוסף לקבל זאת החרב מבחינת משפט, כרי שכלכל דבריו במשפט. וזה (ס"ג): משפטיך למלך חן, שמשית יקבל מבחינת משפט:

ד ועליו מה וזה לבחינת משפט - עליו צדקה, שעליו צדקה

לא היה אז, ועליו ברכו יוסף בחן, כמו שכתוב (ס"ג): אלהים יתן בני. ודוקא יוסף היה יכול לברכו בחן, כי יוסף היה כלול ביותר מבחינת יעקב, כמו שכתוב (ס"ד): אלה תלדות יעקב יוסף, כי הוא היה עקר תולדותיו, כי יעקב ויוסף פתרא חשיבי. ועליו נאמר ביוסף (ס"ד): בכור שורו ה'ר לו. בכור הוא בחינת השכל כנ"ל, וזהו שורו - לשון הסתכלות, כי צריך להסתכל בהשכל שיש בכל דבר כנ"ל. וזהו ה'ר לו, חרנם אונקלוס: ויו לה, לשון אור, כי השכל מאיר לו בכל דבר; אפלו במקום שהיה אפל וחשך, מאיר לו השכל, כשאזכה להסתכל על השכל שיש שם בכל דבר, ומקרב אותו להשם יתברך:

וזה פרש: מה שאמר דבה רש"י:

בר בר חנה: האי צוציתא דנודא חודתא

נלא דמטבע לסמינתא מתחוי אש לבנה, ומלאך מוץ הוא.

כי צוציתא דנודא חודתא ברישא ומחינו לה באלותא דחקיק עלה אהיה אשר אהיה (כבא בחרא ע"ג):

נלא - הוא היצר הרע. דמטבע לסמינתא הוא חן והחשיבות, לשון ספון וחשוב, כי היצר הרע רוצה להטביע ולהשפיל, חס ושלום, בחינת חן והחשיבות של ישראל, בחינת מלכות דקדשה. ומתחוי כי צוציתא דנודא חודתא ברישא, כי מתחלה היצר הרע מתלבש עצמו במצוות ומטעה את האדם כאלו מסיתו לעשות מצוה. וזהו בחינת צוציתא דנודא חודתא, אש לבנה; אף עליו מלאך מוץ הוא. ומחינו לה באלותא דחקיק עלה אהיה וכו', הינו שעקר הכניעתו של היצר הרע הוא עליו התורה, שהיא כלה שמוחיו של הקדוש ברוך הוא. והתורה היא בחינת וי", כי הלוחות ארן וי"ו ורחבן וי"ו (כבא בחרא ד'). וזהו בחינת אלותא, דהינו מקלות, דחקיק עלה אהיה וכו', הינו שמות, בחינת התורה, שהיא בחינת וי"ו. והיו הוא צורת מקל, והיא כלה שמוחיו של השם יתברך, הינו שהתורה הקדושה היא מכניע את היצר הרע, שרוצה לעשות את האדם משגע ממש, חס ושלום, כי בעל-עברה הוא משגע, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סו"ה י): אין אדם עובר עברה, אלא אם כן נכנס בו רוח-שטות. וכמו שהמשגעים צריכים להכותם ולשום עליהם שמות, כמו כן ממש התורה שעוסקין הוא בחינת מקלות ושמות, שבוה מבין ומכניעין את היצר הרע, ומגרשין מן האדם את השגגות והרוח-שטות שנקנס בו בחינת ומחינו לה באלותא דחקיק עלה שמות וכו' כנ"ל:

וזהו אשרי תמימי דרך. אשרי לשון הסתכלות. תמימי דרך בחינת (בראשית נ"ד): יעקב איש חם, שהוא בחינת השכל כנ"ל. הינו לזכות להסתכל על השכל שיש בכל דבר, שהוא בחינת יעקב איש חם, זה זוכין עליו התורה. וזהו ההולכים בתורת ה', כי עליו שלומר תורה בכת, עליו זה נותן כח למלכות דקדשה, בחינת ניו", לקבל מן השכל, שהוא בחינת ח"ת, ואז נעשה חן, ונתקבלים דבריו כנ"ל, ואז נתעלה חן והחשיבות של ישראל, וכל התפלות והבקשות נתקבלים:

וזהו (תהלים טו): השמים מספרים כבוד אל, הינו החזקה, שהוא אש ומים, הינו בחינת הנשמות, וכאים בחוד התפלה, שהוא בחינת כבוד אל, כמו שכתוב (תהלים טו): שימו כבוד תהללו, בחינת: תהללי אחכם לך. והנשמות עם התפלה הנקרא כבוד, על שם שהיא מלבשת אותנו, כי רבי יוחנן קרא למאנה מכבודתא, ועל ידי זה נקראת כבוד אל, והן מאירין זה לזה: הנשמות מאירין להתפלה בבחינת העלאת מין נוקבין, והתפלה מאירה להנשמות בבחינת חרושין, שהיא מחדשת אותם בבחינת עבור, והנשמות המלבשין בתפלה המוכאות לצדיק שבורר הם בבחינת (תהלים מה): בתולות אחריה רעותיה מוכאות לך:

וזה שאמר רבה בר בר חנה: חיוני להאי כורא וכו'. כי בגלותנו, בבבול, הקדוש ברוך הוא בהסתרת פנים, כמו שכתוב (תהלים טו): הסתרת פניו; שהוא בחינות רחמים, ופנה ערף, שהוא בחינות דין, וכל תפלותינו ובקשתנו על זה שפנה ערף אלינו, שיהיה את פניו, כמו שכתוב (סם טו): פנה אלי, וקמו שכתוב (ססו טו): יאר ה' פניו, ובשאונו רואים ארץ הגלות, ובכל יום אגתנו צועקים אליו ואינם נושעים, ויש מעמנו בג' ישראל, שמועים חס ושלום בלבם, שכל התפלות הם לדיק. אבל באמת כל התפלות, הצדיקים ששכל דור ודור הם מעלים אותם ומקמים אותם. כמו שכתוב: ונקם משה את המושן. ומעלין כל שיפא ושיפא לרוכהה, ובזוין קומתה של השכינה מעט מעט, עד שישתלם שעור קומתה, אז יבוא משיח, דא משה, וישלים אותה ויקים אותה בשלמות.

וזה פרוש חיונא להאי כורא - הוא בחינת צדיק הדור, הנקרא רג, זה בחינת משה משיח; ריחב לה חלאת אנבה - הינו התפלות, שאנו מתפללים על זה שכתוב ערף אלינו; יתבא לה - הינו ויבאו את המושן אל משה, כי צדיק להביא ולקשר את התפלה להצדיק שבורר; ונרחי עליה אנמא - הינו הנשמות הבאים עם התפלה, בחינת בתולות אחריה רעותיה וכו', כי הנשמות הן נקראין עששין, כמו שכתוב (יחזקאל טו): רבכה בצמח השרה נתיחיד. וסבירנן יבשתא הוא - הינו שהתפלות

צדקה אוחזין במדת המשפט, כמו שכתוב (דברים לו): צדקת ה' עשה ומשפטיו, וכמו שכתוב (תהלים סא): משפט וצדקה ביעקב וכו', כי צדקה הוא על ידי משפט, כמו שכתוב (סם עה): אלהים שפט, זה ישפיל וזה ירים - שמוריש לזה ומעשיר לזה; ובשנותן צדקה הוא בבחינת זה ישפיל, שמתסר ממונו, ובבחינת וזה ירים, שמעשיר לעני. נמצא, שאותו על ידי זה במדת משפט. ובשכיל זה צדיק להפריש צדקה קדם התפלה (כ"ב דף י. ובשרע אר"ח סי' צ"ב ס"ו), כדי שיוכל לכלכל דבריו במשפט, שיהא קולע אל השערה ולא יחמא: וזה שאמר חכמינו זכרונם לברכה (כ"ב דף י.): למה נתן יעקב את הבכורה ליוסף, בשכיל שכלכל אותו. משל לבעלי הבית, שצדל יחוס בחוד ביתו וכו', כמו שכתוב (בראשית לו): ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו לחם לפי הדף; כמו (יחזקאל כא): הדף אל דרום (לשון דבור). לפי הדף, הינו שהיה שגורה תפלתו בפיו על ידי הצדקה, ועל ידי הצדקה שעשה, נתן לו יעקב, שהוא בחינת משפט, את הבכורה, שהוא בחינת תפלה, כמו שכתוב: ואני נחתי לך שכם. אני יריקא, שהוא בחינת משפט:

ה וצדק של המחשבות וזוה הם על ידי קלקול המשפט, כי משפט הוא בחינת ענין, כמו שכתוב (בראשית יד): ויבאו אל עין משפט, זה בחינות (דברים לו): עין יעקב. ועל ידי קלקול משפט בא קלקול לענין, כמו שכתוב (דברים לו): כי השחר יעור עיני חכמים. זה בחינת מחשבות וזוה שבתפלה, שהם ענין דמכסין על ענין, כמו שכתוב (אכה טו): סבתה כענין לך וכו'. ולעתיד, שיתקן בחינת משפט, כמו שכתוב (ישעיה א): ציון במשפט תפדה, אזי יתעבר ענין דמכסין על ענין, כמו שכתוב (סם טו): כי עין פועל יראו כשוב ה' ציון, ובשכיל זה נקרא יוסף (בראשית לו): בן פורת עלי עין:

ו וצדיק כל אחד לבנו בתפלתו, שיקשר עצמו לצדיקים שבורר, כי כל צדיק שבורר הוא בחינת משה משיח, כמו שמוצינו שהצדיקים קורין זה לזה משה, כמו: משה, שפיר קאמרת. ומשה זה בחינת משיח, כמו שכתוב (סם): עד כי יבא שילה, דא משה משיח. וכל תפלה ותפלה שכל אחד מתפלל, הוא בחינת איבר מהשכינה, שהם איברי המשכן, שאין שום אחר מישראל יכול לאעלא שיפא בשפא כל חר לרוכהה אלא משה בלחוד. בשכיל זה צדיק להביא ולקשר כל התפלות לצדיק הדור, כמו שכתוב (ססו טו): ויבאו את המושן אל משה, והוא יודע לאעלא שיפא בשפא ולעשות אותה קומה שלמה, כמו שכתוב (סם טו): ונקם משה את המושן:

וכל התורה שאדם לומר לשמו ולעשות, כל האותיות הם ניצוצי נשמות, והם נתלבשים *כסובא בגלגולים, שכל בחוד התפלה, ונתחדשים שם הנשמות באים בחוד התפלות בבחינת עבור ונתחדשים שם.

רש"י:

דחבא חלאת אנבה. שהיה חול נקצץ על גבו ונדרת עשבים על החול: וסבירנן יבשתא היא. אי הים היא:

הנה מי ששומע נגינה ממנו רשע, קשה לו לעבודת הבורא, וכששומע ממנו כשר והגון, אזי טוב לו, כמו שכתבנו. כי הנה קול הנגינה נמשכת מן הצפרים, כדאיתא במדרש (יחא"ט: טז): מפני מה מצרע מרתו תלויה בשתי צפרים חיות טהורות, כבוא קלניא ויכפר על קלניא. כי נלקח מחמת קולו, שרפר לשון תרע. נמצא מי שהוא כשר, נמשכת הנגינה שלו מן השתי צפרים חיות טהורות. וכתוב בזהר (יחא"ט דף נג), שהשתי צפרים הנ"ל יונקים מאתר דנביאים ונבין. לך נקרא המנון חזון, מלשון חזון, הינו לשון נבואה, כי לוקח הנגינה מאתר דנביאים ונבין. וכשהמנון הוא רשע, אזי הוא לוקח הנגינה שלו מצפרים אחרות שבקלפה. וכתוב בזהר, כי הצפרים שבקלפה יונקין מרדי המלכות, וכן אתפלג ליליא כדין ברוחא פרו: בצפרים האחרות בפה, בהם יוקשים בני אדם. (להתקון) הוא שיכול לשמע נגינה מכל אדם, הוא עלידי שילמד כלילה תורה שבקלפה, הינו גמרא, שהיא בחינת לילה, כדאיתא במדרש: כשהיה משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה היה יורע מתי יום ומתי לילה, רק עלידיה כשהיה לומר תורה שבכתב היה יודע שהוא יום, וכשלמד תורה שבקלפה היה יודע שהוא לילה. נמצא, שתורה שבקלפה היא בחינת לילה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל לברכה (סנהדרין דף כ): כמחשבים הושכני - זה תלמוד בבלי, וכתב (בראשית א'): ולחשך קרא לילה. הינו עלידי שילמד ש"ס, תחנן השית עוקאין שבקנה, שמהם יוצא הקול. והו (א"ח"ט: טז) קומי רבי כלילה, הינו שתהיה תקומה להרצה, הינו עלידי הלילה, שהיא גמרא ש"ס. אך בשלומר שלא לשמה, הינו בשביל שיתקרא רבי, תלמוד אינו בחיבות כלל, וכשלומר כלילה חוט של חסד נמשך עליו ומנו עליו, שלא יזיק לו המחשבה הנ"ל:

ואיתא בכתבי האר"י, כי צפרים שבקלפה הם מחין שבמלכות רקלפה, והשתי צפרים חיות טהורות הם בגין המלכות רקרשה. לפיכך נשתבח דור לפני שאול (סמאל"א טז): וידע ננו; כי הנגינה הוא בגין המלכות, לך ראוי הוא למלכות. וזה שכתוב אצלו (תהלים עח): מאתר עלות הביאו, הינו מאתר המניקות, הינו נצח והור, כי הם מניקין לנביאים, והם בגין המלכות:

וזה שאמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי הווא אקרוקטא, ופרש רבנו שמואל: צפרדע, הינו צפר דעה. דהוי כי אקרא דהגרוניא - מלשון קרא כגרון (ישעיה נח), הינו שהנגינה נמשך ממנו. ואקרא דהגרוניא כמה הוי שתיין בתי - הינו עלידי מה תתקן בחינת קרא כגרון, עלידי שתיין בתי, הינו עלידי שתיין מסכות. ופרש רבנו שמואל: תלמודא קאמר לה, הינו שילמד תלמוד. אתא תנינא בלעה, ופרש רבנו שמואל: רבה קאמר לה, הינו עלידי שילמד שלא לשמה, יכלע אותה הנחש. וזה שפרש רבנו שמואל: רבה קאמר לה, הינו

שהתפללות אינו עושה פרות; אבל כאמת אינו בן, אלא סלקינן ואפינן ובשלינן - הינו כל התפללות סלקינן ועולינן, וכל מה שמרביין בתפלה, נכנה השכינה ביותר ומכנה את עצמה לזווג. וזה אפינן ובשלינן - כי אפיה ובשול הם הכנה לאכילה, לבחינת זווג, כמו שכתוב (בראשית טז): כי אם הלחם אשר הוא אוכל, כשישתלם קומה של כל השכינה, הינו עלידי רב התפללות, יכמרו רחמיו, ויתהפך מדת הרין למדת הרחמים.

וזה בר חם - הינו באשר יכמרו רחמיו. גבה אתהפך - הינו שיתהפך מדת הרין למדת הרחמים. ואי לא הוי מקריבין לספינתא - הינו למעני למעני אעשה זאת (ישעיה נח); כדאיתא במדרש (יחא"ט טז): מי הקרימני ואשלם לו, מי עשה לי מזוזה קדם שנתתי לו בית וכו'. נמצא, שכל מעשים טובים שלנו וכל התפללות, הכל מאתו, ואין ראוי לחשב לקבל שכר על שום דבר, ואפ"עלפי שגראה שעלידי תפלתנו ותורתנו יהיה האלה, אפ"עלפ"יכ צריכין אנתנו לחסדו, שבחסדו יגאל אותנו. וזה אי לא מקריבת ספינתא - זה בחינת חסד, כמו שאמרו חכמינו ז"ל: הספנין רבן חסידים, אי לא חסדו שבצנינן חם ושלום בנלות:

וזה פרוש: **אמר אל הכהנים** - בחינת תפלה, כמו שכתוב (דברים טז): את ה' האמרת היום. כהנים הם בחינת תורה, בחינת נשמות כנ"ל, כמו שכתוב (מלאכי ב): כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה וכו'. אהרן - בחינת משפט, כמו שכתוב (ספ"ט): ונשא אהרן את משפט בני ישראל, כי צריך להביא כל התפללות לבחינת משה משיח, והוא יקים את המשכן. וזה פרש רש"י: לתהייה הגדולים על הקטנים, הינו צדיק הרוד, שהוא בחינת משה מאוד הגדול, וזהו ויאיר את התפלה, שהיא בחינת מאוד הקטן. ולגפש לא יטמא בעמיו - הינו עלידי שמירת הברית כנ"ל. כמובא בזהר: עקרא ריצרא פישא על ערין, והוא עקרא דמסאבותא. וכשישמר את הברית, וזכה לבחינת תפלה כנ"ל, וזכה לבחינת תהלתו אחסם לה, כי עקר הריח תלוי במהרה, כמו שאמרו חכמינו ז"ל לברכה (ספ"ט טז): משבטלה תהרה, בטלה הריח, כמבאר מעשה בגמרא (ס"ט טז), שאמר: ריחא רחוניתא אני מריח. אמר לה: בני, טהרה יש בך:

רשב"ם:

אקרוקטא. צפרדע: באקרא דהגרוניא. גדול היה באוקה כדף: ואקרא דהגרוניא כמה הוי שתיין בתי. תלמודא קאמר לה: אתא תנינא. רבה קאמר לה: פושקנצא. עורב וקבה:

ג אמר רבה בר בר חנה:

לרירי חזי לי האי

אקרוקטא, דהוה בי אקרא

דהגרוניא, ואקרא דהגרוניא

כמה הוי שתיין בתי, אתא

תנינא בלעה, אתא פושקנצא וכלעה לתנינא, וסליק

ותיב באילנא. תא חזי כמה גפיש חילא דאילנא:

מאחר עלות הביאו, הינו מאחר המיניקות, כי הם ינקו לנביאים וכו' בנ"ל. והיו מאחר עלות, הינו שרור המלך עליו השלום היה יכול לתקן ולהעלות גם הנגינה, שאינו מאדם בשר, להעלותה אל הקדשה. והיו מאחר עלות הביאו, הינו גם הנגינה, שהיא מאחורי הקדשה, בבחינת מאחר עלות, מאחר המיניקות, כי הנגינה דקדשה הוא מאחר דנביאים ינקו, והנגינה שאינו בקדשה היא בבחינת מאחר עלות, מאחורי הקדשה, ורוד המלך עליו השלום היה יכול לתקן נגינה זו גם כן, ועל ידי זה נתעלה מלכות הקדשה בנ"ל. והיו מאחר עלות הביאו לדעות בנעקב וכו', כי על ידי זה זכה למלכות בנ"ל:

ד לשון רבנו זכרוננו לברכה

אנכי יי אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבריים: (שמות כ)

א כשאדם יורע, שכל מאדעותיו הם לטובתו, ואת הבחינה היא מעין עולם הבא, כמו שבכתוב (תהלים ט): ב'ה' אהלל דבר, באלהים אהלל דבר; וזאת הבחינה היא מעין עולם הבא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ספרי ט): ביום שהוא יהיה ה' אחר וכו'. והמשו: וכי האדם לאו הוא אחר. והרצו חכמינו זכרונם לברכה: האדם מכריז על הטובה הטובה והמטיב, ועל הרעה - דין אמת; ולעיתים - כלו הטובה והמטיב, שיהיה שם ה' ושם אלהים אחרות אחר:

ב וזאת הבחינה אי אפשר להשיג אלא בשמעה בחינת מלכות הקדשה מהנלות מבין העבדים, כי עכשו המלכות והמשלה להעבדים, ובשכיל זה נקראים עבדות-אלילים שלהם בשם אלהים כי יונקים מבחינת מלכות, הנקרא אלהים, כמו שבכתוב (תהלים עז): אלהים מלכי מקדם; ובשמעילין בחינת מלכות מבין העבדים, אזי נתקנים: כי מלך כל הארץ אלהים (שם טז):

ג ואי אפשר להשיב המלוכה להקדוש-פרוך-הוא אלא על ידי ודוידברים לפני מלמיר-תכם, על ידי זה מתקן ומעלה בחינת מלכות לשדשה. והיו פרוש (תהלים יז): קחו עמכם דברים - והו ודוידברים, זה בחינת מלכות, כמו דבר אחר לדוד (ספרי טז). דבר - לשון מנהיג ומושל. ושוב אל ה' - שיתקנו ויעלו את הדברים, את בחינת מלכות, בחינת אלהים, אל ה', הינו בנ"ל, ב'ה' אהלל דבר באלהים אהלל דבר, הינו שרע שכל מאדעותיו כלם לטובתו ויכרך על כל הדברים הטוב והמטיב:

ד ובשדע כל זאת, נקרא ויעה שלמה, כי עקר הדעת הוא אחריות של חסדים ונבירות, זה נקרא דעת, הינו שלא חלק בין חסד לדיו, ויכרך על כלם הטוב והמטיב. והו נקרא ה' אחר ושמו

הינו על ידי שלמד בשכיל שיתקרא רבי. **אתא פושקנצא,** ופרש רבנו שמואל: עורב, הינו על ידי שלמד כלילה, מלשון ערבית. וכלילה, הינו ומגן עליו מן הנחש הנ"ל. וסליק יתיב **באילנא** - פרש המהרש"א, שהוא בחינת אברהם, שבחוב אצלו (ספרי טז): וטעם אשל, שהוא בחינת חסד. הינו שהחוט של חסד, שנמשך עליו, מגן עליו מן הנחש הנ"ל. **תא חזי כמה נפיש חילה דאילנא,** הינו שדבר מחמיה את עצמו, שכל דבר נכר עלינו חסדו, שאפלו על זה יכול להגן:

זכונה יתישב הסמיכות של המשנה (אבות פ"א): עשה לך רב, וקנה לך חבר, והיו דין את כל האדם לבק זכות - כי על ידי ששומע הנגינה בנ"ל, הוא מתקן בגין המלכות שלו. והו: עשה לך רב, הינו שיתקן בחינת מלכות, והו על ידי קנה לך חבר, הינו על ידי קנה, שהקול יוצא ממנו, שמחבר השני בדברים להיות פנים בפנים במעור איש ואיש, בגין שיתקן עושי רצונו של מקום. ואזי, בשיתקן בחינת מלכות שלו ויכול למשל בכל מה שירצה ויכול להמית לוה ולהחיות לוה, ונמצא עולם חרב, לוה אמר: והיו דין את כל האדם לבק זכות - ששדע לדון את כל אדם לבק זכות, כי אין הקדוש-פרוך-הוא חפץ בחרבן העולם, כי לא לתרו כדא, לשכת יצדה:

ובשכיל זה מרגל בפמא ראנשי עכשו לומר, שהחגים הם שומים ואינם בני דעה, כי עכשו מלכות דקדשה בגלות, ועל-כן הנגינה, שהיא נמשכת מאחר דנביאים, מבחינת מחין ודעת המלכות דקדשה, ועכשו שהמלכות בגלות, ועל-כן הנגינה נפגמת, ועל-כן החגים הם בלא דעת, כי אין להם כח עכשו להמשיך הנגינה משרשה שבקדשה, שהוא בחינת מחין ודעת של מלכות הקדשה בנ"ל: אבל לעיתים, שיתעלה מלכות דקדשה, ויהיה ה' מלך על כל הארץ, אזי תתעלה ותשלם הנגינה בבחינת דעת המלכות דקדשה, שמשם נמשכת הנגינה בנ"ל. והו (תהלים טז): כי מלך כל הארץ אלהים ופרו משכיל: כי אזי, בשיתקן ה' מלך על כל הארץ ותעלה מלכות דקדשה, אזי ופרו משכיל, הינו שהחגים הקומרים יהיו ברעת ובשכל על ידי שיתעלה מלכות דקדשה, ויקבלו הנגינה משרשה שבקדשה, שהוא בחינת דעת ומחין של מלכות דקדשה בנ"ל:

שד לעיל והו: כי גרול מעל שמים חסדך (תהלים קח). שמים הוא בחינת קול, כמו שבכתוב: משמים השמעת קולך; כי על ידי חסד, הינו בחינת חוט של חסד, הנמשך על ידי שלומד תורה כלילה, על ידי זה נתקן הקול בנ"ל, והו כי גרול מעל שמים חסדך בנ"ל:

השתי צפרים דקדשה, שמשם הנבואה נמשכת, הם בגין מלכות דקדשה, ועל-כן העמדת מלך היה על-פי נבואה הכל מלכות בית דוד שהיה על-פי נבואה. והנבואה נמשכת מן הדברים, שהם בחינת שתי צפרים הנ"ל, שהם בגין מלכות דקדשה בנ"ל:

הצד, כמו (קדושין כא): נזרא בי עמרם; תעבירו באש - תקנו על-ידי אש, הינו ודוידברים לפני תלמידתכם בגלל וזה לשון עברה, שהצדוף של עברה עובר בחד עצמותיו מעבר אל עבר ומצוה לשון התחדות - בשעושה תבילות תבילות של מצות (סד אדרי פ' כא), אזי נתחדשו שברי עצמותיו, כמו שכתוב (תהלים יד): שומר כל עצמותיו:

ו זה פרוש (מסל יא): תחת מלך מלאכי מות, כי תחתו של הקדוש-ברוך הוא - בשביל המלכות שהשפיל על-ידי עונותיו; ואיש חכם יכפרנה, הינו בחינת תלמידתכם, בחינת משה, הוא יכפר לו, כמו שכתוב (מכת י): ועובר על פשע לשאריה - למי שמשלים עצמו בשירים (ראשית השנה יז), נמצא, בשבא לפני תלמידתכם ומוציא כל צדופיו לפני תלמידתכם, והתלמידתכם הוא בחינת משה, שמשלים עצמו בשירים, כמו שכתוב (במדבר יז): והאיש משה ענו מאד; ועל-ידי זה נקרא איש חכם, כמו שכתוב (איוב כח): והתכבד מאין תמצא (עי' סוטה כא), וכוה יש בת תלמידתכם לכפר, כמו שנאמר: ואיש חכם יכפרנה:

ובשפיל זה כשהתפלל משה על תא העגל, אמר (שמות לב): אם תשא חטאתם, ואם אין מתני נא; כי זה מן הנמנע, שלא יבוא לאדם איזה גדלות, בששומע שמשפירן שבתו, כל-שכן בשמלך גדול משבת ומפאר את האדם, אזי בודאי מן הנמנע, שלא יבוא לו איזה גדלות. אכל צדיק לזה בטול כל הרגשותיו ותמירותיו, אזי יכול האדם לשמע שבתו, ולא יבוא לו שום גדלות, כמו משה רבנו, שראה כחוב בתורה: וידבר ה' אל משה, ויאמר ה' אל משה: וישראל קוראין בכל יום בתורה שכתו של משה, והוא בעצמו מספר להם שכתו; ולא היה למשה שום התפארות וגדלות מזה, כמו שכתוב: והאיש משה ענו מאד, ובודאי על-ידי ענותנותו היה בת כיד משה לכפר עון העגל, כמו שכתוב: ואיש חכם יכפרנה. וזה ששען משה: ואם אין, הינו אם לא תשא חטאתם, בזה אתה מראה, שאין לי בליךד עניויות, שאוכל לכפר להם עון העגל, כבן בקשתי: מתני נא, כדי שלא אכשל בגדלות, שאני רואה ושומע בכל עת ספור שמי ושכתי בתורה, כי מי יוכל לעמוד בזה, שישמע ספור שכתו ולא יתנא, אם לא ענו גדול; ואם אני ענו, צדיק לך שחשא חטאתם, כמו שכתוב: ועובר על פשע לשאריה וכו'.

וזה: (יברים ז) ויהי כישרון מלך, הינו שמלכות עלה לשרשה, כמו שכתוב (תהלים לו): וענוים יירשו ארץ, וארץ הוא דינא דמלכותא, כמו שכתוב (איוב ט): וארץ מתקוממה לו:

ח וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה כא): משל לאחר, שהיה סהלך בדרך באישון לילה ואפלה, ומתנרא מן הקוצים ומן הפחיתים ומחית רעה ומלסמים, ואינו יודע באיזה דרך סהלך וכו'.

כי זה ידוע, שכל המדות רעות ותולדותיהן נמשכין מארבעה מארבע

ושמו אחר, במאמר חכמינו זכרונם לברכה, שלעמיד יהיה אחרות גמור, שיהיה כל המוב והמטיב. וזה: ה' אחר ושמו זה בחינת אלהים מלכות, כמו שכתוב (שמואל ב' ח): ויעש דוד שם - אחר, במאמר אלהים, הינו ה' שהוא רחמים, הן שמו שהוא בחינת אלהים, בחינת דין - בלה לטובתו מתחת אלהים שהקדוש-ברוך הוא אלה אחר, כמו שכתוב (סלי י): את אשר יאהב ה' יוכיח. וכתיב (עמוס י): רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה, על-כן אפקד עליכם עונותיכם:

ה ועונותיו של אדם הם על עצמותיו, כמו שכתוב (יחזקאל לב): ויהי עונותם חקוקה על עצמותם, וכל עברה יש לה צדוף אותיות. וכשעבר איזה עברה, אזי נתקק צדוף רע על עצמותיו, ועל-ידי זה מכנים בחינת הדבור של הלאו הזה שעבר בחד השמאה, הינו שמכנים בחינת מלכות, שהוא בחינת דבר אחר לדור, הוא מכנים אותה בחד העבדים, ונתון להם ממשלה. למשל, אם עבר על דבור של הלאו לא יהיה לך, אזי מתריב הצדוף המוב של הדבור ובונה צדוף רע, ונתקק הצדוף הזה על עצמותיו ונוקם בו, כמו שכתוב (דמיה ה): עונותיכם הבו אלה. וכתיב (תהלים לו): תמות רשע רעה. ועל-ידי ודוידברים יוצא מעצמותיו האותיות התקוקים עליהם, ונעשה מהם הדבור של הודו, כי הדבור יוצא מעצמותיו, כמו שכתוב (סמ לו): כל עצמותי תאמרנה; ומתריב הבנן והצדוף הרע, ובונה מהם מלכות דקדשה.

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה י): בשעה שהלכו ישראל במדבר, היו עצמותיו של יהודה מגלגלין, עד שאמר משה: שמע ה' קול יהודה - שבשש משה מהקדוש-ברוך הוא, שיוכר ליהודה הודו שהתורה, וכן הו' לה. וזה רוקא עצמותיו היו מגלגלין, על-שם ותי עונותם חקוקה על עצמותם, ועל-ידי הודו נתקנו ועלו כל תד לדכותה. ויהודה זה בחינת מלכות; רמו, שכתוב מלכות נתקן על-ידי ודוידברים, וזה נעשה על-ידי משה, שזכר משה הודו, כי בן צדיק, שיהיה הודו לפני תלמידתכם, וכל תלמידתכם הוא בחינת משה, כמו שאמרו: משה, שפיר קאמר. וכוה שזכר משה הודו, נעשה באלו התורה עכשו לפני משה, ועל-ידי זה נתקן בחינת מלכות, ונתרוב הצדוף הרע שנתקק על עצמותיו:

ו זה בחינת התורת המלכות לשרשה, כי שרש המלכות הוא אש, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה יא): למה טעה נבט שראה שיצא אש מאמתו. והתורה נקראת אש, שמשם המלכות, כמו שכתוב (דמיה טו): הלא כה רכרי באש, וכתיב (מסל ח): כי מלכים ימלכו. ועקר התורה הם התלמידת-חכמים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מכת כב): כמה טפשי רוקמא מקמי ספריתורה ולא קמא מקמי צורכא מדרבנן.

וזהו (במדבר לא): וכל דבר אשר יבא באש, תעבירו באש. דבר - זה בחינת מלכות, שנמשך בחד השמאה, בחד מבימות

תלמידיהם, ויום המיתה, זה בחינת ודויד'הם לפני תלמידיהם; יום המיתה כמו על ודויד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין כג): כל המומתין מתוידן, וזה נקרא פרשת דרכים, כי התלמידים מפרש לו דרך לפי שרש נשמתו. אזי נצול מכלם, כי קדם שהתורה, אף-על-פי שהיה אצל התלמידים ונתן לו כמו, ערין אינו יורע באיזהו דרך הוא מהלך, כי יש דרך ישר לפני איש ואחרתה דרכי מות (משל יד), אבל בשהגיע לפרשת דרכים, זה תלמידים ויום המיתה, הינו ודויד'הם לפני תלמידיהם, אזי נצול מכלם:

ט וזה בכל פעם שבא אצל תלמידיהם ומספר לפניו כל לבו, והתלמידים הוא בחינת משה, שהוא בחינת אין, כמו שכתוב: והתקבצו מאין תמצא; ועל-ידיה אתה נכלל באינסוף. וזה בחינת: וקרא, ראוידיקת לאחר ראיתנא לית מתמן, שמתחיל את המלכות לאין סוף, שהוא רצון שכלל הרצונות. כי המלכות, שהוא בחינת אותיות הרבויים, כל אות ואות מלבש בה רצון השם יתברך, שרצון השם יתברך היה, שזאת האות, יהיה לה תמונה כזו, ואות אחרת, יהיה לה תמונה אחרת. נמצא, שרצונות, הינו תמונות אותיות, הם התגלות מלכותו יתברך שמו, וכל אלו הרצונות, הינו תמונות, נמשכין מרצון אין סוף, שאין בו תמונה, וכל הדברים והישות שבעולם הם מהאותיות, הינו ממלכות, כי ישות הוא מחמת המלכות, שרצה הקדוש-ברוך-הוא שיתגלה מלכותו בעולם, ועל-ידיה ברא את העולם מאין ליש, וכל הרצונות, הינו התמונות, וכל הישות, הינו בחינת מלכות, מקבל חיותם מרצון אין סוף, כמו שאמרו (בבבא מצא): ככל מקום שאתה מוצא גדלתו של הקדוש-ברוך-הוא, הינו מלכותו, הינו רצונות, שם אתה מוצא ענותנותו, הינו רצון אין סוף. וזה בחינת התפשטות הנשמות, כי בשרוצה להכלל ברצון אין סוף, צריך לבטל את הישות שלו. וזה שכתוב בזהר (דבר דף מה), שהסתלקות משה בשבת בשעתא דמנחה, שאז התגלות רעוא דרעיון, שהוא בחינת רצון אין סוף, שכל הרצונות מקבלין חיותם ממנו. וזה מחמת שבטל משה כל ישותו, כמו שכתוב (סנהדרין כג): ונתנו כהן, וזה פרוש: ויקבר אתו בריא (דברים יד) - זה בחינת אין, כמו שכתוב (שעה ט): כל ניא ינשא; בארץ מואב - זה בחינת מלכות, שדוד בא ממואב, שנסתלק משה בתוך אין סוף, בתוך רצון שברצונות, בתוך רעוא דרעיון, שהוא בחינת רצון אין סוף המלכות ברצונות, בתמונות אותיות, בבחינת מלכות, כמו שאמרו: ככל מקום שאתה מוצא גדלותו, הינו מלכות, בחינת רעיון, שם אתה מוצא רעוא, רצון אין סוף. וזה: מול בית פעור - כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (מדרש אנכי מואב בתוספת סנהדרין יד): למה נקרא שמו פעור, על-שם שפעור פיו; כי בשפוטין במלכות, אזי יש לו כח לפעור פיו בצרופים רעים; אבל משה, שתקן מידת המלכות, על-ידיה לא היה יכולת ביד פעור לפעור פיו. וזה: ולא ירע איש אפלו

יסודות, מארבע מרות, במובא במשנת חסידים: עצבות ותולדותיה נמשכין מדומם, תאוות רעות ותולדותיה נמשכין מצומת, דברים בטלים ותולדותיה נמשכין מחי, נאוו ותולדותיה נמשכין ממרבר; ומי שרוצה ללך בדרך הקדש, צריך לשפר כל המדות רעות ויספר לפני התלמידים, הינו ודויד'הם, והתלמידים יפרש ויברר לו דרך לפי שרש נשמתו.

י"ש שלש בחינות בהתקבצות לצדיקים, שעל-ידי שלש בחינות אלו נתמקן הכל, ואלו הם השלשה בחינות:

הבחינה הראשונה, בשרואה את הצדיק, כמו שכתוב (שעה ט): והיו עיניך רואות את מורדך; וזאת הבחינה מבטלת המדות רעות, הנמשכין משני היסודות דומם צומת, הינו עצבות ותולדותיה ותאוות רעות, כי צדיק הדוד נקרא אם, על-שם שהוא מניק לישראל באור תורתו, והתורה נקראת חלב, כמו שכתוב (סנהדרין יד): רבש וחלב תחת לשונך, וזה אנו רואים בחוש, בשהתינוק הוא בעצבות ועצלות, בשרואה את אמו, הוא נתעורר בזריות גדול לקראת אמו, הינו לשרשו. גם אנו רואים בחוש, בשהתינוק עוסק בדברי שטות שלו, אף-על-פי שיש לו תאוה גדולה לזה, אף-על-פי כשרואה את אמו, הוא משליך כל תאוותיו אחר כתפיו ומושך את עצמו לאמו. נמצא, שנתבטלן המדות רעות של שני היסודות דומם צומת על-ידי הסתכלות פני הצדיק, והיו: ומתירא מן הקוצים - שהוא בחינת צומת; ופתחתי - שהוא בחינת דומם, וכשנזדמן לו אבוקה של אור, זה תלמידים, שהוא אביק באור התורה, ועל-ידו נצול ממדות רעות של שני היסודות דומם צומת, ואז נצול מן הקוצים ומן הפתחים:

הבחינה השנייה, הצדקה שנותן לתלמידים, שעל-ידי זה נצול ממדות רעות של שני היסודות חי מדבר, שהן בחינת חיה רעה ולסטים, שהן דברים בטלים ונאות ותולדותיהן, כי על-ידי דברים בטלים ולשון הרע בא עניית, כמו שכתוב (סנהדרין יד): כי מתו כל האנשים, זה עניית. גם בנאותו אמרו (קדושין כג): סימן לנפשות הרוח - עניית, ועל-ידי צדקה נתעשר, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (נדרים יא): אם שלמים וכן רבים וכן נגזו ועבר וענתך לא אענך - שוב אין מראין לו סימני עניית. וזה: כיון שעלה עמוד השחר נצול מחיה רעה ולסטים. עמוד השחר כמו לצדקה, כמו שכתוב (שעה ט): כי תראה ערם וכסיתו וכו', אז יבקע בשחר אורך. נמצא, על-ידי צדקה נצול ממדות רעות של שני היסודות, חי מדבר, שהם בחינת חיה רעה ולסטים:

הבחינה השלישית, בשמתורה ודויד'הם לפני תלמידיהם, שעל-ידיה התלמידים חכם מרדך אותו בדרך ישר לפי שרש נשמתו, וזה: הגיע לפרשת דרכים, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין כג): זה

פרוש: ספינה - לשון חשיבות, בחינת מלכות, שרפה בר
 פר חנה הקד בשכלו אודות המלכות, איד בני-ישראל
 מעלין אותה. וחזינון היא כנרא - ישראל מכנין בשם רגים,
 כמו שכתוב (בראשית סח): וידנו לרב בקרב הארץ. ויתבאר לה
 אכלא טינא בנחידיו - זה בחינת תפלתן של ישראל, כמו
 שכתוב (ישעיה סח): ותהלתי אחסלקי; שנחערב שרין, הינו ממאה,
 בתפלתו ועבודתו וכלכל אותו, ולא היה יכול איש הישראלי
 הזה לעבד עבודתו תמה. מה עשה האיש הזה, עשה שלש
 בחינות הנ"ל, הינו התקשרות להצדיק, ונחיתת הצדקה,
 ווריד-דברים.

וזה פרוש: ומתה ואדחווה מיא ושריוהו לגודא; והזכיר
 השלש בחינות מעלא לתת: ומתה - זה בחינת
 ורוד-דברים, כמו שאמרנו: כל המוכחין מתודין; ואדחווה מיא
 - זה בחינת צדקה, כמו שכתוב (סלח יא): שלח לחמך על פני
 המים, וכתוב (ישעיה לב): אשריכם זרעי על כל מים; ושריוהו
 לגודא - הצדיק נקרא גודא, לשון גדר, שהוא גדר פרצותיהן
 של ישראל (יחזקאל כב, ישעיה נח), וזה: ושריוהו לגודא - שהצדיק
 את עצמו לצדיק. ועל-ידי שלש בחינות אלו: וחרוב מנה שתין
 מחוזא - שעל-ידי המיתה, הינו ורוד-דברים, העלה את המלכות
 מבין הסמרא-אחרא, והצדיק הורה לו את הדרך הישר, כמו
 שכתוב בהפסדת בראשית (ישעיה כב): אחריב הרים ונקעות -
 רמו על חרוב ממשלת העבדים; והולכתי עורים בדרך לא ידעו
 - זה בחינת שהצדיק הורה לו דרך ישר, זה בחינת פרשת-דרכים,
 כנ"ל, ושתין מחוזא רמו על עליית המלכות, דכתיב בה (שיר-השירים
 א): ששים המה מלכות.

ואכלו מנה שתין מחוזא - רמו על שני מדות דעות
 של חי מרבר, שעל-ידו בא עניות כנ"ל, ועל-ידי
 צדקה מתקן אותם ומשיך שפע. וזה: אכלו מנה. ושתין
 מחוזא - רמו על בחינות ששים גבורים-שמשים בא פרנסה,
 כמו שאמרנו: גבורות גשמים (ברכה לו, תענית ב, ע"ש). ומלחו מנה
 שתין מחוזא - זה רמו על תקון שני מדות דעות, רומם
 צומת, על-ידי קרבתו להצדיק, כי הצדיק הוא ברית מלח
 עולם. גם עצבות ותאוות באים מדמים עבדים, ועל-ידי מלח
 פולט הדמים דעים. ושתין מחוזא זה רמו על ששים אותיות
 שבברכת כהנים שהם ביד הצדיק, כמו שכתוב (סלח י): ברכות
 לראש צדיק.

ומלאו מחד גלגלא דעינא תלת מאה נרבי משחא
 - נרבי משחא זה בחינות הדעת, כי שמן משחת
 קרש (שמות לו) זה בחינת שכל. ותלת מאה זה בחינות משה,
 שהוא בחינת מה שהצדיק מקטין את עצמו בבחינת מה.
 בשלש בחינות צדיק להקטין את עצמו, כמו שכתוב (דברים
 טו): אל יתהלל תכם, גבור ועשיר. נמצא, שבכל בחינה מאלו
 שלש בחינות הוא נעשה מה, ועל-ידיה יש לו
 התפשטות

אפלו משה לא ידע, (כמו שאמרנו חיל סוכה ד, כ), כי נתפסל לגבי אין סוף.
 וכל זה היה במותו, אבל בנדיא גם בחייו היה לו התפשטות
 הנשמות, והיה מדבק את עצמו באור אין סוף, אבל ההתפשטות
 היה בבחינת: והחיות רצוא ושוב; כי הקדוש-ברוך-הוא רוצה
 בעבודתו, כמו שכתוב: ואכית תהלה מגושי עפר, מקרובי חמר.
 ובשכיל זה צריך שלא ישאר בן אלא עד עת שיבוא הקדוש-
 ברוך-הוא בעצמו ויפול נשמתו, וזה שאנו רואים, שלפעמים נתלהב
 אדם בתוך התפלה ואומר כמה תבות בתהלהבות גדול - זה
 בתמלת ה' עליו, שנפתח לו אור אין סוף והאיר לו; וכשרואה
 אדם התנוצצות הזאת, אף-על-יב דאיתו לא חיו - מנלה חיו
 (מציל ג), תפק נתלהב נשמתו לרבות גדול, לרדק את עצמו באור
 אין סוף, וכשעור התגלות אין סוף, לפי מנין תבות שנפתחו
 והתנוצצו, כל אלו תבות אומר ברבקות גדול ובמסדת נפשו
 ובכפול כחותיו, ובשעה שנתפסל לגבי אין סוף, אזי הוא בבחינת:
 ולא ידע איש, שאפלו הוא בעצמו אינו יודע מעצמו. אבל זאת
 הבחינה צריך להיות רצוא ושוב, כדי שיתקיים ישותו. נמצא,
 כשהוא בבחינת ושוב, אזי צריך לבראות גם לדעתו, כי מתחלה,
 בשעת רבקות, היה נתפסל הדעת, כמו שכתוב: ולא ידע איש;
 וכשהוא בבחינת ושוב, ששכב (לדעתו) לישותו, אז שכב לדעתו;
 וכששכב לדעתו, אז הוא יודע אחרות האין סוף וטובו, ואין אין
 חלוק בין ה' לאלקים, בין מדת הדין למדת הרחמים, כי באין סוף
 אין שיק, חס ושלום, שנוי רצון, כי השגויים אינו אלא בשנוי
 התמוגות, אבל על-ידי הרבקות של אדם באין סוף, ששם אין
 שנוי רצון, כי שם רצון פשוט, ואחר-כך נשאר בו רשימו מאחרות
 הזאת, ואחר-כך נעשה בבחינת ושוב, אזי הרשימו מראה לדעת,
 שידע שכלו טוב וכלו אחר. וזה שאמר משה לדוד (דברים ו): אתה
 הראת לדעת כי ה' הוא האלהים; כי משה הוא בחינת אין, ודודו
 הדבוקים אליו ראו להם לדעת, הינו להאיר לדעת, בחינת אין
 סוף, בחינת דעוא ודעוין, בחינת: ה' הוא האלהים:

רשכים:

וזה פרוש: אמר רבה בר
 בר חנא: זמנא
 חדא הוה קאזלינן בספינתא,
 וחזינון הוה כנרא ויתבאר לה
 אכלא טינא באוסיה, ואדחווה
 מיא, ושריוהו לגודא, וחרוב
 מנה שתין מחוזי, ואכלו מנה
 שתין מחוזי, ומלחו מנה שתין
 מחוזי, ומלאו מחד גלגלא
 דעינא תלת מאה נרבי משחא.
 וכי הדרן לבתר תריסר ירחי
 שתא, חזינון דהוה קא מנסרי
 מנרמה מטללתא, ויהבי למבניניהו הנך מחוזי:

בשכילי (סנהדרין לו). נמצא, כשהעולם נברא בשכילי, צריך אני לראות ולענן בכל עת בחסון העולם ולמלאות חסרון העולם ולהתפלל בעבורם. וענין התפלה הן בשני פנים, הינו קדם גורדין מתפללין בסדר התפלה, ואין צריך להלביש התפלה, אבל לאחר גורדין צריך להלביש התפלה, כדי שלא יבינו המלאכים העומדים לשמאל, ולא יקמנו, כמו שכתוב (תהלים י): בגזרת עירין פתגמין, הינו לאחר גורדין, אזי: במאמר קרישין שאלתין, אזי הצדיקים מלבישים שאלתם במאמר:

ב אבל איד ידענו בין קדם גורדין בין לאחר גורדין עלידי המצוות שאנו עושים, יכולין אנונו לידע בין קדם גורדין לאחר גורדין. ונדקא כשעושין המצוות בשמחה גדולה כליל, עד שאין רוצה בשום שבר עולם הבא, אלא הוא רוצה שגמין לו הקדוש ברוך הוא מצוה אחרת בשכר מצוה זאת, במאמר תבמינו זכרונם לברכה (אבות פרק ד): שכר מצוה - מצוה; כי הוא נהנה מהמצוה בעצמה. וזה החלוק שבין נבואת משה רבנו לבין נבואת שאר נביאים, כפרוש רש"י: וירבר משה אל ראשי המטות וכו' זה הדבר אשר צוה ה'". פרש רש"י: כל הנביאים נתנבאו בכה אמר ה', נוסף עליהם משה, שהתנבא בזה הדבר. כי בחינת כה הוא אספקלריא שאינה מאירה, וזה הדבר הוא בחינות אספקלריא המאירה. ואלו השתי בחינות נביאות יש בעבודת הכורא: יש אדם, שעושה המצוה בשכר עולם הבא, שאינו נהנה מהמצוה בעצמה; אלו לא היו נותנין לו עולם הבא בשכרה לא היה עושה אותה, וזה בחינת כה, אספקלריא שאינה מאירה, כמו אדם שרואה איזה דבר מרחוק, כן הוא עושה המצוה בשכר שברה הבא לעת רחוק, הינו אחר עולם הזה, ושלום שכר נקרא בשם נביא, כי ראשי תיבות של: יבא ברנה נשא אלמתי, ושם כפסוק הזה נקמו על שלום שכר: הלוך ילך וכה נשא משך הירע (תהלים כו) - שמועט בעשייתו, בא יבא ברנה נשא אלמתי - שישמח לעתיד, כשיקבל שכר המצוות. ראשי תיבות של יבא ברנה נשא אלמתי, ראשי תיבות נביא: אבל נביא, שמתנבא בזה הדבר, שאינו רוצה בשכר המצוות, אלא רוצה במצוה בעצמה, שהוא משמח כליל בעשייתה, עד שפמאם בכל מין שכר, נמצא שעולם הבא שלו במצוה בעצמה. וזה בחינת נביא, הינו שלום שכר, בבחינת זה הדבר, בבחינת אספקלריא המאירה, כמו אדם הרואה דבר מקרוב בראיה יפה וברה, כמוכן הוא נהנה מהמצוה בעצמה, ושכרו נגר עיניו. ומי שהוא כפדנה הזאת, שעושה המצוה בשמחה גדולה כליל, עד שאין רוצה בשום שכר עולם הבא בשכילה - הוא יכול לידע בין קדם גורדין לאחר גורדין, כי המצוות הם קומה שלמה, והם כתיב את כל הקומות, הן קומת אדם, הן קומת עולם, הן קומת שנה, כי עולם, שנה, גשם - הן מקבלין החיות מהמצוות, כמו שכתוב (תהלים לו): וכל מעשהו באמונה; וכתוב כל

התפשטות הצמיחיות, ומדבק באור אין סוף, שאין שם שום שנוי רצון, אלא ה' הוא האלקים בנ"ל, הינו כלו הטוב והמטיב. וזה בחינת חר גלגל רעיו, כמובא באדרא (נשא דף קל"ז): ולמנא דאיתי לשמח בה עינא חר דרחמי - זה בחינת כלו הטוב והמטיב. נמצא, כשהצדיק עושה עצמו מה, מרבך את עצמו לעינא חר דרחמי, הינו לאין סוף; ואחר כך, כשחור, בבחינת רצון ושוב, אז משיך מאור אין סוף האחרות הרצון הפשוט שם דרך ה"מה" שלו, ונעשה ממה מאה, כמו שאמרו: אל תקרי מה, אלא מאה, ונעשה תלת מאה מתלת מה, ומשיך אור הזה לרעתו ולשכלו, הינו גרבי רמשתא, שהוא בחינת שכל בנ"ל. אמה הראית לדעת, שפשיך אור אין סוף לרעתו, שידע האחרות, שה' הוא האלהים, ויכרך הטוב והמטיב על הכל כמו לעתיד לבוא:

כי הדרן ואתאן לבתר תריסר ירחי שתא וקחוינן דהני מנסרי מנרמיהו לבנינא הנך מחווא - כי מחוורי הקדשה, שהם שנים עשר שבמים, שעליהם נתקנו מלכות הנ"ל, ואחריהם הוא הממאה, ניש בנייארם, שיוצאין מהקדשה. וזה שפיר התנא, שהיה וחור לעין באור שהם בחר תריסר ירחי שתא, שהם אחריו שנים עשר שבמים וקדשה, שיוצאין מכלל ישראל עלידי מעשיהם הרעים. וחוינן דהנו מנסרי מנרמיהו - הינו שעלידי מעשיהם הרעים, החקוקים על עצמותם, והחקיקה עובר מעבר לעבר כנסירה ממש, אבל עלידי שאיש הישראלי הנ"ל נחנער בתשובה עלידי שרין קמן שבגחיריו, עלידי שהרגיש בממאה קטנה שמבלבלת אותו - עלידי חשוכתו גורם, שגם אלו הרשעים נעשו כפא לקדשה, ויהבי לבנינא הנך מחווא - שעוורים גם הם לעובדי השם, שיכנו הנך מחווא הנ"ל:

וזה פרוש: אנכי ה' אלהיך. פרוש, הן ה' הן אלהיך תבין שכל זאת אנכי, הינו שתקנים: בה' אהלל דבר, באלהים אהלל דבר, הינו כלו הטוב והמטיב בנ"ל; אשר הוצאתיך מארץ מצרים - ראיתא במדרש (טראש פ' טו), כי כל הגזילות נקראים עלישם גלות מצרים, מפני שהם מצרים לישראל, הינו שעלידי הצדיק נתבטל מלכותם וממשלתם של העכו"ם, כי עלידיהם עולה מחוכם מלכות רבדשה בנ"ל: מבית עבדים - זה קמו על בטול המרות רעות של ארבע יסורות, המכונים בשם עבדים, כי כל הארבע יסורות הם מתחת גלגל הירח, והירח מקנה בשם עבר, כמובא בזהר (פי יטב דף קס"א): הנה ישכיל עבדי - רא סהרא, פרוש עלידי הצדיק עולה המלכות מן הסטרא אחרא, ונתבטלים המרות רעות, ועלידיהם האדם בא לבחינת עולם הבא, לבחינת: בה' אהלל דבר, באלהים אהלל דבר:

ה לשון רבנו זכרונם לברכה
בחצרות וקול שופר הריעו לפני וכו' (תהלים צח)
א כי צריך כל אדם לומר: כל העולם לא נברא אלא

מעורר הבונה. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י): מי שיש בו יראת שמים, דכרו נשמעין, כי מי שיש בו יראה, קולו נעשה רעמים, כי רעם מסבירא דיצחק, כמו שכתוב: ורעם גבורתו, ועל-ידיה דכרו נשמעין, הינו משתמע קלא לבריתא, כי חפץ חליא שמיעה, כמו שכתוב (ויקרא י): ה' שמעתי שמעך יראתי. וזה פרוש (תהלים ק): גבורי כח עושי דכרו לשמע בקול דכרו; איתא בזהר (דף ק"ז): זבין למשמע קלין מלעלא, הינו על-ידי הגבורות נעשה רעמים, ועל-ידיה הלכ שומע, והינו: והגות לבי חבונות; וכמו שכתוב (מלכים א'): ונתת לעבדך לב שומע; גם דכרו נשמעין לבריתא, וזהו: לשמע בקול דכרו. וזה בחינת קול השופר, דא שופר של איל - אילו של יצחק, בחינת ורעם גבורתו. וזהו (תהלים סט): אשרי העם יודעי חרועה - יודעי דיקא, שיפגע הקול במח, בחינות ענבי מברא, ויהיה ככחינת רעמים. ומי ששומע תקיעת שופר מאיש ירא וחרי, בודאי לא ירא כל השנה מרעמים, כמו שכתוב: בקולות ובקרים עליהם גלית, ובקול שופר עליהם הופעת - שבקול השופר הופיע עליהם מקולות ובקרים:

אבל צריך לפנות את המחין מהכמות חיצונית וממחשבות דעות. מחמין, שלא יחמין את חכמתו בחכמות חיצוניות ובתאוות, כרי בשיוצאי את הקול ויפגע במחין, יתעבד מפניו רעם; אבל בשגלגלתא רמחא אטום בסמא, כמו שכתוב (ויקרא יא): ונטמאתם בם, אזי אין קולו נשמע. גם ישמר יראתו, שמפניו תוצאות הקול, כמו שכתוב: ורעם גבורתו; שלא יהיה לו יראה חיצונית. וזה (אבות פ"ט): אם אין חכמה אין יראה; אם אין יראה אין חכמה. וזהו (שבת נ"ז בבעהדין כא): ירד גבריאל ונעץ קנה בים. פרוש, מהשתלשלות הגבורות, הינו יראה חיצונית, נעץ קנה בים החכמה. קנה דא בחינת קול היוצא מהקנה, הינו על-ידי השתלשלות הגבורות, שהיא בחינת סוספיאת דרהבא - יראה חיצונית, נשאר הקול נעץ באטמית השכל, ולא ישתמע לבריתא. **ועקב** - לשמר מחו שלא יחמין, וזהו (תהלים סח): גער תחת קנה, בדאיתא בזהר (פרשת דף קנ"ג): קנה חיי"ת חשבר ותעשה ממנה ה"א, ותעשה מאותיות חמץ מצה, הינו שלא תחמין חכמתך. וזהו לשון גער, לשון מריבה, כי מצה לשון מריבה, רצדיקא עבדין מצותא בסטרין אחרנין, ולא יתקברו למשכנא דתקשה, הינו בשחשבור את חכמתך, שלא יבנם בו חכמות חיצוניות, שלא תהדרה בהרהורים רעים, שהם בחינת קנה דסטרא אחרא, כנגד: קנה חכמה קנה בינה דתקשה - על-ידיה תנצל מבחינת חמין, שהיא סטרא רמוחא, בדאיתא: מחמנת, חפץ סטרא רמוחא. **ותאמין**, כי כל מצותא ומריבה, שיש בין הצדיקים השלמים, אין זה אלא כרי שגירשו סטרין אחרנין, וזה פרוש (סלי ט): און שמעת חוכמת חיים בקרב חכמים חלין - לשון חלונה ומריבה; כשאתה שומע מריבות שבין הצדיקים, תרע, שזה משמיעין אותך חוכמה על שפגמות בבפי מחד, שעל זה נאמר (ס"ב): כל באיה לא ישובו ולא ישנו אדחות חיים; שאתה דבוק בסטרא

(ס"ט): כל מצותך אמונה; והקדוש ברוך הוא הוא אחרות פשוט עם המצוות, וכשמעשה הקדוש ברוך הוא בחקונו ובסדרן, אזי הקדוש ברוך הוא משמח בהם ומתענג בהם, כמו שכתוב (ס"ד): ישמח ה' במעשיו, כמו בעל-מלאכה, שעושה איהו בלי ודבלי הוא יפה - אזי הוא מתענג בה; והשמחה של הקדוש ברוך הוא היא מלבשת בהמצוות, כי הם אחרות, ומי שעושה המצוות בשמחה מהמצוה בעצמה, נמצא, כשנבנם בהשמחה שבמצוה, הוא נבנם בשמחת הקדוש ברוך הוא, שמשמח במעשיו, וזה בחינת (ס"ט): ישמח ישראל בעשיו. נמצא, כשיש איהו צער ודין בעולם, שנה, נפש - אזי בודאי נגרע משמחת הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב (בראשית י): ויתעצב אל לבו; וכמו שאמרו (סנהדרין ט): שכניה מה אומרת קלני מראשי וכו', וזה שנבנם בתוך השמחה יכול בודאי לידע לפי ענין השמחה, אם הוא קרם גורדין, אם הוא לאחר גורדין. גם יכול לידע על איהו חלק מהקומה גגור הדין, כי יודע לפי קומת המצוות: אם אין יכול לעשות בשמחה ראשי המצוות, הינו מצוות החלולים בראש, ידע שהדין גגור על ראשי עולם, שנה, נפש, וכן בשאר קומת המצוות. וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבליא עין כיה טו) בשבת: זכרו מאחר בשבת, הינו שמחת ותענוג עולם הבא, שהוא בחינת שבת, ירגיש בששית ימי המעשה, שהן בחינת מעשה המצוות, שבהם נבראו עולם, שנה, נפש. וזהו: (תהלים ס) כיומו תתן שכרו - שיהא שכרו מהמצוות בעצמן, ולא תבא עליו השמש - שלא יעשה המצוות בשכר עולם הבא, שהיא אחר ביאת שמשו, אחר מותו:

ג ועקב השמחה הוא כלכל, כמו שכתוב (תהלים ד): נתת שמחה כלבי, ואי אפשר לכל לשמח אלא עד שיסיר עקמימיות שבלבו, שיהא לו ישרות לב, ואז יבנה לשמחה, כמו שכתוב (ס"ז): ולישר-לב שמחה. ועקמימיות שבלב מפשיטין על-ידי רעמים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות נג): לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמימיות שבלב. ורעמים הוא בחינת קול, שארם מוציא בבת בתפלתו, ומה נעשה רעמים, כי איתא בזהר (פרשת דף קנ"ג): בר קלא גפיק ואערא בעבי מברא, אשתמע קלא לבריתא, ודא אנון רעמים. ועקר הרעמים הם מגבורות, כמו שכתוב (אבות ט): ורעם גבורתו מי יחבונן; ובשכיל זה אנו מברכין: שבחו וגבורתו וכו'. והגבורות הם בחינת כח גבורה, שארם מוציא את הקול בכח גדול, והקול הזה פוגע בעבי מברא, הינו בחינת מחין, שמשם יורדין טפין טפין, כמו שכתוב בזהר (פרשת י"ד קנ"ג): באר מים חיים ונזלים מן לבנון, מן לבונא רמחא. וכשפוגע בעבי מברא, אזי אשתמע קלא לבריתא, הינו בחינת רעמים. וזהו (תהלים ע): קול דעמך בגלגל, הינו בגלגלתא רמחא; כד אערא בגלגלתא רמחא, נעשה מהקול רעמים, ונשמע לבריתא. וזה (ס"ט): פי ידבר חכמות, הינו הרבור היוצא מפי פוגע בחכמה, הינו בגלגלתא רמחא, ועל-ידיה: והגות לבי וכו', הינו שנתעורר על-ידיה הרעם, נתעורר הלב, כמו שאמרו: קול

בספרא רמותא, בחינת חמין, בחינת ירד גבריאל וכו', ותרע, שגנען קנה הינו חכמות חיצוניות נעוצים בים חכמתו, ובראי אם לא היה נפגם מחך, לא היה נשמע לך מריכות שבין הצדיקים, ואין המריכה אלא בשבילך, ברי שחשוב ממנו לחיים, מחמין למצה, מחיית לה"א, וחשוב מיראה רעה, מקול פגום, מתקמה פגומה ליראה טובה, לקול טוב, לחכמה טובה, ובשחשמוד את מחך מבחינת חמין, שלא יהיה אטום, אזי יפגע קולך בגלגלתה, ויחזק רעם, ויחפשם עקמימיות שבלבך, ואז תזכה לשמחה, כמו שכתוב: ולישרי לב שמחה. וזה פרוש (תהלים טא): אענה בסתר רעם, אכתנך על מי מריכה סלה. מי מריכה זה בחינת מצה, בחינת מחין, על-ידיה נעשה רעמים:

ה ותרע, שצריך לשחף הגבורות בחסדים, שמאל בימינא, כמו שכתוב (תהלים ב): בגבורות ישע ימינו. כי עקר התגלות על-ידי החסדים, כמו שכתוב (ספ ק): שב לימיני. וכן צריך לשחף האהבה עם היראה, ברי שיתעבד רעמים. וזה: מספרא רימינא מחא חורא בבספא (חסון ע), וזה (ספא ד): וישב הים, הינו ים החכמה, לפנות בקר רא בקר ראברהם, בחינת: אברהם אברהי (שעה טא); לאיתנו רא גבורות, הינו בחינת: קול רעמד בגלגל. וזהו (ספא ד): מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה; כי עקר התגבורות על-ידי האהבה, כמו שכתוב: שב לימיני וכו', וזהו פרוש (תהלים טא): אל הכבוד. אל רא חסר; כבוד רא חכמה, כמו שכתוב (משל ט): כבוד, חכמים ינחלו; הרעים רא בחינת רעמים, הינו הגבורות בחינת רעמים צריך לשחף עמהם אהבה, ברי שיפגעו בכבוד בבחינת חכמה, שיתעבד מהם רעמים ותתגבר על אויבך, כמו שכתוב: שב לימיני וכו'.

וזה פרוש: אמר רבה בר בר חנא: זמנא חדא הוה אולינן בספינתא, וסנאי ספינתא בין שיצא לשיצא דבורא תלתא יומא ותלתא לילותא, איהו בוקימו ואנן בשפולי. וכי תימא לא מסגי ספינתא טובא, כי אתא רב דימי אמר: במחם קומקומא דמיא מסגי שתין פרסי, ושרי גירא וקדמא לה איהי. ואמר רב אשי: ההוא גילדנא דמיא הוא, דאית לה תרי שיצא:

ספינתא לשון חשיכות, רא בחינת גבורה יראה, כמו שכתוב (שעה ז): יראה ה' היא אוצרו; שהיא עקר החשיכות. שיצא לשון צרה, כמו שכתוב (בסד ט): ואכלה אותם ברגע;

ואמר רב אשי: האי גילדנא דמיא וכו'. גילדנא הוא בחינת שם אנל"א, שהוא בחינת גבורות, כי הוא ראשיתכות: אתה גבור לעולם אדני, כמוכא, כי גילדנא הוא אותיות אנל"א ושם אדני בשלמות, הינו שם אנל"א בנ"ל:

וזה פרוש: במצצרות וקול שופר וכו', הינו על-ידי בחינת קול רננה, בנ"ל, על-ידיה: ירעם הים וכו' נעשה בחינת רעמים, בחינת: קול רעמד בגלגל

רשנים:

שיצא ספיר: בין שיצא לשיצא. ספירין טב דני, אחר לצד הראש ואחר לצד הנזב: איהו בוקימו. שתיה תולך כגור דרוח: ואנן אולינן בשפולי. כמו שהרד"ק הולך, דמים של ים אינם נובעין אלא על-ידי רוח הולכין בהן. במחם קומקומא דמיא. בשעור חסין: ושרי גירא פרוש גירא. כשהיה שום אדם יורה בחין ויבקש על שפת הים לארץ הוי חיונו דקדמא לה ספינתא לחי:

ספינתא לשון חשיכות, רא בחינת גבורה יראה, כמו שכתוב (שעה ז): יראה ה' היא אוצרו; שהיא עקר החשיכות. שיצא לשון צרה, כמו שכתוב (בסד ט): ואכלה אותם ברגע;

מן השומעים חרפתם ואינם משיבים, ולא ידקדק על כיון כבודו; וכשנקים רם לה, אז הקדוש ברוך הוא מפיל לו חללים, כמו שכתוב (תהלים לו): רום לה והתחולל לו, והוא יפיל לך חללים (כמו שד"ס ורמב"ם ורמ"ם לפרק ג' נ"ו ו', הינו: ולפי חלל בקרבי (הר"ם דק), הינו על-ידיה נחמט הרם שכתוב השמאלי, וזה בחינת זכות היצר הרע, ועל-ידיה זוכה לכבוד אלקי, כמו שכתוב (שם ו'): זכות תורה וכבודני; ור"ש חכמינו ז"ל (סנהדרין כ"ג) על זכות היצר הרע:

ג וצריך לאחז תמיד במדת התשובה, כי מי יאמר זכותי לבי, טהרתי מחטאתי (סל"ו); כי בשעה שאדם אומר: חטאתי, עויתי, פשעתי - אפלו זה אי אפשר לומר בבר-לבב, בלי פניה. (וזהו: מי יאמר זכותי לבי, טהרתי מחטאתי; הינו מי יוכל לומר שלבו יד וטהור מפניות, אפלו בשעה שאומר: חטאתי וכו'. וזהו: מי יאמר וכו' טהרתי מחטאתי; הינו שיהיה טהור מן ה"חטאתי, עויתי, פשעתי" שאמר, כי גם אז אינו יד וטהור בלי פניות (כ"ל). נמצא, שצריך לעשות תשובה על התשובה הראשונה, הינו על "חטאתי, עויתי, פשעתי" שאמר, כי עליו נאמר (ישעיה כ"ב): בשפתיו כבודני; כי על-ידי תשובה זוכה לכבוד ה'; ולכן דקדק מפינו. ואפלו אם ידע אדם בעצמו שעשה תשובה שלמה, אף-על-פי-כן צריך לעשות תשובה על תשובה הראשונה, כי מתחלה, בשעשה תשובה, עשה לפי השגתו, ואחר-כך בודאי כשעושה תשובה, בודאי הוא מכיר ומשיג יותר את השם יתברך. נמצא, לפי השגתו שמושיג עכשו, בודאי השגתו הראשונה הוא בבחינת גשמייות, נמצא שצריך לעשות תשובה על השגתו הראשונה, על שהתגשם את רוממות אלקותו. וזה בחינת עולם הבא, שיהיה כולו שבת, הינו כולו תשובה, כמו שכתוב (דברים לו): ושבת ער ה' אלקיך; כי עקר עולם הבא הוא השגת אלקותו, כמו שכתוב (דברים לו): וידעו אותי למקבנם ועד גרולם. נמצא, ככל עת שישיגו השגה יתרה, אזי יעשו תשובה על ההשגה הראשונה.

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שם סנהדרין): כל הוזבח את יצרו - הינו בחינת תשובה, בחינת: ולפי חלל בקרבי, בחינת רם לה, בחינת אק"ה, בחינת כתר, בחינת כבוד, כג"ל, ומתורה עליו - הינו שמתורה על זכות יצרו, הינו שעושה תשובה על תשובתו והשגתו הראשונה, כאלו כפרו להקדוש ברוך הוא בשני עולמות. כי תשובה הראשונה - בחינת כבוד עולם הזה, ואחר התשובה, שזוכה להשגה יתרה ומכיר ביותר את רוממות אלקותו ועושה תשובה על תשובתו - זאת התשובה הוא בחינת כבוד עולם הבא. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ספ"ט): אור יקרות וקפאון (סנהדרין ד) - אור שהוא יקר בעולם הזה יהיה קפוי וקל לעולם הבא. נמצא, בעולם הבא, כשיזכו להשגה יתרה באלקותו, בודאי יתחברו ויעשו תשובה על השגת עולם הזה, כי השגת עולם הזה בבחינת גשם נגד השגת עולם הבא, וזה כאלו כפרו להקדוש ברוך הוא בשני עולמות, כי הוביית היצר היא תשובה

בגלגל תכל וישבי בה - רא בחינת לבא וערקין דילה, כמו שאמרו: לא נבראו רעמים וכו'; כי תכל אותיות תי"ו לב: תו לשון רשימה, כמו שכתוב (ויקרא לו): והתוית תו - שגשם הקול כלב, כמו שאמרו: לא נבראו רעמים וכו'; ועל-ידיה: נהרות ימחאו כף - בחינת שמחה כג"ל, ולשירי לב שמחה: ועל-ידי השמחה: יחד הרים ורגנ. וזה לשון חפלה, כמו שכתוב (מלכים א' ח'): לשמע אל הרנה וכו'; הרים בחינת צדיקים, הינו על-ידי שמחת הלב יכולין להתפלל ולהלביש את תפלתן במאמר, כשיבינו כי נגד הדין. וזה פרוש יחד - שמלבישים תפלתם בספורים יחד:

ו לשון רכנו וזרנו לברכה

ויאמר יי אל משה קרא את יהושע וכו' (דברים לא) א כי צריך כל אדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום, כי מי שרודף אחר הכבוד אינו זוכה לכבוד אלקים, אלא לכבוד של מלכים, שנאמר בו (סל"ו): כבוד מלכים חקר דבר; והכל חוקרים אחריו ושואלים: מי הוא זה ואיזהו, שתולקים לו כבוד הזה. ותולקים עליו, שאומרים שאינו ראוי לכבוד הזה. אבל מי שבורח מן הכבוד, שממעט בכבוד עצמו ומרבה בכבוד המקום - אזי הוא זוכה לכבוד אלהי, ואז אין בגי' אדם חוקרים על כבודו, אם הוא ראוי אם לאו, ועליו נאמר (שם): כבוד אלהים תסתר דבר; כי אסור לתקד על הכבוד הזה:

כ ואי אפשר לזכות לכבוד הזה אלא על-ידי תשובה. ועקר התשובה - כשישמע כיוונו ידם וישחק, כי לית כבוד בלא כ"ף, והכ"ף הוא כתר, בחינת אהיה, בחינת תשובה. כי אהיה רא אנו זמין למהו, הינו קדם התשובה ערין אין לו הויה, כאלו ערין לא נהיה בעולם, כי טוב לו שלא נברא משנברא, וכשנא למהר את עצמו ולעשות תשובה, אז הוא בבחינת אהיה, הינו שיהיה לו הויה בעולם, הינו אנו זמין למהו. וזה בחינת כתר, כי כתר לשון המתנה, בחינת תשובה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (נבא לח' לו): תבא למהר מסייעין לו. משל לאחר, שבא לקנות אפרסמון. אומרים לו: המתן וכו'. וזה בחינת כתר, כמו שכתוב (איוב לו): כתר לי ועיד ואחר; אבל קדם התשובה אזי בחינת אהיה בהסתרת פנים ממנו, כי ערין לא הכין את עצמו למהו בעולם, והסתרת פני אהיה גימטריא דם*, הינו

* פירוש, כי אחר שם אהיה הוא גימטריא דם, כמובא. הינו כשיחזיקו השם באותיות, ויהיו א אה אהי אהיה, שחזרין בכל פעם לאחור, הוא גימטריא דם. וזהו בחינת תורת והסתרת פני אהיה שעולה דם:

הוא בתקף ועז, וכשכיל זה כאין עליו כיונות ושפיות דמים, כי זה בחינת הסתרת והחזרת פני אק"ה, גימטריא דם. ותקון לה - שיהפך דם לדם, שיהיה

בחנינת חשוכה, בחינת: כבוד אלקים הסתר דבר, בחינת: במקסה ממך אל תחקר, בחינת: ומפעל לך קיע רמות כפא וכי, ונעשה ארם לשבת על הכפא, בחינת: כמראה אדם עליו מלמעלה.

ואז נעשה יחוד בין חמה ללכנה, שהשמש מאיר ללכנה, ונעשה יחוד בין משה ויהושע, כי פני משה כפני חמה (כ"ב עה), ורא נקדה העליונה, בחינת כפא, בחינת משה, כמו שכתוב (תהלים סו): וכסאו כשמש נגדי, בחינת: ומפעל לך קיע רמות כפא; והנקדה התחתונה היא יהושע, בחינת לכנה, בחינת: ותחת רגליו כמעשה לכנה - רא לכנה, והוא"ו שבחוד האלף הוא הרקיע, הוא בחינת האהל, כמו שכתוב (סמות ז'): ויהושע בן נון לא ימש מתוך האהל; ואהל הוא רקיע, כמו שכתוב (ישעיה ט): וימחתם באהל לשבת, וכתוב (תהלים ס'): נוסה שמים בירעה, וזה (סמות טו): ידעו האהל, וכפא העליון, הינו נקדה העליונה, נחלקת לשלש ספין, כי חשוכה צריך להיות בשלש חנאים, כמו שכתוב (ישעיה ו'): פן יראה בעיניו, ובאזניו ישמע, ולכבו יבין ושב. ואלו השלש בחינות הם נקדת סגול, וסגול רא חמה (תקנים בתקנה דף ט), הינו: פני משה כפני חמה:

רשעים:

רשעים נרשיתו: נפלו נוצה שלהם מרכ שפן: דליא לי נרפא. הנביא לי הנפח: רמו: וזה חלקד לעתיד לבוא: לפנ עליהם את הרין. שכתבתם מתעכב משיח, ויש להם צער בעלי חיים לאותן אונים מחמת שפן:

לעלמא דאתי. תרא דליא לי אמסא, וחרא דליא לי נרפא. כי אתאי לקמה דרבי אלעזר, אמר לי: עתידין ישראל לפנ עליהם את הרין:

שהלך לחקר במרה הפוכה של ענוה, שאדם משים עצמו כמדרב לדוש, שהכל דשין עליו. וראה חכמים, וזה בחינת אנוי, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות טו): הרואה און בתלום, יצפה לתקמה. דשמיטן נרפיהו - פרש רש"י: נוצות. זה בחינת מחלקת וביונות, כמו שכתוב (דברים טז): כי יצאו אנשים; הינו שאין משגיחין על מחלקת וביונות שמכזין אותן, ושומעין תרפתן ואינם משיבים, ועל-שם השחיקה נקראים חכמים, כי סג לתקמה - שחיקה (אבות טז):

א. כי עלידי השחיקה וזכין לחשוכה, שהיא בחינת פתר בגיל. וזה בחינת: סג לתקמה שחיקה - סג דקא, זה בחינת פתר, שהוא בחינת סג ונדר סכיב סכיב, שסמכב וסמכיד

שאותיון

חשוכה הראשונה, הוא בחינת כבוד עולם הזה, והורו על יביתח הצר, הינו חשוכה שניה, היא בחינת כבוד עולם הבא, שהכבוד הראשון נעשה קפוי וקל נגר הכבוד השני.

וזה שאמר הקדוש ברוך הוא (תהלים ו): אלה עשית והתרשתי דמית היות אהיה כמוד; כי האדם על-ידי שמחריש, נעשה בחינת אק"ה כג"ל, אבל הקדוש ברוך הוא, מה שמחריש לאדם, אין זה בשביל אק"ה, חס ושלום, כי זה אין שך אצל הקדוש ברוך הוא, אין זה אלא כדי שיקבלו ענשם בעולם הבא, שאז מסדרין לעיניו עוונותיו, ויזכיר אותו על פניו, וזה: אויכתיך ואערכה לעיניך:

ר ובשדוצה אדם לילך בדרכי התשובה, צריך להיות בקי בהלכה, וצריך להיות לו שני בקיאות, הינו בקי ברצוא, בקי בשוב, כמו שכתוב: ופאה מאן דעל ונפק (וידוי רס"א ר"י: האשע חב), וזה בחינת (תהלים קל"ט): אם אפס שמים שם אתה - בחינת על, בחינת בקי ברצוא; ואציעה שאל הנך - בחינת ונפק, בחינת בקי בשוב. וזה (סדרה שד"ס ו'): אני לדודי ודודי לי. אני לדודי - זה בחינת על, דודי לי - זה בחינת ונפק. [וזה סוד בנות אלול], וזה עקר כבודו. וזה (ישעיה ט): וכבדתו מעשות דרכיך. דרכיך - לשון רבים, הינו על ונפק, וכשש לו אלו השני בקיאות תג"ל, אזי הוא הולך בדרכי התשובה וזוכה לכבוד ה', כמו שכתוב: וכבדתו מעשות דרכיך; הינו שזוכה לכתר, כי לית כבוד בלא כתר, ואז ימין ה' פשוטה לקבל חשוכהו. [וזה סוד בנות אלול]:

ה ועל-ידי הדמימה והשחיקה נעשה בחינת חיריק, כמובא בתקונים (בתקנה דף ט): ותחת רגליו כמעשה לכנת הספיר (סמות טז) - דא חיריק. וזה בחינת (ישעיה טו): והארץ הדרם רגלי - הדרם זה בחינת דמימה. וזה בחינת נקדה התחתונה של חמונת א. ונקדה העליונה שעל האלף זה בחינת פתר, בחינת (יוחאל א): ומפעל לך קיע אשר על ראשם אבן ספיר דמות כפא, דמתכסיא לעלא מוא"ו שבאל"ף, דמתקריא רקיע (שם בתקונים). והנקדה היא כפא דמתכסיא, כמו שאמרו (נתיב ג'): במפלא ממך אל תדרש, ובמכסה ממך אל תחקר. וזה בחינת: כבוד אלקים הסתר דבר, בחינת פתר. והוא"ו שבחוד האלף הוא רקיע, שמים, אש ומים, בחינת הבושה, שגשתנה פניו לכמה גוגין. וזה בחינת רקיע, כללית הגוגין, ונעשה על-ידיה אדם לשבת על הכפא, כמו שכתוב (שם ביוחאל): ודמות כמראה אדם עליו מלמעלה; כי לית אדם בלא אל"ף (סו). וזה אותיות אדם אל"ף דם, הינו על-ידי דם לה נעשה אל"ף, ונעשה אדם לשבת על הכפא, כי הוא"ו שבחוד האלף הוא רקיע, כללית הגוגין, הינו הבושה כג"ל. והנקדה התחתונה היא השחיקה והדמימה, כמו שכתוב: והארץ הדרם רגלי; וזה בחינת חיריק, בחינת: ותחת רגליו; והנקדה העליונה הוא כפא דמתכסיא,

והוא ענין שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, שקדם בגיטת ישראל לארץ והיו לקים שלש מצוות: להכרית זרעו של עמלק ולכנות להם בית הבחירה ולמנוח מלך. להכרית זרעו של עמלק היא בחינת יהושע, נקדה התחתונה, כי עקר מתינת עמלק חלוי ביהושע, כמו שבחוב (שמות יז): צא הלחם בעמלק, ובמבאר בזהר (כסלף דף סה:) הענין; ולכנות בית הבחירה הוא בחינת משה, נקדה העליונה, כי מי שיש בו דעה, באלו נבנה בית המקדש בימיו, ומשה הוא בחינת הדעת; ולמנוח מלך הוא בחינת דקיע, הוא י"ו שבחוד האלף, כמו שבחוב: ורך בוכב מעקב, שקאי על שיקום מלך מעקב, ורך בוכב הוא בחינת דקיע, שיש בו בוכבים ומלוח, והינו מעקב, כי יעקב איש חם יושב אהלים, בחינת דקיע, כמו שבחוב: ויתחתם באהל, במבאר בזהר, שיעקב הוא בחינת וא"ו, כי שלש מצוות אלו הם בחינת תשובה, והבן: (מן יב"ל" ער כאן בפול לעיל בשני לשון קצת).

שד לעיל וזה סוד פנוח אלו, שמעתי קצת בטפה מן הים. עין שם בפנוח של אלו, מבאר שם, שפול פנוח אלו הוא "הגוהן בים רך" - שצריך להאיר בחינת רך בים וכו'. וזה הדרך הוא בחינת שמי פעמים השם יב"ק, כי שמי פעמים יב"ק עולה דרך. וזה נמשך מבחינת שני שמות, שהם קס"א ס"ג, כי אלו שני שמות קס"א ס"ג הם עולים בגימטריא שמי פעמים יב"ק, שהוא בגימטריא רך, פנ"ל. וצריך לזכור שם קס"א בסגול ושם ס"ג בחיריק. וסגול דקס"א וחיריק דס"ג הם עולים ח"י, כי שם קס"א הוא שם אק"ק במלואו כזה: אל"ף קי"י יו"ד קי", שהם יו"ד אותיות, וכל אחת נקודה בסגול, וסגול הוא שלש נקודות, ועל"כן הוא עולה שלשים, ועל"כן יו"ד פעמים סגול עולה שצ"ו, וס"ג הם יו"ד אותיות של מלוי הוי"ה, יו"ד קי"י ואי"ו קי", וכל אחת נקודה בחיריק, עולה כ', ושניהם, חיריק דס"ג וסגול דקס"א, עולים יחד תצ"ו, בגימטריא פשוטה. ואז, על"י כל בחינות הצ"ל, הימן פשוטה לקבל תשובה, כי ימין במלואו עולה דרך עם השלש אותיות, שהוא שמי פעמים יב"ק וכו', עין שם. כל זה מבאר מחוד פנוח אלו: ועתה בוא וראה והבן איד כל הפנוח הצ"ל מרמזים ונעלמים בדרך נפלא ונורא מאד בחוד החוד הצ"ל. כי מבאר שם, שמי שרצה לעשות תשובה, צריך שיהיה לו שני בקיאות, הינו בקי ברצוא, בקי בשוכ, שהוא בחינת עיל ונפק, בחינת: אם אסק שמים שם אחרת; שהוא בחינת בקי ברצוא, ואציעה שאול הנד, שהוא בחינת בקי בשוכ וכו', במבאר לעיל, עין שם.

והפרוש הפשוט הוא, שמי שרצה לילך בדרך התשובה, צריך לחנך מתניו, שיחזק עצמו בדרך ה' חסיד, בין בעליה בין בירידה, שהם בחינת: אם אסק שמים ואציעה שאול וכו'; הינו בין שזכה לאהיה עליה, לאהיה מדרגה גולה, אף על"פ"ן אל תעמר שם, ולא יסתפק עצמו כזה, רק צריך שיהיה בקי כזה מאד לידע ולהאמין שהוא צריך ללכת יותר ויותר וכו', שגוה בחינת בקי ברצוא, בבחינת עיל, שהוא בחינת: אם אסק שמים שם אחרת, וכן להקד, שאפלו אם יפל, חס ושלום, למקום שיפל, אפלו

שאוחזין עצמן בבחינת (הרים לב) ומעמיד את החכמה. וזה הכתר שמנה עבית, הינו בשכיל זה שהוא בחינת סג, נעשה מהשתיקה כנ"ל. וזה סג להכמה שתיקה כנ"ל:

עונותם, כמו שבחוב (סו): וישמן ישרון (בחינת השמן לב כו', ואני כו', פן יראה כו', שהתשובה צריך להיות בשלשה תנאים אלו). ונגדי נחלי דמשחא מתחתיהו - הינו על"י השתיקה וזכין לכוזר אלקי, שהוא בחינת שמן, כמו שבחוב (תהלים סה): אהבה צדק וחשנה רשע על"פן משחך; וזה בחינת (סו סה): מלך הכבוד. ואמינא להו אית לי מניכו חלקא לעלמא דאתי חדא דליא לי אסמא - זה בחינת: והארץ הרם רגלי, בחינת נקדה התחתונה כנ"ל. וחדא דליא לי כנף - זה בחינת כסא, כמו שבחוב (ישעיה ל): ולא יכנף עוד מוריד, זה בחינת נקדה העליונה, הינו שהראו לך כר בר חנה, שגם הוא זכה לאלו הבחינות. אמר רבי אלעזר: עתידין ישראל לתן עליהם את הדין, כי ישראל נקראים ארם, וקרא בריד הוא וישראל כלא חר, וישראל, שהם בחינת ארם, ישבו על הכסא, כמו שבחוב: ועל הכסא דמות כמראה ארם; וישראל יתנו רין לכל באי עולם, הינו הם ישפטו עצמן כל הדין:

ו זה פרוש (תהלים סו): ידבר עמים תחתינו ולאמים תחת רגלינו - זה בחינת חיריק, נקדה התחתונה של אל"ף, שהוא בחינת: ותחת רגלי, בחינת: והארץ הרם רגלי. יבחר לנו את נחלתנו - זה בחינת משה, בחינת נקדה העליונה של האלף, בחינת: וממלך לרקיע דמות כסא, וכסאו בשמש, פני משה כפני חמה, במאמר חכמינו זכרונם לברכה (בדמס סו): רבי שמעון אומר: נחלה זו שילה; שילה - רא משה (וזה ראשית כה: וזהו סו). את גאון יעקב - זה בחינת וא"ו שבחוד אל"ף, בחינת אהל, בחינת אור, שמשה מאיר ליהושע, כמו שבחוב (בראשית סה): ויעקב איש חם יושב אהלים:

וזה בחינת (סדרין כ) שלשה דברים שנצטוו ישראל, שיכלו זרעו של עמלק, זה בחינת: ידבר עמים תחתינו; ולמנוח להם מלך, זה בחינת: גאון יעקב, בחינת (בסדר סו): ורך בוכב מעקב, בחינת מלך; ולכנות להם בית הבחירה, זה בחינת משה, בחינת דעה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בסדר סו): מי שיש בו דעה, באלו נבנה בית המקדש בימיו, וזה בחינת: יבחר לנו את נחלתנו:

(מספר י' ער כאן - לשון דבט זכרנו לברכה)

וזה פרוש: ויאמר ה' אל משה קרא את יהושע. משה הוא נקדה העליונה, ויהושע הוא נקדה התחתונה. והתיצבו באהל - זה בחינת דקיע, בחינת הוא"ו שבחוד האלף. ואצננו - כי משה היה צריך אז למסור הכל ליהושע, ואין שלטון ביום המות (ספרי ח), כי בשעת הסתלקות הצדיק אין לו שליטה וכן להאיר ליהושע, על"פן דיק: ואצננו - אני בעצמי, כי חזרה הממשלה לתקדוש ברוך הוא:

ובל"ל כל הענין כלול בתמונת אל"ף, שהוא נקדה העליונה, ונקדה התחתונה ווא"ו, ורוק מאד.

שני הבקיות הנ"ל (כי זה אינו מכאור בפרוש בהתורה הנ"ל, רק על-פי פנות הנ"ל מוכן זאת ממילא למשגל), וזהו בעצמו בחינת חשוכה על חשוכה שכתב שם, כי זכיתת היצר הרע, שהוא בחינת רם לה, שהוא בחינת חשוכה הראשונה, שהוא בחינת כבוד עולם הזה, זה בחינת נקדה התחתונה, שנגעשית מבחינת הרמימה והשחיקה, מבחינת רם לה, וכל זה הוא בחינת חידק רס"ג וכו', שהוא בחינת כפי בשוכ כנ"ל. וחשוכה השנייה, שעושה על חשוכה הראשונה, שהוא בחינת כבוד העולם הבא, בחינת כבוד אלקים הסתר דבר; זה בחינת נקדה העליונה, בחינת כתר, שהוא בחינת משה, בחינת סגול וכו', והבן הדברים היטב, איד כל הדברים, הנאמרים שם בהתורה הנ"ל, נקשרים ונקבלים אחר-כך ביחד בקשר נפלא ונורא, והמשכילים יבינו קצת:

ועקב הדבר - שעל-ידי שהארם, בשהוא במדרגה התחתונה מאד, ואף-על-פי-כן הוא מתחזק עצמו ומאמין שגם שם יש לו חקנה עדיו, כי גם שם נמצא השם יתברך, בבחינת: ואציעה שאל הנך; אי ממשד על עצמו הקדשה משם הקדוש הו"ה במלוי ס"ג, שהוא מתחזק את כל הנסוגים אחור מקרשחו להחזיקם לכל יפלו לגמר, חס ושלום. וזה בחינת כפי בשוכ - שזה הבקיות הוא בחינת שם יב"ק הקדוש, בחינת שם ס"ג. וכן בשארם זוכה לבוא לאיזה מדרגה בקדשה העליונה, ואף-על-פי-כן אינו עומד שם, והוא מתחזק ומתגבר לעלות יותר ויותר - אי ממשד הקדשה על עצמו משם הקדוש אק"ק במלוי קס"א, שהוא בחינת כפי כרצוא. כי הארם, כפי תנועותיו וכפי התחזקותו בעבודתו יתברך, בן גורם ליחד השמות למעלה, וממשד על עצמו הקדשה משם, ורוב היטב:

והנה מכאור לעיל, שעל-ידי הרמימה והשחיקה, ששוחקין לחברו בשמבין אותו, על-ידי-זה זוכה לחשוכה, שהיא בחינת כתר כנ"ל, עני שם, כי סיג לחכמה שתיקה כנ"ל, כי צדיקין לזהר מאד לדון את כל אדם לכף זכות, ואפלו החולקים עליו ומבזין אותו, צדיק לרונם לכף זכות ולשחק להם, ועל-ידי-זה נעשה בחינת כתר, כמובא במדרש (ויס"א פ"ב): משל לאחר, שמצא את חברו שהוא עושה כתר. אמר לו: בשביל מי אמר לו: בשביל המלך. אמר לו: בין שהוא לצדק המלך, כל אכן טוב שחמצא תקבצנו בו. כך כל אחד ממשאל הוא בחינת כתר להשם יתברך, וצדיק להבנים בו כל מין אבנים טובות שאפשר למצא, דהינו שצדיקין להשתדל לחפש ולבקש אחר כל צד זכות ודבר טוב שאפשר למצא בישראל, ולדון את הכל לכף זכות, כי הם בחינת כתר להשם יתברך כנ"ל, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: הוי דן את כל אדם לכף זכות. נמצא, שעל-ידי שדנים את הכל לכף זכות, שעל-ידי זה שוחקין לו בשמבין אותו, כי מוצאין בו זכות, שאינו חבי כל-כך במה שמבזה אותו, כי לפי דעתו וסברתו נרמה לו שראוי לו לבזות אותו וכו', על-ידי-זה נעשה בחינת כתר, הינו כנ"ל, שעל-ידי הרמימה והשחיקה נעשה בחינת כתר כנ"ל, והבן:

ואלה

בשאל תחתיות, גם-כן אל יתיאש עצמו לעולם, וחמיר יחפש ויבקש את השם יתברך, ויחזק עצמו בכל מקום שהוא בכל מה שיזכר, כי גם בשאל תחתיות נמצא השם יתברך, וגם שם יכולין לדבק את עצמו אליו יתברך. וזהו בחינת: ואציעה שאל הנך; וזה בחינת כפי בשוכ, כי אי אפשר לילך בדרך התשובה, כי אם בשפתי שני הבקיות האלו. ורקב רבנו זכרונם לברכה, וקרא ענין זה בלשון כפי, כי הוא בקיות גדול מאד מאד, שזוכה לידע להגע עצמו ולטריט בעבודת השם תמיד ולצפות בכל עת להגיע למדרגה גבוהה יותר, ואף-על-פי-כן אל יפלו משום דבר, ואפלו אם יהיה איד שיהיה חס ושלום, אף-על-פי-כן אל יפלו בראתו כלל, ויקנס ואציעה שאל הנך, כנ"ל: ועל-פי סוד נעלם בזה סוד פגות אלול הנ"ל. כי כפי הוא בחינת שם יב"ק הנ"ל, שהוא אותיות כפי, וזה שזוכה לשני הבקיות הנ"ל, שהם שתי פעמים כפי, דהינו כפי כרצוא כפי בשוכ, על-ידי-זה זוכה לדרך התשובה, כי שתי פעמים כפי, שהם בחינת שתי פעמים יב"ק הנ"ל, עולה בגימטריא דרך כנ"ל, כי על-פי הפגות נעשה זה הדרך מבחינת סגול דקס"א וחידק רס"ג, שהם בגימטריא שתי פעמים יב"ק כנ"ל. וזה בעצמו סוד בחינת שני הבקיות הנ"ל, כי כפי כרצוא, שהוא בחינת: אסק שמים, זה בחינת סגול דקס"א, כי אסק אותיות קס"א; וכפי בשוכ, שהוא בחינת: ואציעה שאל הנך, זה בחינת חידק רס"ג, מלשון: אל תסג גבול עולם, שהוא בחינת שמסיג גבולו ומחזירו לאחוריו, שזה בחינת ירידה, שהארם גופל, חס ושלום, מפרדתו, והוא נסוג אחור, חס ושלום, אף-על-פי-כן יחזק את עצמו ואל יתיאש עצמו לעולם, כי גם שם נמצא השם יתברך, בבחינת: ואציעה שאל הנך כנ"ל, וזה בחינת שם ס"ג כנ"ל, כי סגול רא חמה, שהוא נקדה העליונה שעל האל"ף, הנחלקת לשלש ספין, שזהו בחינת: אסק שמים, בחינת סגול דקס"א, שהוא אותיות אסק כנ"ל; וחידק הוא בחינת נקדה התחתונה של האל"ף, שהוא בחינת: ואציעה שאל הנך, שהוא בחינת חידק רס"ג הנ"ל. וזה שכתב שם למעלה בהתורה הנ"ל: "ובקשש לו אלו השני בקיות הנ"ל, אי הוא הולך בדרך התשובה", כי משני פעמים כפי, שהם בחינת קס"א וס"ג, אסק שמים ואציעה שאל וכו' - על-ידי-זה נעשה בחינת דרך, שהוא בגימטריא שתי פעמים כפי, שהם קס"א וס"ג כנ"ל, כי עקר דרך התשובה זוכין על-ידי שני הבקיות הנ"ל, ואז ימין ה' פשוטה לקבל חשוכתו, כי ימין בגימטריא דרך, שהם שתי פעמים כפי כנ"ל. ו"פשוטה" בגימטריא סגול דקס"א וחידק רס"ג, שהם בעצמם בחינת נקדה העליונה ונקדה התחתונה, שהם בחינת מה שצדיקין לבקש השם יתברך תמיד, הן למעלה הן למטה, בחינת: אם אסק שמים שם אתה, ואציעה שאל הנך, שהם בחינת שני הבקיות הנ"ל. ועל-כן בשלש לו שני הבקיות הנ"ל, אז הוא הולך בדרך התשובה, ואז ימין ה' פשוטה לקבל חשוכתו. והבן הדברים היטב, כי הם דברים עמוקים מאד: ועל-פי זה תבין לקשר התורה היטב, שמה שכתב בסוף מענין נקדה העליונה ונקדה התחתונה של האל"ף, וזה בעצמו בחינת

ז לשון רבנו זכרוננו לברכה

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם: (שמות כא)

(שעה יא) - הינו צדק, הינו אמונה. ואמרו שם: אמונה אחקריאח, בראתחבר בה אמת:

ג ואי אפשר לכוא לאמת אלא על-ידי התקרבות לצדיקים, וילך בדרך עצתם, ועל-ידי שמקבל מהם עצתם, נחקק בו אמת, כמו שכתוב (חלום טו): הן אמת חפצת - כשאתה חפץ אמת, כמותות ובסתות חכמה חודיעני - כי העצות שמקבל מהם הוא בחינת נשואין וזווג; וכשמקבלין עצות מרשעים, הוא בחינת נשואין בקלפה. הנחש השיאני (בראשית ו) - לשון נשואין; עצות הנחש שקבלה הוא בחינת נשואין, ועל-ידי נשואין הטיל בה זרע. ובמעמד הר סיני פסקה והמתן (שבת קמ. ע"ן רש"י שם), כי שם קבלו תרי"ג עטין דקדשה (נורו ידו דף עב); והיתה להם נשואין בקדשה. ולמה נקרא עצת כחינת נשואין, כי הפליות יעצות (ברכות סא), וכליות הם כלי הולדה, כלי הזרע, נמצא, כשמקבלין עצת מאדם, כאלו מקבלין ממנו זרע, והכל לפי אדם, אם רשע או צדיק, וכשכיל זה החורה מחיש בם (מנחות כו), ונקראת חושיה, כי הם תרי"ג עטין, כמו שכתוב (מסיל ח): לי עצת וחושיה; ועצות הם במקום נשואין, בחינת זווג המתחיש בם, ועצת הצדיק הוא כלל זרע אמת. וזה פרוש (יורה דא) ואנכי נסעתיך שורק, בחינת הנאלה, כמו שכתוב (יורה דא) אשרקה להם ואקבצם; ועל-ידי מה על-ידי: כלל זרע אמת (שם בריש סוף הפסוק "ואנכי נסעתיך ונל") - על-ידי עצת הצדיקים תבוא לאמת, ועל-ידיה נקראת אמונה, בראתחבר בה אמת, ועל-ידיה תבוא הנאלה בנ"ל, כי הוא מקבל מפי השכל של הצדיק על-ידי עצת שמקבל ממנו. וזה: הן אמת חפצת, כמותות - בכליות-חכמה חודיעני, שאזכה לקבל מפי המלך, מפי השכל, על-ידי עצת שמקבל מהם, ואז אזכה לאמת, כי המפי השכל נקרא: כלה זרע אמת:

ד ורע, שעל-ידי מצות ציצית האדם נצול מעצת הנחש, מנשואין של רשע, מבחינת נאוף, כי ציצית שמירה לנאוף, כמובא בחקונים (חקו יח): ויפק שם ויפת את השמלה [וישימו] על שכם שניהם (בראשית ו) - זה בחינת ציצית; וערוה אכיהם לא ראו - כי ציצית מכסה על עריו, אכל חם, דהוא יצר הרע, רמחם גופה דכר'נש בעברה, הוא ארור, כמו שכתוב (שם): ארור כנען, כמו שכתוב (שם): ארור אתה מכל הכהמה. והשמלה, הינו ציצית, הוא שמירה מעצת הנחש, מזהמת הנחש:

וזה בחינות (שם טו): בן פורת עלי עין - כשכיל ציצית, לשון: מצין מן החרקים (שיר השירים ב), על-ידיה זכה לכן פורת, שנשמר מנשואין של נחש, מזוג של הספרא-אחרא, וזכה לזווג דקדשה. וזה: פורת - לשון זווג, לשון: פרו ורבו, ועקר הנאוף חלוי בעינים, כמו שאמרו (פסוק טו): שמשון הקד אתר עיניו; וכמו שכתוב (בספר טו): ולא תחזרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם; ושמירת ציצית, שהוא בחינת עינים, הוא שמירה מעצת הנחש, ויכול לקבל העצות מצדיק, שהוא כלה זרע אמת:

זה

אמרו חכמינו זכרונם לברכה (קדושין לה, בבא קמא טו): השוה אשה לאיש. ואיתא במכילתא: יכול יהיו התלמידים לומר: ואינם מכינים - תלמוד לומר: אשר תשים לפניהם, ערכם לפניהם בשלחן ערוך:

א דע, כי עקר הגלות אינו אלא כשכיל חסרון אמונה, כמו שכתוב (שיר השירים ד): תבואי חשורי מראש אמונה; ואמונה הוא בחינת חפלה, כמו שכתוב (שם ט): ויהי ידיו אמונה, וחזקומו: פרישן בצלו. וזה בחינת נסים למעלה מהטבע, כי החפלה למעלה מהטבע, כי הטבע מתיב בן, והתפלה משנה הטבע, וזה רבר גס, ולזה צריך אמונה, שיאמין שיש מחדש, ויכיר לחדש דבר כרצונו. ועקר אמונה, בחינת חפלה, בחינת נסים, אינו אלא בארץ-ישראל, כמו שכתוב (חלום לו): שכן-ארץ ויעה אמונה; ושם עקר עליות התפלות, כמו שכתוב (בראשית כח): וזה שער השמים, וכשכיל זה כשפגם אברהם במה ארע (שם ט), וזוה פגם בירשת ארץ, שהיא בחינת אמונה, בחינת חפלה, היה גלות מצרים. ודוקא יעקב וכניו ירדו מצרים, כי הם בחינת שנים-עשר נסתאות התפלה, והוריר אותם בגלות, ומצרים הוא הפך הנסים, כמו שכתוב (שמות ד): ומצרים נסים לקראתו - שאין שם מקום הנסים, ואין שם מקום התפלה, כמו שכתוב (שם ט): והיה כצאתי את העיר אפרש את כפי. וכל הגליות מכינים בשם מצרים, על-שם שהם מצרים לישראל, וכשפוגמין באמונה, בחפלה, בארץ-ישראל, הוא יורד לגלות.

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מנחות יא): אין משיח בן דוד בא אלא ער שחכלה פרוקה מן הכים, הינו שכלו האפיקורסים שאין להם אמונה בנסים ומכסים כל הנסים בדרך הטבע, כי עקר הנסים בארץ-ישראל, כי ארץ-ישראל שוחה תחלה (תענית י), ושתיחה מהתהומות, שהם לשון: ותהם כל העיר (ירמיה יח); שעל דבר נפי חמהין העולם, וזה (חלום כב): תהום אל תהום קורא; כי יש נסים עלאין, שהוא בחינת תהום עלאה, ויש נסים תתאין, שהם בחינת תהומא תתאה, ומלאך שכלול מכל הנסים, משני התהומות, דמיא לעגלא (תענית כד); שהוא בחינת עגולים, בחינת אמונה, כמו שכתוב (חלום טו): ואמונתך כככותיך, ופריטא שפוחה, שהוא בחינת חפלה, כמו שכתוב (שם טו): ארני שפתי תפתח; והוא כללות הנסים. וזה פרוש: ער שחכלה פרוקה מן הכים - כי יש בגי'אדם המכסים בלליות הנסים, הכלולים במלאך דפריטא שפוחה, מכסים בדרך הטבע; וכשחכלה זאת, ותחברנה אמונה בעולם - אז יבוא משיח, כי עקר הנאלה חלוי בזה, כמו שכתוב: תבואי חשורי מראש אמונה:

ב אבל אי אפשר לכוא לאמונה אלא על-ידי אמת, כמובא בזהר (כלל דף קה): והיה צדק אזור מתניו ואמונה וכו'

רש"ם:

שנשבעתי. מן הגלות, ברחמי
קראי טובי בנביאים:

ה זה פרוש: אמר רבה בר
בר חנה: אמר לי
ההוא טיעא: תא אחי לה
מורא רסיני. אזלי וחזאי
דהדרן לה עקרבא, וקסמין בי חמרי חורתא. ושבעתי
בתיקול שאומרת: אוי [לי] שנשבעתי; ועכשו שנשבעתי,
מי מסר לי:

תא ואחוי לה מורא רסיני - שהוא בחינת עצות, כי שם
קבלו תר"ג עיטין. תואי דהדרן לה עקרבא - הינו
שש עצת נחש, עצת רשעים, שעליהם אין יכולים לקבל
עצת צדיקים ורע אמת. וקסמו בי חמרי חורתא - זה בחינת
ציצית, שהוא שמירה מעצת הנחש, מנאוף, כמו שאמרו חכמינו
זכרונם לברכה (מנחם מנחם): איזה עגשו גרול, של לכן או של
חבלת ואמרו: משל לאחר, שצוה להביא לו חותם של זהב,
הינו חבלת, וחותם של טיט, הינו לכן, וזה: חמרי, לשון חמר
וטיט; חורא, הינו לכן. כי עכשו זה עקר הציצית. ושבעתי
בתיקול שאומרת: אוי לי שנשבעתי - פרש רש"י: על
הגלות, הינו עלי-ידי ציצית יכולין לבוא לעצת צדיקים, לבחינת
אמת, ועל-ידי אמת באים לאמונה בנ"ל, ועל-ידי אמונה בא
הגאולה בנ"ל. וזה ששמע חרסת השם יתברך על הגלות, כי
הציצית, שהם חמרי חורא, גרם כל זה:

וזה פרוש: ואלה - כל מקום שנאמר ואלה, מוסיף. זה בחינת
יוסף, בחינת שמירת הברית, בחינת ציצית.
המשפטים - זה בחינת בלה ורע אמת, כמו שכתוב (חלום ט):
משפטי ה' אמת; שאזכה לעצת צדיקים, לבחינת אמת. אשר תשים
לפניהם - זה בחינות בר אחיכר בה אמת, וזה בחינת: השוו
אשה לאיש; כי זה איש ואשה הם בחינת התחברות אמת ואמונה,
ובזה תלוי הגאולה בנ"ל. וזה: יכול שהיו התלמידים לומדים ואין
מבינים - תלמוד לומר וכו', ערכם לפניהם בשלחן ערוך - זה
בחינת הגאולה, שלעתיד יתגלו כל התבמות בשלחן ערוך, כמו
שכתוב (ישעיה ט): ומלאה הארץ רעה. עד כאן לשון רבנו ד"ל:

(השקטות השכים להתורה הזאת):

התפלה הוא בחינת אמונה, והוא בחינת הנסים, כי גם למעלה
מפסע, ולזה צריך אמונה בנ"ל, עין שם. ובשכיל זה
התפלה מסגל לזכרון, כי תפלה הוא בחינת אמונה בנ"ל, ושכחה
הוא ענין שהיה לפנינו דבר מה ונשכח ועבר מאתנו. (והיא
דרך ההנהגה על-פי מערכת המלכות, שמתנהג בפרך יום אחר
יום, והוא הפך האמונה, מה שאין בן אם מאמין שיש ממש
הכל בראונו בכל יום תמיד, והוא מחדה ונקים הכל תמיד,
והוא למעלה מהזמן, אין כאן שכחה. ור"ק). ומעתה תראה
נפלא ברכי רבותינו זכרונם לברכה (ספח ט): מ"ם וסמ"ך
שכלוחות בגם היו עומדין, כי מ"ם הוא בחינת השכחה, ועל
זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תנחומי ט): אין דומה השונה
פרקו מאה פעמים למאה פעמים ואחר; כי מ"ם בגימטריא
מאה, ועד מאה שולט השר של שכחה, וזה שהמתיקו חכמינו

זכרונם לברכה: מ"ם וסמ"ך, הינו מ"ם שהוא בחינת השכחה,
בגם היו עומדין, כי גם הוא הפך השכחה, כי נסים הם בחינת
התפלה, בחינת אמונה, שהיא הפך השכחה בנ"ל: ורע בו כי
ציצית שמירה לנאוף בו. על שכם שניהם זה בחינת ציצית
וכו'. וזה (בראשית ט): הלא אחיד רועים בשכם, הינו בחינת ציצית
בנ"ל, שהיא שמירה לנאוף, והוא בחינת שמירת הברית, שהיא
בחינת יוסף; על-כן אמר יעקב ליוסף: הלא אחיד רועים בשכם,
שהוא בחינת שלך: לכה ואשלחך אליהם:

וזה פרוש: ואנכי נמעתיד שורק בו, כי הוא מקבל
ספי השכל של הצדיק על-ידי עצה שמקבל
ממנו. וזה שורק, הוא בחינת שורק, שהוא תלת ספין, כמו
שכתוב בזהר (ובחוקים חקן ט), והוא תלת מחין, כי הוא ענין אחר,
כי המפה באה מהמח ומגיעה להכליות, שהן כלי ההולדה,
שמכשילין הירע, בן השכל גולד גסין במח ומגיע עד הכליות
הייעצות. ותלת מחין הוא בחינת (ישעיה ט): השמן לב וכו', ואינו
וכו', וענינו וכו', פן יראה כענינו ובאנו יעמם ולכבו יבין ושב
וכו'. כלומר, שאינו רוצה לרדק עצמו לצדיקים פן יראה וכו';
אבל בשמורק עצמו לצדיקים ומקבל מהם עצה, אז הוא בחינת
כליות ייעצות, שהם כלי ההולדה, שמקבל המפה מה, המתחלפת
לתלת ספין, תלת מחין בנ"ל. ואז: יראה כענינו ובאנו יעמם
ולכבו יבין וכו'; שהן בחינת השלשה מחין, ושב ורפא לו. וזהו:
ואנכי נמעתיד שורק בלה ורע אמת, והבן:

וזה פרוש: אמר רבה בר בר חנה וכו'. וזה רמו גסין כפתח
דכריו: אמר לי ההוא טיעא, ופרש רש"י: בכל מקום: סותר
ישמעאל, כי ישמעאל הוא בחינת התפלה, כמו שכתוב (בראשית
ט): כי ישמע ה' אל עניך, ותקדמו: ארי קבל ה' ית צלותיך,
והוא בחינת אמונה בנ"ל. והוא סותר, מלשון סחור סחור (בחינת
מקיפים), שהוא בחינת אמונה בנ"ל, ואמתך סכיכותך (חלום
טא), והוא (חלום ט): ופרשת בנפך על אמתך; כי ציצית דקדשה,
שהם בנפי מצוה, הוא שמירת הברית, והוא בחינת וזוג דקדשה.
וזהו ששאל חגי הנביא (חגי ט): הן ישא איש בשר קרש בכנף
בגדו ונגע בכנפו אל הלחם; כי בגם הברית - העדר הלחם,
כמו שכתוב (ספ"ט): בער אשה זונה עד כבר לחם, והבן: וחשב
באיתן קשתו וכו', משם רוצה אכן ישראל (בראשית טא) - אבהן
ובנין, בחינת התפלה יעקב ובניו:

סגולה לחולה - להסתכל על הציצית. והסוד בפסוק (שם טח):
הנה כנך יוסף בא אליך; כי כל אלו התבחות מרמזין
על הציצית, והינו מגין החוטין והכליות והקשרים, במבאר
בפרייצי-חיים בשער הציצית, פרק ר, בנ"ה, עין שם. וזהו:
הנה כנך יוסף בא אליך, והינו בחינת ציצית בנ"ל, על-ידי-ה:

ויתחזק ישראל:

ח ראיתי והנה מגורת זהב בלה ונלה על ראשה וכו':
(זכרה ד' והוא הפסוק שכת חנוכה)

א הנה יקר גנחתי ונה (שקורין קרעקין) מאיש ישראל, כי
הוא שלמות החסרונות, כי על-ידי בחינת הנשימה,

(ס): הן עשו אחי איש שעיר; ועל-כן הרוח שלהם גרול ותקוף לפי שעה, כמו רוח סערה, שהוא גרול בשעתו. ועל-כן (תהלים י): כל צורדיו יפית בהם - יפית דיקא, שמתגבר עליהם על-ידי כחית רוח פיו, שהוא גרול בשעתו, אך שאין לו קיום כלל, ולסוף בלה ונאכר, ומסער גופה ונשמתה, וכמו שכתוב (תהלים י): ומשלם לשונאיו אל פניו להאכילו. ומשלם - לשון שלמות החסרון שנמצא לו, והינו כחית אריכת הרוח. והנה: אל פניו - כי פניו הוא כחית הרוח, כמו שכתוב (ישעיה י): הכרת פניהם ענתה בהם - זה החכם (במח סב), שהוא כחית הרוח, כמו שכתוב: ויפת באפיו נשמת חיים; כל אשר נשמת רוח-חיים באפיו; אך הוא להאכילו, כי אף שהוא גרול לפי שעה, לסוף נאכר בנ"ל. והנה כחית (יושעמי חנניה פ"ב ה"א) ארד-אפים לרשעים, כי הרוח הנשימה הוא בכחית ארד-אפים, והינו מאריך אפה ונבי דילה, כי אף שלפי שעה הרוח גרול ותקוף, כחית מאריך אפה, אך לסוף נבי דילה בנ"ל. ועל-כן נקראים ישראל עגיה סערה (ישעיה נד), כי הם עכשו תחת ממשלה עשו איש שעיר, כחית רוח סערה הנ"ל; אך הרכוב בצדיקים מקבל רוח-חיים, שלמות החסרון, מהצדיק ודב דקדשה:

ר ועל-כן: ואיש חכם יכפרנה (סלי טו) - כי החסרון הוא מחמת עוונות, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת נד): אין מיתה בלא חטא, ואין יסורין בלא עון, כמו שכתוב (תהלים סט): ופקדתי בשבט פשעם וכנגעים עונם. ועל-כן הצדיק, הממשיך רוח-חיים ומשלים החסרון, מכפר העון.

והוא מגל רחמנות וחנינות מהבורא יתברך שמו, שצמצם עצמו להיות רוח-חיים אצל הצדיקים, והינו שהם יקבלו רוח-חיים מהתורה, והם ממשיכין רוח-חיים אל התסדונו, וכו' מכפרין העוונות. והנה כחית שלש-עשרה מדות (סמכות טז): ה' ה', אל רחום ותנון, ארד-אפים. ארד-אפים הוא כחית הרוח, שהוא מאריך רוחה, כחית אנהה על החסרון, והינו: ודב חסר ואמת, כמו שאמרנו, שמקבלין רוח-חיים מהצדיק רב דקדשה, שהוא רב חסר, הפך עשו רב דקלפה, שהוא ארמוני, חקף הדיו. והינו: ואמת, כי הצדיק מקבל רוח-חיים מהתורה שנקראת (סלי טו): תורת אמת היתה בפינו. והינו: נוצר חסר לאלים - לאלים זה כחית אלוף עשו, רכרכי עשו, שהם רב דקלפה. והנה: נוצר חסר - שחסר כחית רב דקדשה, נוצר וממתיק כחית אלוף עשו, רכרכי עשו, ועל-כן נושא עון ופשע, כי על-ידי רוח-חיים, שלמות החסרון, שממשיכין מהצדיק על-ידי אנהה - על-ידיה נחפדו העוונות, שהיו כחית: ואיש חכם יכפרנה בנ"ל, והנה: נושא עון ופשע בנ"ל.

ה ונהנה בשמחאנה, ממשיך רוח-חיים אל החסרון, שמתאנה עליו ומשלים אותו. אך להתנהגות ב"רשעים אי אפשר, כי בשמחאנה ב"רשע, והוא מתאנה, וממשיך הרוח מהרכ שלו דקלפה, והרוח שלו גרול בשעתו, ועל-כן: כל צורדיו יפית בהם בנ"ל.

שהוא רוח-חיים, נברא העולם, כמו שכתוב (תהלים ט): וברוח פיו כל צבאם; וחדוש העולם יהיה גם-כן בכחית הרוח, כמו שכתוב (סלי ט): תשלח רוחך ויבראו ותחדש פני ארמה; והוא גם-כן חיות האדם, כי חיות האדם הוא הנשימה, כמו שכתוב (בראשית ב): ויפת באפיו נשמת חיים; וכתוב (סלי ט): כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, וכמו שאמרו חכמים: אם תחסר הנשימה - תחסר החיים. ונמצא כי עקר חיות כל הרכים הוא בכחית רוח, וכשמש חסרון באיזה דבר, עקר החסרון הוא בכחית החיות של אותו הרכ, שהוא כחית רוח-חיים של אותו הרכ, לאשר הרוח הוא המקום הרכ, והאנהה הוא אריכת הנשימה, והוא כחית ארד-אפים, והינו מאריך רוחה, ועל-כן בשמחאנה על החסרון ומאריך רוחה, הוא ממשיך רוח-חיים לתחסרון, כי עקר החסרון הוא הסתלקות רוח-חיים בנ"ל, ועל-כן על-ידי האנהה משלים החסרון:

כ **אך** מאן מקבלין רוח-חיים, דע, שעקר רוח-חיים מקבלין מהצדיק ודב שברור, כי עקר רוח-חיים הוא בהתורה, כמו שכתוב (סלי ט): ורוח אלקים מרחפת על פני המים - הוא התורה, והצדיקים רבקים בתורה, ועל-כן עקר רוח-חיים הוא אצלם, וכשהוא מקשר להצדיק ודב שברור, כשהוא מתאנה ומאריך רוחה, ממשיך רוח-חיים מהצדיק שברור, שהוא רבוק בהתורה, אשר שם הרוח. והנה שנקרא הצדיק (סלי ט): איש אשר רוח בו - שידע להלך נגד רוחו של כל אחר ואחר (כמו שפרש רש"י שם), כי הצדיק ממשיך ומשלים רוח-חיים של כל אחר ואחר בנ"ל. וזה כחית (סלי ט): רוח צפונת המנשכת בכנור של דוד, כי בכנור של דוד היה של חמש נימין, בכנור חמשה חמשי תורה, ורוח צפון שהיתה מנשכת בו, הוא כחית: ורוח אלקים מרחפת על-פני המים הנ"ל; כי רוח צפון הוא כחית הרוח הצפון בלבו של אדם, שהוא כחית רוח-חיים, כי צפון חסר (כ"ב טז), והחסרון הוא בלב, כמו שכתוב (תהלים ט): ויתן לך משאלת לבך; ומלא ה' כל משאלותיך (סלי ט); ועקר רוח-חיים הוא בלב, וכמו שכתוב בתקוני זהר (תקוני ט): בלהו שיפין מתנהגין בתר לבא במלכא בו, כמא דאת אמר (תוספתא ט): אל אשר יהיה שם הרוח ללכת בו; כי הרוח הוא בלב, והחסרון הוא הסתלקות הרוח, שמקומו בלב, ועל-כן נרשש החסרון בלב, ועל-כן בשמחאנה החסרון, שהוא כחית הרוח בנ"ל, נאמר: ויתן לך משאלת לבך, ומלא ה' וכו', הינו בנ"ל. ועל-כן ישראל, שהם מקבלין רוח-חיים מהתורה, נקראים על-שם צפון, כמו שכתוב (תהלים ט): על עמך יערימו סוד ויתעצו על צפונך:

ג **אך** רשעים, הורכרים על צדיק עתק כגאונה וכו', מאן מקבלין הם הרוח להשלים החסרון. אך דע, שיש רב דקלפה, והוא כחית עשו, כמו שכתוב בעשו, (בראשית ט): איש לי רב; והוא כחית (סלי ט): אלוף עשו; וכמו שתרנגום אונקלוס: רכרכי עשו, כחית רב דקלפה, ומהם מקבלין רשעים הרוח, והוא כחית רוח דממאה, כחית רוח סערה, כמו שכתוב (סלי ט):

בנ"ל, כי כבר בטל הרע לגמרי מבול המדות והתאוות של כל הארבעה יסודות, ועל-כן זה הצדיק גמור וכל הנלוים אליו מתרים להתנאות ברשעים, כי זה הצדיק יכול לירד לחוד כל הצורות של כל המדות רעות שלחם, שהגבירו על עצמם, ולשברם ולבטלם, ועל-ידי-זה הוא משפיל רשעים ערי ארץ, בנ"ל:

ו **ולכוא לזה**, להפריש ולהכביל ולבטל הרע מהטוב, הוא על-ידי תורה ותפלה; ולמוד התורה יהיה ללון לעמקה של הלכה, הינו ללמד פוסקים, כי יש בהתורה אחיזה הטוב והרע, שנאמרו מבחינת אסור וזהר, טמא וטהור, בשר ופסול, שיש בהתורה, וכל זמן שאינו מברר ההלכה, הוא מערב טוב ורע, ועל-כן אינו יכול להפריש ולבטל הרע מהטוב, והוא בבחינת (משל יא): ורורש רעה תבואנו; עד אשר הוא מעין ומכרר הפסוק-הלכה, ומכרר האסור והמתור וכו', והינו על-ידי למוד פוסקים, אזי מפרש הטוב מהרע, אך לזכות לזה השכל, שיכול ללון לעמקה של הלכה, הוא על-ידי תפלה, כי משם נמשך השכל:

ז **והענין**, כמו שכתוב בתקוני זהר (חסד יד, דף כט): בן - דא אוריחא, כי התורה נקראת בן; ונשמות ישראל,

המענינים ומבנינים בהתורה, הם בחינת עשכין ורשאין דאחריבאו בנן. ומאין הם גדלים, הוא מפענן, דא חכמה, כמו שכתוב (סדרהשם ר): מעין גנים. ומתיכן מקבלין התבונה והשכל, שהוא בחינת הפענן, הוא מהתפלה, כמו שכתוב (יחל ה): ומעין מבית ה' יצא, הוא התפלה, כמו שכתוב (ישעיה ט): כי ביתי בית תפלה.

והוא בחינת מביא מבית אל הפעל. כי תפלה הוא בחינת חידוש העולם, כי תפלה הוא שמאמין שיש מחדש, אשר בידו לעשות כרצונו לשנות הטבע, והוא בחינת בריאה בכה, כמו שכתוב (יהלם יד): כלם בתקמה עשית; שהוא בחינת התפלה, שמשם יוצא מעין התבונה בנ"ל. והתורה הוא בחינת בריאה בפעל, כמו שכתוב (משל ח): ואהיה אצלו אמן - אמן, לשון פועל, כי בהתורה נברא העולם, וכשמתפלל על איזה דבר, הוא בחינת חידוש העולם, והוא בחינת בריאה בכה, והוא בחינת התעוררות התבונה, שהוא בתפלה בנ"ל, ומעין מבית ה' יצא - זה התפלה, כי שם נתעורר התבונה בנ"ל, ומשם נמשך הפענן, הוא התבונה, אל התורה, ושם יוצא אל הפעל, כמו שכתוב (משל ט): מפיו רעת ותבונה; כי בהתורה הוא התגלות התבונה, ועל-ידי-זה נעשה מעין גנים, שהפענן משקד הגן, ועל-ידי-זה אתרביאו עשכין ורשאין בנ"ל. וזהו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות זב): המעין בתפלתו בא לידו כאב לב וכו', שנאמר (משל י): תולעת ממשכה מחלה לב. מאי תקנתה, יעסק בתורה, שנאמר (שם): ועין חיים תאנה באה. וזהו שאמרו, כי בהתפלה ערין הוא בכה, ואינו יוצא אל הפעל, עד שבא אל התורה, שהיא בחינת בריאה בפעל, ואזי נעשה בקשתו על-ידי שיוצא מבית אל הפעל:

והינו

בנ"ל, ויכול להזיק לו, חס ושלום. ועל-כן לאו כל אדם יכול להתנאות ברשעים, אם לא מי שהוא צדיק גמור, וצדיק גמור הוא כשהוא בבחינת (משל י): לא יאנה לצדיק כל און, והינו שבכך נרש ובטל כל הרע שלו, עד שבטוח שלא יארע לו שום מכשול עברה:

והענין - כי יש ר' יסודות: אש, רוח, מים, עפר. ולמעלה בשקשם הם ד' אותיות הוי"ה, ולמטה הם מערכים טוב ורע, והצדיק גמור, שהכביל והפריש הרע מן הטוב לגמרי, עד שלא נשאר לו שום רע מאחד מארבעה יסודות הנ"ל, שהם כלל המדות, בידוע, וכשהוא בבחינת זו, מתר להתנאות ברשעים. והענין - כי כל רשע, ההכרח שיהיה לו צנור, שיקבל דרך שם הרוח שלו להשלים החסרון, והצנור הוא הדרך המרה רעה מארבעה יסודות שהמשיך והגביר, הוא הדרך והצנור שמקבל דרך שם הרוח-חיים שלו להשלים חסרונו, וכשהצדיק רוצה להשפילו, הוא מכרח לירד להמדה הרעה ההיא, שהגביר עליו הרשע, להכניעה ולקלקל הצנור שהוא של הרשע, שמקבל משם החיות שלו, ועל-כן מכרח שיהיה זה הצדיק צדיק גמור, שאין בו שום רע, למען לא יהיה כח להרוח סערה, שהוא הרוח-חיים של הרשע, לשלט ולהזיק, חס ושלום, להצדיק בעת שיוירר להמדה רעה של הרשע לקלקלה, כי אין להרע שום תפיסה ואחיהו בהצדיק גמור, ואין לו מקום לאחוז בו. (וגם מהמדה רעה בעצמה, שיוירר להכניעה, אין לו שום תפיסה, חס ושלום, רק מה שיוירר לחזקה הוא להכניעה ולהשפילה, בבחינת (בראשית ט): ועל אברם ממצרים). וזהו: משפיל רשעים ערי ארץ (תהלים קמ), ראשית-טוב: אש, רוח, מים, עפר, שהם כל הארבע יסודות, שהם כלל כל המדות, שצריכין לבררם בברור גמור, עד שלא יהיה בו שום אחיזה משום רע שבשום מדה מארבעה יסודות הנ"ל, ואזי הוא צדיק גמור בנ"ל. ואזי דיקא, בשמכביל הרע מארבעה יסודות: אש, רוח, מים, עפר, אזי הוא: משפיל רשעים ערי ארץ בנ"ל, מה שאין בו צדיק שאינו גמור, אף שאין לו שום עברה, אף-על-פי-כן עדין לא הכביל הרע לגמרי, והרע עדין בכה, ועל-כן אסור לו להתנאות ברשעים, כי יש מקום להרע לאחוז בו, ויכול להזיק לו, חס ושלום, האריכות-רוח של הרשע, שהוא גרול בשעתו, בבחינת רוח סערה בנ"ל. וזהו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות ט): והכתיב (יהלם ט) אל תתחר במרעים מי שלבו נוקפו אומר בן. פרש רש"י: הירא מעברות שבדיו - שבדיו דיקא. זהו שאמרו, כי באמת אין לו שום עברה, רק שהוא ירא ערין מעברות שבדיו וכו' לעשות, כי הרע עדין בכה, כי לא זכה ערין לבחינת: לא יאנה לצדיק כל און, ואינו בטוח ערין שלא יארע לו מכשול עברה, חס ושלום, ועל-כן אסור לו להתנאות ברשעים בנ"ל. וזהו (הפסוק ט): תתירש כבעל רשע צדיק מפניו; ואמרו רבותינו וכוונם לברכה (כ"ט ע"א): צדיק מפניו בולע. בולע דיקא, כי הוא בולע אותו ממש באריכות-רוח שלו, שהוא גרול בשעתו; אבל צדיק גמור אינו בולע, כי אין לבו נוקפו ממש מכשול עברה

והיננו דכתיב (בראשית ב'): ונתת יוצא מערן להשקות את הגן, ומשם יסדר ויהיה לארבעה ראשים. ערן הוא בחינת התפלה, כי ערן עין לא ראתה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ד:), שזהו בחינת תפלה, שהוא למעלה מן הטבע, כי עלי ידי תפלה משנה הטבע כנ"ל [שזהו בחינת ערן עין לא ראתה, כי למעלה מהטבע אין לנו שום תפיסא]. והינו: ונתת יוצא מערן - הינו מהתפלה כנ"ל, ומעין מבית ה' יצא; להשקות את הגן - הוא התורה כנ"ל, מעין גנים. וכאשר נמשך מעין התקנה מהתפלה אל הגן, שהוא התורה, אזי אתרכיאו עשבו וישאין, נשמות ישראל, כלומר, שגדלים בהגן ומבינים ומשפילים בהתורה, ואזי וזכה ללון בעומקא של הליכה לברד הדין: האסור והמותר, המותר וכו', וזהו מפרש הטוב מהרע כנ"ל. והוא: ומשם יסדר - כי עלי ידיה נפרד הרע מהארבעה יסודות, ולא נשאר רק הטוב, ואזי: ויהיה לארבעה ראשים - הם ארבע אותיות הו"ה, שהם שרש הטוב של הארבעה יסודות כנ"ל:

ח וזהו בחינות ארבע ציצית, כי ארבע ציצית הם בחינת הרוחניים, וכמו שכתוב (ויקרא טו): כה אמר ה': מארבע רוחות באי הרוח; שעלי ידיה מכניעין הרוח סערה, שהוא הרוח של המתנגדים, החולקים על הצדיקים אמתיים, שממשיכין אריכות הרוח שלהם מהרב דקלפה, שהוא בחינת עשו איש שעיר כנ"ל. ועליכן ציצית הוא לשון שער, כמו שכתוב (סוף ט): ויקתני בציצת ראשי; כי עליהם נכנע עשו איש שעיר, בחינת רוח סערה כנ"ל. וזה בחינת טלית לכן, שנחשפוף הקדוש ברוך הוא וסדר שלש עשרה מדות (כמו שאמר חז"ל ראשונה טו, כי השלש עשרה מדות הן בחינות הרוחניים דקדשה כנ"ל. וזהו בחינת טלית, שהוא ארבע כנפות, בחינות הרוח מארבע רוחות כנ"ל, והינו טלית לכן, הקד בחינות רוח דקלפה, בחינת עשו, שהוא ארמוני, כל באדרת שער (בראשית טו), ופרש רש"י: כטלית - כטלית ויקא, בחינת טלית דקלפה, שהוא בחינת טלית ארם, שמשם נמשך הרוח של הרשעים כנ"ל, ועלי ידי טלית דקדשה, שהוא בחינת טלית לכן, מכניעין אותו, כי משם נמשך הרוחניים דקדשה, שהוא בחינת שלש עשרה מדות של רחמים כנ"ל. ועליכן נחשפוף הקדוש ברוך הוא כטלית לכן ויקא וסדר לפני משה שלש עשרה מדות של רחמים, הינו כנ"ל. כי עלי ידי טלית דקדשה, שהוא בבחינות מקף, שהוא בחינת הרוחניים, בחינות (סוף ט): סוכב סוכב הולך הרוח, נכנע טלית דקלפה, בחינת הרוח דקלפה. והוא (איוב לו): לאתו ככנפות הארץ ויגשרו רשעים ממנה; כי עלי ידי הארבע כנפות, שהם בחינת הרוחניים דקדשה, שהם בחינת הארבע ראשים הנ"ל, עליהם: ויגשרו רשעים, בחינת משפיל רשעים ערי ארץ - ראשי תיבות: אש, רוח, מים, עפר, כנ"ל:

וזה פרוש: אמר רבה בר בר חנה: אמר לי ההוא טועא: תא ואחוי לך מתי מרבר. אזלי וכוותינהו, ורמו כמאן דמכסמו, וננו אפרקרי. והוה זקיפא ברבא דחד מניה, ועיל טועא תותה ברבא כי רכיב גמלא וזקיפא רמחה, ולא ננע בה. פסקי חרא קרנא דתכלתא דחד מניה, ולא הוה מסתגי לן. אמר לי: דלמא שקלת מיד

פרוש רש"י:
טועא. סותר לשמעאל: אזלי וכוותינהו ורמו כמאן דמכסמו. שריו שוכבין בפנים צהבות כשחיו יין: אפרקרי. קניו למעלה: ועיל טועא תותה ברבא. כלומר: ראיתי שטועא היה הולך תחת כרכי הסוס, וכב על הנמל ורמחו בידו, ולא ננע בה בכרכים: שקלא חרא קרנא. כנף הסלית לתראותו לחבמים ללמד ממנו דין ציצית אי כבית שמאי אי בבית הלל, כדלקמן: ולא היו קא מסתגי לן. בהמות שהיו רוכבין לא היו יכולין להלך:

מניה, הנמדי, דמאן דשקיל מיד מניה לא מסתגי לה. אזלי, אהרדתה, והרד מסתגי לן:

תא ואחוי לך מתי מרבר - הינו שהראה לו הרשעים, שאינם דבקים בצדיקים, והם נקראין מתי מרבר, כי מרבר לא היתה רוח צפנית מנשבת בו (כמות נכ), הינו בחינת רוח הרוחניים דקדשה, שהיא בחינת רוח צפנית שהיתה מנשבת בכנור של דוד כנ"ל. והרשעים הללו, שאינם דבקים בצדיקים, ואין להם הרוח דקדשה, והם בתייהם קרואים מחים, והראה לו מהיכן מציע להם שלמות החסרון. והוא שהראה לו: דהו רמו כמכסמי - פרש רבנו שמואל: כשחיו יין, בחינת עשו ארמוני, שהוא הרב דקלפה, אשר משם מקבלין הרשעים הרוחניים שלהם להשלים החסרון. והוא: וננו אפרקרי - פרש רבנו שמואל: פניהם למעלה. פניהם זה בחינת הרוח כנ"ל, הכרת פניהם וכו', והינו למעלה, כי הרוח שלהם גרול לפי שעה, עד אשר עולה העלתתם למעלה כנ"ל, בחינת: כל צורךיו יפית פיהם כנ"ל. והוה גבה ברבא דחד מניה - זה מורה על גרל ההצלחה של הרשעים, כי העדר ההצלחה נקרא ברבים כושלות (שעה לו), וזכה ברבא הינו רום ההצלחה. ועיל טועא תותה ברבא - הינו הצדיק, שנקרא טועא, כמו שפרש רש"י בכל מקום: סותר לשמעאל, וסותר הוא בחינת הרוח, כמו שכתוב (סוף ט): סוכב סוכב הולך הרוח, והינו הצדיק, שמקבל הרוח מהקדשה. והוא סותר לשמעאל, עליהם (בראשית טו): כי שמע ה' אל ענדי; כי הצדיק שומע כל האנחות של הרבקים בו, כי מקנא תוצאות חיים לכל אחר, כי הוא איש אשר רוח בו כנ"ל. כי רכיב גמלא - בחינת (סוף ט): גומל נפשו איש חסר; זה בחינת רכ חסד כנ"ל. וזקיף רמחא - רומח הוא בחינת רוח מ"ם, בחינת: ורוח אלקים מרחפת עלי פני המים, הינו

התורה

לא כחיל ולא ככח כי אם ברוחי - הינו בחינת הרוחניים הנ"ל, בחינת: בה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח וכו' בנ"ל, כי עלי ידי תורה וחפלה, שעלי ידיה מכריזין הפזב מן הרע בנ"ל, שזה בחינת כל מראה המנורה בנ"ל, עלי ידיה וזה לרוחניים, ונשלם כל התסרוגות בנ"ל. (וזהו: לא כחיל ולא ככח, כי אם ברוחי אמר ה' צבאות. מי אתה הר הגדול לפני ודבבל למישר וכו' - כי ודבבל היה אז הצדיק הרור, ועמרו בנגדו בפה רשעים לבטלו מעבורתו, כמבאר בפסוקים רבים, ועל זה נאמר שם: לא כחיל ולא ככח כי אם ברוחי וכו' - שעלי ידי בחינת המשכת הרוחניים הנ"ל, שממשיך הצדיק גמור וכו' בנ"ל, עלי ידיה כינוע ופיל כל השונאים, בחינת: מי אתה הר הגדול לפני ודבבל למישר - שכל המונעים העומדים לפניו בהר, כלם יתבטלו עלי ידי בחינת הרוחניים הנ"ל, בנ"ל):

ט וזהנה מכאר למעלה, כי הרוחניים הוא בהתורה, בחינת: רוח אלקים מרחפת עלי פני המים בנ"ל, ועלי פני המצרים, שהיה קדם קבלת התורה, ולא היה להם מתיכן לקבל הרוחניים, נאמר בהם (שמות ו): מקצרות, כי לא היה להם מאין לקבל הרוחניים, שהוא בחינת ארדאפים, מאריך רוחה בנ"ל, ועלי פני נאמר בהם מקצרות, שהוא הפך ארדאפים, שהוא בחינת הרוחניים, שממשיכין עלי ידי אהבה להשלים התסרון בנ"ל, כי הרוח הוא שלמות התסרון בנ"ל, בחינת: ויתן לה משאלת לבד. וזהו בחינת: הרחב פיה ואמלאהו - שנחמלא התסרון. וזהו בחינת מלאפום - מלא פום. והענין, כי מלאפום הוא יו"ד ואי, והוא בחינת יו"ד מיני רפיקין, בנגד יו"ד הדברות, והרפך הוא עלי ידי הרוח, בידוע, ועלי פני הם עשרה מיני רפיקין, בנגד עשרת הדברות, כי הרוח, שהוא הרפך, הוא בהתורה בנ"ל, והוא"ו הוא בחינת המשכת הרוח, והינו מלאפום - מלא פום, כי עלי ידי המשכת הרוח נשלם התסרון, שזהו בחינת: הרחב פיה ואמלאהו - שנחמלא התסרון בנ"ל, שזהו בחינת מלאפום - מלא פום בנ"ל. וזהו שדקדק (תול"ס טא): אנכי ה' אלקיך המעלה מארץ מצרים; וקבלו התורה, אשר שם הרוח, ואין דיקא: הרחב פיה ואמלאהו, בחינת מלאפום בנ"ל, בחינת שלמות התסרון, כי דיקא אחר יציאת מצרים, בחינת: המעלה מארץ מצרים, שאז נתפסל בחינת מקצרות הנ"ל, כי קבלו התורה, ששם הרוחניים בנ"ל, עלי פני או דיקא: הרחב פיה ואמלאהו, בחינת שלמות התסרון, בחינת מלא פום, בחינת: מלא ה' כל משאלותיו בנ"ל. ועלי פני נזכר יציאת מצרים בפרשת ציצית, כי ציצית בחינת הרוחניים, בחינת: מארבע רוחות וכו' בנ"ל, גם רכר אז מענין שמים עשרה שעות היום ושמים עשרה שעות הלילה, שיש בהם שנים עשר צרופי הו"ה, בכל שעה יש צרופ אחד, וכל שעה נחלקת לתת"ף (=אף וטווח) חלקים, וכל חלק נחלק מתת"ף חלקים, יש בו גס"בן צרופ השם, וכל זה הוא בחינת רוחניים שבהרפך, ולא גיחתי לשמע באור ענין זה היטב גם

התורה, שנתנה לארבעים יום, ששם הרוחניים, בנ"ל, כלומר, שהצדיק היה לו בחינת הרוח שמקבל מהתורה בנ"ל, ועם כל זה נחית תחות כרבה, תחת הצלחת הרשע, בחינת: כבלע רשע צדיק ממנו. וקא פסקי קרנא דתכלתא דחד מניהו - הינו שפסק ושבר המדה רעה מאחר מארבע יסודות, שהגביר והמשיך הרשע על עצמו, שהוא הצנור שלו בנ"ל. וזהו: וקא פסקי קרנא דתכלתא וכו', הינו שפסק אחת מן הציצית שלהם, שזהו בחינת מה שפסק ושבר המדה רעה שלהם, שהוא הצנור שלהם, כי כל המדות רעות נמשכין מארבעה יסודות, ששדשם ארבע ציצית בנ"ל, ולא מסתגי לן - כלומר, שאף על פי כן לא עלתה לו להשפיל את הרשע ולצאת מתחת כרכיו, אף על פי שפסק ושבר המדה רעה של הרשע, שנמשכת מארבעה יסודות, ששדשם ארבע ציצית בנ"ל, שזהו בחינת: וקא פסקי קרנא דתכלתא דחד מניהו בנ"ל, אף על פי כן לא היה יכול להשפילו ולצאת מתחת כרכיו, בחינת: ולא מסתגי לן, שפרשו, שלא היו יכולין לצאת משם, הינו בנ"ל. אמר לי: דלמא שקלית מידי מניהו - הינו שמא יש לה אחר מארבע יסודות שלא תקנה בשלמות להפריד ממנו הרע לגמרי, ועלי פני לא מסתגי לן, כמבאר לעיל, שכל זמן שנשאר בו איזה אחיזה בעלמא מתרע של איזה מדה, אינו יכול להכניע את הרשע. וזהו: דלמא שקלית מידי מניהו - שמא לקחת קצת מהם, הינו שמא יש כד עדן איזה אחיזה מאיזה מדה רעה של הרשעים, שנקחת לעצמך איזה מדה ותאזה שלהם, ועלי פני לא מסתגי לן, ועלי פני אין אנו יכולין לצאת מהם בנ"ל. דגמירי דמאן דשקל מידי מניהו לא מסתגי לה - הינו בנ"ל, שיש לנו קבלה, שכל מי שלוקח לעצמו איזה רכר תאזה ומדה רעה של הרשעים, הינו שיש בו עדן איזה אחיזה מהמדות רעות שלהם, אינו יכול לצאת מהם ולהכניעם בנ"ל. אזלי אהדרתה - הינו שהתורתי מה שהיה אצלי איזה מעט אחיזה הרע מהמדות רעות שלהם, התורתי והפרשתי ממני. וזהו מסתגי לן - שאז עלתה כירינו לצאת מתחת כרכיו להכניעו ולהשפילו, כמבאר לעיל, שצדיק גמור, שפירש מעצמו כל אחיות הרע שלהם לגמרי, הוא יכול לצאת מהם ולהכניעם ולהשפילם, בבחינת: משפיל רשעים עדי ארץ בנ"ל:

וזהו: ראיתי וזהנה מנורת זהב - היא התורה, הנחמרים מזהב. וגלה על ראשה - פרש רש"י: מעין, הוא המעין היוצא מבית ה', הוא התפלה. ושבעה נרותיה - הם הנשמות דאחרכאיו בנ"ל, הנחלקים לשבע כחות. שבעה ושבעה מוצקות - הם מ"ט אורות, שהוא אור הננו לעתיד (כסא שמש רש"י), בחינת: עדן עין לא ראמה, שהוא בחינת התפלה בנ"ל. ושנים יתים עליה - פרש רש"י: שני אילנות, הינו אילנא דמי ואילנא דמותא, הינו טוב ורע בנ"ל, וזהו: אחר מימין ואחר משמאל, בנ"ל, ומשם יפרר, שגפרר הרע מהטוב, זה למין וזה לשמאל. ואמר אל המלאך: מה אלה. ויען וכו'.

וכו'; כי אמונה היא תפלה, כמו שכתוב (שמות יז): ויהי ירו וכו'; כי אמונה, תרגומו: פרישן בצלו:

ב ודע, שיש שנים עשר שבתים בנגר שנים עשר מזלות (הקו יח בתקון כא), וכל שבת ושבת יש לו נחמה מיוחדת, ויש לו שער מיוחד לבנם דרך שם תפלתו, וכל שבת מעורר בתפלתו כח מזלו שבשנים עשר מזלות, והמזל מאיר למטה ומגדל הצמח ושאר דבריו הצריכים אליו.

וזה פירוש (במדבר טז): דרך כוכב מיעקב, וקם שבת מישאל וקם - זה בחינת צמירה, בחינת תפלה; כשעבט מישאל עומד להתפלל, עלידי זה מעורר כוכב, והכוכב הוא הדרך ומטה הדברים שיערלו, כמו שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (כ"ד פסוק י): אין לך עשב מלמטה, שאין לו כוכב ומלאך מלמעלה, שמטה אותו ואומר לו: גרל וזה שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (פסוקים קמ): קשין מזונותיו בקריעת ים סוף, וקשה וזוגו (בקריעת ים סוף) וכו' (סוכה ב), כי תיססוף נקדע לשנים עשר קרעים, בנגר שנים עשר שבתים (פסוק ר"א פ"ב, ע"י חזקו כא דף נב), ובני ישראל בתפלתם גורמים וזוגו דקראשא ברידיהו ואכילה, כמו שכתוב (תהלים טז): סלו לדוכב ערבות; רוכב - רא קראשא ברידיהו, ערבות - רא שכינתה, שנתערב בה כל הגוין, ולפי הווגו שגורם בתפלתו בן זוכה לווגו, והתפלה הם שמים עשרה גשמות, לפיכך הווגו בקריעת ים סוף, שהם שנים עשר. גם ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים בתפלתם, כמו שכתוב (שם פ): ויעמידה לעקב לחק, וחק לשאן דמזונא הוא (כ"ה ט), ואין עמידה אלא תפלה (סוכה ו), וזה פירוש (תהלים עז): שמרו ערותיו וחק נתן למז. ערות זה תפלה, כמו שכתוב (שם עב): שבתיו יה ערות להורות לשם ה'. גם אמרו חכמינו וזכרונם לברכה (שמועט ג): אין ערות אלא בעמידה, ועמידה זה תפלה, שאנו מעירין על אחרות; וכפי שמפרנס לאביו שבשמים בתפלתו, בן נותנין לו פרנסתו. וזה: קשין מזונותיו בקריעת ים סוף, הינו מזונות נחלק לשנים עשר שבילים לפי שמים עשרה תפלות שבתיו יה: וצריך לזה זכות גדול, שיזכה אדם להעלות תפלתו דרך שער השיד לשבתו. וזה שאמר אבא בנימין (סוכה ה): כל ימי הייתי מצטער על שני דברים: על תפילתי, שתהא סמוך למכתי, הינו כנ"ל, שיתפלל דרך שער המטה שלו, כי יש שנים עשר מטות, וכל אחר יש לו שער מיוחד, והתפלל על שלא תתרחק תפלתו ממטה שלו. וזה לשון מטה, כי מטה לשון ווגו, במאמר הסמוך: על מטתי שתהא נתונה וכו', ומטה הוא בחינת ווגו. גם מטה היא בחינת פרנסה, כמו שכתוב (ויקרא טו): בשכרי לכם מטה לחם, כי שנים עשר מטות גורמים ווגו ומפרנסין כנ"ל, קשה וזוגו וקשין מזונותיו וכו'. גם התפלל על שבטו, שיזכו לשתי שלחנות, וזהו: ועל מטתי, שתהא נתונה בין צפון לדרום, ואמרו חכמינו וזכרונם לברכה (כ"ד פסוק ט): הרוצה לתחכים וכו', הרוצה להעשיר וכו'. ויעקב, שהוא כלול כל השנים עשר שבתים, והיה יורע כל מטה ומטה בשרשו, כשכיל זה כתיב בה ויאסף

גם שבחתי קצת מזה, והמשפילים יבינו: רכב אלקים רכתיים אלפי שנאן (תהלים טז). אלפי - בחינת אלופי עשו, ועלידי רכב אלקים רכתיים, בחינת קבלת התורה, שמשם מקבלין הרוחניים הרבנים וקראש, עלידיה: אלפי שנאן, כמו שדרשו חכמינו וזכרונם לברכה (ע"ז ט): אל תקרי שנאן, אלא שאינו, הינו שעלידי קבלת התורה, ששם היות הרכב וקראש, עלידיה נתפסלין ונקנעין אלופי עשו, ורכבי עשו, שהם בחינת הרב וקלא, בבחינת אלפי שאינו - שאלופי עשו, ורכבי עשו, נתפסלין ואינו: מכנה הארץ ומרת שמענו, צבי לצדיק, ואמר רז"ל רז"ל, או לי, בנרים בנרו, ובגר בוגרים בנרו (ישעיה טז). מכנה הארץ - זה בחינת כנפי הציצית, ששם הרוחניים, שהוא בחינת כנור של דוד, שהיה מגן עלידי הרוח צפונית וכו' כנ"ל, כי הגנינה והזמירות נמשכין מהרוחניים שבכנפי ראה, בידוע, וזהו: ומרת שמענו - בחינת הגון של כנור של דוד, שהוא בחינת הרוחניים, שהוא בחינת כנפי הציצית, בחינת: מכנה הארץ כנ"ל, ועלידיה מכניעין הרשעים בבחינת: לאחז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. וזהו: צבי לצדיק - פרש רש"י: עתיד להיות מצבות קומה לצדיקים, הינו כנ"ל, כי עלידי הרוחניים הנ"ל מתגברין הצדיקים על הרשעים כנ"ל. וזהו: ואמר רז"ל וכו' או לי - פרש רש"י: שנגלו לי שני דיוס: זה פרעניות וכו' ושועה, והרי תרחק השוועה ער וכו'. הינו כנ"ל, כי הרוח של הרשע גדול בשעתו, בבחינת רוח סערה, שמשם כל הצרות ואריכות הגלות של ישראל. וזהו: בנרים בנרו ובגר בוגרים בנרו - כי יניקת הבוגרים והרשעים הוא מבחינת פנס הבגרים, והינו פנס הציצית, שהם בכנפי הבגר, והינו מכנה הארבעה יסודות, שאחיותן ושרשם העליון הוא בחינת ארבע ציצית כנ"ל. אבל סוף כל סוף: פחד ופחד ופחד עלידי יושב הארץ וכו' - כי כל הרשעים יכרעו ויפלו, כי לסוף בלה ונאמר וכו' כנ"ל, כי הצדיקים גמורים מכניעין אותם ומשפילים רשעים ערי ארץ עלידי הרוחניים שלהם, שהוא בחינת ציצית, בחינת: מכנה הארץ ומרת שמענו כנ"ל: כנור של חמש נימין - בחינת התורה, וכן כתוב בזהר (צ"ד דף כב): ותופשי התורה - אליו ותפשיין בבגדא. תמ"ש אני אית לראה (חולין טז), כי רוחי החיים הוא בהראה, ומשם המשכת הרוח של האנחה, בידוע בחוש, ועליכן אית לה חמש אני לראה, בנגר חמשה חמשי תורה, חמשה נימין כנור דוד, ששם הרוחניים כנ"ל (עין בחקונים, תקון י: בנפי מצוה אנון ה' קשרין, לקבל שמע כו', ראנון לקבל ה' נימין כנור דוד וכו', עין שם. גם עין בהשמות הנהר):

ט לשון רבנו וזכרונם לברכה

תהמות יבסקימו ידרו במצולת וכו': (שמות טו)

א כי עקר החיות מקבלין מהתפלה, כמו שכתוב (תהלים מב): תפלה לאל חיי, ובשכיל זה צריך להתפלל בכל כחו, כי בשמתפלל בכל כחו ומכנים כחו באותיות התפלה, אז נתחשר כחו שם, בבחינת (אסתר ג): חרשים לבקרים (רכה אמונתך)

שאתה נצור בו. וזה: בצרה, הינו תקלפה הצר ציר, כמו שכתוב (בראשית טז): כי ציר כפיו, כי מתחלה לא היה יכול לרברב מחמת החשך הסובב אותו, ועל-ידי שיצא מתוך החשך ומתפלל היטב, על-ידי זה הוא מתקן תחתים שנים ושלישים, הינו עולם השפלה ועולם הגלגלים ועולם השכל. (אך אי אפשר להתפלל, רק בשלומר תורה, כי לא עס-הארץ חסיד (אבות פ"ב), ובתיב (משל כח): מסיר אנו משכנע תורה, גם תפלתו תועבה (תכניד התכרים):

ר וצריך כל אדם לקשר את תפלתו לצדיק הרור, והצדיק יורע לבנו השערים ולהעלות כל תפלה ותפלה לשער השני, כי כל צדיק וצדיק הוא בחינת משה משיח, כמו שאמרו: משה, שפיר קאמרת, ובתיב (בראשית טז): ער כי יבא שילה - רא משה (ויד בראשית טז): ובשיח הוא כלול כל התפלות, ובשכיל זה היה משיח מורח וראין (כמו שאמרו חיל פנהרין זצ"ל), כי התפלות הם בחינת חסם, כמו שכתוב (ישעיה טח): ותהלתי אחסם-לך:

וזו פרש: אמר רבה בר רב
תנה: זמנא חדא הוי
קאוליון במדברא, ואתליון
בהן ההוא מינא, דהוי שקיל
עפרא ומורח לה, ואמר: הא
אריהא לדוכתא פלן, והא אריהא לדוכתא פלן. אמרינן
לה: כמה מרחקינן מפיא. ואמר לן: הבו לי עפרא.
והבינו לה. אמר לן: תמניא פריס. תנינו ויהבינו לה.
אמר לן: דמרחקינן תלתא פריס. אפכית לה, ולא
יכלית לה:

זמנא חדא אתליון בהן ההוא מינא - סוחר ישמעאל.
זה בחינת צדיק הדור, שהוא כלול כל התפלות במשיח,
ותפלות זה בחינת סוחר ישמעאל, כמו שכתוב (בראשית טז): כי
שמע ה' אל עניד; ותרגומו: קבל ה' צלותך. וזה: סוחר, כי
סביב תרגומו סחור, וזה בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים טז):
ואמונתך סביבותיך. ואתליון בהן ההוא מינא - שקשרנו
את עצמנו עם צדיק הרור, שהוא בחינת משיח, כלליית התפלה.
ושקיל עפרא ומורח, ואמר: הא לדוכתא פלן, הא
לדוכתא פלן - עפרא זה בחינת תפלה, כמו שכתוב (ישעיה
טח): ימן בעפר תרבו; ותרגומו: וזה בחינת תפלה, כמו שכתוב:
בתרבי ובקשתי. ומורח, כי יש לו כח הזה להריח על-ידי שהוא
כלול כל התפלות; ובתיב: ותהלתי אחסם-לך. ואמר הא
לדוכתא פלן - שהיה יורע שיערי תפלות, והיה יורע כל
תפלה השקל לשכמו. ואמרינן לה: כמה מרחקינן מפיא,
ואמר הבו לי עפרא, ויהבינו לה. אמר לן: תמניא פריס.
תנינו ויהבינו לה. אמר לן: תלתא פריס. אפכית ולא
יכלית לה - הינו: אמרינן לה כמה אמרנו מרחקינן
מפיא

(בראשית טז): ויאסף יעקב רגליו אל המטה. רגליו זה בחינת תפלה,
כמו שכתוב (תהלים פט): צרק לפניו יהלך, הינו שהיה מאסף כל
התפלות כל אחת לשרשה. גם היה כח בידו לתן חלק מחלקו
עולם ליוסף, כמו שכתוב (בראשית טח): ואני נתתי לך שכם אחר
על אחיך וכו', כי על-ידי תפלתו היה משפיע חיות לכל שלשה
חלקי עולם, שהם עולם השפלה ועולם הבוכים ועולם המלאכים.
וזה שכתוב: שפל, בוכב, מלאך, כי כל זה זכה על-ידי
תפלתו, כמו שכתוב (סו): אשר לקחתי מיד וכו' בתפלתי ובקשתי:

ג אכל בשארם עומר להתפלל, או באים מחשבות זרות
וקלפות ומסבין אותו, ונשאר בחשך, ואין יכול
להתפלל, כמו שכתוב (אסתר ו): סבת בענין לך מעבר תפלה,
ובתיב (תהלים טז): סביב רשעים יתהלכון - שרשעים, הינו
הקלפות, מסבין אותו, פרס זלזל - הינו בשעת התפלה, שהיא
עומדת כרגומו של עולם (ברכות טז): וידע, שיש פתחים הרבה
בחשך הזה לצאת משם, כמו שאמרו חכמינו וזכונם לברכה
(יוסא טז): הבא לפמא פותחין לו - יש לו פתחים הרבה. נמצא
שיש פתחים הרבה בחשך גם לצאת משם, אכל האדם הוא
עור ואין יורע למצא הפתח. ורע, שעל-ידי אמת וזכה למצא
הפתח, כי עקר אור המאיר הוא הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב
(תהלים טז): ה' אורי וישעי, ועל-ידי שקר הוא מסלק את
הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (שמות כ): לא תשא את שם ה'
לשוא, כי על-ידי שוא מסלק את הקדוש-ברוך-הוא, כי דובר
שקרים לא יכון לגנר עניויו, אכל על-ידי אמת הקדוש-ברוך-הוא
שוכן עמו, כמו שכתוב (תהלים קמ): קרוב ה' לכל קוראיו לכל
וכו'; ובשקדוש-ברוך-הוא עמו, הוא מאיר לו איד ליצא מהחשך,
המונע אותו בתפלתו, כמו שכתוב: ה' אורי. וזה פרש (בראשית
טז): צהר תעשה למכה, פרש רש"י: יש אומרים חלון, ויש אומרים
אבן טוב. ותחלוק שבין חלון לאבן טוב - כי החלון אין לו
אור בעצמו, אלא רדך שם נבנם האור, אכל בשאין אור, אין
מאיר; אכל אבן טוב, אפלו בשאין אור מבחוץ, הוא מאיר
בעצמו. בן יש בני-אדם, שרבוים הוא חלון, ואין כח להאיר
להם בעצמם. וזה: יש אומרים, ואמרתם געשה חלון; ויש,
שאמרתם געשה אבן טוב ומאיר: וידע, שהכל לפי גרל האמת,
כי עקר האור הוא הקדוש-ברוך-הוא, והקדוש-ברוך-הוא הוא
עצם האמת, ועקר השתוקקות של השם יתברך אינו אלא אל
האמת. וזה: ואל אמה תכלנה מלמעלה - לשון ותכל נפש דור
(שמואל ב' י), אמה היא ה' מוצאות, הכלולים מאש ומים. הינו
שתראה, שציצו הרבורים מפיו באמת, ואו ישתוקק הקדוש-
ברוך-הוא מלמעלה לשכן אצלך, ובשישכן אצלך, הוא יאיר לך.
וזה אמה תכלנה מלמעלה, ראשית-תבות אמת, כי על-ידי
אמת הקדוש-ברוך-הוא חומר מלמעלה לשכן עם האדם, כמו
שכתוב: קרוב ה' לכל קוראיו וכו'. ואו: ופתח תחבה בצדה
חשים, הינו תחבה היוצאת באמת, היא חשים לך פתח בחשך

שכבים מתברכת. פרוטה זה בחינת קול התור, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (סו כה:): האי דדיא דמיא לתור, ופריטא שפותה, והוא עומד בין תהומא לתהומא, שהוא כלול משני תהומות, שהוא כלליות הנסים. וזה: פרוטה שכבים – שפעמים נתכסה כח הנסים, ועל ידי הנשמים נתברך הפרוטה, הינו הנסים דפריטא שפותה. ואלו בני אדם המכחישים כל הנסים, ואומרים שהכל דרך הטבע, ואם רואים איזהו גם, הם מכסים את הנס עם דרך הטבע, שאומרים שזה דרך הטבעים – נמצא, שפונמים בתפלה, כי התפלה היא נסים, שמשנה את הטבע; ופונמים באמונה, שאין מאמינים בהשגחת הבורא ויברך; ופונמים בארץ ישראל, שהוא מקום הנסים, כמו שכתוב: וקול התור נשמע בארצנו, וכמו שאמרו: ארץ ישראל שוטה תחלה, כי שם התהומות, מקום הנסים, כמו שכתוב: ותהם כל העיר. ועל ידי זה צריך לכל בנלות מצרים, כי זה לעמת זה עשה כנ"ל, וכל הנליות מכנים בשם מצרים, על שם שהם מצרים לישראל (כסא"ל בחדש בדאשת פ' טו):

וזה פירוש: תהמת וכסימו – מי שכתב את הנסים ומראה לכל דבר שהוא דרך הטבע – ירדו במצולות כמו אבן. משם רעה אבן ישראל (בראשת סו), תרגמו: אב וכן. מצולות זה בחינת מצרים, שנאמר (שמות יב): וינגלו את מצרים, כמו אב וכן, הינו יעקב ובניו, שהם בחינת תפלה, בחינת נסים, בחינת ארץ ישראל. לפי ירידתם ולפי הפנס שפנס בתפלה ובאמונה ובארץ ישראל, בן צריך לירד לעמק הגלות של מצרים, כמו שירדו יעקב ובניו למצרים כשאמר אברהם: כמה ארע, על ידשת ארץ: (עד כאן לשוני: ל')

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וכו': (שמות כא) א בשיש, חס ושלום, דינים על ישראל, על ידי קדוים והמחאת כף אל כף נעשה המתקת הדין: כ כי עקר גרלתו של הקדוש ברוך הוא, הוא, שגם העכו"ם ירעו שיש אלקים שלים ומשל, כמובא בזהר (יח"ד דף סו): כד אתא יתרו ואמר: כי עתה ידעתי כי גדול ה' וכו', כרין אתה ואתעלא שמא עלאה:

ג וְלַעֲבֹדָם" א' אפשר להם לידע גרלתו של הקדוש ברוך הוא כי אם על ידי בחינת יעקב, כמו שכתוב (ישעיה כ): בית יעקב לבו ונלכה באור ה', כי הוא גלה אלקותו של הקדוש ברוך הוא יותר משאר האבות, כי אברהם קראו ה', ויצחק קראו שרה (פסחים פח), ויעקב הוא יותר משג ונצרך להעלות מדר. ויעקב קראו בית, שהוא מקום ישוב לבני אדם יותר משרה, הינו שיעקב קרא את מקום הבית המקדש, שהוא מקום התפלה, בית, שהוא מקום ישוב לבני אדם, כי העלה את התפלה מדר ושרה לבחינת בית, שיש בו תפיסה לבני אדם יותר מדר ושרה, כי בבחינת בית יש גם לעבוד"ם השנה, כמו שכתוב (ישעיה י): כי ביתי ביה תפלה

סמיא – מבחינת (אס"ה ז): שפכי לבך במים נכח פני ה'. אמר לן תמניא בחינות, הינו למוד התורה, שהיא חמשה חמשי תורה, ושלשה תפלות. תנינן ויהינן לה – תנינן לשון למוד, ואחר הלמוד יכנין לה להרים כמה מרחקין מאת הבחינה של מים. ואמר לן תלתא פריסי – הינו שלשה בחינות תפלות. והראה לנו סימן על זה, שערין לא הגענו למדרגה זאת, שנחפץ כל כך בבונה, עד שנשפך לבנו לפניו במים, והא ראה: אפכית – כמו שכתוב (תהלים סו): אף תשיב צור חרבנו ולא הקמותו במלחמה; כי כל התפלות הם בחינת חרב אצל משיח, ואם היו התפלות בבחינה הנ"ל, בודאי לא היה משיח צור חרבנו, וזה סימן, שערין לא הגענו למדרגת: שפכי לבך במים נכח פני ה':

ה ותפלה הוא בחינת נסים, שהוא אין דרך הטבע, כי לפעמים הטבע מחיב איזו דבר, והתפלה מהפכת את הטבע, ועקר הנסים, הינו עקר התפלה, אינו אלא בארץ ישראל, כמו שכתוב (תהלים לו): שכן ארץ ודעה אמונה, ואמונה זה תפלה, כמו שכתוב (שמות יז): ויהי ידיו אמונה, כתרנומו; ובשכיל זה היא גבוה מכל הארצות (כחם דף), על שם שעקר הנסים שם הם; וכתוב (ישעיה כב): הרימי גם. ובשכיל זה נקראת ארץ כנען; כנען, לשון סוחר, בחינת אמונה, כמו שכתוב: ואמונתך סביכותיך. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תענית י): ארץ ישראל שוטה תחלה, והנשמים באים מתהומות, כמו שכתוב (תהלים כב): תהום אל תהום קורא, ותהום לשון גם, כמו שכתוב (דוח א): ותהם כל העיר, כי על גם, הינו על דבר חרוש, מתמיהין. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תענית סו): קול התור נשמע בארצנו – לענין גשמים, כי עקר הנשמים נשמע בארץ ישראל, כי שם התהומות, הינו הנסים, הינו אמונה, תפלה. וזה לעמת זה עשה אלקים, ומצרים הוא הפך ארץ ישראל זה לעמת זה, כמו שכתוב (שמות יד): ומצרים נסים לקראו – שמצרים לעמת ארץ ישראל, לעמת הנסים, ובשכיל זה אין מקום תפלה במצרים, כמו שכתוב (סו טו): והיה צצאתי את העיר אפרש בפי. בשכיל זה, כשפנס אברהם בארץ ישראל כשעה שהכמים לו הקדוש ברוך הוא על ידשת ארץ, אמר: כמה ארע (בראשת טו) – על ידי זה ירדו אבותינו למצרים, כי פנס באמונה, הינו ארץ ישראל, בחינת נסים, וירד יעקב ובניו למצרים, ששם הפך הנסים, שזה לעמת זה. וירדו דוקא יעקב ובניו, כי הוא פנס בארץ ישראל, בחינת תפלה, וירדו יעקב ובניו, שהם בחינת תפלה, שהם שנים עשר שערי תפלה; ועל ידי שעקר התפלה הם יעקב ובניו כנ"ל, על ידי זה לא זכה לארץ ישראל, לבחינת תפלה, אלא יעקב ובניו, כמו שכתוב (סו כא): כי כיוצק יקרא לך ידע, ולא כל יצחק (סו כא). וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תענית ה): אין הנשמים יורדין אלא בשכיל אמונה, הינו בחינת ארץ ישראל, שהוא בחינת תפלה, בחינת אמונה, והיא שוטה תחלה, ששם התהומות, בחינת נסים, כמו שכתוב: ותהם כל העיר. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סו ע"ב): כשעה שהנשמים יורדין, אפלו פרוטה

וזהו, גם זה קשור בגופם ערין; ובדאי אלו היו רואים את כל זה, תרדה גרולה היה נופל עליהם, כי היו רואים איך הם עומרים במדרגה פחותה ושפלה. וזה פרוש (בראשית כב): ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו בשקו. אחר כל התעניתים, שהוא הרקת השק, כתיבת הגוף, ערין: והנה איש צרור כספו - שקשור וצרור כספו והאנוח בשקו וגופו. וידאו את צדויות כספיהם המה ואביהם, הינו לא די צדויות כספיהם, שהוא תאוות עצמן, כי אם גם המה ואביהם, הינו התאוות של אביהם, גם המה לא נפלו מהם. והיו: וייראו, כי תרדה נפלה עליהם, ואז לא היו רוצים להשתרר ולמלך:

וזה פרוש: ויאמר להם יעקב אביהם: אתי שבלתם, יוסף איננו וכו'. זה קמו על תוכחת השכל, כי השכל מוכיח את הפעליגאות, הרוצים להתגדל, כי יעקב הוא כתיבת השכל, כמו שתרנגם אונקלוס (בראשית כ): ויעקבני - וזה אביהם, כי אב בתקמה, והינו שהשכל מוכיחם ואומר להם: אתי שבלתם, כי כל המתגאה, תכמתו מסתלקת ממנו (פסחים טו). יוסף איננו - זה כתיבת חסון המענות, הינו: ערין לא חקנתם המענות, שהוא לתרפה ולקלון, ויש לכם להתבטש מחמתו, כי חסון המענות הוא כתיבת יוסף, על-שם (בראשית ו): אסף אלכם את חרפתו. ושמעון איננו - הינו על-ידי שאין לה כתיבת יוסף, אין לה כתיבות שמעון, ושמעון הוא כתיבת (סו כב): כי שמעו ה' כי שנואה אנכי, כי אחר איך שנוא, כי מחמת שלא חקנת את עצמך, בודאי איך יכול להוכיח אחרים, כי יאמרו לה: קשט עצמך חתלה וכו', ועל-כן איך שנוא, כי המוכיח הוא שנוא, כמו שאמרו חכמינו וזרנום לברכה (סו כד): האי צורבא מרבנן דמרחמי לה בני מתא, לאו משום דמעלי טפי, אלא משום דלא מוכח להו במלי רשמיא. נמצא, שהמוכיח הוא שנוא. ואת בנימין תקחו - זה מורה על גדלות, כי פרש רש"י: בנימין - על-שם ארץ-ישראל, בן ימין, וארץ-ישראל הוא גבוה מכל הארצות (נחמיה נד), והינו: לא רי שאין לכם כל הכתיבות הללו, עם כל זה: ואת בנימין תקחו - שאחם לוקחים לעצמכם גדלות, והינו דסים השכל המוכיח אותם: עלי היו כלנה, כי הכל נופל עלי, כי כל המתגאה, תכמתו מסתלקת ממנו:

ה וזהעצה היעוצה לכלל הגאות, שהיא העבודה וזה, כמו שכתוב (משל טו): תועבת ה' כל גבהילב (כסדריל סוסר ד), העקר הוא על-ידי התקדויות לצדיקים, כמובא בתקונים (תקון כו דף סח): בתרועה, דאיהו רוחא, אתעביד אל אחר. וצדיק הוא כתיבת רוחא, כמו שכתוב (סדר ד'): איש אשר רוח בו, ועל-ידו נקנע רוח גבוה, אל אחר, ונעשה מאחר אחר, כי הוא קוצא דאוח ד' (תקון כו דף סח), שממנו ארבע רוחות, כמו שכתוב (יחזקאל ט): כה אמר ה': מארבע רוחות באי הרוח, וזה לשון תרועה, לשון (הרלים ט): תרעם בשכט ברזל (תקון יח תיקון כ"א), כי הוא משבר רוח גבוה, אל אחר, כפירות:

יקרא לכל העמים, וכשהוא בכתיבת בית, ברין אתערך שפא עולה כג"ל. וזה פרוש (תהלים מח): גדול ה' ומהלל מאד, כלומר: איכותו גדול ה', כשהוא מהלל מאד - מספרא דמותא, שהוא כתיבת עבדים (כמו שאמרו רבותינו וזרנום לברכה (כ"ד פ"ט ט) על פסוק (בראשית א): והנה טוב מאד: מאד - זה מלאך המות); כשהוא מהלל מהם, אזי הוא גדול, כי הוא עקר גדלותו; ואימתי הוא מהלל מהם, בעיר אלקינו הר קדשו, רהינו כשכתיבת הר נעשה עיר אלקינו, שהוא ישוב בניגארם, כתיבת בית, שהוא משג יחד מהר ושרה, רהינו כשמשעלין את כתיבת התפלה מכתיבת הר לכתיבת עיר וכו', שאז יש גם לעבדים השגה בג"ל, או יקרא גדול ה', כי זה עקר גדלותו ותרדו, כשגם הרחוקים יורעים ממנו ויחברו כג"ל:

ד וענין זה - להעלות התפלה מכתיבת הר ושרה לכתיבת בית, כתיבת עיר אלקינו, כדי שיתגלה מלכותו גם לעבדים, שיהיה להם גמירן השגה באלקותו ויחברו שמו - אי אפשר להעשות כי אם על-ידי צדיקי הדור, כמו שאמרו חכמינו וזרנום לברכה (כ"ד פ"ט ט): מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, כי עקר התפלה אינם יורעים כי אם צדיקי הדור. כי יש פעליגאות, שאינם רוצים שילכו לצדיקים, ואומרים, שהן בעצמם יכולין להתפלל, ומונעים גם אחרים, כשיש להם צער או חולה, לילך לצדיקים - עליהם נאמר (בראשית כ): השב אשת האיש וכו', כי זה הפעליגאות מבנה בלשון אבימלך: אכי, לשון רצון, כי הוא רוצה למלך. והינו אבימלך, כי באמת צדיק מושל בתפלתו, כמו שכתוב (שמואל ב כ): צדיק מושל וכו', והוא מתגאה בעצמו, שכול להתפלל ויש לו הממשלה, ועל-כן מבנה כשם אבימלך, כי הוא רוצה למלך ואומר: אנה אמלך. וזה פרוש: השב אשת האיש, אשת - ראשייתכות ארני לשפתי תפתח, זה כתיבת תפלה, דהינו: השב אשת, כתיבת התפלה, להצדיק, כי נביא הוא, כי הקדוש-ברוך-הוא מתאזהר לתפלתו של צדיקים (תהלים טו), ומשער תפלה סודרה בפיו כדי שיהיה מתפללו. וזה: כי נביא הוא, לשון נבי שפתיים, כמו שאמרו חכמינו וזרנום לברכה (סו כד): כה אמר ה' אלהי ישראל, אנה אשת תפלתו בפיו וכו'. וזה: השב - ראשייתכות: הר, שרה, בית, זה קמו, שתפלת הצדיק היא בשלמות, שמעלה אותה מכתיבת הר ושרה לכתיבת בית כג"ל:

אבל אלו הפעליגאות הם מעכבים תאוות של השם ויחברו, ואינם מבקשים מצדיקים שיתפללו עליהם, כי חושבים שהענין וסגפא את עצמם, וזה הם צדיקים; אבל האמת אינו כן, כי כל התעניתים שהענינו, אין זה אלא כמו שק שיש בו חורים הרבה, וכשמריקים את השק, אף-על-פי-כן נשארו בו החורים. והגוף נקרא שק, כמאמר התנא (שם כב): שגנא, שרי שקד ואם התבוננו בעצמן, היו רואים, אחר כל התעניתים ערין נשארו אצלם כל תאוותם קשורים בשקם, הינו בגופם, ולא תאוותם כלבר נשאר קשור בגופם, כי אם גם תאוות אביהם, שיש אצלם משעת ההולדה, מחמת שלא נתקדש אכיו כשעת

העבודת-אלילים כנ"ל. ועליבן הפיל פור בידח שמת בו משה, כי חשב כי כבר מת משה, המכטל בח העבודת-אלילים, ואין עוד מי שיכול לכטל בח העבודת-אלילים:

אבל מדרבי ואסתר, היה להם בח לכטל העבודת-אלילים של הקון, ובשכיל זה בימיהם קבלו ישראל התורה מחדש, במאמר חכמינו זכרונם לברכה (שבת פח): קימו וקבלו - קימו מה שקבלו כבר. וזה: קימו וקבלו - קימו זה בחינת רגליו, וקבלו זה בחינת ידיו, והוא בחינת התורה בעצמה כנ"ל. וזה בחינת מדרבי ואסתר: מדרבי - מר דוד (תלמי קלוי), דודר לשון חרות, זה בחינת ידים, כמו שכתוב: דוד שלח ידו מן החור כנ"ל, ואסתר הוא בחינת שוקן - מה יד כסתר כנ"ל. וזה לשון פורים, הינו בטול העבודת-אלילים, כמו שכתוב (שעה ט): פורה דרכתי לבדי, ומעשים אין איש אתי. ועלידי הארת מדרבי ואסתר, הינו בחינת תידן ורגליו, נתפסלו הכפידות, ונתרפה אמונה בעולם עלידיהם, כמו שכתוב (אסתר ט): ויהי אמן את הרפה, ובה חתיב (ש): באשר היתה כאמנה אתו, כי שניהם הם בחינת אמונה, וזה נעשה עלידי הרוח כנ"ל. וזה בחינת (מגילה ט): אסתר ברוח-הקדש נאמרה, הינו בחינת: לבו נשא את רגליו, כי עקר העכו"ם תלוי בה, שהיא בחינת רגליו, כמו שכתוב (ספ"ה ט): רגליה יודדות מודה, ועליבן עקר תקון העבודת-אלילים עלידה, ועליבן דיקא אסתר ברוח-הקדש נאמרה, אף שבאמת תקון העבודת-אלילים הוא גססון עלידי מדרבי כנ"ל, רק מחמת שעקר העבודת-אלילים תלוי בה, ועליבן עלידה עקר התקון, ועליבן נקראת המגלה על-שם אסתר, והינו דיקא אסתר ברוח-הקדש נאמרה, כי הרוח הוא כלב, ועלידו נתגלה הארת הדים ורגלים, רק העקר תלוי בה רגלים, בחינת אסתר. וזה בחינות עמר שעורים. עמר זה בחינת מדרבי, עין מור, מור דוד; דודר לשון חרות, הינו בחינת חרות על הלחות [כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא ט): אל תקרי חרות אלא חרות], שהוא בחינת התורה כנגלה, שהוא בחינת: עין כעין (בסדר ט), שעורים זה בחינת אסתר ברוח-הקדש, כמו שכתוב (דברים לב): בשערים עלי ראש, שהוא לשון רוח. ובשכיל זה, בשבא המן למדרבי, מצאו עוסק בעמר שעורים. אמר להם: עמר שעורים ידכו אתי ונצח אוהו ואת כניו. במבאר במדרש (אסתר פ"ה ט): ונצח מנלה דף טז): כי עלידי עמר שעורים, שהוא בחינת ידיו ורגליו, שהם בחינת המחתא-כף ורקורין, נתפסלו העבודת-אלילים, שהוא בחינת הקון, בחינת גאות כנ"ל. ובשכיל זה צוה הקון לעשות עין גבוה חמשים אמה, כי רצה לכטל בח של חמשים יושל ספירת העמר, שהוא הבח של מדרבי ואסתר:

ו זה בחינת רקורין והמחתא-כף, כי רקורין והמחתא-כף נמשכין מבחינת הרוח שבלב, בנראה בחוש, כי עלידי שמחת הלב הוא מדרג ומכה כף אל כף, ובמבוא פתקונים (הקון כ"א, דף טז): והאי רוחא נשיב כשית פרקין דרדועא ובשית פרקין דשוקין, והיא בחינת המחתא-כף ובחינת רקורין. וזהו בחינת: לבו נשא את רגליו (כ"ד וצא פרשה ע), הינו עלידי הרוח שבלב באים הרקורין, הינו עלידי הצדיק, שהוא בחינת רוח כנ"ל, נתפסלו הגאות כנ"ל, כמו שכתוב (תהלים לו): אל תבואני רגל גאות, ונתפסלו העבודת-אלילים, כמו שכתוב (בראשית יח): ורחצו רגליכם - זה עבודת-אלילים. ובשנתעלה הרגליו עלידי רקורין, בחינת: נשא לבו את רגליו, ונתפסלו הגאות, הינו העבודה-זרה, עלידי זה נמתקין הדינים, כי כל זמן שלש עבודה-זרה בעולם, חרונאף בעולם (ספ"ה פ"א דהא), ובשנתעבר העבודה-זרה, נתעבר החרונאף, ונמשכין חסדים, ואז הרגליו הם ככחינת רגלי חסידיו (שמואל ב), הינו ככחינות חסדים, הינו בחינת: חסד דוד הנאמנים (שעה ט), הנאמנים דיקא, כי נתפסלו המינות והכפידות. וזה בחינת המחתא-כף, כי עלידי הרוח נתגלה הארת הדים, כמו שכתוב (שיר השירים ה): קול דודי דופק. דופק - זה בחינת רוח, במבוא פתקונים (הקון כ"א דף טז), וסמך לה: דודי שלח ידו מן החור - זה בחינת התגלות הארת הדים, הינו בחינת המחתא-כף, ואז נתפסלו העבודה-זרה, הינו הכפידות, וזה בחינת (שמות יח): ויהי ידיו אמונה. **נמצא**, שעלידי הצדיק, הינו בחינת רוח שבלב, נתגלה הארת הדים ורגלים, הינו בחינת רקורין והמחתא-כף, ונתפסלו הגאות והכפידות, ונתרפה האמונה, ואז נתקם (תהלים ט): רגלי עמדה במישור, שהוא בחינת אמונה, כי המינות היא בחינות נמוי רגלי, כמאמר אסף (שם ע): כמעט נמוי רגלי, שנאמר שם על שהשיאו לבו למינות, במבאר שם, ורגלי עמדה במישור - מורה על אמונה, ואז נתקם: ויהי ידיו אמונה:

ו והתורה היא גססון בחינת ידיו ורגליו, כי יש בהתורה נגלה ונסתר. נגלה הוא בחינת ידים, כמו שכתוב: דודי שלח ידו מן החור. מן החור, הינו חרות על הלחות (שמות כ), שהוא כנגלה; ונסתר הם בחינות רגליו, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (סוכה טז): חמוקי ידכדי - מה ידך בסתר וכו'. וכליות התורה נקראת לב, שמתחלת בבי"ת ומסימת בלמ"ד, ששם משכן הרוח, דנשיב כשית פרקין דרדועין ושית פרקין דרגליו, הינו כנגלה ובנסתר:

ח וזה בחינת מדרבי ואסתר, והקון, בחינות פורים, בחינת גודל שהפיל הקון, בחינת עמר שעורים. כי המן בחינת העבודת-אלילים, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה, שעשה עצמו עבודת-אלילים (מגילה ט), ובשכיל זה הפיל פור הוא הגודל, בחדש שמת בו משה (שם ט), כי משה הוא מכטל העבודה-זרה, ובשכיל זה נקבר מול בית פעור, כדי לכטל העבודה-זרה שבפעור, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה ט), כי משה גיבטריא חרונאף, כי הוא מכטל חרונאף של העבודה-זרה, כי הוא קבל התורה, שהוא בחינת ידיו ורגליו כנ"ל, שעלידיהם נתפסלו

רש"ם:

ט וזה פרוש: אמר דבה בר
בר חנה: אמר לי
ההוא טיעא: תא ואחוי לד
בלועי דכרת. אזלי, וחזאי תרי
בועי דהוי נשיק מניה

בועי. בקעים, דכתיב: ותבקע
הארצה וגו'. כמאמר. עשן: שקל
דבא דעקרא. לקח גיות עמר
ועראו בסימ: ואתדך אחריבי.

התורה שהם מתחמדים ומודין מרין גיהנם, ועליהן מהרהר להו גיהנם להבא, כי אין נפסדים בזה. ואף על פי כן אין גיהנם בראשיתו כמו בשאר ימים (וזה דרומה קי), והגיהנם של ראשיתו אינו אלא התורה, שמתחמדים ומודים ומתבלישין, זה בעצמו גיהנם שלהם. וזהו דרין: מהרהר להו גיהנם להבא, רהינו מה שמהרהר להו להבא, שחוזרים ומודים, הוא הגיהנם שלהם:

י וזה פרוש: ואלה המשפטים אשר תשים לפניך, כי איתא במכילתא: אשר תשים לפניך - השוו אשר לאיש לכל דינים שבתורה. פרוש, לכל דינים שבתורה שצריך להמתקם, צריך להשוות, הינו לחר, קרשאי בדיק הוא ושכינתה, שהוא בחינת אשר ואיש, בחינת מרדכי ואסתר. וזה פרוש: ואלה - כל מקום שנאמר ואלה מוסף על הראשונים (כד נח וז), בחינת תוספות ורבות, בחינת גאון, עבודה זרה, כמו שכתוב (דברים י): לא מרובכם חשק ה', שפרשו גאון. וזה בחינת מוסף על הראשונים, שהוא בחינת הקן עמלק, כמו שכתוב (במדבר טו): ראשית גוים עמלק. ותקונו: המשפטים - בחינת רוח, כמו שכתוב (ישעיה כח): ולרוח משפט וכו' משיכי מלחמה, כי עלי ידי הרוח נתחנן הגאון והעבודת אלילים כנ"ל, ועלי ידי זה: אשר תשים לפניך, הינו השוו אשר לאיש לכל דינים שבתורה, הינו בחינת המתקת הדינים, כי כל זמן שיש עבודת אלילים בעולם, חרוף אף דינים בעולם, ועלי ידי הרוח הנ"ל נתחד קרשאי בדיק הוא ושכינתה, ונתחנן הדינים, ונתחלק חרוף אף מן העולם.

והנה כלל הדברים אלו - שעלי ידי הצדיק, שהוא בחינת הרוח, אתעבר אל אחר, כפידות, ועלי ידי הרוח באים רקודין ותמחאתי כף, כי עלי ידי הצדיק, שהוא בחינת הרוח, נתעלו הגליו, ונתגלה הארת הדינים, ונתרבה האמונה, כמבאר למעלה. ועלי כח כיוסר, שהוא בחינת הצדיק (בראשית מא): וכלעריד לא ידים איש את ידו ואת רגלו, כי כלערי בחינת יוסר, שהוא בחינת הצדיק, אי אפשר להעלות ולהרים הדינים והרגלים כנ"ל. והנה מכלל הדברים אתה שומע, שנגלה הוא בחינת ידים, ונסתר הוא בחינת רגליו, בחינת מרדכי ואסתר: ואף שנסתר הוא למעלה מנגלה, עם כל זה התגלות הנגלה הוא במקום גבוה, רהינו הדינים, והנסתר כרגליו, שהיא למטה מידים. והענין עמק, אך הוא ענין שכתוב בזהר: תנאים בשוקן ואמוראים כידון. ואף שהתנאים למעלה מאמוראים, מכל מקום הם במקום שהוא למטה ממקום האמוראים, וכן נביאים וכתובים; וכבר מבאר על זה תרוץ (עין כדורים שד"ס בסוף התקונים כדף י"ט ט"ב מביאר ענין זה):

(עוד ראה זה בציאתי מכתב יד רבנו ז"ל בעצמו מענין התורה הנ"ל, וזהו): ואלה המשפטים אשר תשים וכו'. גאות מודעת זאת בכל הארץ, שהיא מדה מגנה, וצריך לברך ממנה, אבל יש בני אדם, שרודפים אחר כבוד ורוצים למלך ולהנהיג את העולם, ואומרים שיש לאל ידם לעשות פריאות ולהתפלל תפלות, ועליהם נאמר: השב אשת האיש

קמרא. שקל גבבא דעמרא, הני גבבי, ואף על פי ששור ומשיה במיא, ואנחה ברישא דמחה, ועלי התם. וכי אפיק הוי אחרד אחרובי. אמר לי: אצית מה שמעית. ושמעית רהוי אמרין: משה ותורתו אמת, והן בראיו. אמר לי: כל שלשים יומא מהרהר להו גיהנם להבא כבשר בקלחת, ואמרי הכי: משה ותורתו אמת, והן בראיו:

בלועי דכרת, כדאיתא במדרש (במדבר פ"ד, ידועלס מוהר"ן פ' חלק): קרח מין היה, הינו בחינת העבודת אלילים, מינות. וחזאי תרי בועי דנפיק מניה קמרא - הינו בחינת חרוף אף שגורמים במינות, כמאמר חכמינו וזרונם לכרכה: כל זמן שעבודת אלילים בעולם, חרוף אף בעולם. ותרי בועי זה בחינות תרי נבכי האף, שיוצא מהם העשן, כמו שכתוב (יהלים י): עלה עשן כאפו. ולקול גבבא דעמרא - זה בחינת עמר כנ"ל. ומשיה במיא - זה בחינת שעורים, בחינת אסתר ברוח הקדש, שהוא בחינת רגליו כנ"ל, כי הרגליו הם אפיקי מים, כי הם בחינת ערבי נחל, כמאמר חכמינו וזרונם לכרכה (סנהדרין ג): רגליו דברגש אנו ערבין לה. ערבין זה בחינת ערבי נחל, אפיקי מים. הינו בחינת מרדכי ואסתר, בחינת ידים ורגלים, בחינת המחאתי כף ורקודין כנ"ל. ואנחה ברישא דמחה - רומח דא רוח מ"ם, שהוא מארבע רוחות באי הרוח; כי המ"ם היא ארבע רוחות, שהיא בחינת רוח הצדיק, הנשכ כידון ורגליו כנ"ל, וראש הרמת הוא הצדיק, כי ממנו תוצאות הרוח, כמו שכתוב: איש אשר רוח בו כנ"ל. ואפיקינהו ואחרד אחרובי - אחרד, לשון חיים ואריכות ימים, כמאמר חכמינו וזרונם לכרכה (עירובין נד): לא יחדד רמיה צירו, לא יתה ולא יאריך, והינו: ואחרד אחרובי - לשון חיים ואריכות ימים, כי עלי ידי בטול הגאון, הינו העבודת אלילים, עלי ידי ההתקמה על תקוה כנ"ל, ועלי ידי התקמה יתה ויארד ימים, כמו שכתוב (ישעיה י): התקמה תחיה וכו'. אמר לי אצית להו, ושמעית דאמרין משה אמת ותורתו אמת - שהן מודים על האמת, כי בשמחקר את עצמו לצדיקים, כדי לקבל מהם הרוח כנ"ל, ועלי ידי זה נשכר הגאון והעבודת אלילים, ואז מכירין אפלו אלו, שהם מסקרא דמותא, את גדלות הבוה ותבדד שמו כנ"ל. ואמר לי, כל תלתין יומין מהרהר להו גיהנם להבא, ואמרי הכי: משה ותורתו אמת - פרוש רבנו שמואל: בכל חדש, כי כל דבר יש לו שרש, ושרש התשובה הוא ראשיתו, כי בראשיתו אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו עלי פסדה, כמו שדרשו רבותינו וזרונם לכרכה (שבעות כ), וזה בחינת תשובה, והתשובה הזאת נשתלשלה בכל הנבראים בראשיתו, וכשביל זה גם קרח ועדתו מכרמים לאיה חרטה בראשיתו, אבל התשובה אינה מועיל להם, כי עקר התשובה היא רק בעולם הזה, כי מי שטרח בערכי שבת וכו' (ע"ט), ונמצא בודאי לא נפקרין בזה

כבודו לאין נגר כבוד השם יתברך, הינו עלייך ענה וקנאות. כי עקר כתיבת הרפור הוא מכבוד, כמו שכתוב (תהלים כד): מי הוא זה מלך הכבוד - הינו מלכות פה כי בשהתורה באה לתוך רבדים פגמים, לפה פגום, לא רי שאין רבדיו התורה מאידים לו, כי אם גם התורה עצמה נתגשם ונתחשך שם מפני, כמו שכתוב (יהושע א): לא ימוש ספר התורה הזה מפני, כתיבת (שם י): וימש חשך, הינו שלא יתגשמו ויתחשכו מפני, כי עלייך שאין משגיתין שיהיה כבוד השם יתברך בשלמות, הינו עלייך גרלות, עלייך ייה אין יכולין לפתח פה, בכתיבת (תהלים י): סגרו פימו רבדו בגאות; כמעשה רלוי בר סיסא, שהעלוהו לבקיה, וקפת רוחו עליו, ולא אגינו (יהושע יב: יב), כי עלייך הגאות הוא כתיבת עבודת אלילים, ובעבודת אלילים כתיב (דברים י): פסילי אלהיהם תשרפון באש, וכל העומר לשרף בשדוף רמי, וכתיבתי מכתת שעורה, כמובא בגמרא (ירי' ב') לענין שופר של עבודת אלילים, וכיון שמכתת כתיבת שעורה, אין לו כל הרבד לרבר עומם. אך בשהוא נהר ושומר כבוד השם, שיהיה בשלמות, שהוא נכזה בעיניו ומאם, עלייך ייה ויכל לרבר רבדים המאידים בכתיבת (חזקאל מ): והארץ האירה מכבודו, והם מאידין לו לתשובה, ויכול לכוא לתכונות התורה לעמקה כנ"ל:

ג ו**כבוד** בשלמות אינו כי אם עלייך וא"ו שימשיך לתוכה, כי בלא וא"ו נשאר **כבד** פה, ועלייך וא"ו הוא בכתיבת (תהלים ו): **כבוד** ולא ידם. כי כל מקום שנאמר וא"ו, הוא מוסיף (פסחים ה), הינו כתיבת תוספות קרשה, הינו שמירת הכרית, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (בב' דרשות פרשה כה, הבא כ"ח): כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קרשה; כי זה תלוי בזה, גאות ונאות, כמו שאמרנו חכמינו זכרונם לברכה (סנה' ד') על פסוק (משל ו): ואשת איש נפש יקרה תצור. ועליבן ברית מכנה כשם שרי, כמו שכתוב (סנאשת ח): אני אל שדי, פרה ורבה; כי שרי הוא כתיבת: שיש רי באלקותי לכל בריה (מכונא כפרש"י ק' ל' י), וכשאנו שומר הכרית, הינו עלייך גאות, הוא עושה לעצמו עבודת אלילים, הוא מראה שאין רי לו באלקותו ער שצריך עבודת אלילים, ועליבן פוגם בשדי, שיש רי באלקותו לכל בריה; וכששומר הכרית, הוא וזכה לאור המאיד לו לתשובה כנ"ל:

ד ו**אור** הזה הוא כתיבת טל אורות, הכלולים בוא"ו של כבוד, בכתיבת (א"ב ל): הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. פעמים שלש הם כתיבת טל אורות של מלוי שלש אותיות ראשונות. (פרוש, כי שלש אותיות ראשונות של שם הוי"ה במלוי אלפין הם גנימטריא טל, והם כתיבת טל אורות, והם כלולים בהוא"ו של השם). עם גבר - שהם כלולים בכרית, כי באיש נכרותו, ועל-שם זה נקרא כרית: בועז (חזון חליון וד') - בו עז בו תקפא. אבל כשאנו שומר הכרית, הוא מקלקל ה"פל" אורות וממשיך על עצמו על הפרנסה, הינו "פל" מלכות, כמובא בגמרא (סנאשת ח' דף רס"ג): מאן ריבך

האיש כי נביא הוא, ויתפלל בערך וחדה. כי זה ידוע, שהקדוש ברוך הוא [מתאנה לתפלתו של צדיקים, וצריך לילך אצלם, שיתפללו עליו] עליהם, אבל בעלי-גאון אין הולכים אל צדיקים לנקשם שיתפללו עליהם, וגם אין מניחים שאר בני-אדם, שאלכו אצל צדיקים שיתפללו עליהם, כי אמרו אלו בעלי-גאון, שאם הם צדיקים ויכולים להתפלל, ואין צדיק בארץ יותר מהם, וזכה הם נקראים בשם אבימלך; אכי - לשון רצון, כמו: ולא אכה ה' אלקיך וכו'.

יא

אני יי הוא שמי, וכבודי לאחר לא אתן, ותהלת
לפסילים: (שעניה מב)

א כי יש יחודא עולה ויחודא תתאה, הינו "שמע ישראל" ו"כרד שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (והר' סנאשת דף יח:), וכל אחד משראל צריך שיהיה נעשה זאת עלייך: עלייך ייה יכול לכוא לתכונות התורה לעמקה, כי מי שהוא במדרגה פחותה, הוא ערין רחוק מתכונות התורה, רק עלייך אמצעות הרפור יכול לכוא לתכונות התורה לעמקה, הינו עלייך שהוא מדרגה בהתורה ברבדים, כמו שכתוב (משל ח): כי תיים הם למוציאיהם - למוציאיהם בפה (כסאדיל ערובין דר'), מאיד לו הרפור ככל המקומות שצריך לעשות תשובה, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות כב): פתח פיה ויאירו דברך. ובכל פעם ופעם, עלייך כל תשובה ותשובה, הוא הולך ממדרגה למדרגה, עד שיצא ממדרגה פחותה וזכה לתכונות התורה לעמקה. וזה ששאלו יוחני וממרא למשה (מנחות פח): תבן אתה מכנים לעפרים והשיב להם: אמרי אנשי: למתא ירקא ורקא שקל. תבן זה כתיבת תבונה, כמו שכתוב (משל י): תבונה תנצרך; שהם הבינו, שמושה רוצה להכנים תכונות התורה בשראל, ועליבן שאלו, כי בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, הם משולים לעפר, ואיך יוכל להכיאם למדרגה גבוהה, לתכונות התורה. וזה: תבן - לשון תכונות התורה. אתה מכנים לעפרים - זה כתיבת עפר, הינו מדרגה פחותה. השיב להם: אמרי אנשי - הינו עלייך האמידות, עלייך הרפור של איש הישראלי, הוא מאיד לו לכל המקומות שצריך לעשות תשובה; וזהו: למתא ירקא - למקומות שצריך לעשות תשובה. ירקא הוא כתיבת תשובה, כמו שאמרנו במדרש (בראשית פרשה מג): וירק את חזקיו - אוריקן כפרשת שופטים, הינו שזרזם לעשות תשובה, כי פרשת שופטים נאמר על תשובה; מי האיש הירא וירך הלכב - הירא מעברות שקירו (כסאדיל סנאשת מג), וזהו אמרי אנשי: למתא ירקא - הינו עלייך האמידות והרפור של איש הישראלי. למתא ירקא, למקומות שצריך לעשות תשובה, יאיד לו הרפור, שיוכל לעשות תשובה. וזה: ירקא שקל - כתיבת תשובה המשקל, שהרפור יאיד לו, שיוכל לעשות תשובה המשקל ממש:

ב אך לרפור שיאיד לו, אי אפשר לזכות כי אם עלייך כבוד, הינו שידאה שיהיה כבוד השם יתברך בשלמות, שיהיה

שאמר הקדוש ברוך הוא לאילנות: למינהו, נשאו דשאים קל וחומר בעצמן: מה אילנות, שהם גבוהים ואינם תכופים, אמר הקדוש ברוך הוא "למינהו", כלשון און, שאנו קטנים ותכופים, שצריכים לצאת למינהו. פתח שר העולם ואמר: יהי כבוד ה' לעולם. כי באמת גם הגדולים, שזווגו אינם תכופים, רק משכת לשכת, גם להם הזהירה התורה על שמירת הכרית, שישמרו את עצמן, כמו שכתוב (שמות לא): ושמרו בני ישראל את השכת - ראשית כבוד ביאה, כמובא בפגזות. הינו, אף על פי שזווגו הוא רק משכת לשכת, אף על פי כן צריך שמירה גדולה, בחינת: ושמרו וכו'. כלשון הקטנים, שהם בחינת דשאין, שזווגם תכופים, גם בששת ימי החל, מכלשון שצריכים שמירה גדולה לשמור את כריתם, שישמרו את עצמם על פי התורה בבחינת: למיניהם. מיד, בששמוע שר העולם, שהוא מט"ט, ששלטנותה ששת ימי החל, בחינת דשאין, בחינת יחודא תתאה, פתח ואמר: יהי כבוד ה' כבוד דיקא, כי על ידי שמירת הכרית בשני הבחינות הנ"ל, הכבוד בשלמותו בנ"ל.

נמצא, שעל ידי שמירת הכרית בשני הבחינות הנ"ל, שהוא בחינת יחודא עלאה ויחודא תתאה, הינו מאילנות ודשאים, גדולים וקטנים, זוג של שכת וזוג של חל, בחינת הלכה וקבלה, ריון וריון דריון, אזי הכבוד בשלמותו בנ"ל, ועל ידי הכבוד זוכה לדבור המאיר, ועל ידי הדבור יכול לבוא לתבונות התורה לעמקה בנ"ל:

וזה שאמר רבה בר בר חנה:
זמנא תרא חיי אולנין
בסמינתא, וחזאי להאי
צפרתא, דהוי קאי עד קרבסלה
במאי, ודישה ברכיע, ואמרינן
לית מיא, וכעין למיתת
לאקורי נפשי. נפק ברת קלא
ואמר לן: לא תחותו להבא,
דנפלא לה חצינא לבר נגרא
הבא הא שבע שנין ולא מטי
לארעא. ולא משום דנפישא
מאי, אלא משום דדריקא מיא. אמר רב אשי: האי זיו שרי הוא, דכתיב: וזיו שרי עמרי:

צפרתא זה בחינת הדבור, שהוא אמצעי בין האדם, שהוא נהנה ממין דורכין ונזקין, וכן השמים, שהוא בחינת תבונות התורה, כמובא (במדבר וקרא טו. ובעשר כו) על מצדו, שצריך להביא שני צפרים, ובא פסטיא ויכפר על פסטיא. וזהו דקאי עד קרבסלה במאי - כי מאחר שהדבור צריך להאיר לו בכל התקומות שצריך לעשות שם תשובה, הוא לפעמים בבחינת (וח טו) והגל ברגליו וחשכ

הדור פרוין דנהמא, עניות דרף אפתרה, כלשון מאן דרזק פרוין דמחא. וזה: בו עז, בו כלול שני הבחינות, הינו ל"ט אורות - מי ששומר הכרית, ול"ט מלאכות - מי שפוגם בו, כי עז עם הכלל שתי פגמים מל. וזה: משכן משכן שני פגמים, שני פגמים ל"ט, כי ל"ט מלאכות גמרינן ממשכן (כשאריל שכת מט), ומי ששומר את כריתו, אף על פי שהוא עושה הל"ט מלאכות, הם בבחינת מלאכת המשכן, הינו משכן כבנינה, בחינת ל"ט אורות; אך מי שפוגם בכרית, המלאכות שלו הם בבחינת משכן כחכמה, בבחינת ל"ט מלקות (ברשית רביקס ונתקן מח), בחינת (דברים טו): ארבעים יבנו ולא יוסף, הינו בחינת פגם הכרית, שהוא בחינת תוספות בנ"ל:

ה ושמירת הכרית יש בו שני בחינות: יש מי שזווגו בששת ימי החל, ואף על פי כן הוא שומר את כריתו על פי התורה, שאינו יוצא מדיני התורה; ויש מי שהוא שומר הכרית, שזווגו משכת לשכת, והוא בחינת יחודא עלאה ויחודא תתאה. וזה בחינת שרי של שכת, שאמר לעולמו די (כז פסוק טו. גמרי טו), שצמצם את עצמו מכל המלאכות, וזה בחינת יחודא עלאה. ויש בחינת שרי של חל, שגם בול יש צמצום ממלאכה לחכמה, וזה בחינת מט"ט, ששלטנותה ששת ימי החל, בחינת ששה סדרי משנה (כמובא בדרך הדש קבתי האריל, ששמו בשם רבו, כמו שכתוב (שמות כו): כי שמי בקרבו (כמובא בפרש"י שם), וזה בחינת יחודא תתאה, הינו שהקדוש ברוך הוא מלבש את עצמו במט"ט בששת ימי החל, ומנהיג העולם על ידו:

ו וזה בחינת הלכה וקבלה: קבלה היא בחינת (הלים כט): השתחוו לה' ביהדרת קדש - ראשיתבות קבלה; והלכה היא בחינת (סס ק): הריעו לה' כל הארץ - ראשיתבות הלכה, כמובא בפגזות. השתחוו לה' ביהדרת קדש, זה בחינת יחודא עלאה, הינו זוג של שכת, וזה בחינת כרית עלאה, ששם עקר ההשתחווה, בבחינת (פסוקים כט): ויבואו אחי יוסף והשתחוו לו; והוא בחינת הדרת קדש, בבחינת (דברים לו): כבוד שורו הדר לו. הריעו לה' כל הארץ - זה בחינת יחודא תתאה, הינו זוג של חל, שהוא בבחינת מט"ט, ששלטנותה ששת ימי החל, ששה סדרי משנה. וזה: הריעו (לשון תרועה וזמרה), בבחינת (שניה טו): מכנף הארץ זמרת שמענו, כי מט"ט הוא בבחינת בנה, לשון: ולא יבנו עוד מורד (סס לו); כי בו מחלפש הקדוש ברוך הוא בששת ימי החל, בידוע:

ו וזה בחינת ריון, וריון דריון: ריון הוא בחינת הלכה, ריון דריון הוא בחינת קבלה. התלבשות הקבלה בהלכה הוא בחינת הנהגת הקדוש ברוך הוא בששת ימי החל, שהוא בחינת יחודא תתאה. וזה בחינת: צבי לצדיק ריילי ריילי (כיום הספק מנה הארץ ודל). צבי לצדיק, הינו בחינת קדש הווג, יש בו שני ריון, הינו יחודא עלאה ויחודא תתאה, שהם בחינת הלכה וקבלה, בחינת ריון וריון דריון. וזה שאמרו חכמינו זרונים לברכה (חילוי לו): יהי כבוד ה' לעולם שר העולם אמרו. בשעה

הרעים ה' על מים רבים; עלי-ידיה אין יכולין להגיע ולחדור לארץ-ישראל, הינו עלי-ידי רדיפת הקבור והגדלות, כי עקר אריכת תולדות שאין יכולין לשכב לארצנו, הוא רק מחמת עונן הגדלות ורדיפת הקבור בנ"ל. כל זה הוריעה להם הכתיקה, גדל בזוי הגדלות, כדי שיתרחקו מהגדלות עד קצה אחרון בנ"ל, ואז קבור השם יתברך בשלמות בנ"ל, ואז זוכין לדבור המאיר, שהוא בחינת צפרתא הנ"ל, בנ"ל. אבל איד זוכין לזה, לשכר הגדלות והקבור של עצמו לממרי, ושיהיה קבור השם יתברך בשלמות - הוא עלי-ידי שמירת הכרית בשתי בחינות הנ"ל, שהם בחינת יחודא עלאה ויחודא תתאה.

וזהו שאמר רב אשי: האי ויו שרי הוא - הינו בחינת יחודא עלאה ויחודא תתאה, שעלי-ידי יחודא עלאה ויחודא תתאה, שהם בחינת שמירת הכרית בשתי בחינות בנ"ל, עלי-ידיה הקבור בשלמות, ועלי-ידי קבור בשלמות זוכין לצפרתא, שהוא הרבור, שהוא אמצעי בין מים לדקיע בנ"ל. כי ויו הוא בחינת יחודא תתאה, בחינת מנ"ט, בחינת: מכנף הארץ בנ"ל, כי איתא במדרש רבה (בכר פ"ט פ"ט, וקיד פ"ט פ"ט): עוף אחד יש. בשעה שמפריש את כנפיו, הוא מחשיך את השמש, ויו שמו. וזה בחינת יחודא תתאה, בחינת מנ"ט, בחינת: מכנף הארץ, שבו מתלבש ברית עלאה, שהוא בחינת השמש, שרי - זה בחינת יחודא עלאה בנ"ל.

וזה: אני ה' - יחודא עלאה; הוא שמי - יחודא תתאה. ובכבודי לאחר לא אתון - זה בחינת קבור בשלמות. ותהלתתי לפסילים - זה בחינת הרבור, כמו שכתוב (תהלים כה): תהלת ה' ידבר פי - הכל בנ"ל.

יב לשון רבנו זכרנו לברכה

תהלה לדוד, ארוממך וכו': (תהלים קמה)

א מה שאנו רואים, שעלי-פי הרכ הלומדים חולקים על הצדיקים ורוברים על הצדיק עתק בנאנה וכו', זהו מכון גדול מאת השם יתברך. כי יש בחינת יעקב ולכן יעקב הוא הצדיק, המתרחש חרושין ראדויתא ולומר תורתו לשמה, וטובו גנוג ושמור וצפון לעתיד, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין כב): למחר לקבל שכרם. ועל-שם ששקרו לבסוף, על-שם זה נקרא יעקב, לשון עקב וסוף, שקרו לבסוף, ולכן הוא תלמיד-הם שר יחודי, שתורתו להתהדר ולקנות, ותלמיד-הם כזה נכלה טובה היכנוג (ס"ד וקרא א. עין סמחת כהונה):

וזה יורע, שאינו נקרא תלמיד-הם אלא עלי-ידי תורה שבעל-פה, כי זה שירע לומר חמש אינו נקרא תלמיד-הם, אלא זה שהוא בקי בגמרא ופוסקים; וכשלומו בלא דעה, נקרא לכן, על-שם ערמימות שזכרנו בו, ושואג ורודף את הצדיקים, צדיק עליון וצדיק תחתון, כי שכינתא בין תרין צדיקא יתבא, כמו שכתוב בזה (יבא דף קנ: דף דף וס"ה): צדיקים יירשו ארץ - צדיקים תרי משמע. ושני צדיקים אלו הם: זה הצדיק שחדש זאת התורה שבעל-פה, זה צדיק עליון, וצדיק התחתון - זה שלומד התורשין.

ותשכב - שהרבור צריך להאיר באדם, שהוא למטה במדרגה פחותה, ועלי-כן נקרא הרבור צפרתא דקאי עד קרסלה במיא. מים הוא בחינת האדם, שנתהוה מפנין וזכרין ומיין נוקבין, פידוע, ותרבור, שהוא בחינת צפרתא, קאי עד קרסלה, אצל האדם שהוא במדרגה פחותה, כדי להאיר לו, בחינת: ותגל מרגליו וכו' בנ"ל, וזהו: דקאי עד קרסלה במיא בנ"ל. ואמרין לית מים - הינו שהבינו, שאי אפשר לזכות לרבור אלא עלי-ידי קבור בשלמות, שיהיה האדם בעניו אפס ואין. וזהו: לית מים - שהאדם יחזיק עצמו לאין, ובעיניו לנחותי - לשון שפלות, הינו להיות שפל וענו. איד שהיה לאקודי נפשין - לשון (ישעיה י): אקודי אנוש מן, הינו שהיה הענוה בשביל גדלות, כדי להתפכר ולהתקנף, כי מחמת שירעין גדל בזוי הגדלות, עלי-כן הם עניים בשביל להתפכר ולהתקנף עלי-ידי הענוה, וזהו בחינת עניות, שהוא תכלית הגדלות. וזהו: ובעיני לנחותי - להיות שפלים ועניים; לאקודי נפשין - כדי שעלי-ידיה נהיה יקרים וחשובים, כי הנאנה מכונה מאד, נפק ברת קלא ואמר: לא תחתוני להבא - לא תחתוני להיות שפלים בשביל זה, בשביל לאקודי נפשין - שהזהרים הכתיקה, שלא יהיו עניים בשביל להתקנף ולהתפכר, כי זה עניות היא תכלית הגדלות. דנפלה חצינא לבר נגרא הא שבע שני, ולא מניא לארעא - שהכתיקה הוריעה להם שרש הגדלות, כדי שיתרחקו עד קצה אחרון, ולא יחתוני להבא - שלא יהיו עניים בשביל גדלות, במאמר חכמינו זכרונם לברכה (אבות פ"ד): מאד מאד הוי שפלות; הינו שהוריעה להם, שהגדלות הוא מגפילות ההתפארות והנאות של הקדוש-ברוך-הוא, שהוא לבוש, כמו שכתוב (תהלים צ): ה' מלך גאות לבש. וזה: דנפלא חצינא - בחינת לבוש, כמו שכתוב (שם פס'): וחצנו מעמר בר נגרא - זה הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (שם פס'): המקרה במים עלי-ידי, וכמאמר (תהלים ס): אלקיכם נגר הוא. מגפילת הלבוש הזה נחתה הגדלות, שהוא בחינת שבע בתי עכ"ם, שעלי-ידיה גלו ישראל מארצם, במאמר חכמינו זכרונם לברכה (נצח פס'): לא גלו ישראל עד שעברו בה שבע בתי עכ"ם; ובשביל זה נקרא עכ"ם כלשון תפארת, כמו שכתוב (ישעיה סד): בתפארת אדם לשבת בית; כי העבודה-זוה, שהוא הגדלות, הוא מגפילת התפארותו. וזהו: הא שבע שני - זה בחינת הגדלות, שהוא בחינת שבע בתי עבודה-זוה בנ"ל. וזהו: ולא מניא לארעא - הינו שעלי-ידי הענוה הזה ערין לא תורנו לארצנו, כי עלי-ידי הענוה הזה, שהוא הגדלות, שהוא עובד עבודה-זוה, בחינת שבע בתי עבודה-זוה, עלי-ידיה גלינו מארצנו בנ"ל, ועלי-ידיה ערין לא תורנו לארצנו - הכל עלי-ידי הענוה הזה של הגדלות, שהוא בחינת עבודה-זוה בנ"ל. וזהו: ולא משום דנפיש מים - הינו לא תאמר, ששביל זה לא מים לארעא, והינו שאין יכולין להגיע ולשוב לארץ-ישראל, משום דנפיש מים, מחמת שהעכ"ם הם רבים, בחינת (דברים י): רבים הגוים האלה, שהם בחינת מים רבים. אלא משום דרדיפי מים - שהם ורדיפי אחר הקבור, שהוא בחינת מים, בחינת (תהלים כב): אל הקבור

ב ואם יקשה לך: הלא חכב בשלומר הלמן החרוש של הצדיק, היה לו לחוד בחשוכה, ואיך מצינו התורה שבעל-פה את הלמן ללך ברשעו. חשוכה על זה: ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא - פרוש: בשעה שהגיד הצדיק התורה שבעל-פה, הגיד אותה בבחינת (רשע יד): צדיקים ילכו עם ופושעים יכשלו עם. וזה: כי אחי אביה הוא - ברמאות, בבחינת: ופושעים יכשלו עם; וכי בן רבקה הוא - הכשרה, וזה בחינת: צדיקים ילכו עם. ולא עוד: ותרין ותגד לאביה - הינו זאת הבחינה של ופושעים יכשלו עם בא לו בנקל יותר, כמו שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (סוכה כא:): אני חכמה שכנתי ערמה; כי בשאדם לומר תורה, נכנס בו ערמיות. וזה: ותרין - באדם שרץ במהירות ובנקל; ותגד לאביה - שהתורה היא מנחת להלמן ערמיות. (וזה: ותרין) - שהערמיות בא בנקל ובמהירות יותר לאדם, כי הקדשה צריך סייע מלעלה, כמו שאמרו (ע"ז נה:): הבא לזהר מסייעין לו; אבל הערמיות פותחין - יש לו פתחים הרבה ובהם לא בנקל:

ג ואם יקשה לך: אם התנא היה צדיק גמור, איך בא זה הרב, שאמר תורתו שכול לסבל שני משמעות: משמעות טוב, רחינו צדיקים ילכו עם, ומשמעות להפוך, רחינו ופושעים יכשלו עם. אבל דע, שהתנא היה צדיק גמור, ותורתו זכה מבלי פסול, ומה שאנא בה משמעות ערמיות, זה כי כל העולם מקבלים פרנסתם משמאלה, כמו שכתוב (מס"י): משמאלה עשר ונכבוד, בשיביל זה נפל התנא בשעת אמירת תורתו לאיזה שגיאיה דקה בחוט השערה, לבחינת שמאלה, כדי שגלידי זו בחינת שמאלה יקבל שפע ופרנסתו לעולם, ולהמשיך להם עשר ונכבוד, כמו שכתוב: משמאלה עשר ונכבוד, אבל מצד התנא אין נפתל ועקש. ועל זה צריך הלמן לידע קדם למורו, שבשעה שיושב ללמד, הצדיק שבגן-עדן צית לקלה, כמו שכתוב (סדרהסדרים ח:): הוי' שבת בגנים, חברים מקשיבים לקולך (וכמו מורד דף ק"ד ע"ב), וזה: ויהי בשמע לבן את שמע יעקב בן אחתו - הינו בשהלמן יודע שמע יעקב, שיעקב בן אחתו, בחינת כשרות, שלמד ואמר זאת התורה בכשרות לשמה, ויעקב, הינו התנא, צית לקלה, וידע לקראתו - ומחבק ומנשק לו, הינו שעלידי למורו מתדבק רוח התנא ברוחו, זה בחינת נשיקין ויביאיו אל ביתו - שמביא את רוח התנא לתוך התורה שלומר עכשו, כי שם ביתו, כמו שכתוב: תוצא הארץ נפש ומצא, ויספר ללבן - לשון ספיר ואור, שרות התנא מאיר להלמן ומבאר לו את הדברים האלה - פרש רש"י, שלא בא אלא מתוך אנס אחיו, שנטל ממנו ממונו. פרוש, שרות התנא מודיע להלמן, שלא בא התנא לבחינה הזאת שישביל תורתו משמעות ערמיות, אלא מתוך אנס אחיו שנטל ממנו, כדי: בשמאלה עשר ונכבוד - כדי להמשיך להם שפע גשמיית. כשידע הלמן כל זה, יאמר לבן: אך עצמי ובשרי אתה רחינו

וחודה שבעל-פה הינו שכינתא, כמו שכתוב (נפתח אליהו): מלכות - פה, וחודה שבעל-פה קרינו לה. וכשהשכינה, הנקרא תורה שבעל-פה, באה בתוך תלמיד-הכם שר יהודי, זה נקרא גלות השכינה, ואז יש לו פה לדבר על צדיק עתק וכו'. וכשאדם לומר בקדשה ובטהרה איזה דין ופסק, שחדש איזה תנא או צדיק אחר, עלידיה נעשה בחינת נשיקין, ונשיקין זה בחינת ההדבקות רוחא ברוחא, כי הפסק הזה הוא דבורו של התנא, ודבור הוא החיות, כמו שכתוב (בראשית ב:): לנפש חיה, ותרגמו: לרוח ממללא; ורוח ממללא, הינו הנפש חיה, היא באה מתורה שבעל-פה, כמו שכתוב (ס"א): תוצא הארץ נפש חיה. ומצא, בשעה שמחדש התנא איזה חידוש ומדבר זה החדוש, זה הדבור בעצמו היא בחינת התורה שבעל-פה שחדש, כי משם מוצאה, כמו שכתוב: תוצא הארץ נפש חיה. נמצא עכשו, בשלומרים את החדוש הזה, וכשמבניסין הלמוד והחדוש בתוך פה, נמצא שמתדבקין רוח הצדיק, שחדש זה החדוש, עם רוח ממללא, הינו עם הדבור הלומד זה החדוש עכשו, וזאת ההתדבקות רוחא ברוחא נקרא נשיקין. ומצא, בשלומרים איזה הלכה שחדשו התנאים, עלידיה נתרבק רוח התנא עם רוח הלומד, ודומה כאלו נושק את עצמו עם התנא: אבל תלמיד-הכם שר יהודי, בשלומר גמור או פסדרי, עליו כתוב (ס"ב): נעתרות נשיקות שונא; כי התנא אינו יכול לסבל רוחו של תלמיד-הכם שר יהודאי, כי מי יכול לסבל לנושק את עצמו עם נבלה, בל-שכן שגבלה טובה הימנו. ואפילו צדיקים שבבר הלכו לעולמם, וכשאנו לומדים תורתיהם, עלידיה נתרבק רוחם ברוחנו, כמו שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (יבמות נא:): שפותחיהם ודבכות בקבר, וזה עלידי בחינת נשיקה:

וזה בחינת: וישק יעקב לרחל, וישא קולו ויבך (בראשית כ"א) - פרש רש"י, שצפה ברוח-הקדש שאינה נקנסת עמו לקבורה. רחל - בחינת תורה שבעל-פה, שהיא כרחל לפני גזויה, שהכל גזוין ופוסקין מפנה הלכות, והם נעשים לבושים, כמו שכתוב (ס"ג): כבשים ללבושך, כמו שכתוב (יסעיה ו:): שמלה לך קצין תהיה לנו. בשאדם כשר לומר תורת התנא, אזי התנא נושק אותו, והוא נושק התנא, וגורם תענוג גדול להתנא, כמו שאמרו: שפותחין דובכות בקבר וכו'.

וזה בחינת: וישק יעקב - הוא התנא; לרחל - היא התורה שבעל-פה שחדש, ששק ודבק את רוחו ברוח-הקדש שבשכינה. ויבך - שצפה ברוח-הקדש שלו, שהוציא מפיו ודבקים בתוך התורה שבעל-פה, וראה שבגלותו הזה עלידי-הרב הלומדים אינם הגונים, נמצא שעלידי למורם שילמדו לא תכנס רוח-הקדש של רחל, של תורה שבעל-פה, לקבורה, שאין שפותחין דובכות בקבר, עלידי למורו של רשע, ועלידיה: ויבך על גלותו. ועוד, שלפעמים הלמן אומר איזה חידוש בשם עצמו, ולא בשם התנא, נמצא שעלידיה אינו נכנס עם התנא לקבורה, כי אין אומר בשם אומר:

ישראל במלכא קרישא. שלח לה: וגם אמנה וכו', עין שם.) ואיתא בפרוש ספרא דצניעותא, שהנשיקין הוא עלי ידי החכמה. כשנתעוררים השפלים עליונים, שהן נצח ודוד עליונים, לבחינת וווג, לבחינת התרפקות רוחא ברוחא, אזי נתעוררין נצח ודוד תחתונים לווג, לאתרפקא גופא בגופא. נמצא, כשהצדיק משכיל בחכמתו ויורע מאוזה צרופין של תורה שבעל פה נעשה אלו הצרופין שהלמך רוכב עליו, והצדיק לומר אלו הצרופין ועושה מהם צדוף הלכה, שהיה מקדם שנתקלקל, כשיש לו זאת החכמה, אזי עלי ידי החכמה הזאת השכינה היא מבחינת שפתותיו (שיר השירים ב:): שושנת העמקים, מבחינת נשיקין, בחינת: שפתותיו שושנים, בחינת אתרפקות רוחא ברוחא, ואז מתעורר וווגא דגופא בגופא, שהשכינה בין תרין צדיקאי: יתבא - בין צדיק עליון, שהוא התנא שחרש ואח החורה ונכשו משפיע בה, ובין צדיק התחתון, הלוזר להחורה ומעלה להשכינה מין נוקבין, כרי שתתדבק, וזה (ס' ט): שפתותיו שושנים - עלי ידי בחינת נשיקין, נוספות מוד עובר, לשון מעבר לעבר, הינו שנוסף להשכינה רוח טוב משני עברים, מצדיק עליון ומצדיק תחתון. וזה (ס' ט): הדיוקאים נתנו ריח - ששני רודים, הינו שני הצדיקים, נתנו ריח:

דהינו שיתקשר הלמך עם התנא בתקשרות גרול. וישב עמו חרש ימים - ויתשב בדבר עם רוח התנא איך לחזר בחשוכה, לחרש ימיו שעברו בחשך, בבחינת (הילים ט): תתחדש כנשר נעורכי; אבל תלמיד חכם שר יחזיר אינו רואה כל אלה ואינו שומע שמע יעקב בן אחותו. ויאמר לו אחי אתה - שלכן חושב ואומר, שגם התנא לא אמר תורתו אלא בערמוניות, ואין בה שום צר כשרות, וחושב שהוא אחיו ברמאות, שכלו רמאות, חס ושלום, ואינו רוצה לחזר בחשוכה, ודובר על צדיק עתק בגאווה וכו':

ר ודע, שזה מכוון מאת השם יתברך, שהקדוש ברוך הוא מפיל אויה צדיק גרול בפיו של הלמך, הינו הלמך רוכב רעות על הצדיק, כרי שהצדיק יקח התורה שבעל פה, הינו השכינה, מהגלות שבעה הלמך, ומעלה אותה לשרשה ממקורה למקורה; מתחלה לבחינת חבוק, ואחר כך לבחינת נשוק, ואחר כך לבחינת וווג, כמו שכתוב (שיר השירים ב:): אני חבצלת השורן - בתחלה היא ידקה כחבצלת (עין בומר דף ק"ה ר"ב. אבוד דף ט'), כמו שאמרו (מגילה ז'): אסתר ודקדקת היתה; וזה בחינת חבוק, וימינו תחבקיני - כי השמחה בא מהלב, כמו שכתוב (תהלים ט): נתת שמחה כלבי; והלב הוא בינה, ששם יין המשימה, שהוא עלמא סתימא, בחינת: ויין ישמח ללב (הילים ט): ותצדיק שנובל לתוך פה הלמך, שהלמך רוכב עליו עתק, והוא מכין שאלו הדברים שהלמך רוכב עליו, הם צדופים מאותיות שבתורה שבעל פה, ומכין מאוזה הלכות נעשו הדברים אלו, ומקבל אותם בשמחה ובאהבה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ס' ט'): הנעלבים וכו', שמחים ביסודים ועושים מאהבה, ואהבה, שהצדיק מקבל את התרפה באהבה, זה בחינת חבוק - וימינו תחבקיני, ועלי ידי השמחה, ששמח ביושרין, [הוא] מעלה לבחינת: אני חבצלת השורן, לבחינת לב, כמו שכתוב: נתת שמחה כלבי, ואז הוא בבחינת (תהלים ע): צור ללבי; שכתוב תורה שבעל פה הנקראת צור, כמוכא בתקונים (תקון ט"א דף נ"ג): אלמלא לא הבה משה רבנו עליו השלום את הצור, לא היו צדיקין למדח בליבך בתורה שבעל פה. וזה בחינת (בראשית י'): וירך את חניכיו - שאברהם הוא בחינת ימין, בחינת חבוק. וירך זה בחינת קו הידק, שגמך מבינה ומקיף את כל העולם, וחניכיו זה בחינת חסדים, כמוכא בפרש (כ"ד ט"ז ס' ט): לשון חניכח, ששמן אברהם, בשמו. הינו שקו הידק, מבחינת: אני חבצלת, בחינת אסתר ודקדקת, זאת עליה יש לשכינה עלי ידי חבוק ימין. ועקר בגינה עלי ידי חכמה, שאז ראויה לווג, כמו שכתוב (בראשית ב:): וגם אמנה אחותי בת אבי, אך לא בת אמי וכו'; ואז: ויהי לי לאשה - שאז היא ראויה לווג. (כמוכא בזהר אמר, דף ק: רבי אבא שלח לה לרבי שמעון, אמר: אימתי וווגא רבנסת

רש"י:

הורמין. שר הוא, בראשיתו בנדרין "ספלין לתאי דהורמין: אקפא דשורא. על שני הוספה. והאי עבדא להודיע צדקותיו של הקדוש ברוך הוא. שדרם על ברייתו, ואינו נחן דשות לאלו למוק. תב שלא לצאת בדרך יחיד: ויהי דשורא. לפי תב: ולא כל את שהיה השר רין ביותר, מידו הפדש לא היה מתכנן ללך: ספדו: שהיה אסף וספדא חנוני על הפדרות: תב: גרד: דרוג: שם אוטו וזה. והיו דרוגים זה סנה, והשר פרעל ספדו: ו לפדרה ו: תרתי כרי דמסדא. שנים מלאים ב: ומה מודק תרדו ביה. זה הווד זה ביה דקא משור, ואז: שפד אפלו כפר אחת, ואפ"ל שיהיה אותו היום רוחסערה, שהיו עולים יודי הים באניות עד לכ השמים ויורדים עד החסות סנה דרות, ואפ"ל צדיק לא נפלה סנה לארץ: יעלו שמים וגו'. סכסו דווג גבי יודי הים בתהלים: שפעת בי סלכא וקפלה לה. סלכא דשדא, שאז דרבו של שר לבראות לגבי אדם. והנהו ספי שהיה מלה סודם. ואית דאמר, "בי סלכא" - מסר, שהיה דא שלא יכל מלכותו, שהיה אותו שר מאדם שבא על שרה, וזה דר בין האנשים:

וזה שאמר רבה בר בר

חנה: לירי תוי

לי הורמין בר

ליליתא, דהיה קא

דהם אקפא דשורא

דמתווא, ודהם פרשא

כי רכב סוכיא

מתתאי, ולא יכל לה.

ומנא תדא הוי מסרגין

לה תרתי חיותא,

וקימין אתרי גשרי

דרונג, ושור מהאי

להאי ומהאי להאי,

ונקט תרי כסא

דחמרא בידה, ומורק

מהאי להאי, ולא נמפי מניהו נמפא לארעא. ואותו היוס יעלו שמים ידרו תהומות הוה, ושמעת מלכותא וקטלה:

לירי תוי לי האי הורמין, פרש רש"י: שר הוא. בר ליליתא

על־ידיה השכינה, שהוא תורה שבעל־פה, היא בכחית חכום, בכחית: אני תבצלת, יתקו תבצלת, שיהיה החכום בשלמות. וזה: ולא נטפא מניה לארעא. ואותו היום יעלו שמים ירדו תהומות הנה - הינו שהשכינה ישבה בין תרין צדיקאי: צדיק עליון - זה כחית געלו שמים; ירדו תהומות - זה כחית צדיק תחתון. זה כחית נשיקין, כחית: נוספות מור עובר בנ"ל. ועל־ידי מה נעשית כחית נשיקין, כחית: נוספות מור עובר - על־ידי התבונה בנ"ל. וזה: ושמע מלכותא וקבלת - הינו שישכיל וישמע את התורה שבעל־פה, הנקרא מלכות פה, וישכיל מצרופיו היוצאים מחלמיריחם שר יהודי, ישמע וישכיל בשעה ששומע התרופין והגורפין, היוצאים מפה חלמיריחם שר יהודי, ישמע תורה שבעל־פה, על־ידיה קבלה - כי עקר חיות של הקלפות והשרין אינם אלא מציצת השכינה; כל זמן שהיא אינה בשלמות ויש לה איזה חסרון, אזי יש להם חיות בשמיעין אותה לבחית חכמה, ששם עקר בנינה, וכשנבנית בשלמות, על־ידיה וקבלה לשר יהודי:

וזה פרוש: תהלה לרוד. תהלה לשון ערכוב, כמו שכתוב (א"ב ו'): וכמלאכיו ישים תהלה. דוד זה כחית תורה שבעל־פה, הינו, כשהתורה שבעל־פה נופלת ונתערבב לצרופים אחרים בנ"ל - ארומם אלכך תפלך, התרוממות שלה על־ידי אלכך, כחית (החלם ע'): חסר אל כל היום; תפלך, לבחית: כינה - לכא, שהלכ בנפש כמלך במלכותה (ספר דוד פ"ט), ואברכה שםך - הינו אתרפק מעלה את התורה שבעל־פה לבחית חכמה בנ"ל, הנקרא ברוך, על־שם רבוי וברכה, כי התבונה היא מקור הברכה:

יג

אשרי העם ידעי תרועת וכו' (החלם פט)

א להמשיך השגחה שלמה אי אפשר אלא עד שישכר תאות ממון, ושכירתה הוא על־ידי צדקה, כי איתא בזהר (פסוק ו' וד'): רוחא נתת לשפך תמימא דלכא, ובר נתת רוחא, לכא מקבל לה בתורה דנגזא דליואי. רוחא זה כחית צדקה, שהיא רות נדיבה - על־ידי מקרין תמימות תאות ממון. וזה כחית (החלם ע'): יבצר רות נגידים; שהרות ממעט תאות הנגידות והעשירות. נגזא דליואי זה כחית משאומתן כאמורה, ששמת בחלקו ואינו אין להעשיר, כי הנגינה זה המשאומתן, כמו שכתוב (שם פט): שאז זמרה ותנו חף. תרנה - זה ששמת בחלקו. וזה כחית קמרת, שמקשר תבוס הלב עם הרוח, וזה (משל כ'): קמרת ישפח לכ; וזה כחית (החלם ט'): ישימו קמרה באפך - שעל־ידי כחית קמרת הנ"ל תבטל כחית "בועת אפך תאכל" (בראשה ג'). וזה כחית התגלות משיח, שאזי תבטל קמרת הממון, כמו שכתוב (ישעיה ט'): ביום ההוא ישליך האדם את אילי כספו ואילי זהב:

ליליתא - זה תלמיד־חכם שר יהוראין, וזה בר ליליתא, במבוא במדרש (שורב טוב החלם י'), איך ידע משה בין יום ללילה כשהיה בדיקע, ומבוא, בשלמך עמו תורה שבעל־פה ידע שהוא לילה. וזה בר ליליתא - שעקר הלמרון מתורה שבעל־פה. והנה רהט אקופא דשורא - זה צדיק הדור, שתלמיד־חכם שר יהוראין רורף את הצדיק הדור, שנמשל לחוכמה, כמאמר תכמינו וזרונם לברכה (כ"ב ו'): תלמיד־חכם אין צריך לנצירותא, עין שם. ורהט פרושא - פרוש רש"י: לפי חסדו. פרושא זה התנא, שחדש זאת התורה, ופרשה אותה יפה, והוציא לאור תעלומה. גם אוהו רורף, אכל לפי חסדו, כי תלמיד־חכם שר יהודי אינו מבין לרדף את התנא, וזאת הרריפה נעשה ממלא. כי רבב סוכיא מתתאי - כי הלמרון, על־ידי שלומד תורה התנא, על־ידיה מתור נפשו של התנא לחוד גופו של התנא התורה נפש לגוף, כמו רכיבת הסוס, שהסוס ספלה לו. וזה מתתאי - כי התחתונים גורמים כלמורם להרכיב נפש התנא על סוסו, על גופו, כמו שאמר: שפתותיו דוכבות וכו'. אבל: ולא יכל לו - שהתנא לא יכול לסבל נשיקתו, כי נכלה מוכה הימנו, ונעשרות נשיקות שונא, והתנא בורת ממנו. ואם יקשה לך, איך הוא אינו מתור תורתו של התנא ללמרון למוכב, ואדרבה, שנתוסף לו גלות ביותה, ואיך בא זה, שמתורה תקרופה של התנא יכול הלמרון להכשל. ותרץ על זה: זמנא תדא הוי מברגין לה תרתי חיותא - כי לפעמים התנא נופל לאיזה שגיאה דקה מן הדקה, כר שעל־ידיה ימשיך לעולם תרתי חיותא, כי יש שגי מיני חיות: חיות רוחני - אחד ימים בימית; וחיות גשמי - בשמאלה עשר וכבוד. והתנא, מחמת דכחותו העצומה בחיות הרוחני, אינו מתיר את עצמו, חס ושלום, מכל וכל מחיות הרוחני, ומחמת שהוא נפל לבחית הלמוד [שלא לשמה], בשכיל חיות גשמי. קומין אחרי גשמי דרונג, ושור מתאי להאי - כמו אדם שעומד על גשר של שעה, ואינו יכול לעמוד, קופץ על גשר השני, ומחמת שגם השני של שעה, קופץ על הראשונה - קופץ מהאי להאי; בן התנא, עקר למורו תמיד לשמה, ומחמת שצריך להמשיך חיות גשמי לעולם, מפילין אותו ללמוד שלא לשמה, אזי נוסלין ממנו למור כחית לשמה, ושנור מלשמה שלא לשמה, ומחמת קרשיתו ופרישותו שזור וקופץ משלא לשמה ללשמה, כי זאת הכחית אצלו כמו גשר של דונג, שאין יכולים לעמוד עליו, שזור לחוד לשמה, ומלשמה, מחמת הכרת למכות העולם, שזור מהגשר הזאת, שהוא אצלו עכשו כמו גשר של דונג, ושזור מזה לזה ומזה לזה, ועל־ידיה יש בתורתו כחית: ופשיעים יכשלו כם. התקון לכל הנ"ל: ונקים תרי פסא דחמרא בידה - כי יש שני כחית יין: כחית תורה שבעל־פה, כחית (אסתר א'): יין מלכות רב, וכחית: כינה - לכא, שמתת הלב, יין ישפח ללב, גם הוא כחית יין. ומודק מהאי להאי - שגמשיך קו ידך מהאי להאי, בכחית: ודק את תיכיו בנ"ל. וזה חכום - שיקבל באהבה את הרריפה וישמח ביוסורין

את הדבר הנראה, כי הראות מביא את הדבר לתוך העינים; אבל כשהדבר הנראה הוא רחוק, אז קדם שניע בזה הראות להדבר הנראה, מתפזר בתוך האור ונתעבר, ואין מניע בהבאה על הדבר, ועל-ידיה אין חוזר הראות לעינים, ואז אין העינים רואין, כי עקר הראות הוא מחמת ההבאה. וזה (הרמ"ם ט) שוב נא, הבט משמים וראה - שישוּב הבטה שפזיט משמים עליו, ישוב על-ידי ההבאה, שוב הראות לעינים, ואז: וראה, כי הראיה על-ידי השבח ההכבד. וזה בחינת: והחיות רצוא ושוב. והחיות - הינו התורה, שהיא החיים. רצוא - בבחינת הבטה מעלא לתתא; ושוב בבחינת הבאת הראות בדבר הנראה ונחזיר לעינים ונצטיר פנינים, כי העינים הם במראה למושה, שנתראה בהם כל דבר שעומד בגדרו, ועל-ידי שאנחנו קרובין אל התורה, נמצא שאנחנו קרובין אל כל הראות, ועל-ידיה כל הראות נחזר לעינים, ונתראים ונצטירים אנחנו בעיניו. אבל העבד"ם, מחמת שהם רחוקים מהתורה, הם רחוקים מהשגחתו, והשגחתו אין מניע עליהם בהבאה. נמצא, השגחתו על העבד"ם פחצי הראות, בבחינת רצוא, ועליו השגחתו בשלמות:

ה וזהו בחינת חסדא המרכבתא עלאה ומרכבתא תתאה, שעל-ידי החכם, שלוקח הנפשות ועולה עמהם ויורד עז מבטחה, נתחננו שני המרכבות. כי יש ארבע חיות בבחינת נפש, וכפא, ויושב על הכפא. אריה שבבחינת נפש, זה בחינת (סדרה שרם ט) אריחי מורי עם בשמי. מורי זה בחינת מרת נפש (שאלא א), בחינת (מלכ"ב ט) ונפשה מרת לה; זה בחינות פנים הנפש, פנים הרצון. כשרוצה דבר תאוה, זה הרצון הוא פנים ומרת הנפש; ועכשו, כשבא זה האדם לחכם הדור עם נפשו ורצונו, והחכם הדור לוקח כל הרצונות ולוקט אותם אחר לאחד כדי להעלות אותם בג"ל, ואז מלקט גם כל הרצונות והנפשות שגפלו. והיו בחינת אריה - לשון לקט, ששללקט מרת הנפש, הינו פנים הנפש, עם בשמי - עם הרצון הטוב, שמעלה ריח טוב. ובחינת שור שבנפש, זה האור המצחצח שנתוסף כנפש מחמת הקבוצ, שנתקבץ פזרי הנפש, ואז מאיר הנפש ביותר, כי כשהרצון אין מאיר, אזי הנפש בבחינת: ונפש רעבה; כי עקר הרעב - מחמת העדר האור, כמו שאמר חכמינו זכרונם לברכה (יבמות טז): ויענף וירעבך ויאכלך את הפן - מכאן שהפסוק אינו שבע; כי עקר השבע - מחמת האור שיראה בעיניו, ועל-ידי שאינו רואה, אין נתמלא נפשו, הינו רצונו, כי כזב מראה עינים מהלך נפש (קדלות ט); וכשמצחצח נפשו בצחצוח האור, אזי: ונפש רעבה מלא טוב (הרמ"ם ק), בבחינת (ישעיה טז) והשביע בצחצוח נפשך. וזה בחינת שור - לשון הסתכלות, בחינת: מראה עינים מהלך נפש. ונשאר שבבחינת נפש, זה החדוש שנתחדש הנפש בפעילותה בבחינת עבוד, וזה בחינת נשר - תחתיד כנשר נעורכי (הרמ"ם ק). ואדם שבנפש, זה בחינת (בראשית ט) ויהי האדם לנפש חיה; כי האדם בחינת מסבני ועתידי, כמו שכתוב (בראשית חורר דף ט): נעשה אדם בצלמנו - עתירי, כרמותנו - מסבני. וכשנחלקט

זהו; וזה בחינת (אס"ה ט) רוח אפינו משיח ה'. וכל זמן שיש עבודה זרה ואת של ממון בעולם - חרונ"אף בעולם, וכפי הכפול של עבודה זרה ואת, בן נתפסל החרונ"אף בבחינת: רוח אפינו משיח ה', ונתמשך חסד בעולם בבחינת (הרמ"ם ט) ועושה חסד למשיחו. וכשתגלה חסד הזה, יחמשך הרעת, שהיא בגין הבית, בבחינת (שם ט) ואני ברב חסדך אבוא ביתך, כמו שכתוב בזהר (פנים דף כב): וימינא דא זמין למכנא ביימקדשא, כי הרעת הוא בחינת בית, במאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות כז): מי שיש בו דעה, באלו נבנה בית המקדש וכו'.

כ וזה בחינת התגלות התורה של לעתיד לבוא, כמוכא בזהר, שלעתידי יתגלה אוריתא דעתיקא סתימאה, כי עקר קבלת התורה - על-ידי השכל, שהוא משה משיח (*), כמו שכתוב (שם טא): עיר גבורים עלה חכם; ומי שיש לו בחינת משה משיח, יוכל לקבל תורה ויכול להמשיך האור התורה ללמד שאר בני-אדם, כי התגלות התורה בא מיוחדא רקדשא-קרדיהוא ושכינתה, כמו שכתוב (שם טא): שמע בני מוסר אבדי וכו' - אבדי דא קרשא-קרדיהוא, ואמך דא בנסת-ישראל (וזהר יתו פה פנים דף כ), ויחזק - על-ידי העלאת נפשות ישראל בבחינת מין נוקבין, והחכם יכול לקח הנפשות ולהעלותם בבחינת מין נוקבין, בבחינת (שם טא): ולקח נפשות חכם; ועל-ידי היחוד הזה גולד התורה, וכשעולה החכם עם הנפשות בבחינת: עיר גבורים עלה חכם, על-ידי זה: ויורד עז מבטחה:

ג ונפיש זה בחינת רצון, שכל אלו בני-אדם, הבאים לחכם הדור, כל אחד ואחד יש לו איהו רצון, והצדיק לוקח כל הרצונות ועולה עמהם, ואחר-כך: ויורד עז מבטחה; בבחינת (יחזקאל ט) והחיות רצוא ושוב: רצוא - בעליות הנפשות, ושוב - בחזרת הנפשות עם התגלות התורה. וזה שמוכא בתקוני וזהר (חזקוני ע דף קס): רצוא - דא נוריא"ל, ושוב - דא מט"ט שר הפנים. נוריא"ל דא נור דלוק (וזהר בראשית כז) ונחמא שבעין) בחמימות מאות ממון, ושוב דא מט"ט שר הפנים, דאיהו רשים בשם משה, דאיהו משיח, שהוא רוח אפינו, שעל-ידי נחשבה החמימות. וזה: שכתב - גימטריא משה (וזהר בדר קא: פנים ולא), שהוא משבך אלילי כסף וזהב. רצוא דא רצון, שהוא הנפש, ושוב דא משה, שמקבל התורה:

ד ועל-ידי המשכת התורה נמשך השגחה, כי התורה היא מ'נח"א (סגמים, נקודות, תיגין, אותיות), שהם תלת גונין דעינא ובתי-עין. וזה שמתחלת התורה בבראשית: תמן ראשי, תמן בת (הקנים, תמן דף יח), ראשי - אלה ראשי בית אבתם (שם ט), שהאבות הם תלת גונין דעינא; תמן בת - דא בחינת נמצא, כשחכם מביא תורה בג"ל, נמצא שפביא כל הראות של השגחת השם יתברך עליו, וכל אחר כפי קרובו אל התורה, בן השגחת השם יתברך עליו. כי עקר כל הראות - מחמת שמכה בדבר הנראה, וחוזר הבח הראות מחמת ההבאה לעינים, ונצטיר הדבר הנראה בעינים, ואז העינים רואים

שכליים: מה שמקבץ הנפשות הוא שכל אחד, ומה שמעלה אותם ומוריד עז מכבחה הוא שכל אחר. וזה בחינת שין של שלשה ראשים ושין של ארבעה ראשים, שהשני שינין הם השני שכליים:

רש"י:

בין גלגל לגלגל וכו'. משום דקאמרינן דמסוד וקמא גלגל חללא לחברה, אצטרך לאשקענין דמשלש מאות פריס שבע קולו של תבוא: דלינן גלגל. יותר משעור נבדו השלכנו למעלה עד לרקיע. אי גמי, הכלל דרקיע גמיש עד מהלך קרוב לחמש מאות שנה, שיש בו דרקיע לארץ: פרעקתא. שכיבה: דכוכבא וזשא. כוכב קבון שבעתים: כדרא. בית ורע ארבעים כור של תרדל, דגמיש בכל שאר ורעיס: מקלינן מהכלא. ושרדן מחס הכוכבים: ורשא לה גלגל. וכן קולו. כלומר צעק, דקבוצת חרם אל חרם קודא לקול וגו'. ושקא המלאכים הקבוצים עליהם הם: שכיבה מיד גלגלמא וכו'. מפני שהגביה כלכד היה כבוד שצא חוץ לשפה הם ושקא את העולם: ונחריבה. מפני עזן הדור: אמר לה. גלגל לחברה: פוק חור גבורתא דסוד וכו'. כלומר אין לי רשות לצאת: ככלא חושא דחללא. ככלא רחב החוט אצ"י יכול לצאת חוץ מן החול: שגאמיר האותי לא תדאנו. תלמודא קאמיר:

גלגל קלא לחכרתה ואמרה לה: חכרתי מי שביקתי מיד בעלמא קלא שטפית, ונתיי אגא ונחריבה. אמרה לה: פוק חור גבורתא דסוד, דאפלו ככלא חושא דחללא לית דעבר, שגאמיר: האותי לא תדאנו נאם ה' וכו'.

נחותי ימא, הינו ממשיכי ימא דאורייתא לזה העולם. בין גלגל לגלגל תלת מאה פריס - שהוא בחינת שין הנ"ל. ודומיא דגלגל תלת מאה פריס - שהוא בחינת שין שניה הנ"ל. (הינו בחינת שני השכליים הנ"ל, שהוא השכל של קבוצת הנפשות והשכל של העלאת הנפשות להמשיך תורה, שאלו שני השכליים של הצדיק, שהוא חכם האמת, הם בחינת שני שינין בנ"ל). ובעלי הם הנפשות, בבחינת: צהלי קולך בת גלים, שהיא בת אברהם (כמו שדרשו חיל סנהדרין ד"ה). בין גלגל לגלגל - אלו החכמים, שהם בין גלגל לגלגל, הינו מחברים כל הנפשות, בבחינת: ולוקח נפשות חכם. תלת מאה פריס - שהיא בחינת שין אחת. ודומיא דגלגל תלת מאה פריס - הינו להעלות הנפשות, זה בחינת שין אחרת. ומנא חרא אולינן בארחה - הינו שאנחנו נכנסנו לעוור וזוג, הנקרא ארת, כמו שכתוב (דחלים קטל): ארתי ורבעי. ודלינן גלגל - הינו שדלינן הנפשות למעלה, בבחינת: עיר גברים עלה חכם.

עד

ובשנחלקנו הנפשות, אזי הם בבחינת אדם, נפשות גדולות וקבוצות, בבחינת מסבני ועמדי: ואופנים הן הגופין, כי עקר פעולותיהן של הגופין אינו אלא מן החיות שבנפש, שהנפש מראה פעולותיה עלידי איברי הגוף, ואין לגוף שום תנועה עצמית, והכל עלידי כחוח הנפש:

ובסא שבבחינת נפש הוא נפש החכם שנתבספה, בבחינת (משל): יקרה היא מפנינים (כמו שדרשו רבוינו ורז"ה לפרק, סוף ד: מכון גדול שנקם לפני ולפנים), כי מחמת שגשש החכם הוא יקר, הוא נתבספה לפני ולפנים, וכל הנפשות נעשין לבושין אצלה: והאדם היושב על הכסא הוא דעתו של החכם, כי גם כלל רעח נפש לא טוב (משל י:).

ויש ארבע חיות בתורה. אריה שבתורה, כי התורה נקרא עז, ומה עז מארי (שופטים ד). ושור שבתורה זה בחינת (משל): כי שרים ישרו. ונשר שבתורה זה בחינת חרושין דאורייתא, בבחינת: תתחדש בנשר. ואדם שבתורה זה בחינת (במדר י:): זאת התורה אדם, ויש בה קלות ונחמדות, שהם בחינת מסבני ועמדי. ובסא שבבחינת תורה, הם דברים שבה עמיק יומין (פסחים קט, ע"י ורד בחולות קב), והם מכסים את עצמן כספוד התורה. ויושב על הכסא הוא עמיק יומין, בבחינת (תנ"ח י:): ועמיק יומין יחב. ואופנים שבתורה הן הן גופי הלכות:

וזה שמביא בחענית (ד"ה כ"ה) מעשה דרכי יונה: כד הוה אצטרך עלמא למטרא, אמר: אויל ואיתי כוונא עבדא. והוי קאי באתרא עמיק, באתרא צניעא, מכסי שקא, ועלידיה - ואיתי מטרא.

כד הוה אצטרך עלמא למטרא - הינו לתורה, כמו שכתוב (תנ"ח ל'): יערף כמטר לקחי. אמר אויל ואיתי כוונא עבדא - עיבור זה בחינת ע"כ ר"י ע"כ הוא שבד, ר"י זה בחינת תמימות. כוונא זה בחינת מאות קמון, הינו ראול לשבד מאות קמון בנ"ל. והנה קאי באתרא עמיק - עלידי ששבד מאות קמון וזה לאתרא עמיק, שהוא בחינת חסד, כמראה החמה עמקה מן הצל (שבתות ו:). וחסד הוא אור יום, כמו שכתוב (דחלים כב): יומם יצה ה' חסדו: ועלידי חסד וזה לכנן הכית, לבחינת שכל בנ"ל. וזה: אתרא צניעא, שהוא ביהמקדש, שהוא השכל, כמו שכתוב (משל י:): ואת צנועים חכמה. ונהיה מכסי שקא - זה בחינת לקחת הנפשות להעלות אותם בנ"ל, ולוקח נפשות חכם. וכלליות הנפשות הם מכבים בשם שק, כי הם מתעדינים משקא דחללא, בבחינת: והשפיע כצחצוח נפש, ועלידיה: ואיתי מטרא - שהמשיך חורה, בבחינת: ויזר עז מכבחה:

ו אך צריך לבקש מאד ולחור אחר חכם כזה, ולבקש מהשם יתברך, שיזכה למצא חכם כזה, שיקבץ הנפשות, בבחינת: ולוקח נפשות חכם, ויעלה אותם, ויזר עמקה תורה. כי גם החכם בעצמו אי אפשר שיעשה זאת כשכל אחד, כי הם שני

(עוד מצאתי בחכ"ד רבנו ו"ל ששיך להתורה הנ"ל, אך מצאתי רק קצה תנור, ולא נכתב שם רק סופו של ענין, והסר התחלת הענין. וזהו):

התורה, שהיא בחינת ראייה מנ"א כנ"ל, כל בשר יחרו, זה בחינת לקיטת הנפשות כלם, בבחינת: לוקח נפשות חכם כנ"ל, כי פי ר' דבר - כל זה נעשה על-ידי רוח נרבה כנ"ל, שהוא פי ד', כמו שאמרו חכמינו וזרונים לברכה: בפי ד' - זו צדקה: עד כאן לשונו ו"ל. ומוכן הרבה, שמכאן המקרא: ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחרו כי פי ה' דבר; ומכאן כל המאמר הנ"ל, שהוא מפרש בפסוק זה, אך בעוונותינו הרבים חסר פרוש רישא דקרא.

יד לשון רבנו וזכרנו לברכה

תקעו בתרש שופר פפסא וכו': (תהלים פא)

א להמשך שלום בעולם צריך להעלות כבוד הקדוש-ברוך הוא לשרשו, הינו ליראה, כמו שכתוב (דברים כח): ליראה את השם הנכבד:

ב וא' אפשר להעלות אח הכבוד אלא על-ידי תורת חסד, ותורת חסד אמרו חכמינו וזרונים לברכה (סוטה כט): והו' הלומד תורה על-מנת ללמדה, כי זה עקר כבודו, כמוכא בזר (סוטה ק"ח): בשעתא דשאר עב"ם אה"ן ואודן לקרא-ברך-הוא, כדון אסתלק ואחיקר שמא דקרא-ברך-הוא עלא ותמא, כמו גבי יחרו: בשעתא דאמר יחרו: עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים, כדון אסתלק ואחיקר שמא דקרא-ברך-הוא. נמצא, זהו כבודו, כשנגיד-ארם שהם מחוץ לקדשה מקריבין את עצמן לפניו מהקדשה, הן גרים שמגידין, הן בעלי תשובה, שגם הם היו מבחינ, וכשמקריבין ונכניסים אותם לפניו - זהו כבודו:

ועכשיו הכבוד בגלות, כי עקר תבבור אצל העב"ם, ואנחנו בני-ישראל שפלים ונכזים; ולעתיד לבוא, שיתגלה כבודו מבין החשך, כמו שכתוב (ישעיה ט): ונגלה כבוד ה' וכו', כי אז ימו כלם לעבדו שכם אחד. אז יאמרו בגוים לכו ונלכה באור ה' (שם כ), וכבוד נקרא אור, כמו שכתוב (יחזקאל ט): והארץ האירה מכבודו:

ג וא' אפשר לקרב את הגרים עם פעליהתשובה אלא על-ידי תורה, כמו שכתוב (פסלי ה): יפוצו מעינותיך חוצה - שצריך להשקות אותם שהם מבחינ, להודיע להם הדרך ויכו בה. וזה שאמרו חכמינו וזרונים לברכה (אבות פ"ד ה): אין כבוד אלא תורה; וזהו (דברים טז): אם תוציא יקר מזולל; ואמרו חכמינו וזרונים לברכה (כ"ב טז): אלו שמקריבין בגי'אדם לעבודת השם יתברך: כי זהו נקרא מוציא יקר, הינו כבוד, מזולל - מזילותא דגלותא. וזה (תהלים ק"ט): רם על כל גוים ה'; הינו כשהעב"ם מוכן ומשכחין לה, אזי: על השמים כבודו - אזי נחשלה הכבוד מהחשך

עד דחוינו כי מרבעתא דכוכבא וזמא - הינו שגמרנו וזמא עלאה. מרבעתא זה בחינת וזמא, כמו שכתוב: ארתי ורבעי. שכינתא נקראת בשעת וזמא כוכבא וזמא, כמוכא בזר (כל דף כ"א): אחשכית נקרה זעירא מנו רחיקתא, כדון אחשכא כבעלה, עין שם. והנה כמכוד ארבעין גריוא כזרא דחדלדלא - כמוכא בזר (פנחס דף ר"ט): האי חיה, כר אחשכא, אסתחמה ולא יכלת לאולרא, עד דאתיא נחש ונשך בעריתא, כדון אחשכא ונפק מנה דמא, והיא שחית לרמא. וזה בחינת כזרא דחדלדלא, הינו בחינת מנח דס בחדל דנפק מנה מחמת הנשיכה בבית תורע. כזרא - פרש רש"י: בית זרע. ואחר-כך אולידת, והתולדה היא התורה כנ"ל, והתורה הזאת היא הולכת דרך ארבעים יום, הינו בחינת שאר חיותא, שהם ארבעים, עשרה לכל ספר, כמוכא שם (סדר תהי). וזה בחינת ארבעין גריוא, בחינת ארבעין חיותא, שהם ארבעים יום של התורה:

וא' דלינו טפי הוה מקלינן מהבלא - כי: יש הכל אשר נעשה על הארץ, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וכו' (סנהדרין ט); ועל-ידי ההכל הזה רבים נחפזו, שרואים צדיק ורע לו, רשע וטוב לו. וא' דלינו הרבה נפשות, אזי בודאי הוה מקלינן, לשון קולא; מהבלא, מהכל הזה, ולא היה הכל הזה כל-כך קשה על העולם, ורמיא גלא קלא לחברתה: חכרתי מי שבקית מידי בעלמא דלא שפסיתיה וניתי אנא ונתרבה - הינו כשאחר-כך, כשכל אלו הנפשות חוזרים מעבור הנ"ל, ועל-ידי הכלליית נחוסף בהם אהבה זה לזה, ואז מעוררים אלו לאלו ואומרים זה לזה, מזכירין זה את זה; אחי, שמא שבתק איה מדה בעולם הזה, שערין היא מושלת עליך, ואין אתה יכול להתגבר עליה, וניתי אנא ונתרבה - הינו אסיע לקד לבנות את המדה הזאת ממך. והשיב לו: פוק חזי גבורתא דמך - שהוא החכם הנ"ל, ראה כמה כחו גדול, דאפלו כמלא חוסא דחלא לית דעבר - פרש רבנו שמואל: אפלו כמלא רחב החוט לא יכלתי לצאת חוץ מן החול. פרוש: את שואלת אותי, שמא שבתק מדה בעולם, שערין לא תקנתי אותה, מרע חברתי, שערין אני משקע בכל התאוות, וערין לא יצאתי מן החל אל הקרש אפלו כמלא חוט. ובודאי מי שהוא במדרגה כזאת, בודאי לית דעבר - הינו שאי אפשר לו לבוא לבחינות עבור הנ"ל, ואף-על-פי-כן: פוק חזי גבורתא דמך, הינו פח החכם, שכל-כך כחו חזק, שאפלו נפש שלי העלה בעבור:

וזה פרוש: אשרי העם - זה בחינת השגחה ידעי תרועה - זה בחינת יעקב, שהוא בחינת צדקה, כמו שכתוב (תהלים כ"ג): משפט וצדקה ינעקב אתה עשית. ה' - זה בחינת היות, בחינת חסדים. באור פניך - זה בחינת השכל, כמו שכתוב (סנהדרין ט): חכמת ארם תאיר פניו. יהלכין - אלו הנפשות, בחינת מהלך נפש:

אורזילא בר יוסא - הינו בחינת כבוד, שהוא כעבוד"ם
בילולא, וזה אור וילא. אור הינו בחינת כבוד,
כמו שכתוב: והארץ האירה מכבודו. ולמה נקרא בר יוסא -
כי לא יתגלה הכבוד אלא בביאת משיחנו, וכתוב בה: אמת
יבוא מר - היום; היום אם בקולו תשמעו (במשאול סודותיו);
ובכל יום מוכן הכבוד לצאת מילולא. והנה בהר תבור -
שראה, שהעלאת הכבוד תלוי בזה שאדם משבר גאותו; כפי
השתפרות גאותו, כן הוא העלאת הכבוד, כי כבודו נתעלה
על-ידי התורה כנ"ל, ואין אדם זוכה לתורה אלא על-ידי שפלות,
כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה: וממקור מתנה. וזה: הר
תבור - הר לשון גרלות, כמו שכתוב (תהלים ט): העמרת להררי
עו, ותבור לשון שבידה.

והר תבור כשהו תהא ארבע פרסי - הינו ארבע בחינות
שפלות הנ"ל, שצריך להקטין לפני צדיקים, בינונים,
רשעים, ולפני מדרגת עצמו, ושרפה בעניו כאלו לא בא ערין
לפני מדרגתו שהוא בה. וזה: הר תבור ארבע פרסי - ששבידת
הגרלות הם בארבע בחינות הנ"ל. ומשכא רצונארה תלתא
פרסי - זה בחינת הקברים שצריך בניאדם להתגדל בהם, הם
שלושה רבדים, וצריך לשמור את עצמו מהם, כמו שכתוב (דברים
ט): אל יתהלל חכם בחכמתו וכו'; והם שלש בחינות: חכם,
גבור, עשיר. והגרלות נקרא משכא רצונארה, בבחינת (ההלים עה):
תדברו בצנור עתק. ומרבעתא דרישה פרסא ופלגא - זה
בחינת וווג, הנעשה בראשית המעשה, מרבעתא - לשון וווג,
כמו שכתוב (שם קלח): ארחי ורכעי; ועל-ידי וווג הזה נעשה
פרסא ופלגא; פרסה זה רמז על המשכת הנשמות לבניהם, זה
מכנה בשם פרסה שלמה; והתנוצצות, שהנשמות מתנוצצין
ומאידן ומעוררין את הפושעי ישראל בתשובה ומולידים נשמות
גרים, זה מכנה בשם פלגא, כי ערין הם רחוקים מהקדשה מאד,
ויכול להיות להם מניעות רבות, וצריך להם יגיעות רבות כדי
להפשיט מהם הכנרים הצואים שהלבישו, כמו שכתוב (דברים ט):
הסירו הכנרים הצואים; כי אלו הכנרים הצואים הם מונעים
אותם מלחוד לקרש ברוח-הוא, והם מפסיקים כמו נהר המפסיק,
שאי אפשר להלך דרך אותו הנהר.

וצריך להשליך הכנרים הצואים. וזה: רמא כופתא
וסכרא לירדנא - על-ידי שמפשיטין ומשליכין
מעליהם הכנרים הצואים, נתפסלים כל המניעות והמפסיקים
המברילים בינם לבין הקדשה. וזה: וסכרא לירדנא - כי
הידון מפסיק בין קדשת ארץ-ישראל לחוץ-לארץ. ובשביל
זה נקראים בשם פלגא, כי ערין צריך להשליך מהם הכנרים
הצואים, כדי להסיר המפסיקים והמונעים והמפסיקים המברילים
בינם לבין הקדשה; אבל אלו הנשמות, שחלמדי-חכמים
ממשיכין לבניהם כנ"ל, זה מכנה בשם פרסה שלמה,

כי

מהחשך. ואי אפשר לבוא להתעוררות התשובה, הן לרשעי
ישראל, הן לגרים, אלא על-ידי התורה, שמאידן להם אל מקום
שם, כמו שכתוב: יפוצו וכו' חוצה. חוצה דיקא, כי
התורה הם ששים רבוא אותיות, כנגד ששים רבוא נשמות,
ויש לכל הנשמות שרש למעלה במחשבה רקרשא-כרדי-הוא,
כי ישראל עלו במחשבה תחלה (כד דרשה א). ועל-ידי וווג הנשמות
נבראים נשמות גרים, וכן שנתעוררים הנשמות על-ידי אותיות
התורה שהוציא מפיו ומתנוצצים זה לזה, זה בחינת וווג, שזה
מקבל הארה מזה, ועל-ידי הווג של התנוצצות הנשמות
שבמחשבה, נבראים נשמות גרים. גם הפושעי ישראל, כל זמן
ששם ישראל נקרא עליו (כי נקרא פושעי ישראל, נמצא ששם
ישראל נקרא על-כל-פנים עליו ערין, מאחר שנקרא פושעי
ישראל), אף-על-פי שהקרא, ישראל הוא (סודותיו טז); יש לו אחיה
ושרש במחשבה עליונה, ועל-ידי ההתנוצצות התנוצצין גם שרש
נשמתו בין שאר השרשים, ומגיע הארה לזה הפושעי ישראל
משרש נשמתו, ועל-ידי הארה הזאת חודר בתשובה:

ר וזה שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (נדרים מא): מפני מה
תלמדי-חכמים אין בניהם תלמדי-חכמים - מפני שלא
ברכו בתורה תחלה; שצריך כל אדם, וכפרט תלמידי-חכם, לברך
ולתאיר בלמוד תורתו בשרש הנשמות, הינו במחשבה תחלה,
כי שם שרשנו נמצא, בשמביא הארה וברכה לתוך תחלת
המחשבה, ועל-ידי מתנוצצין ומתברכין הנשמות, נמצא, כשממשיך
נשמה לבנו, כוראי הוא ממשיך נשמה בהירה וזכה, ועל-ידי-זה
גם בנו יהיה תלמידי-חכם; אבל כשאין מאיר ומברך את התחלה
על-ידי למודו, אז, כשממשיך נשמה לבנו, הנשמה היא בבחינת
(סודותיו טז): אני ונשמה, ואניה מאידה, מפני זה לא יהיה בנו
תלמידי-חכם. וזה: מפני שלא ברכו בתורה תחלה, הינו שרש
הנשמות, בבחינת: ישראל עלה במחשבה תחלה:

ה ואין אדם זוכה לתורה אלא על-ידי שפלות, כמו שאמרו
חכמינו וזרונם לברכה (עירובין טז): וממקור מתנה -
שישבר גאותו מארבע בחינות שפלות, כי צריך אדם להקטין
את עצמו לפני גרולים ממנו ולפני בני-אדם כערכו ולפני קטנים
ממנו, ולפעמים שהוא בעצמו קטן שבקטנים, וצריך להקטין את
עצמו כנגד מדרגת עצמו, וירפה בעניו שהוא למטה ממדרגתו,
בבחינת (שמות טז): שכו איש תחתיו:

וזה שאמר רבה בר בי חנה: רשעים:
לירי תוי לי אורזילא
בר יוסא, דהוי בהר תבור.
והר תבור כשהו תהא ארבע
פרסי. ובי משכא רצונארה
תלתא פרסי, ובי מרבעתא
דרישה פרסא ופלגא. ורמא כופתא וסכרא לירדנא:

בכונתא דרקינעא. בהדי
דמצלינא בעונתא ולא
אשכחיתהא אמרי: איכא גנבי

הכא. אמר לי: גלגלא דרקיע הוא דתדר. נמר עד למחר
בי השתא ומשכח לה:

דנשקי ארעא ורקיעא - זה בחינת שלום בעצמיו. ארעא
זה בחינת גוף, רקיעא זה בחינת נשמה, כמו שבחוב
(תהלים ט): יקרא אל השמים מעל - זה הנשמה; ואל הארץ -
זה הגוף (סדרין יא): ובשש ביניהם שלום, עלידיה: עבדי
בוי - עלידיה נעשה תפלה בנ"ל, בבחינת (ויאל ט): ובין
פתיחו לה בעליה. ושקלית לסלתאי ואנחתיה בכונתא
דרקיע - סלתא זה פרנסה, כמו מי שיש לו פת בסלו (ויא
יד): הינו שלא רצה לעסק בשום עסק מעסקי עולם הזה, רק
בשכיל נשמתו. גם כל תפלותיו לא היו אלא בשכיל לקשר
נשמתו, אפלו אלו תפלות המפרשים בתפלה, שהם לצורך הגוף,
כגון רפאנו וברך עלינו ושאר צרכי הגוף, לא היה בנחתו של
רבה בר בר חנה בשכיל גופו, אלא בשכיל נשמתו, שהיה מבין
לפרנסת נשמתו ולרפואתה. וזה: ושקלית לסלתאי ואנחתיה
בכונתא דרקיע - ששקל לתפלה שהוא לצורך הגוף, ואנחה
בתפלה, הכל לצורך נשמתו, כי ממילא בשנתקן שם ברוחניות,
נתקן גם בגשמיות. ועד דמצלינא בעותי לא אשכחיה -
הינו אחר כך לא מצא ברי פרנסתו, אף על פי שמתן ברוחניות,
אף על פירבן לא נמשך לו שפע בגשמיות. אמר איכא גנבא
הכא, שגנבים השפע שלי. השיב לו: גלגלא דרקיע דתדר
הינו גלגול דנשמתין היא הנדמת שאין לצריק ברי פרנסתו,
כמו שאמרו גבי רבי פדת (תענית כה): אי בעית דאחרוב עלמא
ואפשר דאברית בשעתא דמונא. וזה: קנים תעשה למכה (בראשה
ו), איתא במדרש (בד פירש לא): מה קנים מטהרין את המצדע,
אף תבתך מטהרתך. המצדע זה: גרנן מפריד אלוף (מסיל טו);
ומפריד בין איש ואשתו, ועלידיה כדר ישיב (ערכין דף טו), וקנים
מטהרים אותו; אף תבתך, הינו תבת התפלה, מתקנין את
המחלקת ועושה שלום הכללי, שלום בכל העולמות. וזה שמסימין
התפלה בשלום:

י וזה פרוש תקעו - לשון שלום, כמו שבחוב (ישעיה כב):
ותקעתי יחד במקום נאמן. בחרש שופר - בהתפארות
חדש, הינו התעלות כבודו עלידי התקבחות הגרים או
בעלי חשוכה. בכסא - זה בחינת יראה, שהוא שרש התבוד,
ובסא לשון התכסיה, שזה בחינת "דבר המסור ללב נאמר בו
ויראת מאלקד", שזה הדבר מכסה מעין כל ליום - זה בחינת
שלום בית, כי יום הוא בחינת אור, כמו שבחוב (בראשה א): ויקרא
אלקים לאור יום; ואור הוא שלום בית, כמו שאמרו חכמינו
זכרונם לברכה (שבת כג): נר שבת קודם לקדוש היום; כי שלום בית
קודם

פי אין להם מסכים המבדילים. וזה: וכבדתו - כבדתו בכסות
נקי (כמו שדרשו רבוחינו זכרונם לברכה על פסוק: ולקדוש ה'
מכבד וכו', כסות נקי - הינו להשליך הנגרים הצואים, כי זה
עקר כבוד השם ותפוד; אם תוציא יקר מאולל - לתחזיר
בני אדם בתשובה ולהמשיך נשמות הגרים. וגרים שמתגדירין הם
כאים תחת כנפי השכינה, וכשכיל זה נקרא גר צדק (כסובא ברכות
היורד דף ו), וזה שמובא בזהר (דבר ברעא מהמנא דף צג): כסות נקי רא
כנפי מצוה, הינו שכינה, הנקראת מצוה, בבחינות (תהלים קס):
כל מצותיך צדק. וזהו: וכבדתו; שזה עקר כבודו, שובנים גרים
תחת כנפי השכינה בנ"ל:

ו וכל אחר לפי בחינתו יכול לידע העלאת הכבוד לשרש
היראה. לפי הכבוד שמכבד את יראי ה', בן עלה
הכבוד לשרשו, כי שם שרש הכבוד, בבחינת (סו טו): ואת יראי
ה' יבדד; כי כל זמן שהכבוד הוא בגלות, כל אחר לפי בחינתו,
הוא מולול ביראי ה', וכל אחר לפי חסדו את הכבוד, בן הוא
מכבד יראי ה':

ז ועקר הדבר - שייכבד יראי ה' בלב שלם, כמו שאמרו
חכמינו זכרונם לברכה (ירושלמי כב): דבר המסור ללב,
נאמר בו: ויראת מאלקד; ושם עקר הכבוד, כמו שבחוב (ישעיה
סו): בשפתיו כבודי ולבו רחוק ממני:

ח כשמתחזיר הכבוד לשרשו, הינו ליראה בנ"ל, ואז נשלם
בגמי היראה, ואז זוכה לשלום. ויש שני מיני
שלום: יש שלום בעצמיו, כי תחלה צריך אדם לדאות שיהיה
שלום בעצמיו, כי לפעמים אין שלום, כמו שבחוב (תהלים לח):
אין שלום בעצמי מפני חטאתי; ועלידי היראה זוכה לשלום
בעצמיו, כמו שבחוב בזהר (דבר טו): באתרא דאית דחילא, תמן
תשתבח שלמחא, כמו שבחוב (תהלים לו): כי אין מחסור ליראיו.
בשש שלום בעצמיו, אז יכול להתפלל. כי עקר התפלה -
עלידי היראה, בבחינת (מסיל לו): אשה יראת ה' היא תחלהל;
כי התפלה במקום קרבו, וקרבן כתיב בה (ויסא טו): כל אשר
בו מום לא יקרב; וכשאין בו מום, הינו באתרא דאית דחילא,
אז יקרב לעבד עבודתו תפלה. וזה שבחוב בתנה (שמואל א):
וחנה מרברת על לבה - עלידי היראה וכתה לתפלה, כי עקר
היראה הוא בלב בנ"ל. ועלידי תפלה זוכה לשלום הכללי, הינו
שלמות העולמות, כי על שם זה תפלה נקרא קרבן, על שם
קרוב העולמות לשלמותו:

רשבים:

ט וזה שאמר רבה בר בר חנה: **אמר לי תהוא מינעא**
תא ואחוי לה היכי דנשקי
ארעא ורקיע בהדי. אזלי
וחזאי דעבדי בוי בוי.
שקליתא לסלתאי ואנחתיה

הכא דנשקי ארעא ורקיעא
מקום גבוה היה שם, שגושקים
יחד זה לזה. ולאו הינו סוף
העולם, דהא מהלך העולם חמש
סאות שנה הוי, וארץ ישראל
אמצעיתו של עולם הוא, דכתיב:
ישיב על כבוד הארץ, והינו מקומו

הכבוד, הוא משעת יציאת הבוכים עד שתכלה רגל מן השוק (שבת כא: ונשרע סי' תרעב). יציאת הבוכים זה בחינת ויתול (י): מצדיקי הרבים בבוכים; והינו שהם מצדיקי הרבים ועושין בעלי-חשוכה וגרים, שעלי-ידיה מאיר הכבוד וחוזר לשרשו, שהוא הידאה כנ"ל, ועלי-ידיה זוכין לשלום, ונתפסל המחלקת כנ"ל. והיו: עד שתכלה רגל מן השוק (השוק הוא מקומות החיצונים). רגל זה בחינת: נרגן מפריד אלוף הנ"ל, והינו בעלי לשון הרע ומחלקת, ההולכין ומרגלים ומפרידים רכילות ולשון הרע, ועושין מריבה ומחלקת בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, בחינת ויתול (יח): לא רגל על לשונו. והיו שצריכין להרליק ולהאיר גר חנכה סמוך לפתח, והינו להאיר הכבוד ולהחזירו לשורש הידאה כנ"ל, עד שיזכה לשלום ויפסל ויכלה ה"נרגן מפריד אלוף". והיו: עד שתכלה רגל מן השוק - שיתפסל בעלי לשון הרע ורכילות, אשר רגל על לשונם, ויתרבה השלום בעולם; ועלי-ידיו השלום זוכין לתפלה, ועלי-ידיה זוכין לשלום הכללי, שלום בכל העולמות. ואז, כשזוכין לשלום הכללי, אזי יתפסל כל המשאומתן מן העולם, כי כל המשאומתן שבעולם הוא מהעדר השלום, כי אי אפשר שיהיה רצון המוכר והקונה שיהיה, כי זה רוצה למכור וזה רוצה לקנות, ואם היה רצונם שיהיה, לא היה אפשר שיהיה נעשה שום משאומתן. נמצא, שכל המשאומתן והסחורות הוא רק עלי-ידיו בחינת מחלקות, שאין שלום בין הרצונות, וזה בחינת (בראשית י): ויהי ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוא, והבנעני או כנעני, בחינת סוחר, כמו שפרש רש"י על פסוק (דברים י): כנען בירו וכו', הינו עלי-ידיו בחינת ריב ומחלקת, בחינת: ויהי ריב וכו', עלי-ידיה: והבנעני או כנעני - עלי-ידיה יש סוחרים ומשאומתן בעולם; אך לעתיד לבוא, שיהיה השלום המפלא בעולם, כמו שכתוב: וְגַר וָאֵב עִם בָּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גָּר; אזי יתפסל המשאומתן, כמו שכתוב (יח): ולא יהיה כנעני עוד כנ"ל. והיו גם-כן בחינת: עד שתכלה רגל מן השוק, הינו שמצוה להרליק גר חנכה עד שתכלה רגל מן השוק, הינו בחינת שלום, שנעשה עלי-ידיו החזרת הכבוד כנ"ל, עד שיתפסל כל המשאומתן כנ"ל. והיו: עד שתכלה רגל מן השוק - שלא ישאר שום רגל בשוק, כי יתפסל כל המשאומתן עלי-ידיו השלום כנ"ל:

יג שד' לעיל: לפי הכבוד שמכבד יראי ה', בן עלה הכבוד לשרשו. כי כל זמן שהכבוד הוא בפלות, כל אחד לפי בחינתו, בן הוא מולול ביראי ה', וכל אחד לפי חסדו את הכבוד, בן הוא מכבד יראי ה' וכו', ועלי-ידיה, הינו עלי-ידיו הכבוד שמכבד יראי ה', שהוא בחינת התנזרת הכבוד לשרשו, והינו ליראה, עלי-ידיה זוכין לשלום, כמבאר לעיל היטב. והיו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קא:): המכזה תלמיד-חכם, אין רפואה למכתו, כי המכזה תלמיד-חכם ומולול יראי ה', נמצא שפגום בכבודו, ואינו מחזירו לשרש הידאה, ואז אין זוכה לשלום, ועלי-בן אין רפואה למכתו, כי כל החולאת באין עלי-ידיו בחינת מחלקת, כי כל החולאת הם בחינת מחלקת, שאין שלום בעצמיו, והסורות מתגברין זה על זה, ואין

קורם. חגנו - זה בחינת תפלה, עבודה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פסחים קח:): למה נסמכה פרשת עבודה למעשרים, לומר: כל המכזה את המועדות, באלו עובר עבודה איליים. נמצא, שמירת המועד זה בחינת עבודה תמה, ואין עבודה אלא תפלה, ועלי-ידיו תפלה יבוא לשלום הכללי כנ"ל. נמצא, מי שרוצה להמשיך שלום הכללי, צריך להעלות הכבוד לשרשו, הינו ליראה, ועלי-ידיו הידאה הוא זוכה לשלום-בית, ועלי-ידיו שלום-בית הוא זוכה לתפלה, ועלי-ידיו תפלה הוא זוכה לשלום הכללי:

יא זאת התורה שיד' על פסוקים אלו: טוב ה' לכל, ורחמי על כל מעשיו וכו' (תהלים קמ"ה). טוב ה' לכל - זה בחינת תפלה, שמאמין בה', שהקדוש-ברוך-הוא טוב לכל - הן לרפואה, הן לפרנסה, הן לכל הדברים. כשמאמין כך, בנדיא יתרה עקר השתדלותו כתר קדוש-ברוך-הוא, ולא ירחף אחר תחבולות רבות. כי מי שאין מאמין בהקדוש-ברוך-הוא, צריך להשתדל אחר תחבולות רבות. למשל, כשצריך לרפואה, צריך להשתדל אחר עשבים רבים, ולפעמים אלו עשבים הצריכים לו אינם בנמצא במדינתו, והעשבים הנמצאים אינם טובים למכתו; אבל הקדוש-ברוך-הוא טוב לכל המכות לרפאתם, והוא בנמצא תמיד, כמו שכתוב (יח): מי בה' אלקינו ככל קראנו אלו. ועלי-ידיו התפלה זוכה לשלום הכללי, והיו ורחמי על כל מעשיו: הינו שרחמי השם יתברך יחמשיך על כל הבדואים, וכל הקדושים ירחמו אחר על חברו, ויהיה שלום ביניהם, כמו שכתוב (ישעיה יא): וְגַר וָאֵב עִם בָּבֶשׂ, וְנֹמֵר עִם גָּר וְכו', לא ידעו ולא ישיחיו; כי יהיה שלום ביניהם. והיו ורחמי על כל מעשיו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת קא:): כל הקדוש על הכריות, מרחמין עליו מן השמים, כמו שכתוב: וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמִי. ואחר-כך מפרש הפסוק איד' וזכה לתפלה - עלי-ידיו שלום-בית והא שלום בעצמיו, בין גופו ונפשו כנ"ל, והיו יורד כל מעשיך, מעשיך זה בחינת עשיה, בחינת גוף. וחסידך וברכוכה - חסידך זה בחינת נפש, כמו שכתוב (משל יא): גִּמְלוּ נַפְשׁוֹ אִישׁ חֶסֶד. ואחר-כך מפרש הפסוק איד' וזכה לשלום-בית - עלי-ידיו שיעלה כבוד השם יתברך לשרש הידאה, הנקראים גבורות, והיו: כבוד מלכותך יאמר - שיתגלה כבודו ויתעלה לשרשו, והיו: וגבורתך ידברו. וגבורה זה בחינת ידאה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (טבת טז): ואלקים עשה שייקראו מלפניו - אלו רעמים, וכתוב (איוב טז): ונעם גבורתו מי יחבונן: (פסוק יב עד כאן - לשונו ו"ל)

יב וזה בחינת מצות גר חנכה, שמצותה להרליק סמוך לפתח הבית, כי תדלקת הנר הוא בחינת הארת הכבוד, בחינת: והארץ האירה מכבודו כנ"ל, ועלי-בן מצותה להרליק סמוך לפתח הבית - דא פתחא עלאה, בחינת ידאה, הינו להחזיר הכבוד לשרשו, והינו ליראה כנ"ל. ואימתי עולה הכבוד כשמחזירין בני-אדם בחשוכה ועושין בעלי-חשוכה וגרים, שהיו עקר כבודו, כנ"ל. והיו שאמן הרלקת גר חנכה, שהוא הארת

כתינת יראה, כמו שכתוב (קהל י'): את האלקים ירא; הינו כתינת יראה עולה מהקלפה ומהאמות עליירי משפט, כי מתחלה היתה נחלבש בקלפה, וזהו שארם מפתח את עצמו מאיזה דבר - משר או מנכנס וישאר פתחים - זה הוא שהיראה נחלבש בזה הדבר, כי אם לא היה נחלבש היראה בזה הדבר, לא היה בזה בזה הדבר להפתח את הארם:

ג ושרש היראה הוא דעת, כמו שכתוב ב"עידיתיים", שמנצפ"ד הוא כדעת דועיר אנפין, כמו שכתוב (משל י'): או חבין יראת ה', ודעת אלקים תמצא. ועקר הדעת הוא בלב, כמו שכתוב (דברים טו): ולא נתן לכם לב לדעת. גם שם עקר היראה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (קידושין כב'): דבר המסור ללב, נאמר בו: ויראת מאלקוד; הינו שידע ממי יירא, הינו ליראה את השם הנבקר, יראת הרוממות.

ד וכן שמנצפ"ד לכתנת דעת, וזהו להשגת התורה, כמו שכתוב (משל י'): אני חכמה שכנתי ערמה - ששכונת התורה אצל ברידעת, כמו שכתוב: קרשאי בירידהוא "הב חכמתא לחכמין" (דניאל ט). אבל יש שני בחינות תורה; יש בחינת נגלה וכתנת נסתר. אבל לכתנת נסתר אינו זוכה אלא לעתיד לבוא, אבל בזה העולם זוכה לכתנת נסתר עליירי תפלה במסירת נפש, ולתפלה זוכה עליירי תורה שבנגלה, כי התורה שהיא בנגלה היא כתינת סיני, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוכה טו): סיני ועוקר הרים, הי מניהו ערף והשיכו: סיני ערף, כי הכל צריכין למרי תפיא. והתורה שבנגלה הכל צריכין לה, אבל התורה שבנסתר ועירין אנו הצריכין לה. ובחינת סיני הוא כתינת שפלות, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוכה ט), שהניח הקדוש ברוך הוא כל ההרים, ולא נתן התורה אלא על הר סיני, וחכמינו זכרונם לברכה אמרו (שם), שתפלת השפל אין נמאסת, כמו שכתוב (תהלים טו): לב נשבר וכו'. ועליירי תפלה שהיא במסירת נפש, שמכבול כל גשמינותו ואין גבול, וכשאין גבול, אי יכול להשיג התורה שלעתידי, שהיא אינה גבול ואין נתפסת בגבול:

ה וזה שאמר רבה בר בר תנה: לירי חיו לי התיא אקרוקתא, דהיו בי אקרא דהגרוניא. ואקרא דהגרוניא בפה הוי, שתין בתי. אתא תנינא בלעה. אתא פושקנצא ובלעה לתנינא, סליק יתב באילנא. תא חזי, בפה נפיש חילא דאילנא. אמר רב פפא בר שמואל: אי לאו דחיי התם לא הימנה:

אקרוקתא - פרש רש"י: צפרדע, וזה כתינת עליית היראה לשרשה, הינו דעת, כי צפרדע היא

מתנהגים בשלום כמנו השנה, ועלייריה בא תולאת, כירוע. ועליון בשמכונה תלמידתכם ופונם בשלום, עליון אין רפואה למכתו כנ"ל, כי עקר הרפואה - עליירי השלום כנ"ל, בכתינת (ישעיה טו): שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו:

גם בעת אמירת התורה הנ"ל תזכיר רבנו ז"ל מאמר רבותינו זכרונם לברכה (שבת כא: ובשרע סמן תרע): אין מספידין בחגכה, ואינו זכר מה שפרש בו. (והנראה לעניות דעתי, כי ההספר הוא כשביל לתקן הסתלקות הכבוד, שנפנס עליירי הסתלקות הצדיק הזה, שהיה מצדיק את הרבים, שעלייריה עקר הארת הכבוד כנ"ל, וכומו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מסדרין טו): הספרא יקרא דתי או יקרא דשכבי. ועליון בחגכה אין מספידין בו, כי אז מאיר הכבוד עליירי נר תנבה כנ"ל): לעיל: וזהו (משל טו): ולפני כבוד ענוה; כי עליירי ענוה זוכין לכבוד, כמבאר לעיל, שעקר התעלות הכבוד הוא עליירי גרים ובעלי תשובה שעושים, וזה זוכין עליירי תורת חסד וכו', ולתורה אי אפשר לזכות כי אם עליירי ענוה וכו', כמבאר לעיל. נמצא, שאי אפשר לזכות לכבוד דקדשה כי אם עליירי ענוה, וזהו: ולפני כבוד ענוה כנ"ל.

יסוד הענין - חמשה דברים: להתזיר כבוד ליראה, ויראה אל הלב, ושלום הפללי, ושלום הפרטי:

להתזיר בניארם בתשובה, שהה כתינת: אם תוציא יקר מזולל כנ"ל - הוא חסון קרי, אחון דרין פאתון דרין:

טו לשון רבנו זכרונם לברכה ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכו': (שמות יט)

א מי שרועה למעס טעם אור הגנוז, הינו סודות התורה שיתגלה לעתיד, צריך להעלות מדת היראה לשרשה:

כ ובכמה מעלין את היראה בכתינת משפט, כמו שכתוב (משל טו): מלך במשפט יעמיד ארץ. וארץ הוא כתינת יראה, כמו שכתוב (תהלים עו): ארץ יראה; הינו שישפט את כל עסקיו, כמו שכתוב (שם קב): וכלכל דרכיו במשפט; הינו שישפט וירין בעצמו כל עסקיו, ובהו יסיר מעליו כל הפחדים ויעלה כתינת יראה ברה ונקיה, ותשאר אך יראת ה', ולא יראה אחרת. כי בשאין אדם דין ושופט את עצמו, אזי רגין ושופטין אותו למעלה, כי אם אין דין למטה, יש דין למעלה (מ"ד שופטים פ"ה), וכשופטין את האדם במשפט דלעלא, אזי הרין נחלבש בכל הדברים, וכל הדברים נעשים שלוחים למקום לעשות בזה האיש משפט כתינת, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (דברים טו): 'למשפטי עמדי' - אזי יהבל עכריד לעשות דין בזה האדם; אבל כשופט את עצמו, וכשיש דין למטה אין דין למעלה, ואין היראה מתלבש בשום דבר לעורר את האדם, כי הוא בעצמו נתעורר. וזהו (תהלים ו): ושם דרך - מי ששם ארתותיו (כשה"ל סוכה ה), הינו ששופט ארתותיו כמו שכתוב (שמות כא): ואלה המשפטים אשר תשים - עלייריה: אראנו כישע אלקים; זה

ו וזה בחינת (אבות פרק ו) חמשה קננים שקנה בעולמו: תורה קנן אחד - זה בחינת תורה שבנגלה. שמים וארץ קנן אחד - זה בחינת העלאת היראה לדעת. ארץ זה בחינת יראה בנ"ל, ושמים זה בחינת דעת, כי דעת הוא חבור, כמו שכתוב (בראשית ו): והארץ ירע; וזה בחינת שמים - אש ומים מתברין יחד (תענה י' ב"ר מרשה ו'). אברהם קנן אחד - זה בחינת תפלה, בחינת שחין בתי, ששים המה מלכות בנ"ל. ישראל קנן אחד - זה בחינת משפט, המעלה את היראה בנ"ל, כמו שכתוב (תהלים קמ): חקיו ומשפטייו לישראל. בית המקדש קנן אחד - זה בחינת סתרי אוריתא, שזוכין להם על-ידי התפלה, שהיא בחינת אברהם. וזה (שם עח): הר זה קנתה ימינו - שזה ימין בחינת תפלה, בחינת אברהם, ונקרא הר על-שם עמק המשג, ונקרא בית המקדש, בחינת קדש, בחינת ראשית, וכל ור לא יאכל קדש (ויקרא כב), ולא יאכל בו אלא מקדשיו ומקראיו, וביה המקדש הוא בחינת סתרי אוריתא:

ו וזהו פרוש: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים - ממלכת זה בחינת תורה שבנגלה, כי בה מלכים ימלכו (משלי ה); ומלכות הוא בחינת נגלה, כי אין מלך בלא עם, והכל צריכין למלך, כי הכל צריכין למרי חפצי. ובהנים זו בחינת תפלה, בחינת אברהם בנ"ל, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (נחמיה יב), שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם: אתה כהן לעולם וכו'. ונני קדוש - זה בחינת בית המקדש, בחינת תורה שבנגלה, הנקרא קדש. ועל-ידי מה זוכה לאלו הבחינות - על-ידי שיעלה ויקשר בחינת יראה לבחינת דעת על-ידי בחינת משפט בנ"ל. וזהו: אלה הדברים אשר תדבר - זה בחינת יראה, הנקרא דבר, כי עקר הדבור שם הוא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ו): מי שיש בו יראת-שמים, דרכיו נשמעים. משה הוא בחינת דעת, וזה: אשר תדבר דיקא, וזה (שמות יב): כי יהיה להם דבר כא אלי - שיעלה, שהם בחינת משפט בנ"ל, הם מעלין ומקשרין (היראה) לבחינת משה, לבחינת דעת. וזה: אל בני ישראל דיקא - כי הם בחינת משפט, כמו שכתוב: חקיו ומשפטייו לישראל. נמצא, שעל-ידי שמקשרין היראה על-ידי משפט לבחינת דעת, זוכין לתורה של נגלה, ועל-ידי תורה שבנגלה זוכין לתפלה, ועל-ידי תפלה זוכין לסתרי אוריתא. דבר זה בחינת יראה, כמו שכתוב (מלאכי ו): או נזכרו יראי ה'.

וזאת התורה שקד על פסוק עיני בנאמני ארץ וכו' (תהלים קא): עיני - זה בחינת דעת, כמו שכתוב (בראשית ו): ותפקחנה עיני שניהם. גם דעת הם עשר שמות (הו"ה), גימטריא שני פעמים עין, כדוע. בנאמני - זה בחינת אהרן, כמובא במדרש "שורר טוב", ואהרן הוא בחינת משפט, כמו שכתוב (שמות כו): ונשא אהרן את משפט בני ישראל. ארץ - זה בחינת יראה בנ"ל. לשבת עמדי - זה בחינות סיני, שפלות, (ישעיה ו): אשכנ את רפא, בנ"ל. הלך בדרך תמים - זה בחינת תפלה, בחינת אברהם בנ"ל, כמו שכתוב (בראשית ו): התהלך לפני והיה תמים. הוא ישרתני - זה בחינת סתרי אוריתא, זה בחינת תורה, הוא בחינות עולם הבא (נודע וצא קרי: קנני):

מלה מרכבת: צפר דעה (תנא רבי אליהו דה"ה ו' וכוונות דהנה), וצפור הוא בחינת יראה, בחינת ארץ, כמו שכתוב (ישעיה כו): מכנף הארץ ומרוח וכו'; וכמו שכתוב (שם עט): מי אלה - אותיות אלקים - בעב חעופנה וכו'; ודעה היא שרש היראה. ודמא לאקרא דהגדוניה - לשון (שם נח): קרא בגרון; שזה בחינת תורה שבנגלה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (עירובין ד'): למצאיהם בפה; כי על-ידי עלית היראה לבחינת דעת זוכין לתורה שבנגלה. ואקרא דהגדוניה בפה הנה שתינ בתי - זה בחינת תפלה, כי בשאנו קוראין להקדוש ברוך הוא בתארים של בשרונם, והוא נמצא לנו בכל קראנו אליו, זה חסר השם יתברך, כי אם לא היה חסרי השם יתברך, לא היה כראי לקרא ולכנות את השם יתברך בתארים ושפחים ותכוח ואותיות, אבל זה הכל חסר של השם יתברך. וזה: שחין בתי - זה בחינת חסר, בחינת אברהם, כמו שכתוב (סדרהשנים ו): ששים המה מלכות, פרש רש"י: זה בחינת אברהם; ובתי - לשון בתי מלכות, וזה (שם ט): סמכוני באישיות - כמו שמשמין אישיות בנגד אור גרול כדי להסתכל באור הגרול על-ידי אישיות, כן גור חסרו לסמך אותנו בתארים ושפחים האלו. וזה לשון סמכוני, שהוא בחינת סמ"ך, ובחינת ששים המה מלכות, בחינת אברהם, שהוא בחינת סמ"ך בתי. ואתא תנינא וכלעה - תנינא זה בחינת נחש, שמיסית את האדם, שתפלה לתועלת עצמו, כמו: הב לנא תי ומוזנא, או שאר תועלת. ואתי פושקנצא וכלעה - פרש רש"י: עורב; ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (עירובין כב): "מי שמשחיר פניו בעורב", וימי שנעשה אכזרי על בניו בעורב", הינו שמתפלל בלי שום בנות תועלת עצמו, ואינו חושב לכלום את עצמו, ונתפסל כל עצמו ותשמיטתו, ונתפסל באלו אינו בעולם, כמו שכתוב (תהלים מד): בי עליך הנגנו כל היום; וזה בחינת (סדרהשנים ו): שחרות בעורב; ועל-ידי זה: סליק ויתב באילנא - שזוכה לבחינת תורה שבנגלה, כמו שכתוב (תהלים יח): ישח חשך סחרו - שסתרי תורה אדם זוכה להם על-ידי חשך, הינו מסירת-נפש, שמשחיר פניו בעורב, כי הם בחינת חשך על-שם עמק המשג. וזה בחינת: סליק ויתב באילנא - ששם מרור הגשמות, כמו שכתוב (נודע מסעם וף עט): כל נשמתין מאילנא דברקא ופקין, והוא בחינת עולם הבא, ששם אריכות ימים, כמו שכתוב (ישעיה מד): כימי עץ ימי עמי; וזה זוכה על-ידי תפלה, כי הקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתו של ישראל, ובשישראל מתפללין לפניו וממלאין תאוותו, אזי נעשה, בכיבול, בבחינת אשה, שהוא מקבל מענוג מעמנו, כמו שכתוב (במדבר כח): אשה ריח ניחוח לה' - על-ידי הריח-ניחוח שמקבל נעשה בבחינת אשה ו"נקבה חסוב גבר" (ידיה לא), שהקדוש ברוך הוא נעשה בבחינת מלכות נגלה, הינו מבחינה שהיה מתחלה בנסתר, עכשו נתגלה על-ידי התפלה, וקרא-ברך הוא ואוריתא בלא תר, ואז על-ידי התפלה נתגלה אוריתא, הינו סתרי אוריתא. תא חזי כמה נפיש חילא דאילנא - הינו כמה נפיש חילא דהאי סתרי תורה, שאין יכולים להתלכש בשום דבר מגבל, בשום גוף, אלא בפי שמשחיר פניו בעורב ונעשה בעורב על בניו:

כפי הצדיק מבקש ומחפש תמיד לנלות הרצונות של השם יתברך כי יש בכל דבר רצון השם יתברך, הן בכלל הבריאה, והינו מה שהשם יתברך רצה לברא את העולם בכלל, וכן בפרטי הבריאה, בכל דבר ודבר בפרט, יש רצון השם יתברך, והינו שהשם יתברך רצה, שזה הדבר יהיה כך: בתמונה הזאת וככה היה ובטבע הזאת, ודבר אחר יש לו בתמונה אחרת וכך אחר וטבע והנהגה אחרת. והצדיק מחפש ומבקש תמיד אחר אלו הרצונות, להשיג ולירד רצון השם יתברך בכל דבר, כגון: מפני מה היה רצון השם יתברך, שהיה לו כך ויבורה כזו, וכיון התמונה וזוהא הטבע והנהגה שיש לארץ, ולחפץ, ויתוש כגון הוא חלש כח מאד, ויש לו טבע ותמונה והנהגה אחרת. וכן בפרטי פרטיות, כגון בהאריה בעצמו: ממפני מה זה האריב של האריה צורתו כך, ויש לו כח וטבע וזוהא, ואריב אחר יש לו צורה אחרת וכך וטבע והנהגה אחרת. וכן בשאר כל הברואים שעולם - רומם, צומח, חי, מדבר - ששכלם יש שנויים רבים לאין מספר בין כל אחר לחברו, וכן בכל אחד ואחד בעצמו יש בו שנויים רבים בפרטי פרטיות בין כל איב ואיב. וכיצא כזה בעשבים ואילנות ושאר פרטי הבריאה, שכלם יש שנויים רבים מאד בתמונותיהם ובכחותיהם והנהגותיהם, והכל היה מחמת רצון הבורא יתברך שמו, שרצה שיהיה כך וזה כך. והצדיק מחפש תמיד אחר אלו הרצונות, ממשג ומוצא אותם על-ידי ההתפארות שמוצא בישראל בכלל ובפרט

ובפרט ובפרטי פרטיות. כי כל העולם כלו לא נברא אלא בשביל ישראל, כמו שאמרנו: בראשית - בשביל ישראל שנקרא ראשית; כי ישראל עלה במחשבה תחלה, רהינו שהשם יתברך צפה להתפארות והשעשועים שיקבל מישראל, כמו שכתוב (שעיה סט): ישראל אשר כך אתפאר; ובשביל זה ברא את כל העולם. נמצא, שכל העולם כלו נברא רק בשביל ההתפארות שיתפאר בישראל, וזה היה כלל הבריאה, רהינו שכלל הבריאה היה בשביל כלל ההתפארות שיקבל מישראל וכן פרטי הבריאה הוא בשביל פרטי ההתפארות של ישראל, כי יש בכל אחר ואחר מישראל ההתפארות בפרטיות, שהשם יתברך מתפאר עמו בפרטיות, ואפלו בפחות שבין ישראל, אפלו פושעי ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו, כי נקרא פושעי ישראל, יש בו התפארות פרטי, שהשם יתברך מתפאר עמו בפרטיות. וכן בפרטי פרטיות, כי יש בכל איבר ואיבר וכלל תנועה ותנועה של ישראל ההתפארות אחר, ויש לפעמים שאיזה פחות שבין ישראל עושה נענוע עם הפאה שלו, והשם יתברך יש לו התפארות גדול גם מזה. והצדיק, עליי שיקבש ומחפש תמיד, ומוצא ההתפארות שיש בישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, בכל איבר ותנועה של כל אחר ואחר מישראל כפי עליידיה יורע ופושע כל הרצונות של השם יתברך, שהיה לו בכל הבריאה, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, כי כל הרצונות של כל הבריאה, הכל היה בשביל ההתפארות של ישראל כפי, וכל דבר ודבר נברא הרצונות, כזה הכח וכוה הכבוע ותנועה כפי ההתפארות שיש בכל אחר מישראל. נמצא, כשיורע ומוצא ההתפארות שיש בישראל, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, יורע כל הרצונות שיש בכלל הבריאה ובפרטי הבריאה ובפרטי פרטיות. (כי ההתפארות שהשם יתברך מתפאר בישראל, הוא שרש הבריאה, הינו כלליות ההתפארות של כללות ישראל, מה שהשם יתברך מתפאר עם כלל ישראל, והו שרש כלליות כל הבריאה בכלל. וכן פרטיות ההתפארות, מה שהשם יתברך מתפאר עם כל אחר מישראל בפרטיות, והו שרש של אותו דבר הפרטי של הבריאה, שנברא בשביל זה ההתפארות. וכן בפרטי פרטיות, שההתפארות שהשם יתברך מקבל בפרטי פרטיות מכל איבר ותנועה של כל אחר מישראל, והו שרש של פרטי פרטיות של הבריאה, רהינו של כל איבר ואיבר בפרטי פרטיות של כל נברא ונברא. והכלל - כי עקר הבריאה היה בשביל ההתפארות שיתפאר עם ישראל, וזה ההתפארות הוא השרש והחיות של כל הבריאה, בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות, כי כל הרצונות של השם יתברך בבריאת עולמו, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, היה כפי ההתפארות שמקבל מישראל, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, שהיה שרש הבריאה נבראת בזאת התמונה וכוה הפור והתנועה שיש לכלליות הבריאה, כפי כלליות ההתפארות שמקבל מכלל ישראל, וכן כל דבר בפרט נברא כזה התמונה וכוה הכבוע, כפי פרטיות ההתפארות שמקבל מכל אחר מישראל בפרט, וכן בפרטי פרטיות כפי, ועליבן הצדיק, עליידי שמוצא

ההתפארות שהשם יתברך מקבל מישראל תמיד, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, עליידיה הוא יורע טעם כל הרצונות שהיה להשם יתברך בכל הבריאה, בכלל ובפרט וכו, כי כל הרצונות של הבריאה בכלל וכו, היה כפי ההתפארות שיקבל מישראל בכלל וכו כפי. והבן הדברים היטב, כי הם דברים עמוקים מאד, ומהם חובל להבין גדלת הבורא יתברך וגדלת ישראל וגדלת הצדיקים אמתים, איך הם מסתכלים בעולם, שיוצעים בכל עשב ועשב, וכן בכל נברא שבועולם, טעם תמונתו וכוה והנהגתו בפרטי פרטיות וכו, עליידי זה הארכתי לחור הדברים מגדל רכותם ועמקותם): ועליידי זה שהצדיק מגלה ההתפארות של השם יתברך, שמתפאר עם עמו ישראל, שעליידיה נתגלית כל הרצונות של הבריאה כפי, עליידיה נתגלה היראה והאהבה, כי עליידי התגלות ההתפארות נתגלה היראה, וכמו שעליידי התגלות ההתפארות של ישראל, שהם מתפארים עמו יתברך, עליידיה נופל יראה, כי ההתפארות של ישראל הוא בחינת תפלין, שנקראים פאר (מכאן יא), ועליידים נתגלה יראה, כמו שאמרנו חכמינו וכוהם לברכה (מכאן ו): מנין שהתפלין הם עו לישראל, שנאמר: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מפך. נמצא, שעליידי התגלות ההתפארות, שמתפארין ישראל עמו יתברך, עליידיה נופל יראה - כמו כן עליידי התגלות ההתפארות של השם יתברך שמתפאר בישראל, שזה בחינת תפלין של השם יתברך, כמו שאמרנו רבותינו וכוהם לברכה (סו) (מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין וכו, ואיתא שם, שהתפלין של השם יתברך כתוב בהם ההתפארות, שהוא יתברך מתפאר עם עמו ישראל, בראיתא שם, שהתפלין רמזי עלמא כתיב בהו: ומי כעמך ישראל וכו, כי מי גוי גדול וכו - עליידי ההתפארות הזאת מתגלה היראה של השם יתברך, רהינו ליראה מלפני יתברך, ועליידיה נתגלה היראה אפלו על שונאי שחק. כי באמת מלפני המלך בודאי הכל יראים וחרדים, אך אפייעליידין ביום הולדת המלך, ביום גנוסיה ומלכא, שלובש המלך בגדי התפארות, או נתגלה היראה יותר ויותר, כי אפייעליידי שגם קרם הכל היו יורעים מהמלך, עם כל זה מתפעל נפש הרואה יותר ויותר, כירוע. (פרוש, כי כל דבר שרואין בעצמם, מתפעל נפשו יותר מאם היה יורע אותו בדיעה לבד, כל ראה נמורה בעצמם, כמבא בפרים. בלוי: בשמשפון לאדם גדלת המלך, אפייעליידי שיועד הדברים בבור, אפייעליידין אין מתפעל נפשו כל כך להתרא כל כך מהמלך כמו כשה שרואה בעיני ממש את גדלת המלך. כשהוא לבוש בגדי התפארותו ומניח תפלין וכו, שאו נופל עליו יראה יותר, כי הנפש מתפעל יותר עליידי היראה.) ועליידי, עליידי שהצדיק מגלה ההתפארות שמתפאר בישראל, שזה בחינת יום הולדת המלך, יום גנוסיה ומלכא, רהינו שגדול בחינת המלכות, כי עקר בחינת המלכות הוא רק עליידי ישראל, שמקבלין מלכותו, כי אין מלך בלא עם, ואו, ביום הולדת המלכות, יום גנוסיה ומלכא, רהינו שנתגלה ההתפארות של ישראל, או מתפעל נפש הרואה, ונתגלה ונופל יראתו על כלם, ואפלו על שונאי שחק. וזה בחינת

מכל־שכן בעולם הזה, ואף־על־פירכּוֹ אֶצְלוֹ אֵינוֹ מֵאִיר כָּלֵל, אֲדָרְבָּא, הוּא חֹשֶׁךְ אֶצְלוֹ, וְהוּא מַחֲמַת עֲבִירַת הַמַּעֲשִׂים וְכִסְלֹת הַשֶּׁבֶל, שְׁעִלְיֵי מַעֲשִׂים רָעִים וְחֹחֶשֶׁךְ שְׂכָלוֹ בְּכִסְלֹת, דְּהֵנוּ דַּעוֹת וְנִפְסוּת וְחִכְמוֹת וְנִדְרִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעִי ה'): חֲכָמִים הָמָּה לְהִרְעֵי, וְלֹהִיטִים לֹא יִדְעוּ. כִּי עֲלִי־יֵי מַעֲשִׂיהֶם הָרָעִים אֵינֶם יְכוּלִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ כָּלֵל בְּשִׁכְלָם לְהִיטִיב, כִּי אִם לְהִרְעֵי, וְעֲלִי־יֵי כִסְלֹת הַשֶּׁבֶל, עֲלִי־יֵיהֶם אֵינוֹ יְכוּל לִרְאוֹת וּלְהִבִּין אֹרֶךְ הַצַּדִּיק:

ג וְהַתְּקִינָן לָהֶּם, לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כִּסְלֹת הַשֶּׁבֶל, הוּא עֲלִי־יֵי בְּחִינַת מִזְבֵּחַ, כִּי עֶקֶר יִנְיָקַת הַכִּסְלֹת, דְּהֵנוּ הַקְּלָפוֹת, הוּא רַק בְּבִחִינַת מִזְבֵּחַ (ע' וְדַר הַרְבֵּה קִלְטוֹ), הֵנוּ בְּחִינַת אֲכִילָה, כִּי שִׁלְחָנוּ שֶׁל אֲדָם מִכֶּכֶר בְּמִזְבֵּחַ (בְּרִית נח), וּמִשָּׁם עֶקֶר יִנְיָקָתָם. וְעַל־כֵּן אֶפְלוֹ אַחֵר אֲכִילַת אִישׁ תִּבְשָׁר, בְּהִכְרַת שְׁהִיָּה לֹא בְּלִבּוֹ הִרְעַת קֶצֶת אַחֵר הָאֲכִילָה, וְהוּא מַחֲמַת שְׁנִינְקַת הַכִּסְלֹת הוּא מִשָּׁם, אֲךֹ צָרִיד שֶׁלֹּא לִמֵּן חִיּוֹת לְהַקְלָפוֹת, כִּי אִם כְּרִי חִיּוֹנוֹ בְּצִמְצוּם וְלֹא יוֹתֵר, וְאִי כִשֶּׁה־מִּזְבֵּחַ בְּחִסְקוֹ, הֵנוּ שֶׁהָאֲכִילָה בְּכִשְׁרוֹת כְּרֹאיוֹ, אִי נִכְנָעִים הַקְּלָפוֹת, הֵנוּ הַכִּסְלֹת, כִּי אֵינוֹ נוֹתֵן לָהֶם כֹּחַ וְחִיּוֹת כִּי אִם כְּרִי חִיּוֹנוֹ בְּצִמְצוּם, שֶׁהוּא מִכְרַת לִמֵּן לָהֶם, כִּידְעָה, אֲבָל אֵינוֹ נוֹתֵן לָהֶם שׁוּם כֹּחַ וְחִיּוֹת יוֹתֵר מִכְּרִי חִיּוֹתָם. וְעַל־כֵּן עֲלִי־יֵי אֲכִילָה בְּכִשְׁרוֹת נִכְנָע הַכִּסְלֹת, וְחִירוּמָם הַשֶּׁבֶל, כְּמוֹ שֶׁמֻּצָּנוּ בְּמִרְא (כ"ג ע"ב) בְּכִשְׁרֵי דְּבִעָא רַבָּא מִרְבַּע נִחְמָן וְכוּ': לְצַרָּא אֲמַר לֵה וְכוּ', וְהָאִי דְּלֹא אֲמַרֵּי לֵךְ כְּאוֹרְתָא, דְּלֹא אֲכִיל בְּשָׂרָא דְּחִוְרָא וְכוּ'. נִמְצָא, שְׁעִלְיֵי שֶׁלֹּא אֲבָל, לֹא הִיָּתָה דַּעַתוֹ צְלוּלָה, כִּי עֲלִי־יֵי הָאֲכִילָה נִכְנָע הַכִּסְלֹת וְנִתְגַּדֵּל הַשֶּׁבֶל, אֲבָל כְּשֶׁאֲכֹכַל כּוֹלָל וְסוֹבָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת פָּנִים הַמְּזוּבָּת, אִי יוֹנְקִים הַקְּלָפוֹת, דְּהֵנוּ הַכִּסְלֹת, יוֹתֵר מִכְּרֹאיוֹ, וְאִי מִתְגַּבֵּר הַכִּסְלֹת עַל הַשֶּׁבֶל, אֲבָל עֲלִי־יֵי אֲכִילָה כְּרֹאיוֹ נִכְנָעִין כְּנ"ל. וְהוּא בְּחִינַת (בְּרִית נח): מִזְבֵּחַ בְּחִלְקוֹ שֶׁל כּוֹרֶה, זֶה בְּחִינַת (וְהָלֵם ק"א): טָרֶף נִתֵּן לִירֵאִיו, בְּחִינַת אֲכִילָה בְּכִשְׁרוֹת, שְׁעִלְיֵיהֶם מִכְּנִיעִין וְסוֹרְפִין אוֹתָם, הֵנוּ אֵת הַקְּלָפוֹת וְהַכִּסְלֹת; אֲבָל עֲלִי־יֵי פָנִים הַמְּזוּבָּת, הֵנוּ פָנִים הָאֲכִילָה, עֲלִי־יֵיהֶם נוֹתֵן כֹּחַ לְהַכִּסְלֹת, וְנִעֲשֶׂה מִ"טוֹרֶף" טוֹרֶף הִרְעַת, שְׁמַחְבֵּר עֲלִי־יֵי זֶה כְּנ"ל:

ד וְלִהְיוּ שְׂלִים פָּנִים הַמְּזוּבָּת הוּא עֲלִי־יֵי גֵרִים, כִּי כָל הָעֲבוּדֵי זֶרָה אֵין לָהֶם כֹּחַ כִּי אִם פָּנִים הַמְּזוּבָּת, וְהוּא שְׂכָתוּב (מִלְאִי א'): כָּל מְקוֹם מִקְדָּר וּמִנֵּשׁ לְשִׁמִּי, כִּי אֵף שֶׁהֵם עוֹבְדֵי עֲבוּדֵי־זֶרָה, כָּל כֹּחֵם הוּא בָּא מִפָּנִים חִלְקֵי הַמְּזוּבָּת, וְעַל־כֵּן אִמֵּר הַשֵּׁם יִחְבְּדֵם: מִקְדָּר וּמִנֵּשׁ לְשִׁמִּי, כִּי כֹחֵם הוּא מִהִנְיָוִין הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַמְּזוּבָּת דִּקְדָּשָׁה שֶׁנִּפֵּל לָשֵׁם; וְעַל־יֵי תְּגִירִים, עֲלִי־יֵי שֶׁכָּל אַחֵר מִשְׁלִיד אֲמוֹנָתוֹ וְחוֹלֵךְ אַחֵר אֲמוֹנַת יִשְׂרָאֵל, עֲלִי־יֵיהֶם מִכְּנִיעַ הָעֲבוּדֵי־זֶרָה, שֶׁנִּעֲשֶׂה מִפָּנִים חִלְקֵי הַמְּזוּבָּת, וְאִי חוֹרֵין נִיצוּצֵי חִלְקֵי הַמְּזוּבָּת לְמִקְוָם וְנִשְׁלֵם הַמְּזוּבָּת:

וְהוּא בְּחִינַת (בְּרִית נח): לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טָרֶף, וְהֵם חִלְקֵי יִשְׁתָּה; וְחִירוּמָּה: וְנִכְסֵי עֲמִמָּא יִירֹת. יֵאָכֵל טָרֶף זֶה בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַמְּזוּבָּת, בְּחִינַת: מִזְבֵּחַ בְּחִלְקוֹ שֶׁל כּוֹרֶה כְּנ"ל, וְהוּא נִעֲשֶׂה עֲלִי־יֵי: וְנִכְסֵי עֲמִמָּא יִירֹת; הֵנוּ עֲלִי־יֵי גֵרִים, כְּמוֹ

(וְהָלֵם ט"ו): עַל יִשְׂרָאֵל גָּאוֹתוֹ - כְּשֶׁנִּגְלָה גָּאוֹתוֹ וְחִפְּאוֹתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, אִי: וְעַד בְּשִׁתְּקִים. עַד זֶה בְּחִינַת יִרְאָה כְּנ"ל: מִיָּין שְׁתַּחֲפִּילִין הֵם עַד וְכוּ', דְּהֵנוּ שְׁתַּחֲפִּילָה יִרְאָתוֹ אֶפְלוֹ עַל שְׁנֵאִי שִׁחָה, כִּי מִתְפַּעֵל נִפְשׁ הִרְאָה כְּנ"ל. וְעֲלִי־יֵי הַתְּגִלּוֹת הַתְּפָאֲרוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּגִלּוֹת הִירְאָה, עֲלִי־יֵיהֶם נִתְגַּלָּה הִרְצוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֶהְבָּה, כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ בְּיוֹם גְּנוּסִיא דְּמִלְכָּא, שְׁלוּבִשׁ בְּגִדֵי הַתְּפָאֲרוֹת, שֶׁאֵין נוֹפֵל יִרְאָה גְּדוּלָה עַל כָּלֵם, וְהֵבֵל תְּרִידִים וְחִתִּים מִפָּנֵי, שְׁאֵת־רֶכֶךְ מְגַלָּה הַמֶּלֶךְ רְצוֹנוֹ לְכָל אַחֵר וְאַחֵר, וְכִתְלֵם וְנוֹתֵן מִתְּנוֹת לְכָל אַחֵר וְאַחֵר לְפִי כְבוֹדוֹ, כְּפִי רְצוֹן הַמֶּלֶךְ וְאַהֲבָתוֹ שִׁישׁ לוֹ לְכָל אַחֵר וְאַחֵר, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֶהְבָּה. וְכִמוֹ שְׁעִלְיֵי הַתְּגִלּוֹת הַתְּפָאֲרוֹת שְׁמַחְלִין הַצַּדִּיקִים, שְׁמַחְפָּאֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עִם יִשְׂרָאֵל, עֲלִי־יֵיהֶם הֵם מְגַלִּין הִרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שִׁישׁ כָּל דָּבָר וְדָבָר כְּנ"ל. כֵּן בְּיוֹם גְּנוּסִיא דְּמִלְכָּא, שֶׁאֵין הוּא הַתְּגִלּוֹת הַתְּפָאֲרוֹת, אִי הוּא הַתְּגִלּוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי אֲתִרְכֶּךְ הוּא מְגַלָּה רְצוֹנוֹ לְכָל אַחֵר וְאַחֵר וְנוֹתֵן לָהֶם מִתְּנוֹת וּמִרְוּמִם קֶרֶן, לְכָל אַחֵר וְאַחֵר כְּפִי רְצוֹנוֹ כְּנ"ל. וְהוּא בְּחִינַת הַתְּגִלּוֹת הָאֶהְבָּה, כִּי מִתְחַלָּה, כַּעַת הַתְּגִלּוֹת הַתְּפָאֲרוֹת, נִפֵּל פִּתְרוֹ וְיִרְאָתוֹ עַל כָּלֵם, וְאַתְרִכֶּךְ, כְּשֶׁרְאוּסִים רְצוֹן הַמֶּלֶךְ וְקִרְבָּתוֹ לְכָל אַחֵר וְאַחֵר, עֲלִי־יֵיהֶם מִתְקַרְבִּים אֵלָיו וְאוֹהֲבִים אוֹתוֹ. (פִּרְשֵׁי): כְּמוֹ שְׁעִלְיֵי הַתְּפָאֲרוֹת שְׁמַחְלִין יִתְבָּרֵךְ מִתְפָּאֵר עִם יִשְׂרָאֵל, עֲלִי־יֵיהֶם הֵם הִרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה כְּנ"ל, כְּבוֹרְכֵין עֲלִי־יֵי הִרְאָה, שֶׁנִּעֲשֶׂה בְּהַתְּגִלּוֹת הַתְּפָאֲרוֹת הוּא כְּנ"ל, עֲלִי־יֵיהֶם נִתְגַּלָּה אֲתִרְכֶּךְ הִרְצוֹן, שְׁמַחְפָּאֵר הַמֶּלֶךְ אֲתִרְכֶּךְ לְכָל אַחֵר וְאַחֵר וְקִרְבָּתוֹ בְּרְצוֹנוֹ וְכוּ' כְּנ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֶהְבָּה כְּנ"ל. וְנִמְצָא, שִׁירָאָה וְאַהֲבָה וּמִשְׁכִּין עֲלִי־יֵי הַצַּדִּיק, שְׁמַחְלֵה הַתְּפָאֲרוֹת, שְׁעִלְיֵיהֶם מוֹצֵא כָּל הִרְצוֹנוֹת שְׁהֵי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כָּל הַבְּרִיאָה וְכוּ' כְּנ"ל, שְׁעִלְיֵיהֶם נִעֲשֶׂה יִרְאָה (וְאַהֲבָה כְּנ"ל). וְזֶה בְּחִינַת כִּי תִפְאֶרֶת עֲזָמוֹ אִתָּה, וְכִרְצוֹנְךָ תִּרְוֶם קֶרֶנוֹ. (וְהָלֵם ט"ז): תִּפְאֶרֶת עֲזָמוֹ זֶה בְּחִינַת הִירְאָה, שְׁתַּחֲפִּילָה עֲלִי־יֵי הַתְּגִלּוֹת הַתְּפָאֲרוֹת כְּנ"ל, כִּי עַד הוּא בְּחִינַת יִרְאָה כְּנ"ל, וְאִי: בְּרִצְוֹנְךָ תִּרְוֶם קֶרֶנוֹ; כִּי מְגַלָּה רְצוֹנוֹ וּמִרְוּמִם קֶרֶן שֶׁל כָּל אַחֵר וְאַחֵר כְּנ"ל, שְׁעִלְיֵיהֶם הַתְּגִלּוֹת הָאֶהְבָּה כְּנ"ל. נִמְצָא, שְׁהַצַּדִּיק מְגַלָּה הִירְאָה וְהָאֶהְבָּה:

ב וְכְּשֶׁנִּחְשָׁד אֶצְלוֹ אַחֵר הִירְאָה וְהָאֶהְבָּה בְּחִינַת (יִשְׁעִי ה'): אֶלְכִישׁ שְׁמִים קִדְרוֹת וְשׁוֹק אֲשִׁים כְּסוּתָם; שְׁמִים זֶה בְּחִינַת אִשׁ וּמִים, הֵנוּ יִרְאָה וְאַהֲבָה, נִתְלַבְּשִׁים בְּקִדְרוֹת וְנִתְשָׁכִים וְנִתְפָּסִים בְּשִׁחָה, דְּהֵנוּ שְׁתַּחֲפִּילָה אֶצְלוֹ הִירְאָה וְהָאֶהְבָּה - זֶה מַחֲמַת שְׁתַּחֲפִּילָה אֶצְלוֹ אֹרֶךְ הַצַּדִּיק, שְׁמַחְמִינוּ מִקְבִּלֵין יִרְאָה וְאַהֲבָה כְּנ"ל. כִּי לְפָעִמִּים יֵשׁ שְׁתַּחֲפִּילָה אֶצְלוֹ אַחֵר אֹרֶךְ הַצַּדִּיק, וְאֵינוֹ וּזְכָה לְהִבִּין וּלְרְאוֹת אֹרֶךְ הַגְּדוֹל, וְאֵף שֶׁהוּא אֶצְלוֹ הַצַּדִּיק, אֵינוֹ יְכוּל לְסַמֵּעַ וּלְהִבִּין וּלְרְאוֹת אֹרֶךְ הַגְּדוֹל שֶׁל הַצַּדִּיק, שְׁעִלְיֵיהֶם יוֹכֵל לְכוּא לְחִלְקֵי הַטּוֹב. וְכִמוֹ שֶׁמֻּצָּנוּ גַּבִּי עֶרְוִין, שְׁמִקְוָם מַעֲרַת הַמִּכְבָּלָה, שֶׁהוּא שְׁעַר גִּי' עֶרְוִין, שְׁדֶּרֶךְ שֶׁם עוֹלִין כָּל הַנִּשְׁמוֹת, וְאוֹרֵן גְּדוֹל מֵאֹד, אֵף־עַל־פִּירְכּוֹ אֶצְלוֹ הִיָּה מְקוֹם חֹשֶׁךְ וְאַפְלָה, וְעַל־כֵּן מְכֹר בְּשִׁמְחָה דְּבָה לְאַבְרָהָם, כְּמוֹכָא (וְדַר ח"י ש"ה ע"ב), וְכְמוֹכֵין כְּשֶׁנִּחְשָׁד אֹרֶךְ הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא מֵאִיר כָּל הָעוֹלָמוֹת,

קונה לו רעים רבים מאד, כי הם כלולים מהרבה נפשות, שעלידיהם מתרבה ביותר בחינת האויר הנח והנדב כנ"ל. ואוי, בשהאוי נח ונד, אוי בשפדבר זה שכול לדבר דבור הישראלי, הינו דבור הקדוש, אוי זה הדבור נכתב ונתקק בהאוי, בבחינת (החלים מה): לשוני עט סופר מהיר; ואוי הולך הדבור ונשמע למרחוק בבחינת (אסתר ב): ושמעו הולך בכל המדינות; כי מחמת שהאוי נח ונד יכולים לשמע למרחוק, ואוי זה הדבור נכתב בספרים של העכו"ם, מדינה ומדינה בבחבה, ואוי מוצאים העכו"ם בספרים הפך אמונתם, כמו שמצינו כמה גרים שנתגזרו מחמת זה, מחמת שמצאו בספרים הפך אמונתם. ומאין בא עלידי הדבור של הצדיק, שנתקק ונכתב בהאוי בבחינת: לשוני עט סופר מהיר; והאוי היה נד ונח עלידי בחינת: הון יסוף רעים רבים; עד שהלך הדבור בבחינת: ושמעו הולך בכל המדינות, ונתקק ונכתב שם בספרים, ועלידי בחינת זאת מצאו בספרים הפך אמונתם, ועלידיהם נתגזרו, כמו שמספרין מבמה גרים שנתגזרו עלידיהם, עלידי שמצאו בספרים הפך אמונתם, וכל זה נמשך מבחינת הנ"ל כנ"ל: וזה בחינת (אסתר ב): וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי. מרדכי הוא בחינת הכפירה בעבודת זרה, כמו שכתוב: איש יהודי; כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מסכת ט): כל הבוחר בעכו"ם נקרא יהודי, הינו שהתבדלים שהגיד מרדכי, שהם דבורים של כפירת עכו"ם, הם נכתבים בהאוי, עד שנמצא כתוב בספרים כנ"ל. והוא: וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי - שהתבדלים אשר הגיד מרדכי, שהם דבורי אמונה של הצדיק האמת, נמצא כתוב בספרים, כי הדבור של הצדיק הלך למרחוק, עד שנכתב ונתקק שם בספרים, שעלידיהם נמצא בספרים הפך אמונתם, כי נמצא בספרים הדבורים קדושים אשר הגיד מרדכי, שהוא בחינת הצדיק כנ"ל. והוא: וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי, כנ"ל. ואוי, בשבאים אלו העכו"ם ומוציאים שם הפך אמונתם, מזה געשים גרים, בבחינת (אסתר ב): ויפכים מעמי הארץ מתיהרים:

ו אך מאין בא, שאלו דקא ימצאו בספרים הפך אמונתם ויתורו ויכירו אמונת ישראל, והאחרים אינם מוצאים כלל ונשארים באמונתם. אך דע, שזה מחמת בחינת הפוכ, הכבוש תחת ידם, הינו בחינת חלקי נשמות ישראל הכבוש אצלם, כי כל הפוכ הוא רק בחינת נשמות ישראל, הינו בשמחגרים העכו"ם ואינם מניחים לישראל לעשות מצוות, כמו שהיה נמצא, שגזרו שלא ימולו את בניהם וישחילו את השבת (ע"ר ר"ב, ב"ב פ"ב סעיף ז), נמצא, שהפוכ שהיו ישראל צריכין לעשות, הוא כבוש תחת ידם, וכן בשמועין את ישראל מעבודת השם ויחברך עלידי גרמא שגומין עלידי המסים וארנוניות שמטילין עליהם, וכן עלידי שמועין טובות מישראל, שעלידי כל זה נבקש הפוכ תחת ידם, ודינו חלקי נשמות ישראל, וכתחלה זה הפוכ הכבוש אצלם וזכר שבא במקום קדוש ועליון מאד, אך אחר כך הם מתגברין

כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ב דף כב. ג): קטן, וכתבה מקומה) לענין ירשת הגר: כל הקורם בנכסי הגר - זכה:

ה אך איך אפשר לעשות גרים, והלא הם רחוקים מאד מקרשת ישראל, ומאין בא זאת שיבוא להם על הדעת שיתגזרו. אך דע, שזה נעשה עלידי בחינות (משלי י): הון יסוף רעים רבים; הינו עלידי צדקה שנותן לחלמידיהם, שהוא כלל מבמה נפשות ישראל, כי באמת, איך אפשר לעכו"ם לבוא לאמונת ישראל, והלא הם רחוקים מאד מישראל, ואיך אפשר לדבר להם שישמעו ויבואו להאמונה הקדושה, אך כמו בשאחד רחוק מאד מהביר, ואי אפשר לדבר אליו שישמע, צריך לכתב לו בחב, בן צריך לשלח בחינת בחב להם, עד שיוכלו לשמע, אף שהם רחוקים. כי עקר חוש השמיעה הוא מחמת שאותיות הדבור נתקקם באוי, והאויים מכים זה בזה, עד שבא לאון השומע, ועליבן בשהאוי נח ונד וצולל, אוי בשפדבר אחר שיכול לדבר, אוי נשמע הדבור למרחוק, כמו שרואין בחוש, אבל בשש רוח סערה, אוי אי אפשר לחברו לשמע, כי הרוח מבלבל ומפריד חלקי האויים ונתפזרים, עד שאי אפשר לחברו לשמע אפלו הקול, מכל שבח הדבור בעצמו:

ועלידי צדקה הוא לוקח נפשות, כי לוקח לעצמו רעים ואוהבים, כמו שאמר מנחם (כ"ב יא): אבותי גזזו ממון, ואני גזזתי נפשות. נמצא, שכל מה שנותן צדקה ליותר אנשים, עלידיהם הוא קונה לו רעים יותר, ועלידי זאת האהבה, שקונה עלידי הצדקה, עלידיהם נודף האוי, וכל מה שנותנים ליותר אנשים צדקה וקונה אהבה עם יותר אנשים, עלידיהם נתרבה יותר האוי הנח והנד, כי אהבה הוא אהבה קדוה רוחא ברוחא, דהינו רוח האוהב ברוח הנאהב, שזה בחינת אויר הנח, שרוחם נחים זה מזה, כי אין רוח רעה, שהוא שנאה, שפירד ביניהם, כי השנאה היא בחינת רוח רעה, כמו שכתוב (שופטים ט): וישם ה' רוח רעה בין אבימלך ובין אנשי שבם; ופרש רש"י: שנאה. נמצא, ששנאה הוא בחינת רוח רעה, כלכל האוי, שעלידיהם אין יכולין לשמע הדבור. ולהפך, אהבה ורעות הוא בחינת אויר הנח והנד, שעלידיהם נשמע הדבור למרחוק, וזה נעשה עלידי צדקה, בחינת: הון יסוף רעים רבים, שעלידי צדקה הוא לוקח לו רעים ואוהבים, שעלידיהם נעשה בחינת האוי הנח והנד כנ"ל. וכל מה שמרבה לתן צדקה ליותר אנשים, נתרבה ביותר בחינת האוי הנח והנד, כי בשנותן צדקה לאיש אחר, נמצא שקונה לו אוהב אחר, ואוי נתרבה רוחו ברוחו, ונעשה ששם קטן של אויר הנח והנד, ובשנותן צדקה לשני אנשים, נעשה ששם יותר גדול של אויר הנח והנד, וכן כל מה שמרבה לתן ליותר אנשים וקונה לו רעים ואוהבים יותר, בבחינת: הון יסוף רעים רבים, נתגדל ונתרבה יותר ויותר השטת של האוי הנח והנד; ועליבן העקר לתן צדקה לצדיקים אמתים ולעניים הגונים, שכלולים מבמה נפשות ישראל, כי כזה הוא מגדיל מאד השטת של האוי הנח והנד כנ"ל, כי בצדקה שנותן להם לבר הוא

ז ודע, שלפעמים, בשהרע רואה שהטוב משחוקק וממשדך עצמו ורוצה לחזור למקומו, אזי הם מחנברים על הטוב ביותר ומביאים אותו לחוד העלמה יתרה, דהינו שמתחילים לחשב מחשבות על זה הטוב, ועל-ידיהו מכניסים את הטוב בתוך העלם והסתר יותר בפנימיות מחשבתם, ואזי יוצא הטוב על-ידי הולדה שמולידים, כי הטוב הוא גנוז ונעלם בפנימיות מחשבתם ומחם כנ"ל, ומשם ההולדה, ועל-כן יוצא הטוב כורע הילודים, ואזי אין ב"ח בהרע של הילודים להתגבר על הטוב שבחובם, ואזי יוצא הטוב על-ידי הילודים, ונעשו גרים. וזה בחינת (תהלים טו):

ה' יספר בכתב עמים, זה ילד שם סלה. בכתב - זה בחינות הטוב, שיוצא על-ידי בחינת הכתב כנ"ל. והיו: זה ילד שם סלה - שנתלבש הטוב בהילודים ויוצא על-ידם כנ"ל. וזה שפרש רש"י: זה ילד שם - שהם ישראל שנתמנעו בעצמם, הינו בחינת הטוב הבכוש אצלם, שהוא בחינת חלקי נשמות ישראל כנ"ל. וזה בחינת: לא ישוב עוד יאכל טרף - זה בחינת שלמות המופת כנ"ל; ודם חללים ישתה, ותרוממו: ונכסי עממיא יירת - הינו בחינת גרים כנ"ל. וזה: ונכסי עממיא - הינו בחינת הטוב שנתבסס אצל העצום, שהביאו אותו בהעלם והסתר בפנימיות מחשבתם כנ"ל, שיוצא על-ידי ורע הילודים ונעשין גרים, ועל-ידיהו נשלם המופת כנ"ל:

מחנברין על זה הטוב ובוכשים אותו תחת ידם, עד שנחפס ונקשר אצלם, עד שהטוב בעצמו שוכח מעלתו, ועל-ידי הכבוד הישראלי, שיוצא ונכתב בספריהם כנ"ל, אזי זה הטוב הכבוש שם מוצא אותו בספריהם, דהינו שמוצא שם הפך אמונתם, ואזי נזכר זה הטוב את מעלתו, איד שבא מקום עליון מאד, דהינו שהוא חלקי נשמות ישראל, שכל העולמות נבראו בשבילם, והמה היוצרים יושבי נטעים עם המלך במלאכתו (והרי הים א' ד), כי הקדוש-ברוך-הוא נמלך עם נשמות ישראל לברא את העולם (כ"ד פ"ח סדרת רות פ"ב), ואזי מתחיל זה הטוב להצטער ולהתגעגע על אשר נפל מקום גבוה כזה, ועתה היא כבושה בידם, ויבוא, חס ושלום, לבליין והפסד, ורוצה להמשיך ולחזור למקומו; ומחמת שבער נקשר ונתפס מאד הטוב אצלם בקשרי קשרים, על-כן בשמחתו הטוב לחזר, אזי מושך ותולש עמו עוד מהרע שלהם. וזה הוא בחינת הגרים שפאים להתגבר, שהם בחינת הרע שנתלש מהם עם הטוב, על-ידי שתור הטוב למקומו, כי אי אפשר להטוב לחזר בעצמו, מחמת גדל ההתקשרות שנתקשר ונתהדרק שם מאד, ובהכרח שיחלש עמו מהרע, וזה הוא בחינת הגרים:

וזה בחינת (ישעיה סד): זה יכתב ידו לה' - פרש רש"י: אלו בעלי-תשובה, הינו בחינת הטוב, ששכח וחזר למקומו. וזה נעשה על-ידי בחינת כתב כנ"ל, בחינת: ומוצא כתוב אשר תגיד מרדכי כנ"ל. ובשם ישראל יבנה - אלו הגרים, כי על-ידי ששכח וחזר הטוב, על-ידיהו נעשה גרים כנ"ל:

וזהו: בכתב ישראל לא יכתבו, ואל ארמת ישראל לא יבאו (יחזקאל י'): הינו בשאין בחינת כתב ישראל, שעל-ידי נעשין גרים כנ"ל, על-ידיהו: ואל ארמת ישראל לא יבאו - הינו שאין זוכים לשלמות המופת, שנקרא מופת ארמה (סמות כ' ח' כ"ד פ' יח), ששלמותו על-ידי גרים כנ"ל. וזהו (דברים כח): הכל בכתב מיד ה' עלי השביל, כי שלמות השכל הוא על-ידי כתב כנ"ל, כי על-ידי כתב כנ"ל, בחינת: ומוצא כתוב אשר תגיד מרדכי כנ"ל, על-ידיהו נעשין גרים, ועל-ידי גרים נשלם המופת, ועל-ידי שלמות המופת נשלם השכל כנ"ל. נמצא, שעל-ידי בחינת הכתב כנ"ל נשלם השכל, וזהו: הכל בכתב מיד ה' עלי השביל, כנ"ל. וזהו: לתמן עולם במלכות שדי, וכל בני בשר יקראו בשמך - זה בחינת תשובה, שחוזר הטוב למקומו כנ"ל, כי שדי הוא בחינת תשובה, ששכח בתשובה על פגם עבודה-זרה, כי שדי הוא בחינת: שיש די באלקותי לכל בריה, ואין צריך לשום עבודה אחרת. להפנות אליו כל רשעי ארץ - זה בחינת הגרים. יבירו וירעו כל יושבי חבל - זה בחינת שלמות הדעת שנגעשה על-ידיהו כנ"ל: וזהו: ויהי שדי בצריך, ובסוף תועפות לך (איוב כב) - שעל-ידי בחינת כסף תועפות, הינו בחינת: הון יסוף רעים רבים, שעל-ידיהו נעשה אויר מעופף, שגורבדף האויר כנ"ל, על-ידיהו נעשה בחינות שדי, הינו תשובה וגרים, כי שדי הוא בחינות תשובה כנ"ל:

רש"י:

ח וזה פרוש (כ"ד ע'): רב ספרא

משתעי: ומנא חדא

היה קאולינא בספינתא,

וחזינן ההוא כורא, דאפיק

רישא ספיא, ואית לה קרני,

וחקק עליה: אנא בריה קלה

בריה קלה. מבריות קטנות שנים: לפוסת דליות. שיאכלני היום. עזא דיקא. שכל מה שיש בנפשה יש בים, חזן מן החלדה. בשיטת חלון: דבחישא. חופרת תם: בצנניה לבקש אתר מנוחה:

שבים, והוינא שין פרסת, ואולינא לפסא דליותן. אמר רב אשי: ההוא עזא דיקא הוי, דבחישא ואית לה קרני:

חזינא האי כורא דאפיק רישא ספיא וכו'. כורא - זה בחינת הטוב, שהם חלקי נשמות ישראל עם הגרים כנ"ל, כי הגים אסיפתן הוא מטהרתן (ע' חילן כו'), זה בחינת חלקי הנשמות בחינת: רוחו ונשמתו אליו יאסף (איוב לז), ובחינת גרים, בבחינת (תהלים טו): גריבי עמים נאספו; ועל שם זה התכבסו נקראים בעלי-אספות (סד"ה כ'), שהם מאספים הטוב עם הגרים. וזה הטוב עם הגרים אפיק רישא ספיא - הינו שמוציא את השכל משטיפת המים הידונים, שהוא הבסילות השוטף על השכל כנ"ל. והיו לה קרני, וחקק עליה: אנא בריה קלה שבים, והוינא שין פרסי, ואולינא לפסא דליותן. קרנא - זה בחינת צדקה שהוא

להם יעקב אביהם - הינו תוכוח השכל, שמוכיח את החמרים, שהם כלי המעשה, שהוא תולה הסרחון בכלי המעשה. וזה: אתי שכלתם - שעלי-יד המעשים העכורים גורמים כליון והפסד להשכל. יוסף אינגו - זה בחינת: הון יסף רעים רבים, הנ"ל. ושמעון אינגו - זה בחינת: ושמעו הולך בכל המדינות, הנעשה עלי-יד בחינת הון יסף הנ"ל. ואת בנימין תקחו - זה בחינת: מוצח בחלקו של טורף, שהוא בנימין, שעקר שלמות השכל חלוי בזה הנ"ל, דהינו שהשכל מוכיח ואומר, שעקר החסרון שנתעבר הפח הוא חלוי רק בכלי המעשה, דהינו צדקה, שהיא תלויה במעשה, בחינת (שעה טובה) והיה מעשה הצדקה; שעלי-ידה נשלם השכל הנ"ל, כי בפגועתו צדקה, עלי-ידה נעשין גרים הנ"ל, ועלי-ידה נשלם המוצח, שהוא בחינת שלחנו של אדם, דהינו שאוכין לאכל בקדשה, ואזי נשלם השכל, ואזי זוכין לראות אור הצדיק, ועלי-ידה מקבלין ממנו יראה ואהבה הנ"ל:

יח

רשכ"ח:

הרשליחא. ארנו: דמקרי בידשא. דר שמו: בר אמורא: אדם שיוצא לשוט במים: בעי דנשטמה לאשטא. שבעש לחתך וכו'. ורק לת חלא. חסין, וברח מריחו לים: למשדא כה. להנענ: כו:

דכו'י דמקרי בידשא. נחית בר אמוראי לאתנוי, ורגש. ובעי דנשטמה לאשטמה, וזרק זיקא דחלא ונחת. נפק ברת-קלא ואמר: מאי אית לכו בהרי קרטליא דרביהו דרבי חנינא בן דוסא, דעתידה לשדא תכלתא כה לצדיקי לעלמא דאתי (בבא כזרא עד):

לשון רבנו זכרנו לזכרה

רבי יונתן משתעי: זמנא תרא הוי קאזילנא בספינתא, וחזינא האי קרטליא וכו':

א דע, כי לכל דבר יש תכלית, ותכלית יש עוד תכלית אחר, גבוה מעל גבוה. למשל: תכלית בגן הבית - כדי שיהא לאדם מקום לנוח, ותכלית המנוחה - כדי שיוכל בבית הזה לעבור את השם, ותכלית העבודה וכו'. ותכלית של כל דבר הוא מחבר להמחשבה והשכל יותר מהדבר שזה התכלית בא ממנו, וקרוי התכלית להמחשבה בקרוי יותר מהדבר, כי סוף מעשה - במחשבה תחלה. נמצא, שהסוף והתכלית הוא תחלה במחשבה וקרוי לה, ומהתכלית נשלשל המעשה. למשל: בשעולה במחשבה לבנות לו בית, בוראי הבית אינו נבנה בבת-אחת, אלא צריך להכין עצים ולסמח ולבנות כל עץ ועץ לפי צרכו, ואחר-כך נבנה ונשלם הבית. נמצא שלמות

שהוא בחינת: הון יסף רעים הנ"ל, שהוא עקר הערן העקיף לעולם הבא, כמאמר מנבו (כ"א): אבותי גנזו למטה, ואני גנזתי למעלה. ותקח עליהו - הינו עלי-יד העדקה נעשה חקיקה, בחינת הכתב הנ"ל הנ"ל, בבחינת: ושמעו הולך בכל המדינות, להטוב תבבוש בין העכורים ומעוררו בתשובה לשוב לשרשו, כי הטוב זוכר את עצמו. אלא בריה קלה שבבים - הינו שאני למעלה מכל העולמות. גם - הינו הפ"ס הוא ארבע עולמות, יו"ד הוא בחינת התבונה, שמתפשט בכל העולמות, כמו שכתוב (תהלים קד): כלם כחכמה עשית. וזהו: בריה קלה שבבים - הינו שקמו שהרבר תקל הוא צף למעלה, בן הנשמה, שהוא הטוב, הוא למעלה מכל העולמות. ותוניא שין פרסה - דהינו שהנשמה נזכרת, שהיתה בבחינת: ישראל עלה במחשבה תחלה, ותקדושי-בריהו נמלך בה בבריאת העולם, בבחינת: המה היוצרים יושבי ימעים עם המלך במלכותו - שנמלך בגשמותיהן של ישראל בפשע בריאת העולם. דהינו שהיא נזכרת, שהיתה במעלה גדולה כזו הנ"ל, ועתה היא הולכת לכליון והפסד, חס ושלום. ש"ן זה בחינת המחשבה, שנחלקת לשלש ראשים: מחשבות שכליות, מחשבות מדותיות, מחשבות מעשיות. פרסה - בחינת רגל, הינו עצה, כמו (שם ט"א): וכל העם אשר ברגליך - הנמשכים אחר עצתך. הינו שהנשמה נזכרת, שהיתה תחלה במחשבה, ובה נמלך ונתנועץ בבריאת עולמו. והשתא אזילנא לפסא דלוינת - הינו לכליון והפסד, חס ושלום, ועלי-ידה מתקמת על עצמה ונתעוררת לשוב לשרשה הנ"ל, ונעשין בעלי-תשובה וגרים הנ"ל. אמר רב אשי: האי עזא דימא דבתישא ואית לה קרני - עזא זה בחינת עז, הינו יראה, בחינת: כי תפארת עצמו אמה הנ"ל. דבתישא - הינו בחינת הצדיק, שמתפשט תמיד אחר ההתפארות שבכל אחר מישראל הנ"ל. ואית לה קרנא - הינו בחינת: וברצונך תרום קרנו; הינו האהבה שנתגלה עלי-יד הצדיק הנ"ל, כי עלי-יד כל בחינות הנ"ל נתגלה אור הצדיק, שעלי-ידה זוכין ליראה ואהבה הנ"ל:

ט וזה: ויהי הם מריקים שיקיהם - הינו בחינת: לכשו שמים קדרות ושק וכו'. שמים - הינו יראה ואהבה הנ"ל. ובשם מריקים את השק והחשך מן היראה והאהבה, והנה איש צרוד כפשו בשקו - צרוד כפשו זה בחינת הצדיק, בחינת (שם ט"א): צרוד הכסף לקח בידו, שהם הצדיקים, כמו שפרש רש"י שם. בשקו - הינו שאור הצדיק נתחשך ונתחלש ונתכסה בקדרות ושק, הינו שמרגישים שהשק והחשך שהיה על היראה והאהבה, זה מחמת שק וחשך שנחשך להם אור הצדיק הנ"ל. ויראו את צדירות כספיהם הפה ואביהם - הינו שראו והכירו, שצדירות כספיהם חלוי בהחמר והצורה, שנקרא: הפה ואביהם. הפה - זה החמר, שהם כלי המעשה; ואביהם - הוא השכל, שנקרא אב, בחינת אב כחכמה; הינו הנ"ל, שהתגלות אור הצדיק, שזכו להכירו ולהבין ולמעט ולראות אורו הנרול, הוא חלוי בשלמות המעשים וכוונות השכל. ויאמר

וזה בחינות: קרמליתא דמקפעי בה אכנים טובות. קרמליתא - פרש רש"י: ארגו. ארגו זה בחינות רגז הנ"ל, ואכנים טובות זה בחינות עטרה הנ"ל, בחינות רחמנות הנ"ל. וזהררי לה מיני דכורי דמקרי בירשא - זה בחינות אמונה, כמאמר (מנלה י'): תחת העצוץ יעלה כרוש - זה מרדכי, ונקרא יהודי על-שם שקפר בעבודת-אלילים, כמאמר (שם י'): כל הכופר בעצמו נקרא יהודי:

ג וּלְפַעֲמִים חושב אדם בעצמו, שיש לו רחמנות על העולם ורוצה בהנהגתו, ובאמת זהו הרורף אחר הכבוד ותולה דריפתו ברחמנות, ובאמת הוא רחוק מרחמנות הזה. כי כל זמן שאין לאדם אמונה בשלמות שאין שלמות אחריו, בורא אין לו לקבל המלכות והנהגה; ואפלו מי שזאמן באיזה דבר שהוא מרדכי האמורי, אף-על-פי שהוא זאמן בהשם ויחבר, בורא אין לו לקבל המנהגות, כי המנהגות עקרה בבחינת רחמים, ועקר הרחמים בהסתר עכו"ם, אפלו שמץ עכו"ם, ואפלו כשהוא אומר: צבי הפסיקו, אין לו רחמנות בשלמות, כן אין לו לקבל המנהגות, אפלו מי שיש לו אמונה גדולה, עד שיפשפש את עצמו, שלא ישאר אצלו אמונות שאין צריך להאמין, כגון דרכי אמורי הנ"ל, ושיהיה תמים עם ה' אלקיו, אז הרחמנות באמת, וזו ראוי להנהיג. אבל מי שאין לו אמונה בשלמות, ונרמה שיש לו רחמנות על העולם, ורוצה להנהיג את העולם - זה בחינת (סוכה כט): וּמַלְכוּת תִּהְיֶה לְמִינוֹת; כי מעט המינות פוגם במלכות, בבחינת ההנהגה, ומהפכה למינות כמו שנתפדף את המלכות לעצמו, שהוא מין מעט:

ד וְדַע, שהאמונה היא מחזקת תמיד במלכות והנהגה, שלא יקח אותה זר שאין ראוי לה. ודע, שעקר המלכות שרשה בחכמה, בשכיל ברי לידע איד להנהיג ולמלך. לכן יש לכל מלך חכמים ויועצים, כי בזה תבון מלכותו ויחזקו מרינתו. וזה בחינות (דברים לו): וְהָיָה בִישְׂרוֹן מֶלֶךְ בְּהִתְאַפֵּף רֹאשִׁי עִם; הינו על-ידי ראשי-עם, שהם המחזין והחכמה, על יד תבון בחינת המלכות. ועל-ידי אהבת החכמים תבון המלכות: וכשבא למלך איזהו שגאה על החכמים, ירוע להיו לה, שמן השמים ידירוהו ממלכותו, כי אין קיום לעולם בלא החכמה, בבחינת (שם כט): מֶלֶךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ. והמשפט הוא בחינת חכמים, בבחינת (ויקרא כו): וְאִם אֶת מִשְׁפָּטִי תִגְעַל בְּפִשְׁכֶּם; ודרשו: זה השונא את החכמים. נמצא, זה שאין לו אמונה בשלמות מחמת דרכי האמורי, כשבא לקח לעצמו המלכות והנהגה, והוא אין ראוי לה, אזי האמונה שפכב ההנהגה, המחזיק בהנהגה שלא יגע בה זר, הוא מפיל לאיש זה לשונות חכמים, כרי שלא יתקם ביד המלכות והמנהגות, ובוראי לא יתקם בידו, כי עקר המלכות תלוי במשפט בנ"ל, אלא-אם-כן זה המחזיק במלכות מתגבר באפיקורסות ומינות, עד שפסיד את האמונה

שלמות הבית, שהיא תכלית הבנין וסופו, היה במחשבה תחלה. נמצא, שהתכלית הוא קרוב למחשבה ביותר מהתחלת המעשה:

ה וְדַע, שהתכלית של הבראה הוא שגשוע עולם הבא, ואי אפשר לקרב זאת התכלית למחשבות בני-אדם, כי זאת התכלית עליו נאמר (ישעיה סו): עֵין לֹא רָאָתָה וְכוּ'. אבל הצדיקים באמת, גם הם יכולים לחפץ במחשבתם תכלית עולם הבא, וכל אחר ואחר מישראל, לפי שרשו שיש לו בתוך נשמת הצדיק, כן מקבל ממנו גם-כן זאת התכלית, כפי הפרח הבנים ברחמנות, הינו כשבא אדם לכלל כעס, לא יפעל בכעסו שום אכזריות, ואדרבא, ימתיק הכעס ברחמנות, בבחינת: ברגז רחם תזכור (מנקה י); ועל-ידיה נעשה עטרה לעניים, הבורחים מכבוד ושררה ועושים עצמן כשירים, וכשנתעצרו בעטרה של רחמנות בבחינות (ההלים ט): המעשרי חסד ורחמים, אזי מקבלין את הכבוד והשררה בעל-בדם. וזה בחינות (ישעיה כח): עֲמֵרָת צָבִי לִשְׂאֵר עַמּוֹ - לְמִי שְׂמִשִּׁים עֲצֻמוֹ כְּשִׂדִּים (נצלה סו). כי זה שהצדיק בורח מהשררה והכבוד, ואינו רוצה להנהיג את העולם - זאת המחשבה בא להם מבחינת הסתרת פני ה', על-ידי מעוט אמונה שיש בישראל, כי לפי רב הכפירה, חס ושלום, פן הסתרת פני ה', ואין רוצה להנהיג אותם. ומהסתרה הזאת הוא בחינות כעסו וחרון-אפו, הכא על-ידי עבודת-אלילים, כמאמר: כל זמן שיש עבודת-אלילים בעולם, חרון-אף בעולם (ספרי פ ראה). ואפלו כשאין עבודת-אלילים בעולם, אלא שהאמונה אין בליבך בשלמות, אז גם-כן חרון-אף והסתרה לפי התמעטות האמונה, ומחמת שהחוראפו ברנע, כמו שכתוב (ההלים לו): כִּי רָנַע בְּאָפוֹ; על-ידיה אין נרגש אלא כשיש עבודת-אלילים בעולם, אבל בלא עבודת-אלילים, אלא בחסרון משלמות אמונה, אזי בוראי אינו נרגש מעט החרון-אף שבחלק הרנע, ואין נגר הסתרת פני ה'; אבל ההשתלשלות של החרון-אף כשבא להצדיקים, אזי מסתירים פניהם מהעולם, ואינם רוצים להנהיג את העולם. ובחמת שהחוראף הוא מעט מן המעט מחלק הרנע, על-ידיה אינם תולים הסתרת פניהם ברנע, אלא תולים הסתרת פניהם בקמנותם, ועושים עצמן כשירים, ואומרים שאינם ראויין להנהיג העולם; ובאמת גם הם אינם יודעים ומרגישים את החרון-אף, כי הוא מעט מן המעט.

וזהו כשהקמין משה את עצמו מליבך למצדים ולהיות מנהיג, אמר (שם לו): מִי אֲנִי כִּי אֵלֶךְ אֶל פְּרַעֲה, ושאר דברים. כתוב (שם ט): וַיִּתֵּר אֵף ה' בְּמִשְׁהוֹ פְּרוֹשׁ, וזאת ההקמנה, שלא רצה להיות מנהיג, זה מחמת שגשגתלשל בו חרון-אף ה' בנ"ל. אבל על-ידי שגמחק הרגז והחרון-אף על-ידי רחמנות בנ"ל, אז נמתק החרון-אף שיש בתוך הצדיקים על-ידי הרחמנות, ואז הרחמנות נזכר עליהם, ומרחמים על העולם, ונתרצים בהנהגתו, ומקבלים על עצמן השררה של ההנהגה, ובזאת הרחמנות הם מנהיגים את העולם בבחינת (ישעיה סו): כִּי מִרְחָמִים יִהְיֶה. נמצא, שזאת הרחמנות היא עפרתם, שמעט אדם בחרת מלכות ומנהיג:

את תמונת כל אות, כי כשחסד נקדה אחרונה הפשלים תמונת האות, אזי בודאי אין שלמות לאות, ואין לה תמונה. ואותיות הם במלכות ומנהיגות הנ"ל, בבחינת: מלכות - פה, כי עקר ההנהגה - עליידי הרב, כי אי אפשר להנהיג ולצוות אלא עליידי הרב. נמצא, עליידי השלמות אותיות אמונה שבמלכות, עליידיה הצדיקים יודעים את התכלית של עולם הבא, כי הצדיקים המנהיגים את העולם בבחינת צדיק מושל (שמואל ב', כו), הם אותיות במדת המלכות, ועליידי אחיזתם במלכות אותיות באותיות שבה, ועליידי אחיזתם באותיות השלמים הם אותיות בתכלית, שהיא שלמות האותיות, שהיא בחינת יו"ר, בחינות עולם הבא. וזה בחינת תכלית, שהיא בחינת תכלית, שנתגלה בתוך הקרטיטיתא, בתוך המנהיגות והמלכות בנ"ל, עליידי אשת רבי חנינא בן דוסא, עליידי "אכנים שלמות חבנה", לצדיקיא לעלמא דאתי - שהצדיקים משיגים התכלית, שהוא עלמא דאתי בנ"ל. וזה בחינת (סל"ו): ככל דרדיק דעו - שיוכל אדם להשיג התכלית ככל דבר, כי כל דבר נברא באותיות, ובכל אות יש בו שלמות, היינו הנקדה אחרונה, שהיא יו"ר, בחינת עולם הבא, שהיא התכלית, הפשלים תמונת האות בנ"ל:

ו היתכלית נקרא תכלית, כי התכלית מערב שחר עם לבן, והוא גון שבין שחר ולבן, וכשנתחבר שחר ולבן, כמו הכתב, שהוא בחינת שחר עליידי לבן, בודאי תחתיות האות תרבו וקרו לנהיג, שהוא לבן, במקום הרבוק והקרו, שם הם מערכים שחר עם לבן, בבחינת תכלית; ותחתיות האות הוא הסוף והתכלית, כי כשהסופר כותב ומעמיד הקנה והעט עם הדיו על הגיר, בודאי הדיו רחוק מהגיר מעט, עד שהסופר מעמיד העט עם הדיו בתוך עמק הגיר, ואז נדבק שחרות הדיו בעמק בקרוב גדול. נמצא, שהקרו הוא סוף ותכלית, ובמקום הקרו, שם הגיר והדיו הם מערכים בבחינת תכלית בנ"ל, כי כן הדבר, שהתכלית, שהוא סוף המעשה, הוא במחשבה תחלה וקרו למהמשכה בנ"ל. ונראה לעניות דעתי לפרש, כי סוף המעשה הוא בחינת שחרות, והתלה הממשכה הוא בחינת לבן העליון, כדוע נמצא, שסוף המעשה, שהוא התכלית, שהוא במחשבה תחלה וקרו למהמשכה, הוא בחינת תכלית, שהוא תבור שחר ולבן, והבן:

ח וזה דוקא בתקול שצא, כי בחינת בתקול, התכלית של כל הדברים, היינו שמהפך כל דבר מראשו לסופו, שהוא התכלית, בבחינת: איהו חכם - הדואה את הנולד והעד לו (א); שהוא הסוף והתכלית. כי בתקול הוא מה ששומעין כשאחד מוציא קול בעצמו או במקום אחר, או שומע באלו אחר גספן מוציא קול בזה, וזה אנו שומעין בחושנו, כשאדם מוציא איהו דבור, אזי שומעין גספן זה הדבור בעצמו. נמצא, שהבתקול מהפך את הדבור מראשו לסופו, ומקרב סופו לעצמו

האמונה מהנהגה, בבחינת המלכות, מלךחוק במלכות - אזי יכול להיות שיתקיים המלכות בידו, כי אין מי שיפיל אותו לשנאת חכמים, כי האמונה נפדרה מהמלכות:

וזה: ונתת בר אמוראי לאתווי, וכעי רנשמטה לאממה. בר אמוראי - זה שאין לו אמונה בשלמות בנ"ל. אממה - זה בחינת (ישעיה ל): אטם אזנו משמע דמים - דלא שמע בזילותא דצורבא מדרבנן (מכות כד). הינו בירשא תנ"ל רצה להפיל אותו לשנאת חכמים. וזרק ויקא דחלא ונתת. חלא - בחינת התגברות המינות, בחינת (דברים כ): כי יתחפץ לכבי, עליידיה ונתת את הדיקשא הנ"ל:

ה ובאמת מלכי העכו"ם, אף-על-פי שמולכים עלינו, אין במלכותם בבחינת מלכות ישראל, ולא נגעו בה, כי מי שרצה לגע בה, זה וזה לא נתקיים בידם, הינו אפילו מלכותם על אמות העולם נגלה מהם, כי האמונה ששכיב מלכותנו מפיל את חכמתם, שפולחנות חלוי בהם בנ"ל. וזה שכתוב במפלת מצרים (ישעיה כ): נואלו שרי צען - עליידי אולת, הינו נפילת חכמתם, נפלה מלכותם. וזה שאמרו חנינא מישאל ועזריה לנבוכדנצר: אתה מלך עלינו לכרנא; אבל להנהיג אותנו בעבודות ובאמונות - את וכלבא שנה (יחזקאל כ' א). במדרש פ' טו. (והד"ס שר השירים), הינו שאמרו, שלא נגע במלכות ישראל, השך לאמונתנו, כי אמונתנו סובבת את המלכות ושוטרת אותה מלע בה זר, ומפיל את רודפיה לשנאת חכמים, אם לא שתקפה יד המינות על האמונה, עד שפיל את האמונה, ואז יכול לקבל מלכותנו, חס ושלום, בבחינת: וזרק חלא ונתת, בנ"ל:

ו אבל דע, שמן השמים אין מניחים אותו לקח אותה, בבחינת: ונשקת ברת קלא, מה אית לבו פהדי קרטיטיתא דאתהא דרבי חנינא בן דוסא, דעתידא למשידי בה תכליתא לצדיקיא לעלמא דאתי - הינו עליידי שלמות האותיות של דבורי אמונה, שהוא בחינת אשת רבי חנינא בן דוסא, כי רבי חנינא בן דוסא זה בחינת אמונה, כי מדתו אמונה, בחינת (ברכות יז): וחנינא בני רי לו בקב תרובין. קב תרובין - מדת אמונה, תרובין - בחינת ברושים, בחינת בירשא הנ"ל. ו"אשת" - זה בחינות האותיות ששלמותם עליידי אמונה, בבחינת ראשיתות: אכנים שלמות תבנה (דברים כו); ואכנים הן האותיות, כמאמר (ספר דברים): שלשה אכנים בנות ששה בתיים. ואותיות נשלמים עליידי אמונה, בבחינת (דברים י): אזי אהפך אל העמים שפה ברורה וכו'. הינו עליידי אמונה, שהוא בחינת: לקרא כלם בשם ה', עליידיה אהפך שפה ברורה, בחינת שלמות הדבור, ושלמות האותיות זה בחינת התכלית של כל הנבראים, כי כל העולמות נבראו עליידי אותיות, ושלמות האותיות הוא היור, שהוא בחינת עולם הבא הנברא ביד (כחצול מנחת כט), כי היור היא נקדה אחרונה, הפשלים

שהיה מתחלה בתכלית הרחוק מהבת-קול, עכשו נתקרב בתכלית הקרוב, כי הבת-קול הפך את התבה. וזה שזנפך ברת-קלא - בת-קול וקלא הודיע את זאת: מה אית לכו ביהרי קרמליתא דאתתא דרבי חנינא בן דוסא דעתידיא לשדיא בה תכליתא לצדיקנא לעלמא דאתי: (עד כאן לשון רבנו ז"ל)

[סיום המשמע, דהיינו: רב יהודא הנדנא משמע, ושאר המאמרים כאלה, המובאים שם בבבא-בבא אחר מאמרי רבה בר רב הנה, שהם: אמר לי הונא בר נתן וכו', ומעשה דרבי אליעזר ורבי יהושע - הכל בוא על גבון בספר לקוטי חנינא בסיקון (ג) וד' וז' [ו].] לד נא וראה שם, חסדא מרגע לנפשך:]

עד הנה עודנו רחוקים לסיום מאמרי המשמעי, אשר הסתירו בהם גנויזא דמלכא בלהו תנאי וכלהו אמוראי. כען אציתו למלוי דנפקין בהדעתא, שפר עליה לחוויה כאפי מלכותא. כחכמתא יגלה לבון קצת להודעותא, גרלת הכנורא גניזין עלאין הצפונים בספרא דצניעותא. אתיא ותמהיא די עבד עמנא אלקא שמיא לגלות לנו עמין דאורייתא, בדרך נמלא ונורא השנה לכל נפש לזכות להתקרב עליהם לדי כדא בלא למעכד לה רעותא. בריך שמה לעלא מן כל ברכתא ושיריתא:

ספרא דצניעותא

יט

הפלה לחבוקק הנביא על שגינות וכו': (חבוקק ג)

איתא בספרא דצניעותא פרקא קרמא (וידר חרובא דף קע"ו): **עד** לא תוי מתקלא, לא תוי משגיחין אפין באפין:

א כי קשה להעולם: על מה צריך לנסע להצדיק לשמע מפי, הלא אפשר לעין בספרים דברי מוסר אך באמת הוא חושלת גדול, כי יש חלוק גדול בין השומע מפי הצדיק האמת בעצמו ובין השומע מפי אחר האומר בשמו, מכל-שכן בשומע מפי ששמע מפי השומע, כי יורד בכל פעם מדרגא לדרגא, רחוק מפי הצדיק. וכן בין השומע מפי הצדיק להמעין בספר, הוא חלוק גדול ביותר:

ב כי צריך לזכר את הפנים, שיובל כל אחד לראות את פניו בפנים שלו כמו במראה, עד אשר בלא חוכמה וכלא מוסר יתחרט חברו חכף על מעשיו, רק ממה שניכר בפנים שלו, כי עלי-יד שניכר בפנים שלו, וראה את עצמו כמו במראה, איד פניו משקע בחשך:

ג כי גדל יקר הערך של לשון-הקדש, שבו נברא העולם, במאמר חכמינו וזרונם לברכה (כד פ"ח וזבא בפ"ט): לזאת יקרא אשה, כי מאיש לקחה זאת (בראשית ב) - לשון נופל על לשון. מבאן שנברא העולם כלשון-הקדש. וזה בחינת חוה, בחינת (תהלים יט): ולילה ללילה יחיה; הינו בחינת הרביר של לשון-הקדש,

שבו נברא העולם. וזה בחינת: לזאת יקרא אשה; הינו הרביר, כמו (בראשית טז): וזאת אשר דבר להם. ועלי-יד לשון-הקדש רוממנו מכל הלשונות, שכל הלשונות העמים נופלים עלי-יד לשון-הקדש, הינו שררע שיש להלשון של האמת אחיזה בו, נתבטל ונפל עלי-יד לשון-הקדש, ואין לו שליטה על ישראל, וזה בחינת: לשון נופל על לשון. וזה הרע הכולל, שכל הרעות של שבועים לשון בלולין בו, דהינו מבערת המרורה של תאות נאוף, שכל השבועים לשון משקעין ובלולין בו, נופל ונתבטל, ואין לו שליטה עלי-יד לשון-הקדש. וזה בחינת: מרורה של שבועין בוכבין הנזכר בזהר הקדוש (ויקרא דף טז), הינו הרע הכולל, שהוא מבערת המרורה של תאות נאוף, שכל השבועין אמות בלולין בו. וזה בחינת חש"מ"ל: חיות אש ממללות (תנייה יט), חיות אש - בחינת חוה, אשה; הינו בחינת לשון-הקדש כנ"ל, שעלי-יד מתמלל ומשחבר אש המרורה של שבועין בוכבין. וזה בחינת מ"ל מ"חש"מל", שהם בחינת מרורה של שבועין בוכבין, שנתמלל ונתבטל עלי-יד לשון-הקדש, כי על-שם זה נקרא לשון-הקדש, כי כל מקום שאמה מוצא גדר ערוה, אמה מוצא קדשה (ס"ד דיוש"ס פ' טז), וזה שפרש רש"י (בראשית טז): על-כן יעזב-איש את אביו ואת אמו ויבק באשתו - מבאן שנאסר להם ערוה, רוח-הקדש אוקרת בן. רוח-הקדש הינו לשון-הקדש, כמו (תהלים טז): וגרוח פיו כל צבאם, שעלי-יד לשון-הקדש נאסר ונתקשר התאוה של תאות נאוף, הינו המרורה של שבועין בוכבין, שאין לו שליטה על ישראל עלי-יד לשון-הקדש, בבחינת לשון נופל על לשון כנ"ל, שהרוח-שמות נתבטל עלי-יד רוח-הקדש. וזה בחינת חקון הברית, שרוא בחינת רוח-הקדש, בבחינת ולא קמה עוד רוח באיש

בא"ש (כמו שד"ס רמב"ם ור"י אב"ח ק"א), וזה: ויסגר בשר תחתנה (ברכות
 סא) - לא נצרכה אלא למקום התקדש, הינו חתוך הרבוב. וזה
 (שם): וכן - גשמה באוצר, שעקר עשיה ותקון של לשון-הקדש
 תולה בידתה ה' היא אוצר (ישעיה ל), כמו שכתוב (דמ"ח י): סוף
 דבר הכל נשמע, את האלקים ירא. וזה: באוצר של תמים; הינו
 היראה הוא אוצר, שבו תלוי עשיה ותקון של חסד, כ"כ [עשרים
 ושתיים] אותיות של לשון-הקדש (תקון טו), וזה בחינת (חל"ט ט):
 אלקים דבר בקדשו - שרבור הקדש תולה באלקים ירא. ויוסף,
 עלי-ידי שהיה לו שלמות לשון-הקדש, כמו שכתוב (בראשית טו):
 כי פי המדבר אלקים - כלשון-הקדש, על-יכן כתוב בו (שם טא):
 הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו. רוח אלקים הינו תקון
 הקדש, בבחינת: ולא קמה עוד רוח באיש. כי כלשון-הקדש
 תלוי תקון הקדש, בבחינת: מכאן שצריך להם עריות, כי זה
 בלא זה אי אפשר להיות, הינו תקון הקדש ושלמות לשון-הקדש
 הם תלויים זה בזה. וזה (שם טא): ורעה זונות יאבד הון; אל
 תקרי מהונך, אלא מברוך, שהוא בחינת לשון-הקדש, כי מי
 שפוגם בקדש, מאבד לשון-הקדש. וזה (שם ט): כבר את ה' מהונך
 - כבר יקא, כי בו תלוי בחינת כבוד, כי הקדש הכבוד היא
 תרפות ובזיונות, והם תולים במקום עריות, כמובא בתקונים (תקון
 טו): ולא יחבשוש-ו אין בשת אלא במקום עריות. עריות הוא
 פגם הקדש, בבחינת ערלה, בחינת (בראשית ט): כי חרפה היא
 לנו. וזהו: כבר - שהוא הקדש של תרפות ובזיונות, שהוא תולה
 בהונך, הינו בברוך, שהוא שלמות לשון-הקדש בנ"ל, ושם יוסף
 על-שם שלמות לשון-הקדש, שהוא תקון הקדש, בבחינת (שם
 ט): אסף אלקים את חרפתו; כי בו תלוי כבוד, כי אין בשת
 אלא במקום עריות בנ"ל. ונחש, שהוא הרע הכולל בנ"ל, כשאין
 שלמות כלשון-הקדש, אזי הוא הולך ושוטט על לשון-הקדש
 בבחינת: נחש שלטנותה על בשרא, הינו בחינת חוה הנ"ל,
 שהיא בשר מבשרו, בבחינת (ת"י ט): בשר קדש (דמ"ח יא, ובמובא באור
 הד"ט). וזה בחינת נחש שפחה לתוה והטיל בה זקמא, שהוא
 הרוח-סערה, הרוח-שמות, אשת כסילות (שם ט), והולך ומפחה
 את הרוח-הקדש, שהוא לשון-הקדש, אשה חכמה, בבחינת
 חכמות נשים (מש"ל ד), ומטיל בה זקמא. וזה בחינת (בראשית ו):
 לפתח חמאת רובך. לפתח - הינו פתחי פד של לשון-הקדש,
 שהחמאת הוא רובץ לינק מנוני:

ר ודע, שאשת כסילות הזאת, שהיא כללות הרע של שבעים
 לשון, אי אפשר להם לינק מאשה חכמה, מלשון
 הקדש הנ"ל, אלא עלי-ידי בחינת עץ הדעת טוב ורע, שעלי-ידי
 הוא מפחה את הלשון הקדש ומטיל בה זקמא. ועץ הדעת,
 שיש בו שני בחות, שהן טוב ורע, הוא אמצעי בין לשון-הקדש,
 שהוא אשה חכמה, שכלו טוב, ובין לשון של שבעין עממין,
 שכלו רע:

ועץ הדעת טוב ורע, זה לשון תרגום, שהוא אמצעי בין
 לשון-הקדש ובין לשון של שבעין עממין. ולשון עממין,
 כשרוצים לינק מלשון-הקדש, אי אפשר להם לינק מפניו אלא

ה וזה בחינת מקרה-לילה, שהרוח-סערה, הינו הרוח-שמות,
 הינו השבעין לשון, עולה עלי-ידי תרגום, עלי-ידי
 תרגמה, עלי-ידי שנה, ויונק מלשון-הקדש, מרוח-הקדש,
 מברית-קדש. כי מי שיש לו שלמות לשון-הקדש, מקרר את
 חמימותו כלשון-הקדש, בבחינת (חל"ט ט): חם לבי בקרבי וכו',
 רבתי בלשוני, שמקרר חמימותו כרבור של לשון-הקדש,
 בבחינת: זאת הפעם עצם מעצמי; מכאן שנתקרה דעתו
 בתוה (יבמות טו), אכל מי שאין לו שלמות לשון-הקדש, אזי
 הרוח-סערה מקרר אותו במקרה-לילה בשנה, בבחינת (דברים
 טז): אשר קרד בדרך - לשון קרייתו. בדרך הוא בחינת (מש"ל

נאום, פון נחזרל ונתעורר פון ה' שבמעשה בראשית, שהם האותיות שיש בכל דבר ודבר שבטעולם, כנ"ל:

ו וְיָמֵי שָׁכֹל לְהַתְעוֹרֵר הַתְנוּצוֹת הָאוֹתוֹת שֶׁבְּכָל מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית שֵׁשׁ כָּכָל דָּבָר, אִי אֲכִילָתוֹ וְשִׁתּוֹתָיו וְכָל תַּעֲנָנָיו אֵינוֹ אֶלָּא מִהַתְנוּצוֹת הָאוֹתוֹת שֶׁבְּהֶאֱכִילָהּ וְשִׁתָּהּ, בְּכַחַיִּת (וַיֵּשֶׁת וַיֵּסֶב לָבוֹ, וַיֵּסֶב לָבוֹ, הֵינּוּ בַּחַיִּית הַתְנוּצוֹת הָאוֹתוֹת שֶׁל ל"ב [שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם] אֲלֵקִים שֶׁבְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, שֵׁשׁ כָּכָל דָּבָר. וְהוּא: וַיֵּסֶב לָבוֹ, אֵין טוֹב אֶלָּא אוֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית א'): וַיֵּרָא אֲלֵקִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, וְהוּא: וַיֵּאֱכֹל וַיִּשְׁתְּ לָבוֹ - שֶׁהֵיחָה אֲכִילָתוֹ וְשִׁתּוֹתָיו מִהֶאֱרָת הַתְנוּצוֹת הָאוֹתוֹת שֶׁאֲכָל. וְהוּא: וַיֵּסֶב לָבוֹ - וְהוּא בְּרֵכֶת־הַמּוֹן (וְהוּא וַיִּקְרָא רַחֵם וְיִסֵּר רַחֵם פ' ה'), שֶׁהֵיחָה אֲכִילָתוֹ וְשִׁתּוֹתָיו מִהַתְנוּצוֹת הָאוֹתוֹת שֵׁשׁ בְּהֶאֱכִילָהּ וְשִׁתָּהּ, שְׁנֵהוּ בַּחַיִּית בְּרֵכֶת הַמּוֹן, כִּי הַמּוֹן נִתְבָּרַד עַל־יְדֵי שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ, עַל־יְדֵי שְׁמֻעֲדֵרֵין וּמֵאִירֵין אֶת הָאוֹתוֹת שֵׁשׁ כָּכָל דָּבָר, וּמִשֵּׁם צִדִּיקִין שֶׁתִּהְיֶה עֹקֶר הָאֲכִילָה וְשִׁתָּהּ וְשֶׁאֵר הַתַּעֲנָנוֹת כְּנ"ל:

ח וְכָל חֶכֶם פְּשׁוּט (פְּרוּשׁ, שְׂרָא חֶכֶם לֵב, אֲחִיעֲזָרִי שֶׁאֵינוֹ יָדֵיק) יָכוֹל לִידַע הָאוֹתוֹת שֶׁבּוֹ נִבְרָא הַדָּבָר הַזֶּה שְׂאוּכָל, כִּי מִי שִׁירַע הַבֵּחַ שֶׁל מַחֲקוֹת וּמִרִידוֹת, חֲרִיפוֹת וּמִלִּיחוֹת, שְׁנֵה מִרְבָּד וְהוּא מִקְשָׁה, וְהוּא מִגְרִיל וְהוּא מִקְטִין, זֶה מִבּוֹן הוּא מִרְחִיב, וְיִוְרַע הַתְחַלְקוֹת הָאוֹתוֹת, שְׁנִחְלִיקִין לְשֵׁלֶשׁ אֲמוֹת אִמ"שׁ וְשֶׁבַע כְּפֻלוֹת וּשְׁנַיִם־עָשָׂר פְּשׁוּטוֹת, וְיִוְרַע הָאוֹתוֹת הַשְּׂכִימִים לְכָל סְפִידָה וּסְפִידָה, וְיִוְרַע כֹּחַ שֶׁל כָּל סְפִידָה, שְׁנֵה רֶךְ וְהוּא קֶשֶׁה וְכו', אִי, עַל־יְדֵי שְׁמוּעָם אִיֶּה דָבָר אוֹ רֹאֵה אִיֶּה דָבָר, הוּא יִוְרַע וּמִבּוֹן הַצְּרֹפִי אוֹתוֹת שֶׁבּוֹ נִבְרָא זֶה הַדָּבָר. כִּי כָל דָּבָר נִשְׁתַּנֵּה בְּטַעְמוֹ וְיִרְחוֹ וְחִמּוּנָתוֹ - הֵבֵל לְפִי צְרֹפִי אוֹתוֹת שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ, שֶׁשֶּׁקֶל הַקְּדוּשָׁת־יְהוָה בְּחֻבְמָתוֹ וּכְרֻצָּנוֹ הַפְּשׁוּט, כֵּד וְכָד אוֹתוֹת שֶׁיִּבְרָא בָּהֶם דָּבָר זֶה, וְכָד וְכָד אוֹתוֹת שֶׁיִּבְרָא בָּהֶם דָּבָר זֶה, וְהוּא בַּחַיִּית חֲסִדוֹת וְיִתְרוֹת וְנִקְדוּת שֵׁשׁ בְּהַתְחַרְהָ, שֶׁהֵבֵל לְפִי הַפְּשָׁקֶל, שְׁגוּרְעִין וּמוֹסִיפִין לְפִי הַפְּשָׁקֶל, שֶׁצִּדִּיק לִגְרַע לְפַעְמִים אוֹ לְהוֹסִיף לְפַעְמִים אִיֶּה אוֹת אוֹ נִקְרָה כְּרִי לְכוֹן הַפְּשָׁקֶל שֶׁל כֹּחַ ה' - הֵבֵל לְפִי חֻבְמָתוֹ וְרֻצָּנוֹ, כִּי כֵן חִיבָה חֻבְמָתוֹ וְרֻצָּנוֹ יִתְבָּרַד, שֶׁשֶּׁשֶּׁקֶל כֵּד וְכָד אוֹתוֹת וְנִקְדוּת, וְיִבְרָא בְּכַחַיִּת הַזֶּה וְאוֹתוֹת וְנִקְדוּת אֵלוֹ הַדָּבָר הַזֶּה, כְּרִי שִׁתִּיהָ לוֹ מַעַם הַזֶּה וְיִרֵחַ הַזֶּה וְחִמּוּנָהּ הַזֶּה. וְכֵן שֶׁקֶל כֵּד וְכָד אוֹתוֹת וְנִקְדוּת אַחֲרוֹת, וְיִבְרָא בָּהֶם דָּבָר אַחֵר, כְּרִי שִׁתִּיהָ לוֹ כֹּחַ וְיִרֵחַ וְכַעַם וְחִמּוּנָה אַחֲרָת כְּפִי אוֹתֵן הָאוֹתוֹת; וְכֵן כָּכָל דָּבָר שֶׁבְּטַעְמוֹ, וְכִי שֶׁהוּא חֶכֶם לֵב יָכוֹל לְהִבִּין כָּל זֹאת בְּחֻבְמָתוֹ, שִׁיעֵד הָאוֹתוֹת שֵׁשׁ כָּכָל דָּבָר כְּנ"ל; אֲבָל שֶׁנִּגְשֵׁי וְהַעֲנֵג רַק מִהַצְּרֹפִי אוֹתוֹת, בְּכַחַיִּית: וַיֵּאֱכֹל וַיִּשְׁתְּ כְּנ"ל, וְהוּא אִפְשָׁר כִּי אִם לְמִי שֶׁהִבִּיא שְׁלֵמוֹת בְּלְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ, וְהִבִּיא הַתְנוּצוֹת חֲרַשׁ בְּלְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ שֶׁל כָּל דָּבָר, הֵינּוּ בְּהָאוֹתוֹת שֵׁשׁ כָּכָל דָּבָר, זֶה יָכוֹל לֵקֵם: וַיֵּאֱכֹל וַיִּשְׁתְּ, כְּנ"ל. [פְּרוּשׁ, כִּי עַל־יְדֵי חֻבְמָתוֹ לֵב יָכוֹל לִידַע הָאוֹתוֹת שֵׁשׁ

ט: כֵּן דָּרַךְ אִשָּׁה מְנַאֲפָת - שֶׁהִרְחִיֶּסְעָה הוֹלֵךְ דָּרַךְ הַתְּרָגוֹם, שֶׁהוּא בַּחַיִּית נְגִה, וְיִוְנֵק מִן הַתְּשָׁמֵל כְּנ"ל: וְאֵלִישָׁע הָיָה יוֹדֵשׁ מֵאֲלִיָּהוּ רֹחֵ־הַקֶּדֶשׁ, וְעַל־יְדִיָּהוּ הָיָה מִקְבֵּל מִמֶּנּוּ שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ, בְּכַחַיִּית (מַלְכִּיטִּי ב'): וַיְהִי נָא פִי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ אֵלַי. פִּי שְׁנַיִם, הֵינּוּ לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ, כִּי שְׁנַיִם מִקְרָא וְאַחֵר תְּרָגוֹם (בְּרֵכֶת ח'); עַל־יְדִיָּהוּ כְּתִיב בָּהּ (סֵם ח'): אִישׁ קְרוֹשׁ עוֹבֵר עָלֵינוּ חֲמִיד - שֶׁלֹּא רָאָתָה קְרִי עַל סְרִינוֹ (בְּרֵכֶת י'), כִּי עַל־יְדִי שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ נִצּוּלִין מִמֶּקְרָה לִלְהָ כְּנ"ל, כִּי עַל־יְדִי שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ זֹכִין לְחֻקֵּי הַבְּרִית כְּנ"ל, כִּי עֹקֶר שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ הוּא עַל־יְדִי תְּרָגוֹם, שֶׁהוּא בַּחַיִּית תְּרָדְמָה וְשִׁנָּה, וְהֵינּוּ עַל־יְדִי שְׁמֻעֲדֵרֵין אֶת בַּחַיִּית הַתְּרָגוֹם, בַּחַיִּית הַתְּרָדְמָה כְּנ"ל, וְעַל־כֵּן אִין נִצּוּלִין מִמֶּקְרָה לִלְהָ שְׁתִּרְדְּמָה כְּנ"ל. וְזֶה שֶׁבִּקֵּשׁ דָּוִד (תְּהִלִּים סו'): רֹאשׁ מִסְכִּי, עֲמֹל שְׁפָחִימוֹ יִכְסֶּמוּ. רֹאשׁ מִסְכִּי הוּא בַּחַיִּית (יִחְזָקֵאל א'): נְגִה לוֹ סְכִי; שֶׁהוּא רֹאשׁ הַמִּסְכָּבִין אֶת הַקֶּדֶשׁ. עֲמֹל שְׁפָחִימוֹ יִכְסֶּמוּ - הַעֲמֵל וְהָרַע שֶׁבּוֹ יִתְבַּטֵּל. וְעַל שְׁאָר לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, שֶׁהֵם בַּחַיִּית מְרוּדָה שֶׁל שְׂבָעִין כּוֹכְבֵין כְּנ"ל: וְיִוְסֻוּ עֲלֵיהֶם גְּחִלִּים, כִּי מִהֶאֱשׁ יֵצֵאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכֲלֵם (יִחְזָקֵאל סו'). הֵינּוּ, כִּי בַּחַיִּית נְגִה, שֶׁהוּא בַּחַיִּית תְּרָגוֹם, צִדִּיקִין שִׁתְּבָרַד, שִׁיבֵל הָרַע שֶׁבּוֹ, וְהַטּוֹב שֶׁבּוֹ יִתְבָּרַד וְיַעֲלֶה, וְיִהְיֶה נִכְלָל בְּתוֹךְ הַקֶּדֶשׁ, הֵינּוּ בְּלְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ, שְׁנֵהוּ בַּחַיִּית שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ עַל־יְדִי לְשׁוֹן־תְּרָגוֹם כְּנ"ל. וְשֶׁאֵר לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, שֶׁהֵם בַּחַיִּית רַע גְּמוּר, צִדִּיקִין לְכַלּוֹתָם לְגִמְרִי בְּכַחַיִּית: וְיִוְסֻוּ עֲלֵיהֶם גְּחִלִּים וְכו' כְּנ"ל. וְהוּא בַּחַיִּית שְׁלֹהֶבָא רֵאשָׁא הַיִּזְרֶת בְּעַרְכִּי שֶׁבַת עַל רֹאשׁ הַקְּלָפוֹת, שֶׁלֹּא יִכְלָלוּ בְּנִגָה לִינֵק מִהַקֶּדֶשׁ, פְּרוּשׁ, כִּי בְּעַרְכִּי שֶׁבַת, בְּכַחַיִּית שֶׁבַת, נִכְלָל נְגִה בְּקֶדֶשׁ, וְאִין רֹצִין גַּם שְׁאָר הַקְּלָפוֹת הַמִּמָּאוֹת לְגִמְרִי לַעֲלוֹת אֶל הַקֶּדֶשׁ, וְאִין יוֹרֵד שְׁלֹהֶבָא רֵאשָׁא עַל רֹאשֶׁם, וְנִפְלִים לְמַטָּה, שְׁנֵהוּ סוֹד כּוֹנֵן רְחִיצָת מִים חֲמִין בְּעַרְכִּי שֶׁבַת, כְּמִכְבָּד בְּכּוֹנֵן, וְהוּא בַּחַיִּית כְּנ"ל, שֶׁצִּדִּיקִין לְבָרַד הַטּוֹב שְׁתִּרְדְּמָה, שֶׁהוּא בַּחַיִּית נְגִה, שִׁתִּיהָ נִכְלָל בְּלְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ; וְשֶׁאֵר לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים, שֶׁהֵם בַּחַיִּית רַע גְּמוּר, צִדִּיקִין לְהַפִּילָם וּלְכַבֵּלָם לְגִמְרִי, הֵינּוּ כְּנ"ל:

י וְכִשְׁמַעְעֵלָה הַטּוֹב שְׁתִּרְדְּמָה וּמִשְׁלִים אֶת הַלְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, עַל־יְדִיָּהוּ נִתְעוֹרְרִין וְנִתְגַּדְּלִין הַבֵּחַ שֶׁל הָאוֹתוֹת שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ, שֵׁשׁ כָּכָל דָּבָר שֶׁבְּטַעְמוֹ. כִּי כָל דָּבָר, יֵשׁ כּוֹ כְּמָה צְרֹפִי אוֹתוֹת שֶׁבּוֹ נִבְרָא זֶה הַדָּבָר, וְעַל־יְדִי שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ עַל־יְדִי לְשׁוֹן תְּרָגוֹם, עַל־יְדִיָּהוּ נִתְעוֹרְרִין וְנִתְגַּדְּלִין הַבֵּחַ שֶׁל אֵלוֹ הָאוֹתוֹת שֵׁשׁ כָּכָל דָּבָר וְדָבָר. וְהוּא (בְּרֵכֶת יד'): וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹחַ אֶרְצִי בְּאֶשֶׁר דְּבַרְתָּ לֵאמֹר, לֵאמֹר - רָא גָלוּ עֲרִיּוֹת (בְּשׂאחֵל סְטִיחֵין טו'), הֵינּוּ בַּחַיִּית הַמְּרוּדָה שֶׁל שְׂבָעִין כּוֹכְבֵין כְּנ"ל, שֶׁהוּא בַּחַיִּית תַּאֲוֹת נֶאֱמַר, שֶׁנִּתְבַּטֵּל עַל־יְדִי הַרְבּוֹד שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ כְּנ"ל. וְהוּא: בְּאֶשֶׁר דְּבַרְתָּ לֵאמֹר - הֵינּוּ כְּפִי הַרְבּוֹד שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ, שֶׁעַל־יְדִי נֶאֱסַד עֲרִיּוֹת וְנִתְבַּטֵּל תַּאֲוֹת נֶאֱמַר כְּנ"ל, כְּמוֹ־כֵן יִגְדַּל כֹּחַ ה'. כִּי כְּפִי הַשְׁלֵמוֹת, שְׁמִשְׁלִים אֶת הַרְבּוֹד שֶׁל לְשׁוֹן־הַקֶּדֶשׁ, שֶׁהוּא בַּחַיִּית שְׁבִידָת וּבִטּוֹל תַּאֲוֹת

בחנית פנים בפנים, כי אי אפשר לזכות לבחנית פנים מאירות הנ"ל, שהם בחנית פנים בפנים, כי אם עלי ידי בחנית מתקלא, שהוא בחנית שלמות לשון הקדש בנ"ל, כי עקר בחנית פנים בפנים הוא עלי ידי: דבר ה' עמכם בנ"ל. וזה: עד לא הוי מתקלא, הינו בחנית לשון הקדש, שעקר שלמותו עלי ידי תרגום, שהוא נגה, הנקרא מתקלא, בידוע:

וזהו החלוק בין השומע מפי הרב או מפי התלמיד או מפי הספר. כי הצדיקים הם גבורי כח עושי רבון (חללים ק), שהם עושים וכוונת הרבון של הקדוש ברוך הוא, הינו הלשון הקדש שבו נברא העולם, בבחינות: נמלך בגשמותיהם של צדיקים וברא את העולם (כד פ"ח), כי עלי ידי השעשועים שראה הקדוש ברוך הוא שנקבל מגשמותיהם של צדיקים, עלי ידיה: בדרך ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם (חללים ט); הינו שגשגה הרבון של לשון הקדש, שבו נברא העולם. כי הצדיקים הם בבחינת עושי רבון, שהם עושים הרבון של הקדוש ברוך הוא, שידבר ויברא את העולם; וכל זה היתה קדם הבריאה. גם עכשו, בשרוצים הצדיקים לשמע איזה רבון מהקדוש ברוך הוא, הם עושים תחלה את הרבון וכוונתם אותו, הינו עלי ידי מעשיהם הבודים וזכים לשמע רבונים מהקדוש ברוך הוא. נמצא, שאלו הרבונים נהיו ונכנו עלי ידם. וזה בחנית (חללים י): עשי רבון לשמע בקול רבון - בשרוצים לשמע רבון מהקדוש ברוך הוא, הם עושים תחלה את הרבון, בבחינת: עשי רבון, בנ"ל, ואחר כך שומעים אותו הרבון מהקדוש ברוך הוא, בבחינת: לשמע בקול רבון; כי כזה הרבון הקדוש ברוך הוא מדרב עמם: ושלמות הרבון של לשון הקדש תליא ביראה, בבחינת: עשאה באור, בנ"ל. ויראה תליא בארצו (חללים טו). נמצא, בשהצדיק שומע הרבון של תורה מפי הקדוש ברוך הוא, יש להרבון שלמות, כי הרבון תליא ביראה, והוא שומע הרבון בבחינת: לשמע בקול רבון. נמצא, מי ששומע מפיו בעצמו, מקבל רבון לשון הקדש בשלמות, הינו ביראה, כי זה הלשון הקדש יש לו שלמות מחמת בחינת: לשמע בקול רבון, כי שלמות הרבון תליא ביראה, והיראה תליא בארצו בנ"ל; אבל מי ששומע מפי אחר, הוא רחוק מזה השלמות, כי כבר ירר ממדתו:

וזה: ה', שמעתי שמעך יראתי - בשהשומע מפי הצדיק בעצמו, שהוא שומע מפי, בבחינת: עשי רבון לשמע בקול רבון. וזה: שמעך - שהוא שומע ממך, הינו מפי הקדוש ברוך הוא בעצמו, אי: יראתי - כי עקר היראה תליא בארצו, ואז יש שלמות ללשון הקדש הנה בנ"ל. וזה: ה' פעלך בקרב שנים חיהו. חיהו - פרש רש"י: עוררתי, הינו שנתעורר פעלך, הינו כח מעשה בראשית נתעורר בקרב שנים. אל תקרי: בקרב שנים, אלא: בקרב שנים (בסודיל סוף טז); שנים מקרא, הינו לשון הקדש. עלי ידי לשון הקדש בשלמות, הנשלם עלי ידי היראה תליא בארצו, נתעורר ונתנוצץ כח מעשה בראשית, שנברא עלי ידי לשון הקדש. וזה שפרש רש"י:

שש בכל רבך, כשורעין כל הנ"ל. והינו, למשל, בשרואה רבך ששעמו מתוק, ויורע שמתיקות - כחו לרבך, ויורע מאיזה ספירה נמשך זה הכח של המתיקות והרבות, כגון מספידת חסד, ויורע איזה אות מעשרים ושתים אותיות שיד לספידת חסד - אזי יורע שאותו האות מלכש ברבך הנה, וכן ביצא בזה בכל הרבנים שבעולם וכו"ל. אבל אף על פי שהוא חכם גדול בליכך, שידע כל זאת כבדרה, שידע האותיות שיש בכל רבך (שצדיקין לזה להיות כפי גדול מאד בכל חכמת האמת, שהוא חכמת הקבלה, ובכל חכמת הטבע והיסודות, כמובן למשכיל, שאי אפשר לידע כל זאת, כי אם חכם גדול מאד בקבלה ובשאר חכמות), אף על פי כן יכול להיות, שאכילתו ושתיתו ותענוגיו היו ערין מגוף הרבך, ולא מהתנוצצות האותיות, כי לזכות שידית כל תענוגיו רק מהאותיות שבכל רבך, זה אי אפשר כי אם בשאובה לשלמות לשון הקדש, והינו בשאובה לשבר תאות המשגל לגמרי ולהשלים את הלשון הקדש, עד שהביא התנוצצות חדש כלשון הקדש, והינו בהאותיות שיש בכל רבך. זה הצדיק שאותו כזה, הוא ריקא וזכה לזה, שאינו מרגיש שום תענוג משום רבך: אכילה ושתיה ושאר התענוגים שבעולם, כי אם מהתנוצצות האותיות שיש בכל רבך. אשרי לו, וזה בחנית (חללים יא): ומציון יסעך - שיהיה סערתך, הינו האכילה ושתיה וכל התענוגים, מציון ויסין האותיות, המצינים ומסמנים בכל רבך, כי הטעם והריח והתמונה הוא ציון ויסין על האותיות שיש ברבך הנה. וזה: ישלח עורך מקדש. עורך זה בחנית (בסודיל יב): אעשה לו עזר, בחנית חנה, הינו לשון הקדש בנ"ל. וזה: מקדש - בחנית לשון הקדש. וזה: ישלח עורך מקדש - סופי תבות חשך, הינו בחנית תרומה, שהוא בחנית תרגום, שעקר שלמות לשון הקדש עלי ידי התרגום בנ"ל; וכשיש לו שלמות הנה, עלי ידיה: ומציון יסעך בנ"ל:

ט ומי שאוחז במדרגה זו: ומציון יסעך, מזה מאיר לבו, כי שם הלכ הוא עלי ידי שמקבל ונון משופרא רשופרא, מל"ב אלקים של מעשה בראשית, שהם בחנית האותיות שיש בכל רבך, שכלם נמשכין מבחינת ל"ב אלקים של מעשה בראשית. ועלי ידי התנוצצות האור, שמקבל הלכ מל"ב אלקים הנ"ל, עלי ידיה מתנוצץ פניו באור הנה בבחינת (מסל טז): לך שמת ייטיב פנים. ובשפניו מאירות בהודבכות הנה, אזי יוכל האחר לראות פניו בפנים הנה כמו בנראה, ולהתחרט ולשוב בתשובה בנ"ל. וזה בחנית (חללים יג): פנים בפנים דבר ה' עמכם; הינו עלי ידי שיש עמכם רבון ה', הינו שלמות לשון הקדש, עלי ידיה מתנוצץ הפנים ומאירות בליכך, עד שיוכל להתראות פנים בפנים:

וזה: עד לא הוי מתקלא - הינו שלמות לשון הקדש, הנקרא מתקלא על שם ששקל הקדוש ברוך הוא כרצונו האותיות בנ"ל, בבחינת (א"ב טז): לעשות לרות משקל, ששקל הקדוש ברוך הוא כך וכן אותיות לכל רבך ורבך, ברי שיהיה לו טעם וריח ותמונה הווא כפי רצונו בנ"ל. וקדם שהיה הלשון הקדש בשלמות: לא הוי משגיחין אפיין באפיין - ערין לא היה

תפלה לחכקוק על שגינות - בתרגומו, שעקר שלמות לשון-הקדש - עלי-ירי התרגום בנ"ל. וזה: על שגינות - כי שגינות הוא בחינת תרגום, כי תרגום הוא בחינת עין הרעת טוב ורע, שמערכ טוב ורע, וכן הוא השוגג, שיש בו גס-בן טוב ורע, שהמעשה הוא רע וכוונתו טוב:

(השקמות חשכים לתורה הזאת):

ובין לומר בספר לשומע מפי החכם יש חלוק גדול ביותר, כי ספר הוא רק לזכרון, כמו שכתוב (שמות י'): כתב זאת וזכרו בספר, וזכרון הוא כנח המרפה, כי גם בהמה יש לה זכרון, כמו שאנו רואים, שגם בהמה וזכרת שבמקום זה נשכה כלב, והיא בודחת משם, ועל-כן אמרו רבותינו וזכרונם לברכה: רבנים שבעל-פה, אי אתה רשאי לאמרום בכתב (גיטין ס), ויש רבנים גנו, כי באמת זה המקרא: כתב זאת וזכרו בספר הנ"ל, נאמר על תורה שבכתב, שצריכין ורקא לכתבה. (כל זה שמעתי מפי הקדוש בעת שכתבתי לפניו תורה הנ"ל, ולא באר ענין זה היטב):

וזה סוד מה שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (סנהדרין לח): אדם הראשון משוך בערלתו היה; אדם הראשון בלשון ארמית ספר, והכן מאר. כי עלי-ירי לשון ארמית, שהוא לשון תרגום, משכה ויגקה הערלה, שהוא רע הכולל, מלשון-הקדש, מבחינת-קדש בנ"ל, ענין שם היטב. כי עקר פגם הברית, שהוא רע הכולל, בחינת לשונות העמים, וינקתם עלי-ירי לשון תרגום, שהוא בחינת נגה, שעלי-יריה הם עולים לינק מלשון-הקדש, מבחינת-קדש בנ"ל. כי עקר המתקלא והנפיון והבחירה הוא בבחינת נגה, שהוא בחינת תרגום, כי נגה נקרא תקלא בנ"ל. וזהו: אדם הראשון משוך בערלתו היה; אדם הראשון בלשון ארמית ספר, כי הא בקא תליא, כי עקר פגם הברית, בחינת משוך בערלתו, נמשך עלי-ירי לשון ארמית, שהוא לשון תרגום, כשאין מעלין אותו ללשון-הקדש בנ"ל:

עשי רבו לשמע בקול רבו - שהצדיק עושה הרבור וכו' בנ"ל. וכשהלשון-הקדש בא מלמעלה, ערין הוא חסר תקון, כי ערין צריך להעלות הטוב מן התרגום. וזהו סוד כונת מילה, כמו שמוכא במקדש (בראשית כ"א) שאלת המינין על מצות מילה: איך יבא הקדוש-ברוך-הוא רבו המחסר תקון. אך הוא על כונה זו, הינו בנ"ל, שהלשון-הקדש, שהוא בחינת תקון הברית הבא מלמעלה, הוא ערין חסר תקון, ועקר תקונו למטה, בזה העולם, עלי-ירי שאנו מעלין הטוב שבתרגום ומשלמין את הלשון-הקדש, כי עקר התקון של כל הרברים נשלם למטה בזה העולם ורקא, שזהו בחינת שלמות לשון-הקדש עלי-ירי תרגום, שאף-על-פי שהלשון-הקדש בא מלמעלה, אף-על-פי-כן אין לו שלמות כי אם עלי-ירי לשון תרגום, שהוא בחינת עין הרעת טוב ורע, והינו עלי-ירי שמכריזין הטוב שבתרגום, הטוב שבעין הרעת, שעלי-יריה ורקא נשלם הלשון-הקדש. וזהו בחינת מה שמבאר שם במקדש התרוץ על שאלת המינין הנ"ל בענין מצות מילה, איך יבא הקדוש-ברוך-הוא מחסר תקון בנ"ל, שהשיבו

שם: כל רבו צריך תקון: התרגום צריכין לבשל וכו', אף האדם צריך תקון וכו', ענין שם. הינו בנ"ל, שהשם יתברך ברא כל הבריה בשביל האדם הפעיל-בחינה, שהוא ורקא ותקן כל הרברים עלי-ירי ברור הטוב שבעין הרעת, שעלי-יריה משלים ומתקן כל הרברים שבעולם, ועל-כן צריכין לתקן תקון המילה, בחינת תקון הברית, בזה העולם ורקא, שזהו בחינת שלמות לשון-הקדש עלי-ירי תרגום ורקא, שהלשון-הקדש הבא מלמעלה, אין לו שלמות כשכא מלמעלה כי אם עלי-ירי שאנו מלמין אותו, עלי-ירי שמכריזין הטוב שבתרגום, שאנו ורקא נשלם הלשון-הקדש בנ"ל. וזהו: חשמ"ל - חש מל, בחינת מילה, ו"מל" גימטריא שבעים, בחינת מורה של שבעין בוכיין הנ"ל, שנתמלל ונתחד ונתבטל עלי-ירי מצות מילה, שהוא בחינת תקון הברית בנ"ל. ענין כפונת והבן:

ולזהעלות הטוב מן התרגום הוא עלי-ירי תקון השגות, שצריך לתקן כל מה שחטא בשוגג, והבן:

ומי שיש לו שלמות לשון-הקדש, יורע לפשר חלמין שבתרומה כמו יוסף, כמבאר שם. כי החלומות הם כפי המאכלים שאוכל, כמובא, כי בכל רבו יש אותיות בנ"ל, וכששוכב וישן, עולים האדים מהמאכלים שאכל ועולים להפוח, ונצטרפין האותיות שיש בהם, וזוהי נעשה החלום. נמצא, כשאדם אוכל, אם היה אוכל הכף השני קדם הראשון, והיה מתראה לו חלום אחר, כי בכל רבו יש אותיות אחרים, ואילו היה אוכל זה הכף תחלה, היו נצטרפין האותיות בצדופים אחרים, והיה מתראה לו חלום אחר. ומי שיש לו שלמות לשון-הקדש, הוא יורע האותיות שיש בכל רבו בנ"ל, על-כן הוא יכול לפשר חלמין בנ"ל. והבן היטב, איך עתה מבאר היטב ענין פתרון חלומות עלי-ירי שלמות לשון-הקדש, עלי-ירי מה שכתב שם אחר-כך, שעלי-ירי שלמות לשון-הקדש מאידן התנוצצות האותיות שיש בכל רבו, כי עלי-ירי התנוצצות האותיות שיש בכל המאכלים, שמהם החלומות, עלי-יריה הצדיק בחינת יוסף יורע לפשר חלמין שבתרומה בנ"ל:

(זה מצאנו מה המאמר מכתב-יד רבנו ז"ל בעצמו):

ישלח עורך מקדש וכו'. גדל יקר הערך מלשון-הקדש, שבו נבא העולם, כמו שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה: לזאת יקרא אשה, כי מאיש - לשון נופל על לשון, מבאן שנקרא העולם בלשון-הקדש. כי האשה היא בחינת לשון-הקדש, שבה נבא העולם, וזהו: חנה, לשון רבור, כמו שכתוב: ולילה ללילה יחנה רעת. וזה בחינת: לזאת יקרא אשה, כי הרבור נקרא זאת, כמו שכתוב: וזאת אשר רבו להם אביהם. ועלי-ירי לשון-הקדש רוממנו מכל הלשונות, וזה בחינת: לשון נופל על לשון, כל הלשונות נופלים עלי-ירי לשון-הקדש, ואין... (עד כאן מצאנו):

(פרקא תנא דספרא רציעותא כבאר לעיל בהתורה: אטר אל הכהנים, סימן ב.)

ב לשון רבנו וזכרונם לברכה

פרקא תליאתא [דספרא רציעותא]

תשעה תקונין יקריין אתהספרא לרקנא. כל מה

שמתחיל לבאר איזה באור, צריך לו מתחלה לשפך תפלות לפני השם יתברך, כדי לעורר לב העליון, להשפיע עליו דבורים בנחלי אש, ואחר כך יתחיל לבאר, כי אחר כך נפתח הצור ויזוב מימיו; הינו באורי התורה:

ג ויש חלוק בין באור שארם כבאר בינו לבין עצמו, לבין באור שארם כבאר לרבים, כי בשורש ברכים, וקדם הבאור הוא מקשר את עצמו עם נשמותיהם ושופך שיחו ותפלתו לפני השם יתברך, בוראי: הן אל בכיר לא ימאס (איוב ט); אבל תפלת יחיד, אפשר שמואסין בתפלתו. וזה בחינת: וברכת אל הסלע לעיניהם - שתפלתו תהיה בשעה שהצבור מקבצים. וזה: תקהל את העם:

ד וזהו החלוק בין הלומד מתוך הספר ובין השומע מפי החכם עצמו, כי השומע מפי החכם עצמו, בוראי נחקשר נשמתו עם נשמת החכם בשעת תפלתו בנ"ל, ויש לזה הארם חלק בבאור הנה, כי על ידי התפלה נחשף קרשה למעלה, וכל תפלה היוצאת מהרבה נשמות, היא מוספת קרשה למעלה ומעוררת ביותר לב העליון בנ"ל, וכל העליון שופך מימי הבאור ביותר. הכל לפי רב אנשים, בן יותר קרשיתו, בבחינת (תהלים כ): ואתה קדוש יושב תהלות ישראל - על ידי תהלות ישראל נחשף קרשיתו. גם כל אלו האנשים העומדים בשעת הדרוש, נכנעו רשעתם על ידי הכוב שבחכם הדרוש; ולפי ההכנעה, בן נכנעים האזכים, הינו תקלות השוכנים סביב לב העליון, בבחינת (תהלים ט): זאת ירושלים שמתיה בתוך הנוגים; והיא לב, בבחינת (ישעיה ט): דברו על לב ירושלים:

וזה בחינת מטה, שאמר הקדוש ברוך הוא למשה: קח את מטה וקהל את העדה. מטה זה בחינת ממשלה וכן הצדיק, שנעשה על ידי עבודתו, שעל ידי נכנעים כל האזכים, הן למטה הן למעלה. וזהו (תהלים ט): מטה ענך ישלח ה' מציון; הינו המצוות ומעשים טובים, שהן ציונים לרברים עליונים, שמהם נעשה מטה עז להכניע אויבים, וזה: ררה בקרב אויביך. נמצא, מי שהוא אצל החכם בשעת באור התורה, נמצא שנכנע הרע שלו בנ"ל:

ז והיו: שפכי כמים לבך פני ה' (איוב כ). פני ה' זה בחינת באורי ודרוש התורה, כמו (ויקרא ט): והדרת פני זקן. וכן זה הדרת פנים, והם שלש עשרה חסדים, והם שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן, שצריך לשפך שיחו ותפלתו קדם שממשיך באורי התורה בנ"ל. וזהו: ויפלו על פניהם - כששמעו המריבה, הבינו שעל ידי באורי התורה, שהם בחינת פנים בנ"ל, מחמת הנפילה הנ"ל, מחמת זה התחיל המריבה:

ח ובשמת פלל קדם הדרוש, צריך להתפלל בתחנונים, ויבקש מאת הקדוש ברוך הוא מתנת חנם, ולא יתלה בזכות עצמו, אף על פי שעבדו נחשבו אלא כדי עזו של עבודתו, אין זה המטה כדי להתנאות, אלא כדי להכניע הרע שבקדו, כי ברכים יש בהם טובים ורעים, וצריך

דאמתמדר ולא אתגליא, עלאה ויקרא אשתבח, והוא גנויא ויקרא. נימין על נימין מקמי פתחי דארנין עד רישא [דפמא]. מרישא האי לרישא אחרא. אשתבח מתחות תרין ניקבין ארחא מליא דלא אתחזיא. עלעין אתחפין מהאי גיסא ומהאי גיסא. בהו אתחזין תפוחין סמקין בורדא. בחד חוטא תלין אכמין תקיפין עד חרווי. שפון סמקי בורדא אתפננו. ועירין נחתין בגרונא ומחפין קדלא. ברכבין וועירין נחתין בשקולא. באלין אשתבח גבר ותקיף:

א דע, שיש נשמה בעולם, שעל ידיה נתגלה באורי ופרושי התורה, והיא מסבלת בפורין. פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, כי כך דרכה של תורה (אבות פ"ו). וכל מפרשי התורה הן מקבלין מואת הנשמה, וזאת הנשמה, כל דבריה בנחלי אש, כי אי אפשר לקבל ולשאב מימי התורה, אלא מי שדבריו בנחלי אש, בבחינת (דמיה כ): הלוא כה דברי באש. וכשהנשמה הזאת נופלת מבחינת: הלוא כה דברי באש; ואין דבריה בנחלי אש, ודבריה נצטננו - אזי נסתלקת, וכשנסתלקת, אזי נסתלק באורי התורה הנמשכת עליה, ואזי כל מפרשי התורה אין יכולין להשיג שום באור התורה, ואז נחשף מריבה על הצדיקים. כי עקר התחלת שבעולם נעשה על ידי הסתלקות באורי התורה, כי הבאור הוא תרוץ על קשיות ומריבות. וזה בחינת (מסכת ט): מרבה צין, שהוא בחינת דבור מצון, ששם מתה מרים, בחינת הנשמה הסובלת מרירות השעבוד על התורה, ואז נסתלק הבאר, הינו בחינות באורי התורה, ואז ירד העם עם משה; הינו בחינות המריבה שנתעורר בנ"ל. ואילו מפרשי התורה נקראים בשביל זה מורים, מחמת שמקבלים על ידי הנשמה הנ"ל, המכנה בשם מרים. גם הם מורים את מוריהם, בפמאמר: ומתלמיד יתר מכלם (תענית ט); וזה שאמר להם משה: שמעו נא המורים:

ב ומי שרוצה להמשיך באורי התורה, צריך מתחלה להמשיך לעצמו דבורים חמים בנחלי אש בנ"ל, והדבור נמשך מלב העליון, בחינת (תהלים עט): צור לבבי: וצריך לשפך שיחו בתפלה לפני השם יתברך, ועל ידי תפלתו נכמרו רחמי השם יתברך עליו, ונפתח לב העליון, כי עקר תרומים הוא בלב, ונשפך מלב העליון דבורים, ועל ידי הרבוב ממשיך באורי התורה גם בן משם. וכל הנ"ל הוא בחינת סלע, שמשם הרבוב, בבחינת: מלי בסלע (נפלה ט); וסלע הוא בחינת צור, בבחינת (תהלים סה): פתח צור ויזובו מים; והוא בחינת לב, בחינת: צור לבבי; ותלב נכמד ברחמים ומשפיע דבורים חמים, בבחינת (ס"א): חס לבי בקרפי, בהגיגי תכער אש, דברתי בלשוני. וכל זה הוא בתוכים כל באורי התורה, בבחינת (ס"א): פתכם על לוח לבך; ומי שרוצה לקח איזה באור, צריך לו לקח מהלב הנ"ל, בתפלה בבקשה בנ"ל. ובשביל זה צריך כל אחר ממפרשי התורה, קדם

וצריך להכניע הרע שבדעים כנ"ל, אבל לפני השם יהבדד גמור כדל וברש, וידבר תחנונים, ולא יתלה בשום זכות, וזהו וירש: ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר - שצריך לדבר תחנונים בשעה שרוצה לומר, הינו קרם הדרוש:

וזהו טעות שטעה משה, שהקדוש ברוך הוא אמר למשה: קח את המטה והקהל את העדה ודברת אל הסלע לעיניהם - שיקח ממשה עזר, שיש לו ממצות ומקנשים טובים שלו; והקהל את העדה - כי בשעת הקהל, שיש בהם גם רעים, צריך משה עזר כדי להכניע רשעיהם כנ"ל, ואתריק: ודברת אל הסלע לעיניהם - אין רבדור אלא נחת (שבת פג.) ומיד שד"ש ספר לטונו:

וזהו חזקת רע: ודברת אל הסלע וכו' כדבר ופיוס וכו' - שישפך שיתו ותפלתו בתחנונים כדל וברש. אל הסלע, הינו לב העליון כנ"ל. לעיניהם - ויקא, שהיה הקהל בשעת משה, כדי שיקשר את עצמו עם נשמתם כנ"ל. והוא לא כן עשה, שזכר טובו וצדקתו בשעת תפלתו, שלא השתמש עם המטה בשביל הקהל, אלא השתמש עם המטה בשעת תפלתו. וזה בחינת: וירש משה את ירו.

זה תפלתו, כמו שכתוב (שמות יז): ויהי יריו אמונה; תרומנו: פרישן בצלו - שהרים את תפלתו, ולא קשר את עצמו עם הקהל, ודן את הסלע במטהו פעמים - כביכול, הנה צור ויוצו מים (תהלים עז) - שהנה לב עליון, כמו שלוקחין איהו רבד בכח ובאנס, כי בא בכח מעשיו הטובים. וזהו הכאת הסלע פעמים:

הכאה אחת - שלקח באורי התורה בכח ובאנס, ולא בקש מתנת חנם כנ"ל; והכאה אחת - כי מי שרוחק את השעה, שעה רותקתו (ברכות סד. ועיינו ב:); ונחלק קרם זמנו, ועל הסתלקותו - השכינה, שהיא הלב הנ"ל, היא מללל וכוכת עליו. וזהו:

פעמים - כי מתו משה ואהרן עליירי הכאה, כמו שכתוב: הכה מי מריבה וכו'. ובשביל זה אין לאדם לרחק את עצמו על שום דבר, אלא יבקש בתחנונים, אם יתן לו השם יתברך - יתן, ואם לאו - לאו. וזהו: עני לא האמנתי כי הינו תתפלל כנ"ל, שהרים תפלתו מתפלת הקהל, שלא קשר את עצמו עם הקהל, ותתפלל היא אמונה, כמו: ויהי יריו אמונה. להקרישי לעיני בני ישראל - להקרישי ויקא, כי עליירי התפלה של רבים נתקדש השם יתברך כנ"ל. לכן לא תביאו וכו' אל הארץ - רמז על הסתלקותו, כי הקרשה גם כן נתוסף למעלה בשעה פטירת הצדיק, כירוע. נמצא, מה שחסר עליירם ושלם עליירם:

ו ובזכות התורה שממשיכין, וזכין לארץ ישראל, כמו שכתוב (תהלים סד): ויתן להם ארצות גוים וכו'; אבל ארץ ישראל היא אחת משלושה דברים שבאים עליירי יסורין (ברכות ד), וענף היסורין הם המונעים הרשעים, מוציא רבת הארץ, וצריך להכניע מתחלה אלו הרשעים ולענש אותם בהרבה וקטלא, ועלייריהו יכולין אתריקף לילך לארץ ישראל. ובה הנה לענש את הרשעים אי אפשר אלא בשמקבלין את הכח הזה מאדום, כי זה הכח שלו, בבחינת: ועל חרבך תתיה (בראשית כז); והוא יונק מפזל מאדים:

ז ודע, שעליירי כחות הרוחניות, הנבראים מאותיות התורה שחדש, הכחות האלו הן מלאכים ממש, והן מקבלין הכח מאדום כדי לענש הרשעים בהרבה וקטלא, והן נבראים בבחינת (תהלים סד): ארני יתן אמר המבשרות צבא רב; והן מענישין את הרשעים, בבחינת (שם עט): כי מלאכיו יצוה לך וכו' על שחל ופתן תרדף וכו'.

ח ואלו הכחות הרוחניות, הינו המלאכים, הן לפי התחשבות התורה, והתחשבות התורה - לפי הקרשה שנתוסף למעלה כנ"ל, לפי רכות הקרשה, בן נמשך רבוי התורה; ולפי רב התורה, בן רבוי המלאכים הנ"ל. וכן להפך, הינו שלפעמים הקרשה בליקד מועטת, עד שהמלאכים הנבראים מחורשי התורה, הם מעוטי כח, שאין כח בירם לקבל כח לענש את הרשעים בהרבה וקטלא, ואין להם כח אלא להכניע את הרשעים בלבד ולהביא מיד בלבבם, אבל לא לענש אותם בהרבה להעביר אותם:

ט ולפעמים גם להכניע אותם בלבד אין כח למלאכים האלו, שכליך הם מעוטי כח מתמת מעוט הקרשה הנ"ל, ואין להם אלא הכח הזה, לעורר כח האמות על הרשעים המוציא רבת הארץ, כמו עקשו בגלות, שאין לנו כח לענש בעצמנו את הרשעים, אלא בריניהם, בבחינת (יהונתן א): רשע מבחיר את הצדיק עליכו יצא משפט מעקל. כי הרשע מסבב את הצדיק, ואין לנו כח בעצמנו לרחות אותו, אלא במשפטיהם, לרונ אותו בריניהם, ולקבל מהם כח לדרף את הרשע ורע, שלפעמים הוא סבה מאח השם יתברך, שרשע יבחר את הצדיק, והצדיק אין לאל ידו לרחות את הרשע אלא עליירי משפטיהם. ועליירי כח המשפט יוצא משפט וקרשה, שגפל בין הקלפות, הצדיק הוא מוציא אותו מבין הקלפות, ויוצא המשפט מעקלו, כי נתעקל בין הקלפות בבחינת (תהלים סט): ומשפטים כל ירעם; ועקשו הוא יוצא מעקלו ונתירש מעקלו, וזהו: על בן יצא משפט מעקל:

י ולפעמים גם זה הכח אין להם, ואין להם כח לא לענש כנ"ל, ולא לענש בריניהם כנ"ל, ולא להביא מיד בלבבם, ואין להם כח אלא להשתיק אותם בלבד, שלא לרד סרה בפניו, כדי שלא יבנסו ודריהם באוני המונעים; ולפעמים גם זה הכח אין להם - הכל לפי מעוט הקרשה:

וזהו: וישלח משה מלאכים אל מלך אדום (שם כג. ד"ל). מלאכים - הנ"ל; מלך אדום - כנ"ל. כה אמר אחיך ישראל - הינו המלאכים האלו נהווו ממאמרות טהורות של ישראל כנ"ל, בבחינת: יתן אמר המבשרות צבא רב. אתה ידעת את התלאה אשר מצאתנו, וירדו אבותינו מצרים. אתה ידעת - ויקא, כי כל הענשים עליירי, ובפרט גלות מצרים, שהיה על פנים הכרית, כירוע, ועל פנים הכרית תרב בא, בבחינת (ויסא כז): תרב נזקמת וכו', והוא ממנה על תרב

כ"ל. וירעו לנו המצרים, ונצטק אל ה' אלקיננו, וישלח מלאך - פרשו חכמינו וכוונם לברכה: זה משה. ויצאנו - כי פגם הכרית הוא פגם הרעה, בבחינת (בראשית ו'): וירע אדם; והקול הוא מעורר הרעה, בבחינת הקול מעורר הכונה. ובשכיל זה: ונצטק וכו', וישמע את קולנו - והקול מעורר הרעה. וישלח מלאך - זה משה, בחינת רעה, ועל-ידי התגלות הרעה בחקונו, אז: ויצאנו. ובשכיל זה אומרים את התגלה בקול רם, כי הגאולה היתה על-ידי קול, בבחינת: וישמע את קולנו, ובשכיל זה נקראת בשם "הגדה", להורות על תקון הכרית, בבחינת (דברים ו'): ויצר לכם את כריתו. ועקר המצוה ב"ו, להורות על תקון הרעה, בבחינת: בהמרא וריחי פחין (סנהדרין ט), ובבחינת: תידוש - ובה געשה ראש (שם), הינו רעה. אעברה נא בארצך - שרצו לילך לארץ-ישראל דרך כחות של אדם כ"ל, לקבל ממנו כח לעגש את הרשעים בחדבא וקטלא, כרי שייכלו לילך בדרך המלך, מלכו של עולם, ולא בשכיל מענגי העולם הזה. וזה: לא נלך בשדה וכו', ולא נשתה מי כאר - זה בחינת מענגי העולם הזה. כל זה אין רצוננו, אלא רצוננו: דרך המלך נלך - כרי שלא ימנעו אותנו הרשעים מלילך בדרך מלכו של עולם. ויאמר אליו אדם, לא תעבר בי, פן בחרב אצא לקראתך - כל זאת מחמת מעוט כח הקרשה כ"ל. וזה: ואנחנו בקדש, עיד קצה גבולך - הינו מחמת שהקרשה בליך במדרגה פחותה, שהיא פגולת המאנה נוגעת, ובשכיל זה: ויאמר לא תעבר בי וכו', כי מי שהוא במדרגה תחתונה, אין להתנרות ברשעים, כי צדיק ממנו בולע (כ"ט דף ע"א), ויאמר אליו במסלה נעלה - בחינת מסלות בלבבם (תהלים טו), להביא מרד בלבבם. ואם מימך נשתה - מימך זה בחינת משפט, בבחינת (שם) ויגל פנים משפט; הינו כי לעמים צריך לכף את הרשעים במשפטיהם. ונתתי מכרם - תרגומו: את דמיון, הינו השחר שמקבלין, וצריך לתן להם ממון כרי להוציא משפט מן העקול בראונם. רק אין דבר, ברגלי אעברה - אני רוצה לילך ולעבר בכתך כרי להשתיק את הרשעים, כרי שלא יכנסו הכריהם ברגלי, הינו המודעם, המכנים בשם רגליו, כמו (שם) וכל העם אשר ברגליך. ויאמר לא תעבר - וכל זה הוא מחמת מעוט הקרשה כ"ל. כי צריך לשפך תפלתו קדם התורה ולקשר את עצמו עם הגפשות השומעים, ועל-ידיה נתוסף קרשה יתרה למעלה, בבחינת (משלי י'): ברכים הדרת מלך; ולפי רכות הקדשה, כן רכוי הארת התורה, ולפי רכ הארת התורה, פן נתרכו כחות המלאכים, ולפי כחות המלאכים, כן יכול לעגש את הרשעים מוציא רבה:

לזמן היושב בשיבה לדרש, ומסר לו תשעה בחינות הנ"ל: א. קח את המטה כ"ל; ב. והקהל את העדה כ"ל - להכניע רעתם כ"ל; ג. וברכתם אל הסלע - בתחנונים כ"ל; ד. לעיניהם - שיקשר עיניהם כ"ל; ה. להמשיך דבורי אש כ"ל; ו. להמשיך תורה כ"ל; ז. בריאת המלאכים כ"ל; ח. לקבל כח מאדם להכניע את השונאים כ"ל; ט. לבוא לארץ-ישראל כ"ל. ואלו תקוני דאחמסר לזמן הירוש: כל מה דאחמסר ולא אתגליא - רמז על גשמת בחינת מרים שנסתלק כ"ל. אשתבח - פרוש, אשתבח עקשו על-ידי וכן היה כל מה שהיה משתבח על-ידי נשמה שנסתלק, ועקשו מסר והולך תשעה תקוני: תקונא קרמא: נימין על נימין מקמי פתחי דארנין עד רישא דפוסא. נימין - בחינת שערות, בחינת שער צילן (תהלים טו), בחינת מטה עזך ישלח מציון כ"ל. מקמי פתחי דארנין - הינו קדם ששמענו אם יכולין לקבל, עד רישא דפוסא, פתחו פיהם ואמרו: נעשה. וזהו (סנהדרין ק"ב): דקמי פמיכו לארניכו. תקונא הנניא: מרשא האי לרישא אחרא - הינו להכניע רעתם כ"ל, ובה מוציא אותם מתחת רשות הסטרא-אחרא, ומכנים אותם תחת רשות הקרשה, וזהו: מרשא האי לרישא אחרא. תקונא תליתא: אשתבח מתחות תרין נקבין ארמא מליא דלא אתחתיא - הינו בחינת חסם, בחינת: וברכתם אל הסלע כ"ל, בחינת (ישעיה מ"ח): ותהלתי חסם-לך. ארמא מליא - כי אין מחסור ליראיו (תהלים ל"ד), וזה מליא. ויראה היא בחינת תפלה, בחינת (משל א'): יראת ה' היא תהלה; בחינת חסם, בחינת (ישעיה א'): והרחו ביראת ה', דלא אתחתיא - כי צריך להקטין את עצמו, ולא יתלה בזכות כ"ל, בבחינת (משל כ"ה): אל תתהדר לפני מלך. תקונא רביעא: עלעין אתחפון מהאי גיסא ומהאי גיסא - הינו בחינת התקשרות עם גשמותיהם, והם מחפין אותו מכל צד. תקונא חמישא: אתחזון תרין תפוחין במקוין בורדא. תפוחין - זה בחינת סתמי הלב שגפתיים, שובמר רחמי לב העליון (ושפע רבירים תמים, דבורי אש, בחינת סמקא בורדא כ"ל. תקונא שתייתא: בחד חוטא תלין, אכמין תקיפין עד חרוין - זה בחינת המשכת התורה כ"ל, שהם בחינת (ש"ה ט'): תלמלים שחרות בעורב, שהם תלי תלים של הלכות (עדיבין כא'), הנמשכים עד חרוין, עד מעו, בבחינת (תהלים טו): ותורתך בתוך מעי. ותלין בחד חוטא - בבחינת (שם ט'): וסביבו גשעה מאד, שהקדוש-ברוך-הוא מנדק עם הצדיקים כחות (יבמות ק"א), וכשפומים כחות השערה, אז אין כח בירם להמשיך אלו הלכות הנ"ל. תקונא שביעא: שפון סמקא בורדא אתפונן - הינו בריאת המלאכים כ"ל, בבחינת (שם ט'): וברח פיו כל צבאם. סמקא בורדא, בבחינת (שם ט'): משרתיו אש לוחם. תקונא תמינאי: ועדיין נחתין בגדונא ומחפון קדלא - הינו לקבל כח מאדם להכניע אויבים הפונים ערף. ועדיין - זה בחינת כח אדם, בחינת (עובדי א'):

זה פרוש פרקא תליתא: תשעה תקוני גידין אתמסרו לרקנא, הינו

קמן נחתיך בגוים. נחתיך בגוונא - בחינת חרב הנ"ל, בחינת (תהלים קסג): רוממות אל בגוונא וחרב פיפיות. תקונא תשיעאה: רבכין וזעירין נחתיך בשקולא - הינו בחינת ארץ-ישראל, שנתלקה לשכמים, שהם בחינת: חיות קטנות עם גדולות (סג קר). באלין אשתכח גבר תקיף - הינו כשכא לבחינת ארץ-ישראל, אזי נקרא גבר תקיף, כי קדם שכא לבחינת ארץ-ישראל, אזי: אל יתהלל חזר במפתח (ספסא כ); אבל אחריכך, בשנוצת, אז נקרא איש מלחמה:

התורה הזאת נאמרה בראשי-השנה על פסוק (תהלים קס): אשרי העם ירעי תרועה, אך לא זכינו לקבל מכתיבת ידו הקדושה באור זה הפסוק על-פי התורה הנ"ל. גם קדם שאמר התורה הזאת, ספר איה זמן מקדם מעשה נוראה, שראה במקום שראה, בהקדמין או בחלום, ואמר שהתורה זו' תקונין הנ"ל היא פרוש על המראה הנוראה הזאת שספר. ואם ירצה השם, עוד חזון למענך לכאר דברים אלו במקום אחר בעזרת השם יתברך:

כא לשון רבנו זכרנו לברכה

פדקא רביעאה דספרא דצניעותא עתיקא ממיר וסתים וכו':

בהעלתך את הנוח וכו', פרש רש"י: שחאה שלהבת עולה מאליה:

א בתיב: אחר וקדם צרתני (תהלים קלג). כי יש שכל, שאדם משיג אותו על-ידי הקדמות רבות, והשכל הזה מכנה בשם אחר; ויש שכל, שכא לאדם בלא שום הקדמה, אלא על-ידי שפע אלקי, וזה מכנה בשם קדם, בשם פנים. והתלהבות הלב גולד מחמת תנועת השכל, כי טבע התנועות - שמולד הם, ולפי מהירות תנועות השכל, בן מולד הם בלב. ומצא, על-ידי שפע אלקי, שהשכל נשפע לאדם במהירות, שאין צריך להשתמש בשום הקדמה, על-ידי זה המהירות, שלהבת הלב עולה ממיר מאליה:

כ אבל להגיע לבחינת שפע אלקי הנ"ל אי אפשר לבוא לזה, אלא שקדש את פיו ותקמו ועיניו ואזניו, והן הן מאדיין לו שפע אלקי הנ"ל, הינו שישמר את עצמו מלהוציא שקד מפיו, ויהיה לו יראת-שמים, שהוא בחינת חסם, בבחינת (ישעיה יא): ויריחו ביראת ה'; ויהיה לו אמונת-חכמים, התלוי באדין, בבחינת (משל כב): שמע דברי חכמים; ונעצים עיניו מראות ברע - כי הן הן המעוררין את שפע אלקי הנ"ל לבוא, כי הפה והחטם והעינים והאזנים תלויים במח, והן מעוררין את המח, שיריעה בבחינת קדם, בבחינת פנים. וזה בחינת (תהלים קס): ראש דברך אמת - זה בחינת מח, הנאמר אצל פה. וזה (סג קא): ראשית חכמה יראת ה' - זה בחינת מח, הנאמר אצל חסם. וזה בחינת (משל כ): הוכח לחכם ויאהבך - זה בחינת מח, הנאמר אצל אדין, בבחינת: שמע דברי חכמים. וזה בחינת

(בראשית ז): ותפקחנה עיני שניהם - זה בחינת מח, הנאמר אצל עיניו, והן הן שבעת הברות, כי פה ותרין נוקבא חכמא ותרין עיניו ותרין אדין הם בחינת שבעת הברות, ומנרתא רא רישא, הינו המח, ופני המנורה הינו שפע אלקי הנ"ל:

ג ושפע אלקי הזאת הוא בחינת סכה, כי סכה הוא בחינת שסכה ברוח-הקדש, כי רוח-הקדש הוא שפע אלקי, וסכה הזאת היא כא על-ידי שבעה עננים, הינו בחינת שבעת הברות הנ"ל, שעליהם האדם משיג פני המנורה, הינו סכה, הינו שפע אלקי. ורוח-הקדש נקרא על-שם התכמה, שהיא רוח חכמה הבא מקדש, בירוע, וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: מגין שאין מסככין אלא בדבר שאין מקבל טמאה, ובדבר שגדולו מן הארץ שואמר: ואר יעלה מן הארץ; מה אר הוא דבר שאין מקבל טמאה, ואין גדולו אלא מן הארץ וכו'. ואר הן הן אלו העננים הנ"ל, והן בחינת קדש, וגדלו מן הארץ, כי צריך המקבל הנה להיות חכם, כי הקדוש-סדוהוא יתב חכמתא לחכמינו, בבחינת (שמואל א): וכלב כל חכם לב נחמי חכמה:

ד וסכה הנ"ל, הינו רוח-הקדש הנ"ל, שפע אלקי הנ"ל, הוא בחינת מקיפין, שהשכל הזה הוא גדול עד למאר, עד שאין המח יכול לסכלו, ואין נכנס במח, אלא הוא מקיף את הראש, כמו שאנו רואים כמה חכמות עמוקות, שאין יכולת במח האנושי להבין על בריו, כמו כמה וכמה מכוכב שאנו נבוכים בהם, כמו תיריעה והבחירה, שאין מח של אנושי יכול להבין את תיריעה הזאת, והשכל הזה הוא בחינת מקיף, שאין נכנס בפנימיות המח, כי אם מקיף אותו מבחוץ, והשכל הפנימי מקבל חיותו מהמקיף הזה:

ה ודע, שזה עקר כח הבחירה: כל זמן שהשכל אין בליד גדול להבין תיריעה והבחירה, אזי כח הבחירה על מקומו, כי יש בידו כח לבחור תמים או הפוכו, אבל כשיכנס המקיף הזה לפנים, ואז יתגדל השכל האנושי, ויתגלה לאנושי תיריעה והבחירה - אז יתבטל הבחירה, כי אז, על-ידי גדולו של השכל, יצא מעד האנושי ויעלה לגדר מלאך, ואז יתבטל הבחירה, וזה עקר כח הבחירה, זה שאין יורע השכל של תיריעה והבחירה. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ז), שלעיתיד צדיקים יושבים ועטרוניהם בראשיהם - על ראשיהם הצדק לומר. כי לעתיד יתבטל הבחירה, וזה: צדיקים יושבים - שהישיבה הוא מורה על העדר הבחירה, כמו יושב בשמים (תהלים ב), שהוא מורה על העדר ההשתנות, כי התנועה מורה על השתנות מצדו אל רצון, והישיבה מורה על העדר השתנות, הינו בטול הבחירה, וזה מחמת ועטרוניהם - הינו המקיפים, כמו (שמואל א כב): שאול ואגישו עוטרים אל דוד. בראשיהם - ולא על ראשיהם, הינו המקיפים יכנסו בחוד המחין לפנים, ואז יכנסו כל השכליות, שלא היה יכול להבין אותם, יכנסו לפנים, בחוד המחין, וידע וישיג אותם, ואז יצא מעד אנושי

אנושי ויעלה לגדר מלאך, ויתבטל הבחירה:

ה וזה בחינת קדושתו, בחינת חפה. כי שפע אלפי הנ"ל הוא בחינת קדש, בחינת חפה, מקיפין וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ב ע"ה): כל צדיק וצדיק נבזה מחפתו של חברו; כי מקיף של זה גרול ממקיף של זה, והשכל שהוא מקיף לזה הוא פנימי לזה. וזה בחינת שכעת ימי המשיחה שאחר החפה, הינו בחינת שכעת הגרות הנ"ל, שעליהם יבגם המקיף לפניו. וזה בחינת שכעת ימי אבלות, רחמנא לצלן, שמתאבדו עליו על שנתמלק נשמתו, כרי שיעלה נשמתו לאור הפנים הנ"ל על-ידי שכעת ימים אלו:

ו וזה כעס רק של החליצה, שנאמר (דברים כ"ה): וירקה בפניו - בפניו ריקא, כי זה הולך בלא ידע, ולא הניח ברכה אחריו, שמשכבו שכל הפנים בעולם על-ידי מעשיהם הטובים, ואחיו אינו רוצה להקים שם אחיו המת, ואינו רוצה ליבם אותה, בשביל זה: וירקה בפניו, כי אין רוצה להמשיך נשמת המת בעולם, שיוכל לתקן אור הפנים. ובההירק נראה לפעמים פני המת - פני המת ריקא, ובההירק הוא נכלם, ועקר הבושה הוא בפנים, וזה על שלא רצה להקים [שם] אחיו המת:

וזה בחינת: ואביה ירק ירק בפניה, הלא תכלם שכעת ימים (בבב"ר י"ב) - שכעת ימים ריקא, הינו בחינת שכעת עננים הנ"ל, שעליהם מאיר פני המנוחה. והוא לא רצה להקים שם אחיו המת, על-פני: וירקה בפניו, והינו בשת-פנים. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בבב"ר י"ב): היבמה נקנית במאמר - זהו הפך הבשת, בחינת (תהלים כ"ג): בלו אומר כבור, הפך של: תכלם שכעת ימים. ומרים, שפגמה בכבוד משה, שהוא בחינת שפע אלפי, בבחינת (שמות י"ז): כי קרן עוד פניו; ופגמה בבחינת שכעת הגרות, כי הוא היה ענו, ששל וסכלו, ולא תרה אפו על בויזונו, וזה בחינת חטם בשלמות. ובתיב פה (בבב"ר י"ב): פה אל פה ארבר בו - זה בחינת פה. ובתיב פה (ס"ו): ותמונת ה' יביט - זה בחינת עינים. ובתיב פה (ס"ו): ככל ביתי נאמן הוא - זה בחינת ארניו, בחינת (ספ"ט י"א): נאמן רוח מבסה דבר, כמובא באר (אדר קמ"ח). בשביל זה נצטרעה, ומצדע דא סגירו דנהורא עלאה (וזה תרע"ה ס"א), הינו אור הפנים הנ"ל, ובתיב פה: תסגר מחין למחנה שכעת ימים. וזה שבקש אהרן: אל נא תהי כמות אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי כשרו; כי על-ידי סגירו דנהורא עלאה היא בבחינת מת, כי מצדע חשוב כמות (דברים ס"ד): אשר בצאתו מרחם אמו - זה בחינת יבום, שעל-ידי היבום אתמה אמה, שאשתו געשית לו אם. ויאכל חצי כשרו - הינו שאין לו בתיאג, כי הפעל ואשתו הם תרי פלגא גופא, ועכשו, שאשתו היא אמו, נמצא שנאכל חצי כשרו, ואין לו בתיאג. [פרוש, כי מי שמת בלא בנים, איז אשתו צריכה להתניבם, ועל-ידי היבום נתגלגל המת בהן העולר מאשתו, שנתניבמה לאחיו, כמבאר בסבא (שופטים ק"ג): אתמה אמה,

הינו שהוא צער וענש גדול להמת, שאשתו געשית לו אם, כי עכשו מבקש להיות גולד מאשתו, ואשתו געשית לו אם. ומחמת זה, בן היבמה הזה, שנולד מהיבום, אי אפשר לו למצא וזוגו כי אם ברחמים גדולים (כמובא (וזה ד' ד' צ"א), שעליו נאמר: פן יקדמו אחר ברחמים, ע"נ ש"ס), כי זה בן היבמה, שבאמה הוא בעלה של היבמה, ואשתו געשית לו אם - אין לו בתיאג, מאחר שבת-יוגו געשית לו אם. וזהו שפרש רבנו ז"ל, שבקש אהרן על מרים, שפגמה בשכל הפנים, שזהו הפגם של המת בלא בנים בנ"ל, שלא תהיה געשית, חס ושלום, בענש היבום. וזהו: אל נא תהי כמות אשר בצאתו מרחם אמו - שלא תהיה כמות בלא בנים, אשר מבקש לצאת שנית בגלגול מרחם אמו, הינו שאשתו געשית לו אם, אשר מחמת זה: ויאכל חצי כשרו; הינו חצי גופו נאכל, הינו שאין לו בתיאג בנ"ל, שהיה חצי כשרו, בלא גופו בנ"ל:

ו ולפעמים יש שהמחין והשפע אלפי הוא בהעלם, בבחינת עבור, ואז יפה צעקה לארם - בין בחפלה בין בתורה - בשנתעלם המחין. כי העלם, הינו עבור, זה בבחינת: (דברים כ"ב) צור ילדך תשי; כמו (ישעיה י"ז): ובה אין ללדה; כמו אשה שתשה בזה מלידה, ובקשה שהיה בורעת לילד ראמת שבקעין קליו, במנין תבות שבמזמור "ענק", ואז מולדת (וזה פתח רמ"ב). והשקעין קליו הן בחינת שכעת קולות שאמר דוד על הפנים, שכל אחר כלול מעשר. והצעקה, שארם צועק בחפלתו ובתורתו, בשנתמלקין המחין בבחינת עבור, אלו הצעקות הן בחינת צעקת היולדת, והקדושי-ברוך-הוא, שהוא יורע תעלומות של המחין איך נתעלמו, הוא מאזין צעקתנו. והצעקה הוא במקום צעקת השכינה, באלו השכינה צועקת, ואז מולדת המחין. וזה בחינת הקול מעורר הפונה, הינו המחין. וזה בחינת: תכלם שכעת ימים. שכעת ימים זה בחינת שכעת קולות של דוד בנ"ל, שהם שכעין קליו הנ"ל, שצריך לצעק כרי להוציא אור הפנים הנ"ל מהעלם אל הגלוי, והגלוי זה בחינת לדה, ואז, אחר הלדה, דם נעקר ונעשה חלב (בבב"ר י"ב). וזה בחינת תכלם, כי התכלמה - אזל ספקא ואהי תורה (כ"ט נ"ח). הינו דם נעקר ונעשה חלב. וזה: צור ילדך תשי - ראשי-תבות של צעקתנו יורע תעלומות בנ"ל וזה תשי - ראשי-תבות של תכלם שכעת ימים:

ח ובשארדם לומר תורה ואין מבין בה שום חרוש, זה מחמת שהמחין והשכל של התורה והלמוד הזה הן בבחינת עבור, וזה נקרא בשם יעקב, כי יעקב זה בחינת עבור, בחינת (דברים י"ב): בפנין עקב את אחיו, ואז צריך לצעק הקליו הנ"ל. וזה בחינת (בראשית כ"ב): הקול קול יעקב - כשהוא בבחינת יעקב, צריך לו הקליו, כרי להוציא המחין בבחינת לדה. ומי שתורתו בלא הבנה בה שום חרוש, אין לדרש אותה לרבים, כי התורה הזאת, שהיא בבחינת יעקב, בבחינת עבור, אף-על-פי שהקדושי-ברוך-הוא מתענג [בה], בבחינת: ותגלו עלי

יא נחמו נחמו עמי וכו' (ישעיה טו), כל הצרות והיסורים והגלות אינו אלא לפי עקד חסרון הרעות; וכשנשלם הרעות, אזי נשלם כל החסרונות, בבחינת (נדרים טא): אם רעות קנית - מה חסרת. וכתוב (ישעיה ה): לכן גלה עמי מבלי רעות. ועקר החיים הנצחיים יהיה לעתיד מחמת הרעות, שירבה הרעות, שידעו הכל את ה', ועל-ידי הרעות יכללו באחריותו, ואז יהיו חיים נצחיים במוחו. כי על-ידי היריעה נכללים בו, כמאמר החכם: אלו ידעתי - הייתי. ועקר היריעה יהיה לעתיד, כמו שכתוב (שם טו): ומלאה הארץ דעה; ומחמת הרעות לא יחסר כל טוב, ויהיה כל טוב, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (מכילתא): אמו האידנא לאו אחר הוא וחרצו: לעתיד כל הטוב והמטיב:

ואפילו העכו"ם ידעו בחרון הרעות, אבל לא כמאנו; וידעו, שהגדלה שהיה להם והשפלות שהיה לנו בזמן הגלות, כל זאת הגדלה היה לנו, אף-על-פי שעבדו אי אפשר להבין כל זה, כי אין להכחיש החוש, אף-על-פי-כן ירבה הרעות, ויבינו הכל שגדלתם של העכו"ם היה לנו גדלה, ולהם השפלות. ולכאורה היא יריעה גדולה, אף-על-פי-כן היריעה הזאת יהיה לנו ללעג ולשחוק לפי עקד יריעתו. והוא (חזקוני טז): או ימלא שחוק פיני, או יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה, הגדיל ה' לעשות עפנו - שידעו ויאמרו: הגדלה שעשה עפנו, הינו עם העכו"ם, הגדיל ה' לעשות עם אלה - הגדלה הזאת היה לישראל. אף-על-פי-כן: או ימלא שחוק פיני - הינו שנשחק ונלעג מדיעתם והשגתם, כי השגתו יהיה לאין סוף ונצח; והיריעה יש בה מקיף ומקיף למקיף, כמובא לעיל על פסוק: בהעלתך את הנרות. והוא: נחמו נחמו - הינו מקיף ומקיף למקיף, שהיריעה היא עקר הנחמה של כל הצרות. ואיד אפשר לבוא להיריעות יאמר אלכריכם - אמירה כחשאי (נדר ורא כח: ואידר קלכ), בחינות שמן, בחינות שכעת הנרות, אלכריכם לארמא קלא, בחינת: אלכריכם אל דמי לך (החלים טו), בחינת צעקת היולדת כנ"ל: (מסין כ' עד דאן - לשון רבנו ז"ל) [פרוש, כי מבאר לעיל, שעל-ידי הצעקה זוכין להוליד המחין מתעלומתו, ועל-ידי שמקדשין שכעת הנרות, זוכין להכניס המקיפין לפנים, כי צריכין שני דברים להשגת הרעות הקדוש: פתחלה צריכין להוליד המחין, כי לפעמים המחין והשפע אלפי בהעלם וכו' כנ"ל, ולזה צריכין צעקה כדי להולידם; ואחר-כך, כשנולדים המחין, צריכין שני דברים להשיג, ולזה צריכין לקדש שכעת הנרות, כדי להכניס המקיפין והשפע אלפי לפנים, ולעשות מהמקיף פנימי - ענין שם הייבב וזכין. והוא שפרש הפסוק: נחמו נחמו - הינו לזכות להשגת המקיפין, הינו השגת הרעות, שהוא עקר הנחמה כנ"ל, זה זוכין על-ידי שני בחינות הנ"ל, שהם צעקה, שעל-ידיה מולידין המקיפין, וקדשת שכעת הנרות, שעל-ידיה מכונין המקיפין לפנים כנ"ל. והוא יאמר

עלי אהבה - אל תקרי: ודגלו, אלא: ודגלנו (פרש שר"ש), אבל אין לדרש אותה כמו שהיא לרבים, כי אין לדרש אלא דברים המכבדים, כמאמר (שבת קכח:): אמר להכבדה אתוהי את - אם ברור לך הדבר באותה שיהיה אסורה לך - אמר, ואם לאו - אל תאמרה. והוא (חזקוני קלח): כי יעקב בחר לו יה - כשהוא בבחינת יעקב, בבחינת עבד, בלא מחין - זאת הלאמר בחר לו הקדוש-ברוך-הוא, בבחינת: ודגלו עלי אהבה; ואין לדרש אותה לרבים. אבל: ישראל לסגלתו - ישראל אותה ל' ראש, הינו התגלות המחין, המשכת אור הפנים הנ"ל, שפע אלפי הנ"ל, בתוך הפנימי כנ"ל. וזה בחינת ישראל, בבחינת (ישעיה טז): ישראל אשר בך אתפאר. בך דיקא - שיתמשך עקרת תפארת, הינו המקיפין הנ"ל, בך - בתוך הפנימיות. לסגלתו - זאת התורה יכול לדרש אותה לרבים:

ט כי אנהנו נקראים עם סגלה (דברים ו) - כמו סגלה שעושים לרפואה, אף-על-פי שאין הטבע מחיב שיהיה זה לרפואה, אף-על-פי-כן הדבר הזה מסגל לרפואה; וזה למעלה מהטבע, שאין השכל האנושי מכין זה. כמובן אנהנו, לקח אותנו השם וחרבד לעם סגלתו, אף-על-פי שאין השכל האנושי מכין את כל זה, איד לקח עם מתוך עמים. כמו בשעת קריעת ים-סוף, שקטרג מרתי-הדין: הללו עובדי עבודה-זרה וכו' (בד"פ טו ובשמות רבה ט' כא); אף-על-פי-כן הקדוש-ברוך-הוא לקח אותנו לעם קדוש. נמצא, שזה הדבר כמו סגלה, שהוא למעלה מהטבע, למעלה משכל האנושי, וזה בחינת מקיפין כנ"ל. וזו שזכה לאלו המקיפין, להוליד אותם ולהכניס אותם בפנים כנ"ל, נמצא שזכה להבין את הסגלה, בורא הישר לגלות הסגלה לעם סגלה:

כבן, כל אחר ואחר לפי בחינתו יש לו פנימי ומקיף, וכל אחד לפי בחינתו, מה שחננו השם, שכינים המקיף לפנים ולהבין ולחרש איהו דבר, הישר מחיב, שגלה ויכניס זאת ההכנה של הסגלה, שהיה אצלו סגלה, שגלה לעם סגלה, ולהיטיב מטובו לאחרים:

וזה פרוש פרקא רביעאה דספרא רצניעותא: עתיקא טמיר וסתים, ועידא דאנפין אתגליא ולא אתגליא. עתיקא זה בחינת המקיפין הנ"ל, שהן טמירים וסתומים מכל צד, בכל המשך הזמן של עולם הזה, ולא יתגלה אלא לעתיד; אבל בועיר אנפין, חכמות של האדם, שהאדם יכול להשיג אותם, גם בהם יש פנימי ומקיף, וכל אחד לפי בחינתו יש לו פנימי ומקיף, ואלו המכוכות הנ"ל, שאי אפשר לשכל האדם להשיגם, הם מבחינת עתיקא, וכל החכמות שיכול מח אנושי להשיג אותם, הם בחינת ועידא דאנפין. ולפעמים הם בהעלם, בבחינת (עבוד כנ"ל), וזה בחינת לא אתגליא, וכשנתגלה לו - אז בבחינת אתגליא. וכל זמן שהיה הדבר אצלו בבחינת לא אתגליא, בבחינת העלם, היו אצלו כמו סגלה כנ"ל, שהוא למעלה משכלו; ואחר-כך, כשנתגלה לו, אז ייטיב מטובו לאחרים כנ"ל:

יבאמר אלביבם - יאמר הינו בחינת אמירה בחשאי, שהיו
 בחינת שמן, שהוא בחשאי, כמו שכתוב בזהר (שמי' טו): וין
 לארמא קלא ושמן בחשאי. ושמן הוא בחינת שבעת הנרות,
 שהיו משמן אלביבם - זה בחינת אלקים לארמא קלא, בחינת
 העצקה הנ"ל, שעלידי שני בחינות אלו וזכין להשגת המקיפין,
 שהוא השגת הדעת הקדוש, שהוא עקר הנחמה, בחינת נחמו
 נחמו, הינו מקיף ומקיף למקיף בנ"ל: כל הענין הנ"ל, המבאר
 בקצור על פסוק נחמו נחמו בלשוננו הקדוש, שמעתי מפיו הקדוש
 בעצמו בבאור יורה קצת, ורשמתי לעצמי כמו ששמעתי, עליבן
 לא מנעתי להעתיקו. ובתחלה התחיל לדבר מענין חיים ומיתה.
 ענה ואמר: בין חיים למיתה אין חלוק כי אם במדת אמה אחת
 - שעכשו האדם שוכן בכאן, ואחר כך הוא שוכן שם (והנה
 בידו על הכיתובים). ואחר כך התחיל לומר כל ענין זה: חיים
 נצחיים וכו', קרקקמן, כלומר, שמי שזוכה לדעת אמתי הנ"ל,
 לדעת אותו יתברך, אין חלוק אצלו כלל בין חיים למיתה, כי
 הוא רבוק ונקבל בו יתברך בחייו ובמותו, רק שעכשו, בחייו,
 דירתו בכאן, ואחר כך דירתו שם בנ"ל. ואז שמעתי מפיו הקדוש
 כל ענין הזה, והיו:

חיים נצחיים הם רק להשם יתברך, כי הוא חי לנצח, ומי
 שזכיל בשרשו, דהינו בו יתברך, הוא נסבן
 חי לנצח, כי מאחר שהוא נכלל באחד, והוא אחד עם השם
 יתברך, הוא חי חיים נצחיים כמו השם יתברך. וכן אין שלמות
 רק להשם יתברך, וחיון ממנו כלם חסדים, ומי שהוא נכלל בו,
 יש לו שלמות. ועקר הכלליות שהיה נכלל באחד, הוא עלידי
 הדעת אותו יתברך, כמו שאמר החכם: אלו ידעתי - הייתי.
 כי עקר האדם הוא השכל, ועליבן במקום שחושב השכל, שם
 כל האדם, וכשיורע ומשיג בדיעת השם יתברך, הוא שם ממש,
 וכל מה שיוודע יותר, הוא נכלל ביותר בהשגתו, דהינו בו יתברך.
 וכל החסרונות שיש לאדם, הן פרנסה או כנים או בריאות
 הגוף, וכל שאר החסרונות - הכל הוא בחסרון הדעת. ואף
 שיש חסדים לגמרי מהדעת, ועם כל זה יש להם כל טוב, באמת
 כל מה שיש להם, אינו כלום; וכן להפך: השלם בדעת שיש
 לו חסרון, באמת החסרון אינו כלום, כמו שאמרו חכמינו זכרונם
 לברכה (שד"ח מא): דעת קניית - מה חסרת; ואם דעת חסרת -
 מה קניית; כי עקר החסרון והשלמות תלוי בדעת. וכן פעם
 ואכזריות הוא מחסרון הדעת, כמו שכתוב (שד"ח ט): כעם בחיך
 בסלים יגוז, ועליבן החולה הוא כעסן, מחמת שאו הוא בדינים,
 כי דינים שורים עליו, ודינים הם מחין דקטנות, ועליבן הוא
 כעס. ולעיתים לבוא ותגלה הדעת, והכל ידעו את ה', כמו
 שכתוב (שד"ח ט): ומלאה הארץ דעה את ה', ועליבן או תכפיל
 הכעס, כמו שכתוב (שד"ח ט): ותר ואב עם כעש, וגמר עם גרי וכו',
 ופרה רב וכו', לא ידעו ולא ישתחו וכו', ומלאה הארץ דעה
 את ה' וכו'. כי עכשו אי אפשר להם לגור יחד ואב עם כעש

וכו', מחמת מדת הכעס; אבל לעתיד יוכלו לדור יחד, מחמת
 שיתכפיל הכעס עלידי הדעת שיתגלה אז: והנה לעתיד הכל
 ידעו את ה', אפלו עבדים בנ"ל, ומלאה הארץ דעה; אך הדעת
 שיהיה להם אז, אפשר לנו לידע ולדבר ממנו, אך הדעת שיהיה
 לנו אז, זה אי אפשר כעת אפלו לדבר ממנו, כי עכשו זה
 הדעת בבחינות מקיפים בנ"ל, כי כל השלמות והטובות שיש
 לעבדים עכשו, באמת אינו כלום, כנזכר לעיל: אם דעת חסרת
 וכו'; ואדרבא, כל גרלתם וטובתם, הכל הוא לטובתנו. ולעיתים
 שיתמלא הארץ דעה, ואפלו כל העבדים ידעו את ה', אז יבינו
 הם, שכל הגרלה והטובה שהיה להם בזה העולם, הכל הוא
 לטובתנו ולגדלתנו. וזה (שד"ח טו): אז יאמרו בגוים הגדיל ה'
 לעשות עם אלה, הגדיל ה' לעשות עמנו; הינו כל הגרלה
 שהגדיל ה' לעשות עמנו בעולם הזה (הינו עם העבדים), הגדיל
 ה' לעשות עם אלה, כי הכל היה גרלתם של אלה (הינו של
 ישראל), כי היה לטובתם וגרלתם. וזה יבינו הם בדעת והשגה
 שיהיה להם אז; אבל אצלנו יהיה זה הדעת דבר פשוט ושחוק,
 כי דעתנו יגדל אז מאד. וזה: אז ימלא שחוק פינו וכו', אז
 יאמרו בגוים הגדיל וכו' - כי זה הדעת והשגה שהיה להם
 אז, לומר הגדיל וכו' בנ"ל, זה יהיה אצלנו שחוק ודבר פשוט,
 כי דעתנו יהיה גדול מאד. ועליבן לעתיד יהיו חיים נצחיים, כי
 אז תגלה הדעת, והיו נכללים באחד. ועליבן אמרו רבותינו
 זכרונם לברכה (שד"ח טו): ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד -
 וכי האידנא וכו', אלא עכשו מקבצין על הדעה: ברוך דין אמת;
 ועל הטובה - הטוב והמטיב; אבל לעתיד יברכו על הכל:
 הטוב והמטיב; כי לעתיד, שיתגלה הדעת, ידעו שאין שום דע
 בעולם כלל, רק פלו טוב וכלו אחד. וגם תגלות הוא רק מחסרון
 הדעת, כמו שכתוב (שד"ח טו): לכן גלה עמי מביל דעת. ועליבן
 היתה גאלת מצרים עלידי משה, שהוא היה בחינת הדעת. וזה
 שכתוב: (שד"ח טו) וידעתם כי אני ה' המוציא אתכם מתחת סבלות
 מצרים; כי עקר הגאלה - עלידי הדעת: וידע, שגם לעתיד,
 שתמלא הארץ דעה, והיה נעשה מהשכל המקיף שכל פנימי
 - גם אז יהיו מקיפים אחרים, כי בוראי לא ידעו מהות השם
 יתברך, רק כל אחד ישיג לפי מדרגתו ולפי עבודתו ויגיעתו
 וטרחו, אשר יגע ויטרח בזה העולם בשביל השם יתברך; ואף
 שכלם יודעו, ואפלו עבדים, אף עליבן יהיה הפרש גדול בינם
 לבינו, כי מה שהיה אצלם או השגה וידעה גדולה, יהיה אצלנו
 שחוק ודבר פשוט, ולא יהיה נחשב בעינינו להשגה כלל, וכמו
 שמבאר למעלה: אז ימלא שחוק פינו ולשוננו וכו', אז יאמרו
 בגוים הגדיל - כי מה שהיה אצלם השגה להבין ולידע גדלת
 ישראל, ושכל טובתם וגרלתם בזה העולם היה הכל בשביל
 ישראל - ובאמת הוא השגה גדולה, כי כעת בעולם הזה אין
 מוכין זאת - אף עליבן אצלנו לא יהיה זה נחשב להשגה
 כלל, רק לשחוק ודבר פשוט, כי השגתנו ודעתנו אז יגדל מאד.
 וגם בין ישראל בעצמן בוראי יהיה הפרש גדול בין כל

צדיק וצדיק, מכל-שכן בין צדיק לרשע, כי מה שיהיה מקיף לוה, יהיה פנימי לוה, כנזכר לעיל: כל צדיק נכזה מחפתו של חברו כנ"ל, ענין שם, וכמובא פירוש הפסוק: ומלאה הארץ רעה את ה' במים לים מכסים - כי בהשכל המשתף יהיו כלם שוים, שהכל ירעו את ה', אפלו עבדים, אך בעמקות החכמה יהיה כל אחד לפי מדרגתו, במים המכסים לים, שלמעלה המים שוים בכל מקום, אך בעמקות הם מכדלים מאד, כי בזה המקום המים נמוכים וסמוכים לארץ, ובמקום אחר עמקים יותר ויותר, ובמקום אחר הם עמקים ער התהום; כן יהיה בהשגת השם ותבדיל לעתיד. וזהו: כל צדיק נכזה מחפתו וכו', כי כשפניג' להשגה שלא ידע מזה מקום, והוא אצלו דבר חרש, או נתלהב ונבער מאור ההשגה הזאת, שהיא גפלאה אצלו; אבל מי שכבר עבר בזאת ההשגה, והוא משיג עתה דברים נוראים וגדולים מזה ההשגה, אין לו שום התלהבות מוזאת ההשגה. וזה: כל צדיק נכזה - ונבער ונתלהב - מחפתו של חברו - מהשגה שאצל חברו היא דבר פשוט, שאינה מבצרת ומחממת אותו כלל, ער שצריך להתכנסות ולחפזות עצמו, כי אין השגה זו מחממת ומבצרת אותו כלל; והצדיק השני, שלמטה ממנו, נכזה ונבער ממנה. (והענין מבאר יותר על-פי מה שכתבנו למעלה, שעל-ידי תנועת השכל וכו', שהוא בחינת שפע אלפי, הינו השגת המקיפין, השגת הדעת הקדושה - על-ידיה נולד חם בלב וכו', נמצא, שעקר החמימות וההתלהבות יתקדשה הוא על-ידי השגת המקיפין, השגת הדעת כנ"ל. ובהו מבאר היטב ענין זה: כל צדיק נכזה וכו' מחפתו וכו', והינו שאצל זה הצדיק יהיה נחשב להשגה גדולה, ער שיהיה נכזה ממנה, כי השגת הדעת מוליד חם כנ"ל, ועל-כן יהיה נכזה ממנה, ואצל הצדיק הנכזה ממנו אין זה נחשב אצלו להשגה כלל, ואינו נכזה ונתחמם כלל מהשגה זאת, רק הוא צריך לחפזות ולכפזות עצמו בהשגה אחרת, גבוה יותר, כדי לחמם את עצמו. נמצא, מה שכתבנו לעיל על מאמר זה: כל צדיק נכזה מחפתו של חברו, שפרשנו, שיהיה נכזה מהמקיף של חברו, כי מקיף של זה גרול ממקיף של זה, והשכל שהוא מקיף לוה הוא פנימי לזה וכו', כי חפה הוא בחינת אורות מקיפין כנ"ל - כל זה הוא ענין אחר עם מה שכתוב כאן, כי החפה, שהוא המקיף, הוא בחינת חפוי וכסוי ממש, שמתחמם את האדם, כי עקר החמימות וההתלהבות הוא מבחינת השגת המקיפין כנ"ל, (והבן היטב.) ויכול להיות, שיהיו כמה צדיקים, כשיבואו לעולם הבא, על השגות שהשיג הצדיק הגדול מהם פעולם הנה, יהיו אצלם דברים נוראים, ויבין מהם, ואצל הצדיק הגדול היו השגות של עולם הזה. וכן אצל עבדים, יהיה זה אצלם השגה גדולה, כשיבואו על סתם יתדות פשוט של איש הישראלי, שיש לו בזה העולם, הינו שירעו מעבודות ישראל ומקדשת המצוות שלהם שעשו בעולם הזה, יהיה אצלם השגה מה שירעו ויירגשו קצת קדשה, כמו איש אשר פשוט שפירגיש

בזה העולם בעבודה פשוטה בלי שום השגה, וכשיבואו עבדים על זה, יהיה אצלם השגה גדולה. אבל אנחנו, עם קרש, אין צורך להשגתנו, מכל-שכן להשגה של הצדיק: ושלמות הדעת הוא כשנעשה ממקיפים פנימיים, ואז נצול מכל צרות, למשל, כשאחר מצפה ואורכ לחברו להרגו, או צריך לשנות המלבושים כדי שלא יכירו אותו, כמו שכתוב (איוב ד'): משנה פניו ותשלחתו; כי על-ידי שמשנין הפנים על-ידי לבושין אחרים, נפטר ממנו. וכן בעקר האדם, הינו בהשכל, יש בחינות לבושין, הינו השכל המקיף, וצריך לעשות מהמקיף פנימי, ולעשות לו מקיפין אחרים, הינו בחינת מלבושים אחרים, ועל-ידיה נצול מכל אורב ומסין. כי מלבוש בגימטריא "חשמל", ומהחשמל בורחים כל המפחיתים. וזה (משל לא): עז והדר לבושה, ותשחק ליום אחרון - על-ידי הלבוש, שהוא בחינת החשמל, שהוא לבוש עז והדר, לבוש חזק ונאה, על-ידיה: ותשחק ליום אחרון - שאינו ירא ממנו כלל כנ"ל. ועקר הזמן לוה הוא חרש אלול, וזה לבושה ותשחק ליום אחרון - ראשי-חבוב אלול. וזה בחינת שקעו ימי אכלות רחמנא לצלן וכו', כדי שיעלה נשמתו לאור הפנים הנ"ל וכו' (ענין לעיל). ועל-כן חייב האב, רחמנא לצלן, קריעה, כי קר"ע בגימטריא ש"ע נהוין של אור הפנים, שהם הגימטריא של שתי פעמים אל במלואו, כי אל הוא אור הפנים: הקשו, כי יש מקיפים אצל השכל, הינו שאינו נכנס להשכל פנימי האנושי; ויש מקיפים להתורה, שמקיף להתורה, ואינו נכנס לתוך התורה. ובהמקיפים, יש שהם מקיפים ועומדים לפני העינים, רק שהם מקיפין, ואינם נכנסים להשכל; ויש שהם בהעלם, שלא באו ערין אפלו למקיפים, והוא בחינת עכור. ומה לעשות, שיכנסו המקיפים של התורה לתוך התורה בפנים, והמקיפים של השכל יכנסו לתוך השכל הפנימי, והינו שמתחלה יבואו ויהגלו המקיפים של התורה מההעלם למקיפים, ואחר-כך יכנסו המקיפים של התורה לפנים, וכן המקיפים של השכל, מה שאי אפשר להשיג מצד חסרונם האנושי יהיה נעשה מהמקיף פנימי, והינו שייבאו מההעלם למקיפים, והמקיפים יהיו נעשים פנימי. [הקשיא זאת הקשו במקום שהקשו, והוא ו"ל אמר על זה תרוץ. כך שמעתי מפיו הקדוש כפרוש. ואחר-כך זכינו לשמע כל התורה הנ"ל, ונעתה מבאר להמעיין המרוץ על השאלה והקשיא הנ"ל. כי עקר השאלה הוא, איך להוליד המחין מתעלומות, ואחר-כך, כשמולידין אותו, איך זוכין להכניס המקיפין לפנים. וכבר מבאר באר היטב כמה יזכה לזה, הינו על-ידי צעקה בתורה ותפלה וזכין להוליד המחין מתעלומות, ועל-ידי קרשת שכעת הגדות, והינו לקדש את עיניו, שלא להתחבל כמה שאסור להתחבל וכו', וכן לקדש פיו ותבטנו ואנוני כנ"ל, על-ידיה זוכין להכניס המקיפין לפנים. ובאר הענין וראיתו והיכן מקומו סודות נוראות הללו וכו' - הכל מבאר לעיל באר היטב. אשרי שישים לבו לענין בהם באמת, ללמד וללמד, לשמר ולעשות ולקיים:]

כב

פרקא חמישאה דספרא דצניעותא:

בראשית ברא. בראשית - מאמר. ברא - חצי מאמר. אב וכן. סתים וגליא. עדן עלאה דסתים וגניזו. עדן תתאה:

א דע, שיש חותם, ויש חותם בתוך חותם. חותם הוא, כי יש מוכחי הדור, והם בחינות גליל, ונקראים גליל, על-שם שהם למורי ה', הינו שלומרין, כביכול, את ה', שנותנין לו עצות, והם הולכים בשליחותו לישראל להוכיחם ולהחזיקם להשם יתברך, ועל-שם זה נקראים בחינות גליל, על-שם העצה, כמו שפרש רש"י (שם יא) על "וכל העם אשר בגליל": והולכים אחר עצתו. ועל-שם ההליכה, שהולכים בשליחותו להוכיח כנ"ל: וכשהשם יתברך גוזר גזרין בעולם, והרין הוא התורה, כי צריך להיות רין תורה, ומתקם שהם למורי ה', הוא מתענין עמהם, ומגלה להם הרי"תורה, שנגזר על הדור, והם מבסטים זה הרי"תורה וחותמין אותו בבחינת (שם יב) מעין חתום, שלא יינקו ממנו החיצונים, שלא יהיה נעשה ממנו, חס ושלום, רין אכרי. וזה בחינת (שם יג) חתום תורה בלמרי: הינו בלמורי ה' נחתם הרי"תורה, שלא יינקו ממנו החיצונים, והם, כשנגלה להם הרי"תורה, הולכים ומוכיחים הדור כרי להחזיקם למוכב להמתיק הרין. ואפלו בשעת מוסר גזרין להחזיקם ולהחזיק, שלא יינקו ממנו החיצונים, בבחינת (שם יד) ובמקום יחתם: ועל-שם זה הן בחינת חותם. ואלו הלמורי ה' מרבים שלום בעולם, כמו שכתוב (שם יז) וכל בניך למורי ה', ורב שלום בנך: כי הולכים לפשר ולעשות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, ולפניו יתברך מקמינים הרבך, וממליצים טוב בערם, ולפני ישראל מנרילים התקא מאד, כמו שמצינו אצל משה, שאמר להשם יתברך (שם יח) למה יתרה אפך בעמך: ולישראל אמר (שם יט) אתם חטאתם חטא גרלה. וכשתרע של הדור גובר על החותם הג' ומקלקל אותו, חס ושלום, אזי נתקלקל שלום העולם, ונעשה גרושין ומחלפת בעולם, הפך השלום, בבחינת (שם כ) ומתכל יגידוהו: כי מחותם נעשה גרלה, כי הם במספר השנה, כמובא:

על-ידי שמקבל מהנדים אלו, בבחינת (שם כא) ונקח מקדם ויזר אותו בחרט (ובמבאר בזהר ב"חשא יד קכב) על פסוק זה לענין מעשה העגל: בזה אצלחו בעקבא רא, בגין רוקח מקדם וכו'. אלו כר נטל מידהוון תיה שרא לארעא, ואף-על-גב דנטל לה לבתר, לא היה אצלח עקבא בישא רא וכו', עין שם). וגם חקונו הוא נספן רק על-ידי בחינת הדרים, בבחינת (שם כב) ויחננו אל יעקב את כל אלהי הנזכר אשר בידם. כי מ"חותם" נעשה "נחת", בבחינת (שם כג) ויכס רמים מלאו: כי יד במלואו (כזה: יוד דלת) הוא מספר גרלה, הינו עבודת-אלילים שמשמאה כנדה (שם כד):

ג וצריך לדאוד למלאות את הדרים, שהיא האמונה, על-ידי הארה משכנה רועים, שהם כלליות של כל מנהיגי הדור, בבחינת (שם כה) שבעת ימים תמלא יד; כי הם רועים האמונה לתקנה ולהשלימה, ועל-שם זה נקראים רועים, על-שם (הרמ"ם ב) ורעה אמונה; וכל עקר אמונת ישראל ממשכין הם להדור. וזה בחינת (הרמ"ם ב) כל קרושיו בידך: שהם בחינת כלליות של כל מנהיגי הדור. וזה בחינת (הרמ"ם ב) ועם קרושים נאמן. ומשה, שהוא אחר משכנה רועים, נקרא על-שם זה רעא מהימא.

ר ואי אפשר לבוא לאלו הרועים, שהם כלליות של הקרשה, אלא על-ידי עזות, כמאמר רבוחינו וכו' נהלת לבדק (אבות פ"ה): הוי עז כנמר, כמו שכתוב (שם נא) ונהלת כעוז אל גוה קרשך: הינו על-ידי עזות נכנסין לתוך הקרשה, כי יש רועים של הספרא-אחרא, והם נספן מפרסמי הדור, וכופין אנשים לתחות שגבורתו. ועקר מלכותם הוא על-ידי עזות, כי עזות - מלכותא בלא תנא (מתהרין כה), והם בכלבים בעזותם, בבחינת (שם נב) והכלבים עזי נפש המה רועים; והן פני הדור בפני הכלב (סוכה כ"ג), ועליהן כרי להנצל מהם מתחת ממשלתם, אי אפשר רק על-ידי עזות, לעמר נגר עזותם, ואז נהלת כעוז אל גוה קרשך - שנגם לתוך הקרשה. וכל הקוללות - הן של עקרה, הן של אגחה, הן קול שופר, הן קול אברה - כלם הם בחינת עזות, בבחינת (הרמ"ם סח) הן ימן בקולו קול עז:

ה וצריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף, להראות לו מכל הארה ומכל השנה שהנשמה משנת, שהגוף נספן ידע מוזאת ההשנה, בבחינת (שם סח) ומבשרך לא תתעלם; מבשרך ריקא, שלא תעלים ענין מלחם על בשרך, הינו בשר גופך. כי צריכין לרחם מאד על הגוף, לדאוד לזכור, כרי שיוכל להוריע לו מכל תהארות ותהשגות שהנשמה משנת, כי הנשמה של כל אדם היא רואה ומשנת תמיד דברים עליונים מאד, אבל הגוף אינו יורע מהם. על-כן צריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף, לדאוד לזכור הגוף, עד שתוכל הנשמה להוריע לו מכל מה שהיא רואה ומשנת תמיד כנ"ל. וכשהגוף הוא בבחינת זו, היא טובה להנשמה, שלפעמים נופלת ממדרגתה, וכשהגוף

כ ויש חותם שהוא למעלה מזה החותם, הינו בחינות דרים המקבלים מוסר מאלו המוכיחים, בחינות (שם סח) ביד כל אדם יחתם. והדורים זה בחינת אמונה, שנתקבל בה המוסר, בבחינת: כאשר דבר ה' ביד משה, בחינת (שם ט) ויהי ורין אמונה. וזה החותם צריך שמירה יתרה, שלא יתקלקל, הינו שלא יתקלקל האמונה. כי בשחם ושלום נתקלקל החותם החיצון, ויכול להתקרב לחותם הפנימי, וינקלו החותם הפנימי על-ידי קלקול החותם החיצון, שהוא האמונה. וכשחם ושלום נתקלקל זה החותם הדרים נעשה מזה כפירות, שהיא הפך האמונה, ונעשה אמונות כזביות. כי עקר העבודה-יהי אין לה כח, אלא

הנ"ל, ואפלו אם שומעים קולו, אינם שומעים הקול בעצמו, כי אם קול הכרה:

ו וקול הכרה הוא: רע, כי בשנתעורר קול דקדשה, אזי מתעורר ממנו קול דסגרא-אחרא, כי עלי-ידי העברות ובראים מחבלים, והם צועקים: הכ לן מונוי הכ לן חיי וכשאין מתגבר ומתעורר קול דקדשה, הם נחים, אך תכף שמתעורר קול דקדשה, הם מתעוררים תכף, ומתחילין לצעק ולקמרג גגדו - והיו קול הכרה, שיוצא מקול הדקדשה. וזה בחינת (דסה ד): אם עונינו ענו כנו - אין עניה אלא לשון צעקה, הינו שהעונות צועקין בנו, בתוכנו מפני עלי-ידי שנתעורר קול דקדשה, וכמו שכתוב אצל הצרפתי (ספריא י'): באת אלי להפיד את עוני; הינו כל זמן שלא היה שם אליהו, ולא היה הקדשה נוכח כל-כך, היו העונות שלה נחים, אך עלי-ידי שנתעורר שם קדשת אליהו, היו נזכרים ונתעוררים עונותיהם לצעק ולקמרג עליה. והיו: אם עונינו ענו כנו - שהעונות צועקין בתוכנו, ואפלו בשאנו צועקים אזיה קול דקדשה, אין אנו זוכין לשמע קול דקדשה בעצמו, לשבר עלי-ידי עונות הגוף, כי אם קול הכרה, שהוא קול העונות, שנתעוררין נגר קול דקדשה, והם צועקין בתוכנו: ה' עשה למען שמך - שאמה בעצמך תעשה למען שמך ותרם עלינו למענה לבר. ובשאנו בבחינת בשר להחכם, שהוא בחינת העצם, אזי אינו שומע הקול בעצמו הנ"ל, רק הקול ההכרה, הינו קול העונות שנתעוררים מזה הקול. וזה (דסה ד): התווקע כבוד, בחינות (חללים פ'): שתי כבוד תחתיות, והוא מתאחד ותוקע על זה - אותם העומרים בחיו, שאינם בבחינת בשר, אם קול שופר שמע - יצא, הינו שיוכל לצאת מתוך הרע שלו; ואם קול הכרה שמע - לא יצא, הנ"ל. נמצא, בין קול אגחת האדם בעצמו אינו שומע, אם אינו בבחינת בשר - שהגוף רחוק כל-כך מהעצם הנשמה, עד שאינו בבחינת בשר, ואזי אינו שומע קול אגחתו, וכן קול אגחת החכם, אם אינו בבחינת בשר להחכם, אינו שומע קולו, כי אם קול הכרה הנ"ל:

ח ולבוא לבחינת בשר הוא עלי-ידי השמוש: עלי-ידי שמשמש את החכם, נעשה בחינת בשר להחכם, וכן עלי-ידי שמשמש הגוף להנשמה בעשיה מצוות מעשיות, נעשה הגוף בחינת בשר להנשמה, ובשתבשר בבחינת הזאת, אז (ישע' מא): וירושלים מבשר אתן - מבשר הנמול הנ"ל נשלם ירושלים, שהיא קריה נאמנה (סא א), הינו שזוכין לבוא לאמונה, שהיא כלליות הדקדשה, שמקבלין מצדדי הדור האמתיים, שאי אפשר להתקרב אליהם כי אם על ידי עונות דקדשה, שהוא בחינת כל הקולות דקדשה, שעלי-ידיה משפדין עונות דסגרא-אחרא, שהוא בחינת עונות הגוף, וזוכין להתקרב ולהתקרב אליהם, ועלי-ידיה זוכין לאמונה שלמה, שהוא בחינת: ירושלים קריה נאמנה, הנ"ל:

ולבוא

ובשהגוף צח ואור, תוכל הנשמה להתרומם ולחזר למרננתה עלי-ידי הגוף, הינו עלי-ידי מענוי הגוף תוכל לזכר ולעלות לתענוגים שלה, כי מאחר שהגוף נסבן טוב וכשר, אינו נלכד בתענוגים, ועל-ידי תוכל הנשמה לחזר עלי-ידי מענוי הגוף למעלה, לתענוגים שלה, וכן נסבן עלי-ידי הרשימות שיש בהגוף, עלי-ידי הארות שהאירה בו הנשמה מקדם, תוכל עתה לזכר ולעלות ולחזר למרננתה. וזה בחינת (איב ט'): מבשרי אחזה אלוה - מבשרי דיקא, הינו עלי-ידי בשר הגוף יחזה אלוה, הינו השגות אלקות, הינו שהארם בנופו יראה ויחזה השגות עליונות, שהנשמה משגת תמיד הנ"ל; אבל בשיש להגוף עונות, מבחינת: והכלבים עזי נפש - אין הנשמה יכולה לסמוך עצמה ולהתקרב אל הגוף להודיע לו מההשגות שלה, כי תוכל לזכר בתקפה ועונות הגוף, מה שהגוף עו והוק בהתאוות, וצריך לזה עונות דקדשה, הינו קולות הנ"ל, שעלי-ידיה משבר עונות הגוף, כי אגחה שוכרת גופו של אדם (בכמה נח), וכשמשבר עונות ותקיפות הגוף, עלי-ידיה תוכל הנשמה להתקרב עצמה אל הגוף, כי לא תהיה נלכדת שם. וזה בחינת (תהלים ק): מקול אגחתי דבקה עצמי לבשרי. עצמי היא הנשמה, שהיא עצם האדם, כי עקר עצמיות האדם, מה שנקרא אצל האדם אגחתי, הוא הנשמה, שהיא עצם הנשמה לעד, אבל מחמת עונות הגוף בתאוותיו, אזי הנשמה, שהיא עצם האדם, רחוקה מבשרו וגופו, ועלי-ידי קול אגחה, שהיא בחינת עונות דקדשה הנ"ל, עלי-ידיה נשבר עונות גופו, ואז מתקרבת ומתדבקת העצם להבשר, הינו הנשמה להגוף, והיו: מקול אגחתי דבקה עצמי לבשרי הנ"ל. ובחינת קול התקיעות הוא בחינת: מקול אגחתי; והוא משבר גופו של אדם, בבחינת (עסו ט): אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, ועל-ידי יוכל לבוא לדעים הנ"ל, וזה בחינת: תקיעה, שברים, תרועה. תקיעה הם הקולות, קול עו. שברים - שעלי-ידיה נשבר עונות הגוף הנ"ל. תרועה - בחינת (ספריא ב'): ואתה תרעה את עמי הנ"ל, שהם תרועים דקדשה, שאי אפשר להתקרב להם כי אם עלי-ידי עונות דקדשה, שהוא בחינת קולות דקדשה, בחינת קול שופר הנ"ל. וזה (בראשית י'): ויקל את בשר ערלתם בעצם היום הזה; ובהיכ (סס): בעצם היום הזה נמול אבריהם. היום הזה - זה בחינת קול שופר, שמצותו ביום (דסה כח) מילה (כ), בבחינת (תהלים ב): יענך ה' ביום צרה; שעלי-ידי נמול ונשבר ערלת בשר, ומקבל אור העצם:

ו וכן בכלליות בני-האדם יש בחינת עצם וכשר, הינו שהחכם האמת, שהוא בחינת הנשמה להעם, שהם למטה ממנו, הוא בחינת עצם, והעם הם גגדו בחינת בשר. ובשהם בבחינת בשר, כמו בשר הגוף בעצם האדם, הם שומעים הקול אגחה, הינו קולו של החכם, ושוכרת גופם, בבחינת אגחה שוכרת וכו', ועלי-ידיה יוכל לסמוך ולהתקרב אליהם, שהם בחינת בשר, בבחינת: מקול אגחתי דבקה עצמי לבשרי הנ"ל. אך כשאינם בבחינת בשר, אינם שומעים כלל קול האגחה

- מתחלה תורת ה', שהוא בחינת נסתר, הנסתרות לה' אלקינו; ואחר-כך, כשהוא במדרגה גבוהה ממנה, נעשה תורתו - שנעשה מתגשמע נעשה, שהוא בחינת: והנגלות לנו ולבנינו. וזה (והנ"ל) הנסתרות לה' אלהינו - זה בחינת נשמע; והנגלות לנו ולבנינו - זה בחינת נעשה. עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת - שילך מדרגא לדרגא, שיבוא לעולם שיהיה מהנשמע נעשה. וזה: לעשות את כל דברי התורה - דברי התורה הם דברי התורה ששכיבות המצוה, כגון וירבה, כנ"ל, שהם בחינת נשמע כנ"ל, יהיה נעשה מהם בחינת נעשה. והיו: עד עולם - שילך מדרגא לדרגא ומעולם לעולם. לעשות - לעשות ויקא, בחינת נעשה. את כל דברי התורה הזאת - דברי התורה הם בחינת דברי התורה ששכיבות המצוה, שהם בחינת הנסתרות, בחינת נשמע כנ"ל, יהיה נעשה מהם בחינת נעשה, בחינת נגלות כנ"ל:

וצריך כל אדם שילך מדרגא לדרגא ומעולם לעולם, עד שיזכה בכל פעם לבחינות נעשה ונשמע גבוה יותר, שיהיה נעשה אצלו בכל פעם מבחינת נשמע, בחינת נסתר, בחינת תפלה, בחינת דברי התורה ששכיבות המצוה, בחינת תורת ה', יהיה נעשה מזה בחינת נעשה, בחינת נגלה, בחינת תורה, בחינת תורתו, ויהיה לו בחינת נשמע וכו' גבוה יותר. וכן בכל פעם ילך מדרגא לדרגא וממעלה למעלה, עד שיבוא בראשית נקרת הבריאה, שהוא תחלת האצילות. ושם יש ג' ספין בחינת נעשה ונשמע, ובחינת נשמע שיש שם, הוא תורת ה' באמת, כי בכל עולם ודרגא תורת ה' היא רק בשם המשאל, כי רק מחמת שנסתר ממנו נקרא תורת ה', וכשכא לשם נעשה תורתו, אך בחינת הנשמע שבתחלת האצילות, היא תורת ה' באמת, כי אין גבוה משם, רק תורת ה' ממש. ואחר-כך בשגלל באין סוף, אזי הנעשה היא בחינת תורת ה' ממש, והנשמע הוא בחינת תפלה ה'. כי יש תורת ה', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יושע בבורם ור"ה): אני קימתיה תתלה, וכמו שאמרו (סנה"ד): הקדוש ברוך הוא מלביש ערמים ומכסך חולים וכו'. וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות י): מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין וכו' וכן יש תפלה ה', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנה"ד): מנין שהקדוש ברוך הוא מתפלל שנאמר: ושמחתם בבית תפלתו. נמצא, שיש תורת ה' ויש תפלה ה', וכשזוכה להפלת באין סוף, אזי תורתו הוא תורת ה' ממש, ותפלתו הוא תפלה ה' ממש: וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יא): המבקש רחמים על חברו, והוא צריך לאותו דבר - הוא נענה תחלה; כי מה שצריך לאותו דבר, ואינו מבקש על עצמו, הוא מחמת שהוא בבחינת אין, והוא בחינת תחלה, הינו קדם הבריאה, ומחמת שהוא בבחינת תחלה, על-ידיה הוא נענה תחלה. [לכאורה, אין לזה הענין חביר היטב למה שלמעלה, אך באמת מבאר זה הענין היטב למען קצת, כי מבאר לעיל ולקמן, שבחינת תפלה

ט ולבוא לעזות הקדשה הנ"ל הוא על-ידי שמחה, בבחינת (נחמה ח'): כי תרות ה' היא מעצבם; הינו על-ידי בחינת נעשה ונשמע, שהוא בחינת השמחה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת נח): בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, ידדו ששים רבוא מלאכים, ונתנו שני עצמות בראש כל אחד וכו', וכשחמאו נלקחו וכו', ונתיד הקדוש ברוך הוא להחיותם להם, שנאמר: ושמחת עולם על ראשם. נמצא, שנעשה ונשמע הם בחינת שמחה, בחינת: ושמחת עולם על ראשם, כנ"ל:

ודע, כי שני העררים שהכתירו בחורב מנעשה ונשמע, הם בחינת בראשית ברא, כמובא בספרא רצניעותא (פ"ה): בראשית - דא מאמר. ברא - חצי מאמר. דא עדן עלאה. עדן תתאה. חכמה עלאה. חכמה תתאה. אב וכן. כי נעשה ונשמע הוא בחינת נסתרות ונגלות: נעשה הוא בחינת נגלות, הינו המצוות שאפשר לכל אדם לקיים לפי מדרגתו; ונשמע היא בחינת נסתרות, מה שהוא גבוה ונסתר ממנו, שאינו יכול לעשות עבודה כזה. למשל: אצל כל מצוה יש דברים ששכיבות המצוה, כי מלבד הצווי הנאמר בתורה לקיים המצוה, יש עוד לזה דברים בתורה, כגון: וירבה ה' אל משה, ושאר דברי התורה ששכיבות המצוה. ועבודה שיש בדברי התורה הללו, ששכיבות המצוה, הם בחינת נשמע, בחינת נסתר, כי המצוה בעצמה אנו יכולים לקיים, אך העבודה שיש באלו הדברים, אין אנו יודעים, וזה בחינת נשמע, בחינת נסתרות, וזה בחינת תורה ותפלה; נעשה הוא בחינת תורה, הינו הנגלות, מה שיוצא לקיים, ונשמע הם בחינת נסתרות, בחינת דברי התורה, שהם הדברים של התורה ששכיבות כל מצוה, שהם בחינת נסתר כנ"ל, שאינו יורע אף לעבד כזה את השם יתברך, בחינת תפלה, שהיא דבקות, כי שמיעת תלוי בללא (חזקוני נח), כמו שכתוב (מלכים א' א'): ונתת לעבדך לב שומע; ועבודה שכלב זו תפלה (חזקוני ב), הינו בטול ודבקות לאין סוף, כי אין סוף הוא בחינת מה שאין בו תפיסה, ומאחר שאין לו תפיסה כזה [הינו בדברי התורה הנ"ל, כי הוא בחינת נסתר כנ"ל], הוא בחינת תפלה, דבקות, שהוא רק בטול להאין סוף:

י ויש בכל דרגא ודרגא, וכן בכל עולם ועולם, בחינת נעשה ונשמע. כי כל אדם לפי מדרגתו, יש לו בחינת נעשה, בחינת תורה, הינו הנגלות לו; ובחינת נשמע, שהיא בחינת נסתרות, בחינת תפלה כנ"ל. כי מי שכא למדרגה גבוהה מדרגא שנה, אזי נעשה מהנשמע שלו בחינת נעשה, ואזי יש לו בחינת נשמע אחרת. וכן מדרגא לדרגא, וכן כל אדם לפי מדרגתו יש לו בחינת נעשה ונשמע. וכן בכל עולם יש בחינת נעשה ונשמע, כי מה שהוא לעולם הזה בחינת נשמע, הוא לעולם הנגלות בחינת נעשה, ויש להם בחינת נשמע גבוה ממנו, וכן מעולם לעולם. וזה בחינת תורת ה' ותורתו (ע"ה)

עלידי יראה, כי "גילו ברעך" כתיב (תהלים ב), הינו עקר העילה והשקמה היא עלידי תפלה, שהוא בחינות יראה כנ"ל, שהוא בחינות נשמה, בחינות מאמר השלם, ששם עקר השלמות כנ"ל. נמצא, שעקר כנין האמונה, שהיא בחינות ירושלים קריה נאמנה, זוכין עלידי תפלה, שהוא בחינות יראה, בחינות מאמר השלם כנ"ל. ועליכן נקראת האמונה ירושלים, שהוא יראה שלם, כי עקר בנינה - עלידי בחינות יראה, שהוא בחינות מאמר השלם, שהוא בחינות בראשית, ירא בשת, שהוא מאמר השלם כנ"ל. וזה (ס"ט): ערות ה' נאמנה - ערות ה', שהם הערים הנ"ל, נאמנה, עלידה נביית האמונה. וזה (טראש"ט): משם רועה אכן ישראל, ותרגמו: אב וכן. וזה מאמר השלם, שהוא אב וכן כחרא, כי חצי מאמר הוא בחינות בן לחור, אבל מאמר השלם הוא אב וכן כחרא, כי שם נכלל הכל, ועלידיה יכול לבוא לבחינות רועים כנ"ל, וזהו: משם רועה אכן ישראל, כנ"ל:

יא אך כשרוצים לצאת ממדרגת נעשה ונשמע זה למדרגת נעשה ונשמע גבוה מנה, צריך להיות ירידה קדם העליה, כי הירידה הוא תכלית העליה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ד): לא היה דור ראוי לאותו מעשה וכו'; לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה, אלא שנתן השם יתברך להם מכשול למוכת העולם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שם: להורות תשובה. וזה (ישיע"ו): והמכשלה הזאת תחת ירך (שבת ד' נ"ח מ) - אלו דברי תורה, שאין אדם עומד עליהם אלא יאספן נכשל בהם. דברי תורה הם בחינות הדבורים שסביבות המצוה, שהם: וירב ה' אל משה וכו' כנ"ל, שהם בחינות נסתר, בחינות נשמה, בחינות תפלה כנ"ל. עומד עליהם - זה בחינות תפלה, כי אין עמידה אלא תפלה (טכ"ח), ולעשות מהדברי תורה, שהוא בחינות נשמה, יהיה נעשה ממנו בחינות נעשה, עד שהיה העמידה, שהיא בחינות התפלה, יהיה עליהם הינו שיהיה לו בחינות עמידה, בחינות תפלה, בחינות נשמה גבוה יותר, כי בשיהיה מהנשמע נעשה, יהיה לו נשמע גבוה ממנו כנ"ל. וזה אי אפשר אלא יאספן נכשל בהם, כי לעלות מדרגא לדרגא, צריך ירידה תחלה, שהיא המכשול. וזה (ישיע"ו): ביום ההוא יבקש עוון ישראל ואיננו; כי לעתיד יהיה כלו תשובה, ועלידי התשובה ורגנות נעשין זכות, ויהיה נעשה מעברות ישראל תורה, ועליכן יבקשו או העונות, כי יבקשו ויתפשו או אתר עונות ישראל, איד לזקתי עוד איה עון, ברי לעשות ממנו תורה. וזהו: ואיננו, כי יהיו כל העונות נכללין באין, הינו באין סוף, ששם העונות נהפכין לזכות עלידי התשובה, שהנו בחינות ירידה תכלית העליה הנ"ל. וזה (ישיע"ו): שובה ישראל וכו', כי כשלת בעונך, הינו עלידי התשובה, יהיה נעשה מהעברות בחינת מכשלה, שהוא התורה כנ"ל:

וזוה פרוש המנה (אבות פ"ה): יהודה בן תימא אומר: הוי עו כנמר

תפלת ה' הוא בחינת קדם הבריאה, בחינת אין סוף, שהנו בחינת תחלה, ומחמת שזאת הפחית היא בחינת אין, עליכן אין מי שיזכה לזה, כי אם מי שהוא בכחינת אין, היינו שהוא ענו באמת, ומכחל עצמו לגמרי בתכלית הבטול, כאלו אינו בעולם, עד שנכלל באין סוף, ששם הוא בחינת תפלת ה' כנ"ל. וכוה מקשר היטב מה שמובא לקמן על מאמר רבותינו זכרונם לברכה: אלעזר ועירא וכו', שחשדוהו בגדלות, ועליכן חכשוהו וכו', עין שם. ולכאורה, אין קשר לענין פנים הגדלות להתורה הזאת, שלא נזכר כאן, לכאורה, מענין גדלות כלל, אך באמת על-פי הנ"ל מבאר לעינים, שכל ענין זה לזכות לבחינת נעשה ונשמע הגבוה יותר, שהוא בחינת כלליות באין סוף, בתחלת הבריאה - כל זה אי אפשר לזכות, כי אם עלידי ענה באמת, שהוא בחינת אין כנ"ל. ועתה מבאר היטב קשר ענין זה "המתפלל על חברו והוא צריך וכו'" להתורה הזאת, כי זה שמתפלל על חברו, אף-על-פי שהוא צריך לאותו רבר, זהו בחינת ענה, בחינת אין, שמכחל עצמו, ואינו חושש על עצמו כלום, רק מרגיש צער ישראל חברו, ועלידי הבטול זה, הוא נכלל באין, שהוא בחינת תחלה, בחינת קדם הבריאה, בחינת נשמה, בחינת תפלת ה' כנ"ל, ועליכן הוא נענה תחלה, כי הוא בכחינת תחלה כנ"ל: וזה בחינות אב וכן, מאמר חצי מאמר. כי הנעשה הוא בחינות גלה, בחינות תורה, בחינות ברא, בחינות בן, בחינות עין תתאה, בחינות חכמה תתאה, בחינות חצי מאמר; כנגד הנשמע, שהוא בחינות בראשית, מאמר השלם, חכמה עלאה, עין עלאה, בחינות אב, בחינות תפלה, בחינות נסתר. כי כל דרגא נגד דרגא שלמעלה מנה הוא בחינות חצי מאמר. כמו האב, כשפרבר, מרבר מאמר השלם, וכשכנו הקמן מרבר אחרי, הוא מרבר רק חצי מאמר - בן כל דרגא נגד דרגא שלמעלה מנה, היא בחינות חצי מאמר, והדרגא שלמעלה מנה היא בחינות מאמר השלם נגדה, וכן מדרגא לדרגא. כי כל בני-אדם וחיית ועופות וצמחים וכל הדברים שבה העולם, הם רק בחינות חצי מאמר נגד העולם שלמעלה מזה העולם, כי הם רק רמזים לדברים הגבוהים מהם, וכן מעולם לעולם. וכן כלליות הבריאה נגד קדם הבריאה היא בחינות חצי מאמר, כי עקר שלמות - באין סוף, ושם הוא בחינות מאמר השלם. וזה: ברא, שהוא כלליות הבריאה, הוא חצי מאמר נגד בראשית, שהוא בחינות קדם הבריאה, בחינות תפלה. כמו בראשית - ירא בשת (חזקוני חזק"ו), שהיא התפלה, בחינות (ס"ט): יראת ה' היא תתהלל, שהוא מאמר השלם. ועליכן אמונה נקרא ירושלים כנ"ל, על-שם שעקר בנינה מבראשית, שהוא בחינת יראה שלם, כי תמן יראה, תמן שלם. בראשית, ירא בשת, מאמר השלם. כי אמונה הוא מהרועים כנ"ל, ולהרועים אי אפשר להתקרב כי אם עלידי ענות כנ"ל, ולענות זוכין עלידי שמחה כנ"ל, ולשמחה זוכין עלידי בחינות נעשה ונשמע, שהוא בחינות תורה ותפלה וכו' כנ"ל, אך עקר שלמות השמחה הוא

כגמר וכו'. נמצא, שמהיר על עזות הקדשה, שצריך האדם שיהיה עו כגמר כגדר כל הקמים כגדרו למען אותו, חס ושלום, מעבורתו. וחקף ומיד מבאר שם גדל הפנס והאסור של העזות פנים רסמרא-אתרא, כמו שכתוב שם: הוא היה אומר: עז פנים לגיהנם וכו'; ואם כן אפשר למעות, חס ושלום, כי בהכרח צריכו לעזות בשביל הקדשה כג"ל, כי אי אפשר להתקרב אל הקדשה באמת, כי אם עלידי עזות כג"ל, וכמו שאמר הוא עצמו: הוי עו כגמר; ומצד אחר העזות רע מאד, הינו מי שהוא עזות פנים שלא בשביל הקדשה (מכל-שכן כשהוא עורפים כגדר הקדשה, שמעו פנים נגר יראי ה' וכו'צא), שזה העזות רע מאד, כי עורפים לגיהנם. ואם כן נפל פומא בבירא, כי אין יודעין איד להתנהג - על זה בקש התנא: יהי רצון שתבנה עירך במהרה בימינו (שלאכאורה הוא פליאה גדולה, וכל אדם משתומם על זה: מה סמיכות יש לתפלה זאת להקדש, וגם אין זה דרך המשנה להתפלל תפלה ובקשה כאמצע דבריו, אך עתה מכאן היטב), הינו שהתפלל, שיוכל לידע איד להתנהג בענין העזות, הינו שלא יהיה לו שום עזות רסמרא-אתרא, רק שיוכל שיהיה לו עזות הקדשה, שעליו נבנה ירושלים קריה נאמנה, הינו שזוכין לאמונה עלידי זו העזות, כמבאר לעיל, שאי אפשר להתקרב להצדיקים אמתים, שהם בחינת כלליות שכנה רועים, שהם כלליות הקדשה, שעקר האמונה נמשך עלידם, כי אם עלידי עזות כג"ל, וזהו: יהי רצון שתבנה עירך במהרה בימינו: הינו שיהיה העזות עזות הקדשה, שממנו נבנה ירושלים קריה נאמנה כג"ל, אך לבוא לזה הוא עלידי: ותן חלקנו בתורתך; הינו עלידי שמשגיח בחינת געשה ונשמע - שעושי מהנשמע געשה, מתורת ה' - תורתו, הינו שזוכה להשיג תורת ה' כג"ל, וזהו: ותן חלקנו בתורתך - שיהיה חלקנו, שהוא החלק שלנו בתורה, הינו בחינת תורתו, בחינת געשה, בתורתך - הינו תורת ה' ממש, הינו שיוכל להכלל באין כג"ל, שיוכל להשיג תורת ה', בחינת נשמע, שעלידיה וזכין לשמחה כג"ל, שעלידיה וזכין לעזות הקדשה כג"ל, בחינת: כי תורת ה' היא מעוזכם כג"ל. וזה: ובשת פנים לגועדן; כי באמת זה העזות הקדשה נמשך מכשת, כי לעזות הקדשה וזכין עלידי שמתה ותורה, בחינת: כי תורת ה' היא מעוזכם כג"ל, ולתורת ה' וזכין עלידי בחינת געשה ונשמע כג"ל, ועקר שלמות השמחה הוא עלידי היראה, שהיא בחינת נשמע, בחינת תפלה כג"ל, ויראה היא כשת, ירא בשת, נמצא, שזה העזות הקדשה נמשך מכשת. וזה: וכשת פנים לגועדן, כי העזות הזאת הקדשה, שהוא בחינת בשת, הוא בחינת ערן, בחינת ערן עלאה וכו', שהוא בחינת נשמע, בחינת יראה, בחינת תפלה כג"ל, ולבוא לעזות הזאת, התפלל: יהי רצון שתבנה עירך וכו' כג"ל:

קלקול האמונה, ועליכן סים מסאנא אבמא, להורות שנתקלקל חומם הרגלין, ונעשה מ"תותם" דם "נרת". וזה: מסאנא אבמא - שנתקלקל הרגלין ונעשה נרת, כי האי שתר ארם הוא (חילוי יט); וזה געשה עלידי קלקול האמונה, כי עקר היא האמונה, כמבאר למעלה (שעלידי קלקול האמונה, שהוא בחינת חומם הירון, נתקלקל מפילא חומם הרגלין, כי עקר הוא האמונה כג"ל). אמרו לה: מי חשיב את לאתאבולי וכו' - הינו שחשדוהו שיש לו גרלות, ועליכן עלידי נתקלקלו הרגלין, כבחינת (חילוי טז): אל תכואני רגל גאווה; כי עלידי גרלות נתקלקלו הרגלין, כבחינת: כל המתנאה, כאלו רוחק רגלי השכינה. ועליכן, כיון שחשדוהו בגרלות, חכשוהו, כי עניש הגרלות הוא תפיסה, כמו שאמרו רבותינו וכו'ונם לברכה (מילה יז): ואם הגים דעתו, הקדוש-ברוך-הוא משפילו, שנאמר: ואם אסורים פאקים, נמצא, שעניש הגרלות - תפיסה, ועליכן חכשוהו. אמר להו: בעו סנאי או אבעי מניכו - כי זה יהיה נסיון אם יש לי גרלות, או ראוי שלא אוכל להשיב לכם, כי כל המתנאה, חכמתו מסתלקת ממנו (פסחים יט). בעי מניה: האי מאן דקץ בפרא, מאי משלם. קץ בפרא הוא בחינת שפגם בעזות. בפרא הוא בחינת עזות, בחינת קולות, כמו שכתוב (חילוי טז): הכפידים שואנים למרף. ושאל: מאי משלם מי שפגם בזה העזות. והשיבו: משלם בפרא - כמו שפגם ישלם. ושאל: והא קא הוי תמרי - כי עלידיה שפגם בעזות, יכול לבוא לקלקול האמונה, וזה תמרי - בחינת (חילוי יז): ההמיר גוי אלהים, ועמי המיר כבודי וכו'. והשיבו: ישלם תמרי - כמו שפגוע על קלקול האמונה. והא לא הוי תמרי - כי אף-על-פי-כן עדן לא בא לכפידות. והשיבו: כששים - הינו גיהנם, שכל העולם אחר משישים לגיהנם, כי עורפים לגיהנם, כי הענישים של כל הדברים החליף אברהם אבינו, עליו השלום, על שעבור מלכות, אף עניש העזות נשאר רק בגיהנם, וזה שפגם בעזות הקדשה עלידי עו פנים רסמרא-אתרא, ישלם כששים, הינו בגיהנם כג"ל: ועזות דקדשה הוא בחינת תשרי, ועליכן נקרא (מ"א ח): ירת האיתנים, מלשון תקיפות ועזות, כי אז נעקין ישראל קולות וקול שופר, שהקולות כלם הן בחינת עזות, כג"ל, ועליכן אז נחתמו ונתקנו שני החוקמות, חומם בתוך חומם, כי עלידי עזות הקדשה וזכין לאמונה, שהוא בחינת חומם הירון, ועלידיה וזכין לקבל מסר ממוכיחי הדור, שזהו בחינת חומם הרגלין כג"ל, שהם בחינת שני החוקמות, חומם בתוך חומם כג"ל. וזה: תשרי, בגימטריא שתי פעמים חותם עם השתי תכות (כמובא בסב"י האר"י כמובא ונעלה והושענא רבא). ועליכן בתשרי שמתה ישראל, כי עזות הוא עלידי השמחה כג"ל, כי תורת ה' היא מעוזכם; וגם המקרא הזה נאמר על ראשיהשנה:

(השמחות השכים להתורה הזאת):

וזה: והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה (דברים ו), עקב - בחינת רגלין, ורגלין הם בחינת המוכיחים, כג"ל, ולזהם מעלים

וזה פרוש: אלעזר ועירא הוה סים מסאנא אבמא. אמרו לה: מה עבדת. אמר: קא מתאבילנא על ירושלים (כ"ג טז) - כי היה מתאבל על ירושלים קריה נאמנה, הינו על

לשם מחמת הקרירות שבצד צפון ודרום. וצער הבושה גדול מאד, יותר מענש גיהנום, וכל יסורי עולם הזה, יש בהם צער הבושה, שמתבטא מתבטא על שיש לו יסורין. וכן לעתיד לבוא צער הבושה גדול מאד, ואפילו כל צדיק נכזה מתפתו של חברו. או לאותה בושה, או לאותה כלמה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ב עה). ואמרו שם: פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה; או לה לאותה בושה, או לה לאותה כלמה וכו'; מפלשפון איד יחבשו החוטאים, רחמנא לצלן. ואם הוא במדרגה שאין צריך להתבטא משום אדם, יש להתבטא מהקדוש ברוך הוא, כי הקדוש ברוך הוא מקים כל התורה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: הקדוש ברוך הוא קובר מתים וכו', הקדוש ברוך הוא מכבד חולים וכו', ואם מצוות התורה שהשבו רבותינו זכרונם לברכה, שהקדוש ברוך הוא מקים אותם. וגם הקדוש ברוך הוא מתפלל, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: מנין שהקדוש ברוך הוא מתפלל וכו', ומאי מתפלל יהי רצון מלפני וכו'. ובדאי שהקדוש ברוך הוא מקים מצוות התורה ותפלה כמו שראוי להקדוש ברוך הוא, וכמה רחוק בין קיום התורה שלו ובין תפלה שלו, לתורה ותפלה של השם יתברך, כי כל אחד עובר השם יתברך לפי מדרגתו בבחינת נעשה ונשמע, הינו תורה ותפלה כ"ל:

[בעת שהתחיל לומר התורה הזאת, התחיל מזה הענין הפשוט כאן, מענין הגזעין והגיהנום וצער הבושה וכו' כ"ל, עד שנכנס בענין תורה ותפלה של השם יתברך בעצמו, כפשוטו כאן, ואחר כך נכנס על ידיה מענין לענין, עד שגמר כל התורה הנ"ל; אך בשעה שכתבתי לפניו תורה זאת, הפך הדבר קצת, וצוה עלי להתחיל התורה מענין חותם בחוד חותם כ"ל. וה' יודע בנחל:]

מרוזים הוא אלהיו פקדוניהם וכתביתא, די צבי ואתרעין בן וספר לן אודיתא, די ובינא לסימא ספרא דצניעותא: בעז נרים ודנא, גרם אלקנא, די יעמר לנא לימינא, להתחיל ולגמר דיון עלאין הננוזים בכבי דבי אתונא:

שכתוב (משל טו): באור פני מלך חיים; בחינות שמתה, כמו שכתוב (תהלים טו): שבע שמתות את פניך. וכתוב (בראשית מה): ותחי רוח יעקב, זה בחינת שמתה. ויש פנים דספרא אחרא, שהם אנפין חשוכין, מרה שחורה, עבודת אלילים, כמו שכתוב (שבת ט): לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. ואלו בני אדם הנופלים בתאוות קמון, ואינם מאמינים שהקדוש ברוך הוא יכול לפרנס את האדם בסבה קלה, ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות, והם אוכלי לחם בעצבון, כמו שכתוב (בראשית ט): בעצבון תאכלנה, ועצבות הוא מרה שחורה - אלו בני אדם נקשרים בפנים דספרא אחרא, אלהים אחרים, חשך, בחינת מיתה, כמו שכתוב (איכה ט): במחשבים הושיבני וכו'; ועליהם נאמר (יחזקאל ט): וזרקם לנהר; הינו בחינת עבודת אלילים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת פ"ד ט): מנין לעבודת אלילים שמשמא בנהר שנאמר: חורם כמו דוה. אבל אלו בני אדם

מגלים הרינים, והם מוכיחים את הרור. וזה: והיה עקב חשמעון - הינו שמבחינת רגליו, הינו המוכיחים, חשמעון את המשפטים האלה, הינו הרינים, כי להם מגלים אותם כ"ל, והם מוכיחים בזה את הרור כ"ל:

כל הקולות הם בחינת עזות. קול המוכיח הוא בחינת קול שופר, כמו שכתוב (ישעיה נח): בשופר הרם קולך. וכן קול נגינה, וזה בחינת (תהלים לו): היטיבו נגן בתרועה. קול הנגון הוא בחינת תרועה, בחינת שופר, בחינת: ואתה תרעה את עמי, כ"ל:

בימי רבן גמליאל היה הרור, שהיתה תורתם בחינת נשמע, בחינת תפלה, וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מגילה טא): בימי רבן גמליאל היו לומדים תורה בעמידה. עמידה הוא בחינת תפלה כ"ל. ועליון משמח רבן גמליאל, כמל כבוד התורה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם ובסוטה טס):

בכל עולם יש בחינת נעשה ונשמע. וכן במלאכים יש נעשה ונשמע, כמו שכתוב (תהלים ק): גברי כת עשי רבו לשמע בקול דברו, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם ט): מי גלה רז זה לבני, רז שמלאכי העשר משתמשין בו, שנאמר: גברי כת וכו'.

אי אפשר להתקרב אל הקדשה כי אם על ידי עזות, כמו שכתוב: הוי עז כנמר, כמבאר לעיל. וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ה ט): לא נתנה תורה לישראל אלא מפני שהיו עזין:

גדולה בושה, שנכפלה שני פעמים בפסוק (ויאל ט): ולא יבשו וכו', ולא יבשו עמי לעולם (פסוק ט):

הגזעין והגיהנום הם בזה העולם ממש, אך אי אפשר לבוא

בג לשון רבנו זכרונם לברכה

כבי דבי אתונא

רש"י:

אימא לן מלי דכריבי אמר להו: הוי לן כרניתא, וילדה, והוי תליה לה פתקא, וכתבי בה: דמסיק כבי אבא מאה אלפי וזוי. אמרו לה: וכרניתא מי ילדה, אמר להו: הי יניחו מלי דכריבי. מלחא כי סריא במה מלחי לה. בסילותא דכרניתא. ומי אימא סילותא לכרניתא. ומלחא מי סריא: (בכורות ח):

צוית צדק עדתיד ואמונה מאד (תהלים קט):

א כי יש פנים דקדשה, שהם אנפין נהורין, בחינת חיים, כמו

בני־אדם שמשא־ומתנם באמונה, הם דבקים באור הפנים
 רקדשה, כי אין אמונה בלא אמת, במובן בזהר (כלל קמ"ח): הינו
 צדק, הינו אמונה וכו', [ומסיק שם: אמונה אתקריאת בד אתחבר
 בה אמת. נמצא, שעקר אמונה על־ידי אמת], ואמת הוא אור
 הפנים, בירוע זה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת ל"ג): ויתן
 פני העיד - חר אמר: מסבב חקן להם, וחד אמר: מרחצאות
 חקן להם. הינו חד ולא פליגי, כי יעקב הוא בתינת אמת, כמו
 שכתוב (סנה' י'): חתן אמת לייעקב; והוא בתינת אור הפנים,
 וחקר בשבא, נחתמן אמונה. וזה: מסבב חקן - שתתן תאות
 ממון, וכשתתן תאות ממון, נחתמן פגם עבודת־אלילים. וזה:
 מרחצאות חקן להם, כמו שכתוב: וחדר בת פרעה לרחץ; ודרשו
 חכמינו זכרונם לברכה (מגילה י' וסנה' ד'): לרחץ מגלולי בית אביה.
 וזה: ויתן פני העיד - פני ריקא, שהיא פנים רסמרא־אתרא,
 שהיא מסבב, הינו תאות ממון, כי כל עבודות זרות חתוכים
 בממון, ובשכיל זה ממון עם אויתותיו גמטריא ק"ם, כנגד
 ק"ם [סאה וארבעים] קליו, שהשכינה צונחת: קלני מראשי קלני
 מזרועי (פסח' י"ט) על אלו הנופלים בתאות ממון, שהם
 עבודת־אלילים כלולים מעבודות זרות של שכעים אמות. (ועל־כן
 הם ק"ם קליו, שהם שמי פעמים ע', כי השכינה צונחת הקלן
 כפולים, בתינת: קלני מראשי, קלני מזרועי - שהוא בתינת
 קולות בפולים, הינו שני פעמים ע"ן קליו, שצונחת השכינה
 על הנופלים בתאות ממון, שהיא עבודת־זרה כלולה מכל העבודות
 זרות של ע"ן אמות). וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פסחים
 קי"ח): קשין מזונותיו כפלים ביולדה, כי הולדת ראמת ע"ן קליו
 קדם הולדה, והכא יש ק"ם קליו, שהם שני פעמים ע"ן. והו
 (אבות פ"ב): ואל תהי רשע בפני עצמך. בפני - זהו בתינת פנים
 רסמרא־אתרא, הכא מתחת תאות ממון, שאין מאמין בהקדוש
 ברוך־הוא, שהוא הון ומפרנס, והוא תשוב: בחי ועצם ידי עשה
 לי את החיל הזה (דברים ח). וזה: עצמך - לשון עצם ידי:

ב ודע, שעלידי חקן ברית־קדש, הוא נצול מפנים רסמרא־
 אתרא. עלידי דם ברית, נחתמן דם נדה, תאות ממון,
 כמו שכתוב (דברים ט): גם בדם בריתך - עלידי ברית - שלחתי
 אסירך מבזר. בזר דא מחול, מדה־שחרה, בעצבון תאכלנה, כי
 ברית הוא בתינת מלת, הממתיק מרירות ועצבון הפרנסה, במובא
 בזהר (ויחי דס"א): אלמלא מלתא, לא הוי עלמא יכלי למסבב
 מרירותא, וזהו (בבבב י"ח): ברית מלח עולם הוא. וזהו (ויקרא כ):
 אל תשבית מלת ברית אלקיך - אלקיך דיקא, כי עלידי־זה
 נתקשר באלקות ונתפרש מעבודת־אלילים, כמו שכתוב (איוב י"ג):
 מבשרי אתה אלוך. כי עלידי חקן הברית מאיד לעצמו אור
 פני מלך תיים. וזה (כתובות טו): מלח ממון חסר, עלידי מלח
 נתמעט אצלו תאות ממון:

ג וזהו: ויגרש מפניך אויב (דברים ל"ג) - כפניך דקדשה; ויאמר
 השמר, - לשון שמר, לשון עבודת־זרה, הינו תאות
 ממון. כי כל ישראל נקראים צדיקים־על־שם הברית, ובשכיל זה,
 כשמגרש מפניהם רקדשה את האויב, הוא מפיל אותם האויבים

ד וזהו בתינת מוזה. כי איתא במדרש (בבבב פ' כ"ב): למה
 נקרא שמן וזוי מפני שזוין מזה לזה. וזה (איוב כ"ב):
 והיה שדי בצדיק, הינו עלידי מוזה; וכסף תועפות לך -
 עלידי־זה פרנסתו מעופפת לך. כי שדי הוא בתינת ברית,
 כמו שכתוב (בראשית ל"ד): אני אל שדי, פרה ורבה. וזה שדרשו
 חכמינו זכרונם לברכה (ירושלמי בבבב פק"א), שעשרת הדברות הם
 בקריאת־שמע, ודבור לא תתמדכנגד; וכתבתם על מזוזות; כי
 עלידי מוזה נהבטל תמדת הממון, בנזכר לעיל: מלח ממון
 חסר. וזהו (הר"ם י'): וזו, הינו ממון, שדי עצמי. עלידי
 שמירת הברית, עלידי מוזה, וזכה לתינת: שמת וכולן. וזה
 שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: וכתבתם - שהיא בתינת
 תמה (שבת ק"ג: בבבב ד"ה). וזה בתינת (בראשית כ"ה): יעקב איש

בסילולתא דכדניתא - כי באמת יש עור תקון לתאות ממון, הינו שישתכל לשרש, שמשם בא כל הממון וכל השפעות, ועלידי הסתכלותו שם יתבטל תאוותו, כי שם בשרשה, השפע בלו אור צח ומצחצח ותענוג רוחני, ואין מתאנה (גיא מצפה ס"ח) אלא למפה, ומי הוא הפתי יסור הנה להשליך תענוג רוחני ולקח תענוג עב. אבל לזאת ההסתכלות אי אפשר לכזא אלא ער שיתקן בריתו, כמו שכתוב: מבשרי אחיה אלוה, שבתחלה צריך לתקן בשריקרש, ואז יוכל להסתכל באלקות, ובשכיל זה עקר התקון של תאות ממון הוא עלידי ברית; ובשמתקן בריתו, אי אפשר לפל לתאות ממון, כי עלידי מלח, תאות ממון חסר בנ"ל, ושרש השפעות הוא מכנה בשם שלי, ששם מנח הולך, כי השליה הוא בחינת דלתי בטני, כי יש שני דלתות לאשה, כמו שכתוב (איוב ז): בי לא סגר דלתי בטני (בכרות סה), ונעשה משני דלתין צורת מ"ם סתומה, ששם מנח הולך, והוא בחינת מ"ם (ארבעים) יום של יצירת הולך (וה' ה), וכן יש למעלה דלתי שמים, שמשם נולד השפעות, כמו שכתוב (תהלים ע"ח): דלתי שמים פתח ויבטל עליהם כעפר שאר וכו', וזה שהשיב להם: בשליה דכדניתא הוא תקונו של זה השומר הברית, כשנופל לתאות ממון, ואמרו לה: מי איבא שליח לפדדה - כי עכ"ם אין לה אפלו בית-ילד. אמר להם: וסלחא מי סריא - כי באמת מי שתקן הברית, אינו נופל לתאות הממון:

אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם (הה"ל נח), הינו מי שהוא בעל מחלוקת, נופל לתאות ממון, וימיו כלים בפרופת אחר מותרות. וזה: לא יחצו ימיהם - שאין אדם מת ויחצי תאוותו בירו (מ"ד קדוש סדר א), וזה: לא יחצו - שאין משיג חצי תאוותו, כמובא (לעיל באות ז) על פסוק: ויגרש מפניך אויב, ויאמר השומר, עין שם. (עד כאן לשון רבנו ז"ל) וזה ששים: ואני אבטח בך - שהוא התפוד מתאות ממון, כי המשקע בתאות ממון, אינו בזה בזה, כי הוא עובר כל עכ"ם, אך: ואני אבטח בך - שתוכל להמין לי פרנסתי בסבה קלה, ואהיה ששם בחלקי, ולא אהיה משקע בתאות ממון:

ועל-כן אלו המשקעים בממון, כל מה שיש לו עשירות יותר, יש לו דאגות ועצבות ומרה-שחרה ביותר, כי הממון והעשירות שלו הוא בבחינת: בעצבון תאכלנה; שהוא בחינת עצבות ומרה-שחרה, אנפין חשוכין, מיתה, בנ"ל, ועלי-כן כל מה שיש לו ממון ועשירות יותר, יש לו עצבות ומרה-שחרה ודאגות יותר, כי הממון שלו הוא מבחינת עצבות ומרה-שחרה וכו' בנ"ל. והוא שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פ"ג): מרבה נכסים - מרבה דאגה; כי בודאי הוא מרבה דאגה ועצבות עלידי רבוי הנכסים והעשירות, כי הנכסים שלו הם בעצמן בחינת עצבות בנ"ל, ועלי-כן כל מה שמתיבין יותר, נתרבה העצבות והדאגות ביותר בנ"ל. ועלי-כן הממון והעשירות הוא מקצר ומכלה ימיו ומיני של האדם, כי אין דבר שמפסיד החיות כמו הדאגה והעצבות, כידוע לחכמי הרופאים, והממון והעשירות הוא מרבה

תם, כי עלידי: ויחן פני העיר, עלידי תקון המטבע בנ"ל. והוא שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת זכ): שאריכת ימים עלידי מוזה, כי סמך ל"וכתבתם" - למען ירבו ימיהם, כי עלידי אמונה במשאומותן בא אור החיים בנ"ל. וזה שאמרו (סו): מקרא גררש לפני, הינו בחינת אור הפנים, שהוא סימנא דחיי. ובשכיל זה קביעות המוזה בשליש העליון של הפתח (מנחה זכ), כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (בב"מ זכ): לעולם ישלש את מעותיו: שלישי בפדקמטיא וכו'. ושליש העליון הוא השליש שבפדקמטיא, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ירושלמי פאה פ"ח): סבין חמישין דעבדין ממאתן דלא עבדין, ועקר האמונה צריך להיות במשאומות, כמו שאמרו (שבת לא): נשאת ונתת באמונה, נמצא שעקר הממון, ששם צריך אמונה, הוא בשליש עליון, שהוא בשליש שבפדקמטיא:

ה וכל המצוות שאדם עושה אותם בלא ממון, הינו שאין רוצה להפסיד ממון בשכיל המצוה, זה הבחינה נקרא צדק, וזה: צוית צדק ערתיך; אבל כשחביב כל-כך המצוה, ער שאין מרגיש בהפסד ממון, זאת הבחינה נקרא אמונה, כי עקר אמונה הוא בממון, כשמשבר תאות ממון בנ"ל, ששם פנים דקדשה, וזה: ואמונה מאד - זה ממון, כמו שכתוב (ירמיה ז): ובכל מאריך (בטח ז):

וזה פרוש שאמרו סבי רבי אתונא: אמר לנו מלי דכדיבא - זה בחינת שקר, בחינת עבודה-זרה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סו"ד זכ): כל המחליף בדבורו, באלו עובד עבודה-זרה וכו'. ואמר להם: הוי לן כדניתא וילדה. כדניתא - זו פדדה, זה בחינת עכ"ם, דשריא בפרודא, כמובא בזה (משנ"ס זכ): שארי בחבורא וס"ם בפרודא. וילדה - זה בחינת רות, המכנה בשם לדה, ואמרו לו: וכדניתא מי ילדה - כי עכ"ם אל אחר אסתרים ולא עבד פרוין (סו ק), והשיב להם: הי ניהו מלי דכדיבא, הינו השקר, שגדמה להם שמרויחין, ובאמת אינם מרויחין, ותלא לה פתקא בצוארא, דהוי פסיק בי אבא מאה אלפי זוזי. בי אבא זה עבודת-אלילים, כמו שכתוב (ירמיה ז): האומר לעני אבי אתה; ועבודת-אלילים היא חוכה, שמכרעת את הכל לכף חוכה, וכל המתדבקין בה הם בעלי-חובות, כמו שאנו רואים בחוש, שזה המשא תלוי בצואר בגי'אדם, שאין מסתפקין בממונם, ולזוין ממון מאחרים, ונדמה להם שהם משתכרין שכר הרבה, ואתריקד מתים בעלי-חובות, ואם אינם מתים בעלי-חובות, הם בתייהם בעלי-חובות, ומסריתים את עצמם בתרחות גדולות, ומסכנים את עצמם בסכנת דרכים בשכיל שכר מועט, בשכיל לשלם חוב אביהם, חוב עבודה-זרה, כי מצוה לקים דברי המה, וזה הדבר להם כמו צוהה מאביהם, שישלמו חובותיו. וזה שפרש מרש"א: תלא לה פתקא בצוארא - שטר צוהה. ואחר-כך אמרו לו: מלחא כי סריא במאי מלחא לה - כי תקון של תאות ממון הוא תקון הברית מלח בנ"ל, ושאלו אותו: זה שתקן בריתו, אם נפל לסרחון תאות ממון, במאי תקונו. והשיב להם:

מדרגה ראנה ועצבות כנ"ל, עליבן הוא מפסיד ומכלה חיו, כי הוא מקשר בפנים דסטרואחרא, אלקים אחרים, חשך, שהוא בחינת מיתה, הפך אור פני מלך חיים כנ"ל; ועליבן הממון ממית אותו, כי הוא בבחינת מיתה, שהוא עצבות וכו' כנ"ל, שכל זה הוא בחינת תאות ממון כנ"ל. וזה שכתוב (בראשית ו'): ועפר תאכל כל ימי חייך - עפר זה בחינת הממון, כמו שכתוב: ועפרות זהב לו, הינו שהממון והעשירות, שהוא בחינת עפר, תאכל כל ימי חייך, כי הממון היא אוכלת ומכלה כל ימי חיו של האדם כנ"ל, כי עפר הוא בחינת עצבות, שהוא בחינת תאות ממון, כמו שכתוב בתקונים (תקון ע דף כב): עפר איהו קר ויבש, הכי מחול קר ויבש. ומתחול גמלך העצבות, כירע. וזה שפס' שם בתקונים: וכנין רא: ועפר תאכל (כל) ימי חייך וכו', הינו כנ"ל, עין שם והכן היטב. וזה שכתוב בתקונים (תקון נ ברא חקנים ואתרבים): מחול רא לילית, אלא דערכיך, שחוק הכסיל. מאן כסיל, דא אל אחר וכו', עין שם. ואיהו אסברה לרביא, דאנון חכיא, חכית בהון בעתרא בהאי עלמא, ולבתר קטילת לון, כי אלו המשקעים בממון, הם בבחינת: בעצבון תאכלנה; שהוא בחינת מחול, שהוא בחינת עצבות ומרה-שחרה ורבו רגנות, והם מקשרים בפנים דסטרואחרא, אל אחר וכו' כנ"ל, שכל זה הוא בחינת מחול, אלא דערכיך, שחוק הכסיל, אל אחר, כנ"ל. וזה שכתוב שם: לבתר קטילת לון, כי בוראי הממון, שהוא בחינת מחול, עצבות וכו' כנ"ל, הורגת אותם, כי הממון שלו הוא בבחינת מיתה, אנפין חשוכין, עצבות וכו' כנ"ל. וזהו מה שכתוב לעיל: מצא או מוצא, שתאות ממון הוא בחינת: מוצא אני מר ממנות את האשה וכו' כנ"ל, כי כן מבאר שם בתקונים (תקון ע דף כ): ומוצא אני מר ממנות את האשה, ורא מחול וכו'. אך פרנסה רקרשה הוא בחינת: מצא אשה מצא טוב וכו', שהוא בחינת הצדיק כנ"ל, כי הצדיק האמת נצול מזה, כי אין הממון מויד לו, כי עליו נאמר: טוב לפני האלקים ימלט ממנה וכו', כמו שכתוב שם בתקונים (תקון יג דף): ואמאי אתקריאו רביא, בגין דלא אית בהון דעת לאשתובא מנה, אבל לב מכין אשתיב מנה דתמן צדיק, ורוא דמלה: טוב לפני האלקים ימלט ממנה, וחומא ולכר בה; כי צדיק חכמה ודעת גדול לזה, שלא חיקנו הממון, שלא יכלה ימי חיו, כי רב העולם גלגדו בזה, הינו בתאות ממון, והממון הורגת וממית אותם כנ"ל, ואי אפשר להנצל מזה כי אם על-ידי הצדיק, שנאמר עליו: טוב לפני האלקים ימלט ממנה וכו' כנ"ל; אשרי לו. עין שם בתקונים (תקון נ בגל חקנים ע דף): ותראה נפלאות, איד עתה, שפתח רבנו זכרנו לברכה את ציינו ונהל לנו את התקדמות התרשות הנפלאות, המבארים לעיל בהמורה הזאת, עתה מבארים היטב דברי התקנים הנ"ל, כי עתה מבארים שם כל דברי רבנו הנ"ל; ראה והבן ויבס, עין שם בתקון ע' הנ"ל מה שכתוב שם: אם זכה וכו' - עור, ואם לאו - בגדו וכו', עלה אתמר: ומוצא אני מר ממנות את האשה; ורא מחול

שפתאי וכו' (הינו בחינת עצבות ומרה-שחרה, שהוא בחינת מחול שפתאי, פתאי אכמא, כירע). עוד - דא שכניחא, עלה אתמר: מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה; וכנין דא הו' אמרי מארי מתניתין: מצא או מוצא. עין שם היטב והבן, ותראה שכל דברי רבנו ז"ל מבארים עתה שם ובתקון ג' הנ"ל באר היטב: זאת המורה היא לשון רבנו ז"ל בעצמו, עד הפסוק שנרשם לעיל, ומשם והלאה הוא מלשונו, מה ששמעתי עוד דברים, שלא נבאר בלשון הקדוש. ועוד לאלות מליו, מה ששמעתי והבנתי מפיו הקדוש, בעת שזכיתי לשמע מפיו הקדוש המורה הזאת, והיו: קשים מוונותיו בפלים ביולדה, כי היולדת ראמת ע"ן קליו, והכא יש ק"ם קליו וכו', עין לעיל. כי צריכים להתנפות ולהצטרף בחאנה זו של ממון קדם שזכין למשאומתו באמונה, להריות ולהוליד ממון דקדשה. והינו, שצריכין להתגבר מאד בשעה שעוסק במשאומתו, שלא יפל או לתאות ממון כלל, חס ושלום, רק משאו ומתנו יהיה באמת ובאמונה, ולשפר ולכפל כל המחשבות והכלולים והתאות של ממון שפאים עליו. רק כל כונתו יהיה בשכיל השם יתברך לבד, כדי שיזכה לעבוד השם יתברך על-ידי הממון שיריות, ולחן צדקה להחזיק לומרי תורה ועובדי השם וכו'. ובשכיל זה קשים מוונותיו של אדם בפלים ביולדה, כי היולדת צריכה לסכל תכלי לדה, וצריכה לצעק ע' קליו קדם הלה, והכא יש ק"ם קליו, שהשכינה צוותת, חס ושלום: קלני מראשי, קלני מזרועי, על הנפלים בתאות ממון. וקדם שפירחין ממון, צריכין לילך ולעבוד ולהתנפות ולהצטרף דרך אלו הק"ם קליו, ולצעק ולהתפלל להשם יתברך לעבוד עליהם בשלום ולהנצל מהם; עליבן קשים מוונותיו בפלים ביולדה, ראלו התם ע' קליו והכא ק"ם קליו, והבן: גם באר או, שק"ם קליו הם שתי פעמים ע', הינו: קלני מראשי, קלני מזרועי, שהם בחינת שני מיני קולות, מראשי ומזרועי, וכל קול הוא בחינת ע' קליו של היולדת, והכא הם בפולים: קלני מראשי, קלני מזרועי. קלני - לשון קול. עליבן הם ק"ם קליו. כי באמת כל הרוח, המבנה בשם לרה, וכל הממון וכל ההשפעות נמשכין רק משכירת תאות ממון, שהיא בחינת אמת כנ"ל. וזהו בחינת: קשטא קאי (שם דף), כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין קט): ואת כל היקום אשר בגלגלים - זה ממנו של אדם, שמעמידו על רגליו. ועליבן עקר המעמד פרנסה, הינו ממנו של אדם שמעמידו על רגליו, הוא על-ידי אמת, שהוא בחינת שכירת תאות ממון כנ"ל. וזה בחינת קשטא קאי, הינו על-ידי אמת יש לו ממון, שהוא בחינת עמידה, שמעמידו על רגליו כנ"ל. אבל שקרא לא קאי, כי שקר הוא עבודה-זרה, תאות ממון, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: המחליף בדבורו, כאלו עובר עבודה-זרה; ועליבן על-ידי שקר, שהוא עבודה-זרה, תאות ממון, אין לו שום קיום ומעמד, הינו שאין לו ממון, הנקרא קיום וכו' כנ"ל. וזהו: שקרא לא קאי, כנ"ל, כי עבודה-זרה, אל אחר, אסתרים ולא עבר פרי, כמבאר שם במאמר הנ"ל היטב. כי על-פי הרב, אלו הורופים ביותר אחר תאות

הממון, ועליבן וכתבתם על מזוזות וכו' כנגד לא תחמר כ"ל, עין שם. עתה בוא וראה נפלאות ה', כי מבאר בירושלמי פאה (יבכ"ד פ' טז): ארבעין שלח לרבי חר מרגליתא כבא, שלח לה רבי חרא מזוזה. ולבאורה הוא פלא: מרוע שלח לו מזוזה ריקא, ולא מצוה אחרת אך עליפי מה שגלה רבנו ו"ל בהתורה הזאת, מבאר הענין היטב, כי מזוזה ריקא מבטל חמדת הממון, ועליבן שלח לו מזוזה ריקא, כי ארבעין שלח לו מרגליתא כבא, הינו עשירות וממון, כי היה עושה ממון הרבה, ועשה עקר החשיבות מזה, עליבן שלח לו רבי כנגד זה מזוזה ריקא, כי מזוזה מבטל חמדת העשירות כנ"ל: מלחא בי סריא, זה שגפל לסרחון תאוות הממון וכו'. ועליבן אפקדוהו בלשון: בי סריא, שהוא לשון הנאמר בעפ"ס, כמו שכתוב (שמות לז): סרו מהר וכו', כי המשקע בממון, עובר כל העפ"ס כנ"ל, ועליבן על כל מטבע חקוקה העבודה זרה של העפ"ס. עליפי הרבדים האלה יבין המשכיל לפרש פלא סגיא ר"הובג קונה את הקספ, ותכסף אינו קונה וכו'; הנחשת קונה וכו'. והכלל - מה שהוא מטבע ויוצא, חשוב מעות, עין שם כל הסגיא. וסגיא "אי מעות נקנה בחליפין", וסגיא ר"ל הנעשה רמים באחר" - הכל יבאר למשכיל עליפי התורה הזאת עם עוד קצת הקדמות:

כד

אמרו לה: אמצעותא דעלמא היבא. וקפא לאצבעתה, אמר להו: תבא. אמרו לה: מי ימר. אמר: איתו אשלו ומוזשחו:

לשון רבנו וברנו לכרבה

א דע, שיש אור, שהוא למעלה מנפשין ורוחין ונשמתי, והוא אור אין סוף, ואפי' עליפי שאין השכל משיג אותו, אפי' עליפי רריפה רמחשבה למרדף אבתרה, ועליפי הרריפה, או השכל משיג אותו, בבחינת מטי ולא מטי, כי באמת אי אפשר להשיג אותו, כי הוא למעלה מנפש רוח נשמה:

כ ודע, שאי אפשר להשיג אותו אפלו בבחינת מטי ולא מטי, אלא עליפי עשית המצוות בשמחה, כי עליפי שמחת המצוה נשלם הקדשה, ומעלה החיות והקדשה שבקלפות, בבחינת אחר-עשר סמני הקטרת, כי הקלפות הם בחינת מותרות, והם בחינת עצבות, בבחינת (משל יד): ככל עצב יהיה מותר, והם תקפא רדינא, בבחינת (בראשית ו): ותעצב אל לבו. ועקר השמחה היא בלב, כמו שכתוב (החיים ו): נתתה שמחה בלבבי, וגלות השכונה, שהוא בחינת לב, שהוא שמחתן של ישראל, עקר גלותה - בשעצבות, שהם הקלפות, גוברים עליה, בבחינת: ותעצב אל לבו. וזה הוא בשעצבו ישראל מתגלות בתיב (ישע' נה): כי בשמחה תצאו. ובשכיל זה, שעליפי הקטרת מעלין מהקלפות חיותם, בתיב בהם (משל טו): קבדת ישמח לב. ומצא, בשעושה המצוה בשמחה, אזי מעלה השכונה, שהיא המצוה, שהיא שמחת הלב, מבין הקלפות

תאות ממון, הם מתים בעלי-חובות, ומאומה אין בידם; ואפלו אם אינם מתים בעלי-חובות, הם בתייהם בעלי-חובות לתאותם, שהם מתאדים בלכד לממון הרבה, עד שהם רצים וינעים מאד כל ימיהם בביעות גרולות, ומסכנים עצמם בסכנות גרולות בשביל למלאות תאותם, באלו היה עליהם חוב גרול לשלם, הינו חוב העבודה זרה וכו', כמבאר לעיל. וכל ימיהם אינם יכולים למלאות תאותם ולשלם חוב הזה של תאותם, כי אין אדם מת ויחצי תאותו בידו וכו' כנ"ל. ומצא, שאין ממונו ממון כלל, כי אין לו שום הנאה מממונו, כי אל אחר אסתרס ולא עבר פרו וכו' כנ"ל. ועליבן אי אפשר להמשיך שפע ומזונות ולחיות ממון הנקרא ממון, דהינו ממון קרשה, שיהיה שמה בחלקו, שזהו עקר העשירות, כמו שאמרו רבותינו וברונם לברכה: איתו עשיר - השמח בחלקו (אבות דרבי) - כי אם עליפי שבירת תאות ממון, שהוא בחינת אמת, שמשם עקר ההשפעה כנ"ל. ועליבן קשים מזונותיו בפלים בילדה, כי צריך ללד ולעבר ולשבר הק"ם קלין של תאות ממון כנ"ל, אשר רק עלי-ידיה יכולין להריות ממון, כי עקר השפע נמשך מאמת, שהוא בחינת שבירת תאות ממון. וכוה מקשר המאמר היטב. והכן שם היטב מאד, כי דברי רבנו ו"ל הם עמקים מאד מאד, ויש בהם עמקות גרול:

(שד' לאות א), שם מבאר, שהממון הוא בחינת פנים וכו', עין שם:

ועליבן אמרו רבותינו וברונם לברכה: פני הארץ הם העשירים, כמו שפרש רש"י על פסוק (בראשית כא): ותדעך היה על כל פני הארץ - מי הם פני הארץ, אלו העשירים; כי הממון והעשירות הוא בחינת פנים, כנ"ל: שם: תאות ממון הוא בחינת חשך, אנפין חשוכין וכו', עין שם. וכן מרנו בזהר (מצ' דף קנ"ג): קץ שם לחשך וכו', דא דהא דרבהא:

(שד' לאות ג): ויגרש מפניך אויב וימך השמר וכו', כי כל ישראל נקראים צדיקים עלישם הברית וכו', עין שם. ועליבן יוכל כל אחר, שהוא שומר הברית יותר מחברו, להפיל את חברו, כי הוא בחינת צדיק, פנים קרשה, לנפי חברו, ועליו נאמר גס-בן: ויגרש מפניך אויב וכו'. ועליבן צריך לזהר, בשמש מחלקת על האדם, שלא יפל לחוד חשוקת הממון, כי אולי חברו פנים קרשה נגדו, ויש לו כח להפיל אותו, והנפילה הוא, שמפילין אותו לתאות ממון כנ"ל, עליבן צריך לזהר מזה: שם: כי כל ישראל נקראים צדיקים עלישם הברית. שמעתי אז מפיו הקדוש ברוש, שאמר, שכל ישראל, עליפי שהם גמולים, עליבן כלם נקראים צדיקים:

(שד' לאות ד): וזה בחינת מזוזה וכו'. וזהו: והיה שרי בצדיק וכסף וכו', כי שרי הוא בחינת ברית וכו', עין שם. וזה בחינת: שרי - שאמר לעולמו די, דהינו ששמח בחלקו ואומר "רי" למה שיש לו, ואינו מתאנה יותר, שזהו בחינת שבירת תאות ממון, שזוכין עליפי שמירת הברית כנ"ל: (גם זה שד' לאות ד): מבאר שם, שעליפי מצוה מזוזה נחבטל חמדת

הקלפות. והו' בחינת מלכות דעשיה, העולה מן הקלפות:

ג וּבְשִׁאֲרֵיהֶם עוֹשֶׂה אִיּוֹת מִצּוֹת, וְשׁ בִּתְּחִלַּת הַמִּצְוָה לִלְבֹּד וּלְעוֹרֵר
כָּל הָעוֹלָמוֹת לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יְחִכְרֵךְ, בְּכַחַיִּית (שמות
1: כִּנְגִדְיוֹ וּכְנִגְיוֹ נִלְךְ, בְּצִנְאָנוּ וּבְכִנְרָנוּ נִלְךְ. וְהו' בחינת מלכות
מַלְבִּישׁ נֶצַח הוֹד יִסּוֹר, שֶׁהֵם כָּלִי הַהִלִּיכָה. וְהו' בחינת (תהלים לו):
תוֹרֵת אֱלֹקֵינוּ כִּלְכֹּל, לֹא תִמְעַר אֲשׁוּרֵינוּ, שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת לְעוֹרֵר.
וְהו' בחינת (שמות כח): הַלִּיכוֹת אֵלֵינוּ מַלְבִּישׁ בְּקֶדֶשׁ - בְּשִׁמְעֵלִין מַלְכוּת
לְתוֹךְ הַקִּדְשָׁה, הִיא מַלְבִּישׁ אֶת הַלִּיכוֹת אֵלֵינוּ, אֶת נֶצַח הוֹד
יִסּוֹר, לִלְבֹּד וּלְעוֹרֵר כָּל הַיְּהוּדִים לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יְחִכְרֵךְ:

ד וְעַל-יָדֶיךָ הִתְחַוְּדוּת, הֵינּוּ עַל-יָדֶיךָ הַלִּיכָה, נִמְשָׁךְ בְּרַכָּה
לְכָל הָעוֹלָמוֹת. וְהו' בחינת: נֶצַח הוֹד יִסּוֹר מַלְבִּישִׁין
אֶת חֶסֶד גְּבוּרָה תַּפְאֲרָה, שֶׁהֵם הַיְּהוּדִים, שֶׁמִּשֵּׁם כָּל הַיְּהוּדִים. וְהו'
בְּחִינָה (בראשית לו): וְיִכְרֹךְ ה' אִתְּךָ לְגִלְגָּל. נִמְצָא, שְׁעוֹלֵין הַגִּלְגָּלִין
בְּכַחַיִּית יְהוָה, בְּכַחַיִּית (שמות לו): וְתִלְכֵךְ יִרְ בְּנִי-יִשְׂרָאֵל הַלּוֹךְ
וְקֹשֶׁה. וְעַשֵּׂר הַיְּהוּדִים מִיְּהוּדִים, בְּכַחַיִּית (דברים לו): וְיִשָּׂא אֶהְרֹן אֶת
יָדָיו אֶל הָעָם וְיִבְרַכֶּם, וְכִמּוֹ שֶׁתּוֹכֵךְ (בראשית כח): מִיָּדֵינוּ אֲבִיר יַעֲקֹב,
מִשֵּׁם רָעָה אֲכֹן יִשְׂרָאֵל:

ה וְעַקֵּר הַבְּרָכָה שֶׁנִּשְׁפָּעִין מִהֵיכָל, הֵם שְׂכָל. וּבְשִׁבְאִים לְמַכָּה,
נִעֲשִׂים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי רִצּוֹנוֹ, כִּמּוֹ שֶׁתּוֹכֵךְ (תהלים
קסד): פוֹתֵחַ אֶת יָדָךְ וּמִשְׁפִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן. כִּבְנוֹ מִי שֶׁהוּא
בְּעַל-נֶפֶשׁ, צָרִיד לְכֹחַ רִצּוֹנוֹ, שֶׁיִּמְשִׁיךְ בְּרַכַּת שְׂכָל, בְּכַחַיִּית (בראשית
כח): שְׂכָל אֶת יָדָיו, וּבְכַחַיִּית (שמות לו): מִקֶּדֶשׁ ה' בּוֹנֵנוּ יִרְדֵּי. וְהו'
בְּחִינָה חֶסֶד גְּבוּרָה תַּפְאֲרָה, שֶׁמַּלְבִּישִׁין אֶת חֶכְמָה בִּינָה דַעַת:

ו וְצִדִּיק לְהַמְשִׁיךְ אֱמוּנָה לְתוֹךְ בְּרַכַּת הַשְּׂכָל, כִּי אֵין לְסַמֵּךְ
עַל הַשְּׂכָל בְּעֶצְמוֹ, כִּדְעוּ. וְהו' בחינת (שמות כח): אִישׁ
אֱמוּנָתוֹ רַב בְּרַכּוֹת, וּבְכַחַיִּית (שמות לו): וְהִנֵּה יָדָיו אֱמוּנָה, וּבְכַחַיִּית
(שמות לו): וְקִמָּה בִּירֵךְ מִמַּלְכוּת יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ שֶׁיִּמְשִׁיךְ אֱמוּנָה
לְתוֹךְ בְּרַכַּת הַיְּהוּדִים. וְהו' בחינת (שמות לו): וּבְנִיתִי לוֹ בֵּית נֶאֱמָן,
וְהו' בחינת (תהלים כח): אֱמוּנָתְךָ בְּקֹהֶל קְדוֹשִׁים; קֶדֶשׁ הו' בְּחִינָה
מַחֲיוֹ, וְהו' בְּחִינָה: מַלְכוּת רִצְיוֹנָה נִעֲשֶׂה מִפְּנֵה חֶכְמָה בִּינָה דַעַת
דַּעַת:

ז וּבְפִנְיִמִיּוֹת בְּרַכָּאן, שֶׁהוּא דְקוֹת הַבְּרַכָּאן, נִתְבָּרֵךְ מֵהֵם
הַמְסַדֵּר וְהַמְלַבֵּשׁ אֶת הַשְּׂכָל, שֶׁהִיא בְּחִינָה בְּתָר,
בְּחִינָה (בראשית לו): וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאִבְרַכְךָ. בְּתָר הוּא לְשׁוֹן הַמַּחֲנֶה,
כִּמּוֹ שֶׁתּוֹכֵךְ (איוב לו): בְּתָר לִי וְעִיר, כִּי בְּשִׁשְׁאוֹלֵינוּ אֶת הָאָדָם
אִיּוֹתוֹ שְׂכָל, אֹמֵר: הַמָּחֵן עַד שְׁאֵתִישְׁכֵּךְ, וְגַם שֶׁם צָרִיד אֱמוּנָה.
בְּכַחַיִּית אֱמוּנָה מִפְּלֵא. וְהו' בְּחִינָה שֶׁמִּפְּנִימִיּוֹת חֶסֶד גְּבוּרָה תַּפְאֲרָה,
וּמִפְּנִימִיּוֹת מַלְכוּת רִצְיוֹנָה, נִעֲשֶׂה בְּתָר דַּעַת. וְכֵן עוֹלִין הָעוֹלָמוֹת
עַד לְמַעְלָה, עַד אֲצִילוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְהו' (ויקרא לו): כְּרוֹךְ
כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. כְּרוֹךְ, הו' בְּחִינָה יְהוָה; כְּבוֹד ה', הו' בְּחִינָה
אֱמוּנָה; מִמְּקוֹמוֹ, הו' בְּחִינָה בְּתָר:

ח וּבְשִׁעוֹשָׁה וּמִתְקֵן אֶת הַמְּשִׁיב וְהַמְסַדֵּר, שֶׁהוּא הַבְּתָר,
בְּרָאוֹ, וְהַמָּחֵן רוֹדְפִין לְהַשִּׁיב הָאוֹר אֵין סוֹף,
וְהַבְּתָר מִשְׁכָּן אֶת הַשְּׂכָל כְּפִי לִישָׁב אֶת הַשְּׂכָל, וְעַל-יָדֶיךָ הַרְדִּיפָה

וְהַמְעַכֵּב, אֵין מִכָּה הַמָּחֵן כְּהַמְשִׁיב וְהַמְסַדֵּר, וְנִעֲשִׂין הַיְּכָלִין לְאוֹר
אֵין סוֹף, וְאֶפְרַיִם-לִפְרִיכֵן לֹא יִדְעַ וְלֹא אֶהְיֶה, כִּמּוֹכָא בְּתָר
פְּרִשְׁתָּ נַח (ויקרא לו): וְכִמּוֹ הִיא פְּרִיטָא בְּרִיפָא דְהִיא מַחְשָׁבָה, כְּמִי
וְלֹא כְּמִי. וּפְרִיטָא, הו' הַמְסַדֵּר וְהַמְשִׁיב, שֶׁהוּא בְּחִינָה בְּתָר,
שֶׁהוּא פְּרוּס בֵּין הַנְּאֻצִּים לְבֵין הַמְּאֻצִּים. וְאֶתְעִבִּירוּ תִּשְׁעֵי הַיְּכָלִין,
דְּלֹא אֲנוֹן גְּבוּרִין, וְלֹא רוּחִין, וְלֹא נִשְׁמָתִין, וְלִית מָאן דְּקָמָא
בְּהוּ, וְלֹא מַתְרַבְּקִין, וְלֹא מַתְרַבְּקִין. וְדַע, שֶׁהוּא תְּכִלִּית הַרְדִּיפָה,
כִּי תְּכִלִּית הַרְדִּיפָה - דְּלֹא יִדְעַ. וְהו' בְּחִינָה (ישעיה כח): וְהַשְׁבִּיעַ
בְּצִחְצִחוֹת גִּפְשָׁךְ; כִּי אִוֹרֵת אֵלֵינוּ הֵם הַצִּחְצִחוֹת, שֶׁהֵם לְמַעְלָה
מִהַסְפִּידוֹת. אֲשֶׁרֵינוּ מִי שְׁאֵכָה, שִׁדְרָף מַחְשָׁבָתוֹ לְהַשִּׁיב אוֹתָם, כִּי לֹא
מַתְרַבְּקִין וְלֹא יִדְעוּ. וְתִשְׁעֵי הַיְּכָלִין אֵלֵינוּ נִעֲשִׂין עַל-יָדֶיךָ הַבְּתִישָׁה,
שֶׁמִּבְּתִישִׁין הַמָּחֵן בְּתָר כְּשֶׁעַת רְדִיפָה, וְהַמָּחֵן הֵם הַתָּלָת, וְכָל
אַחֵר כְּלוּל מִתָּלָה, כִּי נִבְלָלִין כְּשֶׁעַת רְדִיפָה, וְשִׁלֵּשׁ פְּעֻמִּים שִׁלֵּשׁ
הֵם תִּשְׁעֵי, וְהוּא תִּשְׁעֵי הַיְּכָלִין: [וְהו' הַעֲנֵן עֲמַק עֲמַק מִי
יִמְצָאנוּ, כִּמּוֹכֵן לְמַשְׁכִּיל, וְכַאֲשֶׁר רָמַז לִי רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה
בְּעֶצְמוֹ גְּדֵל עֲמָקוֹת הַסּוֹד הַנּוֹרָא הַזֶּה, שֶׁמִּנְעֵי לְמַעְלָה לְמַעְלָה
וְכו', וְכִמּוֹכָא בְּתוֹרָה הוּאֵת לְמַעֲנֵן. וְהַבְּתָר לְבָאֵר הַדָּבָר קָצַח.
וְהוּא: כִּי הַבְּתָר הוּא הַמְּשִׁיב וְהַמְסַדֵּר אֶת הַמָּחֵן, דְּהֵינּוּ הַבְּתָר
שִׁישׁ כְּהַשְׂכָּל שֶׁל אָדָם לִישָׁב וּלְסַדֵּר אֶת הַמָּחֵן וְתַרְעַת לְכָל יְהוָה
לְצַחַת חַיִּין מִן הַבְּכָל, זֶה הַבְּתָר הוּא בְּחִינָה בְּתָר כְּנָ"ל, וְהו' הַבְּתָר
הוּא כִּמּוֹ מַחְצָה, הַמְּסַקֶּת בֵּין הַמָּחֵן וּבֵין הָאוֹר אֵין סוֹף, כִּי
זֶה הַבְּתָר, שֶׁהוּא הַמְּשִׁיב וְהַמְסַדֵּר, הוּא מְעַכֵּב אֶת הַמָּחֵן בְּעַת
מִרְצוֹתָם וְרִדְפָתָם, לְכָל יְהוָה לְעֵלוֹת אֵל ה' לְמַעְלָה מִמְּחֻצָּתָם,
כִּי הַמָּחֵן רוֹדְפִין לְהַשִּׁיב הָאוֹר אֵין סוֹף, וְהו' הַבְּתָר כְּנָ"ל שֶׁל
הַשְּׂכָל, שֶׁהוּא הַמְּשִׁיב וְהַמְסַדֵּר, שֶׁהוּא בְּחִינָה בְּתָר - הוּא עוֹמֵד
בְּפִנְיָתָם כִּמּוֹ מַחְצָה, וּמִעַכֵּב אוֹתָם מִרְדִּיפָתָם כְּנָ"ל. וְעַל-יָדֶיךָ
הַרְדִּיפָה וְהַמְעַכֵּב, הֵינּוּ עַל-יָדֶיךָ הַרְדִּיפָה שֶׁהַמָּחֵן רוֹדְפִין לְהַשִּׁיב
אוֹר הָאֵין סוֹף, וְעַל-יָדֶיךָ בְּתָר הַמְעַכֵּב, שֶׁהוּא בְּתָר הַמְּשִׁיב וְהַמְסַדֵּר,
בְּחִינָה בְּתָר כְּנָ"ל, עַל-יָדֶיךָ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת אֵלֵינוּ, עַל-יָדֶיךָ מִכְּשִׁין
וּמִכֵּין הַמָּחֵן, בְּכַחַיִּית הַמַּחְצָה כְּנָ"ל, שֶׁהוּא הַמְּשִׁיב וְהַמְסַדֵּר,
וְעַל-יָדֶיךָ נִעֲשִׂין הַיְּכָלִין לְאוֹר אֵין סוֹף, דְּהֵינּוּ נִעֲשִׂין בְּחִינָה
כָּלִים וְהַיְּכָלִים בְּרוּחָנוֹת עֲלִיּוֹן לְהַשִּׁיב עַל-יָדֶם בְּכַחַיִּית כְּמִי וְלֹא
כְּמִי אוֹר הָאֵין סוֹף, כְּרוֹךְ הוּא. כִּי אֵם לֹא הִיָּה הַמְעַכֵּב כְּנָ"ל
כָּלִל, וְלֹא הִיָּה מִי שֶׁנִּעַכֵּב אֶת הַמָּחֵן מִרְדִּיפָתָם וּמִרְצוֹתָם, הִיוּ
מִתְבַּטְּלִין הַמָּחֵן לְנִמְרִי, כִּי הִיָּה הָאָדָם מִתְבַּטֵּל בְּמִצְוֹתָיו, כִּי
אוֹר הָאֵין סוֹף אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיב. אֶד עַל-יָדֶיךָ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת, שֶׁהֵם
הַרְדִּיפָה וְהַמְעַכֵּב, עַל-יָדֶיךָ נִעֲשִׂין בְּחִינָה מַחְצוֹת וְהַיְּכָלִין כְּנָ"ל,
שֶׁעַל-יָדֶם מִשְׁחִין אוֹר הָאֵין סוֹף דַּק בְּכַחַיִּית כְּמִי וְלֹא כְּמִי. וּפְרָשׁ
"כְּמִי וְלֹא כְּמִי" יִרְעֵה לְמַכְבִּינִים, דְּהֵינּוּ שְׁמִינֵי אֵינוֹ מִנְעֵי, שְׁחֹרֶף
וּמִנְעֵי לְהַשִּׁיב, וְאֶפְרַיִם-לִפְרִיכֵן אֵינוֹ מִנְעֵי וּמִשְׁחֵי, שֶׁהוּא נִעֲשֶׂה עַל-יָדֶיךָ
הַרְדִּיפָה וְהַמְעַכֵּב כְּנָ"ל. וְאֶפְרַיִם-לִפְרִיכֵן שֶׁנִּעֲשִׂין אֵלֵינוּ הַיְּכָלִין כְּנָ"ל,
אֶפְרַיִם-לִפְרִיכֵן לֹא יִדְעַ וְלֹא אֶתְרַע, וְלִית מָאן דְּקָמָא בְּהוּ, וְלֹא
מַתְרַבְּקִין, וְלֹא יִדְעוּ וְכו' כְּנָ"ל. כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְצַדִּי כְּשֶׁכָּל הַשְּׁנוֹת
אֵלֵינוּ הַיְּכָלִים כְּנָ"ל, כִּי הֵם לְמַעְלָה מִנְפִּשִׁין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין,
לְמַעְלָה מִכָּל הַשְּׂכָלִיּוֹת, כִּי הֵם לְמַעְלָה מִהַסְפִּידוֹת וְכו',

במבאר לעיל בלשון רבנו ז"ל, עין שם היטב ותבין, שלא הוספתי שום דבר כלל, כי בכלל דבריו דברי, רק תורתו ובארתו הדברים קצת לגדל עצם עמקותם עד אין סוף. ובשכיל זה נעשין תשעה היכלין ויקרא, כי המחזין הם שלש, ומחמת דרפסתם והכאתם בהמעבד הג"ל הם נכללין זה בזה, ונעשה כל אחד כלול משלש, ושלש פעמים שלש הם תשעה, והיו בחינת תשעה היכלין הג"ל. אשרי מי שיזכה לילך ולעלות בדרך הקדש, הנאמר בהתורה הזאת, עד שיזכה להשגות אלו:

וזה ששאלו סבי רבי אמונא: אמענותא העלמא היבא. וקפא אצבעתא, אמר: הכא. אמרו לה: מי יימר. אמר לה: איתו אשלי ומושחו. ששאלו אותו: איך משיגין אור אין סוף, שהוא אמענא דעלמא, שממנו הכל שואבין תיות ונשעי. וקפא אצבעתא, זה בחינת ברכות בג"ל, בחינת וישא אהרן את ידו ויברכם בג"ל. הינו שעל-ידי הברכות מבטשין המחזין בכתה, ונעשין היכלין בג"ל. ואמרו לה מי יימר - מי הוא זה שיזכר בהיכלי התמורות, למקום הקלפות, להעלות משם הקרשה בבחינת קדושת בג"ל, ושעל-ידי עליהו יתעלה הברכות בג"ל. וזה: מי יימר, לשון תמורה, לשון (ויסא טו): אם המר ימירנו. והשיב להם: איתו אשלי ומושחו, הינו עקר עליית הקרשה - על-ידי השמחה, ולעיתוי, בצאת ישראל מהגלות בשמחה, כמו שכתוב: כי כשמחה תצאו, ואז יכלו הקלפות לגמרי. וזה: איתו אשלי, הינו על-ידיכם ועל-פרחכם יתבטלו הקלפות, כי אחם בעצמכם תכאו את בית-ישראל מהגלות, הנקראים אשלי, הינו חבל נחלתו, כמו שכתוב (ישעיה טו): והביאו את אחיכם בית-ישראל, שכל אחר ואחר מהעכו"ם יביאו בידם את בית-ישראל מהגלות, על-ידי רבוי השמחה שיהיה בעת הזאת, כמו שכתוב (תהלים עב): אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה וכו', היינו שמחים. ועל-ידי השמחה יתבטלו הקלפות, בבחינת (שמואל ב טו): וימרדס בתכל השבב אותם ארצה. וזה: מושחו, הינו המרירה לכלות אותם:

שהוא הולך אחר המרמה שכלב, וכשיצא משרירות הלב ומשבר לבו האבן - זה בחינת שמי, שעל-ידי נכנע האבן, ואינו הולך אחר תאוות המרמיות, והולך אחר השכל. וכל זמן שלא הוציא שכלו אל הפעל, שלא השתמש בשכלו עדין - אז אצלו השכל בכת, אף-על-פי שכבר שבר המרמה, אז נתקומם הכונת שכלו, כי כשנה קם, זה נופל (במבוא ד"ס"י ר"ש ט' חלדה), אבל השכל עדין בכח; ואחר-כך, כשתוקר בשכלו ומשתמש בו, אזי השכל בפעל. וזה בחינת נפת צופים, בבחינת (סדרה שם טו): נפת חטפנה שפתותיך - שהוציא מתקנות שכלו מפת אל הפעל. וזה: שפתותיך, הוא בחינת מוציא מפת אל הפעל, שהוא בחינת הדבור. ואחר-כך, כשמשיג בשכלו כל מה שיש ביד אנושי להשיג, אז שכלו שכ שכל הנקנה, כמו שכתבו המתקדים, שיש שכל ככה, ושכל הפעל, ושכל הנקנה. ועקר קיומו של אדם לאחר מיתתו אינו אלא שכל הנקנה, וזה השארותיו לאחר המיתתו. וזה בחינת אמנה, כי אמנה - לשון קיום דבר, כי שכל הנקנה הוא קיום של אדם לאחר מותו. ושכל הנקנה נקרא, מה שאדם יורע הרבה דברים בידעה אחת, כי קדם צריך לידע הרבה הקרמות קדם שידע איזהו דבר, ואחר-כך, כשמשיג את הרבה, משליך הקרמותיו, ויורע את הדבר בידעה אחת. ועקר הפענן החכמה מן המקדש יצא, כי שם היו מקריבין הקרבנות, שהם הפהמיות וכת הרמיון, כמו שכתוב (תהלים טו): ובהי אלקים רוח נשברה - ששכינת הרמיון הם הקרבנות; ובשכיל זה אמרו חכמינו זכרונם לברכה: כשהרב בית-המקדש בטל השמיר וכו', וכשיננה בית-המקדש, אז יתקם (ויאל טו): ומענ מן המקדש יצא:

ב ודע, ששכל עולם ועולם וככל מדרגה ומדרגה, יש שם דמיונות אלו, והם הם הקלפות הקורמין לפני, וסובבים את הקרשה, בבחינת (תהלים טו): סביב רשעים יתהלכון, וכשאדם נעתק ממדרגה למדרגה, או צריך לו לילך בדרך אלו הרמיונות כדי להגיע אל הקרשה, וכתב בשעולה להמדרגה, אזי נתעוררין הקלפות שבמדרגה ומסבבין אותו, וצריך להכניע אותם ולשבר אותם, ולטהר אותו המקום מקלפות:

ג ודע, שאין שני בני-אדם שוין זה לזה, כי כל הנשמות הם זה למעלה מזה, וזה מלבוש לזה, ופנימיות של תחתון נעשה לבוש וחיצוניות לחיצוניות עליון. נמצא, כשאחר רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה, אזי הולך ונעתק האדם העומד במדרגה העליונה, והולך ונעתק למדרגה היותר עליונה, כי אי אפשר שהיו שני אנשים במדרגה אחת. ואינו נעתק מהאדם העליון אלא הפנימיות שלו, והחיצוניות נשאר. וגם האדם שבמדרגה התחתונה אינו נעתק ועולה, אלא הפנימיות, והפנימיות של התחתון נעשה חיצוניות לחיצוניות עליון. ואף-על-פי שכבר נשבר הקלפה שבמדרגה עליונה על-ידי האדם העליון, אף-על-פי-כן, כשפנימיות של העליון נעתק משם, וחיצוניות (ג"א ופנימיות) התחתון עולה, אזי הקלפה חוזר ונעור, כי לא נכנעת, אלא לפני האור הפנימיות של העליון, אבל לפני התחתון, אפלו לפני פנימיותיו, יש כח כידה להתעורר בנגדו, ובשכיל

כה לשון רבנו זכרוננו לברכה

רש"י:

אחר לן מנא שויה לחבלא. הראנו כלי שאינו שוה ההפסד שהוא מקסיר: בודא. מחצלת. לא ציל כתרעא. שהיה ארך ורחב יותר מן הפתח. איתו קרא וסתרו. כגון הפתח והבית עד שיקם:

אמרו לה: אחיו לן מנא דלא שויה לחבלא. איתו בודא. פשטותו, ולא הוי עיל להתרעא. אמר לה: איתו מרא, סתרו. הינו מנא דלא שויה לחבלא:

משחרב בית-המקדש בטל השמיר ונפת צופים ואמנה: (משנה סוטה כח)

א כי צריך כל אדם להוציא את עצמו מהמרמה, ולעלות אל השכל, וכשנמשך אחר המרמה, זה בחינת שרירות לב,

עליו, שהם בחינת כסף וזהב, שם עקר החן והפאר: וזה שאמר אבימלך לשרה: הנה נתתי אלף כסף לאחיד, הנה הוא לך כסות עינים (בראשית כ). היינו: כשיצא המזון מיד עבדים ליד הישראלי, תכף נתגלו הגונו ונעשו בבחינת בגדי ישע, הינו כסות עינים, שהכל מסתכלין בהם, שהכל תאכילם להסתכל בהם. ועל ידי צרקה שנותן ממנו, נחתמן כל ממנו, ונתגלו הגונו ומאירין, ונעשה כל ממנו בבחינת: לי הכסף ולי הזהב, בבחינת (ישעיה סא): בגדי ישע, מעיל צדקה יעשני ואפלו זה המעות שלוקחין העבדים מאתנו, נחשב לצדקה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ב ט): וגושיך צדקה, וזהו (שיר השירים ו): עיניך ברכות בחשבון. עיניך, זה הגונו, בחינת כסף וזהב, נחברכין עלי ידי צדקה, שכל פרוטה נסמך לחשבון גדול (כ"ב ט). ואפלו עלי ידי המזון שקא לתוך יד העבדים, הנקראים פת דברים, גם זה נחשב לצדקה, כמו שכתוב: וגושיך צדקה. וזה דוקא: על שער פת דברים, כשיעזוב על השער, קדם שקא ליד העבדים, עדן שורה החן על המזון, אבל אחר כך נעלם החן כנ"ל:

וזהו שאמרו סבי דבי אתונא: אחיו לן מנא דלא שויה לחבלא. ואיתי בודיא ופשומוהו, ולא עיל לתרעא. ואמר לון, איתנו כרא וסתרי לפתח עם חבתי. פרוש: בודיא זה פניות הלכ, מה שבורה מלכו, הינו המרמה הנ"ל, הינו בחינת שרירות לב הנ"ל. בשנה הכח המרמה שכלב נזכר ומתפשט על הארס, שעולה ממדרגה התחתונה למדרגה עליונה, והקלפה היא, שהיא המרמה, לא שויה לגדר עיניה ההפסד והקלה, שנפסדת כבר מהאיש שהיה במדרגה עליונה, ואף על פ"כ היא מתגברת אחר כך כנ"ל. ולא עיל לתרעא - הינו שלא יכול האיש לבגס לשער קרשה, שהיא השכל, מחמת התגברות המרמה. ונעצה העוצה על זה: סתירת הפתח, שהוא המרמה, שהוא הממא, כמו: הבא למא פותחין לו (יבמות לה), והוא בחינת (בראשית ו): לפתח תפאת רובך. וסתירתו - עלי ידי הגונו הנ"ל, שהוא גרלת הבוא הנ"ל. והם בחינת פותל - בורגל (אורח ספספס דף קכ), כ"ו זה בחינת שם הקדוש, שהוא בחינת גונו, כמו שכתוב (תהלים לו): ה' אורי - שהוא אורות הגונו, וישעי - שהוא בחינת בגדי ישע הנ"ל, והוא תל שהכל פונין לו (וידר טז) ותאבין להסתכל בו: מסימן כ"ר עד כאן - לשון רבנו זכרנו לברכה

ה גם רע, שפדי להכניע הקלפה המסבכת שכל מדרגה כנ"ל, על זה צריך שיעורר שמחה של מצוה על עצמו, הינו שישמח עלי ידי שיוכח שזכה להתקרב להשם יתברך, וזכה להתקרב לצדיקים המקרבים אותו להשם יתברך, ועל ידי השמחה זו הוא משבר הקלפה, ונכנס למדרגה שניה:

(ש"ך לאות א): זכתי אלקים רוח נשפדה, ששכירת הדמיון הם התקבנות וכו', עין שם. וזה בחינת סמיכה על התקבנות, כי התקבנות מביאין מבהמות, שהם בחינת כח המרמה, כי הבהמה יש לה גספון כח המרמה. וכשאדם הולך אחר המרמה שכלב, רבינו אחר תאוותיו, חס ושלום, שקאין מכה

ובשכיל זה צריך לו לשבר אותה ולהכניע אותה מחדש. ופנימיות וחיצוניות הם שני מיני עבודות: עבודה של תורה והפלה ומצוות הם פנימיות; ועבודת אכילה ושתיה ושאר צרכי הגוף הם חיצוניות. ועבודות חיצוניות, הינו אכילה ושתיה, של האדם העומד במדרגה העליונה, היא מאירה ומשפחת יותר מעבודות פנימיות, הינו תורה והפלה, של האדם העומד במדרגה התחתונה, ובשכיל זה פנימיות התחתון נעשה לבוש לחיצוניות העליון: וזה פרוש (יבמות י): כסא כבוד מרום וכו', כסא זה בחינת פנימיות, לשון אתפסא. כבוד זה חיצוניות ולבוש, כמו שאמרו (שבת ק"ט): רבי יוחנן קרא למאנה וכו', מרום מראשון - הינו בשנתרום ונתעלה ממדרגה הראשונה, ואז נעשה מפנימיות חיצוניות, בשכיל זה: מקום מקדשנו - צריך לקדש את המקום מחדש, כי הקלפות חוזרים ונעורים כנ"ל:

ר ואי אפשר להכניע הקלפות, הינו הדמיונות והמחשבות והתאוות והכלולות והמניעות שבמדרגה אלא עלי ידי גרלות הבוא, כמובא בפנות של חודו לה' קרא כשמו, שזה המזמר נתקן להכניע הקלפות שבצירה, כי נחשודרים נגד עשיה שעולה בצירה, ועל ידי שמזכירין גרלות הבוא - נבגשין עין שם. כי פנימיות הצירה עולה לבדיאה, ופנימיות עשיה עולה ומלכיש לחיצוניות הצירה, עין שם. וההתגלות גרלות הבוא הוא עלי ידי צדקה שנותנין לעני הגון, כי עקר הגרלה והפאר הוא התגלות הגונו, וכסף וזהב הן הן הגונו, כי גונו עלאין בהם, וגונו עלאין המלכיש ככסף וזהב, אין מאירין אלא כשכאים לאיש הישראלי, כי שם מקומם, ונכללים זה בזה, ומתגברין אלו הגונו בבחינת (ישעיה סא): ישראל אשר כד אתפאר: כי מקום הגונו אינו אלא אצל איש הישראלי, וכשמתגברין הגונו, אזי הקדוש ברוך הוא מתגבר ומתפאר בהם, בבחינת (וי' ט): לי הכסף ולי הזהב, ונעשה מהם בגדי ישע, ישע - אסכולותא, כמו ישעו אל ה' - מחמת הפאר הכל מסתכלין בו, כי כלם מתאוין להסתכל בו; אבל כל זמן שהכסף וזהב אצל העבדים, אזי הגונו נעלמים אורם ואינם מאירין, כי אין שם מקומם, כי אין מקומם אלא אצל איש הישראלי, בבחינת: ישראל אשר כד אתפאר, כי שם פאר הגונו, ובשכיל זה העבדים תאבין למזון ישראל; אף על פ"י שיש להעבדים כסף וזהב הרבה, תאבין לדינר של יהודי, באלו לא ראה מזון מעולם, וזה מחמת שהכסף וזהב שיש תחת ידם, אין הגונו מאירין, ואין החן שורה על מזון שלהם, כי עקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל. ובשכיל זה נקראים רשים, כמו (נחמ' כ'): הו' יהודים ברשות, כי הם רשים וגוים, כי אין להם הגאה מממנם, כאלו הם עניים, ותאבין למזון של ישראל, כי על ממנם של הישראלי שורה הפאר והחן, וכל תאבין להסתכל על הפאר והחן. אבל דע, תכף ומיד כשהעבדים מקבל ממון מישאאל, תכף ומיד נתעלם החן והפאר בתוך הממון, ובשכיל זה העבדים ככל פעם תובע ממון אחר מישאאל, ושוכח הממון שקדם קבל, כי נתעלם החן כשקא ליד העבדים, וזהו (ע"ה): שאין מקרבים אלא בשעת הנתיח. וזה בחינת (בראשית ו): חן כעניי ה' - עיני ה' זה גונו

ומאשר את נפשו בצלוחה ובעוטה - כפיזה מן המקומות מן התפלה צריך לו למסור את נפשו ביותר. והשיב להם: היבא דעל. הינו, איד שיש לו להעלות ניצוצי הקרשה, הינו איד שגבסום בו מתשבות דות, וצריך להעלותם, פירוש, שם צריך לו למסור נפשו:

כו לשון רבנו וברינו לכרזה

רצ"א דמית כביעותה, היבא נפק דוחא. אמר להו: כהינו דעל:

א כי למשך את כל העולם לעוכרו לעברו שכם אחר, וכלם ישליכו אלילי כספם ויהבם ויתפללו אל השם יתברך לבר - זה הרבר נעשה בכל דור ודור לפי השלום שבדור, כי עלידי השלום שיש בין בני-האדם, הם חוקרים ומסבירים זה לזה האמת, עלידי זה משליך כל איש את שקר אלילי כספו, ומקרב את עצמו להאמת:

כ ואי אפשר לכוא לבחינה שלום, אלא עלידי הארת-פנים, הדרת-פנים, וזה (במשיח לו): ויבא יעקב שלם עיר שכם - אתערותא של בחינת (צנה ו): לעברו שכם אחר, הוא עלידי שלום, ושלום הוא עלידי בחינת יעקב, שהוא הארת-פנים, בחינת שופרה דיעקב כעין שופרה דאדם (כ"ב פר ע"ט), וזה בחינת (תהלים כד): מכבשי פניך יעקב:

ג והדרת-פנים זה בחינת רדושי התורה, שהתורה נרשט בשלש-עשרה מדות, הנמשכים מ"ג (שלש עשרה) חקוני דקנא (והדר אחר דף כב), מבחינת הדרת-פנים, כמו שכתוב (ויקרא י"ז): והדרת פני זקן:

ד ולפי ההיררכות חכמות ב"ג (בשלש-עשרה) מדות אלו הנ"ל בן היררכות קול רחוק, בבחינת זקן - זה קנה חכמה (בדיוקן לב). הקנה מוציא קול (ברכה סא, ע"ג) וזה פנים דף וכל רחל). וזה (סדרה ש"ב): הראני את מראיך, זה בחינת הדרת-פנים, בחינת זקן הנ"ל השמיני את קולך - כי הקול לפי החכמה של רדושי התורה, לפי השכל של שלש-עשרה מדות שהוא רדוש בהם את התורה. והנה (עמוד ה): דרשוני ותיו, כי החכמה תתנה את בעליה (תהלים י):

ה ובשגזובך קולו, אי עלידי השמעת קולו לבר, בלא רבוי, הקדוש-ברוך-הוא מושיעו בעת צדו, בבחינת (תהלים קי): ויבא (ה') בצד להם, בשמעו את דבתם - עלידי שמיעת קולו הקדוש-ברוך-הוא רואה מי שמעו לו, איזהו עבדים מצד לנו. והנה (תהלים כ): באר הייב - בשבעים לשון, שפרושים ורדושי התורה, שממש מוצאות הקול, עלידם הייב לנו בכל הלשונות וככל העבדים, בבחינת: בשמעו את דבתם, ראשי-הכוח באר, ובאר הוא לשון פרוש ורדוש:

ו ולהדרת-פנים הנ"ל אי אפשר לכוא אלא עלידי חקון הכבית, בבחינת (ירמיה א כ): "הוד והדר לפניו" בש"עו וחרוה כמקומו", שהוא כבית, הנקרא כעו, והוא

המדרגה - והו מעשה בהמה ממש, כי גם בהמה יש לה כח המדרגה. ועליכן בשאדם חוטא, חס ושלום, וכל החטאים באין עלידי כח המדרגה, שממש נמשכין כל המאונות, עליכן הוא צריך להביא קרבן מבהמות, וצריך לסמך עליו ולהתורות כל חטאיו על הקרבן בשעת הסמיכה, ועלידי זה נמשכין כל החטאים וכל כח המדרגה על ההמה, שהיא בחינת מדרגה כנ"ל. ואחר-כך: חקף לסמיכה - שחיטה, ושוחטין בהמה לקרבן, ועלידי זה נקבע ונשבר המדרגה:

(שך לאות ג): מכאן שם, שבשארם נעתיק ממדרגה למדרגה, או צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות כדי להגיע אל הקרשה, והקף כשעולה למדרגה השניה, או נהעוררין הקלפות שבמדרגה ומסבין אותה, וצריך להכניע אותם מחדש וכו', עין שם. ואף-עלפי שכבר נשבר הקלפה שבמדרגה העליונה וכו', אף-על-פיכך כשפנימיות של העליון נעתיק ממש, וחיזויות (ויצ"ח) התחתון עולה, או הקלפה חוזר ונעור וכו', עין שם. ואמר אז בזה הלשון: וזה טועין החסידים הרבה, שפיתאם נדמה להם, שגפלו מעבודת השם, ובאמת אין זה נפילה כלל, רק מנחת שצריכין לעלות ממדרגה למדרגה, ואז מהעוררין ומתגברין מחדש הקלפות, שהם המאונות והבלבולים והדמיונות והמחשבות והמניעות כנ"ל, עליכן צריכין להתגבר בכל פעם מחדש לתור ולהכניע ולשבר הקלפות והמניעות וכו' שככל מדרגה ומדרגה מחדש, אבל פאמת אין זה נפילה כלל כנ"ל:

(שך לאות ג): ודע, שאין שני בני-אדם שוין וכו'. נמצא, בשאחר רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה יותר, אי הולך ונעתיק האדם העומד באותה המדרגה העליונה, והולך ונעתיק למדרגה היותר עליונה וכו'. ואמר אז בזה הלשון: וזה בחינת הרמה, מה שאחר מדים ומגביה את חברו, כי עלידי שזה האדם שבמדרגה התחתונה עלה מדרגא דרגא, עלידי-זה הגביה וחרים את חברו שבמדרגה העליונה, לעלות למעלה עליונה יותר. וכן חברו וחברו, הגבוה עוד יותר מחברו, עלה עוד יותר למעלה, וכן למעלה למעלה, כי אי אפשר שיהיו שני בני-אדם במדרגה אחת כנ"ל: אחר שאמר מאמר הנ"ל, ושם מבנה וקורא כל מאונות היצר הרע בשם כח המדרגה, אמר אז: צריכין לקרא לו ולכנות לו שם אחר, הינו להבעלי-דבר והיצר הרע צריכין לקרות אותו בשם אחר, דהינו שלא לקרותו עוד בשם יצר הרע, רק בשם כח המדרגה. ואמר זאת כדרך שחוק, אבל הבנתי, שהיה לו בזה כוונת שלמה, ולא זכיתי להבין כוונתו בזה:

כו לשון רבנו וברינו לכרזה

רצ"א דמית כביעותה, רש"י: רצ"א דמית: אפרוח שמת בחוד קלשהו:

היבא נפק דוחא. ואמר

להו: כהינו דעל.

רצ"א, זה אפרוח, זה בחינת צדיק, בחינת (תהלים עב): ופרח במימי צדיק. ששאלו אותו: הצדיק שממית את עצמו,

רציצא - בחינת קנה רציון, שהם העכו"ם, שהם רחוקים מבחינת זמן - זה קנה חכמה, מהרה"פנים, והם רבקים בקנה רציון, כמו שכתוב (תהלים סז): גֵּדֶר חַיִּת קִנְיָה. דמית בביעותה - הינו להמית ולכפול בעותהם וצלותם מלבקש עור מאלהים אחרים, אלא לקרא כלם בשם ה'. היבא נפק רוחא - הינו זאת הבחינה אי אפשר אלא עלידי תקון ברית, שהוא בחינת (יהושע ב): וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ. ואיד מפיק ומוציא גיצוי הקדשה, שנפלו עלידי פגם הבית ואמר להם: בהינו דעל - בזה שנקנס בו רוח, הינו בזה שנקנס בו רוח שטות, הינו הרהורי זנות, והוא משכר האותו - בזה הוא מפיק ומוציא גיצוי הקדשה של פגם הבית, כי זה הוא בחינת תשובת המשקל. (איה ה) וקנים משער שכתו, בחורים מגינתם: (ער כא לשון רבנו ז"ל)

שד' לעל: וירא (ה') בצד להם, בשמעו את דתם - עלידי שמיעת קולו, הקדוש ברוך הוא רואה מי שמצד לו, איזה עכו"ם מצד לנו וכו'. ואמר, שעליפן כשש, חס ושלום, איזה גורה וצרה לישראל מאיזה עכו"ם, או טוב לגנו הנגון של אותה העכו"ם שמצד להם, חס ושלום. והיו בשמעו את דתם - דתם ריקא, הינו דנה ונגון שלהם, של אותה העכו"ם שמצד לישראל, חס ושלום:

כח לשון רבנו זכרוננו לברכה

בני לן ביתא באוריא דעלמא. אמר שם, קם ותלא בין שמיא לארעא. אמר להו: אפיקו לי לכני ומינא מתתם. אמרו: ומי איבא דמצי לאסוקי תתם. אמר: ומי איבא דמצי למבני ביתא בין שמיא לארעא:

א המתנגדים המבזים והמתפרים יראי השם - זה מחמת שמקבלים תורה מתלמידי חכמים שרין יהודאין, כי תלמידי חכמים שרין יהודאין הם מקבלים תורתם מהשרין, שיש להם תורה נפולה מאלפין נפולים, ובאלפין אלו כתיב בשלמה (מלכים א'): וידבר שלשת אלפים משל, ויהי שירו חמשה ואלף: כי שלמה זכה להם בקדשה, אכל תלמידי חכמים שרין יהודאין מקבלים מהם דרך תקלות, ובשכיל זה כל דבורם - דרך משל ומליצה ומעשים נפלאים, כי שרשה מאלו אלפין הנ"ל. ואלו התלמידי חכמים נאמר עליהם (ישע' ו): המעט מקם הלאות אנשים, כי תלאו גם אלקים; כי מגעים אנשים שבאים לשמע דרושם ותורתם, ואנשים חושבים שיבואו לאזניהם תועלת עלידם, הינו שיבואו לרעת את ה' איד לעבר, והם האנשים אין משיגים שום תועלת, כי תורתם של אלו התלמידי חכמים אין לה כח להרריך את האדם בדרך הטוב, כי מבישא לא הוי מבא; ולא עור, כי תלאו גם אלקים - באלו לואה הקדוש ברוך הוא מלעזר לעוברים אותו. נמצא, שעלידי זה אלו בגיארם נופלים בכפירות גרולות, וחושבים, חס ושלום, לא יראה ולא יבין אלקים במעשה בגיארם, עלידי זה את יראי ה' לא יקברו, ומתפרים ומבזים אותם; ובשכיל זה בושא נקרא עבודת אלילים, כמו שכתוב (יהושע ט): ויגדו לבשת, כי הבושה והחרף נעשה מהכפירות:

חרה רמבדוניתא. וזה (שמות טו): עזי - זה בחינת ברית, וזמרת - זה בחינת קול, ויהי לי לשועה - בבחינת: וירא (ה') בצד להם וכו'. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנה' ל): בשעלו ישראל מן הים, נתנו עיניהם לומר שירה; כי על הים נתגלה בחינת ברית, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: הים ראה וגם (וונם) - ויצא החוצה (מ"ד ושב ט' ו), נתנו עיניהם - זה בחינת הדרת פנים, בחינת זמן - זה קנה חכמה, כמו שפרש רש"י (בראשית ו): ותפקחה עיני שיהם - עלישם התכמה נאמר. לומר שירה - זה בחינת קול, שנתגלה עלידי התכמה. וזה שאמרו (סנה' ט): עוללים ויונקים אמרו: זה אלי ואנוהו. זה - בחינת ברית, בחינת (שמות ו): וזה לדך האות, ואנוהו - זה בחינת הדרת פנים. וזהו פרש (מס' כז): רעה זולת יאבד הון. הון זה בחינת קול, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: כבר את ה' מהונד - אל תקרי מהונד, אלא מברונד (במובא בבאר הכס"ט ג' כס' דפיקתא וכן ברש"י משל' נ' כר"ה טז. ולשון הפיקתא אלא מתנד וכן אס' נון דל קל ערב וכו'); וכשפוגם בברית, נפגם קולו. ויעקב, ששמר בריתו, כמו (בראשית כב): ראשית אוני, זכה לקול, בבחינת (שם כ): הקל קול יעקב. ומבחינת קול זוכה לשלום, בבחינת (סדר' א): שיר השירים אשר לשלמה - למלך שהשלום שלו. ובשכיל זה חכף אחר קול רנה של שירת הים וכו' לשבת שלום, כמו שכתוב (שמות טו): ויבאו מרתה, ושבת במרה נצמנה (כסח' סנהדרין ט), וזה (שמות טז): ותען להם מרים שירו לה - ראשי תבואת שלום, שעלידי שירה וכו' לשלום:

ו ודוקא במרה קבלו שבת שלום, כי בן דרך השלום להתלבש במרה, בבחינת (ישעיה לח): הנה לשלום מר לי מר - כמו שכל הרפואות הם בסמים מרים, בן השלום, שהוא רפואה לכל הברקים, בבחינת (שם ו): שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו. ולפעמים החלשה גוברת כל כך, עד שאין יכולת ביד החולה לסבל מרירות הרפואות, ואז הרופאים מושכין יריהם מן החולה ומאשימים אותו - כך בשעונויות, שהם חלי הנפש, גוברים מאד, אז אין יכול לסבל מרירות הרפואות, ואז אין שלום אמר לרשעים (ישע' סח טו). וזה ששבת חזקה את הקדוש ברוך הוא, שהשליך כל תפאתיו אחר כתפו, כרי שלא יצטרך להלביש את השלום במרירות הרבה. וזה: הנה לשלום מר לי מר (שם לח), הינו זה ידוע, כי לשלום צריך מרירות. ואתה חשקת גמשי מרדת שחת (שם כהוב משה' כל, ופרש רש"י: ככלי דת שחת) - כי ידעת שאין כי כח לסבל מרירות לפי תפאתי. והשלכת אחר גוף כל חמאי - כרי שיתלבש השלום במרירות כפי יכולת. וזה (בראשית כו): ואברהם גן - עלידי גן הנ"ל עלידי זה: ויהי בך את אברהם בכל - זה שלום, כמו שכתוב: עושה שלום ובורא את הכל:

ח ושלום בגופו (שבת לו) דרשו על פסוק: ויבא יעקב שלם: שלום בגופו, שלום בגופו וכו' - בארבע מרות, שלא התגבר אחת על חברתה; שלום בגופו - שלא יהיה פא זה ואכל את זה, כמו שאמרה בת נקדימון בן גריון (סנה' טו): שלום בתורתו - בלא קשיות. ואז: ויבא יעקב שלם עיר שקם בג"ל: וזה פרוש:

ב וּבְשֵׁישׁ לִידֵי הַשֶּׁם חֲרָפוֹת וּבוֹשׁוֹת מִהַבּוֹפְרִים הָאֵלֹהִים, עֲצָה עֲלֵיהֶם: אֲנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרָפָה אֲרָם (חל"ס כב). לַחֲרָפוֹת וּבוֹשׁוֹת, הַסֵּנֶלָה לָזֶה בְּחִינַת תוֹלַעַת, שְׁעִלְיָרִי בְּחִינַת הַזֹּאת מִנְצָה אוֹיְבָיו. כִּי תוֹלַעַת הוּא בְּחִינַת אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִשָּׁה י): הָאֱמֻנִים עָלֵי חוֹלָעִי; וְהוּא בְּחִינַת אֲבִרְהָם, שֶׁהוּא רֹאשׁ לְמֵאֲמִינִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית טו): וְהָאֱמִין בָּהֶן; וּבְכַחֲנִית אֲבִרְהָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱמוּנָה, מִשְׁכַּב וּמִכְפָּל עֲבוֹרַת־אֱלִילִים וְהַפְּרִיזוֹת וְהַבְּיוֹנוֹת, וּמִתְנַבֵּר עַל הַבּוֹפְרִים בְּבְחִינַת (חל"ס ג): בְּנִבְרוֹת יֵשַׁע יִמְיוֹ. כִּי אֲבִרְהָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת אֱמוּנָה, בְּחִינַת (ספ טו): וְחֶסְדִּי לֹא אֶפִּיר וְלֹא אֲשַׁקֵּר בְּאֱמוּנָתִי, בְּיָמִין הָאֵחָד הוּא מִתְנַבֵּר עַל אוֹיְבָיו, כִּי נַעֲשֶׂה בְּבְחִינַת (נחם ט): אֲנִשׁ חֵיל מִתְלַעִים, וְכֹה הַחֶסֶד הוּא מִתְקַן אֵלֶּי הָאֱלֹפִין הַנְּפֹלִים הַזֵּה, בְּבְחִינַת (שמואל ב): וַעֲשֵׂה חֶסֶד לְאֱלֹפִים:

ג וּלְבֹא לַחֶסֶד, אִי אֶפְשֶׁר לְבֹא אֶלָּא עֲלִיָּרִי שְׂכִינִים תְּלַמְדֵּי־חֲכָמִים אֲמִתִּים לַחוּד בֵּיתוֹ, כִּי הַמְּכִינִים אוֹרְחִים תְּלַמְדֵּי־חֲכָמִים אֲמִתִּים לַחוּד בֵּיתוֹ, כֹּאֵלֹ הַקְּרִיב תְּמִידִין, כְּמֵאֲמֵר חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵם לְבָרְכָה (נח"ס י): אִישׁ קְדוֹשׁ עוֹבֵר עֲלֵינוּ חֲמִיד וְכו'. וְכֹה הַשְׁמוּשׁ, שְׁעוֹמֵר עֲלֵיהֶם וּמִשְׁמֵשׁ אוֹתָם, וְכֹה לַחֶסֶד הַזֵּה, בְּמֵאֲמֵר (כְּרוֹבוֹת יז): כָּל הַמוֹנֵעַ תְּלַמְדוֹ מִלְּשִׁמְשׁוֹ, כֹּאֵלֹ מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ חֶסֶד. וּבִשְׂכִיל זֶה הִיָּה הַתְּמִיד כֶּכֶשׁ, כִּי מִמֶּנּוּ נִתְחַקְנוּ הָאֱלֹפִין, בְּבְחִינַת (דְּמִיָּה יא): וְאֲנִי כֶּכֶשׁ אֶלּוֹף. וְזֶה בְּחִינַת כֶּכֶשׁ - שֶׁכְּבוֹשׁ תַּחַת יָד רַבּוֹ וּמִשְׁמֵשׁ אוֹתָם. וְזֶה: תְּמִיד - גִּימְטְרִיא ד' אֱלֹפִין, שֶׁהוּא תְּקוּן הָאֱלֹפִין בְּג"ל. וְזֶה (שפ"ל כב): לְמִי מְדִינִים, לְמִי שִׁית. הֵינּוּ, עֲלִיָּרִי שִׁית, עֲלִיָּרִי חֲכָם שֶׁד' יְהוֹדֵאִי, עֲלִיָּרִי מְדִינִים, עֲלִיָּרִי בֵּא הַתְּנַגּוּת: וְזֶהוּ שֶׁאִמְרוּ סְבִי רַבִּי אֲתוּנָא: בְּנִי לָן בֵּיתָא בְּאִוּרָא דְעֵלְמָא. כִּי אֵלֹ בְּגִיָּרָא, הַרְצִים לַעֲדָף עֲבוֹדָתָם עֲלִיָּרִי הַתּוֹרָה שְׁשׁוּמָעִים מִתְלַמְדֵּי־חֲכָמִים שְׂרִין יְהוֹדֵאִין, וּכְאֵמֶת אֵין לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסְמְכוּ, וְהוּי כֹּאֵלֹ רוֹצִים לְבָנוֹת בֵּית בְּאִוּרָא, כִּי תְּלַמְדֵּי־חֲכָמִים שְׂרִין יְהוֹדֵאִין הֵם פּוֹרְחִין בְּאִוּר, וְאֵין לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסְמְכוּ, כְּמוֹ הַשְּׂרִין שְׁפוֹרְחִים בְּאִוּר. וְאִמְרֵי שֶׁם, וְקָם בֵּין שְׂמִיָּא לְאֲרַעָא - הֵינּוּ תְּלַמְדֵּי־חֲכָם הָאֲמִתִּי הוּא בֵּין שְׂמִיָּא לְאֲרַעָא, בְּתַנּוּמֵינוּ: כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאֲרָץ-[רֵאחִיד שְׂמִיָּא וְאֲרַעָא]. וְאִמְרֵ: אִפִּיקוּ לִי לְבִנִי וְהִינָא מֵהֵתָם - כִּי טִינָא נִכְנָם בְּלָכֶם שֶׁל אֵלֹ בְּנִי, וְנַעֲשֶׂה לָכֶם לֵב הָאֵבֶן, וּכְשֶׁתְּלַמְדֵּי־חֲכָם הָאֲמִתִּי רֹאֶה מִחֲשַׁבְתָּם הַרְעָה, אוֹמֵר לָהֶם שִׁינְצִיאוּ הַטִּינָא מִלָּכֶם, שִׁינְצִיאוּ הַטִּינָא שֶׁבֵּלֵב הָאֵבֶן, וְאֵל יִכְפְּרוּ בְּהַקְדוּשֵׁי־בְרִיתָהוּא. כִּי הַטִּינָא וְלֵב הָאֵבֶן מֵהֵתָם, הֵינּוּ מִבְּחִינַת הָאֱלֹפִין הַנְּפֹלִים הַזֵּה, שֶׁהֵם גִּימְטְרִיא הַתָּם, [כִּי אֲרַבַּע פְּעֻמִּים אֵלֶּף עִם הַכּוֹלָל עוֹלָה הַתָּם]. אִמְרוּ: מִי אֵיכָא דְמִצִּי לְאִשּׁוּקֵי הַתָּם - שֶׁאִמְרוּ לוֹ: מִי יִכּוֹל לַעֲלוֹת הָאֱלֹפִין הַנְּפֹלִים. וְהִשִּׁיב לָהֶם: מִי אֵיכָא דְמִצִּי לְסַבְּגֵי בֵּיתָא בֵּין שְׂמִיָּא לְאֲרַעָא - הֵינּוּ מִי שְׁבוּנָה בֵּיתוֹ עֲלִיָּרִי תְּלַמְדֵּי־חֲכָמִים אֲמִתִּים הֵם כִּי יֵשׁ לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסְמְכוּ, כִּי תְּלַמְדֵּי־חֲכָמִים אֲמִתִּים הֵם יִסּוּר כָּל דָּבָר, וּמִי שְׂבִיתוֹ בֵּיתוֹ יַעֲרֵר לְחֲכָמִים, שְׁבוּנָה בֵּיתוֹ בְּבְחִינַת: אִישׁ קְדוֹשׁ עוֹבֵר עֲלֵינוּ תְּמִיד, נַעֲשֶׂה עֲלֵית קִיד (מלכים ב ד) - אֵלֹ הָאֲנָשִׁים מַעֲלִין הָאֱלֹפִין בְּנִי: וְזֶה אֵלֶּף בֵּית גִּימְטָה דְלֵת.

גִּימְטָה דְלֵת דָּא שְׂמִיָּא וְאֲרַעָא. בֵּית - מִי שְׁבוּנָה בֵּיתוֹ בֵּין שְׂמִיָּא לְאֲרַעָא, זֶה תְּקוּן הָאֱלֹפִין. וְזֶה חֵית - הֵינּוּ אֵלֹ בְּגִיָּרָא הַמְּקַבְּלִים תּוֹרָתָם מִשְׂרִין יְהוֹדֵאִין, הַמְּכִינִים בְּשֵׁם וָזֶן, בְּחִינַת (ויקרא י): לְשִׁעֲרֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹנִים, מִמֶּה הַחֲרוּף וְהַבְּיוֹנוֹת, בְּבְחִינַת (איוב לא): וְכֹה מִשְׁפָּחוֹת יַחֲמִנִי, בְּחִינַת חֵית. הָא ו - הוּי ו, לְשׁוֹן צִעָקָה וּמִרְיָה, כְּנֻכָּר לְעִיל: לְמִי מְדִינִים לְמִי שִׁית, הֵינּוּ וָזֶן חֵית. בֵּית יוֹד - טוֹבָא גִּנּוּ בְּגוּה. כִּי צְרִיד, כְּשִׁשׁוּמָע תּוֹרָה מִתְלַמְדֵּי־חֲכָמִים שְׂרִין יְהוֹדֵאִין, שִׂימְכָל טוֹב שְׁבָגוּה, כְּמוֹ (הגה"ה טו): רַבִּי מֵאִיר, רִמּוֹן מִצָּא, חוֹכֵל אֶכֶל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי כב): בְּנִי תִּנֵּה לְכָד לִי, וְכִתִּיב (שם כג): וְלָכֵד לְרַעְחֵי תְּשִׁית. שְׁמַע רַבְרִי חֲכָמִים, וְכִשְׁעוּשָׁה כֵּן, מַעֲלָה טוֹב הִנְנוּ בְּגוּה, הֵינּוּ הָאֱלֹפִין הַנְּפֹלִים. וְזֶה בֵּית - טוֹבָא גִּנּוּ בְּגוּה (הגה"ה טו): שְׁתִּישִׁי לְכָד לְטוֹב הִנְנוּ בְּרַבְרִי, וְעֲלִיָּרִי יוֹד - הֵינּוּ חֲתָקָן עֲלִיָּרִי זֶה הָאֱלֹפִין, בְּחִינַת (שפ"ה טו): אוֹרָה שְׂמֵךְ כִּי עֲשִׂיתָ סֵלָא - דָּא אֵלֶּף. וְזֶה יוֹד צוֹרֵת אֵלֶּף. וְזֶה יוֹד, לְשׁוֹן אוֹרָה. יוֹד בְּחִינַת (אִשָּׁה ג): וְיָדוּ אֵבֶן - לְשׁוֹן הַשְּׂלָכָה, הֵינּוּ קִלְפָתוֹ דְקָם: (עד כָּאן לְשׁוֹן רַבּוֹ וִיל) וְשִׁמְעָנוּ מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ, שׁוֹאֵת הַתּוֹרָה מִמֶּנּוּ בֵּה כָּל הַבְּנוֹת שֶׁל פְּרִשַׁת הַתְּמִיד, שְׂאֻמִּים בְּבָקָר, וּבָאֵר לָנוּ קֶצֶח. וְעַן בְּבְנוֹת, וְחֲרָה וְחִבִּין, שְׂכָל הַבְּנוֹת שֶׁל פְּרִשַׁת הַתְּמִיד מִבָּאִים בְּתוֹרָה הַזֹּאת. כִּי מִבָּאֵר שֶׁם בְּבְנוֹת, שְׂתִמִּיד מְכִינֵעַ קִלְפוֹת רַעֲשִׂיָה וְכו', שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲבוֹדַת־יָדָה וְכו'. וְ"עוֹלָת" גִּימְטְרִיא שֶׁם אֲב"ג ית"ץ וכו', שֶׁהוּא חֶסֶד וְכו', בְּסוּד: וְיִשְׁכֶּם אֲבִרְהָם בְּבָקָר, וְהוּא סוּד: אֵל חִידָא תוֹלַעַת וְכו', וְיֵשׁ כְּנִגְרוּ בְּקִלְפָה תוֹלַעַת, אֲשֶׁר מְכַלָּה וְאֻכֵּל הַכֹּל וְכו', וְעֲלִיָּרִין צוּה הַשֶּׁם יַחֲבִיד בְּרַחֲמֵינוּ לְהַקְרִיב עוֹלַת תְּמִיד, לְהַתְנַבֵּר עוֹלַת תְּמִיד שְׂבָקָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תוֹלַעַת יַעֲקֹב, עַל הַתּוֹלַעַת שֶׁבְּקִלְפָה וְכו'. וְדַע, כִּי כָּל קֶרֶבן עוֹלָה הִיא בְּבְחִינַת לֵאָה וְכו', וְלָכֵן בֵּא עוֹלַת תְּמִיד כְּנִגְדָה, כִּי לְמַתָּה רִינִיָּה, כִּי שֶׁלֹּא יִשְׁלַח וְיִמְשַׁל הַתּוֹלַעַת הַפָּמָא, וְתוֹלַעַת יַחֲדוּ לְעוֹלָת. וְזֶה שְׂכָתוֹב: עוֹלַת תְּמִיד, כִּי תְּמִיד בְּגִימְטְרִיא ד' אֱלֹפִין שְׁלֹקְחָת לֵאָה וְכו'. כָּל זֶה מִבָּאֵר בְּ"פְרִיָּעִין־תִּים", שֶׁדֵּר הַקְּדוּשׁוֹת, פָּרָק ר, עֵין שֶׁם הֵיכָל וְהַתְּנַקֵּן וְחֲרָה, שְׂכָל זֶה מִבָּאֵר בְּתוֹרָה הַזֵּה, כִּי מִבָּאֵר שֶׁם, שְׂתִמְנַגְדִּים הַמְּחַדְרִין יָרְאִי הַשֶּׁם, זֶה נִמְשָׁךְ מֵהָאֱלֹפִין הַנְּפֹלִים, שֶׁאֵלֹ הָאֱלֹפִין כְּקִרְשָׁה הֵם בְּחִינַת לֵאָה, וְאֵצֶלֶם נַעֲשֶׂה מִזֶּה בְּחִינַת: הַמְּשַׁט מִכֶּם הַלֵּאוֹת אֲנָשִׁים, כִּי חֵלָאוּ גַם אֲלֵקִים - כֹּאֵלֹ לֹאָה הַקְּדוּשֵׁי־בְרִיתָהוּא מִלְּעוֹד וְכו', כִּי מִלֵּאָה נַעֲשֶׂה אֵצֶלֶם בְּחִינַת לֹאָה, כִּי הֵם יוֹנְקִים מִהַרְיָנִים הַקָּשִׁים שֶׁבִּלְאָה, שְׂמִשְׁשׁ אַחִיזָה קִלְפוֹת הַקָּשׁוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲבוֹדַת־יָדָה הַזֵּה. וְזֶה מִה שֶׁמִּבָּאֵר בְּתוֹרָה הַזֵּה, שְׂנֹפִלִים בְּכִפּוּרוֹת, בְּחִינַת עֲבוֹדַת־יָדָה, עֵין שֶׁם. וְהַתְּקוּן: אֲנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ וְכו', הֵינּוּ בְּחִינַת תוֹלַעַת דְקִדְשָׁה, שֶׁמִּכְנִיעַ תוֹלַעַת דְקִלְפָה. וְזֶה שְׂמִיָּא לְעִיל בְּתוֹרָה הַזֵּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲבִרְהָם, כִּי כֵּן מִבָּאֵר שֶׁם בְּבְנוֹת, שְׂהוֹלַע דְקִדְשָׁה, בְּחִינַת עוֹלַת תְּמִיד, הוּא בְּחִינַת חֶסֶד, בְּחִינַת אֲבִרְהָם, בְּחִינַת חֶסֶד שְׂבָנְכוּרָה. וְזֶה שְׂמִיָּא בְּתוֹרָה הַזֵּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּנִבְרוֹת יֵשַׁע יִמְיוֹ, הֵינּוּ בְּחִינַת חֶסֶד שְׂבָנְכוּרָה. וְזֶה שְׂמִיָּא שֶׁם, שְׁעָקֵר הַתְּקוּן - עֲלִיָּרִי שְׂכִינִים אוֹרְחִים תְּלַמְדֵּי־חֲכָמִים בְּחוּד בֵּיתוֹ, שְׂנַחֲשֵׁב כֹּאֵלֹ הַקְּרִיב תְּמִידִין, כִּי תְּמִיד בְּגִימְטְרִיא

מלכות - פה, הוא בחינת בגדים לבנים, כי צריך לשמור מאד את הבגדים, שלא יבזה את הבגדים, רק לשמור כראוי, שלא יבוא עליהם שום כחם ורכב. וכל מי שהוא גרול יותר, צריך לשמור את הבגדים יותר, כי כל מי שגרול יותר, מרדקקין עמו יותר. ועליכן תלמיד-חכם, שנמצא רבב על בגדיו, חייב מיהה (שבת קט), כי עמו מרדקקין יותר, כי הבגדים בעצמן הם רגין אותו, בבחינת דינא דמלכותא, כי הבגדים הם בחינת מלכות, כי רבי יוחנן קרא למאנה מבכרותא (שבת קט), שזהו בחינת מלכות, בחינת (ההלם כד): מלך הכבוד. והם בחינת צדק מלכותא קדישא, שהם בחינת הבגדים, בחינת (איוב כב): צדק לבשתי; והמבזה אותם, נמצא שהוא כמורד במלכות, ואז דינא דמלכותא דין אותו. ועלי-ידיה עושה פרוד בין קדשא ברך הוא ושכינתה, בבחינת נחש משוך לה לנבה ואפיל בה זחמא, בבחינת רם גדה, בבחינת (ישעיה כט): מרוע אדם ללבוש. והוא בחינת הכתם והרכב, שנמצא על בגדו, שעלי-ידיה נפרדת בחינת המלכות הנ"ל, שהיא שכינת עזא משרשא ברך הוא, ואז (יסעיה כד): שאג ישאג על נורו - על גוף רילה, ואז שולטת שפחה בישא, שהוא מלכות דסברא אחרא, בבחינת (משל ל): שפחה כי תירש גברתה, שהיא אשה רעה, שהיא בחינת עת רעה, כי יש כ"ה (עשרים ושמנה) עתים: עתים למובה, עתים לרעה, וצריך להכניע שפחה בישא, שהיא עת רעה, בבחינת (דברים ט): ככל עת יהיו בגדיך לבנים, ככל עת ריקא. בגדיך לבנים, הינו בלא רבב, הינו בחינת טהרת השכינה מגדולה, בבחינת רם נעדר ונעשה חלב (בכורות ו: טז ט), והרשעים בעונותיהן גורמין אפרשותא בין קדשא ברך הוא ושכינתה, כי גורמין לה רם גדה, ואז היא נקראת עיר הרמים (נחם ט), ועל-שם זה רשעים נקראים אנשי רמים, כי שם"ה לא-תעשה חלומים בשם"ה גידים, ששם תהלכות הרמים, ולפי בחינת לא-תעשה שעוברים, בן מעוררים רם גדה להשכינה, כי כמה מיץ רמים יש; בכן צריך להמתיק את הרמים האלו, הינו לחסן הלאוין, שהם הגידין, ולהמשיך להם לבגדיות, בבחינת: רם נעדר ונעשה חלב. והוא: ככל עת יהיו בגדיך לבנים - בגדיך לבנים - להמשיך להם לבגדיות:

ר ולתקן כל העבירות בפרטיות הם רבים מאד, וכבר על האדם, ואי אפשר לתקן אותם, כי יש דקדוקים ופרטים רבים ככל לאו ולאוי; בכן צריך לתקן כלליות הגידים, שהוא בחינת (יחזקאל ו): יגד לכם את בריתו, ואז, עלי-ידי תקון הברית, שהוא כלליות הגידין, נתתקן ממילא כל הלאוין שעבר, ונמשך להם לבגדיות. ועל-שם זה נקרא כלליות הגידין, שהוא הברית-קדש, שרי, על-שם ששירי ויורה חזין לבגדיות ותקונין לכל פרט ופרט כפי צרכו, ואפילו למקומות הצרים והדקים, כי יש מקומות צרים ודקים שאי אפשר לבוא לשם שום תקון כי אם עלי-ידי תקון הכללי, שהוא זורק לבגדיות ותקונין גם למקומות הצרים והדקים, בבחינת (איוב כב): והיה שרי בצדיק - ששירי ויורה תקונין לכל מקומות הצרים. ועל-שם זה נקרא הברית: זורק הקדש, כי קדם התקון, אזי הקדש הוא בבחינת (איוב כ): יגלו שמים עונן, ואחר התקון, אזי מזהיר ומטהר את הקדש, בבחינת לשון של זהירות, שהוא מלבין עונותיהן של שם"ה לאוין,

ר' אלפין, כי עקר התקון - עלי-ידי בחינת קרפן תמר, שעולה ר' אלפין, שעלי-ידי זה נתתקנין האלפין הנ"ל, וזוכין לבחינת חולע דקדשה, שהוא בחינת עולת תמיד, בחינת חסד לאברהם. עין בהחזרה הנ"ל ובפגנות היטב, ותכין איד נכללו כל ר' אלפין, כי עקר התקון - עלי-ידי בחינת קרפן תמר, שעולה ר' אלפין, שעלי-ידי זה נתתקנין האלפין הנ"ל, וזוכין לבחינת חולע דקדשה, שהוא בחינת עולת תמיד, בחינת חסד לאברהם. עין בהחזרה הנ"ל ובפגנות היטב, ותכין איד נכללו כל הפגנות של פרשת התמיד בהחזרה הנ"ל, עין היטב ותכין פלאות:

כט

האי גברא, דאול בעי

אתתא, ולא קנהי לה;

מאי חזי דאול להיכא

דמדלי מנה. שקל

סבתא, דצה לתתא,

רש"י:

דמדליה מנה. שמתחם מראשונה. ושאל אחוה: הלא יש לו ללמד, הואיל ולא נתנו לו ראשונה, כל-שכן זו: סבתא. נבדל: דצה. השפיל ידו במקום שאין חור בבחל, ולא על דלי דצה. הגביה ידו ונעצה במקום נגב, ועל:

לא על. דלי, דצה לעלא, על. אמר: האי גמי

מתרמיא לה בת-מולה:

האי גברא דאול בעי אתתא, ולא קנהי לה וכו':

א כי לא כל דבור נקרא דבור, כי דבור שאינו נשמע ונתקבל אינו נקרא דבור, בחינת (תהלים ט): אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם; ועקר מה שנתקבל הדבור, הוא מחמת הטוב שלש בו, כי טוב הכל תפצים, ועל-כן, כשיש טוב בהדבור, אזי הדבור נשמע ונתקבל, אבל כשאין טוב בהדבור, אינו נתקבל. ואיד עושין הטוב בהדבור הוא עלי-ידי שלוקחין הדבור מתרעה, אזי יש בו טוב, אבל כשהדבור בלא דעת, אזי אין בו טוב, בבחינת (משל ט): גם בלא דעת נפש לא טוב. נפש הוא הדבור, כמו שכתוב (בראשית ב): ויהי האדם לנפש חיה, ותרוממו: לרוח ממללא:

כ ולהקים ולרומם את הדעת הוא עלי-ידי שבת הצדיקים; כשמשבחין ומפארים את הצדיקים, עלי-ידיה

נתרומם הדעת, בבחינת (יחזקאל כ): כנשר יעיר קנו. נשרא - רא דוחא (כמובן בתקון נ' מהרא"ח חזקוני), רא בחינת צדיק, בבחינת (בכורות ט): איש אשר רוח בו, יעיר קנו - שהוא מעורר המוחין מתרומותן, מבחינת מוחין דקטנות, מבחינת שנה. קנו - רא קנה חכמה קנה בינה (משל ו), שהם המוחין. ואפילו מלאכים, כשרוצים לעשות דבור שהיה נשמע ונתקבל אצלם, בבחינת: עשי דברו לשמע בקול דברו, אזי הם משבחין ומפארים את השם ויתברך תחלה, שהוא צדיקו של עולם, בחינת (תהלים כד): צדיק ה' בכל דרכיו, ועלי-ידיה נעשה הדבור בבחינת: לשמע וכו'. וזה (תהלים ט): ברכו ה' מלאכיו, הינו השבח שמשבחין תחלה את השם ויתברך, שהוא צדיקו של עולם, ואתרפק, עלי-ידיה: עשי דברו לשמע בקול דברו, שעושין הדבור, שהוא נשמע ונתקבל:

ג וזה בחינת בגדים לבנים, הינו תקון הדבור, שהוא בחינת

בחינת יוהר הרקיע, בחינת לשון של והורית, שמלבין עוונותיהן ותרמים של שם"ה גידין, בבחינת (שם א): אם יארימו בתולה, בצמר יהיו:

ו וכל זמן שלא תהון תהון הפללי, והשכינה היא בבחינת: מרוע ארם ללבושך, בחינת דם נדה, אזי הרבד אסור, בבחינת (תהלים כט): נאלמתי רומיה, שמאלו הרמים נעשה בבחינת רומיה, כי עקר הרבד תלוי בתהון הפללי, שהוא בחינת: ויגר לכם את ברייתו בנ"ל. וזה בחינת: בתר דשכיב רבי שמעון, הנה אמר חר לחרבה: אל תהון את פיד לחטאי את בשךך (נורד וקרא דף ע"ב דף ס"ד), כי רבי שמעון היה קשתי הכרית, בחינת: ויגר לכם את ברייתו, הינו כלליות הגידין, ובשאיין תהון הפללי, אזי הרבד אסור, בבחינת: נאלמתי רומיה, בחינת: אל תהון את פיד בנ"ל, ומי שהוא מרברד אז, בשאיין תהון הפללי, הוא עובר על: לא תלך רכיל בעמך (ויקרא י"ב), והוא הולך רכיל מעלה פוד (משלי י"א), אבל פיומו דרבי שמעון, הנה אמר חר לחרבה: פתח פיד, כי כשיש תהון הפללי, שהוא קשתי הכרית, אזי הרבד מתר, כי הרמים כבר נתחנקו, בבחינת: דם נעבר ונעשה חלב, בבחינת: ככל עת יהיו כגדיך לבנים, וזה (תהלים ז): למען יזמרד כבוד ולא ידם. כבוד זה בחינת כגרים בנ"ל, שנתלכנין מבחינת: מרוע ארם ללבושך, מבחינת דם נדה, ואז: ולא ידם - כי נמשך לבנונית בהרמים, מבחינת: ונולדים מן לבנון בנ"ל, ואז הרבד מתר, בבחינת: פתח פיד:

ז וזה בחינת חלי גופל, רחמני ללל, הינו כשהרמים מתגברין והם מתיון להמות, ועל-ידיה נלחין המוחין, ועל-ידי לחיצת המוחין רועשין האיברים. כי המוח הוא שר-צבא, וכשהשונא בא על השר-צבא, אזי רועשים כל צבאיו, כי כלם תלויים בו. ואזי השכינה נופלת, חס ושלום, בבחינת (עצמם ט): סבת דור הנופלת, ועל-ידי תהון הפללי, שמעורר המוחין בנ"ל ומקשיך לבנונית להגידין, בבחינת: ככל עת יהיו כגדיך לבנים, אזי נתרפאת מחולאת הנפילה, ואז: נפלה ולא תוספין, קום בתולת ישראל (שם ה), ואז הרבד מתר, בבחינת: פתח פיד. והיו: לא תלך רכיל, ולא תעמר על דם רעך - רעך, הינו המוחין, שהם תרין רעין דלא מהפרשין - בששה אינם עומדים ונתבטלים מלעשות פעולתם על-ידי תגברת הרמים הלוחצים את המוחין, על-ידיה לא תעמר על: לא תלך רכיל, כי אז הרבד מתר, בחינת פתח פיד פיומו דרבי שמעון וכו'.

ח וזה בחינת: ואף כי היין בוגר (יחזקאל כ), בוגר, הינו בחינת גידין הנ"ל, שעל-ידי הולך רכיל מעלה פוד, בבחינת: נכנס יין - רצא פוד (פסחין ל"ח), כי היין הוא בחינת גידין, התגברות הרמים, בבחינת (משלי כג): אל תרא יין כי יתאדם, שאחרייתו דם (פסחין ט), ועל-שם זה נקרא תידוש, ולמרו רכותיו וזרונם לברכה מזה (ימא ע"ג): וזה - נעשה ראש, לא וזה - נעשה רש, הינו בשלא וזה, שאינו מוצד את הרמים, על-ידיה נעשה רש - שאין לו לחם מן השמים בנ"ל, אבל וזה - נעשה ראש, בחינת מוחין, הינו בחינת המשכת הלבנונית מן המוחין, בבחינת: ונולדים מן לבנון, בנ"ל:

ומשפיע לבנונית בשם"ה גידין, בבחינת: ככל עת יהיו כגדיך לבנים. כי כל הלבנונית נמשך מן המוח, בחינת: ונולדים מן לבנון - מן לבנון רמחא (נורד פתח דף ר"ה), ועל-ידי תהון כלליות הגידין נתרומם המוחין, בבחינת: כנשר יעיר קנו. נשרא רא רוחא, שהוא כלליות הגידין, בחינת (ירושלמי ב): ולא קמה עוד רוח באיש, יעיר קנו - שהוא מעורר "קנה תכמה קנה בינה" מבחינת שנה, על גזליו ורחף - שהוא מרחף ומגון על המוחין שהיו מתחלה נגזלין, בבחינת (משלי כח): גזול אביו ואמו, הם המוחין, שהם אב בתכמה ואם לפינה. וזה בחינת (כסות ט): תינוק יונק משדי אמו. תינוק, הינו המוחין דקטנות, שהוא יונק ונגדל מקטנותו על-ידי תהון הפללי, שהוא שרי ויורה בחין. וזה: אמו, רא בנסיה, כמו שכתוב (משלי כג): אל תבזו כי זקנה אמה, פרש רש"י: כנסתך, ששם נחבנסין ונכללין כל התקונים. וזה עקר התקורות ישראל לאביהם שבשמים, הינו על-ידי תהון הכרית, על-ידיה עקר ההתקורות של ישראל לאביהם שבשמים, בבחינת (סנהדרין ט): ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי. נשרא זה תהון הפללי, שהוא בחינת: ויגר לכם את ברייתו בנ"ל, הינו תהון הכרית: על-ידיה ריקא: ואבא אתכם אלי - שנתקרכו אליו ויתקדך, כי עקר ההתקורות להשם ויתקדך הוא על-ידי תהון הכרית בנ"ל:

ה וזה תלוי פרנסה כלי טרח, שהוא בחינת (שם ט) לחם מן השמים. הינו, על-ידי תהון הפללי, שהוא תהון הכרית, שהוא בחינת (משלי ז): דרך הנשר בשמים. וזה (בבבב י"א): והמן בורע גר הוא - ורע גר דא מפה חורטא (תקנים תהון כ"א דף ע"ב), הינו בחינת: ונולדים מן לבנון, שנה בחינת תהון הכרית, שבה תלוי פרנסה כלי טרח, שהוא בחינת מן, בחינת לחם מן השמים בנ"ל. כי פרנסה שהוא בפרנסה ובכבודות, הוא מחמת שלא תהון תהון הפללי, שהוא תהון הכרית, כי מאן דורק פרוזין דנהמא, עניות דרף אפתרה, כל-שכן מאן דרף פרוזין רמחא (נורד פתח דף ר"ה).

וזה: לא תאכלו על הדם (ויקרא ט) - הינו על-ידי הרמים, שהם גורמים לשכינה בחינת דם נדה, בבחינת עיר הדמים, בבחינת: מרוע ארם ללבושך, בבחינת שנמצא רכב על כגריי, הינו על-ידי פגם הכרית, שהוא בחינת פגם כלליות הגידין, שזהו בחינת פגם הכגרים בנ"ל, על-ידיה: לא תאכלו - הינו פרנסה בטרות. וזה: לא תנחשו ולא תעוננו - שהם גורמים בחינת נחש משיך לה לגפה, וגורמים שליטת השפחה כישא, שהיא עת רעה. וזה: לא תנחשו - שלא לגרם, חס ושלום, נחש משיך לה לגפה וכו' בנ"ל, ולא תעוננו - שהוא לשון עת ועונה, הינו שלא לגרם, חס ושלום, שליטת העת רעה של הכ"ח עמים, וכו'. וזה שכתב יעקב (נראה כח): ונתן לי לחם לאכל וכנר ללבוש: כי זה תלוי בזה, כי פרנסה תלוי בבחינת כגריים לבנים, וזה (שערי צדק): לאכל לשבעה ולמכסה עתיק. ויעקב, שהמשך לבנונית, בבחינת (נחשית ז): מחשף הלבן, על-ידי תהון הפללי, כמו שכתוב (שם כח): ראשית אוני, נאמר בו (שם כח): יושב אהלים, הינו בחינת שמים, כמו שכתוב (ישעיה ט): וימתחם באהל לשבת, הינו בחינת: דרך הנשר בשמים,

בי הצדיק, שהוא בחינות תקון הכללי, הוא למעלה, והוא מושל ביראת אלקים, שהוא בחינת מלכות, כמו שאמרו (אבות פ"ו): אלמלא מוראה של מלכות. והו': שקל סבתא רצה לתאמ וכו' - סבתא הם יתרות ומסמרות, כמו שפרש רש"י, הינו בחינת דכריתורה, כמו שכתוב (קהלת י'): דכרי חכמים בדרךנות וכמסמרות. רצה לתאמ - הינו בחינת מדרגות התחתונות, כשאין תקון הכללי, בחינת: כתר ראסתלק רבי שמעון, שאו הרפור אסור. והו': ולא על - הינו שלא היה אפשר או לרפור דכריתורה כנ"ל. רצה לעלא וצל - הינו בחינות כיומו דרבי שמעון, שהוא קשת הכרית, שהוא תקון הכללי, שאו הרפור מחר. הינו שהראה להם, שאי אפשר לתקן הרפור כי אם עלידי שכת הצדיקים, שהוא תקון הכללי להרפור, והוא הדין כל הדרכים אי אפשר לתקן, כי אם עלידי תקון הכללי, כדי להרים את המוח, שמשם נמשך כל הלכנונית כנ"ל. והו': האי גמי אתרמיא לה בת מלה, הינו בחינת המוחין, בחינת: ונולדים מן לבנון, הינו שתפס להם להקמא את הרפור, והראה להם, שאי אפשר לתקן כי אם עלידי תקון הכללי. והראיה, כי בימי רבי שמעון היה הרפור על תקונו, וכתר ראסתלק נאמר: אל תתן את פיד גוי, והו': רצה לתאמ וכו' כנ"ל. וכמוכין כל הדרכים צריך לתקן עלידי תקון הכללי השקד לו, כגון משא-ומתן - עלידי צדקה, וכן בלם צריך לתקן כל דבר עלידי תקון הכללי השקד לו. והם מחמת שצריך להרים את המוחין, להמשיך משם לבנונית, לתקן וללכון כל הפגמים, והו' אי אפשר כי אם עלידי תקון הכללי כנ"ל. והו' בחינת: האי גמי אתרמיא לה בת מלה, בחינת: ונולדים מן לבנון, מן לבנון רמחא כנ"ל (סע"א). כסוף נבחר לשון צדיק. (באור זה הענין, ומה שיכות מש לפסוק זה להתורה הנ"ל, יתבאר במקום אחר):

מ וזה בחינת משא-ומתן באמונה, כי מי שאינו עושה משא-ומתן באמונה, והוא משקע בתאוות כמון, וגולל את חברו - אוי הוא מעורר רמים הנ"ל, בבחינת: מרוע אדם ללבושך הנ"ל, וגורם דם גרה לשכינה, בבחינת (חזקאל י'): וזהבם לגדה. והו': רמים תרתי משמע (מגלה ד': ענין חדשי אצורה שבת קלט ר"ה כי כספם), הינו דם גרה עלידי הממון. כשכיל זה נקרא גולה בחינת כנר, כמו שכתוב (ישעיה כח): ובגר בוגרים בגרו, הינו פגם הגגרים הנ"ל, בחינת שגמא רכב על כנריו. והו' שתרגום יונתן (ועל פסוק ובר בוגרים בגרו תל' ובמחרין טו): בזוין ובזוין דכוזין, הינו בחינת תאוות כמון, שכל מה שיש לו יותר, הוא חומר יותר. והו' עקר תקונו של המשא-ומתן - שיהיו בכל הולך והולך ובכל דבור ודבור, שהוא הולך ומרבה בשעת המשא-ומתן, שפגמו פרי שידויה כדי שיתן צדקה. והו' הוא בחינת תקון הכללי של הרמים, כי הצדקה הוא בחינת כלליות הגדיל, בבחינת (יהושע י'): ורעו לכם לצדקה, בבחינת ורע גר, הוא טפה חורמא, שעלידי התקון הזה נתרומם המוחין, בבחינת מחא חורא ככספא. ועל-שם זה נקרא משא-ומתן, להורות שיש בו תקון לבחינת בגרים הנ"ל, לבחינת רמים הנ"ל. משא, זה בחינת (הה"ל טו): כי עונותי עברו ראשי, כמשא כבד יכבדו ממני, שהם השק"ה לאוין הנ"ל, שמתגברים על הראש, שהוא המוחין, בבחינת: לא תעמוד על דם רעך כנ"ל, והוא בחינת פגם הגגרים הנ"ל כנ"ל. והו' כבד יכבדו, הינו בחינת מלך הקבור הנ"ל. כבד, הינו בחינת הרמים, שהקבד מלא דם, שהוא בחינת דם גרה הנ"ל. ומתן, הוא בחינת תקון הכללי, שהוא הצדקה, בחינת (סע"א טו): מתן אדם ירחיב לו, בחינת קשת הכרית, שהוא הצדיק, בחינת (הה"ל טו): צדיק חונן ונותן. והו' שאמרו חכמינו וכוונם לברכה (ר"ה טו): בפיד - זו צדקה, שאו הרפור מחר:

שקד לאות ח: ועל-כן אשה שדמיה מרבים ואין לה נסת, אף שצין מויד לה כנ"ל, בחינת: וין כי יתאדם, שאחריתו דם, בחינת: ונכנס וין - יצא סור כנ"ל, עם כל זה רפואתה עלידי וין שהסתכל בו צדיק אמתי. כי העינים הם בחינת שערות, כי שכעה גלדי עינא (בהקדמת התקונים יב ובחזקו טז) הם בחינת (שופטים טו): שבע מחלפות ראשו, והם בחינת המוחין, כי השערות הם מותרין מוחין, ועל-כן הם בחינת שבע מחלפות וכו', בחינת שבע מרות, שחולפין ועוברין במחשבה שבמח, כי המחשבה שבמח הוא גפי המדות שבאדם, וכפי המדה שהאדם אוהו בה, כן חולפין ועוברין עליו המחשבות שבמח. והו': שבע מחלפות ראשו - לשון חלף ועבר כנ"ל. וכפונמין בהשערות, נפגם הראיה, שהיא שכעה גלדי עינא, ועל-כן שמשון, שפגם בשבע מחלפות ראשו, נאמר בו (סע"א): וינקדו פלשתים את עיניו, ועל-כן עלידי שכעה גלדי עינא מתקנין בחינת שבע מחלפות ראשו, שהם השערות, בבחינת (הה"ל טו): ושער ראשה בעמר נקי, בבחינת לשון של דהורית, שהוא מלכין האדממות של השק"ה גירין

והנה הכל - שצריך לתקן תחלה תקון הכללי, ועלידי-זה ממילא יתקן הכל כפרט. ואף שתקון הכללי הוא גבוה ומרומם יותר מתקון כל דבר כפרט, עם כל זה, מחמת שתקון כל דבר תלוי בהמת, דהינו להמשיך לבנונית מן המוח, בבחינת: ונולדים מן לבנון, ולרומם המוח אי אפשר כי אם עלידי תקון הכללי, בבחינת: כגשר יעיד קנו כנ"ל, על-כן צריך לילך מתחלה אל המדרגה היותר עליונה מזה, דהינו תקון הכללי, כדי לתקן ולרומם המוח, ועלידי-זה נתקן הכל ממילא כנ"ל: וזה פרוש: האי גברא ראול בעי אתתא, ולא קתבו לה. הינו בחינת אשה יראת ה', הינו מי שפגם בעונות, וגרם דם גרה לשכינה כנ"ל, שעלידי-זה נחש משיך לה לנבה וכו', וגעשה פרוו בין קרשא פריד הוא ושכינתה. והו': ולא קתבי לה - בחינת שאנו יראין על נהו כנ"ל. מאי חזא ראול להיבא דמרלי מנה - הינו כשרוצה לטהר את המלכות מהרמים, הוא הולך אל המדרגה היותר עליונה, הינו תקון הכללי, שהוא למעלה מאשה יראת ה', בחינת (סע"א טו): צדיק מושל ביראת אלקים,

גידין, בבחינת: אם יארימו בתולע בצמר יהיו. נמצא, שנתתן עלידי זה הארמימות, שהוא בחינת דם גדה בנ"ל. וזה בחינת (תהלים קיח): מן המצר קראתי יי, אותיות צמר, כמובא בפגות, עין שם והבן:

ל

מישרא דסבינא במאי קמלי
לה. בקרנא דחמרא. ומי
איבא קרנא לחמרא.
ומישרא דסבינא מי הוי. איתו לה תרי ביעי, אמרו
לה: הי ווגתא חורתא, והי ווגתא אכמתא. איתי
איתו תרי גביני, אמר להו: הי דעא חורתא, והי
דעא אכמתא:

מישרא דסבינא במאי קמלי לה וכו':

א השגות אלקות אי אפשר להשיג, כי אם עלידי צמצומים רבים; מעלה לעול, משכל עליון לשכל תחתון, כמו שאנו רואים בחוש, שאי אפשר להשיג שכל גדול כי אם עלידי ההלכשות בשכל התחתון; כמו המלמד, כשורצה להסביר שכל גדול להתלמיד, הוא צריך להלביש אותו בשכל תחתון וקטן, כדי שיוכל התלמיד להבינו, דהינו שהוא מציע לו מתחלה ההקדמות ושכליות קטנים שמסבב לו תחלה, כדי להבינו עלידי זה המבון, שהוא שכל עליון וגדול:

ב וצריך כל אחר לבקש מאר מלמד הגון בזה, שיוכל להסביר ולהבין אותו שכל עליון וגדול בזה, דהינו השגות אלקות, כי צריך לזה רבי גדול מאד מאד, שיוכל להסביר שכל גדול בזה עלידי השכל התחתון בנ"ל, כדי שיוכלו הקטנים להבינו. וכל מה שהוא קטן ביותר ומרחק ביותר מהשם יתברך, הוא צריך רבי גדול ביותר, כמו שמצינו בעת שהיו ישראל במדברנה קטנה מאד, דהינו במצרים, שהיו משקעים כמ"ט (במדבר יח) שגרי סמאה, היו צריכים רבי גדול ומלמד גדול ונורא מאד, דהינו משה רבנו, עליו השלום, כי כל מה שהוא קטן ומרחק ביותר, צריך מלמד גדול ביותר, שיהיה אמן בזה, שיוכל להלביש שכל עליון בזה, דהינו השגתו יתברך שמו, לקטן ומרחק כמותו, כי כל מה שהחולה נחלה ביותר, צריך רופא גדול ביותר. עליבן אין להארכ לומר: הי לי אם אהיה מקרב אצל איש נכבד וידא ה', אף שאינו מפלג במעלה, כי הלואי שאהיה מקדם כמותו. אל יאמר בן, כי אודבא, כפי מה שידע אגש בנפשה גדל פחיתותו וגדל רחוקו, שנתרחק מאד מהשם יתברך, כל אחר ואחר כפי מה שיוצע בנפשו, וכמוכן כל מה שיוצע בעצמו שהוא מרחק ביותר,

צריך לבקש לנפשו רופא גדול מאד מאד, הגדול במעלה ביותר, דהינו שיחיד ויבקש תמיד לזכות להתקרב להרבי הגדול מאד מאד בנ"ל, כי כל מה שהוא קטן ביותר, צריך מלמד גדול ביותר בנ"ל:

ג וזה בחינת שערות, שההארות הפוחין יוצאין בהשערות; בן השכל העליון, שהוא השגות אלקות, הוא מתלבש בהשכל התחתון, וזה בחינת (חכ"ו ע"ד קכ"ג): שערא בעגולא, בחינת סבוכים, דהינו ההקדמות המסבכין עד שבאים אל המבון בנ"ל. והעקר הוא המבון, כמו שמצינו בדברי רבותינו וברז"ל לברכה (יבמות י"ג), שסבכוהו בהלכות, עד שהגיעו לצרת הבת. נמצא, שכל ההלכות שדברו מקדם, לא היו עקר המבון, רק היו סבוכים והקדמות כדי להגיע לצרת הבת, שהוא המבון. וזה בחינת (ס"ח בחק"ו ע"ד קכ"א): שערא אכמא, בחינת (סדרה שריים א'): שחורה אני ונאורה; כי השחרות הוא מקבץ את הראות ומצמצם אותו כדי לראות היטב, בן השכל התחתון הוא בחינת שחרות, שמצמצם בו נאורה ויפי שבשכל העליון. ואלו השערות הן בחינת: שעורא ראון דאורייתא (חכ"ו ע"ד קכ"ג); כי הפצות הם חכמות הבורא יתברך שמו, כי כל מצוה ומצוה יש לה שעורים אחרים וגבולים, כגון: מפני מה המצוה הזאת מצותה ככך מפני שכן חיבה חכמתו יתברך שמו; וכן מצוה אחרת מצותה ככך, לפי חכמתו יתברך שמו. וכל מצוה ומצוה יש לה אותיות ותבות וענינים, שהם שעורים וגבולים, שמצמצם בהן חכמתו יתברך שמו, שזה בחינת התלכשות השכל העליון בשכל התחתון, שעלידיה וזכין להשגות אלקות בנ"ל:

ד וזה בחינת: בת היתה לו לאברהם אבינו, ובכל שמה (כ"ב ס"ו). בת זה בחינת בתינו, דהינו השחר שבנינו, שהוא בחינת השחרות בנ"ל, שהוא מצמצם ומגביל וכולל בעצמו כל הדברים הגדולים העומדים לנגדו. כגון הר גדול, כשעומר לפני הפתיעין, שהוא השחר שבנינו, אזי נגביל כל הדר בתוך הפתיעין שרואה אותו, כי השחרות שבנינו הוא מצמצם כל הדברים הגדולים, ונקללין ונראין בתוכו, ועלידיה רואין ומשיגין הדבר שרואין; כמוכן זה השכל התחתון מצמצם ומגביל השכל הגדול העליון ונקלל בתוכו, ועלידיה רואין ומבינים ומשיגים את השכל העליון הגדול בנ"ל:

ה וזה בחינת: וירא אליו ה' בלבת אש (שמות ג) - שהשם יתברך רצה להלביש לו השגות אלקות, והלביש לו בבחינת בתינו בנ"ל. וזה בחינת (כ"ב ס"א): בת תחלה - סימן יפה לבנים. בת תחלה, זה בחינת השכל התחתון, שהוא תחלה והקדמה לשכל העליון, וזה בחינת סימן יפה לבנים. בנים, זה בחינת שכל העליון, כמאמר חכמינו וברז"ל לברכה (מנחות ק'): הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ; הביאי בני - אלו גליות שבבבל, שרעתן מיאשבת

השלש-הגלים, בחינות (ישיבא כט): אֵלֶּה מִלְּעֵרִי יוֹ - ראשי-חבית
 "אמרי", כמובא, שהיא אם לבנה, וכנה - לבא. והשמה של
 כל המצוות, שעושין בכל השנה, הוא מחקבץ אל הלכ, שהם
 השלש-הגלים, ועל-כן הם ימי שמחה, כמו שכתוב (יחריס טו):
 וְשָׂמַח בְּחֻגֶּיךָ; וְאִם מֵאִיר הַפְּנִים עַל-יְדֵי הַשְׂמִיחָה, בְּבִחִינוֹת: לֵב
 שֶׁמֶח יִיטֵב פָּנִים. בְּשִׁבְלִי זֶה נִצְטוּנוּ (סא): שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה
 יֵרָאֶה כָּל זִכְרוֹךְ אֵת פָּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ; בְּשִׁבְלִי לִקְבֹּל אֹר הַפְּנִים.
 וְזֶה בְּחִינַת (סבא כט): חֵיב אָדָם לְהַקְבִּיל פָּנֵי רַבּוֹ בְּרָגֶל - כְּדִי
 לִקְבֹּל אֹר הַפְּנִים, וְלִהְיוֹת אֵת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת. וְזֶה (החלם טו):
 צִדֵּק לִפְנֵי יְהוָה; צִדֵּק - מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, בְּשִׁמּוּלִיכִין אוֹתָהּ
 אֶל אֹר הַפְּנִים, הַעֲקֵר עַל-יְדֵי בְּחִינוֹת: וְשֶׁם לְדָרֵךְ פְּעָמִים, הֵינּוּ
 שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה וְכו', שְׁעַל-יְדֵיהֶם מַקְבְּלִין מֵאֹר הַפְּנִים כֻּלָּ.
 וְזֶה בְּחִינַת (סא סא): יֵשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֵת פְּנֵיהֶם; יִשְׂרָאֵל, הֵם: פְּקוּדֵי
 ה' יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַחֵי לֵב, הֵם מִיִּשְׁבִּין וּמֵאִירִין וּמִסְדְּרִין אֹר הַפְּנִים
 כֻּלָּ:

ו וְלִפְעָמִים שְׁנוּפֵל, חֵם וְשְׁלוֹם, בְּחִינַת הַמַּלְכוּת וְקִדְשָׁהּ,
 בְּחִינַת חֻקָּה תִּתָּא, לְגִלּוֹת שֶׁל אֲרַבַּע מַלְכוּתִים,
 כִּי הַמַּלְכוּת הִיא בְּחִינַת דְּלִית, בְּנִין דְּלִית לָהּ מִגְרָמָה כְּלוֹם,
 כִּי אִם עַל-יְדֵי עֲנִי הַשִּׁבְלִי הַעֲלִיין, הַמִּתְפַּשְׁטִין לִשְׁם. וְגַם הִיא
 כְּלוּלָה מֵאַרְבַּע עוֹלָמוֹת, כִּי כָּל עוֹלָם וְעוֹלָם יֵשׁ בְּחִינַת
 הַמַּלְכוּת, בְּחִינַת חֻקָּה תִּתָּא, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַחֻקָּה, הַמְּוַהֲרָה
 אֵת הָעוֹלָם כֻּלָּ. וְכָל הַחֻקִּים שֶׁל הַעֲבוּרִים, כָּלֵם הֵם תַּחַת
 הַחֻקָּה תִּתָּא הַנִּל, וּמִשְׁם יֵצֵא חֻקֵּיהֶם, וְכַשִּׁיוֹנִקִּים, חֵם וְשְׁלוֹם,
 יוֹתֵר מִדְּרָאוּי לָהֶם, אִי מִתְּבַרְבְּרִים, חֵם וְשְׁלוֹם, וְנִעְשָׂה כְּמִשְׁלַח
 הָאֲרַבַּע מַלְכוּתִים, שֶׁהֵם אֲרַבַּע גִּלּוֹת - וְכִי יוֹכֵל לִשְׁכַּל אֵת קוֹל
 הַצִּעֲקָה וְהַצִּעֲקָה הַגְּדוֹלָה, כְּשִׁנּוּפֵל בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, בְּחִינַת
 הַחֻקָּה תִּתָּא, בִּינֵיהֶם, חֵם וְשְׁלוֹם, בְּבִחִינוֹת (קדח ט): וְעַתָּה
 מוֹשֵׁל בְּכִסְיִים; דְּהֵינּוּ הַצִּעֲקָה כְּשִׁנּוּפֵל הַמִּשְׁלַח, בְּחִינַת הַמַּלְכוּת,
 בְּחִינַת חֻקָּה תִּתָּא, בִּין הַכִּסְיִים, שֶׁהַכִּסִּי רוֹצֵה לְהַתְחַבֵּם,
 שְׂרָצִים לֵינֵן וְלִהְיוֹת לְתוֹךְ הַחֻקִּים שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם כְּסִילוֹת
 בָּאֵמֶת, אֵת בְּחִינַת הַחֻקָּה הָאֵמֶתִיּוֹת, בְּחִינַת חֻקָּה תִּתָּא
 הַנִּל. וְגַם יֵשׁ עוֹד צִעֲקָה גְּדוֹלָה מְזִה, דְּהֵינּוּ שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ,
 כְּבִיכּוֹל, בְּעֲצָמוֹ שׂאֵן, בְּבִחִינוֹת (ישיבא כט): שֶׁאֵן יִשָּׂאֵן עַל גִּדּוֹ
 - עַל גִּדּוֹ דְּלִית, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, שְׁנוּפֵל בְּגִלּוֹת שֶׁל
 אֲרַבַּע מַלְכוּתִים. וְצִדִּיק לְרֹאוֹת לְחֻדּוֹ וְלִהְיוֹת אֵת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת
 הַנִּל מִבֵּין הָאֲרַבַּע גִּלּוֹת, וְלִהְיוֹתָה מִשְׁם. וְעַתָּה עַל-יְדֵיהֶם -
 עַל-יְדֵי בְּחִינַת הַחֶסֶד, בְּבִחִינַת (ישיבא ט): וְהוֹכֵן כְּחֶסֶד כְּפֹאֵה,
 בְּחִינַת (ישיבא ט): קִצְרוּ לִפִּי חֶסֶד, שְׁעַל-יְדֵי חֶסֶד קוֹצְרִין וְחוֹחֲכִין
 אֵת הַדִּלָּת, בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, וּמְבַרְלִין אוֹתָהּ מִמֶּה, וּמַעֲלִין אוֹתָהּ
 אֶל אֹר הַפְּנִים. וְעַל-כֵּן אֲבָרְהָם הָיָה אִישׁ חֶסֶד, וְהָיָה מִשְׁתַּדֵּל
 תָּמִיד לַעֲשׂוֹת חֶסֶד, כְּדִי לְהַעֲלוֹת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת מִמֶּה,
 וְעַל-כֵּן:

מִשְׁכַּח כְּבָנִים; בְּנוֹתֵי - אֵלֶּה גִלּוֹת שְׁבַשְׂאֵר אֲרָצוֹת, שְׂדֵעִתָּן
 אֵינָן מִשְׁכַּח כְּבָנוֹת. וְנִמְצָא, שְׁבָנִים הֵם בְּחִינַת דַּעַת מִשְׁכַּח,
 בְּחִינַת שְׁכַל עֲלִיין וְגִדּוֹל הַנִּל, שְׁמִשְׁיִין עַל-יְדֵי הַהִקְדָּמוֹת, בְּחִינַת
 שְׁכַל הַתַּחְתּוֹן כֻּלָּ. וְהֵינּוּ בַת תַּחְלָה - שֶׁהִיא הַשִּׁבְלִי הַתַּחְתּוֹן,
 סִימָן יָפָה לְבָנִים - שְׁעַל-יְדֵי מִשְׁיִין הַשִּׁבְלִי הַעֲלִיין, שֶׁהִיא בְּחִינַת
 בָּנִים כֻּלָּ. וְהֵינּוּ סִימָן יָפָה - שְׁבוּ מִסְּמֵן וּמִגִּבֹּל הַשִּׁבְלִי הַעֲלִיין,
 בְּבִחִינַת: שְׂעוּרָא דְּאִתְּנָן דְּאִוְרִיתָא, בְּחִינַת: שְׁחֹרָה אֵי וְנִתָּה
 כֻּלָּ:

ר וְלִבּוֹא לְהַשְׁכֵּל הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה אִי אִפְשָׁר כִּי אִם עַל-יְדֵי
 שׂוּנָא בְּצַע, שְׁשִׁנּוּא הַמְּמוֹן בְּתַקְלִית הַשְׂנָאָה, כִּי
 שְׂעָרָא אֲכַמָּא, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַשִּׁבְלִי הַתַּחְתּוֹן, הִיא מִסְמָרָא
 דְּמַלְכוּת, וְכֵן שׂוּנָא בְּצַע הִיא מִסְמָרָא דְּמַלְכוּת, כִּי הַשִּׁבְלִי הַתַּחְתּוֹן
 הִיא בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת חֻקָּה תִּתָּא שְׁכַל עוֹלָם
 וְעוֹלָם, שֶׁהִיא מְוַהֲרָה אוֹתוֹ הָעוֹלָם, שֶׁזֶה הַשִּׁבְלִי שֶׁל
 הַמַּלְכוּת הִיא בְּחִינַת חֻקָּה וְשִׁבְלִי תַּחְתּוֹן, כְּנִגְדֵּי הַשִּׁבְלִי שֶׁל
 הַשְׂנוֹת אֲלִיקוֹת. וְעַל-כֵּן בְּיוֹמֵי רִשְׁמוֹ, שְׁנִפְלוּ רֹאשֵׁי הַדּוֹר אֶל
 הַמְּמוֹן, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (סאולא ח): וְיָסֹב אַחֲרֵי הַבְּצַע; עַל-כֵּן חֻקָּה
 פָּנִימָה מַלְכוּת וְקִדְשָׁהּ, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (סא): כִּי אִתִּי מֵאִסּוֹ מִמִּדָּה
 עֲלִיָּה, וְשֶׁאֵלֹו לָהֶם מִלֵּךְ כָּל הָעֲבוּרִים. וְכִימוֹי דְּשִׁלְמוֹה, שְׂאִין
 כְּסָף נְחֹשֶׁב, הִיָּה מַלְכוּת וְקִדְשָׁהּ עַל תַּקְוָּה וּמְכֻנָּה, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב
 (דבריהם סא ט): וְיָשָׁב שְׁלֹמֹה עַל כְּפֹאֵה ה' - שְׁמִלֵךְ עַל גִּלּוֹנִים
 וְתַחְתּוֹנִים (פניח יא); וְעַל-כֵּן זָכָה שְׁלֹמֹה לְזֶה הַשִּׁבְלִי הַתַּחְתּוֹן
 הַנִּל, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (מלכיא ח): וְיָחֲבֵם מִבֶּל הָאָדָם; וְכִימוֹ שְׁכָתוֹב
 (סא): וְתִרְבֵּי חֻקֵּי שְׁלֹמֹה מִבֶּל בְּנֵי קָדֶם; כִּי זֶה הַשִּׁבְלִי הִיא
 בְּחִינַת מַלְכוּת כֻּלָּ. אֲבָל עַל-יְדֵי אֲהַבַּת מְמוֹן הִיא נּוֹפֵל לְאֲכַמָּא
 דְּסִסְרָא אַחֲרָא, בְּחִינַת: שְׁבַתָּאֵי פְתִיא אֲכַמָּא (חיקו ט), מְרָה-שְׁחֹרָה,
 בְּחִינַת (טראשח ט): בְּעֲצָבוֹן תֵּאבְלָנָה; וְנוֹפֵל לְעִגּוּלָא וְסִבּוּכִים
 מִסְמָרָא אַחֲרָא, בְּחִינַת (תהלים י): סִבִּי רָשָׁעִים יִתְהַלְכוּ; שֶׁהִיא
 מִתְּאָה וּמִשְׁתַּוָּקֵק אַחֵר הַמְּמוֹן, בְּחִינַת (במדכ יא): שְׂבוּ הָעָם וְלִקְמוּ
 - בְּשִׁמּוּתָא (וזה בשלח דף כב: כג), הַפֶּדֶר הַחֻקָּה:

ה וְכִי שִׁישׁ לוֹ אוֹתוֹ הַחֻקָּה, צִדִּיק לְרֹאוֹת לְהַמְשִׁיךְ לְתוֹכָהּ
 חִיּוֹת, לְהַחְיוֹת הַחֻקָּה תִּתָּא, כֵּל אַחֵר לִפִּי בְּחִינַת
 הַחֻקָּה תִּתָּא שִׁישׁ לוֹ, כִּי בְּחִינַת הַחֻקָּה תִּתָּא שְׁכַל
 עוֹלָם וְעוֹלָם. וְעַתָּה חִיּוֹת הִיא מֵאֹר הַפְּנִים, בְּחִינַת (משל ט):
 כְּאֹר פָּנֵי מִלֵּךְ חִיִּים. וְעַל-כֵּן צִדִּיקִין לְהַעֲלוֹת אֵת הַמַּלְכוּת,
 בְּחִינַת חֻקָּה תִּתָּא, אֶל אֹר הַפְּנִים, הַמֵּאִיר בְּשִׁלְשׁ רְגָלִים,
 כִּי עַתָּה אֹר הַפְּנִים הִיא שְׂמִיחָה, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (סא ט): לֵב שֶׁמֶח
 יִיטֵב פָּנִים; וְעַתָּה הַשְׂמִיחָה הִיא מִן הַמְּצוּוֹת, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (תהלים
 ט): פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַחֵי לֵב; וְעַתָּה הַשְׂמִיחָה הִיא בְּלֵב, כְּמוֹ
 שְׁכָתוֹב (סא ט): נִחַת שְׂמִיחָה כְּלָבִי; וְהִלֵּךְ שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה הֵם

חכמה, ועל ידי זאת החכמה נהגלה החסר, כי עקר התגלות החסר - על ידי החכמה, כי אל נהירו דחכמתא (וידר ל' ד' ד' צד), כמו שכתוב (משל' לא): פיה פתחה בחכמה וחזרת חסר על לשונה. וזה (החל' כמא): יהלמי צדיק חסר ויוכיני; הינו שעל ידי תוכחה נהגלה חסר. וצדיקין אנו לקבל תוכחתם, אף על פי שתוכחה שעלהם היא לפעמים דרך בזיון, שמכזים אותנו, אף על פי כן אנו לקבל תוכחתם כדי לקבל על ידו את החסר בנ"ל. כי מה שתוכחתם הולכת לפעמים בדרך בזיון, צריך לדון אותם לכף זכות, כי אין אדם נתפס על צערו, כי סובלים צער גדול מאתנו, כי אפלו מה שהוא טוב אצלנו, הוא רעה אצל הצדיקים, וכעין מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מצ' טז): כל מוכחין של רשעים רעה היא אצל הצדיקים; הינו כי עסקים ושיחת חלין שלנו הוא כדאי רעה אצלם, אלא אפלו טובותינו, הינו תפלה, שהיא כערכנו רק טוב, הוא רעה אצל הצדיקים, ככחית (החל' כמא): ותפילי ברגעותיהם; כי תפלתו מכלכלת אותם. כי כל הערכוב הדעת וכל הכלבולים וכל השמיות שיש לנו לפעמים, הכל נמשך בתפלתנו, כי כל הכלבולים וכו' וכל הממשכות שחושב האדם לפעמים, הכל באים על דעתו בשעת התפלה דיקא, והכל נשמע אליו או דיקא, בשעה שעומד להתפלל, ככחית (שם טז): מי ימלא גבורות ה', ישמע כל תהלתו. תהלתו - לשון (אוב' ד'): ובמלאכיו ישים תהלה, הינו ערכוב וכלבולים, שאו משמיעין את עצמן דיקא בשעה שעומד להתפלל ולמלא גבורות ה'. והוא בשתי כחיות: או שבאים להתחמק מחמת שרואים שמתפלל בכונה כדאי, עליון באים להתחמק, כי עכשיו הוא הזמן שיכולים להתחמק, כי יש בהם ניצוצות קדושים שצדיקין חסון, או ככחית אחרת, מחמת שאינו ראוי להתפלל, וכאין לכלכל אותו מתפלתו. על בלי פנים בין כך ובין כך, בשעת התפלה דיקא באין כל הערכובים וכל הכלבולים של האדם, ונשמעין אצלו או, ובשביל זה נקראין הכלבולים והערכובים תהלה בנ"ל, מחמת שהן באים דיקא בשעת התפלה ותהלה בנ"ל. וכל התפלות האלו עם כל הערכובים באין אל הצדיקים, כי הצדיקים הם כחית משיח, שאליו באין כל התפלות להעלותן, ככחית (ישע' נח): ותהלתי אחסם לך; שכל התפלות באין לבחית משיח, שהוא כחית חסם, כחית (אוב' ד'): רות אפינו משיח ה'; כי משיח הוא מורח וראין (כשאריל סנדרין ג'): ככחית (ישע' יא): ויריחו כיראת ה'; הינו בתפלות, שהן כחית (משל' א'): יראת ה' היא תהלה; כי הוא מורח ומרגיש בתפלות שמקבל מהם, את כל אחר ואחר כפי מה שהוא, כי כל הערכובים של כל אחר הם כחית התפלה בנ"ל. נמצא, שהצדיקים הם סובלים צער על ידי התפלות שלנו, שמכלכלין אותן בנ"ל, ובשביל זה צריך לקבל תוכחתם, אף שמכזין אותנו בנ"ל:

אמנם

ועלינו דרף אברהם אחר האדפעה מלכים כדי להבניעם, שהן כחית הארבע מלכיות דסבינא אחרא, כי אברהם היה שונא כמון, כי מאם כמון סדום, כמו שכתוב (בראשית ד'): אם מחוט ועד שרוף וכו' ולא תאמר אני העשיתי את אברהם; כי אברהם חסן שחרית (ברכות כו'), כחית שחרות הנ"ל, שהוא כחית השכל התחתון הנ"ל, כחית חכמה תמאה, שהוא כחית שחרות בנ"ל, שזכין לתקן כחית זאת על ידי שונא כצע בנ"ל, ועלינו יצא מאברהם יצחק וישמעאל, יעקב ועשו, שהם כחית: כנגד אדפעה בנים דברה תורה: אחד חכם ואחד רשע ואחד חס ואחד שאינו יודע לשאל, שהם כנגד ארבע מלכיות שפקדשה, בידוע. יצחק זה כחית בן חכם, כי יצחק עלישם הצחוק והשמחה, כחית (משל' י'): בן חכם ישמח אב; עשו הוא בן רשע; יעקב הוא בן חס, כמו שכתוב (בראשית כד'): ויעקב איש חס; ישמעאל הוא כחית בן שאינו יודע לשאל, כי ישמעאל עשה תשובה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מצ' טז), ועקר התשובה היא בכחית שאינו יודע לשאל, הינו לעשות תשובה ולשאל כפרה מהשם ויחיד על שאינם ידועים, שהו עקר התשובה, ככחית (החל' כמא): אשר לא גולתי או אישי. וזה כחית: אברהם חסן שחרית, נוצריקון: חכם, רשע, חס, שאינו יודע - שהם כחית הארבע מלכיות בנ"ל. וזה (שמואל' יא): וישפס שמואל את אג; כי אג הוא כללות הארבע מלכיות דסבינא אחרא, כמו שכתוב (במדר' ד'): ראשית גוים עמלק; וזה שפרש רש"י: וישפס - חתכו לר', הינו שחתך והבדיל את הדל"ת - שהיא כחית מלכות דקדשה, דלית לה מגרמא כלום וכו' בנ"ל - מאג, שהוא כלליות ארבע מלכיות דסבינא אחרא, והעלה את המלכות דקדשה בשלש רגלים. וזה: וישפס, ראשי תיבות: ששבעות סבות, פסח - כי עקר חיותה מאור הפנים ששש שלש רגלים בנ"ל, ככחית (שמואל' יא): ויהי לחשוכה השנה, לעת זאת המלכים. תשובת השנה, זה כחית שלש רגלים, שהם ימי דין, ימי תשובה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ירמ' טז): כפסח גדוין על החבואה, כעצרת וכו', ואז עת זאת המלכים בנ"ל, שמוציאין את כחית המלכות דקדשה מגליות של הארבע מלכיות, ומעלין אותה אל אור הפנים, המאיר בשלש רגלים בנ"ל, ועלינו יש ארבע כחיות ככל רגל: כפסח הם ארבע כוסות, כשבעות הוא סדר המשנה, שהוא ארבע פעמים כיד כל אחר, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין ד'): כיצד סדר משנה וכו', בסבות היא אדפעה מינים - הכל כנגד כחית הד' הנ"ל, כחית מלכות הנ"ל, שצריך להעלותה אל האור הפנים על ידי שמתות המצוות, שמתקבצין לחוד הרגלים בנ"ל:

וועקר התגלות החסר הנ"ל, שעל ידי קוצרין ותוככין ומכדילין את הדל"ת הנ"ל מארבע גליות של העפונים, הוא על ידי תוכחה; כי על ידי פתיחת פה של המוכיח נתגלה

העכו"ם את הפלאות הנעשין בעולם על ידי תפלות ישראל, על ידיה יודעין כמה גדול העזות דקדשה של ישראל, שיש להם עזות כזה להתפלל ולעשות פלאות כנ"ל. ועל כן הצדיק, על ידי שדוה העזות והתורה של כל אחר ואחר, על ידיה יודע את התפלה שכלכלה אותו, מאיה מהם כאה, ועל ידיה יודע להוכיח אותו: וזהו: מישרא דסבינא - הינו בחינת חכמה תתאה הנ"ל, בחינת מלכות הנ"ל, שהוא למוד הנ"ל, בחינת (בסדר כב): (ההסבן דסבינא) - לשון למוד (בחרגומו): המילף אליפנא), בחינת (ויסא כו): חרכ נוקמת, שהיא בחינת מלכות הנ"ל מישרא - פרש רש"י ערונה, הינו בחינת זעקת מושל וכו', כמו שכתוב (החלם כב): כאיל תערה. במאי קטלי לה - פרש רש"י: במאי חותכין אותה, הינו כמה חותכין ומבדילין את המלכות הנ"ל כדי להצילה מזעקה הנ"ל, בבחינת חתכו לארבעה כנ"ל. והשיב להם: בבקנא דחמרא - הינו על ידי תוכחה, שעל ידיה נתגלה החסד, ובה קוצרין וחוחכין את הדל"ת, בבחינות: קצרו לפי חסד כנ"ל. בקנא זה בחינת קול המוכיח, בחינת קרן השופר, בבחינת (ישעה נח): הרם בשופר קולך ודגדג לעמי פשעם, הינו תוכחה הנ"ל. חמרא זה בחינת (בראשה כב): יששכר חמור גרם, בבחינת (ברייהסא יז): ומבני יששכר יודעי כינה לעתים, כי על ידי התוכחה מעלין אותה לנגלים, שהוא בחינות בינה לעתים כנ"ל. איתו לה תרי ביני - לשון צלותא ובעזותא, בחינות תפלות. אמרי: הי דחורתא והי דאכמתא - הינו, שאתה אומר שעל ידי תוכחה מעלין את המלכות כנ"ל, הלא איד אפשר להוכיח, כי הלא התפלות כאין ביחד, ואיד יודע להוכיח לפי התפלה, כי אינו יודע איה תפלה של הכשר או להפך. וזהו: הי דחורתא והי דאכמתא - הינו איה תפלה מאיש כשר או להפך. איתי להו תרי גביני - הינו בחינות (איו כ): ובגבינה תקפאני, הינו בחינות תרי תורות הנ"ל, שהן בחינות קפוי וקל, בחינות פסלת, בבחינות: פסליך, ובחינות: לא תעשה לך פסל כנ"ל. ואמר להו: הי דעזי חורתא והי דעזי אכמתא - הינו תרי עזות הנ"ל, שהן עזות דקדשה, ועזות דסמרא אחרא, שמהן תרי תורות הנ"ל. ולפי העזות יכולין לידע את התפלות כנ"ל, שעל ידיה יכול להוכיח אותם כנ"ל, שעל ידיה חותכין ומבדילין את בחינות המלכות, ומצילין אותה מזעקת מושל, ומעלין אותה לבחינת אור הפנים המאיר בגלים כנ"ל:

זאת התורה התחיל לומר על פסוק: ויהי מקץ וכו', אך לא סים לבאר זה הפסוק על פי התורה הזאת, ואמר אחר כך, שאם היה רוצה לסים פרוש הפסוק, היה צריך לומר עוד תורה כזאת כדי לבאר הפסוק:

מקולו של אדם יכולין לידע את בחינות המלכות שלו, כי יש

ח אמנם, לכאורה איד אפשר לו להוכיח את כל אחר ואחר, הלא כל התפלות כאין אצלו ביחד - של הכשרים ושל אותן שאינן כשרים - ואיד יודע איה תפלה באה מזה או מזה, כדי להוכיח אותו. אך הוא יודע זאת על ידי העזות והתורה של כל אחר ואחר, אם תפלתו היתה כהן אם לאו. כי יש שני מיני עזות: כי יש עזות דקדשה, שאי אפשר לקבל את התורה כי אם על ידי זה העזות דקדשה, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לבקרה (אבות פד): לא תביטין למד; וכמו שאמרו רבותינו וכוונם לבקרה (בבא כה): מפני מה נתנה תורה לישראל, מפני שצוין הן; וכמו שאמרו (אבות פד): הן עו בנמר, וכשכיל זה התורה וקראת עז, כמו שכתוב (החלם כב): ה' עז לעמו ויהו (וכמו שפירש"י, וכן בנחום קטז); כי אי אפשר לכא אל התורה כי אם על ידי עזות דקדשה. וכנגד זה יש להפך, עזות מן הסמרא אחרא, שמשם כאין תורות אחרות, שהן תורות שלהן, שהם בחינת פסלים, כי כל מי שיש בו עזות, בירוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני (נדרים כ), ויש לו תורה מהסמרא אחרא, הנקראין פסלים, שהוא הפך מן התורה הקדושה שלנו, שהוא בחינות פסליך, כי היא וקראת פסלת על שם העתיד, במאמר חכמינו וכוונם לבקרה (פסחים כ): אור, שהוא יקר בעולם הזה, יהיה קפוי וקל לעולם הבא, שהיא בחינות פסלת, שהוא קפוי וקל וזך למעלה; אבל תורתו היא פסלת אפלו בעולם הזה, ועל שם זה נקראין פסלים, כמו שכתוב (שמות כ): לא תעשה לך פסל. ומי שיש לו עזות שלהם מן הסמרא אחרא, הוא מקבל תורה שלהם, בחינת פסלים כנ"ל. ועל ידי העזות שהצדיק רואה בכל אחר ואחר כפי מה שהוא, אם יש לו עזות דקדשה או להפך, על ידיה הוא יודע אם תפלתו היתה תפלה הכשרה או להפך, כי גם התפלה היא על ידי עזות, כי אי אפשר לעמוד להתפלל לפני השם ויתברך כי אם על ידי עזות, כי כל אחר לפום מה דמשער כלבה את גדלת הבורא ויתברך שמו, כמו שכתוב (שם א): גודע בשערים בעלה; כל חר לפום מה דמשער כלבה (וזה ירא דף קד), וכל אחר לפי ערכו, שמשער כלבו את גדלת הבורא ויתברך שמו, איד אפשר לו לעמוד ולהתפלל לפניו, ובפדת התפלה שהיא פלאות, והינו שרוד המערכות, שהמערכות מחיבין כך, וכל בוכב ומזל קבוע על משמרתו ומערכה שלו, כפי מה שסדרם הבורא ויתברך שמו שיהיו קבועים ומסודרים כך וכך, והוא בא בתפלתו ורוצה לשדר המערכות ולעשות פלאות. על כן בשעת התפלה צריך לסלק את הבושה, כמו שכתוב (החלם כב): כך בכתו אבותינו וכו' בכתו ולא כשו; כי על ידי הבושה שמתביש מאתו ויתברך, אי אפשר להתפלל כי אם על ידי עזות כנ"ל. וזה בחינת (שם כ): אתה האל עושה פלא, הודעת בעמים עזי - שהשם ויתברך עושה פלאות על ידי תפלות ישראל, שהם על ידי בחינות עזות כנ"ל, שעל ידיה מודיע להעכו"ם את העזות דקדשה של ישראל, שעל ידי שרואין

ב זמא שחסר מהברכות, הלא היה צריך להיות שבועה ברכות, ושתים עשרה ברכות, ולפי הנמרא, מהגותן והקפנים אין כאן רק שבועה עשרה ברכות

דע, שעקר שלמות הגלגלים, שלמות הצדקה, אינו אלא בשבת. וזה (חזקוני ח'): שמש בשבת צדקה לעניים, הינו הצדקה אין לה שלמות אור, אלא עלידי שבת; עלידי שבת מאירה בשמש, בבחינות (מלאכי ב'): שמש צדקה. וזה שמסמך התנא "יצאות השבת שמים שהן ארבע", וסמך לה "פ"שט העני", כי עקר החשיבות אור הצדקה ושלמותה, אינה אלא בשבת, כי עקר החשיבות הצדקה היא האמונה, בבחינות (בראשית טו'): והאמין בה' וכו', ושבת היא אמונה, שמאמין בחדוש העולם וכיחודו. ואמונה היא מקור הברכות, בבחינות (משלי כח'): איש אמונות, רב ברכות, בבחינות (בראשית כ'): ויברך אלקים את יום השביעי. ואין שלמות להברכות, אלא עד שיקבלו ממקור הברכות, בשביל זה כתיב בהם שש ברכות ואחד עשר, להורות שאין להם שלמות. וזה שאמרו חכמינו וזרנום לברכה (מכא נד'): בא דוד והעמיד על אחד עשר, בא ישעיה והעמיד על שש, בא חבקוק והעמיד על אמונה. להורות, שאין שלמות להדעת, שהוא החורה, ואין שלמות לגלגלים אלא עלידי אמונה: גם שמה שמצינו גבי גלגלים שעקר הליכתם ממערב למזרח, וגלגל היומי מקריח אותם ממזרח למערב, זה הדבר מצינו גבי צדקה. מזרח, זה בחינות הנותן צדקה, בבחינות (ישעיה כ'): ממזרח אביא זרעך, בבחינות (ישעיה כ'): ידעו לכם לצדקה; ומערב, זה המקבץ הצדקה, הינו העני, בבחינות: וממערב אקבצך. וזה יותר ממה שבגלהבית עושה עם העני, העני עושה עם בעלהבית (מדרש רות פ"ד), כי עקר התנועה ממערב למזרח, הינו עקר העשיה העני עושה עם בעלהבית:

ג **ודע,** שאין קיום אמונה אלא עלידי בחינות ברית, בבחינות (תהלים כ'): ובריתי ואמנת לו. וזה שנאמר ברית בשבת, כמו שכתוב (סנהא לא'): ברית עולם ביני ובין בני ישראל וכו'. והו' (דמיה ב'): אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי, כי חקות שמים וארץ, הינו הגלגלים, הלויים בברית:

ד **ודע,** שהיסודים שיש לאדם בפרדים, היא בסבת גלגלי הרקיע, כי אין לדבר מלמטה שאין לו כוכב מלמעלה. יש כוכבים, שהם כנרלים מיני עשבים באיזהו מקומות שהם מאירים, ויש שהם מחיכים

יש בכל אחד ואחד בחינות מלכות, והוא נכר בקולו, כי אין שני קולות שוין, כי קול של כל אחר ואחר משנה מחברו, ועליכן יכולין להכיר את האדם בקולו, כמו שנראה בחוש, כי כפי בחינות האדם כן הוא קולו, ועלידי הקול יכולין להכיר את בחינות המלכות שלו, כי יש קול ענות גבוהה וקול ענות חלושה (סנהא לב), כפי בחינת המלכות של כל אחר. ועליכן שאול, שהיה דורף את דור על שראה בו שימלך, מצינו שם במקרא, כשנודענו יחר שאול ודוד, אמר לו שאול לרוד (סנהא לא ב'): הקולך זה בני דוד - שהבין שאול בהקול, שהוא חזק בבחינות המלכות, ושאול את דוד: הקולך זה בני דוד - שתמיה שאול על קולו של דוד, כי הבין שהוא קול של מלך ממש, ועליכן רצה שאול לשאת את קולו, דהינו להגביה את קולו למעלה מקולו של דוד, אבל לא היה יכול. וזהו (שם): וישא שאול את קולו ויברך; דהינו שרצה לשאת ולהגביה קולו כנ"ל, אבל היה הקול נכבה, וזה בבחינות ויברך, שהיה הקול נכבה, קול נמוך של כבית. עליכן אמר שאול אז אל דוד: ידעתי כי מלך תמלך; כי ידע זה עלידי הקול כנ"ל:

לא

אמרו לה: אית לן בירא
ברברא, עילי למתא. איתי
פארי, שדא להו. אמר להו:
אפשלי לי חבלי דפארי
ואעילה. אמרו לה: ומי איבא דמפשל חבלי מפארי.
אמר להו: ומי איבא דמיתי בירא מברברא למתא:

לשון רבנו זכרנו לברכה

א **צדקה** היא בחינות הגלגלים, כמאמר חכמינו וזרנום לברכה (שבת קנא), כי בגלל הדבר הזה, גלגל הוא החורר בעולם, וכשכיל זה יש בה שש ברכות ואחת עשרה ברכות, (כמו שאמרו רבננו וזרנום לברכה (כ"ב דף ט'): תהא פרישה לעני מחפד בשש ברכות, ותקיים בדרים מחפד באחת עשרה ברכות) - כנגד שבועה כוכבי לכת, וכנגד שנים עשר מזלות. כי הצדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע, בבחינות: דרך הנשר בשמים (משלי לו), נשר דא רחמי (נודע דהו דף ט'), הינו צדקה (כ"ב י ודוד ושא דף קמא), וזה שאמר שמואל (ברכות נח'): נהדין לי שבילין דרקיע בשבילין דנהררעי, הינו בשבילין דנהורי רעה, בבחינות צדקה רחמי, ועקר הרחמים עלידי הרעות:

וכריתי נאמנה לו, וכשכיל זה נתנה מדת חסד לאברהם, כי הוא היה ראש למאמינים וראש לנמולים. וכשנתגלה החסד, הינו האברהם וההשתוקקות, בבחינות (שד השדים ב): כי חולת אהבה אני, אני הוא עושה נפשות, בבחינות (בראשית ב): זאת הנפש אשר עשו, הינו שעושה נקרות לאותיות התורה, כי אותיות בלא נקרות, כגוף בלא נפש, שאין להם שום תנועה ופעלה בלא נפש - בן העטרפות וזוה"ק של האותיות ברא"י שערים לעשות אותה פעלה, אין להם כח אלא לפי הנקרות, והנקרות הן האהבה והכסופין, בבחינות (שד השדים א): נקרות הכסף, והכסופין הן הנפש, בבחינות (תהלים פד): נכספה וגם כלתה נפשי. ולפי הכסופין בן הנקרות; אם בוסף לרע, עושה הנקרות רעים, ואין נצטרפים האותיות ונודגים לעשות פעלות רעות; ואם בוסף לטוב, כחשוקה, נעשה נקרות טובות, הינו נפשות טובות, ומתנועעים האותיות ונודגים לעשות פעלות טובות. וזהו (שד השדים טז): תורי זהב נעשה לך, כדאיתא בזוה"ר (ישעיה קכז): אתערותא דזווגא מסתרא דצפון, ומצפון זהב איתא (איוב לו). וזהו: תורי זהב נעשה לך, הינו אתערותא דזווגין והצטרפותן של אותיות התורה לפעל איהו פעלה, אינו אלא עלידי נקרות הכסף; אין להם שום תנועה אלא עלידי נקרות, שנעשה עלידי הכסופין, וזהו: אם הרכ דומה למלאך ה' צבאות בנ"ל, אני בודאי חסד ואהבה מתגלה, והשתוקקות נתגלה, שהם הנקרות, אני: תורה יבקשו מפיהו, אני אותיות התורה בעצמן מכקשים ממנו שיכבר אותם, כדי שיהיה להם נקרות ונפשות:

ו ודע, שלא די לאדם בהשתוקקות בלב בלבד, כי צריך האדם להוציא בשפתיו כסופיו, ועל זה נסדר סדר התפלות, כי עלידי השתוקקות בלב נעשה נפש ונקרות בבחי, ובשמוציא את תשוקתו כפיו, אני נעשה הנפש בפעל, כי עקר מוצא הנפש היא מפיו, בבחינות (שד השדים ה): נפשי יצאה כדברך, וכשכיל זה: תורה יבקשו מפיהו, מפיהו דיקא. וזה תרגומו של (בראשית ב): ויהי האדם לנפש תיה - תרגומו: לרוח ממללא, כי עקר הנפש מהדבור:

ח וזהו: יש הכל אשר נעשה על הארץ וכו' (דלות ה), זהו בחינת גלגלי נפשות. כשאדם משתוקק לאיזה דבר, ומוציא השתוקקותו אחר כך בהכל פיו כנ"ל, אני נעשה הנפש, והנפש הזאת, הינו הרוח ממללא, הולכת כאויר, ומגיע לאדם אחר, ומעוררת את האדם אחר לחשוקה הזאת. ולפי התשוקה לפי הנפש, לפי הרוח ממללא, בן נתעורר האדם; אם התשוקה כא מצדיק לרשע, אני נתעורר הרשע בהרהורי תשובה, בבחינות: יש רשעים, שפגיע אליהם כמעשה הצדיקים, ואם להפך, להפך. והכל

מחכים שיהא דרך בני אדם במקומות שהם מאירים, ויש שהם מחכים שיהא מרפר, ויש שהם מחכים שיהא ישוב במקומות שהם מאירים, ולפי ההתנוצצות הובכים על המקום, בן המקום מתנהג. וזהו בחינות (איכה א): דרכי ציון אבלות מבלי מועד. מועד, זה בחינות גלגלי הרקיע, שעליהם נחשב הזמן. וזהו (סל"ו): דרך רשעים כאפלה, שאין כוכבים ומזלות מאירין להם, ועליהם נכשלים. והכל תלוי בפרית, בבחינות: אם לא בריתי וכו'. וזהו: כל הדרכים בחוקת סבנה (ירושלמי ברכות פד, פיר קהלת), בחינות (במדבר כב): ההסבן הסבנתי, הינו שהדרך תלוי בשמירת הברית. וכשכיל זה תיכ אדם למקד את אשתו קדם שיצא לדרך (בבא מצ"א כ), ברי שלא יהיה בבחינות (בראשית ו): כי השחית כל בשר את דרכו, הינו שעלידי שמירת הברית לא יהיה לו צער בדרך:

ה ויש שני בחינות ברית: בחינות אברהם ובחינות אליעזר. אברהם הוא ברית עלאה, שהוא דקיע המכיל בין מיין עלאין למיין תתאין. והוא בחינות בן תורין, בבחינות (נחלת א): אשרך ארץ שמלכך בן חורין. והוא עבר תולדין, בבחינות (בראשית יב): ואת הנפש אשר עשו כתרן. כי הרוח תלוי בפרית, בבחינות (בדבר א): בדם בריתך שלחתי אסידך מבור. ואליעזר הוא ברית תתאה, בבחינות (בבא מצ"א כ): כי שמי בקרבו, שמו בשם רבו, שהוא תנוד, מט"ם, בחינות (בראשית יד): וידק את תניכיו, בחינות (סל"ב): תנוד לנער, בחינות (דלות טז): אי לך ארץ שמלכך נער. והוא תחת ברית עלאה, בבחינות (בראשית כד): שים נא ידך תחת ירכי. והוא דקיע המכיל בין מיין דקין למיין מסאכין, בין אסור והתר, ובין בשר ופסול, ובין טמא וטהור. וזהו בחינות: תנוד לנער עליפי דרבו, עליפי דיקא, הינו תורה שבעל פה:

וברית עלאה הוא שמירת הברית קדש, וברית תתאה הוא שמירת אסור והתר וכו'. וצריך לאדם להיות לו אלו שני בחינות ברית, הינו שיהא צדיק ולמדן, כי לא עסי הארץ חסיד (אבות פ"ב), צדיק נקרא עלידי שמירת הברית קדש, ולמדן - עלידי אסור והתר:

וזהו: אם הרכ דומה למלאך ה' צבאות וכו' (ש"ה י). צדיק שיהא צדיק ולמדן. מלאך זה בחינות למדן, בחינות מט"ם כנ"ל; צבאות, אות הוא בצבא דילה, בחינות: צדיק אות ברית. ובכל מקום שמוכר צדיק, גם ברית תתאה וכלל בו, כי התחתון נכלל בעליון, בבחינות: ידך תחת ירכי:

ו ומי שהוא בבחינת ברית, אני (אידא נשא דף קכז) חסד מתגלה בפמא דאמה, בבחינות (תהלים טז): לעולם אשמרלו חסדי

וזהו: מה ששאלו סבי דבי אמונא: אית לן בידא בברא, עילה לה למתא. בידא, זה בחינת בר ומוזן, שהוא בחינת ולאחורי הקדשה, בבחינת: והסתרתי פני מהם וכו'. עילה לה למתא, לפני, שיהיה בבחינת לחם הפנים כנ"ל. איתא פארי ושרי להו, ואמר לון: אפשרילו לי חבלי. פארי, זה שבת אמונה, כפרוש רש"י (דברים טו): את ה' האמרת וזה האמירך, לשון פאר ושבת, שאנו מפאירין את הקדוש ברוך הוא, ואנו מאמינים בו, ואומרים ה' אתר. ושרי להו, זה בחינת ברית, בחינת שרי כנ"ל וחבלי, זה בחינת אהבת חסד, שמתגלים בפמא ראמה כנ"ל, כמו שכתוב (וישע יא): בחבלי אדם אמשבם, בעבדות אהבה. הינו עלידי שבת וברית נתגלה אהבה כנ"ל, ועלידי אהבה, באים לבחינת לחם הפנים כנ"ל: (עד כאן לשון רבנו ז"ל)

זאת התורה נאמרה על פסוק: ויסב אלפים, אין הסבה אלא סעדה, כראיתא במדרש (שמות טו ב), הינו בחינת פרנסה, בחינת בר ומוזן, שהוא בחינת בידא, כמבאר לעיל. וזמר באור הפסוק עליפי התורה הזאת לא זכינו לקבל: ענין מעלת הכסופין דקדשה וכו', הנזכר לעיל בתוך התורה הזאת, שמעתי מפיו הקדוש תחלה בבאור יוחר, עם עור כמה חדושים שלא נזכרו כאן כלל, וכן בענין האמונה ופאר הבחינות שזכורו כאן, שמעתי גם כן מפיו הקדוש תחלה פסקא פסקא בסגנון אחר קצת, עליפן אעתיקם הנה. וזהו:

וזהו והצטרפותן של האותיות הוא עלידי הנקרות, כי הנקרות הם החיות והתנועה של האותיות, וכלי הנקרות, האותיות הם כגלם ואין בהם שום תנועה, ועליפן הנקרות הם בחינת נפש, כי כמו שהנפש הוא חיות האדם, וכל תנועה שאדם מתנועע, הכל הוא עלידי הנפש, וכלתי הנפש הוא כגלם, כן הנקרות הם החיות והנפש של האותיות, וכלי הנקרות הם כגלם ואין להם שום תנועה וחיות, רק עלידי הנקרות הם מתנועעין, ועלידי הנקרות נזדונו ונצטרפין האותיות. ועקר התהוות הנפש הוא עלידי ההשתוקקות והכסופין של איש ישראל אחר השם יתברך, כל אחד לפי מדרגתו שהוא נכסף ומשתוקק ומתגעגע להגיע אל מדרגה למעלה ממנה, עלידי הכסופין אלו נעשה נפש, כמו שכתוב (תהלים טו): נכספה וגם כלתה נפשי, הינו מה שאני נכסף וכלה אחר השם יתברך, מזה בעצמו נעשה נפשי. וזה שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (בבא טו): וינפש - בין ששבת, וי אברה נפש. הינו, שבתחלת השבת, שצריך לקבל נפש יתרה, אנו זוכרין מאבדת הנפש בחל, ואומרים: וינפש - וי אברה נפש, ומתחילין להתגעגע אחריה, ועלידיה בעצמו שאנו מתגעגעין אחר הנפש, מזה בעצמו נתהוה הנפש היתרה:

וזה בחינת: נקיות הכסף (סד טא), הינו שעלידי הכסופין נעשין הנקרות, שהם בחינת נפש, הינו שעלידי מה שהוא נכסף ומשתוקק לרבה, אם לטוב או לרע, חס ושלוה, אזי, לפי הכסופין

והכל נעשה עלידי ההכל פיו, שהוא הנפש, כי זה ידוע לכל, שעקר הרבדור הוא, שכלי הרבדור מכין באור, ואור זה פוגע באור הסמוך לו, והסמוך בסמוך, עד שמגיע לתכור, ושומע תכור האותיות, וכשהוא מקבל דבורו, הוא מקבל נפש, ונתעורר לדבר הנה:

ט ומי שהוא במדרגת אברהם, הינו בחינות בעל-נפש, אזי בורא כל אבילותיו וסעדיותיו בבחינת לחם הפנים, בבחינת (בראשית יז): התהלך לפני. התהלך, זה בחינת רגליו, בחינת פרנסתו, בחינת (דברים יא): ואת היקום אשר ברגליו (וידרש רבותינו וזכרונם לברכה (פסחין ק): זה כמוט של אדם, שמעמידו על תליו). התהלך לפני, שנעשה מהם בחינת פנים. וזה בחינת (שמואל א כא): לחם חם ביום הלכותו, הינו לחם הפנים, הם לחם חם, דרגין דאברהם, שהוא בחינת (בראשית יח): כחם היום. ואז כל העצבים וכל הכוכבים ומזלות שהם מתחילים, כלם הן טורחין בשביל זה האיש, בבחינת (תהלים ק): שב לימיני, בחינת אברהם, עד אשית אויבך הדום לרגליך, שהם טורחים בשביל פרנסתך, בבחינת (נצח ד): לחמו הם סר צלם מעליהם, כי מראה חמה עמקה מן הצל (כ"ב ט). חמה, בחינת: כחם היום, בחינת לחם חם, אבל כשפר צלם, אזי נתעלה ונתראה מראה חמה, דרגה דאברהם, והם נשפלים מתחתיו, בבחינת: עד אשית אויבך הדום וכו'. וזהו: התהלך לפני וזהו חמים, בבחינת (דברים יח): חמים תהיה עם ה' אלךך, שלא תצטרך לררש אחר כוכבים ומזלות, כי תהיה למעלה מהם. וזהו (סו טו): ולא יראה את פני ה' ריקם - ברגלים, שאז נתגליו פני ה', בחינת פנים, וזה שכל אחד מביא עולת ראיה מיגיעתו שמתגשגש כל השנה, עלידיה נחתקו ונתעלה כל לחמו ופרנסתו, בבחינת לחם הפנים. וזהו שחשיב הקדוש ברוך הוא למשה (שמות לו): פני ילכו והינחותי לך, כי משה בקש כפרה, והשיב לו: פני ילכו, שיתקנו בחינת רגליו, בבחינת פנים, אזי יחפפר להם, כי שלחן דומה למזבח שמכפר (תעני טו), וזהו (סו): פתח במזבח, וסים זה השלחן אשר לפני ה'. לפני ריקא, שיהיה ריקא בבחינת פנים, ואזי מכפר. ולעצמך יתקים (ישעיה לו): ולא יכנף עור מוריד, והיו עיניך ראות את מוריד, שאזי נתגלה בחינת פנים, כי עקשו פני ה' מסתר בדרך הטבע, בהתנת המזלות, בבחינת (דברים לא): והסתרתי פני מהם והיו לאכל, ועקשו מראה החמה עמקה מן צלם. וזה בחינת (ישעיה יח): צלצל כנפים, שהכנפים וההסתרה שהתגלו מנכף ומסתר בהם, וזהו הצל שמסתיר אור החמה, ואין זה אלא מתחת שאור החמה אין מאיר בשלמות, ואין זה אלא מראה החמה, מראה ריקא, אבל לעתיד, שאז יתקים: וזרתה לכם שמש, שהחמה בתקפה יתגלה, בבחינת: עתיד הקדוש ברוך הוא להוציא חמה מנתיקיה, אזי יתקים: ומרפא בכנפיה (מלאכי ג), הינו שלא יכנף עור מוריד כנ"ל:

הכסופין נעשו נקדות, ונצטרין האותיות שבתוך הדבר שהוא נכסף, כי כל דבר יש לו אותיות, אך שהאותיות בעצמן הם בגלם, ואין להם שום ציור בלי נקדות, ולפי הכסופין וההשתוקקות של האדם, כך נצטרין האותיות על-ידי הנקדות, שהם בחינת נפש, שמקבלין על-ידי הכסופין. היינו: אם הוא נכסף לדבר טוב, נעשה מהכסופין נפש קדושה, ונעשים נקדות בחינת נקדות הכסף, ואזי נצטרין האותיות שהיו בגלם, ונעשים בלי לקבל טוב; וכן להפך, חס ושלום, אם נכסף לרע, חס ושלום, נעשים מהכסופין נפשות, שהם בחינת נקדות, ונצטרין האותיות ונעשים בלי לקבל רע, חס ושלום. כי מפי עליון לא תצא הרעות והפסוק (אסתר ט), רק כל אחר לפי מה שהוא מציד ועושה בלי לקבל טוב או רע, חס ושלום, על-ידי הכסופין וההשתוקקות שלו, על-ידיה נעשה הנפש בחינת נקדות, ועל-ידי הנקדות מתנועעים האותיות, ונצטרין לטוב או להפך, חס ושלום. אך כדי שתצא הנפש מבין אל הפעל, צריך לדבר בפה הכסופין וההשתוקקות, שהוא נכסף ומשתוקק, כמו שכתוב (סע ח): נפשי יצאה בדרבן, שעל-ידי הדבור יוצאת הנפש מבין אל הפעל, כי על-ידי ההשתוקקות נתנה הנפש בכת, ועל-ידי הדבור שהוא מדרבן בפיו ההשתוקקות, נגמר הנפש ויוצאת מבין אל הפעל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מסע קטן יז): אם תרכ דומה למלאך ה' צבאות, תורה יבקשו מפייה, כי אותיות התורה הם פועלים, כי הם החיות של כל דבר, כמו שכתוב: ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ואין טוב אלא תורה (מסכת ה), כי הם מנהיגין את כל העולם, אך האותיות בעצמן הם בגלם, ואין להם שום תנועה וחיות, ואין להם שום ציור, ועל-כן יש להתורה שני בחות: זכה, נעשה לו סם חיים (יסא עב, יח תענית ו) וכו', כי כל אחר לפי מה שהוא נכסף, כך הוא מציד ומפרש אותיות התורה, כי בהתורה כלול אחיזת טוב ורע: וצדיקים ילכו כם ופושעים יבשלו כם (וישע יד), היינו כל אחר לפי הכסופין שלו, שממם נעשים נפשות, על-ידיה עושה נקדות לאותיות התורה, ונצטרין האותיות, ונתפרשו לטוב או להפך, חס ושלום, ולפי מה שנצטרין, כך הם פועלים בעולם. ועל-כן אותיות התורה מבקשים להצטרף מפי צדיק, שהוא מדרבן הכסופין וקדושה שלו, שעל-ידיה מקבלין האותיות נקדות, ונצטרין לטוב. והיו: אם תרכ דומה למלאך ה' צבאות, כי תרכ צריך גם-כן שיהיה לו שני בחות שיש להתורה: סם חיים וסם כח, באפן שיהיה אפשר להתקרב אליו לקבל פרצונו, צדיקים ילכו ופושעים יבשלו; אם הוא משתוקק לעבודת השם ויחפד, יוכל לקבל מתוך דרך ישרה לעבד את ה', ואם לאו, ושינא יש בלבו, יוכל גם-כן למצא בהרכ דבר שקצין בנפשות ויכפר בכל, חס ושלום: וזה בחינת (תענית ד): ארבעה שזכנסו לפרדים; רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום, בן-ענאי הציץ ונפגע, בן-יוזמא הציץ ומת, אחר קצין בנפשות. ואלו הארבע בחינות הם בחינת צדיק ורשע, עובר אלקים ולא עבר, האמורים וכו'

בפסוק (מלאכי ט): ושבחתם וראיתם בין צדיק וכו'. ואלו הארבע בחינות הם נמצאים בכל בגי'אדם הרוצים לזכור לעבודת ה' ולהתקרב להצדיק ויחבד שבור, כי יש מי שהוא נכנס ונתקרב להצדיק, והוא מקבל ממנו דרך ישרה לעבודת ה' לפי מדרגתו וערכו, והוא בחינת צדיק, בחינות רבי עקיבא שזכנס בשלום ויצא בשלום. ויש מי שהוא בחינת הציץ ומת, הציץ ונפגע, היינו שנתלהב לבו מאד, מגדל האור ונתהלהבות שהאיר בו הצדיק בדרך שאת למעלה מדרגתו, ועל-ידיה יוכל למות, וזה בחינת הציץ ומת, בחינות עובר אלקים. ויש מי שיצא מדרגתו מתחת שעולה למעלה מדרגתו, והוא בחינת הציץ ונפגע, בחינות לא עבר, אך עס-בליה אפלו הציץ ומת הציץ ונפגע, שניהם הם בחינות צדיק, ועליהם גם-כן נאמר: צדיקים ילכו כם, רק שלא נכנסו ויצאו בשלום כמו רבי עקיבא. ויש מי שמתקרב להצדיק ומקצין בנפשות וכופר בכל, חס ושלום, והוא נקרא רשע, וזה בחינות אחר. וזה בודאי טיבא היתה בלבו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ענין טז) על אחר, ועל-כן בהכרח שימצא בהצדיק את שלו, שימצא דבר שקצין בנפשות על-ידו, ועל זה נאמר: ופושעים יבשלו כם, כי תרכ בהכרח שיהיה לו שני בחות אלו בל' וזה בחינת מלאך ה' צבאות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שם (ענין טז) על אחר: מאי חזא חזא מטי' דקא יחב וכו', אחר שמע מנה וכו'. רבי עקיבא דרש: ה' צבאות שמו, אות הוא בצבא שלו. ועל-כן צריך תרכ, שיהיה לו שני בחינות אלו: בחינות מלאך, היינו מט'ט, ובחינות ה' צבאות, והיו: דומה למלאך ה' צבאות. ואזי אפשר להזכרם, ונתקרב אליו לקצין בנפשות על-ידי בחינות מלאך, כמו אחר שקצין בנפשות על-ידי שראה מט'ט, שהוא מלאך, שהוא יושב וכו', שעל-ידיה טעה ואמר שהוא רשות בפני עצמו, חס ושלום, בל' או לזכור ויצא בשלום, על-ידי בחינות ה' צבאות, כמו רבי עקיבא, כי כל צדיק צריך שיהיה למן בתורה וחסיד במעשים טובים, כי אם אינו למן, אמרו רבותינו זכרונם לברכה: ולא עס-הארץ חסיד, ולמן כלכר בודאי אינו כלום, כי אפשר להיות למן ורשע גמור, ו"לא זכה, נעשה לו סם מות", על-כן צריך שיהיה למן וחסיד. וישתי בחינות אלו הם בחינות מלאך ה' צבאות, כי מה שהוא למן בתורה הוא בחינת מלאך, שהוא מט'ט, כמו שכתוב (מסעי' מסע ל, דף ד'): ויאמר אלקים יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים - דא מט'ט, שהוא בחינות משנה, המבדיל ומפרש בין מין דבין וכו' מין מסאכין, בין טמא לטהור, אסור ומותר וכו'. וצריך להדמות לקונו, להיות חסיד במעשים טובים, וזה בחינות ה' צבאות. אך מי שמועה וסובר שבחינות למן לבר הוא העקר, הוא בחינות אחר שקצין בנפשות, על-ידי ששבר שמלאך מט'ט בעצמו הוא רשות, חס ושלום, אך באמת מט'ט בעצמו כלי תקדוש-ברוך-הוא אינו כלום, ואין לו שום רשות - כך התורה בלא מעשים טובים, אינה כלום, אדרבה, לא זכה וכו'

הכל פה, שמש יוצאים הנפשות, ועל-ידיה יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, על-ידי שמתגלגל לחוכן נפש מכסופין רעים; ויש רשעים, שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, על-ידי שמתגלגל לחוכן נפש מכסופין טובים. ולפעמים הצדיק מתקן הנפש רעה שמתגלגל אליו, וכן הרשע מקלקל הנפש קדושה שמתגלגל בחוכו, אך בתחלה, בעת שמגיע הנפש, על זה אמר הכתוב: יש צדיקים שמגיע וכו', כי בודאי נופלים לו הרהורי עברה בעת שמגיע אליו נפש רעה מכסופין רעים, אך אחר-כך אפשר שתחטא, ואפשר שהוא יתקן הנפש. וכן יש רשעים שמגיע וכו', שנפלים לו בודאי הרהורי חשוכה, בעת שהגיע אליו נפש קדושה מכסופין קדושים, אך אחר-כך אפשר שהוא יקלקל הנפש הקדושה, או שתחזירו למוכב: וזה סוד נפילת אפים, שנקנתו להעלות הנפש בבחינות העלמות מין נוקבין ולעשות יחוד, כי על-ידי הכסופין וההשתוקקות, שזה בחינות העלמות מין נוקבין, כידוע, מזה בעצמו נעשה נפש, ונתעלה ונעשה יחוד וזוג כנ"ל: על-ידי הכסופין נעשין הנפשות, שהם בחינות נקדות, ונודונו הנפשות וכו'. וזה בחינות וזוג והצטרפותן של הנקדות, שהם בחינות וזוגי הנפשות. ועל-ידי הנקדות נודונו ונצטרפו האותיות, זה בחינות וזוגי הגופות. וזה שכתוב (בסדר כז): לא הביט און בעיניו, על דרך שדרשו רבותינו זכרונם לברכה: מחשבה רעה אין הקדוש-ברוך הוא מצרפה למעשה (קדושין כ. ג' ע"י ירושלמי סנה פ"א), והוה: לא הביט און - ראשית-בית: וי אברהם נפש (כצ"ח כ), שהוא בחינות השתוקקות וכסופין כנ"ל, הינו שהשתוקקות וכסופין רעים אין הקדוש-ברוך הוא מצרפה, וזה: לא הביט און בעיניו. וזה שכתוב (חל"ה כח): רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע וישעם, הינו שצדיקין שני הבחינות, רצון ורבור, כנ"ל. כי הרצון, שהוא הכסופין, פועל שנעשה הנפש בכה, ועל-ידי הרבור יוצא הנפש מבח אל הפעל, ואז נעשה בקשתו, על-ידי שמצידי האותיות לטוב וכו' וכנ"ל. והוה: רצון יראיו יעשה, כי על-ידי הרצון, שהוא הכסופין, נעשה הנפש בכה, ואז נעשה בקשתו ורצונו בכה, בחינות: רצון יראיו יעשה, ואחר-כך: ואת שועתם, שמרברים בפתח ההשתוקקות והרצון והכסופין שלהם, על-ידיה: ישמע וישעם, כי על-ידי הרבור נגמר הנפש ויוצא מבח אל הפעל, ואז נצטרפו האותיות, ונעשים כלי לקבל טוב, ונתמלא בקשתו בפעל כנ"ל, כי כפי הנפש שעושה בכה או בפעל, כן נעשין נקדות להאותיות, וכן נצטרפין האותיות, וכך הם פועלים ועושים בקשתו ורצונו כנ"ל: שך לעיל. למה שכתוב שם, שלמרון כלבר בודאי אינו כלום וכו', ומי שמועה וסובר, חס ושלום, שלמרון לבר הוא העקר, הוא בחינות אחר שקצין בנטיעות, כי יכול להיות למרון ורשע גמור וכו', כמבאר לעיל. וכן אפלו הצדיק לפעמים כשנזכר

וכו'. ומתמת שני הבחינות אלו שצריך להיות להצדיק, למרון וחסיד, והם בחינות מלאך ה' צבאות, על-ידיה נמצא בהצדיק שני כחות שיש להתורה: סם חיים וסם מות, ואפשר להסתמך אליו למצא בו דבר שקצין בנטיעות או לבס ולצאת בשלום: והוה: אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, הינו שהוא למרון בתורה ועובר את ה', ועל-ידיה הוא מציד אותיות התורה לטוב, אזי: תורה יבקשו מפיהו, שאותיות התורה מבקשין לקבל נקדות ולהצמיד מפיו, הינו על-ידי שפיו ירברר ההשתוקקות והכסופין רקדשה שלו, שעל-ידיה נגמדין ויוצאין הנפשות, ונעשין נקדות להאותיות, ונצטרפו ונעשין כלי לקבל טוב, כי על-ידי הנקדות נודונו ונצטרפו האותיות כנ"ל:

וזה שכתוב: תורי וזה נעשה לך עם נקדות הכסף. כי זהב הוא בחינות וזוג, כמו שכתוב (איוב לו): מצפון זהב יאתה, ואחזקתא דזוגא מסמרא דשמאלא, שהוא צפון (נודר ויטב דף קסו). והוה: תורי וזה נעשה לך, שאותיות התורה נודונו ונצטרפין על-ידי נקדות הכסף, כי וזוג והצטרפותן של האותיות היא על-ידי הנקדות, שנעשים מהכסופין וההשתוקקות, שעל-ידים נתהוה הנפשות, שהם בחינות נקדות, כי על-ידי הכסופין נעשה וזוג, כי על-ידי מה שהוא נכסף אל הרבר נעשה נפש, ועל-ידי מה שהוא נכסף לרבר, חוזר הרבר וכסף אליו, ומה נתהוה נסכין נפש, והנפשות מודונו, ואחר-כך באים לבחינות עבוד ולדה. והוה ענין הכתוב בזר הקדוש (דף ד' ע"ה): תאבותה רנוקבא עבר נפש נוקבא, ותאבותה ררבר עבר נפש דכר. כי מה שהוא נכסף הוא בחינות תאבותה רנוקבא, והוא עבר נפש נוקבא, ומה שהרבר חוזר ונכסף אליו, הוא בחינות תאבותה ררבר, ועבר נפש דכר, ואחר-כך באים לבחינות עבוד ולדה, כמו שכתוב בזר שם. וזה בחינות גלגלי הנפשות, כי הרבור, שמשם יוצאים הנפשות, נעשה על-ידי חתך האותיות באויר, כי המוצאות מכים זה בזה, וחותכים האותיות באויר, והאוויר מכים זה בזה, עד שמגיעין לאון השומע. ועל-ידי חתך האותיות באויר נעשה הרבור, שמשם יוצאין הנפשות, כי האויר הוא החיות של כל דבר, וכלי אויר אי אפשר להיות, והוא בחינות הנפש, והנפשות יוצאים ומתגלגלים:

וכלל הרבר, שמאר יקר הכסופין וההשתוקקות לרבר שבקדשה, כי על-ידים נתהוה נפש, ונגמר על-ידי הרבור כנ"ל, ויוצא ומתגלגל. ולפעמים מתגלגל וכל הנפש רקדשה לתוך הרשע, ונפלים לו הרהורי חשוכה, וחוכל להחזירו למטב, וכן להפך, כמה רעות גורמים הכסופין לרבר רע, חס ושלום, כי הנפש שנתהוה על-ידי כסופין רעים, מתגלגל לפעמים לתוך הצדיק, וחוכל להחטא, חס ושלום. וזה בחינות (כחל"ה ח): יש הכל אשר נעשה על הארץ וכו'. הכל הוא בחינות

לרמו שבשבת נשלם ומאידה הצדקה בנזכר לעיל: שמש בשבת
צדקה לעניים, כי עליירי שבת, שהוא בחינות אמונה, נשלם
ומאידה הצדקה, ועלידיהם נתמלאו הברכות שהיו חסרים. כי
אמונה הוא מקור הברכות, כמו שכתוב (משלי כח): איש אמונות
רב ברכות, וכן שבת נאמר בו: כי היא מקור הברכה (בחסד
לכח דודי), וזה שכתוב (חזקוני סה): צדק לפניו יהלך וכו', כי יש
דרכים רחבים, שהם דרך הכבושה לדבים, וכן יש שבילים,
וזה הדרך והשביל נמשך לכאן, וזה - לכאן. ולכל דרך ושביל
יש כנגדו בגלגלים דרך ושביל. וכן בין דרך לדרך גדל כאן
עשבים, כן יש גם כן נגד כל עשב ועשב בוכב שהוא כנגדו,
שהעשב גדל מבחו, כמו שאמרו רבותינו וזרונים לברכה (סד
בראשית פ' י'): אין לך כל עשב ועשב שאין לו בוכב וכו'. ולפעמים,
כשאדם יש לו עובד וצער בדרך, הוא מחמם שבעד המקום
הזה יש שם עובד כהבוכב, שאינו מאיר בשלמות, ועל-כן
התקנה לזה לתן צדקה קדם שיצא לדרך, במה שכתוב: צדק
לפניו יהלך וישם לדרך וכו', כי עלידי הצדקה יאיר הבוכב,
כי עלידי צדקה מאירין הגלגלים כנ"ל, ועל-כן, עלידי הצדקה
שנותן, יבטל עובדו שיש לו בדרך, שנמשך מהעובד שיש
בהגלגלים והבוכבים כנ"ל. וזה שאמרו רבותינו וזרונים לברכה
(הירוש' פ'): בוכב אחד יש, שמתקנה את הפניות, הינו כשהפניה
מגיעה תחת אותו בוכב, אזי הפניה תועה בדרך, מחמת שה
הבוכב אינו מאיר בשלמות: שמש הוא בחינות ברית, ועלידי
פנים הברית אין לנו מאור השמש, כי אם מראה חמה. ועבדים
נקראים צל, כמו שכתוב (ישעי' יח): הוי ארץ צלצל כנפים, והם
מכסים אור השמש, וזהו בחינות צלצל כנפים, מלשון: ולא
יבנה עוד מוֹרֵד. וזהו בחינות: מראה חמה עסקה מן הצל, כי
אף שישאל עקר, על כל זה העבדים מכסים עליהם, כאלו
כל העולם שלהם, ומכסים העולם בדרך המכוע. כי באמת
הקדוש ברוך הוא מנהיג העולם, והם מכסים הנהגת השם
ותכבדו כאלו מתנהג, חס ושלום, עלידי הבוכבים ומגלות
בעצמן. אך לעתיד לבוא יעזיר אותם, ואז יקיים סר צלם,
ואז יתגלה אור השמש, בבחינות: ורחה לכם יראי שמי שמש,
הינו שיתגלה אור השמש. וזהו: ומראה כנפיה, הינו בחינות:
ולא יכנה עוד מוֹרֵד. ואז יקיים: עד אשית אוֹכֵדִי הרום לרגלי, ו
הינו שהם יהיו למטה, לא כמו שהיו מקדים מראה חמה עסקה.
באברהם נאמר: ביום, שהוא בחינת שמש, עלידי שמש
ונתגלה הברית. התפלה נקראת בחינת רגל: כל זה הענין
שמענו תחלה בלי באור וקשר, ובכך מבארים הדברים היטב
בהתורה "אית לן בידא" הנ"ל: "בברא דאוי" ו"דיתא דתבירא"
לא זכינו לשמש עליהם תורה, אבל מקלל דבריו שמעתי,
שרצונו לגלות תורות על כל המאמרים הנאמרים שם. וגם
גלה דעתו, שרצונו היה לגלות תורה גם על כל המעשה
הנאמר שם בענין הקבי דבי אתונא בתחלה ובסוף, איד התנהג
רבי יהושע בן חנניה עמם, איד בא אליהם וכו', ואיד התנהג

עמם

בשנפול ממורנתו, בידע שאי אפשר לעמוד תמיד בקביעות
על מדרגה אחת, אז, בעת שנפול ממורנתו, אם ירצה להחזיק
עצמו במורנת למדן שישאר לו, הוא לא טוב, רק צריך להחזיק
עצמו ביראת-שמים מה שיש לו עדין מהרשימו שישאר לו.
עני בחקונים, ס"ט דף קב: אמר לה: כי ביום אכלך ממנו
כתיב: אמר לה: בהוא יומא הציץ ומת. אמר רבי שמעון:
בגין דא כתיב: יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים
וכו', עני שם והבן: שלמות כל הדברים היא האמונה,
ובלתי האמונה כל הדברים חסרים, כמו שאמרו רבותינו וזרונים
לברכה (בבב' ע) לענין צדקה: הנותן פרוטה לפני מתבדר בשש,
והמפסיד - באחא-עשרה. ובין בנותן צדקה ובין במפסיד העני
הנזיל חסר אחת, כי ראוי להיות שבע ושמים-עשרה, כנגד
שבעה בוכבי לבת וכנגד שנים-עשר מגלות, כי צדקה הוא
בחינות גלגלים, כמו שאמרו רבותינו וזרונים לברכה (סב סא):
כי בגלל הדבר הזה יברך - גלגל הוא שחזור בעולם. וכמו
שהגלגל יש לו שתי תנועות, אחת תנועה הסבבית ממערב
למזרח, ואחת תנועה ההכרחית ממזרח למערב, מה שהגלגל
היומי חוזר ומתגלגל ממזרח למערב, ומכרית עמו כל הגלגלים
- כן לענין צדקה אמרו רבותינו וזרונים לברכה: יותר ממה
שבעל-הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל-הבית,
שהו בחינות שני תנועות, ממערב למזרח וממזרח למערב, והינו
מהעני לבעל-הבית ומבעל-הבית להעני (ובבב' אר' ל' בלשון יל', כי
כל השפע והברכות באים עלידי הגלגלים, כי עלידי מנהיג
הקדוש ברוך הוא העולם, בידע. ועל-כן היה ראוי שיהיו הברכות
האמורים אצל צדקה שבע ושמים-עשרה, כנגד הגלגלים. אך
כזה הורו לנו רבותינו וזרונים לברכה, שהצדקה חסרה ואין
לה שלמות, ועדין חסר אחת, הן בנותן והן במפסיד, הינו שהחסר
האמונה, שבעל-העדה הצדקה חסרה עדין, ועלידי האמונה נשלם
ומאידה בחינות הצדקה. וזה שכתוב: והאמין בה' ויחשבה לו
צדקה, שעלידי האמונה נחשבת הצדקה, כי כלתי האמונה
היא חסרה. וזה שאמרו רבותינו וזרונים לברכה: שמש בשבת
צדקה לעניים, כי שבת הוא בחינות אמונה, כי שבת הוא
מערך על יחדו ועל חדוש העולם, כמוכב בספרים. ועלידי
אמונה, שהוא בחינות שבת, מאידה הצדקה. וזה: שמש בשבת
צדקה. שמש, לשון אור. הינו שבשבת, שהוא בחינות אמונה,
מאידה הצדקה כנ"ל. וכן התורה, גם כן חסרה בלי אמונה,
ועל-כן אמרו רבותינו וזרונים לברכה (סב סד): בא דוד והעמידן
על אחרי-עשר, בא ישעיה והעמידן על שש. נמצא, שחסר
גם כן אחד מן המין, מכון ממש כמו שאמרו אצל צדקה, שש
ואחח-עשרה, כי התורה חסרה בלי אמונה, וזה שאמרו: עד
שכא חקוק והעמידן על אחת: וצדיק באמונתו יחיה, כי עלידי
האמונה נשלם החסרה. וזה בנות התנא, שהתחיל במשנה:
יצאות השבת שמים שהן ארבע. ביצד העני וכו', פשט העני
את ידו לפנים, שבתחלת שבת התחיל חכך במצות צדקה,

עמקם אחר־כך. ודבר עמי קצת מענין המעשה הזאת הנאמר שם בגמרא בענין זה, והכתיב שיש לו חרשי־תורה על כל זה,

אך בעונותינו הרבים בא השמש בצדדים, ולא זכינו לשמע כי אם מה שנרפס, תהלה לאל חי:

הפעם נזרה את ה' בגילה ברנה, אשר זכינו לסים סבי רבי אתונא, דברים הסתומים וחתומים כאלף עוקאין אין חכמה ואין תבונה, וגם אם יאמר החכם לרעת לא יוכל למצא נלעג לשון אין בינה, נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עינא, מה ארדר והוא אמר ועשה אונים לתורה הצפונה, עתה בפינו פרושות אל ה' בבקשה ותפלה ותחנון: ה' יגמר בעדנו להרפים יתר המאמרים הנודאים, אשר גלה בהם דרכי עבודתו ויתברך בדרכים נפלאים, עמודי שש מוסרים על ארני פז על כל פסוקי תנ"ך ועל כל דברי התנאים ואמוראים, גלילי וזה בתרשיש מסלאים, מפנינים יקרים ומפז מסלאים, בכותם נוכח ללמד וללמד לשמר ולעשות ולקיים את כל דברי תורתך אשר קבלנו מפי ארון כל הנביאים, ויקים במהרה כימינו ועלו כהר ציון מושיעים אמן בן יהי רצון:

לב לשון רבנו וברנו לברכה

ארני שפתי תפתח (תהלים נא), והוא בחינת רקורין של חתנה, כי כל זמן שלא נתונה לווי, היא אתקריאת נער כלא ה' (וזה בא דף לז), גימטריא ש"ך רינים, ובר אתקנת לווי אתקריאת נערה כה"א, שנמתקין הרינין עלידי ה' אלפין של אהיה שבבינה, במובא ב"פריעץ־חיים", שער עמידה. נמצא הפלה עדין בבחינות נער, בבחינות ש"ך רינים, וצריך להמתיקה ולתקנה. וזה נעשה עלידי רקורין. כי תגלין הם בבחינות נצח והוד, והם נתנשאים עלידי הלב, הינו עלידי שמחת הלב, כנראה בחוש שעלידי שמחת הלב מרקורין, כמו שכתוב גבי יעקב (בראשית כז): וישא יעקב את רגליו, ופרש רש"י: לבו נשא את רגליו. ולב הוא בינה, כמו שכתוב: בינה לבא, וזה הלב מבין, עליבן צריך לכוון ברקורין [להמשיך] האלפין שבלב עלידי הרגלין להפלה, שהיא בחינת ה"א (ומש) פעמים דין, גימטריא ש"ך, גימטריא נער. ועלידי אור הלב שנמשך לה, נעשית נערה כה"א, ונעשית ה' פעמים "ארני". וזה בחינת: ארני שפתי תפתח, שעלידי השפתים, שהם נצח והוד, נפתח ונמתק הפלה בבחינת זיוג, ונעשית בחינת ארני, שהיא נערה, שהיא ראיה לווי. וזה דאיתא במדרש (בראשית כ' ע'): כשנשא יעקב את לאה, כשעה שהיו מרקורין היו מזמירין היא לא, לרמוז ליעקב הא לאה. הינו כי לאה היא עלמא דאחפסאי (וזה דף קט), שהוא בחינת לב, כמו שכתוב (תהלים קט): כלבי צפנתי אמרתך, ומשם המתוק של הרינים, כשממשיכין ה"א מהלב. וזה: הא לאה, שצריך להמשיך מלאה האלפין, כדי להמתיק ולתקן את הפלה. גם היו אמרים, שהפלה שמה לאה, שעלידי בחינות עצמה נמתקת:

לב לשון רבנו וברנו לברכה

מי האיש החפץ חיים, אהב ימים לראות טוב: (תהלים לד)

א הבלל הוא, שצריך לבקש שלום, שהיה שלום בין ישראל, ושהיה שלום לכל אדם במדותיו, הינו שלא יהיה מתלק במדותיו ובמאדעותיו, שלא יהא לו חלוק בין בטיבו בין

בעקו, תמיד ימצא בו השם יתברך, הינו (שם נ): בה' אהלל דבר, באלקים אהלל דבר. ועלידי מה ימצא השם יתברך בין בטיבו בין בעקו עלידי התורה הנקראת שלום, כמה דאת אמר (שם נ): וכל נתיבותיה שלום; ועלידי צדיקים, שנקראו גם־כן ברית שלום. ומתחת זה יכול לאהב את השלום בכל מקום, הן בטיבו וכו', ויכול להיות שלום בין ישראל, ולאהב זה את זה: ב וצריך לדעת, שמלא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מזה, ואיתו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. ואפלו מי שעוסק במשאיות ובעבוד"ם, לא יכול להתנצל ולומר: אי אפשר לעבד את השם יתברך מחמת עקבות וגשיות, שנופל תמיד עליו מחמת העסק שעוסק תמיד עמקם, כי כבר גלו לנו חכמינו וברונם לברכה, שבכל דברים גשמיים ובכל לשונות העבוד"ם יכול למצא בהם אלקות, כי בלא אלקות אין להם שום חיות וקיום כלל, כמו שכתוב (נחמה כ): ואתה מחיה את כלם. לבר שהחיות ואלקות הזה שם בצמצום גדול וכמעט, רק ברי חיינו להחיותו ולא יותר, כי הקדוש־ברוך־הוא צמצם את אלקותו בצמצומים רבים ושונים, מראשית המעשה עד נקדת המרקו של עולם הגשמי, ששם מרור הקלפות, ובכל מה שמשתלשל יותר ומתצמצם יותר למטה, אלקותו מלבש שם במלבושים רבים יותר. וזה שגלו חכמינו וברונם לברכה ופתחו לנו פתח, שהמשכיל ידע ויבין, שבכל הדברים גשמיים יש אלקותו וחיותו, כמו שאמרו חכמינו וברונם לברכה (נחמה לד): טט בבחפי שמים, פת באפריקי שמים; להודיע שבכל לשונות העבוד"ם יש שם אלקותו המתיה אותה. וזה שמביא בירושלמי (הענין פ"א): אם יאמר לך אדם היכן אלקך, תאמר לו: בדרך גדול שבדומי, שנאמר: אלי קרא משעיר. נמצא, שזה האדם ששאל היכן אלקך, בודאי הוא משקע במרוד הקלפות, כי הוציא את עצמו מן הבלל וכפר בעקו, שאמר: היכן אלקך, ונדמה לו שבמקומו אין שם אלקים. כן תאמר לו: אפלו במקומך, שאתה משקע במרוד הקלפות, גם־כן שם תוכל למצא אלקותו, כי הוא מתיה את הבל, כמו שכתוב: ואתה מתיה את כלם; ומשם אתה יכול לדבק את עצמך בו ויתברך ולשוב אליו בחשוכה שלמה, כי לא רחוקה היא ממך, אלא

ואזי נשארו אוהיות התורה בולטין; וכשנפשטין מהלבושים הנשמיים, הינו מלשונות העב"ם, הינו ממדות רעות, הינו מימי רע, אזי מקבלין אלו אוהיות התורה אור רב יותר ממה שהיו מקבלין מתחלה, כי מתחלה לא היו מקבלין אלא כרי חיות הראוי לאותו מקום, כרי שלא להשפיע יותר מהראוי להם, כמו שכתוב בכתבי האר"י: ער ולא ידע בין אורו הקן לברוך מרדכי; הינו שמשפיע שפע להקלפות כרי חיותו ולא יותר. (עין כ"ד ע"ג ח"ט) בכונות פורים, פרק ו, מבאר שם, שצריכין להמשיך חיות להתרשף הנקלמות בתוך הקלפות, אבל צריכין להמשיך החיות בצמצום גדול, שהיו סור כונות השכרות של פורים, (עין שם). אבל בשנפשטין האוהיות מהקלפות, אזי מקבלין אור רב מלעלא, וזהו: עשי רבדו לשמע בקול רבדו; כשעושין וכו' לתורה, שהיה מתחלה מפורין ומפורין בלשונות העב"ם וכמדות רעות ובימי רע, אזי: לשמע בקול רבדו; וכו' למשמע קלן מלעלא, הינו שהדבר, הינו התורה, מקבלין אור רב מלעלא, וזה שמייעת התורה. וזה בחיות נעשה ונשמע, שמתחלה עושין וכו' לאוהיות התורה, שהיה אוהיות בולטות ומצטרפות (ע"ה) ואחר כך: נשמע - וכן למשמע קלן מלעלא, הינו שאוהיות התורה מקבלין חיות ואור רב יותר ממה שקבלו מתחלה, כשהיו מלכשין בלשונות הגויים ובימי רע:

ר וזה ידוע, שהתורה, הינו המדות, הינו הימים, שורה בהם אהבתו ותפודו שמו, כמו שכתוב בזה הקדוש (כלל דף קמא: בראשית דף טז): יומם יצוה ה' חסדו; שהחסד, הינו האהבה, כמו שכתוב (דברים לא): אהבת עולם אהבתך [על בן משפחתך חסד] וכו', הוא יומא ראול עם בלדו יומין, הינו המדות. כי המדות הם צמצומים לאלקותו, כרי שנוכל להשיג אותו על-ידי מדותיו, כמו שכתוב בזה הקדוש (י"ב כ"ד דף ט"ז): בגין רישתמדרעין לה; כי בלא מדותיו אי אפשר להשיג אותו. ומחמת האהבה שאהב את ישראל, ורצה שירבקו בו ויאהבו אותו עמו מזה העולם הנשמי, הלביש את אלקותו במדות התורה. וזה בחיותו של תר"ג מצווה, כי השם ותפודו שער ברעותו, שעל-ידי המצוה הזאת נוכל להשיג אותו, ועל-ידי צמצם את אלקותו דוקא באלו התר"ג מצוות. למשל, ששער ברעותו מצוות הפלין, שהמצוה הזאת צריך להיות כך, הינו ארבע פרשיות וארבע בתים של עור כתובים ורצועות של עור, כי כך שער ברעותו, שעל-ידי הצמצום הזה נוכל להשיג אותו ולעבור, ולכן לא צוה שיהיה ארבע בתים של כסף וזהב, כי בן שער ומדר על-ידי אהבתו. נמצא, שעל-ידי אהבתו שאהב את ישראל, הלביש את עצמו במדות התורה. נמצא, שכל מרה ומרה יש שם אהבה, שהקדוש ברוך הוא אוהב את עצמו עם ישראל. נמצא, מי שמפשיט את התורה מלבוש הקלפות על-ידי כפית היצר, אזי הוא מקרב אל השלום, כמו שכתוב: וכל

שכמקומך שם רבו הלבושים. וכל מה שאדם הולך ממדרגה למדרגה, הוא מתקרב יותר אל השם ותפודו, ויכול לידע את השם ותפודו בהכנה יתרה, כי כל מה שהמדרגה יותר עליונה, נתמעטו הלבושים ונתמעט הצמצום, ואז הוא מקרב יותר אל השם ותפודו, ויכול לאהב את עצמו עם השם ותפודו באהבה יתרה:

ג וזהו יש שני מיני ימים: ימי טוב וימי רע, כמו שכתוב (קדוש 1): כיום מוכה היה בטוב, וכיום רעה ראה. הינו, שצריך לאדם להסתכל שם היטב היטב, פנודא ימצא שם ימי טוב, הינו תורה. והימים נקראים מדות, כמו שכתוב (חלום טז): ומדת ימי; והמדות הם התורה, כי אוהיותה בלה הם מדותיו של הקדוש ברוך הוא, כי התורה מרבית מאהבה ויראה ושאר המדות, ובה כרא הקדוש ברוך הוא עלמין, כמו שכתוב (מסל ח): ואהיה אצלו אמן; אל תכירי אמן, אלא אמן (כ"ד פ"א, ודף שט"ז דף ט"ז). ואוהיות התורה הם המדות, את כל דבר ודבר, אלא כל מה שהמדרגה היא למטה, שם הם אוהיות התורה בצמצום יותר ממה שהיו במדרגה יותר עליונה, ואינם מאירים כל כך כמו למעלה במדרגה עליונה, כרי שלא להשפיע אור ותיותה יותר מהראוי. נמצא, אפלו במדות הקלפות, הינו בימי רע, שהם מדות רעות ולשונות עב"ם, שם יכולין למצא אוהיות התורה. אבל מחמת רבוי הלבושים וגרל הצמצום אינם נקראים אוהיות התורה, הינו ימי טוב, על-ידי ימי רע ותתשך השורה עליהם, אבל מי שבופה את יצרו הרע, הינו הימי רע, הינו המדות רעות, אזי הרע נתבלבל לגמרי נגר ימי הטוב שבהם, אזי אוהיות בולטות ונתקראים ומאירים ביותר, כי מתחלה לא היו מאירין כל כך, כי לא קבלו אור מלעלא, כרי שלא יקבלו הימי רע יותר מכרי חיותו, ועכשו שנתבטל הרע ונשארו אוהיות התורה לבד, אזי מקבלין אור רב מלעלא: נמצא, זה שבופה את יצרו, הינו שבופה את ימי רע, כשהוא מרבר עם העב"ם או שרואה מדותיהם, אזי תכף הרע ששוכן על הטוב, הינו אוהיות התורה, נתבטל ונפול, ואוהיות התורה בולטין, אזי הוא ירע התורה שבאותו הרבר: וזה שכתוב בזה הקדוש (י"ד דף ט"ז): פרכו ה' מלאכיו נבדרי כח עשי רבדו; אלן אנון רמתנברין על יצרהון, אנון רמין למלאכין ממש. עשי רבדו - רעברין להאי רבדו; לשמע בקול רבדו - אנון וכן למשמע קלן מלעלא. כי התורה נקראת רבדו, כמו שכתוב (חלום טז): רבדו צוה לאלה רדו, וכל מה שאוהיות התורה נתצמצם ונתלבשים בצמצומים ובלבושים יתרים, התורה הוא בהעלם ובאחכסא יותר, ומי שמשפיש את האוהיות התורה מהלבושים, הוא רומה כמי שבופה את התורה. למשל, אוהיות התורה, שהיו מפורין ומפורין בלשונות העב"ם, ולא היה שום אדם ירע מהם מחמת הימי רע שהחשיך עליהם והלביש אותם, וכשבא זה האדם, שהוא רומה למלאך ה' צבאות, על-ידי שבופה את יצרו, הינו הימי רע, אזי הרע, הינו לשונות העב"ם, נכפפין ונתבטלין כנגדו,

לכרבה: מה שעשתה חכמה עברה לראשה, עשתה ענוה עקב לסלותא (מדרש רבה שיר השירים, הכא בחופפות יבמות קנ: ד"ה הסוללים), נמצא, שהמדרגה הפחותה של עולם התורה, הוא בחינת דעת העולם העשיה שתחתיו. נמצא, שלש אדם שאהבתו שיש לו עם השם יתברך במרוחיו ובזמן, הוא בחינות אהבה שברצת שלמעלה מהזמן להארם שהוא במדרגה פחותה ממנו:

וזה שאמרו רבותינו וזרונם לכרבה (מ"ק י:): כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו – אם תרב דומה למלאך ה' צבאות; הינו שבפיה את יצרו, איז הוא דומה למלאך ה' צבאות, כמו שכתוב בזה: ברכו ה' מלאכיו גברי כח – אלן אנון דמתגברין על יצירהו וכו'. כי על ידיה שבפיה את יצרו, איז אותיות התורה בולטין ומצטרפין, איז הוא בחינות געשה וגשמע, כי עושה וזונה אותיות התורה, וזונה למשמע קול התורה מלעלא. בודאי מנה תרב תורה יבקשו מפיהו, כי בודאי יודע הוא את התורה, אפלו מדרגים גשמיים הוא מלקט אותיות התורה. וזה: כי שפתי כהן ישמרו דעת. כהן הוא בחינות חסד. ישמרו דעת – הינו שיתגלה עלידי תרב הזה האהבה שברצת, שהוא לפי מדרגת אהבה שהוא למעלה מהזמן, שהוא: יום אחד יודע לה' וכו'.

ו ייבול כל אדם למעם מעם אור האהבה שברצת, כל אחר לפי בחינתו, אפלו עקשו בתוך הימים, הינו בשקשור את לבו לדעתו. כי כל אחד מישראל יודע שיש אלקים בכלל, אבל הרשעים הם בראשות לבן (בראשה רבה נ"ט) והמדות והימים הם נבליין בלב, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לכרבה (וידור החמה דף קכב: ע"י סתירהו י"ז): רחמנא לבא בעי; ובלבד שיבין את לבו לשמים (ברכות ה:), כי עקרון של המדות הוא הלב. נמצא, בשקשור את לבו לדעתו, שיודע שיש אללים יודע בכלל שמלא כל הארץ כבודו, ויודע בידעות התורה, ובשבופה את לבו לדעתו היה, הינו שלבו בראשותו, איז נבליין גם כן המדות שלבו לדעתו, ואיז מקבלין המדות אור האהבה שברצת, ורואה ומשיג אור הגנוז לפי בחינתו, הינו שהצדיקים והתורה שהיה גנוז וצפון עד עתה ממנו, בשבופה את לבו לדעתו, איז מקבל הלב, שהוא שרש לכל המדות, ומקבל אור האהבה שברצת, הוא האהבה שהיה כח בן הקדוש ברוך הוא לישראל קדם הבריאה: וזה: מי האיש החפץ חיים – חפץ הוא בחינת לב, שהחפץ הוא בלב; חיים הוא בחינת דעת, כמו שכתוב (מס' י"ז): מקור חיים שכל בעליו. הינו בשקשור את הלב להדעת, שלבו בראשותו, שבופה את יצרו, איז לפי בחינתו אהב ימים – הוא ממשיך את האהבה מדעת לחוד הימים ולחוד המדות. לראות טוב – רואה ומשיג את האור בי טוב וגנוז, שמשיג האור, הינו התורה הגנוז והצדיקים הגנוזים: [ושמעת] בשמו שאמר, שבתורה הוא כלולים הפנוות של לולב, ולא זכיתי לשמע באור הענין, אך עינתי ומצאתי

וכל נתיבותיה שלום: והתורה יש בה שני בחינות: בחינות גולה ובחינות נסתר, והנסתר הזה הוא אוריתא דעתיקא סתימא דעתיקא לאתגליא לעתיד לבוא. ואז, שיתגלה התורה הזאת דעתיקא סתימא, איז יהיה השלום גפלא בעולם, כמו שכתוב (ישעיה י"א): וגר זאב עם כבש, וגמר עם גדי וכו', לא ידעו ולא ישחיתו ככל הר קדש, כי מלאה הארץ דעה את ה'; כי איז יתגלה האהבה שברצתו:

ה בי יש שני מיני אהבות: אחת, שהיא אהבה שבמיים, כמו שמוכא לעיל: יומם יצוה ה' חסדו, יומא דאזל עם בלו יומין; שכל יום, הינו שכל מדה ומדה, יש שם אהבתו של השם יתברך עם ישראל, וזה שבפעל. יש אהבה שהוא בכת, הינו האהבה שהיה בין ישראל לאביהם שבשמים קדם הבריאה, שהיו ישראל ערין בדיעתו ובמחו. למשל: יש אהבה שהאב אהב את בנו, שכל אדם יכול להשיג זאת האהבה. והתקשרות והאהבה, שיש בין הבן ובין האב, כשערין הבן במח האב קדם ההולדה – זה התקשרות והאהבה אין אנו יכולין להשיג עכשו, כי אין משיגין עכשו כי אם בזמן ובמדות, ואהבה שברצתו ובמחו היא למעלה מהזמן והמדות, ואינו מלכש בשום לבוש. ולעתיד לבוא, שיתגלה אוריתא דעתיקא סתימא, ואז יתקיים מאמר חכמינו וזרונם לכרבה (תענית לא): עתידים צדיקים להראות באצבע, כמו שכתוב: זה ה' קיינו לו; כי אז יפוט הקדוש ברוך הוא את לבושי, וימלא הארץ דעה את ה' בפנים לים מכסים, ויתגלה האהבה שהיא ברצת, שהיא פנימיות התורה, הינו אלקות העוון בתוך התורה והמדות, כי עקשו הלבוש הזה הוא מכסה על אלקותו, הינו על פנימיות התורה, ובשיהגלה הפנימיות, הינו אלקותו, איז יתברך השלום, כמו שכתוב: לא ידעו ולא ישחיתו ככל הר קדש כי מלאה הארץ דעה – שיתגלה האהבה שברצת. וזהו (מס' י"ז): והיה יום אחד יודע לה' – שיתגלה האהבה, הנקרא יום, כמו שכתוב: יומם יצוה ה' חסדו; הינו התורה הפנימיות שריתה צפונה, כמו שכתוב (בראשית א'): וירא אלקים את האור כי טוב; ואמרו רבותינו וזרונם לכרבה (תענית ב'): כי טוב לגנו, כי אור התורה הזאת אין העולם בדאי להשתמש בה, והתורה נקרא טוב, שנאמר (מס' ח'): כי לקח טוב נתתי לכם (ע"י י"ח); ונקרא אור, כמו שכתוב (מס' י'): ותורה אור. יש גם כן צדיקים שהם צפונים ומסתרים, שאין העולם בדאי להשתמש בהם, וצדיק נקרא טוב, כמו שכתוב (ישעיה י'): אמרו צדיק כי טוב (תענית כ"ט); ונקרא אור, כמו שכתוב (ההלים י"ז): אור ודוע לצדיק, ובשיהגלו הצדיקים הצפונים והתורה הצפונה, איז יתגלה שלום רב בעולם, שיתחברו כל הפכים יחד, כמו שכתוב: וגר זאב עם כבש; כי אז יתגלה האהבה שברצת, הנקרא: יום אחד יודע לה'; הינו האהבה שברצת, אשר הוא לא יום ולא לילה, הינו שהאהבה הזאת היא למעלה מהזמן ולמעלה מהמדות:

ו ואפילו במדות עצמן, כל אחד לפי בחינתו הוא בחינת דעת לבחינה שתחתיה, כמו שאמרו חכמינו וזרונם

הינו כלל ישראל, וזהו: ואל עמו תביאנו:

ג ובחגיגה הזאת, הינו: ויוסף הוא השליט, הוא בחינת מלאפום, כמו שכתוב (בכל ספרי קבלה וטובא כספרי ציון בשער היקון הנספס): בריח - מרעבה ליסור, אשר הו"ה שלו בנקוד מלאפום, כי המלאפום הוא האותיות "מלא פום", להורות שכלי השפע, הינו הפה של הצדיק, הוא מלא מאלקות של השם יתברך. כי לכאורה קשה, למה אנו צדיקין לתפלה, והשם יתברך יודע מחשבות אכל מחמת שהרבור הוא כלי השפע, שבהם מקבלין השפע, כמו שכתוב (דברים א): ויכרך אחכם באשר רבר לכם; הינו לפי הרבור בן השפע; אם הרבור, הינו הכלי השפע, הוא בשלמות ובמלאות, אזי יכולין לקבל בהם רב שפע. והרבורים של הצדיק בוראי הוא בשלמות ובמלאות, לכן יכול להמשיך השפע לישראל, ועל-ידיה נקרא בחינת מלא פום, להורות שהפה שלו במלאות ובשלמות:

ד וכל אחד ואחד מישראל יש בו בחינת צדיק מושל, שהוא בחינת מלא פום, כמו שכתוב (ישעיה ס): ועמד (ישראל) בלם צדיקים, וזהו פרוש (תהלים קד): ישראל ממולותיו, הינו: מי מושל בי - צדיק. כי יש בכל אחד מישראל רבר יקר, שהוא בחינת נקרה, מה שאין בחברו, כמעשה ראב"י ואבא אבנא (תנאים א), שהשיבו לו: לא מצית למעבר בעברא ראבא אבנא וכו', ובחינה הזאת שיש בו יותר מחברו, הוא משפיע ומאיר ומעורר לב חברו, וחברו צריך לקבל התעוררות ובחינה הזאת ממנו, כמו שכתוב: ומקבלין רין מן רין. כי קרם מתורתה היה הממשלה ביד השם יתברך, ואחר מתורתה נתן הממשלה ליד כל ישראל, כל אחד לפי בחינתו. כי אותיות התורה הם התלבשות רצונו של השם יתברך, כי רצונו של השם יתברך שהמעות יהיו כך. למשל מצות תפלין, היה רצונו שיהיה בארבע פרשיות ובתים של עור, ולא של כסף, כי בן רצונו. נמצא, שרצונו מלבש בכל התורה, ועכשו, שהתורה מסודה בדיניו, גם הרצון של השם יתברך מסודה בדיניו, שאנו מושלין, כביכול, להיות רצונו כפי רצוננו, וזה בחינת: ישראל ממולותיו כנ"ל. וזהו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (דברים יא): רבות עשית אמה ה' אלני - קרם מתורתה; ואחר מתורתה: נפלאותיך ומחשבותיך אלינו, הינו שהכל בדיניו. וזהו (תהלים סא): אנכי ה' אלוקיך המעליך מארץ מצרים; הינו קרם מתורתה היה הכל אנכי, ואחר מתורתה: הרחב פיה ואמלאהו - זה בחינת מלאפום, שהוא בחינת: יוסף הוא השליט; הינו מי מושל בי, הינו שהשפע הוא לפי הרחבת הפה ולפי כלי הרבור, כל אחד לפי בחינתו:

ה ומלאפום, הינו בחינת: ויוסף הוא השליט, הוא בחינת נקרה עם ואו, כי בחינת יוסף נמשך מהקמה ובינה, כמו שכתוב (בראשית סא): אחרי הוריע אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמותי, הינו חקמה ובינה, ועל-ידיה נעשה יוסף הוא השליט. וחקמה היא בחינת נקרה, הינו יור, מעין, ובינה הוא נחל הנמשך מן המעין, ועל-שם המשכחות, הוא ואו, נקרא נחל הנמשך מן המעין, שהוא יור:

ומצאתי קצת. כי עקר הבונות של לולב הוא להמשיך כל החסדים עד התחת, להאירם אל המלכות. וצדיקין לנענע הנענועים כדי להמשיך אור משרש החסדים שברעת אל החסדים המתפשטים בגוף, להוסיף עליהם אור גרול משרשם שברעת וכו'. עין שם ב"פריעץ' חיים" בשער הלולב. וגם מבאר שם, שהבונה בענין הכתוב: יומם יצוה ה' חסדו; ולא אמר יום, אלא יומם, שהוא הולך עם בלם, עין שם. וכל זה מבאר בהתורה הנ"ל על-פי דרכו הנורא של רבנו ז"ל. כי מבאר שם, שעל-ידי כפית היצר וזכה לגלות האהבה, שהוא חסד, שהוא יומא ראול עם בלחו יומיו, רהינו שהאהבה, שהוא חסד, מלבש בכל המדות וכו'. ומבאר שם, שיש אהבה שברעת, שהיא למעלה מהזמן והמדות, ועל-ידי שמקשר לבו לרעתו, שלבו ברעותו וכו'. אזי מקבלין המדות אור האהבה שברעת וכו' כנ"ל. וכל זה הוא סוד בונות לולב הנ"ל, שהוא להמשיך הארה משרש החסדים שברעת, שהוא בחינת אהבה שברעת, לחוד החסדים שגוף, שהם בחינת בלליות המדות, ששכלם מלכשים חסדים, שהם בחינת אהבה כנ"ל. וכל זה כדי להאיר אל המלכות, שהוא האתרוג, הינו כדי לגלות מלכותו לכל באי עולם, הינו למצא אלקותו בכל לשונות העבדים ויכל הרברים גשמיים ובכל מרורי הקלפות כנ"ל, שכל זה הוא בחינות: ומלכותו בכל משלה. וכל זה נעשה על-ידי הצדיק שבופה יצרו, שהוא בחינת הלולב, שהוא בחינת צדיק, בדיע, בחינת: צדיק כחמר יפרח. כי בסכות אנו עוסקין לגלות מלכותו לכל באי עולם, ואפלו לכל השכנים לשונות העבדים, שזהו סוד השכנים פרים שמקריבין בשבילם בסכות. וזהו שאנו אומרים אחר נטילת לולב ותקפותיו: למען רעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים אין עור. וכל זה מבאר בהתורה הזאת, במבאר לעיל בפאריכות. וערין צדיקין עיונא רבא לבאר כל הבונות של לולב על-פי התורה הנ"ל באר היטב. וה' יאיר עינינו בתורתו, שגובה להבין דבריו ודמיונותיו הנוראים והנפלאים:

לד לשון רבנו זכרונם לברכה
ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל: (שמות ט)

א בתיב: חרפה שברה לבי (תהלים סב): הינו חרפות וביונות שוכרין לבו של אדם. ותתקון הוא על-ידי שמקשר את לבו להנקרה הישך ללבו בעת הזאת, ועל-ידיה נתפבל חרפה השורה על לבו:

ב כי הנה הכלל, שהממשלה ביד הצדיק לפעל פעלות כרצונו, כמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה (מסע קטן סז): צדיק מושל וכו'; מי מושל בי - צדיק. וזהו בחינת (בראשית סב): ויוסף הוא השליט; והוא שרש בלליות נשמות ישראל, והם הענפים שלו המקבלים ממנו. ועקר הממשלה - להאיר ולהתעורר לבם לעבודת השם יתברך, כמו שכתוב (דברים טז): שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו; הינו להאיר הארת הצדיק בענפים,

ח נמצא, שצריך כל אחד לדבר בינו לבין קונו, כדי שיאיר
בחינת נקדה, בחינת: פי ידבר חכמות, להנא, להנא,
שהוא בחינת: והגות לפי הבנות; ועל-ידיה נהפך ערלת
לבו, הינו חרפות, הינו אהבות רעות. וגם צריך כל אחד לדבר
עם חברו ביראת-שמים, כדי לקבל התעוררות בלבו מהנקדה
שיש בחברו יותר ממנו, כמו שכתוב: ומקבלין דין מן דין; כי
זוהי הבחינה שיש בחברו יותר ממנו, זאת הבחינה הוא בחינת
נקדה, ושם, בהנקדה הזאת, שורה האהבה, הנקרא כהן, והנקדה
הזאת הוא בחינת צדיק לגבי חברו, והנקדה הזאת מאיר ללב
חברו, הנקרא ואו:

ובל הנקדות הללו, הינו הנקדה הנקרא: פי ידבר חכמות, וגם
הנקדה שיש בכל אחד מה שאין בחברו, הם גנפים
להצדיק, שהוא נקדה כללית של כל ישראל, שהכל צריכין
לקבל מתחלה מהצדיק, ואחר-כך יקבלו דין מן דין, וכל אחד
יקבל מזה ובה. ועל-ידי שלשה בחינות אלו נהפך החרפות,
הינו ערלת לב, הינו אהבות רעות. וזהו: על כל פשעים חספה
אהבה, כי שם שורה אהבה הקדושה. וזהו כשנולד יוסף הצדיק
אמרה רחל: אסף אלקים את חרפתי (בראשית ל); כי כשנתגלה
הנקדה ששם אהבה הקדושה, אינו נהפך החרפות, הינו ערלת
לב, הינו אהבות רעות. וזה שכתוב: אצל יוסף (שם מה); כי פי
המדבר אליכם; ופרש רש"י: כפי כן לבני, הינו שהאיר הנקדה
שלו בואו שלו, שהאיר 'פי ידבר חכמות' ב'הגות לב חכמות'.
וכתיב בו (שם ו): וידבר על לבם; פרש רש"י: דברים המתאשכחין
על הלב; הינו שהאיר הנקדה כללית שלו בלב כל ישראל.
נמצא, שעל-ידי שלש בחינות אלו, הינו התקשרות הצדיקים,
והם יאירו בו, כי הם הנקדה כללית ישראל, ויעוררו את לבו,
וגם על-ידי שידבר עם חברו, יכול גס"כ כל אחד ואחד להאיר
ולעורר לב חברו. וגם על-ידי עצמו, שמדבר בינו לבין קונו,
יכול גס"כ לעורר את לבו על-ידי 'פי ידבר חכמות', ויסיר
ממנו ערלת לב:

וזהו פרוש: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים - הינו בחינת
אהבה הקדושה כג"ל. וגזי קדוש - הינו קדוש, שהוא
בחינת נקדה, ונאון הוא בחינת לב כג"ל. על-ידי מה תבוא
לכחינת אהבה ולכחינת קדוש ואו על-ידי: אלה תדברים אשר
תדבר אל בני ישראל - כי משה הוא נקדה כללית נשמות
ישראל, שבתחלה צריכין הכל לקבל מהנקדה כללית, ואחר-כך
[צריך] כל אחד ואחד להאיר בחברו מהנקדה שיש בו, וגם יוכל
להאיר מזה ובה מהנקדה שבו, שהוא: פי ידבר חכמות, להנא, להנא,
שהוא: והגות לפי חכמות; ואו נקרא גזי קדוש, הינו קדוש ואו,
שהנקדה מאיר להנא, ועל-ידיה: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים;
הינו אהבה הקדושה, כי בשתקבל מן כל הנקדות הללו, הן
מנה ובה, והן מהנקדות שכלל אחד מישראל, הן נקדה
כללית

ו ובחינת מלאפוס יש בכללות ובפרטות, כי עשרת הדברות
עם הלוחות הוא בחינת מלאפוס, שהוא יוד,
והלוחות הם ואו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ר יד):
והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה. והתורה עם העולם גס"כ
יוד וואו, כי התורה היא יוד, שנקראת (יהושע ק"א): ראשית חכמה,
והעולם הוא ואו, שנקרא בששת ימי המעשה. וצדיק עם ישראל
הם גס"כ יוד וואו, כי צדיק הוא יוד, כי הצדיקים הם נקראים
חכמי העדה, וישראל הם בחינת ואו, שהם חכמי אוריתא,
ונקראים ווי העמודים. ואצל כל אחד מישראל בפני עצמו יש
גס"כ בחינת יוד וואו: יוד - על-שם הפה, כמו שכתוב (יהושע
ס): פי ידבר חכמות; ואו - על-שם: והגות לב חכמות, שהוא
בחינת לוחות, שהם ואו כג"ל, כמו שכתוב (משל י): קשרם על
גרגרותיך, בחכם על לוח לבך:

ו ובשלהב, הינו בחינת ואו, בחינת לוחות, הוא משקע
באהבות רעות, הינו חרפות ובזיונות, הנקרא
ערלת לב, אינו הוא בבחינת שכרי לוחות. וחרפה הוא בחינת
ערלה, כמו שכתוב (ספרא יד): לא נוכל לתת את אחותנו לאיש
אשר לו ערלה כי חרפה הוא לנו. והוא בחינת אהבה נפולה
ושבורה, כי ידוע, שהצד הרע והקלפות נהנים מן שכירת
כלים, ומוכא ב"עץ חיים" (בהרצל הנקדים שער שכירה וכלים פ"ב), כי שכירת
כלי החסד נפלו אל בינה דבריה, הינו: בינה - לבא, והאור
החסד נשאר ביסוד דאצילות, שהוא בחינת (משל י): צדיק יסוד
עולם. נמצא, שאהבות רעות באים משכירת כלי החסד, וזה
שחרגם אונקלוס: כי חרפה היא לנו - ארי חסודא הוא לנא.
כי החרפה, הינו ערלת לב, הינו אהבות רעות, נעשה משכירת
כלי החסד, כי זה נראה בחוש, שעל כל פשעים חספה אהבה
(משל י), אפלו אם אחר פושע נדר חברו, אינו מחרפהו, כי
האהבה מכסה על כל פשעים, וכשמתקלקל ברית האהבה
ביניהם, הינו בחינת שכירת כלי החסד, אינו מחרפהו, כי החרפה
הוא משכירת כלי החסד כג"ל. ובשלהב הוא משקע בחרפה,
הינו בערלת לב, בחינת שכרי לוחות, הינו: חרפה שכרה לב;
וכשמקשר הלב, הינו בחינת ואו כג"ל, להיות, הינו נקדה, שהוא
בחינת צדיק, ששם האור האהבה הקדושה שורה, כי אור החסד
נשאר ביסוד דאצילות - אינו נהפך לאהבות רעות, הינו
החרפות, הינו ערלת לב. כי הצדיק, שהוא נקדה, ששם שורה
האהבה הקדושה, יאיר להנא, שהוא בחינת לב, ונהפך החרפה,
הינו ערלת לב, כי על כל פשעים חספה האהבה, כי שם שורה
אהבה הקדושה. וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (נדרים לב):
פגש הקדוש-ברוך-הוא להוציא כהנה משם, ובשכיל שהקדים
ברכת אברהם לברכת המקום, נמלה משם ונתנה לאברהם,
שנאמר: אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק. וזהו
כשהקדוש-ברוך-הוא נתן הכהנה לפינחס, אמר: הנני נותן לו
את בריתי שלום (במדבר כה); כי הכהנה היא בחינת אהבה, הוא
אברהם, שורה במקום ברית שלום, הינו: צדיק יסוד עולם:

והעלה עליו שרטון, הינו בחינת מדות מגנות, ועליו נבנה כרך גדול של רומי, הינו נחש הקדמוני, הכרוך אחר קרשה, ועל-שם זה נקרא כרך גדול, כמו שאמרו חכמינו וזרונים לכרכה (סנהדרין כ"ג:). כי הגדיל לעשות שהוא כרוך תמיד אחר גדולי הדור ביותר משאר אנשים, שהוא כונה בלשון על זה השכל החיצוני:

כ ואחר-כך, כשאדם שומר את עצמו משכליות חיצוניים, לא זו אף זו, שצריך לחדש השכל בכל עת. וזה בחינת: וכתובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית; כי חרוש בראשית הוא חרוש החכמה, כמו שכתוב: כלם בחכמה עשית; כי חרוש השכל היא חרוש הנשמה, כי השכל הוא הנשמה, כמו שכתוב (איוב כ"ג): נשמת שדי תבינם, כמו שאמרו רבוחינו וזרונים לכרכה (סנהדרין כ"ג:). מה הקדוש-ברוך-הוא וזאת העולם, אף הנשמה וזה את גופה. גמלא, שהנשמה היא מחיה את הגוף, והיא בעצמה השכל, כמו שכתוב (סנהדרין כ"ג:). החכמה תחיה וכו'.

ג וחדוש השכל, הינו חרוש הנשמה, הוא על-ידי שנה, במוכא בזהר הקדוש (בראשית ק"ח ו' וקל"ד דף רנ"ג:). חרשים לבקרים רפה אמונתך, כי בשחמחין מתנגעים, אז על-ידי השנה הם מתחדשים, כנראה בחוש. וזהו שאנו מכריזין: הנותן לעוף בתי, כי היו מתחלה עיפים, ועכשו נתחזקו. ובשעת השנה, המחין, הינו הנשמה, כאה בתוך אמונה, בחינת: חרשים לבקרים וכו', במוכא בזהר הקדוש (סנהדרין כ"ג:).

ד ויש כמה בחינות שנה, כי יש שנה בגשמיות, שהיא ניתא למחין, גם יש בחינת למוד, שהוא נקרא גמסין שנה לגבי דבקות הבוהר, והוא למוד פשטא אורייתא, שהוא בחינת שנה (וידר פנים חסד, ע' כ"ד וצא פ' ס"ב), כמו שאמרו חכמינו וזרונים לכרכה (סנהדרין כ"ג:). במחשבים הושיבני - זה תלמוד בבלי; וזה בחינת אמונה, כמו שכתוב (חללים כ"ג): ואמונתך כלילות, ולחשך קרא לילה (בראשית א'). ואדם הרכוק תמיד בעבודת הבוהר, ונתנגעים המחין שלו מתחת גדר הדבקות, אז ילמוד פשטא אורייתא, וכשולמד פשטא אורייתא, אזי המחין שלו, הינו נשמתו, כאה בתוך אמונה, בבחינת: חרשים לבקרים, ומתחדשים ומתחזקים מעיפתם. וזה בחינת: פשטא, מנה, ורקא - שפשטא אורייתא, שהם בחינת: ואמונתך כלילות, הם ניתא למחין, והמחין נתחדשו בקראשונה. וזהו ורקא, ראורריתא לאחר ראתנבילת מתמן:

ה ועפך המחין שמקבלין על-ידי האמונה, אין מקבלין אלא מאור הפנים, כמו שכתוב (משלי כ"ג): באור פני מלך חיים. חיים, הם המחין, כמו שכתוב: החכמה תחיה; מקבלין מאור הפנים, דרך האמונה הנקראת מלכות, שהוא בחינת ירושלים, כמו שכתוב (בראשית ט'): ומלכי צדק מלך שלם, ותרומו: מלךא דירושלם, והיא בחינת אמונה, כמו שכתוב (שע"י א'): עיד תצדק קריה נאמנה, והיא בחינת לילה, כמו שכתוב: ואמונתך כלילות, והיא בחינת פשטא אורייתא, כמו שכתוב: במחשבים הושיבני וכו', וכתוב: ולחשך קרא לילה, והוא בחינת מאור הקטן, כמו שכתוב (סנהדרין כ"ג:). עיד קטנה, וכמו שכתוב (בראשית א'): את המאור הקטן לממשלת הלילה. ויש כמה בחינות באור הפנים, כי יש מקבלים השכל

כלליות, ששם אצל כל הנקודות שורה אהבה קדושה, הנקרא בה, כמו שכתוב: הנני נותן לו את בריתי שלום. והנקודה הוא ברית שלום, כמו שכתוב ב"עין-חיים", שהוא החסד הנשאר ביסוד ראשיות. [וכשמדבר עם חברו ביראת-שמים, מקבל הנקודה שכלל חברו כלי לבוש, ולפעמים מקבל הנקודה מחברו על-ידי דברים אחרים שמספר עמו, כי יש לפעמים שיכולין לקבל אור והתעוררות לעבודת השם ותפוד מתקנה של חברו על-ידי שיחת חלון שמדברין עמו, ואז מקבלין אור הנקודה על-ידי התלבשות, כי לפעמים צרכה הנקודה להתלבש, והיא מתלבשת בדבורים אלו, והוא מקבל מנהג]:

לה לשון רבנו וזרונים לכרכה
אשרי העם ירעי תרועה יי באור פניו יחלבון:
(תהלים פט)

א רע, כי תשובה היא לשוב את הדבר למקום שגמל משם, והוא בחינת ורקא, המוכא בזהר הקדוש (חלקים חלקן ט"א דף כ"ג: ודף ס"ד דף ט"ז: ובהקדמים שכתב וזהר דף ק"ב:), ראורריתא לאחר ראתנבילת מתמן; ומאן יהוא אחר, הוא חכמה. כי חכמה היא שרש כל הדברים, כמו שכתוב (שם ט"ז): כלם בחכמה עשית. לכן צריך כל אחר לשמר את שכלו משכליות חיצוניות, המכנה בשם **בת פרעה**. כי עקר החכמה לקנות שלמות, אינם רק חכמות אלקות, ושאר החכמות הם רק חכמות בטלות, ואינם חכמות כלל. ובהם היא מרמזת על החכמה שאינה חכמה, כמו שאמרו חכמינו וזרונים לכרכה (סנהדרין כ"ג:). הביאי בני מרחוק וכו', ובנותי - אלו גליות שבשאר ארצות, שרעתן אינם מושבת עליהם בנאות. **פרעה** - לשון כפול, כמו שכתוב (שמות ה'): אל תפריעו את העם. והחכמות חיצוניות הם בחינת קנה, כי יש קנה בקדשה, הם חכמות קדושות, כמו שכתוב (משלי ד'): קנה חכמה; וזה לעמת זה עשה אלקים, הינו קנה שפכלפות, כמו שכתוב (תהלים ס"ג): גער חית קנה, והם חכמות חיצוניות. ישאל הם עם קדוש, וכל אחר ואחר מישראל יש לו חלק אלוה מפעל, שהוא בחינת חכמה, כמו שכתוב: כלם בחכמה עשית; (חללים כ"ג:). ועל-שם זה נקראים ראשית, כמו שכתוב (דברים כ'): קרש ישאל לה' ראשית וכו'. אכל בשעת הולדה, השכל מצמצם אצל כל אחר ואחר, וכשמתחילין להשתמש בו בהתבוננות עבודת השם יתברך, אזי שכלו הולך וגדול, כמו שכתוב (מלכים א' ה'): ותרכ חכמת שלמה; וכשאדם מכנים בתוך שכלו הקדש מחשבות חיצוניות, הם חכמות חיצוניות, אזי נתמעט קרשת שכלו כפי תפיסת המקום של חכמה חיצונית, שכל חיצוני, בתוך שכל הקדש. והחכמה חיצונית היא נעוץ בתוך השכל הקדש בקנה, ומחסר מקום הקדשה, ועל זה הקנה, הינו זה השכל, מתלקטים ומתחברים כל המדות רעות ומנוגות. וזהו (סנהדרין כ"א:): כשנשא שלמה את בת פרעה, ירד גבראל ונגעץ קנה בים, הינו, שגם למעלה, מהשתלשלות הגבורות, שנה בחינת: ירד גבראל, נעשה סוספיתא דרהבא, הינו בחינת קלפות, שהם חכמות חיצוניות, הנקרא גמסין קנה, ונגעץ בים החכמה, שמחסר מקום הקדשה.

מאור הפנים של התורה, כי שבעים פנים לתורה, ויש מקבלים מאור פני הצדיקים; כשהצדיק מסביר לו פנים, אזי מקבל שכל חרש ונשמה חרשה. כי עקר השכל מאור הפנים, כמו שכתוב (קדלה ח): חכמת אדם תאיר פניו:

ו גם יש כמה בחינות בשנה: כי יש שנה, שהיא בחינת למוד פשטא אוריתא כפי הרבקות, ויש שנה, שהיא בחינת משא-ומתן באמונה, שהוא גספן פשטא אוריתא, כי כשעוסק במשא-ומתן באמונה, אזי המחין, הינו נשמתו באה לתוך אמונה בבחינת: חרשים לבקרים, ונתחדשו שם, ונתחזקו מעיפתם. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בבא מצא קטז): הרוצה להחכים יעסק בריני ממונות, הינו הרוצה לחדש את שכלו, הינו נשמתו, יעסק בריני ממונות, הינו משא-ומתן באמונה, כי העוסק במשא-ומתן באמונה, הוא בודאי עוסק בריני ממונות, כי כל ריני ממונות שיד למשא-ומתן, כי אי אפשר לעסק במשא-ומתן באמונה כי אם בקי בריני ממונות, שלא יכשל בהם. וזה בחינת (ססל לא): היתה כאניות סוחר: הינו עלי-ירי משא-ומתן, הינו עלי-ירי פשטא אוריתא, אזי: מפתח תביא לחמה; וממשיך שכל חרש מאור הפנים, כי השכל נקרא רחוק, כמו שכתוב (קדלה ו): אמרתי אהבמה והיא רחוקה:

ז אבל כשאדם מכנים שכלו, הינו נשמתו, בתוך האמונה, הינו פשטא אוריתא, הינו משא-ומתן, בבחינת: חרשים לבקרים; אזי צריך לשמור האמונה, שלא יינקו ממנה החיצונים, כי היא שוכנת בתוך החיצונים, בחינת (חזקאל ה): זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים וסביבותיה ארצות. וירושלים היא בחינת אמונה, כמו שכתוב: קרה נאמנה; והוא בחינת לילה, כמו שכתוב: ואמונתך בלילות; והוא פשטא אוריתא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: במחשבים הושכני, ולחשך קרא לילה; והיא בחינת המאור הקטן, כמו שכתוב: ואת המאור הקטן לממשלת הלילה. וצריך להמשיך בחינת חשמל מעולם הבנה, להלביש את המלכות, הינו אמונה, שלא יינקו ממנה העצובים והארצות שסביבותיה. וכשאדם עוסק במשא-ומתן כל יום באמונה כמו רב ספרא, ומקיים (תלמי טז): ודובר אמת בלבבו (בשאריל מכות טז) - זו הבחינה נעשה חשמל, הינו מלבוש, סביב האמונה, ואזי אמת מסבכת על בנהא, שלא יינקו ממנה, והיא: אם לבנה חקרא (ססל ב), ובינה - לבא (הדפנת הקטנים). וזה שמקיים: ודובר אמת בלבבו, אזי אמת מסבכת על בנהא, שהלב עושה חשמל, הינו מלבוש, סביב האמונה, שלא יינקו ממנה החיצונים. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בבא מצא טז): הרוצה שיעסק בריני ממונות, ישמש את שמעון בן גנס; הינו הרוצה לעסק במשא-ומתן באמונה, הינו פשטא אוריתא, הנקרא חשך, כמו שכתוב: במחשבים הושכני, ונקרא אמונה, כמו שכתוב: ואמונתך בלילות, אזי צריך להמשיך חשמל מהלב, הינו שנינים: ודובר אמת בלבבו. והחשמל הזה, הוא מלביש את המאור הקטן, הינו את האמונה, בבחינת: אמת מסבכת על בנהא. וזהו: ישמש את שמעון בן גנס; כי שמיעה תליא בלבא, כי חשמל לב גימטריא שמע, כמו שכתוב (מסעי א ט): ונתת לעבדך לב שומע; וכן גנס

היא בחינת אמונה היא בחינת בן, ובחינת גנס, הינו המאור הקטן:

ח ובשארם עוסק במשא-ומתן באמונה, עוסק בריני ממונות, הינו פשטא אוריתא, זהו בחינת הקרבת הקרבן תמיד והקטרת הקטרת, כי עלי-ירי תמיר עולים חכמה בינה רעת העשיה ביצירה, וכל הניצוצות הקרושים שבקלפה עולים בסוד אחר-עשר סממני הקטרת, בבחינת מלכות, ובשארם עוסק במשא-ומתן, והמשא-ומתן הוא בחינת ריני ממונות, הינו פשטא אוריתא, נמצא בשעת עשיית המשא-ומתן עוסק בפשטא אוריתא, שהם בחינת מט"ט המקנן ביצירה. נמצא, שחכמה בינה רעת שלו בעשיית המשא-ומתן עולים ביצירה, הינו לפשטא אוריתא. וכל ניצוצות הקרשה שיש בתוך העצובים והארצות שסביבות ירושלים, עולים לבחינת אמונה, הנקרא ירושלים ומלכות. כשזה קם, זה נופל. כי הרפן אמונה הוא נקרא הרפן ירושלים, כמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה (ססל טז): לא חרבה ירושלים, עד שפסקו ממנה אנשי אמונה (עין שם בבא מצא קטז) על משא-ומתן באמונה. ובשירושלים, הינו האמונה, הינו משא-ומתן, שהוא פשטא אוריתא, מתגברת - אזי אלו העצובים והארצות נופלים, ועולים ממנה כל הניצוצות הקרושים שבתוכם בסוד אחר-עשר סממני הקטרת. וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מסעי טז): שלשה מצוות נצטוו ישראל בבניסתן לארץ: העמדת המלך, ובריתות ודעו של עמלק, ובגין בית-המקדש, והא כהא תליא, כי העמדת המלך היא בחינת אמונה בנ"ל, ובריתות ודעו של עמלק הם הניצוצות שעולים מבין העצובים והארצות, בבחינת אחר-עשר סממני הקטרת, כמו שמוכא במדרש (רח פ א): למה נסמכה פרשת ברייתות ודעו של עמלק לפרשת משקלת, לומר, שבגין משקלת היה מלחמת עמלק, והינו תד, ביריעה. ובגין בית-המקדש הוא בחינת אור הפנים, שהוא בחינת חדוש המחין, חדוש הנשמה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מכות טז): מי שיש בו רעת, כאילו נכנה בית-המקדש ביקמו וכנ"ל:

ט וזה החשמל, הנעשה מבחינת: ודובר אמת בלבבו; ומלביש להאמונה, הוא בחינת רצועות, כי רצועות הם מקיפי מלכות, הינו אמונה. וזה שאמר רב לרב שמואל בר שילת (בבא מצא טז): כד תמתי לינוקא, לא תמתי אלא בערקתא דמסאני. תמתי - לשון מזהרה, כמו שכתוב (ישעיה טז): מחיתי קעב פשעדי. ינוקא, היא בחינת מאור הקטן, היא בחינת שנה. לא תמתי אלא בערקתא דמסאני - הינו רצועות של תפלין, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה יז): בשכר שאמר אברהם "מחוט ועד שרוך געלי"כו בני לשני מצוות: לחוט של תפלין ולרצועות של תפלין. ועד שרוך געל, תרגומא: ערקתא דמסאני, הינו: כשאשה רוצה לשמור את המאור הקטן, הינו משא-ומתן באמונה, שלא יינקו ממנה החיצונים, לא תוכל לשמר את הננס, הינו מאור הקטן, הינו ינוקא, אלא בערקתא דמסאני, הינו רצועות של תפלין. הינו, שתמשיך חשמל מ"בינה לבא" להלביש את האמונה, הינו בחינת: ישמש את שמעון בן גנס בנ"ל, הינו שנינים ודובר אמת בלבבו בשעת עשיית המשא-ומתן, רב ספרא. וירצוה גימטריא

התגלות של תורה, אזי היא בכתב עבד, שהתורה היא נגלה ממנו, בעצמים בבטן המלאה, בכתב (והרי לא) ואנכי הסתר אסתיר; הינו בגלות במדות הרעות של שבעים לשון. כי הקלפה קרמה לפרי, ומי שרוצה לאכל הפרי, צריך לשבר מקרם הקלפה, לכן קרם התגלות מוכר הנפש לכאוב בגלות, הינו במדותיהם, כדי לשברם ולכאוב אתר-בך להתגלות:

כ ודע, שכללות של שבעים לשון, של מדותיהן הרעות הללו, היא תאות נאוף; והוא חקון הכללי, מי שמשבר התאות הזאת, אזי בקל יכול לשבר כל התאות. ובשכיל זה משה רבנו, לפי שהוא כלל של התגלות התורה, שהוא בכתב רעת, כי התורה נקרא ראשית רעת (מסלי א), גם איתא: **משה רבינו עולה בגימטריא תרי"ג** (ספר הקנה י"ב, רוקח סי' רצו, מנחת עמקוח אמת קט), שהוא בגלות כל התורה, ובשכיל זה היה צריך לפרש את עצמו מכל וכל, כמו שכתוב (והרי ה'): ואתה פה עמר עמרי. וכלעם, שהיה בגור משה בקלפה, כמו שכתוב (במדרס כד): וידע רעת עליו; גם אותיות **בלעם מרמזין**, שהוא בקלפה בגור התורה, כי ב' היא התחלת התורה, וז' היא סוף התורה, **וע' בגור ע' פנים, ומ"ם בגור מ"ם יום שנתנה תורה**, ומתמת שהוא בקלפה, לפיכך הוא משקע בתאות הזאת ביותר, כמו שכתוב (סם כז): **התקפן הסכנתי**. גם יוסף, קרם שהיה לו התגלות בתורה, הינו חכמה ביה, כמו שכתוב (והריס דא): ראשית חכמה; כי אם לבינה תקרא (מסלי ט); וקרם שזכה להתגלות התורה, הצריך לכאוב בגסיון בצדוף בתוך התאות הכלליות של שבעים לשון ה'גל, ועל-ידי שעמר בגסיון לשבר הקלפה שקרמה לפרי, וזה לפרי, הינו להתגלות התורה, שהיא חכמה ובינה, כמו שכתוב (בראשית מא): **אין גבון ותכם במוד:**

ובשכיל זה רדשו חכמינו זכרונם לברכה (טכות ז): על פסוק: **אתרי לכבכם וכו', (אתרי לכבכם - זהו מינות, ואתרי עיניכם - זו נאוף).** גם שמשון הלך אתר עניו (סם וסוה ט). גם בלעם נקרא שתום העין (במדרס ט), מחמת שהוא בגלות מרה רעה של מדות רעות של השבעים לשון:

ג **לפיכך בשקורין פסוק ראשון של קריאת שמע, צריך להעצים את עיניו, בכתב עולמותא שפירתא** רלית לה עיניו (פסא משפטים דף זח, ובסווא כסתי הארי" ויל עין כשניה סי' סא ט"ז ג), כי חקון של הרהורי גנות שבא לארם - שיאמר "שמע" וברוך שם. כי תאות נאוף היא באה מעבירת רמים, הינו מטחול, שהיא לילית, שהיא שפתה בישא, אמא רערבירב, שהיא מלכות הרשעה, ומלכותא רשמא הוא בכתב גבירתא, אשה וראת ה', שהיא בכתב ים של שלמה, העומדת על שנים-עשר בקר, שהם שנים-עשר שבמי זה (וזהו ותי דף רמא), ובשארם מקבל עליו על מלכות שמים באלו הפסוקים, שבולל את נשמתו בשנים-עשר שבמי יה, ומפריש את נשמתו בגשמת ערכירב, הכאים מאשה וזנה, שהיא שפתה בישא, שהיא בכתב (בראשית ט): **מפני שרי גברתי אנכי בורחתי; שהתאות בורחתי ונפרדת ממנה, ואם אינו משתדל לגרש את האשה וזנה, אזי הוא בכתב (מסלי ל): שפתה תירש גברתה:**

ש"ע, לרמוז שגל-ידי החשם"ל הזה, שהוא בכתב: רוכב אמת בלבבו, נשמר האמונה והנשמה, הינו המתין שבתוכה, ומקבלת מאור הפנים, שהוא ש"ע נהורין של פנים עליונים, הנמשכים מתקון "ואמת", בירוע. וזהו שאמר (סם וב ליש ודל): **רקרי קרי, ודלא קרי להוי צותא לחברו.** כי הרבה קשה: הא תינח מי שהוא בר אורין, ועוסק במשאומתן באמונה, אזי המשאומתן הוא מוכה אצלו, שהמתין שלו מתרשין; אבל מי שהוא אינו בר אורין, מה הנאה יש לו שעוסק במשאומתן. רע, מי שהוא עוסק במשאומתן באמונה, הוא עושה מוכה לחברו שהוא משרשו, שמחין של חברו מתרשין בתוך המשאומתן שלו שבאמונה. וזהו: **רקרי קרי, מי שהוא בר אורין, אזי מוכה לו שנתחדש שכלו בתוך האמונה, ויהיה לו מחין תרשים ללמוד ולרבות הבדא; ודלא קרי להוי צותא לחברו, הינו שהוא עושה מוכה לחברו שמשרשו:**

י וזה בכתב תקיעות ראשית-השנה, כי ראשית-השנה הוא בכתב שנה, בירוע, שהוא בכתב משאומתן באמונה, בכתב פשטא אורייתא, בכתב עוסק ביריני ממונות, ותקיעות הם התעוררות השנה, שהוא תרשח המתין מאור הפנים, ומזה הוא התאמת פני החוקע, שנתעוררו אורות מפנים עליונים:

וזהו פרוש: **אשרי העם ירעי תרועה** - הוא בכתב העלאת אתר-עשר סממני הקמרת, שבתוך העכו"ם והארצות השוכנים סביבות המשאומתן באמונה, שנתחברם אליו הניצוצות. וזה: **ירעי תרועה; ירעי** - לשון התחברות, תרועה - מלשון שכירה, כי הניצוצות הם משכירת בלים. ה' באור פגיד יהלכו - בכתב משאומתן, כמו שכתוב (והריס ט): **שמח וכולו בצאתך.** הינו, בשעוסק במשאומתן באמונה, כדי להכיא את נשמתו בכתב: **תרשים לבקרים רבה אמונתך, כדי לקבל מאור הפנים תרשח המתין, תרשח הנשמה, על-ידיה עולים כל הניצוצות על-ידי אתר-עשר סממני הקמרת:**

לו לשון רבנו זכרוננו לברכה

בקר על מרעים לאכל את בשרי וכו' (תהלים כז)

א וזהו כלל, כי כל נפש משרא לא הוא משרש בשבעים נפש של בית-יעקב, ושבעים נפש של בית-יעקב משרשים בשבעים פנים של תורה. וזה לעמת זה עשה האלקים, שבגור שבעים נפש של בית-יעקב הם שבעים לשון, שכל לשון ולשון יש לה מרה רעה בפני עצמה מה שאין בתורתה, ומחמת המדות האלו הם מתחברים משבעים פנים של תורה, ובשנתנפש של בית-יעקב באה בגלות תחת יד שבעים לשונות, הינו במדותיהם הרעים, אזי היא ראמת שבעין קליו, ביולדת שקרם הלה היא צועקת שבעין קליו (וזהו פסוק דף רסס), בגור שבעין תבין שבמזמור יעקב, שבלא זה אי אפשר לה ליל. וזהו כלל, שכל נפש משרא לא קרם שיש לה התגלות בתורה ובעבורה, אזי מנסין ומצדפים את הנפש בגלות של שבעים לשון, הינו בתאותיהן, ובשהיא באה במדותיהן בגלות, אזי היא ראמת שבעין קליו, כי התגלות היא בכתב לרה, כי קרם

כי בשני פסוקים אלו יש שתיים עשרה תבות, נגד שנים עשר שבטי יה, וארבעים ותשע אותיות, כנגד ארבעים ותשע אותיות שבשמות שבטי יה. ובקבלת על מלכות שמים, הוא בחינת ים של שלמה, הוא נפרד ממשמותיהן דערכיב, שהיא שפחה בישא, אשה וזנה, ונקבל בנשמות שבטי יה, בחינת אשה יראת ה', אזי הוא בחינת סגירת עינים בשעת קבלת על מלכות שמים, להורות שעלי ידי קבלת על מלכות שמים הוא בבחינת עוליתא שפירתא לילית לה עינין, שהיא התארה שכוללת המדות רעות של שבטים לשונות:

ו ובל זה כשיש לו לאדם הרהור באקראי בעלמא, אזי די לו באמידת שני פסוקים הנ"ל: אכל אם הוא, חס ושלום, רגיל בהרהור של התארה הכללית, רחמנא לצלן, ואינו יכול להפריד ממנה, אזי צריך גם כן להוריד דמעות בשעת קבלת מלכות שמים, כי איתא, שהדמעות הם ממוחרות המרה שחרה, ומרה שחרה היא טחול (היטו ט), שהיא בחינת מלכות הרשעה, אשה וזנה, שמשם נשמותיהן דערכיב, ובשמודיר דמעות, אזי נרחיץ ויוצאין לחוץ המותרות, הינו התאוות נאוף, הבאים מעכירת דמים של טחול ומהמותרות, וכולל נשמתו במלכות שמים. וזה שחרגם יונתן על פסוק (סנדרו כז): והמה בוכים פתח זיהל מועד - בקיין וקורין את שמע, וזה לא עשו אלא כדי להנצל מהרהור של אשה וזנה, שהיא קלפה הקורמת לפני, ולכוא להתנלות התורה:

ה ובשכבא להתנלות התורה, אזי נעשה מההתנלות נשמות חרשות, כמו שכתוב: למעבר נשמתין ורוחין חרתין בתרתין ובתלתין - היא התורה, שיש בה שלשים ושנים נתיבות החכמה; ובתלתא שבטים - הינו אוריתא תלתא (יטז טז), נמצא, כשהצדיק מגלה איהו דבר תורה, אזי מוריד נשמתין חרתין לכל אחר מהשומעין התורה לפי בחינתו ותפיסתו. כי התורה יש לה שני פחות: להמית ולהחיות, כמו שאמרנו: ושמתם - זכה, נעשית לו סם חיים וכו' (יטז טז) ועין תענה ו, וכתוב (היטו יז): ישרים דרכי ה', צדיקים ילכו כם וכו', כך התורה של הצדיק לכל אחר כפי תפיסתו: יש אדם שנגעשה לו נשמה חדשה מהתנלות התורה, ויש אדם שהוא, חס ושלום, להפוך, כמו שכתוב: צדיקים ילכו כם; הכל לפי הכלי שלו, הינו כפי תפיסתו, תפיסת המחין שלו. דזה הוא כלל גדול, שאי אפשר לשום אדם להשיג ולהפס בדברו של הצדיק, אם לא שתקן תחלה אות ברית קדש קדאוי, ואזי יכול להבין ולהפס דברו של הצדיק. ראיתא בזה: סלוקא דיסודא עד אבא ואמא, שהם בחינת חכמה ובינה, שהם י"ה, שהם מחין. נמצא, כשתקן אות ברית קדש קדאוי, אזי המחין שלו בשלמות, ויכול להבין דברו של הצדיק. כפי התקן של כל אחר, כך הוא השגתו:

ו וזה הוא כלל גדול, כי מפי עליון לא תצא כי אם אור פשוט, אך לפי בחינת כלי המקבל את האור, כך נצטיר האור בתוכו; אם הכלי הוא בשלמות, אזי הוא מקבל בבחינת מאורות מלא, ואם, חס ושלום, הכלי אינו בשלמות,

אזי הוא מקבל בבחינת מארח חסר ואו, כמו שכתוב (סנדרו י): מארח ה' בבית רשע. וזה הוא: צדיקים ילכו כם [וכו'], כי אור הפשוט תבא מלעיל, הוא בחינת קמץ וסחים, אך לפי בחינת הכלי המקבלים הוא בחינת ציד, שצצטיר האור לפי בחינת הכלי. ועל כן פתיב בכלעם (סנדרו יז): הנה בדרך לקחתי - בקמץ, ובדרך ולא אשיבנו - בצירי, כי אפלו הלקיחה, שהיא אז בבחינת קמץ וסחים, היא בבחינת בדרך. ראיה לזה, כי הוא היה רוצה להצטיר לפי בחינת הכלי שלו, שהיא בחינת קללה, ולא היה יכול להשיב ולצרף ולהצטיר כלל לפי בחינתו. וזה: ובדרך ולא אשיבנו; ומפני שהיה בשעת לקיחה, הוא בחינת בדרך. ומפני מה לפי שהעיד עליהם הכתוב, שישאל נקראו שבטי יה, כמו (שפרשו) [שפרש רש"י] ו"ל על התנוכי (סנדרו טז): שמי מעיד עליהם, שם יה, שהוא בחינת מחין, כמו שמבא (בגמרא) [במדרש], שהעבדים היו אומרים: אם בגופם היו מושלים וכו'; לפיכך העיד הכתוב עליהם. וזה שכתוב (יטז טז): ראה אנכי נתון לפניכם - דיקא, כי למעלה [הוא] בבחינת קמץ, שקמץ וסחים, אבל לפניכם למטה נצטיר האור לפי בחינת הכלי. ובשכיל זה עיני בלעם לכלל להכשילם בדבר ערוה, כדי לקלקל עליהם. וזה שכתבו חכמי הרפואות, שהשרוס רפואה למשגע. וזה הוא: סלוקא דיסודא עד אבא ואמא, הינו בחינת: שמי מעיד עליהם; וזה: בקרב עלי מרעים, תרין רעין דלא מתפרשין (יטז יט) הינו המחין. ואכילתם, שצצטיר (סנדרו יט): אכלו רעים; הינו התחזקותם, הוא בשר קדש, הינו: לאכל את בשרי, שהוא בחינת סלוקא דיסודא, הינו תקונו מגיע עד המחין, שהם אבא ואמא. והוא תקון הכללי, שעל ידו: צרי ואיבי לי המה בשלם ונפלו, שהם בחינת שבטים לשונות. וכשישבר התארה הזאת, ממילא נופלים כל התאוות רעות: זאת התורה היא לשון רבנו זכרוננו לברכה. ואמר, שהיא סוד קנות קדוש, ויתבאר במקום אחר אם יצא השם. עוד נמצאתי מכתב יד קדש של ארזנו מורנו ורננו, וזכרנו לברכה, מענין התורה הזאת בשני לשון קצת, והעיד היה קדוש חציו, ומה שנמצא כתוב על הנשאר העתקתי. וזהו: צפנת פנענ רמגלין... שבטים פנים... תורה... סוד אחר, כמו שכתוב (סנדרו כז): וסוד אחר אל תגל, במובא בזה (בתיקונים ח' לו טו סב), כשמפסיק הנקדה מהדל"ת של אחר, והנקדה היא אות ברית, אזי נעשה אחר, הינו, כשמכניס בריתו בזוהר, הנקדחת מלכות הרשעה, הנקרא אל אחר. אבל מי שמקדש את עצמו מזאת התארה, אזי הוא נתקשר במלכות שמים (א'), הנקרא אני, כמו שכתוב: קדשים תהיו כי קדוש אני (יטז טז); ובכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, תמצא קדשה - וזה מקץ (יטז טז). אבל מאן רגלי ערין, הכי איהו אחגלי בין אנון ערין, דאנון אלהים אחרים - תקונים (היטו טז), דף צג, ובשכיל [זה] מובא בזה (סנדרו כז): כר חזי רבי שמעון נשי שפירין, אמר: אל תפנו אל אלילים; כי נאוף היא עריות, אלהים אחרים, מלכות הרשעה. ובשכיל זה, מגלה לבבול הרהורי נאוף, לקרא שמע ישראל וכרוך שם כבוד וכו', במובא על פסוק: ויקרב אל אחיו המרגיז וכו' - דף א. נמצא, שעקר הנפיון והצדוף שמנסין לאדם, אין מנסין

מארבע יסורין דילה, ראפריש לה מתאנה דילהון. וזה געשע
עליידי התענית, שעליידי התענית מחלישין הארבע יסורות,
ונתבטל החמר, בחינות החמר, סכלות, חשך, שכחה, בהמה –
ונתבטל ונתעלה בחינות השכל והצורה, האור והזכרון, ארם.
וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות י): אגרא רמעניתא
צדקתא, כי צדקה רמו לאור, כמו שכתוב (סלאכי י): וזרח לכם
יראי שמי שמש צדקה; והוא התורה, כמו שכתוב בזר (ד) ו
ח עי: שמעו אלי אביי לך הרחוקים מצדקה – ראנו רחיקין
מאוריתא; והוא בחינת ארם, כמו שכתוב (בסדר ט): זאת התורה
– ארם. וזה אותיות ארם: מ"ם סהומה הוא בחינת תענית,
שהוא בחינת עולם הבא, רלית בה אכילה ושתיה (תקון כא);
ודלת הוא רמו לארבע יסורין, שנשפלים עליידי התענית,
ונתעלה השכל הרמו באלקה, כמו שכתוב (איוב ט): ואאלף
חכמה. וזה שכתוב בזר (בסדרה ח עי): געשה ארם – עליידי
התענית נחתה בחינת ארם. כתיב הכא: געשה; וכתיב התם:
ושם האיש אשר עשיתי עמו; מה התם צדקה, אף צדקה.
[פרוש, כי בזר מפרש שם, שעליידי צדקה הוא כריקנא רארם,
ולמר שם ממקרא זה: געשה ארם; כתיב הכא עשיתי, וכתיב
התם: ושם האיש אשר עשיתי עמו וכו', לענין צדקה וכו'.
ורבנו ז"ל מביא ראיה מזה לענין תענית, כי צדקה ותענית הם
בחינת אחת, כי אגרא רמעניתא צדקתא כנ"ל, ועליהן מביא
מזה, שעליידי התענית, שהוא בחינת צדקה, געשין כגור ארם,
שהוא הרעצת האמתי של התורה, שהוא בחינת אור ונפש וכו',
כי הכנעת החמר והגוף בחינת בהמה וכו', לגבי הנפש, שהוא
בחינת ארם, הוא עליידי התענית, שהוא בחינת צדקה כנ"ל:

ר אכל יש שני בחינות צדקה, כי יש צדקה בחוץ לארץ
והוא צדקה בארץ ישראל, וצדקה ארץ ישראל היא
גדולה ולמעלה מצדקה חוץ לארץ. וכן יש שני בחינות תורה,
כי אין דומה התורה היוצאת מהכל שיש בו חסא, להתורה
היוצאת מהכל שאין בו חסא (שבת קט), כי אין הרין נמתק
ואין העולם מתקנים, אלא על הכל פה של תינוקות (שם), כמו
שכתוב בזר (בסדרה ח עי): תענינים נראו בארץ – אליו אבות
העולם; עת הזמיר הגיע – פר אחת עדן לקצצא חביא מן
עלמא; וקול התור נשמע – רא קלא רינגא דרבאי דלע
באורייתא, כמו שכתוב (שיריהשירים א): תורי זהב; וכתיב (שמות כה):
ועשית שנים כרבים זהב. עליידי קלא רינגא דרבאינתגלו
האבות בעולם להגן. נמצא, כשאתה רוצה שיתגלו עלייך
האבות בעולם כרי לרחות הרין והחשך, שכחה וסכלות מן
העולם, צריך שיהיה לך הכל שאין בו חסא, ועליידי צדקה
רארץ ישראל תכלל עצמך באוריא רארץ ישראל, שהוא בחינת
הכל הקדוש, שאין בו חסא. וזה פרוש (ויקרא כו): וזכרתי את
בריתי יעקב וכו', פרוש, אימתי יתגלו האבות בעולם, פר
הארץ אזור; עליידי אוריא רארץ ישראל ועליידי הכל שאין
בו חסא, שהיא בחינת הכל פיתם של תינוקות, כי כן נתברכו
תינוקות, כמו שכתוב (בראשית כח): הוא יברך את הנערים
ויקרא

אותו אלא כנאות, שהיא כלולה משבעים אמות, שהיא כלולה
מסור אחר, אל אחר. וכשצונו לאלקים, כמו שכתוב (תהלים כב):
בן נפשי תערג אלדי; וצונו שבעין קליו, לא פחות, אני נפתחין
לו סודות התורה, רמזמרין מגלין לה, ומוליד נפשין חרותין, כי
מוליד תורה, והתורה היא כלולה מנפשות ישראל, ובעלה הפנים
של התורה, כי עד עכשו הייתה סתומה בקלפין, כי תקלפה
קרמה לפרי, ויכול הצדיק להודיש בתורתו שמתרש נשמתין
חרתין לכל אחר מאנשי מקרביו המקשרים בתורתו, כמוכא
בהזמר: למעבר נשמתין חרתין בתרתין ובתלתין, הינו בהתורה
המתחלת בבית ומסימת בלמר, ובתלתא שבשין, הינו אוריתא
תליתאה, הוא עבר נשמתין ורוחין חרתין. והתורה, וזה –
געשה לו סם חיים; לא וזה וכו', כמו שאמרו: ושמעתם וכו';
וכמו שכתוב: צדיקים ילכו כם וכו'; לכל אחר ואחר כפי שמקבל.
אכל מאתו לא תצא הרעות, כמו שכתוב (איכה י): מפי גליון
לא תצא הרעות. והכרחה ותקללה געשה אצל הארם כפי הכלי
שיש לו, כמו שכתוב: ראה אנכי נותן לפניכם ברכה וקללה.
לפניכם ריקא, כי מלפני הקדוש ברוך הוא יוצא אור פשוט, הינו
אותיות פשוטים, ולפי הארם בן געשה הצדוף: אם הוא ארם
טוב, געשה צדוף של ברכה, ואם לאו – להפך. וזה: לפניכם
ברכה וקללה – ריקא, כי לפני ה' ערין אין צדור לצדוף הזה,
אם הוא ברכה אם לאו. וזה שהתמית את עצמו בלעם על זה:
הנה ברך לקחתי וברך ולא אשיבנו, ברך בקמין. גם לקחתי
משמע ברונו לקח...

לו לשון רבנו זכרונם לברכה

דרשו יי ועזו בקשו פניו תמיד: (תהלים קח)

א כי עקר הכריאה היא בגין רישתמורעין לה (אור כא דף כב),
כמו שכתוב (ישעיה כב): לכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו;

ב וננו ונפש הם בחינת ארם ובהמה, חמר וצורה, חכמה
וסכלות, בחינת אור וחשך, כמו שכתוב (ספאט ג):
ביתרון אור מן החשך וכו', וכמו שאמרו (דיל סכח ג): גדולה
רעה, שנתנה בין שתי אותיות, שנאמר: כי אל רעות ה', וכתיב
(תהלים קח): אל ה' ויאר לנו, וכתיב (שם כב): לא ירעו ולא יביטו.
והם בחינת חיים ומיתה, כמו שכתוב (ספאט ו): החכמה תחיה
וכו', וכתיב (איוב ו): ומתו ולא בחכמה, וכתיב (איכה ג): במחשבים
הושיבני וכו'. והם בחינות שכחה וזכרון, כמו שכתוב (תהלים לא):
ושכחתי כמות מלב, וכתיב (שם כח): זכר חסרו. וזה שאמרו
רבותינו זכרונם לברכה (אבות ג): השוכח דבר אחר ממשנתו,
כאלו מתחבב בנפשו, שנאמר: רק השמר לך ושמר את נפשך
מאר פן תשכח. והם בחינת חכמות התורה, שהחכמות חיצוניות
הם חמר וסכלות ובחינת בהמה, כגור חכמות התורה:

ג וצריך כל ארם להכניע החמר, הינו בחינות מיתה, בחינת
סכלות של הגוף של הארבע יסורות, כמו שכתוב
בזר (בראשית כו): ויחף ה' אלקים את הארם – מאן נטל לה,

אין לה מנוח לכף רגלה. **אוי לו להשוחט הזה**, אוי להנפש, שהרג את הנפש, ומסר אותה בכף אויבה, ואין להשכינה מין נוקבין להמשיך טרף לביתה, ועל-ידיה: בנפשנו נביא לחמנו - בתיעה ונרחא גרולה: וזה שאמרו חכמינו, וזכרונם לברכה: קשין מוונותיו של אדם בקריעת ים-סוף (ספסו קיח), כי ים-סוף נקדע לשנים-עשר קרעים (ספרי ד"א פ' טז ובתקון כא), כנגד שמים-עשרה בריקות הספין, שעל-ידיהם קשים מוונותיו של אדם וכו'. וזה שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (ברכות נה): שלחן רומה למזבח, כי שעור פנימות החליף כשעור פנימות המזבח (תלוי טז), גם על השחיטה נמשכא תל"ז, וזכעת אפד תאכל להם (ספסו ט) - ראשית-כבוד נמשכא תל"ז (עם הד' תבות), לרמוז חסרון הפרנסה על-ידי שוחטים שאינם מהגנים. וזה פרוש (הרמ"ם קא): טרף נתן ליראיו, כי טרף יש לו שני משמעות: לשון טרפה, כמובא בזהר סוף משפטים (דף קכא), ולשון מזון, לרמוז, כשישראל שומרים את עצמם מטרפה, על-ידיה יש להם פרנסה: וזה פרוש: מנצפך צופים אָמרו (שם טז) מנצפך הוא בחינת ורדין, בחינת רי"ו דין, וצופים, אלו נביאים, שנינתם מבחינת כרוכים, בחינת תינוקות, בחינת הכל שאין בו חטא, בחינת אורא דארץ-ישראל, ששם מקבלין רוח-הקדש, כמובא בזהר (דף טז): וקם יונה לברח תרשישה. ואלו הצופים, הינו אלו שהם בבחינת הכל שאין בו חטא, הם נהיין ב"ורדין", רי"ו דין, במנצפה, ומעלין את הנפש בבחינת מין נוקבין, וממשיכים שפע. והשפע מכה בשם אמר, כי מתחלה היא א'וד, ואחר-כך נעשה מ"ם, ואחר-כך ר'קיע, וכשממתיקים את המנצפה, ועושים ממנצפה אדני, כי מ"ריו נעשה צורת א, ונעשה אדני. וארני הוא דבור, הוא השכינה, כמו שכתוב (תהלים טז): ארני שפתי תפתח; ומהכל הזה, הינו ארני, יוצא השפע, ונחלק לכל אחר לפי בחינתו. וזה פרוש (הרמ"ם טח): אדני יתן אמר המבשרות צבא רב - לכל אחר לפי בחינתו: וזה שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (ספסו קיח): אכלי עפי אכלו לחם ארני לא קראו - רב אמר: אלו הדינים; ושמואל אמר: אלו מלמדי תינוקות. מר אמר חרא ומר אמר חרא, ולא פליגי. רב אמר אלו הדינים - הינו רי"ו דין, שאינם מעלין את הנפש בבחינת מין נוקבין, שאין עושין מ"ריו דין אדני. רמז לשוחטים שאינם מהגנים, שמקלקלים הדינים, הינו רי"ו דין, מנצפך. הרמז, שהם הנפשות; הם חמש אותיות, כנגד חמשה דמים, כירוע. רמז לחמש בחינות שיש לנפש, כמו שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (ברכות ט): הני חמשה דברים נפשי כנגד מי וכו'. ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות - שמקלקלים את הכל שאין בו חטא. כשרבירו והכלו של השוחט אינו בבחינת הכל שאין בו חטא, בחינת אורא דארץ-ישראל, על-ידיה: אכלי עפי - הפרנסה נחמט. כי כשיש להשוחט בחינת הכל שאין בו חטא, בחינת חרב לה, בחינת צדקה דארץ-ישראל, בחינת נפש, בחינת חורה כנ"ל - גם הנפש, שעולה מהחי להמדרג שלו, גם-כן נחשלה בבחינות מעלות אלו הנזכר:

ו זהו פרוש: הנהירו בכני עס-הארץ; כי זה דיע, שהנפשות

נקרא בהם שמי ושם אבותי - שעל-ידי התינוקות נתגלו האבות לתנן על-ידי צדקה דארץ-ישראל כנ"ל. באורא דארץ-ישראל, אור הקדוש, שהוא בחינת הכל שאין בו חטא. וזה שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (תענית יא): היושב בתענית נקרא חסיד, שנאמר: גומל נפשו איש חסד; כי התענית הוא גמילות חסדים לנפשו, הינו לחורה, כמו שכתוב (תהלים טז): תורת ה' חמימה משיכת נפש. כלל כן נקרא איש חסיד, כי מבטל הדין והחשך, וממשיך חסדים בעולם:

ה זהו פרוש (ספסו יז): שלשה הוהרות שהנהיר רבי יהודה בן בתירא מנציקין: הוהרו בוקן ששכח תלמודו מחמת אנסו, והנהירו בורדין כרבי יהודה, והנהירו בכני עס-הארץ שמהם תצא תורה. כי אלו השלשה בחינות, הם כלם רומזים להתעלות הנפש והשכל והתורה והזכרון. וכן זה, ששכח תלמודו מחמת אנסו, הוא בחינת מיתה וסכלות מחמת שכחה; אבל אנס רחמנא פוטרו, והנהיר רבי יהודה לברכו, שעל-ידי הבורא יתבטל ממונו השכחה, ויתגלה הנפש, הינו וזכרון התורה. כי שרש התורה היא כבוד השם יתברך, כמו שכתוב: לכבודי בראתיו וכו'; וכמו שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (אבות טז): אין כבוד אלא תורה:

ו זהו: הנהירו בורדין כרבי יהודה, כי הדם הוא הנפש שבא בגלגול, וצריך השוחט לכוון להעלות הנפש שברם.

גם עקר חסרון הפרנסה שנתמעט בדרות הללו, אין זה אלא על-ידי השוחטים שאינם מהגנים. וזה (אבות טז): אם אין תורה, אין קמה. תורה היא בחינת נפש כנ"ל, על-ידיה אין קמה, הפרנסה נחמט. ובשכיל זה החליף נקרא מאכלת, כמו שכתוב (ספסו טז): ויקח את המאכלת, כי יש שוחט תגון מאכל ומפרנס לישראל, כי השוחט תגון הוא מלביש את הנפש שבחי במדרג, הינו בדרג הברכה שהוא מברך, והדרגור הוא בחינת שכינה, כמו שכתוב: מלכות - פה. וזה פרוש (שערי לה): חרב לה' מלאה רם, כי השכינה נקראת חרב לה' (כמוסא מורק בספסו), והיא בחינת דבור, שהוא בחינת חרב פיפיות, לשון פה, כמו שכתוב (תהלים טט): רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות וכו'. וכשהנפש באה בתוך חרב לה', בתוך הדבור, בבחינת מין נוקבין, אוי השכינה מוונת על-ידי המין נוקבין שיש לה, בבחינת: חוי כמה ברא קאתינא (ויד ד"א דף טז), וזה: חרב לה' מלאה רם; מנפשות העולות בה בבחינת מין נוקבין, ועל-ידי הווג היא מקבלת פרנסה לישראל. וזה פרוש (אבות טז): בנפשנו נביא לחמנו מפני חרב המדרג; הינו כשהשוחט אינו תגון, ואינו מעלה את הנפש בבחינת מין נוקבין, וכשעומר עם החליף לשוחט את החי, הוא עומר כרוצח נפשות, והחליף שלו הוא חרב המדרג, ואינו חרב לה', שהוא חרב המדרג, ויש צער להנפש החי, שצועקת בקול מר (ספסו טז): נפשי יצאה - כשיצאת בשכיל להכניס בדרגו של הברכה, בבחינת מין נוקבין, וכשיצאתי, כקשתי ולא מצאתי, קראתיו ולא ענני - כי אינו שם בשעת הברכה, וחושב מחשבת פגול. על-ידיה מצאני השומרים הסבכים בעיר, הכוני מצעוני, נשאו את רדיי מעלי - הינו, שמעלה שניה להנפש בבחינת חי, גם זה לקח ממנה, כי עקשו

הנבחרות [הנעשקות] בחוד המקלא, האמור בזהר (סבא משפטים דף קע ובשאר מקומות), בקלפות גנה, וקלפות גנה רוצה שישתקע שם הנפש, אזי היא נותנת אותן בחוד מפת וזוגו של עמידהארץ, כדי שיתמנה הנפש ההיא ביותר. נמצא, שבני עמידהארץ הם נפשות יקרות, אלא שהם בצפרים האחתות כפת. מאין אנו יודעים הרר תפארתם, אלא עלייך חודתם; בשאנו רואים שהם חלמידי-חכמים, בירוע שיש להם נפש יקרה. וכל התורה שהם מגלים, הוא הכל גלוי להשומע, כי הנפש היא [בחינת תורה] כנ"ל, והתורה שהם מגלים בני עמידהארץ, הם בחינת ניצוצות, ועולה להשכינה בבחינת מיין גוקבין, בבחינת: חיו במאי ברא קאמינא. ובשכיל זה צריך לבקש, כי עלייך הכבוד והגלה ביותר התורה מהתעלמותה, הינו הנפש. כי שרש הכל הוא הכבוד, כמו שכתוב: לבבורי בראתיו וכו'; והנפש משתוקקת להכלל בו בשרשו. וזה: הנהירו בבני עמידהארץ - לבקש, כדי שישתוקק התורה, שהיא הנפש, להכלל בשרשו, שהוא הכבוד, ועלייך: מהם תצא תורה. וזה פירוש: רדשו ה'. עלייך איזה חכמה חוכל לררש אותו הרר מפרש: ועזו - הינו עלייך התורה, ולא עלייך חכמות אחרים, שהם סכלות וחשך כנגד חכמות התורה. ועלייך מה תוכה לחכמות התורה, בקשו פניו תמיד - עלייך צדקה של ארץ-ישראל, כמובא במדרש (בראשית רבה פ' נד, קהלת רבה פ' ד, א) אין בקשת-פנים אלא צדקה, כמו שכתוב (תהלים פד): צדק לפניו יתקד; ואין תמיד אלא ארץ-ישראל (שחר טוב חלום קר, ענין ראשית חכמה שער החשובה פ' ו, כמו שכתוב (דברים יא): תמיד עיני ה' אלקדך בה:

לח לשון רכנו וכו' וכו' לבקשה
מרכבת פרעה וחילו ידה בים וכו' (שמות טו)
א כי צריך כל אדם לפשפש את עצמו בכל עת, אם הוא רבוק בהשם יתברך; והסימן של רבקות הוא תפילין, כי תפילין הם סימן על הדבקות:

כ ואי אפשר לבוא לבחינת תפילין אלא שיעלה את הרבור ויתקנהו. כי הרבור, שהוא רוח פיו של הקדוש-ברוך-הוא, שהוא בחינת: מלכות - פה, הוא בחינת ים, שכל הנחלים הולכים לתוכו, כמו שכתוב (קהלת א): כל הנחלים הולכים אל הים; והוא בחינת ארץ, כמו שכתוב (תהלים נט): ארצי שפתי תפתח. ובשפוזמין הרבור, שהוא ארץ, אזי עלייך הפנים געשה מרוח פיו רוח סערה, כי כ"ז אותיות, כל אחר כלול מעשרה, גימטריא ר"ע. ונעשה מבחינת הרבור, הינו מבחינת ארצי ר"ע אותיות, סערה; ס"ה הוא ארצי, ור"ע אותיות. וזה בחינת (תהלים סח): רוח סערה עושה רכרו - שעושים ויתקנים את הרבור ומגלים אותו מבחינת רוח סערה. ורוח סערה הזה הוא מקורג הגדול, שממנו באים כל המקורגים והנסינות, והוא אחר הרברים, שהוא יונק מהרבור, כשמוצא פתח לינק, הינו: לפתח חפאת (בראשית ד); ובתיב (מסכת ו): שמר פתחי פד וכו'; וכמו שכתוב בזהר (רא דף קכ"ה): וזהו אחר הרברים והאלקים נסה את אברהם, והוא מסער גופה רבריגש. וכל

ג וצריך להעלות את הרבור לשרשו, שהוא הרוח, שהם חמש אצבעין שביר שמאל, שהם חמשה גבורות, שהם בחינת חמשת מוצאות הפה. כי עקר הרבור - עלייך חמשת מוצאות הפה, שהם הגבורות, כמו שכתוב (סם ק): מי ימלא גבורות ה'; שעלייך גבורות נעשה הרבור, כמו שכתוב (סם קכ"ה): וגבורתך ירברך; וכמו שכתוב (יחזקאל כ): הלא כה רכרי באש נאם ה'. והתחלת עליות של הרבור הוא מראשו, הינו ממבוכת האמת שיש בהרבור, שהוא נקרא ראש. כי יש כמה אמת, כמו שאמרו (מנחות א): אמת נעשה עררים; וכמו שכתוב (תהלים קכ"ב): ראש רכרך אמת. כי קדם תקונו היה בבחינות (תהלים ח): ותשלך אמת ארצה; ולא היה יכול לרבר שום רבר אמת, מחמת שרית סערה כלכל אותו, כמו שכתוב (תהלים ק): יעלו שמים ירדו תהומות; ובשחקתנו, אזי אין לו כלכל. וזה בחינות (ספסס ו): עקם הכתוב חשע אותיות, שלא להוציא דבר מגנה מפיו. זה רמז, בשרית סערה שולט, אזי אין ביכלת לרבר בדרך ישר, כי היות מכלכל אותו, וצריך לעקם את הדרך:

ד ותקונו הרבור הוא עלייך תתורה שלומרין בצר לאדם, בעניות ובחכמות, שהוא בחינת לילה*, שאו שלמנותא רקץ כל בשר, כמו שכתוב: קץ שם לחשך; ובתיב (בראשית א): ולחשך קרא לילה. ובחכמינו זכרונם לברכה אמרו (תענית כ'): הלומר תורה פלילה, מושכין עליו חוט של חסר ביום. חסר הוא בחינת פקר ראברהם, כמו שכתוב

בזהר (סמך דף רב ע"א): הבקר אור - רא בקר ראברהם; והאנשים שלחו - אנון מארי רריני; המה וחמוריהם - אנון וכל סקר מסאבא, וכמו שכתוב (רות ו): שבכי ער הבקר. אזי גופלים כל המקורגים השולטים על הרבור, ואז הרבור יוצא בשר ושבח והלל להקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (תהלים ט):

הקדוש-ברוך-הוא, שהוא בחינת: מלכות - פה, הוא בחינת ים, שכל הנחלים הולכים לתוכו, כמו שכתוב (קהלת א): כל הנחלים הולכים אל הים; והוא בחינת ארץ, כמו שכתוב (תהלים נט): ארצי שפתי תפתח. ובשפוזמין הרבור, שהוא ארץ, אזי עלייך הפנים געשה מרוח פיו רוח סערה, כי כ"ז אותיות, כל אחר כלול מעשרה, גימטריא ר"ע. ונעשה מבחינת הרבור, הינו מבחינת ארצי ר"ע אותיות, סערה; ס"ה הוא ארצי, ור"ע אותיות. וזה בחינת (תהלים סח): רוח סערה עושה רכרו - שעושים ויתקנים את הרבור ומגלים אותו מבחינת רוח סערה. ורוח סערה הזה הוא מקורג הגדול, שממנו באים כל המקורגים והנסינות, והוא אחר הרברים, שהוא יונק מהרבור, כשמוצא פתח לינק, הינו: לפתח חפאת (בראשית ד); ובתיב (מסכת ו): שמר פתחי פד וכו'; וכמו שכתוב בזהר (רא דף קכ"ה): וזהו אחר הרברים והאלקים נסה את אברהם, והוא מסער גופה רבריגש. וכל

פניכם - זה הבושה, שהיא על הפנים, הינו בחינת תפלין עלידי בינה, שהיא אמת על ברא. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות יא): תפלין נקראין פאר, שנאמר: פארך חבוש עליך. ופאר הוא כלליות הגוין, כי התחפאות - עלידי כלליות הגוין, כמו שכתוב (ישעיה כט): ישראל אשר בך אתפאר; כי הם כלולין מגוין סגיאין. וזה שאנו רואים, בשאדם מתפשט געשה במה גוין. וזה יכולים אנו להבין, אם יש לאדם יראת-שמים, הינו בוש, לאחר תקון החטא, כשאנו מסתכלין על פניו, ונאפל עלינו יראה ובושה, הינו שנמשך עלינו דעת בגרלת הבורא שיש לו יראת ה'. ודעת אלקים תמצא, הינו כשימצא גם לך דעה בגרלת הבורא, הינו בוש ויראת. וזה בחינת: וראו כל עמי הארץ וכו' וראו מפך; הינו שנמשך עליהם גם-כן יראה:

ו ומושה גם-כן וזה לאור התפלין, כמו שכתוב בזהר (ברשית בראשית כט): ויתנצלו את ערבים - רא תפלין. ומושה יקח את האהל - שלקח אותן האורות, מלשון (איוב כט): כהלו גרו עלי ראשי (עין בזהר בראשית דף עב: כי תשא דף קע"ד). וזהו (שמות לז): כי קרן עור פניו; על-שם: קרן אחת היה לו במצחו (חל"ס). וזה בחינת תפלין, שהוא במצח, ועל-ידיה: ויראו מנשת אליו; כי האיר עליהם היראה, כמו שכתוב: או חבין יראת ה' וכו'. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יב): העובר עברה ומתפשט בה, מוחלין לו מיר; כי העברה מכניס באדם רוח-שטות, ועל-ידי בוש מתויד המחין, כמו שכתוב: או חבין יראת ה' כנ"ל. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סדרים כ): מי שיש בו עזות, בירוע שלא עמרו גלי אבותיו על הר סיני; כי אדם הראשון פגם בבחינת תפלין, שהם בחינת עין החיים, כמו שכתוב (ישעיה לח): ה' עליהם חיו; ורפק את עצמו באילנא רמותא, ועל-ידיה: ויגרש אותו מגן-עדרן (בראשית ו), כי עזות-פנים לגיהנם (אבות פ"ה); ובר חב בתיובתא פתיב (סע); ויעש להם פתנות עור - רא תפלין (סוכה כטקנים, תיקון כב, דף ק"ה). וזה פרוש (חל"ס): שור שהקריב אדם הראשון, קרן אחת היתה לו במצחו; כי על-ידי הקריב, הינו על-ידי החשוכה, וזה לבחינת תפלין, שהוא בחינת קרן עור הפנים. וכן, שהיה מזהמת הנפש, פתיב בה (בראשית ו); למה נפלו פניו; שהוא בחינת אור התפלין, שהוא קרן עור הפנים. וכן הביא מפסלת, שראה חוב לכל אחר. ואיתא (בסדרים הנוספים פ' בראשית): וישם לקן אות-שורת לו קרן, הינו כנ"ל. וזה שכתוב בקין (סע): וישב בארץ נור קרמת ערן. פרוש, שלא וזה לערן, על-ידי שפגם באור התפלין. וזה קרמת, ראשי-תבות: קרן-קמתא דלא מנח תפלין. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ו): מי שיש בו עזות, בירוע שנכשל באשת איש; כי קין עמר על תאומתו של הכל, כמו שכתוב (סע): ויהי בהיוחס בשדה. וישראל, שעמרו על הר סיני, פסקה והמתן, הינו והמת הנחש; ועובים, שלא עמרו, לא פסקה והמתן (שם יא). וזה: בירוע שלא עמרו רגלי אבותיו; רגלי ריקא, כי אין

אלקים אל רמי לך; וכמו שכתוב (סע): למען יומרך כבוד ולא ידם; ואז קרן יחר כוכבי בקר וכו' (איוב לח). וזהו (תהלים כב): עומרות היו רגלינו; כי הרפור נקרא רגל, כמו שכתוב (ישעיה מא): צדק יקראוהו לרגלו; וכמו שכתוב (תהלים נח): צדק תרברון. בשערך ירושלים - על-ידי החזקה, כפרוש רש"י (והוא מפרש דלל סבות י):

ה וקשמועלה את הרפור לשרשו, הינו לגבורות, ומתחיל לרבר בינו לבין קונו בשלהבת הגבורות, ומעורר את עצמו לעבודת השם יתפדך, אזי נכנס אור שרש של הגבורות, הינו חמימות הלב*. כי שרש הגבורות הם בלב, כמו שכתוב (תהלים לו): חם לבי בקרבי כהגי וכו', ושם שרש אמת של האמת של הרפור, כמו שכתוב

(סע טו): ורורב אמת בלבבו, ומתחיל לרבר בחמימות שבלב, רבר אמת שבלב. וכשמרבר בינו לבין קונו רבר אמת שבלב, בהתעוררות בתשובה, ויראה פחיתותיו וגרלת הבורא, כי ער עכשו השליך חטאיו אחר כתפיו ולא עין בהם, ועכשו כשיורע אותם, אזי נכנס בו בוש גדולה על גרל פשעיו, כגור רב ושלש עקרא ושרשא רכל עלמין (י"א שבכאן צריכן להעתיק הדעה השלישית, וכן הוא כח"י, והכל עולה כענה אחר, וע' פ"ח). והבושה הזאת ערין אינה בפעל, הינו שהבושה הוא בפנימיות, ואין מתגלה על פניו, כמו שכתוב (תהלים סט): כסתה כלמה פני; כי זאת הבושה היא קדם התשובה. וזה ירוע, אין רומה בן כפר לבן בוד; כל מה שמקרב ביותר אל המלך, בשת גרול, וכל מה שירוע ביותר בכבוד המלך, הוא בוש יותר מהמלך. וקדם התשובה ערין וירעוהו בקטנות, על-ידיה בשת אינו בפעל על פניו, כי חטאיו ממקטמין שכלו וירעוהו, על-ידי רוח-שטות שנקרבו, כמו שאמרו (סוכה י): אין אדם עובר עברה וכו'. אכל אחר-כך, כשעושה תשובה ומסיר ממנו הפפשות, ונתחב בו שכלו - אזי הוא מתפשט ביותר, ונתגלה הבושה על פניו. והבושה הזאת הוא בחינת אור התפלין, שנתגלה על פניו במצחו, ועקר התגלות הבושה היא במצח, כמו שכתוב (דסה י): ומצח אשה וזנה היה לך, מאנת הכלם. וזה פרוש (סעל ב): או חבין יראת ה', כמוכא בזהר

הקדוש (ברשית ח' יב' סע): תפלין הם בחינת אמת על ברא, ואם לבינה תקרא (מסלי ב), וזה פרוש: או חבין; הינו על-ידי בינה יתרה שהיה בהפדת הבורא, על-ידיה: יראת ה', הינו בחינת תפלין, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכה ו): וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וראו מפך - אלו תפלין. כי היראה הוא הבושה, כמו שאמרו (סדרים כ): יראת ה' על

הקדוש (ברשית ח' יב' סע): תפלין הם בחינת אמת על ברא, ואם לבינה תקרא (מסלי ב), וזה פרוש: או חבין; הינו על-ידי בינה יתרה שהיה בהפדת הבורא, על-ידיה: יראת ה', הינו בחינת תפלין, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכה ו): וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וראו מפך - אלו תפלין. כי היראה הוא הבושה, כמו שאמרו (סדרים כ): יראת ה' על

רואים, הארץ עומדת על עמודים - הינו בונה, ארץ החיים, שממנה תוצאות תפליין בנ"ל, והתפלה נקרא עמוד, עלישם (תהלים ק): ויעמוד פיתחם. ועמודים - בחינת תפלה, על המים - הינו על הלכ, כמו שכתוב (אברהם ב): שפכי מים לכך נכת פני ה' ומים על ההרים - זו בחינת תורה, שעליה נחמור חסר אברהם, כי ההרים זו תורה, שהוא מרום, כמו שכתוב (מסעי ח): כי מלכים ימלכו. גם אברהם נקרא הר, כמו שכתוב (בראשית ט): ההרה המלט. והרים על הרוח - הינו רוח פיו של הקדוש ברוך הוא, הינו בחינת דבור, שעליה תחזיק חסר נחמלה הדבור בנ"ל, כמו שכתוב: שכבי עד הבקר. ורוח על סערה - הינו שכינת קץ כל בשר, הוא בחינת אחר הדברים, הוא יונק מהדבור, ונעשה רוח סערה בנ"ל. וסערה על ודעו של הקדוש ברוך הוא - כי הבריות צריכין לקץ כל בשר, כמו שאמרו: והנה טוב מאד - רא מלאכה תפלות (כ"ד פ"ט), והשתלשלותם מגבורות עלאין, כי הוא טוב מאד. והוה שסערה כדורע. ורע אלו חמשה גבורות, שממש חיותו עד זמן בלע המות לנצח (ישעיה טז): וזה פרוש: מרכבת פרעה וחילו - הינו בחינת תפליין, במובא בזה (ויש ר"ה), שפרעה היא אמא, רכל נהרין אהפרעו ואחלון מנה. ותפליין נקרא מרכבות, כמו שכתוב (דברים לו): רוכב שמים ושמים, אש ומים, בחינת גנין, כי תפליין הם נהרין מאמא עלאה, ועליה מה תזכה לבחינת תפליין - ירה בים, הם הגבורות (פרוש): "רה" עם הכולל גבורה גבורה; בים, הוא בחינת דבור, בשתקשר ותעלה את הדבור לשרשה. ועליה מה תוכל להעלות את הדבור לשרשה עליה למוד התורה בלילה, שעליה למוד הזה נמשך חוט של חסר, ואז: הבקר אור וכו'; ואז הדבור עולה ונעשה בת אברהם, כמו שאמרו (כ"ד פ"ט): בת היתה לו לאברהם וככל שמה. בים גימטריא ככל. וזה: ומבחר שלשיו טבעו בים; התורה נקרא אוריתא תליתיא (שם פ"ט), ומבחר רא אברהם, כמו שכתוב (ומה ב'): אשר בחרת באברהם. פרוש, עליה תחזיק, שעליה נחמור מרת אברהם, עליה תתקן הדבור, וקץ כל בשר יטבע בנקבא דההומא רבא. וזו: טבעו בים סוף - סוף הוא בחינת קץ כל בשר, שהוא דכין בים הדבור, ויטבע בנקבא דההומא רבא, עליה בקר דאברהם, שנתעורר עליה תחזיק בנ"ל: (זאת התורה היא סוד כונות תפליין, במבאר שם בתוך דברי התורה הזאת, וכנדרש מן הציור בהנה איד כל כונות תפליין כלולים שם, והדברים מוכנים למשכילים. ועדין צריכין באור רחב לבאר הדבר היטב, ואם יהיה אלקים עמך, ותבאר הדבר במקום אחר בעזרת השם ותבדוק. ורע, ששמימי מפי הקדוש, שחשב כמה וכמה תורות, ואמר, שכלם הם סוד כונות תפליין, דהינו התורה "במצצרות וקול שופר" ו"אנכי ה' אלקיך" ו"קרא את יהושע וכו'", והתורה "מי האיש החפץ חיים", ו"אתם תהיו לי ממלכת כהנים", "אשר העם - ורקא", והתורה הזאת: "מרכבת פרעה וכו'", ועוד כמה וכמה תורות גדולות, שאני זוכר עתה למרסם, ואמר, שכלם הם סוד כונות תפליין. אשרי הנוכח להשיגם):

אין להם רגלים, כמו שכתוב (בראשית ו): על גחנה תלך. וזה שכתוב (בזהר): וישם ה' לקין אות: [פרש רש"י]: תחזיר מוראו עליהם, כמו שכתוב: וראו כל עמי הארץ; כמו שכתוב (בזהר): בך תב בתיבתא, וישם ה' לקין אות (חזקן ס"ח דף ק"ה):

ז וזה שספר התנא (בבבא נט): ארז נפל במקומנו, ועברו עליו י"ו (ששה עשר) קרנות על חדו. כי ידוע, שהצדיק שעובר את השם בדרכות גדול ובשכל גדול, כשנפול לאיזה מדרגה פחותה ממנה, אפי' עליפי שזאת המדרגה שהוא עכשו בה, גם היא מדרגה גדולה לעד שאר הצדיקים, אבל מחמת שלפי ערכו היו לה נפילה, הוא מתבשר בזה המדרגה, כאלו תמא איה חמא, ועושה חשוכה על זה באלו חמא, וכו' עליה יורה לכושר גדולה, הינו בחינת תפליין, בחינת: אז תבין יראת ה'; וכן לבחינת ידעה חרשה והבירה. ועקר הארת התפליין באים עליה הלוחות, במובא (בזהר בראשית ובי חטא ג"ל): כשאמרו ישראל נעשה ונשמע, וכו' לחגיגת וינא עלאה. ומשה וכו' לקרון עור פנים מאור הלוחות, כי הם המוחין בעצמן, כי עליה חרור השכל בתורה נתחדדו המוחין, ונתוסף בו הכרה ומחשבה בזה. והלוחות הם שיש התורה, ונקראים י"ו, עלישם עשרת הדברות, וארכן ואו ורחפן ואו (כ"ד ט), והצדיק נקרא ארז בלבנון. וזה שספר התנא שכתבו של הצדיק, שהיה צדיק בדרו, ונפל במקומנו, כי בודאי מדרגת התנא היתה גס' גדולה, אבל לפי ערך הצדיק היתה נפילה. ועברו - לשון התגלות, כמו שכתוב (שם ט): ועבר ה' לנגף את מצרים; והרגם אוגולוס: ואתגלי. י"ו קרנות על חדו - הינו עליה חרור שכלו וחרוש שכלו, שקבל עליה תורה שנקרא י"ו בנ"ל, נתגלה קרון עור הפנים, הינו בושא, בחינת תפליין. גם הקדוש ברוך הוא נקרא מקומו של עולם, וזה פרוש: נפל במקומנו; שגפל להשגות אלקות לפי השגתנו, הגם שגם השגתנו גדולה, אבל לפי ערכו היו לה נפילה, ששכח בחשוכה ומחשבה בהשגתנו. וזה פרוש: בראשית - ידא בשת, כי היראה הוא הבושה. תמן ראשי תמן בת, אלה ראשי בית אבותם (שם ו), הינו תלת גנין רענא בתעין, רמו מקום התפליין, ולמטפות בין עיניו (שם ט), וחלת גנין וכתעין, הם ארבע פרשיות: וזה פרוש: אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי (ישעיה נה), כי שבת - בחינת בושא, רגלך - בתחלה צריך לחקן הדבור, הנקרא רגל. ואיד תתקן הדבור, עשות חפצך ביום קדשי. כי זמנת הנחש גרם שלשים וחמש קללות, שלשים וחמש מלאכות, וצריך כל אדם להמשיך קדש שבת, לקדש ימי החל, כראיתא במכילתא: וכו' את יום השבת - וזהו מאחר בשבת; ולפי הפרשה שמקדש ימי החל, כן נרתה זמנת הנחש, קץ כל בשר, שהוא בחינת רוח סערה, ועליה יורה עולה הדבור. וזה פרוש: עשות חפצך - בשאתה עושה חפצך, הינו בימי החל, ביום קדשי - ידמה כאלו עכשו יום קדשי. הינו, שתמשיך מקדשת שבת על ימי החל, ותקדשים משלשים וחמש מלאכות. וזה (שם כ): תגיא רבי יוסי אומר: אוי להם לבריות, רואים ואינם יודעים מה

לט לשון רבנו וברנו לברכה

ונתתי עשב בשדה לבהמתך (תרי"א). **עשב** - ראשייתבות: עושה שלום במרומיו. **בשדה**, לשון שרוד ושיירה. כשאדם מרגיש איזה רעבון, שמתנער עליו מאות אכילה, ירע שיש לו שונאים, כמאמר חכמינו וברנו לברכה: השם גבולך שלום (תרי"א קמ), ומי שיש לו רשעים מלמטה, בירוע שיש לו רשעים מלמעלה (סנהדרין ק). בכך צריך לשרר ולשבר הבהמיות שלו המתאוה לאכל, כי עקר הרעבון הוא לבהמיות. גם אמרו במדרש (בראשית פ"ט): בא ורן ויבא קלון - רא קלוננו של רעב, כמו שכתוב (יחזקאל י'): אשר לא תקחו עוד תרפת רעב בגוים. נמצא, המחלקת, הינו מה שמחפזין לאדם, בא עלייך זה בחינת רעב, ורעב זה, הינו בחינת מחלקת, בחינת חרפה, הוא בחינת ערלה, כמו שכתוב (בראשית י'): כי חרפה היא לנו. והערלה הם שלש קלפות, המסבכים הברית-שלום, וכשמשברין את הערלה, אזי נתגלה ברית-שלום, וכשיש שלום למטה, יש לו שלום למעלה במרומו, וכשיש שלום למעלה, אזי נתגלה ונתרבה שבע גורל בעולם, כמו שכתוב גבי יוסף (שם יט): תן ורע ונתת: פירוש אחר: ונתתי עשב - רמז לבנים, כמו שכתוב (יחזקאל י'): וצאצאך בעשב הארץ. **בשדה** לבהמתך - הינו: אימתי יהיה לך בנים תמים ונקיים כשהיה וזוג בקרשה, וחשבר נפש המתאוה שלד, הינו נפש הבהמיות, ודמה לך כאלו בפאך שר (תרי"א כ). וה: **בשדה** - לשון שר, עלייך יהיו לך בני קימא, כי מיתת הבנים זה מתמת גשמות העשוקים במקלא, בידוע. כי המקלא, הינו קלפות נה, היא קרובה אל הנפש הבהמיות, כמובא במשנת חסידים במסכת היררכיה. גם צריך שיאה עקר וזוג כליל-שבת, שאז נכללת בקרשה, ויתפרדו ממנה כל פועלי און. וה: ואכלת ושבעת - זה רמז על שבת, שאז השביעה, שממנו נתברכין ששת ימים:

מ לשון רבנו וברנו לברכה

איתא בעשרה מאמרות: "אלה מסעי בני ישראל - בשביל שחטאו באלה אלקיך ישראל, בשביל זה יסעו בני ישראל". נמצא, כל הנסיעות של אדם הוא בשביל קלקול האמונה, הינו בחינת עבודת-אלילים, כי אם היה מאמין באמונה שלמה, שיכול הקדוש-ברוך-הוא להזמין לו כל צרכו, לא היה נוסע שום נסיעה. נמצא, כי הנסיעה היא קלקול אמונה, הינו בחינת עבודת-אלילים. וה שכתוב בעבודת-אלילים (ישעיה י'): צא תאמר לו, צא, זה בחינת נסיעה וטלטול. גם עלייך טלטול מתקן את הטלטול שגורם, בכיכול, למעלה, כמו שכתוב (שם כח): והמסכה צרה בהתכנס. גם עלייך עבודת-אלילים נמנע המסר, כמו שכתוב (תרי"א י'): ונברכתם אלהים אחרים וכו' ולא יהיה מקר. וכשאין מסר, אין שבע, וכשאין שבע, אין שלום, כמו שכתוב (תהלים עב): ישאו הרים שלום לעם, כמו שפרש רש"י, וכשאין שלום, אזי אין איש עוזר לחברו, וכל אחר צריך לגסע ולטלטל במקום למקום בשביל פרנסתו. גם הגלות בא על פסול תורה, כמו שכתוב (ישעיה ה'): גלה עמי מבלי דעת. ועלייך עבודת-אלילים בא עזירת גשמים, וכשאין קמת, אין תורה (אבות פק"ג):

מא לשון רבנו וברנו לברכה

רקודין הנה איתא בעניינים, דף כב: הברכים, הינו הרגליו, הם נצח הור, והם עוקבין. ועקב גימטריא שתי פעמים אלקים, שהם דינים, שיש שם אחיה לחיצונים, בירוע. והפעלה להברית החיצונים משם, שימשיך לחוד הברכים הנבדלות משרש הבינה, וכשמשך שרש הנבדלות מבינה, אזי החיצונים בורחים משם, והוא לוקח הבכורה והברכה, שזה בחינת ברכים. ושרש הבכורות נקרא יין, בירוע, וה יין המשמח. וה שכתוב בעקב, כשראה שהוא בחינת ברכים במקום דין, כי שתי פעמים אלקים עם עשר אותיות גימטריא יעקב, אזי המשך שרש הנבדלות, בחינת יין המשמח, כמו שכתוב (בראשית כ): ויבא לו יין וישת - שרש של הברכה. נמצא עלייך רקודין, ששוחה יין המשמח, שהם שרש הנבדלות שבינה, ונמשכין למטה בחוד הרגליו, הינו שמרר, כזה מנרש החיצונים משם. וזאת התלהבות של הקור, והוא אשה ריח ניתוח לה' (סנהדרין כח): אבל מי שמרר בהתלהבות היצר, זה נקרא חטא של נרד ואביהוא, שכתוב בהם (ויקרא י'): וקריכו אש וזה, ונרד ואביהוא הם נצח והור, והתלהבות שכתובה נקרא יין המשמח, שעלייך נמחקים הבכורות, ואש וזה נקרא יין המשמר, התלהבות היצר, ושם יש, חס ושלום, אחיה לחיצונים, אשר לא צוה אותם: וה גס-כין פריון נפש, כי הממון נקרא עמורים, כמו שכתוב (תרי"א י'): ואת היקום אשר בגלגליהם (ספרים קס), וכשהצריך העושה הפריון מניח ידיו על הממון, יבין כי יש יד הגדולה וכו', והינו שלש ידות, ושלוש פעמים יד גימטריא מ"ב. ושם מ"ב יש בו שבעה שמות, וכל שם יש בו ו אותיות, ויכון להמשיך אליו הויון, הינו השבעה שמות, שיש בכל אחר ו אותיות, להמשיך אותן לחוד הממון הנקרא עמורים, ואז נקרא: ווי העמורים. ואלו עמורים, הינו רגליו, הינו עקבים, הם בחינת דין, כי שתי פעמים אלקים גימטריא עקב, ויש שם אחיה לחיצונים. ואין דין נמחק אלא כשרשו, ושרש הדינים בבינה, כמו שכתוב (סנהדרין פ"ג): בינה דינין מתערינ מנה, אני בינה לי גבורה (סנהדרין ח). ושם מ"ב בבינה, נמצא, כשמשך שם מ"ב לחוד עמורים, אזי הדינין נמחקים כשרשם. וה פרוש (שמות כ): ווי העמרים וחשקהם כסף: פרוש עלייך חשיקה והתחברות ווי עם עמורים נעשה כסף, חסר, שנמחקין הדינין: עניינים פרק יג (הכל החרים שער א"א): שם מ"ב בבינה. ואלו המ"ב הם ש"ע נהורין המאירין, ועם ח' הורתא גימטריא בשלום. שם בפרק יד: גימטריא חשמה - מלבדו, שזה התשלום שומר בגדים עליונים מ"עש" של קלפה, כמו שכתוב (ישעיה נא): כבגד יאכלם עש. וה (ויקרא כג): הרוצה לנסך יין עלייך המזבח, ומלא גרונם של תלמידי-חכמים. לנסך, הינו מלכה ומשלה, כמו שכתוב (תהלים כ): ואני נסכתי מלכי וכו'. ויין זה בחינת בינה, שרש הבכורה, יין המשמח. מובח, זה בחינת דינים. תלמידי-חכמים, הם בחינת נצח הור. וה פרוש: הרוצה להמליך ולהמשיך ולהמחיק הדינים עלייך שרשם, שהוא יין המשמח, מה יעשה, עצה (סנהדרין) על זה: ומלא גרונם, עלייך רקודין או עלייך פריון, כמו שמובא לעיל. גם עלייך מלוי גרונם נמחק הדינין, וה פרוש (ספר ברכות): תלמידי-חכמים מרבים שלום

י"ד אותיות, והם י"ד של שדי, וראשי תיבות של אברהם יצחק יעקב, הם הראשי תיבות של יי אלקינו יי: אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם (תהלים יב), זה כחית קשת וקול, תלת גונון רקשת:

מג לשון רבנו זכרנו לברכה

דע, כי הדבורים של הרשע שהוא בר דעת מולידים נאוף בהשומע, כי הוויגים נמשכים מהרע, כמו שכתוב (בראשית ו): והארם ידע את חוה אשתו; וכתוב (במדבר לא): כל אשה ידעת איש. אך יש שני מיני וויגים, הינו וויג דקדשה, הוא התקשרות לצדיקים ואל התורה ואל השם ותכנה, זה נמשך מדעת דקדשה; ווויגים של עברה נמשכים מדעת דקלפה. והדבור הוא התגלות הרע, כי אין יודעים מה שבדעת אלא עלי ידי הדבור, כמו שכתוב (תהלים יב): ולילה ללילה יחזה דעת. יחזה מלשון דבור, שהדבור מדבר מה שבדעת, וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הכלים, מוליד אודים ארסיים של נאוף, והשומע ממנו הדבורים ונושם נשימות, מכנים כגוף אלו האודים. ולפיכך בכלעם, שהוא בחינות דעת דקלפה, כמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה (ספר פ' ויחזק חסד, וכוונת שבות דף כא: בלע דף קנז): על פסוק: לא קם במשהו כו' - בישאל לא קם, אכל באמות קם, ומנו בלעם. כי משה הוא דעת, ולזה נקרא דורו דור דעה (ויקרא פ"ט), ולכך בשמלו מאוב עצה ממנו, אמרו להם: אין כחו אלא כפה, כי הפה הוא התגלות הרע, אמר מאוב: אף אנו נכחו עליהם בארם שבחו כפה, כי הוא גסיפן דעת דקלפה, כמו שכתוב (ספ"ו): את זה לעומת זה עשה אלקים. וזה שכתוב (במדבר כד): וירע דעת עליון; ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו), שידע מתי הקדוש ברוך הוא כועס, כי בשהדעת אינו כישוב, אי יש פעם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספ"ד סו): כל הכועס, חכמתו מסתלקת ממנו. ולפיכך בשבעם משה רבנו, עליו השלום, על אנשי הצא בשבאו ממנו, נסתלק ממנו הרע, והצדק אלעזר לומר הלכות טבילות כלים, וכשהדעת שלם, אי אין פעם, כמו שכתוב (ספ"ד יא): לא ידעו ולא ישיחו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה. וכלעם היה מסתלק ברע דקלפה, שהוא מותרות של דעת עליון, וכשמשתנה, ידע שהקדוש ברוך הוא כועס, נמצא, שכלעם הוא דעת דקלפה, ועלי ידי דבורו הוליד אודים ארסיים של נאוף. לזה בשבאו ממלחמת מרון, נאמר (במדבר לא): ויקצף משה על פקודי החיל, ויאמר תחיתם כל נקבה, הן הנה היו דבור כלעם. כדבר דקא, כי עלי ידי דבריו, שהוא התגלות הרע שלו, הוליד נאוף ממנו. ולפיכך בשבאו ממלחמות מרון כתיב (שם): ויקצו אל משה ראשי הפקדים וכו' ויאמרו ונקרב את קרבן ה' וכו' לכפר על נפשתינו לפני ה'. ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ספ"ד סו), שכל אפרו: אפר עלי פי שמדי עברה יצאנו, מדי הדבור לא יצאנו:

מד לשון רבנו זכרנו לברכה

מה שמביין כף אל כף בשעת התפלה - כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (בראשית רבה ס"א): למה התחילה התורה

בעולם, שעלי ידים נמשך שם של מ"כ, שהם ש"ע נהורין, ועם ח' תורתא גימטריא בשלום. ותלמידים חכמים נקראים נצחיהוד רגלין, כמו שמוכא במדרש: שוקיו עמודי שש - הם תלמידים חכמים. וגם מופת נקרא רגלין, כמו שכתוב (תהלים ו): וכתו וכתו ידך; וכמו שכתוב (שם פ"ה): צדק לפני יחלה. וזה פרוש (שם ב): יתן לך כלבך; ואימתי, באשר: וכל עצתך ימלא - עלי ידי מלוי גוונם של תלמידים חכמים, כי תלמידים חכמים נקראים עצות, כמו שאמרו (אבות ז"א): ונהנינו ממנו עצה ותושיה; וכמו שכתוב (שם ל): עצה ה' לעולם תעמד; שהם עמודי עולם, וכמו שכתוב (ישעיה ד): ה' צבאות יעץ. ה' צבאות הם נצחיהוד:

מב לשון רבנו זכרנו לברכה

וירא בצר להם בשמעו את דנתם וכו': (תהלים קו)

הנה עלי ידי גניגה נמתקין הדינין, כמו שכתוב בזרר הקדוש (ספ"ח סו): הקשת היא השכינה, ותלת גונון דקשת הם האבות, והם לבושין דשכינתא, וכשהיא מתלכשת בלבושין דנהורין, אי: וראיתיה לזכר ברית עולם, אי: וחמת המלך שבה. משל למלך, שבעם על בנו, וכשהמלך רואה המלכה בלבושין דנהורין, אי מרחם על בנו. ואותיות התפלה היא השכינה, כמו שכתוב (תהלים לו): אדני שפתי תפתח - שהדבור הוא שם אדני, ונקרא קשת, כמו שפרש רש"י (בראשית מ"ח): בחרבי ובקשתי - לשון תפלה. וקול הגניגה הם תלת גונון דקשת, שיש בקול אש, מים, רוח, שהם שלשה אבות, שהאבות הם שלשה גונון דנהורין, שבהם וראיתיה לזכר וכו'. נמצא מי שמנון אותיות התפלה, וקול הגניגה הם כפונות ובכירות גדול, אי מלביש את השכינה, הינו האותיות, בלבושין דנהורין, וקדשא בריך הוא רואה אותה, אי: וחמת המלך שבה. והוא שפרש רש"י: בשמעו את דנתם, בזכות אבות, הינו בשכינה, שהם תלת גונון דקשת בנ"ל, בכירות ובכונות גדול. כי תלת גונון הם האבות בנ"ל, והם לבושין דשכינתא, וכשהלבושין נהירין כפונות ובכירות, נקרא זכות האבות. אי: וראיתיה לזכר ברית עולם, אי: וינחם כרב חסדיו, הינו וחמת המלך שבה, ונמתק הדינין: גם עלי ידי אמונת חכמים, שמאמין שכל דבריהם ופשיהם אינו פשוט, ויש בהם ריון, עלי ידי מלביש את הקשת בלבושין דנהורין, אי: וראיתיה לזכר ברית עולם. כי הצדיק הוא כחית קשת, כמו שאמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי יהושע בן לוי: הנראה קשת כמין וכו' (תנכות עו). ואיתא בזרר הקדוש (פ' ט"ח דף סו): מי שעובדו לאנדרא כהון ממרוניתא, ולמפוט מנה לבושין דקדוניתא דפשימין, ולקשטא בלבושין דגונון נהירין דריון דאוריתא, מה כתיב בת: וראיתיה לזכר ברית עולם, דאור רז אתקרי, ובההיא זמנא סלק מנה רגזא דבריה, וחמת המלך שבה: גם מי שעושה לבוש גאה לצדיק, עלי ידי נמתק הדינים: גם זה בחינות תקיעות, כי תקיעה שברים תרועה, הם האבות אברהם יצחק יעקב, וסימנך "קשת", הינו תקיעה וכו' (וידר פ' פטום דף ר"א). וזהו פרוש (אבות כב): ויהי שדי בצדיק, כי שם שדי הם האבות (וידר שם ר"א), כי ש' תלת ענפי האילן, שהם האבות, והם שלשה שמות היחוד: ה', אלקינו, ה', שהם

אלקים את האור וכו', ויכבד בין האור - ר' אהרן, וכן
החשך - ר' אהרן (הכנים הקו ל דף ע"א). וזה בחינות (ויסא טו):
ונתתי שלום בארץ, וחרב לא תעבר בארצכם:

אתם נצבים היום (דברים כ"ב) - אין עמידה אלא חפלה (וכדמות ו').
לפני ה' אלקיכם - זה בחינות ארץ-ישראל, כמו
שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מכילתא ק"ג): כל הדר בארץ-ישראל,
כמי שיש לו אלוהים. הינו: עלידי מה תזכו שיהא תפלתכם
באורא ארץ-ישראל - ראשיכם שבטיכם וכו'. ומונה עשר
בחינות, הינו בחינות מתחת ב' עלידי מתחת כפים, תחפלה
היא באורא ארץ-ישראל כ"ל: תפלות כנגד המירון וכו',
הינו בחינות ארץ-ישראל, הינו עלידי מתחת כפים תחפלה
מחשבות עב"ם, כי כל הדר בחוץ-לארץ, וזכה כמי שאין לו
אלוקי, וכל הדר בארץ-ישראל, וזכה כמי שיש לו אלוהים;
ועלידי מתחת ב' א"י הוא דר באורא ארץ-ישראל, ויש לו
אלוקי, ונתפלה מחשבות עב"ם. ותפלה היא בחינת אמונה,
כמו שכתוב (שמות י"ז): ויהי דיו אמונה עד בא השמש; ותתנומו:
פרשן בצלו. ונגד אמונה, הם הכפירות מחשבות עב"ם,
ותקונם עלידי המידות, עלידי ארץ-ישראל, עלידי מתחת
ב' וזהו פרוש (ישעיה כ"ב): והיית עמדת חפצת ביד ה' פרוש:
עלידי יד ה', עלידי מתחת ב' שנתעורר דיו של
הקדוש-ברוך-הוא כ"ל, עלידיה נחתקן הרהורי עב"ם, כי
עלידי עב"ם פוגם בחפצת, כמו שכתוב (ע"ב): חפצת
אדם לשבת ביה. כשמתקן הרהורי, עלידיה נעשה עמדת
חפצת, שנתעורר חפצת בעמדת שעמדה לו אמו (ש"ס טו):
פרוש אחר: חפלות כנגד המידות, פרוש, שעלידי תחפלה
נתגלה סודות התורה, הנקראים ככשוננו של עולם, ככשי
דרחמנא, כמו שכתוב (משל טו): וכבשים ללבושך. (כמו שדרש
רבינו זכרון לברכה על פסוק זה בתנ"ך י: דברים שהם ככשוננו של
עולם וכו') ותמידות הם ככשים, כמו שכתוב (מדרש כ"א): את
הכבש אחד תעשה כבקר וכו'; ועלידי חפלות נתגלה סודות
התורה, כמובא על פסוק: כי תעבר בפנים, אחך אני פרוש
אחר: חפלות כנגד, הינו המחשבות זרות, שהם כנגד, שהם
מבלבלין חפלתו; ונקראים מבול, שהם מבלבלין את חפלתו.
ותקוננו - שיחן צדקה לארץ-ישראל, ועלידיה הוא נקלל
בארץ-ישראל, אשר עליה נאמר: ארץ לא נשמה ביום ועם
(מסילת בתי קד), ועלידיה הוא נצול מחשבות זרות. וזה:
תמידות חקונם - חקונם עלידי ארץ-ישראל, שנאמר ב'ה:
ארץ אשר וכו' תמיד עני ה' אלקיך ב'ה. גם אורא ארץ-ישראל
מחכים (כ"ב ק"א), ועלידיה נורבך מחו, הינו מחשבותו. וזה
פרוש (בראשית ט): וראיתיה לזכר בריח עולם. וראיתיה - עלידי
בחינות ארץ-ישראל, עלידיה נתעורר ונתחנן בריח עולם,
בחינות חפלה, ח"י ברבאן רצלוטא, צדיק חי עלמין:

כל

מבראשית, כי העב"ם יאמרו לנו: גולנים אחם, שכבשתם ארץ
שכנה עממין; בשביל זה: כח מעשיו הגיר לעמו - שהגיר,
שכל העולמות הכל מעשי דיו, ולמי שהקדוש-ברוך-הוא רוצה
הוא נותן, וזה: לחת להם נחלת גוים; כי בידו הכל. וכל
הדברים נקראים כח מעשיו, כנגד כ"ח אתון העברא רבראשית,
כנגד כ"ח פרקין דידים. וזה ידוע, כי אורא ארץ עממין היא
ממנה, ואורא ארץ-ישראל הוא קדוש וטהור, כי הוציא
הקדוש-ברוך-הוא מתחת יד העב"ם ונתן לנו; אבל ארץ עמים,
שהיא חוץ-לארץ, שם אור ממא. וכשאנו מתאן ב' אל ב',
כזה נתעורר כ"ח אתון דבראשית, כח מעשיו, ונמצא שבידו
לחת לנו נחלת גוים, כי הכל של הקדוש-ברוך-הוא, וזהו יש
כח בידנו לטהר אור ארץ העמים, כי נתור ארץ העמים תחת
ממשלת הקדוש-ברוך-הוא, ובידו לחת לכל מי שירצה, כמו
שכתוב: לחת להם נחלת גוים. ואז נטהר אור המקום שאיש
השראלי מתפלה, ושואב אור הקדוש כמו בארץ-ישראל. גם
עלידי מתחת ב' נתגרש אור הממא, כי עלידי (מחפלת)
כפים נשמע קול, וקול הזה הוא אור קדוש, מכ"ח אתון
דעברא דבראשית, מכ"ח פרקין דידים, כמו שאנו רואין בחוש,
שנתגרש האור עלידי מתחת כפים. ובשביל זה צריך לקבוע
מקום לחפלתו (וכדמות ו'), כמו שאנו רואין בחוש, שבעי-אדם
הבאים למדינה שאינם מרגלים באוירה, עלידיה הם נחלשים
ומחים, אפלו מגוה הרעה לנהו תיפה. בן הדר בחפלה, אפלו
כשעומד להתפלה במקום שהתפלה צריך, אף-על-פי-כן קשה
לו מאד להתפלה שם, כי אינו מרגל באורא של מקום, כל-שכן
מגוה תיפה לנהו הרעה. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה
(ט"ו): כל הקובע מקום וכו', אלקי אברהם בעורו; כי עלידי
נבנה עולם מחדש, ובגין עולם עלידי אברהם, כמו שכתוב
(תהלים ט"ו): עולם חסד יבנה. וזה ראייתא בחקונם, חקון עשרין
והרין (דף ט"ו): ובהאי ב'ה, ישראל מתחפצין על ארם. ועור
(ט"ו): צריך לסלקא להאי ב'ה לגבי חכמה. וזה בחינת: כל
הקובע מקום לחפלתו, אלקי אברהם בעורו; כי אברהם הוא
ימין, הרוצה להתחבר דדים (כ"ב ט"ו). ועור: אלקי אברהם בעורו
- כי אברהם הוא ראשון להשגת ארץ-ישראל, כדאיתא בזהר
(ד' ד' דף ע"א): חקל בחקלא עד ראחגליא לה. וזה פרוש (וכדמות
ט"ו): חפלות כנגד המידות חקונם. תמיד, זה בחינות ארץ-ישראל,
כמו שכתוב (דברים י"א): תמיד עני ה' אלקיך ב'ה; הינו: צריך
לראות שיתפלה חפלתו באורא ארץ-ישראל, הינו חקון
מחשבות זרות שבתפלה, שהם בחינות חפלות כנגד כ"ל,
חקונם עלידי תמיד, עלידי בחינות ארץ-ישראל. וזה פרוש
(וישע י"ב): וביד הנביאים ארמה - עלידי תדים, עלידי מתחת
ב', הרבורים נדברים בארמח קדש (וכדמות ט). נביאים - לשון
דבור. גם נתפלה הרג ואכזרן מעולם, כי תדים הם בחינות:
יהי אור, ויהי אור; ימין ושמאלא. וכתוב (בראשית א): וירא

(איוב יח): טורף נפשו באפו. בכפי - הינו בחינות מחאת הכף, עלידיה: ותורתך לא שבתתי - ראשייתבות שלו, גימטריא שלש היות ושלש אלקים, הינו המתקת הריגים, גם עקר השכחה הוא מפתח דקנות, מבחינות אלקים, וכשמתחיל את אלקים בכפיו, עלידיה: ותורתך לא שבתתי. וזה פרוש (החלים טז): כי כי חשק ואפלטו: כי כי גימטריא מ"ב, שנתגלה החשק שכלב הינו שלש פעמים יד גימטריא מ"ב, שנתגלה החשק שכלב בריגים, וזה בחינות מחאת כפים, עלידיה: ואפלטו - בחינות המתקת הריגים: גם עלידי מחאת כף מבטל המחלקת, כי כל המחלקת נמשכים מבחינת קרח על אהרן, שהם בחינת שמאלא וימנא, ועלידי מחאת כף נכללים שמאל בימין וימין בשמאל, ונעשים אחרות. וזה פרוש (החלים טז): האירו ברכיו תכל ראחתי. תכל זה בחינות מחאת כפים, כי ימין זה ע"ב, ושמאל זה ר"ו, ועלידי שנכללים זה בזה, נעשה שני פעמים ר"ו, גימטריא תכל. כי גם ע"ב, שהוא ימין, יש בו שלש פעמים ע"ב, גימטריא ר"ו, ושלש פעמים ע"ב, זה בחינת כהן גדול וזהו הדיוט וסגן הכהן. ועלידי שנתראה תכל, הינו מחאת הכפים, עלידיה האירו ברכיו - נחתמן המחלקת הנקרא ברכי, כמו שכתוב (כדיה ט): ויצא כבודו חצו, וחץ לשון מחלקת, כמו שכתוב (דאיש טז): וישטמוהו בעלי חצים; ותרגומו: בעלי פלגותא. וזה פרוש (החלים טז): כל העמים חקעו כף לשון התחברות, כי שני פעמים ע"ב ר"ו, גימטריא תקעו: להיות קים שהתקתי חורה זאת מבחינת יד הקדושה, בחינת מתחלה קצת מעגן זה בעצמי, כפי מה ששטעתי, ולחיות קצת דברים מבארים שם קצת יותר, עליכן העתקתי גם כן, ושניהם באחד טובים. וזהו: ענין הכאת כף אל כף בשעת התפלה: כתוב ב"פרעץ חיים" (בשער חורח עבודה פי' כסופי): שלו הייתי ויפרפני (איוב טז) - שלו בגימטריא ג' היות ג' אלקים. וראשייתבות של: וישם לך שלום, גימטריא שלו, דהינו שג' פעמים היות מתחיל ג' אלקים. כי יש ג' ידים: יד הגדולה ויד החזקה ויד הרמה; וזהו: יד ימין הוא יד הגדולה; יד השמאל - יד החזקה; ועלידי חבונות הידים נעשה יד הרמה, ועליכן בשמחה כף אל כף ומחבר הידים בתפלה, נמתקין הריגין, כי יד הוא בחינת הויה, יוד אותיות וד' אותיות, ועלידי ג' הידים, שהוא ג' היות, נמתקין הג' אלקים, שהם הריגין היוצאין מהגרון, שהוא בגימטריא ג' אלקים, והוא סגולה לזכרון, כמו שכתוב (החלים קס): נפשי בכפי חמיר. נפשי, הינו בחינת תפלה, כמו שכתוב: נפשי יצאה בדרו; בכפי חמיר, הינו בשמחה כף אל כף בשעת התפלה, עלידיה: ותורתך לא שבתתי, כי השכחה הוא מפתח דקנות, בחינת אלקים, וכשמתחיל הריגים כג"ל, אזי הוא במחין דגדלות, ואין לו שבתה. ועליכן ותורתך לא שבתתי - ראשייתבות שלו, דהינו עלידי שממתק ג' אלקים בג' היות כג"ל, אין לו שבתה. וזה דקא בשעת התפלה, כי אז יורע אם הוא במחין דקנות או דגדלות, כי הדבור הוא

וכל זה הענין, מתחלת סימן מ"ד עד כאן, שכתב יחד, וכן שמענו רב דברים אלו בדרוש אחר, אך בכתבתו הקדושה חלקם קצת, וכן היה דרכו בפת פסטים, ולא ידעתי מעטיו:

מה לשון רבנו וזכרנו לברכה

מחאת כפים בתפלה - כי עלידיה נתעוררים בחינות כנפים, שמשם בא הרבור, כמו שכתוב (ספ"א): ובעל כנפים יגיד דבר; וכתוב (יחזקאל י): וירי אדם מתחת כנפיהם. נמצא, שעלידי שאדם נתעורר בידים שלו, אזי (הכנפים) נתעוררים, הינו כנפי ראה, שמשם נהיתה הרבור. אבל ענין צריכין להכין ולתקן פה לקבל את הרבור בתוכו, ועלידי שמחה כף אל כף, עלידיה נהיתה הפה. כי בכל יד - חמשה אצבעות, והכאות האורות, יד ימין ביד שמאל, הינו חמשה פעמים חמשה, גימטריא כ"ה (ששים חמשה); והכאות יד שמאל ביד ימין חמשה פעמים חמשה, גימטריא כס"ח; שני פעמים כ"ה, גימטריא חמשים. זה בחינות חמשים פעמים יציאת מצרים שנזכר בתורה, כי עלידי בחינות יוכל יצאו מגלות מצרים (וזה שמו דף טו), ועקר גלות מצרים, שהיה הרבור בגלות, ובשכיל זה היה משה כבודו, ועלידי גאלה נהיתה בחינת פה. נמצא, שעלידי חמשים שיערי בינה נהיתה הפה. וזה בחינת (שמות ר'): מי שם פה לאדם - מי דקא, נמצא, שעלידי מחאת כף, חמשה אצבעות ימין בחמשה שביד שמאל וחמשה שביד שמאל בחמשה שביד ימין, נהיתה בחינת מי, שעלידי נהיתה פה, כמו שכתוב: מי שם פה לאדם. והפה מקבל הדבורים מהכנפי ראה, כמו שכתוב: ובעל כנפים יגיד דבר; וכנפים נתעוררים בהתעוררות יד אדם, כמו שכתוב: וירי אדם מתחת כנפיהם, וכל זה אנו רואים בחוש, שהידיים הם כנגד כנפי ראה. ובשכיל זה אמרו הפוסקים: נשבר הגף סמוך לגוף - טרפה (יורה דעה סי' נז), כי בודאי נקב עלידיה הראה:

מו לשון רבנו וזכרנו לברכה

מחאת כף בשעת התפלה, זה בחינות נתינת הפסח בין צפון לדרום. כי משה, הינו בחינות זוג, בחינות תפלה (תקו י' יח' חסד טז), וצפון ודרום זה בחינות ידים. וזה שהתפלל אבא בגימין (ברכות ה'), שהיה תפלתו סמוך למפתו, הינו שלא יהיה הפרש בין התפלה לזוג: גם עלידי מחאת כף נמתקים הריגים. כי יש שלש היות, שהם בחינת שלש ידים: יד הגדולה, יד החזקה, יד הרמה. ויד ימין זה יד הגדולה, ויד שמאל זה יד החזקה, ובשעת הכאה, שנתחברים יחד, זה בחינת יד רמה. והדבורים היוצאים, הם יוצאים מהגרון, גימטריא שלש פעמים אלקים, והם נמתקים עלידי שלש היות. וזה פרוש (החלים קס): נפשי בכפי חמיר וכו', נפשי, זה בחינות דבור, כמו שכתוב (שיר השירים ה'): נפשי יצאה בדרו; הינו בחינות תפלה, כמו שכתוב

הוא התגלות המתיך, כמו שכתוב (משל ב): מפיו יצת ותבונה:

מז לשון רבנו זכרוננו לברכה
ואכלתם אכול ושבעו והללתם וכו': (ויאל ב)

מי שהוא משקע בתאוות אכילה, בידוע שהוא רחוק מאמת, ובידוע שרינים שורין עליו. גם זה סימן על רעות. גם יבוא לידי בויגות ובושות, כמו שכתוב (תהלים י): כרם זית לבני אדם. בין שנגדך אדם לבריות, נשתנה פניו ככרום (ברכות ו), ודע, מי שהוא משבר תאוות אכילה, הקדוש ברוך הוא עושה על ידו מופתים, כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין כ): בתיב: אשר לא ישא פנים, וכתביב: ישא ר' פניו אליך. אמר הקדוש ברוך הוא: איך לא אשא להם פנים, אני אמרתי: ואכלת ושבעת וברכת, והם מדרקקין על עצמן כבזית וככביצה. נמצא, שנשיאוח פנים הוא על ידי שבור תאוות אכילה. וזה פירוש (והרים א): והסתחיתי פני והיה לאכל, פירוש, על ידי תאוות אכילה הוא מסתיר פנים. והארת הפנים הוא חסון ו"אמת", בחינת יעקב, כמו שכתוב (מסעי ו): חסון אמת יעקב. והוא בחינת תפלין, כי יעקב הוא תפארת, כלליות הגוין, בחינת תפלין הנקראים פאר, כמו שכתוב (יחזקאל כד): פארך תבוש. ועקר עשירות בא מאמת, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת קד): קשטא קאי. ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (מסכת קט): ואת היקום אשר ברגליהם - זה ממונו, שעליו קאי. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין כ): והיו חיד תלואים - זה התולה תפלין. גם אמרו (מנחות כ): זה הקונה תבואה מן השוק, הינו שהדלות בא על ידי פגם התפלין, על ידי פגם של אמת:

וארץ ישראל, שעקר קבלתה מבחינת יעקב, כמו שכתוב

(בראשית לו): וישב יעקב בארץ, בשביל זה נקראת

ארץ החיים (וזה נקרא דף מה), כי תפלין נקראים חיים, כמו שכתוב (ישעיה לו): ה' עליהם יחיו. וזה שכתב: אשר לא במסכנת תאכל בה לחם (והרים ח). כי לפעמים אדם אוכל לחם מחמת עניות, ולא מחמת חסרון תאוה לחענוגים אחרים, אבל אם היה לו שאר מאכלים, לא היה אוכל לחם לבר, וזה שכתב ארץ ישראל, שלא מחמת עניות תאכל לחם, אלא מחמת שבור וכפול תאוות אכילה, כי היא מקבלת הארה והשפעה מבחינת תפלין, מבחינת יעקב, מבחינת אמת, שמשם בא עשירות. נמצא, מה שתאכל לחם לבר, לא מחמת מסכנות, אלא מחמת שבור תאוות אכילה.

וזה פירוש (מנחות י): ארץ אכלת יושביה; פירוש, שהיא מקבלת שפעה מבחינת יעקב, כמו שכתוב: וישב יעקב בארץ. וזה פירוש: כי היא שמלתו לעורו - דא עור של תפלין (תקנים חסון סס דף מא), שבה נבנס בחינת תפלין. ולכאורה אין לזה פירוש, מה תבור יש לענין זה למה שכתוב למעלה. אך נראה פירושו, כי למעלה מבאר, שעל ידי תפלין, שהוא בחינת אמת, בחינת יעקב, שאובין על ידי שבידת תאוות אכילה, על ידי זה נצולין מדלות ועניות כ"ל. וזה

מה שהביא מקרא זה, כי היא שמלתו וכו' לענין זה. פירוש, כי מקרא זה נאמר על הענין והאביון: כי היא כסותה לברכה, היא שמלתו לעורו, ומרמז על עניות השכינה בגלותה, שמשם עקר העניות של ישראל בגלות, כמבאר בהקדים (סס). וזה כי היא כסותה וכו' היא שמלתו לעורו - דא תפלין, הינו שהתפלין הם עקר השמלה המנחת על עניות השכינה ובגדת ישראל, כי תפלין מכסין הדלות, כי עקר השפע והעשירות נמשך על ידי בחינת יעקב, שהוא בחינת אמת, בחינת תפלין. כך נראה לי לפרש. וזה פירוש (והרים יא): ונתתי עשכ - דא ע"כ שני (חסון א וזהו בראשית דף כה), דא כלליות הגוין. בשדר לבהמתך - כשתשרר את הבהמיות, אז יתגלה כלליות הגוין, כמו שכתוב: ישא ר' פניו אליך:

ובשפונם באמת, בכלליות הגוין, אזי נעשה מכלליות הגוין בושא, ובא עליו בושא, הינו עניות, כמו שכתוב: כרם זית לבני אדם, נשתנה פניו לכמה גוין, ככרום:

ואנחנו בני ישראל מקבלין השפע דרך ארץ ישראל, ושפע ארץ ישראל היא הארת פני יעקב, הארת התפלין, ובשביל זה כתיב בה (בראשית סס): הנותן אמרי שפר; כי שפר זה בחינת פאר, בחינת תפלין, הינו שהיא נותנת לנו אותיות הארה שקבלה מחסון תפלין. וזה פירוש (קדלות ט): ראה חיים עם אשה. הנותן אמרי שפר - ראשי תיבות אשה. וזה: ראה חיים דיקא, כי תפלין נקראים חיים. וזה: נפתלי אילה שלוחה וכו'; נפתלי - אותיות תפלין:

ובשפונם אוכלים שפע אמת הבא דרך ארץ ישראל, ואחר כך אנו מברכים הלולו של הקדוש ברוך הוא בזה הכת, אזי נעשה שמים וארץ חדשה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תקנות הדף דף ט): לאמר לציון עמי אמת - אל חקרי עמי, אלא עמי, בשתפי וכו'. כי שמם החדש נעשה על ידי הארת פני יעקב, והארץ החדשה נעשה על ידי ארץ ישראל, שהולכת השפע דרך ארץ ישראל; נמצא, שברא עכשו שמים ומולות אחרים; נמצא, שמשנה הטבע, שהיה ממדע במולות הראשונים, כי עכשו נעשה מולות חדשים; נמצא, שעל ידי שבור תאוות אכילה נעשה מופתים ופלאות: גם זאת התורה בתכתי מתתלה בעצמי, ונמצא בה כמה דברים מבארים יותר. גם סיום פירוש המקרא "ואכלתם" נחסר כאן בלשונו הקדוש, ומה שתסר זה גלה זה וכו', על כן העתקתי גם נסתא זאת, שכתבתי בעצמי. וזהו:

ואכלתם אכול ושבעו והללתם את שם ה' אלקיכם וכו' - כי מי שצא מתאוות אכילה, יכול להיות איש מופת, ומי שהוא משקע בתאוות אכילה, סימן שהוא שקרן, וכן אפלו איש צדיק, שכבר צא מהתאוה, ונפל ממורגתו, ונפל לתאוות אכילה - סימן שצא שקר מפיו. וכן מורה גם כן שיש רין עליו למעלה, וגם הוא סימן עניות. והענין, דהנה כתיב (והרים ח): ואכלת ושבעת וברכת, ולכאורה, מזה טענת היצר הרע לאכל ולשבע

וְלִשְׁבֹּעַ לְמִלְאָה נִפְשׁוֹ, וְאַחֲרֵיכֵן לְכַרְךָ אֶת ה' אֵךְ בְּאֵמַת אִמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזִרְנוֹם לְכַרְכָּה (ברכות כ:). כְּתִיב: אֲשֶׁר לֹא יֵשָׁא פָנִים, וְכְתִיב: יֵשָׁא ה' פָּנָיו אֵלַי וְכו', וְכִי לֹא אֵשָׂא פָנִים וְכו', שְׁאֵנִי אִמְדָּתִי: וְאִכְלָה וְשִׁבַּעְתִּי וְכִרְכָּתִי, וְהִן מְדַקְדְּקִין עַל עֲצֻמֵּן מִכְּזִיב וְעַד כְּבִיזָה. וְהִינוּ רָמוֹ וְנִפְלָא: אִם יִשְׂרָאֵל מְדַקְדְּקִין לְכָלִי לְאִכְלֵי הַרְבֵּה, רַק מִכְּזִיב וְעַד כְּבִיזָה, אִזִּי הֵם בְּכַחֲמֵיהֶם: יֵשָׁא ה' פָּנָיו; וְאִזִּי יֵשׁ נִשְׂיָאוֹת פָּנִים. אֵךְ לְהַפְּךָ, חֵם וְשָׁלוֹם, מִכָּלֵל הֵן וְכו'; כִּי בְּאֲשֶׁר הֵם מְשַׁקְעִים בְּתַאֲוֹת אֲכִילָה, אִזִּי הִסְתַּרְתָּ פָנִים, חֵם וְשָׁלוֹם. וְהִינוּ (דברים לא): וְהִסְתַּרְתִּי פָנִי וְהָיָה לְאִכְלִי, כְּלוּמֹר, אִם הֵם מְשַׁקְעִים בְּתַאֲוֹת אֲכִילָה, אִזִּי: וְהִסְתַּרְתִּי פָנִי, חֵם וְשָׁלוֹם. וְהִנֵּה נִשְׂיָאוֹת פָּנִים הוּא כְּחִינוּת אֵמֶת, כְּמִבְאָר כְּכֹונֹת עַל שְׁלִשְׁעֶשְׂרֵה מֵרוֹת, תִּקּוֹן אֵמֶת הוּא הָאֵרֶת פָּנִים, וְהִינוּ שְׁאִמְרָנוּ, כִּי הַמְשַׁקֵּעַ בְּאִכְלָה הוּא רְחוֹק מֵאֵמֶת, כִּי הוּא בְּהִסְתַּרְתָּ פָנִים, שְׂהוּא מֵרֵת אֵמֶת כְּנ"ל:

וְהִנֵּה כִּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ גִּזּוֹן מִשְׁפַּע שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּידְרוֹ, וְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כְּעֲצֻמֹּ מִקְבֵּל הַשְּׁפַע מִן אֵמֶת, שְׂהוּא מֵרֵת יַעֲקֹב, כְּנֶאֱמַר (מִדֵּה ו:): חֲתָן אֵמֶת יַעֲקֹב; וְהוּא מֵרֵת תַּפְאֲרֵת, שְׂהוּא כָּלִלוֹת הַגִּזּוֹן, וְהוּא כְּחִינוּת שְׁמִים, אֵשׁ וּמִים, שְׂהוּא גִּסְרֵן כָּלִלוֹת הַגִּזּוֹן, וְהוּא מְרָמֵן בְּתוֹרָה (בְּסֻדֵּר י:): אֶרֶץ אֲכִלָּה יִשְׁכְּבֶיהָ. רַק־שֶׁה, הֵן אֵמֶת שֶׁהַמְּדַלִּים הוֹצִיאוּ שְׁקֵר מִפִּיהֶם, אֵךְ אֵךְ נִתְּבַח שְׁקֵר שֶׁלֵּהֶם בְּתוֹרָה, שְׂהִיָּא אֵמֶת, וְכִדְכֶרְתָּ, שְׂבִדְכֵרִים הִלְלוּ רָמוֹ כְּהֵם רַבֵּר אֵמֶת. וְיֵשׁ לְרָמוֹ כְּנ"ל: אֶרֶץ אֲכִלָּה, כְּלוּמֹר שְׂאִכְלָה וְהַשְּׁפַעְתָּה הוּא מִכְּחִינוּת יִשְׁכְּבֶיהָ, שְׂהוּא כְּחִינוּת וְיִשְׁכַּב יַעֲקֹב, שְׂהוּא מֵרֵת אֵמֶת כְּנ"ל. וְהוּא גִּסְרֵן כְּחִינוּת תַּפְלִין, שְׂנֶקְדָּאִים פֶּאֶר, שְׂהוּא מֵרֵת יַעֲקֹב. וְעַל־כֵּן נִקְרָאת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל: אֵילָה שְׁלוּחָה הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שְׁפָר; כְּמוֹ שְׂדֵרְשׁוּ רְבוּתֵינוּ וְזִרְנוֹם לְכַרְכָּה, כְּלוּמֹר: אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הִיא אֵילָה שְׁלוּחָה לְכִשְׁל פְּרוֹתֶיהָ, וְהַשְּׁפַעְתָּה הוּא מִמֵּרֶת אֵמֶת, שְׂהוּא כְּחִינוּת תַּפְאֲרֵת, כְּחִינוּת תַּפְלִין, וְהִינוּ: הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שְׁפָר, כִּי שְׁפָר הוּא לְשׁוֹן פֶּאֶר, שְׂהוּא כְּחִינוּת תַּפְלִין, וְיֵשׁ לְרָמוֹ: נִפְתָּלִי הוּא אוֹתִיזֵת תַּפְלִין:

וְעַל זֶה יֵשׁ לְרָמוֹ גִּסְרֵן (קִדְּוֹת ט:): רָאָה חַיִּים עִם אִשָּׁה; כִּי אִשָּׁה - רֵאשִׁית־כּוֹחַ: הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שְׁפָר; וְהִינוּ: רָאָה חַיִּים; כִּי תַפְלִין נִקְרָאִין חַיִּים, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזִרְנוֹם לְכַרְכָּה (מִנְחֹת כד:): ה' עֲלֵיהֶם יָחִיד, וְרָרְשׁוּ עַל תַּפְלִין, כִּי בְּתַפְלִין נֶאֱמַר (דברים כח:): וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיךְ וְכו' (ברכות ו). וְהִינוּ: רָאָה חַיִּים, שְׂהוּא תַפְלִין, עִם אִשָּׁה - רֵאשִׁית־כּוֹחַ: הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שְׁפָר, שְׂהוּא גִּסְרֵן כְּחִינוּת תַּפְלִין כְּנ"ל:

וְהִינוּ: אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא כְּמִסְבֵּנָה תֹאכַל כֹּה לֶחֶם (דברים ח); כְּלוּמֹר, אֶרֶץ, שְׂהוּא כְּחִינוּת אֵמֶת, וְאִזִּי הוּא כְּחִינוּת הָאֵרֶת פָּנִים, וְאִינוּ כּוֹחֵר בְּתַפְנוּקִים, וְעַל־כֵּן לֹא כְּמִסְבֵּנָה - מִחֲמַת רִלּוֹת וְעִנְיֹת - תֹאכַל כֹּה לֶחֶם, וְלֹא שְׂאֵר מַעֲרֻבִים, רַק מִחֲמַת שְׂהוּא

וְכִזְוָה תְּכִין נִפְלָאוֹת כְּרַכְרֵי רְבוּתֵינוּ וְזִרְנוֹם לְכַרְכָּה, שְׂדֵרְשׁוּ (ברכות כד) עַל פְּסוּק: וְהִינוּ יָחִיד תְּלוּאִים - זֶה הַתּוֹלָה תַפְלִין. גַּם אִמְרוּ (מִנְחֹת כד:): זֶה הַקּוֹנֵה מִן הַפֶּלֶטֶר. וְהוּ שְׂאִמְרָנוּ, כִּי אִלּוּ וְאִלּוּ רִבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, וְשִׁנְיָהֶם רַבֵּר אַחֵר, כִּי מֵאֲחֵר שְׂהוּא תּוֹלָה תַפְלִין וּפְנוֹם בְּתַפְלִין, שְׂהוּא מֵרֵת אֵמֶת, אִזִּי הוּא בְּהִסְתַּרְתָּ פָנִים, וְנִחְמַעַט הַשְּׁפַע שְׁלוֹ, וּמוֹנּוֹתָיו מְצַמְצֵמִין, וְצִדִּיק לְקִנּוּת מִן הַפֶּלֶטֶר. וְעַל־כֵּן כְּתִיב עַל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל (דברים יא): תִּמְדֵּר עֵינֵי ה' אֶלְקֶיךָ כֹּה, כִּי דוֹכֵר שְׂקָרִים לֹא יִכּוֹן לְגַנֵּר עֵינֵי (וְהִלֵּם יא); אֵךְ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׂהִיָּא מֵרֵת אֵמֶת, תִּמְדֵּר עֵינֵי ה' כֹּה וְכו':

וְהִנֵּה כִּשְׂהֲצִיר אֹכֵל לִשְׁבֹּעַ נִפְשׁוֹ, וְלֹא מִחֲמַת תַּאֲוָה הַגְּשָׁמִית, אִזִּי הוּא כְּחִינוּת נִשְׂיָאוֹת פָּנִים, וְנִזּוֹן מִמֵּרֶת אֵמֶת. וְכֹאֲשֶׁר כִּבֵּת אֲכִילָה זֹ עוֹמֵר לְהוֹדוֹת וְלְהִלֵּל לֵה', אִזִּי יוֹצֵאִין מִמֶּנּוּ רְבוּרֵי אֵמֶת, שְׂהֵם כְּחִינוּת יַעֲקֹב, מֵרֵת תַּפְאֲרֵת, שְׂהוּא כָּלִלוֹת הַגִּזּוֹן, וְהוּא כְּחִינוּת שְׁמִים, אֵשׁ וּמִים, וְגִסְרֵן כְּחִינוּת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׂהַשְּׁפַעְתָּה גִּסְרֵן מִמֵּרֶת יַעֲקֹב כְּנ"ל. וְעַל־כֵּן כִּבֵּת זֶה נִגְשָׁה שְׂחָף לְהַקְרֹא שִׁבְדֹּד־הוּא לְכָרָא שְׁמִים וְאָרֶץ, שְׂהֵם כְּכַחֲמֵי אֵמֶת, כְּרַכְרֵיו הַקְרֹאִים שְׂנוֹכְעִים וְיוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ גִּסְרֵן כְּכַחֲמֵי אֵמֶת כְּנ"ל. וְהִינוּ שְׂאִמְרָנוּ לְמַעֲלָה, כִּי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הִיא אֵילָה שְׁלוּחָה, וְהִינוּ: הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שְׁפָר; כִּי הַנּוֹתֵן מִכְּחִינוּת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׂהִיָּא אֵילָה שְׁלוּחָה, שְׂהִיָּא כְּחִינוּת אֵמֶת, אִזִּי: הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שְׁפָר - כְּלוּמֹר, שְׂנוֹתֶנָּה מַעֲצֻמָּה וּמִכְּחַת אִמְרֵי שְׁפָר, לְשׁוֹן תַּפְאֲרֵת, שְׂהֵם אִמְרֵי אֵמֶת, וְעַל־כֵּן יוֹכַל לְכָרָא שְׁמִים וְאָרֶץ, שְׂהֵם גִּסְרֵן מִמֵּרֶת אֵמֶת כְּנ"ל, וְעַל־כֵּן נֶאֱמַר (שְׁעִיָּה ו): וְלֹאֲמַר לְצִיּוֹן עַמִּי אֲתָה - אֵל תִּכְרֵי עַמִּי, אֵלָּא עַמִּי; מֹה אֲנִי עֲבָרִי שְׂמִיָּא וְאָרְעָא כְּמִלּוּלִי, אֵךְ אֲתָם וְכו' כְּמִלּוּלָא כְּנ"ל (וְהִסְתַּח הוֹדֵר דָּף ה), כִּי בְּרַכְרֵים הָאֲמַתִּיִּים יוֹכַל לְכָרָא שְׁמִים וְאָרֶץ. [וְהוּ: וְלֹאֲמַר לְצִיּוֹן; הִינוּ עַל־יְרֵי אִמְרֵי אֵמֶת, שְׂהוּא

בגידים ועצמות חסוככני, כי כח שאדם מכנים בכתוב הם כ"ח
 אתון דעכרא דבראשית, שבהם נכרא העולם. ועשרה מאמרות,
 שבהם נכרא העולם (אברהם ב"ר), מקבלין כח מכ"ח אתון אלו.
 והרבוים שאדם מרבר בכח, הם עצמן הרבוים של
 הקדוש ברוך הוא. וזה בחינת (ישעיה נא): ואשים דברי בפיך; כי
 הם עצמם דבר ה', והם כח מעשיו (תהלים קיא), והמאמרות שבהם
 נכרא העולם, הם בחינת חסד, כמו שכתוב (תהלים סט): כי אמרתי
 עולם חסד יבנה; והחסד הוא בחינת סבה, בחינת חבוק, וזה:
 ואשים דברי בפיך - או: ובצל ירי כפיתיד, שהיא בחינת סבה,
 שהיא בחינת צל יד, חבוק יד ימין (וידר פנים רד"ל), אבל הרבוים
 שאינם דבורים קדושים, או גורם שנתעורר סבת נוצרים, סבת
 עבדים, כמו שכתוב (תהלים קסד): אשר פיהם דבר שוא, וימיהם
 ימין שקר, שהוא חבוק דסמרא אחרא. וזה פרוש (סם לא): תצפנם
 בסבה מדיכ לשונות - כי כששונות של עבדים גוברים, הם
 ושלום, או השכינה היא ריב עם קדשא בריך הוא, כמו שכתוב
 בתקונים (ח"כ"א דף מד): שמעו הרים ריב, דאיהי ריב על בנהא
 בגלותא. כי בארץ ישראל איהי רבי (סם דף מה), שנתהפך אתון
 "ריב" ונעשה "ריב". ועקר ארץ ישראל - על ידי כח מעשיו,
 כמו שכתוב (תהלים קיא): כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת
 גוים. אבל כשכח הזה, הינו בחינת סבה, נפגם, או גוברים
 אמות העולם, גובר ימין שקר, ונעשה מ"ריב" "ריב", או איהי
 ריב על בנהא, שגלו משלחן אביהם ומארגם יצאו: ובשכיל
 זה סבה, הינו תפלה בכת, היא סגולה לבנים, ובשכיל זה חכף
 אחר סכוח - שמיני עצרת, שהנוקבא עוצרת וקולטת הספה,
 שלא תפיל (במבאר בפע"ח בסופו במונות שכוני עוצרת), וזה בחינת: חסכני
 בכטן אמי; הינו בחינת סבה נעשה בחינת עבד, ובשכיל זה:
 ותחפול תנה על ה' (שמואל א א) - על דיקא, שהיא בחינת סבה.
 גם ארץ ישראל סגולה לבנים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה
 (ירמיה ס): לך לך מארצך, ושם תזכה לבנים. כי נחלת ה' בגים
 (תהלים קנז), וזה מחמת: שר פרי הבטן, שר סבה, בחינת חסכני
 בכטן אמי. כי עקר ארץ ישראל הוא על ידי כח מעשיו, כמו
 שכתוב: כח מעשיו וכו' לתת להם נחלת וכו'. וכח הזה הוא
 בחינת סבה, כל עצמותי האמנה, בחינת: בגידים ועצמות
 חסוככני, בחינת: ואשים דברי בפיך ובצל ירי כפיתיד; וזה
 בחינת (מכה ו): הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך
 כי אם עשות משפט - זה הדין (כשדורל סכוח ד), בחינת:
 שמאלו תחת לראשי (שד"ה שד"ס ב), ואהבת חסד - זה בחינת
 חסדים הפנימים. והצנע לבת - זה בחינות מקיפים, בחינת
 סבה. כי רפנות הסבה הם שמים בהלכתן, שהם נצח והוא,
 ושלשית אפלו ספח (סכוח ו), שהוא בחינות יסור, וזה בחינות:
 והצנע לבת, והצנע - זה בחינות יסור, מעלה ספח ומכסה
 ספח (סד"ס כ); ולכת - זה בחינות נצח והוא; עם ה' אלוקיך
 - זה בחינות ארץ ישראל, כי כל הדר בארץ ישראל דומה
 כמי שיש לו אלוקי (סכוח ד), כי ארץ ישראל נעשה מכח
 מעשיו כנ"ל: ולעיתיד לבוא, שיחנסו אמות העולם

על ידי

שהוא בחינת אמרי ציון, אמרי ארץ ישראל, שהוא בחינת אמת,
 על ידי: עמי אתה - אל תקרי עמי וכו' כנ"ל. וכיון שכול
 לברא שמים וארץ חדשים, יוכל לעשות מופתים בשמים ובארץ,
 כי השם יתברך מנהיג עולמו על ידי דרך הספק, והספק הוא
 על ידי הנהגת הגלגלים, פירוש, וכיון שהצדיק יכול לברא שמים
 חדשים, או הוא משנה כל הגלגלים, ועושה סבב חדש, ועל כן
 בורא הוא יכול לעשות מופתים, שהם שנוי הספק. והענין
 פלא, ודק: וזה: ואכלתם אכול ושבו - כלומר, מה
 שהאכלו, הן מעט והן הרבה, חשבעו, ולא תהיו משקעים
 בנאות אכילה - או תהיו בבחינת נשיאות פנים, ונגזין ממדת
 אמת. וככה אכילה זו: ותללתם את שם ה' אלהיכם
 - כנ"ל, או תהיו שותפין להקדוש ברוך הוא לברא שמים וארץ.
 והוא: אשר עשה עמכם - והינו: אל תקרי "עמי", אלא
 "עמי"; מה אגא וכו'. וכיון שחובלו לברא שמים וארץ, או:
 להפליא - שחובלו לעשות נפלאות ומופתים בשמים ובארץ.
 והינו דסים: ולא יבשו וכו' - כי בחינת הבושה הוא גם כן
 כללות הגוף, כי אזל סמקא ואחי חורא (בבא מציעא נח), ופניו
 משתנה לכמה גוין, והוא מדת תפארת, ממדות הנפולין, ומה
 מחקו דברי רבותינו זכרונם לברכה לפי זה (סכוח ו): כיון שצריך
 לבריות, פניו משתנה בכרום, שמשתנה לכמה גוין. כי כיון
 שצריך לבריות, והינו מפני שפגם במדת אמת, והוא בהסתרת
 פנים, שהוא מדת אמת, כללות הגוף כנ"ל, ועל כן פניו משתנה
 בכרום לכמה גוין, שהוא גם כן מדת תפארת, ממדות הנפולין,
 כי את זה לעמת זה עשה וכו'. ועתה המקרא היה נדרש כמין
 הקרי: ואכלתם אכול ושבו - בבחינת אמת כנ"ל, ואז תוכלו
 לעשות נפלאות: אשר עשה עמכם להפליא, כנ"ל. או: ולא
 יבשו עמי לעולם; כי מאחר שאחם בבחינות אמת, כללות
 הגוף, אוכם צריך להחביש, שהיא כללות הגוף במדות
 הנפולין, על כן: ולא יבשו עמי לעולם. וזהו: ונתתי
 עשב בשדך להבמתך ואכלת ושבעת. במבאר בזהר (בראשית דף
 כה: וסכוח א), עשב הוא ע"ב ש"ן, תלת ראשין, שלשה אבות,
 שהוא הגוף, והינו: בשדך להבמתך - שחשד הרבהמיות
 שלד; ואכלת ושבעת - לאכל ולשבע, רק להסתפק במועט
 - או: ונתתי עשב:

מח לשון רבנו זכרונם לברכה
 על אשר מעלתם בי וכו' במי מריבת קדש
 מרבר צין וכו': (דברים לב)

צירי זה בחינת: ויצר - יצירה לכח יצירה לביש; יצירה לשקר
 יצירה לענש (אור כראשית דף כז, ובברכות סא), בחינת דין ורחמים.
 וזה בחינת בינה, ששם נוצר העל, כמו שכתוב (משל ב): כי אם
 לבינה תקרא. ושם שני בחינות: חסד ודין, כי משם ריגין מתעורר.
 והיא בחינת סבה, כמו שכתוב (תהלים קיא): חסכני בכטן אמי.
 והיא בחינת כח התפלה, מה שמתפלל בכת, כל עצמותי
 האמנה וכו' (תהלים לה), והוא בחינת סבה, כמו שכתוב (איוב ו):

כדי שישאר בלב חלל, כמו שכתוב (תהלים סג): ולבי חלל בקרבי. ועל ידי הצמצום של ההתלקחות יוכל לבוא להתגלות מהמדות, הינו לעבד את השם יתברך בהדרגה ובמדה. ובחשבות טובות שבלב הן יצדו כבין, שעל ידי נתגלו פגולות ומדות טובות, ותינו יצירה לטב; וכשחושב מחשבות רעות, הוא משמטם הלב, בבחינת ערלת לב, ומקלקל את הבריאה, הינו התקמה שבלב. כי היצר הרע הוא בפגולות הלב, כמו שכתוב (דברים י): ומלחם את ערלת לבבכם, ותרגומו: ית מפשעות לבבון, ומפשות הוא קלקול הבריאה, שהיא על ידי התקמה. נמצא, כשאדם חושב מחשבות טובות בלבו איד לעבד את השם יתברך, בזה נעשה לבו בבחינת: צור לבבי, ובבחינת: ולבי חלל בקרבי, שבתוך החלל יתגלו פעולותיו, ועל ידי פעולותיו ומדותיו הטובים יתגלה שהוא מקבל על מלכות שמים שלמה. וזה פרוש (תהלים סג): ושרים כחוללים וכו'. ושרים - זה בחינת התגלות מלכות, בבחינת: שרה על העולם כולו (ברכות ז), בבחינת (דברים י): והיה ה' למלך וכו'; כחוללים כל מענייך - הינו לפי החלל שנגעשה על ידי מחשבותיו הקדושים, בן התגלות מלכותו:

ב וזה בחינת (דברים יא): ולעבדו בכל לבבכם; איהו עבודה שבלב, זה תפלה (תענית ב). כי תפלה בחינת מלכות דור, כמו שכתוב (תהלים סג): ואני תפלה. ועקר התפלה תלוי בלב, ששים כל לבו עליה, שלא יהיה בבחינת (ישעיה כג): בשפתם בברוני ולבם רחוק ממני. כי תפלה שבלב היא בחינת התגלות מלכותו בתוך החלל הפני, בתוך המדות, בתוך העולמות:

ג וזה בחינת ה"א, כי דל"ת היתה, ואתחזרת ונעשית ה"א. כי דלת הנית - לשון דלה ועניה. הינו, כשמשמטם לבו במפשות, ואין עני אלא ברעט (סדרים יא), ואז היא בחינת דל"ת; וכשקדש מחשבתו, ולית קרעו פחות מעשרה (פסלה ב), והיא בחינת יו"ד (תקון י) שמשפיק לתוך הדל"ת, ונעשית ה'.

ד וכששומקים התפלה את בחינת מלכות בבחינת: ולעבדו בכל לבבכם, זה בחינת: הוא העולה (דברים י); בחינת (סדרהשירים ח): מי זאת עולה - מי עם זאת עולה והסתר האור; ותקון כא, ל, לת, סג, והם שני פתחים: ביתא עלאה וביתא תתאה, שיש לשניהם עליה, כי לא אבוא בעיר עד דבקרבך קדוש. [פרוש, כי רבותינו זכרונם לברכה דרשו (תענית ה) על פסוק זה (ישעיה יא): בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר - נשבע הקדוש ברוך הוא, שלא יכנס בירושלים שלמעלה, עד שיבנה ירושלים שלמטה. ואיתא בבבלי האר"י, שהבונה על פי סוד הוא, שבינה אפא עלאה, ביתא תתאה, היא בחינת ירושלים שלמעלה; ומלכות, ביתא תתאה, היא בחינת ירושלים שלמטה. שאין היחוד שלמעלה, שהוא בחינת עליה ביתא עלאה, נשלם, עד שובנה ונשלם בחינת מלכות בשלמות, שהיא בחינת עליה ביתא תתאה וכו', עין שם. והוא מה שכתב רבנו יו"ל: מי עם זאת עולה וכו'; כי בינה לבא היא בחינת ביתא עלאה, בחינת מי, ומלכות היא בחינת ביתא תתאה, בחינת זאת. ועל ידי בחינת אלו הנ"ל, הנאמרים בתורה הזאת, על ידיה יוש לשני פתחים אלו עליה, שהם ביתא עלאה וביתא תתאה, שהם בחינת:

על ידי מצות סבה, אז נתקנים (צפיה י): אז אהפך אל כל העמים שפה ברויה. שפה - ראשיתבות של שבר פרי הבבון, הינו בחינת סבה בנ"ל. גם אז נתהפך ריב לשונות, ולא יהיה בחינת ריב בנ"ל, ויהיה שפה אחת לעבדו שכם אחר. ואז יתגבר אמת, כמו שכתוב (מסעי י): שפת אמת תבון לעד; הינו אפלו עבדים יחזרו לעבדו שכם אחר. וזה (בראשית י): אם תיטיב - שאת, ראשיתבות: שפת אמת תבון; ואם לא תיטיב - לפתח חפצת דובין, ראשיתבות רחל למפרע, פתחת אנפין, בחינת ריב, שהיא ריב בגלותא, דמתגברין אמין דעלקא, ריב לשונות, אשר פיהם דבר שוא וכו'. וזה פרוש: במי מריבת - זה בחינת מי התקדים, בחינת סבה, שפועל מריב לשונות, כמו שכתוב: תצפנס בסבה מריב לשונות בנ"ל. קדש תרגומו: רקס, לשון רקס וציר, בחינת צירי בנ"ל, שממנו יצדח הולד. מדבר צין - לשון ציני הר הכרמל, לשון תמרים (פסוקי דכתיב), לשון תמורה וחלופ. פרוש, כי הקדוש ברוך הוא צוה להם שידברו אל הסעל, כדי שילמדו ישראל קליחוק על שבר וענש, כפרוש רש"י, והם [פנמו] בהדבור, ותרמו, חס ושלוש, התגברות של הריב לשונות, ותרמו התגברות ימין שער, כמו שכתוב: אשר פיהם דבר שוא וכו'. וזה פרוש: צין, לשון תמורה, תמורת קדש, תמורת צירי, תמורת סבה דקדשה, נעשה סבה בקלפה, חס ושלוש. ובשביל זה ענשם: כי מנגד תראה, ושפה לא תבוא, כי ארץ ישראל הוא מבח מעשיו בנ"ל:

מט לשון רבנו זכרנו לברכה

לשמש שם אהל בהם והוא כחתן יצא מחפתו וכו':

(תהלים יט)

א כי קדם הבריאה היה אור הקדוש ברוך הוא אין סוף, ורצה הקדוש ברוך הוא שיתגלה מלכותו, ואין מלך בלא עם, והצדק לברא בני אדם, שיקבלו על מלכותו. והתגלות מלכותו אי אפשר להשיג אלא על ידי המדות, שעל ידי המדות משיגין אלקותו, ויודעין שיש אדון מושל ומנהיג. וצמצום את האור אין סוף לצדדין, ונשאר חלל פנוי, ובתוך החלל הפנוי ברא העולמות (כמבואר בנ"ח בחינתו בחלק א עק ג), והן הן מדותיו. והלב הוא הצד של המדות, הינו התקמה שבלב, כמו שכתוב (שמות לא): וכלב כל חכם לב וכו'. ועקר היצירה היתה בהקמה, כמו שכתוב (תהלים קד): כלם בהקמה עשית. נמצא, שהלב הוא הצד, כמו שכתוב (שם ע): צור לבבי. ואית יצירה לטב, לטב ולביש, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות סא): ויציר - בשני יודין וכו', והם שני יצדו: יצר טוב ויצר הרע, הינו: מחשבות טובות הם יצר טוב, ומחשבות רעות הם יצר הרע. כי עקר היצדו הם המחשבות והתקמות שבלב, כמו שכתוב (בראשית י): כי יצר מחשבות לבו וכו', וכשאדם חושב במחשבות רעות, הוא משמטם את החלל של הבריאה, ששם התגלות המדות, כי הלב הוא צור העולמים, הינו צור המדות, כי לפי אור להכיות הלב של איש הישראלי אי אפשר להתגלות מהמדות, כי אור להכיותו הוא עד אין סוף, הינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו. ויצדו לצמצום ההתלקחות,

לשמו מאד המחשבה שכלב, שהוא בחינת חכמת לב, שזהו עקר היצירה, כי מחשבות טובות הם יצר טוב, ומחשבות רעות הם יצר הרע. הינו, כשחושב מחשבות טובות, שזהו בחינת חכמה שכלב, אזי עלי-די-זה זוכה לפעולות ומדות טובות, שזהו בחינת התגלות הבריאה, שהיא המדות, בתוך חלל הפנוי, על-די החכמה שכלב, שהוא בחינת מחשבות טובות שכלב בנ"ל; אבל כשחושב מחשבות רעות, חס ושלום, אזי הוא מקלקל החלל שכלב, שהוא סוד חלל הפנוי, ואזי הוא מממקם החלל שכלב, בבחינת ערלת לב ובנ"ל. וזהו בחינת קלקול הבריאה, שהיה על-די החכמה שכלב בנ"ל. וכל עקר העבודה שצריכין לצמצום הנ"ל, ולחשב מחשבות טובות כדי ליבות למעשים טובים ומדות טובות, כל זה הוא בשביל לגלות מלכותו יתברך, שבשכיל זה היה עקר הבריאה בנ"ל. כי על-די שזוכה לפעולות ומדות טובות על-די כל הנ"ל, על-די-זה מקבל עליו על מלכות שמים שלמה, שזהו בחינת התגלות מלכותו יתברך, שנתגלה על-די בריאת העולמות שבתוך החלל הפנוי, על-די החכמה ובנ"ל. והכלל, שבריאת העולמות ועבודת השם יתברך בפעולות ומדות טובות, הם בחינה אחת ממש ובנ"ל, והבן היטב. ואז, כשנתגלה מלכותו יתברך על-די מעשיו ומדותיו הפזורים, שנתגלו בתוך החלל שכלב בנ"ל, זהו בחינת עליית שני הבתים הנ"ל: מי עם זאת, ביתא עלאה וביתא תתאה בנ"ל. כי התגלות המלכות זה בחינת ביתא תתאה, ותחלת הצמצום, שהוא החלל הפנוי שכלב, זה בחינת ביתא עלאה, שעקר בונת הצמצום היה בשביל עבודת השם יתברך, כדי ליבות לגלות מלכותו יתברך. ועל-כן אין נשלים חסד ועליית ביתא עלאה, עד שעולה ביתא תתאה, ודינו עד שנתגלה מלכותו יתברך, שזה עקר תכלית בונת הבריאה. ואז, כשנתגלה מלכותו יתברך, אז דקא יש עליה לכייתא עלאה, כי אז דקא עולים שניהם יחד, ביתא עלאה וביתא תתאה, בבחינת: מי זאת עולה - מי עם זאת עולה וכו' בנ"ל, כי לא אבוא בעיר עד דנקרנך קדוש - שאין הקדוש-ברוך-הוא נכנס בירושלים שלמעלה, שהיא בינה לבא וכו' בנ"ל, עד שיבנה ירושלים שלמטה, שהוא בחינת התגלות מלכותו יתברך בנ"ל. וכל זה הוא בחינת תפלה, שהיא עבודה שכלב. כי תפלה שכלב היא בחינת התגלות מלכותו שבתוך חלל הפנוי שכלב בנ"ל. והבן מאד, כי הדברים עומדים מאד מאד, ודבנו ו"ל קצר באן ודבר בכל פרט, כמאן דמחוי במחוי, והדברים נכוחים למבין. והעקר לקיים בפשוטן, לשמו עצמו מאד ממחשבות רעות, כי מחשבות רעות הם עקר היצר הרע, בחינת יצירה לביש. על-כן צריכין לשמו מחשבות מאד ולהבדיל עצמו ממיד לחשב מחשבות טובות, שהם בחינת יצר טוב, וליות לעשות על-די זה מעשים טובים ומדות טובות וכו', ולהתפלל בבונה ולעשות תשובה. ובתחלה צריכין לצמצום התלהבות לבו, שלא יבדל יותר מדי, כי צריכין לעבר את השם יתברך בהדרגה ובמדה דקא, ושאר כל הדברים קדושים ומתורמים ועצות גבולות, שכולין להוציא מתוך דברי התורה הקדושה הנוצרה הזאת. ועוד לאלוק מלין בכל זה, יתבאר

מי עם זאת, הינו על-די שצמצום אור התלהבות לבו, שלא יתלהב יותר מדי, כדי שיוכל לעבר את השם יתברך בהדרגה ובמדה, ומקדש את מחשבתו לכלי לחשב שום מחשבות רעות, רק לחשב ממיד מחשבות קדושות, שהם בחינת יצר טוב, בחינת חכמה שכלב, שעל-די-זה מציר המדות טובות, וזוכה לעשות פעולות ומעשים טובים ומדות טובות, ועל-די-זה נתגלה בחינת מלכותו, כי נתגלה שהוא מקבל על מלכות שמים שלמה, ואז יש עליה לבחינת מלכות, שהיא ביתא תתאה. אז דקא עולה גם ביתא עלאה, שהיא בחינת בינה לבא, כי באמת שניהם אחד, ואחת תלויה בתחתיה: ולבאר הענין קצת, צריכין לחזר ולבאר ענין התורה הזאת. וכלל התורה היא, כי מכאן ב"עצמיהם" בתחלתו, שבשמש יתברך רצה לברא את העולם, היה אור הקדוש-ברוך-הוא אין סוף, ולא היה מקום לבריאת העולמות, והצדק, בבבול, לצמצם אור האין סוף לצדדיו, ונעשה חלל הפנוי, ובתוך החלל הפנוי היה ברא כל העולמות. וכל העולמות נבראו על-די חכמה, כמו שכתוב: בלם בחכמה עשית; ועקר תכלית בריאת העולמות היה בשביל המלכות, הינו כדי לגלות מלכותו, שזה אי אפשר כי אם על-די העולמות, כי אין מלך בלא עם, ובשביל זה היה הצמצום של החלל הפנוי, כדי שיהיה מקום לבריאת העולמות, כדי שיתגלה מלכותו יתברך. כל זה מכאן בזהר ובכתבים. ודבנו ו"ל מכאן כל זה בכל אדם. כי כל אדם מישראל הוא חלק אלוק ממעל, ועקר האלקות - כלב, והאלקות שכלב איש הישראלי הוא בחינת אין סוף, כי אור להביתו הוא עד אין סוף, הינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו. ולפי גדל ההתלהבות הלב של איש הישראלי, שהוא עד אין סוף, לא היה אפשר לו לעשות שום עבודה, ולא היה יכול לגלות שום מדה טובה, כי מגדל התלהבותו עד אין סוף אינו יכול לעשות שום דבר, שזהו בחינת מה שבתחלת הבריאה לא היה מקום לבריאה, מחמת שהיה הכל אין סוף בנ"ל, כי בריאת העולמות, הן הן המדות בנ"ל. ועל-כן בהכרח צריך האדם לצמצם אור התלהבות לבו, שהוא עד אין סוף, כדי שיוכל לעבר את השם בהדרגה ובמדה, כי השם יתברך רוצה בעבודתו, שנעבד אותו בעבודות ובמדות טובות, שזה אי אפשר כי אם על-די הצמצום בנ"ל. ובשמצמצם את אור להביות לבו, אזי נשאר חלל פנוי כלב, בחינת: ולפי חלל בקרבי (שזהו סוד חלל הפנוי, שהיה בתחלת הבריאה), ובתוך זה החלל הפנוי נתגליו מדותיו הפזורים, שהם סוד בריאת העולמות, שהיה בתוך חלל הפנוי הנ"ל. כי המדות הן הן העולמות בנ"ל. הינו כי על-די הצמצום, שצמצום את אור ההתלהבות, שעל-די-זה נעשה בחינת חלל הפנוי, בחינת: ולפי חלל בקרבי, על-די-זה הוא עובר את השם יתברך בהדרגה ובמדה, ונעשה מעשים טובים ומדות טובות, שכל זה הוא בחינת התגלות המדות, שהן העולמות, בתוך חלל הפנוי שכלב. ועקר בריאת העולמות היה על-די חכמה בנ"ל, וזה הוא בחינת מה שעקר עבודת השם ליבות למדות ומעשים טובים, הוא על-די ששומר החכמה שכלב, שהוא המחשבה שכלב, שצריכין

יהיה לעתיד, שאז יתגלה אורחא דעתיקא, בבחינת תענוג שבת, בבחינת: אז תתענג על ה' וזה לשון תשרי, לשון שירה; ולשון פסח, פה סח (שער הכוונות דף כב), כמו שכתוב (ישעיה ז'): השיר יהיה לכם כליל התקשר חג, כי יתעד שיר ונגונא בעלמא, בבחינת פ"ה ס"ח, בבחינת (תהלים ז'): למען יומדך כבוד ולא ידם - ולא ידם ויקא, הינו פה סח. כבוד, זה בחינת מלך הכבוד (תהלים טז), בחינת: שרה על כל העולם, בחינת שיר שלעתיד:

ו זה בחינת ציצית, הינו בחינת תכלת, ראכלי כלא ושצי כלא. כי עלידי התנלות מלכות וקדשה יתבטל מלכות הסמא-אחרא, אבל ישראל הדבוקים בה יקבלו חיותם, כמו שכתוב בזה (בראשית דף נט): ואתם הדבוקים בה אלתיכם, שהוא בחינת תכלת, ראכלי כלא ושצי כלא, אפי' עלידי: חיים כלכם היום, כי עקר החיות בא משם, בבחינת: דוד מלך ישראל חי וקים (ירמיה כה). וזה בחינת כלה, בחינת תכלת, דאכלי כלא ושצי כלא. אבל ישראל הדבוקים בה, חיים וקמים. וזה בחינת (דמסא ז'): כי אעשה כלה ככל הגוים וכו'. וזה (שמואל ב ז'): ותכל נפש דוד. נפש דוד היא בחינת תכלת, ראכלי כלא ושצי כלא. וזה בחינת (ספרות ז'): רוח צפון היתה מנשבת בכבוד של דוד, והיה נגון, רוח צפון זה בחינת דינים גבורות, בחינת תכלת. משם הנגינה, בבחינת (ישעיה כד): מכנה הארץ זמרה שמענו. מכנה ויקא, שהוא בחינת תכלת, ושם בחינת: נעים ומידות ישראל. וזה בחינת ה', דל"ת עם יו"ד. דלת זה בחינת ארבע כפופות, בחינת מכנה הארץ: יוד זה בחינת עשרה מיני נגונא, בחינת: זמרה שמענו: וזה פרוש: ועשירית האיקפה סלת למנחה וכו' (ספרות כח). כי עקר כח ה"פלה, הינו כח בחינת תכלת, היא מקבלת בבחינת: אמא אופת מאנתא לברתה (הקדמת חוור דף ב); כי בינה, ריגין מתערין מנה (חור וחי דף רכ: וקא: אחי כה), והיא שרשן, שעלידה ומתקין. וזה (בראשית ו'): ותעצב אל לבו - בבחינת ריגין מתערין מנה; ויאמר אל לבו לא אוסיף עוד לקלל (שם ח) - בבחינת המתקת הדינים בשרשן. וזה פרוש: ועשירית האיקפה - אי פה. מלכות פה, בחינת כבוד אלתי, מלך הכבוד. כר איתי סליקת, מלאכיא שאלין בנינה: אי פה, איז מקום כבודו (חור בראשית כד ומקין ז'). ועשירית זה בחינת יו"ד, בחינת קדשה כנ"ל. הינו, כשרוצין להמשיך קדשה לתוך מלכות כדי להעלות אותה בבחינת אי פה - סלת למנחה כלולה בשמן, צריך לחבר שני כמים להיות אחד. ביתא עלאה נקרא סלת למנחה. מנחה, זה בחינת ריגין, בחינת (ספרות כח): יצחק תקן תפלת מנחה; סלת, לשון (תהלים קס): סלית כל שונים מחקדי, שפיתא עלאה ממתיק ומשבר הדינים כנ"ל, בבחינת (שם ט): מי ימלל גבורות ה'. וצריך שייכלל ביתא עלאה עם ביתא תתאה, הנקרא שמן, בחינת מלכות דוד, כמו שכתוב (שם טא): על בן משהד אלתיק שמן ששון, ועלידיה: רביעת תהין, נעשה מרלחין תהין: וזה פרוש: לשמש שם אהל בהם. כי הצדיק נקרא שמש, כמאמר חכמינו וברונם לברכה (קדושין עב): עד שלא שקעה שמשו של עלי וכו', וזה השמש ובא השמש. וזוהי חתו של הצדיק, הינו השגתו, אינו אלא עלידי ישראל, כמאמר (שמות ז'): לך רר כי שחת עמך

ויתבאר במקום אחרקצת, כי לא יספיקו המון ודעות לכאור כבוד אחד מדבוריו הנודרים, ודי בזה פעת. ונחזור לענין ראשון:

ובשכיל זה נקרא ניסן אביב, אל"ף עם ב"ת, יו"ד עם ב"ת. וזה יחודא עלאה ויחודא תתאה:

ה וזה בחינת השיר שיתער לעתיד, והוא שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע, והם עשרה מיני נגונא. זה בחינת הא, שהיא דלת עם יוד. דל"ת, זה בחינת שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע, יוד, זה בחינת עשרה מיני נגונא. וזה עלידי התנלות מלכותו, בבחינת שרה על כל העולם, ושרה זה בחינת שיר, בחינת: ושרים כחוללים; וזה בחינת מלכות דוד, שהוא בחינת: נעים ומידות ישראל (שמואל ב כג). וזה פרוש (כס טז): אתהך גוצא - נחן ולחיש: פרוש רש"י: שמע עצתה. כי באמת אשה יראת-השם היא בחינת עצה. כשהתפלה, הינו בחינת מלכות, בשפלות ובקנאות, בבחינת אתהך גוצא, בבחינת (ספרות ט): אחות לנו קטנה, בחינת (בראשית א): את המאור הקמן, בבחינת עצתו נופלת (ספרות כב טז) - צריך לתקום אותה, בבחינת (שם ט): אקים את ספת דוד. וספה זו שרה, ששכתה ברוח-הקדש (ספרות ז), ושרה זה מלכות, בבחינת (מסעי ז): עצת ה' היא תקום; בבחינת (בראשית א): שני המאורות הגדולים. וזה: ולחיש לה - תקבל עצתה. וזה עליות התפלה שהיא בלחש, שהיא עבודה שכלב:

ו וזה בחינת תשובה, כמו שכתוב (שמואל ב כ): הוקם על - עלה של תשובה (ספרות ט). ותשובה היא אותיות תשוב ה, שנגעיות מרלת ה' ועקר התשובה תלוי בלב, כמו שכתוב (ישעיה ו'): ולבבו יכין ושב. וזה בחינת: מי זאת עולה - מי עם זאת עולה. עלה של תשובה - עליתה של תשובה, עם מי. וזהו בחינת (שם ט): גדולה תשובה, שמנעת ער כסא הכבוד, וזה (שם עב): גדולה תשובה, שמקרכת הגאולה. כי לעתיד, לזם שכלו שבת, יתגלה אורחא דעתיקא סתימאה, כמו שכתוב (ישעיה טז): אז תתענג על ה' - על ה' ויקא, הוא עתיקא סתימאה (חור וחי דף רפ טז), וזה עקר ענג שבת. ושבת זה בחינת תשובה, כמו שכתוב (דברים ז'): ושבת ער ה' אלקיך. וזה בחינת: גדולה תשובה - כשמעלה תשובה מבחינת: את המאור הקמן, מבחינת: אחות לנו קטנה, לבחינת גדולה, לבחינת (ישעיה ז'): והיה אור הלכנה כאור החמה. שמנעת עד כסא הכבוד - הינו שעלידיה יגיע וישיג אורחא דעתיקא סתימאה. וזה כסא הכבוד, שמכסין אותה, בבחינת (מסעי ט): וכבשים ללבושך, דברים שהם כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך (תהיה ז), שמכסין אותה בבחינת (מסעי טא): כבוד אלתיק הסתר דבר. וזה כסא הכבוד, שמכסין מפני כבוד אלתיק, ואתה תגיע ותשיג אותה: וזה בחינת בראשית, ב"ת ראשית, הינו שני ראשית, והם ראשי-השנה וניסן, שגם ניסן הוא ראשי-השנה. ואיתא בתקונים (תקון כג דף סה): והיא נקראת קבלה, כר איתי בין תרין דרועין רמלא, ותרין דרועין הם תשרי וניסן. והם ימי תשובה, כי הם הוא ימי תשובה, כי בניסן עתידין לגאל (ירמיה יא), ואין הגאולה אלא עלידי תשובה, כמו שכתוב (ישעיה נב): ובא לציון גואל וכו' (יבא טז). ועקר ודעת התפלה, הינו ודעת סודות התורה, הוא

כלום נתתי לך גרלה, אלא בשביל ישראל (ברכות זב). והנה: אהל בהם. אהל, לשון וריחתו, כמו (ויקרא כג): בהלו גרו. והנה: בהם - עלידי ישראל. ובשם ישראל, חס ושלום, נכנסין בהכמות חיצוניות של האמות, או נפל הצדיק מהשגתו, ונתחפה ונתכסה השגתו. וכשיוצאין ישראל מחבמתן של האמות. אזי: והוא כחתן יצא מחפתו - הצדיק יצא מהתפה והמכסה שהיה לו עד עכשו, ואז: ישיש בגבור לרוץ ארח - כי הצדיקים הם גברי כח עשי רבדו לשמע בקול רבדו (תהלים ק), כי צדיק התגברות ברי לרוץ ארח הנה, שהיו יכולים לילך בזמן הנה, שהיו ישראל נזופים, ועכשו רצים במהירות גדול זה הדרך. והתגברות הזאת היא בחינת ציזית, בחינת חבלת בג"ל, בחינות מקיפים. והנה: מקצה השמים מוצאין ותקופתו - בחינות מקיפים, ועם בחינת חבלת הזאת מכלים ושצים העבדים, בחינת: כי אעשה כלה בכל הגוים. והנה: ואין נסתר מחפתו - מחפתו זה בחינת בלה, כמו שכתוב (תהלים כג): בלה כתמה בלה ואינמו; ועלידיה זוכים להשגת אורחא רעתיקא, בחינת ענג שבת בג"ל. והנה: תורת ה' תמימה, שהיא תורה רעתיקא, שהיא תמימה ערין, שערין לא השיגו ממנה כלום. משיבת נפש - זה בחינת שבת, כי כו שבת וינפש: וזה טעם למה שולחת הבלה להתחן מלית, כי הצדיק מקבל גבורתו עלידי ישראל, כמו שכתוב: לשמש שם אהל בהם. וזה שאומרין "עלה" על החתנה, על-שם הוא העולה בג"ל, כי השמחה היא בלב, כמו שכתוב (תהלים ו): נתת שמחה בלבי. וזה בחינת: מי זאת עולה - מי עם זאת עולה. וזמירות שמזמירין על החתנה, זה ה"א, רל"ח עם יו"ד, שיר פשוט וכו' בג"ל. וזה שזעקין "שבת", שעלידיה זוכין לענג שבת, לאורחא רעתיקא בג"ל: ומה שנותנין מעות בשקוראין "שבת", כי באורחא של עכשו יש ימין ושמאל, ובשמאל עשר. אבל בעתיקא לית שמאל ולית עשר תמן (ויד נשא דכח). ובשביל זה, בששומעין ישראל בשורת התורה רעתיקא, נותנין את המעות, כי אין צריך למעות, כי בעולם הבא לית אבילה ושתיה (ברכות ח), וזה פרוש (תהלים סח): מלכי צבאות ידדון, הינו הצדיקים, שהם מלאכיו גבורי כח, שהם מרדין כמרוצה וכמהירות ברי לרוץ ארח, וזה רקורין. ונותן בית תחלק שלל, וישראל הם מחלקים המעות, להורות שאין צריך למעות, ואין שם בחינת עתיקא שמאל. בית תחלק שלל - ראשיתכות שבת: ענין אחר: להורות ותרגות גרול כזה שמחלקין מעות; להורות, שהכלה היא בחינת ה', שמרל"ח געשית ה', שעלידיה כה עשירות גרול, בחינות: ודריקות לבם ברכה עד כלי די, עד שיכלו שפחותיהם וכו' (שבת זב). שמחלקין המעות, מורה שהגיעו לזאת הברכה, עד שהמעות אין חשוב אצלם. וזה פרוש: ועשירית האפה - עשירית, שהוא בבחינת אי פה, הינו שכלו פיהם מלומר די, שיש להם בליף עשירות, וזה מחמת שגשגה מרביעית ההין, מרל"ח ה' בג"ל. מסימן ל"ב עד כאן, כל זה הוא לשון רבנו וקדוה לברכה, לבר באיור מקומות שהוספתי שם קצת דברים, כפי מה ששמעתי והבנתי מפיו הקדוש

או מפיו כתבו, כע"ש כל אחר במקומו: עד ששעתי וקרים השכים לתורה הזאת. והנה: הרוצה שישקד יין על-גבי המנחה, ימלא גרונם של תלמידיו חכמים יין (וישא טא) - כי עקר האלקות הוא בלב, כמו שכתוב: צור לבבי, כמו שכתוב (שמואל ב): ואין צור באלקיני - אין ציד באלקיני (ברכות י). כי הלב הוא הציד של המדות, הינו החכמה שכלל וכו' בג"ל. כי קדם הבריאה היה אור הקדוש ברוך הוא אין סוף וכו' בג"ל, עין שם היטב. נמצא, ששהכל בחינת: ולפי חלל פקדני, בחינות: צור לבבי בג"ל, הוא בחינות בריאת העולם; ולחפד, כשהכל אמוס, בחינת ערלת לב, הוא מקלקל את הבריאה, במבאר למעלה, עין שם. ועל-כן הצדיק, שלבו פתוח בהכמה, בחינת: ולפי חלל פקדני, בחינות: צור לבבי, על-כן עלידי זה יוכל לחדש מעשה בראשית ולעשות נסים ונפלאות בעולם, כמו שכתוב: ובטובו מחדש ככל יום תמיד מעשה בראשית. ובטובו - זה הצדיק, שנקרא טוב, כמו שכתוב (ישעיה כ): אמרו צדיק כי טוב (וישא טא); כי לב הצדיק הנ"ל הוא בחינת בריאת העולם בג"ל. וזה פרוש מה שאמר רבותינו וברונם לברכה (סוכה כח): חמוץ ירכיך כמו חללים מעשה ירי אמן - אלו השיתין, שמגקבין ומחללים עד התהום, הינו בחינות: ולפי חלל פקדני, כי תהום רא לבא, כמוכא בזה, וזה: חללים מעשה ירי אמן - מעשי ירי אמונתו של הקדוש ברוך הוא (כך ידעו שם בסוכה). הינו, שבהינות חללים, הינו שמחללין עד התהום, בחינות: ולפי חלל פקדני בג"ל, זה בחינת בריאת העולם בג"ל. וזה: מעשה ירי אמן - אמונתו של הקדוש ברוך הוא, כי בחינות ולפי חלל וכו', בחינות חללים שמחללין וכו' בג"ל, הוא ממש מעשה ירי אמונתו של הקדוש ברוך הוא, כי זה הוא בחינות בריאת העולם בג"ל. ועלידיה יוכל לעשות נסים בעולם בג"ל. והנה: שמחללין עד התהום, הינו בחינות נסים, כמו שכתוב (ירמיה א): ותהם כל העיר; שעל דבר נפי הכל תמהין. והנה: הרוצה לנסד יין וכו' ימלא גרונם וכו'; כי גרונם הוא בחינת שיתין, שמחללין עד התהום, הם קנה ולבא (ועלידי הינו נפתח חלל הלב, בחינת: ולפי חלל פקדני, כי חמרא וריחני פקחין (פסחים ט)). ועל-כן כל הממלא גרונם וכו', באלו מנסד יין על-גבי השיתין, שמגקבין ומחללין עד התהום בג"ל: כאן חסר קצת דברים, כי לא נכתב בזמנו, ונשבת קצת.

שד לעיל: ישיש בגבור לרוץ ארח וכו' - כי צריך התגברות גרול וכו' לרוץ ארח הנה, שהיו יכולים לילך בזמן שהיו ישראל נזופים, ועכשו רצים במהירות גרול זה הדרך וכו', עד כאן לשונו. בעת שאמר זאת התורה, שמעתי אז מפיו הקדוש ענין זה בכאור יותר, שאמר כפרוש ענין זה לענין בני-אדם הוזכרים לעשות תשובה על העבר. ואמר, שאף-על-פי שזוכים לתמן מה שעבר, אף-על-פי-כן ערין היכן הוא אותו הזמן שהיו רחוקים מהשם יתברך, שהיו יכולים לעבר את השם יתברך באותו הזמן, וכו' צריכים

אצל חרב וכלב כתיב לשון הצלה, ואצל אריה כתיב ישועה. ודע, שעניינים שיש בדור, הן הן הכלבים, כמו שכתוב (ישעיה יט) והכלבים עצי נפש; והן עומרים וחולקים על תפלת איש הישראלי, שעדין לא תתן בריתו בשלמות. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תענית יא): צורבא מרבנן דיתבי בתעניתא, ליכול בלכא שדיתא. כי בוראי הצדיק אכילתו היא יקר הערך, כי משביע את נפש רקרשה, כמו שכתוב (משל י): צדיק אכל לשבע נפשו; והאי צורבא מרבנן דמרעובי את נפשו, ואין יודע להשביע נפשו, בשביל זה ליכול בלכא שדיתא, שגם בהם כתיב: לא ידעו שבעה; כי גם הוא אין יודע איד להשביע את נפשו הקרה. ובשביל זה נקרא כלב בשם שגל (ראשיהשנה ד), כי הוא בא על תאות המשגל בגל. ודוקא שאין צריך להתענות ומתענה, אזי ליכול בלכא שדיתא, אכל מי שצריך להתענות, בוראי צריך להתענות, ומצוה הוא. וזה בחינת: דיתבי בתעניתא – יתיב דיקא; יתיב הוא מורה על הרבה שאין משתנה, כמובא: (עד כאן לשונו זל)

נא

אמר רבי עקיבא: כשאתם מגיעין לאבני שיש מהור, אל תאמרו מים מים, שנאמר: דבר שקרים לא יכון לגדר עיני; (תענית י)

כי השקר מוסיף לעינים בגשמיות וברוחניות, בבחינת (ישעיה י): ומשקרות עינים; כי כשהעינים בהות, הם משקרים, שאינם מראין הרבה כמות שהוא, כגון: על דבר גדול מראה שהוא קטן, ועל אחר שהוא שנים, הקד מן האמת. כי העינים נעשו בהות מן הרמעות, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (סנה דא): ושבו העינים אחר הנפש – זה הראות, שהולך אחר הכבי. ודמעות הן ממותרי המרה-שחורה, שהכבד דוחה אותם לחוץ דרך העינים. והמרה-שחורה היא שואכת מעבירת הדמים, ועבירת הדמים הוא עלידי השקר, כי אי אפשר לדבר שקר עד שיעבר את דמיו, ואמת אי אפשר לדבר כי אם בשמובד מקדם את הדמים. כי עקר הרבוב הוא הנפש, כמו שכתוב (שיר השיר ה): נפשי יצאה בדברו; והנפש הוא הדם, כמו שכתוב (דברים י): כי הדם הוא הנפש. נמצא, כשאומר שקר, יש לו עבירת הדמים, ומזה באה המרה-שחורה, וממותרי המרה-שחורה נהווה הרמעות, ועלידיה העינים בהות. וזה בחינת (איוב ה): הקטנים מלוח עלי שיה. מלוח זה בחינת דמעות, שהם מים מלוחים, שבא עלידי שיה. וזה בחינת: אל תאמרו מים מים, שהוא אזהרה על שקר (כמו שפסם שם, שנאמר: דבר שקרים לא יכון וכו'). מים מים, הם בחינת שקר, שהוא בחינת דמעות, שהם מים מלוחים, כי השותה מים מרוה צמאנו, אך השותה מים מלוחים, לא רי שאינו מרוה צמאנו, אלא שמוסיף צמאנו על צמאנו, עד שצריך לשותה מים אחרים לכבות צמאנו, ועליכן נקרא השקר מים מים. וזהו: אל תאמרו מים מים, שהוא השקר, שנאמר: דבר שקרים לא יכון לגדר עיני;

והתהוות

צריכים לתקן זאת, והינו להשלים ולמלא את העבודה שהיו יכולים לעבד את השם ותכבדו בכל אותו העת שהיו נזופים מלפניו ותכבדו ורחוקים ממנו. עליכן אחר שזוכין להתעורר לתשובה, צריכים זריזות גדול בעבודתו ותכבדו ולרוץ מאד מאד, כדי שיוכלו עלידי זריזות עבודתו לתקן ולהשלים גם חסרון העבודה של הימים שעברו, כי עכשו צריך לרוץ במהירות גדול זה הדרך שהיה יכול לילך בזמן שהיה רחוק מהשם ותכבדו. ואמר לאנשיו בזה הלשון: איך דארפטי זיך זייער יאגין, איך זאלט נאך קענין עפים תאפין;

נ לשון רבנו זכרוננו לברכה

הצילה מחרב נפשי, מיד כלב וכו'; (תהלים כב)

כי כל הפוגם בבחית, אין יכול להתפלל בבחינת: כל עצמותי תאמרנה (תהלים נה); וכשאין מתפלל בבחינת "כל עצמותי", אזי בלכא נחת ואכל קרבנו, היינו תפלתו. ובשמתפלל וטועם מתיקות ברבתי התפלה, זאת הבחינה נקראת: כל עצמותי תאמרנה. ואין יכול לטעם מתיקות בתפלה אלא כשתתן פנים הבחית, כי מיין מתיקין זה בחינת מיין דריקו; ודע קדש, שמידת הקרית. ומי שהוא בבחינת מיין מתיקין, אזי דבדיו מתקנים וטובים, וכשיצאיים מפיו ומשמייע לאוניו, כמו שאמרו (ברכות טו): השמע לאונך וכו', אזי נכנסים מתיקות המיין לתוך עצמותיו, בבחינת (משל יא): ושמועה טובה תרשן עצם. ובשעצמות מרגישין מתיקות הרבובים, זה בחינת: כל עצמותי תאמרנה; ואז אריה נחת ואכל קרבנו, כי עצם זה בחינת אריה (כ"ש בחקנים תקון י' בריא חקנים הארצונים); אכל מי שפגם בבחינתו, הוא בבחינת מיין מריקו, בבחינת (שמות טו): ולא יכלו לשותה מים מורה; מיין מסאבין, ודע טמא – אזי אין יכול להתפלל בבחינת: כל עצמותי תאמרנה; ואז בלכא נחת, שהוא בחינת מיין מריקו, שצווח הב הב. והוא בחינת מרה דאית לה תרי פיות, והוא בחינת חרב פיות (משל יא), בחינת גיהנם דאית לה תרי כנות שצווחין הב הב (כ"ש בחקנים שם). וזה בחינת חולאת שקורין "ברעבניש", רחמנא לצלן, ששוכר עצמות של אדם, וזה מחמת קלקול המוח שבעצמות, בחינת מיין מסאבין, מיין מריקו, שבא החולאת הואת מחמת תאות נאוף. וזה שצטטנו בקרבן פסח (שמות ט): ועצם לא תשקרו בו (כתוב בזהר בא, דף טא): שהיו מקטין בעצמות "לכלב תשליכון אותו", זה היה קשה מאד להצרים, עין שם, כדי שיכתינו כל אחד מישראל את עצמו אם בריתו על חקונו, כי בפסח כתיב בו (שם): וכל עד לא יאכל בו; כי עקר הפסח תלוי במצות מילה, בדיעה, ובהשליכו את עצמותיו לכלבים, וראו אם שלטו בהם הכלבים, הם ושלום, היו יודעים שאין הבחית, הם ושלום, על חקונו. וזה מה דאיתא בזהר (פ' דרשין דף ט): אל תהיו כסוס כפרד – לענו טמאת הבחית – אין הבין; וביא הפסוק: והכלבים עזי נפש, עין שם. כן, מי שפגם בבחינתו, שמר את עצמו מכלבים ומחרב. וזה: הצילה מחרב נפשי ומיד כלב; אכל: הושיעני מפי אריה. הינו, כשאריה יאכל קרבני, זה לי לישועה. והיו

והתהוות השקר, שהוא הרע, שהוא הטמאה, הוא מחמת הרחוק מאחר, כי הרע הוא נגדי, למשל: כל מה שהוא נגד רצונו של אדם הוא רע, ובאחר אין שיק נגדי, אלא פלו טוב. וזה שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (סו"ט): ביום ההוא יהיה ה' אחר וכו' - שיהיה פלו הטוב והמטיב, כי באחר אין שיק רע, ועליכן לעתיד לבוא יקום: שפת אמת תכון לעד (משל); כי יהיה אז פלו אחר, פלו טוב. כי אמת הוא אחר, למשל: על כלי כסף, כשאומרים עליו שהוא כלי כסף, הוא האמת; אבל כשאומרים עליו שהוא כלי זהב, הוא שקר. נמצא, שהאמת הוא אחר, כי אי אפשר לומר אמת, רק שהוא כלי כסף, לא יותר; אבל השקר הוא הדרבה, כי אפשר לומר שהוא כלי זהב וכלי נחשת ושאר שמות. נמצא, שהשקר הוא בבחינת (סו"ט): בקשו חשבונות רבים. ובשכיל זה לעתיד לבוא יחבטל הרע, ויחבטל ההתנגדות, ויחבטל הרמעות, כמו שכתוב (ישעיה י"א): לא ידעו וכו', הינו בפול הרע, ובתיב (סו"ט): ונר זאב עם כבש ונמר עם גדי וכו'; הינו בחינת פטול ההתנגדות. ובתיב (סו"ט): ומחה ה' אלקים רמעה מעל כל פנים; הינו בפול הרמעות, שהם בחינת שקר פנ"ל, כי אז יהיה ה' אחר ושמו אחר, שהוא פלו טוב, פלו אמת פנ"ל, ועליכן לעתיד לבוא יחבטל הטמאה, כמו שכתוב (סו"ט): ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ, כי אז יהיה פלו אחר, כמו שכתוב (אי"ד ד'): מי יתן מהור מטמא לא אחר [פרוש, שעקר אחיות הטהרה והטמאה הוא מבחינת התרקות מאחר]; כי קדם הבריא, כשהיה הבריא בכח, כביכול, קדם שהוציא אל הפעל, היה פלו אחר וכלו אמת וכלו טוב וכלו קרש, אפלו שם מהור לא היה שיק לומר, כי מהור אין שיק אלא כשיש טמאה, כמו שכתוב (חזקאל י"ז): וטהרתם מכל טמאותיהם; אבל כשכלו אחר, אין שם בחינת חשבונות רבים, שהוא עקר הרע והטמאה פנ"ל, כי הטהרה הוא בחינת המצוץ בין הקרש והטמאה, שעלידו נתתן הטמאה, כמו שכתוב: וטהרתם מכל טמאותיהם; והוא בחינת הבחירה, שהוא מצוץ בין שני דברים, וזה אין שיק קדם הבריא, שאז היה פלו אחר, כי באחר אין שיק בחירה, שהוא בחינת הטהרה. וכשהוציא הקדוש ברוך הוא את הבריא מן הכח אל הפעל, אזי נתהוה חכך בחינת הטהרה, כי כשהוציא מן הכח אל הפעל היו שני דברים: בחינת האחר והבריא, ואז שיק בחירה, שהוא בחינת הטהרה, שהוא מצוץ בין האחר, כי הוא סמוך לו, וערין לא הגיע לחשבונות רבים, שהיא הרע והטמאה, אך הוא רשם וסימן על ההשתלשלות, שיוכל להשתלשל ויגיע, עד שיהיה רע וטמאה. ועליכן כתוב בזהר (בראשית דף כח. ובכחה במקומות), שעקר אחיות הטמאה - מסבא דשמאלא, כי הטהרה מרמות שיש טמאה, והוא סימן שישתלשל עד שיהיה טמאה, ועליכן אפשר לזכר ולהעלות הטמאה לטהרה, כי היא בעצמה נשתלשלה מטהרה, כמו שכתוב: וטהרתם מכל טמאותיהם. נמצא, שעקר אחיות הטמאה מבחינת הטהרה, שהוא בחינת הבחירה פנ"ל, והטהרה הוא בחינת שמאל, בחינת לוי, וטהרת את בני לוי, וזו היא בחינת שמאל, כידוע. ועליכן עקר אחיות הטמאה הוא מבחינת שמאלא, כי שמאל הוא בחינת הטהרה, שמשם עקר אחיות הטמאה פנ"ל, וכל זה,

הינו בחינת שמאל, בחינת טהרה, בחינת הבחירה, שמשם עקר השתלשלות הטמאה, שהוא הרע וההתנגדות, בחינת שקר פנ"ל - כל זה נמשך מבחינת אחר הבריא, אחר שישא הבריא מבח אל הפעל, שאז היה, כביכול, שני בחינות, והינו האחר והבריא וכו' פנ"ל. נמצא, שעקר אחיות השקר, שהיא הטמאה וכו', הוא מחמת הרחוק מאחר פנ"ל, הינו מבחינת אחר הבריא וכו' פנ"ל. ועלידי השנחת השם יתברך, אפלו אחר הפעל שהוציא הקדוש ברוך הוא אל הפעל, כל הדברים הם באחרות עמו, והרע יונק מהשאת ההשגחה, הינו מאחורי כחפה, כידוע, והוא רחוק מאחר. ועלידי אמת, השנחת השם יתברך עליו, כמו שכתוב (דברים ק"א): עיני פנאמי ארץ; ועלידי השקר, שהוא הרע, מסיר ממנו השנחת השם יתברך, כמו שכתוב (סו"ט): דבר שקרים לא יכון לנגד עיני; ואין חיותו אלא מאחורי כחפה. נמצא, כי שהוא רוצה שיהיה אחר היותו והפעל שהוציא מבח אל הפעל, שיהיה פלו אחר, שיהיה אב וכן פאחר, כמו שהיה מקדם, כשהיה בכח - ישמר עצמו משקר, ועלידיה השנחת השם יתברך עליו, ואז פלו אחר: וזה שאמר רבי עקיבא: כשאיתם מגיעין לאבני שיש מהור, שיש מהור הוא בחינת אחר הפעל, שהוא יש, ואז שיק שם מהור פנ"ל; אם תרצה שיהיה כמו קדם הפעל, שהיה בכח, שיהיה אב וכן פאחר. והוא: כשאיתם מגיעין לאבני - הוא בחינת אב וכן פאחר, שהוא בחינת קדם הבריא, שהיה בכח, שהיה הכל אחר. שיש מהור הוא בחינת אחר הפעל, שהוא בחינת ישות וטהרה. אם תרצה להגיע שיש מהור לאבני - אל תאמרו מים מים, הוא בחינת שקר פנ"ל, שנאמר: דבר שקרים לא יכון לנגד עיני; כי עלידי שקר הוא מסיר מעליו השנחת השם יתברך, והוא רחוק מאחר. אך עלידי אמת, השנחת השם יתברך עליו, ועלידי ההשגחה פלו אחר, כמו שהיה קדם הבריא פנ"ל. ועליכן שבר עולם הבא עין לא ראתה אלקים וולתך (ישעיה סד. ועין ברכות ד"ה); כי מאחר שיהיה פלו אחר, לא יהיה עין שיראה, רק אלהים וולתך: ואמר אז, שגם בזה יש קשיא מה שאי אפשר להבין. כי אם יפן איד יהיה חלוק השקר לכל אחר ואחר לפי מדרגתו, ולפי עבודתו ויגיעתו בזה העולם בשכיל השם יתברך, כי בודאי גם בהסוף האחרון לא יהיו כלם שוים, ומאחר שיהיה פלו אחר, איד שיק חלוק בין אחר לחברו לפי מדרגתו. אך יש בזה סוד שאי אפשר להבין, והדברים עתיקים:

שיק לעל: ובשכיל זה השקר מויד לעינים, כי עלידי השקר מסלק השנחת עיני השם יתברך, ופוגם בעינים, שהם בחינת השגחה פנ"ל, כי השקר נמשך מרחוק מאחר, שמשם עקר אחיות הטמאה, שהוא הרע, שהוא השקר פנ"ל, ומחמת זה בעצמו פוגם עלידי שקר בהשגחה ומסלק השנחת השם יתברך מעליו, כי עלידי השנחת השם יתברך הכל אחר, אחר הבריא כמו קדם הבריא, ועלידי השקר פוגם פאחר, כי השקר רחוק מאחר פנ"ל. עליכן מסלק ההשגחה עלידי השקר, ומפריד, חס ושלום, אחר הבריא מקדם הבריא, שמשם עקר אחיות הטמאה פנ"ל. אבל עלידי אמת, שהוא בחינת פלו אחר, פלו טוב,

על-ידי שעושין רצונו ויחברך, הם חוזרין ונכללין בו יחברך, שהוא מחיב המציאות, ואז נכללין עמהם כל העולמות התלויים בנפשו כחייב המציאות כנ"ל: אך לזכות לזה להכלל בשרשו, דהינו לחוד ולהכלל באחרות השם יחברך, שהוא מחיב המציאות, זה אי אפשר לזכות כי אם על-ידי בטול, שיכבול עצמו למרי, עד שיהיה נכלל באחרותו יחברך. ואי אפשר לכזו לירי בטול, כי אם על-ידי התבודדות, כי על-ידי שמתבודד ומפרש שיתחייב לו לזכות, על-ידי זה הוא זוכה לבטל כל התאוות והמדות רעות, עד שזוכה לבטל כל נשמותיו ולהכלל בשרשו. אך עקר ההתבודדות הוא בלילה, כעת שהעולם פנוי מפרדת העולם הזה, כי ביום, על-ידי שרדפין העולם אחר העולם הזה, הוא מכבול ומכלכל את האדם מלהתדבק ולהכלל בתשם יחברך, ואפילו אם הוא כעצמו אינו טרוד, אף-על-פי-כן מאחר שהעולם טרודים אז ורודפים אז אחר הכלי העולם הזה, על-ידי זה קשה אז לבוא לירי בטול. וגם צריכין שיהיה ההתבודדות במקום מיוחד, דהינו חוץ מהעיר בדרך יחיד, במקום שאין הולכים שם בני-אדם, כי במקום שהולכים שם בני-אדם ביום, הורדפים אחר העולם הזה, אף-על-פי שבעת אינם הולכים שם, הוא מכלכל גם-כן ההתבודדות, ואינו יכול להתבטל ולהכלל בו יחברך. על-כן צריך שילך לבדו בלילה, בדרך יחיד, במקום שאין שם אדם, ושם ילך ויתבודד, ויפנה לבדו ויעשו מכל עסקי עולם הזה, ויכבול הכל, עד שיזכה לבחינת בטול באמת, הינו שבתחלה ידבק בתפלות ושיחות בהתבודדות בלילה בדרך יחיד כנ"ל, עד שיזכה לבטל זה הדבר, דהינו לבטל מרה ותאוה זאת, ואחר-כך ידבק עוד בהתבודדות הנ"ל, עד שיכבול מרה ותאוה אחרת. וכן יתהוה ויזון ויזון רכ בהתבודדות, בזמן הנ"ל ובמקום הנ"ל, עד שיכבול הכל. ואחר-כך עדין נשאר ממנו איזה דבר וכו', ואחר-כך מכללין גם זה, עד שלא נשאר ממנו כלום. [פרש, כי יכול להיות אחר ששכל כל התאוות ומדות רעות, עדין נשאר ממנו כלום, דהינו שערין לא בכל למדי תאוות ותעוה, עד שנמשך בענין לאזהר דבר, ועדין צריכין להתעורר ולהכנס בהתבודדות הנ"ל, עד שלא ישאר ממנו כלום, שיהיה בבחינת מרה באמת, עד שיזכה לבחינת בטול באמת]. ואז, כשזוכה לבטול באמת, ואז נכלל נפשו בשרשו, דהינו בו יחברך, שהוא מחיב המציאות, אזי נכלל כל העולם עם נפשו בשרשו, שהוא מחיב המציאות, כי הכל תלוי בו כנ"ל, ואזי נעשה כל העולם על-ידו בבחינת מחיב המציאות, כנ"ל: ועתה תראה פלא פלאות, איך כל זה מבאר עתה בהמשנה הנ"ל כאר היטב, והיו: הנעור בלילה - כפשוטו, דהינו שהוא געור בלילה ומתבודד ומפרש שיתחייב לו לזכות. והמתהלך בדרך יחיד - הינו כנ"ל, שהולך בדרך יחיד ורקא, במקום שאין בני-אדם הולכים שם כנ"ל, כי אזי הוא עקר שלמות ההתבודדות: בלילה ובדרך יחיד ורקא, כנ"ל, כי אזי רקא יכולין לבוא לבחינת בטול כנ"ל. והיו: ומפנה לבדו לבטלה - דהינו שמפנה לבדו מכל עסקי העולם הזה - לבטלה, כדי לזכות לבחינת בטול כנ"ל. ואז זוכה, שכלל נפשו במחייב המציאות כנ"ל, ואז נכללין כל העולמות עם נפשו במחייב המציאות כנ"ל. והיו: הרי זה מתחייב מתחייב - שנכלל כל העולם בבחינת מחייב המציאות

על-ידיה ממשיך השגחת השם יחברך, ואז הכל אחר. כי על-ידי ההשגחה נכלל אחר הבריה בקדם הבריה כנ"ל. והיו: אמר רבי עקיבא וכו', כנ"ל. וזהו מקשר המאמר הזה היטב, תחלתו בסופו וסופו בתחלתו, וכן באמצעותו, והכן היטב:

נב

רבי חנינא בן חכמיני אומר: הנעור בלילה, והמתהלך בדרך יחיד, ומפנה לבדו לבטלה - הרי זה מתחייב בנפשו: (אבות פ"א)

כי יש אפיקורסים שאומרים, שהעולם הוא מחיב המציאות, ולפי דעתם הרעה המושגשת נרמה להם, שיש על זה ראיות ומפתים, חס ושלום, ממנהג העולם. אבל באמת הכל יפצה פיהם, כי באמת העולם ומלואו הוא אפשרי המציאות, כי רק השם יחברך לזכר הוא מחיב המציאות, אבל כל העולמות עם כל אשר בהם הם אפשרי המציאות, כי הוא יחברך בראם יש מאין, וכיבולו וכו' ואפשרותו יחברך היה לבראם או שלא לבראם, על-כן בודאי כל העולם ומלואו הוא אפשרי המציאות. אך מאין נמשך הפעולות, שיכולין לפעולות, חס ושלום, שהעולם הוא מחיב המציאות, חס ושלום. נע, שזה נמשך מחמת שבאמת עתה, שכבר נאצלו ונמשכו נשמות ישראל, עתה בודאי העולם הוא בבחינת מחיב המציאות, כי כל העולם ומלואו, הכל לא נברא אלא בשביל ישראל, בירושלם, וישראל מושלין בעולם, ועל-כן בודאי עתה, אחר שנאצלו ונבראו נשמות ישראל, כביכול הוא יחברך מוכרח לברא ולקיים העולם, כי עלימנת בן האציל נשמות ישראל, כדי לברא בשבילם כל העולמות. אך נשמות ישראל בעצמן, כשנאצלו, היו הם כעצמן עם כל העולמות התלויים בהם, הכל היה אפשרי המציאות, כי היה באפשרותו להאצילם ולבראם או שלא לבראם, אך חכך בשנתדעה הקדוש-ברוך-הוא להאציל נשמות ישראל, אזי היה כל העולם בבחינת מחיב המציאות, כי מאחר שנאצלו נשמות ישראל, אזי כביכול הוא מחיב להמציא העולם, כי עלימנת בן האציל נשמות, שכל העולמות יבראו בשבילן, והם ימשלו בכל, והכן היטב. ומזה נשתלשל ונמשך הפעולות של האפיקורסים, שאומרים שהעולם הוא, חס ושלום, מחיב המציאות, אבל באמת רק השם יחברך לזכר הוא מחיב המציאות, אבל כל הדברים הם אפשרי המציאות כנ"ל: ועקר הכוונה שכרא כל העולם בשביל ישראל היה כדי שישלאל יעשו רצונו, ושיחזרו וירדפו בשרשו, דהינו שיתחזרו ויכללו בו יחברך, שהוא מחיב המציאות, וכשכיל זה נברא הכל נמצא כל מה שישלאל עושין רצונו של מקום ונכללין בשרשו, שהוא מחיב המציאות, על-ידי זה נכלל כל העולם ששכרא בשבילם בחייב המציאות, כי עקר התכלית ששכרא העולם הוא בשביל זה, ורק בשביל זה מחיב השם יחברך, כביכול, לברא ולקיים כל העולמות בשביל ישראל כנ"ל, כדי שיעשו רצונו כנ"ל. ועל-כן אזי רקא, כשעושין רצונו, נכלל העולם בבחינת מחיב המציאות כנ"ל, כי כל מה שעושין רצונו יותר, הם נכללין ביותר עם כל העולמות התלויים בהם בחייב המציאות, כי

לדעת עלינו, ואין בין דעתם לדעת השם יתברך אלא חמשה דברים בנ"ל. וחמשה דברים, היא היא דעת השם יתברך, שמשם ההולדה. וזה (ברכות טז): שלשה דברים מרחיבין דעתו של אדם: אשה נאה ודידה וכלים. אשה, הינו החמר מכנה בשם אשה, שיהא לו חמר ממוג בזמן השנה, שיהא ראוי לקבל שכל ודידה נאה, הינו היראה, כמאמר (שבת לא): חכל על מאן דלית לה דרתא, כי צריך שיהא יראת חטאו קודמת לחבבתו (אבות טז). וכלים, הינו תלמידים הגונים שיקבלו ממנו. וכשיש לו כל אלו הכחות, יכול לבוא לשלמות הדעת. ואילו הן חמשה דברים, שנברל מדעו מן מדענו הראשון - שבמדעו האחר יודע ידעו רבות, ואין רבוי במדעו. השני - יודע הדברים קדם המצאם, אפלו בשאין להם הנייה כלל. והשלישי - שמדעו מקיף דברים שאין להם תכלית. והרביעי - שאין שנוי בידעתו, ואין שנוי בשיוצג הדבר בכח, ואחר כך שכל פעל. והחמישי - שידעתו אין מוציא הדבר מאפשרותו: עד כאן לשונו ז"ל. והא קד גסחא שניה, שכתבתי בעצמי קצת מזה, כפי מה ששמעתי, והיו: **בשארם** וזכה לשלמות הדעת, הינו שזוכה לדעת שאי אפשר לאדם לידע יותר, או יש הפרש בין דעת האדם בשלמות לדעת השם יתברך בחמש בחינות, והם מפרשים בספרים. וצריך האדם להשתדל שיעי' לשלמות הדעת, מה שאי אפשר לאדם לידע יותר, ולא יהיה הפרש בין דעתו לדעת השם יתברך רק בחמשה דברים אלו, שאלו חמשה דברים אי אפשר לשכל אנושי לדעת, אם לא מי שהוא למעלה ממין אנושי. אך לזכות לשלמות הדעת הוא עלידי גרים, כמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה: הרבה למדתי מרבותי, ומתלמידי יותר מכלם; כי עלידי שכל אחר מקשה ושואל, כי כל אחר יש לו מניעה לעבודת השם יתברך, וצריך להשיב לכל אחר על שאלתו, עלידייה נשלם דעתו, ועלידייה זוכה לבנים, כי קטן אינו מוליד, כי אין לו דעת השלם, אך בשזוכה לדעת השלם זוכה לבנים. ועליבן באברהם, שהוא היה מגיד אנשים ושרה מגיד נשים (כד פ"ט), עלידייה זכה לשלמות הדעת, שלא היה הפרש בין דעתו לדעת השם יתברך, אלא אלו חמשה דברים. ועלידייה זכה להה"א הנ"ל. ועליבן אברהם אינו מוליד, אברהם מוליד (ס"ט פ"ט), כי עלידי שלמות הדעת, שהוא בחינת ה', זכה להוליד:

נד

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עמר על היאר. והנה מן היאר עלת שבע פרות וכו'. (בראשית מא)
 ואלקי גדלת מאד, הוד והדר לבשת. עטה אור בשלמה נוסה שמים ביריעה: (ההלים קד)

א כי צריך לשמר מאד את הזכרון, שלא יפל לשכחה, בחינת מיתת הלב, ועקר הזכרון הוא ליבו חמיר בעלמא דאתי, שלא יהיה בדעתו, חס ושלום, שאין עולם אלא אחר, ועלידי מה שמדבק מחשבתו בעלמא דאתי, עלידייה נעשה יחוד ה' אלקי הנ"ל. (כי ה' אלקים הוא בחינת שם מלא, שהוא בחינת עלמא דאתי, כמבוא, וכן

עם גפשו, כי עלידי ההתבודדות הנ"ל זכה לבחינת בטול, עד שכלל גפשו בחיוב המציאות, ועלידייה נכלל כל העולם עם גפשו בחיוב המציאות בנ"ל, ונעשה גפשו וכל העולם בבחינת מחיב המציאות בנ"ל, והיו: הרי זה מחתיב בגפשו בנ"ל: והא קד לשון רבנו וזכרנו לברכה מהתורה הזאת, שכתבה בהכלת הקצור והיו: המתקד בדרך יחיד, הנעור כלילה וכו'. דע, שעקר הבטול, שאדם מבטל גופו ונעשה אין, ונכלל באחרות השם יתברך, אין זה אלא עלידי התבודדות. והתבודדות צריך מקום וזמן מיוחד, שלא יכללו אותו המונעים. והזמן הוא כלילה, הינו: הנעור כלילה, שאי הכל ישנים. והמקום הוא בדרך יחיד, ולא בדרך רבים, שלא יפסיקו עובדי דרכים, אלא יקרא בדרך שאין רבים הולכים שם, שם ילך והתבודד, והיו: והמתקד בדרך יחיד, ואי יכול לפנות לבו מכל וכל, ויכול לבוא לבטול כל הישות, והיו: והמפנה לבו לבטלה, ואי בשנתכפול לגמרי, אי הוא נכלל באחרות השם יתברך, ואי הוא כא לבחינת מחיב, כי הקדוש ברוך הוא מחיב המציאות, וכל הדברים הם אפשר המציאות. ובשנתכפול ונכלל באחרות, אי הוא יוצא מבחינת אפשר, ונכלל במחייב, וזה בחינת: הרי זה מחתיב בגפשו:

גם זה לשון רבנו וזכרנו לברכה:

נג

עקר הולדה תלוי בה"א, בבחינת (בראשית טז): הא לכם זרע, ואברהם ושרה לא הולידו, עד שהגיעו לה"א הזאת. כי עקר הולדה - עלידי הדעת, בבחינת (ס"ט פ"ט): וידע אדם וכו', וקטן אינו מוליד (סנהדרין סח). ועקר הדעת, הינו שישתמש בדעתו, הינו שיוציא את שכלו מבח אל הפעל, כי גם לקטן יש דעת, אבל אצל הקטן עדין הדעת בכח ולא בפעל, כי לא השתמש בדעתו, ולא הוציא אותו מבח אל הפעל, ומי שהוא שלם בדעתו, שהוציא אותו מבח אל הפעל, והשיג בדעתו מה שאפשר לדעת האדם להשיג בדעתו, אי הוא קרוב לדעת הקדוש ברוך הוא, ואין חלוק בין דעת האדם לדעת השם יתברך, אלא חמשה דברים, כמבוא, ואי דעתו יונק מדעת השם יתברך, שהיא בחינת ה"א, ואי מוליד: ולהשלים את דעתו, שיהא שלם בדעת, אי אפשר אלא עלידי עסק, שעוסק עם בני אדם לקרבם לעבודת השם יתברך, עלידייה נשלם דעתו, כי הם מתדדו דעתו, בבחינות: ומתלמיד יותר מכלם (מכאן). ובשכיל זה תלמידים נקראים בנים (ספרי פ' ואתחנן ע"פ ושמעתי לברך), כי עלידים כא ההולדה, ובשכיל זה אברהם ושרה מרחו את עצמן לגיד גרים, כי עלידייה השלימו דעתם ונתקדו להא הזאת, הינו לדעת השם יתברך, וכו' לבנים, כי עלידי גרים נתגדל דעתם, בבחינת: ומתלמיד יותר מכלם. אבל מי שאין שלם בדעתו, והוא רחוק מדעת האדם, כל שכן מדעת השם יתברך, שהוא בחינת ה"א, ואי הוא קטן ואין מוליד. וזה הפעם שהצדיקים מגיעים את עצמן, ורופים אחר בני אדם לקרבם לעבודתו יתברך, אין זה כדי לתרבות בבורם, חס ושלום, אלא כדי להשלים דעתם, בבחינות: ומתלמיד יותר מכלם. ובשכיל זה כדי הצדיקים לפקד עקרות, כי הם שלמים בדעת, וקרוכים

מבאר בסבא משפטים דף צח על פסוק זה: ה' אלקי - דא שרותא דמהמנותא, סליקו דמחשבה דעלמא דאמי):

ב וּבְחִינָהּ וו, לזכר חמיר בעולם הפא, דהינו לארפקא מחשבתה בעלמא דאמי, הוא בכלליות ובפרטיות. בכלליות - כך ראוי להיות מנהיג דאי השם: חכפ בפקר בהקיצו, קדם שיתחיל שום דבר, יזכר מיר בעלמא דאמי, ואחר כך יעשה זאת בפרטיות. כי כל העולם הזה הוא התלבשות מדרגות התחתונות של הקדשה, הינו בחינת רגלין של הקדשה, בבחינת (ישעיה סו): והארץ הרם רגלי. אף שגם מדרגות העליונות של הקדשה, יש מהם גסרין התגלות בעולם הזה, אך שאין התגלות מתלבש בעצם כזה העולם, כי אם הארה שמאיר בבחינת רגלין. אבל בחינת רגלין מתגלית בעצם כזה העולם. וכל יום יש בו מחשבה דבור ומעשה, והקדוש ברוך הוא מצמצם אלקותו מאין סוף עד אין תכלית, עד גדרת המרכז של עולם הנשמי שעומד עליו, ומזמין לו לכל אדם מחשבה דבור ומעשה לפי היום ולפי האדם ולפי המקום, ומלביש לו כזאת המחשבה דבור ומעשה, שמוזמן לו רמזים כרי לקרבו לעבודתו. כן צריך להעמיק מחשבתו כזה, ולהגדיל בינתו, ולהבין מהו הרמזות בפרטיות, שמתלבש בזאת המחשבה דבור ומעשה של זה היום, שהזמין לו השם יתברך, הן מלאכה או משאומתן, וכל מה שמוזמן לו השם יתברך בכל יום, צריך להעמיק ולהגדיל מחשבתו כזה, כרי להבין רמזותיו של השם יתברך:

אך ההגדרות השכל כזה צריך להיות במדה, שלא יצא מגבול הקדשה, רק לפי שכל אנושי שלו כן יגדיל המחשבה כזה, וכן לא יסתכל בזה למעלה ממדרגתו כי במפלא ממך אל תדרש (תנ"ך ט). וזה: גדרות מאד, הוד והדר לכשתה. הינו בשרוצה לקח דבר מזה העולם, שהוא בחינת הוד והדר לכשתה, שהם בחינת רגלין המתלבשין בזה העולם, יהיה בבחינת גדרות מאד, הינו שההגדרות השכל יהיה במדה ובצמצום. וזה: מאד, שהוא סטרא דשמאלא, שממנו הצמצום. [כמו שכתוב בסבא שם: מאד, דא הוא סטרא דשמאלא]:

ואפילו מי שירדע ומבין כזה, הינו שזוכה להבין הרמזים שמרמזו לו השם יתברך בכל דבר, ואסרין ידעה לעסק רק כזה, הינו שיעסק רק בעסקי העולם הזה, מאחר שהוא מבין הרמזים שהשם יתברך מרמז בהם. אך באמת אינו כן, כי צריך האדם שיהיה לו הסתפקות, להסתפק מזה העולם רק כמה שצריך לו בהכרחיות מזה העולם. וזה מחמת שני טעמים: א. מחמת שזאת הקדשה, המתלבשת בעסקי העולם הזה, הוא בחינת רגלין, והיא קדשה נמוכה, בבחינת (דברים סו): עון עקבי יסבני; שהקלפות מסבכין אותה חמיר, ורוצין לינק מהם, על-כן הוא מקום מסכן. כן צריך להסתפק רק בהכרחיות. ועוד, מחמת

שיש עבודה גבוה מזו, שהוא קדשה גבוה ממנה, וצריך לעבוד השם יתברך באותן העבודות והקדשות הגבוהות מזה. (הינו, שאפילו הצדיק והחכם, שיש לו מנח גדול, עד שיכול להבין את הרמזים שהשם יתברך מרמז לו בכל דבר בכל יום, אפילו בעסקי חל, ועל-דבריהם הוא יכול לעכר את השם יתברך בכל הדברים שבעולם, אפילו בעסקי חל, ואסרין ידעה, חס ושלום, לעסק רק כזה, דהינו בעסקי חל, מאחר שהוא יודע הרמזים שיש בהם, ויכול להתקרב לעבודת השם יתברך על-ידיהם. אבל באמת אינו כן, כי אסור להרבות בעסקי העולם הזה, אפילו למי שירדע ומבין הרמזים הנ"ל, מחמת שני הטעמים הנ"ל: א. מחמת שזאת העבודה בעסקי העולם הזה הוא מקום מסכן מאד וכו' כנ"ל, והב. מחמת שיש קדשה ועבודה גבוה מזו, דהינו קדשת התורה והמצוות, ועל-כן אפילו מי שירדע הרמזים הנ"ל, הוא צריך הסתפקות, להסתפק מזה העולם בהכרחיות לכד כנ"ל. וההסתפקות הוא בחינת: עמה אור בשלמה, הינו בחינת אור מלא, כי הרשעים, שאין להם ההסתפקות, בבחינת (משל ט): ובטן רשעים תחסר; אצלם מארת חסר, בבחינת (סו ט): מארת ה' בבית רשע; אבל בצדיקים, שיש להם ההסתפקות, בבחינת: צדיק אבל לשבע נפשו (סו ט); אצלם הוא אור מלא, בבחינת (בראשית א): וראו אלקים את האור כי טוב - אין טוב אלא צדיק, שנאמר (ישעיה ט): אמרו צדיק כי טוב (סו ט). ואפילו מזה ההסתפקות נופה צריך להפריש ממנו לצדקה, וזה בחינת: נוטה שממים ביריעה, כי ארון הברית, שהוא בחינת עני, היא תחת היריעה, והיריעה משפיע לארון הברית, וזה בחינת צדקה. [פרוש, כי על-ידי צדקה שמשפיע הנותן להמקבל, על-דבריהם נעשה יחוד צדיק וכנסת ישראל, שבחינת צדיק משפיע לכנסת ישראל, שהוא בחינת השפעת היריעה לארון הברית, בחינת: נוטה שממים ביריעה, כנ"ל]:

ג והמונעים, שאין להם זה השכל להעמיק בכל זה, להבין הרמזים כנ"ל, נעשה אצלם כל זה ממילא, על-ידי שנה וציצית ותפלין ותורה ותפלה ומשאומתן. כי השנה היא בחינת לארפקא מחשבתה בעלמא דאמי בכלליות כנ"ל, בחינת ה' אלקי הנ"ל, כי בשעת שנה הנשמה עולה לעלמא דאמי. וציצית ותפלין הם בחינת גדרות מאד. כי תפלין הם בחינת הגדרות השכל הנ"ל. (כי תפלין הם בחינת מחין, בירדע, הינו בחינת הגדרות השכל להבין כל הרמזים שמרמזו לו השם יתברך בכל יום כנ"ל), וציצית הוא בחינת הצמצום הנ"ל, שהוא בחינת מאד הנ"ל, כי הכלה פרסא ודניא (כ"ט דבר שלח לך דף עט), שהוא בחינת צמצום. ועל-כן ציצית קורם לתפלין, בבחינת (שיר השירים ב): שמאלו תחת לראשי; ואחר-כך: וימינו תחבטני, (כי שמאל הוא בחינת רין, בחינת צמצום, שהוא בחינת ציצית כנ"ל, וימין הוא בחינת מחין, בחינת תפלין כנ"ל). ותורה הוא בחינת ההסתפקות הנ"ל, כי התורה היא בחינת עין החיים, דמוין לקלא כזה, הינו שיש לכל אחד די ספוקו ממנה. נמצא, שהיא בחינת ההסתפקות. וגם כלמור

חולה בעין, בבחינת (שמות ט'): ולקרון בין עיניך; כי השכחה בא עליי רע עין, עליי מיתת הלב, בבחינת (תהלים לא): נשכחתי כמות מלכ. כי רע עין ומיתת הלב הם בחינה אחת, כי שריגא רעינא בלכא חליא (כשחיל עין סה). ועליכן נבל שהיה רע עין, נאמר בו (שמואל א סה): וימת לבו בקרבן. ומיתת הלב היא בחינת שכרי לחות. לב הוא בחינת לחות, בבחינת (משלי ו): פתכם על לית לבך; ושכחה היא עליי שכרי לחות, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (עריכות נח): אלמלא לא נשתברו לחות הראשונות, לא היתה שכחה בעולם. נמצא, שעקר השכחה היא עליי רע עין, שהוא בחינת מיתת הלב, שהיא בחינת שכרי לחות, שמשם עקר השכחה בנ"ל. ואבשלום, שהיה עינו רעה במלכות אביו, עליי ריגא נאמר בו מיתת הלב, שנאמר (שמואל ב יח): וינקח שלשה שבטים ויתקעם בלב אבשלום. ועליכן לא הניח בן זכר (שם יח) סוטה יא), כי פגם בוקרון, עליי רע עין בנ"ל. ודוד המלך, עליו השלום, ברח אז ממלכותו מפני אבשלום, וקלל אותו שמעי בן גרא, ואמר (שם טו): אולי יראה ה' בעיני. בעיני ריקא, כי מי שראה שנופל לרע עין, אם אינו מרגיש בעצמו שיוכל לעמוד בזה להנצל ממנו, צריך לברח ממנו; אבל מי שיכול לתקן, אזי צריך לתקן. וצריך לדאוג מהות בחינת הרע עין, כדי לרע הערש שצריך לתקן עלייו, כי יש כמה בחינות רע עין, וכשנופל לרע עין של התנשאות, שעיני צדה בהתנשאות של חביו, צריך להכניע בהשרש של ההתנשאות, הינו בשרש המלכות, שהוא בחינת משיח, והוא שרש המלכות, בבחינת (שמואל א ב): ויתן עז למלכו ורם קרן משיחו. והוא בחינת טוב עין, בבחינת (שם טו): יפה עינים וטוב ראי, הנאמר בדרור, שהוא משיח:

וזה שאמר אבא שאול: קובר מתים הייתי. כי אבא שאול השתדל לתקן תמיד את הרע עין, הנקרא מיתה, בנ"ל פעם אחת נפתחה מערה מתחתית. מערה - הינו בחינת רבקה, בחינת: כמעט איש וליזת (מלכים א ו), מתחתית - הינו בחינת אמת, בבחינת (תהלים טז): אמת מארץ תצמח, כי טוב עין הוא יכרך (משלי כב), והברכות הם בחינת אמת, כמו שכתוב (ישעיה סה): המחבר בארץ ויחברו באלקי אמן; וזה שאמר אבא שאול, שעליי האמת שלו נפתחה לו רבקה. ועמיתי בגלגל עינו של מת עד חסמי - הינו מחמת הרבקות העמיתי עצמי בסכנה לכנס בגלגל עינו של מת, הינו ברע עין, עד שהצרכתי להשתמש בבחינת משיח כדי להכניע את הרע עין. וזה: עד חסמי, שהוא בחינת: רוח אפנו משיח ה' (אכה ו), ובשחורתי לאחורי אמרו לי: עינו של אבשלום היתה - הינו שאבשלום נפל לבחינת הרע עין הזה. וזהו: בשחורתי לאחורי, הינו אחר התקן

בלמוד התורה בעצמה יש בחינת הסתפקות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פ"ב): לא עליך המלאכה לגמור; ועליכן למוד התורה הוא בחינת ההסתפקות בנ"ל, ואפלו הרמון שאינם יכולים ללמוד, הם מקימין עסק התורה כמה שקורין קריאת ששע, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מנחות עז): ותפלה הוא בחינת הוד והדר בנ"ל, כי תפלה היא חיי שעה (כשחיל שעה ו), הינו בחינת: הארץ הרם רגלי הנ"ל, הינו בחינת רגלי הקרשה המלכשין בזה העולם בנ"ל. ומשאומתן היא בחינת: נוטה שמים בריעה הנ"ל, הינו בחינת יחוד צדיק ובנסת ישראל הנ"ל, כי צדיק ובנסת ישראל הם בחינת משאומתן; הצדיק נקרא משא, כי הוא נושא את העולם, כאשר ישא האומן את היונק (בבביר יא), והוא נושא כל הברכות, כמו שכתוב (משלי י): וברכות לראש צדיק; כמו שכתוב (תהלים כד): ישא ברכה מאת ה'; והוא נושא המפה ורעיית של כל הנשמות, בבחינת (שם קב): נושא משך הדע, ומשפיע לבנסת ישראל, והיא נותנת לכל העולם. ועלישם זה נקראת בנסת ישראל מתן, עלישם (משלי לא): ותתן מרף לביחה ורמ לגערתיה. ויחוד של צדיק ובנסת ישראל נעשה עליי משאומתן כי כל דבר שבעולם יש בו ניצוצות הקרשה שנפלו בשעת שבידה, ושבידה הוא בחינת אותיות שנשברו ונפלו לכל דבר ודבר מזה העולם. וכל דבר יש לו שעה, וצריך לבוא בשעה זו לארס זה, שהוא משרש אחר עם אותן הניצוצות שיש בזה הדבר, וכשמגיע זה הדבר לארס זה, והוא מקבל חיות מזה הדבר, הינו מהאותיות הנשברים שיש שם, עליי ריגא נכליין האותיות הנשברים בזה הארס, בחינת שלו, ונעשה מהם קומה שלמה, ומתפשט בחינת של כל הגוף, ועליי ריגא נשלמן האותיות, ויש להם שלמות. וצריך לשהות הדבר אצל זה הארס להשתמש בו, עד שנפקחין האותיות והניצוצות השכין לשרשו, ואחרי כך יוצא מרשותו לארס אחר, שרגיע העת שהיה עליה להתאחות הנשאים, שהם משרש אחר עם הארס האחר, ועליכן יוצא לרשותו. ולפעמים חוזר הדבר ובא לאותו הארס שהיה שלו מתחלה, כי מחמת שלא היה לו אז חלקי נפשידות נשמה אלו, לא היה יכול אז להשלים האותיות אלו, עד עתה שהגיע לו אלו חלקי נפשידות נשמה, שעליי ים יכול להשלים אלו האותיות הנשאים, ובין כך הברח לשחוח אצל אחר. ובשמשלים האותיות אלו, נתוסף לו הארס בנפשידות נשמה שלו, מחמת הארות אותיות אלו, שהגיעו אליו ונשלמו אצלו, ועליי הארס זו מאיר בשרש נפשידות נשמה שלו, שהוא בצדיק ובנסת ישראל, שהם שרשי כל הנשמות בנ"ל. ועליי ההתנצצות הזאת נתיחד צדיק ובנסת ישראל, הנקראים משאומתן בנ"ל. ועלישם זה נקרא מקח וממכר, וכל הדברים וכל המלמד - משא ומתן, כי עליי ים נתיחד צדיק ובנסת ישראל, הנקראים משאומתן בנ"ל:

ר וברדי לשמר הוכרון הנ"ל צריך לשמר את עצמו שלא יפל לבחינת רע עין, לבחינת מיתת הלב. כי עקר הוכרון

השמשות, וקדש עליו היום, ולא נברא לו גוף, כמו שכתוב
 בזהר (כראשית דף סו וסז, ובס' הוטה דף קטז): על פסוק: אשר ברא אלקים
 לעשות, שמבאר שם, שהקלפות שהם בחינת הכח המדמה
 נבראו בערכ-שבת בין השמשות, ובתוך כך קדש עליו היום,
 ונשארו רוח בלא גוף וכו', ענין שם. ועליהן זה הכח המדמה,
 שהוא בחינת הקלפות, שהוא רוח בלא גוף, הוא מבקש לעצמו
 גוף לשרות בו, והולך אצל השוני הלכות, כי הם בודאים הכל
 בדברי חורתם, עליהן הוא הולך ושוה אצלם, כדי שיתיה נברא
 לו גוף להתלבש בו עליהם. וזה שכתוב (שם כפרשה תל"ז): ועל
 השונות החלום, הינו מה שהחלום, שהוא בחינת כח המדמה,
 השתדלחו לשרות על השונה הלכות, כי נכון הדבר מעם
 האלהים וממנהר האלהים לעשותו. זה בחינת: אשר
 ברא אלקים לעשות הנ"ל, שהיה נכון הכל ערכ-שבת בין
 השמשות, וקדש היום, ומהר אלקים לעשותו בלא גוף, ומחמת
 זה הוא מחזיר חמיר לשרות על השונה הלכות כנ"ל. וזה:
 חלום פרעה אחד הוא (סו), הינו חלום פרעה, שהוא בחינת
 כח המדמה, כח כמל, כמו שכתוב (שמות ט): תפריעו את העם,
 הוא בא מאחר, הינו מאהבה, (כי אחר הוא בחינת אהבה,
 כמבאר במקום אחר). הינו מאהבה נפולה כנ"ל, בחינת: נדמו
 עמי מבלי הדעת, כי אתה הדעת מאסת וכו', כנ"ל. נמצא
 עליהם הסתלקות הדעת, שבא עליהם לשון הרע, שהוא בחינת:
 מוציא דבה הוא כסיל, דהינו שנסתלק ממנו הדעת, עליהם
 נופל מאהבת השם ויחבד לאהבות הפהמיות, ואז מתגבר עליו
 כח המדמה, שהוא כח הפהמיות, ועליהם הכח המדמה נפגם
 הזכרון ונופל לשכחה: ועתה בוא וראה מה טוב ומה נעים עתה
 קשר כל המקרא הזה: נדמו עמי וכו' הנ"ל. וזהו: נדמו עמי
 מבלי הדעת - שעליהם פגם הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי -
 כנ"ל. וזהו: כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי -
 כי עליהם פגם הדעת נופל מאהבות דקדשה, שהם בחינת כח
 כנ"ל, ואז מתגבר עליו הכח המדמה, בחינת: נדמו עמי וכו'
 כנ"ל. וזהו שמים שם בפסוק זה: ותשכח תורת אלקיך
 - ותשכח ודאי, כי עליהם פגם הדעת, שעליהם מתגבר הכח
 המדמה, עליהם נפגם הזכרון ונא לשכחה כנ"ל. וזהו: אשכח
 בנך גם אני - כי עליהם שפוגם הזכרון ונופל לשכחה,
 עליהם אין לו כח זכר, כמו שמוכא לעיל לענין אבשלום, שלא
 זכה לבן זכר מחמת זה שפגם הזכרון כנ"ל, וזהו: אשכח בנך
 גם אני כנ"ל: ועליהם גור פרעה על הזכרים דקא, כי פרעה
 הוא בחינת הכח המדמה, שהוא כח כמל כנ"ל, שהוא מתגבר
 על הזכרון, שהוא בחינת כח זכר כנ"ל. כי כח המדמה, בשמתגבר,
 חס ושלום, הוא פוגם וכופל, חס ושלום, את הזכרון כנ"ל. וזהו
 (שמות ט): ויצו פרעה וכו' כל הבן הילוד היארה תשליכו -
 היארה דקא, כי יאור מצרים זה פישון (מכאן בפרש"י פ' בראשית),
 הינו בחינת פי שונה הלכות (אור בראשית כ: בתקון טז), ששם שורה
 הכח המדמה כנ"ל, הינו שרצה לפגם הזכרון, שהוא בחינת כח
 זכר, עליהם הכח המדמה השורה על פי שונה הלכות כנ"ל:
 ולהקניע

התקון, שחורתי בחינת משיח למקומו, לבחינת אתורי, כי שם
 שרש המלך המשיח, בבחינת (שה"ש ו): מלך אסור בדרמים,
 ברהימי מחין (הקו"ו דף סא), אסור, הינו בחינת קשר של תפלין,
 שהיא בחינת אתורי, כמאמר חכמינו וזכרונם לברכה (ברכות ו):
 וראית את אתורי - זה קשר של תפלין, וזה (שמואל"א טז): וחתה
 נפש ארוני צדורה בצרור החיים, הנאמר בזה, הינו קשר של
 תפלין, כי תפלין הם בחינת חיים, כמאמר חכמינו וזכרונם לברכה
 (מנחת סד): כל המניח תפלין, זוכה לחיים, שנאמר: ה' עליהם
 יחיו, ועליהם לא אמרו לו שיעניו של אבשלום היתה ער שתור
 לאחוריה, כי אלו היה יודע מקדם מזה, אפשר לא היה מסכן
 עצמו בליכך לבגס כדע עין כזה, כי הוא סכנה גדולה:

ה וצריך לשמר את העין מבח המדמה, ואפלו מי שהוא
 טוב עין, צריך לשמר מזה, כמו שאנו רואים, כי
 אפלו מי שיש לו ראייה יפה יכול למעות, עליהם שרואה מרחוק
 ונדמה לו להפך מן האמת. עליהם צריך שמירה יתרה לזה.
 והכח המדמה בא עליהם לשון הרע, כי כח המדמה הוא כח
 הפהמיות, כי גם בהמה יש לה זה הכח המדמה, והמוציא דבה
 הוא נופל לכהמיות, ועליהם נתגבר עליו כח המדמה, שהוא כח
 הפהמיות, כי מוציא דבה הוא כסיל (משל ו), וכשהדעת נסתלק
 ממנו, נופל מאהבת השם ויחבד, ונופל לאהבת הפהמיות,
 בבחינת (דברים ו): כי אתה הדעת מאסת, ואמאסך מכהן לי. כהן,
 הינו בחינת (ישעיה טז): אברהם אברהם, בחינת (דברים ק): אתה
 כהן, בחינת: וקמץ תכהן (ויסא ט), ואז מתגבר עליו כח המדמה,
 שהוא כח הפהמיות, בבחינת (שם בראשית): נדמו עמי מבלי הדעת.
 נדמו, הינו כח המדמה:

ו וזה הכח המדמה הוא מבקש חמיר כלי לשבן שם, ועליהם
 הוא מחזיר חמיר לשדות על פי שונה הלכות. ועליהם,
 אם הם מחזשים דבר בתורה, הוא תדוש נאה ומתקבל (בלשון
 אשכנז: נליד), כי הוא בא מבח המדמה, שהוא כח המדמה מלתא
 למלתא, אך שהרע שבו הוא יותר מהטוב. ואלו החידושים
 מוזיקים לפרנסה, כי עליהם חידושי תורה נבראים שמים וארץ,
 כמו שכתוב (ישעיה נא): ולאמר לציון עמי אתה - אל תקרי עמי,
 אלא עמי; מה אנו עבדי שמיא וארעא במלולי וכו' (כ"ש בורר
 בתורה דף ט), ועליהם באים כל ההשפעות והפרכות לעולם,
 כמו שכתוב (דברים טז): יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים
 וכו'. אך בשהחידושים הם עליהם כח המדמה, אזי נבראים
 רקיעין דשוא (מורה סו), ועליהם בא רעב לעולם. ואף שיש בהם
 גם כן טוב, שהם דבדחורה, שהם בחינת שבע, אך מחמת
 שרע יותר מהטוב, עליהם הרע גובר והטוב נתבטל, בבחינת:
 ולא נודע כי באו אל קרנה (כראשית טא), שמתגבר חס ושלום,
 בחינת שבע שני הרעב על בחינת שבע שני השקע, שהוא
 בחינת התגברות הרע על הטוב, עד שאין נבר הטוב מפני הרע,
 בבחינת: ולא נודע וכו' כנ"ל: ומה שמתגבר הכח המדמה לשרות
 על פי שונה הלכות, הוא מפני שהוא נברא בערכ-שבת בין

רוחו יוציא כסיל, דהינו שמוציא כל הרוח בבת אחת, ואזי
 פוראי אין נכנה הנגון. כי עקר נעמח הנגון נעשה עלי ידי
 ברור הרוח, (שהוא האור, שמשם הקול, בידוע לחכמי הנגינה),
 הינו שעקר בחינת הנגון הוא עלי ידי ברור הרוח טובה מן
 הרוח רעה, וכשיוצא כל הרוח בבת אחת, יוצא כמו שהוא
 מערב טוב ורע, ואזי אין נכנה הנגון והשמחה, ואין נכנע
 המרמה. וזה בחינת (החלים קבו): מצא רוחו ישוב לארמחו. לארמחו,
 הינו בחינת המרמה. הינו, כשיוצא כל הרוח, אזי חוזר ושב
 אל המרמה, כי לא נכנע המרמה, מאחר שאינו יכול ללקט
 ולברר הרוח טובה, ויוצא כל הרוח המערב טוב ורע. אבל
 כשיש לו בחינת יד הנ"ל, המלקט ומברר בחינת הרוח טובה
 מן הרוח רעה, אזי מכניע המרמה, בבחינת: וכיד הנביאים
 אדמה בנ"ל, כי עקר בחינת הנבואה הוא מבחינה היד הנ"ל,
 שמברר הרוח טובה מן הרוח רעה, ועל ידיה מכניע המרמה,
 שהוא בחינת רוח רעה המערב ברוח טובה בנ"ל. וזה שכתוב
 (שם י:): מי עלה שמים וייר, מי אסף רוח בחפניו, מי צר
 מים בשמלה, מי הקים כל אפסי ארץ. מי עלה שמים ויירד
 - זה בחינת המנגן, כי זה המנגן הוא עולה ויורד בנגינה, כי
 צריך לעלות ולירד במדת הדין כפי משקל השיר כדי לקבץ
 הרוח. וזה: מי אסף רוח בחפניו - בחפניו ממש, שהם
 הידים, כי שם שרש הרוח בנ"ל, שעקר בחינת הרוח הוא
 בידים, ששם פקדונות הרוחות בנ"ל. וזה: מי צרר מים
 בשמלה - מים בחינת לב, כמו שכתוב (איכה ב): שפכי מים
 לפני, הינו, שעל ידיה שפלקת הרוח, הוא צורר מים בשמלה,
 ששומר הלב שלא יפלט עליו המרמה. וזה: מי הקים כל
 אפסי ארץ - שעל ידיה הוא מקים בחינת רגלין המלכש
 בזה העולם. אפסי, בחינת רגלין, כמו שכתוב (יחזקאל יט): ויעברני
 מי אפסים. כי עלי ידי נגון ביד הנ"ל, על ידיה נכנע המרמה,
 ואזי זוכה לזכרון הנ"ל, שהוא בחינת מה שיוצא להבין כל
 הרמזים שיש בכל דבר שבעולם, שהם בחינת חיח אלקות,
 בחינת רגלי הקדשה, המלכשים בכל הדברים שבעולם בנ"ל.
 וזה: מי הקים כל אפסי ארץ - שמשלה ומקים בחינת רגלי
 הקדשה המלכשין בזה העולם בנ"ל. וזה: ויהי מקץ שנתים
 ימים, שנתים ימים הוא בחינת מוציא רבה, הנאמר בהם
 (נחמיה י): יום לשנה יום לשנה; שעל ידיה נתקלקל ונפגם בחינת
 אהבה וקדשה, שהוא בחינת: וקמץ הכהן בנ"ל. וזה: מקץ
 - שהוא בחינת פגם ה"קמץ". ופרעה חלם - הינו הכח
 המרמה בנ"ל. והנה עמד על היאור - היאור זה פישון,
 הינו בחינת פי שונה הלבבות, שמתגבר עליהם הכח המרמה
 בנ"ל. והנה מן היאור וכו' - הינו שעל ידיהם בא שבע
 שני שבע ושבע שני רעב, הינו טוב ורע בנ"ל. והרע מתרפה
 וגובר על הטוב, בבחינת: ולא נדע כי באו אל קרבעה.
 וחקונו הוא יוסף, בבחינת (בראשה ב): אסף אלקים את חרפתי;
 שהוא ממחיק את הרע, שהוא בחינת הרעב, בבחינת
 אשר

ולהבניע הכח המרמה הוא עלי ידי בחינת יד, בבחינת (הרשע
 ב): ביד הנביאים אדמה. ויד הינו בחינת שמחה,
 בחינת (דברים יב): ושמתם ככל משלה ידכם. וזה בחינת כלי
 ומר שמנגנין ביד, שעל ידיה שורה הנבואה על הנביאים,
 כמו שכתוב (מלכים ב): קחו לי מנגן וכו', כי הכלי הוא התאספות
 הרוח, והוא מערב טוב ורע, כי יש עצבות רוח, רוח נבאה,
 רוח רעה, בנאמר בשאל (שמואל א יב): ובעתהו רוח רעה; ויש
 רוח טובה, כמו שכתוב (חללים קבו): רוחך טובה תנחני בארץ
 מישור; והוא בחינת רוח נבואה, רוח הקדש. אך כשהוא מערב
 טוב ורע, אינו יכול לקבל נבואה אמת, ועל כן כתיב בשאל
 (שמואל א יב): ויחבא וכו' ויפל ערם; ופרש רש"י: לשון משגע;
 כי היה מערב ברוח שטות, עצבות רוח. וזה שמנגן ביד על
 הכלי, הוא מקבץ ומלקט ביד את הרוח טובה, רוח נבואה,
 מחוץ עצבות רוח. וצריך להיות יודע נגן, שידע לקבץ וללקט
 ולמצא חלקי הרוח אחת לאחת, כדי לבנות הנגון, הינו השמחה,
 הינו לבנות הרוח טובה, רוח נבואה, שהוא הפך עצבות רוח,
 כי צריך לעלות ולירד בידו על הכלי שמנגן, כדי לבנות
 השמחה בשלמות. וכשהנביא שומע זה הנגון מהירדע נגן, אזי
 מקבל ממנו רוח נבואה, שפסף זה בידו מחוץ העצבות רוח.
 וזה: ונגן בידו וטוב לך (שם) - וטוב לך דיקא, שמלקט ומצטרף
 הטוב מחוץ הרע. ועקר התקבצות ונגן הרוח נבואה הוא
 עלי ידי היד, כי שם פקדונות הרוחות, כמו שכתוב (חללים א):
 בידך אפקיד רוחי; וכמו שכתוב (איוב יב): אשר בידו נפש כל
 חי ורוח כל בשר איש. וזה (שם מלכים): והיה כנגן המנגן, והיה
 עלי יד ה': נמצא, עלי ידי שמנגן ביד על הכלי ומר, על ידיה
 מברר הרוח טובה מן הרוח רעה, שהיו בחינת רוח נבואה
 בנ"ל. וכל זה הוא בחינת הכנעת המרמה, שהוא בחינת הרוח
 רעה, רוח שטות, שרוצה לפגם ולבלבל את בחינת הרוח
 טובה, רוח נבואה, והוא נכנע ונחפז על ידי השמחה, הנבאה
 עלי ידי המנגן ביד בנ"ל. כי עקר התגברות המרמה הוא עלי ידי
 עצבות, כי המרמה הוא בחינת עצבות רוח, רוח נבאה, רוח
 רעה, שהוא מבלבל את הרוח טובה, רוח נבואה, שהוא בחינת
 זכרון הנ"ל, בחינת לאדקא מחשבתא בעלמא דאחי הנ"ל,
 ועל כן אין יכולין לקבל רוח נבואה, רוח הקדש, כי אם עלי ידי
 שמחה, שהוא בחינת מנגן ביד, כמו שכתוב: והיה כנגן המנגן
 ויהי עלי יד ה'; בחינת: ונגן בידו וטוב לך וכו' בנ"ל. וזה
 המנגן צריך שיהיה יודע נגן בנ"ל. גם צריך שיהיה הכלי
 בשלמות, כדי שלא מצא כל הרוח המערב טוב ורע בבת
 אחת, ועל כן צריך שיהיה יודע נגן, וגם שיהיה הכלי שמנגנין
 עליו שלם, כדי שיוכל לברר ולכונן הנגון בשלמות בראוי, שהוא
 בחינת מה שמברר הרוח טובה, שהוא בחינת שמחה, בחינת
 רוח נבואה, מן העצבות רוח, שהוא רוח רעה בנ"ל. כי כשאין
 הכלי שלם, או שאינו יודע נגן, ואינו יודע לעלות ולירד בידו
 לברר הרוח טובה מן הרוח רעה, עליו נאמר (מלכים ב): כל

כנ"ל. וזהו (תהלים קטו): יושב רוחו יולו מים. עלידי יושב רוחו, שמלקט ומאסף הרוח בידו, עלידיהו יולו מים, בחינת: מי צרר מים, שהוא בחינת הלב, בחינת: שפכי כמים לבך, כנ"ל, עין שם:

כלל הענין הוא, מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין טז, דף טז:) אין אדם דן גזרה שוה מעצמו, כי יכול להיות שהוא דן גזרה שוה מעצמו, והוא מכת המרמה, שמרמה מלתא למלתא כנ"ל, עין שם. עלכן אסור לדון גזרה שוה, הינו לדמות מלתא למלתא, מעצמו, אלא אם כן קבלה מרבו, ורבו מרבו, עד משה רבנו, עליו השלום, מפי הגבורה, כדי להנצל מכת המרמה, והבן:

נה לשון רבנו זכרונם לברכה

איתא בגמרא (נדה סד:) **אבא שאול אומר:** קובר מתים הייתי, פעם אחת רצתי אחר צבי, ונכנסתי בקולית של מת וכו'.

א דע, כי לראות במפלגתם של רשעים אי אפשר אלא עלידי בחינת ארץ-ישראל, בבחינת (תהלים קז): שב לימיני עד אשית אויביך הרם להגלידי. ימין, זה בחינת ארץ-ישראל, בחינת בגימין, כן ימין, שנולד בארץ-ישראל (כמובא בפריש"י פרשת וישלח):

ב **ולחמשיך** בחינת קדשת ארץ-ישראל עכשו בגלות, שהיא תחת יד הסטרא-אחרא, ואין יכלת בקדשתה להתגלות, אפי' על-פירכין יבולין לגלות ולחמשיך קדשתה אפלו בגלות המר הנה, בבחינת (ויקרא טו): ואף גם זאת בארץ איביהם; הינו אפלו בגלות המר יבולין לגלות בחינת "גם זאת". ועלידי מה יבולין לחמשיך את קדשת ארץ-ישראל, עלידי התנוצצות אור זכות אבות, כמאמר הוה"ר (שלח דף קנ"ג): באהר דאית חסון אבות, אית חסון שכינתא; בבחינת (ויקרא טו): וזכרתי את בריתי יעקוב וכו', והארץ אברהם. כשמתנוצצין אור זכות אבות, אי נתגלה קדשת ארץ-ישראל, ולא די שהאדם נצול מהרשע, אלא גם רואה בהרשע מה שהרשע רצה לראות בו:

ג **כי הרשעים ממשיכים בחינת רע עין על שונאיהם**, בחינת (ברכות ז): ולא עוד, אלא שרואה כשונאיו; והאדם נצול מרע עין הזה עלידי למוד זכות שלמור על הרשע כי גם הקדוש-ברוך-הוא מלמד זכות על הרשע, בשביל להציל את הצדיק מרע עין של הרשע. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין טז, דף טז:) ולא עוד, אלא שאזכר בדיון, שנאמר: מרום משפטך מנגדו. וזאת הזכיה שזוכה בדיון, שמלמדין עליו זכות, עלידיהו נצול הצדיק מרע עין של הרשע, כי לסלק הדיון והמשפט, צריך לזה ההגלות היר, בבחינת (דברים לב): ותאחז במשפט ירי; שלא לשלט על הרשע, וכשנתגלה יר ה', אי נעשה צל שבו נחבטה הצדיק מארס של תרע עין, בבחינת (ישעיה טו): ובצל ירי כסיתוך. כי הרשעים בגלות המר הנה, עיניהם לבושים כראי מוצק, וארס עיניו מביישים למרחוק, בבחינת

(יחזקאל לו): אשר לא תקחו עוד תרפת רעב בגוים; והוא בחינת: אסף דוח וכו', בחינת (בראשית סא): איש אשר דוח אלקים בו. וזה שנאמר בו (שם טו): ויוסף ישיח ידו על עיניו - שעלידי היד נשמר העין מכת המרמה כנ"ל. עין בסבא (מסכתא דף תנ"ח), מה שדרש על פסוק: ה' אלקי גרלת מאד וכו'.

וזה בחינת: אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי (תהלים עז). בלילה, שאז הוא פקדונות הרוחות, בחינת: בידך אפקיר רוחי הנ"ל, אי הימן לקבץ הרוח טובה מתוך הרוח רעה, הינו שאז עקר הימן של התבבורדות, להתבבורד בינו לבין קונו ולפרש שיחתו לפני השם יתברך, לשות עם לבבו ולחפש הרוח טובה, דהינו הנקרות טובות שיש בו עדין, לבררם מתוך הרוח רעה, שזהו בחינת גנו הנ"ל, שעלידיהו נשמר הזכרון כנ"ל, דהינו שעלידיהו זוכה לזכר תכליתו האמרון לעולם הבא, ולחשב חמיר על סופו ולאדבקא מחשבתה בעלמא דאחי חמיר, שכל זה הוא בחינת זכרון כנ"ל. וזהו: אזכרה נגינתי בלילה, עם לבבי אשיחה, ויחפש רוחי. אם תדקדק במקרא הזה, תמצא, שכל המלות האלה, בכלם מאמר כל ענין הנ"ל. **אזכרה**, זה בחינת הזכרון הנ"ל, שצריכין לזכר חמיר בעלמא דאחי. וזה בחינת: נגינתי, דהינו בחינת הנגון הנ"ל, שהוא בחינת ברור הטוב מן הרע כנ"ל. כי עלידי בחינת גנו ושמתה יבולין לזכר עצמו בעולם הבא, כי שמירת הזכרון הוא עלידי גנו ביד, שהוא בחינת שמתה כנ"ל. וזהו: בלילה, כי עקר ברור הרוח טובה הוא בלילה, שאז הוא פקדונות הרוחות כנ"ל. וזהו: **עם לבבי אשיחה** - כי עלידי בחינת גנו ושמתה הנ"ל, עלידיהו נשמר הלב מכת המרמה כנ"ל, ואז יכול לשפך לבו כמים לפני ה', שזהו בחינת: מי צרר מים בשמלה הנ"ל, בבחינת: שפכי כמים לבך נכת פני ה'. וזהו: **עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי** - שעלידיהו נתעוררין לשות עם לבבו מתכליתו הנצחי לעולם הבא, ולחפש ולבקש למצא הנקרות טובות, בחינת הרוח טובה שנקרבו, כדי לשוב להשם יתברך עלידיהו, כי עקר התשובה הוא להכניע הרוח רעה ולברר הרוח טובה, בידוע: וזה בחינת קימה בחצות לילה, כי כגור היה תלוי למעלה ממפתחו של דור, וזכין שהגיע חצות לילה היה קענן מאליו (כסאירל ברכות ז). הינו שבהצות לילה, אז נתעורר בחינת הנגון דקדשה, הנמשך מכגור של דור, שהוא בחינת ברור הרוח טובה וכו' כנ"ל. ועליכן אז הימן להתגבר בעבודת השם, לקום אז לעסק בעבודת השם, לפרש שיחתו לפניו יתברך, כי אז עקר הברור עלידי בחינת גנו בכלי הנ"ל, שהוא בחינת כגור של דור, שמנגן אז כנ"ל. והבן היטב דברים אלו למעשה: וזאת התורה נאמרה בשבת הנקבה, ואחר שאמר התורה הזאת אמר: אני אמתתי עמה אף מדליקין נר הנקבה, בחינת לאמשכא משה רבות קדשא ולאדלקא בוציאנא (נדר בראשית לא, וסוף ג שפ"ז, לא אפר פה דק. במעלות דגור), שמן מושחת קדש (סנהדרין לו), שהוא הרעת, בידוע: הינו בחינת הגדלת הרעת הנ"ל, שהוא בחינת זכרון הנ"ל - ולא באר יאחר:

שך לעיל: מי אסף רוח בתפניו, מי צרר מים בשמלה וכו',

בפרט הן בכלל, תחת המזב, בבחינת (מלאכי ב'): ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם. וזה בחינת אפר שיש בבחינת התפלה. ורגל זה בחינת תפלה, בבחינת (תהלים כ): רגלי עמרה וכו'. הרע שבפרט, הינו גופו המגשם וחמור, ובכל בשעת תפלה, כמו חסידים הראשונים, שהיה להם בשעת תפלה התפשטות הנשמות. והרע שבכלל, הינו התפלות של פושעי ישראל שמתפלל עמהם, ובכל הרע שלהם, ונעשה מהרע כפא לקרשה, וזה בחינת אפר שבתפלה. וז"ל שבתפלה, הינו שיקשר את עצמו בכלל ובפרט עם נפשו ורוחו ונשמתו של שוכני עפר, ויעורר אותם בתפלתו שיתפללו עמו, בבחינת (שערי צדק) היקצו ורגנו שוכני עפר. וזהו (אבות ב'): יתן בעפר פיהו, כלומר, שיקשר רבויו עם שוכני עפר כנ"ל. וזהו שאמר אברהם בתפלתו (בראשית י"ב): הנה נא הואלתי לדבר אל ה', ואנכי עפר ואפר; כי זה צריך לבחינת התפלה. וזהו נקרא תפלה בעצמו, כי אותיות צבר ראשי תיבות צדיקים, בינונים, רשעים. בינוני הוא המתפלל, כפאמר חכמינו ארונם לברכה (קדושין כ"ג): לעולם יראה אדם את עצמו כאלו חציו זכאי וכו'. צדיקים, וזהו בחינת עפר. רשעים, וזהו בחינת אפר כנ"ל. ולעורר שוכני עפר - זה יש בפרט ובכלל. בפרט, הינו חלקי נפשיות נשמה שלו, שבאו כבר בגלגול ונתקן. ובכלל, הינו נפשיות נשמה של שוכני עפר אחרים, לעורר אותם שיתפללו עמו. וזהו בחינת שכעה שכעה הנאמר בפרה, שכל ענינה שכעה, הינו כפאמר (מדרש אורי דף ע"ו) ובסדרה פ"ט: שכעה כפוסין, שכעה כהנים וכו', וזהו בחינת תפלה, בבחינת (תהלים ע"ד): שבע ביום הללתיך:

ו גם צריך לתקן בתפלתו בחינת שלש קולות, בחינת (נחמיה ח'): קול כסיל ברב דברים, ובחינת (שמות כג): קול ענות אנכי שומע, ובחינת קול, בבחינת (תהלים מד): כל היום כלמתי נגרי וכו' מקול מחרף ומצרף. וזהו בחינת עין ארו ואוזב ופני תולעת, הנאמר בפרה:

ארו זה בחינת: קול כסיל ברב דברים; ברב הנהגות ואמונות כוזבות, שהם בחינת דרכי האמורי, כי פתי יאמין לכל דבר (משלי יד), וזהו בחינת ארו, בחינת (עזרא ב'): ואנכי השמרתי את האמורי, אשר נבנה ארזים גבהו. והגבוהי קומה עליפי הרב הן כסילים, כי מחמת גבה קומתו, העשנים העולים מהלב אל המוח להתבשל במוח ולהתהוות מהם מחשבות, העשנים האלו נחלשים ברב הדרך, שיש מהלב אל המוח, מחמת גבה קומתם, ואינם ביכולתם להתהוות מהן מחשבות שכליות, ומחמת זה הגבוהי קומה הם שוטים. וזה בחינת דרכי אמורי, שאין להם שום שכל, מחמת כי גבה ארזים גבהו, בשביל זה הם מאמינים אמונות רבות כפזיות. וקמני קומה, שהעשנים שלהם נחלשים היטב, ונעשה מהם מחשבות שכליות, אבל מחמת ששכלם יותר ממעשיהם הטובים, בחינת (מכילתא פ"ג): כל שחכמתו מרבה מפעשיו; עלייהו כשהמחשבה שכלית

(תהלים כב): המה יביטו יראו כי; ועליהי הצל כהו מאור עיניו ונחשבים, שאין הארץ שלהם יכול להזיק, אבל הצדיקים, שמאור עיניהם פזון היה קצון, בבחינת (ישעיה סג): מי עוד כמשלם; ועליהי הצל נתחזק מאור עיניהם, בדרך חלושי הראות, שאינם יכולים לראות היטב כשאור חזק וגורל, וצדיקים לצל כרי שיוכלו לראות. וזהו (תהלים מ): צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, הינו עם רע עין כנ"ל, וה' לא יעזבנו בידו. בידו ריקא, הינו בהתגלות יד ה' כנ"ל. ועליהי מה נתגלה יד ה' עליהי; ולא ירשיענו בהשפטו - עליהי בחינת: ותאחז במשפט ירי, בחינת: מרום משפטך, כנ"ל, כי עליהיה כהו מאור עיני הרשע, בבחינת (ישעיה נח): שגו בראיה, עליהי פקו פליליה. וזהו בחינת משפט, שזוכה ברין, עליהיה שגו בראיה, נחשך מאור עיניו, כנ"ל. ועליהי הצל נתחזק מאור עיניו של הצדיק כנ"ל, ויכול לראות למרחוק, בבחינת (תהלים קכ"א): אשא עיני אל ההרים; ורואה ומשיג צדקתו של השם ויחברך, ויכול לידע ולהכין כי ה' הצדיק, אף-עליפי שתרשע וזכה בדיו, ואין זה ממדת הצדק, ורואה שהצדק שהקדוש ברוך הוא מצדיק את הרשע במשפט, וזהו צדקתו של הקדוש ברוך הוא, (שמות כ) כי לא אצדיק רשע. וזהו: אשא עיני אל ההרים, וזהו בחינת צדקתו של הקדוש ברוך הוא, בבחינת (תהלים מ): צדקתך בדרדי אל, אף-עליפי שמשפטך כבוש בתהום רבה:

ד ועליהי חזק הראיה של הצדיק, שרואה צדקת ה', נתחזק אמונתו ויכול להתפלל, כי לבו נתפשט מעקמיותו, שהיה לו קרם שראה צדקת ה', כי עליהי הצדקות של ה' שרואה, נתפשט הלב מעקמיותו ונתישר, בבחינת (סו): וצדקתך לישרי לב. כי מתחלה נעקם לבו מלהאמין בשלמות בהשם ויחברך, כי היה נדמה לו שעות, חס ושלום, הקדוש ברוך הוא את הדיו; אבל עכשו, שרואה צדקות ה', נתישר לבו בשלמות אמונה, ואז מחזק את עצמו, ומתפלל על צרכיו. כי עקר התפלה היא עליהי אמונה, שפאמין שהכל ברשות הקדוש ברוך הוא, אפלו לשנות הטבע, ואין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, כי צדיק ה'. וזהו בחינת (תהלים קט): אודך בישר ללב - עליהי ישרת לב, שהיא בחינת אמונה, נעשה בחינת תפלה. וזהו בחינת פרה ארמה, כפאמר תורה (חוקת דף ק"ב): פרה דקבילת משור. פרה, וזהו בחינת תפלה, בחינת (ירושלמי ד'): וגשלמה פרים שפתינו; דקבילת משור, בחינת הסתכלות, לשון (בסדר ט"ו): אשורנו ולא קרוב; כי עליהי בחינת אשא עיני אל ההרים כנ"ל נעשה בחינת תפלה. וזהו: ארמה חממה. ארמה, רא גזירת דינא; חממה, רא שור תם, דינא רפא (כ"ש בזה ס"ט), הינו שרואה שנתקדש ברוך הוא מחליש כח הדיו, בבחינת: ותאחז במשפט דיו, אשר לא עלה עליה על, רא שלומי אמוני ישראל (נח י"ח ס"ט בזה ס"ט). וזהו בחינת חזק אמונה, בחינת תפלה, שנעשה עליהי חזק הראיה כנ"ל, בחינת: וצדקתך לישרי לב כנ"ל:

ה וזהו בחינת עפר ואפר הנאמר בפרה, כי בחינת התפלה צריכה לבחינת עפר ואפר, כי צריך להכניע הרע, הן

- כל האמירות צריך לצרפם להתהוות מהם כבוד. וכשעת התפלה האדם עומד בהיכל המלך, בבחינת (שם טו): ארני שפתי תפתח; "ארני" זהו "היכל" (הרי יח דף לא:). כבן צריך לעשות מכל הבחינות צרופי כבוד להמלך:

ח ועל-ידי תפלה בתקונו מתנוצץ אור זכות אבות, בבחינת: חלה זכות אבות (ע' בזהר שלח וצ"ל [באור ב]). וזה נעשה על-ידי תפלות בתקונו, כי חלה זכות אבות, על-ידי ויחל משה את כבו' (שמות לב), על-ידי בחינת תפלה, ובאחר דאבות תמן, שבינתא תמן, שהיא בחינת חלה, שהיא "גם זאת", כי גם בחינת חלה, שהיא שעור מ"ג ביצים, והוא בחינת ירשת ארץ-ישראל, כי זאת המצוה נצטוו שיעשו תכף, כמו שכתוב (במדבר טו): והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה מראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה; כי באחר דאבהן תמן, שבינתא תמן, רהיא בחינת חלה, היא ארץ-ישראל, ועל-ידי בחינת ארץ-ישראל, לא רי' שגזול מרע עין של רשעים, אלא גם רואה בהם מה שהם רצו לראות בו, ועד עכשו עברו משכיות לבם, שהשינו יותר ממה שהתאוו, ועכשו, על-ידי ויחל, על-ידי חלה זכות אבות, על-ידי חלה תרומה, על-ידי ארץ-ישראל, נעשה לבם תוחלת ממשכה מחלת לב (משל יו):

וזהו: כזה אל ה' ושמו דרכו (הרמב"ם ט) - זה בחינת תפון התפלה, בחינת דריכת הקשת, בחינת התפלה, והן חלת גנין דקשת, שהם אור האבות המתנוצץ בנ"ל. על-ידי-יה: וירומקו דרשת ארץ - זהו בחינת ארץ-ישראל, ועל-ידי-יה: בהכרת רשעים תראה - בחינת שב לימיני וכי' בנ"ל. וזהו: שכן ארץ ורעה אמונה (הרמב"ם טו); על-ידי אמונה, שהיא התפלה, על-ידי-יה בא לבחינת ארץ-ישראל:

ט ורע, שלא כל אדם יכול לתקן קולות הנ"ל בתפלתו, כי לפעמים הקולות הנ"ל בתפלתו הם יוצאים מרשעים גדולים כל-קד, עד כי כל מי שעומד כנגדם הוא מסכן נפשו, וצריך לזה תפלה גדולה, כמו תפלת משה רבנו עליו השלום. ואפלו משה רבנו עליו השלום היה ירא מעוג מלך הבשן, כי אחיות עוג היה סמוך לימין, שהיא ארץ-ישראל, עד שאמר הקדוש-ברוך-הוא למשה: אל תירא אותו (במדבר כא), כי אמר: הא ימינא ידיל אסתלק, כמובא בזהר (תק"ה דף קס"ה). ועוג אחיותו בימין, שהוא מבני ביתא דאברהם, וארצו סמוך לארץ-ישראל, ובשביל זה היה ירא משה ממנו להתגרות, בלישכון שאר בני-אדם, שצריך מאד לפשפש את עצמו, ולהבין שרש הרשע איד אחיותו, אם יוכל להתגרות בו ולשגא' לו:

וזהו שאמר אבא שאול: קובר מתים הייתי - שהיתה השתדלותו תמיד לראות בהכרת רשעים, שבתיהם קרוין מתים (בבבא טו). פשעם אחת רצתי אחר צבי - כי עקר מפלתו

שכליות חזרות אל לבם, אין כח בלבם להכיל את השכל, כי עקר חזק הלב הוא על-ידי מעשים טובים, על-ידי-יה הם בבחינות (משל יו): לקנות חכמה ולב אין; ועל-ידי זה השכל הם מחסיאיים. והן הן הפילוסופים, שאין להם לב טוב וטהור, ואינם בבחינת (הרמב"ם טו): כלבי צפנתי אמרתך למען לא אחמא לך; ומחמת זה השכל מחסיאיים ביותר, והן בחינת (מלכים א ה): אובב היוצא בקיר, אובב זה בחינת קבצי קומה, הם בעלי השכל, אכל הלב אינו יכול להצפין כח השכל בתוכו, כי לבם חלש וחסר, ובפרט הנואפים, העוסקים בתכמת פילוסופיא, שמאד מאד מוין להם, כי לבם חסר, בבחינת (משל יו): נואף אשה חסר לב. וזהו אובב היוצא בקיר, הינו בקירות הלב, שהשכל יוצא דרך קירות הלב, ואין הלב יכולה להכיל בתוכה את השכל, בבחינת: כלבי צפנתי וכי'. וזהו בחינת: קול ענות אנכי שומע - קול חרופין וגרפין, שמגרפין כלבי מעלה בהכסתם, כירוע, ועליהם נאמר (ספ"ה ט): ואל תתחכם יותר:

ושנני תולעת - זהו בחינת קול שלישי, שיש לאדם ביונות וחרפות משונאים, בבחינת: כל היום כלפתי נגרי ובשתי פני כסתי מקול מחרף ונגדף, וזהו: תולעת, בחינת (הרמב"ם טו): ואנכי תולעת ולא איש, הרפת אדם וכו' עס:

וזהו: שחיתה, שרפה, אסיפה, הנאמר בפרה, שהם שלש בחינות אלו: שחיתה, זהו בחינת בטול אמונת כסילים, בבחינת (הרמב"ם טו): ושאמה שמים העמיקו; שרפה, זהו בחינת חזק הלב, שיוכל להכיל את דברי החכמה בתוכו, בבחינת (הרמב"ם טו): חס לבי בקרבי; כי על-ידי שפעור דברי השכל בלב, נחמסם הלב, כי השכל הוא כאש עצור, וזהו שרפה; ואסיפה, זהו בחינת בטול הביונות של השונאים, בבחינת (טראס"ה ט): אסף אלקים את חרפתי, זה בחינת בטול קול שלישי בנ"ל:

ו וכל זה צריך המתפלל לתקן בתפלתו: להעלות את הנופלים באמונות קבוצות, להעלותם בתפלתו לאמונה אמיתית, שהיא התפלה, ולקבץ בלבם אמונה שלמה. ולתקן את לב המחקרים החכמי פילוסופיא, שיוכל לבם להכיל את שכלם, שלא יחסיא אותם, בבחינת: כלבי צפנתי וכי'. וזה נעשה על-ידי כנות הלב שבתפלה, מתקן את לבם. ולהפך כל הביונות והחרפות, להפך לכבוד. כי כשאדם עומד בהיכל המלך ומכבד את עצמו מכל וכל, ואין רואה שום דבר אלא את המלך רואה, כוראי בששומע איהו חרפה וכו', הוא מפרש את החרפה והכוזי לפרוש של כבוד להמלך, כי איד אפשר שיכוא אחר לחוד היכל המלך ויבזה את המלך, אלא כוראי אלו דברים הם דבורי כבוד, ומתכוונן בהדבורים איד לפרש ולצרף אותם, שיתהוו מהם כבוד להמלך. ואין לחשב, שגא אלו החרפות עליו נאמרים; זה אינו, כי מי הוא, הלא ישותו נחבטל, ואין כאן אלא המלך כעצמו. וזהו (הרמב"ם טו): ובהיכלו כל אומר כבוד

בחינתו בן יש לו בחינות מלכות. יש שהוא שורר בביתו, ויש שהוא מושל ביושר, וכן יש שהוא מושל על כל העולם - כל אחר לפי בחינת המלכות שיש לו, בבחינות: שרי אֱלֹפִים ושרי מאות ושרי חמשים ושרי עשרות (שמות יח). ובחינות המלכות הוא שיש בכל אחר, היא באהגליא ובאתכסאי. באהגליא - הינו הממשלה שיש לכל אחר לפי בחינתו, שהוא מושל על אלו האנשים באהגליא כפי בחינת המלכות שלו כנ"ל. ובאתכסאי הוא, כי גם יש לכל אחר לפי בחינתו בחינת מלכות באהתכסאי, והינו שאף שבאהגליא נראה שאין לו שום ממשלה על אלו האנשים, עם כל זה באהתכסאי ובהעלם גרול הוא מושל על אלו האנשים, כי נשמעם הם תחתיו ונכנעים תחתיו. וגם זאת הבחינה של מלכות באהתכסאי היא לכל אחר לפי בחינתו, בבחינת שרי אֱלֹפִים ושרי מאות וכו'. ויש אחר, שבאהגליא אין לו שום ממשלה, ואף-על-פי-כן באהתכסאי ובהעלם גרול הוא מושל על כל הרור, ואפלו על כל צדיקי הרור, כי כל נשמותיהם הם כלם תחת ממשלתו ומלכותו, וכלם נכנעים וכפופים אליו, רק שהוא בהעלם גרול, בבחינות (סלא: א): בכל מקום מקבד ומנש לשמין, שאף שהם עובדים עבודת-אלילים, על כל זה בהעלם גרול הם כלם נכנעים אליו ויחבדו, ועובדים אותו ויחבדו, רק שהוא בהעלם גרול. כמו כן זאת הבחינה של מלכות באהתכסאי, שאף שבאהגליא אין לו שום ממשלה, עם כל זה בהעלם גרול הוא מושל עליהם, והם כלם תחתיו ונכנעים אליו:

ב וצדיק כל אחר לכלי להשתמש עם בחינות המלכות שיש לו להנאתו ולצרכו, שלא תהיה בחינות המלכות אצלו כעבר למלאת תאוותו, רק שתהיה בחינת המלכות בבחינת בן-חורין, בבחינת (סלא: ב): אשריד ארין שמלכד בן חורין: שהמלכות יהיה אצלך בן-חורין, לכלי להשתמש בו להנאתך. וזה בחינת מרדכי, בחינת מר דרור (תולד בלש), שהמרות, הינו המלכות, יש לה דרור וחירות, שלא להשתמש בה להנאתו ולצרכו, כי אם להשם יחבדו, בבחינות (שמות א): והיה לה' המלוכה; והינו להשתמש עם המלכות לעבודת השם יחבדו, והינו להזהיר ולהוכיח את כל הנשמות שנכנעים אליו, כל אחר ואחר לפי בחינות המלכות שיש לו באהגליא ובאתכסאי. הן אם הוא מושל בביתו, צריך להזהיר ולהוכיח את בני-ביתו, ואם יש לו ממשלה יותר, ממשל עליו להזהיר יותר ויותר אנשים, לפי בחינת המלכות שלו:

ג וצדיק להמשיך אריכות ימים לתוך המלכות, שלא תהיה בבחינות (ספרי: טו): הרבנות מקבדת את בעליה. כי כל אחר לפי בחינת המלכות שיש לו הוא בחינת צופה, שממשל עליו להזהיר ולהוכיח את האנשים שהם משרשו, שיש לו בחינת מלכות עליהם. ואם הוא מזהיר ומוכיח אותם, אזי הוא עושה את שלו, ומציל את נפשו, כמו שצאמר (ויקרא יז): צפה נחמיה לבית ישראל וכו', ואתה כי הזהרת רשע ולא שב מרשעו וכו', הוא בעוננו ימות, ואתה את נפשך

מפלתו של רשעים הוא עלי-ידי ידשת ארץ-ישראל, עלי-ידי המשכת קרשת ארץ-ישראל, בבחינת שב לימיני וכו' כנ"ל, וארץ-ישראל צבי היא לכל הארצות (ויקרא יז). ונכנסתי בקולית של מת - הינו שרצה לתקן קולות הנ"ל. ורצתי אחריו שלש פרסאות - הינו בחינת התפלה, שהם שלש תפלות, ועל-ידם מתנוצצין אור שלשת אבות, שהם בבחינת רגלי הכסא, כדי להמשיך אור ארץ-ישראל, שהיא בחינת צבי הנ"ל. וצבי לא הנעתי וקוליות לא כלתה - שלא השיג בחינת ארץ-ישראל, במול קולות הנ"ל. ובשחזורתי לאחורי - הינו אחר גמר תפילתי, שאז פוסע האדם לאחוריו שלש פסיעות. אמרו לי: של עונ מלך הבשן היא - ואין כל אדם יכול לתקן קולות כאלו, כי אחיותו בימין, ואפלו משה רבנו היה ירא מפניו, עד שהכניחו הקדוש-ברוך-הוא: אל תירא אותו, כמובא בזהר (שם), ובשביל זה בחינת רשע כעונ נקרא פליט, כמו שכתוב (בראשית יד): ויבא הפליט - זה עונ (כיד לד ס ע כח ע) וזה סא וכתסמית שם ע' מ' ד' ר' ט' פ"א, שרצה שיהיה אברהם וישא את שרה. והוא בבחינת: צופה רשע לצדיק - אברהם וכו' - ה' לא יעזובו בידו, בבחינת: ותאחז במשפט ירי, והקדוש-ברוך-הוא כבש משפטו ממנו זמן רב, עד זמן משה רבנו עליו השלום, ובשביל זה נקרא פליט, בבחינת (איוב כג): ואפלטת לגצח משפטי - שגפלט מהמשפט זמן בביר: ועל-ידי-זה הצדיקים, שהם עושי טוב, זוכים לפני ה', כי קדם בריחות הרשעים היה פני ה' מבסה ומסתיר בעושי רע כדי להכריחם, בבחינות (חזקיהו יד): פני ה' בעושי רע להכריחם; ועקשו, תכף בשואים בכריחות רשעים, תכף נתגלה פני ה' לעושי טוב. והיו (שם קד): בקשו פניו תמיד; כי עלי-ידי תמיד, שהוא בחינת ארץ-ישראל, כמו שכתוב (דברים יא): תמיד עיני ה' אלקיך בה, עלי-ידי ארץ-ישראל תוכו למצא פני ה', כי עלי-ידי ארץ-ישראל תוכו לראות בהבחינות רשעים כנ"ל:

וזהו בחינת כלליות מלאך סנר"ל במלאך מט"ט שר הפנים, כלליות גשיה ביצירה, עלי-ידי שבפולין הפסוק: כל הנשמה (כסובא בכוונה) - בכל נשימה ונשימה צריך להלל את ה' (בראשית רבא פ' ט, ד), ועל-ידי עין הרע נכפל הנשימה, כנראה בחוש, כשיש לאדם עין הרע, אזי מנהק ופוחת פיו לקבל נשימה כפולה, וכשהנשימה כפולה, גם תהלי צריך לכלל כנ"ל, ובפרט שצריך להלל ולהודות לה', שהציל אותו מעין הרע הזאת, והוא רואה בהקרת רשעים. והיו בחינת מט"ט שר הפנים מאיר לעשיה, הינו שעושי טוב זוכין לפני ה' כנ"ל, עלי-ידי בריחות הרע עין שצמרנו לכפילת הנשימה: (עד כאן לשון רבנו ז"ל)

נו

וביום הכבודים, בהקריבכם מנחה תרשה לי: בשבעתיכם, מקרא קדש יהיה לכם, כל מלאכת עבדה לא תעשו: (במדבר כח)

א כי יש בכל אחר מישראל בחינת מלכות, וכל אחר לפי

אי אפשר לקרות את חי החיים בשמו כי אם עלי-יפה, ולא עלי-יפה המחשבה לברכה. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (עירובין טז:) כי חיים הם למוציאם - למוציאיהם בפה. למוציאיהם בפה דיקא, שעלי-ידיהם זוכה לחיים בנ"ל גמצא, עלי-ידי עסק התורה ממשיכין אריכות ימים, ואז זוכה לרעת, כי הרעת והשכל הוא בעצמו החיות, כמו שכתוב (חלקה ו): התקמה תחיה את בעליה; כי השכל הוא עקר החיות. ועלי-ידי זה הרעת יכולים לקרב ולהוכיח את מי שצריכין להוכיח:

כי יש שני הסתרות, וכשהשם יתברך נסתר בהסתרה אחת, נסתר קשה מאד למצוא, אך אי-עלי-ידינו כשהוא נסתר בהסתרה אחת, אפשר לזע ולחזק, עד שימצא אותו יתברך, מאחר שידע שהשם יתברך נסתר ממנו. אבל כשהשם יתברך נסתר בהסתרה תוך הסתרה, דהינו שההסתרה בעצמה נסתרת ממנו, דהינו שאינו יודע כלל שהשם יתברך נסתר ממנו - אי אפשר כלל למצא אותו, מאחר שאינו יודע כלל מהשם יתברך. וזה בחינת (דברים לא): ואנכי הסתר אסתיר; דהינו שאסתיר ההסתרה, שלא ידעו כלל שהשם יתברך נסתר, ואין בוראי אינו יכול למצא אותו יתברך, מאחר שאינו יודע כלל שצריך לבקש אותו יתברך, כי אינו יודע כלל שהשם יתברך נסתר ממנו, כי ההסתרה בעצמה נסתרת בנ"ל. אבל באמת אפילו בכל ההסתרות, ואפילו בההסתרה שבחוד הסתרה, בוראי גם שם מלבש השם יתברך, כי בוראי אין שום דבר שלא יהיה בו חיות השם יתברך, כי בלערי חיותו לא היה לו קיום כלל, ועלי-ידי בוראי בכל הדברים ובכל המעשים ובכל המושבות מלבש שם השם יתברך, בכיבוד, ואפילו אם, חס ושלום, עושין דבר עברה, שהוא שלא בצדק השם יתברך, עם כל זה בוראי יש שם חיות השם יתברך, אך שהוא כהעלם ובצמצום גרול. והתורה היא החיות של כל דבר, גמצא, שבכל הדברים ובכל המושבות, אפילו מחשבה רכוד ומעשה של עברה, חס ושלום, יש שם נסתר התלבשות התורה, אך שהוא כהעלם ובצמצום גרול, בבחינת הסתרות: כי עבר ושנה - נעשה לו כהתח, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספ"ט), דהינו שעלי-ידי העברות הוא מהפך דרכי אלקים חיים ועושה צדופים אחרים בתורה, עד שנעשה מאסור היתר, כמו שכתוב (ישעיה טז): הוי האמרים לדע טוב ולטוב רע וכו'. גמצא, שאפילו בתוך העברות מלבש שם חיות השם יתברך, דהינו אותיות התורה, רק שהוא כהעלם, דהינו שמחמת העברות הפך הצדופים של התורה, עד שנעשה מאסור היתר, כנזכר לעיל: עבר ושנה נעשה לו כהתח; וזה בחינת הסתרה אחת. וכשהשם יתברך נסתר ממנו בהסתרה אחת, דהינו בחינת הנ"ל שנעשה לו כהתח, גס-כן קשה מאד למצוא, מאחר שצריך נעשה לו כהתח, אבל עם כל זה אפשר לזע ולחזק עד שימצא אותו יתברך שמו, מאחר שעלי-כל-פנים יודע שנעשה לו כהתח, עלי-ידי, אף שהשם יתברך נסתר

ממנו

ונפש הצלת. אבל אם אינו מזהיר ומוכיח אותם, איז הענש עליו (כ"ש טז). ועלי-ידי הרבנות מקפדת את בעליה, ועלי-ידי צדיק לראות להמשיך אריכות ימים לתוך המלכות, דהינו שידא שיוכל להזהיר ולהוכיח אותם. אך איך אפשר לו להזהיר ולהוכיח אותם, כי אינו יודע מה שצריך להם וגם אינם אצלו להוכיח אותם, ועלי-ידי צדיקין לזה רעת, כרי לרע איך להוכיחם. ולכא לרעת הזה הוא גס-כן עלי-ידי אריכות ימים בעצמו, וזה שאמרים העולם, שאינו יודע מחייו, כי עקר היריעה הוא מחיים, מאריכות ימים: כי לבוא לאריכות ימים הוא עלי-ידי עסק התורה, כי אוריתא שמה דקראא בריך הוא (ספ"ט) וכו'. וכמו שצדיקין לקרות את אחר, קורין אותו בשמו, כן שצדיקין לקרות את חי החיים כרי להמשיך ממנו חיים ואריכות ימים, צדיק לקרות אותו בשמו, בכיבוד, ושמו הוא התורה בנ"ל. גמצא, שעלי-ידי עסק התורה קורין את האריכות ימים. ועלי-ידי מהלך על עסק התורה ביותר מכל העולם, מחמת שהוא צדיק לקרות את האריכות ימים לתוך המלכות בנ"ל. וזה שכתוב בפרשת המלך (דברים יז): והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, למען יאריך ימים על ממלכתו. וזה: וקרא בו כל ימי חייו - וקרא בו דיקא, הינו שעלי-ידי עסק התורה הוא קורא את החיים בנ"ל. וזה: ימי חייו - ימי חייו דיקא, כי בשמקבלין את החיות, צדיק לקבל במדה, כי בלא מדה וצמצום אי אפשר לקבל את החיות מהשם יתברך, מחמת רבוי אור, כי רבוי השמן גורם כבוי הגה, עלי-ידי צדיק לקבל החיות במדה. וזה וזכין עלי-ידי עסק התורה, כי התורה היא שמו של הקדוש ברוך הוא, והשם הוא הבלי של הברך, שבהשם הזה נגבל החיות של הברך הזה, כמו שכתוב (בראשית ב): נפש חיה הוא שמו; שבהשם נגבל הנפש והחיות של כל דבר. ועלי-ידי שיקורין את הארץ בשמו, הוא מין חכף אצלו, מחמת שבהשם נגבל כל הנפש והחיות שלו. וכן התורה הוא שמו של הקדוש ברוך הוא, הינו ששם נגבל החיות מחי החיים, כי התורה היא בחינת מדות, כי יש בהתורה אותיות ותכונות ופסוקים ופרשיות וסדרים, שהם בחינת מדות, שבהם נגבל החיות במדה, ועלי-ידי עלי-ידי התורה, שהוא שמו של הקדוש ברוך הוא, שהוא בחינת מדות, יכולים לקבל את החיות, כי עלי-ידי התורה קורים את החיים, וממשיכין את החיות לתוך המדות, שהם בחינת ימים. וזה שכתוב (תהלים טז): ומדת ימי מוה היא; הינו שהתורה, שהיא בחינת מוה, כמו שכתוב (דברים ו): מוה הערות ותחקים ותמשפטים, היא בחינת מדות וימים בנ"ל, שעלי-ידי קורין את החיות לתוך המדות ותחמים, שבלא זה לא היה אפשר לקבל את החיות, מחמת רבוי אור. וזה: וקרא בו כל ימי חייו - שעלי-ידי התורה קורא את החיות לתוך הימים והמדות בנ"ל. ועלי-ידי צדיק לעסק בתורה כפה דיקא, כי שצדיקין לקרות את אחר בשמו, צדיק לקרותו כפה דיקא, ואי אפשר לקרותו בשמו במחשבה בעלמא. כן

ממנו וכך נעשה לו העברות בכתר, עם כל זה אפשר שיש
אל לבו זה בעצמו, והינו מה שנפל והגיע לבחינת נעשה לו
כתר, ויבקש ויתחר עד שיצא מזה, מאחר שעל-כל-פנים יורע
מזה שנעשה לו ככתר. אבל דע, שיש עוד בחינת הסתרה
בתוך הסתרה, והינו שההסתרה בעצמה נסתרת, שאינו יורע
כלל שהשם יתברך נסתר ממנו, והינו שאינו יורע כלל שנהפך
אצלו האסור להתר, רק כל הדברים רעים וזמות לו למישור
גמור, חס ושלום. הינו אם, חס ושלום, אתר שעבר ושנה עושה
יותר עברות, חס ושלום, אזי נסתר ממנו אפלו זאת שידע
שנעשה לו ככתר, רק שאינו יורע כלל משום נגדור אסור.
והכל הוא ישר בעיניו, וזה בחינת הסתרה שבתוך הסתרה -
שההסתרה בעצמה נסתרת כנ"ל. ובאמת גם בתוך ההסתרה
שבתוך ההסתרה, גם שם מלכש השם יתברך, והינו אותיות
התורה, כי בלעזר אין חיות לשום דבר בנ"ל, רק שעל-ידי רבוי
העברות הפך דברי אלקים חיים לגמרי, עד שנהפך אצלו
מחכמות התורה לפתיות, עד שאינו יורע כלל אפלו זה בעצמו
שנעשה לו ככתר כנ"ל, שזה בחינת הסתרה שבתוך הסתרה
כנ"ל. עליכן צריך לנלות ההסתרות הנ"ל, וזה על-ידי שממשיך
אריכות ימים לתוך המלכות, שהוא בחינת דעת כנ"ל, ועל-ידי
זה הדעת יוכל לידע, שאפלו בתוך ההסתרה בעצמה, ואפלו
בתוך ההסתרה שבתוך הסתרה, גם שם מלכש השם יתברך,
הינו התורה. ומאחר שידע, שאפלו בתוך ההסתרות יש שם
השם יתברך, מזה בעצמו תגלין ההסתרות, ונעשה מהם תורה.
ואפלו מהסתרה שבתוך הסתרה נעשה תורה, כי באמת גם
שם מלכש השם יתברך, הינו תורה כנ"ל, רק מחמת שלא היו
יודעין שהשם יתברך נסתר שם, זה בעצמו הוא בחינת ההסתרות,
וחכפ כשיודעין שהשם יתברך נסתר שם, על-ידיה בעצמו
נתהפכה ההסתרה שבתוך הסתרה, ונעשה ממנה דעה, והתורה
התורה שנסתר כאן לדעת, מאחר שידע שהשם יתברך נסתר
שם. וכיון שנתור ההסתרה שבתוך הסתרה לדעת ונעשה ממנה
תורה, אזי התורה בעצמה מוכיחה אותם, בבחינת: אוריתא
מכרות קמיה: עד מתי פתים תאבכו פתי (נדר שסני דר לו, אחי נח.
יש קבו). כי באמת התורה מכרות וצועקת ומוכיחה חמיר, כמו
שכתוב (על א): בראש המיות חקדא וכו' עד מתי פתים תאבכו
וכו', רק שאינו שומע קול הכרוז של התורה מחמת ההסתרות
הנ"ל, ומאחר שנתגלו ונתורו ההסתרות, ונעשה מהם תורה
על-ידי הדעת כנ"ל, אזי חכפ כשנעשה מהם תורה, התורה
בעצמה מוכיחה אותם: עד מתי פתים וכו', כנ"ל. וזה שכתוב
(שם א): פיה פתחה בתבמה - שעל-ידי התבמה ודעת הנ"ל,
שעל-ידיה מגלין ההסתרות ועושין מהם תורה כנ"ל, על-ידיה:
פיה פתחה; הינו בחינת אוריתא מכרות קמיה - שהתורה

החוכמה בנ"ל. נמצא, שעלי ידי אריכות ימים, שהוא בחינת דעת, שממשיכין עלי ידי התורה, עלי ידיה בעצמו ממשיכין אריכות ימים הנ"ל לתוך המלכות בנ"ל:

ו ודע, שהתורה המלכש תוך ההסתרה שבתוך הסתרה היא תורה נבואה דיקא, הינו סתרי תורה, כי מחמת שהיא צריכה להתלבש במקומות נמוכים כאלו, הינו אצל אלו שעברו הרבה, עד שנסתר מהם בהסתרה שבתוך הסתרה, עלי כחש השם יתברך מהשבות לכלי להלביש שם פשטי תורה, לכל יוכלו הקלפות לינוק משם הרבה, ויהיה הפנס גדול מאד, עלי כן הוא מסתיר ומלביש שם תורה נבואה דיקא, סתרי תורה, שהיא תורת ה' בעצמה, כרי שלא יוכלו הקלפות לינוק משם הרבה, בבחינת (שם טו): ועברתי בארץ מצרים, אני ולא מלאך, אני ולא השליח, אני ה' ולא וכי: כי בארץ מצרים, ששם מקום הקלפות מאד, עלי כן שם דיקא מלכש ומסתיר השם יתברך בעצמו, הינו תורת ה' ממש, סתרי תורה. עלי כן דיקא מההסתרה שבתוך הסתרה, בשחזור ומהפכה לדעת, נעשה מפנה דיקא תורת ה' ממש, כי שם נסתרת תורת ה', סתרי תורה בנ"ל:

ה וכן נגד מלכות דקדושה יש מלכות הרשעה, הינו מלכות המן עמלק, כמה שכתוב (בספר ירמיה): ראשית נזים עמלק, וזה לעמדת זה, כי מלכות דקדושה הוא בחינת מאסף לכל המהגות (שם טו), כמו שכתוב (דברים יב): סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא - זה בחינת מלכות, כמה שכתוב (אבות טו): אלמלא מוראה של מלכות; הינו, שמלכות דקדושה היא בחינת סוף דבר, בחינת מאסף לכל המהגות דקדושה, בחינת מחנה דן, שהוא מאסף לכל המהגות, כי דינא דמלכותא דינא (גיטין יב: כ"ג קטן). ומלכות דסמרא אחרא הוא מאסף ממון, כי מחמת שהוא ירא שלא יוציאו כלעז מפיו, הינו הניצוצות הקדושות שיש אצלו, עלי כן הוא מתגבר ומאסף ממון, שהם ניצוצי הקדושה, כי הם בחינת הגנין עלי כן שיש בזה ובכסף ונחשת, שהם הממון. וזה בחינת תאונת עשרות, שהיא בחינת מלכות. ועלי כן עמלק, שהוא מלכות הרשעה, דורך אח מחנה דן, שהוא בחינת מלכות דקדושה בנ"ל, כמו שכתוב (דברים טו): ויזבב בד וכו' ולא ירא אלקים; ודינו בעת שאין להם כח מלכות דקדושה, שהיא בחינת ירא אלקים בנ"ל, כי מלכות המן עמלק הוא הפוך מלכות דקדושה, כי מלכות דקדושה הוא בחינת מאסף לכל המהגות דקדושה, ומלכות המן עמלק, שהוא מלכות הרשעה, הוא בחינת מאסף ממון בנ"ל, כי מתגבר בתאונת ממון כרי להפס כל הניצוצות הקדושה בנ"ל, אך אפי עלי כן אינו מועיל לו כלל,

כי יש כח במלכות דקדושה, שהוא בחינת מרדכי, להוציא מאתו כל הממון וכל הניצוצות הקדושים שכלע: וזה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (מסכת יו"ט): כי לאדם שזוכ לפניו נתן חכמה ודעת - זה מרדכי, הינו שמרדכי, שהוא בחינת מלכות דקדושה בנ"ל, נתן לו חכמה ודעת בנ"ל, וזה: טוב לפניו, בחינת התורה, כי אין טוב אלא תורה (אבות טו), ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנס - זה המן, הינו שהמן, שהוא בחינת מלכות דסמרא אחרא בנ"ל, הוא מאסף ממון בנ"ל, וזה: לתת לטוב לפני אלקים - בחינת התורה, שמרדכי, שהוא בחינת מלכות דקדושה, מוציא ממנו כל הממון וכל הניצוצות, ונעשה מאה תורה בנ"ל. כי מרדכי מוציא ממנו כל העשירות, בבחינת (אבות טו): חיל בלע ויקאנו; ועושה מאה תורה, שנקראת אשת חיל (משל לא):

ו ולפי הגדלת הדעת בן הפרנסה בנקל. כי פרנסה בנקל חולה ברעת, כמו שכתוב (בספר ירמיה): שמו העם ולקבו - בשבועות (וידבר בשבוע דף כ"ב סג), כי כל מי שחסר דעת ביותר, הוא גע וטורח אחר הפרנסה ביותר. וגם לפי הגדלת הדעת בן נחמיה השלום, כי שלום תלוי ברעת, כמו שכתוב (ישעיה טו): וגר ואב עם כבש וכו', כי מלאה הארץ רעה; שיהיה שלום נלא בעולם, שיוכלו לגור בחר שני הפכים, מחמת גדל הדעת שיהיה או. כי עלי ידי הדעת נגדל השלום, כי נחמיה הכהן והאכזריות עלי ידי הדעת. כי כעס ואכזריות הוא מהעדר הדעת, כמו שכתוב (דברים י): כעס בחיך כסילים ינוח; וכל מה שמחריפה הדעת, מחריפה הרחמנות והשלום, ועלי כן הפרנסה בנקל, בבחינת (תהלים קסו): השם גבולך שלום, חלב חטים ישבעך:

ו וזה בחינת שבועות, כי שבועות הוא בחינת שכל גדול וגבוה מאד, שהוא חסר עליון ורחמים גדולים, כי גדל הרחמים תלוי בגדל הדעת בנ"ל, כי בשעת ממן תורה נראה להם כגון מלא רחמים (מכילתא פ' בשלח וס' דהר"י, וזכא בפרש"י פ' ותרין), וזמן הוא בשוב הדעת, וכזה תלוי גדל הרחמים בנ"ל, ועלי כן שבועות הוא חסר עליון ורחמים גדולים. וזה בחינת המקנה של שבועות, שהיא בחינת מקנה של שער החמשים, שהוא שער העליון מנון שערי בינה (כ"ש בבבבית שבתות), שהוא בחינת שכל ודעת עליון, בחינת חסר עליון ורחמים גדולים בנ"ל. ועלי כן המקנה מושיע ככל הצרות, כמו שכתוב (דברים י): מקנה ישראל מושיעו בעת צרה; כי הוא חסר עליון, שמושיע מכל הצרות. ועלי כן המקנה מטהר מכל הממאות, כמו שכתוב (ויקרא יא): ונקתי עליכם מים מהורים ומהרתם וכו',

כי

כי אין יסודין בלא עוון וכו' (שם טז), ועליבן המקור, שמושיע מכל הצרות ומכל היסורים, הוא מטהר מכל הטמאות ומכל החטאים. וזה בחינת מן, בחינת מקנה של שעד הנון, שהוא בחינת דעת גדול, כי המן - בחינת דעת: וזה בחינת (שם טז): מאמר פתוח, נאמן פשוט. מאמר פתוח זה בחינת התגלות הדעת, כי הדבור הוא התגלות הדעת, כמו שכתוב (שם טז): ושמך ה' לא נודעתי להם; היה גם הדבור בגלות (ואר"ה דף כה), בבחינת: כבר פה וכבר לשון (ס"ו). וכשיצאו ממצרים, שיצא הדעת מהגלות, יצא ונפתח הדבור, וזה בחינת מאמר פתוח, שנפתח הדבור ונתגלה הדעת. ועלידי התגלות הדעת נתפשט נאמנות השם ויחברך, ונבר שהוא נאמן, מבטיח ועושה, וזה בחינת נאמן פשוט, שנפשט נאמנותו בג"ל, אבל במצרים, שהיה הדעת בגלות, לא נתפשט ונתגלה נאמנותו. וזה שפרש רש"י: ושמך ה' לא נודעתי להם - לא נברתי במדת אמתיות שלי. שעלידי שלא נתגלה הדעת במצרים, עלידיה לא נבר נאמנותו בג"ל, כי החסר תלוי פרעת בג"ל. וזה בחינת: אנכי-יהיבא, בתיבא, נאמנים אמריה (שם טז). שעלידי נתינת התורה נפתח המאמר ונתגלה הדעת בג"ל, ועלידיה נתפשט נאמנותו בג"ל. וזה בחינת: נאמנים אמריה, בחינת נאמן פשוט מאמר פתוח בג"ל. וזה בחינת מן - ראשיית הבות מאמר נאמן, בחינת מאמר פתוח נאמן פשוט בג"ל, כי המן הוא בחינת דעת גדול בג"ל. ועליבן אכלו בגי' ישראל את המן ארבעים שנה (שם טז), כי בן ארבעים לביתה (נבות פ"ה).

ח וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדרש לוח): את המן אכלו ארבעים שנה, והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום אלא ענה שהוציאו ממצרים, טעמו כה טעם מן. כי באמת המן, שהוא בחינת הדעת, היה ראוי שיאכלו אותו ארבעים שנה בשלמותו, כי ארבעים הוא בחינת כינה ודעת בג"ל, דהינו חכף שיצאו ממצרים ונתגלה הדעת, היה ראוי שיאכלו המן חכף. ועל זה תרצו רבותינו זכרונם לברכה: ענה שהוציאו ממצרים, הינו המצות, טעמו כה טעם מן, כי השלום תלוי בדעת ובג"ל. ומחלקת הוא הפך הדעת. אך יש מחלקת שהוא לשם שמים, שהוא באמת דעת גדול מאד, יותר מהדעת של שלום, כי באמת זה המחלקת היא אהבה ושלום גדול, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מדרש לוח): את זה בסופה - לא זו משם עד שנגשו אהבים זה לזה. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נבות פ"ה): מחלקת שהוא לשם שמים, סופה להתקים; הינו שבאמת היא אהבה בג"ל, וזה: סופה להתקים, בחינת אהבה, כמו שכתוב (בסדר טז): את זה בסופה בג"ל. וזה בחינת משה, כי משה הוא בחינת הדעת, שהוא בחינת מחלקת לשם שמים, ועליבן משה הוא ראשיית הבות מחלקת שמאי הלל, שהם בחינת מחלקת לשם שמים. ועליבן היה גאלת מצרים עלידי משה, כי עקר הגאלה - עלידי הדעת, כמו שכתוב

(שמות טז): וידעתם כי ה' הוציא אתכם וכו' (ויקרא טז) למען ידעו וכו'. וזה בחינת ענה, דהינו מצות, שהוציאו ממצרים, כי מצה היא בחינת מחלקת, כמו שכתוב (שערי סוד): אנשי מצות יהיו כאן. וזהו שהוציאו ממצרים - שהוציאו דיקא, כי במצרים, שהיה הדעת בגלות, בודאי לא היה מחלקת לשם שמים, כי זה תלוי פרעת בג"ל. וזה: ענה שהוציאו ממצרים, הינו שהמצה, שהיא בחינת מחלקת, שהוציאו ממצרים, ששם היה הדעת בגלות, טעמו כהם טעם מן, כי לאחר שהוציאו בחינת המחלקת מן הגלות מצרים, היה כהם טעם מן, שהיא בחינת דעת גדול, שהיא בחינת מחלקת לשם שמים בג"ל. וזה בחינת (שם טז): לחם מן השמים, הנאמר במן, לשון מלחמה, כמו שכתוב (תהלים לו): לחם את לחמי, בחינת מחלקת. הינו שהמן, שהוא הדעת, הוא בחינת מחלקת לשם שמים בג"ל. ועליבן רתן ואבירים, שחלקו על משה, שהוא הדעת, פגמו גי'סן בהמן והחזירו ממנו (סדר שמות פ"א ופ"ב בה ורובא בפדש"י כעלה), כי המן הוא בחינת הדעת, בחינת משה בג"ל. וזה שכתוב בזה הקדוש (מצה דף כה): כי מצה היא אסותא, כי מצה, שהיא בחינת מחלקת לשם שמים, בחינת דעת, בחינת שלום בג"ל, הוא רפואה. כי שלום הוא רפואה, כמו שכתוב (יחזקאל ט): שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאחיו; כי עקר החולאת, חס ושלום, הוא מחמת העדר השלום, הינו מחלקת היסורות, שיסור אחר מתגבר על חברו, ושלום הוא רפואה. וזה שנקרא מצה לחם עני (ויכ"ט טז), כי אין עני אלא מן הדעת (מדרש טז), וזה בחינת חולה, כמו שכתוב (ספאל"ב פ'): מרוע אתה בכה דל בן המלך, ומצה היא אסותא בג"ל, וזה לחם עני, שהוא רפואה להעני בג"ל.

ט ולבוא למחלקת לשם שמים צריך לזכר ולטהר את השמים, שלא יהיה בבחינת (שערי סוד): אלביש שמים קדרות. ולזכר ולטהר את השמים היא עלידי אנהה באמת, כי יש בלב רוח הרופק, שהיא מהחלת התולדה, והוא נושא עליו כל הלחות וכל הדמים וכל המימות (שקורין ואפסין). והרוח הרופק היה הולך ונוקש בכל האיברים, ועלידי הליכתו ונשבו בהם הוא מנענע ומנשב ומנפץ אותם מן העפוש, שלא יתעפשו ולא יתקלקלו, כמו הרוח המנשב בים, שהוא מנפץ ומנשב ומטהר וקניס המים, שלא יתעפשו ולא יתקלקלו. ועקר נשבו הרוח הרופק - ביהדים, כי מחמת שהיה עסקניות, צריך לנשב ולנפץ אותם ביותר. ועליבן הראקסר, בשמנית ידו על הרפק, יורע כל ענין החולה, מחמת ששם בידים עקר הליך הרוח הרופק של הלב, שהוא נושא הבל עליו בג"ל. וצריך שילך זה הרוח הרופק תנועה מסדרת בתקונו ובסדורו. ויש נחש, שעלידיה כא עצבות רוח, הינו בחינת ל"ט מלאכות, שהוא זממת הנחש, עלידיה כא עצבות רוח, ועלידי עצבות רוח אין הרוח רופק בסדורו, ואז נעשים האיברים כבדים, מחמת שאין רוח הרופק מנשב בהם כסדר, ואז הדים בבחינת (שמות פ'): ידי משה כבדים, כי עקר הכבדות ביהדים, ששם עקר רוח הרופק בג"ל. וזה

הרשע שמקרב להצדיק שאין הלכה כמותו. ואפילו משה לא חשיג זאת, כי הם בחינת דרכי ה', בחינת רעמים, שהם נפלאות תמים דעים שאי אפשר להשיג. ועל-כן בשמקבילים דבורים מן השמים, מבחינת ידים, בחינת רעמים כנ"ל, אין לגנות אותו, אף אם אין הלכה כמותו, כי זה בחינת מחלקת לשם שמים, שבאמת אלו ואלו דברי אלקים חיים, רק שאי אפשר להשיג זאת, כי הוא נפלאות תמים דעים, בחינת רעמים כנ"ל: וזה פירוש (איו"ב טו): ברוחו שמים שפדה, חללה ירו נחש ברה. הן אלה קצות דרכו, ומה שמין דבר נשמע בו, ורעם גבורתו מי יתבונן. ברוחו שמים שפדה - הינו בחינת הרוח הרופק הנ"ל המנשב בידים, שהם בחינת שמים כנ"ל. והוא בחינת: ברוחו שמים שפדה; כי על-ידי הרוח הרופק הנ"ל הוא מוכף ומשפר השמים, שהם הידים, בבחינת: נשא לבבנו אל בפים אל אל בשמים כנ"ל. וזה: חללה ירו נחש ברה - שעל-ידי עושה חלל בהידים, שהיו כברים וסתומים על-ידי העצבות רוח, שהוא זהמת הנחש כנ"ל. ואוי, בשמכפל בחינת זהמת הנחש, והרוח הרופק מנשב בפרך, ואוי נתנשאין הידים ונדרך השמים, ואוי מקבלין מהם דבורים בחינת מחלקת לשם שמים, שזה בחינת דרכי ה', כי באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים כנ"ל. וזה: הן אלה קצות דרכו - הינו שזה בחינת דרכי ה', בחינת צדיק וטוב וכו', שאי אפשר להשיג כנ"ל, בחינת רעמים, שהם נפלאות תמים דעים כנ"ל. וזה: ומה שמין דבר נשמע בו ורעם גבורתו מי יתבונן - הינו שבאלו הדבורים שמקבלין מן השמים הנ"ל אין בהם שום גנות, ואסור לגנות את המקבל, אף אם אין הלכה כמותו, כי זה בחינת דרכי ה', בחינת רעמים, שאי אפשר להבין ולהשיג כנ"ל. וזה: ומה שמין דבר וכו', הינו שאין בהם שום גנות, אף אם אין הלכה כמותו, כי: ורעם גבורתו מי יתבונן - כי מי יוכל להבין רעם גבורתו, שהם נפלאות תמים דעים, בחינת: ורעם (ה') אל בקולו נפלאות, כי באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים, רק שזה אי אפשר להשיג, כי הוא בחינת דרכי ה' כנ"ל:

וזה פירוש: וביום הבבורים - זה בחינת מלכות, כמו שכתוב (החל"מ טז): אף אני בבור אחרנו, עליון למלכי ארץ. בהקריבכם מנחה חרשה לה' - זה בחינת תורה חרשה, תורת ה', שנגעשה על-ידי בחינת המלכות הנ"ל. בשבועתיכם - זה בחינת הדעת כנ"ל, בחינת מן, בחינת מקנה של שבועות, שהוא מקנה של שער הנון כנ"ל. ועל-כן נקרא שבועות עצרת, מלשון מלכות, כמו שכתוב (שמואל א טז): זה יעצר בעמי. מקרא חרש יהיה לכם - זה בחינת רוח הקדש, בחינת רוח הרופק הנ"ל, הינו שצדיקין לקרות את הקדש, בחינת רוח הרופק הנ"ל, כדי להנצל מזהמת הנחש, ל"ש מלאכות, עצבות רוח כנ"ל. כל מלאכת עבדה לא תעשו לבטל

וזה בחינת עצבון ידים, כי עקר מצי העצבות רוח להידים כנ"ל, וכשהאזכרים כברים, או מכבדין יותר על הרוח הרופק ונחלש עוד יותר, ועל-ידי שנתלש יותר הרוח הרופק, נעשים האזכרים כברים עוד יותר. וכן על-ידי שנגעשים האזכרים עוד יותר כברים, נחלש הרוח הרופק עוד יותר ויותר, וכן חוזרת חלילה, עד שיצאת נפשו, חס ושלום. ועל-ידי האנחה הוא מחיה ומכריא את הרוח הרופק, ונצול מהעצבות רוח, וחוזר הרוח הרופק ומנשב בפרך בכל האזכרים, ובפרט בהידים, ועל-ידיה מוכף את השמים, כי הידים הם בחינת שמים - אש וימים, שהם בחינת יד ימין ויד שמאל. וזה (אכ"ה ו): נשא לבבנו אל בפים אל אל בשמים - שצריך לשא את הלכ, הינו הרוח הרופק שכלב, אל הידים כנ"ל. וזה: אל אל בשמים - כי מזה נדרך השמים כנ"ל. וזה בחינת (חל"מ טז): כי אשא אל שמים יד - שצריך לשא את הידים, שהיה נעשה מהם בחינת שמים כנ"ל: וכשמוכף את הידים, בחינת שמים, על-ידי אנחה, שעל-ידי נושא הרוח שכלב אל הידים, ועל-ידיה נדרבין הידים והשמים כנ"ל, אוי הוא בחינת מחלקת לשם שמים. כי כל הדבורים מקבלין מן השמים, כי שם כל הדבורים, כמו שכתוב (החל"מ טז): לעולם ה' דברך נצב בשמים. והדבורים שמקבלין מן השמים, מקבלין מן הרעמים, בחינת (חל"מ טז): ורעם בשמים ה', בחינת (איו"ב טז): ורעם אל בקולו נפלאות. ומצא שמקבלין הדבורים מהידים, כי הן הן בחינת שמים, ששם כל הדבורים. ועקר המקבל - על-ידי בחינת רעמים, הינו בחינת רוח הרופק, שנתתקן על-ידי אנחה, שעל-ידי נתנשאין הידים לשמים, כי הרוח הרופק, שהולך ומנשב ומפץ הכל, ועקר בהידים, זה בחינת רעמים, בחינת: ורעם בשמים ה' כנ"ל; כי הידים הן בחינת שמים כנ"ל, ושם כל הדבורים, בחינת: לעולם ה' דברך נצב בשמים כנ"ל, ומצא, שמקבלין הדבורים מהידים. וזה בחינת: באשר דבר ה' ביד, הנאמר במשה ובשאר נביאים, כי שם כל הדבורים, ומשם מקבלין אותם כנ"ל: וכל הדבורים שמקבלין משם, הינו מבחינת ידים, בחינת שמים, בחינת רעמים, אין לגנות את המקבל, אף אם אין הלכה כמותו, מאחר שקבלם מן השמים. ועל-כן באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים (עידובי יט), ומה שאין הלכה כמותו, זה אי אפשר לנו להבין ולהשיג, כי זה בחינת רעמים, שמשם קבל הדבורים, שעליהם נאמר: ורעם (ה') אל בקולו נפלאות, דהינו שהם באמת נפלאות תמים דעים, ואי אפשר לנו להשיג זאת, כי זה בחינת דרכי ה' שאי אפשר להשיג, הינו בחינת: צדיק וטוב לו, צדיק ורע לו; רשע וטוב לו, רשע ורע לו, שאפילו משה רבנו עליו השלום לא השיג זאת, ועל זה בקש (חל"מ טז): הוריעני נא את דרכיך. כי צדיק וטוב לו, זה בחינת הצדיק שהלכה כמותו; צדיק ורע לו, זה בחינת הרשע שמקרב להצדיק שהלכה כמותו; רשע ורע לו, זה בחינת

אין לזה האדם אסותא, כי זה העשכ, שבו תלוי רפואתו, אין לו בזה רפואת, כי אין משפיע לו: וזה בחינת (נדרים כח): מכה אשר לא כתובה בתורה - וזהו מיתת תלמיד-חכם, הינו המיתה שתלמיד-חכם ממיתין אותו אדם, כי חולאת הכאב לאדם על שעבר על דברי רבנו אין לו רפואה, והוא מת מן החולאת, זה המיתה כזה עלי-י מכה אשר לא כתובה בתורה, כי דברים שלא נכתבו בתורה נמסרו לחכמים, ואנחנו מצוים לשמע מהם, ויש מי שמוזלל הדברים ואין מאמין בדבריהם, מחמת שנקמה לו שמדאורייתא אינו בן, ועל-ידיה נחלה כמכה שאין לו רפואה ומת בה. ויש יסורין של אהבה, השולטין על האדם שהוא צדיק, והוא מכה ב'יסורין, ואין רפואתו תולה ברפואת עשבים, כי הוא איש צדיק, ולא פגם ירי המלאך, והנדים הם שלמים. וזה (ס"ה ב): כי חולת אהבה אני, שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. הינו, חולת אהבה יכולה היא לשלט על איש אחר, ואין רפואתו תולה בהנדים הנ"ל, כי הנדים בבחינתו הם שלמים, בבחינת: שמאלו תחת וכו': וזהו בשבא רבי יוחנן לתנא שנהלה ב'יסורין ואמר לו: חביבין עליך יסורין אמר: לא וכו'. אמר לו: הב לי ירך וכו' (ברכות ה). כי רבי יוחנן סבר, שאלו יסורין הן יסורין של אהבה, והיו ששאל אותו: חביבין עליך יסורין ששאל אותו אם חביב עליו היסורין, הינו אם יסורין של אהבה הם. והשיב לו: לא וכו'. ובששמע רבי יוחנן שהיסורין לא של אהבה הן, חשב דלמא פגם, חס ושלום, בידים הנ"ל, ובשביל זה אין לו רפואה, וזה שאמר לו: הב לי ירך, כרי שידע אם פגם ב'דברי רבנו, חס ושלום, הנ"ל, ותכר בשתיב לו ירא אוקמוהו, כי לא היה יסורין של אהבה, ולא פגם בידים, בשביל זה היה יכול להיות ולקום מחליו: וזהו: ומשך אפידים בכחו, יקום ולא יאמין בחיין (אבות ט). כי על-ידי שאין מאמין בתלמיד-חכמים, הנקראים חיים, כמה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות יח): ובגידו בן יהודה בן איש חי - צדיקים אפלו במיתתם נקראים חיים, על-ידיה הוא נופל בחולאת אשר לא יאמין בחיין, הינו שאין שום אדם מאמין שיחיה מחלי זה, כי אין רפואה למכתו בנ"ל ותקונו - שיקים אמונה הנפולה, ויאמין אמונת חכמים. וזהו: יקום ולא יאמין בחיין - הינו זה שלא האמין בחכמים, הנקראים חיים, יקים זאת האמונה הנפולה, ועל-ידיה יקום בחולאת הזאת, שלא האמין עד עכשו שום אדם שיש לו שום רפואה על מכתו, ועל-ידי אמונתו יתרפא, כי על-ידי אמונת חכמים מתקן בחינות ידים של מלאכים, והם מקבלים ומשפיעים בחות לעשבים לרפואתו. וזה: ומשך אפידים בכחו, הינו שהמלאכים, הנקראים אפידים, כל

לקבל והמת הנחש, ל"ט מלאכות, עצבון ידים, כמה שכתוב (בראשית ח): זה ינחמנו מפעשינו ומעצבון ירינו; הכל בנ"ל:

נו

שאלו תלמידיו את רבי יוסי בן קסמא: אימתי בן דוד בא וכו'. אמר להן: לבשיפל השער הזה ויבנה, ויפל ויבנה, ויפל; ואין מספיקין לכנותו, עד שכן דוד בא: (סנהדרין צח)

רש"י: השער הזה של אדם, שבאדם היה באותה השעה: ואין מספיקין לבנותו. פגם שלשית:

לשון רבנו זכרוננו לברכה

שאלו את רבי יוסי בן קסמא: אימתי יבוא בן דוד וכו':

א דע, כי כל דבור ודבור שציא מפי הקדוש-ברוך-הוא, נברא ממנו מלאך (נחמה י), וכל דבור ודבור נחלק לכמה ניצוצות, בבחינת (ידה ט): כפטיש יפוצץ סלע. כמ"ב נבראו כמה וכמה מלאכים, לפי רב הניצוצות. ודבור הכולל את הניצוצות נברא מלאך, שהוא שר וראש על המלאכים שנבראו מן הניצוצות, והם מתנהגו וכל מלאך ומלאך הוא ממנה על איהו דבר, ואפלו כל אלנות ועשבים יש עליהם ממנים, כמה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, (כ"ד פ"ו): אין לך עשב מלמטה שאין לו מלאך מלמעלה וכו', וכל מלאך מקבל חיותו מהדבור, ומשפיע לתוך הדבר שגמנה עליו, הינו לאיזה עשב או דבר אחר שהוא ממנה עליו. ושני הכחות האלו, הינו בזה שיש למלאך לקבל וכו' להשפיע, מכנים בבחינת ידים; כיר ימין מקבל חיותו, וכיר שמאל משפיע, בבחינות: ומכה אותו ואומר לו: גדל (ט); והכאה היא בחינת שמאל. נמצא, שכל הרפואות תלויות בתורה, בבחינות (משל ח): ולכל בשרו מרפא; כי התורה נותנת בזה למלאכים, והמלאכים משפיעים לעשבים, ועשבים מרפאים בזה התורה. ומי שפוגם באמונת חכמים ופוצץ גדרם, איז אין רפואה למכתו, בבחינות (שם ט): דלמא חויה דרבנן סדקה שאין לו אסותא; כי הפוצץ גדרם, על-ידיה מסיר הדברים מן המלאכים, לפי בחינות הסרתו מדרך דברי רבנו. וזהו (נדרים י): לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל - לפי בחינות הסרתו, אם סר מן דברי רבנו ימין, בזה סר ימין המלאך, ואין לו בזה לקבל, ואם סר לשמאל, בזה סר יד שמאל מהמלאך, ואין לו בזה להשפיע. ובשפגם איהו יד המלאך, איז

כל אחר ואחר נחזר לו בחזק, הינו כ"ח פרקין דררים, וממשיכים שפע לכל הרבדים שנתמנו עליהם, ואז יש לו רפואה בנ"ל, כי רבדי חכמים עושין ומחקנין בחינת הדרים בנ"ל:

ב וּלְהַקִּים אֲמוּנָה הַנּוֹפֵלָה הִיא עַל־יְדֵי בְּחִינַת יַעֲקֹב, הֵינוּ עַל־יְדֵי נֶגֶד, שִׁירָד אֵיחָדוּ נֶגֶד (תַּנּוּ לִפְנֵי וְהָיָה סֵד) עֵין בְּרַשְׁמֹתוֹ, וְעַל־יְדֵי הַנֶּגֶד יָשׁוּב לְאֲמוּנַת חֲכָמִים. כִּי בְּשֹׂאֵן לֹא אֲמוּנַת חֲכָמִים, זֶה בְּחִינַת הַסְתַּלְקוֹת הַחֲכָמִים, בְּחִינַת פֶּלֶא, בְּחִינַת (יִשְׁעֵיהֶם כֹּס): הֵנִי יוֹסִיף לְהַפְלִיא אֶת הָעָם הַזֶּה הַפֶּלֶא וְפֶלֶא וְאֶבְרָה חֲכָמָה חֲכָמִיו; וְרָשׁוּ חֲכָמֵינוּ וְכוּרָם לְכַרְכָּה (ס"ד אֵבֶה א), שֶׁזֶה נֶאֱמָר עַל סִלּוֹקָן שֶׁל חֲכָמִים. וְחֻקֵּנוּ שֶׁל הַפֶּלֶא הַזֶּה, הֵינוּ שֶׁל סִלּוֹקָן שֶׁל חֲכָמִים, תִּקְוָנוּ הַפֶּלֶא שֶׁל נֶגֶד, בְּחִינַת (בַּמִּדְבָּר י): כִּי יִפְלֵא לְנֶגֶד נֶגֶד; כִּי עַל־יְדֵי הַנֶּגֶד הוּא עוֹלָה לְשֹׁרֶשׁ שֶׁהַחֲכָמִים מְשַׁרְשִׁים שָׁם, הֵינוּ בְּחִינַת פְּלִיאֹת חֲכָמָה (ספ"ר צִדָּה, י"ג וְיָד בַּל דָּף קַנָּה), וְיִוָּדַע וּמִבְדִּי מַעֲלֹת הַחֲכָמִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא שֶׁב וּמֵאֲמִין בָּהֶם. זֶה בְּחִינַת (יִשְׁעֵיהֶם כֹּס): אֲוֶרָה שֶׁמֶד כִּי עֲשִׂיתָ פֶּלֶא; וְעַל־יְדֵי־זֶה: עֲצוֹת מִדְּחַק אֲמוּנָה אֲמִן; הֵינוּ עַל־יְדֵי בְּחִינַת נֶגֶד, שֶׁהוּא בְּחִינַת פֶּלֶא, נִתְחַקֵּן אֲמוּנַת חֲכָמִים, שֶׁעֲצָתָם מִדְּחַק, בְּחִינַת: מִמִּדְּחַק תִּבְיָא לְחֵמָה (ספ"ל א); כִּי רַב־יִתְרוֹהָ עֲנִיִּים בְּמִקְוָם וְעֲשִׂירִים מִמִּקְוָם אַחֵר (יְרוּשָׁלַיִם דָּה פַּר רֵאוּנוּ בֵּית דִּין), שֶׁהַחֲכָמִים לְמִדָּה וְרִבְרִיהֶם מִמִּקְוָמוֹת רְחוֹקִים שֶׁבְּתוֹרָה, שֶׁזֶה נִמְסָר לָהֶם לְדַרְשׁ הַתּוֹרָה לְכָל חֲפָצֵיהֶם בְּשִׁלְשֻׁעֲשֻׁרָה מִדּוֹחַ שֶׁהַתּוֹרָה נִרְדְּשָׁת בָּהֶן, וּמִתְיָבִים אֲנֵחֵנוּ לְהֵאֲמִין לְכָל דְּבָרֵיהֶם, בְּחִינַת: לֹא תִסּוֹר מִן הַדָּבָר וְכוּ'. וְעַקֵּב הוּא בְּחִינַת נֶגֶד, שֶׁהוּא רֹאשׁ לְכָל הַנּוֹדְרִים, כְּמוֹ שֶׁבְּתוֹב (בְּרַשְׁיִית כח): וַיֵּרֶד יַעֲקֹב נֶגֶד:

וְזֶהוּ: מִיֵּדִי אֲבִיר יַעֲקֹב (ס"ט) - בְּשִׁבִּיל לְחֻקָּן יְדֵי הַמִּלְאָה, הַנִּקְרָא אֲבִיר, צִדָּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּנֶגֶד, שֶׁהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב בְּנ"ל. כִּי: מִשֶּׁם רוּעָה אֲבִן יִשְׂרָאֵל - הֵינוּ עַל־יְדֵי הַנֶּגֶד נִתְחַקֵּן הָאֲמוּנָה הַנִּקְרָא רוּעָה, בְּחִינַת: רוּעָה אֲמוּנָה (תְּהִלִּים לו), וְכִשְׁנִתְחַקֵּן הָאֲמוּנָה, נִתְחַקֵּן הַדְּרִים, בְּחִינַת לֹא תִסּוֹר בְּנ"ל:

ג וְכִשְׁנִתְחַקֵּן הַדְּרִים הַנֶּגֶד עַל־יְדֵי נֶגֶד בְּנ"ל, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְנוּצָצִים בּוֹ אֲדוֹת הָאֲבוֹת, כִּי נֶגֶד זֶה בְּחִינַת אֲדוֹת יַעֲקֹב, וְדָרִים הֵם אֲבָרָה וְיִצְחָק, שֶׁהֵם יְמִין וְשְׂמָאל. זֶה בְּחִינַת (ס"ט ע"ה): נֶגֶד אֲבוֹתָם עֲשֵׂה פֶלֶא; הֵינוּ שְׁעַל־יְדֵי פֶלֶא הַנֶּגֶד מִתְנוּצָצִים בּוֹ אֲדוֹת הָאֲבוֹת. וְזֶהוּ סוֹפֵר־חֲבוֹת שֶׁל שְׁמוֹת הָאֲבוֹת בְּכ"ם (כִּי סוֹפֵר־חֲבוֹת שֶׁל אֲבָרָה, יִצְחָק, יַעֲקֹב, הֵם אוֹחִיּוֹת בְּכָם) נוֹסְרִיקוֹן: בְּשֶׁמֶן קֹדֶשׁ מְשַׁחֲתִיו (תְּהִלִּים ס"ט), שֶׁהִיא רְקוֹ בְּחִינַת נֶגֶד, כִּי כֵן פָּחִי בְּנֶגֶד יַעֲקֹב (בְּרַשְׁיִית כח): וְהֵאֲבִן הוּא

אֲשֶׁר וְכוּ', וְכָתִיב (ס"ט לה): וַיֵּצֵא עֲלֶיהָ שְׁמֹן, הֵינוּ עַל־יְדֵי הַנֶּגֶד מִתְנוּצָצִים עַל הָאֲדָם אֲדוֹת הָאֲבוֹת:

ד וְעַל־יְדֵי הָאֲדוֹת הָאֵלֹה עוֹלָה וּמִתְעַנֵּג בְּעֵנֶג שֶׁבֶת, בְּחִינַת (יִשְׁעֵיהֶם נח): אִזּוֹ תִתְעַנֵּג עַל וְכוּ' וְהַרְבֵּבְתִּיד עַל כְּמִתִּי אֶרֶץ וְהִתְלַחֵד נִתְלַח יַעֲקֹב אֲבִיר. כְּמִתִּי אֶרֶץ הֵם אֲבָרָה וְיִצְחָק, שֶׁהֵם הַדְּרִים, שֶׁהֵם וְדוּעוֹת עוֹלָם, וְהִתְלַחֵד נִתְלַח יַעֲקֹב - זֶה בְּחִינַת נֶגֶד הַנֶּגֶד, וְעַל־יְדֵי הָאֲבוֹת עִם הָאֲמוּנָה הַנֶּגֶד וְזֶה לְעֵנֶג שֶׁבֶת, בְּחִינַת שִׁין בְּת. שִׁין - זֶה בְּחִינַת אֲבוֹת; בְּת - זֶה בְּחִינַת אֲמוּנָה, בְּחִינַת: בְּת הִיחָה לְאֲבָרָה וְכוּ' (כ"ב טו): דְּרָשׁוּ שָׁם עַל פֶּסוּק וְה' בְּנֶגֶד אֶת אֲבָרָהם בְּבֵל, בְּת הִיחָה לֹא לְאֲבָרָהם וּבְבֵל שְׁמָה, בְּחִינַת (ספ"ל כח): אִישׁ אֲמוּנָתוֹ רַב בְּרַבּוֹת:

ה וְעֵנֶג שֶׁבֶת הִזָּה, זֶה בְּחִינַת אֲבִילָה בְּקִרְשָׁה, כִּי אֲבִילָה יֵמִי הַחַל נִהְיָה מִמֶּנָּה גִּסְכָּן הַסְטְרָא־אַחֲרָה, אֲבִל מֵאֲבִילָה שֶׁבֶת אֵין חֵלֶק לְסְטְרָא־אַחֲרָה כָּלל וְכוּלָּל. וְזֶה שְׁעֵזָה אוֹחֵנוּ עַל אֲבִילָה שֶׁבֶת, כְּמוֹ שֶׁבְּחוּב (ספ"ח טו): אֲבִילוֹ הַיּוֹם כִּי שֶׁבֶת הַיּוֹם לֵה, כִּי אֲבִילָה שֶׁבֶת נַעֲשֶׂה קִרְשָׁה וְאֲלִקוֹת גְּמוּר, בְּלֹא תַעֲרֹכֶת סָגִים כָּלל, וְכוּלָּל לְפַעַל פְּאִבִּילָה שֶׁבֶת מֵה שְׁפּוּעֵל בְּתַעֲנִיָּה, הֵינוּ לְהַפִּיל אוֹיְבֵינוּ לְפָנֵינוּ בְּזוֹכוֹת עֵנֶג שֶׁבֶת כְּמוֹ שְׁפּוּעֵל בְּצוֹם, וְעַל־שֵׁם זֶה נִקְרָא שֶׁבֶת, כִּי כִסְגָּלָתוֹ לְהִשְׁבִּיחַ אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם (תְּהִלִּים ח):

ו כִּי עַל־יְדֵי הַצּוֹם אוֹיְבֵינוּ נּוֹפְלִים לְפָנֵינוּ, כִּי עַל־יְדֵי הַצּוֹם, הַבָּא מִהַכָּבֶד, בְּחִינַת כָּבֶד בּוֹעֵם (בְּרַשְׁיִית א"ה), נִתְעוֹדֵד הַמִּקְרָב הַנָּזוּל, שֶׁהוּא עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹת, שֶׁאֲחִיזוֹ כְּכָבֶד (וַיֵּד פִּינָח דָּף רַל וְהָיָה כ"א), וְהוּא אֲרַמּוֹנִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת כָּבֶד שֶׁהוּא מֵלֶא דָם. וּמִן הַמִּקְרָב הַעֲלִיּוֹן נִתְעוֹדֵדִים וְנִשְׁתַּלְשְׁלִים מִמִּקְרָבִים וְצָרִים לְמִשְׁכָּה עַל אֲדָם הַבּוֹעֵם וְשׁוֹלְטִים עֲלָיו, וְאֵינֶם יָדָאִים מִלְּפָנָיו, כִּי עַל־יְדֵי הַצּוֹם נִרְמָה לָהֶם בְּהִמָּה, בְּחִינַת (תְּהִלִּים ס"ט): נִמְשַׁל בְּהִמּוֹת נִרְמּוּ. כִּי עֶקֶד הַמּוֹרָא שְׁמִתִּידָאֵן מִן הָאֲדָם, בְּחִינַת (בְּרַשְׁיִית ט): וּמִוֶּרְאֵכֶם וְחִתְכֶּם, אֵינּוּ אֵלָּא עַל־יְדֵי הַצָּלָם אֲלֵקִים שְׁכַפְּנֵי הָאֲדָם, וְעַל־יְדֵי הַצָּלָם, הָאֲדָם הוּא אֲדָם, וְכִשְׁפָּר צָלָם, אִזּוֹ יוֹצֵא מִנֶּגֶד אֲדָם לְגֶרֶד בְּהִמָּה, וְאִזּוֹ סֵר מוֹרָאוֹ. וְעֶקֶד הַצָּלָם הַמֵּאִיד בְּפָנֵי הָאֲדָם הִיא חֲכָמוֹת הַבּוֹרָא, שֶׁנִּתְּן לָאֲדָם יִתְרוֹן עַל הַבְּהִמָּה, הִיא הַמֵּאִידָה בְּפָנֵי אֲדָם, בְּחִינַת: חֲכָמָה אֲדָם חֲאִיד פָּנָיו (קִדְּוֹת ח); וְעַל־יְדֵי הַצּוֹם - אִם חֲכָם הוּא, חֲכָמָתוֹ מִסְתַּלְקֶת (ספ"ח טו): וְאִזּוֹ צִלּוֹ סֵר וּפָנָיו נּוֹפְלִים, בְּחִינַת (בְּרַשְׁיִית י): לָמָּה תִּדָּה לֶךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָנָי; וְכִשְׁאֵין לוֹ פָּנֵי אֲדָם, אִזּוֹ מוֹרָאוֹ סֵר, כִּי נִמְשַׁל בְּהִמּוֹת, וְצָרֵינוּ מִצָּרִים לוֹ. וְעַל־יְדֵי הַצּוֹם וְהַתַּעֲנִיָּה הוּא

הוא מתקן את פניו ומחזיר לעצמו את חכמתו, שהיא צלמו המאיר בפניו, ואז הכל יראים ממנו, ואזכיו נופלים לפניו. לפניו דיקא, כי עקר נפילתם - מחמת הפנים בנ"ל. וכל זה נעשה על-ידי הצום, כי על-ידי הצום נכנע הכבד לפני המוח, כי כיום שאדם אוכל, אז הכבד גזון תחלה, ואחר-כך הוא שולח להמות; נמצא, כיום האכילה הגדלה והממשלה להכבד. וכשמתענה, אז גזון המוח תחלה, והמוח שולח מוזן אחר-כך להכבד; נמצא, כיום הצום נכנע הכבד לפני המוח, והגדלה והממשלה להמות. והוא תקון למה שפגם בתחלה בהחכמה, שהיא המוח, שהיא הצלם המאיר בפניו, ועכשו על-ידי התענית הוא מכניע את הכבד, וגזון הממשלה להמות, וכשנכנע הכבד, שהוא ראש המקטרגים, אז נכנעים כל האויבים האחרים בהכבד. והוא אותיות צום נאמר: וכתותי מפניו צרו (תהלים ס), שעל-ידי הצום נכנע הכבד ונתתקן מוח החכמה, שהיא הצלם, ומאיר בפני אדם. ועל-ידי הצלם שפגמו, על-ידיה: וכתותי מפניו צרו - מפניו דיקא בנ"ל:

אבל בשוואה לבחינת ענג שבת בנ"ל, או אין צריך לצום, כי פועל באכילתו מה שפועל על-ידי הצום, הינו להשפית אויב. כי אכילה שבת, קרש היא, וכל זר לא יאכל קרש (ירמיה כב); ואז נכנע הכבד, ואז נחפזל בחו, בבחינת (תהלים דף קל:); וכל שולמני תזין, שהם בחינת כבד פועם, בלתי ערקין ואחשברו*. ואז: וכלא אהבה, בבחינת (שירש"י ט): אהבה בתענוגים, וכל זה מענג שבת בנ"ל:

וידע, שלבטל ולהכניע האויבים די הצום או אכילת שבת לבד, אבל לרב השלום צריך גם להרבות בצדקה, במאמר חכמינו וזרונם לכרכה (בבא מציעא טז): מרבה צדקה - מרבה שלום. והוא שאמרו (בבא מציעא טז): אגרא רחמינא - צדקהא; ואמרו (תענית ח): שמש בשבת צדקה לעניים. שמש, זה בחינת שלום, במאמר חכמינו וזרונם לכרכה (מכילתא דבבא מציעא פ' חזא ובידולמי סוכות ט"ד): וזרחה עליו השמש - מה שמש הוא שלום לכל באי עולם וכו'. והוא שמש, הינו השלום, אינו אלא על-ידי צדקה לעניים:

ח וידע, שיש חלוק בין השלום של התענית של חל ובין השלום של ענג שבת. הינו, השלום של תענית אין לו בחינת דבור, בחינת (בראשית לו): ולא יכלו דברו לשלום; אבל על-ידי ענג אכילת שבת נשלם הדבור לשלום, בבחינת (תהלים קכב): למען אחי ורעי אדברה נא שלום; בחינת (שערי צדק) ודבר דבר, הנאמר בשבת. כי הפה נשלם באור גרול בשעת אכילת שבת. והוא שאמרו חכמינו וזרונם לכרכה: אין בין חמין למצה אלא משהו. חמין, והו בחינת תקון הפעם על-ידי התענית בנ"ל, בחינת (שערי צדק ט): מי זה בא מאדום חמין בגדים. אדום זה בחינת

כבד בנ"ל, וחמין זה בחינת התענית, בחינת תענית, בחינת העדר אכילה, בחינת (שמות כ): כל מחמץ לא חאכלו. לא חאכלו - זה בחינת תענית בנ"ל. מצה, זה בחינת אכילת ענג שבת, בחינת (שערי צדק ט): למען תמצו ותתענוגתם וכו'. והוא: אין בין חמין למצה וכו'; הינו אין בין התענית לבין אכילת ענג שבת בנ"ל, אין החלוק ביניהם אלא משהו, נאמר: וזהו: וזהו משהו (שערי צדק ט) שלום (שערי צדק ט); הינו כי אין חמין שלום של התענית לשלום של שבת, כי זה אין לו פה, וזה יש לו פה. והוא החלוק, שבת שלום שיש לו פה הוא כמעלה על שלום שאין לו פה, כמו מעלה מרפר על חו. כי החיות הם חיים כמו בגי'אדם, אבל האדם יש לו מעלה, שיש לו בח הדברי. והוא החלוק בין חמין למצה, שהחלוק בין חיה לחיה. חמין הוא בחינת, זה בחינת שלום שאין לו פה, בחינת חו, בחינת (אבות ט): וזאת השדה השלמה לה; הינו בחינת שלום שאין לו פה, שאין לו בח הדברי, כמו חיה השדה. ומצה היא כהא, זה בחינת ה' מוצאות הפה, בחינת בח הדברי בנ"ל. והו בחינת (בראשית טז): הא לכם ידע, בחינת (תהלים ט): ידעו לכם לצדקה, בחינת: מעשה הצדקה שלום בנ"ל. והו (מסיל ט): מדינים ישפית הגורל. גורל זה בחינת ענג שבת, בחינת (דניאל ט): ותגות ותעמוד לגורל לקן תימין; שאז יהיה בלוי שבת, וזה: ותגות, והו בחינת (שמות ט): וינח ביום השביעי. וגורל זהו, שהוא שבת, כמבטל מדינים וצרים בנ"ל. ועוד יש לו בח, שבו נעשה בחינת פה בנ"ל, והוא: ובין עצמים יפריד - בין התענוגות והתחברות קנה החיה לבג החיה, הוא מפריד, ונעשה הא מוחית, הינו בחינת פה בנ"ל:

וזהו ששאלו את רבי יוסי בן קסמא: אימתי בן דוד בא. והשיב להם: בשפיל זה השער וכו'. ועקר הדבר, שפיל שלשה פעמים, ואין מספיקין לבנותו עד שכן דוד בא. כי שער אדם זה בחינת שער דסמרא-אחרא, ובשפיל נפילה אחר נפילה על-ידי בחינת שהכאתי* בנ"ל, או יבוא בן דוד ויכנה שער הקדשה. הינו, בשאין אמונות חכמים ואין שומע להם, בבחינת (שערי צדק ט): ולמוכית בשער וקשוין; על-ידיה באים לחלי עד אין מרפא בנ"ל, בבחינת (תהלים ק): ויגיעו עד שערי מוח; אבל בשיש להם אמונה, אזי נפתחים להם שער הקדשה, בבחינת (שערי צדק ט): פתחו שערים וכו' שומר אמונים. וכשזה קם, זה נופל, ואז נופל שער אדם פעם אחת. והקמת אמונה היא על-ידי גדר, ואז נהר בנהירו ראבה בנ"ל, ואז נכנה פעם שניה שער הקדשה, בבחינת (תהלים טז): שאז שערין ראשיכם; כי האבות הן הראשים, בבחינת (שמות ט): אלה ראשי בית אבותם. וכשזה קם, זה נופל, והו בחינת נפילת פעם שנית שער של אדם. ועל-ידי הארות האבות וזה לשבת, להשפית אויב, וזכה לשלום בנ"ל, ואז נכנה פעם שליש שער הקדשה, בבחינת (בבא מציעא ט): ומשפט שלום שפבו בשעריכם; ובבחינת צדקה: אל תרפא עני בשער (מסיל ט); ובכניעים השואלים היונקים משער אדם, בבחינת ישיחו

(תהלים טו): יִשְׁחָחוּ בִי יִשְׁכְּבֵי שָׁעַר; כִּי נִכְנַע כְּבֹד פְּנֵים, שְׁהִיא עֲשׂוֹ אָרוֹם בְּנִ"ל, שְׁהוּא בְּאֶרְצָת שָׁעַר (בראשית טו), וְהוּא נִפְלִית פְּנֵים שְׁלִישִׁי שָׁעַר שֶׁל אָדָם: (ער קאן לשון רבנו ז"ל)

שְׁך לַעֲלִי, אַחֵר תַּבַּת עַל־יְדֵי בְּחִינַת שְׁהִבְחִיתִי* [נִכְאָן רִלֵּג רַבְנוּ וְכִרְנוּ לְכַרְכָּה בְּמָה תַּבּוֹת, שְׁהִיו כְּתוּבִים כְּלִשְׁנוֹ שֶׁם בְּכַתִּיבְתוּ הַקְדוּשָׁה, וְכִשְׁנָתָן לִי לְהַעֲתִיק תּוֹרָה זֹאת, מִחֵק כְּכֹנֶה בְּמָה וְכִמָּה תַּבּוֹת מִכְּתִיבוֹת יְרוּ הַקְדוּשָׁה, כְּרִי שְׁלֹא אֶעֱתִיקֶם, וְרֵאִיתִי שְׁהִיה לֹא בְּזֶה בְּנֹה שְׁלֵמָה. וְכֵן הִיה דְּרָכּוֹ בְּמָה פְּעֻמִּים בְּכִמָּה תּוֹרוֹת, שְׁהִיה מְדַרְשֵׁק מֵאֵר בְּשִׁנְתָן תּוֹרָתוֹ לְהַעֲתִיקָהּ לְמִחֵק שֶׁם בְּמָה וְכִמָּה תַּבּוֹת, שְׁהִיו מְכַרְתִּים לְהַעֲנִין מֵאֵר, וְרִלֵּג בְּאִמְצַע, כִּי לֹא רָצָה שִׁתְּגַלּוּ אֵלּוּ הַדְּבָרִים. וְהַמַּעֲנִין הַיָּטִב כֹּאֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת, יוֹכֵל לְהִכִּין שְׁחֹסֵר שֶׁם בְּאִמְצַע הַעֲנִין. וְגַם בְּתוֹרָה הוּאֵת יוֹכֵלִין לְרֵאוֹת קֶצֶת, כִּי כַּתֵּב: וְכִשְׁיִפֹּל וְכו', עַל־יְדֵי בְּחִינַת שְׁהִבְחִיתִי, וְאִין זֶה רִדָּד לִשְׁנוֹ. אֵד כֵּל זֶה הִיה אֶצְלוֹ כְּתוּב הָרַר מְבֹאֵר הַיָּטִב, אֵד כְּכֹנֶה מְרִיקָת רִלֵּג בְּאִמְצַע, כִּי כֵּל דְּכָרְיוֹ הַקְדוּשִׁים הִיו כְּפֵלֶם וּמִשְׁקָל גְּדוֹל, מֵה לְגִלּוֹת וּמֵה שְׁלֹא לְגִלּוֹת, וְאִפְּלוּ תַּבָּה אַחַת וְתַרְה הִיה מְדַרְשֵׁק עֲלֶיהָ שְׁלֹא לְדַבֵּר אוֹ שְׁלֹא לְהַעֲתִיק, כְּפִי מֵה שְׁהִיה יוֹרֵעַ עַל־פִּי הַשְּׁנָתוֹ הַעֲצוּמָה, שְׁאִין צְרִיכִין לְגִלּוֹת זֹאת. וְעַן כְּסִמְקָה בְּסִימָן נח, אוֹת ט, מֵה שְׁכַתּוּב שֶׁם: כִּי הַגְּדֵלָה שֶׁל הַכְּשָׁרִי הַדּוֹר הִיא בְּחִינַת כְּלִי אֵל הַתְּחַדְּשׁוֹת הַתּוֹרָה בְּבִחִינַת* וְאֵלּוֹ וְכו', וְשֶׁם נִכְרַח הַחֲסִדִּין לְעִינִים, וְעִתָּה עַל־פִּי הַגְּדֵל תַּכִּין הַרְבֵּי, כִּי שֶׁם מִחֵק בְּמָה תַּבּוֹת בְּאִמְצַע הַתּוֹרָה. וְכֵן בְּאוֹתָהּ הַתּוֹרָה שְׁכַסְמִין נח הַגְּדֵל מִחֵק מִקְדָּם גַּם־כֵּן בְּמָה וְכִמָּה תַּבּוֹת וְעִינִים בְּשָׂאֵר מְקוֹמוֹת שְׁאִין נִכְרַח כְּלִיָּה, וְכֵן אַחֲרֵיכֶם בְּסִימָן נט, שֶׁם גַּם־כֵּן מִחֵק בְּאוֹת ה, אַחֵר וְזֶה פְּרֹשֶׁ: פִּית וְהוּן וְכו', שְׁהִבְחִיתִי הִיו מְגִדִּים גְּרִים וְכו', שֶׁם מִחֵק בְּמָה וְכִמָּה תַּבּוֹת, וְכֵן בְּשָׂאֵר מְקוֹמוֹת בְּאוֹתָהּ הַתּוֹרָה. וְכֵן הִיה בְּכִמָּה וְכִמָּה תּוֹרוֹת שְׁנָתָן לְהַעֲתִיקֶם בְּנִ"ל, וְהַרְבֵּי עֲתִיקִים:]

שְׁך לֹאוֹת א' וְכו' הַמְּבֹאֵר תַּלְמִיד־חֵכֶם אִין לֹא רְפוּאָה לְמַכְתּוֹ (שם)

סם פְּלוּנִי וְעֵשֶׁב פְּלוּנִי בְּמָה וְכִמְשָׁקֵל כְּךָ וְכו', וְכֵן עֵשֶׁב אַחֵר שְׁמִשְׁקֵלוֹ כְּךָ וְכו', וְכֵן שׁוֹקֵלִין מִכְּמָה מִינִים. וְכֵל עֵשֶׁב וְעֵשֶׁב יֵש לֹא כֵּחַ אַחֵר, וּמַעֲרָכִין אֵלּוֹ הַמִּינִים בִּיחָד, וְעוֹשִׂין מֵהֶם הַרְבֵּה, וְזֹאת הַתְּרַבֵּה יֵש לָהּ כֵּחַ לְרַפְּאֵת הַחוּלָאֵת. נִמְצָא, שְׁעֵקֶר כֵּחַ הַרְפוּאָה – עַל־יְדֵי הַתְּרַבֵּה, שְׁנַעֲשֵׂה לָהּ כֵּחַ אַחֵר חֲרַשׁ עַל־יְדֵי הַכֵּחַ שְׁקִפְלָה מִכָּל אֵלּוֹ הַעֲשָׂכִים שְׁנַעֲרָבוּ, וְכִזָּה הַכֵּחַ שֶׁל הַתְּרַבֵּה דוֹקָא מְרַפְּאִין הַחוּלָאֵת. וְעַל־כֵּן צְרִיד רּוֹפֵא מְמַחֵה, שִׁיּוֹרֵעַ לְעִשׂוֹת הַתְּרַבֵּה, אֶכֶל מִי שְׁאִינוּ מְמַחֵה, אֵף אִם יִחַח הַעֲשָׂכִים שִׁישׁ לָהֶם כֵּחַ לְרַפְּאֵת, עִם כֵּל זֶה לֹא יַעֲמֵל כֵּלָּל, כִּי אִין יוֹרֵעַ אֵד לְהַרְבִּיכֶם. בְּמוֹכֵן הַתּוֹרָה, שְׁהִיא רְפוּאָה לְכָל דְּכָר, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: וְלִכְּל כְּשׁוֹר מְרַפֵּא; אִין מִי שִׁיּוֹרֵעַ אוֹתָהּ כִּי אִם

חֲכָמֵי הַדּוֹר, כִּי נִמְסְרָה לָהֶם לְדַרְשָׁה בְּשִׁלְשִׁיעֲשֵׁרָה מֵרוֹת שְׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶן. אֶכֶל מִהַתּוֹרָה כְּעֵצְמָה אִי אֶפְשָׁר לִידַע דְּכָר, כִּי אִם עַל־פִּי חֲכָמֵי הַדּוֹר, שְׁהֶם מְפָרְשִׁים אוֹתָהּ, כִּי הַתּוֹרָה עֲנִיָּה בְּמִקְוָה וְעֲשִׂיָּה בְּמִקְוָם אַחֵר, וְהַחֲכָמִים מְלַקְטִין וּמַעֲרָכִין וּמְדַרְכִּיכִין אֵת הַתּוֹרָה, וְרוֹדְשִׁין אוֹתָהּ מְקוֹמוֹ מְקוֹמוֹ לְמִקְוָם בְּשִׁלְשִׁיעֲשֵׁרָה מֵרוֹת, וְהֵם גּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְרוֹדְשִׁין (כ"ב פ"א); וְאֵף שְׁכַתּוּב בְּהַתּוֹרָה כְּךָ, הֵם גּוֹרְעִים מִמֶּנָּה אוֹת אוֹ תַּבָּה, וְכִמְקוֹם אַחֵר מוֹסִיפִין, וְכִזָּה יוֹדְשִׁין אוֹתָהּ כְּפִי מֵה שִׁיּוֹרְעִין, כְּמוֹ שְׁנִמְסְרָה לָהֶם. וְעַל־כֵּן כְּשִׁפּוֹנֵם כְּכֹבֹד תַּלְמִיד־חֵכֶם אִין רְפוּאָה לְמַכְתּוֹ, כִּי עֵקֶר כֵּחַ הַרְפוּאָה שְׁמַקְבִּלִין מִהַתּוֹרָה, אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל כִּי אִם עַל־יְדֵי חֲכָמֵי הַדּוֹר, כִּי לָהֶם נִמְסְרָה לְדַרְשָׁה, וְהֵם יוֹדְעִים לְהַרְבִּיכֵי אוֹתָיוֹת הַתּוֹרָה בְּנִ"ל, שְׁהֵן עֵקֶר כֵּחַ הַרְפוּאָה בְּנִ"ל, כִּי כֵּל הַעֲשָׂכִים מְקַבְּלִים כֵּחַ מִהַתּוֹרָה, בְּמַבְאָר לַעֲלִי, וְעֵקֶר כֵּחֶם לְרַפְּאֵת הוּא עַל־יְדֵי הַתְּרַבֵּה בְּנִ"ל. עַל־כֵּן הָעֵקֶר תַּלְוִי בְּחֲכָמֵי הַדּוֹר, שְׁעַל־יְדֵי שְׁהֵם יוֹדְעִים לְדַרְשָׁה אֵת הַתּוֹרָה וְלַהַרְבִּיכֵי אוֹתָיוֹת הַתּוֹרָה בְּנִ"ל, עַל־יְדֵי־הָהּ מְקַבְּלִין כֵּחַ כֵּל הַתְּרַבֵּה שֶׁל כֵּל הַעֲשָׂכִים שְׁמַקְבְּלִים כֵּחַ מִהַתּוֹרָה. עַל־כֵּן הָעֵקֶר – שְׁהִיה לֹא אֲמוּנַת חֲכָמִים, וְלַהַזְהֵר כְּכֹכּוֹס, לִירֵא מֵהֶם מֵאֵר. וְאֵף אִם נִרְאָה לֹא מֵהֶם דְּכָר שְׁאִינוּ מְפָרְשִׁים בְּתוֹרָה כְּךָ לְפִי דַעְתּוֹ, וְנִרְמָה לֹא שְׁהֵם עוֹשִׂים, חֵם וְשִׁלּוֹם, בְּגִיד הַתּוֹרָה, הוּא צְרִיד לְהֵאָמִין שְׁבּוֹרָאִי הֵם עוֹשִׂים נְכוֹנָה עַל־פִּי הַתּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה נִמְסְרָה לָהֶם. כְּגוֹן שְׁאִינוּ רּוֹאִים, שְׁמְפָרְשִׁים בְּתוֹרָה: אֲרִבְעִים וְשָׁנָה (דברים טו); וְהֵם אִמְרוּ שְׁלִישִׁים וְחֲשֵׁעַ מְלָקוֹת דוֹקָא (ספרי כ"ב ד"ט), כִּי הֵם יוֹדְעִים עַל־פִּי הַתְּרַשׁוֹת וְהַמְדּוּת, כְּפִי מֵה שְׁנִמְסְרָה לָהֶם, שְׁצְרִיד דוֹקָא שְׁלִישִׁים וְחֲשֵׁעַ מְלָקוֹת. עַל־כֵּן צְרִיד לְהֵאָמִין בְּחֲכָמִים, וְלַהַשְׁלִיד שְׁכָּלּוֹ וְדַעְתּוֹ, יֵק לְסַמֵּךְ עֲלֵיהֶם, כִּי לָהֶם נִמְסְרָה הַתּוֹרָה לְדַרְשָׁה בְּנִ"ל:

נח לשון רבנו וברנו לכרכה

אִיתָא בְּיָדֵי בְּרֵאשִׁית (דף כ"ב): תַּלְתִּית נִפְקִין מִחַד. חַד בְּתַלְתִּית נִקְרָא. חַד עֲאֵל בֵּין תְּרִין. תְּרִין נִגְקִין לְחַד. חַד נִיגֵק לְכַמָּה סְמִרִין:

א חִינּוּ, כִּי כֹאֵר וְעַן וְכו', כֵּלֶם חִזְרוּ בְּזִכּוֹת מִשְׁה, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְכִרְנוֹם לְכַרְכָּה (תענית ט): וְאִכְחִיד שְׁלִשֶׁת הַדְּעִים כִּירַח אַחֵר – וְכִי כִירַח אַחֵר מֵתוֹ וְתַרְצוּ, כִּי בְּהַסְמִלְקוֹתֶם שֶׁל אֲהֵרִן וּמִרְיָם נִסְמִלְקוּ עַן וְכֹאֵר, וְחִזְרוּ בְּזִכּוֹת מִשְׁה. וְכִשְׁנִסְמִלְקוּ מִשְׁה כִּירַח אַחֵר, אִין נִסְמִלְקוּ כֹאֵר וְעַן וְכו', וְהִיו כֹּאֵלּוּ מֵתוֹ כֵּל הַשֵּׁלֶשׁ כִּירַח אַחֵר. וְהוּא: תַּלְתִּית נִפְקִין מִחַד; הִינוּ כֹאֵר וְעַן וְכו' הִיו כְּשִׁכִּיל תַּר, בְּשִׁכִּיל מִשְׁה:

ב וּמִשְׁה, הִיה נִשְׁמָתוֹ כִּלּוֹל מִשְׁלֵשָׁה אֲבוֹת, וְהִיה לֹא כֵּחַ לְהַמְשִׁיד אֵלּוֹ הַשֵּׁלֶשָׁה הַשְּׁפָעוֹת. כֹּאֵר מִים חַיִּים זֶה בְּחִינַת אֲכָרֶהֶם, מִימֵי הַחֲסֵד, וְאִכְרָהֶם הַתַּחֲלִי לַחֲפֵר בְּאֶרְצוֹ; וְעַן זֶה בְּחִינַת יִצְחָק, בְּחִינַת חֲשָׁד עַן וְעֶרְפֵּל, בְּחִינַת (בראשית כ): וְתַקְהִין,

ינקין לחר כנ"ל, בחינת חרב פיפיות (החלים קמס). על-ידי החרב נוקמת כנ"ל זכה לפי שנים, בחינת לחם-משנה. ושבח משלח הארותיו לכל המדרגות, בבחינת חר יניק לכמה סטריין, ומרפא רפואות הנפש ורפואות הגוף, בבחינת (שבות כא): רק שבתו יתן ורפא ירפא - שתי רפואות על-ידי שבת:

ו זוה שחרבם משפיע לחם-משנה הנ"ל, כי על-ידי זכותו זכה גם-כן לחלק חברו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (הגדה טז): זכה - נוכל חלקו וחלק חברו. וכשנא יום השבת, ונפשו נכללת בשבת, בבחינת: כי בו שבת וינפש (שבות לא), אזי נוחן לחם-משנה ליום השבת כנ"ל:

ו על-ידי הארת שבת נחמורר העולם לחשובה מאהבה, כי שבת בחינת תשובה, בחינת (הרמב"ם ז'): ושבח עד ה' אלוקיך; והתשובה היא מאהבה, בחינת: אהבה בתענוגים (הרמב"ם ז'): כי אהבה בא מתענוג שבת, בחינת (ישעיה נה): וקראת לשבת ענוג, ותשובה מאהבה זה בחינת לחם-משנה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה: כאן מאהבה, כאן מיראה (סוכה לא). איתא שם: גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה, שהו תלוי לאלי רוח, וזה תלוי לאלי רוח - על-ידי תשובה מאהבה עושה חסד לשני אלפים:

ח ואז כל הששים שברור נתרפאים, בבחינת (ישעיה ז'): ושב ורפא לו; כי קדם סכלו יפורים, בבחינת (שם טז): אכן חלינו הוא נשא. גם נעשים מכפרים בעיני הבריות, בבחינת (שם טז): מה יפית ומה נעמת, על-ידי אהבה בתענוגים כנ"ל, כי מקדם היו בבחינת (ישעיה טז): לא תאר ולא הדר לו:

ט ובששכפשי דוד נתפים ונתכפרים בעיני כל, אזי כל אחר לפי פשרותו יכול להכין, ששכר השפיע חכם הדוד ביום השבת לחם-משנה הנ"ל, כי כל אחר ואחר לפי פשרותו, כן מקבל יפ ודוד, ונתגדל בן בעיני הבריות. והיפ' ונתגלה הוא ציון וסימן ורשימה על משנה-תורה הנ"ל, בבחינת (הרמב"ם טח): הר ציון ירכתי צפון. הר זה בחינת גרלה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין טז): על נודי הרכם צפון - זה מלכות וגרלה, שהגרלה הוא ציון וסימן על ירכתי צפון, על חמוקי ירכתי, תורה הצפונה. וזהו (ישעיה נח): אם תשוב משבת וגלך; על-ידי תשובה הנאה מבחינת שבת נמשך ירכתי צפון, וזהו גלך. וכל אחר לפי פשרותו, כן נתצין ונתסמן אצלו, כדי לקבל את-רפך בתוך הצינים של הגרלה את ירכתי צפון הנ"ל, כי הגרלה של הכשרי דוד היא בחינת כלי אל התחדשות התורה, בבחינת:

י ואילו הכשרי הדוד, צריך להם להתבונן מאד בהדוד והדר והגרלה הנאה להם, שלא יפשו בגאווה. כי לפעמים, כשהדוד אינם שומרים את פיהם, אזי אין יכלת בידם לקבל בחינת שבת הנ"ל, כי שבת תלוי בשמירת הדבור, ובבחינת: ודבר דבר - שלא יהא דבורך של שבת בדבורך של חל (שבת עז), ואז, כשאני שומרים את פיהם, אזי אף-על-פי שפקחי הדוד משפיעים

ותחבין עיניו מראות; וכן זה בחינת יעקב, בחינת (הרמב"ם עח): לרעות ביעקב עמו. ומשה, שהיה כלול מאבות, נאמר בו (שמות כ): וישב משה על הקאר; וכתיב בה (שם כד): ויבא משה בתוך העני; וכתיב בה (שם לו): ויאמר משה אליהם הוא הלקח. הוא ריקא, קאי על משה כעצמו, שכזכותו אכלו הפן. ולעיתיד, בשעת התחיה, יקום משה כלול משלשה אבות במקדם, בחינת (סנהדרין טז): מה שהיה הוא שהיה; בחינת (הרמב"ם לא): הגד שוכב עם אבוחיך וקם - שיקום בתחיה כלול משלשתו. וזה חר בתלת קומא:

ג ובכח שהיה כלול מאבות היה לוחם כנגד עמלק, בבחינת (ויקרא כז): חרב נקמת גמם ברית; כי האבות הן ברית, בחינת (שם): וזכרתי את בריתי יעקוב וכו'; ועמלק טמא בריתם, בבחינת (הרמב"ם טז): אשר קרד בדרך. וזהו: וחר עאל בין תרין - זהו מלחמת עמלק, שנאמר בו (שמות יז): ואהרן וחר מבכו בידיו מזה אחר ומזה אחר:

ד ובזה שהכניע קלפת עמלק ותקן הברית וזה לבחינת (שמות טז): והיה לחם משנה על אשר ילקטו יום יום. ויוסף, שזכה לברית, כתיב בה (בראשית מא): וירכב אותו במרכבת המשנה; הינו משנה על אשר ילקטו יום יום, שעל-ידי ברית זוכה לשפע כפולה. וזה תרין ינקין לחר, שבחינת שבת מקבל מיוסף לחם משנה, הינו משנה-תורה, בחינת (משל טז): ואהיה שעשועים יום יום. ובחינת שבת משפיע לשאר העולמות, בבחינת (ויקרא טז): והיתה שבת הארץ לכם לאכלה. וזה: חר יניק לכמה סטריין:

ה וזהו, כי על-ידי הדעת באים תלת הנ"ל, שהם: אכילה ושתיה ומלבושים, כי בו כלולים, בבחינת (משל טז): לכו לחמו בלחמי; בחינת אכילה, בחינת מן הכלול ברעת התורה. שתיה כלול ברעת, בבחינת (ישעיה נה): הוי כל צמא לכו למים; שהיא באר, בחינת (משל טז): וגו' מותך בארץ. מלבושים - בבחינת (ישעיה טז): שמלה לכה, קצין תהיה לנו; בחינת ענוג, בחינת לבוש, בחינת (איוב לח): בשומי ענן לבושו. וזהו תלת נפקי מחד. ועקר קיומו של הדעת - על-ידי האבות, שהם: חסד, גבורה, תפארת. חסד, הינו בחינת אברהם, הינו שצריך ללמוד חכמתו לאחרים ולקדם תחת כנפי השכינה, בבחינת (משל טז): ותורת חסד על לשונה; ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין טז): זה הלומד על-מנת ללמוד; וזה בחינת (בראשית כ): ואת הנפש אשר עשו בחרן. וגבורה, זה בחינת שמקדים יראת חטאו לחכמתו (אבות טז). תפארת, זהו שמקדקד איד להוציא חכמתו, שלא יהיו נכזים, בבחינת (הרמב"ם יז): דבר כי חכם חן. וזהו: חר בתלת קומא. ובששת-חכמה בקיומה ובשלמותה, אזי הוא בבחינת חר עאל בין תרין, שיכול ללחם מלחמות ה', בבחינת (שם טז): מוכה חכמה מפלי קרב. ואז, כשמכניע כל הדרים הדרפים אחר חלושי כח שבעשר אל ומכניס אותם לעבודת השם ותבדך, על-ידי זה זוכה לחדש חדשין ראוי-תא בשבת על חר תרין, בבחינת לחם-משנה, בחינת משנה-תורה, בחינת מגלה עפר (הרמב"ם טז), בבחינת תרין

להלכים בה; כי ברוח הזה יש קומה שלמה, כי מבחינת רגליו נתעורר להישיב את בני־אדם לעבודת השם ויחברו, בבחינת (ע"א) ישרו בערכה מסלה לאלקינו. מסלה ריקא, שהוא מקום הרגליו. וזהו בחינת (תהלים טו) מסלות בלככם; שעל־ידי מסלות שבלככם נתעורר להישיב את בני־אדם השוכנים בערכה ובחשך, להישיב להם דרך לעבודת השם ויחברו. ומחמת שהיכל ה"ל נעשה מהנפשות אשר היו רחוקים עד הנה, ויש קלפות רבות השוכנים סביבם, בבחינת (יחזקאל ט) זאת ירושלים שמתיך בתוך הגוים; ואפשר עכשו, כשמלכיש ההיכל את הלב בנ"ל, אפשר שיתאחזו, חס ושלום, החיצונים ביצר מחשבות לבושל הכשר הזה. **עצה** על זה – שיזמין מלאכי לבו, שהוא בחינת התלהבות הלב, שהתלהבות הוא בחינת מלאכים, בבחינת (שמות ו) וירא אליו מלאך ה' בלפת אש; ואש הזה הוא שורף אותם. ואז גם היכל הקדש מקבל כח האש, ושורף את הקלפות גם מלהתאחזו בו, בבחינת (ע"ב טז) וכבוד ה' באש אוכלת:

כ **ואש המלאך** הזה נעשה מבחינת משפט, שמכלכל רכיו במשפט, שאדם שופט את עצמו. וזהו בחינת (ישעיה טז) כי באש ה' נשפט. והמשפט הוא כלל, בבחינת (שמות כח) ונשא אהרן את משפט בני־ישראל על לבו תמיד; ואז יוצא לאור משפט, הינו שנתלהב הלב, ויושב על פסא, בבחינת (תהלים כ) כונן למשפט פסא; שהוא בחינת כבוד ה"ל, בבחינת (דברים יז) פסא כבוד. וזהו בחינת (תהלים יז) תמוך אשורי במעגלותיך. אשורי זה בחינת רגליו ה"ל; במעגלותיך זהו בחינת פסא כבוד, בבחינת (מלכים א' י) וראש עגל לפסא מאחרי; הינו שהכבוד מלכיש את הלב בנ"ל. וזהו בחינת (ישעיה א) קריה נאמנה מלאתי משפט. קריה זה בחינת ירושלים עיר הקדש ה"ל, מלכיש את משפט ה"ל. וזהו בחינת (ירמיה ו) בעת ההיא יקראו לירושלים פסא ה', ונקו אליה כל הגוים לשם ה', ולא ילכו עוד אחרי שרירות לבם הרע; כי אש המלאכים שבלב ה"ל יבוע את לבם הרע:

ג וזהו בחינת שמירת שבת, כמובא בזהר (בחדשה ק"ה ה); את שבתותי תשמרו. שבתותי דא עגולא ורבוניא רגלו. עגולא – בחינת פסא כבוד ה"ל, בחינת: וראש עגל לפסא; ורבוניא דא משפט, בבחינת (שמות כח) רבוע יהיה כפול, הנאמר בחשן המשפט. כי כחל השכינה מבררת ברורים, ובשבת היא שוקתה, ולעתידי, שיתבטל כל הרע, בבחינת: ולא ילכו עוד בשרירות לבם הרע, אז יהיה יום שכלו שבת. בן על־ידי עגולא ורבוניא ה"ל, שעל־ידם נתבטל הרע כנ"ל, על־ידיה נחיתה בחינת שבתותי, בחינת עגולא ורבוניא:

ד וזהו בחינת בטול האסור בששים. ששים זה בחינת עגולא, בחינת סמך שהיא עגולא, בחינת פסא כבוד, בחינת (אי"ב ו) ואת מלכים לפסא, בחינת (סדרה ש"ס ו) ששים הפה מלכות. והאסור, שהיא הקלפה, נתבטל על־ידי פסאות למשפט, ואין זכר אלא עגולא, כי זה באתגליא, ורבוניא מקשה

משפיעים את השבת, את התשובה ה"ל, נתקלקל אצלם הארת התשובה, ואז נתקלקל ההוד והדר והגדלה הבאה לכשרי ההוד, ונתגאים. וזהו בחינת (תהלים טו) תפאת פיו דבר שפתימו וילכו כגאונים – על־ידי תפאת הדבור ולכדים בעון גאון. וזהו גלות השכינה, הינו הגדלה, שהוא בחינת מלכות, בחינת שכינה, נפם ונעשה גאון; וזהו פרוש (שבת לא) מפני מה ראשיתם של בכלים סגלגלות, מפני שאין להם חיות פקחות. בכלים, הינו הדור הפוגמים בהדבור, בחינת (בראשית א) כי שם כלל ה' שפת כל הארץ. וראשיתם – הן כשרי הדור – סגלגלות, הינו סגל גלות. סגל זה בחינת ההוד והמלכות, בחינת סגל מלכים (קדחת ב), גלות השכינה בנ"ל, שנפגם אצלם ההוד ונלכדים בגאות. וזה שהשיב להם: מפני שאין להם חיות פקחות. חיות זה בחינת שבת ה"ל, בחינת: טועמיה חיים זכו, בחינת תשובה ה"ל, בחינת (יחזקאל יז) שוכו וחיו, בחינת רפואה, כמו שכתוב (ישעיה לח) ותחלימיני ותחיני – שאין מקבלים חיות, בחינת שבת ה"ל, מפקחי הדור, מחכמי הדור ה"ל, מבחינת משה ה"ל, כי אי אפשר להם לקבל שבת, בחינת תשובה, מחכם ה"ל, אלא על־ידי שמירת הדבור בנ"ל, אבל הדור שהם בחינת בכלים בנ"ל, שאין מקבלין חיות שבת בנ"ל, על־ידיה ראשיתם, שהם כשרי הדור, סגל גלות, ההוד והגדלה אצלם בגלות, הינו שנפגם בחינת מלכות, וזהו גלות השכינה, שגופלים בגלות, חס ושלום:

נט לשון רבנו וברונו לברכה

א מי שמתהלך תמיד לקרב בני־אדם לעבודת השם ויחברו, צריך לשמור את עצמו, שלא יתאחזו בו הקלפות והרע של אלו בני־אדם. כי זה האיש, המשתדל לקרב ולעשות נפשות, בבחינת (בראשית ב) ואת הנפש אשר עשו בחרן, הוא בונה בחינת היכל הקדש. קדש זה בחינת (ישעיה ו) והגותו בירושלים קדוש יאמר לו; הינו זה שבני־אדם נשארים רבוקים ביראה שלמה על־ידו. אף־על־פי שיש במה וכמה שנפלו מקדשם, אף־על־פי כן מאלו שנשארו ביראה שלם, על־ידיה: קדוש יאמר לו; וזה בחינת קדש. והיכל, זה בחינת הכבוד שנתפבר השם ויחברו, כמובא בזהר (ד"ה ק"ה טז) בר אתי יתרו, ברין אתיקר שמא וקדשא בריך הוא. וזה בחינת (תהלים א) ספרו בגוים את כבודו – שעל־ידי שמקריבים את עצמן לעבודת השם ויחברו אלו הרחוקים, זהו כבודו ויחברו שמו. והכבוד זהו בחינת היכל, בבחינת (ע"ב טז) ובהיכלו כלו אומר כבוד. והיכל הקדש הזה מושך את עצמו תמיד לשרשו, הינו ללבו של עושהו, כי שם שרשו. כי מחמת הדברים שניצאו מעמק לבו של האיש הכשר, נכנסו בלכם וחדרו להשם ויחברו. והיכל הקדש הנה שורה ומלכיש את הרוח החיני שבלב האיש הכשר, כי הרוח הוא כלל, בבחינת (יחזקאל לו) ונתתי לכם לב חרש ורוח חדשה; והיכל הקדש יונק חיות מרוח הנה, בבחינת (סע"א כט) ושפל רוח יתמוך כבוד. ועקר הלבשתו לרגלי הרוח, בבחינת (ישעיה נב) ורוח

הנ"ל, כי עלי ידי שמכלכל רביו במשפט, עלי ידי זה יכול ללמד לתלמידים חכמות, ולא יזיק להם, כי עקר הלימוד תלוי בזה, שכלכל רביו במשפט, כמו שאמרו (אבות פ"א): חכמים הנהגו בדבריהם וכו', וישו תלמידים חכמים וכו', ועלי ידי תבאר שנתגלה, עלי ידי זה נתגלה נפש המגדל את תבאר, כי הנפש בבדור, בבחינת (בראשית כב): בסתר אל תבא נפשי וכו', ובשנתגלה שמו ונפשו, עלי ידי זה כל הנפשות תאבין להכלל בנפשו ובשמו הנ"ל, וזה פרוש (משל ט): בית והון נחלת אבות, בית והון זה בחינת: בבית ובחומותי וכו', זה הכח מקבל מאבות, שהאבות היו מגידים גרים, כמו שכתוב נבי אברהם (בראשית כ): ואת הנפש אשר עשו, ובתי (שם ט): וישב יעקב בארץ מגורי אביו, ואיתא במדרש (בראשית פ"ה): מלמד שיעתק גיד גרים, וזה: מגורי אביו, ובתי (שם ט): ויאמר יעקב אל ביתו ולאשר עמו, הנה גרים, הסירו את אלהי הנכר:

ו ידע, שיש בזה רשעים שאסור לקרבם תחת בנבי עבודתו, כי הם מורידים את המקדש ממדרגתו, כמו שמינינו גבי משה, שקרב את העבד, ואתרפך עלי ידי זה אמר לו הקדוש ברוך הוא: לך רר כי שחת עמך (שמות כב), ואין כל במשפט הנ"ל להכניע הרע שלהם, ובשאינו משפט, אזי פא קלקול גדול, הן כפלאכים הנעשים עלי ידי משפט הנ"ל, הן בעגולא ורבוהא הנ"ל, וזה פרוש (שם ט): מפני מה עיניהם של תרמורים מרובות תרמוד זה בחינת רשעים שאין מקבלים גרים מהם (כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא סא): אין מקבלין גרים מן התרמורים), וכל המקדש עיניהם מרובות - זה בחינת קלקול שבת. שין - תלת גוהא דעניא: פת - פת עין (תקוה יעני), בחינת קלקול החומה ופית הנ"ל, שהם בחינת עינים, כי עין עלי שם התקפה נאמר, כמו שכתוב (בראשית כ): ותפקחנה עיני שניהם; ועל הנפש נאמר (דברים ט): טוב מראה עינים מהלך נפש. וזה בחינת פנים הפנים, בחינת (דברים ט): עששה מעשים עיני; וזה בחינת עשירות, בחינת (קדלה ט): כרבות המוכר רבו אוכליה וזה בשרון לבגלי כי אם ראות עיניו, ושאול את הלל הנשיא: מפני מה עיניהם מרובות - הנה מקבלין כל הבחינות עיני הנ"ל בשמקרבין את שאין ראויין לקרבן, כגון התרמורים, והשיב הלל: מפני שררין בין החולות; הנה שאול הרשעים הצלחתן בלידך חוק, עד שאין יכלת בכם המשפט להכניע רשעיהן, וזה (דברים ט): יחילו רביו בכל עת, מרוב משפטי מנגדו, וזה: בין החולות, בחינת יחילו, בחינת הצלחתן, עד שאין משפט בנגדם. וזה ידוע, שגדיר משפט בנ"ל, ומחמת שגורם משפט מנגד, עלי ידי זה בחינת העינין בקלקול: (עד כאן לשון רבנו זיל) תלת נקפין מחר שבסמין נת, וזאת התורה של הדיביל הקדש, שניהם נאמרו באתר בתורה אחת על פסוק: אשרי העם ידעי תרועה; אך אחר כך, בשבתם, חלקם לשני תורות; ובשבתם מათו תורות אלו בבקב, אמר לי: חלקתם לשנים, והבנת, שהיה לו בנה בזה; וזה ידוע בונתו:

האירא

מבשר בעגולא. ועקר הכח של הסמך אינה אלא מרובא, הינו מהם, בבחינת (דברים כב): ארבעים יבנו; כי הסמך מקבלת מהם, שהיה בסאות למשפט. וזה פרוש (שם ט): מן וסמך שבלוחות כנס היו עומרים. מן זה רבוהא, וסמך זה עגולא הנ"ל, שבלוחות הלב, כמו שכתוב (משל ט): בתכם על לוח לבך - כנס עומרי. כנס זה בחינת שבת, בחינת (שמות לא): אות היא לעולם:

ה וזהו: ונתתי להם בבית ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות (יעני ט). יד ושם ריקא, בזכות שמירת שבתותי הנ"ל, הינו עגולא ורבוהא הנ"ל. יד בחינת רבוהא, בחינת משפט הנ"ל, בבחינת (דברים כב): ותאחו במשפט ירי. שם זה בחינת עגולא, בבחינת (דברים כב): יחני כמעגלי צדק למען שמו, ויר, הינו שיהיה לו כח להעמיד תלמידים הנונים, ולהמשיך בהם רוח חכמה, כמו שכתוב (דברים כב): ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה ידיו עליו, וכח הזה יהיה לו מבית ה', שמינין התקמה יוצא מבית ה' (ויאל ט), כי בתקמה יבנה בית (משל כב), ושם, הינו שזכה לשם טוב, שכל הנפשות יתאוו תאוו להיות נשרשים בשמו, כי השם הוא הנפש, בבחינת (בראשית כ): נפש חיה הוא שמו; ויתאוו להיות נשרשים בנפשו, בבחינת (יעני כב): לשמך ולזכרך תאוו נפש. ולשם הזה יבנו מחמת בחינת חומה, וזה בחינת חומה, בחינת מאריך אף, שזכבש בעסו. כי עשירות חומה כעם - בחינת אחת, ונקראים חומה, כי מי שהוא מקלקל חומה של עשירות, ולוקח לעצמו כעם וחומה עושה חומה, כי שניהם מסתרא דשקאלא, כמו שכתוב (דברים כ): מקפון תפתח הרעה, ובתי (א"ב ט): מקפון זה יאמר; ועשירות היא חומה, כמו שכתוב (משל ט): הון עשיר קרית עזו ובחומה נשוכה במשכרו; ובכעם בתי (שם כב): עיר פרצה אין חומה איש אשר אין מעצור לרוחו. ובשנמשך לאיש עשירות, אזי יש לו חומה, והחומה של עשירות מעצור לכעסו. ולפעמים, בשמנתגד כעסו ומקלקל החומה של עשירות, ומצא שהכעס מוזק לעשירות, ובשחצר מסית לאדם שיכעס, ידע שבזאת השעה ישפיעו לו מלמעלה איוה סך כמון, והיצר רוצה לקלקל זאת והשפעה. ועקר שמירת השם, שמירת הנפש, אינו אלא שישמר מכעס, כי הכעס פוגם בנפשו, בבחינת (אבות יח): בורף נפשו כאפו. אבל כששומר את עצמו מכעס ומגריל החומה של עשירות, וכוה מגריל נפשו ושמו, אזי כל הנפשות תאבין להכלל בנפשו, כי כל הנפשות שרשם בעשירות, בבחינת (דברים כב): ואליו הוא נושא את נפשו. כשכיל זה, הגולל כמון ושראל כאלו גזול את נפשו (ב"ק קט), בבחינת (משל כב): וקבע את קבעיהם נפש כשכיל זה הכל תאבין לקרב את עצמו לעשיר, כי שם שרש נפשו. ומצא, זה שזכה להעמיד תלמידים חכמים, וזה שכלל בנפשו נפשות של רבים, כוראי זה טוב מבנים ובנות, כי גים ובנות הם מועשים, ואלו הם מרבים, וכלם מקבלים חיות ממנו, ובאלו ילד. וזה פרוש (בראשית כ): ואברך ואגדלה שקד; ופרש רש"י: ואברך - כמון, כי עקר גדול השם והנפש הוא עלי ידי עשירות בנ"ל. וכל זה נעשה עלי ידי כסא ומשפט

ס

האדרא רבא קרישא (נשא דף קכח)

פתח רבי שמעון ואמר: עת לעשות לה'. אמאי עת לעשות לה', משום דהפרו תורתך. מאי הפרו תורתך תורה דלעלא, דאיהי מתבטלא אי לא יתעבד בתקוני דא. ולעתיק יומין אתמר. בתיב: אשריד ישראל מי כמוך, ובתיב: מי כמוך כאלים ה'. קרא לרבי אלעזר ברה, אותבה קמה, ולרבי אבא מסטרא אחרא, ואמר: אנן כללא דכלא. ער כאן אתתקנו קמיין. אשתיקו, שמעו קלא, וארבעתן דא לרא נקשין. מאי קלא קלא רבנופיא עלאה דמתכנפי:

א דע, שיש שכלי התורה שיש בהם התבוננות גדול מאד, שאי אפשר לכוא להתבוננות הזאת כי אם עלידי עשירות, כמו שבפשטי אוריתא "אם אין קמת, אין תורה" (אבה טז), וצריך שיהיה לו על-כל-פנים פרנסה, כמו-כן להתבוננות הזאת, שהוא גדול מאד, צריך שיהיה לו עשירות גדול מאד, שיהיה לו הון רב, ולא תחסר כל בה, כי צריך כל הון דעלמא להתבוננות הזאת. וכני יששכר, שהיה להם זאת ההתבוננות, בכחית (הרי"א ב): ומכני יששכר יודעי כינה; לא זכו לזה כי אם עלידי עשירות, כחית (בראשית טז): יששכר חמור גרם; ותרגמו: עתיר בנכסין. ועלינן משה וכל הנביאים היה להם עשירות גדול מאד, כדי לכוא עלידי להתבוננות הזאת. ומחמת שיש בהתורה התבוננות הזאת, עלינן נקראת התורה הון. וכן כל מי שעבד דרך ידם התורה, היה להם עשירות גדול מאד, והיו משה רבנו, שהביא התורה לישראל, היה עשיר גדול, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה; וכן רבי, שספר וחתם המשניות; וכן רב אשי, שהיה חתימת התלמוד וסדר את כל התלמוד, שנסיבין היו עשירים גדולים מאד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נפיש נה, ע"ב סה). כי מחמת שתקנו וסדרו את כל התורה שבפעלפה, ועבר דרך ידם התורה, עלינן היו גסיבין עשירים כנ"ל, כי צריך עשירות גדול להתבוננות הנ"ל. וזה כחית (נפיש טז) פסל לה, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי שקלים פה וזרים לה): הפסלת יהיו שלח וכו'. כי כמו שבפשטי התורה, קדם שמתדישין איזה פשט, צריך לומר מקדם הקרמות, ואחר-כך משליבין ההקדמות וכאים אל המבון, כי העקר הוא המבון, וכל הדברים וההקדמות שמקדם הם כחית פסלת, שנוקטין ונפסלין סביב המבון; כמו-כן בהתבוננות התורה צריך לילך מקדם, ולסבב כנמה סבוכים, עד שבאים אל המבון, והעקר הוא המבון, וכל אלו הסבוכים הם כחית פסלת, והם כחית עשירות שעלידי כאים אל ההתבוננות. וזה כחית: פסל לה - הפסלת יהיה שלח, משום נתעשר משה, כי זה הפסלת של לחות הם כחית הסבוכים, שנוקטין ונפסלין סביב סביב ההתבוננות, והם

כחית עשירות כנ"ל, שעלידי כאים אל ההתבוננות כנ"ל. וזה אורחיה "מבון", ראשית-כוח: משום נתעשר משה, והיו הוא כחית הלחות, משום נתעשר משה, כי הלחות ארזין ו' ורחקין ו' וכו', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בב ד):

כ ולכוא לעשירות הזאת הוא עלידי כחית תקוני עתיק, כחית אריכות ימים, כחית זקן, כי צריך אריכות ימים כדי לקבל כחוכו את העשירות של ההתבוננות. ואריכות ימים, הינו שצריך שידא להאריך ולהגדיל ימיו, כי כל יום יום, מקום שמחיל אצל כל אחר, בודאי בתחלה הוא קצר, הינו שבתחלה היום קשה עליו מאד העבודה שצריך לעשות באותו היום, כגון להתפלל וללמוד וכו' וצא, ועלינן היום בתחלתו הוא קצר, כי צריך להתחיל מעט מעט, ואחר-כך מתרחב והולך בעבודתו. וצריך האדם לדאוג להגדיל ולהרחיב ולהאריך כל שעה ושעה שפא אחר-כך, להגדילה ולהרחיבה בתוספות קרשה. וכן כשפא יום השני, יהיה הולך ומתרחב בתוספות קרשה יתרה. וכן ככל פעם ופעם יהיו ימיו מתרחבין בתוספות קרשה, וזה כחית אריכות ימים: ואברהם, שזכה לכחית זקן, כחית אריכות ימים, עלידי זה זכה לעשירות, כחית (בראשית כד): ואברהם זקן בא פמים וה' ברח את אברהם בכל. וזה כחית (תהלים קס): מנקים אהבונן; שעלידי כחית זקן הנ"ל בא להתבוננות, שהוא בא עלידי עשירות, שנמשך לתוך אריכות ימים, שהוא כחית זקן כנ"ל:

ג וכחית זקן, דהינו להרחיב ולהאריך ימיו בתוספות קרשה ככל פעם כנ"ל, הוא עלידי ידא, שהידא מביאה תוספות קרשה ככל יום יום, שעלידיה נחארכין ונחארכין הקמים, ככחית (משל י): ידא ה' תוסף ימים; וזה כחית (ישעיה טז): ידא ה' היא אוצרו; כחית (ברכה טא): עשאה באוצר, שהוא קצר מלמעלה ורחב מלמטה; כי התחלה הקמים הם קצרים, ואחר-כך מתרחבין והולכין בתוספות קרשה עלידי הידא כנ"ל. נמצא, שזוכין עלידי הידא לאריכות ימים, שהם כחית זקן, כחית תקוני עתיק, שעלידיה זוכין לעשירות, כי הידא שוקרת מההפקר של עשירות, דהינו עניוה, שפא עלידי כחית: שקר החן והכל היפי. כי יש כמה מיני חן של שקר, שעושים בעמידה ובאכילה ובדבורו עם אנשים, וכן כשאר דברים, ולכל דבר יש חן אחר מיוחד. וכל אלו החנות של שקר הם כאים עלידי הכל היפי, ככחית: שקר החן והכל היפי, דהינו מי שאינו גשמי מיפי הנשים, עלידיה יש לו תאוות של אלו החנות של שקר, ויראה הוא הפך מזה, כמו שכתוב (משל לא): שקר החן והכל היפי, אשה ידא ה' היא חתלהל. ועלינן אברהם וצחק, כשבאו למקומות שלא היו שם ידאות, ותכף כשרצו לבנם לשם הרגישו זאת עלידי שהתחילו להרגיש, לפי ערך גדל קרשתם, יפי הנשים, ועלינן הרגישו שאין שם ידא, ועלינן אסרו על עצמן וזוג

הוא על-ידי כתיבת הנשימה, שהוא אויר הקד שמקבלין בכל דגה מן החי כנ"ל, וזהו קריית עזר, כתיבת: גשם מטרות עזר (א"ב לו). וזה שכתוב (דמס"י ד): ה"ש כהבלי הגוים מנשמים; כי כהבלי הגוים, שהם כתיבת הפסק הנשימה, כתיבת הכל היפי הנ"ל, אין שם כתיבת גשמים, כי גשמים הם רק על-ידי הנשימה כנ"ל. וזה כתיבת (מס"י ט): הון מהכל ימעט - על-ידי הכל הנ"ל נתמעט ההון. וזה כתיבת (ס"ט ט): וקר רוח איש חכונה - על-ידי קדירות, שהוא רוח הקד של הנשימה, על-ידיה וזכין להתבוננות הנ"ל, שבא על-ידי עשירות כנ"ל. וזה כתיבת (א"ב כז): ונשמת שרי חבינם; כי עקר ההתבוננות - על-ידי הנשימה, כתיבת: קד רוח, כנ"ל. כי עקר תחון השכל הוא על-ידי הנשימה, כי עקר השכל שיהיה על תפונה, שיוכל להתבונן, הוא על-ידי השמים שבגוף, כי השכל הוא כמו נר הדולק, כי הוא דולק על-ידי השמים שממשכין אליו, והם כמו שמן שממשך אל פחילה הדולקת. וכשאין שמנים בגוף, אין השכל יכול לרלוק בהתבוננות, ומזה באים משגעים, על-ידי שנתכשין לחות הגוף, ועל-ידיה נתקלקל הפח, על-ידי שאין לו שמנים לרלוק. וכל הלחות והשמנים שבגוף הם על-ידי הנשימה, כי אלמלא בגופי ראה רגשכין על לבא, הוי לבא אוקר כל גופא (חפ"ז דף ס"א). גמצא, שעקר קיום שמנונית ולחות שבגוף הוא על-ידי הנשימה, שמקבלת הראה רוח קד מבחוץ לקד הלב, ועל-ידיה קיום השכל שיוכל לרלוק בהתבוננות כנ"ל. וזה כתיבת (מס"י ט): נר ה' נשמת אדם; שעקר קיום ותחון נר ה', שהוא השכל, הוא על-ידי הנשימה כנ"ל. גמצא, שעל-ידי הראה וזכין לאריכות ימים, שעל-ידיה נמשך העשירות, שעל-ידי באים להתבוננות כנ"ל:

ר ושלמות היראה היא בכתיבת שלש קוין, כתיבות מורא שמים ומורא רבך ומורא אב ואם. וכשיש תכם הרור, שזוכה לחלמידים הגונים ולבנים הגונים, אזי היראה בשלמות, כי יראת החכם והרב שבורד הוא כתיבת מורא שמים, והתלמידים יש להם יראת הרב, כתיבת מורא רבך, והבנים יש להם מורא אב ואם, שעל-ידי שלש יראות אלו היראה בשלמות. וכתיבת יראת של כל אחר מהשלש הנ"ל צריך שיהיה כלול משלש שלש, דהינו מורא של הרב, שהוא מורא שמים, צריך שיהיה כלול ככל התלת מחין: חכמה, בינה, דעת, כי עקר יראתו של הרב הוא על-ידי התבוננות גרלת הכורא יתברך שמו, שחוקר ורודש בשכלו. גמצא, שיראתו על-ידי השכל, על-ידי צריך שתהיה היראה מלאה בכל השלשה מחין, בחכמתו ובינתו ודעתו, בלם יהיו מלאים מיראת השם. ויראת התלמיד, דהינו מורא רבך, שהוא על-ידי הלמוד שמקבל מהרב, צריכה שתהיה נמשכת בכל חלקי הלמוד, שהוא גם-כן כתיבת שלש

נשותיהן באחותו, כמו שכתוב (בראש"ה כ): כי אמרתי רק אין יראת אלקים במקום הזה וכו'. ואחר-כך תכן אברהם זאת המשיך אריכות ימים, כמו שכתוב (ס"א כ): ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים, כתיבת: יראת ה' תוסיף ימים כנ"ל. ואחר-כך קלקלו הפלשתים כל התקונים שתכן אברהם, כתיבת (ס"ב כ): וכל האורות וכו' סתמום פלשתים. ועלי-כן בשבא יצחק לשם, הצריך גם-כן לאשר וזוגו באחותו כנ"ל, עד אשר המשיך שם אריכות ימים, שהיא כתיבת יראת, שמצלת מזה כנ"ל, ואז התרה לו, כמו שכתוב (ס"ג): ויהי כאשר ארכו לו שם הימים וישקף אבימלך וכו'. ועל-ידיה שהמשיך אריכות ימים, וזה שם לעשירות, כמו שכתוב (ס"ד): וידע יצחק בארץ ההוא וגמצא בשנה ההוא מאה שערים וכו', כנ"ל, כי מי שאין לו יראת ואינו נשקר מבחינת הכל היפי, על-ידיה בא לעניות, כמו שכתוב (מס"י ט): אל תחמד יפיה פלכך, כי כעד אשה וזנה עד כפר לתם. כי עשירות והכל היפי הם שני הפכים, כי עשירות הוא מאריכות הנשימה, ויפי הוא מהפסק הנשימה. כי כשעת יציאת המפה ודעיות, אזי צריך להיות הפסק הנשימה, משני אעמים: א' כרי שלא יתקד המפה על-ידי הנשימה, שהוא אויר הקד, שמקבל בכל דגה מבחוץ, כי צריכה לצאת בהמימות, כרי שתהיה ראוי להולדת. והכ' כי מחמת שעוסק בזה הרוחה להוציא ולרתות המפה, על-ידי הוא בהקדמת הפסק הנשימה, כי הנשימה הוא מוציא רוח ומכניס רוח, ומחמת שעוסק בזה הרוחה לרחות המפה, אי אפשר להוציא הרוח, ועל-ידי הוא הפסק הנשימה. וזה הרוח וההכל שגבנם מקדם ונשאר שם, הוא מתלבש בהבה הרוחה, ועל-ידי יוצאה המפה לחוץ, וכפי זכות וצחות ההכל, בן הולך מלכך ומידו, כי אם ההכל יד ונקי, אזי המפה שיוצאת, שמלכש שם ההכל הזה, היא גם-כן צתה ונקיה, ואזי הולך גם-כן מלכך ומידו, ואם יש עכירות בתוך ההכל, אזי נתעבר המפה גם-כן. וזה כתיבת (הג"ה קמ"ד): אדם להכל רמה; כי כפי ההכל, בן התהוות הולך. וזה כתיבת (ס"ה כ): אד הכל בני-אדם; כי ההכל הוא מלכך ומידו הולך כנ"ל. וזה כתיבת: הכל היפי; כי היפי הוא כפי ההכל כנ"ל. גמצא, שהכל היפי הוא מהפסק הנשימה. ועל-ידי מי שתומד יפי הנשים, גמצא שמקבל כתיבת הפסק הנשימה, ועל-ידי הוא כהפך מעשירות, שהוא כתיבת אריכות הנשימה. כי כל מיני עשירות, דהינו כל מיני דגן וכל האילנות ועשבים וכל מיני מתכות, הם רק על-ידי גשמים, וכן כל האוצרות הם על-ידי גשמים, כמו שכתוב (דמס"י כ): יפתח ה' לך את אוצרו הפזוב לתת מטר ארצך וכו'. והגשמים הם מבחינת הנשימה, שמכניסין ומקבלין אויר מן החוץ, כמו שכתוב (א"ב לו): מנשמת אל ימן כדח ורחב מים כמנוצק. וזה כתיבת (מס"י ט): הון עשיר קריית עזר; הינו שהעשירות

ש"ש קוין, הינו בחינת אודותא תליתאה (שם פס). וידעת הכן, שהוא מורא אב ואם, צריך להמשיכה בבחינת נחלת אבות, בחינת (משל י:): בית והון נחלת אבות. וצריך שתתפשט היראה על כל חלקי עשירות, שהם נחלת אבות בנ"ל, והינו בחינת ש"ש קוין, בחינת (כ"ס כב): לעולם ישלש אדם מעותיו: שליש בפרקמטיא ושלש בקרקע ושלש בירו. ושלשה חלקים אלו שיש בעשירות, הם כנגד שלשה פעמים עשירות שנוצר בתורה, כי בכל התורה בלה לא נזכר עשירות, כי אם שלש פעמים אלו, והינו: אצל סרום, כמו שכתוב (בראשית יד): ולא תאמר אני העשיתי את אברם; ואצל רחל ולא, כמו שכתוב (שם לא): כי כל העשר אשר הוציל אלקים וכי; ואצל שקלים, כמו שכתוב (שם לו): העשיר לא ירבה. כי שליש שבפרקמטיא הוא כנגד העשירות שנוצר אצל סרום, כי בסרום בתיב (איוב טו): הנשבעים מני רגל, כי הם רצו לבטל המשאומתן, שהוא בחינת רגל, כמו שכתוב (דברים לו): שמו ובלון בצאתך; עליבן צריך רוקא משאומתן - והוה שליש שבפרקמטיא. ושלש שבקרקע הוא כנגד העשירות שנוצר אצל רחל ולא, כי באמת עקר העשירות הוא רק בשביל התבוננות, אבל בלא זה, העשירות הוא רק בשביל נשים וקמני הדעת כמותן, והוה שאמר: כי כל העשר אשר הוציל אלקים מאבינו לנו הוא ולבנו; הינו שכל העשירות הוא רק בשביל נשים וקמני הדעת כמותן; אבל אתה - ועתה כל אשר אמר אליך אלקים עשה; והינו שאתה צריך להעשירות בשביל התבוננות בנרלת ה' - וכנגד זה הוא בחינת שליש שבקרקע, בחינת (מדרש ע"ה): אשה קרקע עולם. ושלש בירו הוא כנגד העשירות שאצל שקלים, שנאמר שם: לכפר על נפשתיכם, בחינת (איוב יב): אשר בירו נפש כל חי ורוח כל בשר איש:

ה והתבוננות היראה הוא עליי פקירות עקרות, כי עליי לרה נתגלה יראה, בחינת (הר"ם כח): רערה אחותם שם, חיל ביולדה; כי עליי הלדה יוצאן רמים וגבורות, שהן בחינת יראה, ובפרט בשנפקרה עקרה, שהיו הדמים והגבורות נעצרו בל-בד ער עתה, עליבן אחר-כך בשיוצאין נתגלה היראה ביותר. וכפי הלדה בן התגלות היראה, כי בשנפקרה עקרה אחת, נתגלה יראה, ובשנפקרו הרבה עקרות, נתגלה היראה ביותר. וזה בחינת חיל ביולדה - כפי הלדה בן התגלות היראה ועליבן בראשה השנה היה פקירת יצחק (יר"ה יא), שהוא חקף התגלות היראה מאר, בחינת פתר יצחק, כי בשנפקרה שרה נפקרו כמה עקרות עמה, כמו שאמר רבותינו וזרונם לברכה (מ"ד בראשית פ"ג). וזה בחינת (בראשית כא): כי ילדתי בן לזקנתי כי עליי לרח יצחק, שהוא התגלות היראה, עליי-ידה נמשך אריכות ימים, בחינת זמן בנ"ל, בבחינת: יראה ה' תוסוף ימים בנ"ל:

ו ופקירות עקרות נעשה עליי שמעוררין את בני-אדם משנתם. כי יש בני-אדם, שישנים את ימיהם, ואף שנוקמה להעולם שהם עוזבים את השם ועוסקים בתורה ובתפלה, אף-על-פי-כן כל עבודתם אין להשם יתברך נחת מהם, כי נשאר כל עבודתם למטה, ואין יכול להתרומם ולהתעלות למעלה. כי עקר החיות הוא השכל, כמו שכתוב (קולת ו): התכמה תחיה את בעליה; ובשהעבודה היא עם שכל, משימין בה חיות שתוכל להתעלות, אבל בשנופל לבחינת מחין רקמנות, בחינת שנה, אין יכול להתעלות למעלה. ויש שנפלו לבחינת שנה עליי תאוות ומעשים רעים, ויש שהם אנשים כשרים ויפים, רק שנפילתם הוא עליי אכילה. כי לפעמים, כשאוכל האדם מאכל שלא נחבר ערין למאכל אדם, עליי-ידה נופל מחו לבחינת שנה. כי כמו שבגשמיות, יש מאכלים שמרבים שנה, ויש - שממעים שנה, כמו-כן ברוחניות, יש מאכלים שלא נחברו, שמפילין לבחינות שנה. וכשאוכל בקדשה ובטהרה, אזי הוא בחינת לחם-הפנים, כי השכל הוא הפנים, כמו שכתוב (קולת ז): חכמת אדם תאיר פניו; אבל כשאין אכילתו בקדשה, אזי אובר פניו, הינו השכל, ונופל לבחינת שנה, כי עקר המאכל הוא להחיות הלב, כמו שכתוב (ד"ה ו): ואכל וישת ויטב לבו; וכמו שאמר רבותינו וזרונם לברכה (מ"ד בראשית פ"ח): פתא סערא דלבא. וכשאין המאכל מברך, ואין אוכל אותו בקדשה - אזי מכיא רע אל הלב, ועליי רע הלב נתקלקל הפנים, כמו שכתוב (נחמיה ב): מרע פניך רעים, אין זה כי אם רע לב. וכן להפך, בקשת הפנים, והינו שיחוד ויבקש פניו, הוא תלוי בתקון הלב, כמו שכתוב (הר"ם כז): לך אמר לבי בקשו פני. ועליבן לפעמים עליי מאכל שאין מברך, שעליו נתקלקל הלב, עליי-ידה אובר הפנים ונופל לבחינת שנה. וצריך לעוררו משנתו, ואי אפשר לעוררו בייאם בשמתעורר מעצמו, כי צריך אתערותא דלתתא, רק בשמתעורר מעצמו, אם לא היו מעוררין אותו, היה נשאר ישן יותר. עליבן צריך חקף בשמתעורר להראות לו פניו ולהלביש אותו בפניו שנסתלק מפניו בשעת שנה, והוה בחינת התעוררות השנה:

וכשרוצין להראות לו פניו ולעוררו משנתו, צריבין להלביש לו את הפנים בספורי-מעשיות, כי יש שבעים פנים לתורה, והם בחינת שבעים שנים, כי כל אחד משנה מברך. וצריבין להלביש את הפנים דוקא מתמת שלשה מעמים: אחר - כי כמו בשמרפאין את העור, צריבין לסגרו שלא יראה את האור פתאם, וצריבין לצמצם לו את האור, כדי שלא יזיק לו מה שיראה פתאם, כמו-כן לזה שהיה בשנה ובחשך זמן רב, כשרוצין להראות לו פניו ולעוררו, צריבין להלביש לו את הפנים בספורי מעשיות, כדי שלא יזיק לו פתאם האור. וזה בחינת (הר"ם י): אני בצדק אחזה פניך. צדק הוא בחינת לבושין, בחינת (איוב כב): צדק לבשתי. אזי: אשבעה בקיץ תמותך; כי אז יוכל:

הזכרון של התלמיד שאינו הגון, רק יהיו נשכחין ממנו, וכשעוסק לעורר עלי-ידי ספורי-מעשיות, צריך שיחיה שיחתו וספוריו גם-כן בבחינת הלמוד הנ"ל, והינו ללמוד ולעשות כנ"ל. וזה בחינת (ע"ז ט'): שיחתו של תלמיד-יחכמים צריכין למוד, והינו שכל מה שצריכין אל הלמוד, צריכין גם-כן אל שיחתו, שהוא בחינת ספורי מעשיות כנ"ל. וזהו (חזקאל טו'): ועלהו לתרופה, ועלהו זה בחינת שיחת תלמיד-יחכמים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ס"ט כ"ב'): ועלהו לא יכל - אפלו שיחת תלמיד-יחכמים וכו'. וזהו: לתרופה - להתיר פה; הינו בחינת מן המתיר לפיד, כי כשישיחהו היא בבחינת שיחת תלמיד-יחכמים צריכין למוד, הינו ללמוד וללמוד לשמור ולעשות כנ"ל, אזי נשמר מן תלמידים שאינם הגונים, שזהו בחינת מן המתיר לפיד כנ"ל, מנין שאין בוחבין וכו' כנ"ל.

ח וזה בחינת מה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים ק) על פסוק זה: ועלהו לתרופה - להתיר פה אלמים ולהתיר פה עקרות, כי עלי-ידיה שמעורר בני-אדם מנחתם עלי-ידי ספורי-מעשיות, שזהו בחינת: ועלהו לתרופה וכו' כנ"ל, עלי-ידיה נעשה בחינת: להתיר פה אלמים, כי מקדם, כשהיו בבחינת שנה, ולא היו שומעים התעוררות החכם, ולא היה נשמע לאנשיהם דבריו, כי זכא מאן דמלל על אדנא דשמע (וזה הנהיג פסוק): אבל הם היו בחרשים, ולא היו שומעים כלל, ומחמת זה לא היה אפשר להם לדבר, כי סתם חרש הוא שאינו שומע ואינו מדבר (תוספות פ"א ע"ש, רביה ב'), והינו מחמת שאינו שומע, אינו יכול לדבר. ועכשו, שמעוררו החכם ושמע דבריו, אזי יכולים לדבר. וזה בחינת: להתיר פה אלמים; וזה בחינת (ס"ט ט'): פתח פיה לאדם, ועלי-ידיה הוא בחינת: להתיר פה עקרות; כי זה הדבור, שהיה מצמצם אצלם כל-ידי זה זמן רב, שהיו חרשים ואלמים, עכשו כשיצא הדבור הוא יוצא כבח גדול, בבחינת (תהלים ק): גבורי כח עשי רברו; וזה הפתח פה לכלי הולדה, בחינת (בראשית ט): בתי וראשית אוני; והינו פתחני הדור, שהם בחינת כלי ההולדה, הם מקבלין זה הפתח, בבחינת (ישעיה ט'): וקני ה' יחליפו כח; ועלי-ידי נקראין הפליות בפוחות, כי הפליות הם כלי ההולדה, וכשמקבלין בפתחני הדור זה הפתח של הדבור, הם מקבלין עלי-ידי דין ומשפט, כל אחד לפי פטוחו פה מקבל הפתח, וזה בחינת: פתח פיה לאדם, אל דין כל בני חלופ, בחינת: קני ה' יחליפו כח. שעלי-ידי פתח פיה וכו', עלי-ידיה יוצא כח הדבור אל כלי ההולדה, שהם הפתחנים, שמקבלין אותו עלי-ידי דין ומשפט כנ"ל. וצריך לראות, שהיו כלי הדבור סמוכין וקרוכין אל כלי ההולדה, כדי שיוכלו לקבל כח הדבור כנ"ל, שלא יהיו בבחינת (יחזקאל ט): קרוכ אתה בפייהם ורחוק מכליותיהם. ועלי-ידי הנה אחת לכלי הדבור ולכלי ההולדה, כי אלו מלאים גידים ועצבים כמו אלו, כי הם בחינה אחת, כי עלי-ידי כח הדבור נעשה ההולדה כנ"ל. וזה בחינת: ועלהו לתרופה - להתיר פה אלמים ולהתיר פה עקרות, כי זה תלוי בזה כנ"ל: וזה בחינת זוג הנשיקין וזוג הנופני, שזוג הנשיקין קודם לזוג הנופני, כמוכא בכתבים,

יכול לראות אחר-כך בהק"ו, והינו כשמקצין ומעוררין אותו מהשנה, כי לא יזיק לו האור פתאם כנ"ל. והפעם השני - כי צריך להלביש כרי שלא יתאחזו החיצונים בו. והפעם השלישי - כי החיצונים האוחזין בו לא יניחו אותו לצאת, עלי-ידי צריך להלביש את פניו כרי לשנותו, שלא יהיו מכירין בו, בבחינת (אי"ב ט'): משנה פניו ותשלחהו. ויש כמה בחינות כזה שמלבישין את הפנים, כי יש שמלבישין את הפנים שלו בספור מעשה, ויש שאי אפשר לעוררו בפנים שלו, וצריך להראות לו פנים גבוה, ולפעמים מלבישין גם-כן בדברי-תורה, והינו שאומרים תורה גבוה, ואי אפשר לאמרה כך כמות שהיא, ומלבישין אותה בתורה נמוכה וקטנה מפנה. וזה בחינת (יחזקאל ט): ה' פעלך בקרב שנים תייהו. תייהו, פרש רש"י: עזרהו. וזהו: פעלך, הינו ספורי-מעשיות. בקרב שנים, הינו בחינת המעשיות של השבעים פנים, שהם שבעים שנים כנ"ל, הינו שמעוררין אותו עלי-ידי ספורי-מעשיות, שהן בקרב שנים, הינו המעשיות של השבעים פנים כנ"ל. אבל יש שנפל מכל השבעים פנים, עד שאי אפשר לעוררו בשום פנים, כי אם עלי-ידי ספורי-מעשיות של שנים קרמוניות, שכל השבעים פנים, שבעים שנים, מקבלין חיות משם. וזה בחינת עתים, בחינת וקן, בחינת הרת-פנים, שכל השבעים פנים מקבלין חיות והדור משם. וזה בחינת: ורב חסד; כי הלומד את תלמידו הלכה אחת, הוא עושה עמו חסד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכות טז): כל המונע תלמידו מלשמשו, כאילו מונע ממנו חסד. ושמעו חכמים זה בחינת הלכות שהתלמיד מקבל מהרב. ומצא, שמה שהרב לומר עם תלמידו, זה בחינת חסד, ועלי-ידי כשמעוררו עם איזה פנים של השבעים פנים, שמלביש אותו בבחינת: ה' פעלך בקרב שנים תייהו כנ"ל, הוא בחינת חסד סתם, אבל כשמעוררו עלי-ידי ספורי-מעשיות של שנים קרמוניות, הוא בחינת: ורב חסד, כי כל הפנים וכל החסדים מקבלין משם.

ו וכשעוסק לעורר בני-אדם, הוא צריך לשמור עצמו מתלמידים שאינם הגונים, כדי שלא יהא נדבק בו מהרע שלהם, שלא יזיק לו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תלוי ט'): כל המלמד לתלמיד שאינו הגון וכו'. וכן אסרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת פ"ג) לכתב על עור בהמה טמאה, שאמרו: למען תהיה תורת ה' בפיך - מן המתיר לפיד, וכשלומו עם אחר, הוא בחינת פתיכה, כי הלשון הוא בחינת (תהלים מ): לשוני עט סופר מהיר; שנחנק ונכתב על לך התלמיד, כמו שכתוב (משל ט'): כתבם על לוח לבך. ועלי-ידי צריך שלא יהיו דבריו נכתבין על בחינת עור בהמה טמאה, הינו תלמיד שאינו הגון, אך אי אפשר לבשר-ורם להיות נשמר בעצמו, שלא ישמעו תלמידים שאינם הגונים ממנו. ולזה צריך שיחיה למוד ללמוד וללמד לשמור ולעשות, והינו שעלי-ידי למודו עם תלמידו יהיה כאילו עשאו לחברו, וכאלו עשאו לדברי-תורה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים טז): כל המלמד בן חברו תורה כאילו עשאו וכו', וכאלו עשאו לדברי-תורה וכו', וכשלומו בבונה זו, אזי השם יתברך שומר אותו, שלא יהיו דבריו נכתבין ככח

שפתי צדיק ירעו רבים. שכרים זה בחינת כפחון, בחינת (חללים) שבתו על ה' אלקיו; בחינת כלי הולדה, כמו שכתוב (ישעיה 60): האני אשכיר ולא אוליד. כי עלידי השופר, שהוא בחינת התעוררות השנה, עלידיה הוא בחינת: להחיר פה אלמים ולהחיר פה עקרות כנ"ל. והינו שבת הרבור, היוצא ככתב מאלו שנתעוררו משנתם, שמתחלה היו בבחינת העדר הרבור, כי היו חרשים ואלמים כנ"ל, ועכשו בשמיעורם משנתם להשם יתברך עד ששומעים התעוררות החכם האמת, אזי מתחילין לרפר כנ"ל. וזה הרבור בא לתוך כלי ההולדה, שהם בחינת כפחוני הדור כנ"ל, ועלידי זה נעשה פקידות עקרות, שהוא בחינת ראשיהשנה, שאז נפקדה שרה וכו' כנ"ל. וכל זה הוא בחינת שופר שתוקעין בראשיהשנה, בחינת תקיעה תרועה שכרים כנ"ל. ועלידי פקידות עקרות נתגלה יראה כנ"ל. וזה בחינת שופר, כמו שכתוב (עזרא 3): אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו וכו'. וזה בחינת שופר, שהוא קצר מלמעלה ורחב מלמטה, שהוא בחינת (חללים קח): מן המצר קראתי יי ענני כמרחב יי, במובא. כי עלידי השופר הוא התגלות היראה כנ"ל, שעלידיה זוכין לאריכות ימים, והינו לתחוב ולהאריך ימיו בתוספות קרשה יתחד ככל עת, שהוא בחינת קצר מלמעלה ורחב מלמטה, בחינת: יראת ה' היא אוצרו; בחינת עשאה באוצר וכו' כנ"ל. וזה בחינת תקוני עתים, שהוא בחינת אריכות ימים כנ"ל, בחינת זקן כנ"ל, כי הזקן גספן קצר מלמעלה ורחב מלמטה, במובא כפונות, שתקוני דקא הם בחינת: מן המצר קראתי וכו', ענני כמרחב וכו'; שמתחלה היא קצרה ואחר כך הולכת ומתרחבת, הינו כנ"ל, כי זקן היא בחינת אריכות ימים כנ"ל, והינו שפאריכין ומרחיבין ימיו ככל עת בתוספות קרשה כנ"ל, שנה זוכין עלידי יראה כנ"ל, שכל זה הוא בחינת שופר כנ"ל. נמצא, שעלידי השופר, שהוא בחינת התעוררות השנה, ועלידיה נעשה פקידות עקרות כנ"ל, עלידיה נתגלה יראה כנ"ל, ויראה מביע את הכל היפי כנ"ל. וזה בחינת ההכלים של השופר, כי הם בחינת הכל היפי, כי שופר לשון יפי, בחינת: שפרו מעשיכם (מז' אמור פ' טז); הינו שעלידי ההכלים של השופר נקנע הכל היפי, כי שופר הוא בחינת התגלות היראה כנ"ל:

רשי:

אותו הצדיק. חוני המעגל וכו'; אפשר וכו'. בחמיה: מי איבא דגים שבועין שנין. כלומר, יש אדם ישן שבועים שנים בשנה אחת: לא מעט. מעניה קמיתא: יתב. חוני המעגל וכו': אהררא לז משוניתא. עלתה סביביו שן הסלע: אכסי מעינא. דאנשי ולא אשכחורו חסם: דסבי דסבי. ולך ולדות. מעברת זכר היתה, וזר ובא עליה וחלדיה:

ואכלת

זה פרוש: אמר רבי יוחנן: כל ימיו של אותו הצדיק וכו', אמר: מי איבא דגים שבועין שנין. יומא חד הוה קאזל בארמא, חזיה להווא נכרא דנפטע תרובא. אמר לה: סברי תרובא עד שבועין שנין לא מעט, פשיטא לך דחיתא שבועין שנין

כי עלידי כח הרבור, בחינת: להחיר פה אלמים, שהוא בחינת זיווג הנשיקין, עלידיה נעשה זיווג הנפני, בחינת: להחיר פה עקרות כנ"ל. וזה בחינת שכירת כלי חרס, ששוכרין בשעת התקשרות הזוגים, להורות, שעכשו שנעשה התקשרות, שהוא בשכיל הולדה, שהוא בבחינת כפחון, בחינת כליות, שהם כלי ההולדה כנ"ל, וזה בחינת (משל 1): כסח בה לכ בעלה; עלידיה נתפטר נשכר בחינת הכפחון דספרא אחרא, ועל זה שוכרין הכלי חרס, בבחינת (ישעיה 5): ותכסחו כעשק ונלוז וכו', ונשכרה כנבל יוצרים, ולא ימצא במבתחו חרס וכו'. כי הכפחון דקדשה, שנעשה עלידי ההתקשרות כנ"ל, הוא להפך מהכפחון דספרא אחרא, שהוא בבחינת שכירת כלי חרס כנ"ל. וגם מרמזין להם, שאם לא יתנהגו כקדשה ויכבדו, חס ושלום, בבחינת הכפחון, בבחינת ההולדה, אזי יהיו בבחינת שכירת כלי חרס, שנה נעשה עלידי מבתת פוגר כנ"ל. וזה (משל 1): אל תכסחו כאלף, משכבת חיקך שמר פתחי פיד. הינו, שאי אפשר שהיה הכפחון, הינו כלי ההולדה, סמוכין אל הרבור, שהוא בחינת אלת, שהוא ראשי תבות: להחיר פה אלמים. וזה: משכבת חיקך, הינו שיהיה נעשה מזה ההולדה. וזה: משכבת חיקך, בחינת (מלכים א'): ונשכבה בחיקך. וזה אי אפשר כיראם עלידי: שמר פתחי פיד כנ"ל. וזה (אבות 1): יתן כעפר פיהו אולי יש תקוה. עפר הוא בחינת העדר הרבור, כמו שכתוב (ישעיה 55): ומעפר תשח אמרתך; הינו שצריך לתן בחינת הרבור להחיר פה אלמים כנ"ל, ועלידיה כא כח הרבור לקווי ה', שהם כלי ההולדה כנ"ל. וזה: אולי יש תקוה, כדי שיעצ הרבור לקווי ה' כנ"ל. וזהו (בראשה כח): והיה זרעך כעפר הארץ; כי ההולדה תלויה עלידי בחינת יתן כעפר פיהו כנ"ל. וזה בחינת (דניאל 2): ורבים מישיג אדמת עפר וקיצו; הינו שמקצין ומעוררין אותן משנתן כנ"ל, וזהו: מישיג אדמת עפר - מבחינת העדר הרבור כנ"ל. וזהו: אלה לחיי עולם - הינו בחינת הרבור, כמו שכתוב (בראשה 1): ויהי האדם לגפש חיה; ותרגמו: לרות ממללא; הינו בחינת: להחיר פה אלמים; ואלה לתרפות וכו' - הינו בחינת (חללים טז): חרפה שכרה לפי, בחינת שכחה, שכירת חלב, שהיא בחינת שכירת הלוחות, כמו שכתוב: לוח לך. ועלידי שכירת הלוחות בא שכחה, כמו שאמרו רבותינו וזכונם לברכה (עירובין 10): אלמלא לא גשחכרו לוחות הראשונות לא היתה שכחה; הינו שאותן שאינן ראויין לקבל, שהם בחינת עור כרמה כמאה, נשכח מהם כנ"ל:

ט וזה בחינת שופר, כי שופר הוא בחינת התעוררות השנה, כמובא בספרים, ששופר מרמז בחינת: עורו ישנים מתרדמכם; ועלידיה הוא בחינת: להחיר פה אלמים ולהחיר פה עקרות כנ"ל. וזה בחינת: תקיעה, שכרים, תרועה. תקיעה הוא בחינת העדר הרבור, בחינת (משל 1): תקעת לזר כפיד נקשת כאכרי פיד. תרועה הוא בחינת הרבור, בחינת (משל 1):

של שנים קדמוניות, שהם בחינת חרובים כנ"ל, אני יכול להביא
 בחינת שכחה, שהתלמידים שאינם הגונים, יהיה נשכח מהם
 כנ"ל. [הינו כמו שמבאר לעיל, שהצדיק שעוסק לעורר העולם
 מהשנה עלידי ספורי מעשיות, השם יתברך שומרו שדבריו
 יהיו נשכחין מלב התלמידים שאינם הגונים כנ"ל.] כי היכי
 דשתלי לי אבהתי, אגא נמי שתלי לבנאי - הינו כמו
 שהולידו אותי עלידי ספורי מעשיות הנ"ל, בבחינת: להחיר
 פה אלמים, להחיר פה עקרות כנ"ל, הכי נמי שחלי לבנאי,
 הינו שעלידיה נספין נולדים בנינו עלידיה כנ"ל. [פרוש,
 שאמר לו, שהוא מכרח לספר ספורי מעשיות כאלה בשביל
 פקידות עקרות, כי כמו שאבותי עסקו בספורי מעשיות, ועלידיה
 נמשך ההולדה, בחינת פקידות עקרות כנ"ל, שעלידיה הולידו
 אותי, כן אני צריך להוליד את בני עלידיה, כי עקר ההולדה
 נמשך עלידי ספורי מעשיות כנ"ל. וזהו: כי היכי דשתלי לי
 אבהתי, הכי נמי שתלי לבנאי, כנ"ל.] כרד רפתא, אחיא לה
 שינתא ונים - הינו שאכל סעודתו, ועלידי האכילה בא עליו
 שנה ונים, הינו שנפל לבחינת שנה לפי ערך מדרגתו עלידי
 האכילה, כמבאר לעיל, שלפעמים עלידי האכילה יכול לפל
 לבחינת שנה כנ"ל. הדרא עלה משניתא - הינו בחינת
 הסבוכים והדמויות, שמחזין וסובבין סביב בשעת השנה. ולא
 ידע בריתא - כי העולם אין מבידין במי שהוא בבחינת שנה,
 כי נדמה להם שעוסק בתורה ועבודה, וכאמת הכל הוא בחינת
 שנה כנ"ל. כי קם אתער - הינו בחינת התעוררות מלפניה.
 חזיה להאי גברא דאכל מהאי חרובא - הינו שראה אותו
 עוסק בספורי מעשיות הנ"ל. ואכל מהם - הינו בחינת מן
 המתיר לפיד. אמר לה: ידעת מאן שתלי להאי חרובא -
 הינו שמאידה ומן הוא ספור המעשה הזאת, כי אפשר שאחר
 מספר מעשה שהיה כבר וכאמת לא היה, כי אם לפני ארבע
 שנים. אמר לה: אבזה דאבא - הינו בחינת נקן בחינת
 עתיק. הינו שהשיב לו, שהספורי מעשיות שהוא עוסק בהם,
 הם ספורי מעשיות של שנים קדמוניות, שהם בחינת נקן, בחינת
 עתיק כנ"ל. אמר: וראי נמי לי שבועין שנין - הינו שבועות
 נפל לבחינת שנה מכל השבועים פנים, שהם בחינת שבועים שנים
 כנ"ל. חזא לחמרה דקא ילדה לה דמכי רמכי - הינו בחינת
 עשירות, בחינת: יששכר חמור גרם; כי עלידיה נמשך עשירות
 גדול כנ"ל, כי עלידי ספורי מעשיות הנ"ל, שעלידיה מעוררין
 מהשנה כנ"ל, עלידיה להחיר פה אלמים להחיר פה עקרות
 - שעלידיה נתגלה יראה, ועלידי היראה נמשך אריכות הימים,

בחינת

ואכלת מנה אמר לה: אגא עלמא בחרובא אשכחתה,
 כי היכי דשתלי לי אבהתי, אגא נמי שתלי לבנאי. יתב
 וקא כרד רפתא, אחיא לה שינתא ונים. הדרא עלה
 משניתא, ואבכי מעינא, ונים שבועין שנין. כי קם אתער,
 חזי להחיה גברא דאכל מהחיה חרובא. אמר לה: ידעת
 מאן שתלי להחיה חרובא אמר לה: אבזה דאבא. אמר:
 וראי נמי לי שבועין שנין. חזא לחמרה דקא ילדה לה
 דמכי רמכי וכו' (תענית כז):

כי חזני המעגל היה גדול מאד, כמו שאמרו שם בסגיא
 זו, דכר הוה עיל לבי מדרשא, כל קשיא דהוה להו לרבנן
 הוה מפרק להו, כי לא היה שום פנים של תורה נסתר מפניהם,
 ועלכן שאל: מי איבא דנים שבועין שנין - הינו שאיך
 אפשר לפל לבחינת שנה מכל השבועים פנים, כי אף שאפשר
 לפל מפנים אחר או יותר, אבל איך אפשר לפל מכלם. חזיה
 להחיה גברא דנמע חרובא, אמר לה וכו' פשיטא לה
 דחית שבועין שנין ואכלת מנה. חרוב זה בחינת נקן, בחינת
 עתיק, כי חרוב הוא ברוש, שרוא בחינת מרדכי, כמו שאמרו
 רבותינו וברוקם לברכה (נחלה י): תחת הנעצוצין יעלה ברוש - זה
 מרדכי. ומרדכי הוא בחינת רב חסד, כי הם במספר השנה,
 שהוא בחינת עתיק. הינו שראה אחר שעוסק בספורי מעשיות
 של שנים קדמוניות, שהם בחינת עתיק כנ"ל, ושאל אותו: מי
 פשיטא לה דחית שבועין שנין. חזיה זה בחינת התעוררות השנה,
 בחינת דבור כנ"ל. הינו: כלום בחינת לעורר עלידי ספורי
 מעשיות של בקרב שנים. ואכלת מניה - הינו בחינת מן
 המתיר לפיד, הינו שהיה דברך נשמעים, שהיו התלמידים
 הגונים. [הינו ששאל אותו: איך אתה עוסק לספר ספורי מעשיות
 גבוהות כאלה של שנים קדמוניות, שמה ישמעו תלמידים שאינם
 הגונים, שאינם בבחינת מן המתיר לפיד כנ"ל, וכי כבר נסית
 ונחנת לעורר עלידי ספורי מעשיות של בקרב שנים, שהם
 בתוך השבועים שנים, שהם בחינת השבועים פנים לתורה, ועלה
 בידך לעוררם משנתם עלידיה, כי הגיעו דברך לתלמידים
 הגונים, שהם בחינת מן המתיר לפיד, בחינת: ואכלת מניה
 כנ"ל, עד שאתה רוצה עכשו לעסק עוד בספורי מעשיות
 הגבוהים יותר, שהם ספורי מעשיות של שנים קדמוניות, ואיך
 אין אתה מתירא לספר ספורי מעשיות גבוהים כאלה, אולי
 ישמעו תלמידים שאינם הגונים.] אמר לה: אגא עלמא
 בחרובא אשכחתה - הינו שאפלו שאספר ספורי מעשיות

בחינת זקן, בחינת תקוני עתיק בנ"ל, ועל-ידיה נמשך העשירות לחוד האריכות-ימים בנ"ל:

וזה: פתח רבי שמעון ואמר: עת לעשות לה' וכו' – דא תורה דלעלא דמתבטלא אי לא אתעבד בתקוני דא, ולעתיק יומין אתמר – הינו תורה דלעלא, שהיא בחינת התבוננות הנ"ל, שהוא מתבטל ואינו יכול להתקיים אם אינו נעשה על-ידי בחינת תקונים הנ"ל, שהם בחינת תקוני עתיק, בחינת אריכות-ימים הנ"ל. בתיב: אשיריך ישראל מי כמוד, ובתיב: מי כמוד באלים ה' – זה בחינת אתערותא דלתתא, שהוא שבת של ישראל המתעוררים מלמטה, בחינת אשיריך ישראל מי כמוד; ואחרי-כך הוא אתערותא דלעלא בנ"ל, שהוא בחינת: מי כמוד באלים ה', קרא לרבי אלעזר ברה וכו' ולרבי אבא, ואמר אנן כללא דכלא – הינו בחינת שלמות הידאה, שהוא על-ידי בחינת שלשה קוין הנ"ל, בחינת מורא שמים ומורא הרב ומורא אב ואם. נמצא, שעל-ידי רבי שמעון ורבי אלעזר בנו ורבי אבא תלמידו, נשלם הידאה, שעל-ידיה בא אריכות-ימים, בחינת תקוני עתיק בנ"ל. אשתיקו, שמעו קלא – הינו שאותן שהיו כבחינת שתיקה, בחינת אלמים, ולא היו יכולים לרבר על-ידי בחינת שנה בנ"ל. שמעו קלא – הינו בחינת התעוררות השנה, בחינת זכאה מאן דמליל על ארנא רשמע בנ"ל, ואריכותה דא דא נקשן – זה בחינת הולדה, בחינת ווג הגופני. כי על-ידי התעוררות השנה, שהוא בחינת להתיר פה אלמים, על-ידיה להתיר פה עקרות בנ"ל, שהוא בחינת ווג הנשקין, שקודם לזוג הגופני בנ"ל. מאי קלא קלא דכנופיה עלאה דמתבטלי – הינו בחינת ספורי מעשיות, שמלבשין בהם את הפנים של תורה בנ"ל. כי ההתלבשות הוא בחינת בנה, בחינת (ישיבה) ולא יבנה עוד מוריד; ועל-ידי זה ההתלבשות מעוררין מהשנה ומתחילין לרבר, בבחינת (קדמה): ובעל בנפים יגיד דבר, הכל בנ"ל:

סא

חרי רבי שמעון ואמר: ה' שמעתי שמעך וראיתי. אמר: התם יאות הוי למדחל וכו'; (שם באידרא נשא דף קכח)

א על-ידי אמונת-חכמים יכולין להוציא משפטנו לאור. כי משפט הוא עמודא דאמצעותא, הינו בחינת דרך המצוה, שאינו נוסה לזמין ולשמאל. וזה זוכין על-ידי אמונת-חכמים, שהוא בחינת (דברים י'): לא תסור מן הדרך אשר יגידו לך זמין ושמאל; ועל-ידי על-ידיה יוצא המשפט ברור בנ"ל, בבחינת משפטי אמת; הינו כי כל הלמודים שהאדם

לומר, צריך שקבל יוציא מהם משפטי-אמת, שלא יהיה בבחינת משפט מעקל, דהינו שקבל וילמד מכל הלמודים שלומר משפט הנהגות, שידע איד להתנהג, הן לעצמו, הן לאחרים שמתנהגים לפי דעתו, כל אחר ואחר כפי בחינתו, כפי הממשלה ותרבות שיש לו, הן לרב או למעט. וכל זה זוכין על-ידי אמונת חכמים, שהוא בחינת לא תסור מן הדרך, ואז יכול להוציא משפטי הנהגות ישרות, בבחינת משפטי אמת, שאינו נוסה לזמין ושמאל בנ"ל. אבל כשפוגם באמונת חכמים, אזי נדון ביגיעת בשר, הינו במותרות, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין סא): הלועג על רביו חכמים נדון בצואה ורחמת, כמו שכתוב: ולחג הרבה יגיעת בשר. והוא מדה בנגד מדה, כי הוא אינו מאמין בברכהם ומלעיג עליהם, וברכהם הם אך למותר אצלו, על-ידי נדון במותרות. וכל המשפטים הן מן המצוה, בבחינת (מלכים א'): וייראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו לעשות משפט. והמצוה הוא לפי המזון, וכשהגוף נקי אזי המצוה ברורה, ואזי יכול להוציא משפטי אמת, הנהגות ישרות; אבל כשנדון במותרות על-ידי פגם אמונת חכמים בנ"ל, אזי עולים עשנים סרוחים אל המצוה, ומערבבים ומבלבלין דעתו, ואזי אינו יכול להוציא משפטי אמת, ואזי יוצא משפט מעקל, בבחינת (תנאים א'): כי רשע מכתיר את הצדיק, על-ידי יצא משפט מעקל; הינו על-ידי שהעשנים סרוחים מסבבין ומקפין המצוה ומבלבלין אותה, על-ידיה יוצא משפט מעקל, בבחינת (תהלים סא): משפטים כל דעוים, הינו בלכול המזון:

ורואנא, על-ידי שלמדו היה מבחינת אלו המותרות, בבחינת הנאמר בראש (שמואל א'): וישם איש מעכרי שאול נעצר לפני ה' וישמו דאג וכו'. ופרש רש"י: עוצר עצמו וכו' לעסק בתורה; כי למדו היה מבחינת עצירות, בחינת מותרות, על-ידיה לא היה מוציא מלמדו משפטי אמת, רק משפט מעקל. ועל-ידי היה דן שאין דור ראוי לכוא בקהל (יבמות עו), וזה היה על-ידי שלמדו היה ממותרות בנ"ל:

ב ויש מנהגים שנקראים בשם רבי, שלמדם מאלו המותרות. ולא די שאינם יכולים אפילו להנהיג את עצמן בנ"ל, ומבל-ישבן שאינם יכולים להנהיג את אחרים, והם נוסלים גרלה לעצמן להנהיג העולם. צריך לראות שלא להסמך אותם, שלא לתת להם תקף ועז, שלא יהיו זכנים בשם רבי, כי הם עצמן אינם חזקים בל-ידי, כי יש להם יצר הרע גדול להנהיג העולם, אך צריך לשמר מאד שלא לתת להם תקף ועז, כי אלו הנותנים להם תקף ועז נוסקים על-ידים שהיו נקראים בשם רבי, הם עתידין לתת דין וחשבון. ועל-ידי שמסמיכין רבי שאינו הגון, על-ידיה נחלש כתב דינו

מרבד שממה, שאין שם שום קרשה, כי לא ישובו שם ישראל מעולם בנ"ל:

ג ועל-ידי-זה נלקח ממנו חכמת תהלוכי גלגלי תרקיע, לידע כל ההשתנות ועמידות הבאין עלי-יד גלגלי תרקיע, ונמסר להם. כי מתחלה זאת החכמה נמסרה רק לנו, כמו שכתוב (דברים ו): כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים; ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שבה עה): איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומר, זה חשוב תקופות ומלוח. כי יש בזה שכל, שישאר הסוד אצלנו אף-על-פי שמודיעין להם החכמה. כי בודאי צריך להודיע להם החכמה, כדי שידעו מתבוננו שאנו יודעין חכמה זו, כמו שכתוב: כי הוא חכמתכם וכו'; ואם-כן, מאחר שמודיעין להם, אינו סוד, כי הלא גם הם יודעין. אך יש בזה שכל, שיכולין להודיע להם החכמה, ואף-על-פי-כן ישאר הסוד אצלנו. וזה בחינת: כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים - לעיני העמים ריקא, רהינו שהיא רק לעיני העמים בשעת שמודיעין להם, והבן אחר-כך אינן יודעין כלל, רק יודעים שהסוד אצלנו, כי אין אנו מודיעין להם זאת החכמה בעצם, שהיא סוד העבור, רק שיש בזה שכל, שיכולין להתאזר ואח החכמה לעיניהם לבר, למען ידעו שזאת החכמה היא אצלנו, אבל עצם סוד החכמה נשאר אצלנו. וזהו בחינת סוד העבור, שאינו נמסר רק לגדולי הרוד, שיש להם גשמות גדולות. כי תהלוכות הגלגלים הוא עלי-יד שכלים, שהם המלאכים, וכל גלגל ונגלגל יש לו שכל מיוחד, רהינו מלאך שמחנך עלי-ידו, ועל-ידי-זה הוא השתנות הילוך הגלגלים, שזה הגלגל מהלך בחדש וכוה הסדר, וזה תגלגל מהלך בשנה או יותר, ויש גלגל שצריך זמן רב בפה אלפים שנים עד שמסבב. והכל לפי השתנות השכלים, שהם משתנים לפי רחוקם מהעלה, וכמו-כן מהנהגים הגלגלים. וכל אלו השכלים, כלם מקבלים מהמנהיג הכולל, שהוא שכל הכולל, שהיא הנשמה שכלם מתנהגים עלי-ידה, בבחינת (אוב לז): ונשמת שרי חכמים - שהנשמה שופע השכל בהם. ועל-כן הנשמה נקראת שמים, שהוא כלליהם הגלגלים, כמו שכתוב (דברים ו): יקרא אל השמים מעל - זו הנשמה (כחידת אא); כי הנשמה הוא מנהיג הכולל של כל הגלגלים בנ"ל, ועל-כן הנשמה נקראת גלגלתא, על-שם גלגלי תרקיע שמתנהגים עלי-ידה. ועל-כן אלו הנשמות הגדולות בקיאין בסוד העבור, כי מי יודע הנהגתם כמו המנהיג. ואלו הנשמות הגדולות צריכין שיהיה להם גוף, בבחינת (ישעיה ו): פרי הארץ, בחינת אורא רארי-ישראל. כי כשהאור מתקדש בבחינות אורא רארי-ישראל, אזי כל הפרות והתבואה הגדל שם, שמהם ניזון האדם, ומשם בא המפר ורעיות - הכל הוא בבחינות ארי-ישראל, ומשם נרקם הגוף בבחינות (תהלים קלז): רקמתי בתחתיות ארץ - בחינת ארי-ישראל, ואזי הגוף בבחינת פרי הארץ, ואזי ראוי לקבל נשמה גדולה, בבחינת: יקרא אל השמים מעל - זה הנשמה; ואל

ידנו, ואין לו שום תקף, ונוחנין כח בכתב-ידם, ועל-ידי-זה הם גוזרין שלא יהיה תקף לחכים שלנו, כי אם לחכים שלהם, וישראל יהיו מוכרחים ללמוד כחב שלהם, ועל-ידי-זה גוזרין גם-כן לגרש בני-ישראל ממקום הישוב, שנתישבו שם ישראל כבר, אל מקומות שלא היו שם ישראל מעולם. כי הסמיכה שסומכין את הרב והכתב, הם מבחינה אחת, כי הסמיכה בידים, כמו שכתוב (דברים לו): ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה את ידיו עליו. והוא בחינת הכתב, בחינת יד כותבת. כי הכתב הוא גם-כן מבחינת חכמה, כי אותיות הכתב, בהם נבראו כל העולמות, כמו שכתוב (תהלים לו): ברבר ה' שמים נעשו וכו'; וכתוב (שם עז): כלם בחכמה עשית. כי יש בכל אות ואות חכמה, שחיבה חכמתו יחברך שהאזן הוא יהיה בתמונה זו, ועל-ידו יהיה נברא זה העולם בזאת התמונה ולהתנהג באותו ההנהגה שיש באותו העולם, וכן שאר העולמות בחמונה והנהגה אחרת, עלי-יד תמונת אור אחר, כי כן גזר חכמתו יחברך. וכשהחכם הראוי לסמיכה נסמך בשם רבי, שהנהגתו בבחינת משפטי אמת בנ"ל, אזי עלי-יד הסמיכה, שאזי מקבל חכמתו מבחינת יד ה', בבחינת: ויהושע בן נון מלא רוח חכמה וכו' בנ"ל, אזי מביא האזן וכן בכתב-ידנו, שהוא גם-כן מבחינת חכמה בנ"ל, בבחינת (תהלים ס"א ח): הכל בכתב מיר ה' עלי השביל; שעל-יד השכל שמקבל מיר ה', שזה בחינת סמיכה, עלי-ידה מביא האזן וכן בכתב בנ"ל. וזה בחינת (מסעי יא): ותנו עליהם הרוח והמה בכתובים; שעל-יד שנסמכו אזי וקבלו הרוח חכמה, ועל-ידי-זה הביאו האזן בכתובים, הנו בכתב-ידנו בנ"ל. ואזי, לא רי שאין בכתב-ידנו נכנע למשפטם, אלא אפלו שכל משפטי הנהגות שלהם, כלם עלי-יד בכתב-ידנו, בבחינת (תהלים קלז): לעשות בהם משפט כחוב. אבל כשמסמכין רבי שאינו הגוף, על-ידי-זה נחלש בכתב-ידנו, ונוחנין תקף לכתב שלהם, וכל המשפטים צריכים להיות עלי-יד בכתב שלהם ריקא, שהוא בחינת משפטים כל ידעום, בחינת משפט מעקל בנ"ל. ועל-ידי-זה גוזרין לגרש ישראל ממקום שנתישבו כבר, כי במקום שישראל יושבין שם מכבר, אפלו בחוץ-לארץ, הוא בחינת קרשת ארי-ישראל, בחינת (ויקרא יא): מקדש מעט; כי עלי-יד שישראל יושבין שם, נתקדש האור בבחינת אורא רארי-ישראל. כי עלי-יד בכתב-ידנו נתקדש האור, בבחינת אורא רארי-ישראל מוכים (כ"ב קנז: וזה פנים דף רפה וספקן כב), כי הכתב הוא בחינת אותיות מוכימות, ועל-יד תנועות הקלמוס באור בשעת כתיבה נתקנים בחינת האותיות מוכימות בתוך האור, ועל-יד נתקדש האור בבחינת אורא רארי-ישראל מוכים; ועל-יד שפוגמין בכתב-ידנו עלי-יד הסמיכה שמסמכין רבי שאינו הגוף בנ"ל, עלי-ידה מגרשין ישראל מן הישוב, ממקום שישבו שם מכבר, שהוא בחינת אורא רארי-ישראל בנ"ל, ומגרשין אותם משם אל מקום

חוזרים ונחשבים אצלו כל הספרים שבתחלה היו בעניניו בלא והכל לפי המחלקת, כי הוא מסתכל ומתבונן בהתחלקת, מפני מה הם חולקים בך, באילו הדברים, ולא באפן אחר, ועל-ידיה מתבונן איד לשונו בתשובה ולתקן האמונות חכמים, כי משם נמשך המחלקת, על-ידי שפנים באמונות חכמים. ולפי התשובה, לפי המחלקת, בן הוא חוזר ושכ אל אמונות חכמים, וכמו-כן נחתרש אצלו ספר, כי חוזר ונחשב בעניניו מה שהיה בתחלה בעניניו בלא. וכן בכל פעם לפי המחלקת בן התשובה, שיש וחוזר אל האמונות חכמים, וכמו-כן נחתרש אצלו ספר אחר, כי חוזר ונחשב בעניניו עוד איזה ספר אחר, שבתחלה היה מלעג עליו והיה בעניניו בלא בגל. ועל-כן על-ידי המחלקת נעשה ספר. וזה בחינת (א"כ ל"א): וספר כתב איש ריבי - שעל-ידי ריב ומחלקת נעשה ספר. ויש צדיקי הדור, שאמונתם שלמה בודאי, ואף-על-פי-כן יש עליהם מחלקת, הוא בבחינת (ישעיה נ): והוא חסא רבים נשא וכו', (שם) ונעוונתם הוא יסבל, הינו שיש לו מחלקת בשביל העולם. ועל-ידי המחלקת שיש עליו, על-ידיה מתקן האמונות חכמים אצל הרמון-עם. ויש שיש עליהם מחלקת מחמת שאין להם אמונה בעצמן, ואינם מאמינים בהחידוש-חידה שלהם שהם מחדשים, ואינם מאמינים שיש להם והפך שעשועים גדולים מחדשים שלהם, ועל-ידיה שאין להם אמונה בחדשים של עצמן, על-ידיה הם מתרשלין בהחידושין שלהם, ועל-כן בא עליהם מחלקת, ועל-ידיה הם שבים בתשובה, וחוזרים ונחשבים אצלו חידושין שלהם, וחוזרים ומחדשים, ונעשה מזה ספר. ולפעמים נעשה מזה ספר למעלה, שעל-ידיה שזה שואל ומקשה, וזה שכ בתשובה, ועל-ידיה משיב ומתרץ - על-ידיה נעשה ספר למעלה, בבחינת (מלאכי ג): אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר:

ו על-ידיה נמתקים כל הצמצומים, שהם הדינים. וכל מקום שיש איזה דין וצמצום, נחמתק על-ידיה, על-ידי תקון אמונת חכמים, שעל-ידיה נתרבין הספרים של התורה הקדושה. כי כל המתקוות של כל הצמצומים והדינים הוא על-ידי השכל, כי כלם במחשבה אחת. והשכל הוא שרש הדינים, ויש נמתקים הדינים. כי אין הדין נמתק אלא בשרשו, וכל דין וצמצום צריך שיהיה נמתק בשכל השדך לו, שמשם שרשו. ויש לכל צמצום וצמצום שכל, שעל-ידי נמתק. אך יש חכמה עלאה, שכל החכמות כלולים שם ומקבלין משם, ועל-כן שם נמתקים כל הדינים. כי בהשכליים פרטים אי אפשר להמתיק כי אם בזה השכל דקא השדך לזה הצמצום, שהוא שרשו; אבל על-ידי בחינת חכמה עלאה שכלול מכלם, שם נמתקים כל הצמצומים וכל הדינים כלם. וזהו שהיא יצאת מתחמה עלאה, כי אוריתא מתחמה עלאה נפקת (וזה בשלח דף כ"ב). ואין יכולה לקבל מתחמה עלאה כ"אם פשיט לה שלמות. ושלמות התורה היא על-ידי תורה שבעל-פה, כי תורה שכתב אין לה שלמות כ"אם על-ידי תורה שבעל-פה, ועל-כן על-ידי

ואל הארץ - זה הגוף (שם מנחם). כי הנשמה לפי הגוף: כשהגוף יד ונקי, יכול לקבל נשמה גדולה, וכן להפך. ועל-כן יש מדינות ששכלם עב ומגשם, וכן יש מדינות ששכלם יד וצלול, והכל לפי המדינה, לפי המון היצוא מפנה. ועל-כן על ידי שנתגרשין מבחינת אורא דארץ-ישראל על-ידי בחינת הגל, אזי אין יכולין להתקדם גופים זבים, ואין יכולין לקבל נשמה גדולה, ועל-ידיה נלקח סוד העבור מאתנו: וזה שאמרנו חכמינו זכרונם לברכה (סוכות ק"ב): והיתה ירי אל הגבאים החזים שוא וגו' בסוד עמי לא יהיו - זה סוד עבור; ובכתב בית ישראל לא יכתבו - זה סמיכה; ואל אדמת בני-ישראל לא יבואו - במשמעו, הינו בגל, בכתב ישראל לא יכתבו זה סמיכה; הינו על-ידי סמיכה שמשמין בשם רבי את שאינם הגונים, על-ידיה מחלישין כתב ישראל בגל. וזהו: ואל אדמת ישראל לא יבואו; הינו שנתגרשין מבחינת אורא דארץ-ישראל בגל. וזהו: בסוד עמי לא יהיו - זה סוד העבור; שעל-ידיה נלקח מאתנו סוד העבור בגל. וכל זה על-ידי המעוררות הגל:

ר ועל-ידיה אין לו עצה שלמה לעולם, ותמיד אינו יכול לתת עצה לעצמו, והוא תמיד מספק. כי כל עצותיו בבחינת עצות נכדרות, עצת נשים, כי המנפת של המותרות עולה אל הלב, בבחינת (ויחזקאל ד'): העלו גלגליהם על לבם; ונעשה לבו מטנף כמו בית-הכפא, שהוא מקום עצת הנשים, כמאמר רב עולם (נשיא טז): נשי כל מלי מסדרין בבית-הכפא, ששם כל עצתם:

ה אף מי שכבר נשקע באלו המותרות, יש מים שהוא מסהר מזאת המנפת, בבחינת (ויחזקאל לו): וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלגליכם אטרה אתכם; ואזי בא לעצה שלמה, בבחינת (שם לו): ולא יחצו לשתי ממלכות עוד, ולא יטמאו עוד בגלגליהם; שעל-ידי שנתהרין מהגלגלים והמנפת הגל, על-ידיה: ולא יחצו לשתי ממלכות - בחינת עצות, כמו שכתוב (ויחזקאל ד'): מלכי אשר עקד; הינו שזוכה לעצה שלמה, כי על-ידי המים הגל נעשים אצלו עצות שלמות, בבחינת (סל"ב): מים עמוקים עצה בלב-איש. ואלו המים הם בחינת מחלקת, בחינת (במדבר כ) מי מריבה. ועל-כן מחלקת נקרא פלגתא, בחינת (תהלים סח): פלג אלקים מלא מים; כי מכל מחלקת נעשה ספר, בחינת שאלות-תשובות. כי המחלקת היא שאלה וקשא, שמקשין ושואלין עליו, והוא שבתשובה, ועל-ידיה הוא משיב ומתרץ השאלה, ונעשה מזה בחינת ספר שאלות ותשובות. כי על-ידי התשובה, על-ידיה נחתרשים אצלו כמה ספרים. כי יש כמה ספרים עכשו, וגם עתידים להיות עוד כמה ספרים, וכלם צדיקים להעולם. ובתחלה, כשלא היה לו אמונת חכמים, אז היו כל הספרים אצלו בלא, כי היה מלעג עליהם, כמו שכתוב (סל"ב): עשות ספרים הרבה אין קץ ולהם הרבה וכו'; והינו שמלעג על רבוי ספריהם, ואזי כלם בלא אצלו. וכששכ בתשובה על זה, אזי נחתרש אצלו בכל פעם ספר, כי

ישמח. כי הנפש הוא בחינת נר, בבחינת (משל כ): נר ה' נשמת אדם; וכשנכללין יחד נעשה מהם אור, ועל-ידיה נעשה שמחה, בחינת: אור צדיקים ישמח:

וזה חדי רבי שמעון ואמר: ה' שמעתי שמעך ודאתי, תמן יאות הני למדחל. כי חבוק אמר נבואה זו על רבי עקיבא וחבריו, שמחו על-ידי שלא היה בהם אהבה, כמו שאמרו רבוחינו ארונם לברכה (נחמתי כב:). כי הם היו בחינת גבורות וצמצומים, ולא נכללו יחד, ולא נמתקו. ורבי שמעון וחבריו שהיו התקון שלהם, על-כן אמר: אנן בתכיבותא תליא, הינו בחינת האהבה וכללות שנכללין יחד, ועל-ידיה - התמתקה והתקון בנ"ל. וזוה פא בחינת: חדי רבי שמעון, הינו בחינת השמחה, שנעשה על-ידי הכללות והאהבה, בחינת: אור צדיקים ישמח. פתח ואמר: הולך רכיל מנלה סוד. הולך רכיל וכו' דלית רוחא רוחא דקיומא, הינו רוח חכמה; ולא הנה מהימנא, הינו אמונת חכמים בנ"ל, כי על-ידי שאין בו אמונת חכמים, אין בו רוח חכמה, כי גרון כמותו בנ"ל. מנלה סוד זה בחינת כפול כתב רינו, שאין מקבלין אור השכל מירי הסמיכה בנ"ל, בבחינת (איוב י): על כפים כסה אור; כי האותיות צריכות לקבל אור השכל מירי הסמיכה בנ"ל, ועל-ידי פגם אמונת חכמים, שהוא בחינת הולך רכיל, על-ידיה מנלה סוד, שנתגלה ונסתלק אור השכל בנ"ל, ועל-ידיה - בסוד עמי לא יהיו בנ"ל. ונאמן רוח מכסה דבר, דאית בה רוחא דקיומא - על-ידי בחינת אמונת חכמים, על-ידיה מכסה דבר, בחינת: על כפים כסה אור בנ"ל:

סב לשון רבנו וברונו לברכה

ויסב אלקים את העם וכו' (שמות יג):

א דע, שעל-ידי אכילתם של ישראל נעשה יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה אפין באפין בבחינת רוח (יח כ): ויאמר בענו לדות לעת האכל גשי הלם. לעת האכל דיקא, הינו על-ידי האכילה; גשי הלם - דא יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בחינת (בראשית כד): ויגש אליו יהודא - דא תקרבתא מלכא במלכא (וודר ונש דף ח, וי"ט בפרוש הרמ"י), רק האכילה צריך להיות מאכל אחר שנתברר ואין בו שום תערובות, כי מאכל שיש בו תערובות, על-ידי מאכל כזה יוכל האדם לחטא:

ב וזה ברור של המאכלים הוא על-ידי אמונה. כי האמת, מה שהגביל השם יתברך לשכל האנושי שיוכל להבין, הוא מצוה גדולה לחדד השכל, להבין הדבר על בריו, ועל זה נאמר (אבות כד): ודע מה שתשיב לאפיקורוס. כי יש חלוק בין הקשיות; כי יש קשיא, שיוכל האדם להבין תרוין על קשיא זו - על זה נאמר: ודע מה וכו'. ויש קשיא, שאינו באפשרי לשכל האנושי להבין תרוין על קשיא כזו, רק לעתיד לבוא תגלה התרוין - אסור לאדם לעצו בהם, וכל מי שסומך על שכלו ומעצו בה, על זה נאמר (משל כ): כל באיה לא ישונו; כי על קשיא

על-ידי הספרים הנ"ל, שנתחרישים על-ידי המחלקת, בבחינת: וספר כתב איש ריבי, בחינת: עשות ספרים הרבה אין קץ, על-ידיה נשלם התורה, ואין התורה בבחינת (שמות כד): לוחות האבן - שמקבלת האדה מבחינת אבן שתיה. כי כל דבר שבעולם יש לו צמצום אחר בכמות ואיכות, וכל הצמצומים שבעולם, בלם גרשמים באבן שתיה, שממנו השתת העולם, וכלם מקבלים ממנו, ושם המתקת כל הדינים, כי הוא בחינת חכמה עלאה, בחינת קדשי קדשים. כי השכל נקרא קדש, וכלם מקבלים ונכללים בבחינת קדשי קדשים, שהוא בחינת חכמה עלאה, שכלול מכלם, ומשם המתקת כל הדינים, בפרטיות ובכלליות. כי גם בשממתיקין הדין בפרט באיה שכל של איה צמצום, צריכין גספן להמשיך בה מהשכל העליון הנ"ל, כרי שתיה בה לזה השכל הפרטי להמתיק הדין. וכן בכלליות, להמתיק כל הדינים מאיה צמצום שתיה, אי אפשר להמתיק כי אם על-ידי בחינת השכל העליון, בחינת קדשי קדשים, בחינת אבן שתיה בנ"ל. וכשהתורה יש לה שלמות על-ידי הספרים בנ"ל, אי מקבלת מהכמה עלאה בבחינת לוחות האבן, בחינת אבן שתיה, ואין משפעת בכל התכמות, ונמתקים כל הדינים, בבחינת (תהלים כ): ישלח עורך מקדש - שעקר העור והישועה, שהוא בחינת המתקת הדינים, הוא מקדש, הינו על-ידי השכל שנקרא קדש, בדין. וזה אותיות "שתיה", ראשי-תבות: הן הני שרי יענני (לשון המקרא איוב לא: הן תירי שרי יענני וספר כתב איש ריבי). הן תירי שרי - הינו בחינת הדימות של כל הצמצומים נמתקין על-ידי שבאים בתוך שתיה, בחינת אבן שתיה הנ"ל. וזה יענני - בחינת ההמתקה, בבחינת: ישלח עורך מקדש בנ"ל. וזה: הן תירי שרי יענני וספר כתב איש ריבי - שעל-ידי וספר כתב בנ"ל, הינו רבוי הספרים שנעשין על-ידי המחלקת בנ"ל, שאין יש להתורה שלמות, ומקבלת משכל הכולל, מהכמה עלאה, שהיא בחינת אבן שתיה בנ"ל, על-ידיה הן תירי שרי יענני - בחינת ההמתקה, על-ידי בחינת לוחות האבן, שמקבלין מאבן שתיה בנ"ל:

ו וזהו בחינת מה שנוסעין על ראשיהשנה לצדיקים. כי ראשיהשנה הוא יומא דדינא של כל השנה, וכל אחר ואחר בא עם קדשחו וצמצומיו אל הצדיק הרוד, שהוא בחינת קדשי קדשים, בחינת אבן שתיה, בבחינת (שמואל א כ): כי לה' מוצקי ארץ וישת עליהם מכל, שהם הצדיקים, שעליהם נשתת העולם, ועל-ידיה נמתקים כל הדינים, על-ידי בחינת אבן שתיה בנ"ל. וזה בחינת אבני יעקב, שנכללו כלם בתוך אבן שתיה (כיר וצא פ' ס, ע' וודר דף נח: ויח רלא), כי הנפשות הם בחינת אבנים, כמו שכתוב (איכה ו): תשתכפנה אבני קדש; וכלם באים ונכללים בתוך הצדיק הרוד, שהוא בחינת אבן שתיה, ועל-ידיה נמתקים כל הצמצומים בנ"ל:

ח ועל-ידיה נשלם וכלים יחד כל הנפשות בנ"ל, על-ידיה נעשה שמחה, בבחינת (משל כ): אור צדיקים

(ל): וְרָעָה אֲמוּנָה, הֵינּוּ בַחֲנִיט אֲכִילָה עַל־יְדֵי אֲמוּנָה:

וַעֲקַר שְׁלֵמוֹת וְקִשּׁוּמֵי אֲמוּנָה, הֵיוּ לְקֶרֶב דִּקְא הַמִּתְחַקִּים,
בְּחִינַת (צפיה 1): לְקַרְא כֻּלָּם בְּשֵׁם ה', אֲפֹלוּ עֲבוֹרִים
יִקְרְבוּ לְאֻמוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלַעֲבֹדוֹ שָׂכָם אַחֲרָי:

וּלְהַשְׁלִים אֶת הָאֻמּוּנָה, הֵינּוּ לְקַבֵּל אֶת הַרְחֻקִּים בְּפִלִּי צָרִיד מִתַּחֲלָה לְהַעֲלוֹת נִיצוּצֵי אוֹתוֹת הַדְּבֹר. וּבְשִׁנְתָּבְרֵנו אוֹתוֹת הַדְּבֹר, אִזִּי הוֹפֵךְ אֶת עֲצָמוֹ הַדְּבֹר, וּמִלֻּכְט הַנִּיצוּצוֹת הַקִּדְשָׁה מִבֵּין הַקִּלְפוֹת, וְנִשְׁאָרִים הַקִּלְפוֹת בְּלֹא חַיּוֹת, וְזֹאת הַעֲבֹרָה. שְׁנִינְתָּם מִהַקִּלְפוֹת, בְּשָׂרוֹאִים שְׂאִין לָהֶם חַיּוֹת, אִזִּי מִשְׁלִיכִים אֶת אֻמּוּנָתָם, בְּחִינַת (יִשְׁעֵי ב): בֵּינָם הוּא יִשְׁלֹךְ הָאָדָם אֶת אֱלִילֵי כֶסֶף וְאֶת אֱלִילֵי זָהָב; וּמַדְבִּיקִים אֶת עֲצָמָם לְאֻמּוּנַת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה בְּחִינַת (שֶׁם בְּעִדָּה): אִם אֶהְפֵּךְ אֶל הָעַמִּים שֶׁהֵם בְּרוּרָה. שֶׁהֵם בְּרוּרָה, הֵינּוּ הַדְּבֹר שֶׁנִּתְּכַבֵּר מִבְּנֵיהֶם, הוּא הוֹפֵךְ אֶת עֲצָמוֹ אֶל הָעַמִּים, כִּדִּי לִלְכָּט מֵהֶם שְׂאֵרֵי נִיצוּצוֹת הַקִּדְשָׁה, וְזֹאת נִתְקַיֵּם: לִקְרֹא כָלֶם בְּשֵׁם ה' - שִׁדְּבֻקוֹ כָּלֶם בְּאֻמּוּנַת יִשְׂרָאֵל:

ה וּלְהַעֲלוֹת נִצְוָצֵי הַרְבּוּר צָרִיד לְתַעֲנִית. וְהוּא בְּחִינַת (תולדות
 קצ): מִדְּרָךְ פִּשְׁעָם וּמַעֲשֵׂוֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ וְכו'; אִי:
 יִשְׁלַח דְּבָרוֹ. כִּי עֶקֶר תַּקֵּנוֹ הַרְבּוּר הוּא עַל־יְדֵי הַתַּעֲנִית, כִּי עֶקֶר
 יִנְיָקַת הַקְּלָפוֹת אֵינוֹ אֶלָּא מֵאַחֲוֵי הַקִּדְשָׁה, כִּי מִכֹּחַ הַקִּדְשָׁה אֵי
 אִפְשָׁר לָהֶם לִינֵק, מִחֲמַת בְּהִירוֹת אֹר; אֶלָּא לִפְעָמִים נוֹתֵנִים
 לָהֶם מַלְמַעְלָה בְּמִכּוֹן כֹּחַ לִינֵק מִכֹּחַ הַקִּדְשָׁה, וְכֵן הֵא אֵינוֹ אֶלָּא
 לָרַע לָהֶם, בְּחִינַת (קדלות ט): עַתָּה אֲשֶׁר שָׁלַח הָאֱדָם בְּאֶרֶץ לָרַע
 לוֹ. וְכֵן הַתְּאוּלוֹת הֵם בְּחִינַת קְלָפוֹת, כִּי הַתְּאוּלוֹת הֵם מוֹתְרוֹת,
 כִּי בְּלֹא הַתְּאוּלוֹת יִכּוֹל הַגּוֹף לְהַתְקִים; נִמְצָא שֶׁהֵם מוֹתְרוֹת לְקִיּוֹם
 הַגּוֹף, כְּמוֹ הַקְּלָפוֹת הֵם מוֹתְרוֹת, כִּי עֶקֶר אֵינוֹ אֶלָּא הַפֶּרִי,
 וְהַקְּלָפוֹת הֵם מוֹתְרוֹת. וְכִשְׁמַתְבָּרִים הַתְּאוּלוֹת עַל הָאֱדָם, הוּא
 הַתְּגַבְּרוֹת הַקְּלָפוֹת עַל הַקִּדְשָׁה. וְרֹאשֵׁי הַתְּאוּלוֹת הֵם שְׁלֹשָׁה שְׂרֵי
 פְּרָעָה: שֶׁר הַמַּשְׁקִים וְאוֹפִים וְטַבָּחִים, שֶׁהֵם קִנְיָה וּשְׁשֵׁי וּוְרִידֵינוּ,
 שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּאוּלוֹת אֲכִילָה וְשִׁתִּי, שֶׁהֵם רֹאשִׁים, שֶׁכֵּן הַתְּאוּלוֹת
 נִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם. וְיִנְיָקָתָם מִפְּרָעָה, שֶׁהוּא אוֹתִיוֹת עֶרְף, הֵנוּ
 מֵאַחֲוֵי. וְעֶקֶר יִנְיָקָתָם מִהַרְבּוּרִים, בְּחִינַת אַחֵר הַדְּבָרִים, כִּי
 הֵם סְמוּכִים לָהּ, כִּי קִנְיָה וּשְׁשֵׁי וּוְרִידֵינוּ הֵם סְמוּכִים לַחֲמִשָּׁת
 מוֹצְאוֹת הַפֶּה, וְעֶקֶר יִנְיָקָתָם מִהַרְבּוּרִים שְׂאֵנִים זִכִּים כִּלְכֵּד
 וְכִשְׂרָאשֵׁי הַתְּאוּלוֹת, שֶׁהֵם הַקְּלָפוֹת, מִתְגַּבְּרִים, צָרִיד לְהַדְרִיק
 וְלִתְחַיֵּי אַחֲוֵי הַקִּדְשָׁה, שְׁלֹא יִיגָדוּ. וְדִבְקוֹת אַחֲוֵי הַקִּדְשָׁה
 הִיא עַל־יְדֵי הַתַּעֲנִית, כְּמוֹ שְׂכוּתֵיהֶם שֵׁם הַיּוֹהֵב בְּבְחִינַת אַחֲוֵי.
 שְׂכוּתֵיהֶם מִתְחַלֵּה יוֹר, וְאַחֲרָיֶךְ כְּשֶׁרֹצִים וְכוּתֵּיבִים ה"א, חוֹזִרִים
 לְאַחֲוֵי וְכוּתֵּיבִים יוֹר הֵא וְכו' - בֵּן הַתַּעֲנִית, שֶׁהוּא עֶקֶר הַתַּעֲנִית
 שֶׁל

קצת כזו אסור לסמך על שכלו, רק להעמיד על אמונה ואפילו אלו הקשיות שיש עליהם תשובה, לפעמים נסתמו שבילי השכל, ואינו יודע להשיב, ונזרקה בו אפיקורסות, ואינו יודע מה להשיב על אפיקורסות. וזאת האפיקורסות היא לכל אחד לפי בחינתו, יכול להבין בין רב למעט. כי צריך לעבר את השם בשני יצרין, שהיה היצר הרע כפוף ליצר טוב, כמאמר חכמינו וכוונם לברכה (ברכות ד'): ואהבת וכו' בכל לבך - בשני יצרין; שהיה לבו שלם עם ה' אלקיו, שלא יהיה לו מחלוקת בין שני יצרין, הינו שלא יהיה לבו חלק עליו, בחינת (תע"ט): חלק לבם. וכאמת אם היה יודע האדם ידיעה בלב שלם, שמלא כל הארץ כבודו (יש"ע), והקדוש ברוך הוא עומד בשעת התפלה ושומע התפלה, וראי היה מתפלל בתהלהבות גדול, והיה מרדק מרדק לכוון את דבריו, ובשביל שהאדם אינו יודע ואת ידיעה בלב שלם, בשביל זה אינו מתלהב בליבד ואינו מרדק בליבד. וכל אחד לפי מעוט שכלו וידיעתו, בן התלהבותו ודקדוקו. והידיעה היא מהיצר הטוב שבלב, והסתרת הידיעה היא מהיצר הרע שבלב. והסתרת הידיעה הן הן אפיקורסות וקשיות, שהיצר הרע מקשה את לבו לכל ברעה (מש"י כח): והתקוין לזה המחלוקת שבלב - לתקן אותו בשרשו. הינו, כי עקר התהוות מחלוקת היצר הרע, שרשו מן המחלוקת שבקדשה, כשהשתלשלה מן דגא לדגא, עד שנשתלשל למטה, נתהוה ממנו מחלוקת היצר הרע, בבחינת חלק לבם, ומטיל בו אפיקורסות, ומסתיר ממנו שבילי השכל אשר אינו יודע להשיב. ומחלוקת שבקדשה הוא מחלוקת תנאים ואמונאים שבנמצא, שזה אוסר וזה מתיר, ומהשתלשלותם למטה נתהוה ממנו מחלוקת היצר הרע. וכשמתקן המחלוקת שבקדשה, אזי ממילא נתבטל מחלוקת היצר הרע, כי אין אחיזתו אלא משם. ותקון המחלוקת שבקדשה הן הלכות פסוקות, כי פסק הלכה הוא השלום והכרעה של מחלוקת התנאים ואמונאים. ועלי ידי למוד הפוסקים הוא נתקשר להשלום שבקדשה ומתקן המחלוקת שבקדשה, ואז נתבטל המחלוקת היצר הרע שבלבו, ואז יוכל לעבר את השם בכל לבבו, בשני יצרין, ונתפחו לו שערי השכל, שיודע להשיב לאפיקורוס. וכל זה נעשה על ידי ההכרעה השלום הנ"ל. וזה אותיות "שלום", נוטריקון: ודע מה שנתשיב לאפיקורוס, כי עלי ידי השלום יודע להשיב על אפיקורסות שבלבו. וזה (תהלים קט): אודך בישר לבב בלמדי משפטי צדקך - לבב דקא, בשני יצרין. אימתי פר למדי משפטי צדקך, הינו עלי ידי למוד הפוסקים. אבל הקשיות שאין עליהם תרוץ, אסור לאדם לעיין בהם, רק לחזק את עצמו באמונה. וכשיש לו אמונה בשלמות, יוכל להיות עלי ידי אכילתו יחוד קרשא בריד הוא ושכינתה כנ"ל, בחינת (תהלים

הינו שאצל המאמין הרבר גלוי, כאלו רואה בעיניו את הרבר שהוא מאמין בו מחמת גרל אמונתו השלמה. נפקת בצפרא ומתבכיא ביממא - כי האמונה מתחרשת אצל האדם בכל בקר, בחינת (איה ט): חרשים לבקרים וכו'. ומתבכיא ביממא - מחמת חרדת עסקי עולם נתפסה האמונה. מתקשטת בקשומין דלא הוו - הינו עקר קשומי האמונה, כשמקריבין אצלה בגי' ארם שלא היו מקריבין לה:

ו ובשעהאמונה כל'קד בשלמות, אזי אכילתו היא יקרה מאד, כי נתיחד קרשא בריד הוא ושכינתה, בחינת: ויאמר בעז לדות וכו'; אזי האמונה היא ממלצת על החרוקים לפני השם והברד, שיקרב אותם בצל כנפיו. וזה היא מליצתה. כי עקר טעותם של החרוקים מאמונה השם ויחברד - מחמת שעקר ידעת אלקותו אינו אלא מגלוי על הפתוח, ומחמת שרואים מגלוי שהנהיג העולם הוא על-ידי מערכת המולות נפלו בטעויות, כל אחר לפי טעותו. ויש חושבים, שהכל על-פי הטבע עולם כמנהגו נהוג; ויש חושבים, שצריך לעבד את האמצעי, כמו שטעו כנגל, שרצו לעשות את העגל אמצעי בינם לבין השם ויחברד, שאמרו: אשר יכלו לפנינו (שמות טז), בחינת אמצעי. ובטעויות כזה רבים ובשלים, ועושים את הסבוח אמצעי בינם לבין השם ויחברד, הינו שמאמינים בהשם ויחברד, אבל מאמינים גם-כן באמצעי, ואומרים שצריך לסבות, הינו שמאמינים, למשל, בהסבה של פרנסה, שהוא המשא-ומתן, ואומרים הסבה של משא-ומתן עקר, כאלו, הם ושלום, בלא הסבה של משא-ומתן אין יכלת ביד השם ויחברד לתן להם פרנסה. ובהסבה של תרפואה, שהוא סמים, עושים מהם עקר, כאלו, הם ושלום, כלי הסמים אין יכלת ביד השם ויחברד לרפא. ואין הרבר בן, כי הקדוש-יברוך-הוא סבת כל הסבות ועלת כל העולות, ואין צריך לשום סבה, ועסקנו באלו הסבות צריך להאמין בהשם ויחברד לבר, ולא לעשות מהסבות עקר. וכשהצדיק מבטל בתפלתו איזה חיוב של מערכת המולות, אזי נתידע מהגלוי על הפתוח, שיש אלקי נמצא, שהוא שומע תפלת הצדיק ומשדר המערכות ומשנה הטבע. וכל זה יהיה לעתיד, כמו שאמרו חכמינו וברוך לברכה (פסוקים): עתידים צדיקים להחיות את המתים, ושאר נפלאות: וזה: ויגש אליו יהודא - רא מקרבא ומלכא למלכא. ויאמר אליו בי ארזני - שהשכינה מבקשת רחמים מהשם ויחברד על אלו החרוקים. ודבר נא עבדך דבר באוגי אדני - ולא ישמע עוד אמצעי. ואל יחד אפך בעבדך - על העבר. כי כמוך בפרעה - פרעה לשון התגלות; כי אתה אינך ידוע לבני-אדם אלא מהגלוי, ומחמת שאינך ידוע אלא מתגלוי, לפיכך טעו כל אחר לפי טעותו; אבל כשאמתה מבטל רצונך כשכיל רצון הצדיק, כמו שאמרו חכמינו וברוך לברכה (פסוקים): הקדוש-יברוך-הוא גורר וצדיק מבטל; אזי ידעו מהגלוי על הפתוח

של השרים הנ"ל, הוא בחינת דבקות אחורי הקרשה. כי עקר זכות התענית אינו אלא כשאנו חושבים השעות שהתחיל להתענות. למשל, כשמתענה שני ימים - היום השני, שהוא נחשב ביותר, אין מחמת עצמו, אלא מחמת שאנו חוזרים ליום ראשון, אזי נחשב יום שני לזכות יותר. גם כי עקר כל הרברים הן התחלה, כי כל התחלות קשות (מכילתא פ' יתר והבא בפד"י), מחמת שיצא מהפך להפך, אבל אחר התחלה הוא נכנס מעט בהרגל, ואינו קשה עליו כל-כך, וכן בכל יום יום שהולך למרחוק מהתחלה, כן נקל הרבר, שנכנס מעט בהרגל. נמצא, שעקר כח העבודה של כל ימים אינו אלא ההתחלה, שאנו צריכין לחזר לאחורי, ליום ראשון, שהתחיל להבין ולהתענות, שהוא תחלת התשובה, שהיה קשה עליו ההתחלה, שיצא מהפך להפך, ובכל יום חוזר לאחוריו לקבל כח מהתחלה. ומחמת שאלו השרים הנ"ל הם סמוכים להדבור, וכשמתגברים אזי ממשיכין את הדבור לגלות מצרים, בחינת מצר הגרון, בחינת (החלום טו): נחר גרוני, ואינו יכול לדבר שום דבור לפני השם ויחברד, ועל-ידי התענית שמרעב אר עצמו הוא ממשך מימי החסרים ללחלח הגרון, ואז יוכל לדבר. וזה בחינת (בראשית יב): ויהי רעב בארץ - רעב הינו בחינת תענית, שמרעב את עצמו, וזה הוא דבקות אחורי הקרשה, כי הויה אלקים בחינת אחורים - מספר רעב. וכי שם הויה באחורים, רהינו "י"ק יק"ו יקו", עולה ע"ב, ושם אלקים באחורים, כזה א' א"ל אלק אלקי אלקים עולה ר', ושניהם יחד עולים רע"ב. וידר אברהם מצרימה - הינו הורדות מימי החסרים ללחלח מצר הגרון, להוציא את הגרון מבחינת נחר גרוני, בחינת (טו): הלוך ונסוע הנגבה, ללחלח הנגיבה, להתקיים (שעה נח): קרא גרון אל תחשה. ואז, כשנתיבין אחורי הקרשה, שאי אפשר להקלפות לבנם לשם ולינק, ואז נתגלין הפנים של הקרשה, ואז וידאו אותה שרי פרעה (בראשית טו) - הינו, שאלו השרים הנ"ל רואים את יפי הור הדבור; ויהללו אותה אל פרעה. וכל זה הוא מבין מהשם ויחברד כרי להוציא בלעם מפייהם, בחינת: עת אשר שלט הארם בארם לדע לו. וזה: ויגש ה' את פרעה. וזה (משל לא): אשה יראת ה' היא תתהלל, בחינת: ויהללו אותה אל פרעה, אין זה אלא בשכיל: חנו לה מפרי ידיה, הינו להוציא ניצוצות הקרשה מביניהם; כשהיא מוציאה כל חיותה מבין הקלפות, אזי משליכין כל העכורים את אליהם ופונים כלם לאמונת ישראל לקרא כלם בשם ה', וזה עקר קשומי האמונה, שיקרבו אחרים לאמונתה. וזה בחינת (סבא שפנים דף עה): עוליתא שפירתא דלית לה עינין. עוליתא שפירתא - זה בחינת אמונה, בחינת (ס"ה ט): יפה את רעיתי, בחינת: ורעה אמונה; דלית לה עינין - הינו אלו הקשות הנ"ל, שאין לעין בהם וצריך לחזק באמונתו. גומא סמירתא ואחגלי - כי היא סמירא, כי אם חשאל את המאמין איזה טעם באמונה, ודאי אינו ידוע להשיב לך טעם, כי אמונה אינו שך אלא ברבר שאינו ידוע טעם. ואף-על-פי-כן: וגליא -

הימים אינו אלא ההתחלה בנ"ל, עין שם, וכפי הכח וההתחלה
של ההתחלה בן הולך ומתנהג בעבודתו, כי עקר היא ההתחלה
בנ"ל. על-כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, כי פן ואולי לא
היתה התחלתו כראוי, ואם-כן גם כל עבודתו אינה בשלמות
כראוי, כי הכל מתנהג כפי ההתחלה. על-כן צריך להתחיל בכל
פעם מחדש, ולכוא להצריך מחדש כח ההתחלה גדול והתנבחות
חדש לעבודת השם יתברך, כרי שתהיה עבודתו כראוי כפי כח
ההתחלה בנ"ל. וכן בכל פעם ופעם צריך לחשש חששא זו,
פן לא התחיל עדין כראוי, וצריך להתחיל ולכוא להצריך בכל
פעם מחדש:

סג

סוד בונת המילה

כי ברית נקרא כלשון תרגום אמה, וכמו שמזכיר בלשון זה
בגמרא (שבת ק"ז), והוא בחינת אמה בת ששה טפחים,
שהבדית כלול מהם. והוא בחינת (שעה י): שרפים עומדים ממעל
לו, שש בנפים שש בנפים לאחר. שש בנפים, הם בחינת הששה
טפחים הנ"ל, והם נחלקים לשלש, הינו בחינת (סג): בשמים
יבשה פניו, ובשמים יבשה רגליו, ובשמים יעופף. כי פנים הוא
בחינת וטפח לו על פניו (כ"ב ל"ב), ובשמים יבשה פניו הוא
בחינת שני טפחים, בחינת מגלה טפח ומכסה טפח הנאמר
בברית, כמו שאמרנו רבותינו וקרונו לברכה (נדרים ב'): וכן בשמים
יבשה רגליו הוא בחינת וטפח לו בסגנדרל (כ"ב סג), והוא גס"ב
בחינת שני טפחים בנ"ל, מגלה טפח ומכסה טפח. ובשמים
יעופף הוא בחינת עופות שנקראו מן הרקק (חולין טו), בחינת
טופח על-מנת להטפח (יטא ע"ה, יט"ז סג, ע"ה טו), וכל הששה טפחים
כלם כלולים ומנחים בברית, כי הששה טפחים הנ"ל הם בחינת
ששת ימים שבהם עשה ה' את השמים ואת הארץ, בבחינת
(חולין ל"ב): הנה טפחות נתת ימי; כמו שכתוב (שם ב'): ששת
ימים עשה ה' וכו' וינת ביום השביעי; הינו שכל הששת ימים,
בחינת הששה טפחים, הנית כלם ביום השביעי, שהוא שבת,
שהוא בחינת ברית, כמו שכתוב (סג לא): ברית עולם ביני ובין
בני-ישראל. וזה בחינת בראשית - ברא שית (חולין יא), בחינת
ששת ימים, ששה טפחים הנ"ל, שכלם מנחים וכלולים בברית.
וזה: בראשית - ברית אש (חולין נ"ד י"ה), הינו ברית שהוא כלול
מששה ימים, ששה טפחים, שש בנפים. וזה ברית אש, בחינת
שרפים בשש בנפים, שהן בחינת ששה טפחים בנ"ל. כי גם
אש יש לה ששה בחות, וכמבאר גם למחקרים שיש ששה
בחות באש, הינו: מתוך ומקפאי, מבשל וטורף, משחיר ומלכין.
וכן עוף יש בו ששה בחות, כי על-ידי העופה הוא נעלם
ומתגלה, קרוב ורחוק וכו'.

והצדיק, שהוא בחינת ברית, בחינת (מס"י): צדיק יסור
עולם, הוא כלול מבחינת הששה טפחים
הנ"ל שנחלקים לשלש בחינות של שמים שמים, הינו שכל
בחינת מהשלש הוא בחינת מגלה טפח ומכסה טפח,
כי

הסתום, כשרואים שמערכת המזלות מחזקים איזה גזרה וצדיק
מבטל, או ירעו שיש אלפי נמצא, שהוא עושה רצון הצדיק.
וזה: מה פרעה גזר ואינו מקים - פרעה, הינו מערכת
המזלות הנלווים לכל גזרתם, אף אתה גזר ואינו מקים -
כי הצדיק מבטל:

וזהו: ויפס אלפים וכו'. איחא במדרש (מס"י ב'): ויפס לשון
סעודה, הינו לשון הסבה. ותמשים - אחר מהמשה (כ"ב)
שפרש"י (סג), הינו חמשת מוצאות הפה, שעל-ידם כל העבודים
פונים לאמונת ישראל לעברו שכן אחר, כמו שכתוב: או אהפך
אל כל העמים שפה כרדה וכו'. עלו בני ישראל מארץ
מצרים - ממצר הגרון. הינו, על-ידי עלות בני-ישראל מראשי
התאוות הנ"ל, ממצר הגרון הנ"ל, על-ידי הדבור מחזיר את
העבודים לאמונת ישראל. וזה עקר קטוטי האמונה, בחינת
מקשטא בקשטוין ולא הוה. על-ידי אמונה בשלמות, אוי הרהר
אכילה, בחינת ויפס: (ער פאן לשון ו'ל)

שד לאות ב': וזה: "שלוש" ראשית-בנות: וירע מ'ה שחשיב
לאפיקורסו; כי על-ידי השלום יורע להשיב על
אפיקורסות שכלב בנ"ל - עין שם. וגם על-ידי השלום שיש
בין ישראל בין אחד לחברו, גם על-ידיה נחבלין האפיקורסות,
כמבאר במקום אחר. וזה שאמרנו רבותינו וקרונו לברכה (כ"ד ב'
ל"ח): חבור עצבים אפרים הנח לו (הושע ה') - ששש שלום בין
ישראל, אפלו עוברין עבודת-אלילים, מוחלין להם; אבל חלק
לכם עתה יאשמו (שם י) - כי על-ידי המחלוקת פאין בפירות
בנ"ל, וכל אחד אחזו כרעתו, מאחר שאינם כאים ומתועדים
יחד לרבר אחד עם חברו להפכו לדעתו; ואפלו יבואו יחד
וידברו זה עם זה, לא ישוב מדעתו, מחמת הנצחון של המחלוקת.
אכל כשיש שלום, אפלו עוברין בוכבים ומזלות מוחלין להם,
כי על-ידי השלום בוראי יתבטל העבודה-הזרה והאפיקורסות שיש
לכל אחד מהם, על-ידי שידברו זה עם זה וישיבו זה את זה
מדעותיו הרעות והבפירות, ובודאי יבואו לאמונה שלמה וישרה
על-ידי השלום, בנ"ל וכמבאר במקום אחר: גם זה שד לאות
הנ"ל: מהמחלוקת נעשה הלכות, כמבאר בתהלה לדוד, עין שם
היטב. מבאר שם, שההלכות הם תקון המחלוקת, כי חוזר ומתפך
הצדופי אותיות של המחלוקת להלכות, כמבאר שם. עין שם
מה שכתוב שם, שהצדיק לומד אלו הצדופין של המחלוקת,
ועושה מהם צירוף הלכה וכו', עין שם. וזהו בחינת מה שמבאר
באן, שצדיקין ללמד הלכות, דהינו פוסק, בשביל תקון המחלוקת,
והכן:

שד לאות ה': גם כי עקר כל הדיברים הן התחלה, כי כל התחלות
קשות מחמת שיצא מהפך אל הפך וכו' בנ"ל.
ועל-כן בכל פעם ופעם שנוסע להצדיק, צריך שידא שייבוא
בכל פעם מחדש, לא כמו שבכר היה אצל הצדיק ועקשו הוא
בא פעם שנית, רק כמו שלא היה מעולם אצל הצדיק, ויהיה
אצלו כמו שבא עקשו מחדש פעם ראשון. כי עקר הוא ההתחלה,
כי כל התחלות קשות בנ"ל; נמצא שעקר כח העבודה של כל

הוא בחר בהשפעה והשגחה רוחניות. ואותה ההשפעה שהלכה לה, נחפזת בין העולם. וזה בחינת מילה טפח ומכסה וכו', שלפעמים מילה פנים של רצון והשגחה ומכסה פנים של כעס, ולפעמים מכסה פנים של רצון והשגחה כנ"ל: ולחם הפנים הוא בחינת ברית, כמו שכתוב (ויקרא כד): ביום השבת יערכנו לפני ה' וכו' ברית עולם, ונאמר בהם (סנהדרין כד): ועשית לו מסגרת טפח. ועל כן נקראת הבחינה המקבילת הששה טפחים הנ"ל "מטפחת", כמו שכתוב (ויהי ב): הכי המטפחת: כי זה היה בקשטה, כמו שכתוב (סנהדרין כד): ופרשת בנפיד על אמתך, שבקשה הנפנים הנ"ל, שהן בחינת הששה טפחים כנ"ל, על כן: ויאמר לה הכי המטפחת, ויאמר לה שש שעורים, שהן בחינת ששה טפחים, שש בנפנים הנ"ל:

ויש נחש, ונמלה בתוך פיה. וזאת הנמלה אין לה גיחא בודאי, מחמת שהיא בתוך פיה של נחש, והנחש פועם הולך ופעמים מעופף. והחלוק שבין הליכה לעפפה - כי בעפפה יוכל לעוף ולפרח בנע הרבה, אבל בהליכה הוא הולך מעט מעט בדרך החולף, שהוא תנועה כבדה. וככל הדבורים רעים שמדברים, ובפרט כשהם גועים על צדיקים וגדולים, באלו הדבורים הם עושים בנפנים להנחש שיוכל לעופף, כי על ידי דבורים קדושים עושים בנפנים דקדושה, בבחינת (סנהדרין כד): וכעל בנפנים יגיד דבר, אבל באלו הדבורים רעים עושים בנפנים להנחש, והם נגד השש בנפנים של הקדושה הנ"ל. כי הדבור יוצא מבני ראה, על כן נעשה ממנו בחינת בנפנים להנחש, כי הדבור היוצא משית עוקאין דקדושה נגד השש בנפנים של הקדושה הנ"ל. והנחש הם אלו החכמים להרע, החוקרים פילוסופיא ואפיקורסות, כמו שכתוב (ויקרא כד): חכמים המה להרע, ולהטיב לא ידעו; שהם רק חכמים להרע, שאם ירצו להשתמש בחכמתם, להטיב לא יוכלו. והם בחינות הנחש, בחינות (בראשית כ): והנחש היה ערום מכל חיות השדה. ועל ידי דבורים רעים עושים בנפנים להחכמים אלו, שהם בחינת הנחש, שיוכלו לעוף ולפרח, הינו שמעופפת ומתפשטת חכמתם ואפיקורסות שלהם בעולם, ומזיק מאד להעולם. וגם בחקירותם בעצמם הם מעופפים, כמו מי שיש לו שכל מעופף, הינו ששכלם מעופף במהירות, ונפתח להם חכמתם מאד. אבל אם אין להנחש בנפנים, הינו שאין להם דבורים רעים כנ"ל, אזי אין להנחש רק בחינת הליכה, הינו שאין להחכמים להרע הנ"ל רק מה שחוקרים בינם לבין עצמן, ואינם מעופפים בעולם, הינו שאין מתפשט ומעופף חכמתם בעולם, ואינם יכולים להזיק להעולם, רק למי שסמוך אליהם, כגון תלמידיהם וחביריהם, אבל כרחוק מהם אינם יכולים להזיק. כמו החולף, שהולך רק מעט ואינו יכול למחר למרחוק כמו המעופף. וגם בינם לבין עצמן אין שכלם מעופף, הינו שאין נפתח להם החכמה כל כך, ואינם מעופפים ומהירים בחכמות שלהם, רק חוקרים בחכמתם מעט מעט, כמו החולף. וגם מה שמוזקים לאחרים

כי הוא בחינת מילה טפח ומכסה טפח נגד עצמו, וזה בחינת בשמים יכסה פניו. וכן הוא בחינת מילה ומכסה וכו' נגד העולם, וזה בחינת בשמים יכסה רגליו. וכן הוא בחינת מילה ומכסה נגד השם יתברך, וזה בחינת בשמים יעופף. כי לפעמים הוא אצל העולם בחינת מילה, שמעלה ומקרב עצמו אליהם. ולפעמים הוא בחינת מכסה, שמתרחק מהם, שמתרחק מהם מאד; ולא רי שמתרחק מהם ומתרחק מהם ואינם יכולים להתקרב אליו, אלא שנופלים עליו קשיות ותמיהות, עד שנתעקם ונתבלבל מחמת שמתרחק מהם מאד וקשה עליו קשיות ופליאות, וזה בחינת מכסה טפח. וזה בחינת ובשמים יכסה רגליו - רגליו לשון המשכה, כמו (סנהדרין כד): וכל העם אשר ברגליו - תהולכים אחר עצתך, הינו שבהרמז, שמשמיד העולם אליו, הוא בחינת מילה טפח ומכסה וכו' כנ"ל, כי מחמת שמוח הצדיק בעצמו אי אפשר לקבל ממנו, על כן הוא צריך להתכסות ולהתלבש עצמו בדברים קבוצים, כדי שיוכל להתגלות, שיוכלו העולם לקבל ממנו. וזה בחינת מילה טפח ומכסה טפח - שמה שמכסה ומתלבש עצמו הוא בחינת מילה, שעל ידי זה הוא מילה עצמו אליהם, כי בלא זה לא היה אפשר להתגלות אליהם. ולפעמים הוא בחינת מכסה טפח, שמתכסה ומתעלם מהם, ונתרחק ונפלא מהם כנ"ל:

וכן אצל השם יתברך צריך להיות בחינת מילה ומכסה וכו'. כי צריך לדבר ולקרב עצמו להשם יתברך, באלו כביכול השם יתברך נגלה ומתקרב אליו. אבל כל מה שמתקרב יותר להשם יתברך, צריך להתרחק יותר, הינו כל מה שמתקרב יותר, צריך לדע שהוא רחוק מאד מהשם יתברך, כי אם יחשב וידמה ברגעו שבקר נתקרב להשם יתברך וידע בידעות השם יתברך, זה סימן שאינו יודע כלום, כי אם היה יודע קצת מהשם יתברך, היה יודע שהוא רחוק מאד ממנו, כי כל מה שמתקרב יותר להשם יתברך וידע יותר, הוא יודע שהוא רחוק מאד ואינו יודע כלל. וזה דבר שאי אפשר לפה לדבר ולהסביר זאת, כי גדלת הבורא אין שעור. וזה בחינת (סנהדרין כד): שלום לרחוק ולקרוב, בחינות מילה טפח ומכסה וכו', שכל מה שמתקרב, מתרחק כנ"ל. וזה בחינת ובשמים יעופף, יעופף בתרגומו משמש, הינו בחינות מילה טפח ומכסה וכו' של השמוש, שמשמש ועובר השם יתברך כנ"ל.

ובשמים יכסה פניו - זה בחינת מילה טפח ומכסה טפח אצל עצמו, כי פנים לשון כעס, כמו שכתוב (סנהדרין כד): פני ילכו; וגם פנים לשון רצון והשגחה השם יתברך, כמו שכתוב (סנהדרין כד): יאר ה' פניו אליך. והצדיק הוא לפעמים מקבל על עצמו יסורין בשביל העולם, והוא כמו חלוף, שמתחלף עם השם יתברך ההשפעה וההשגחה, שאינו רוצה זאת ההשפעה וההשגחה, ומכסה פני השגחה זו, ומקבל על עצמו יסורין, כי

וסים כפרורא, הינו שאלו המחקרים, שהם חכמים לתוע, שהם כחינות הנחש בנ"ל, חכמתם וחכמתם הוא - שארי בחבורא, שמתחלת חקירתם מתחלת מהמחקרים, מחבור חקר וצורה, וסיום כפרורא, שמשמית חכמתם בשכליים הנפרדים. כי בן דרך כל חקירתם, להתחיל מחבור החקר והצורה, ועולים ממדרגה למדרגה, מתחלה מחקר וצורה של הנשמים, ואחר כך מחקר וצורה של הדקים יותר, ואחר כך מחקר וצורה של עלה ועלול, עד שמגיעים ומסיימים בשכליים הנפרדים, ורוצים להשיג בחקירתם האנושית, המסעית והמשכשת, בידוע להמחקרים בעצמן, הם רוצים להשיג עלי ידי חקירות הללו, מחבור חקר וצורה, את שכליים נפרדים, וזה: שארי בחבורא וסיום כפרורא:

סד

ויאמר יי אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרב. ולמען תספר באוני בנד ובן בנד את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי כם וידעתם כי אני יי וכו'. הנני מביא מחר אדרכה בגבולך: (שמות י')

א ב' השם יתברך מחמת רחמנותו ברא את העולם, כי רצה לגלות רחמנותו, ואם לא היה בריאת העולם, על מי היה מראה רחמנותו, ועליבן ברא את כל הבריאה מתחלת האצילות עד סוף נקודת המרכז של עולם הנשמי כדי להראות רחמנותו. וכאשר רצה השם יתברך לברא את העולם, לא היה מקום לבראו, מחמת שהיה הכל אין סוף, עליבן צמצם את האור לצדדיו, ועל ידי הצמצום הזה נעשה חלל הפנוי, ובחוד החלל הפנוי הזה נהוו כל הימים והמדות, שהם בריאת העולם (כמ"ש בנן ויום בתחלתו). וזה החלל הפנוי היה מקור לבריאת העולם, כי בלתי החלל הפנוי לא היה שום מקום לבריאת העולם בנ"ל. וזה הצמצום של החלל הפנוי אי אפשר להכין ולהשיג ב"אם לעתיד לבוא, כי צריך לומר בו שני הפכים: יש ואין, כי החלל הפנוי הוא על ידי הצמצום, שבבבול צמצם אלקותו משם, ואין שם אלקות בבבול, כי אם לא בן אינו פנוי, והכל אין סוף, ואין מקום לבריאת העולם כלל; אבל באמת לאמתו, בודאי אף על פי כן יש שם גסבן אלקות, כי בודאי אין שום דבר בלעדי חיותו, ועליבן אי אפשר להשיג כלל בחינת חלל הפנוי ער לעתיד לבוא:

כ ודע, שיש שני מיני אפיקורסות: יש אפיקורסות, שבא מחכמות תיגוניות, ועליו נאמר (אבות י"ג): ודע מה שהשיב לאפיקורס; כי האפיקורסות הן את יש עליה תשובה, כי זאת האפיקורסות בא מחכמות תיגוניות

לאחרים בחכמתם הוא רק בחינת הליכה, שאינו מעופף ונכנס בעמק לתוך המה והלכ, רק שברק קצת להמה, אבל אינו נכנס בעמק לתוך הלכ והמה. אבל כשיש להם, הם ושלום, בנפים מרובים רעים בנ"ל, אזי שכלם מעופף בנ"ל, וגם מוזק למרחוק, כמו המעופף, שמעופף בשעה אחת למרחוק, וגם שמעופף חכמתם המשכשת ונכנס ונרדק בהמה והלכ בעמק גדול מאד: והנמלה המנה בתוך פי הנחש, הוא בחינת חכם היורד, שהוא חכם הישר והצדיק ובעל מדות טובות. ומחמת שהוא חכם גדול וקדוש ונכנס באלו החכמות, אזי בשאלו החכמים ונכנסים בחקירתם לחקר באלו החכמות, אז יש לו צער גדול מאד, ויש לו מלחמה גדולה עמם, הינו עם בחינת הנחש הנזיל, כי מחנכים עליו מאד בלולים ואמונות קבוצות, והוא בחינת מבט בוגר, שמתגבר עליו בפתח בוגר, שאינו בפתח שלם ואמת בראוי, שהוא בחינת אמונות קבוצות. וזהו בחינת (מסל טז): שן רעה ורגל מוערת מבטח בוגר; הינו שזה המבטח בוגר היא בחינת שן רעה את החכם, שהוא הנמלה שבתוך פיה בנ"ל, כי מחמת שהוא חכם ונכנס בעבודת השם, מחנכים עליו אלו הכלבולים והאמונות קבוצות ביותר, וצריך לו תמיד מלחמה גדולה עמם. ובין כשהנחש הולך ובין כשהוא מעופף, יש לו צער גדול ומלחמה גדולה, רק שבודאי בעת העפפה צערו גדול יותר מאד. ואין לו שום נחת בין כשהוא הולך בין כשהוא מעופף, רק שיש מצע בין ההליכה ובין העפפה, והוא בעת שפוסק העפפה ומוריד עצמו מן העפפה ממעלה למטה, כדרך המעופף בעת שרוצה לשלש ולחורר עצמו למטה, ואזי יש להנמלה הנזיל נחת, כי אזי אינו הולך ואינו מעופף, הינו כי יש כמה עתים שהחכמים נחים ואינם חוקרים, כגון בעת שנה ואכילה, ואזי יש נחת להחכם, שהוא בחינת הנמלה שבתוך פיה, כי החכם הוא בחינת נמלה, כמו שכתוב (מסל י'): לך אל נמלה עצל, ראה דרכיה וחסם, כי זה החכם מלמד רעת ודרכי ה' אל העם: וזה סוד מה שאמר הסבא (וזה מסעסס דף ע"ה): מאן הוא הנחש דפרח באורא ואזל כפרורא, בין כך ובין כך איח נחת לחר נמלה דשכב בין שנוי. הינו בחינת הנחש הנזיל דפרח באורא - שפריחתו על ידי האורים, הינו על ידי רבדים רעים, שנעשה לו מהם בנפים. ואזל כפרורא - הינו שאין לו רק בחינת הליכה, כשנכנסים דקדשה הם בחקוננו ואין להנחש בנפים מרובים רעים, אזי אין לו רק בחינת הליכה. וזה: ואזל כפרורא, בחינות (חכאל א'): ובנפיהם פרוות מלמעלה; הינו בחינות בנפי הקדשה, אזי, ואזל, שאין לו רק בחינת הליכה, כי בחינת הליכה יש לו תמיד, כי הבחינה חפשיה להמחקרים לחקר ככל עת שירצו, רק שאין יכולים לעופף בבחינה הנזיל כשאין להם בנפים מרובים רעים, ואין להם רק בחינת הליכה בנ"ל. בין כך ובין כך, הינו בחינת המצע בין ההליכה והעפפה בנ"ל, וזה נקרא בין כך ובין כך, שהוא בין ההליכה ובין העפפה, ואזי יש לה נחת להנמלה דשכב בין שנה בנ"ל. שארי בחבורא

חיצוניות, שהם באים ממותרות, מכחיות שכירת בליים, כי מתח רביו האור נשתכרו הכלים, ומשם נהוו הקלפות, כידוע. ותקמות חיצוניות באים משם, הינו משכירת בליים, ממותרות פסלת הקרשה. כמו אצל האדם יש כמה מיני מותרות ופסלות, כגון צפרנים ושיער וזעה וישר פסלת ומוותרות, בן כל חכמה חיצונה בא ממותרות ופסלת ידועה של הקרשה, וכן בשוף בא ממותרות ופסלת ידועה. ועליבן מי שנופל לאפיקורסות הוא, אף שבודאי צריך לברת ולהפלט משם, אך אף-על-פי-כן מי שנופל לשם, אפשר לו למצא הצלה לצאת משם, כי יוכל למצא שם את השם יתברך אם יבקשהו וידרשו שם, כי מאחר שהם באים משכירת בליים יש שם כמה ניצוצות הקרשה וכמה אותיות שנשברו ונפלו לשם, כידוע, ועליבן יוכל למצא שם אלקות ושלל לישוב הקשיות של האפיקורסות הזאת הבא מתקמות חיצוניות, שהם באים ממותרות משכירת בליים, כי יש שם תיות אלקות, הינו שכל ואותיות שנשברו ונפלו לשם. ועליבן האפיקורסות הזאת יש עליה חשוכה, ועליו נאמר: ודע מה שתשיב לאפיקורוס: **אבל** יש עוד מין אפיקורסות, והם החכמות שאינם חכמות, אלא מחמת שהם עמקים ואינם משיגים אותם, ומחמת זה נראים בחכמות. כמו, למשל, כשאחר אומר סברא שקר בגמפ"ח (נמצא, פירוש רש"י, תוספות), ומחמת שאין למדן לישוב הקשיא שבא על-ידי סברא זו, על-ידיה גרמה שאמר סברא וחכמה גדולה, אף שבאמת אינו סברא כלל; בן יש כמה מכוחות וקשיות אצל המתקדים, שבאמת אינם שום חכמה, והקשיות כטלים מעקרא, אך מחמת שאין בהשכל אנושי לישיבם, על-ידיה נרמס לחכמות וקשיות. ובאמת אי אפשר לישוב אלו הקשיות, כי אלו הקשיות של אפיקורסות הזאת באים מחלל הפנוי, אשר שם בחוף החלל הפנוי אין שם אלקות, כביכול, ועליבן אלו הקשיות הבאים משם מכחיות חלל הפנוי, אי אפשר בשום אופן למצא להם תשובה, הינו למצא שם את השם יתברך, כי אלו היה מוצא שם גס-יבן את השם יתברך, אס-יבן לא היה פנוי, והיה הכל אין סוף כנ"ל. ועליבן על האפיקורסות הזאת נאמר (מש"כ ב): כל באיה לא ישובו; כי אין שום תשובה על האפיקורסות הזאת, מאחר שבא מחלל הפנוי, שמשם צמצם אלקותו, כביכול. רק ישראל על-ידי אמונה עוברים על כל החכמות, ואפלו על האפיקורסות הזאת הבא מחלל הפנוי, כי הם מאמינים בהשם יתברך בלי שום חקירה ותכנה, רק באמונה שלמה. כי השם יתברך כמלא כל עלמין וסוכב כל עלמין, נמצא שהוא כביכול בחוף כל העולמות וסוכב כל העולמות. וצריך להיות הפרש כביכול בין המלוי והסוכב, שאם לאו, אס-יבן הכל אחר, אך על-ידי כחיות החלל הפנוי, שמשם צמצם אלקותו, כביכול, וכתוכו ברא את כל הבריאה. נמצא, שהחלל הפנוי מקיף את כל העולם, והשם יתברך, שהוא סוכב כל עלמין, מסכב גם על החלל הפנוי, ועליבן שך לומר כמלא כל עלמין, הינו כל

הבריאה שנברא בחוף החלל הפנוי, וגם סוכב כל עלמין, הינו שמסכב גם על החלל הפנוי, ובאמצע מפסיק החלל הפנוי, שכביכול צמצם משם אלקותו: והנה על-ידי אמונה, שפאמינים שהשם יתברך כמלא כל עלמין וסוכב כל עלמין, ומאחר שהוא סוכב כל עלמין, אס-יבן שגם החלל הפנוי בעצמו נהווה מתכמתו יתברך, ובודאי באמת לאמתו יש שם אלקותו יתברך, רק שאי אפשר להשיג זאת ולמצא שם השם יתברך כנ"ל, עליבן הם עוברים על כל החכמות והקשיות והאפיקורסות הבא משם מחלל הפנוי, כי ידעם שבודאי אי אפשר למצא להם תשובה, כי אם היה מוצא עליהם תשובה, הינו שהיה מוצא בהם את השם יתברך, אס-יבן לא היה חלל הפנוי, ולא היה אפשר להתהוות הבריאה. אבל באמת לאמתו בודאי יש עליהם תשובה, ובודאי יש שם אלקותו יתברך. אבל על-ידי חקירות נשקעים שם, כי אי אפשר למצא שם את השם יתברך, מאחר שהוא כחיות חלל הפנוי, רק צריכין להאמין שהשם יתברך סוכב גם עליו, ובודאי באמת גם שם יש אלקותו יתברך. ועליבן ישראל נקראים עכריים, על-שם שהם עוברים באמונתם על כל החכמות, ואפלו על החכמות שאינם חכמות, הינו האפיקורסות השנית הבא מחלל הפנוי כנ"ל. ועליבן השם יתברך נקרא אלקי העכריים (ספ"ט ב), מלשון עכר הנהר (ירוש' ב), לשון צרדין, הינו שאלקותו מסכב גם על החלל הפנוי, הבא על-ידי הצמצום, שצמצם האור לצרדין. ועליבן ישראל נקראים עכריים, שעל-ידי אמונתם, שפאמינים שהשם יתברך אלקי העכריים כנ"ל, הם עוברים על כל החכמות ועל מה שאינם חכמות, הינו האפיקורסות השנית כנ"ל. ועליבן בודאי מזה האפיקורסות השנית, בודאי צריך לזהר יותר ויותר לברת ולהפלט משם לבלי לענן ולהביט בדרביהם כלל, כי, חס ושלום, בודאי ישקע שם, כי עליו נאמר: כל באיה לא ישובו וכו' כנ"ל:

ג. **אך** דע, אם יש צדיק גדול, שהוא כחיות משה, הוא צדיק דוקא לענן בדרבי האפיקורסות אלו, ואף שאי אפשר לישיבם כנ"ל, על כל זה על-ידי עינו שפעין שם הוא מעלה משם כמה נשמות שנפלו ונשקעו בחוף האפיקורסות הזאת. כי אלו המכוכות והקשיות של האפיקורסות הזאת הבא מחלל הפנוי, הם כחיות שחיקה, מאחר שאין עליהם שכל ואותיות לישיבם כנ"ל; כי הבריאה היתה על-ידי הרכור, כמו שכתוב (תהלים ב): כדבר ה' שמים נעשו, וברות פיו כל צבאם. ובהרבור יש חכמה, כי כלל הרכור הוא רק חמשת מוצאות הפה, ועל-ידים נהוו כל הרכורים של כל הבריאה, וכמו שכתוב (ס"ו): כלם כחכמה עשית. והרכור הוא הגבול של כל הרכורים, כי הגביל חכמתו בראותיות, שאותיות אלו הם גבול לזה, ואותיות אלו הם גבול לזה. אבל ברחלל הפנוי, שהוא מקיף כל העולמות כנ"ל, והוא פנוי מכל, כביכול, כנ"ל, אין שם

וזה פרוש המשנה: כל ימי גרלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה; ולא המדרש הוא העקרה, אלא המעשה; וכל המרבה דברים, מביא חטא (אבות פ"א). כל ימי גרלתי בין החכמים וכו'. בין החכמים, הוא בחינת חלל הפנוי, שנתינה ונעשה בין החכמים עלי ידי הפרור והמחלקת שיש ביניהם כנ"ל. וזה בין החכמים ודקא, הינו שיש פרוש ומחלקת ביניהם, כי אם היו כלם אחד, אין שני לומר בין החכמים. ועלי ידי המחלקת נעשה בחינות חלל הפנוי, ובחוד החלל הפנוי הזה נעשה בריאת העולם, הינו הימים והמדות. וזה: כל ימי גרלתי - שהייתי מגדל ימי ומדותי, שהוא בחינת בריאת העולם, בין החכמים - בין החכמים ודקא, בחוד החלל הפנוי כנ"ל, כי שם נעשה כל הבריאה כנ"ל. וזה גרלתי - שהגרלתי ימי ומדותי ממקנות לגלות. וזה שקראם ימי, כי הם ימים שלו, כי הוא בורא את העולם וכו' כנ"ל. וזה: ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה - כי שם, בחלל הפנוי, אין טוב משתיקה כנ"ל, כי אסור לכנס לשם כי אם מי שהוא בבחינת שתיקה, בחינת משה כנ"ל. וזה שאמר: כל ימי גרלתי בין החכמים ולא מצאתי וכו', כי עלי ידי זה שאחז במדרגה זו בבחינות שתיקה, כמו שאמר שאין טוב משתיקה, עלי כן היה מגדל ימי ומדותיו שם בחלל הפנוי, כי אסור לכנס לשם כי אם מי שהוא בבחינות שתיקה כנ"ל. וזה: ולא המדרש הוא העקרה אלא המעשה, וכל המרבה דברים מביא חטא - כי כל מדרשם ודבריהם, שאלו החכמים מדרשים, אין העקר המדרש בלבו, אלא המעשה, שעשו ובראו עלי ידי דבריהם את העולם כנ"ל; אל חקרי עמי אלא עמי כנ"ל. אך כל המרבה דברים מביא חטא, כי מרבוי האור נתינו הקלפות כנ"ל:

ה ודע, שעלי ידי הנגון של הצדיק שהוא בחינת משה, הוא מעלה את הנשמות מן האפיקורסות היות של החלל הפנוי שנפלו לשם. כי דע, שכל חכמה וחכמה שבעולם יש לה זמן ונגון מיוחד, שהזמן מיוחד לחכמה זו, ומזה הזמן נמשכת החכמה הזאת. וזה בחינות (ההלים טו): זמרו משכיל; שכל שכל וחכמה יש לו זמן ונגון, ואפלו חכמת האפיקורסות יש לה נגון וזמן המיוחד לחכמה האפיקורסות. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תע"ה טו): אחר מה היו בה זמרה וזמרה לא פסק מפניה, וכשהיה קם מבית המדרש, כמה ספרי מינין נופלין ממנו. כי זה חלוי כזה, כי עלי ידי זמן הנ"ל שלא פסק מפניו, עלי ידי זה הספרי מינין נופלין ממנו, כי זה הזמן היה מיוחד לזה האפיקורסות והמינות שהיה לו. נמצא, כל חכמה וחכמה לפי בחינתה ומדרגתה, כן יש לה זמן ונגון השיק ומיוחד אליו. וכן ממדרגה למדרגה

שם שום דבור, ואפלו שכל בלא אותיות כנ"ל. ועלי כן המבוכות הבאים משם, הם בבחינת שתיקה. וכמו שמצינו במשה (מנחם טו), כששאל על מיתת רפי עקיבא: זו חורה וזה שברה, השיבו לו: שחק כך עלה במחשבתו. הינו, שאתה צריך לשחק ולכלי לשאל חשוכה וחרון על קשיא זו, כי כך עלה במחשבתו, שהוא למעלה מן הדבור, עלי כן אתה צריך לשחק על שאלה זו, כי הוא בבחינות עלה במחשבתו, שאין שם דבור לישב אותה. וכמו כן אלו הקשיות והמבוכות שבאים מחלל הפנוי, שאין שם דבור ולא שכל כנ"ל, עלי כן הם בבחינת שתיקה, וצריך רק להאמין ולשחק שם. ועלי כן אסור לכנס ולעין בדברי האפיקורסות והמבוכות אלו כי אם צריך שהוא בחינת משה, כי משה הוא בחינת שתיקה, בבחינות שנקרא כדרכה (שם טו), בחינת שתיקה שהוא למעלה מן הדבור. ועלי כן הצדיק שהוא בחינת משה, בחינות שתיקה, יכול לעין בדברי המבוכות אלו, שהם בחינות שתיקה כנ"ל, וצריך דקא לעין, כדי להעלות הנשמות שנפלו לשם כנ"ל:

ר ודע, כי מחלקת היא בחינות בריאת העולם. כי עקר בריאת העולם - עלי ידי חלל הפנוי כנ"ל, כי בלא זה היה הכל אין סוף, ולא היה מקום לבריאת העולם כנ"ל, ועלי כן צמצם האור לצדדיו, ונעשה חלל הפנוי, ובתוכו ברא את כל הבריאה, הינו הימים והמדות, עלי ידי הדבור, כגזר לעיל: דבר ה' שמים נעשו וכו'. וכן הוא בחינת המחלוקת, כי אלו היו כל החלמידי חכמים אחר, לא היה מקום לבריאת העולם, רק עלי ידי המחלקת שביניהם, והם נחלקים זה מזה, וכל אחד מושך עצמו לצד אחד, עלי ידי זה נעשה ביניהם בחינות חלל הפנוי, שהוא בחינות צמצום האור לצדדיו, שבו הוא בריאת העולם עלי ידי הדבור כנ"ל. כי כל הדברים שכל אחד מהם מדרב, הכל הם רק כשביל בריאת העולם, שנעשה עלי ידי בחוד החלל הפנוי שביניהם, כי החלמידי חכמים בוראים את הכל עלי ידי דבריהם, כמו שכתוב (ישעיה נא): ולאמר לציון עמי אתה - אל חקרי עמי, אלא עמי; מה אנא עבדי שמאי וארעא במלולי, אף אתם כן (מנ"ש בנדר בהקדמת דף ה). אך צריך לזהר שלא לדבר יותר מדי, רק כפי צורך בריאת העולם, לא יותר. כי עלי ידי רבוי האור, שלא היו הכלים יכולים לסבל רבוי האור, נשתכרו, ומשכירת הכלים היה התהוות הקלפות; כן אם אתה מרבה לדבר, מזה גורם התהוות הקלפות, כי הוא בחינת רבוי האור, שעלי ידי זה היו שכירת הכלים, שעלי ידי זה התהוות הקלפות:

של חלל הפנוי, כי נגזרו הוא בבחינות ראש אמונה, הינו אמונה העליונה על הכל, שעל-ידי נגזר ואמונה זו נתבטלים כל האפיקורסות, ונכללים ונתבטלים כל הנגזרים בתוך הנגזר החד, שהוא למעלה מן הכל, שממנו נמשכים כל הנגזרים בנ"ל:

ו זהו: ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי וכו'. פרעה הוא בחינות חלל הפנוי, כי פרעה לשון כפול, מלשון (שמות ה'): תפריעו את העם; וגם פרעה לשון התגלות, הינו בחינת חלל הפנוי, שהוא בטל ופנוי מכל, וכתוב התגלות כל הבריא בנ"ל. ושם, בחלל הפנוי, יש בברות לב, כי אי אפשר להשיג בחינות החלל הפנוי בנ"ל, וכל החכמות הבאים משם, יש בהם בברות לב, שזשארם בקשיא על השם יתברך, ואי אפשר למצא שם השם יתברך, מחמת שפנה אלקותו משם כביכול, כדי שתוכל הבריא להתהוות בנ"ל. ועל-כן ויאמר ה' אל משה בא וכו' - שמשך דיקא יבוא אל פרעה, בחינות החלל הפנוי, כי אסור לנגס לשם כי אם בחינות משה בנ"ל, כי אי אפשר למצא שם את השם יתברך בנ"ל. וזה: כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו. עבדים הם בחינות ההקדמות של כל החכמות, כי כל חכמה יש לה הקדמות, והם נקראים עבדים ומשמשים להחכמה, הינו שכל החכמות וההקדמות הבאים משם, מחלל הפנוי, יש בהם בברות לב, שזשארם בקשיא בנ"ל. וזהו: למען שתי אתתי אלה בקרב - הינו שמה שהכבדתי את לבו וכו', שאי אפשר למצא שם את השם יתברך, זה היה למען שתי וכו', כדי שאשית בקדוה האותיות של הבריא, הינו כרי שתוכל הבריא להתהוות שם, בתוך החלל הפנוי, שצמצם ופנה אלקותו משם, כביכול, כי אם לא היה מצמצם אלקותו משם, לא היה מקום לבריא בנ"ל. וזה: ולמען תספר וכו' - כי שם, בתוך הבריא שנתהוה בתוך חלל הפנוי, שם תוכל לספר ולדבר, כי יש שם אותיות ודבור, שעל-ידם נהיתה הבריא בנ"ל. וזה: באוני בנך וכן בנך - כי עקר כלל הבריא היתה בשביל רחמנותו בנ"ל, והבריא היתה על-ידי הדבור בנ"ל. נמצא, שבכל דבר שנברא בתוך החלל הפנוי יש שם צמצום רחמנותו, כי השם יתברך צמצם רחמנותו וברא את הדבר הזה בחכמה ודמות הזה כפי הרחמנות שלו, שמרת רחמנותו יתברך חיבה שנה הדבר ויהיה כך, כי הרחמנות - שרש כל הבריא, כי הכל נברא כרי לגלות רחמנותו בנ"ל. וזה: ולמען תספר באוני בנך וכן בנך - עד כאן רחמי האב על הפן (כמו שפירש רש"י בראשית כא יל פסוק אם תספור ל' ולנני ולברך), כי במה שהוא אחר הבריא, שם תוכל לספר ולדבר ולהשיג צמצום רחמנותו שיש בכל דבר.

ער

למדרגה, כי בחינת החכמה שבמדרגה היותר עליונה יש לה זמר ונגון יותר עליון לפי בחינתה. וכן למעלה מעלה עד ראשית נקדת הבריא, שהיא תחלת האצילות, ושם אין למעלה ממנה, ואין מקיף לאותה חכמה שיש שם כיראם אור האינוסוף המקיף לחלל הפנוי, שבתוכו כל הבריות והחכמות. וכדאי גם שם יש בחינת חכמה, אך החכמה שיש שם כאור אינוסוף אי אפשר לידע ולהשיג אותה, כי אינוסוף הוא השם יתברך בעצמו, והכמתו אי אפשר להשיג כלל, ואין שם רק בחינת אמונה, שפאמינים בו יתברך, שאורו האינוסוף מסבב כל עלמין ומקיף הכל. ואמונה יש לה גם-כן זמר ונגון המיוחד לאמונה, וכמו שאנו רואין, שאפלו אמונות עבדים ברכי טעותם יש לכל אמונה של עבדים נגון מיוחד, שמומרים בו ועורכין בו בבית תפלחם, כן להפך בקדשה: כל אמונה יש לה זמר ונגון. ואותו הזמר המיוחד לאמונה הנ"ל, שהוא אמונה העליונה מכל המיני חכמות ואמונות שבעולם, הינו אמונה בהאור אינוסוף עצמו הסובב כל עלמין בנ"ל, אותו הזמר הוא גם-כן למעלה מכל הנגזרות והמירות שבעולם, השכים לכל חכמה ואמונה. וכל המירות והנגזרים של כל החכמות נמשכין מזה הזמר והנגון, שהוא למעלה מכל המירות והנגזרים של כל החכמות, כי הוא הזמר הישיר להאמונה בהאור אינוסוף עצמו, שהוא למעלה מן הכל. ולעתיד לבוא, שיהפך לכל העמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' (צפיה ו), והכל יאמינו בו יתברך, אז יתקם (סד הטרם ו): תבואי תשורי מראש אמונה. מראש אמונה דיקא, הינו בחינת אמונה עליונה זו הנ"ל, שהוא ראש לכל האמונות בנ"ל. וזה תשורי דיקא, הינו הנגון והזמר הישיר לראש אמונה זו בנ"ל. ולבחינת זמר של אמונה העליונה הזאת אין מי שיהיה כי אם צדיק הדור שהוא בחינת משה, שהוא במדרגת אמונה זו, שהוא בחינת שתיקה, בחינת: שחק, כך עלה במחשבה הנ"ל. הינו, שהיא עדין למעלה מהדבור בנ"ל, כי משה הוא בחינות שתיקה בנ"ל. וזה (שמות טו): אז ישיר משה, ואמרו חכמינו וברוך לברכה (ספרינו יא): שר לא נאמר, אלא ישיר; מכאן לתחתית המתים מן התורה, שעתיד משה לשיר לעתיד לבוא גם-כן. כי כל השירות, בין של עולם הזה בין של לעתיד לבוא, הוא רק אצל משה, שהוא בחינות שתיקה, שנה לזמר ששיר לאמונה העליונה על הכל, ששם נכללין כל המירות, כי כלם נמשכים ממנה. וזה שפרש רש"י: ישיר - יור על-שם המחשבה נאמרה. הינו בחינות כך עלה במחשבה הנ"ל, בחינות משה, בחינות שתיקה בנ"ל. ועל-כן, על-ידי נגון של הצדיק שהוא בחינות משה בנ"ל, על-ידיה עולים ויוצאים כל הנשמות שגבולו בתוך האפיקורסות הזאת

ללקט בשדה אחר וגם לא תעבדו מזה וכו'. ענין
בשדה אשר יקצרו והלכת אחריהן הלא צוית את
הנערים לכלתי נגד, וצמת והלכת אל הכלים ושתית
מאשר ישאבון הנערים: (רות ב)

א דע, כי יש שדה, ויש גדרים אילנות ועשבים ופיס וגאים
מאר. וגרל יקר יפי השדה וגרוליו אי אפשר לספר;
אשרי עין ראחה זאת. ואילנות ועשבים הם בחינת נשמות
קדושות הגדרים שם. ויש כמה וכמה נשמות ערמות, שהם
נעים ונדים מחוץ לשדה, ומחזינים ומצפים על תקון, שיוכלו
לשוב ולכנס אל מקומם. וגם אפלו נשמה גדולה, שבה חלויים
כמה נשמות, לפעמים בשהיא יוצאת לחוץ, קשה לה לחזור
לשם. והם כלם מבקשים ומצפים על פעלה השדה, שיוכל להתעסק
בצורך תקונם. ויש נשמה, שתקנה עלידי מיתה של אחר או
עלידי מצוה ועבודה של אחר. ופי שרוצה לחזר מחזיו להכניס
עצמו להיות הוא הפעלה השדה, צריך להיות איש אמור וחקף
וגבור-חיל וחכם וצדיק גדול מאד, כי צריך להיות אדם גדול
ומפלג במעלה מאד. ויש אחר, שאינו יכול לגמר הענין בראם
עם מיתתו, ואפלו לזה צריך להיות גדול מאד, כי יש כמה
וכמה גדולים, שאפלו עם מיתתם לא יועילו רק אם יש אדם
גדול ומפלג במעלה מאד מאד, יכול לגמר מה שצריך בחיים
חיותו, כי הרבה יסורין ודברים קשים עוברין עליו, אך עלידי
גדלותו ומעלתו עובר על כלם, ועושה פעולות השדה כמו
שצריך. ובשזוכה לחסן הנשמות ולהכניסם, אזי טוב ופה מאד
להתפלל, כי אזי התפלה על חסונה. וזה הפעלה השדה הוא
משנית ומשתדל תמיד להשקות האילנות ולגדלם, וכשאר חסוני
השדה, ולהרחיק האילנות זה מזה הרחקה הראוי, שלא יבזיש
אחד את חברו, כי לפעמים צריך להראות למקרב גדול הרחקה
גדולה, כדי שלא יבזיש את חברו:

כ ודע, שבשהנשמות עושין פרות, שעושין רצונו של מקום,
אזי מאירין עיני פעלה השדה, ויכולין להיות צופין
ורואין במקום שצריך, וזה בחינת (בספר יצ): שדה צופים; אבל
בשאינן עושין רצונו יתברך, חס ושלום, אזי נחשבים עיניהם חס
ושלום. וזה בחינת שדה-בוכים (אהלות פ' יח ט"ז ה' ע"ט), כי כבי הוא
קלקול הראות, כמו שכתוב (קהלת יב): ושבו העבים אחר הנשם,
ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שבת פ"א): זה הראות, שהולך אחר
הבכי. ובשענינו מאירות וצופות בבחינות שדה צופים הנ"ל, אזי
יכול להסתכל בכל אחר ואחר להביא אל התכלית, הינו שיוכל
להסתכל בהדבור של כל אחר אם אינו על חסונה בשלמות,
מחמת

עד כאן רחמי האב וכו', הינו שבדבר הזה יש בליך רחמנות,
ובדבר הזה יש בליך רחמנות. וזה: את אשר התעללתי
במצרים וכו' - זה בחינת הקלפות שבאים מרובי האור
משכירת כלים. כי התעללתי - פרש רש"י: שחקתי. הינו
שעשיתי שחוק ועוללות בעולם, הינו בחינת הקלפות, שהן כנגד
הקדשה רק כמו מי שמרמה ומשחק ומעקם עצמו לחברו, כי
הם רק בקוף המשחק ומרמה עצמו לאדם. וזהו: ואת אתתי
אשר שמתי כם - כי יש שם אותיות, כי הם כאים מרובי
אור, משכירת כלים בנ"ל. על-כן וידעתם כי אני ה' - כי
שם תוכלו להביר את ה', כי יש שם ניצוצי הקדשה ואותיות
בנ"ל, הינו שאפלו בתוך בחינת השחוק, בחינת הקלפות, הינו
בחינת אפיקורסות הראשונה, שבא מבחינת רכוי אור בנ"ל, גם
שם תוכל להביר את ה', כי עליו נאמר: ודע מה שחשיב
לאפיקורס בנ"ל, כי אפשר למצא שם אותיות וניצוצות לישיבם,
כי הם כאים משכירת כלים, בנ"ל:

וזה: ויבא משה אל פרעה וכו', הנני מביא מחר ארבה
בגבולך. מחר הוא בחינת לעתיד לבוא, כי מחר לקבל
שכר (עודכין כב), בחינת (בראשית ל): וענתה כי צדקתי כיום מחר,
הינו בחינת קבול השכר לעתיד לבוא, ואז יבינו בחינת החלל
הפנוי, שהוא עלידי הצמצום, איך אפשר להיות שבאמת יש
שם אלקות ואף-על-פי-כן הוא חלל הפנוי בנ"ל, וזהו כעצמו
הקבול שכר, כי עקר הקבול שכר לעתיד הוא, שישניו השגות
ויבינו מה שהיה אי אפשר להכין בעולם הזה, ואז ידעו שהחלל
הפנוי הוא בבחינת ארבה, בהוא קמצא רלושה מנה ובה
(כ"ד פ' כה), (במובא בכל ספרי קבלה, שזוהי בחינת סוד חלל הפנוי).
לבוש הוא בחינת הצמצום של חלל הפנוי, שעל-ידו בחינת
הלבושין, יבינו שהוא מנה ובה, שבאמת יש שם אלקות,
ואף-על-פי-כן הוא בחינת לבוש, בחינת צמצום, בחינת חלל
הפנוי. וזה בחינת וענתה כי צדקתי כיום מחר. צדקתי - בחינת
לבושין, בחינת (איוב לב): צדק לבשתי; שאז, כיום מחר, שיהיה
הקבול שכר, יתגלה סוד בחינות הלבושין, בחינת הצמצום של
החלל הפנוי בנ"ל, כי אז יתגלה ראש אמנה הנ"ל, בחינת:
תבואי משורי מראש אמנה, בחינת הגגון העליון של ראש
אמונה הנ"ל, שעל-ידו נתפסל כל המבוכות של חלל הפנוי
בנ"ל. וזה: הנני מביא מחר ארבה - ראשיהבות: אכן רוח
הוא באנוש (איוב לב); בחינת נגינה, שהוא בחינת רוח; הינו,
שאז יתגלה הגגון והזמר של ראש אמונה בנ"ל, ועל-ידו יתפסלו
כל האפיקורסות, אפלו של חלל הפנוי בנ"ל:

סה

ויאמר בעז אל רות הלא שמעת בתי אל תלכי

בי התכלית הוא בלו טוב, כי אפלו כל הצדות והיסודין והדעות העוברין על האדם, הם ושלום, אם יסתכל על התכלית - בודאי אינם רעות כלל, רק טובות גדולות, כי בודאי כל היסודין באים בכונה מהשם יתברך לבונתו, אם להזכירו שיש בו בחשוקה, אם למרק עיונותיו, ואם יסודין הם טובות גדולות, כי בונה השם יתברך הוא בודאי רק לבונה. נמצא, שבכל הדעות והיסודין שיש לאדם, הם ושלום, אם יסתכל על התכלית, הינו בונה השם יתברך, לא יהיה לו יסודין כלל, רק אדבא, יתמלא שמחה מגדל רב המוכה, שיסתכל בתכלית היסודין הללו, כי התכלית הוא בלו טוב, בלו אחר בנ"ל. ובאמת אין שום דע בעולם, רק בלו טוב. אך עקר הצער שיש לאדם מהיסודין שעוברים עליו, הם ושלום, הוא רק מחמת שלוקחין מהאדם הרעה, עד שאין יכול להסתכל על התכלית, שהוא בלו טוב, ואז מרגיש צער ובאב היסודין, כי בשיש לו רעה ומסתכל על התכלית, אינו מרגיש כלל הצער של היסודין בנ"ל. ובהוה חבין דבר נעלם ונסתר, מה שנטבע בנפש האדם, בשיש לו יסודין גדולים, רחמנא לצלן, כגון למשל בשחוחבין איהו איבר לאדם, הם ושלום, אי סותם ועוצם את עיניו בחזק. כי זה אנו רואים בחוש, כשאדם רוצה להסתכל על דבר שהוא רחוק ממנו, אי סותם את עיניו, ומצמצם ומכווץ הראות כדי לבנו הראות אל הדבר הרחוק שרוצה לראות. וזה מחמת כי הראות הוא משרה ושליח של המוח להביא הדבר שרואה לתוך המוח. כי עקר הראיה היא היריעה, והינו לידע מהות הדבר שרואה, והיריעה היא במוח, ובשרוצה המוח לידע זה הדבר שעומד בגדו, אי הוא שולח את הראות, והראות הולך ורואה הדבר ומביאו לתוך המוח, ואז יודע מה שרואה. ועלינו בשמיעתו דבר לפני אדם במהירות גדול, אינו יודע מהות הדבר, אף שבאמת ראה הדבר בעיניו ממש, עם כל זה מחמת המהירות לא היה פנאי להביא הדבר לתוך המוח. ועלינו כשהדבר רחוק ממנו, אין כח בהראות לילך לשם ולהביאו לתוך המוח, מחמת שהדברים אחרים שרואה מן הצד מבבלים אהו, וכן מחמת הפאר שנתפזר הראות, עלידידיהו הוא נקלש, ואין בו כח להביא הדבר שרואה לתוך המוח; עלינו צריך לסתם את עיניו ולצמצם הראות ולבנו אל הדבר שצריך, כדי שלא יבלבלו דברים אחרים, וגם כדי שיחזיקו כח הראות ולא יהיה קלוש, ואז יוכל לראות הדבר תרחוק בנ"ל. במו"בן כשרוצים להסתכל על התכלית, שהוא בלו טוב, בלו אחר - צריך לסתם את עיניו ולבנו ההסתכלות אל התכלית. כי אוד התכלית הזה היא רחוקה מהאדם, ואי אפשר לראותו בראם בסמיכות רעיון, שצריך לסתם את העינים לגמרי ולסגור בחזקה מאד, אף גם לרחקם בהאצבע, כדי לסתם לגמרי, ואז יוכל להסתכל על התכלית הזה. הינו שצריך לסתם את עיניו מחזו דהאי גלמא לגמרי, להעלים עיניו ולסגור מאד, לכלי להסתכל כלל על תאוות עולם הזה והכליו, ואז יוכל לראות ולהשיג אור התכלית

מחמת שרחוק מהתכלית ערין, אי הוא מביאו אל התכלית, ואז הדבור בהגן בשלמות. כי כל דבור ודבור הוא עולם מלא, וכשאדם עומד להתפלל ודבור דבורי התפלה, אי הוא מלקט צינים ופרחים ושושנים נאים. באדם ההולך בדרך, ומלקט שושנים ופרחים נאים אחת לאחת, עד שעושה אגדה אחת, ואחר כך מלקט עוד אחת לאחת ועושה אגדה אחרת ומחברים יחד, וכן הולך ומלקט ומקבץ כמה וכמה אגדות יפים ונאים; במו"בן הוא הולך בתפלה מאות לאות, עד שנתהדרים כמה אותיות ונעשה מהם דבור. וכן עושה בתכונות שלמות, ואחר כך נתחברין שתי התכונות. ואחר כך הולך ומלקט יותר, עד שגומר בקרה אחת. ואחר כך מלקט יותר ויותר, והולך מאכות לגדורות, ומגדורות לקדשות, וכן הולך להלן יותר. מי יפאר גדל פאר הלקוטים והקבוצים, שאדם מלקט ומקבץ בדבורי התפלה. וכשהדבור יוצא, והדבור הוא יוצא מהנפש, כמו שכתוב (בראשית כ): ויהי האדם לנפש חיה, ותרגמו: לרוח ממללא; והדבור בא ונשמע לאזניו, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לבקרה (ברכות טו): השמע לאזניו מה שאמת מוציא כפיד; אי הדבור מבקש ומתחנן מהנפש לכל תפדר ממנו. והכף בשיצא אות ראשונה, כגון אות פ"ת מתכת ברזל, אי מבקש ומתחנן מהנפש לכל תפדר ממנו: כי איד טובל להתפדר ממנו, לגדל ההתקשרות וההקרה שיש בינינו. כי אמת רואה את יקר יקר ויוי ותדרי ותפארתו, ואיד טובל לנתק עצמו ממנו ולפרד מאתו. הן אמת שאמת צריך לילך יותר כדי ללקט עוד סגלות יקרות וחמודות גדולות, אבל איד טובל לפרד ממנו ולשבת אותו; על-כפלינים תראה, שבכל מקום שחלך ותכוא לשם, לא משבח אותו ולא תפדר ממנו. מבלי-שבן כשעומד תכה אחת, אי כל התכה מבקשת כל הג"ל, ומלפפת ומחבקת אותו, ואינה מנחת אותו לילך מאתה בנ"ל. ובאמת הוא צריך ויכרח לדבר עוד הרבה דבורים וכמה ברכות וענינים עד גמר התפלה, עלינו הכלל - שצריך לעשות אחר מכל התפלה בלה, ובכל דבור שמו"בן, יהיה נמצא שם כל הדבורים של התפלה, ומהתחלת התפלה עד הסוף יהיה הכל אחר. וכשעומד בהדבור האחרון של התפלה, יהיה ערין עומד בתכה ראשונה של התפלה, כדי שעלידידיהו יוכל להתפלל כל התפלה בלה, ואף-על-פי-כן לא יתפדר אפלו מאות ראשונה של התפלה:

ג וידע, שבחינה זו, הינו בחינה אחר, זה הוא בחינת התכלית, כמו שכתוב (נדרה יד): ביום ההוא יהיה ה' אחר ושמו אחר. וביום ההוא, הינו התכלית. והוא בחינה בלו טוב, כי אחר הוא בלו טוב, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לבקרה (סנהדרין ט על פסוק זה): ביום ההוא יהיה ה' אחר וכו' - אטו האדנא לאו אחר הוא אלא האדנא מכרכין על הדעה דין אמת, ועל הטובה - הטוב והמיטיב, אבל לעתיד יכרכו על הכל הטוב והמיטיב. נמצא, שבחינת אחר הוא התכלית, והוא בלו טוב,

מקדרין היסורין אחר־כך, כי על־ידיהם מכבין צמאון הנפש, כי הנשט היסורין הוא בחינת צמאון הנפש, כי צמאון הוא על־ידי מליחות, ומליחות הוא בחינת יסורין, כמו שאמרו רבוהינו זכרונם לברכה (ברכה ה): נאמר בריח במלח, ונאמר בריח יסורין. כי הנפש היא בת השכל, כי עקר גידול הנפש הוא על־ידי השכל, שגדלה ומתקנה, וכמו שכתוב (ספרי יט): גם בלא רעת נפש לא טוב. ובששכל בשלמות, איז הוא עושה פרות, אבל בשנפגם השכל, איז הוא בחינת ארץ פרי למלחה (תהלים ק). והמליחות הוא בחינת היסורין, שפוגשין על־ידי שאין השכל בשלמות כנ"ל, והוא בחינת צמאון הנפש כנ"ל. ועל־ידי ההתחדשות התורה כנ"ל, על־ידיהם מקדרין היסורין ומכבין הצמאון, בבחינות (ספרי טז): הוי כל צמא לבו למים. וזה בחינות (תהלים טז): אשר הגבר אשר תסירו יד ומתורקד תלמדינו: כי על־ידי היסורין זוכה להתחדשות התורה כנ"ל. וזה סימן שפעל על־ידי היסורין ונקבלם כראוי, בשזוכה אחר־כך לחדושין דאורייתא, שזה סימן שאכה לבחינות בטול אל התכלית על־ידי היסורין, ועל־ידיהם זכה לחדושין דאורייתא על־ידי הרשימו כנ"ל:

והפעל־השדה הנ"ל, כשעיניו מאירות בבחינות שרה־צופים, איז יכול להסתכל בכל אחר ואחר אם הוא קרוב אל התכלית. וכשרואה כאחר שרחוק מהתכלית, איז אין תפלתו ערין בשלמות כראוי כנ"ל, כי אינו יכול לעשות אחר מכל התפלה, וכשעומד בסוף התבה, שוכח תחלת התבה, ואינו יכול לכלל תפלתו בבחינות אחר כנ"ל. והפעל־השדה הנ"ל מסתכל בו ומביאו אל התכלית, שהוא כלו אחר כנ"ל, ואיז יכול לעשות אחר מכל התפלה, ואפי' שעומד בסוף התפלה, ערין הוא עומד בתחלת התבה של תחלת התפלה כנ"ל. וזה בחינות (ספרי טז): מנצפ"ד צופים אמרו. ומסיק שם, שהצופים חקנו הי בתחלת תבה ותי בסוף תבה. צופים זה בחינות הפעל־השדה, כשעיניו בבחינות שרה־צופים כנ"ל, איז יכול לתקן ולהסתכל על אותם שהם סמוכים אל התכלית, וכשעומדים בסוף התפלה, ערין הם בתחלת התבה כנ"ל. ועל אותם שהם רחוקים מהתכלית, והם בחינות סוף תבה, כי כשהם בסוף תבה, הם בסוף התבה ממש כנ"ל, והצופים מתקנים אותם ומביאים אותם אל התכלית כנ"ל. וזה בחינות: שכחום וחרורו ויסודם: הינו שמחמת שהם רחוקים מהתכלית, שכחו תחלת התבה, כי אינם בוללים תפלתם בבחינות אחר כנ"ל, וחרורו ויסודם ותקנו אותם, שיהיה כלו אחר כנ"ל:

וזה פרוש: ויאמר בעז אל דות. בעז הוא השכל, כמו שכתוב (ספרי טז): החקמה תעז לחכם. דות היא בחינת הנפש, שממנה יוצא הרבור של התפלות והשירות והתשכחות, כמו

התכלית הזה, שכלו טוב, ואז יתבטלו היסורין כנ"ל, כי עקר היסורין – מחמת שרחוק מהתכלית כנ"ל. ועל־כן נטבע בנפש האדם לסתם עיניו בשעת יסורין כנ"ל, כדי לברח מהיסורין ולבטלם על־ידי ההסתכלות על התכלית, שהוא כלו טוב, שההסתכלות הזאת אי אפשר כי אם על־ידי חתימת העינים כנ"ל. ואפי' שהאדם אינו יודע כלום מה הוא עושה, אפי' על־ידין הנפש יודעת הכל, ועל־כן מטבעה לסתם העינים בשעת יסורין כנ"ל:

וזהו באמת בשעת בטול, שנתבטל אל התכלית, שהוא כלו טוב, כלו אחר, איז באמת נהפסלן היסורין כנ"ל. אך אי אפשר להיות תמיד קבוע בבחינות הבטול, כי אם כן יצא מגדר אנושי, ועל־כן מקרה שיהיה הבטול בבחינות רצוא ושוב. על־כן בשחזור השכל מהבטול אל המוח, שהוא כלי השכל, איז אי אפשר להמחין, שהם הבליים, לקבל זה השכל של בחינות בטול, כי הוא בחינות אין סוף, שהוא בחינות התכלית, שהוא כלו אחר, כלו טוב. ומחמת זה מרגיש המוח הצער של היסורין, כי עקר ההרגשה של כל היסורין והבאבים, חס ושלום, הוא בהמוח, כי מהמוח יוצאין צנורות לכל האברים כלם, ועל־ידיהם מרגיש המוח הבאב באיזו איבר שהוא. ודע, שאחר־כך, בשחזור מהבטול אל הבליים, דהינו המחין, איז מתגברין היסורין ביותר ממה שהיו מקדם. בדרך שני אנשים שמתאבקים ונלחמים ונתגברים זה כנגד זה; ששואחר רואה שחברו מתגבר עליו, איז הוא מתחזק מאד ומתגבר ביותר. כמובין כשרואין הפעל־ידינים שהוא רוצה להתגבר על היסורין ולבטלם על־ידי הבטול אל התכלית כנ"ל, איז הם מתחזקים ומתגברים ביותר, ועל־כן אחר־כך, כששכ מהבטול, איז היסורין הם גדולים יותר מקדם, כי הם מתגברים כנגדו, מחמת שרצוה לברח מהם וכנ"ל:

אך אחר־כך מקלים היסורין ומתנחמין עליהם על־ידי התחדשות התורה, שזוכין על־ידי היסורין, כי על־ידי היסורין פא לבחינת בטול כנ"ל, ואחר־כך, אפי' על־ידי ששכ מהבטול, אפי' על־ידין מהרשימו ששאר מהבטול, על־ידיהם נעשה התחדשות התורה, כי על־ידי הבטול שנתבטל אל התכלית והשיג שכל היסורין הם טובות גדולות מאד, על־ידיהם נהמלא שמחה. והשמחה הוא כלי אל חרושין דאורייתא, כמו שאמרו רבוהינו זכרונם לברכה (ספרי טז): כשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, ידיו ששים רבוא מלאכים ונתנו שני בחרים בראש כל אחר, וכשתאזן וכו', ועתיד הקדוש־ברוך־הוא להחזיר לנו, שנאמר: ושמחת עולם על ראשם. נמצא, שהשמחה היא בחינת נעשה ונשמע, שהוא בחינת קבלת התורה. ועל־ידי התחדשות החזרה, שזוכין על־ידי הרשימו של הבטול כנ"ל, על־ידיהם

עלי-ידי הכטול, שעל-ידי הזריחה של הרשימו מן הכטול, משם באה התורה עלי-ידי הכלים, כמו שמבאר שם. וזה בחינת מראה באצבעו. מראה, זה בחינת המראה והזריחה של הרשימו, שמשם באה התורה. וזה בחינת מראה באצבעו, בחינת התורה, שהיא בחינות (שמות לא): אצבע אלקים:

10

ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. ויאמר וכו' אם תראה אתי לקח מאתך יהי לך בן וכו' (מלכים ב ב)

והנה נתקם אחר-כך באלישע פי שנים. נמצא, שהיה אלישע מתפלל ככונה יותר מאלהו רבו, כי כל הנסים והגדולות שעשה אלישע, כלם היו על-ידי תפלה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נבילה ב) על פסוק: ספרה נא לי את כל הגדולות אשר עשה אלישע - ואלישע כי עביר, בתפלה הוא רעביר:

א דע, שאפשר שיהיה התלמיד גרול מהרב, דהינו שהיה לו פי שנים ברבו, ואף-על-פי-כן הכל יהיה כבחו של רבו. וזה בחינת: ויהי נא פי שנים ברוחך אלי - ברוחך ריקא, שעל-ידי בחינת הרוח עצמו של אלהו רבו יהיה לו פי שנים כמותו. כי איתא, שיש להצדיק בחינת שני רוחות: רוח לעלא, רוח לתתא, כמו שכתוב (בראשית ו): אלה תולדת נח נח; נח לעלא, נח לתתא [כמו שכתוב שם ביהר נח (וי ו): על פסוק זה. עין שם בתוספתא, וזה לשונו: למה נח תרי ומנא, אלא כל צדיק וצדיק רי בעלמא אית לה תרין רוחין: רוחא חר בעלמא רין, ורוחא חר בעלמא ראחי, והבי תשכח בכלהו צדיקי וכו', עין שם], דהינו שיש לו בחינת חיות למעלה וחיות למטה, והרוח והחיות שלמעלה הוא גרול מאד מאד. והתלמידים הם עם הצדיק משרש אחר, רק שהם חלולים בו בענפים באלו, שהאילו יונק חיותו משרשו, והענפים יונקים החיות דרך האילו. ויש כזה כזה בחינות, כי יש תלמידים שהם בבחינת ענפים, ויש שהם בבחינת עלים, וכן שארי הבחינות. וכשעת הסתלקות הצדיק, אזי הוא משג הדבר יותר ממה שהשיג בחייו, כל אחר לפי מדרגתו, כמו שמצינו ברבי שמעון בן יוחאי בארואבובנו הקדושוכשאר צדיקים:

ודע, שזהו עלי-ידי שבשעת הסתלקות, אזי יורד וקא למטה בחינת הרוח והחיות דלעלא, ואזי נתחבקין ונתאחרים יחד הרוח דלתתא עם הרוח דלעלא. כי באמת שניהם אחר, וחכף בשנהגלין זה לזה, נתאחרינ מאד באחרות גרול. ומתמט שהרוח דלעלא אינו יכול להיות בזה העולם, כי טבעו אינו יכול לסבל כלל זה העולם, על-כן נסתלק לעלא, ועל-ידי-זה נסתלק הצדיק, כי בשנסתלק למעלה

כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות י): למה נקרא שמו רוח שממנה יצא רוח, שרוה לתקדוש-ברוך-הוא כשירות וחשבות. הלוא שמעת בתי - כי הנפש היא פת השכל כנ"ל. וזהו: הלוא שמעת, הינו השמע לאונד מה שאמה מוציא כפיד, הינו המה אונד ושמע בקשת הרבור ותחנוניו, שמבקש ומתחנן לכל תהפרר ממנו כנ"ל. וזהו: אל תלכי ללקט בשדה אחר - כנ"ל, כי כל האותיות והרבורים הם לקוטים יקרים, שמלקטים בשדות עלונים כנ"ל, והרבור מבקש מהנפש לכל חלק מאתו ללקט לקוטים אחרים כנ"ל. אך זה אי אפשר, כי צריך לילך וללקט יותר כנ"ל, אך: וגם לא תעבורי מזה - הינו שאפלו בשתלך לתבה אחרת, אל תעבר מתבה ראשונה כנ"ל, וזה נעשה עלי-ידי שזוכה אל התכלית כנ"ל. וזה: עינדך בשדה אשר יקצרון - הינו בחינת ההסתכלות על התכלית, כי הקצירה היא תכלית התרישה והזריעה. הלוא צויתי את הנערים לבלתי נגעד - זה בחינת סחימת העינים, שצריך לסגור, ולחבר הראות לכונן אל התכלית כנ"ל, כי בלא זה אי אפשר להסתכל על התכלית כנ"ל. וזה: הלוא צויתי את הנערים - לשון צותא והתחברות, שצריך לצות ולחבר הראות כנ"ל. והנערים נקראים נערים, כי הם משרתי השכל כנ"ל, כי הראות הוא ילית ומשרת להשכל כנ"ל. וזהו: לבלתי נגעד - בחינת נגעי הנפש. כי כשהראות נהפר ורואה כל מה שלפניו, הינו שאינו סוהם וסוגר עיניו מחזו דהאי עלמא כנ"ל, והו בחינת נגעי הנפש. וצריך לצות ולחבר את הנערים, דהינו הראות, לכלי להסתכל מן הצד על הכלי עולם הנה, לבלתי לנגע את הנפש, ואז יוכל להסתכל על התכלית כנ"ל, ואזי, על-ידי ההסתכלות על התכלית, נתבטלין כל היסורין כנ"ל. אך אחר-כך, כששכ מהכטול, מתגברין היסורין ביותר כנ"ל, שזה בחינת צמאון הנפש כנ"ל. וזה: וצמת והלכת אל תבלים ושתית מאשר ישאבון הנערים - כי לכבות הצמאון הוא עלי-ידי התחדשות התורה, שמבקלין המוחין, שהם תבלים של השכל, עלי-ידי הרשימו שנשאר מהכטול כנ"ל, ומשם שותה הנפש לכבות צמאונה כנ"ל. וזה: ושתית מאשר ישאבון הנערים - כי הנערים, שהם עיני השכל, הם שואבין התחדשות התורה מהרשימו שנשאר מהסתכלות על התכלית כנ"ל, ועל-ידי-זה נתבטלין היסורין אחר-כך ומכבין צמאון הנפש כנ"ל. וזה בחינת הנוגערן, בחינת משה ואהרן. גן הוא בחינת הנפש, בחינת (דברים לא): והיתה גפשם כגן רוח. ערן הוא בחינת התכלית, כי ערן עין לא ראתה (כמו שאמרו רז"ל בדב"ה), בחינת כטול כנ"ל:

וזה בחינת: עתיד הקדוש-ברוך-הוא לעשות מחול לצדיקים לעתיד לבוא, וכל אחר מראה באצבעו וכו' (תענית לא). מחול, זה בחינת השמחה, שהיא כלי לקבלת התורה כנ"ל, וכל זה

רהינו שמראה אותי לקח ונסחלק; מאתך - מאתך דיקא, רהינו שמאתך ומעצמך תרגיש ההסתלקות בנ"ל, ואז תזכה לפי שנים בעת ההסתלקות בנ"ל. כי בכל עת של ההסתלקות, מאיזה בחינה שהוא, איז הוא בחינת וידות והתנלות הרוח רלעלא בבחינה הנ"ל, רק שהתנלות הוא כפי בחינת ההסתלקות, ובשעת ההסתלקות לגמרי יורד ונתנלה לגמרי בנ"ל. וזה בחינות הקבלה פני רבו, שצריך להשתדל תמיד להקביל פני רבו, כי פן ואולי עכשו הוא עת של בחינת ההסתלקות, ואם יזכה, יקבל אז הארה גדולה בבחינת פי שנים בנ"ל. ובשקבל פי שנים, איז אפשר שיתפלל בכוונה ויעשה עבודות וצדקות יותר מרוב; והכל עלייך בחינות רוח של רבו, בבחינת: ויהי נא פי שנים ברוחך אלי - ברוחך דיקא בנ"ל. (ומי שאינו יודע זאת, אינו יודע מהו אמריך, כי אמריך הוא רבו חרוש. גם אינו יודע להוציא מבח אל הפעל):

כ כי קדם שמוציאין מבח אל הפעל, איז הבח והפעל נקשרים ביחד, ואין הפרש ביניהם, כי סוף מעשה במחשבה תחלה, רהינו כשאדם רוצה לעשות איזה דבר, כגון לבנות בית, צריך לחשב תחלה במחשבתו איך יתה ציור כגון ביתו, ואז כשנגמר במחשבתו רמות ביתו, איז מתחיל לבנותו. נמצא, שסוף המעשה במחשבה תחלה, וקדם שהוציא מבח אל הפעל, איז סוף המעשה נקשר ערין תחלת המחשבה, ואין הפרש והבדל ביניהם כלל. וצריך לראות להוציא מבח אל הפעל, ואין נפתחין ונברלין הבח והפעל. ויש הפרש והבדל בין תחלת המחשבה, שהיא בחינות כח, ובין סוף המעשה, שהיא בחינות פעל. וזה בחינת אלק, כי א הוא שתי יודין ואי"ו באמצע, שהיא בחינת פתח. ואלו השני יודין, הם בחינת יו"ד בראש ויו"ד בסוף, שהם בחינות כח ופעל, הינו בחינת הי"ד של שם העצם, שהוא שם הויה ברוך הוא, שהוא יו"ד בראש, שהוא בחינת מחשבה תחלה, בחינת כח. והיו"ד השני היא בחינת יו"ד של הכנוי, שהוא שם ארני, שהוא יו"ד בסוף, בחינת סוף מעשה, בחינת פעל. ובתחלה שני יודין אלו הם נקשרים יחד, ואין הבדל ביניהם בנ"ל, ואחריכך, כשמוציאין מבח אל הפעל, הם נפתחין ונברלין בנ"ל. וזה בחינת הו"ו שבתוך האלק, שהוא בחינת פתח, הינו מה שנפתחין ונברלין אלו השני יודין, שהם בחינות כח ופעל בנ"ל. וזאת הו"ו שבתוך האלק הוא בחינת הו"ו אותיות שיש בין שני היודין של שני השמות הנ"ל, כזה: יאקדונקי. כי יש שלש אותיות אצל הי"ד של שם העצם, שהוא בחינת תחלת המחשבה, וכן יש שלש אותיות אצל הי"ד של שם הכנוי, שהוא בחינת סוף מעשה. כי בכל דבר שבעולם יש שלש בחינות, שהם

למעלה הרוח הנ"ל, נסתלק עמו הרוח רלחמא, מחמת שנתאחרו מאד באחרות גרול בנ"ל. ועליכן הוא דבר גרול מאד להיות בשעת ההסתלקות הצדיק, אפלו מי שאינו תלמידו, כי מחמת שאז יורד ונתנלה למטה הרוח רלעלא, נמצא שנתנלה אז הארה גדולה מאד, עליכן הוא טובה גדולה לכל מי שנמצא אז שם, והוא טובה להם לאריכות ימים, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תנ"ה ה:) על פסוק (תהלים סט): ויחי עוד לצנח זכר, כי יראה חכמים ימותו. אבל להתלמידים מגיע הארה גדולה מאד אז ביותר, כי מתחם שהם תלויים בהצדיק ויונקים משרש אחר, נמצא שזה החיות רלעלא הוא חיותם ממש, ונתאחרים ונתחבקים גס"כ עם זה הרוח באחרות גרול, כי הוא רוחם וחיותם ממש בנ"ל. ועליידיה, אם זוכה, יכול לקבל פי שנים. כי הצדיק שהגיע זמנו להפטר מן העולם, נסתלק עליידי האחרות שנתאחר עם הרוח רלעלא בנ"ל; אבל התלמידים, שערין לא הגיע זמנו, איז אדרבא, נשאר אצלם הרוח רלעלא, לגדל האחרות שנתאחר מאד עם הרוח רלחמא, כי אי אפשר להם להתפטר עוד זה מזה. נמצא, שהצדיק נסתלק עליידיה, עליידי שמושך עמו הרוח רלעלא את הרוח רלחמא, והתלמידים מגיע להם פי שנים עליידיה, כי נשאר אצלם בחינות הרוח רלעלא, כי נתאחר מאד עם הרוח רלחמא בנ"ל: אך כמה בחינות יש בתלמידים, ומי שמקשר מאד בהצדיק כמו ענפים באילן ממש, רהינו שהוא מרגיש בעצמו כל עליות וידיות שיש להצדיק, אף על פי שאינו אצל הצדיק, כי ראוי לו להתלמד להתרגיש בעצמו כל עליות וידיות של הצדיק, אם הוא מקשר באמת בראוי כמו ענפים באילן, כי הענפים מרגישים כל העליות וידיות שיש להאילן, ועליכן בקיץ הם גרלים ויש להם חיות, כי האילן יונק חיותו משרשו עליידי הצדיק שיש בו, שיונק דרך שם חיותו משרשו, רהינו שיש בו חללים שיונק דרך שם חיותו. ועליידיכן בחרף, שנתכשב להחלחית ונתפוז החללים, עליידיה נתפוזים גם כל הענפים, ומחמת זה נופלים העלים אז, וכן להפך בקיץ בנ"ל. ומי שהוא מקשר אל הצדיק כמורכב, רהינו שהוא מרגיש כל העליות וידיות של הצדיק, כי יש כמה וכמה בחינות של עליות וידיות, כי יש כמה וכמה בחינות ההסתלקות, כי יש בחינות ההסתלקות הנפש, ויש ההסתלקות השם, שהוא גס"כ בחינות ההסתלקות, כי השם הוא הנפש, וכמבאר במקום אחר (ל"א ס"ו יח), שזה בחינות מסידת הנפש ממש, עין שם. ויש ההסתלקות מרגנא לדרגא, שהוא גס"כ בחינות ההסתלקות. והתלמיד שמקשר בליכך, שמרגיש בעצמו כל העליות וידיות של רבו, איז יכול לזכות לפי שנים בעת ההסתלקות בנ"ל. וזה בחינות: אם תראה אתי לקח,

שהם מקום וציור וזמן, שהם בחינת שלש אותיות הנ"ל. כגון בשארם רוצה לבנות בית, צריך לחשב באיזה מקום לבנותו וכאיה וזמן ובאיזה ציור יהיה נבנה הבית, וכן בכל דבר שבעולם. וכן אחר כך בסוף המעשה, רהינו בשעושה את הדבר, יש גסבן שלש בחינות הנ"ל, שהם מקום וציור וזמן. וזה בחינות שלש אותיות שיש אצל יו"ד בראש, שהיא תחלת המעשה, וכן יש שלש אותיות אצל יור בסוף, שהיא בחינת סוף המעשה, שהם בחינת הזוא שבין שני הירידות הנ"ל: וזה בחינת שתי הרוחות הנ"ל, שהם רוח דלעיל ורוח דלתתא הנ"ל, שהם בחינת כח ופעל, שבחלתה הם נקשרים יחד, ואחר כך נפתחין ונבדלין כנ"ל. כי בחינת שתי הרוחות הנ"ל נעשין עלי"ד המתקת חרו"אף, כי יש בחינת חרו"אף אצל השם יתברך, כביכול, ואצל בני אדם. וכשיש חרו"אף, חס ושלום, הוא בחינות עשן שיוצא מנחיריו, כמו שכתוב (תהלים י): עלה עשן באפו. וזה העשן מו"ק לפרנסה [שעל"ד מוציאין מכת אל הפעל, כי עלי"ד שיש לו פרנסה ואינו נצרך לכריות וזכה לאמת, בחינות עלמא ראמי, בבחינות: אשרי שאל יעקב בעורו שכרו על ה' אליו; שעל"ד זה מוציאין מכת אל הפעל פרלקמן, כי העשן מו"ק לעניים, בבחינת (תהלים י): בעשן לעניים, שהם בחינת פרנסה, בבחינת (תהלים קמ"ה): עיני כל אלך יעברו וכו', כי בעש מו"ק לפרנסה, כמו שמוכר במקום אחר, שבעש מפסיד העשירות (ע"ז לעיל בסמן טו). וצריך לשבר ולהמתיק חרו"אף, רהינו להמתיק העשן ולבררו, עד שיהיה נעשה מפנו בחינת רוח, רהינו רוח אורי, שנעשה מהתבררות העשן. וזה הרוח, שהוא המתקת העשן של חרו"אף, הוא בחינת משיח, בבחינת (אסתר ה): רוח אפינו משיח ה'. וכל זמן שלא בא בחינת זה הרוח אל בחינת הירידים, ערין הוא קדם ההנה, כי עקר ההנה הוא בבחינת הירידים, שהם כלי העשיה, ששם הוא עקר התגלות בחינת הרוח, בבחינת (תהלים לא): כידך אפקיד רוחי, ובבחינת (איוב יא): אשר ביד נפש כל חי ורוח כל בשר איש. ואחר כך, כשנתגלה הרוח בבחינת הירידים, ערין שני הרוחות הנ"ל, שהם בחינת כח ופעל, בחינת שני הירידים - ימין ושמאל, הם שניהם ביחד ערין, רהינו שערין לא נפתחו ונתפררו הירידים, ששם התגלות שתי הרוחות הנ"ל. כי ערין הכח והפעל נקשרים יחד, ואין הכרח ביניהם כלל, ואין אין נבר בין ימין ושמאל הנ"ל, ואין ערין בחינת קדם הכריאה, רהינו קדם שמוציאין מכת אל הפעל, שאין הן נקשרים יחד כנ"ל. ואחר כך, כשמוציאין מכת אל הפעל, אז הוא גמר הכריאה, ואין נפתחין הירידים, ונבר בין ימין ושמאל, בבחינת (ישעיה מ): אף ירי יסרה ארץ וימיני טפחה שמים; כי אז יש הפרש והבר בין הכח והפעל, שהם בחינת שתי הירידים, שתי הרוחות, כנ"ל. וכל זה נעשה עלי"ד המתקת חרו"אף הנ"ל. וזה בחינת: אף ירי - אף ריקא כנ"ל. וזה בחינת (תהלים קמ"ה): פותח את ידך - שיהיירם

נפתחין ונברין בין ימין ושמאל כנ"ל. וזה: את ידך - בחינת שני יורידין הנ"ל (כס"ט ביו"ד ובתקונים בהקדמה דף ה' וסוכא בפ"ח בספר המדות פ"ה ע"ש); אל תקדי ידך, אלא יוריד, כי הירידים הם בחינת שני יורידין הנ"ל, שהם בחינת כח ופעל, שהם בחינות שתי הירידים ימין ושמאל כנ"ל. וזהו: פותח את ידך - סופיתכות חתך, כמובא, הינו בחינת שהירידים נפתחין ונפתחין, ונבר בין ימין ושמאל כנ"ל, בחינת אף ירי יסרה ארץ וכו' כנ"ל. וזה חתך בגימטריא שתי פעמים רוח (כמובא בפ"ח שם), הינו בחינת שני הרוחות הנ"ל, שהם בחינת שני הירידים, שני הירידים הנ"ל, שנפתחין ונפתחין כשמוציאין מכת אל הפעל כנ"ל. וזהו פותח את וכו', בבחינת פתח הנ"ל. וכל זה נעשה עלי"ד המתקת חרו"אף, בבחינת חס אפינו משיח ה', כנ"ל. וזה: פותח את ידך - ראשיתכות: אפי, הינו בחינת רוח אפינו וכו' הנ"ל, כי עלי"ד בחינת רוח אפינו וכו' נפתחין ונפתחין הירידים, שהם בחינת שני הרוחות הנ"ל. וכל המצוות והעברות חלויין גסבן בזה, בבחינת התפתחות הירידים הנ"ל, בחינת כח ופעל כנ"ל, כי יש בהם גסבן שלש בחינות הנ"ל, שהם מקום וציור וזמן. וזה בחינת (אבות פ"ב): הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עברה. ליד עברה ריקא, כי עקר העברה, חס ושלום, נעשה עלי"ד בחינות הירידים הנ"ל. ובחלתה העברה בכת, שחושב לעשותה, חס ושלום; ואחר כך, כשמוציא מכת אל הפעל ונעשה אותה, חס ושלום, אז הוא רשע גמור וחשוב בכת, כי רשעים בחינת קרויין מתים (ברכות יח). וזה בחינת (תהלים פח): כמו חללים שוכבי קבר וכו', הינו הרשעים, שהם בחינת קרויין מתים. וזהו: מיד גגורו - גגורו לשון חתך, כמו שפרש רש"י, הינו שהעברה נעשה עלי"ד בחינת חתך הירידים, בחינת: פותח את ידך - סופיתכות חתך. ומגילת חתך והתפתחות הירידים אלו שבקדשה, נעשה העברה בבחינות: והמה מיד גגורו - לשון חתך כנ"ל. ועל"כ מועיל תשובה על עברה, כי עקר התשובה היא חרטה, שמתחרט על העברה, בחינות (ירמיה כב): פתח חרטה, שהם בחינות פתח כנ"ל, בחינות: פותח את ידך כנ"ל.

ג ולהוציא מכת אל הפעל הוא עלי"ד שלמות הדבור. וצריך שיהיו אותיות הדבור בשלמות, וזה נעשה עלי"ד בחינות עלמא ראמי, שעל"ד זה גשליין אותיות הדבור, כי לעתיד לבוא יהיה הדבור בשלמות, כי אפלו העבדים יקראו את השם יתברך עם הדבור, כמה שכתוב (צפניה ו): כי אז אהפך אל העמים שפה כרוזה לקרא כלם בשם ה' וכו'. נמצא, שיהיה להדבור שלמות. כי עכשו הדבור חסר ואינו בשלמות, מאחר שאין כל העולם קוראין להשם יתברך עם הדבור; אבל לעתיד יקראו כלם להשם יתברך עם הדבור, אפלו עבדים, ועל"כ אז יהיה הדבור בשלמות, בחינת

אחת האמת. נמצא שהוא מכסה השקר באמת, נמצא שיש לו הרבה אמת יותר מדי. כי העקר האמת אינו רק אחר, רהינו להתפלל באמת לאמתו בשביל השם יתברך לברו, אבל זה האמת של שקר הוא הרבה מאד, כי יש בזה כמה גונון וכמה מיני אמת שמוצא לעצמו לחפות על השקר. והנה: כיון שנגזר האדם לבריות – שאז נופלים עליו פניות ושקרים כנ"ל – אזי משתנה פניו לכמה גונון. פניו זה בחינת האמת, שהוא בחינת פנים, בחינת (תהלים טו): מכקשי פניך יעקב סלה; בחינת (סנהדרין טז): תתן אמת לעקב; רהינו שהאמת שלו, שהוא בחינת פנים, נשתנה לכמה גונון, רהינו שיש לו כמה מיני אמת שמלביש בו השקר, רהינו שמוצא לעצמו אמת, שכונתו בשביל כך או בשביל כך; נמצא שנשתנה הפנים, שהוא אמת, לכמה גונון, כי העקר האמת אינו אלא אחר כנ"ל. וזה פרוש (תהלים טו): אהללה ה' בחיי; הינו כשאין נצרך לבריות, וזה בחי' – בחי' דיקא, הינו שאני חי מתים שלי, שאינו נצרך לחיות שום אדם, כי הנצרך לבריות חיו אינם חיים (כזה כלל); הינו שאינם חיים שלו, כי הוא חי מאחרים, אבל כשאינו נצרך לבריות, ואני חי חיים שלי, אזי אוכל להללו ולהתפלל לפניו באמת כנ"ל. והנה: אהללה ה' בחי' – דיקא, כנ"ל. והנה (שם): כיון שנגזר האדם לבריות, עולם חשך בערו וכו' (עו למטה):

ובשיש אמת, אזי הוא מפלת הרשעים, כי עקר מפלת הרשעים לעולם הבא הוא על ידי האמת שיתגלה אז, כמו שכתוב (משל יא): שפת אמת תכון לעד – כוננת לעד לא כתיב, אלא תכון, כי לעתיד לבוא יתגלה האמת, כמו שאמרו רבותינו וכוונתו לברכה (וזה תשא דף קפח: ובתקון טו), ועל ידי האמת שיתגלה לעתיד, על ידי זה יהיה מפלת הרשעים, בבחינת (דברים יז): ומשלם לשונאיו אל פניו להאביר. פניו זה בחינת אמת כנ"ל, שעל ידי זה משלם לשונאיו ומאביר מן העולם, כמובא בזהר הקדוש. וכן אמרו רבותינו וכוונתו לברכה כמקרא (עידוין כב), שבכבוד הם כמשא על פניו, כי הפנים, שהוא בחינת האמת של השם יתברך, אינו יכול לסבל את הרשעים, וכשנתגלה בחינת הפנים, רהינו האמת, אזי הוא מפלת הרשעים כנ"ל, ועל ידי זה יהיה מפלתם לעתיד, כי אז יתגלה האמת כנ"ל, ועל כן כשאזכין לאמת בעולם הזה כנ"ל, על ידי זה נתגלה בחינת הפנים כנ"ל, ואזי ממשכין בחינת עולם הבא בתוך העולם הזה, ואזי נעשה מפלתם על ידי האמת גם בעולם הזה, כמו שיהיה בעולם הבא כנ"ל. ועל ידי זה ממשכין שלמות אותיות הדבור שיהיה לעתיד, בחינת שפה ברוכה, בתוך העולם הזה. כי בחינת שפה ברוכה נעשה על ידי מפלתם, שעל ידי זה יתהפך כל אל השם יתברך כנ"ל: וזה בחינת (ישעיה נח): ודבר דבר, הנאמר בשפת. רהינו, שצריך להמשיך בחינות דבור של שבת, שהוא בחינות

בחינת שפה ברוכה, מאחר שחבל יקראו להשם יתברך עם הדבור, נמצא שיש להרבוד שלמות. וכל זה יהיה לעתיד, כי עקר גרלתנו ותפארתנו יתגלה לעתיד לבוא, שאז ידעו וידאו הכל את גרלתנו, כי אז ידאו הכל את גדלת ותפארת הצדיקים והקשרים; אשריהם, אשרי חלקם, מה רב מוכר הצפון להם, ולהפך – מפלת הרשעים, כמה שכתוב (מלאכי ג): ועסותם רשעים וכו', כי אז יהיה יומא דדינא רבא, שיהיה האדם נדון על כל מעשהו, על כל פרט ופרט, ולא יותר לו על שום דבר קטן, כי אין שכתה לפניו יתברך, והכל יהיה נוכח לו אז. ואזי, כשיהיה מפלת הרשעים, וישובו וידאו בין צדיק לרשע וכו' (כמו שכתוב: שם במלאכי: ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עובד אלקים לאשר לא עבדו), כי אז ידקא, כיומא דדינא, ידאו החלוק בין צדיק לרשע וכו', ואזי יתהפכו כלם להשם יתברך על ידי זה, ויקראו כלם בשם ה', בבחינות: אז אהפך אל כל העמים וכו', כנ"ל, ואזי יהיה הדבור בשלמות, בחינת שפה ברוכה כנ"ל. נמצא, שעל ידי מפלת הרשעים שיהיה לעתיד, על ידי זה יהיה נשלם הדבור אז כנ"ל. אבל צריך להמשיך בחינת עולם דאי גם בעולם הזה, רהינו שיהיה מפלת לרשעים גם בעולם הזה, וזה נעשה על ידי אמת: ועקר האמת הוא, כשאין האדם נצרך לבריות, כי כיון שנגזר האדם לבריות, משתנה פניו ככרום לכמה גונון (מכח טו), כי מי שהוא נצרך לבריות, קשה לו מאד להתפלל בריבים, ומוב ונוח לו להתפלל בחר, כי בריבים נופלין עליו פניות גדולות ושקרים, שעושה תנועות ושקרים בתפלתו בשביל בגי' אדם, מאחר שהוא נצרך להם. ואפלו מי שאין נצרך לבריות בשביל פרנסה, כי מתפרנס משלו, אף על פי כן יש שהוא נצרך לבריות בשביל כבוד או בשביל דבר אחר, רהינו שיש לו תאוה של כבוד ותשיבות וכיצא. נמצא שהוא נצרך לבריות, שהוא צריך לכבוד ותשיבות שלהם. ואזי, כשהוא נצרך לבריות, באזה בחינה, וכל לפל בשקר גדול בתפלתו, רהינו לעשות תנועות בשקר בשביל בגי' אדם כנ"ל. ויש מי שהוא איש כשר קצת וידא את ה' במקצת, ומחביש בעיניו לעשות שקר מנה בתפלתו בשביל אחרים, ומתכוון להתפלל באמת, אבל האמת הוא הרבה מאד יותר מדי, וגם זה אינו אמת, כי לא נמצא הרבה אמת, כי האמת הוא רק אחד, כמו שמוכא במקום אחר (לעיל בהנחה אר"ע כ"א טו), רהינו מחמת שהוא בוש בעיני עצמו להתפלל בשקר כמור כנ"ל, על כן הוא רוצה לכסות על השקר ולהלביש השקר באמת, רהינו למשל, שחפץ לעשות איהו תנועה או המתאמת כפ בשביל אחר, אבל הוא מחביש בזה שיעשה שקר בתפלתו בשביל בגי' אדם, על כן הוא גונב דעת עצמו, ופסבב לו תצר הרע סבובים במחשבתו, עד שנתגלגל הדבר במחשבתו, שהוא צריך באמת לעשות תנועה זו בתפלתו או להכות כפ אל כפ, רהינו שמוצא לעצמו איהו אמת, שהוא צריך לעשות אותה התנועה בשביל

רחושי מרחשון שפוחה. ואף שאין האדם מרגיש זאת, אף על-פירבן הוא ברקוח גרול, כי כל מחשבה שבועולם שיש לאדם, בלם מברחים לבוא בתוך הדבור בשעת המחשבה, רק שהוא ברקוח מאד. ולכן כל עשיה שעושה האדם צריכה לבוא בתחלה בתוך הדבור, כי כל הרברים צריכין לבוא בבחינות מחשבה דבור ומעשה. נמצא שעלי-ידי הדבור נגמר המעשה ויוצא מכת אל הפעל, כי קדם שיוצא המעשה מכת אל הפעל צריכה לבוא תחלה בבחינות דבור. על-כן, ברי להוציא מכת אל הפעל, צריכין להשלים אותיות הדבור כנ"ל. ולהוציא הדבור בשלמות ממצר הגרון, דהינו להמשיך בחינות נקרות אל האותיות, ואזי כשיוצא הדבור בשלמות, יוצא הדבר מכת אל הפעל כנ"ל.

ול'המשיך נקרות אל האותיות, הוא על-ידי החשק והכסופין, שחושקין לעשות המצוה או שאר דבר שבקדשה שאיש ישראלי חושק לעשות, בבחינות (שד"ה שדים א): נקרות הכסף, שעל-ידי הכסופין והחשק נעשין נקרות, כי אי אפשר לעשות שום דבר כי אם על-ידי חשק, דהינו למשל בשמירת איזה דבור, צריך שיהיה לו מתחלה חשק לדבר, וכן בשעושה איזה פעולה, אם לא היה לו חשק מתחלה לעשותה, בודאי לא היה עושה אותה, ועל-כן כל דבר שבקדשה שהאדם צריך לעשות, כגון לנסע להצדיק או שאר דבר שבקדשה שהאדם צריך לעשות, נוחנין לו מתחלה חשק, ברי שעל-ידיה יעשה הדבר:

ועקב גדל החשק נעשה על-ידי המניעה שמוניין לו. כי כשאיש ישראלי צריך לעשות דבר הצריך לו להרחו, כפרט בשצדיק לו לעשות דבר גרול הצריך להרחו, שכל יהדותו תלוי בזה, כגון לנסע לצדיק אמת, או מומיין לו מניעה; וזאת המניעה היא בשביל החשק, ברי שעל-ידיה יהיה לו חשק יחיד לעשות אותו הדבר, כי על-ידי המניעה שמוניין אחר האדם מן הדבר, על-ידיה נעשה התגברות החשק מאד. כמו, למשל, כשמראין לקטן דבר הנחמד לו, ותכף ומיד חוטפין ממנו ומחביאין ממנו, אזי הוא רודף מאד אחר האדם, ומבקש וחושק מאד לאוחז הדבר. נמצא, שעקר החשק נעשה על-ידי שחטפו ממנו והחביאו את הדבר. כמו-כן מונעין את האדם במניעות מהדבר הצריך לו, ברי שעל-ידיה יהיה לו חשק יחיד, בבחינות (ש"ס א): ולחם סתרים יונעם, שכל מה שהדבר נמנע ונסתר מן האדם ביותר, הוא חושק אליו ונעים לו ביותר, שמה בא האותיות והתגברות החשק אל עברה, חס ושלו, רחמנא לצלן, כי מתמת שהעברה נמנעת מאד

מן

בחינות עלמא דאחי, בתוך הדבור של עולם הזה, להשלים הדבור בעולם הזה. כי עקר שלמות הדבור הוא מבחינות שבת, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קכ): שלא יהא דבורך של שבת בדבורך של חל, כי בשבת הוא שלמות הדבור, כי שבת הוא בחינות עולם הבא כנ"ל, וצריך להמשיך דבור של שבת בתוך הדבור של חל, כנ"ל: וזהו בחינת אל הויה ביצירה, שעל-ידי בחינת אל, שהוא בחינת אמת, בחינת (כסדר טו): לא איש אל ויכזב, שהוא בחינת יעקב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים יח): מנין שקראו הקדוש-ברוך-הוא ליעקב אל שנאמר: ויקרא לו אל אלקי וכו'; כי יעקב בחינת אמת כנ"ל. וזה האמת, שהוא בחינות עלמא דאחי, תלוי בפרנסה, כי בשיש לו פרנסה ואין נצרך לבריות יוכל להתפלל באמת כנ"ל. וזה בחינת (תהלים יח): אשרי שאל יעקב בעזרו, שברו על ה' אלקיו; כי בששברו על ה' אלקיו ואין נצרך לבריות - אזי אל יעקב בעזרו, כי אל יעקב הוא בחינת אמת כנ"ל. ואזי, כשזוכין להמשיך בחינות עלמא דאחי, בחינות אמת, בחינות פנים, בתוך העולם הזה, אזי נעשה מפתל הרשעים כנ"ל. וזה בחינת הויה כמלוי ההין, כי הי היא בחינת שלום שבת, במה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין כא) על פסוק (תהלים כ): והנה והי. והי זה שלום שבת לרשעים בעולם הבא, וזה בחינת אל הויה, דהינו אל שהוא בחינות אמת, שעל-ידי נעשה שלום שבת לרשעים, שהוא בחינות הויה כמלוי ההין כנ"ל, צריך להמשיך בתוך העולם הזה, שהוא בחינות ודבר דבר, להמשיך דבור של שבת בתוך ימי החל כנ"ל, שהם בחינות יצירה, בבחינות (תהלים קט): ימים יצרו ולא אחד בהם, דהינו שמי החל הם בחינות יצירה, כשאין אחד בהם, שהוא בחינות שבת. וצריך להמשיך לבחינות יצירה, שהוא בחינת ימי החל, אחר בחינות אל הויה, שהוא בחינות עלמא דאחי, בחינות שבת. וזה בחינות: מלכות - פה, שעל-ידיה נשלמים אותיות הדבור כנ"ל:

ד ובשנשלמין אותיות הדבור כנ"ל, צריך לראות להוציא הדבור בשלמות, כי לפעמים נתחבין אותיות הדבור במצר הגרון, ואי אפשר להוציא הדבור בשלמות, שזה בחינות מה שקורין בלשון אשכנז: היציק. וצריך לראות להוציא הדבור ממצר הגרון, שיוכל לדבר בשלמות, דהינו להמשיך נקרות אל האותיות, כי בלא נקרות אי אפשר לדבר שום אות, כירוע בחוש; ואזי, כשממשיכין נקרות אל האותיות, ומוציאין הדבור בשלמות, אזי יכולין להוציא מכת אל הפעל. כי כל המחשבות שיש לאדם, בלם באים בתוך הדבור, כדאיחא בודר:

שורק, שהם נקרה למעלה מנקרה, רקיע למעלה מרקיע, דהינו נחשק למעלה מנחשק, שלפי גדל הנחשק צריך שהיה גדל הנחשק, שהיא בחינת הנקרה, שהיא בחינת רקיע, כי הנקרה געשית על-ידי הרקיע, שהוא בחינת מניעה כנ"ל, עד שיש נחשק שהוא בחינת קמץ, קמץ וסתים, שהוא בחינת נקרות קמץ, שהוא למעלה מכל הנקרות, כי הנחשק קמץ וסתים מאד, וכלל הרבדים האלה, שכל מה שהאדם חושק באמת, בוראי יוכל לנמרו ולהוציאו מכח אל הפעל, ולא יוכל למנועו מזה שום מניעה ואנס, רק צריך שיהיה החשק גדול מאד, כפי מעלת הנחשק. וזה יוכל להבין מהמניעה בעצמה, שבשרואה המניעה מתגברת ומשתמחת ועומרת לפניו ומונעת אותו מאד, ידע ויבין מזה שהנחשק גדול מאד כנ"ל. ועל-כן צריך להתגבר, שיהיה לו חשק גדול מאד מאד, כפי הנחשק וכפי המניעה כנ"ל, ואז בוראי יוכל לנמרו כנ"ל:

כי אין להאדם לפטר את עצמו ולמצא לעצמו תרוע על-ידי המניעה לומר, שהוא חפץ לעשות אותו הדבר, רק שאי אפשר לו מחמת המניעה והאנס, ועל-כן יהיה נחשב לו כאלו עשאה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכאן ו): חשב לעשות מצוה, ונאנס ולא עשאה - כאלו עשאה; כי באמת בוראי כשיש לו אנס, נחשב כאלו עשאה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. אבל כל זה נאמר על מי שרוצה לצאת בזה, או יוצא בזה, כי זה לו לעשות, כי יש לו אנס; אבל מי שאינו רוצה לצאת, רק שהוא רוצה המצוה בעצמה או הדבר שבקשרה שרוצה לעשות, הוא חפץ בהדבר בעצמו, אם-כן מה מועיל לו, מה שמקלין לו שנחשב כאלו עשאה, כי אינו מקדר דעתו כלל בזה, כי הוא תאב וחפץ ומתגעגע מאד לעשות המצוה בעצמה, ולא לצאת עם הכאלו, שנחשב כאלו עשאה, כי באמת ראוי לאיש ישראלי, שיגמר חפצו ורצונו ככל דבר שבקשרה מכח אל הפעל. ואז, כשחושק מאד באמת, ואינו מקדר דעתו כלל בזה שנחשב עליו כאלו עשאה, אז בוראי יגמר הדבר ויוציאו מכח אל הפעל, וישבר ויכיל כל המניעות ואנסים, כי הם לא באו רק בשביל החשק, ובשיש לו החשק הראוי לאותו המניעה כפי גדל מעלת הנחשק, אז ממילא נתבטל האנס והמניעה כנ"ל:

וזה בחינת (תרים טו): וידר מצרימה - אנוס על פי הדבור, שבשהדבור יורד כמצר הגרון, שזה בחינת גלות מצרים, אז

מן האדם, כי אנו מצוים ומזהרים ומפקדים עליה שלא לעשותה, נמצא שהיא נמנעת מאד מאתנו, על-כן יש התגברות החשק אליה כנ"ל, בבחינות: ולחם סתרים ויוגם. כמו-כן בקרשה, כשיש מניעה לאדם, החשק מתגבר ביותר, וכל מה שהדבר הנחשק גדול ביותר, המניעה יותר גדולה, כי יש חשק וחושק ונחשק, דהינו האדם החושק, והדבר הנחשק, והחשק שחושקין לדבר הנחשק. וכפי מעלת הנחשק, כן צריך להיות גדל החשק. ועל-כן, כשהנחשק גדול מאד, נמצא שצריך שיהיה לו חשק גדול מאד, אזי יש לו מניעה גדולה ביותר, שעל-ידיה החשק גדול ביותר, כי כל מה שהמניעה יותר גדול, החשק מתגבר ביותר כנ"ל. ועל-כן ראוי לאדם לרצות, כשיש לו מניעות גדולות מאד מאד, דבר שבקשרה, ידע ויבין מזה שזה הדבר שרוצה לעשות, הוא נחשק גדול מאד ודבר יקר מאד, שמחמת זה המניעה גדולה מאד כנ"ל, ובפרט כשרוצה לנסע לצדיק האמת, כי יש צדיקים הרבה, אבל יש בחינות נקרות האמת בין הצדיקים, שבשרוצים להתקרב אליו, שבהם חלוי הכל, אזי יש להאדם מניעות גדולות רבות מאד, ומזה בעצמו יבין האדם גדל מעלת הנחשק כנ"ל. והנה הכלל, שכל המניעות הם רק בשביל החשק, כרי שעל-ידיה יהיה לו חשק גדול ביותר כנ"ל, ועל-כן כשארם חושק ביותר, בוראי יוכל לעשות הדבר, ויוכל להוציאו מכח אל הפעל, כי על-ידי החשק געשין נקרות, שעל-ידיה מוציין מכח אל הפעל כנ"ל, כי החשק משבר המניעה, כי עקר המניעה אינו אלא בשביל החשק כנ"ל, ועל-כן כשארם חושק ביותר כפי המניעה, ממילא נשבר המניעה:

וזה בחינת ט' נקדין, ט' רקיעין, כי הנקרות הם בחינות רקיעין, שהם בחינות מניעות, כי המניעה היא בחינת רקיע, שהיא בחינת מקד, שמפריש ומסד לפני האדם ומונעו מן הדבר, כמו שכתוב (בראשית א): ויהי רקיע, ויהי מבדיל; שדרכו הוא בחינת מניעה, שמפריש ומבדיל בין החושק והנחשק, ועל-כן גם הארץ נקראת רקיע, כמה שכתוב (תהלים קלו): לרוקע הארץ על המים; כי גם הארץ היא שטח המבדיל ומפריש. ועל-כן ט' נקדין הם בחינת ט' רקיעין, כי הנקרות געשין על-ידי החשק כנ"ל, ועקר החשק על-ידי המניעה, שהיא בחינת רקיע כנ"ל. ויש ט' נקדין, ט' רקיעין, כי יש כמה בחינות בהנחשק, כי יש נחשק למעלה מנחשק, ולפי גדל מעלות הנחשק, כן צריך להיות גדל החשק. ועל-כן יש לו מניעה גדולה כנ"ל, שעל-ידי זה געשה הנקרה כנ"ל. וזה בחינת תשע נקדין, תשעה רקיעין, שהם מקמץ עד

ב וצריך לראות, שהיה פנים אל הכבוד, כי עליי תאות אכילה, אזי נפנם הכבוד ואין לו פנים. כי שלחנו של אדם היא בחינת כתר מלכות (יבא עב: עש"י), והוא בחינת כבוד, בבחינת (חלים טו): מלך הכבוד, כי הכבוד הוא בחינת מלכות, וכשפוגם באכילה, אזי נפנם הכבוד, ואין לו פנים, בבחינת (חלים לא): והסתרתי פני וזה לאכל - שעליי תאות אכילה, חס ושלוש, הוא הסתרת פנים. אבל עליי מעוט אכילה, שמשבר תאות אכילה, עליי תאות הוא נשיאות פנים, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות כ): 'ישא ה' פניו אליך וכו', וכי לא אשא פנים לישראל, שאני אמרתי ואכלתי ושבעתי וברתי, והם מרקקין מפני ועד כפיצה. נמצא, שעליי שכור תאות אכילה, שמרקקין מפני ועד כפיצה, עליי תאות נשיאות פנים. וזה בחינות (יחזקאל מא): וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'. לפני ה' דקא, בחינת הארת פנים עליי השלחן, דהינו עליי אכילה בקרשה כנ"ל:

ג וכשפוגם בתאות אכילה, ועליי תאות נפנם הכבוד, ואין לו פנים כנ"ל, עליי תאות מתגברין עני פנים, דהינו שגופל הכבוד, שהוא בחינת מלכות, ואין נוסחין כבוד העני פנים שברור, כי עזות מלכותא בלא תנא (מסדיו קה), דהינו כשאין בחינת מלכות, בחינת השלחן שבקרשה, בשלמות כנ"ל, אזי מתגבר העזות, שהוא מלכותא בלא תנא, בלא כתר מלכות כנ"ל. וזה בחינת (ישעיה טו): והכלבים עני נפש לא ידעו שבעה; דהינו עליי תאות אכילה, בבחינת (משלי ט): כטון רשעים תחסר. והיו: לא ידעו שבעה - הפך צדיק אוכל לשבע נפשו (שם); עליי תאות מתגברין העני פנים, שהם בחינת כלבים עני נפש, בבחינת (מסדיו טז): פני הדור כפני הכלב. והיו: (שם כסא, והכלבים עני נפש חיל) הפך רעים לא ידעו הכין - שהם נעשים רועים ומנהיגים אל הדור, כי הכבוד נפל אליהם, ויש להם כל הכבוד. אבל כשמשברין תאות אכילה בבחינת: צדיק אוכל לשבע נפשו; עליי תאות הוא נשיאות פנים, ואין אין שום פקידות ושררה להעני פנים, כי יניקתם הוא רק מהסתרת פנים, עליי תאות אכילה כנ"ל. והיו (משלי ט): ושבע ילין כל יפקר רע. ושבע ילין - זה בחינת צדיק אוכל לשבע נפשו; עליי תאות כל יפקר רע - שאין שום פקידה והתמנות להרע, דהינו להעני פנים וכנ"ל:

ד וכשנפול המלכות והכבוד להעני פנים כנ"ל, אזי היא בחינת צדיק, כי אות צדיק הוא יוד נון, ויחיד היא בתחלת פנים מן תנון (כזה: צ), שהיא בחינת מלכות, בבחינת (חלים עב): לפני שמש ינון שמו, דהינו בחינת הסתרת פנים, דהינו שאין להכבוד פנים כנ"ל. וזה בחינת הדיקל, דהינו שהכבוד והמלכות אולה ונדרדלה ונפלה אל הסטרא אחרא, שהן העני פנים כנ"ל. וזה בחינת הקוף, דהינו כשהמלכות והכבוד אולה ונדרדלה, היא בקוף כפני אדם, דהינו שנתאחד רגל ההא, ונעשה קוף, דהינו שנתאחד מהרגל למטה, בבחינת (משלי ה): רגליה

אזי הוא אנוס על פי הרבור, דהינו שיש לו אנוס ומניעה עליי שאין נקרות להאומיות, ואינו יכול להוציא ממצד הרון, שמהו באין כל המניעות ואנוסין כנ"ל. והיו בחינת אנוס על פי הרבור, שעליי שאין הרבור בשלמות, עליי תאות הוא אנוס, כנ"ל: והיו: כיון שצריך לבריות, עולם חשך בערו (כזה לב): חשך לשון מניעה, כמו שכתוב (בראשית לב): ולא חשך ממני, ולא חשכת את בנך וכו' (שם טז). דהינו כשצריך לבריות, אזי יש לו מניעות. וזה עולם חשך בערו, דהינו כשהוא בין העולם, אזי יש לו מניעות, וקשה לו להתפלל באמת כנ"ל, כי כשצריך לבריות, נוח וטוב לו יותר להתפלל ביהי כנ"ל. אבל מי שאינו צריך לבריות, שאינו צריך להם לשום דבר, יוכל לעמוד בין אלפים אנשים ולהתפלל באמת להשם יתברך לברו, מאחר שאין צריך לשום כריה, לא לפרנסה ולא לכבוד ולא לשום דבר, רק שברו על ה' אלקיו: וזה סוד (ברכות יח): מעשה בחסיד אחד שהקניטתו אשתו, והלך ולן וכו', ושמע שמי רוחות שמספרות זו עם זו. וספורם היה על אודות פרנסה, כמובא שם בגמרא. שהקניטתו - זה בחינת החרון אף; שמי רוחות - זה בחינת שמי רוחות ה"ל, הנעשין עליי המתקת החרון אף, דהינו כשמוציאין מפה אל הפעל כנ"ל. וזה תלוי בבחינת פרנסה, שעליי מוציאין מפה אל הפעל כנ"ל. ולא גלה יותר, איד כל התורה האמת מרמה בטאמר זה:

סו

ויכן יי אלקים את הצלע אשר לכו' ויבאה אל האדם: (בראשית ב)

חד אמר: מלמד שנתן בה בינה יתרה. וחד אמר: מלמד שקלעה לחות והביאה אל האדם (זה מה):

א הנפיש היא יקרה מאד, וצריך להיות זהיר בה ולשמרה מאד. עליין צריכין לזהר מאד בשבא איה כבוד חדש לאדם, כי הכבוד הוא אם כל ח, והוא שרש כל הנפשות, וכשהנפש מסתלקת, היא מסתלקת אל הכבוד, שהוא שרשה, בבחינת (ישעיה טו): כבוד ה' יאספך; שהסתלקות ואסיפת הנפשות הם לחוד הכבוד, כי שם שרשם כנ"ל. ועליין כשבא כבוד חדש לאדם, צריך לזהר ולהשמר, כי אולי בא הכבוד, חס ושלוש, בשביל הסתלקות, כדי שתסתלק הנפש אל הכבוד, שהיא שרשה כנ"ל. אך מדה טובה מרבה, ועליין עליי פירוב בא הכבוד לטובה, דהינו, כשבא נפש חדשה אל האדם, אזי היא באה מלכשת בהכבוד, שהיא אם כל ח כנ"ל. ועליין כשבא כבוד חדש לאדם, עליי פירוב הוא לטובה, דהינו שבא נפש חדשה לאדם עליי זה הכבוד. והכלל, שהכבוד הוא שרש הנפשות. ועליין לפעמים בא כבוד חדש לאדם בשביל הסתלקות איה נפש חס ושלוש, כדי שתסתלק הנפש אל הכבוד כנ"ל. אבל עליי פירוב בא הכבוד לטובה, דהינו שבא נפש חדשה לאדם עליי זה הכבוד, שהוא שרש כל הנפשות כנ"ל. עליין צריכין לזהר מאד לקבל הכבוד בקדשה גדולה, לשמו יתברך לבר, כי הכבוד הוא שרש כל הנפשות כנ"ל:

שערות קלועין, שנמצאין בבגדי-אדם, שקורין קאלטינים, שהעולם חוששין לקצצם, רק שיפלו מאליהם. הינו, כשיש הרבה מותרות במה, אזי מוכנע בטבע האדם, שיצאו שערות קלועין, כרי שעלי-ידי קליעותיו והתחברותם ייקונו ביותר ויקבלו, ויכלו לינק כל המותרות הרבה שבמה, ועל-כן אין נקצצין קדם זמנם, כי יוכלו להזיק להמה, עלי-ידי שיצא בכותכו המותרות, עלי-ידי שלא יהיה השערות קלועין לינק אותן. וזה בחינת: מלמד שנתן בה בינה יתרה. בינה יתרה, הינו בחינת מותרות המוחין, שמשם יונקים השערות, שמשם יניקת האויבים כנ"ל. והיו: וחר אמר: מלמד שקלעה לחנה וכו'. הינו חך ולא פליגי, כי עלי-ידי מותרות שבמה, שזה בחינת בינה יתרה כנ"ל, מזה בא שערות קלועין, בחינת שקלעה לחנה כנ"ל. (כי הכבוד הוא בחינת חנה, שהיא הצלע הנ"ל, שהיא בחינת (בראשית ו): אם כל חי בנ"ל). וזה בחינת (סמאלא ד'): ואת נפש איכיד וקלעה בתוך כף הקלע; בחינת שערות קלועין הנ"ל, הינו בחינת התחברות השונאים, שעלי-ידיה הוא מפתחם כנ"ל.

ו **ואזי**, כשבא הכבוד חרש אל האדם ומלכש בתוכו נפש וקדשה כנ"ל, צריך לראות להוליד את הנפש בנקל, בלי קשוי תולדה, כי הכבוד הוא אם כל חי כנ"ל, והנפש מלכשת בה בעבר במעי אמו. ולפעמים כשיש, חס ושלום, בחינת קשוי לילד, יכולין להסתלק שניהם, חס ושלום, האם והולד, דהינו הכבוד והנפש. או לפעמים נסתלק אחד מהם, חס ושלום, כפי ענין הקשוי לילד. וצריך לראות להוליד בנקל, בלא קשוי. ואת-דרך, כשזולד הנפש, צריך לגדל את הנפש. ושתי בחינות אלו, דהינו ההולדה והגדול, נעשין עלי-ידי יראה ואהבה, שהם בחינת שתי ידים - יד הגדולה ויד החזקה - כי ההולדה נעשית עלי-ידי היראה, בבחינת (תהלים מח): רערה אחותם שם, חיל בילדה; ואחר שגדל, אזי מגדלין אותה עלי-ידי האהבה, בבחינת (בראשית כ): אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, הינו בהבראם, שהוא לאחר הבראה והתולדה, אזי מגדלין אותה עלי-ידי אהבהם, שהוא בחינת אהבה, בחינת יד ימין. והיו: **בהבראם** - **באברהם**, כמובא (כר פ' יב), הינו כנ"ל. וזה בחינת (דבר היסוד א סא): ואתה מושל בכל, הינו בחינת הממשלה והמלכות, בחינת מלך הכבוד הנ"ל, ששם מלכש הנפש. ובינך בח וגבורה, ובינך לגדל ולחזק לכל, הינו בחינת שתי תינים כנ"ל. ובינך בח וגבורה - זה בחינת יד החזקה; ובינך לגדל ולחזק - זה בחינת יד הגדולה, שעלי-ידי בחינת שתי התינים אלו מולדין ומגדלין הנפש המלכשת בהכבוד כנ"ל. וזה בחינת הצדקה שנותנין אצל ואתה מושל בכל (כמו שמובא בגנות, כי עלי-ידי הצדקה מוציאין ומעלין את הכבוד והממשלה כנ"ל. וזה בחינת (איוב כג): כבודי חרש עמדי וקשתי בידי תחליף. הינו, כשפגיע כבוד חרש אל האדם, אזי צריך להחליף ולהעביר הקשוי עלי-ידי בחינת ידים הנ"ל. והיו: וקשתי בידי תחליף, שעלי-ידי התינים

יורדות מות, ויונקים ממנה, כי הכבוד והמלכות נפל ביניהם כנ"ל, ואזי היא בחינת: רגליה יורדות מות; דהינו שקיים מלכות וקדשה צריכין לקבל מהם, ועל-כן כשישראל צריכין לפעל אזה תסיפות לנדר קיום דתנו הקדוש, צריכין לקבל הכח והממשלה ממלכות העפוזים:

ה **וצריך** להעלות את הכבוד והמלכות מהם, וזה נעשה עלי-ידי צדקה, בבחינת (משל י): צדקה תציל ממות, דהינו, שעלי-ידי צדקה מעלין ומצילין אותה מבחינת רגליה יורדות מות, ועושין מצדק צדקה, כי צדקה היא בחינת חמשה חסדים, כי הצדקה היא בחינת חסד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה כט): אין הצדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה, שנאמר: ודעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד, ועלי-ידי בחינת החמשה חסדים, עלי-ידיה מוסיפין ה', ונעשית מצדק צדקה, וכנגד זה נזכר בתורה ה' פעמים צדקה, כנגד החמשה חסדים, שהוא בחינת צדקה כנ"ל. וזה בחינת (ישעיה סא): מי העיד ממורח צדק וקדארו לגדלו. מי העיד ממורח - זה בחינת צדקה, בבחינת (סם טו): ממורח אביא ורעך, בחינות (הסע י): ודעו לכם לצדקה וכו'. עלי-ידיה: צדק וקדארו לגדלו - הינו, שעלי-ידי הצדקה, אזי הצדק קורא את הגדול, ששמעלין את הגדול מבחינת: רגליה יורדות וכו' כנ"ל. וזה בחינת (ישעיה נח): ותלך לפניך צדקך; דהינו, שהצדק יוכל לילך, הינו בחינת ששמעלין הגדול, שהם כלי ההליכה, וזה: ותלך לפניך. לפניך דיקא, כי מעלין את הכבוד והמלכות אל אור הפנים כנ"ל:

ו **ואזי**, כשמעלין את הכבוד והמלכות, אזי יוצא הכבוד מן הספרא-אחרא, מבין הענפים הנ"ל, וחוזר הכבוד אל המביני מרע, הפך נפילת הכבוד אל הענפים, שהם נקראים: המה רעים לא ידעו הכין, ועקשו תוֹר אל המביני מרע. ואזי, כשתוֹר הכבוד אל המביני מרע, בתחלת ממשלתם נעשה מחלוקת, כי עקר יניקת האויבים הוא מן המביני מרע, דהינו מן המות, בבחינת (דברים יב): מראש פרעות אויב; הינו שמן המוח שבראש, משם נתגלין כל האויבים והשונאים, כי יש בהמה מותרות, שמן אלו המותרות שבמה יוצאין השערות, ומהם יונקים האויבים, והם יונקים עד שכלה כל המותרות שבמה, ואזי אין להם יניקה וגופלים. וזה בחינת קריחת ראש וגנים, כי בסבי מחא שקיט ושכיד (כ"ש באר"ד דף קכח), הינו שדעת הזקנים צח וצלול, ואין להם מותרות במה, ועל-כן גופלים השערות, כי אין להם יניקה כנ"ל. ועל-כן, עלי-ידי הפרור שבין השונאים, עלי-ידיה יש להם אריכות זמן וקיום ביותר, כי הם יונקים עד שכלה כל המותרות שבמה, ואזי, כשכלה המותרות ויהיה הרעת צח וצלול, אזי יפלו, כי לא יהיה להם עוד יניקה, ועלי-ידי הפרור שיש ביניהם אין להם כח לינק הרבה, ויונקים מעט מעט, ועל-כן עלי-ידיה מאריכין זמן יותר, עד שתמרו לינק כל המותרות. אבל כשמחברין השונאים יחד, אזי יונקים הרבה, ואזי יונקים במהרה כל המותרות וגופלים כנ"ל. וזה בחינת

ולבו רחוק ממני, לכן הגני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, ואברהם חכמת חכמיו ובינת נבניו הספחתי. ועליכן, עלייך שנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו, שעלייך זה חזר ונתגלה חכמו כנ"ל, עלייך בחינת הרעמים כנ"ל, נמצא שבה עצמו מחסן הפנים שגורם עלייך שהתפלל בלי בנות הלב, והינו שגורם הסתלקות החכמה מן הזקנים כנ"ל, כי עכשו, עלייך הכבוד שנותן להם, חזר ונתגלה חכמתם כנ"ל. ועליכן אוי, עלייך זה בעצמו, יוצאין מים קרים ומחיה אה נפשו, שהיתה עיפה עלייך פנים התפלה כנ"ל. וזה בחינת (א"י ט): ירעם אל בקולו ונפלאו; הינו שקול הרעמים מחסנין את בחינת הנפלאות, שהוא בחינת הסתלקות החכמה מן הזקנים, כמו שכתוב: הגני יוסף להפליא הפלא ופלא ואברהם חכמת חכמיו וכו'. ועלייך הרעמים נחמקנין, וחזר ונתגלה חכמתם כנ"ל: ואוי, בשמחתי הנפש עלייך מים קרים הנ"ל, מחיין גם את העצמות. כי פנים הנפש הוא פנים העצמות, כמו שכתוב (תהלים ט): כי נבהלו עצמי ונפשי נבהלה מאד. כי עלייך שאין מתפללין בכונת הלב, שעלייך זה הוא עיפות הנפש, עלייך זה הוא פנים העצמות. כי צריך להתפלל להרגיש רבורי התפלה בכל עצמותי, בבחינת (ס"ה ט): כל עצמותי תאמרנה; ועלייך הפנים קרים, שעלייך מחיה הנפש, עלייך מחיה העצמות, בבחינת (א"י ט): ומח עצמותי יאשה. וזה בחינת (משל ט): מים קרים על נפש עיפה, ושמועה טובה מארץ מרחק. שמועה טובה זה בחינת קול הרעמים, שמשמיעין עצמן בטוב, שהם מתקנין התרחקות הנפש מן הכבוד, וזה בחינת: שמועה טובה מארץ מרחק, שהוזה בחינת מים קרים על נפש עיפה, שהם באים מן הרעמים, שהם בחינת שמועה טובה כנ"ל. וזה בחינת (ס"ה ט): שמועה טובה תרשן עצם; שעלייך בחינת שמועה טובה, שהיא בחינת רעמים, שמשם בחינת מים קרים, שהם מחיין ומקריאין הנפש כנ"ל, עלייך זה מתקנין ונתרשנין העצמות, בבחינת: ומח עצמותי יאשה כנ"ל. וזה: תרשן עצם, כנ"ל, כי תקון הנפש הוא תקון העצמות כנ"ל:

(מן תבת "ואוי בשמחתי הנפש" עד כאן לא נכתב בראוי)

וזה בחינת (מכרי טח): וביזים הכבודים - בחינת הלקח הנפש בלי קשוי לילד, בחינת (דברים ו): צרה במבכירה, שהוא בחינת קשוי לילד, וגם הוא בחינת גידול הנפש, בחינת (מכרי ט): בקמיר על הכבוד, שהוא צער הגידול. מקרא קרש - זה בחינת שהכבוד, שהוא בחינת קרש, כמו שכתוב (ס"ה ט): ונקרש בכבוד, קורא את הרגלי, בבחינת: צדק יקראהו לרגלו כנ"ל. (והשאר לא באר):

סח

כל הנפשות תאבים ומתאבים למזון, ולא למזון בלבד מתאבים ואוהבים אותו, אלא אפילו להאדם שיש לו המזון, דרך בני-אדם למשך אליו ולהאב אותו מחמת שיש לו מזון, כמו שאנו רואין בחוש, וקמו שכתוב (משל ט): ואוהבי

הימים חולפת ועוברת הקשוי לילד כנ"ל. וזה בחינת חלופ שם אקיק, שהוא שם בוכי, שהוא בגימטריא ירד, שעלייך זה הולדה, ביריע. וענין בכונות של ואתה מושל בכל:

ח ולפעמים יש עיפות אל הנפש, עלייך שנתרחקה מאמה, והינו הכבוד כנ"ל, וצריך להחיותה ולהכריאה עלייך מים קרים, בבחינת (משל טח): מים קרים על נפש עיפה; הינו בשמחתי בלא לב, עלייך זה נחלק הנפש מן הכבוד, בבחינת (ישעיה טז): בשפתי בברוני ולבו רחוק וכו'. כי בנות הלב זה בחינת הנפש, כמו שכתוב (תהלים טח): אליך ה' נפשי אשא, ופרש רש"י: לבי אבנן. אבל בשלכ רחוק מרבורי התפלה, אוי הוא בחינת התרחקות הנפש, שהוא בחינת הלב, מן הכבוד, בבחינת: בשפתי בברוני ולבו רחוק; ואוי יש עיפות אל הנפש, וצריך להכריאה עלייך מים קרים כנ"ל. ומים קרים מקבלין עלייך בחינת רעמים, ורעמים נעשין עלייך מה שנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו, כמו שאמר רבותינו וכוונם לברכה (ס"ה ט): והזרו בקון ששכח תלמודו, שצריך להזר ולכבדו, ועלייך זה נעשין רעמים, ומשם באים מים קרים להחיות הנפש כנ"ל. כי הרעמים נעשין עלייך שיוצאין ארים וקיסורים חמים וכאים בתוך העין ונתלהבים שם, ועלייך זה נקדע העין, ומזה נשמע קול הרעם. ופעולות הרעמים, שעלייך זה נחלקין הפנים של כל מקום ומקום כפי הצורך להשקוהו, במדה ובמשקל, כפי הראוי לפי המקום, בבחינת (תהלים ט): מקול רעם יתפזר, ועלו הרים וירדו בקעות, אל מקום זה יסרת להם. כמארן בשנותנין כבוד לזקן ששכח תלמודו, והשכחה הוא בחינת ענין דמכסון על עיני, ובשנותנין לו כבוד, והכבוד הוא בחינת אש, בבחינת (ס"ה ט): וכבוד ה' באש אוקלת; והוא בא בתוך העין, בבחינת (ס"ה ט): וכבוד ה' נראה בעיני; הינו בתוך בחינת הענין דמכסון על עיני, ואוי נקדע העין, ומזה נעשין בחינת רעמים, בבחינת (תהלים טח): אל הכבוד הרעים, ה' על מים רבים, שעלייך הכבוד נעשין רעמים כנ"ל. ואוי יוצאין מים רבים, והינו שנתגלה דעת הקו, עלייך שנקדע העין המכסה על העיני כנ"ל, בבחינת (ישעיה טח): כי מלאה הארץ דעה וכו'. בפנים לים מכסים; וזהו בחינת מים רבים הנ"ל, והם בחינת מים קרים, שעלייך מחיין ומקריאין את הנפש כנ"ל. ועלייך אלו הרעמים נחלקין מימי הרעת לכל אחר ואחר בראוי לו, לפי מה שצריך לקבל מים קרים להחיות את נפשו. וזה החלוק שבין הלומר מן הספר לשומע מפי צדיק אמת, כי בשלומר מן הספר, אינו יורע השער שצריך ללמד להחיות נפשו, אבל בשומע מפי הצדיק, אוי משפיע לו בחינת מים קרים לפי הראוי לו, לפי מדרגתו, עלייך בחינת הרעמים כנ"ל. ואלו הפנים קרים מחיין ומתקנין את הנפש, שהיתה עיפה עלייך שנתרחקה מן הכבוד, עלייך שהתפלל בלא בנות הלב כנ"ל, כי הסתלקות החכמה מן הזקנים, הינו מבחינת זקן ששכח תלמודו הנ"ל, זה נעשה עלייך מה שמתפללין בלא לב, וקמו שכתוב (ס"ה טח): בשפתי בברוני

ובכר יש לו הממון, שהוא בחינת תומה כנ"ל, על כל זה לפעמים הבעל-דבר מגדיר אותו ככעס גדול כל-כך, עד שמפסיד ומאבד ממנו אפילו הממון שיש לו כבר, אף שהיה ראוי שלא יוכל או להפסיד לו הממון על-ידי הכעס, מאחר שבכר נהנה מההשתלשלות השפע ממנו, ושוב אי אפשר להתהפך לכעס, ואדרבא, הממון שיש לו, שהוא בחינת חומה, ראוי שיש עליו, שלא יוכל להפסיד לו ולהזמין לו כעס, שהוא הפך בחינת חומה, על כל זה יש בזה ביד הבעל-דבר להתגבר על האדם ככעס גדול כל-כך, שפסיד ממנו אפילו הממון שיש לו כבר. כי כשהממון יורד לאדם, הוא בבחינת (תהלים קא): מורף נתן ליראיו, והוא כהפכו לכעס, ונעשה מזה מורף נפשו באפו כנ"ל. השם ישמרנו ויציילנו ממדה המגנה הזאת, אמן בן יהי רצון:

סט

דע, שהנזול את חברו ממון, בזה הוא גזול ממנו בנים, הינו שהנזול נוטל מהנזול בנים. כי עקר הממון של האדם בא לו על-ידי פתיוגו, כי על-ידי אור נפשה, מזה בא לו הממון. הינו, על-ידי שמתנוצץ ובתפארת אורות מאור נפשה, אלו האורות הם בחינת הממון, כי הממון הוא ממקום הנפש, כמבאר במקום אחר, ונפש היא בחינת נקבה, כידוע בבחינת האר"י, כי היא הבחינה האחרונה מן נפש-רוח-נשמה. וכן כלל נפש-רוח-נשמה שלה היא בחינת נפש גדרו, כי כלל הפרדה התחתונה היא בחינות נפש, בחינת נקבה, נגר מדרגה שלמעלה הימנה. על-כן, על-ידי בחינת הנקבה פתיוגו, שהיא בחינת הנפש אצלו, על-ידיה בא לו הממון, כי עקר הממון תלוי בה, כמבאר במקום אחר. כי היא בחינת רגליו, כמו שכתוב בזה (ויקרא כג): רגלי חסידיו ישמר - דא אתתא, וכתוב (דברים יא): ואת כל היקום אשר בגלגלהם - זה ממונו של אדם, שמעמידו על רגליו (פסוק טז): כי עקר הממון בא מבחינת נפש, בחינת נקבה, בחינת רגליו. וזה שאמרו רבותינו וברונם לברכה (נדרים כג): השרוי בלא אשה, שרוי בלא חומה, הינו בלא ממון, כי חומה היא בחינת הממון, כמו שכתוב (משלי יח): הון עשיר קרית עזא ובחומה נשגבה וכו'. ועלי-כן אמרו רבותינו וברונם לברכה (בבא מציעא כג): אוקירו לנשיכו כי היכי דתתעשרה. וכל אדם ואדם, באשר הוא בא לעולם, הוא בא עם פתיוגו המיוחדת לו ועם סבוב ממון הקצוב לו, שיהיה לו בזה העולם, וכמה פרות, הינו בנים, שיהיו לו בזה העולם. והם בחינת אילן וענפים ופרות. הינו, שאור נפשה הוא בחינת עקר האילן, שממנו יוצאים ומתפשטים ענפים. הינו התנוצצות והתפצצות אורה, הינו בחינת הממון כנ"ל, הוא בחינת ענפים של האילן, ועל הענפים אלו גדלים הפרות, הינו הבנים. נמצא, כשאחד גזול מחברו ממון, הוא גזול ונוטל ממנו ענפים של האילן שלו, הינו התנוצצות אור נפשה, שממם הממון כנ"ל. על-כן, על-ידי זה הוא גזול ונוטל ממנו נפש כניו וכוונתו, שהם

ואוהבי עשיר רבים. וזה מחמת שהנפש באה ממקום עליון, שהממון בא ומשתלשל ונתהוה משם, כי בודאי התחלת המקום שמשתלשל משם הממון, הוא בודאי בחינת קדושה ושפע קדש, ואחר-כך נתגשם למטה, בדרך ההשתלשלות, ונתהוה ממון, ועלי-כן הנפש תאבה לממון, מחמת שהנפש באה ממקום שהממון בא משם. אך צריך לכלי להתאזות להממון, כמבאר כבר כמה פעמים-גדל גנות תאות ממון, רק להתאזות ולא להב הממון שהממון בא ומשתלשל משם כנ"ל. ובחינה זו רבי מבאר עשירים, כמו שאמרו רבותינו וברונם לברכה (נדרים טו), מחמת שיש להם ממון שהוא בא ממקום גבוה כנ"ל:

ודע, שראוי שכל ישראל יהיו להם ממון, אך יש מדה אחת שמפסדת ומאבדת מהם הממון, והיא מדה רעה מגנה, שקשה מאד להנצל ממנה. ואפילו אם ירצה אחד להנצל ממנה, ובפרט כשיכיל תאות הממון, כדי שלא תפסיד לו את הממון, עם כל זה המדה רעה הזאת מתגברת עליו בלדותו ובקבנותו, ועל-ידיה מפסדת ממנו הממון שהיה ראוי שיהיה לו. והמדה רעה הזאת היא מדת הכעס, שעל-ידיה מפסיד ומאבד הממון הראוי לו, כי בבחינת שרש ההשתלשלות, שמשתלשל הממון ממקום שמשתלשל משם, הוא בחינה אחת עם הכעס משם, ועלי-כן הבעל-דבר, כשרואה שמשתלשל ויורד שפע לאדם שיהיה לו ממון, או יורד וזמין לו כעס, ועושה לו מבחינת ההשפעה וההשתלשלות שיוורד אליו שיהיה לו ממון, עושה לו ממנו כעס, כי הכעס הוא ממש בחינה אחת וענין אחד עם הממון במקום שרש ההשתלשלות, ואין ביניהם שום הפרש, כי שניהם יורדים מנבורות, ונמשכין ממקום אחד ממש, בבחינת (איוב יז): מצפון יזהב יאתה; וכתוב (דברים יא): מצפון תפתח דרעה, הינו בחינת כעס, כמו שכתוב (קהלת יא): והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך. כי הממון והעשירות היא בחינת חומה, כמו שכתוב (משלי יח): הון עשיר קרית עזא ובחומה נשגבה וכו'. והכעס הוא קלקול החומה, כמו שכתוב (ספ כה): עיר פרוצה אין חומה איש אשר אין מעצר לרוחו. והבעל-דבר, כשרואה שיוורד לאדם השתלשלות שפע של ממון, שהוא בחינת תומה כנ"ל, אוי הוא עושה לו מזה ההשתלשלות כעס, שמזמין לו דבר לכעס, ונתקלקל בחינת החומה על-ידי הכעס כנ"ל, כי הכעס והממון הם בחינה אחת כשרש ההשתלשלות כנ"ל, ועלי-כן בקל מהפך לו ההשתלשלות שפע של ממון, שהוא בחינת חומה, לכעס, שהוא הפך החומה, ועושה לו מחלוקה חמה, שמהפך הממון לכעס כנ"ל. כי תחלת שרש השתלשלות הממון הוא מקום שהנפש באה משם, בבחינת (דברים טז): ואילו הוא נושא את נפשו, הנאמר על ממון של שכיר יום, וכמו שכתוב (מכא ה): בנפשו נביא לחמו, ועלי-כן הנפש מתארה ותאב לו כנ"ל. ועל-ידי כעס מאבד נפשו, בבחינת (איוב יח): מורף נפשו באפו, כמבאר בזה (תהלים קא):

ודע, שאפילו אם כבר הגיע לו השפע, ונתהוה ממנה ממון,

עליבן יוכל להזיק לו כאלו המאה אדומים לכד שנטל ממנו, למל ממנו כל הבנים. וכן יש בענין זה כמה וכמה שנויים, לפי הגולה ולפי האילן והענפים והפרות, במהותם וכמותם. והכלל, כי היא צריכה חמיר להשלים אותה, וכל זמן שאין לה שלמות, אי אפשר לה להוליד. ועקר שלמותה - עלידי הממון, כי הוא בחינת התנוצצות אותה כנ"ל. וזה שכתוב (שעה א'): למדו היטב, רדשו משפט, אשרו חמוץ. שהפסוק מזהיר לעשות משפט ולחזק את הגזל, להציל עשוק מיד עושקו, כדי להציל נפש גניו וכנותיו כנ"ל. וזה: למדו היטב וכו' - שמה שתעשו משפט ותצילו גזול מיד גוזלו, עלידיה תעשו טובה להבנים, שהם בחינת למדו ה', כמה שכתוב (סו נה): וכל בנך למדו ה'. וזה: למדו היטב - שהתקבה תהיה להבנים, שהם בחינת למדו ה'. וזה סוד כונת הנקרא (כ"ק קט): הגזל את חברו שזה פרוכה, יוליכו אחריו אפלו למדי. והוא פליאה נשגבה מאד, למה תפסו מדי דוקא. אך דע, שהנקרא היא געלמת ונסתרת מאד, וזה בניהם האמת: הגזול וכו' יוליכו אחריו אפלו למדי, הינו למדו ה', הינו הבנים, שצריך להחזיר לו אפלו הבנים שגזל ממנו, עלידי שגזל את ממנו, ואז: למדי, בחינת למדו ה' הנ"ל:

ודע, שלפעמים אף שגזל ממנו ממון, עם כל זה לא יזיק לבניו ולא יחסר אור נפשה. כי ברוחניות הנפש מרגשת הכאב והצער הגדול שיש לה בשזה הגזל, שהוא כמו רוצח נפשות ממש, בא לחסר אותה ולגזל נפש בניה, ועליבן היא מצמצמת אותה וממשכת ומכוצצת עצמה, ומקצצת לעצמה חלק נפשה, כדי שזה הגזל לא יוכל ליגזל ממנה ולחסר אותה, עד שלפעמים לא יוכל הגזל להתגבר עליה לקבל מאורה, ואף שגזל ונטל הממון ממנו, עם כל זה כבר התגברה הנפש וצמצמה ומשכה וקצצה אורה, ולא הניחה לקבל מאורה. וזה הממון שלקח הגזל, אינו ממון כלל, רק עפרא בעלמא, מאחר שאין בו אור כלל, והממון הזה הוא בחינת (איו כ"ה): עפרות ורח, בבחינת (ר"ה כ"ה): אין כסף נחשב, מחמת שאין בהכסף והוא שום אור, כי התגברה ולא הניחה לקבל מאורה. וכמו שיש דגמתו בעולם הזה, כי יש אילנות במרינות אונגרי, שכשארם בא לטלם, הם ממשיכין ומקבצים עצמן, ואינם מניחים למל אותם: וזה בחינת קדושין, כי בשאין שלמות בדבר, יש שם אחיות הסמרא-אחרא והקלפות, והנפש בחינת נוקבא, היא בין הקלפות, כי היא מתפזרת ונדחת בנייהם חמיר, בבחינת (ס"ה) רגליה יורדות מות. ועליבן כשהיא רואה זה הכסף או שזה כסף, שהוא בחינת שלמות אורה כנ"ל, ביד זה האיש שבא לקדש אותה ולהשלימה, עלידיה תאבה אליו ונקספת לו, שהוא ישלים אותה ויקבץ נדחיה מבין הקלפות, להוציא רגליה מקלות. וזה בחינת קדושין בכסף, כי עלידי שגשג אורה עלידי הכסף, ואין בה חסרון, עלידיה היא מתקדשת ממטאתה, ויוצאה מבין הקלפות, ועליבן היא מקדשת ונקיטת אליו עלידי הכסף הזה, כי הכסף הוא שלמות אור האשה כנ"ל וזה לשון קדושין - שמתקדשת ומקנת עצמה לצאת מן

שהם תלויים וגדלים ויונקים מאור הענף הזה, כי הם הם הפרות הגדלים על הענפים אלו, וכשנטל הענף נטל הפרות. וזה שכתוב (אסתר ה'): ויספר להם המן את כבוד עשרו ורב בניו, כי זה תלוי בזה, וכמו שכתוב (איו כ"ה): עתקו גם גברו חיל, ורעם גבון לפניהם וצאצאיהם לעניהם. עתקו גם גברו חיל - זה עשירות, עלידיה ורעם גבון וכו'. וזה שאמרו רחל ולא (בראשית א'): כי כל העשר אשר הציל אלקים מאבינו לנו הוא ולבנינו. לנו ולבנינו דיקא, כי עקר העשירות - עלידי האשה, ובה תלויים הבנים כנ"ל, כי האשה היא עקר בחינת האילן, והעשירות הם הענפים של האילן, והבנים הם הפרות הגדלים בענפים האלו כנ"ל. וזה סוד שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (כ"ק ס"ה): הגזל את חברו, כאלו גזל ממנו נפש בניו וכנותיו:

ודע, שאם זה הגזל עדין לא היה לו בנים, יוכל לגזל ממנו שלא יתה לו, עלידי שגזל ונטל הענף כנ"ל. ואפלו אם כבר יש להגזל בנים, יוכל להזיק לו שיעמותו בניו, אם ושלום, כי אם עדין הבנים צריכים לאמן, הינו לענפים שלה, כמו שיש פרות שלא נגמרו כל צרכן וצריכים לינק עוד מהענף, ועליבן, כשהגזל נטל הענף הוא מניק הפרות, הינו הבנים, הצריכים לינק עוד ולקבל מהענף, הינו מהתנוצצות אור אמן כנ"ל. והכל לפי הגולה, והכל לפי האילן והענפים והפרות. כי יש כמה וכמה שנויים בין האילנות עצמן ובין מהות ואכות הענפים ובין רבוי הענפים, ובין בין הפרות, בכלל יש שנויים רבים. כי יש אילן, שיש לו ענפים רבים ופרות מועטים, ובן להקדש, ענפים מועטים ופרות רבים. ובן בין מהות הענפים עצמן: יש אילן, שיש לו ענף אחד, אבל הוא יקר מאד, ויש שיש לו עשרה ענפים, וכלם אינם שווים רק עשרה זהובים. בן יש כמה ענפים, שיש להם בנים רבים, ואין ידו משגת אלא זה אחד, הינו שכל הענפים שלו הם פחותים, ואינם רק בערך זהב אחד, או שיש לו ענפים מועטים ופחותים. ובן להקדש, יש עשיר גדול, מחמת שהענף שלו הוא יקר מאד, או שיש לו ענפים רבים ויקרים, ועם כל זה יכול להיות שלא יהיו לו רק בנים מועטים, כנ"ל כמשל האילנות. והנה נתפס, למשל, אילן אחד עם שלשה ענפים, וכל ענף מיוחד לו, שראוי להוציא שני פרות. נמצא, שראוי שיהיה לו ששה בנים. ובן נאמר, למשל, שקל ענף הוא בבחינת נערך שיהיה לו מאה אדומים. נמצא, שראוי להיות לו שלש מאות אדומים משלשה ענפים הללו. נמצא, אם גזל ממנה מאה אדומים, הוא גזל ונטל ממנו ענף אחד. נמצא, שגזל ממנו שני בנים. אבל דע, שבה יש חלוק גדול, אם הפרות ראויים לצאת מהענפים בזה אחר זה, נמצא שאף שזה גזל ממנו ענף אחד ונטל ממנו שני בנים, אף-על-פי-כן עדין ראויים לו להתקיים יתר הבנים של הענפים הנשארים, כי לא הזיק כהנשארים, כי לא נטל מהם כלום. אבל אם היו ראויים לצאת בבחינת אחת, בבחינת ששה בכרם אחד, עליבן אף שזה לא גזל ממנו כ"א מאה אדומים, שהם בחינת ערך ענף אחד של שני פרות, עם כל זה קלקל אור כלם, מאחר שכלם היו ראויים לצאת בבחינת אחת, וזה נטל וחסר מהם אדום, ואין להם שלמות.

וגל ממון חברו, שהוא אור נפש בתיאורו כנ"ל, עליבן לפעמים נמשכת היא בעצמה גם כן אחר הממון שגל זה הגולן מבעלה, ועליבן לפעמים הגולן גולל גם אשת חברו, עליבן הממון שגל ממנו בידים או עליבן חמדה. בי דע, כי גם עליבן חמדה וחאה והשחוקקות שיש לו לממון חברו, גם עליבן יוכל לגולל, כי המחשבה יש לה תקף גדול, במבאר במקום אחר (לקטו ב"י סט). ועליבן יוכל להיות, שיהיה להאדם ממון גולה, אף שלא גול כלום בידים. והוא האסור הלאו התמור שבפשרת הרבנות: לא תחמר, כי החמדה בעצמה הוא אסור תמור מאד, רחמנא לצלן, כי יש כח בהחמדה לגול ממנו ממונו ונפש בניו ובנותיו כנ"ל. ועליבן יש אסור אפלו מחשבה לשלח יד בפקדון, כמו ששינו בבבא מציעא (י"ח ס"א): החושב לשלח יד בפקדון, כי הפלגתא היא רק אם חיב על זה כמו השולח יד ממש, אבל אסור יש בוראי לכלי עלמא כנ"ל:

והנה, לפעמים הגולן הוא בבחינת ממאס באשת נעורים וחומר אשת חברו כנ"ל. ולפעמים רוצה בפניהם, שרוצה את ממונו ותפץ גם בשל חברו. וזה בחינת מכנים צרה בחוד ביתו, והביא הזהיר על זה, כמו שבכתוב (מלאכי ב'): ובאשת נעוריד אל תבגר, כי שגא שלח. הפניה: אם אין רי לך בחלקה, ואתה שוגא את ממונה, שאינו מספיק לך, עליבן שלח. הינו, שחששה תקנה לזה, שתתן צדקה, שהיא בחינתו שלח, כמו שבכתוב (ספרי י'): שלח לחמך על פני המים; כמה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא י"ח ס"א): אם רואה אדם שמזונותיו מצמצמין, יעשה מהם צדקה. כי מה שמזונותיו מצמצמין, הוא מתחת התגבורת הקלפות על הנפש, בחינת נוקבא, בבחינת: רגליה ויורדות מות. ועליבן שמתגברים הקלפות עליה, הם יונקים ממנה ומתפרים אורה, ועליבן ידעו אין לו ממון. אבל עליבן צדקה הוא מוציאה מבין הקלפות, כי צדקה תציל ממות (מלאכי ג'), הינו ממה שהיה מקדם "רגליה ויורדות מות". ועליבן עליבן צדקה יוכל לתקן ממונו, בחינת אשת נעוריו, ולא לבגר בה, וזה: כי שגא שלח:

ודע, שעליבן ידע יוכל לתקן ממונו גולה שיש לו, הינו שגולל עליבן חמדה, כי גולה ממש אין לה תקון עד שישב את הגולה, וכן אם גול את הרבים, צריך לעשות בהממון שגול צרכי רבים, אבל אם יש לו ממון גולה עליבן חמדה כנ"ל, זה יכול לתקן עליבן צדקה, שעליבן צדקה יתקן קד. הינו, שיתקן אצלו ממונו, אף שהיא של גולה עליבן החמדה. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קדושין ט"א) על פסוק (מלאכי ג'): וישב מצרף ומטהר כסף וטהר את בני לוי ונקק אתם בזהב וכסף והיו לה' מעיש מנחה בצדקה - צדקה עשה הקדוש ברוך הוא על משפחה שנתמעה ונמעה. הינו, שעליבן צדקה נחתקן הגולה, שהוא בחינת משפחה שנתמעה, כי הוא בחינת גולל נפש בניו ובנותיו ונוטל אשת חברו כנ"ל. עליבן הוא בחינת משפחה של תעורבות, ועליבן צדקה נחתקן שיתקן קד, כמו שאמרו: משפחה שנתמעה - נמעה. וזה: וישב מצרף ומטהר כסף

הממאה, ולקבל קרשה עליבן. וככל המשא ומתן שהוא נושא ונותן ומריות, הוא משלים אורה בזה ומקבץ נדחיה, כי הוא צריך להשלים אורה חמיר, כי הוא בחינת הנקח האילן והענפים והפרוח, שעליבן שהוא מיניקם ומשליםם, עליבן האילן מגדל ענפים, הינו שמתנוצץ אורה, והענפים עושים פרות כנ"ל. וזה שנותן לה כתבה חקף אחר הקדושין, ומבטיח לה בכתבה: ואנא אפלת ואוקיר ואויון ואפרגם יחד - שמבטיח לה להשלים אורה חמיר עליבן הממון, כנ"ל:

וזה בחינת ירשה, שישקד לבנים. כי כשהפרוח יוצאין, לפעמים ערין צריכין לענפיהם לינק מהם כנ"ל. ועליבן בשנפטר, ואינם יכולים לינק עוד, כי נפסק הנקח האילן, עליבן הם מקבלים ויורשים הממון השקד להם להשלים אורם, והיא מקבלת השאר מה שראוי לה לאורה, וזה בחינת הכתבה שנוטלת. ולפעמים אין צריכין הבנים לקבל עוד אור מהענפים, ואף עליבן נוטלים ירשה. זה מבחינה אחרת, כי כשהבנים יוצאים לעולם, יוצא חקף עמהם בתיאורם וממונם ובניהם, הינו האילן והענפים והפרוח, והאב מקבץ אורם. ועליבן אפשר שיהיה גם כן לאב ממון בשביל בניו, עליבן שמתקבץ חלקי אור שלהם, ועליבן לפעמים הם נוטלים ירשה, אף שאינם צריכים לאמן, לקבל אור מענפיה, אבל הם נוטלים ממון שלהם, שקבץ אביהם עליבם מחלקי אור שלהם, ובאמת לא היה ראוי לחלק הירשה בשהו, כי בוראי אינו שוה חלקי אורם, אבל אי אפשר למסר משפט זה לביחורין שלמטה, כי אין יורע חלוקים אלו כי אם היורע תעלומות, והוא באמת מסדר אחר צדק בראוי ונוטל מזה ונותן לזה:

ודע, שעליבן ידע שגולל את חברו, הוא בא להתרועים. כי בוראי הוא מתרפק ונקסף לאשת חברו שגולל, עליבן הממון שנוטל ממנו, שהוא אור נפשה כנ"ל. וכן היא מתרועת אחריו, עליבן שמשקד אותה אליו, עליבן שמשקד לעצמו אור נפשה. ועליבן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספרי י"א): היורד לאמנות חברו, כאלו בא על אשת-איש, שנאמר: ואח אשת רעהו לא טמא וכו'; כי הוא בא ומטמא ממש אשת רעהו עליבן הגולה כנ"ל. ולפעמים יאבד הגולן פתיזו שלו עליבן הגולה, כי מאחר שנתן עינו בממון חברו, הינו כאור בתיאורו, אם כי הוא ממאס בשלו ופונה את עצמו משלו, ואינו רוצה בחלקו, בממון שלו, כאור בתיאורו שלו, עליבן היא גם היא פונה את עצמה ממנו ומתרחקת ממנו, כמו שהוא התרחק את עצמו וקנה ממנה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי ברכה ס"ג ס"א): משל לאשה, שהיא ממתנת לאיש כל זמן שהיה ברעתו להנשא לה, היתה יושבת וממתנת לו. כיון שהפליג את דעתו ממנה, אף היא הלכה ונשאת לאחר. עליבן אם אין להגולן אשה, יוכל לאבד בתיאורו שלו. וגם יוכל הגולן לפעמים לגול מחברו אפלו בתיאורו של הגולל, והכל לפי חקף ותקן תאוהו ותשקו והתגברותו על ממון חברו בהרהור ובמעשה, עד שאפשר שיתגבר וינקח גם בתיאורו של חברו הגולל. כי מאחר שהתגבר

עצמו ולהשפיל עצמו לדברים קטנים ונמוכים, כפי שיוכלו העולם לקבל ממנו, כפי שיתפתח להם שערי החכמה והמדע לקרנם להשם ויחברו, בבחינת (ספ"ד): שחו רעים לפני טובים, וישעים על שערי צדיק; שפירי לשחות ולהכניע הרעים לפני הטובים, צריך להביא הרשעים על שערי צדיק כנ"ל. והוא אצל הצדיק בחינת מותר מחין, בחינת שערות. נמצא, שהשערות של החכם הם בחינת שער כמין, אצל אצל הרשע הכסיל הם שערות ממש, בשמאל. וזה בחינת: לכ חכם לימינו, ולכ כסיל לשמאלו. ועל-כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם בבב"א ע"ו): הנושא אשה שאינה הוגנת לו, אליהו בופתו וכו'. כי בשנושא אשה שאינה הוגנת לו, בודאי אינו מתרצה בחלקו, בממונו, באשת געונו, ובחור במה שאינו שלו, שאינה הוגנת לו, ועל-ידיה הוא בחינת מותרות, בחינת שערות כנ"ל. על-כן אליהו מנסה על זה לענוש, כי הוא בעל שער (ספ"ד א"א), שממנה על זה, על בחינת שערות, לעשות בהם דין. ועל-כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם): אליהו בופתו, והקדוש-ברוך-הוא רוצנו. זה בחינת מחין ובחינת מותר מחין. בופתו - בחינת מחין, בחינת תפלין, בחינת (ספ"ד) מלך אסור ברהמים, ברהמי מחין, שהם בחינת תפלין, כמובא: רוצנו - זה בחינת מותר מחין, בחינת רצועות, שהן בחינת מותר מחין: וזאת התורה של חקר אסור גולה והתורה שבסימן סח הקדוש, מענין פנים הכנס, שבפסד העשרה - שני התורות אלו יש להם חבור ושכיחות זה לזה, כמובן למשכיל, והם מתברים יחד בתוך התורה של היכל הקדש, שבסימן נב, כי שם התבאר שני ענינים אלו בקצור בתוך הקשר התורה הריא, עין שם הי"ב):

ע

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל: (ויקרא ט)

כי כל הדברים הם על הארץ, כמו שאנו רואין בחוש, שהכל גרל מן הארץ, וכל הדברים והבריות הולכים ומנחים על הארץ, ואי אפשר שיפסקו ויתרחקו מהארץ, אם לא על-ידי ב"ח המכרית, הינו על-ידי שיש מי שמכרית הדבר, ונותלו ממקומו מהארץ ומרחיקו ממנו, וכפי ב"ח המכרית, בן נהרס הדבר מהארץ, ואחר-כך, בשנפסק ב"ח המכרית, חוזר הדבר לארץ. כגון: אם זורק אדם דבר למעלה, און על-ידי ב"ח מכרית הדבר ומפסיקו מהארץ, וכפי ב"ח, בן מכרית הדבר וזורקו למעלה יותר. ואחר-כך, בשנפסק ב"ח המכרית, חוזר הדבר וגופל להארץ. כי הארץ יש לה ב"ח המושך, וממשכת כל הדברים לעצמה, כי אם לא, לא היו יכולים להתקיים עליה, כי היה ראוי לפל ממנה, מחמת שהיא פרוצית, וכל בני העולם עומרים סביבה, בירוע, אך שיש לה ב"ח המושך. ועל-כן, בשנפסק ב"ח המכרית, וחוזר הדבר וגופל למטה להארץ, כל מה שמתקרב יותר למטה, הוא פורח וגופל למטה במהירות יותר, זה מחמת שמתקרב להב"ח המושך של

כסף וזקק אחים בזה ובכסף. הינו, שיצרף ויוקק הכסף והזהב, שהוא של גולה כנ"ל, שהוא בחינת משפחה שנממעה, כנ"ל:

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: הנושא אשה לשם ממון הנין לה בנים שאינם מרגנים (קדושין ט); כי בשנושא לשם ממון ופונה עצמו להממון, הוא שוטה וכסיל, כי לב חכם לימינו ולכ כסיל לשמאלו (קדושין ט), הינו, שהחכם בשנושא אשה הוא פונה לימינו, הינו להתורה, שהוא בחינת ימין, כמו שכתוב (דברים טז): מימינו אש רח למו. הינו, שנושא אשה בשביל התורה, כפי שילמד תורה בטהרה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מנחות טז): הלומד תורה בטהרה נושא אשה וכו'. אבל לב כסיל לשמאלו, שנושא אשה בשביל ממון, שהוא בחינת שמאל, כמו שכתוב (ספ"ד א"א): בשמאלה עשר וכבוד. ונמצא, בשנושא לשם ממון הוא כסיל, ופוגם ואובר דעתו, ועל-כן הנין לה בנים שאינם מרגנים, מאחר שפגם הדעת, שמשם באים הבנים:

ורע, שעל-ידי שפונה עצמו להממון, מזה געשים שונאים. כי עקר התגברות השנאה הוא בא מבלבול ועכירת המוח, כי אהבה חלוצה ברעת ושביל, וכמו שכתוב (איוב טז): הקשיח בניה ללא לה, כי הישה אלוף חכמה. הינו, שאין לה אהבה על בניה, זה בא מחמת שאין לה חכמה, ועל-כן בשיש לו עכירת המוח, מזה יונקים ומתגברים השונאים. וכפי הבלבול והעכירות של המוח על-ידי תאוות ממון, בן התגברות השונאים. ולפעמים געשים מזה שונאי חנם, כי לפי תאוותו ופגיתו לממון, בן געשה כסיל, וכן נהפך מוחו, וכן מתגברים השונאים. וכל זמן שהעכירות בתוך המוח, און השונאים המתגברים משם, הינו מהעכירות המוח, הם גס-בן שונאים ברעת וכמת, שיש להם טעם על שנאתם, אף שהרעת הזה הוא בחינות עכירת המוח, כי עקר השנאה הוא רק מעכירת המוח, עם כל זה יש להם על-ידי-בנים טעם על שנאתם, מאחר שהעכירות עדין בתוך המוח. אבל רע, שלפעמים חושק בל-בך לממון, וגעשה בל-בך כסיל, ער שאין המוח יכול לסבל כלל העכירות, ער שיוצא בבחינות שערות, כי שערות הם מותר מחין כידוע. ואז גם השונאים הבאים משם, הינו מהעכירות הזאת, מבחינת מותר מחין, מבחינת שערות, הם שונאי חנם, כי אין להם שום טעם על שנאתם, מאחר שאינם באים אפלו מהעכירות שבתוך המוח, רק ממותר מחין, מבחינת שערות. על-כן אין להם שום טעם ורעת, אפלו של עכירת מוח, על שנאתם, והם רק שונאי חנם. וזה בחינות (חולין טז): רבו משערות ראשי שונאי חנם, כי שונאי חנם באים מבחינת שערות, מותר מחין כנ"ל. אבל החכם, אף שיש לו גס-בן מותר מחין, בחינת שערות, רע, שהחכם בחינות מותר מחין ושערות שלו הם בחינת שער, במין על השין, שמותר מחין שלו הם בחינת שערות, שפוחם בהם שערי החכמה והמדע לעבודת השם ויחברו, כי מחמת שמחו בעצמו, אי אפשר להעולם לסבל לקבל מאורו, הוא צריך להתלבש ולהתקפסות

אח המושכן. ואחר לא היה יכול להקימו, כי דוקא זה הצדיק שהוא בחינת עפר, בחינת כח המושך, יכול להקים המושכן, שהוא בחינת כח המושך, להמשיך האלקות בנ"ל. וזה שכתוב (דברים י): לא מרובכם חשק ה' בכם כי אתם המעט, וירשו רבותינו וזרונם לברכה (חולין פס ד' ודבא בדידי' טז): לא וכו', רק מחמת שהם שאדם ממעיטין עצמכם וכו' חשק ה' בכם, כי מחמת שהם ממעיטין ומקטינים עצמן, על-ידי זה הם בבחינת עפר, שיש לו כח המושך, בחינת מושך, שמושך האלקות בנ"ל, ועליהן חשק ה' בכם. וזה בחינת (ישעיה יז): אשכן את רכא, כי על-ידי שפלות, שמישים עצמו כעפר, על-ידי זה יש לו כח המושך להמשיך השם ויחברך אצלו, שזהו בחינת המושך בנ"ל: וזה בחינת הכבוד הנאמר אצל המושכן, כמו שכתוב: ונקרש בכבודי (שבת כז), וכמו שכתוב: וכבוד ה' מלא את המושכן (שם מ), כי כל הכבוד שיש לכל אדם שבעולם, מקטן ועד גדול, כלם הם מקבלים רק מזה הצדיק, שהוא בחינת עפר, בחינת מושך, שממנו נמשך הכל. כי כל הכבוד והגדלה הוא רק אצל זה הצדיק, וכלם מקבלים ממנו, כמו שאמרנו (נפלה לא): כל מקום שאחיה מוצא גדלותו, שם אתה מוצא ענותנותו. נמצא, שבמקום השפלות והתקנות, שם שורה כל הכבוד והגדלה, כמו שכתוב: אשכן את רכא, ועליהן כל הראשים שבעולם מקבלים כבודם מזה הצדיק, שהוא בחינת עפר. וכן התחדשות הכבוד, כי בכל פעם נחחדש הכבוד, שזה המקנה בא להתמנות אחר, ונחחדש הראשיות והכבוד, הוא הכל על-ידי זה הצדיק, כי כפי הקמתו את המושכן בכל פעם, שמשם בא הכבוד, בבחינת: וכבוד ה' מלא את המושכן בנ"ל, כן נחחדש כל הכבוד והראשיות בנ"ל:

וזה: ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל. כי כשהצדיק צריך לקרות את ראשי העם, הוא קורא אותם בזה שהוא מקים את המושכן, ששם הכבוד בנ"ל, ועל-ידי זה קורא אותם, כי כלם באים אליו לקבל הכבוד ממנו. וזה: ביום השמיני, שהקים משה את המושכן, על-ידי זה: קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל, שהם כלל ראשי העם, מקטן ועד גדול. כי על-ידי הקמת המושכן קרא את כל ראשי העם, שהם בחינת אהרן ובניו וכו' בנ"ל. וזה שאמרנו רבותינו וזרונם לברכה (רי"א א), שניסן ראש-השנה למלכים, כי אז היה הקמת המושכן, שמשם נמשך הכבוד של מלכים, של כל הממנים והראשים בנ"ל. ועליהן היה הקמת המושכן בראש-חדש ניסן דוקא, כי זה בחינת ראש חדש, שעל-ידי זה נחחדשים כל הראשים בנ"ל. וזהו בחינת: ראש-חדש ניסן ראש-השנה למלכים, בנ"ל:

עא

דע, שקשה מאד להיות מפרסם, כי מה שהוא מפרסם הוא מזיק לו מאד, כי לפעמים צריך לסבל יסורים בשביל רבים, כמה שכתוב (ישעיה מ): וכבחרתו נרפא לנו, כי מאחר שהוא מפרסם, על-ידי זה הוא בבחינת

של הארץ, על-ידי נופל במהירות יותר למטה, והצדיק הוא בחינת עפר הנ"ל, כי הצדיק הוא יסוד עולם, כמו שכתוב (ספר יצירה יסוד עולם; וכל הדברים עומדים עליו, ויש לו כח המושך להמשיך כל הדברים אליו. כי זה הצדיק הוא רק יחיד בעולם, שהוא יסוד עולם, שכל הדברים נמשכים ממנו, ואפילו כל הצדיקים הם רק ענפים ממנו, כל אחד לפי בחינתו. יש שהוא בחינת ענף ממנו, ויש שהוא בחינת ענף מן הענף. כי זה הצדיק היחיד בעולם הוא ענף ומשים עצמו כעפר, בבחינת (בראשית יח): ואנכי עפר ואפר, ועליהן הוא יסוד עולם, היינו בחינת עפר, שכל הדברים הם עליו בנ"ל. וזה שאנו מכקשים: ונפשי כעפר לכל תהיה; היינו שהיה לה כח המושך להמשיך הכל אליו כעפר בנ"ל. וזה הצדיק ממשיך כל ההשפעות לעולם, בבחינת (א"ת כח): ועפרות זהב; שכל ההשפעות נמשכין מבחינת עפר, מהצדיק הנ"ל, ועליהן אם נותנין צדקה לזה הצדיק, הוא מתברך מיר, כי הוא בחינת זריעה על העפר, שמשמחת כפל כפלים, בבחינת (ישעיה י): ודעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד; אבל אם נותן צדקה למי שאינו בחינת עפר כלל, אינו עושה פרות. וזה שקלל ידמיה את אנשי ענותות: בעת אפך עשה בהם – הכשילים בעניים שאינם מהגנים (כ"ט ט), היינו שאינם בבחינת עפר כלל, ועליהן הצדקה שנותנים להם אינה בחינת זריעה כלל. והנה היה ראוי שימשכו כל בני-אדם לזה הצדיק, שהוא בחינת עפר, שיש לו כח המושך בנ"ל, אך על-ידי כח המכריח מפסיקין ומרחיקין ממנו, היינו, שיש בני-אדם, שעל-ידי רבונם ומעשיהם הם מכריחים את בני-אדם להפסיקם ולהרחיקם מהצדיק הנ"ל, ולפי כח המכריח, כן מרחיק מהצדיק בנ"ל, ואחר-כך, כשיפסיק כח המכריח, יחיד וימשיך עצמו ויתקרב להצדיק שהוא בחינת עפר בנ"ל. כי כשיפסיק המכריח, ישוב להעפר, להצדיק הנ"ל שיש לו כח המושך בנ"ל. ועליהן יש בני-אדם שהם רחוקים מאד מהצדיק, מחמת שהם צרין בכח המכריח, המרחיק אותם, אבל אחר-כך, כשיפסיק כח המכריח, יחזרו ויתקרב בנ"ל. וזה שאנו רואין, כשאדם נוסע להצדיק, כל מה שמתקרב למקום הצדיק יותר, יש לו חשק יותר, מחמת שמתקרב יותר להבחינת המושך בנ"ל:

וזה בחינת מושכן, כי מושכן היה לו כח המושך, להמשיך אלקות למקום שהיה עומד שם, בחינת (שיר השירים א): מושכני אחר-יך גרצה. אחר-יך גרצה דוקא, כי כל מה שמתקרב יותר אליו, הוא רץ ביותר בנ"ל, מחמת הכח המושך בנ"ל, ובמובא במדרש (ספ"א פ' לא), שהמושכן הוא לשון מושבון, שהוא מושבון לישראל, שחשדה שכינה אצלם אפילו אם יחטאו, חס ושלום, כמו שכתוב (ויקרא כ): ונתתי מושבני בתוככם ולא תגעל נפשי אחרכם. נמצא, שעל-ידי המושכן השכינה שורה בישראל, היינו בנ"ל, כי מושכן לשון מושבני וכו', שיש לו בחינת כח המושך, להמשיך אלקות למקום שהיה עומד שם בנ"ל. ועליהן אי אפשר להקים את המושכן, אלא הצדיק שהוא בחינת עפר, בחינת משה, שהיה ענף מכל האדם, כמו שכתוב (ספ"א ט): ויקם משה

שם בלו טוב, ואין שם רין, חס ושלום, עליבן צדיק להיות בלו טוב ולהמתיק כל הנבירות והרינים, שהם היצר הרע שלמעלה. וכזה פנים רוד בכת"שבע, כי בוראי חלילה לומר שדור חטא בנשמיית מחמת תאוה, חס ושלום, כי כבר אמר דוד בעצמו: ולפי חלל בקרבי (תהלים סא), שהרג כבר את היצר הרע הנשמי בתכלית והכניעו הרם שבחלל השמאלי. ואף שאמרו רבוחינו וכרונם לברכה (שבת נא): כל האומר דוד חטא אינו אלא מועה וכו', אף-על-פי-כן אפלו זה הפנים הקטן והחטא קל שעשה, כמובא, גם זה בוראי לא היה חס ושלום מחמת תאוה, מחמת עבירות הרמים, חס ושלום, שמשם בא תאוה זו של נאוף. רק הפנים שלו היה למעלה הנבירות, שלא המתיק היצר הרע שלמעלה, הינו הנבירות והרינים. וגם זה היה ברקת גרול, כי ראיה היתה בתי"שבע לרוד וכו', וזה שנאמר כבוד (יה"א כב): לא תבנה בית לשמי כי רמים רבים שפכת, הינו שלא המתיק הנבירות, עליבן לא נזה לבנות הבית. ואף שמלמדת ה' גלחם, עם כל זה למעלה למעלה, בתכלית הפעולה, במקום שצריך להכלל, הינו באין-סוף, שם בלו טוב, וצריך להיות רק טוב בלי שום רינים כלל: וזה בחינת (ח"י חסד ע' דף כג): אפלו בחר עליזן אבנא איהו לגבי עלת העלות, בחינת (תהלים כב): לא ירעו ולא יכינו בחשכה ויתלכדו, בחינת*

* וגם למעלה (בבבול) אצלו יתקדד מצינו בחינת יצר הרע הנ"ל, כמו שדרשו רבוחינו וכרונם לברכה (ב"ד פ"ב וסוכא בפ"ט): בתחלה גלה במחשבה לברא את העולם כמדת הדין, שזה בחינת יצר הרע הנ"ל, ואחר-כך בביבול שכר היצר הרע ושם מדת רחמים וכו', ומה הבח נשתלשל ונמשך כח למטה לשבר את היצר הרע, כי לולי זאת לא היה כח לשבר היצר הרע. וכן מבאר לשון זה בנמקא (יומא סב): שאמרו שם: זו היא גבורת גבורתו, שכובש את יצרו, שנותן ארץ אפים לרשעים. ונמצא מבאר שם ענין הנ"ל, שמה שהשם יתקדד כובש מדת הדין וסאדיד אפו, הוא בחינת גבורת היצר הרע אצלו יתקדד. וענין גובר בקשה מקומות, שם מוכן ומבאר, שבוחינת מדת הדין הוא (ש"ש) בחינת היצר הרע:

הרע הנשמי, שזה אינו נסיון כלל. וכן מה שפנים שלמה, לא היה רק בבחינה זו בנ"ל:

ועל-כן מי שיש עליו רינים, חס ושלום, ויש לו איזה צרה, רחמנא לצלן, צריך לראות ולהשתדל מאד להנצל מירצו הרע

בחינות (סא): לכן אחלק לו ברכים, עליבן צדיק לסכל יסורין בשביל רבים, כי עליו נאמר: ובחרתו נפא לנו. רק שיש כמה בני-אדם, שצריכים להיות מפרסמים, ועושים אותם דוקא מפרסמים. אבל יש צדיקים, שמקבלים מעצמם יסורים עליהם בשביל ישראל, וכזה מחליפין השפע, במבאר למעלה בסימן סג על פסוק: וכשתים יבסה פניו, עין שם:

עב

לפעמים בא לאדם הרהור תשובה, ונעשה באותו שעה איש בשר, ואחר-כך רוצה לעשות עבדא, באשר שנתעורר לבו לתשובה. ככן רוצה לנסע להצדיק. ואחר-כך, בשנוסע, מתגבר עליו היצר הרע ונפול מחשוקתו שהיה לו חחלה. ואחר-כך, בשבא להצדיק, מתגבר עליו היצר הרע עוד יותר ואובר כל חשקו. אל יקשה בעיניך זאת ואל יבהלך רעיוניך על זה. כי רע, שזה נמשך מחמת כי בתחלה, בשבא לו ההרהור תשובה, מחמת הטוב שהתעורר בתוכו, אזי עלי-י מעשיו באותו שעה המית יצרו ונתפסל יצרו הרע שהיה לו, כי המיתו כזה ההרהור תשובה והעבדא של אותו השעה, ואחר-כך, כשרוצה לנסע, מתגבר עליו יצר הרע אחר. כי כל הגרול מחבור, יצרו גרול ממנו (כשרול סוכה כב), ויש לו עתה יצר הרע גרול ממה שהיה לו תחלה. עליבן, אם אינו מתחזק נגדו, אזי מתגבר עליו זה היצר הרע החדש, ונפול מחשוקתו שהיה לו תחלה, כי צריך התגברות חדש ביותר נגד זה היצר הרע החדש שבא לו בנ"ל:

כי יש כמה בחינות ביצר הרע. כי יש בני-אדם נמוכים מגשמים, שהיצר הרע שלהם הוא גס-בן יצר הרע נמוך ומגשם, והרב, היצר הרע שלהם הם הרמים בעצמם, הינו הרם שבחלל השמאלי, שהוא בתקפו, ועקר בלכולים שלהם מעבירות ומבלבול הרמים. ובאמת, מי שיש לו רעת צח כל שהוא, היצר הרע הזה הוא אצלו שטות גרול ושגזון, ואין צריך שום התגברות לנצח אותו. ואפלו מה שנחשב בעיני הקמון לנסיון גרול, כגון הנסיון של תאוה נאוף, הוא אצלו שטות, ולא נחשב לו לשום נסיון כלל. כי מי שיש לו שום רעת יורע מעט מגרלת ארוננו הבורא יתקדד שמו, כמה שכתוב (תהלים קלח): כי אני ירעתי כי גרול ה' וארנינו מכל אלהים. ואי אפשר להסביר זה, לא בכתב ולא בעל-פה, כי גרלת השם יתקדד הוא רק לכל חר לפום מה דמשער בלבה, כמו שכתוב בזהר הקדוש (יה"א כ): נודע בשערים בעלה- לכל חר לפום מה דמשער בלבה. ומי שאזכה לשער בלבו את גרלת השם יתקדד, בוראי אצל זה אינו נחשב שום דבר לנסיון, ואין צריך שום התגברות על זה. רק שיש בחינת יצר הרע, שהוא מלאך הקדוש, ואף-על-פי-כן הוא יצר הרע, וצריך להתגבר ולהפלט מאד ממנו. הינו בחינות גבורות, בחינות רינים. וזה הפרדעח יש לו זה היצר הרע הנ"ל, הינו גבורות ורינים, וצריך להתגבר עליו ולהמתיק הרינים, שיהיה רק בלו טוב, כי מי שגבול במקום שצריך להכלל, הינו באין-סוף,

בעיניו, כגון כשת שגורמן לפניו אשה, וכשהוא רוצה להיות איש כשר, ואינו רוצה אלו ההרהורים, ואין מנענע ראשו ורוצה לסלק המחשבות אלו ממנו, ויותר ויותר הם מתגברים עליו כנ"ל. וכאמת, מי שיש לו רעה, הוא אצלו שטות גדול, ואינו נחשב אצלו אפלו לשום מעלה מה שאינו נופל עליו ההרהור מזה, ואינו צריך כלל לדק ולנענע ראשו כלל, וכמו שאצל רב בני-אדם הוא שטות ושגגון אלו ההרהורי עבודה זרה, כן אצלו שטות ההרהורי ונות. ועליכן איתא בזהר (קדשים טו), שרבי שמעון בר יוחאי בר תזא נשין שפירין, אמר: אל תפנו אל האלילים, כי הם בחינת אלילים, וכמו שהרהורי עבודה זרה הם שטות נגלה לכל העולם, כן אלו ההרהורי ונות הם שטות ושגגון. עליכן עקר התקנה - מי שכבר נלכד בזה ויש לו אלו המחשבות, הן ההרהורי ונות, הן ההרהורי עבודה זרה, חס ושלום, אין לו תקנה, רק שיקדש ויטהר גופו, כדי שיעבד ויטהר דמיו, וילך אצל חכם האמת, ויורה לו דרכי התשובה, דרכי החכמה, עצות נכונות על כל דבר - אז יכנע לכבוד הערל, וישכ ורפא לו. אבל כל זמן שעדיין לא נתקדש ונטהר גופו, אין שום תקנה מה שמתגבר ונתאמן, ויש לו יסורים גדולים לסלק המחשבה, כי יותר ויותר הם מתגברים כנ"ל: גם עצבות הוא מוסיף מאד, ונותן כח לזה היצר הרע העב הנשמי. עליכן אדרבא, אם רוצה להיות ירא ה' ורוצה להתפלל ואינו רוצה באלו המחשבות רעות, צריך שלא להשגיח עליהם כלל, ושלא יבפת לה מה שעומרים לפניו, ורק יעשה את שלו כמה שהוא עוסק - בתורה או תפלה או משא-זמון - ולא ישיג עליהם כלל. וכמו שישמעי מעשה באחר, שבשעה שעמד להתפלל, היה מזדמן ועומד לפניו כדמיונו עב"ם ערל, והיה לו יסורים גדולים מזה, וכל מה שרצה להתגבר ולסלק המחשבה, התגברה עליו יותר. וענין לו חכם, שלא יבפת לה, ויעמד העבדים, ואף-על-פי-כן יעשה את שלו ויתפלל, ובה יסתלק ממנו. אך זה עצה לפי שעה, כל זמן שלא נתקדש גופו עדין, והעקר לקדש ולטהר עצמו כנ"ל, וילך לחכם, ויחן לו עצה נכונה על כל דבר כנ"ל:

ענ

לשון החברים

בי תעבד במים אתך אני (שעה כג):

דהנה התורה סתים וגליא, והקדוש-ברוך-הוא גספון סתים וגליא, דהינו מה שנגלה לנו הוא הלבוש והיצוניות, ומה שנסתר ממנו הוא הפנימיות. והנה כל אדם צריך לרזו את עצמו להשיג הפנימיות, מה שנסתר ממנו. אך איך יוכל להגיע אל הנסתר ממנו - בתפלה לשמה, שיקשר המחשבה אל הדבור של התפלה בקשר אמין וחזק, כי הקדוש-ברוך-הוא מתאוה לתפלתו של צדיקים (חילוי טו), ולמה, כי הקדוש-ברוך-הוא חפץ חסד הוא, ורוצה תמיד להשפיע השפעות וברכות, ואין השפעה יכולה לידר, רק על-ידי כלי הנקרא

הרע אז, כי עקר היצר הרע הוא מהדינים, כי אפלו היצר הרע העב והנשמי של עבירות הרמים, כוראי יש לו שרש למעלה הימנו, וזה היצר הרע שלמעלה ממנו יש לו גספון שרש, כי יש כמה בחינות ביצר הרע, * ויש יצר הרע שאינו ממש כל-כך, שאינו מעביר הרמים, אך הוא בחינת קלפה דקה. וגם זה היצר הרע, אינו היצר הרע של הקדושים בעלי החכמה ודעת, כי אצלם הוא רק היצר הרע שלמעלה, שהוא מלאך הקדוש, שהוא בחינת גבורות ודינים, והוא תכלית השורש העליון של כל היצרים רעים, מהיצר הרע העליון עד היצר הרע התחתון המגשם והמוקדם, השומה והפתי והסכל, עבירות הרמים. עליכן כשיש על

אדם דינים, מאחר שמתגבר עליו גבורות ודינים, שהוא השורש של כל היצר הרע, עליכן אז מתגבר עליו מאד היצר הרע שלו, וצריך השתדלות והתחזקות על זה. ותרע, שהיצר הרע של רב העולם, שהוא עבירות הרמים, הוא שטות ושגגון וסבלות גדול, כמה שאמרו (סנה ג): אין אדם עובר עברה אלא אספון נכנס בו רוח שטות. כי באמת יש רוח שטות של עברה, שהוא חכם גדול יותר מכל העולם, ואף-על-פי-כן הוא רוח שטות, אך זה הרוח שטות של רב העולם הוא שטות ממש, אויל, פתי ומשגע, והלוא תראה, שיש כמה בני-אדם, שיש להם ההרהורי עבודה זרה, ויש שבשעה שעומד להתפלל, בא לנגדו רמות עבודה זרה, ואף שיוצא בעצמו שאין בה ממש, אף-על-פי-כן מתגבר עליו מאד, ומצטד ועומד לפניו זה הרמות, וקשה לו מאד להעביר זאת מדמיונו ומחשבתו. ועתה ראה, ה"ש לך שטות גדול ושגגון יותר מזה ובוראי מי שמתגברים עליו אלו הרמיונות, קשה לו מאד להנצל מהם ולהעבירם ממחשבתו, וכל מה שמתגבר ומנענע ונורק ראשו הנה והנה, מתגברים עליו הרמיונות אלו יותר ויותר, כי זה כנע וסגלת של אלו היצרים הרעים המורמים. כל מה שרוצים להתגבר על אלו המחשבות, יותר ויותר הם מתגברים, כי הוא כמו שאדם כורח מדבר, ומסתפל מן היצר בלאחר יד על זה הדבר שברח ממנו, ואין הדבר הזה מתגבר עליו ביותר, כי לא הסיח דעתו מזה, רק אדרבא, שמתפלל בכל פעם לאחריו על זאת המחשבה, והכן זה; וכמו שיוצא לכל מי שנלכד בזה, ויש לו אלו המחשבות רחמנא לצלן, ובה יכול כל אדם להבין שהוא שטות ושגגון גדול, והוא רק מעבירות הרמים, מעבירות וכלבול תמות. כי זה יוצא לכל, שעבודה זרה אין בה ממש, ואף-על-פי-כן קשה לו מאד לסלק מחשבתו מהם, מתחת שכבר נתעבר ונתבלבל מחו מאד. כן אלו ההרהורי ונות שיש לרב העולם, בפרט כשרואה

נפש, כמו שכתוב (ישעיה כו): נפשי אויתך בלילה, וצריך כל אדם לילך מקטנות לגדלות, וכשכא לגדלות הוא בחינת (בראשית ו): ותפקחנה עיני שניהם, ופרש רש"י: עלישם החכמה נאמר. וזה מה שאמר הכתוב (שם א): וירא אלקים את האור כי טוב, ואין מוב אלא תורה (בכח ח). ושני בחינות אלו הן בחינות הושענא-דכפה ושמחת-תורה, שהן בחינות יצחק ויעקב, כי הושענא-דכפה הוא בחינת דבור בלא דעה, והוא בחינת ערבה, כי ערבה רומזה לשפתים (תנחומא פ' אמור, וזר צו דף קכ. פנים רנ), כדאיתא בזהר הקדוש (קדושים דף פה:): אית מאן דלעי באורייתא ומנאנאם בה בגמגומא דלא ידע, כל מלה ומלה סלקא לעלא, וקראש פריך הוא חרי בהאי מלה, וקביל לה ונטע לה סחרנין דהאי גהלא, ואחעברו מאנון מלין אילנין ברכנין, ואקרונו ערכי גהלא, ושמחת-תורה הוא בחינת דבור ברעה, והוא החיות של הנפש, כמו שכתוב בזהר (סו): וזאין אנון דידיע אורחא דאורייתא ומשמדלי בה בארץ משור, דאנון נטעין אילנא דחיין לעלא רכלא אסותא וכו', וזה שכתוב (סלאי ו): שמש צדקה ומרפא ככנפיה; כי שמש הוא בחינת יעקב, שהוא בחינת דבור כירעה, והוא בחינת אילנא דאסותא. וזה מאמר הכתוב (תהלים סו): שמש ומגן ה' אלקים; כי בחינות יצחק ויעקב הם בחינות דין ורחמים. וזה פרוש (ישעיה ו): והיה אור הלכנה באור החמה; כי הלכנה הוא בחינת יצחק, והחמה הוא בחינת יעקב. וסימן שידע אדם אם הוא בבחינת דינא ומסאכא ואם הוא בבחינת דינא קדישא, סימן לדבר - תפלה. כשאין בו בטול תפלה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בכח ח): איזה יסודין של אהבה כל שאין בו בטול תפלה, שנאמר: כרוד ה' אשר לא הסיר תפילתי וחסרו מאתי. ותפלה הוא בחינת פנים, כמו שכתוב (ישעיה לח): ויכס חזקיה פניו ותתפלל; וזה שכתוב (תהלים ו): הסתרת פניך הייתי נכהל. וזה מה שפרש רש"י: לפי שהיו ליצני הרוד אומרים: מאימלך נתעברה שרה, בחינת סמרא ומסאכא, והקדוש-ברוך-הוא צר קלסתר פנים של יצחק דומה לו, והיו הכל מורים שאברהם הוליד את יצחק. פרוש, שהרין הוא בחינת דינא קדישא, ומסמרא דאברהם הוליד יצחק. ובכחינת דין זה, שהוא הנפש, יש שמי בחינות: יעקב, הוא הדבור, ובחינת עשו, הוא הסיגים, והוא בחינת (ויקרא ו): נפש כי תחטא. וזה פרש רש"י: אלה תולדות יצחק בן אברהם - יעקב ועשו. וכשכא אל בחינת יעקב, הוא החכמה, כמו שכתוב (בראשית כו): ויעקבני זה פגמים, ותרגם אונקלוס: ותכמיני - או נתרפא בחינת הנפש, כמו שכתוב: שמש צדקה ומרפא ככנפיה; וזה שכתוב (תהלים לו): תורת ה' חמימה משיבת נפש. והדבור בלא דעה נקרא צדק, כמו שכתוב (תהלים לו): צדק תרברון; וכשכא אל בחינת יעקב, היא החכמה, נקרא צדקה, וזה פרוש הפסוק (ישעיה כו): אני המדבר בצדקה רב להושיע; דהינו הנפש, שהיה מסתם בלא ידיעה, ונפש על-ידי הצדקה, שהוא בחינת דבור כירעה. וזה פרוש הפסוק (סלאי ו): רפאות תהי לשרף; שהיא מדת מלכות, וכשכא אל בחינת חכמה, נתקן הנפש ומעלהו לשרש. כי מפת תורע נמשכת מהמה, ומקא חכמה, וכל העבודות שצריך האדם

הנקרא אני, שנאמר (במדבר ו): ואני אברכם. והכלי הנ"ל נעשה על-ידי כל אחר מישראל, כשמתפלל באפן שמקשר המחשבה להדבור, כי כל אחר מישראל נקרא צדיק, שנאמר (ישעיה ס): ועמד כלם צדיקים. והצדיק נקרא אלק, מלשון: אלופינו מסבילים (תהלים קמ"ד); והצון נקרא דבור, כי הדבור הוא מלכות, על-ידי: מלכות - פה, ומלכות נקרא נון, כמו שכתוב (תהלים עב): יגון שמו, ופרש רש"י: לשון מלכות. והיוד נעשה על-ידי המחשבה שמקשר להדבור כנ"ל, כי המחשבה נקרא יוד, כמו שכתוב (שמות כו): אז ישר משה, ופרש רש"י: יוד עלישם המחשבה נאמרה. ונגמר הכלי הנקרא "אני", והשפע יורד, ונשלם חפץ השם ויחבר, כי חפץ הסדר הוא, ולפיכך השם יחברך מתאזהר לחפלתו;

וידוע הוא, כי מי שמקבל תענוג מאחר, נקרא נוקבא, רוצה לומר לגבה, ונקבא, כשהשם יחברך מקבל תענוג מישראל מחפלתו, כביכול נעשה נוקבא לגבי ישראל, וזהו שכתוב (במדבר כח): אשה ריח ניחוח לה; כי על-ידי ריח הניחוח, שמקבל השם יחברך מתפלות של ישראל, נעשה כסוד אשה. ונקבה תסוכב גבר (דמיה נא), אס"בן מהפנימיות נעשה חיצוניות. (וגם לכל בחינה יאר דמיה"י ס"ב סו). שם כבאר גביר ענין זה. וזהו פרוש הפסוק: כי תעבר במים - ותעבר מלשון התגלות, כמה שכתוב (שמות יב): ועבר ה' לגוף את מצרים, ותרגם אונקלוס: ותגלי ה' וכו', ואין מים אלא תורה (כ"ז ז). והפרוש הוא, כשהתורה שיתגלה לך הנסתר מתחלה - אתה אני, כלומר, תראה שתעשה הכלי שנקראת אני כנ"ל:

עד

רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך: (תהלים לו)

הנה כל אדם צריך לרפאת נפשו, דהינו להעלותה למקום שרשה. וכמה, דהנה יש שני מיני דינים: א' דינא דמסאכא, בחינת נחש הטיל והקא כחנה (סנה קטו). ויש דינא קדישא, כמו שכתוב (מס"ל ו): אשר יאבה ה' יוכיח. והתחלת החקירות הוא התרחקות, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תענית ט): כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקים עליו את הדין מלמעלה; והוא בחינת מחין דמקנות, והוא בחינת (בראשית כח): אברהם הוליד את יצחק. כי אברהם הוא חסד ויצחק הוא גבורה, פחד יצחק (ס"א לא), וחסד זה מלבש בגבורה, היא הוא דכתיב (תהלים כ): כגבורות ישע ימינו, וזה שנאמר (שם קז): כי נבר עלינו חסדו. וזהו, כי יצחק הוא בחינת אלקים, כמו שכתוב (בראשית כא): צחוק עשה לי אלקים; והוא כא מבחינת שרה, מדת מלכות, כמו שפרש רש"י (שם פ, והוא מבי' ברכות ז), ששרה על כל העולם, ודינא דמלכותא דינא (נשי"ן י). והמלכות נקרא צדק, כמו שכתוב (ד"ה יד יז): צדק מלכותא קדישא, ומלכי צדק מלך שלם (בראשית יד). והוא בחינת מקנות, והוא בחינת: ויחברין עיניו מראות (שם כו); והוא בחינת חשך - ולחשך קרא לילה (שם א); והוא בחינת

הארץ לעבר הבורא, הוא רק שיתגלה כבודו. והתבונה נקרא כבוד, כמו שכתוב (מלאכי א'): ואם אב אני איה כבודי. ואב נקרא חכמה, כמו שכתוב (בראשית טז): אבדך, פרש רש"י: אב בחכמה; ועל ידי חכמה נתחדשו העולמות, כי קרשא בריך הוא באריותא ברא עלמין, והתורה נקרא חכמה, וישראל עלו במחשבה חחלה (כ"ד פ"א), וכשכא הנפש אל החכמה, אזי נתחדש העולם, ויעקב הוא בחינת שמים. וזה פרוש הפסוק: וימה על השמים אלקים - כשהוא מעלה בחינת נפש, שהיא בחינת אלקים, דינא קרשא, לבחינת יעקב, שהוא שמים, בחינת חכמה, אז: על כל הארץ כבודך, שנתגלה כבודו:

ואת התורה שביטון זה לא שמעתי מפיו הקדוש, והוא מלשון התכרים כנ"ל. והמעין יראה בעיניו, שהלשון מקמם סאד וחסר הדבה, וגם מה שכתב, הוא שלא כפסד. עלכן אמרתי לבאר קצת, כפי מה שהבנתי מדברים אלו הנכתבים כאן. והוא:

כ"י צריך כל אדם לרפא נפשו, דהינו להעלותה למקום שרשה, וזה על ידי שמתגשגש בהתורה, עד שזוכה לידע אותה ולהבינה. כי יש שני מיני דינים: כי יש דינא רמסאבא, בחינת: נחש הטיל זהמא בחור; ויש דינא קרשא, בחינת: את אשר יאהב ה' יוכיח. וזהו בחינת התרחקות, שהוא התחלת ההתקרבות, כמו שאמר חכמינו זכרונם לברכה: כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקים עליו את הרין מלמעלה. דהינו, כשאדם רוצה להצדיק את עצמו ולהתקרב להשם יתברך, אזי מצדיקים עליו את הרין, דהינו שגמשים עליו דינים ויסורים. ואלו הדינים והיסורים הם נראין כהתרחקות, באלו רוצים להרחיקו מעבודתו, חס ושלום, וכאמת זה התרחקות הוא עקר ההתקרבות, כי אלו הדינים וההתרחקות הם לטובתו, בחינת: את אשר יאהב ה' יוכיח; כרי שיעמוד בנסיון הזה, ויחגור ויחאמץ להתקרב יותר. (ועין במקום אחר שהמניעות הם כשכיל החשק, ועוד מבאר מזה בכמה מקומות.)

ועל כן זה הרין הוא בחינת דינא קרשא, רק שהוא בחינת מחין דקטנות, שמשם עקר אחיות הרין, כידוע. והיו בחינת: אברהם הוליד את יצחק; כי אברהם הוא בחינת חסד, ויצחק הוא בחינת גבורה, בחינת פחד יצחק. הינו, שזה הרין הקדוש, שהוא בחינת יצחק, הוא גולד ונמשך מאברהם, שהוא בחינת חסד. כי באמת כזה הרין מלבד חסד גולד, כי הוא לטובתו, בחינת: את אשר יאהב ה' יוכיח כנ"ל. וזה בחינת: בגבורות ישע ימינו - שכתוב הגבורות והרינים מלבד בהם ישע ימינו, בחינת חסד. כי זה הרין נמשך מחסד, בחינת: אברהם הוליד את יצחק כנ"ל. והיו בחינת: כי נבר עלינו חסדו - שהגבורות הם חסדים באמת כנ"ל, כרי שיתקרב על ידיה יותר להשם יתברך כנ"ל. אבל צריך כל אחר לראות להמתיק זה הרין, כי הרינים הם מבחינת מחין דקטנות, וצריך כל אדם לילך מקטנות לגדלות, ועל ידיה ימתיק את הרין, שהוא בחינת יצחק, כי יצחק הוא בחינת רין, בחינת אלקים, כמו שכתוב: צחוק עשה לי אלקים; כי יצחק גולד משרה, שהיא בחינת מלכות, כמו שפרש רש"י, שנקראת שרה על שם ששרה על כל העולם כולו, ומלכות הוא בחינת רין, בחינת דינא דמלכותא דינא, ועקר הרין הוא, כשהוא בבחינת

נמצא, שיתקן הוא בחינת דינא קרשא, שנמשך מצד החסד, בחינת: אברהם הוליד את יצחק כנ"ל. וזה מה שפרש רש"י על פסוק זה: לפי שהיו ליצני הדור אומרים: מאבימלך נהעברה שרה; הינו בחינת ססרא רמסאבא, הינו שהרין של יצחק, שנולד משרה, נמשך מססרא רמסאבא, חס ושלום, שהוא בחינת אבימלך, ועל כן צד הקדוש יבדיל והוא קלסתר פנים של יצחק דומה לאברהם, והיו הכל מורים שאברהם הוליד את יצחק. פרוש, שררין הוא בחינת דינא קרשא, ומססרא רמסאבא, בחינת חסד, גולד יצחק כנ"ל: וזהו היתקנת הרין של יצחק - על ידי החכמה, שהוא יריעת התורה כנ"ל, זה בחינת יעקב שנולד מיצחק. כי מבחינת הרין הזה, בחינת יצחק, שהוא בחינת הנפש כנ"ל, גולדים שמי בחינות, שהם בחינת יעקב ועשו. יעקב הוא בחינת החכמה, בחינת דבור כיריעה, שהוא בחינת המתקנת הרין של יצחק, ועשו הוא בחינת הפנים והפסלת גמור, שמשמלשלין ויורדין מבחינת הרין, והוא בחינת: נפש כי תחטא. והיו: אלה תולדות יצחק בן אברהם, ופרש רש"י: יעקב ועשו הינו כנ"ל. כי המתקנת הרין של יצחק הוא על ידי בחינת יעקב, שהוא בחינת דבור כרעה, כי יעקב הוא בחינת חכמה, כמו שכתוב: ויעקבני, וחרגם אונקלוס: ותבמני. כי יש דבור כלא דעה ויש דבור כרעה, ושני בחינות אלו הן בחינת הושענא דרבה ושמת התורה, שהן בחינת יצחק ויעקב, כי הושענא דרבה הוא בחינת דבור כלא דעה, שהוא בחינת ערבה, כי ערבה דומה

דומה על השמים אלקים. שמים זה בחינת יעקב (במקום אחר). כשהוא מעלה בחינת נפש, שהוא בחינת אלקים, ריגא קדישא, לבחינת יעקב, שהוא בחינת שמים, בחינת חכמה, אזי על כל הארץ כבודך - אזי נתגלה כבודו בנ"ל:

עה

יברכנו אלקים וייראו אתו כל אפסי ארץ:

דהנה יש מדת נצחון ומחלקת ומלחמה. ומהיכן בא מדה זו מדמים שעדין לא עבר בהם השם יתברך, כמו שכתוב: ויו נצחם, ופרש רש"י: רמים. ולא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום וכו' (עקבין פרק יג). ובמחלקת יש בחינת העושה שלום, והוא בחינת העלאת מיין נוקבין. למשל, כשנפול לאדם איזה קשיא, הוא בחינות מחלקת, והתריץ הוא בחינת העושה שלום, והוא העלאת מיין נוקבין. ולפעמים שלום עושה שלום במקום אחר, והוא העלאת מיין נוקבין למקום אחר. ותורה ותפלה הוא גס"ב בחינת העלאת מיין נוקבין, שהוא שלום, כמו שכתוב: בורא ניב שפתים שלום. ועושה שלום ובורא את הכל. כי בשעת בריאה נפלו עולמות למטה, והעולמות הם אותיות, ונתפזרו לכמה ניצוצות, ועלידי העלאת מיין נוקבין של תורה ותפלה נעשה צירוף מהניצוצות ונעשה עולם. וזה: ונתתי שלום בארץ, כי מהאציות נתעלה הניצוצות ונעשה שלום. והוא: ולאמר לציון עמי אתה; אל תקרי עמי, אלא עמי, בשתפי וכו'. כי הוא גס"ב כמו בורא במלולו שמים וארץ בנ"ל. ובחינה זאת נעשה בכל יום עד ביאת משיח, עד: וביום ההוא יעמדו רגליו על הר הזיתים, שהוא בחינת רגליו. ותורה ותפלה הם גס"ב בחינת עמידה. תורה, כמו שכתוב: ואמה פה עמד עמדי; התיצבו בתחתית ההר. ותפלה - ויעמד פיתם ויפלל. והוא בחינת רגליו, ועלידי בחינת רגליו דתורה ותפלה נתקברו בחינת: ויעמדו רגליו על הר הזיתים, כמו שכתוב: צדק לפניו יתלך; וצדק הוא תורה ותפלה, כמו שכתוב: צדק תתברון. וזה פרוש: שותא ריגוקא בשוקא דאבוה וראמא (סנהדרין טו). כי עלידי הדבורים של תורה ותפלה נעשה בחינות שוקין ורגליו, ובכרר ה' שמים נעשו, לכן יש ניצוצות, שנפלו בכל דבר: במאכל ובמשקה ובמלבוש. והתענוג שיש מן הדבר מאכל ומשקה הוא הניצוצות, והניצוצות הם אותיות, וקדם שמוציא אל הדבור, הם בחינת דם, והוא בחינת נפש, כמו שכתוב: כי נפש כל בשר דמו כנפשו הוא. וכשיצאה לדבור הוא בחינת: נפשי יצאה בדבורו; וקדם היא בחינת: צולע על ירכו, ובהוצאה אל הדבור הוא בחינת: ויכן את הצלע. ומפני שניצוצות הנ"ל קדם הדבור, אין להם צירוף, והם בבחינת שברים ומחלקת, כי כל ניצוץ מתגבר על חברו, ובהוציאו אל הדבור הוא בצירוף, והוא בחינת שלום. נמצא, שצריך בהניצוצות הנ"ל לדבר בדברי תורה ותפלה, ולא בדברים אחרים. והוא פרוש הנמצא (סנהדרין טז תענית כד): לוי הטיח דברים כלפי מעלה ואטעל, שהוא בחינת צולע על ירכו, כי מבח שמוציא הניצוצות בדברים אחרים, נשאר בבחינת צולע על ירכו. וצריך לדבר

לשפתים, כי איתא בזהר הקדוש: אית מאן דלעי באוריתא ומנגנם בה כנגמקא דלא ידע, כל מלה ומלה סלקא לעלא, וקדשא ברך הוא חרי בהאי מלה, ונטע לה סחרנין דההוא נחלא, ואתעברו מאנו מלין אילני רברכין, ואקרון ערבי נחל. נמצא, שערבי נחל הם בחינת דבור בלא דעה. והוא בחינת הושענא-דרבה, שהוא בחינת דין, בחינת פחד יצחק, שנמשך ממחין רקטנות, ועליבן הדבור בלא דעת עדין. אבל שמתחלתה הוא בחינת דבור ברעה, והוא החיות של הנפש, כראיתא בזהר: ובאין אנו וידעין אורחיו דאוריתא, ומשתדלי בה בארת מישור, ראנו נטעין אילנא דחיי לעלא וכלא אסותא. וזה בחינת יעקב, שהוא בחינת חכמה, בחינת מחין ורגילות, שהוא בחינת רפואת הנפש, בחינת: שמש צדקה ומרפא בכנפיה; כי שמש הוא בחינת יעקב, (כמו שכתוב (בראשית לו): ויזרח לו השמש), שהוא בחינת חכמה, בחינת דבור ברעה, שהוא בחינת התורה, בחינת שמתחלתה, שהוא בחינת אילנא דאסותא בנ"ל. וזה בחינת: שמש ויגן ה' אלקים. ה' אלקים זה בחינת רמים ודין, בחינת יעקב ויצחק, שהם בחינת שמש ויגן. וזה בחינת: והיה אור הלכנה באור החמה; כי הלכנה היא בחינת יצחק, והחמה היא בחינת יעקב, וצריך להמתיק הדין של יצחק, שהוא בחינת לבנה, עלידי בחינת שמש, שהוא בחינת יעקב, עד שיהיה אור הלכנה באור החמה, ואז נעשה מצדק צדקה, בחינת: שמש צדקה ומרפא. כי בשמלכות בבחינת דין, נקראת צדק, וכשממתיקין אותה עלידי בחינת יעקב, אזי היא בבחינת צדקה, בחינת שמש צדקה, שהוא בחינת דבור ברעה, בחינת: אזי ה' המדבר בצדקה ורב להושיע; כי הנפש שהיה מקדם בבחינת דין, בבחינת צדק, בבחינת מחין רקטנות, בחינת דבור בלא דעה, בשעולה מצדק לצדקה, והו המתקתה וישועתה, בחינת: מדבר בצדקה ורב להושיע וכו'. וזהו בחינת: תורת ה' תמימה משיבת נפש. תורת ה' תמימה, הינו חכמת התורה, בחינת דבור ברעה. והו עקר ההמתקה, שהוא בחינת רפואת הנפש, בחינת משיבת נפש וכו'. והו בחינת: רפאות תחי לשדך, שנאמר בשבת התורה. לשדך זה בחינת מלכות, בחינת: ששורה על כל העולם, שמשם נמשך הדין של יצחק, והתורה היא הרפואה וההמתקה של הדין הזה בנ"ל. כי כשא לחרמת התורה, נתתן הנפש ומעלהו לשרשו. כי סוף הזרע של הולדת הנפש נמשכת מהמח, ומתא חכמה, כי ישראל עלו במחשבה תחלה, והמתשבה היא חכמה, שהיא שרש נפשות ישראל ושרש כל העולמות, כי שרש כלם הוא חכמת התורה, כי באוריתא קדשא ברך הוא ברא עולמין, והתורה וקראת חכמה, כמו שכתוב (משל ח): אני חכמה וכו'. וכשזוכה הנפש לחכמת התורה, והו בחינת תרוש העולם, כי תרוש כל העולמות היה עלידי חכמה, שהוא התורה בנ"ל. ואז, כשזוכה לחכמה, אזי נתגלה כבודו יתברך, שזהו עקר התכלית של כל עבודת האדם, כי תכלית כל העבודות, שצריך האדם לעבד את הבורא יתברך, הוא רק ברי שיתגלה כבודו, (כמו שכתוב (ישעיה כז): לכבודי בראתיו וכו'). והכבוד נתגלה עלידי החכמה, כמו שכתוב: ואם אב אני איה כבודי. ואב הוא בחינת חכמה, כמו שכתוב: אבדך, ופרש רש"י: אב בחכמה. וזה פרוש הפסוק:

צדוף מהניצוצות והאחיות, ונעשה עולם, והיו בחינת שלום, כי קדם שמכנים אלו הניצוצות והאחיות בתוך רבוי תורה ותפלה, אין להם שום צדוף וחבור, והם בבחינת שברים ומחלקת, כי כל ניצוץ מתגבר על חברו, וכשמכניסם אל הרבוי וקדושה, הוא מצדפם ומתבדרם, שזוהו בחינת שלום. כי עליידי הרבוי וקדושה של תורה ותפלה נעשה העלאת מיין נוקבין, שעליידיה נעשה שלום כנ"ל, שעליידיה נתמקנין ונתחדשין כל העולמות הנפולין, ונחשב כאלו בראין מתרש. והיו מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תקט"ז הו"ד דף ט'): ולאמר לציון עמי אתה – אל חקדי עמי, אלא עמי, בשתפי. מה אנא בורא שמים וארץ במלול, אף אתה בן וכו'. כי בוראי הוא בורא שמים וארץ ברבוי תורה ותפלה, כי חוץ ומתדש ומתקן העולמות הנפולין כנ"ל. וזה בחינת (יט"א ט'): ונתתי שלום בארץ; כי מהאציות נחלעין הניצוצות ונעשה שלום, שזוהו עקר חסדן הבראה כנ"ל. עליבן צדיקין לרבר רק רבדים קדושים, ולא דברים אחרים, כרי להעלות הניצוצות הנ"ל, לתקן כל העולמות. כי עקר הבראה היתה עליידי הרבוי, כמו שכתוב (תהלים ט'): ברכר ה' שמים נעשו; ועליידי השכיבה נפלו ניצוצות בכל הדברים: במאכל ובמשקה ובמלבוש ובכל התענוגים שבעולם. כי התענוג שיש בהדר שאוכל ושותה וכיוצא בזה, הוא מהניצוצות שנקלו לשם, והניצוצות הם אותיות כנ"ל, וקדם שמוציאם אל הרבוי הם בבחינת דם, שהוא בחינת נפש, כמו שכתוב (יט"א ט'): כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא; וכשמוציאם עליידי הרבוי, והו בחינת (ס"ה ט'): נפשי יצאה בדרבן; ואז מעלה הניצוצות ומתבדרם יתר, ועושה שלום ביניהם. והיו שאמרו למעלה, שעליידי הדמים שלא עבר בהם את השם יתברך, מה בא נצחון ומחלקת, כי עקר הנצחון והמחלקת הוא בבחינת הניצוצות הנפולין הנ"ל, קדם שמתבדרם ומתקנים, שאז הם בבחינת מחלקת כנ"ל, ואזי הם בבחינת דמים כנ"ל. ועליבן צריך לעבר את השם יתברך ככל הפי דם שנמצאים בו, והיו שידבר הרבה בתורה ותפלה, עד שיהיה נעשה מכל הדמים רבדים של תורה ותפלה, כי הרבוי הוא מהנפש, שהוא בחינת דמים כנ"ל, ואזי מבטל כל הנצחון והמחלקת הנמשך מהניצוצות הנפולין הנ"ל, שהם הם בחינת הדמים שעדיין לא עבר בהם את השם יתברך כנ"ל:

ובחינה זאת של ברור הניצוצות נעשה בכל יום עד ביאת המשיח, עד שיתקיים (יט"א ט'): ועמרו רגליו ביום ההוא על הר תורנים (במובא בבחבי הארז"ל). כי עקר חסדן הניצוצות הוא בבחינת רגליו (במבאר במקום אחר), כי תורה ותפלה הם בחינת עמידה, שהוא בחינת רגליו. תורה, כמו שכתוב (יט"א ט'): ואמת פה עמד עמדי, וכתוב (ס"ח ט'): ויתאצבו בתחתית ההר. ותפלה, כמו שכתוב (תהלים ט'): ועמד פינתם ויפללו. וזה בחינת (ס"ח ט'): צדק לפניו יהלך. צדק הוא בחינת הרבוי של תורה ותפלה, כמו שכתוב (ס"ח ט'): צדק תרבויו, עליידיה נתמקנין והגליו, בבחינת: צדק לפניו יהלך; ועליידיה זוכין לבחינת: ועמרו רגליו ביום ההוא וכו'. (וזה בחינת שותא

בתורה או בתפלה, עד שיהיה הגוף בטל ואפס. והיו פרוש הפסוק: והיו לבשר אחר – שיהא תגוף אחר עם הרבוי, עד שיהא כאפס. ובמה הוא בא לרבר זה, ביראה. כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ד ט'): גוף קשה, פתר שוברו. ופתר הוא פתר יצחק, הוא יראה:

וזה פרוש הפסוק: יברכנו אלקים ויידאו אותו. כלומר: כי הברכה, כשהיה בבחינת יראה, כל אפסי ארץ. כלומר: כל אציות נעשים אפס, כמה שכתוב: והיו לבשר אחר. ובתורה ותפלה יש שני גוונים: ממשכה וצדקה. והוא בחינת משה ודוד. כי הצדקה בחינת: חכמות בחינת תורה, ובמשכה בחינת: חסדן ודוד. במשה בחינת: ויצעק משה, ובחיי: וילך וידבר וכו'. כלומר, שהיה מקהיל קהלות רבים, וזה בחינת: חכמות בחינת תורה, וברך בחינת: במקהלות ברכו אלקים, והוא גם כן: חכמות בחינת תורה; גם זאת התורה, הלשון אינו סתם ומסדר כלל, גם חסד הרבה, וכל אשר מצאה יד להבין סדקרים אלו בער השם יתברך, הברחתי לחור ולבתכם במהרוא מתנא. והיו:

יברכנו אלקים ויידאו אותו כל אפסי ארץ (תהלים ט):

כי יש מדת נצחון ומחלקת ומלחמה. ומדה זאת באה מדמים שעדיין לא עבר בהם את השם יתברך, כי עקר מדת הנצחון הוא מהדמים, כמו שכתוב (ישעיה ט'): ויו נצחם, ופרש רש"י: דמים. וצריך כל אחר לבטל מדת הנצחון והמחלקת, ולררף את השלום, כי לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה אלא השלום (עקצין ט"ז). וזה זוכין עליידי שידבר הרבה בתורה ותפלה, עליידיה יזכה לשלום. כי בשיש מחלקת, צדיקין לעשות שלום, וזה העושה שלום הוא בבחינת העלאת מיין נוקבין, כי בשנפול לאדם איזה קשאי, הוא בחינת מחלקת, כי חלוק לבו ואינו מבין הרבר, כי נראה לו כאלו הדברים סותרין זה את זה וחולקין זה על זה. והתרון הוא בחינת העושה שלום, כי עליידי התרון הוא עושה שלום בין הדברים הנראים כחולקים וסותרים זה את זה, והיו בחינת העלאת מיין נוקבין. וכי עקר בחינת העלאת מיין נוקבין הוא בחינת השתוקקות ואהבה, שמועורר אחר לגבי חברו, בגון כשאחר משתוקק להשם יתברך או לגסע לצדיק אמת, והו בחינת העלאת מיין נוקבין, שעליידיה מתתברין ומתקשרין להשם יתברך ולצדיקו. ומצא שזה העושה שלום, שמכנים אהבה כלב כל אחר לגבי חברו ומקרבם יתר ועושה שלום ביניהם, והו בחינת העלאת מיין נוקבין. ולפעמים, זה השלום עושה שלום במקום אחר, והוא בחינת העלאת מיין נוקבין למקום אחר. וכל הרבדים שמדברים בתורה ותפלה, הם בבחינת העלאת מיין נוקבין, כידוע, שהוא בחינת שלום, כמו שכתוב (ישעיה ט'): בורא גיב שפתים שלום. וזה עקר חסדן הבראה, כמו שכתוב: עושה שלום ובורא את הכל. כי בשעת בריאה נפלו עולמות למשה [עליידי שכינת בלים, כידוע], והעולמות הן בחינת אותיות, ונתפזרו לכמה ניצוצות. ועליידי העלאת מיין נוקבין של תורה ותפלה נעשה

בחינת אור הישר; מפרחק ידע הוא בחינת אור החזר. כי עקר היריעה, לדע מה שרואה, הוא עלידי בחינת אור החזר, שהיא בחינת מה שחזר הבח הראות לעיניו. ועל-כן לפעמים האדם רואה איזה דבר בעיניו ממש, ואף-על-פי-כן אינו יודע מה הוא רואה, כגון: בשמעבירין איזה דבר לפני עיניו במהירות גדול, וזה מחמת שלא היה פנאי שיחזר הבח הראות לעיניו, ויציר הדבר ברעתו עד שידע אותו, וכמבאר בסימן סה, אות ג, עין שם. נמצא, שהיריעה, מה שידע מה שהוא רואה, זה בחינת אור החזר: וידע, שהסתכלות עושה כלי, דהינו גבול וזמן. כי מקדם ראותו הדבר הוא בלא גבול, וכשרואה הדבר, נעשה לו גבול. והוא שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יבמות ע"ו): ויעד ויעדיך ויאבילך אח המן, כי אינו דומה מי שרואה ואוכל וכו'. מבוא שסומא אין לו שבע. כי מי שאינו רואה, אין לו גבול כג"ל. ומסקנא הנמרא: מאי קרא, טוב מראה עינים מהלך נפש; כי בבח הראות עושה הלך לנפשו, והוא הגבול: וזהו בחינת מעלת הבטחון, כי הבטחון הוא בחינת הסתכלות, שמסתכל וצופה בעיניו להשם יתברך לבר וכוטח בו, בבחינת (חולין סח): עיני כל אליך ישברו. כי עלידי ההסתכלות בבטחון נסבין עושה כלי, דהינו גבול וזמן, כי ההשפעה יורדת מלמעלה חמיר, אך שהיא בלא זמן, כי לפעמים דבר שצריך לו עכשו, יבוא בשמים או שלש שנים, אך עלידי ההסתכלות בבטחון עושה להתפשט גבול וזמן, שחבוא השפע בעת וזמן שהוא צריך. וזה פרוש הפסוק: עיני כל אליך ישברו, ואמה גוהן להם אך אכלם בעתו. פרוש: בהסתכלותו בעיניו להשם יתברך, דהינו בחינת בטחון, בחינת: עיני כל אליך ישברו, עלידידיה אמה גוהן להם את אכלם בעתו. בעתו דיקא, דהינו בעת וזמן שהוא צריך, כי הבטחון, שהוא בחינת ההסתכלות, עושה כלי גבול וזמן כג"ל:

וזה בחינת מעלת התקבצות לצדיקים. כי יש בחינת: צמא נפשי (סע סב), דהינו כמו מי שהוא צמא מאד, ששוחה אפלו מים הרעים; כמובין גם בעבודת הבורא יתברך. יש כג"ל אדם, שהם חמיר בבחינת צמאון, ולומדים ועובדים עבודתו חמיר, והם חמיר בבחינת צמאון, כי נפשו שוקקת חמיר לעבודת השם יתברך, אך שהוא בלא זמן ושכל, כי לפעמים כמולה של תורה היא קיומה (מנחות צב), כמה שכתוב (חולין סח): עת לעשות לה' הפרו תורתך; והוא מעלת התרבות בצדיקים, כי הם עושים גבול וזמן, לכל יהיה בבחינת צמאון. וזה פרוש הפסוק: צמא נפשי לאלקים לאל חי - זה בחינת צמאון כג"ל. מתי אבוא - ולא יהא בבחינת צמאון, ואראה פני אלקים - ואראה דיקא, דהינו שאובה שמהיה העבודה בבחינת ראיה, שאין הוא בבחינת גבול וזמן כראוי כג"ל, ואין אינו בבחינת צמאון כג"ל: על-כן ככל יום ויום צריך התחברות המוחין, כמה שכתוב (אבות ד): חרשים לבקרים וכו'; וכמה שכתוב: המחדש בטובו וכו'. [כי חרש המוח, דהינו שזוכה לשכל חרש

שוחא דיוקא וכו', עין לעיל - זה אינו מבין כלל]. כי קדם התקון, דהינו קדם שמוציא הניצוצות אל הדבור דקדשה, אינם הם בבחינת: צולע על ירכו (בראשית כ); שהוא בחינת פגם הרגלי, ואחר-כך, כשמוציאם אל הדבור ובונה מהם דבור דקדשה, והו בחינת (סע סג): ויכן את הצלע - שמתקן בחינת צולע על ירכו. והו בחינת (מנחות כב): לוי המיח דברים כלפי מעלה ואמלע - זה בחינת צולע על ירכו, כי מחמת שפגם בהדבור, על-כן אמלע, כי נשאר בבחינת צולע על ירכו, שהוא בחינת פגם הדבור כג"ל. וצריכין לדבר בתורה ותפלה, עד שיהיה הגוף כטל ואפס, והו בחינת (בראשית כ): והיו לבשר אחר - שהיא הגוף אחר עם הדבור (שהוא בחינת חיה, כמו שכתוב (חולין סח): וליה לליה יתיה, כמבאר במקום אחר, שהיא בחינת הצלע הנל, בחינת: ויכן את הצלע, שעל זה נאמר: והיו לבשר אחר), דהינו שיתכפל הגוף לגמרי כאין וכאפס עלידי דבורי תורה ותפלה. ולכוא לזה, לטל הגוף לגמרי, הוא עלידי יראה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ד): גוף קשה, פחד שוכרו. ופחד הוא בחינת (בראשית לא): פחד יצחק, דהינו יראה:

וזה פרוש הפסוק: יכרבנו אלקים - זה בחינת שלום, כי לא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מחוץ ברכה, אלא השלום. וייראו אותו - הינו יראה, שעלידיה נהפטר הגוף לגמרי, עלידי דבורי תורה ותפלה כג"ל. והו: כל אפסי ארץ, הינו שכל הארצות נעשים אפס ואין, כי נהפטר לגמרי כג"ל. או זוכין לברכה, שהוא בחינת שלום, בחינת: יכרבנו אלקים וכו"ל:

(וכתרה הפסל יש שני נונים: מהפכה נעשה וכו' - גם זה לא נכתיב כלל):

עו

ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם:

(בראשית כב)

איתא בתקוני ותר (חזקוני ע"ד ק"ח): מסבא דימינא מחא תורה כבספא, תרא הוא דבתיב: ידע אברהם אהבי: הנה, בהסתכלות יש אור הישר ואור החזר: דהתפשטות הראות הוא אור הישר, ובהגיע לראות דבר שחפץ הוא אור החזר. [כי עקר בח הראות - מחמת שבה הראות הולך ומתפשט ומכה בדבר הנראה, וחזר הבח הראות, מחמת הדבא, לעינים, ונצמד הדבר בעינים, ואז העינים רואין את הדבר הנראה, כמבאר היטב (לעיל בסימן יג, אות ד, עין שם). נמצא, שיש בבח הראות בחינת אור הישר ואור החזר, כי בח התפשטות הראות מעיניו להדבר הנראה, והו בחינת אור הישר, והבאח הראות בדבר הנראה, שעלידיה חזר הדבר לעיניו ונצמד בעיניו, שעלידיה עקר הראיה כג"ל, והו בחינת אור החזר, שחזר ושב הראות לעיניו כג"ל]. והשם יתברך, ברוך הוא, אף שאינו נהפס בשום מדה, אך כדי לשפר האון נאמר בו גם-כן (חולין סח): כי רם ה' ושפל יראה וגבוה מפרחק ידע. יראה הוא

הלכה באפן זה, בורא עולם אחד, וכשלומו כל המסכתא, נעשה מסורתי, וההלכות הן עולמין דילה (בדקדקת החכמים דף יד), כי אין מלך בלא עם. וזה: והיה ה' למלך על כל הארץ - שנתגלה מלכותו: מכאן למען, שחכם כאן רבו ככלו, כי עקר המכנה חסד מן הספר, ולא נכתי' לעמוד כלל על דברים אלו:

עח

ויתן עז למלכו וירם כרן משיחו (שמואל א ב):

הנה יש בזה בחינת משיח, ודוח' הקדש, ויחוד קדשא בריה' הוא ושכינתה, וחתיה. כי תחלת הבריאה היה כרי שיתגלה מרת מלכותו, ומחמת גזל הארתו לא היה באפשרי לקבל, והכרח להתצמצם בתוך עולמות. וזה (תהלים קמ"ב): מלכותך מלכות כל עולמים; הינו שמרת מלכות התלבש בתוך עולמות, כדי שנוכל לקבל. ואין מי שיקבל על מלכותו, לכן יוצאות נפשות ישראל, שיקבלו על מלכותו, כי אין מלך בלא עם. ומאין יוצאות נפשות ישראל מעולם הדבור. וזהו (ש"ה ה): נפש יצאה בדבור; הינו שנפשות ישראל יוצאות מעולם הדבור. והדבור הוא בחינת מלכות, כמו שאמר אליהו: מלכות פה. ובחינות שכינה גס'ן, כי שוכנת אתם תמיד כלי הפסק רגע, כמו שכתוב (דברים יא): השוכן אתם בתוך במאותם; והוא בחינת אם הנבים, הינו, כמו שהאם הולכת תמיד עם בניה ואינה שוכחת אותם, בן הדבור, שהוא בחינת שכינה, הולכת עם האדם תמיד. וזהו (דברים לא): כי מדי דברי בו ובור אוקרנו; הינו כמו שאמרנו, שהדבור זוכרת אותו תמיד והולכת עמו אפלו במקום המנופת. והוא בחינת גלות השכינה, שהדבור, שהוא בחינת השכינה, בגלות, ונתאלם, כמו שכתוב (תהלים לב): נאלמתי דומיה. וזהו (תהלים מ): האמנם אלם צדק תרברון; הינו כי צדק זה מלכותא קדישא, כנודע, ומלכות הוא הדבור כנ"ל, כשהוא בגלות הוא אלם. ולכן כמה שפגם יחסן, הינו וריו דברים, כמו שאמר הכתוב (ישעיה ד): קחו עמכם דברים - שיתורה תמיד ככל לבו נכח פני ארני; איו: ושוכו אל ה' - שישוכו כל הדברים שפגם אל שרשו. והוא בחינת יחוד קדשא בריה' הוא ושכינתה, כי מיחד הדבור, שהוא בחינת השכינה כנ"ל, אל ה'. וזהו גס'ן שאמר הכתוב (ישעיה ט): ונגלה כבוד ה', וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר; הינו, כשמיחד הדבור עם ה', שהוא יחוד קדשא בריה' הוא ושכינתה כנ"ל, איו: ונגלה כבוד ה'. כבוד זו שכינה, כנודע. הינו, שנתגלה ונתגדל האור השכינה, שהוא בחינת מלכות. כי עכשו נקטן אורה ונחלט כחה, כמו שכתוב בזהר הקדוש, שהשכינה צוחת: סמכוני באששוהוכי, כי חולת אהבה אני; הינו אהבה ישראל, שאני שוכן אתם אפלו בתוך במאותם, והוא גלות השכינה. אבל כמו שאמרנו, [שעל ידי] שיתקן פרוץ מלכות ויחיד הדבור, שהוא בחינת מלכות ובחינת שכינה, עם ה', יתגלה ויתגדל אורה של פרוץ מלכות. וזהו (ספר יס): באור פני מלך חיים; הינו [שעל ידי] שיתן הארה בפרצוף מלכות יכול להיות, כי שואב חיים ממדת

חרש, ושכלו הולך וגדול ככל פעם, והו בחינת ראיה. כי ידיעת השכל הוא בחינת ראיה, שיודע ומכין הדבר על פדיו, כאלו רואה אותו בעיניו בראיה יפה, וכמו שכתוב (ספ"א ט): ותפקחנה עיני שניהם, ופרש רש"י: עלישם החכמה נאמר, כמובא ברכרי רבנו כמה פעמים. וככה הראות יש שתי בחינות, כי מי שבת הראות שלו יפה, יכול לראות מרחוק, ואין צריך להתקרב אל הדבר שצריך לראות, אבל מי שאין כח הראות שלו חזק, הוא צריך להתקרב להדבר שרוצה לראות ולהסתכל בו יפה. בן בעבורת השם יתפדה, יש מי שמתח צח, ויכול להתפלל או ללמד כלי עיון, ויש מי שצריך להעלות במחשבתו מקדש שדבר, ואם ידבר מקדש שיעלה במחשבתו, יהיה הדבור בלא מחשבה, והוא בחינת אחר הדברים. והוא בחינת מחין דקטנות, שהם בחינת רינים, ומי ששכלו צח, הוא בגדלות המחין, והוא בחינות רחמים וחסדים, כמאמר חכמינו וזרונם לברכה (ברכות טז): גדולה רעה, שנתנה בין שני שמות, שגאמר: כי אל דעות ה'. ואל הוא חסד, כמו שכתוב (תהלים כג): חסד אל כל היום; וה' הוא רחמים, כמו שכתוב (שם כט): רחמיו רבים ה'. אך אי אפשר להתפלל בשכל צח עד שישוכח כחשבה שלמה על חכאיו, כמו שכתוב (דברים טז): ואל ה' את לבך, ותרגמו: ויעדי ה' ית מפשות לבך. ובאיוה תשובה נאמר כחשבה מאהבה, שלא ישאר שום רשם כלל, כמאמר חכמינו וזרונם לברכה (יבמות טז): שוכו בנים שוכבים ארפא משוכתם; דקשה, שוכבים משמע דמעקרא בלא שום רשם, וארפא משמע שישאר רשם. ומשגי: כאן מאהבה, כאן מיראה. כי מאהבה אין נשאר שום רשם, ויש לו שכל צח, ויכול להתפלל בלי עיון, ובכל יום ויום יכול להתחדש מחו:

וזה פרוש הפסוק: ויהי אחר הדברים. פרוש: ארם שהוא תמיד בשנה, שאינו יכול לבוא להתחדשות המחין, שהוא בקטנות המחין, שהוא בחינת אלקים, ריניו, שזהו בחינת אחר הדברים כנ"ל. והאלקים נסה - הינו לנפשות ולדברים את בחינת המחין דקטנות, שהם בחינת אלקים, זה וזכין עלידי בחינת אברהם, שהוא בחינת אהבה, כי עלידי תשובה מאהבה זכין למחין דגדלות, שהם בחינת חסדים ורחמים כנ"ל. והוא: והאלקים נסה - את אברהם, שעל ידי בחינת אברהם מגסין ומרימין את המחין דקטנות, שהם בחינת אלקים, וזכין למחין דגדלות כנ"ל. וזה פרוש הזהר הקדוש: מסקרא דימינא מחא חזרא. פרוש: ממדת אהבה נעשה שכלו צח כפסוק, תדא הוא דכתיב: ודע אברהם אוהבי; כי המח' נקרא: ודע אברהם אוהבי, שהיא מרת אהבה, שממדה זאת בא לשכל צח כנ"ל:

עז

והיה יי למלך על כל הארץ (זכריה ד):

דחנה הכלל הוא, שכל מה שאנו עושים, הן התפלה והן למוד, הוא כדי שיתגלה מלכותו ויתפדה. כי התכל' פה הוא בחינת ה', והכול הוא בתמשכה, הוא בחינת ו', וכשלומו או מתפלל ברחילו ורחימו, נתגלה בחינת י"ה (חסיד ט), וכשלומו

למוציא דעת: גם מכאן מתורה זאת, שהדבור הולך עם האדם אפילו למקומות המסופים, כמו האם, ההולכת עם הילד לכל מקום שהוא הולך, ועל-כן נקרא הדבור אם הכנים. והוא: כי מדי דברי בו אור אוקרנו עוד; הינו שאפילו אם האדם מנת, חס ושלום, במקום שהוא, אפילו בשפל המדרגה מאד, אפילו במקומות המסופים, אף-על-פי-כן על-ידי הדבור יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך. והינו, שאפילו אם הוא במקום שהוא, אם יתחוק גם שם לדבר על-כפופים דבורים קדושים של תורה והפלה והתבודדות, יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך, אפילו שם במקומות הנמוכים, שהם בחינות מקומות המסופים, אפילו אם נפל למקום שגפל, כי הדבור אינו מניח אותו לשכח את השם יתברך, בבחינות: כי מדי דברי בו אור אוקרנו עוד; שכל זמן שיש בו הדבור של השם יתברך, שהוא הדבור הקדוש, זה הדבור אינו מניח אותו להיות נשכח מהשם יתברך, כי הדבור זכר ומזכיר אותו להתחוק בהשם יתברך במקום שהוא. והבן הדבר היטב, מגדל כח הדבור, והוא עצה נפלאה ונוראה למי שחפץ באמת, לכל יאמר עולמו לגמרי, חס ושלום:

עוד מכאן מזה נדל מעלת עסק התורה הקדושה, שהוא עקר החיים של האדם, כי אלמלא בפני ראה דנשבי על לבא הוי לבא אוקר כל גופא, ובפני ראה הוא בחינות התורה כנ"ל. הינו כי יש באדם שני מיני תבערות מדורת אש - לטוב ולהפך; ושניהם אינם טובים. כי לפעמים לב האיש הישראלי בוער מאד מאד להשם יתברך ביקור יקור אש, אבל הוא יותר מדי, עד שהיה אפשר להיות אוקר כל גופא. ואף-על-פי שבווער להשם יתברך, אף-על-פי-כן מאחר שהוא יותר מדי, אינו טוב. ואי אפשר לקרר ולצמצם ההתלהבות הזאת, שיהיה במדה, כי-אם על-ידי התורה, כי כשיעסק בתורה, תגן התורה עליו ותציל אותו, שיהיה לצמצם ההתלהבות שיהיה בראיו, וכן יש, חס ושלום, להפך. כי לפעמים בוער האדם אל תאוות עולם הזה כל-כך, עד שגם-כן היה אוקר כל גופא, חס ושלום, אבל כשלומד תורה היא מגנת עליו ומצלת אותו גם מהתלהבות האש הרע הזה של התאוות, שהיה רוצה לשפרו לגמרי, חס ושלום. נמצא, שכלא התורה, חס ושלום, לא היה האדם מתקנים כלל, כי היה נשרף ומחבטל מרבוי התבערות שיש בכוה למין יותר מדי או לשמאל, חס ושלום. והוא: אלמלא בפני ראה, שהיא התורה, דנשבי על לבא, הוי לבא אוקר כל גופא - על-ידי שני מיני תבערות הנ"ל, ורק התורה מצלת מזה כנ"ל. והבן הדברים למעשה!

עמ

במח ב"י ועשה טוב שכן ארץ ודעה אמונה

(תהלים לו):

הנה הכלל - שצריך כל אדם לראות, שמצדו לא יהיה עכוב משיחא, דהינו לעשות תשובה שלמה ולתקן מעשיו. וככל צדיק וצדיק, מי שהוא צדיק באמת, יש בו התגלות משיחא, ואף-על-פי שאין בו התגלות משיחא, יש בו מדה של משיחא,

מלכות שהוא שרשו כנ"ל. וגם זהו בחינת רוח הקדש, כי מה שאדם חי, אינו כי אם מחמת שנושם נשימות. ומה היא נשימה שמוציא ומכנים הרוח. והוא בחינת (יחזקאל א): החיות רצוא ושוב. ולכן כשאדם רבוק למלכותא קדישא ומדבר תורה או תפלה, מוציא ומכנים רוח הקדש. והוא (סע לו): ורוח הרשעה אהן בקרבכם - הינו קרב שלכם, כשהוא נושם נשימה של קדשה, אזי: ורוח תרשה אתם - הינו רוח הקדש. והוא (בראשית א): ורוח אלקים מרחפת על פני המים; הינו כשלומד תורה, כי מים זו תורה, כידוע, אזי: ורוח אלקים, שהוא רוח הקדש, מרחפת, וחופף עליו ושואב רוח-חיים, כי בלא תורה אי אפשר להיות, כמו שכתוב (תהלים וד תהן י דף טו): אלמלא בפני ראה דנשבי על לבא הוי לבא אוקר כל גופא. וראה דא מין (יד פנים דף רח), ומין דא תורה. כי כשהאיש הישראלי בוער בלבבו להשם יתברך, היה באפשרי להיות אוקר כל גופא, אבל בשיתלבש באותיות התורה או תפלה, מגנת ומצלת עליו, וכן, חס ושלום, להפך, כשבוער אל תאוות עולם הזה, הוה אוקר גם-כן כל גופא, אבל כשאחר-כך לומר תורה או עושה מצוה, היא מגנת ומצלת עליו, ויכול להיות, כי שואב רוח-חיים, שהוא רוח הקדש, ממדת מלכות, שהוא שרשו. ולכן רשעים בחייהם קדושים מתיים (ברכות יח), כי מחמת שגפס מחבל הקדשה, מאין יהיה לו חיות ושואב רוח של שטות, כי רבוק אל מלך וכן וכסיל (ספרי ו). והוא שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ספרי ו): אין אדם עובר עברה, אלא-אם-כן נכנס בו רוח שטות. אבל להפך, נכנס בו רוח הקדש. ורוח הקדש הוא בחינות מלכות, כמו שאמר הכתוב (אסתר ה): וחלבש אסתר מלכות, ודרשו רבותינו וכוונם לברכה (פסלה ד), שלבשה רוח הקדש; ובחינת תורה גם-כן, כמו שפרש רש"י על פסוק (בראשית טז): ותחי רוח יעקב - ששיתה עליו רוח הקדש. והוא בחינה של משיח, כי כתוב אצלו (ישעיה א): לא למדא עניו יפוט וכו', אלא הכל ברוח הקדש, כי אזי יתקן פרצוף מלכות בשלמות, ונתקבץ כל הבחינות מלכות אל שרשו. והיתה לה' המלוכה (עובדיה). והיה ה' למלך על כל הארץ (נביה יח), ונוכל להזכיר את בוראנו למעלה מכל העולמות, בלא שום לבוש וציור ותמונה. והוא (תהלים מז): כי ה' וכו' מלך גדול על כל הארץ; הינו, כשמידת מלכות יהיה גדול ויתעלה אורה מחמת תקון מעשינו, אזי נוכל להזכיר את בוראנו על כל, דהינו למעלה מכל העולמות, ולא כמו עכשו, כי עכשו הוא בהתלבשות עולמות כנ"ל:

וזהו: ויזן עז למלכו. הינו, כשיזן עז והארה למדת מלכות, אזי: וידם מן משיחו; כי כל אחד יתקן בחינות משיח שלו וילך ממדרגה אל מדרגה מעט מעט, עד שיתקן הארת פרצוף מלכות בשלמות, והוא בחינות משיח כנ"ל. [גם דברים אלה אינם מסודרים יפה, וחסר בהם גם-כן. וכפי הנראה, המבין מעט, שמדבר ממעלת הדבור הקדשה, כי הדבור הקדשה הוא בחינות השכינה, והוא בחינות רוחו של משיח, בחינות רוח הקדש, בחינות תורה, בחינות יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה. וכל זה מכאן מתוך דברי התורה הנ"ל, רק שאין הדברים מסודרים בראוי, ואין תלשון מתקן, ואף-על-פי-כן פלם נכוחים למבין וישרים

שלמה, שירתה הרע לגמרי ונעשה כל טוב, והו בחינות משה משיח, רא משה, כמו שאפרש, כי משה מסר נפשו בעד ישראל, כי ידע שפלותו באמת, וידע חשיבות וגדלות ישראל, כמו שכתוב (בסודי י'): והאיש משה ענו מאד מכל האדם; ומחמת זה מסר נפשו וחייתו בעד. לכן מי שהוא צדיק באמת וידע שפלותו ויכיר חשיבות ישראל, יכול למסר את נפשו בעד. ואימתי יכול לראות שפלותו, בשבת. כי בשבת נאמר (סנה"ט): ראו כי ה' נתן לכם את השבת; כי שבת הוא שין בת. שין - תלת ג'ונין דעינא; כ"ח - בתעינן. ועלינן בשבת יכול לראות שפלותו. והו: שבו איש תחתיו, הנאמר בשבת (סנה"ט), הינו תחת מדרגתו, שפל ממה שהוא, ועלי-כל-פנים אל יצא איש מקומו; הינו למעלה ממדרגתו, בנו: עושה מעשה זמרי ומבקש שכר בפיתח (סנה"ט). ואימתי יכול לראות שפלותו בשבת, בשעושה תשובה שלמה, שהיא שבת, כמו שכתוב (ירמיה'): ושבת עד ה' אלקיך, אתה רדין באתה רדין. כי יש שגי תשובות. אחת: יש בגי'אדם, שעושין משאומות והולכין בתכלי עולם הזה, ובאמצעות נופל לו הרהורי תשובה, ואחר-כך חוזר למקומו הראשון, והו בחינות (יחזקאל א'): החיות רצוא ושוב, שאין לו נחא, כי פעם טמא ופעם טהור, כשר ופסול, אסור ומותר, והו בחינות ששת ימי חל. אכל תשובה שלמה הוא בחינות שבת, שיש לו נחא, כי בא שבת - בא מנוחה, שיש לו מנוחה מכל וכל, ונרתה הרע לגמרי. ותרע נאמנה, שתשובה שלמה הוא בחינות שבת, כי איתא במדרש רבה (בראשית פ' כב): בשפנע אדם הראשון לקח ושא לו: מה נעשה ברין, והשיב לו שעשה תשובה, אמר: אם כך תקיף חילא תשובה. פתח ואמר: מזמור שיר ליום השבת. ולכאורה, מה ענין שבת אצל תשובה. אכל לפי דברינו מבין היטב, כי בשעושה תשובה שלמה, ונרתה הרע לגמרי, ויש לו נחא - והו בחינות שבת ובחינת שדי ובחינת מט"ט. כי מה הוא שדי - שאמר לעולמו די (תנ"ה י"ב ב"ר פ' טו), ובחינות שבת גס'ין כך, כמו שכתוב (בראשית כ): וישבת ביים השביעי מכל מלאכתו, ואמר די. ובחינת מט"ט הוא גס'ין בחינת שדי, כנודע. והו שכתוב בזהר הקדוש (בראשית דף כו) על פסוק "ויקח את האדם ויניחוהו בגן עדן וכו'": ויקח - מאן וטל לה אלא וטל לה מארבע יסודין דילה וכו'. בומנא רתב בתיובתא ומתעסק באוריתא, קרשא ברין הוא וטל לה מתמן. ועלה אתמר: ומשם יפרד - אפרש נפשה מתאנה דילהון וכו'. לעברה - בפקודין דעשה, ולשמרה - בפקודין דלא תעשה וכו'. ואי עבר על אוריתא, אתשקנה ממירדו דאילנא רע, דאיהו יצר הרע. ואם תיבין בתיובתא, אתמר כהון: ויורדו ה' עץ, דא עץ החיים, ובה ויתקו הנפס. ורא משה משיח, ראממר בה: ומטה האלקים בירי. משה דא מט"ט, מספרה חיים ומספרה מיתה, עד כאן לשונו. וה כמו שפרשנו, הינו בשעושה תשובה

שלמה, שירתה הרע לגמרי ונעשה כל טוב, והו בחינות משה משיח, ראממר בה: ומטה האלקים בירי, הינו שהיה בירו להפך [מרע לטוב]. ומטה דא מט"ט, מספרה חיים ומספרה מיתה, כי מט"ט הוא בחינות משנה, שזהו בחינות ששת ימי החל, שהם בחינות ששה סדרי משנה, שכלולים מששה בחינות: כשר ופסול, טמא וטהור, אסור ומותר, כנודע. ועלינן אלו בגי'אדם שאינם קבועים עדן כעבודת הכורא ויתברך ואין תשובתם שלמה עדן, רק לפעמים נופל לו הרהור תשובה ומתחיל קצת כעבודתו ויתברך, ואחר-כך נופל מזה וחוזר למקומו, ואחר-כך הוא חוזר ונתעורר, וחוזר ונופל, וכן משתנה בכל פעם מטוב לרע ורע לטוב - זאת התשובה היא בחינות ששת ימי החל, שהם בחינות כשר ופסול וכו' כנ"ל. כי הוא גס'ין פעם כשר ופעם פסול, פעם טמא ופעם טהור וכו', כי אין לו נחא. אכל בשעושה תשובה שלמה, והו בחינות שבת, כמו שפרשנו. והו בחינת משה משיח, שהיה בירו להפך מרע לטוב, ונרתה הרע לגמרי, והו בחינות שדי, ויש לו נחא מכל וכל. ובחינת מט"ט גס'ין בחינות שדי, אף-עלי-פי שאמרנו שבחינות מט"ט הוא משנה, והו בששת ימי החל, אכל בשבא שבת - בא מנוחה, וישבת מכל מלאכתו; והו בחינת שדי [אזי נכלל מט"ט בבחינת שדי]. היצא לנו מזה - בשעושה תשובה שלמה, שהוא בחינת שבת, כמו שאמרנו, עלי-ידה יכול לראות שפלותו כנ"ל: והו הוא: כפח בה' - לשון השקט וקטת, שיש לו מנוחה מכל וכל. ונעשה טוב - הינו שנתהפך מרע לטוב גמור. שכן ארין - הינו בחינות נפש, כמה דאמר אמר (חזקוני): נפשי בארין וכו'; הינו שהנפש יש לו נחא, מחמת שעשה תשובה שלמה כנ"ל. ובשעושה תשובה שלמה, הוא בחינות שבת, ויכול לראות שפלותו, וחשיבות וגדלות ישראל. והו: ורעה אמונה - הינו שיכול להיות כמו רעיא מהימנא, שיכול למסר את נפשו בעד ישראל: שך לעיל, לענין שפלותו, שהוא בחינות: שבו איש תחתיו; דהינו שמתווק עצמו שפל למטה תחת מקומו ומדרגתו: שוב שמעתי משמו, וברונו לכרכה, כענין זה, שעלי-ידה שזוכין לראות שפלותו באמת, עלי-ידה אין שום אדם יכול להוציא ולרחוהו ממקומו, דהינו לקפח פרנסתו, חס ושלום, כי מאחר שהוא ענו ושפל באמת, הוא בבחינת ארין, ואינו תחת המקום כלל, עלי-נן בודאי אין יכולין לרחוהו ממקומו. והו: שבו איש תחתיו, אל יצא איש ממקומו. הינו, עלי-יד שזוכין לשפלות, שזהו בחינות: שבו איש תחתיו, שמתווק עצמו תמיד בשפלות למטה תחת מקומו ומדרגתו כנ"ל, עלי-ידה: אל יצא איש ממקומו; כי שום אדם לא יוכל להוציא ממקומו, דהינו לרחוהו מפרנסתו, חס ושלום, כנ"ל. והו שאמרנו דבותינו וברונם לכרכה (סנה"ט) כל היורד לאמנות חברו, באלו בא על אשת איש וכו'; כי מאחר שיוורד לאמנות חברו ורוצה לרחות חברו ממקומו ומפרנסתו, נמצא

נמצא שהוא רוצה לפגם בחינת שפלות הנ"ל, בחינת: שבו איש תחתיו וכו' כנ"ל, ועליכן הוא כאלו בא על אשת איש, כי אשת ראשית הכוח: שבו איש תחתיו; הינו שפוגם בחינת ענוה ושפלות, שהוא בחינת: שבו איש תחתיו, שעל ידיה: אל יצא איש ממקומו, כנ"ל:

פ

עו לעמו יתן, יי יברך את עמו בשלום (תהלים כט):

הנה ידוע, שגדול השלום, כמו שדרשו רבותינו וזרונים לברכה (עקידו פ"ג), שלא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה, אלא השלום. ומה הוא השלום שמחבר תרי הפכים, כמו שדרשו רבותינו וזרונים לברכה (עדר ויקרא דף י"ב) בפסוק: עושה שלום במרומיו, כי זה המלאך - מאש, וזה - ממים, שהם תרי הפכים, כי מים מכבה אש, והקדוש ברוך הוא עושה שלום ביניהם ומתקדם יתר. והוא בחינת יוסף, כי יוסף מתברר תרי הפכים - חסדים וגבורות. לך נאמר ביוסף (בראשית לו): ויבא יוסף את דבתם דעה - הוא בחינת גבורות, כי שמאל דוחה (סופה ז'), את אחי אנכי מבקש (בראשית לו) - הוא בחינת חסדים, כי ימין מתקרב (סופה ש'), ובחיי (בראשית כג): ויוסף הוא השליט - הוא בחינת גבורות; הוא המשביר לכל עם הארץ - זה בחינת חסדים. ונאמר אצלו (שם לו): ויקראו לפניו אברהם ופרש רש"י: אך בחכמה ודרך בשנים; שהוא מתין גדלות וקטנות [שהם בחינות חסדים וגבורות, כידוע]:

וזהו בחינת קדוש השם, כי קדוש השם הוא גס"פ בחינת חסדים וגבורות, כי מתחלה הוא נחלהב בשלהובין דרתימותא, וזהו בחינת חסדים, ואחר כך מתגבר על יצרו ומסיר את גפשו למות על קדוש השם, וזה בחינת גבורות, שזהו בחינת שלום, בחינת יוסף כנ"ל. ולכן אפלו פושעי ישראל הערו את גפם למות על קדוש השם, כי ישראל עלה במחשבה וכו' (כ"ד ס"א), ואפלו פושעי ישראל, אך שעדין הוא מכנה בשם ישראל, יש להשם יתברך תענוג גדול מפניו, כמו שכתוב (ישעיה כט): ישראל אשר בך אתפאר; ובשרוצין להפיר אותו מבחינה זו ישראל, שהוא בחינת ר', כנודע, ואי אפשר לקרותו בלא ואו שניה, שהוא בחינת יוסף, וחכף ומיד נחנודר בו בחינה זו למסר נפשו כנ"ל. [פרוש, כי כל אחד מישראל, אפלו פושעי ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו, כי נקרא פושעי ישראל (כנארי בסוף ד יו), אף על פי ששם ישראל הוא (ספרדיו סד), ומאחר שנקרא עדין בשם ישראל, שהוא בחינת ר' כנ"ל, עליכן יש בו בחינת יוסף גס"פ, כי ואו אי אפשר לקרותה בלא ר' שניה, הינו שיששראל, שהוא בחינת ר', מקשר בו ר' שניה, שהוא בחינת יוסף, (כי ישראל יוסף בחדא אזלי, כידוע). נמצא, שבכל אחד מישראל מקשר בו בחינת יוסף, שהוא בחינת שלום, בחינת קדוש השם כנ"ל. ועליכן חכף בשרוצין להעבירו על רת, חס ושלום, להפיריו מבחינת ישראל, נחנודר בו חכף בחינת יוסף, שמקשר בישראל, שהוא בחינת מסירת נפש על קדוש השם,

דהינו שלהובין דרתימותא והתגברות על יצרו למות על קדוש השם, שזהו בחינת שלום, בחינת יוסף, כנ"ל: כלל העולה - שיוסף הוא בחינת השלום, והשלום הוא כלי שעליהו הוא יבוא כל ההשפעות והתברכות לישראל. וכוננו יתברך שמו בזה, כרי שיוכל כל אדם הישראלי לרבר דבורים של קרשה לפני השם יתברך. ומה הוא קרשה - חכמה, כי חכמה נקרא קרשה, כנודע. וזהו בשארם מדרב בתורה ותפלה בחכמה ושלל, ומכין ושומע מה ידבר, ונקרא קרשה, ויש להשם יתברך תענוג גדול מזה, כי נבנה מזה מחין, שהיא חכמה, והדבור, שהוא בחינת ירושלים. וזה בחינת (תהלים סט): בונה ירושלים ה', כי ירושלים הוא בחינת דבור, כמו שכתוב (בראשית יד): ומלכי צדק מלך שלם, וחרגם אונקלוס: מלכא דירושלים. וצדק הוא בחינת הדבור, כמו שכתוב (תהלים נח): צדק תברכנו; וזה הוא בחינת מחין, כנודע. אימתי הוא נבנה בשנת ישראל, רוצה לומר מי שהיה נדחה מבחינת ישראל, ואחר כך בונים; ונחמד לענינו, שעליהי השלום יכול לרבר דבורים בקרשה ובמחנה כנ"ל, והשלום הוא מחבר תרי הפכים כנ"ל, הינו חסדים וגבורות, הינו היות, שהוא חסדים, כמו שכתוב (תהלים כט): יומם יצוה ה' חסדו, ואלקים הוא גבורות, כי אלקים הוא מלכות, כמו שכתוב (שם עז): ואלקים מלכי מקדם, ודינא ומלכותא דינא (גס"ו י'). ולכן גס"פ נאמר ביוסף (בראשית לו): ומכלערך לא ידים איש את ידו ואת רגלו. יד הוא בחינת מחין, כמו שכתוב (תהלים קלד): שאו ידיכם קרש; וקרש הוא ראשית, וראשית הוא חכמה מחא; ורגלו הוא בחינת גבורות, כמו שכתוב (ישעיה מא): צדק יקראוהו לרגלו; וצדק הוא הדבור, ודבור הוא בחינת גבורות, כמו שכתוב (תהלים קמה): וגבורתך ידברו. נמצא, שכתוב אצל יוסף חסדים וגבורות כנ"ל, ויוסף הוא השלום מחבר תרי הפכים להיות אחר, ויבוא ישועות וברכות בגשמיות וברוחניות, כמו שכתוב (ישעיה כ'): ושאתם מים בששון ממעיני הושועה, וחרגם אונקלוס: והקבלון אלפן חרח; הינו שעליהי הושועה יבוא תורה ואלפן חרח מאת הבורא יתברך, לכל אחר לפי מדרגתו; וזה פרוש הפסוק: ה' עו לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום. הינו כמו שפרש רש"י, כשה' יברך ברכות על ידי כלי שלום, אי - עו, שהוא התורה, גס"פ לעמו יתן, הינו: והקבלון אלפן חרח: [נראה באור הענין, כי עליהי השלום יכולין לרבר דבורים בקרשה, כי השלום מחבר תרי הפכים, חסדים וגבורות, שזהו בחינת יוסף, בחינת מסירת נפש על קדוש השם כנ"ל, ועקר הקרשה הוא חכמה ומתין דקרשה, כי חכמה נקרא קרש, כידוע, כי קרש הוא בחינת ראשית, כמו שכתוב (ישעיה לו): קרש ישראל לה' ראשית תבואתה, כי כל ראשית הוא קרש בכל מקום, וראשית הוא בחינת חכמה, כמו שכתוב (תהלים קא): ראשית חכמה. ובשארם וזה לרבר דבורים קרושים של תורה ותפלה, ומכנים כל מחו והתקמות ודעתו בתוך הדבורים, דהינו שמקשר מחשבתו היטב להדבורים, ומכין ושומע מה שהוא מדרב, זהו בחינת קרש, ויש להשם יתברך תענוג גדול מזה. וזהו בחינת שלום, שהוא בחינת התחברות חסדים וגבורות, כי הוא מחבר ומקשר החכמה והמתין שהם

נקרא ארץ-ישראל, כי ארץ היא בחינת נפש, כמו שכתוב (ותהלים
צט): נפש כארץ וכו'; ונפש הוא בחינת דבור, כמו שכתוב
(שיר השירים ה): נפשי יצאה כדבר; וכשהצדיק מדבר בחזרה או
בתפלה, נקרא ארץ-ישראל, ומהדברים שהוא מדבר עם המוניעם
בשיחת חליו, הוא נקרא פסלח ארץ-ישראל. ולמה מדבר שיחת
חליו כדי לקשר את המוניעם אל הרעת, שהוא בחינת הר,
ראיתא בגמרא: אין הר (דל לבנו, ע' ניסן נ, וע' ילקוט י' ואחתני בשם רמב"ם)
אלא בית-המקדש, שנאמר: הר המנוח הזה והלבנון; ובית-המקדש
הוא בחינת רעת, ראיתא בגמרא (ברכה ל): כל מי שיש בו רעת,
כאלו נבנה בית-המקדש ביומיו; שביית-המקדש נתן בין שתי
אוחיות, ורעת נתן בין שתי אוחיות, כי על-ידי חזרה ותפלה
אי אפשר לקשרם אל שרשם, מחמת שהם רחוקים מן האמת,
כראיתא בתלמי הפלך (מילה ט), כשהושב שבעים ושנים וקנים
לכתב לו ספר תורה, וכתבו כלם: אלקים ברא בראשית וכו'.
כי הוא רחוק מן האמת, והצרכו להפך את הצדופים; כך הצדיק,
שרוצה לקשר את המון עם הרחוקים מן התורה האמתית,
צריך לדבר עמם שיחת חליו ולהלביש בהם התורה, רק שהוא
מדבר בצדופים, ונקרא פסלח ארץ-ישראל, כי אף שהם פסלח
ארץ, אף-על-פיכך יש בהם תורה, שהיא בחינת ישראל; וזהו
פרוש הפסוק: עלו - הינו שאתם המוניעם עולים. זה בנגב
- זה הוא בחינת הצדיק, כמו שכתוב (ספ"א י): כי זה כל האדם,
וידרשו רבותינו זכרונם לברכה (שם ט), שכל העולם לא נברא
אלא לצות לזה; הינו הצדיק הוא בנגב, הינו פסלח ארץ-ישראל,
הינו שיחת חליו, ועל-ידיה יכול לקשר אתכם. ועליהם את
התר - הינו הרעת הנ"ל. ועוד, כי לפעמים הצדיק נופל
ממדרגתו, וכשכא אחר מן המוניעם ומדבר עמו דברים של
הכלי העולם, והצדיק נהנה מכנו, אז הוא מחיה להצדיק, והצדיק
פא למדרגתו, ואחר-כך יכול הצדיק להעלותם לבחינת הרעת.
וזהו: עלו זה - הינו, כשהצדיק צריך לעלות למדרגתו, צריך
אתה להיות בנגב, הינו לדבר עמו שיחת חליו, כדי להחיותו,
ועל-ידיה: ועליהם את החר - שיוכל או הצדיק לקשר
אתכם לבחינת רעת, הנקרא הר, הנ"ל:

פב

איתא בגמרא: הנעלבים ואינם עולבים, שומעים
חרפתם ואינם משיבים, עליהם הכתוב אומר:
ואתהביו כצאת השמש בגבורתו: (שם פח):

הנה נודע, כי יש שלש קלפות: רוח סערה, וענן גדול, ואש
מחלקת. וקלפת נהה היא בין השלש קלפות וכן
הקדשה, ולפעמים נכללת בקדשה, ולפעמים נכללת בקלפה,
והיא בבחינת גשמת העשוקים, ודי למבין. וזהו בחינת סררי
בראשית, שלש שני ערלה, כנגד השלש קלפות הנ"ל, ורביעי
הוא כנגד נהה. והוא בחינת חשמ"ל, כי לפעמים נכללת במיל
אורות. וזהו סוד מילה, כי יש שלש עורות, הם שלש קלפות,
ועוד רק רביעי, בחינת נהה. וכל ההפרות הנאים
לאדם

שהם בחינת חסדים כנ"ל, להרבור, שהוא בחינת גבורות כנ"ל.
וזהו בחינת יוסף כנ"ל, ועל-כן נאמר ביוסף: ומפלגך לא ירים
איש את ידו ואח גדלו, כי יוסף הוא כלול מבחינת ירין ורגליו,
שהם בחינת החכמה והדבור, כי ירין זה בחינת חכמה, בחינת
קדש, כמו שכתוב: שאו ידכם קדש, ורגליו זה בחינת הדבור
וכו' כנ"ל. על-כן צריכין לעסק בתורה וכעבודת השם במסירת
נפש, ובפרט בשעת התפלה, שעקר שלמות התפלה הוא להתפלל
במסירות נפש, שציון למסור נפשו על קדוש השם, כי מסירת
נפש על קדוש השם בודאי מרצה כל אחר מן ישראל, אפלו הקל
שפקלים כנ"ל (וכמו שכבר ראינו בחוש גדולות שלפנינו, שכמה אנשים
קלים וגחיתים מסרו נפשם ומתו על קדוש השם, אשרי להם). וחכף
כשמרצה למסור נפשו על קדוש השם, נתעורר בחינת שלום,
בחינת יוסף כנ"ל, ועל-ידיה יכולין לדבר, דהינו לקשר המחשבה
אל הדבור, שזה עקר הקדשה כנ"ל, שזוכין לזה על-ידי שלום
כנ"ל. וזהו: בנה ירושלים ה'. ירושלים הוא בחינת הדבור וכו'
כנ"ל, ה' הוא בחינת מחין כנ"ל. הינו לכות לקשר המוח אל
הדבור, שזהו בחינת בנה ירושלים ה', שהמחין בונין הדבור
דקדשה - זה זוכין על-ידי גרתי ישראל יבנם. זה בחינת מסירת
נפש על קדוש השם, שכל הנדחין מקדשת ישראל, כשרוצין
להעבירם על דת, חס ושלום, אזי נתעוררין חכף, ומוסרים
נפשם על קדוש השם. נמצא, שעל-ידי קדוש השם נקנסין כל
הנדחין מקדשת ישראל לתוך הקדשה, שזהו בחינת: גרתי ישראל
יבנם, ועל-ידיה: בנה ירושלים ה'; כי קדוש השם הוא בחינת
שלום, שעל-ידיה יכולין לקשר המחשבה אל הדבור, שזהו
בחינת: בנה ירושלים ה' כנ"ל:

נמצא שיוצא לנו מזה עצה נפלאה לעבודת השם, ובפרט
בשעת התפלה, שכשאדם רואה שאינו יכול להתפלל
כלל ולקשר המחשבה אל הדבור, אזי יזכיר את עצמו, שהוא
בודאי מרצה למוח על קדוש השם, כי אף-על-פי שהוא כמו
שהוא, אפלו אם הוא בריאות התחתונה מאד, אף-על-פיכך אם
היו רוצים להעבירו על דת לגמרי, חס ושלום, בודאי היה מוסר
נפשו על קדוש השם, כי על זה מרצה אפלו פושעי ישראל
למות על קדוש השם, ולא לעבד על דת, חס ושלום, כאשר
ראינו בחוש פעמים אין מספר וכו' כנ"ל. וחכף כשיזכיר את עצמו
שרוצה למסור נפשו על קדוש השם, על-ידיה יתעורר בחינת
שלום, בחינת יוסף, שהוא בחינת התחברות המוח והדבור כנ"ל,
ועל-כן על-ידיה יוכל להתפלל ולקשר המחשבה אל הדבור
וכנ"ל. וכן שמעתי מפיו הקדוש, שאמר זאת בתוך שיחתו
הקדושה לדבר פשוט, שצריכין להתפלל במסירת נפש:

פא

עלו זה בנגב ועליהם את החר (במדרש י):

ופרש רש"י: פסלה ארץ-ישראל.

הכלל הוא, שהדבורים של צדיק, שמדבר בתורה או בתפלה,

לארס הם משלש קלפות הנ"ל, ומפני זה אמרו אחי רינה לאנשי עמם (בראשית ד): לא נוכל לתת את אחרתנו לאיש אשר לו ערלה, כי חרפה היא לנו. וגם יהושע, אחר מל את ישראל שנית, אמר (דו"ק ח): היום גלתי את חרפת ישראל; כי עקר החרפות באים מבחינת ערלה, שהיא בחינת שלש קלפות הנ"ל. ועליכן בשגור יוסף, אמרה אמו (בראשית ו): אסף אלקים את חרפתי; כי בהתגלות בחינת יוסף, שהוא בחינת קרשח הקרית, בחינת מילה, כנודע, נאספו החרפות, הינו השלש קלפות כנ"ל. והיו כונת רחיצת מים חמין בערכי-שבת-קדש, כי אז קלפת נגה נכללת בקרשה, ואז חפצים גם השלש קלפות לעלות לאחו בקרשה, ואז יורדים בחינת (ש"ס ח) שלהבת יה, ומכוה אותן שלא יאחו בקרשה, והוא בחינת מים חמין. והוא כונת נטילת צפרנים בערכי-שבת-קדש, כנודע: והיו פרוש הנמרא: הנעלבים ואינם עולבים - ואז הוא בבחינת ח"ש, הוא שתיקה; שומעים חרפתם ואינם משיבים - כנ"ל; ועושין מאהבה - כי לפעמים שתיקה של האדם ברי לעשות יסורים לשבגור, ואז הוא בחינת ח"ש נכלל בקלפה, אבל כשהוא מאהבה, אז הוא בחינת ח"ש נכלל בקרשה. עליהם הכתוב אומר: ואהביו בצאת השמש בגבורתו - היא בחינת שלהבת יה, כנ"ל: [פרוש, שעלידי ששומעים חרפתם ואינם משיבים, עלידי-יה רוחים בחינת השלש קלפות הנ"ל, שהם בחינת ערלה, בחינת חרפה כנ"ל, ונכללים בבחינת חשמי"ל עלידי השתיקה, שהיא בחינת ח"ש, כי הוא רוחה החרפה עלידי שאינו רוצה לריב ולחרף את חברו, שהוא בחינת מ"ל, בחינת מילה, שהיא בטול הערלה, שהיא בחינת חרפה, בחינת שלש קלפות הממאות הנ"ל. והיו חשמי"ל - ח"ש מ"ל. הינו השתיקה, שהיא בחינת מילה, בחינת בטול החרפה, שהיא בחינת ערלה כנ"ל. והיו: ועושים מאהבה - כי זאת השתיקה, שהיא בחינת חשמי"ל. והו בחינת נגה הנ"ל, שיש בה שני בחינות: לפעמים נכללת בקרשה, ולפעמים נכללת בקלפה, בחוד השלש קלפות הנ"ל, שהם בחינת חרפה כנ"ל. הינו, כי לפעמים הוא שותק לחברו ברי לעשות לו יסורים ביותר, נמצא שבאות השתיקה הוא מתרף את חברו ביותר, ואז נכללת השתיקה, בחינת נגה, בקלפה, בבחינת חרפה כנ"ל; אבל כשעושה מאהבה, ששותק מאהבה, מחמת שאינו רוצה לביש ולחרף את חברו, אז בחינת נגה נכללת בקרשה, ועליכן עליהם הכתוב אומר: ואהביו בצאת השמש בגבורתו, והו בחינת שלהבת יה הנ"ל, שעלידי-יה נכלל נגה בקרשה, בבחינת חשמי"ל כנ"ל:]

פנ

מתן בפתר יכפה אף (משלי כא):

דע, כי בהאלף-בית יש ששה פאין. דהינו: אלף אי אפטר לקרות בלא פ'. גם כף, דף, פ', פ' וקוף, גם-כן אי אפטר לקרא אותן בלא פ'. נמצא, שיש בהאלף-בית ששה פאין. וששה פעמים פ' גמטריא ח"פ, כמגין לילית. והנה חס ושלום, כשארע

פר

איתא בגמרא: בפה הארכת ימים אמר לו: ותדן הייתי בממוני (משלי כח). לכאר זה צריך לדע מה ראיתא בזהר הקדוש (פי' נשאר דף כג), וזה לשונו: תא חזי לשת ימי בראשית, לכל חד חד אית לה פרצופה דהוא דרגא ראנהני לה, ולא תשכח יום דלית בה טוב וכו', וכל יומא אית לה גדר מלכר, דלא יעול כל ברי' לדהוא טוב, כנו חשך דכסאי לנהורא וכו'. ובגין דא, מאן דאיהו חיבא ויעול למגרע רזין דאורייתא, בפה נחשים ועקרבין מבלכלין מחשבתה, דלא יעול לאתר דלאו רילה. אבל מאן דאיהו טוב, כל אילין נטירין אנון לממרה, וקטגור נעשה סגור, ויעולן לה לטוב הגנו, וימרון: מרגא, הא בריגש טוב וצדיק וירא-שמים פני לעילא קדמך וכו'. והוא טוב גנו וימא לון: פתחו לה כהאי תרעא דאתקרי אהבה, או כהאי תרעא דאיהו תשובה; כל צדיק יעול כפום דרגא רילה. ואין טוב אלא תורה (ע"ז יב), וכשאדם רוצה להגות ולחשב בתורה, הינו כרזין דאורייתא, אנון נטירין ונחשים ועקרבין מבלכלין מחשבתה, ואלו הם המחשבות שבאין לאדם, וכשאדם רוצה וחושק עד מאד, ופותחין לו, כנ"ל בזהר הקדוש, אזי כל יום יום אצלו גדול עד מאד, כי רואה ומשע הטוב הגנו, הינו רזין דאורייתא, השך לאותו היום: וזה ששאל תנא: בפה הארכת ימים - הינו באיזה מדה מן המדות נכנסת להטוב הגנו, והארכת הימים שלך להיות גדולים כנ"ל. והשיב לו: ותדן הייתי בממוני - שזו היא מדת אברהם אבינו, והיא תרעא דאתקרי אהבה, והוא סטרא דימינא. ואיתא בתקוני זחד (חזקוני ע"ד דף קח): מסטרא דימינא, מתא חורא ככספא. הינו, שכל המקטרגים וכל הנחשים ועקרבין, הינו המחשבות וזרות שמבלכלין מחשבתה, נעשין חורא ככספא. ולכך נאמר באברהם (בראשית טז): ואברהם זקן בא בנימין, הינו שהיו כל הימים שלו שלמים וגדולים, כי מסטרא דימינא מתא חורא ככספא, ומן הקטגור נעשה סגור, והיה יכול לבוא בכל יום אל הטוב הגנו השך לו:

פה

לשון רבנו זכרנו לברכה פוסקים בו פסיעה קטנה - כי

שהוא בחינת אמת בנ"ל, הוא עושה לעצמו סער ורגל שלישי. לברך שלש פעמים - הינו שלש רגלים הנ"ל. ולחן כח בהם שיוכלו לילך בראוי, הוא עליירי: צדקתם תצוהיר באור שכעת תימים - הינו שימן צדקה בשבת בנ"ל, שהיא בחינת שמש העתידה להתחדש באור שכעת תימים בנ"ל:

פו

תתן אמת ליצקב, חסד לאברהם (מכה ו):

הענין הוא, כי אנו רואין בחוש, חכף בשאדם רוצה לילך בדרך הישר מתעוררין עליו רינים. והפסוק הוא להפך. אך, כי יש שני מיני יראה: יראה הענין ויראה הרוממות. יראה הענין נקרא צדק, ויראה הרוממות נקרא אמונה. כי מחמת שהוא מאמין באמונה שלמה שהשם יתברך הוא רב ושלט, עקרא ושרשא דכל עלמין, הוא ירא ממנו; וידוע הוא, כי אי אפשר לבוא לאמונה רק עליירי יראה הענין, כי מחמת שהוא ירא מהענין, מאמין שהשם יתברך הוא מקיף ובעל היכל ובעל הכחות כלם, ומזה בא לאמונה יותר גדולה. נמצא, חכף בשדושה לילך בדרך הישר, צריך להיות לו יראה, הנקרא צדק, ובצדק בתיב (תהלים י): והוא ישפט חבל בצדק - למיכך מתעוררין עליו הרינין. אך בשבא אל האמת, הינו אל היראה, הנקרא אמונה, אז כל הרינין נמתקין בשרשן. והיו: תתן אמת ליצקב - הינו להיראה, כי יצקב הוא יראה, מלשון (שם יב): עקב ענינה יראה ה'. אז בוראין חסד לאברהם - כי אברהם נקרא מי שבא לדבק את עצמו להשם יתברך, מלשון: אבוא רם. וזה שכתוב (סוחר כלל דף ע"ח): והיה צדק אזור מחניו ואמונה אזור חלציו; הינו צדק והינו אמונה, אלא עד לא אחתברת אמת בהרה אקרי צדק, ביון דאחחבר אמת בהרה אקרי אמונה, וכל טיבו וכל נהורא שדיא בה:

פח

המכסה שמים בעבים, המכין לארץ מטר (תהלים קמ):

הנה ידוע, כי ההשפעות והברכות אי אפשר להם לבוא לעולם אלא עליירי הצדיק, כי הצדיק יש לו ידים בטה לקבלם, והינו אהבה ויראה, כי הם הדים לקבל בהם כל ההשפעות וכל הברכות. וצריך הצדיק בזה לגנו האהבה והיראה, כדי שלא יקטרגו המקבצים עליו ויגזלו ממנו ההשפעות. והיו: המכסה שמים בעבים - הינו אש ומים. הינו כשהצדיק יכול לכסות שמים, הינו אש ומים, הינו האהבה והיראה שלו, אז: המכין לארץ מטר - הינו שיוכל להמשיך כל הברכות, שהם בחינת מטר. אך כשהצדיק הוא מפרסם גרול, אזי המקבצים יורעים ומשגיחים עליו הטיב, ואינם מניחים לו להוריד השפע, ותקדוש ברוך הוא נוחן בלב צדיק אתר להחזיק עליו במחלקה כדי לכסותו ושיוכל להוריד השפע. והיו מחלקת שהוא לשם שמים, הינו לשם הצדיק, שהוא מכנה בשם שמים, מחמת שיש לו אהבה ויראה, הינו לשם שמים, האהבה ויראה, וכדי להכין מטר, שהוא בחינת ההשפעות והברכות:

כי מתחלה המלכות היא אצל זעיר אנופין, בבחינת אושית פסיעה לבר, כמובא בזהר הקדוש (כלל דף ת: ובבבאר כסברי הארזיל. כווערים בו - פרוש, בשאנו רוצים לתקנה ולגדלה, בבחינת סער ועוד כגדו, שיהא פנים בפנים. ולברך שלש פעמים - פרוש, שצריך להאיר את נצחית הוריסוד וזעיר אנופין, כי משם עקד כנינה. צדקתם תצוהיר - פרוש, עליירי מה מתברכין נצחית הוריסוד וזעיר אנופין עליירי המוחין שהוא מקבל, כמובא. והמוחין הם ארבע: חכמה, בינה, חסד וגבורה, והם מלבשים כנצחית הוריסוד ורכינה. וזה בחינות: באור שכעת תימים, שהם סוד שין של שלשה ראשין, ושין של ארבעה ראשין: (ערבאן לשונו ו):

פו

פוסעים בו פסיעה קמנה סוערים בו לברך שלש פעמים וכו':

הנה ידוע, כי בימי החל הוא שליטת החיצונים, וערכי שבת קדש בין השמשות אין להם שליטה כלל, כמו שכתוב בזהר הקדוש: בר אתקדש וימא, ברין ותפרדו כל פועלי און. ועקר שליטה שלהן בימי החל הוא בבחינות רגלין, שאין מניחין לאדם לילך בדרבי השם יתברך. וראיתא בנמרא (מכה ו): הגי כרבי דרגנן דשלחי מניה, ובשבת קדש חוורין להם כח ההליכה, כמו שכתוב (ישעיה נח): אם תשיב משבת רגלך; הינו כמו שאמרנו, שבשבת קדש יכול לילך בדרבי השם יתברך. אך למשל, תינוק, בשמחחיל לילך, ערין צריך סער לתמכו, ואף על פי כן אינו יכול לילך במרוצה, רק פסיעות קטנות, וצריכין לתקן אותו. כך בשאדם מתחיל בשבת לילך בדרבי השם יתברך, צריך עוד סער לתמכו, והסער הזה הוא בחינת אמת, ובחינת אמת הזה הוא בחינת רגל שלישי, בראיתא בנמרא (שם ד): קשקא קאי, ושבת הוא בחינת אמת, בראיתא (שם דמא פד), אפלו גסיהארין ירא לשקר בשבת, ובשמברק את עצמו במרה זו, הוא סער לתמכו ובחינת רגל שלישי. אך ערין צריכין לברך את השלש רגלים הנ"ל ולחן כח בהם, כדי שיוכלו לילך היטב. והוא עליירי צדקה שעושה בשבת, הינו שנותן לאדם על שבת או שמאכסן עני על שלחנו. כי יש שני מיני צדקה: יש צדקה שעושים בימי החל, וצדקה שעושים בשבת קדש. וצדקה הוא בחינות שמש, כמו שכתוב (מלאכי ו): שמש צדקה וכו'; וצדקה שעושים בימי החל הוא כנגד שמש שבזמן הזה, וצדקה של שבת, שהוא מעין עולם הבא, היא כנגד שמש העתידה להתחדש לעתיד לבוא, שהוא באור שכעת תימים. ושמש שהוא בחינות צדקה, הוא נוחן כח לבחינת רגלין, שנאמר (תהלים סח): צדק לפני יתקד; הינו שצדקה עושה לו הליכה. וגם נאמר (בראשית כז): ויורה לו השמש, ופרש רש"י: לו - לצדכו, לרפאתו מצליעתו. נמצא, בזה שעושה צדקה בשבת, שהוא בחינת אור השמש באור שכעת תימים, הוא הנותן כח לבחינת שלש רגלין הנ"ל: והיו פוסעים בו פסיעה קמנה - הינו שבשבת פוסע ערין פסיעה קמנה בנ"ל. סוערים בו - הינו עליירי בחינת שבת,

יוסף הוא בחינות לב, כי יוסף נקרא צפנת פננת (מקץ מא), וכתוב (תהלים קס): כלכי צפנתי וכו', וכשבושר האש שבלב, הוה אוקיר כל גופא, ועלידי שהתמשה בנפי ראה נעים ונרים, מנשכי על לבא ומשככים התממות שבלב. לך נאמר בעקב (כ"ד ו"ב פרט טז): בקש יעקב - הינו תראה - לישב בשלוח, קפץ עליו רגזו של יוסף; הינו התממות שבלב. נמצא, שעלידי מה שארם, שהוא בחינת חודה, כמו שכתוב (בסדר טז): זאת החודה ארם, נע ונר אפלו בחוד ביחו, יכול לשכך את האש, שהוא בחינות רינים, ויכול להחיות מתים, שיהיו חיים:

צג כל העושה משא-ומתן באמונה, מקים מצות עשה של ואתה, שהוא שרש לכל מצוות עשה, כמו שכתוב בתקונים (תיקן כא) על פסוק: ועשה לי מעצמים כאשר אהבתי - מפיקורי דעשה. וכיצד מקבילין מצות ואתה, ראייתא בגמרא (יבמ"א טז) על פסוק ואתה, שתראה שיתאהב שם שמים על ירך. כיצד אדם נרא ונהיג ושמם תלמיד-תכמים, ועסקו בנחת עם הבריות, ומשאו ומתנו באמונה - מה הבריות אומרים אשרי מי שלמד חודה וכו'. נמצא שם שמים מתאהב עלידי, ומקם מצות של ואתה, שהוא שרש כל המצוות:

גם במשא-ומתן באמונה בא למדרגת שלמעלה מהזמן, בראיתא בגמרא (סו"ט) במסכתא: ועליו תחוב אומר: ישראל אשר בך אתפאר. וישראל הוא במחשבה, במאמר חכמינו וזוה"ק לברכה (כ"ד ט"א): ישראל עלה במחשבה, ומחשבה הוא למעלה מהזמן. וגם עלידי משא-ומתן באמונה יכול להתפלל בשכל צח, כי תפלה היא גס"פ למעלה מהזמן, כי הוא דבר העומד ברומו של עולם (בבב"א ו), וגם מחמת שבא לאהבה, מבח זה בא לגלות המהין ויכול להתפלל בשכל צח:

צד ובר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלכינו (תהלים צח):

הענין הוא כך, שכל העולמות לא נבראו אלא בשביל ישראל, רכחב (ישעיה טז): לכבודי בראתיו יצאתי אף עשיתי; והינו בראית-יצירה-עשיה לא נברא אלא לכבודי, וכבודי הינו ישראל, דכתיב (שמות כח): ושכנתי בתוכם, ודרשו רבוחינו וזוה"ק לברכה (עין של"ה ס"ט הענין) דף ט: כחוב לא נאמר, אלא בתוכם. מלפני, שהקדוש-ברוך-הוא משרה שכניחו בחוד כל אחר מישראל. נמצא כל אחר מישראל נקרא לבוש, ולבוש נקרא כבוד, כי רכי יוחנן קרי למאנה מבכרותא (שבת קכ). נמצא כל העולמות לא נבראו אלא בשביל ישראל, כדי להשפיע להם רב טוב, וכשאינם יכולים לקבל מחמת עונותיהם, יש לו צער, שנאמר (ישעיה טז): בכל צדקם לו צד. אך מחמת בתיבות אור חסד אי אפשר לקבלו כמות שהוא, וצריך לצמצום הקדוש, הינו בשרועה להשפיע רב טוב, צריך לדבר: יהיה כך, כמו שכתוב (תהלים לו): בדבר ה' שמים נעשו; והאחיות הם צמצומים: עד כאן אות א', עד כאן אות ח'. אך בעונותינו ורבים הרבוב גס"פ כגלות, כמו שכתוב (שם טז): ספרו כגלים את כבודי, והינו

פמ ותחסרהו מעט מאלקים, וכבוד ותדר תעמרהו (תהלים ח):

הנה ידוע, כי כל מה שחסר לאדם, הן ברוחני הן בגשמי, החסרון הוא בהשכינה, שהיא בחינת אלקים. וזהו: ותחסרהו - בוראי מעט מאלקים; הינו החסרון בוראי מאלקים, הינו בהשכינה. אך בשידע זאת, שהחסרון הוא למעלה ולמטה, בוראי יהיה לו צער גדול ועצבות, ולא יוכל לעבד השם יתברך בשמחה, לך צריך להשיב בעצמו: מה אני ומה חיי? כי המלך בעצמו מספר לי החסרון שלו, וכי יש כבוד גדול מזה מתוך כך בא לשמחה גדולה, ונתחדשו המהין שלו. וזהו: וכבוד ותדר תעמרהו - הינו עלידי כבוד ותדר שיש לו, שהמלך בעצמו מספר לו החסרון, תעמרהו במהין חרשים:

צ אנכי אשמה ביי, יתמו חטאים מן הארץ (תהלים קד): **הנה** ידוע, כי כל החסרונות שבאים לאדם, הן באין מחמת השכינה, שנפלו ויצוצות ונחסרו מהשכינה, בידוע. ותחזקו הוא עלידי שמשמח את עצמו באלקיו, או נשלמו כל החסרונות מהשכינה, ונתעלה כל הניצוצות. וזה: אנכי אשמה בה, יתמו ונשלמו כל החטאים - הינו החסרונות, כמו שכתוב (מלבי"ם א): ויהי אני ובני שלמה חטאים. מן הארץ - הינו ארץ העליונה, בחינת השכינה:

צא ויהי ידיו אמונה עד בא השמש (שמות יז): **כי** יש כמה מיני אמונה. יש אמונה, שהוא רק בלב. והעקר שצריך להיות לאדם אמונה בל-בך, עד שיחפשט ככל האיברים, כמו שכתוב בבחי האר", שצריך להגביה ידיו בשעת נטילה נגר הראש, כדי לקבל הקרשה. נמצא, שצריך לזה אמונה ביהדים, להאמין שמתחת שמגביה ידיו בגג הראש מקבל הקרשה, כי בלא אמונה אינו בלום, כמו שכתוב (תהלים קס): כל מצותיך אמונה. ובשיש לו אמונה בזה, בא מן האמונה אל השכל, וכל מה שמחזיק את עצמו באמונה, בא אל שכל יוחר, כי הדבר שהיה צריך מתחלה להאמין, עכשיו בשבא אל אמונה יוחר גדולה, מכין הדבר הראשון בשכל. וזה שכתוב במשה: ויהי ידיו אמונה - שהיה לו אמונה בל-בך גדולה, עד שנתפשט ככל האיברים, שאפלו בידיו היה האמונה בל-בך גדולה, עד בא השמש - הינו להשכל של הדבר, ושמש הוא בחינת חכמה, במובא אצלנו (לעיל בס"פ א):

צב עלידי מה שארם נע ונר בחוד ביחו יכול להחיות מתים, כמו שכתוב פאלישע, בשתיה את בן השונמית כתיב בה (מלבי"ם ו): וילך אחת הנה ואחת הנה. ומובא בתקונים (תיקון ג' דף כג): אלמלא בנפי ראה הנשכי על לבא, הו' לבא אוקיר כל גופא. והראה והלך הם בחינות יעקב ויוסף, כי יעקב הוא בחינת אמת, כמו שכתוב (סנה"ד): חתן אמת ליעקב; ואמת הוא בחינת חודה, כמו שכתוב (סלא"ב ט): חודה אמת; ובהחודה יש חמשה ספרים, בגג חמשה בנפי ראה (תיקון טז):

אותו: (עד כאן לשונו ז"ל)

צו זמם רשע לצדיק וחרק עליו שניו. יי יחזק לו
בי ראה בי יבא יומו וכו' (תהלים לו):

הענין הוא כך. רשעה, מאין יבוא מחשבה וזה לצדיק, שרועה
להתפלל בדבקות גזול, הלא אמרו רבותינו זכרונם
לכרעה (יבא לו): הבא לפניה מסעיני אותו. אלא הענין הוא כך,
כי מעט השבירה גפלו הניצוצות מכל העולמות, ועל ידי תפלות
הצדיקים עולין מעט מעט, מדרגה אחר מדרגה, וכשצדיק עומד
להתפלל ומדבק את עצמו למדה שהוא בה עתה, נופל לו
מחשבה וזה מעין אותה מדה. וכשקא למדרגה יותר גזולה,
נופל לו המחשבה וזה מעין המדה הזאת שהוא בה עתה.
והצדיק צריך לידע מאיזה מדה ומאיזה עולם הוא ואת המחשבה
זרה, וצריך לידע במה להעלותה לאותו עולם ולאותו המדה
שהוא עתה בה. אך לפעמים הצדיק רוצה להעלותה, ואינו
יכול. הפעם הוא, כי נופל לו מחשבה וזה ממדרגה עליונה,
שלא בא עדין למדרגה זו, לכן אי אפשר לו להעלותה, כי יש
לו עדין מדרגה תחתונה מזה, הינו מדרגה שהוא בה עתה. אך
קשה, למה באה לו מחשבה וזה קדם זמנה דע, כי יש חכמה
בדבר, כי כשיש מחלקת על איזה צדיק, נופל מחשבה וזה מעין
אותה מחלקת לצדיק אחר, ובחמת שרועה להעלותה, אף על פי
שאינו מעלה אותה, משבר בכח הרצון כל בעלי המחלקת: וזה
פרוש הפסוק: זמם רשע - הינו מחשבה וזה. לצדיק, וחרק
עליו שניו - הינו שרועה להעלותה. וה' יחזק לו בי ראה
בי יבא יומו - הינו שערין לא בא למדרגת המחשבה וזה
ו. אך מאין יבוא לו המחשבה וזה ו. ומפרש: חרב פתחו
רשעים; ופרש רש"י: חרב - לשון מלחמה; הינו שנתעורר
מחלקת על איזה צדיק. חרבים - הינו המחשבה וזה של אותה
המחלקת. תבוא כלבם - הינו כלב צדיק זה. ועל ידי שרועה
להעלותה, בכח הרצון הזה - נקשרותם תשכרנה; כלומר,
המחלקת הנ"ל:

צו אלקים אל דמי לה, אל תחרש ואל תשקט אל

(תהלים כג)

הענין הוא כך. רדוד הוא, שיש מקום למעלה, שנקרא
אלה ומידה, שמשם השפע יורד לעולם. כי השני
אותיות א"ל הם דר, והשני אותיות מ"י הם דר (כס"ס בלק"ח
לחור"י פי' העליון). והשפע נקראת ה', כמו שכתוב (בראשית טו): הא
לכם ורע; ונשלם השם אלקים משלם. אך לפעמים יש
בעוונותינו הרבים הסתלקות השפע, ונעשה מן הא דלת,
על-שם דלות לה מנרמה כלום, וצריך כל אחד מישראל לזרז
את עצמו שיעשה מן הדלת הא. וכיצד עושין מן הדלת הא
הענין הוא כך: רהבה כתיב (תהלים טו): לי גלעד ולי מנשה
אפרים מעו ראשי יהודה מחקקי. הפרוש הוא כך, כי
קדם בריאת העולם השם יתברך עדין נקשט את עצמו בחסותן

הרדוד עם ישראל בגלות. לכן נאמר (ישעיה ט): ונגלה כבוד ה'
וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר, והינו כשינאלו ישראל, או
הרדוד נס"כ בביכול יהיה עם השם יתברך. ואמרו רבותינו זכרונם
לכרעה (פתיחו לו): חייב כל אדם לומר: בשיבילי נברא העולם, וחייב
לחקנו. ומהו החקון הענין הוא כך, שיראה שיעלה כל הניצוצות
שככל דבר, והניצוצות הם אותיות, נמצא מעלה אותיות. והאותיות
נעשים רבדים, ועל ידי הרדוד נשפע רב טוב לישראל. אך ביצר
יכולין להעלות ניצוצות להשם יתברך העצה הוא כך: כשיסתכל
בדבר מה, חקף ואמין באמונה שלמה שיש בדבר הזה אותיות
וניצוצות, ומן האמונה הזה נעשה וי"ן, שנאמר (תהלים לו): וכל
מעשהו באמונה. והעשיה היא ששת ימי החל, והאמונה היא
השביעית, ואחר כך יצרף אל האמונה החכמה, כמו שכתוב (יהיא
כח): רע את אלקי אבדו. ו"אלקי אבדו" היא בחינת אמונה, כמו:
מעשי אבותיהם בידים (פתיחו לו), שאנו מאמינים בו ויתברך שהוא
אלקי אבותינו, שהוא העקר; ו"רע" היא החכמה והשכל, וחכמה
היא יו"ד, כמו שפרש רש"י (ספ"ט טו): או ישר - שר לא נאמר,
אלא ישר. וי"ד על-שם המחשבה נאמרה. ומהי"ו והי"ן הנ"ל
נעשה ע"י, כי ה' פעמים י בגימטריא ע. ועוד, הענין הוא חכמה,
כי חכמי העדה נקראים עיני העדה (ספ"ט טו), ומפילא, כשיש לו
עין כזה, כשסתכל בדבר מהעולם, בודאי נחשלין הניצוצות, כמו
שכתוב (ספ"ט כח): ועשית ציץ ורב טהור. ציץ - מלשון הסתכלות.
כשהוא טהור כנ"ל באמונה ובחכמה, אזי ופתחת עליו פתוחי
חותם; הינו שתפתח על ידי עין כזה הניצוצות החתומים בכל
הדברים ותעלה אותם קרש לה. והניצוצות הם אותיות, ומאותיות
נעשה רבדים, ועל ידי הרבדים משפיע רב טוב לישראל.
וכשמעלה ניצוצות מהדבר, אזי הדבר הזה נעשה אפס, כי הניצוצות
הם החיות של הדבר, וזה פרוש של הפסוק: ובר חסדו - ובר,
לשון השפעה. הינו, כשרועה להשפיע חסד לישראל, אזי יצרף
ואמונתו לבית ישראל, שהיא החכמה, שנאמר (ספ"ט טו): בחכמה
יבנה בית. בודאי ראו כל אפסי ארץ - הינו הארציות של
הדבר נעשה אפס. ואת - הינו האותיות מא' עד ת', הינו
הניצוצות, נעשה ישועות אלקינו - כי מהניצוצות נעשה רבדים,
ועל ידי זה משפיע השם יתברך רב טוב לישראל. וזהו ישועת
אלקינו, כי זה תענונו:

צה לשון רבנו זכרנו לברכה

כשפרנסו הידור ומנהיגי הדור נתנאים, אזי הקדוש ברוך הוא
מקים עליהם בגי' ארם שיתלקו וידברו עליהם, כדי
שלא יזוהו דעתם עליהם, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה
(יבא לו): אין ממנים פרנס על הצבור אלא-אם-כן קפה של
שרצים תלוי מאחוריו. וזה פרוש סוד, שמוכא בענין-חיים, שער
אריך אנפין, פרק יב: אחרים רמ"ה, תסיד מ"ה, נשאר פ"ה.
פרוש: על ידי קפה של שרצים שתלוי מאחוריו, על ידי-זה מחזיק
את עצמו בבחינת מה ואפס ואין, וכשמסיר ממנו מה, שאין
מחזיק את עצמו למה, אלא שהוא מתנאה, אזי נשאר פה, הינו
שבייארם פותחים את פיהם ואומרים: חור לאחוריו, וקבצים

היא השפעה, כי ה' בשלשה ציורין שלה גימטריא חלב, עם שני הכללות, בידוע ליוצרי חן:

צח

הענין מה שנאמר בנמרא כמה פעמים: נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות (ברכות נ"ז, ב"ב ע"ה, סנהדרין ק), מה הלשון "נתן עיניו בו" ומה "נעשה גל של עצמות". אך הנה הארם אינו רואה ער היכן הפנים מניע אם עבר עברה, והצדיק רואה, כי הצדיק יש לו עיני ה', כמו שכתוב (תהלים ל"ד): עיני ה' אל צדיקים; שהצדיק יש לו עיני ה', ועיני ה' המה משוטטות בכל הארץ (סנהדרין ד, ת"כ ס). נמצא, הצדיק רואה ער היכן הפנים מניע. והיו פרוש הנמרא: נתן עיניו בו - כלומר שהיה רואה בעיניו של צדיקים, ונעשה גל של עצמות - גל מלשון התגלות, ועצמות מלשון (ישעיה ל"ג): עוצם עיניו מראות ברע; רתנו שהוא רואה מה שפנים, שהיה נסתר מפניו מקדם. ואין ענין גלול מזה, כשאמר רואה מה שפנים:

צמ ואתחנן אל יי בעת שהוא לאמר (דברים א):

יהנה הארם צריך להתפלל ברבקות גדול להשם יתברך, אך אם לפעמים יש ערה, שאינו יכול להתפלל ברבקות, אל יאמר: איני מתפלל כלל, מאחר שאינו יכול לבון בראוי ולהתפלל ברבקות, והתפלה אינה מקבלת; וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ל"ד) על רבי חנינא בן רוסא, שהיה מתפלל וכו'. אמרו לו וכו'. אמר להם: אם שגורה תפילתי בפי, יודע אני שהוא מקבל, ואם לאו - יודע וכו'. והיו על-דרך שאמרנו: אם ברבקות, שאני התפלה שגורה ומרצה בפיו - מקבלת; ואם לאו - חס ושלום להפך. אף-על-פי-כן אל יאמר הארם בן, אלא יתפלל תמיד. ואם לא יוכל להתפלל ברבקות בראוי, יתפלל בכל כחו. כי בעת שיתפלל ברבקות בראוי, אזי יעלה כל התפלות עם התפלה ההיא שהתפלל בראוי. והו': ואתחנן אל ה' - תמיד, בין ברבקות בין שלא ברבקות. בעת שהוא לאמר - הינו בעת שאזכה להתפלל ברבקות, שהוא בחינת: שגורה תפילתי בפי. והינו: בעת שהוא לאמר - שהרברים נאמרים ומרצים בפיו מחמת שמתפלל ברבקות, אזי יעלה כל התפלות שהתפלל ער עתה בנ"ל:

ק

הנה הצדיקים אשר בכל דור ודור, כלם קרושים ובתוכם ה', ומידע אנו רואין בחוש הראות, שיש בהם צדיקים, אשר מונם וטבעם טובה מאד, וטובים המה לכל; ויש אשר הוא צדיק אמת, ואין מונם וטבעו נוחה עם המון-עם, ולפעמים נראה מפניו פנים וקפירה. הנה ידוע, שכל צדקת הצדיקים הוא לזקק מאד התורה, כי היא המורה-דרך, וממנה לקחה צדקתו. והנה הצדיק אשר השיג מאד גדול ממאור התורה, ומעשיו גס-פן בשוים לפי השגתו בתורה, אזי צדקתו ותורתו, שניהם מתישבים בשונה נחת, לפיכך דעתו נוחה עם הבריות. והצדיק אשר אור חכמת התורה

ובמעשים טובים של צדיקים, שצפה שיהיו צדיקים, שעל-ידי מעשים טובים שלהם ימשלו בתפלתו ויפעלו כל מה שירצו, על דרך: צדיק מושל ידאת אלקים (שמואל ב כג), וכל אחד מישראל יכול לבוא למדרגה זו, למשל בתפלתו, אלא שיש שני מניעות: האחת היא קדם התפלה, הינו שעומד להתפלל בגדלות, שהוא מקום גדול, או מחמת שהוא עמל ונגע בעבודת הבורא, ומחמת זה אי אפשר שיהיה ממשלה לתפלתו; רק צריך לשבח כל זאת, והיה נראה לו באלו היום נכרא, והוא יחיד בעולם. והיו בחינת מנעושה, לשון נשיון ושכחה. והו' שכתוב (בראשית מא): כי נשני אלקים את כל בית אבי - זה היחוס; ואת כל עמלי - שעמל בעבודת הבורא. והמניעה השנית היא בתוך התפלה, כי מחמת עוונות הראשונים במיד, או שהרהר במיד, נופלים לו מחשבות זרות בתפלתו, ומחמת המחשבות זרות גס-פן אי אפשר למשל בתפלתו. על-פן צריך לשבר המחשבות זרות על-ידי מחשבות קדושות של תפלה, ועל-ידי ההזדונו, והינו המחשבות זרות, נעשין לו כזכות. והיו בחינת אפרים, כמו שכתוב (ע"ה): כי הפניו אלקים בארץ עניי. פרוש, כי הרבה שתיה בעניות מקדם, והינו תרב ויבש, ועל-ידי המחשבות קדושות נעשין לו כזכות. וכשמתפלל בשתי בחינות אלו, מנשה ואפרים הנ"ל, ובורא כא לירי עגנה ושלמות, ומן הענינה נמשך היראה, כמו שכתוב (ספרי כ"ב): עקב עגנה ידאת ה'; נמצא מתפלל גס-פן ביראה. והיראה נקראת מלכות, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (אבות פ"ג): אלמלא מוראה של מלכות וכו'. נמצא, שהתפלה יש לה בחינת מלכות, ויש להתפלה כזו בחינת ממשלה, והו' תענוג של השם יתברך, ונתמלא רצון הבורא. ומה מתחלה, שלא היה התענוג הזה, רק שהשם יתברך צפה למרחוק, שיהיו צדיקים שיתפללו באופן זה, ומה התענוג נכרא העולם בעשרה מאמרות, כל-שכן עכשו, שבה התענוג הזה, שהשם יתברך מחדש את עולמו בעשרה מאמרות, כמו שכתוב: וכתבונו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית: והו' פרוש הפסוק: לי גלעד - לשון גל ער, שנתגלה התענוג שהיה להשם יתברך קדם בריאת העולם, שערן וקשט בתפלתו של צדיקים, כשהיה לו השתי בחינות של מנשה ואפרים בנ"ל. מעו ראשי - הינו שגביר המחשבות קדושות. ויתורה - הינו התפלה, כמו שכתוב (בראשית כ"ב): הפעם אורח. מחוקי - ופרש רש"י: לשון שורה ומלכות, הינו שהיה להתפלה ממשלה, ויתגלה התענוג הנ"ל, ויתרש עולמו בעשרה מאמרות בנ"ל. ועשרה מאמרות הנ"ל הם יו"ר; יו"ד וד' הנ"ל - נעשה ה'. ועשרה מאמרות נמשך מחסר, שנאמר (תהלים ע"ה): אמיתי - רתנו המאמרות - עולם חסר יבנה. וחסר נקרא אל, שנאמר (ע"ה): חסר אל כל היום. והו' פרוש הפסוק: אלהים אל דמי לך - הינו, כשאתה רואה, שמשם "אלהים" נעשה אותיות "אל דמי", רתנו שנעשה מן הו' ד', אמר לך: אל תחדש ואל תשקט אל - שתראה שתעורר בחינות "אל" על-ידי התפלה בשתי בחינות הנ"ל, ונעשה על-ידיה מן תורת הא בנ"ל, ונעשה א"ל בחינת דר ומי בחינת דר. וה'

התורה שהשיג גדלה מאד ממעשיו, אזי התורה מרחתת בו האש הקדושה של התורה, ואי אפשר שתהא דעתו נוחה עם הבריות, ומערכת עם המונעם כמו הצדיק הנ"ל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית י): האי צורבא מרבנן דרתת, אורייתא דקא מרחתת בה, לפי שגדלה תורתו מאד בנ"ל:

קא

בקרוב עלי מרעים לאכל את בשרי צדי ואיבי לי המה בשלו ונפלו (תהלים כו):

הענין הוא כך. כי בה' ה' צור עולמים (ישעיה כו) - הינו בראשית ברא, כי בתורה, שנקראת ראשית, ברא עולמים (כד פ"א). כי י"ד הוא השכל של התורה, והוא הוא אותיות של התורה, שהיא המשה המשי תורה, בחינת המשת מוצאות הפה, והינו ב"ה ה' צור עולמים, הינו בהתורה, שהיא בחינת י"ק בנ"ל, ברא כל העולמים בנ"ל. ובתיב (יחזקאל יד): אדם אתם, וקראו רבותינו זכרונם לברכה (יבמות סא): אתם קרוין אדם, ואין עבדים קרוין אדם. כי יש ע' אנפין נהירין, ויש ע' אנפין חשוכין. כי יש שני בחות, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (יבמות עב): על פסוק: ואת התורה אשר שם משה: זכה - געשה לו סם חיים; לא זכה - געשה לו סם מות. סם חיים הוא אנפין נהירין, סם מות הוא אנפין חשוכין, כמו שכתוב (אברה י): במחשבים הושיבי במתי עולם. ומן אנפין חשוכין יש לעבדים יניקה, וכל עבדים יש להם כל המדות רעות, רק כל אמה ואמה בדרך אל מרה אחת יותר מכל המדות. וזה (דברים א): הופיע מהר פארן וכו', שרצה הקדוש ברוך הוא לתן התורה לכל הברואים, וכל אחד ואחד לא רצה לקבלה, מתמת ששמעו שאותה מרה שהם ברוכים אחריה אסרה תורה (מספר פ' ואת הברכה, ע' ויחד כלם קצו), וכל מי שיש בו מדות רעות, הוא נכנע תחת אותם העבדים, שהם ברוכים ומקשרים לאותן המדות רעות. והוא (אבות פ"א): כל הפורק מפניו על תורה, נותנין עליו על מלכות ועל דרך ארץ; הינו שעבוד גנשמיית, שהוא בחינת על מלכות, וגם דרך ארציות, דהינו המדות רעות של העבדים, שהוא בחינת על דרך ארץ. כי עלידי שפרק מפניו על תורה, שהיא בחינת ע' אנפין נהירין, עלידייה מתגברין עליו בחינת ע' אנפין חשוכין, שהם השעבוד והמדות רעות של העבדים, שהוא בחינת על מלכות ועל דרך ארץ בנ"ל. אבל כל המקבל עליו על תורה, מעבירין מפניו על מלכות ועל דרך ארץ; הינו מי שלומר בעיון, שמעני ומכין חכמות התורה, שהוא בחינת אנפין נהירין, בחינת (סידור ט): חכמת אדם חסיד פניו, עלידייה מעבירין מפניו על מלכות ועל דרך ארץ. כי נחפזל מפניו השעבוד והמדות רעות שלהם, שהם בחינת אנפין חשוכין, עלידי שנקבל עליו על תורה, שהיא בחינת אנפין נהירין בנ"ל. כי כל מה שאדם משיג בשכלו הוא בחינת אנפין נהירין, ומה שאינו משיג הוא בחינת אנפין חשוכין. ועליבן, בשואבה לעין בתורה ער שמשיג חכמות התורה, שאין הוא בבחינת אנפין נהירין, או נכנעין המדות והמאות של העבדים,

שנאותין בבחינת אנפין חשוכין בנ"ל. והוא בחינת (דברים כ): יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. למספר הוא לשון ספיר ונהיר, בחינת (שמות טו): לכתב הספיר. הינו: אחר אנפין נהירין, שהם בחינת מספר בני ישראל, אתריהם: יצב גבולות עמים, שהם בחינת אנפין חשוכין בנ"ל: וככל אדם ואדם בעצמו יש בחינת אנפין נהירין, שהם בחינת קדשת ישראל עם קדוש, הרחוקים כשדשם מכל המדות והמאות, ויש בו אחיות השכעים עבדים, שהם בחינת אנפין חשוכין, שהם בחינת המאות ומדות רעות, שכלם הם מבחינת השכעים עבדים, שהם אנפין חשוכין, כמו שכתוב (תהלים ק): ויתעברו בגוים וילמדו מעשיהם; הינו שמעניב במדות רעות שבו, שגמשיבין מן הגוים בנ"ל. ובשארם עובר עברה, חס ושלום, או העברה והעיון נחקק על עצמותיו, כמו שכתוב (יחזקאל כב): ויהי עונותם על עצמותם, ואי אפשר לו לצאת מזה בריאם עלידי התורה, שהיא בחינת אנפין נהירין, שהיא ההפך מכל המאות והמדות, שהם בחינת אנפין חשוכין, שמשים גמשיבין כל העברות, חס ושלום. כי צריך האדם להתניע בתורה ולהמית עצמו עליה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סדרות כ): על פסוק (במדבר טו): זאת התורה אדם כי ימות באהל - אין התורה מתקבצת אלא במי שממית עצמו עליה, דהינו עצמיותו, שהם בחינת המדות רעות והמאות רעות, שמהם כל הפגמים החקוקים על עצמותיו בנ"ל. כי צריך להתניע בהתורה, עד שיצא להבין אותה, דהינו שיצא מבחינת אנפין חשוכין, שהם בחינת חשכות והסתרת הידיעה, לבחינת אנפין נהירין, שהם בחינת ידיעת והשגת התורה בנ"ל. ואן נקרא אדם, בחינת: זאת התורה אדם; הינו עלידי התורה נקרא אדם, בחינת: אתם קרויים אדם, ואין העבדים קרויים אדם; כי עקר שם אדם זוכין עלידי התורה, שהיא בחינת אנפין נהירין, שהיא ההפך מכל המדות והמאות רעות, ששלשם זה נקראים אדם, בחינת: זאת התורה אדם. אבל העבדים, הרחוקים מתקבצות התורה, מאנפין נהירין, כי הם בחינת אנפין חשוכין, כי הם משקעים בכל המדות רעות ותאות רעות, עליבן אין קרויים אדם ובנ"ל. כי עקר בחינת אדם הוא בחינת השכל האמתי שזוכין להשיג, דהינו חכמות התורה הקדושה, כי יש שלש שכליות: דהינו שכל פשוט, שהוא בחינת חכמה, בחינת (תהלים כד): כלם בחכמה עשית. ובשלובר ומכין, זה נקרא בינה, ואחר כך, כשורע התורה, זה נקרא דעת, פירוש. ושלש שכליות אלו הם בחינת ידים לתורה: בחינת יד הגדולה ויד התקנה ויד הרקיה, שבהם מתקבלת התורה. ואלו השלשה שכליים הם בחינת שלש פעמים י"ק, כי י"ק הם חכמה ובינה, שהם תרין רעין דלא מתפרשין (וידר ויבא ד חסיד רב), שהם כלולים בכל אחד מהשלש שכליות הנ"ל. ושלש פעמים י"ק הוא גימטריא אדם. ומצא, שעקר שם אדם הוא בחינת השכל האמתי, דהינו חכמות התורה, שהיא בחינת אנפין נהירין, בחינת הרחקת ושכירת כל המאות ומדות רעות בנ"ל: והוא: בקרב עלי מרעים - זה בחינת תרין רעין דלא מתפרשין, שהם בחינת י"ק, שהוא חכמת התורה

התורה

שהם מחיבים רבים, שמניאין לב בני-ישראל, מסתמא גם רבם אינם מצדיקי הרבים, אלא מחיבי הרבים. בשביל זה קרא להם: תרבות אנשים (חכמים), ותרגם אונקלוס: תלמידי גבריא חכמא:

קד

איתא במדרש: בשביל שאמר משה לבני גד: תרבות אנשים חכמים, נענשו, שכן בנו עבד לפסל מיכה (היבא בספר חסדים סי' קלז, ובראשית-חכמה שער ענוה פקד ה). והרבה קשה: מה ענין זה של תרבות אנשים חכמים לענש שלו, שיעברו בן בנו עבודה זרה והתרוי, כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (נחכות ק'): כל הדר בחוץ לארץ, באלו אין לו אלוה; ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת צז): החושר בבשרים לוקה בגופו, ומשה היה חושר אותם, שבני ראובן ובני גר אינם רוצים בארץ-ישראל שום חלק, נמצא שאין להם אלוה, בשביל זה נענשו בבן בנו שלא היה לו אלוה, כי הם בשרים היו בדרך, כי רצו לפל חלק בארץ גִּבְרִין, כמובא:

קה

עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה (שירת הים שמות כו):

הנה העולם צריכין רחמים גדולים, הן ברוחניות הן בגשמית. וכל אחר מבקש רחמים, ואינו יודע היכן הוא. ותרומם הוא לעיני כל, כמו שכתוב (תהלים ט): לא רחוקה היא ולא בשמים וכו', והנה איתא בזהר (נשא דף קל"ז): אית רחמים ואת רחמים. אית רחמים פשוטים וזעיר אנפין, ואת רחמים גדולים דעתיקא סתימאה, כמו שכתוב (ישעיה נח): וברחמים גדולים אקבצך. ואנו צריכין רחמים, אך בעוונתנו הרבים ברור הזה אין מי שיחפץ כל, שיכול להמשיך רחמים, מחמת שאין מי שיכיר גדלת הכבוד כל-כך, מפני גדל הגלות והרחקות, והקדוש-ברוך-הוא בעצמו צריך להתפלל על זה, כראיתא בגמרא (סוכה י): מנין שהקדוש-ברוך-הוא מתפלל שנאמר: ושפחתים בבית תפלתי. תפלתי לא נאמר, אלא תפלתי. מכאן, שהקדוש-ברוך-הוא מתפלל, ומה מתפלל יהי רצון וכו'. ובמה יכול לבוא שהוא יתברך יתפלל עלי-ידי תורה. כי בכל אדם יש בו חלק מכללות כל העולמות וצדופים, וככל מה שהוא מרבה את עצמו, לשם הוא מקשר חלקו. וכשהוא הולך אחר שרירות לבו ותאוותו, הוא מקשר חלקו והאותיות והצדופים לסמרא-אחרת, חס ושלום, ומתבלבלים האותיות והצדופים, ותרעת גס-בן מתבלבל, והוא גלות השכינה. וכל מי שאין בו דעת, אין בו מדת רחמנות, וכמו שכתוב (ספ"ט): כעס בחיק כסילים ינות. לכן כל מי שאין בו דעה, אסור לרחם עליו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נחכות ז'), כי אין בו מדת רחמנות. וכששכב בחשובה שלמה, ישבו חלקיו מכלליית העולמות והאותיות והצדופים גס-בן למקומו, ואז תרעת שלם ומתעורר רחמנות, כמו שכתוב (תהלים ט): וישב ה' אלקיך את שבותך (עין תרגום שם), דהינו החלק מכלליית העולמות אשר שם שבו, ואזי ורחמך: כי תרעת שלם, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פנייה ב'): על הפסוק: ובגולה לא הלך, שכל דבר שהוא במקומו דעתו שלם. ועקר החשובה

התורה, בחינת אדם. צריך לאכל את בשרי - הינו לאכל ולהמית העצמיות שלי, כי אין התורה מתקמת אלא במי שממית עצמו עליה כנ"ל. ואזי ממיאל: צדי ואיבי לי הפה בשלו ונפלו - כי כל הצדים והאויבים, שנאחזין באנפין חשוכין, נכשלים ונופלים, כי נתפסלים בחינת האנפין חשוכין, וזכה לאנפין נהירין, שהוא חכמות התורה, שהוא בחינת י"ה, בחינת תרין רעין ולא מתפרשין, שעל שם זה ריקא נקראין ישראל אדם כנ"ל, ואז כל הצדים והאויבים שנאחזין באנפין חשוכין, בתאוות ומרות רעות, נכשלים ונופלים, כי זכה לאנפין נהירין כנ"ל:

קב

אתה תתיה על ביתי ועל פיד ישק כל עמי (בראשית מא):

הענין הוא, כי כל מה שכרא הקדוש-ברוך-הוא, לא ברא אלא לכבודו (אבות פ"ו), כדי לגלות מלכותו, ועל-ידי זה נבפנין הקפלות תחת השכינה. ובאיה ענין נתגלה מלכותו, בשמשפיע רב טוב לישראל, אזי מודים כל אחר ואחר כי מלכותו בכל משלה (תהלים קט). ובמה יכולים להוריד השפע, על-ידי התפלות, כי התכות הם כלים לקבל השפע, ועל-בן כל אחר יזהר בתפלותו, שיחפץ באפן שיכול לעורר השפע בעולם, על-דרך שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין טז): חב כל אדם לומר: בשבילי נברא העולם. ובאיה ענין יוכל לעורר השפע בעולם, ביראה. כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נחכות טז): כל מי שיש בו יראת-שמים, דבריו נשמעין. ויש שני מיני יראה: האחד - יראה עליונה, שכאן לאדם לפעמים, מתי שתרצה, ועל יראה כזו אין שבר; ויש יראה, שכאן לאדם מכת אדם עצמו, ויראה זו נקרא: צדיק מושל יראת אלקים (שמואל ב' כ); וכיראה כזו התפלה נשמעת, ושפע יורד לעולם, ונתגלה מלכותו. והיו: אתה תתיה על ביתי. ביתי הוא יראה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת לא): חבל על רלית לה דרתא וכו'. רוצה לומר, בשהצדיק מושל ביראת אלקים, על-ידי זה: ועל פיד ישק כל עמי, ותרגם אונקלוס: ועל מימר פמך, הינו התפלה, יתון כל עמי, הינו שיתעורר השפע בעולם. והיו: רק כפסא - הינו מעוט המלכות, כי "רק" הוא מעוט; "כפסא" הוא מלכות. אגדל מפך - הינו מעוט המלכות, שעתה היא כמעוט, ונתגדל מפך. כי מכת התפלה, שהיא ביראה, מודיר שפע בעולם, ונתגדל מלכותו, כנ"ל:

קג

איתא בגמרא (סנהדרין דף צא): כל המונע הלכה מפי תלמיד, באלו גזלו מנחלת אבות, שנאמר: תורה צוה לנו משה מורשה וכו'. וכינו שראה משה שבני ראובן ובני גר מניאין (לכ) בני ישראל מנחלת אבותם, בשביל זה קרא להם: תרבות אנשים חכמים (נחכות ז'), ותרגם אונקלוס: תלמידי גבריא חכמא. הרבה הנה קבלתם מרפניכם, שרבעם גזל מקם הלכות, והלכות הם נחלת אבות כנ"ל, ועתה גם אתם הולכים בדרך אבותיכם, וירצונם לגלו מישראל נחלת אבותם. וכפרך קמא רבבא-בתרא (חזקוני) ומצדיקי הרבים כפוכים-אלו תלמידי תינוקות, ועכשו שראה

יכול למלאה משאלותי בכפלי כפלים, רק שאנכי איני יכול לבנם ולכוא לאיש גרול בזה, אבל אתה יכול לכוא אליו; תרחם עלי בזה, לבקש ממנו עבדך ש'מלא משאלותי, ובה תושיעני בנדאי כל צרכי יצועתי בשלמות. במרבין הוא ממש בכיכול, שאנו מבקשים אצל הרחמים פשוטים, שיעוררו רחמים אצל הרחמים הגדולים, ומשם יקבלו רחמים להושיענו כל צרכינו בשלמות. וזהו בחינות תפלת הקדוש ברוך הוא, שאמר חכמינו זכרונם לברכה: מנין שהקדוש ברוך הוא מתפלל, הינו שבכיבול בחינות הרחמים פשוטים מבקשים ומתפללים ומעוררים הרחמים הגדולים, כי אנו אין בנו כח כי אם לעורר רחמים פשוטים, שהם בחינות רחמים סתם דועיר אנפין, אבל אלו הרחמים יש להם גבול, וכפי מרת הרחמים הפשוטים האלו, חס ושלום אי אפשר להושיע לנו. על-כן אנו צריכין לבקש, שהרחמים סתם, שאנו מעוררין בתפלתנו אצל השם יתברך, שאלו הרחמים בעצמם יתפללו ויעוררו רחמים הגדולים, שיהיה נמשך עלינו רחמים רבים משם, ועל-ידיה יהיה לנו ישועה גוראי, וזהו בחינת תפלת הקדוש ברוך הוא בנ"ל. והבן היטב, כי הם דברים נפלאים וגוראים מאד:

עוד שמעתי, שהוא פרוש הפסוק: אל נא רפא נא לה (בבב) י. רלכאורה תמוה מאד כפל תבת נא, אך עתה מבאר היטב, שמשנה רבנו, עליו השלום, בקש זאת מהשם יתברך, שהשם יתברך בעצמו, בכיכול, יתפלל ויבקש מעצמו שיפא אותה. ועתה מה מתוך מדבש התבת המקרא הזה, וזהו: אל נא - הינו שמשנה רבנו, עליו השלום, התפלל לפניו יתברך ואמר לו: אל, נא, ובקש והתפלל בעצמך מלפניו, רפא נא לה - הינו בנ"ל, שמשנה התפלל להשם יתברך ובקש אותו יתברך, שהוא בעצמו יתפלל ויבקש: רפא נא לה. ועתה מוקדם ומבאר היטב כפל תבת נא: וכלל הדברים האלה הוא, שעל-ידי התורה זוכין לתשובה, והינו להשיב כל הדברים וכל הצדופים והאותיות, שנדרשו בעוונותיו למקום שנדרשו ונתגדרשו ממקומם, שעל-ידי זה לא היה הדעת מושב, כי כל זמן שאינם במקומם, אין הדעת מושב וכי בנ"ל, כי על-ידי העוונות נתגדרשו ממקומם חלקי האותיות והצדופים שבכל העולמות כפי שרש נשמתו, וזה בחינת גלות השכינה, ועל-ידיה אין הדעת מושב בנ"ל, ומתקנת זה אין יכול לעורר רחמים בנ"ל. וצריך לעשות תשובה ועקר התשובה הוא על-ידי התורה, שהיא עניה במקומה ועשירה במקום אחר, ומקרב ומקשר על-ידיה כל האותיות והצדופים שנתרחקו ממקומם, ומשיב כלם למקומם, ואז הדעת מושב, וזוכה לעורר רחמים. כי עקר הרחמים תלוי בדת, כי כל מי שאין בו דעה, אסור לרחם עליו וכי' (ובבב) וזה מקום נכבד במלכות אחרים דברי רבנו ז"ל ע"פ חס. נמצא, על-ידי תורה זוכין לתשובה, ונשלם הדעת, ואז זוכין לעורר רחמים אצלו יתברך. ועקר הרחמנות הוא, שאנו מעוררים רחמים אצלו יתברך, שבאלו הרחמים יעורר בעצמו את הרחמים הגדולים, שאין אנו יכולים להגיע אליהם, רק הוא בעצמו יתברך צריך להתפלל על זה בנ"ל, והינו שברחמיו הפשוטים שאנו מעוררים, על-ידי אלו

חולה בתורה. והנה בכל דבר שנקרשה יש בו שלשה דברים: עבד, וניקה, מחין. כי כל זמן שהדבר בבח, נקרא עבד, (כי הוא נעלם, ובשכא מבח אל הפעל נקרא) לדה וניקה, ובשששט הדבר לעשות הפעלה הצריכה, אזי נקרא מחין, ובשלומד תורה גס-זכר צריכין להיות בו שלשה דברים הנ"ל, כי בשששט ללמד ונותן מתשכחו ולכו בהתורה ומתעלם בה, נקרא עבד, כי הוא מתעלם בה בעבר כמעט אמו, ובשלומד התורה ומכין בה, נקרא לדה וניקה, כמו שכתוב (משלי ה): דריה ירוך ככל עת. ואחר-כך, בשמכין דבר מתוך דבר ורוצה לחרש בה, נקרא מחין, כראיתא בגמרא (ירושלמי ר"ה פ"ק ראובן ב"ד) על פסוק: מפרק תביא לחמה, כי התורה נקרא עניה במקומה ועשירה במקום אחר, שצריך להביא ראייה ממקום אחר, ולכך נקרא חכמה, על-דרך (סנה"ד): אמרתי אחר-כך והיא רחוקה ממני. נמצא, בשמכין דבר מתוך דבר נקרא מחין, הינו חכמה, ובשלומד באפן זה, אז היא תשובה גמורה, ומקשר האותיות והצדופים שבחלקו מכללות העולמות אל שרשן ואל מקומן, ונעשה בריה חרשה, ואז הדעת שלם, ומתעורר הרחמנות: והנה על דרך משל: כשיש שני בעלי רחמים, האחד אינו יכול לרחם רק בדרך מועט, והשני, כשהוא מרחם, פועל ברחמנות שלו ישועה שלמה. על-כן, מי שצריך לרחמים, למה לו להשתמש ברחמנות של ראשון, ולא יתיר רק ישועה מועטת. מוטב שיתפלל הבעל-הרחמים הראשון לבעל-הרחמים השני, ויפעל ברחמים של הראשון ישועה שלמה. כך השם יתברך ברחמים הפשוטים שלו, מתפלל ומרחם על ישראל ברחמים גדולים, ובשלומד תורה, בנזק, נתעורר הרחמנות, שהוא הדעת, והתפלה. וזהו: עזי - ואין עז אלא תורה, ועל-ידי התורה שלמד בנזק, נעשה: זמרת יה - הינו התפלה ורחמים של השם יתברך, אז: ויהי לי לישועה:

גם זאת התורה היא מלשון התכרים, ולא נכתבה בכאר היטב. אך אחר-כך שמעתי מפי הקדוש בעצמו ענין תפלת ה' המבאר כן. והוא: כי יש אצל השם יתברך רחמים פשוטים ורחמים גדולים, (כמו שכתוב בזה הקדוש, בנ"ל). והנה למשל, כשיש בעיר שני עשירים, אחד יש לו עשירות פשוט, והשני הוא עשיר גרול מאד ומפלג בעשירות עצום והון רב מאד מאד, אשר אי אפשר להעריך עשירותו, והצדק ארם אחר לישועה גדולה, העולה לסך רב, והוא אינו יכול להתקרב לבקש מבקשו כי אם להעשיר הקטן במעלה, כי להעשיר הגדול אי אפשר לו לכוא אליו; אבל זה העשיר הקטן, אף-על-פי שהוא רוצה לעזר לו בכל יכלתו, אף-על-פי-כן לא יוכל לקבל מבקשו ממנו, כי אין ביכלתו למלאה משאלותיו של זה האיש, כי משאלותיו גדולים מיכלתו. על-כן עצה היותר לזה האיש הצריך ישועה, שיעשה כך: שילך לזה העשיר הקטן, שפגל יכול להתקרב אליו ולעורר רחמים אליו, שיכוא אליו ויאמר לו: הנה אני נצרך לישועה גדולה, ואני יודע שאתה חפץ לרחם עלי, אבל אין ביכלתך למלאה משאלותי, על-כן מבקש ממך, כי תלוא אתה רוצה לרחם עלי, יהיה זאת הרחמנות שלך עלי, שאתה תלך להעשיר הגרול מאד לבקש רחמים ממנו, ש'מלא משאלותי, כי לעצם עשירותו הגרול הוא

הרחמים ירחם עלינו ויעזור בהם הרחמים הגדולים שלו, שהם רחמים גדולים דעתקא סתמא, ומשם יהיה לנו ישועה בודאי. והוא: עזי - אין עז אלא תורה, שעל-ידיה זוכין לחשובה ולרעה, שעל-ידיה מעוררים רחמים אצלו ויכפר, עד שהוא בעצמו בכיכול מחפץ עלינו כנ"ל. והוא: זמרת י"ק. זמרת י"ק דקא, הינו תפלת ה'. אז: יהיה לי לישועה ודאי, כי על-ידי זמרת י"ק, שהוא תפלת ה', שמתפלל ברחמיו הפשוטים לעזור רחמיו הגדולים, אז בודאי יקבל ישועה שלמה כנ"ל, כי רחמיו הגדולים אינם נפקדים לעולם, וכשהשם יתברך ירחם עלינו באלו הרחמים, בודאי אין שום עון ופגם שיהיה חוצץ בפני אלו הרחמים הגדולים, ובודאי יהיה לנו ישועה בשלמות, אמן ואמן.

קו אשרי משכיל אל דל ביום רעה ומלחמה

י (תהלים כא):

איתא, ראין עניית אלא מן הרעת (סדרים כא), ועל זה צריך רחמנות, כי אין רחמנות גדולה מזה. ועניית זה בכללות וכפרות. בכללות - על איש שאין לו שכל בעבורת הבורא, וצריך הבעל-שכל להשיבילו; וכפרות - על האיש עצמו, כי יש זמן שאין לו שכל, והוא נקרא חטנות המחין, וצריך לחזק את עצמו לבוא לגרלות המחין, וכשכא לגרלות המחין, ונתקין כל הריגין, ומשפיד עליו חסדים ורחמים. וזה מאמר חכמינו זכרונם לברכה (סדרים לו): גדולה רעה, שנתנה בין שני אותיות, שנאמר: כי אל דעות ה'. פרוש, כשיכא לגרלות המחין, נתעורר עליו רחמים וחסדים משני אותיות: אל, הוא חסד, על-דרך (תהלים לו): חסד אל כל היום, וה', הוא רחמים, על-דרך (סדרים): רחמך רבים ה'. והוא פרוש הפסוק: **אשרי משכיל אל דל** - הינו כשהוא בקמנות המחין ומשכיל עצמו לגרלות המחין, אז: ביום רעה ומלחמה ה' - נתקין כל הריגין. ואם לא יכול בעצמו לבוא לגרלות המחין, עצה לזה, שישכיל אחרים, ועל-ידיה נתעורר גם אצלו:

קו כי תצא למלחמה על איביך ושכית שבי

(דברים כא):

פרוש: כי תצא למלחמה על איביך - שהוא תיצר הרע. ונתנו ה' אלקיך בידך - כלומר תיצר הרע יתן, כמו יסר, את ה' אלקיך בידך, על-דרך: צדיק מושל בראת אלקים (שמואל ב כ). נותנת התורה עצה על זה: ושכית שבי - כלומר: עם מה שהוא רוצה להתגבר עליה, הינו בגרלות, כזה התגבר עליה, הינו שתאמר לו: איך אני מושל בשמי לך גאון, ואין הקדוש-ברוך-הוא שורה עמי. ודי למכין:

קח זכתי אלקים רוח נשברה (תהלים נא):

הנה ירוע, כי עולה באה על הרהור הלכ, כמו שכתוב (יחזקאל

כ): העולה על רוחכם (סדר ויקרא פ"ו). הינו שעולה באה על הרהורי הלכ, ששם משכן הרוח, ואין השם יתברך מצרף מוחשבה למעשה, כד מהרהורי עב"ם (דקדוקים ט). והרהור עב"ם שיק אצל כל אדם, הינו מה שמתחיל להתפלל ברכות או מתבודד את עצמו, ובאמצע התפלה או התבודדות נופל ממדרגתו, והוא בחינות הרהורי עב"ם, כי כל הנפילות באין מחמת קלקול האמונה, וכשנתקלקל האמונה, נמצא מתור פניו מהשם יתברך, כמו שכתוב (ישעיה א): גורו אחר; והשם יתברך גס"פ מסתיר פניו ממנו. נמצא הוא אחר באחר. וצריך להביא על זה עולה. ובחינות עולה הוא כשמשבר את רוחו בקרב ומחפץ וחושב בעצמו: איך נפילתי ונשללתי משמים לארץ, שהייתי במקום גבוה כזה, ועכשו נפילתי והתורתי פני מהשם יתברך ונשארתי אחר באחר. ומרחם על עצמו, כי אין רחמנות גדולה מזו. וצריך לזה נסידה, כמו שהיה אצל אדם הראשון, שנברא רב פרצופין, אחר באחר (ברכות סא), ואחר-כך ננסר והיה פנים כפנים. והנסידה הוא בחינת שם חת"ך, כמו שכתוב בפניות: פותח את ידך - סופי-חבות חתך, הינו שחותך ומגדל את עצמו. והשם חת"ך נעשה על-ידי שמשבר את לבו, כי כשמשבר את לבו, בודאי מאנת ומוציא רוח ומכניס רוח, והוא תרין רוחין. ושני פעמים "רוח" גימטריא חתך, והוא בחינות נסידה, וכא אל בחינות פנים כפנים, והוא בחינות עולה. והוא: זכתי אלקים, הינו בחינות עולה, הוא רוח נשברה, כנ"ל:

(מס'טן עג "כי תעבר" עד כאן, הוא לשון ההכרים. גם יש בהם כפה דברים קטנים שנאמרו קדם ארץ-ישראל, ועל-פיהם הלשון אינו מתקן כלל, עד שבכמה מקומות קשה לעמוד על המבין. ובכל מקום שמצאנו יד לחקן, תפנית קצת, והשאר הנחתו כמו שהוא, כי הלשון איך שהוא, יוצא מרם על-כ"פ דברי מוסר דרכה והקדמות נפלאות ועצות נוראות להתקרב אליו יתברך:

קט יש הכל אשר נעשה על הארץ, אשר יש

צדיקים שמגיע אלהם במעשה וכו' (קהל ח):

פרוש: הכל, הינו הכל פה היצא מתגורן, מנגוחי דקנח, כל אחר לפי ערכו, צדיקים ילכו ופושעים יכשלו. יש רשע כל ימיו, ומתאנת ונה על העקר; ויש, חס ושלום, צדיק מעקרו, ותואה על הראשונות, ונה ומתאנת גס"פ. והנה יש שני חכלים: חכל הקרשה, וכנגדו - רחמנות. והתחידה תפשיה, מי שמקדש עצמו, מקשר עצמו בחכל הקרשה, ולהפך חס ושלום, מי שמתאמא עצמו, מקשר עצמו בחכל רחמנות. והנה, הנה והאנחה הוא בחינת מיתה בגוף ונפש. בגוף - כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סדרה נח): אנחה שוכרת גופו של אדם; ובנפש גס"פ - כי ירוע מה שכתוב (תהלים כד): תוסף רוחם יגעו; כי קדם המיתה נתוסף רוחם, ואין יגעו; כמו-כן הנה והאנחה, אם תתקדק והעין פה איך היא נמשכת אל הגורן, היא בבחינת: תוסף רוחם; כי לפי שעה קלה נתוסף רוחו, וכמעט רגע תנוע

קיא

ראש בני ישראל (שמות ל) - ראשי תבות רבי. ולהפך: רשעים
בחדשך ידמו (שמואל א ב) - ראשי תבות רבי.

קיב צהר תעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה
ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלישים
תעשה (בראשית ו):

פרש רש"י: צהר - יש אומרים אכן טוב ויש אומרים חלון.
הנה ירו, כי: סביב רשעים יתהלכון (תהלים י); כי הספרא אחרת
מסבת הקרשה, כי את זה לעמת זה עשה, ובפרט מי
שברך נמשך אחר עברות, חס ושלום, ונמשך אחר הספרא אחרת,
ושם מקומו, חס ושלום, והם מסבבין אותו מכל צד, וכאשר
יעורר רוחו לשוב אל השם, קשה לו מאד להתפלל ולדבר
דבורים לפני ה', כי הן מסבבין אותו מכל צד, לכל אחר לפי
ענינו כנ"ל. ומחמת שאי אפשר לו להוציא דבור לפני אלקים
בדחילו ורחימו וחייתו בראוי, לכן כל הרבנים והתפלות שהוא
מברך, לא יוכלו לבקש המחצות והמסכים המבדילים לעלות
למעלה, ונשארים למטה, תחת המסכים, עד אשר יזכה וישוב
באמת, וידבר דבורים הראויין להתקבל בדחילו ורחימו מעמקא
דלבא בהתעוררות גדול, אזי מבקש הדבור המאיר את כל
המחצות והמסכים המבדילים, ויעלו עמו כל הדבורים שהיו
מנחים למטה עד הנה. אך איך יזכה לזה, העקד
שהכל תלוי בו, הוא אמת - לילך בדרך אמת לפי מדרגתו,
כי חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת (שבת נה י"א ס"ג), והוא יסוד
הכל, כי אמת הוא ראש, תוך, סוף, וכיון שהוא במדרגת אמת,
אזי כבכול נתלבש בו אור השם יתברך בעצמו, אשר חותמו
אמת, ואז נאמר עליו: ה' אורי וישעי (תהלים כו). וכיון שה' אור
לו, יוכל למצא פתחים הרבה לצאת מהחשך והגלות שהוא
סגור שם. כי באמת יש שם פתחים הרבה, כמו שאמרו רבותינו
זכרונם לברכה (יבמות ל"ח ב"ב): תבא למצא - פותחין לו; יש
לו פתחים הרבה. וכיון שנמצא שם פתחים, היה יכול לצאת,
רק תבטל בחשך הולך (קהל ב), ולא יראה הפתחים לצאת,
והוא אסור וקשור שם, ולא יתנו לו לצאת, עד אשר יזכה
לדבר דבורי אמת לפני ה', אזי הדבורים מאירים, וה' אור לו
כנ"ל, ואזי: פתח דברך יאיר מבין פתחים (תהלים קכ), כי הדבורים
המאירים, הינו דבורי אמת כנ"ל, הם מראין לו הפתח. והינו
רסים: מבין פתחים - כי הפתחים הנחונים בחשך, ולא יראו
לצאת, יבינו ויראו הפתח לצאת מהחשך, כמו שכתוב (ישעיה סג):
לאמר לאסורים צאו, לאשר בחשך הגלו, אך צריך שהיה האמת
אמת גמור, ברור וצלול, בלי שום דפי. והמשכיל המבין, יש לו
להתפלל כל ימיו, שיזכה פעם אחד כל ימי חייו לדבר דבור
אחר של אמת לפני ה' בראוי. ויש בזה פסוק מדרגות, ומי
שזוכה לבחינות אמת האמת, אזי ה' אור לו, ואזי הוא מאיר
בעצמו, כי נתלבש בו אור ה'. אך מי שעדיין לא הגיע למדרגת

וחאסף. והנה מי שמתאנה ונה על עברות שקידו ורוצה לשוב
בתשובה, אזי באנה זו הוא נגוע ונאסף מן הרע שהיה בדיו,
בבחינת: תוסף רוחם יגעו, ונרדק אל הקרשה. וכן להפך, חס
ושלום, מי שנה ומתאנה על הטוב שקידו ורוצה לרדק עצמו
בטמאה, אזי נגוע ונאסף רוחו וקרשה, ונרדק אל הטמאה. והנה:
יש הכל - הינו ההכל פה מהנה והאנה, שהוא נה ומתאנה,
יש צדיקים - שתודין על הראשונות, ויוצא הכל מפהם
מהאנה, ומגיע אליהם במעשה הרשעים - כי נרדקין אל
הספרא אחרת והטמאה. ויש רשעים - שגלים ומאנחים,
ומהכל שיוצא מפהם מגיע אליהם במעשה הצדיקים -
כי נוסקין מהטמאה ונרדקין אל הקרשה. והכלל - כי את זה
לעמת זה, וצריך להיות לו חיות מחבל מאחד שבשניהם, וחכמה
שהוא נוסק מחבל זה, הוא נרדק בחבל שכנגדו. עליכן טוב
להרגיל את עצמו להתאנה על מעשיו שאינם טובים, ולכסף
ולהשתוקק בתקופ אנהו לשוב להשם יתברך, כי עלי-י אנה
זאת נוסק מחבל דטמאה ונתקשר בחבל דקרשה כנ"ל:

עוד מצאתי מבחינת החברים מענין זה, ומבאר שם בבאור
יותר מגדל מעלת יקרת האנה דקרשה. כי מבאר שם,
שהאנה שמאנה האדם על עונותיו או על מעוט השננה, הוא
יותר טוב מכמה סגופים ותעניות. כי בתענית אינו משבר רק
הגוף לבד, אבל באנה משבר כל הגוף וגם מחליף את הנפש
והחיית שלו מרע לטוב, כי ההכל של האדם הוא הכל המקשר
הנשמה למקום שרשה, לטוב או להפך חס ושלום, וכשמתאנה
הוא בבחינת: תוסף רוחם יגעו, ואזי נוסק מהחבל שהיה
מקשר מתחלה, ונתקשר לחבל אחר כפי האנה וכו', וכן כנ"ל:

קי לא ימוש ספר התורה הזה מפיד (יהושע א):

כי התורה היא דוחנית, ואשר יך ישר פעלו, ושכלו רוחני,
יכול לחפש כל התורה פלה, ולא ישבח דבר, כי דבר רוחני
אינו חופם מקום, ויכולה התורה להתפשט ולשכן בשכלו. אך
מי שהוא מעשם דברי התורה ועושה ממנה ממשות, אזי יש
לה שעור וקצבה כמה הוא יכול לחפש בשכלו ולא יותר, ואם
ירצה להשיג יותר, אזי ידחה מה שברך נגדם בשכלו, בדרך
כל דבר גשמי, אם הוא כבר מלא, אם ימלאנו יותר, ידחה מה
שהיה בו כבר, ומזה בא השכחה. והנה: לא ימוש ספר התורה.
ימוש - מלשון ממשות, כמו שכתוב (שמות י): וימש חשך. כלומר:
תורה שלא תהיה ממשות ונשמיות ברכי התורה. מפיד -
כלומר מחמת פיד, שיוצא מאתך, יהיה לה ממשות ונשמיות,
תורה מזה. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ב ס"ה), שהתענה
רב יוסף ארבעים יום שיתקנים למורו, אהו לה: לא ימוש
מפיד. ושוב התענה וכו', אהו לה: ומפי וועד וכו'. כלומר,
שלא ימוש ויגשמו מפיד, ואזי יתקנים תלמודו, כי לא יהיה
שכחה, כי דבר רוחני אינו חופם מקום, ודק:

יאמר הרבוי באמת כפי מה שהוא, ועל ידי הרבוי האמת יוכה
לראות הפתחים שבחוד החשך, ועל ידי יוכה לצאת מחשך
לאור ולהתפלל בראוי וכו' (וענין כל זה לעיל בהתורה "הרמח
ובספר" דספר ט).

גם בזה שינוי לבקש פתח לצאת, יוכה גם אחרים עמו,
לעורר לתשובה רשעים אחרים, להוציאם מהחשך והגלות
שהם אסורים שם. והנה גם בן בחינת: ופתח התבה בצדה
תשים - שתעשה פתח באותם שהם מן הצד, כלומר שהם
מצד אחר, ולא מצד הקדשה, רק מספרא אחרת, והוא יעשה
פתח לעורר לבם להשיבם לצאת מהחשך. ואז: תחתיהם
שנים ושלישים - הינו השלשה עולמות כנ"ל, תעשה -
כי אתה תקומם באמת, כנ"ל: ויש בכלל דברים הנ"ל ענינים
גבוהים בענין התפלה, לכל אחר לפי מדרגתו. ובענין זה נכלל
ענין כוכבים ומזלות, איד גשמים בבחינת התפלה, והוא נוחן
שפע לכל דבר, וענין מה שאמרו חכמינו וכו' לבקשה (כד
פ"א) אין לה כל עשב שאין לו כוכב וכו', כי הוא משפיע
לכל ברבריו האמתיים. וענין נסתאות התפלה - כי
יש שנים עשר שיערים, פירוש, וצריך להעלות תפלתו לשער
השכט שלו, כי אם יגיע לשער שכט אחר, לא יוכל לעלות.
וזהו (במדרש טו): דרך כוכב מעקב וקם שכט משראל. וקם -
אין עמידה אלא תפלה (במדרש טו). והינו: שכט משראל - שצריך
להעלות תפלתו לשער שכטו. והינו: דרך כוכב מעקב, כנ"ל,
וכו' נעשה וזו למעלה. ודרך הוא בחינת וזו, מלשון (בראשית
טו): כי השתית כל בשר את דרכו. והינו שצטער אבא בנימין
כל ימיו על תפלתו שתהא סמוכה למטתו (במדרש טו), כי איש
למטה אבותיו תשלחו - שצריך לשלח התפלה למטה אבותיו,
הינו לשכט שלו כנ"ל, והינו: שתהא סמוכה למטתו - למטה
שלו. ועל מטתו שתהא נחונה בין צפון לדרום, כי אמרו חכמינו
וכו' לבקשה (כד טו): הרוצה להתחבס - ידרים; להעשיר -
יצפין. ובכל דבר, טוב המצוץ, פירוש, כי טוב תורה עם דרך ארץ
(אבות פ"ב) (הינו חכמה ועשירות). והינו בין צפון לדרום, שתהא
ממצוץ בין שניהם, התפלה שהוא בחינת מטתו כנ"ל. (הינו בין
חכמה ועשר, שהן בחינת צפון ודרום, כנ"ל: הרוצה להתחבס
- ידרים, ולהעשיר - יצפין). והנה ופתח התבה בצדה תשים
- שתתפלל רבוי אמת, שיעלו למקומם לשער שכט שלו.
והינו: בצדה תשים - שתשים הפתח התבה, הינו רבוי אמת
של התפלה, בצדה - בצד שלה, בשער שכטו הפגיע לו. והענין
עמו: (ענין כל זה בספר ט' טז"ל)

שצריך לעיל, למה שכתוב שם: כי באמת יש שם פתחים הרבה,
כמו שאמרו רבותינו וכו' לבקשה: הבא למקום - פותחין
לו, יש לו פתחים הרבה. וכו' שנמצא שם פתחים (הינו הפתחים

עליונה של אמת, ועל כל זה הוא במדרגה של אמת, אף כי
אינו מאיר בעצמו, מאחר שלא הגיע לאמת הנכון, על כל זה
האמת הועיל שיכול אחר להאיר בו. והם בזה מדרגות וענינים,
יכנים המשכיל בעצמו: והנה ידוע, שיש שלשה עולמות:
עולם הפלגים והגלגלים והגשמי, והשם יתברך מתנה ומקנים
כלם ברוצנו. ומי שזוכה לאמת, וה' אור לו, בביכול, הוא מקנים
העולם ונוחן שפע לכל השלשה עולמות. והינו דכתיב: צדק
תעשה לתבה - כלומר, שתדבר רבוי אמת המאירים. ועל
זה פרש רש"י: יש אומרים אכן טוב וכו', ויש אומרים
חלון. והו' שאמרנו, כי יש שתי מדרגות. מי שהוא במדרגה
אמת האמת, הוא מאיר בעצמו, והו' יש אומרים אמרי אמת,
שהם אכן טוב שמאיר מעצמו. ויש אומרים שהם אמרי
אמת, אך לא במדרגה הנ"ל, והם חלון, כי יוכל אחר להאיר
בו כמו בחלון, כי זה החלוק שבין אכן טוב לחלון, כי האכן
טוב מאיר מעצמו, וחלון אין מאיר מעצמו, רק שדבר אחר,
כגון השמש וכיוצא בה, יוכל להאיר בו. והינו: ואל אמה -
כי הרבוי נקרא אמה. אמרה ראשי תיבות: אש מים - שהרבוי
כלול מהם - והו' הוא תמשת מוצאות הפת. והינו: ואל
אמה - שתדבר רבוי אמת אשר תכלנה מלמעלה - מלשון
(הגלות טו) בלתי גפשי, שיהיה נכספין להם למעלה, שיהיו רבוי
אמת המאירים, ואז: ופתח התבה בצדה תשים. וצדקה היא
מלשון (בראשית טו): צדק בפי, והינו הצדק והספרא אחרת.
וזה, שתזכה לעשות פתח בהספרא אחרת והחשך המסבבין מכל
צד. כלומר, שאתה צריך לזהר לעשות פתח מכון ממש בצדה,
כלומר כנגד הספרא אחרת, שנקראת צדקה, כי כמו התנגדות
הצדקה והספרא אחרת, כן לפי זה מכון ממש אתה צריך לעשות
פתח התבה, הינו רבוי אמת כנ"ל, והבן היטב: ועקר הכוונה,
שבאשר הוא משקע בתכלית התנגדות החשך והקלפה, והוא
כלוא ומסגר בחוד החשך אפלה, המסבבת ומקפת אותו מכל
צד צדדים בכמה סבובים, רחמנא לצלל, ואין לו שום פתח
ותקנה ותתבולה לצאת מחוד החשך, אז עקר עצתו - שימשיך
עצמו להאמת, ויביט על האמת לאמתו, ויבקש רק האמת
האמתית, וכנגד זה אין שום חשך וסבוב שיחשך לו, כי האמת
הוא השם יתברך בעצמו, והוא בחינת: ה' אורי, וכו' וזה
אור לו, אין שום חשך שיחשך אותו, ובראי יוכה לראות
הפתחים לצאת מהחשך, בבחינת: פתח דכרד: איר מכין פתיים
כנ"ל, והבן היטב. והעקר - שבתפלתו ותחתו ונקשתו, אף על פי
שאי אפשר לו לדבר שום דבר בתפלה ותחנונים מגדל החשך
והכלבול המסבב אותו מאד מאד מכל צד, אף על פי כן
על כל פנים יראה לדבר הרבוי באמת, באיזה מדרגה נמוכה
שהוא. כגון למשל, שיאמר "ה' הושיעה" באמת, אף על פי
שאנו יכול לדבר ברתהבות והתעוררות בראוי, אף על פי כן

חשך לא יחשיך מפניו, כי אין שום מראה וסמרא אחרא בעולם שלא יהיה שם פתחים לצאת משם, רק שאין רואין אותן מתחת גרל החשכות שיש שם. אבל על-ידי האמת מאיר לו השם יתברך בעצמו, וזכה לראות ולמצא פתח חסדו גם בעמק נפילתו, לצאת מאפלה לאורה ולהתקרב אליו יתברך באמת חמיר. אמן ואמן:

קין

ונפרעין מן האדם מדעתו ושללא מדעתו (אבות פ"ג):

כי שמעתי בשם העל-שמים, כי קדם כל גזירותי שבעולם, חס ושלום, מאספין כל העולם, אם מסכימין להרין ההוא, ואף את האיש בעצמו, שנגזר עליו הרין, חס ושלום, שואלין אותו, אם הוא מסכים - אזי נגמר הרין, חס ושלום. והענין, כי בוראי אם ישאל לו כפרוש על עצמו, בוראי יבחיט ויאמר שאין הרין בן, אך מטעין אותו ושואלין אותו על ביצא בן, והוא פוסק הרין, ואזי נגמר הרין. ובענין שמצינו ברוך המלך, עליו השלום, בבוא אליו נתן הנביא וכו' וספר לו מעשה האורח (שמואל ב' יב), ענה ואמר: חי ה' וכו' ואת הבכשה וכו'; אזי נפסק הרין על דרך כאשר יצא מפיו. והנה: ונפרעין מן האדם מדעתו - כלומר, ששואלין דעתו, ואף-על-פי-כן הוא שללא מדעתו, כי אינו יודע שהרין הוא עליו. והענין הוא עמק מאד, איך שואלין כל אדם, כי בכל הדברים וספורים שאדם שומע, ימצא שם דברים גבוהים ורמים, ודריך לזהר בזה מאד, לכלי לבמד הרין ער שישנה וישלש, כי הוא סכנת נפשות. והדברים עתיקים, כי יש בזה, בענין ספורי דברים, ענינים גבוהים. וזה (ברכות ה'): חביבין עליך יסורין אמר לו: לא הן וכו'. הכ לי דרך, יתב לה ירא ואוקמה. כלומר: אם אין אתה חפץ בהם, הכ לי דרך על זה, שאין אתה רוצה בהם באמת, אזי יתב לה ירא ואוקמה:

קיד המכסה שמים בעבים, המכין לארץ מטר וכו' (חזקוני קמז):

כי טוב מאד מעלת הצדיקים הגנוזים, שהן יכולין לקבל שפע ורכ טובה להמשיך להעולם, ואינם שואלים עליהם ואינם מקטרגים עליהם, מתחת שהם גנוזים ואינם מפרסמים. אך אפלו מי שהוא מפרסם, בשגשג עליו מחלקת, הוא חועלת לזה, כי המחלקת מכסה עליו, ועל-ידיה: יכול להמשיך שפע להעולם, ולא יחזו ויקטרגו עליו. וזה: המכסה שמים בעבים. שמים הוא בחינת הצדיק, על-שם אש וימים, הינו אהבה ויראה,

שנפל עליהם, היה יכולת לצאת, רק הקטיל בחשך הולך וכו', עין שם. ואז בשמיעתי מפיו הקדוש כל הענין הנ"ל, דברתי עמו, וברונו לברכה, שלכאורה קשה על זה, כי הלא רבותינו זכרונם לברכה אמרו שם (במנחת כס'): מפני מה נברא העולם הזה בזה מפני שידמה לאכסדרה (פרש רש"י: שפתות מתחתיו), שכל הרוצה לצאת - יצא (פרש רש"י: שכל הרוצה לצאת ממנו לתרבות רעה - יוצא). ומאי טעמא תליא ברגעה ראי הרר בתשובה מעלי לה (ופרש רש"י: מעלין לה בפתח העליון, בין רגל שבתוכו לגגו). וליעילו ביה לא מסתייעי מלתא וכו' (ופרש רש"י: וליעילו ביה, פתח התחתון ונפס בה, לא מסתייעא מלתא, והבא לזהר בפי סיעא מפני יצר הרע, הלכך עברי לה סיעא פתח ותרד). נמצא מבאר כאן, שאי אפשר לצאת מהמראה ולשוב בתשובה על-ידי הפתח שנפל הדרך שם, כמבאר הטב בנמצא וקפדוש רש"י הנ"ל, ולכאורה זה סותר למה שכתוב למעלה, שיכולין לצאת מהמראה על-ידי הפתחים שיש בהמראה בעצמה, כנ"ל. ואמר: יפה הקשית. והשיב בלאחר יד, שיש בזה דברים גנו, כי אם יזכה לראות הפתחים שיש שם, הוא יכול לצאת הדרך הפתחים של נפילת חברו. כי הירידה והנפילה של זה הוא בחינת עליה של זה, והבן הינו, לפעמים מה שנחשב נפילה וירידה אצל חברו, שהוא בפרדה נכונה יותר, נחשב אצלו בחינת עליה לגבי מדרגתו השפלה. על-כן, אף-על-פי שאי אפשר לעלות הדרך הפתחים שנפל הוא בעצמו הדרך שם, רק דרך פתח הנכונה יותר, כמבאר בנמצא הנ"ל, אף-על-פי-כן אם היה זוכה לראות הפתחים שיש בהמראה בעצמה, היה יכול לעלות משם הדרך הפתחים של חברו הנכונה ממנו, שנפל עליהם, כי הירידה והנפילה של חברו נחשב אצלו עליה כנ"ל. אבל אי אפשר לזכות לראות הפתחים שיש שם ולעלות משם עליהם, כי אם על-ידי האמת, על-ידי שדגיל עצמו לדבר בתפלתו הרבוב באמת כפי מה שהוא, אף-על-פי שהחשך והמניעות והכלבולים מסבין ומקיפין אותו מכל צד ומצרי צדדים, ומכלכלין אותו מאד מאד, ער שאינו יכול להתפלל כלל, אף-על-פי-כן על-כפניו יראה לדבר הרבוב באמת באיזה מדרגה שהוא כנ"ל, וכן יראה להמשיך את עצמו תמיד אל האמת לאמתו וכו', ועל-ידיה יזכה שאייר לו השם יתברך בעצמו, ויראה הפתחים שיש שם, ויזכה לצאת מחשך לאור גדול וכו', עין שם הטב הטב. ואמר לי אז, שעל-ידי עציה זאת יכולין להיות איש בשר באמת כל ימי חייו, כי חמיר, איך שהוא, יכולין להיות את עצמו ולהחזיק את עצמו על-ידיה, על-ידי האמת, שהוא אור השם יתברך בעצמו, אשר גם כל

ומי שהוא ברדעת יכול למצא את השם יתברך בתוך המניעות בעצמן, כי באמת אין שום מניעה בעולם כלל, כי בתוך המניעות בעצמן נסתר השם יתברך, ועל ידי המניעות בעצמן דיקא יכולין להתקרב להשם יתברך, כי שם נסתר הוא יתברך בנ"ל. והיו: ומשה נגש אל הערפל - שהוא המניעה, כי שם האלקים - בנ"ל:

קטו הנותן צדקה נצול מעברות. כי כל המרחם על הבריות, מרחמין עליו מן השמים (שם קטו); וכל מי שאין בו דעה, אסור לרחם עליו (ברכות טז); וכיון שמרחמין עליו, בהכרח נותנין לו דעת, ואזי נצול מכלוא ליד עברה, כי אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות (סוטה ט); אבל כשיש לו דעה, נצול מעברות. אמר, בן יהי רצון:

קיז הענין שקשה לישן במוצאי שבת - כי במוצאי שבת מתחיל התגלות אלהיו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (עידובי בנ), שאין אלהיו כא בשבת ולא בערכי שבת, ובמוצאי שבת יכול לבוא, ועליבן מזה מתחיל התגלות אלהיו. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ערוה פ"ה): אין אלהיו כא אלא לרחק המקריבין בירוע ולקרב המרחקין בירוע; והיו לרחק השקד ולקרב האמת, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בזהר (חשא דף קט), רשאל האי מינא: כתיב: שפת אמת תבון וכו', והשיב לו רבי אלעזר: בוגנת לא כתיב, אלא תבון, כי האמת עתיד להתקיים, דהינו כשיבוא אלהיו ומשיח, עין שם. ובאשר יבוא אלהיו, ויקימו וישע יהודה וישראל, אזי יקיים שפת אמת תבון; וירחק המקריבין בירוע, עד עכשיו שהוא בשקר, ויקרב המרחקין בירוע, שהם בחינת אמת. והיו לרחק המקריבין ולקרב המרחקין; והיו לרחק השקר ולקרב האמת, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם טז): שקר מקריבין מלה, ואמת מרחקין מלה, והנה אלהיו יבוא לרחק השקר, שהוא מבחינת הנחש, הנקרא ארור (בראשית ו), והנחש הביא מיתה לעולם, והשנה הוא אחר מששים במיתה (ברכות טז), וכיון שבמוצאי שבת מתחיל התגלות אלהיו, נדחה השקר, שהוא הנחש, לכן קשה לישן, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (קידושין סט): עשרה קבין שנה ירדו לעולם; תשעה נגלו עכרים. ועקר הוא בחינת (בראשית ט): בגען עקר עכרים, והוא בחינת ארור (שם), בחינת הנחש, וכיון שבמוצאי שבת הוא בחינת התגלות אלהיו, ונדחה בחינת הנחש, שהוא בחינת: בגען עקר עכרים, נדחה השנה, שדרה לעכרים. ועליבן אלהיו בגימטריא בן - הפך בחינת עקר, ועוד, כי אם אין דעת - הבהלה מנין (ירושלמי ברכות פ"ד) נמצא, שבמוצאי שבת, שיש הבהלה, הוא בבחינת דעת, כי אם אין דעת וכו', ועליבן קשה לישן, כי השנה הוא הסתלקות הדעת:

קיח בשלומד איזה דבר, טוב לפרש הרבה בלשון אשכנז שמכין, [והוא טובה להעולם]. והענין - כי כל צדיק הדור הוא בחינת משה, שהוא בחינת משיח, כמו שכתוב (בראשית סט): עד כי יבא שילה; והיו משיח, ו"שילה"

ועל-שם זה נקרא הצדיק שמים, וזה: המבטח שמים בעבים - מלשון עביות ונשמיות, שמבטח את הצדיק בעביות ונשמיות, שמקשין וחולקין עליו, ועל ידי כסוי המחלקת והקשיות האלו: המכין לארץ מסר - כי על ידי זה יכול להמשיך שפע בלי קמרון בנ"ל; וזה: צופה רשע לצדיק וכו' (חללים ח) - שהרשע, שחולק על הצדיק, הוא רק צופה, והינו צפוי וכסוי על הצדיק, כפי שיוכל להמשיך שפע בנ"ל, אך: ומבטח להמיתו - שהרשע מבטח לעקר ולהמית, חס ושלום, את הצדיק. ה' לא יעזבנו בידו: (זה הענין באר לעיל בספר פת כשני לשון קצת, וענין עוד מזה לקמן סדר רח)

קטו ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים (שמות כ):

כי מי שהוא הולך בגשמיות כל ימיו, ואחר כך נחלה ורוצה ללך בדרך השם יתברך, אזי מרת הדין מקבצת עליו ואינו מניח אותו ללך בדרך השם יתברך, ומזמין לו מניעה. והשם יתברך חפץ חסד הוא, ומסתיר את עצמו, בכיכול, בהמניעה הזאת (עין לטוה). ומי שהוא ברדעת, הוא מסתכל בהמניעה ומוציא שם הבורא ברוך הוא, כמו ראיתא בירושלמי (תענית פ"א): אם יאמר לך אדם: היכן אלקיך תאמר לו: בדרך גדול שבאדם, שאמר: אלי קרא משעיר. ומי שאינו ברדעת, כשרואה המניעה, חוזר חבף לאחוריו. ומניעה הוא בחינת ענין וערפל, כי ענין וערפל הינו חשך, וחשך הוא לשון מניעה, כמו שכתוב (בראשית כב): ולא חשכת. וזה פירוש הפסוק: ויעמד העם מרחק - כי כשרואין הערפל הינו המניעה בנ"ל, עומדין מרחוק. ומשה, שהוא בחינת דעת כל ישראל, נגש אל הערפל אשר שם האלקים - הינו אל המניעה, שבה בעצמה נסתר השם יתברך: עוד שמענו בזה מפיו הקדוש, שהוסיף לבאר הענין הנ"ל, מה שהשם יתברך בעצמו מסתיר את עצמו בתוך המניעה בנ"ל, ואמר, כי השם יתברך אוהב משפט, וגם הוא אוהב ישראל; אך אהבתו שהוא אוהב את ישראל היא גדולה יותר מאהבה שהוא אוהב את המשפט, ועליבן כשהפדת הדין מקבצת על מי שאינו ראוי להתקרב להשם יתברך, לבלי להניחו לבגס לדרך החיים להתקרב לצדיק האמת ולדרך האמת, והשם יתברך הוא אוהב משפט, עליבן הוא יתברך מברך, בכיכול, להסכים להזמין לו מניעות למנוע מדרך החיים, כפי הראוי לו לפי מעשיו הרעים על-פי הדין והמשפט, כי הוא יתברך אינו יכול לרחות את הדין, כי הוא יתברך אוהב משפט בנ"ל. אך מאחר שבאמת הוא יתברך אוהב ישראל, ואותה האהבה של ישראל היא גדולה יותר מאהבה של המשפט בנ"ל; מה עושה השם יתברך כי הוא מברך, בכיכול, להסכים על המניעות למנוע מן האמת, מחמת הדין והמשפט שעליו, כי הוא אוהב משפט בנ"ל; אבל אף-על-פיכך באמת לאמתו רצונו ותפוצו יתברך, שאף-על-פיכך יתקרב האדם אליו יתברך, כי הוא אוהב ישראל יותר מהמשפט בנ"ל. עליבן השם יתברך נותן רשות להזמין לו מניעות, אבל הוא יתברך בעצמו מסתיר את עצמו, בכיכול, בתוך המניעות,

ואת זכרון בספר ושים באזני יהושע; כי אף שאמר לו לכתב בספר, אף-על-פי-כן לא הסתפק בזה, וצוה לו: ושים באזני יהושע - שידבר עמו פה אל פה. כי העקר - מה ששומעין מפה הצדיק, וכמו שאמרו במדרש (דברים טו י) על פסוק: שמע ישראל היום אתה עובר את הנהר וכו', וזה לשונו: מה ראה לומר להם כן? "שמע ישראל" רבנין אמרי: למה הרב רומה למלך שקדש ממנו בשני מרגלות. אברה אחת מהן. אמר לה המלך: אברה אחת, שמרי את השגותי. כך קדש הקדוש-ברוך-הוא את ישראל בנועשה ונשמע. אברו את נעשה, שעשו את העגל. אמר להן משה: אברתן נעשה, שמרו נשמע. הוי: שמע ישראל. ער כן לשון המדרש. ועל-כן בשלומר מתוך הספר, שהוא בחינת נעשה, שהוא בחינת נשמע, אין בזה כל-כך לעורר אוחו, כי ישראל אברו את הנעשה; אבל בשומע מפה הצדיק, הוא בחינת נשמע, שהה הכתר נשאר להם לישראל כנ"ל:

קבא או אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי. לעשות רצונך וכו' (תהלים טו)

בשארם רואה ולומר בספר, וככל מקום שהוא רואה ולומר מוצא את עצמו, הינו שלוקח לעצמו מוסר ורואה פחיתותו ושלולתו, בכל מקום באיה ספר שהוא בא ומענין שם, זה סימן שחפץ לעשות רצונו ויחפדו. וזה: או אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי - זה סימן: לעשות רצונך אלפי חפצתי כנ"ל:

קבב וגם נצח ישראל לא ישקר (ש"א טו)

כי זה ידוע, שמדת הנצחון אינה סובלת האמת, כי אף אם יראה לעינים דבר אמת, יתהה אותו מחמת הנצחון, וזה מכרך מאד. אך לא כמדת בשר-ורם מדת הקדוש-ברוך-הוא, כי הקדוש-ברוך-הוא אף בהנצחון הוא אמת, ואינו משקר, חס ושלום. וזהו: וגם נצח ישראל לא ישקר:

קבג העקור והיסוד, שהכל תלוי בו - לקשר עצמו להצדיק שברור, ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה, דבר קטן ודבר גדול, ולכלי לנמות, חס ושלום, מרביו ימין ושמואל, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ספרי פ' שופטים): אפלו אומר לך על ימין שמואל וכו'; ולהשליך מאתו כל התכמות, ולסלק רעתו כאלו אין לו שום שכל בלערי אשר יקבל מהצדיק והרב שברור, וכל זמן שנשאר אצלו שום שכל עצמו, אינו בשלמות ואינו מנושר להצדיק. וישראל פתח קבלת התורה היו להם חכמות גדולות, כי אז היו עובדי עבודה-זרה שבימיהם, שהיה טעונתם על-פי חכמות וחקירות גדולות, בידוע, ולולי שהיו ישראל משליכין מעצמם התכמות, לא היו מקבלים התורה, כי היו יכולים לכפר בכל, חס ושלום, ולא היה מועיל להם כל מה שעשה משה רבנו עמיהם, ואפלו כל האותות והמופתים הנוראים שעשה לעיניהם לא היה מועיל להם, כי גם עתה נמצאים

בגמטריא "משה". ועל-כן קראו התנאים אחר לחברו משה, כמו שאמרו (שם קא): משה שפיר קאמרת. ובשפירוש דבר בתורה, אלו הדברים של החדוש הם בבחינת משה-משיח, כמו שכתוב בזהר (וישב דף קבב): ורוח אלקים - דא רוחא דמשיח; מרחפת על-פני המים - הינו התורה. וזהו שאמרו, כי החדוש-שיתורה שמתרש, הם בעצמם בבחינת משיח, כי שם רוחו מרחפת. והינו רוח פיו, רוח ממלא. ואמרו חכמינו זכרונם לברכה כי משיח סבל מרעין עכור כל ישראל, כמו שכתוב (ישעיה טז): והוא מחלל מפשעינו. כן כל צדיק הורו הוא נס-כן סוכל יסורין בשביל כלל ישראל, להקל מעליהם, כי הוא בבחינת משיח כנ"ל. וכתוב בזהר (תצא דף טז): והוא מחלל מפשעינו - דא העבר חל בניניהו. וזהו: רסכל מרעין. והינו מה שאמרו, שצדיקין לפרש הדבר כלשון שמכין, כי על-ידיה נעשה בבחינת חל, כי בשמפירש כלשון, הוא דרך חל לערך גדל קרשת הדברים במקומן, כפי מה שצאזא מפי הצדיק בנבחי מרומים, ועל-ידיה הוא מחלל, דא העבר חל, ובכחינה זו סבל מרעין לכפר על ישראל. אך כל זה הוא מפשעינו דיקא, כי מחמת פשעינו אין אנו משיגין הדברים רק בדרך חל כנ"ל, והוא סבל מרעין. אך לגבי אנשים תמים אינם צדיקים לזה, כי הם משיגים הדברים כמות שהם, כמו שצאזא מהצדיק:

קיט הנבנים לבקר את החולת בשבת, אומר: יבולה היא שתרחם (שבת יב)

כי בשארם צריך לרחמים, השם יתברך שולח לו רחמנות, שהוא ירחם על אחר, ועל-ידיה מרחמין עליו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קא): כל המרחם על הבריות, מרחמין עליו, וכמו שכתוב (דברים יט): ונתן לך רחמים ורחמך. ומדת הרחמנות תלוי ברעת: מי שיש לו רעה, יש לו רחמנות. כי בעם, שהיא הפך הרחמנות, הוא מחמת כסילות, כמו שכתוב (דודא ט): בעם כחיק כסילים ינות. ועל-כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכות טז): כל מי שאין בו רעה, אסור לרחם עליו; כי אם אין בו רעה, אין בו רחמנות, כי בעם כחיק כסילים ינות, על-כן אסור לרחם עליו, כי כל המרחם, מרחמין עליו כנ"ל, אבל אם אין בו רחמנות, אסור לרחם עליו. נמצא זה החולת שצריך לרחמים, צריך שיהיה לו רחמים על אחרים, וזה תלוי ברעת כנ"ל, ושבת הוא בחינות רעת, כי כל ימות החל בתיב (בסדר טז): שמו העם ולקמו - בשמותא, כמו שכתוב בזהר (בשם דף טז), אבל בשבת נמשך הרעת לכל אחר. וזה שאמרו המכבדים להחולת: יבולה היא שתרחם. הינו שהשבת, שהוא בחינות רעת, יבולה שתרחם - לשון נוכח, הינו שתרחם אתה, שיהיה לך רחמים על אחרים, על-ידי הרעת שיש לך מבחינות שבת, ובין שיהיה לך רחמים, בודאי ירחם עליך מן השמים, כי כל המרחם וכו' כנ"ל:

קך הענין מה שצריכין לנסע להצדיק, ולא די בספרי מוסר, מפרש בתורה (שמות יט): ויאמר ה' אל משה כתב

בבור שבת הוא האכילה, עין שם ועוד בכמה מקומות:]

קבו בזהר, בכמה מקומות ששבתו החכרין את רבי שמעון בר יוחאי, איתא: וי לרדא בר תסתלק, פוק עין ותשבת. והוא בחינת (ששה לא): שבת וינפש - כיון ששבת, וי אברה נפש (כ"ה טו), הינו, שמתחת גדל התענוג של הנפש יתרה שבא בשבת, על-כן מתחילים חכפ להתענג ולהצטער על אברת הנפש במוצאי-שבת; כן החכרין, מחמת גדל התענוגים והשעשועים שקבלו מרבם, רבי שמעון בר יוחאי, על-כן חכפ ומיר התחילו להתענג, ועלה על לבם צער ההסתלקות שהיה להם:

בכל מקום ששבתו החכרין את רשבי על שגלה להם סוד נפלא, תמצא שאחריכך אמר להם עוד חרושיתורה:

קבו הפגדים הם בסוד השמ"ל, שהוא שמייה, ועל-כן הפגרים יהיו שלמים תמיר, ולא קרועים, כי הוא קלקול השמייה. הפגרים בעצמן תובעין את הארם אם לא נותר בשמירתו לכבדן כראוי ולהתחזק בנקיות: (נול אברה ואת לשבר אח הפגרים כחמים, עין לעיל בסוף כ"ט)

קבח איתא בנמרא (יזכא טו) לענין היצר הרע בעברה, רהינו של תאות המושגל: בתלינהו לעינה ושקדוהו. נמצא, שאף-על-פי שסמו את עיני היצר הרע של נאוף, אף-על-פירכן נשאר וזה בחינת מה שצמצא לפעמים באנשים הכשרים קצת, שמתחת שגוע וראת השם בלבם, הוא משפיל עיניו ואינו מסתפל בגושים, ואף-על-פירכן הוא גונב את העין כלאחר-יד ומסתפל מן היצר, והוא בחינת: בתלינהו לעינה היצרא - שסמא עיני היצר הרע; שרועה להסתכל, והוא מסמא עיניו על-ידי שמוע עצמו מלהסתפל, ואף-על-פירכן נשאר היצר הרע, כי מסתפל מן היצר כלאחר-יד:

קכט ארין אכלת יושביה (במדר י')

בשומקרב להצדיק, אף שאינו מקבל ממנו כלל, הוא גס-כן טוב מאד, והאמונה לברה, שמאמין בהצדיק, מועיל לעבודת השם והפד. כי טבע האכילה - שהמזון נתהפך לנוזן, כגון בשהחי אוכלת צומת, כגון עשבים, ונהפך העשבים לחי, כשנכנסין בתוך מעיה. וכן מחי למרבה, כשהמרבה אוכל החי, נתהפך החי למרבה. ולכל מקום שנכנס לשם המזון שנתחלק להאיברים, נתהפך למדות האיבר ממש שנכנס לשם, כגון החלק מהמזון הנכנס למח, נתהפך למח, והנכנס ללב, נתהפך ללב, וכן לשאר האיברים. והו: ארין אכלת יושביה - כי ארין הוא בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים טו): שכן ארין ורעה אמונה. והו: אכלת יושביה - כי כשנכנס לארין, שהיא בחינת אמונה, נאכל אצלה, הינו שנתהפך למחותה, הינו כשרכוכ להצדיק ומאמין בו, שהוא בחינת ארין, נאכל להצדיק ונתהפך למחות הצדיק ממש. וכן ארין-ישראל בעצמה יש לה גס-כן הכח הזה, ועל-כן אמרו רבותינו ז"ל (מכות ק"א): כל היושב בארץ-ישראל שרי בלא עון, שנאמר: העם היושב בה גשוא עון; כי היא ארץ אוכלת יושביה, שהיושב שם נאכל אצלה ונתהפך למחותה

אפיקורסים, הכופרים על-ידי שמות וטעות חכמתם. אך ישראל עם קדוש ראו האמת והשליכו החכמות והאמינו בה' ובמשה עבדו, ועל-ידיה קבלו התורה. והינו שתרם אונקלוס (הר"ם טו): עם נבל ולא חכם - עמא דקבילו אוריתא ולא חכמו, כי עקר קבלת התורה היה על-ידי ולא חכמו, הינו על-ידי שהשליכו מאתם כל החכמות כנ"ל. וזה: נבל - ראשי-תבות: לב נתיבות, שהוא כלליית התורה, והיא החכמה האמתית, אשר אצלה כל החכמות בטלים. והינו נבל, שהיא בחינת התורה, הנקראת נובלות החכמה העליונה (כ"ד פ"ט) (ובוא וראה, שעתה סבאר וישוב התרגום הזה, שהוא פליאה גדולה, וכל העולם חסידים עליו: מה ענין חכמת נבל לתרגמו על קבלת התורה אך עתה מה נמצינו לחד דברי התרגום האלו). והעקר העבודה - להיות חם וישר, ירא-אלים וסר מרע, בלי שום חכמות. ושלמה המלך, עליו השלום, אתר שכתוב בו (מלכים א' ה'): ויחכם מכל האדם; אמר (משלי ט'): כי בער אנכי מאיש, ולא כינת אדם לי, וכן אמר אסף (תהלים ע"ג): ואני בער ולא ארע, בהמות הייתי עמך; וכן כתיב (משלי כ"א): אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לגבר ה':

קכד שיר מומד למנצח - ופרו למי שמונצחין אותו וישמח (פסחים ק"ב): כי כשמונצח לפני הקדוש-ברוך הוא ומפרש שחתו בטענות ובקשות, רוצה לנצח את הקדוש-ברוך-הוא, כביכול, והשם יחברך יש לו תענוג מזה. על-כן שולח לו דבורים, שיוכל לנצח אותו, כביכול, כדי לקבל התענוג. כי בלא זה בודאי לא היה אפשר לבשר-ורם לנצח את הקדוש-ברוך-הוא, אך השם יחברך עצמו שולח ומזמין לו דבורים וטענות לנצח אותו כנ"ל:

קכה ויאמר משה אכלוהו היום, כי שבת היום ליי וכו' (שמות טו):

ולמדו רבותינו ז"ל (שם ק"ח) מאן, שחבי לאכל שלש סעודות בשבת, כי תלתא "היום", נמצא, שעל כל סעודה משלש סעודות כתוב "היום", לרמו שלא לאכל בסעודה של שבת, רק בשביל היום. כי לפעמים אוכלים בשביל שרעב מאתמול, ולפעמים בשביל שלא יהא רעב למחר, אך בכל סעודה משלש סעודות של שבת לא יאכל כי אם בשביל היום, הינו סעודה זו לא בשביל קדם ולא בשביל אחר-כך: [זה הענין לא שמעתי מפיו הקדוש בעצמו, רק מפי אחר שאמר משמו, ובחבתיו כמו ששמעתי. אחר-כך נודמן, שדברתי עמו ז"ל מענין זה, ופקפק בעצמו על זה ואמר: הלא אכילת שבת יקרה מאד מאד, וכמבאר בכל דברי רבותינו וזרונם לברכה, שבשבת צריכין דוקא לאכל ולשתות ולהרבות במעריגים. והנבתי, שאין כוננו במאמר זה הנ"ל למעט באכילת שבת, חס ושלום, ותכן כוננו במאמר זה לא באר לי כלל, כי לא יכתיב לרבר עמו עוד ממאמר זה. רק אחר-כך שמענו מפיו הקדוש ז"ל כמה וכמה תורות על ענין מעלת קדשת אכילת שבת, שנקרה מאד, ואמר בפרוש, שצריכין בשבת להרבות במאכל ובמשחה כפשוטו, כי אכילת שבת היא כלה אלקות, בלה קדש וכו'. עין בהתורה "שאלו את רבי יוסי בן קסמא" בסוף גז, ולקמן בסוף רעו, מה שכתוב שם, שעקר

הדן את הכל. ואזי הכל חוקרים ושואלין: מי הוא זה מלך הכבוד; אם הוא ראוי לזה. וזה שכתוב (שמות כב): ונקרש בכבודי - אל תקרי: בכבודי, אלא: במכבדי (כחם כסא). כי עלידי הכבוד יוכל לגרם לו מיתה, חס ושלום, ואזי הוא נשקל במאזנים, אם חס ושלום, יפגם בהכבוד כחוט השערה, שלא יקבלו כמו שצריך, אזי, חס ושלום, כף חוכה מכרעת. וזה נקרא: מאזני צדק (ויקרא יט), כי צדק מלכותא קרישא, שהיא בחינת כבוד, מלך הכבוד כנ"ל. והינו מאזני צדק, כי אז נשקל במאזנים:

קלב יש צדיק, שהוא מפרסם גדול במדינה אחת, ובמדינה הסמוכה אינו חשוב כלל, ושוב במדינה אחרת הוא מפרסם. הוא ענין הכתוב בזהר (תצא דף טז): מעין דנפק מאתר תר, ואזלי מתחות לארעא, עד שנובע ויוצא כרחוק במקום אחר, ואף במקום שהולך תחת ארעא, הוא משקה שרשי אלינא:

קלג וארץ צדיקים כאור נגה, הולך ואור עד
בבון היום (משל ד):

כי השמש בעצמה מאירה במקומה בשנה בתחלת היום ובאמצע היום, רק המניעה הוא מחמת הארץ, המפסקת בין בני-אדם ובין השמש, עליה אין האור מתפשט כלפיך בתחלת היום, רק מקצת מקצת, עד שנתפשט על הארץ. בן הצדיק, הוא בעצמו מאיר תמיד, רק המניעה מחמת המקבלים, והמניעה הוא מחמת הארץ המפסקת, הינו העולם הזה, כי בני-אדם משקעים בעולם הזה, ועליהם אינם יכולים לקבל אור הצדיק: והוא ענין שאמרו בנבמרא (עריבין בא) על פסוק: מגלה עצה - פר עיפת לה וכו', פר קלפת לה וכו'. נמצא כל העולם כולו כזרת אחת משלשת אלפים ומאתים מתורה. נמצא, שהתורה גדולה ורחבה מאד, רק שהזרת הקטן, שהוא העולם, עומד בפני מאור העינים ומונע מלראות אור הגדול של התורה, אף שכל העולם הזה הוא רק זרת קטן גדר התורה, שהיא גדולה מאד ורחבה מני ים (ויקרא יא), ולקאורה קשה: איך יוכל דבר קטן כזה להפסיק ולחצין בפני דבר גדול כזה, שגדול כמה אלפים פעמים כמותו, כי כל העולם הזה כולו קטן מאד כנגד התורה, שגדולה כנגדו אלפים פעמים. אך הוא כמשל המובא, כמו מקבץ קטנה, אם תחזיק אותה גדר עיניך, ימנע מלראות דר גדול, אף-על-פי שההדר גדול אלפים פעמים כמו המקבץ הקטנה, אך מחמת שהמקבץ עומדת גדר עיניו, עליהם חוצצת בפני ראית העינים, עד שאינו רואה הדבר הגדול ממנו כמה פעמים. בן בשמיע נבא אל העולם הזה, נשאר שקוע שם בהכלי עולם, ונרמה לו שאין טוב מזה, והעולם הזה הקטן והמונע מונע אותו מלראות אור גדול ומפלט של התורה, שהוא גדול כמה אלפים פעמים כנגדו כנ"ל. והוא ממש ממש השמש, שהארץ מפסקת מלראות אור גדול של השמש, אף שהשמש גדול כמה פעמים כמו הארץ, והוא כמשל הנ"ל, כמובא: והיו: וארץ צדיקים כאור נגה - כאור נגה ממש, כמו השמש שמאירה תמיד, רק שהמניעה

הקדוש. ועליהם אפלו המהפך ארבע אמות בארץ-ישראל מבטח לו שהוא בן עולם הבא, כמו שאמרו רבותינו ז"ל שם וזהו גספון ענין המבאר במקום אחר (לעיל בספן קא) על פסוק: בקרב עלי מרעים לאכל את בשרי - שכלל הענין שם, בשאני רוצה שיעקרו תרין רעין ולא מתפרשין, אני צריך לאכל את בשרי, הינו להכניע החמר. וזהו: לאכל את בשרי - לאכל דיקא, שצריך שהנפש תאכל הבשר, שתתהפך למחותה. וזהו (ש"ה ה): אכלו רעים; הינו תרין רעים ולא מתפרשין, שהם המתיין הקדושים, שצדיקים שהמח ותרעת הקדוש יאכל את הגוף, והינו שהגוף יתהפך למחות הנשמה הקדושה, שהוא המת ותרעת (במבאר במקום אחר), שהינו בחינת אכילה, שהמיון נהפך לגיון כנ"ל. והיו: שכן ארץ ורעה אמונה; הינו שאמה תהיה רעה ומיון את האמונה, הינו שמהיה נאכל להאמונה כנ"ל, בחינת הפיון שנתהפך לגיון. אך אף-על-פי-כן העקר תלוי ברצון: אם רצונו חזק מאד להתקרב להשם יתברך ולעכור אותו, רק ששקשה לו לשבר תאוות גופו, אזי עלידי התקבחות ואמונת הצדיקים הוא בחינת אכילה ונאכל להצדיק, הינו שנתהפך למחותו כנ"ל; אך אם אין רצונו כלל לעכור את השם, לא יועיל לו שום התקבחות לצדיקים, והוא בחינת מוון שאינו נהפך לגיון. כגון: אם אוכל אכילה, שאין הבטע סובלת אותו, אזי אינו מתעצל ואינו מתהפך לגיון, רק הגוף מקיא אותו. בן הוא בחינה זו ממש, כי אינו נאכל כלל להצדיק, אף שמקרב אצלו, כי הצדיק אינו יכול לסבלו ומקיא אותו. והוא בחינת הכתוב בארץ-ישראל (ויקרא יח): כאשר קאה את הגוי; דהינו שאינה יכולה לסבלו להיות נאכל אצלה שתתהפך למחותה, רק היא מקיאה אותו; השם יצילנו:

קל כל הגדול מחברו, יצרו גדול ממנו (סוכה נב):

עלידי ענוה נצול מנאור וזכה לשמירת הכרית, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוכה ד): כל המתנאה, לסוף נכשל באשת-איש, שנאמר: ואשת איש נפש יקרה תצור. וזה פרוש הסמיכות (בספן י): והאיש משה ענו מאד וכו', לפסוק: ותדבר אהרן ומרים במשה; כי הם דברו על אודות האשה הבושה אשר לקח, כי כושיית על-שם יפיה נקראת, והם אמרו שלקחה לשם יפי, ועליהם דברו על הפרישות, כי הם לא רצו להאמין שאפשר להיות פרוש. ועל זה השיבה התורה וסמכה תכף: והאיש משה ענו מאד מכל האדם - כי עלידי שהיה ענו מכל האדם, היה אפשר לו להיות פרוש לגמרי, ולא היה לו יחודא תתאה כלל. וזה שאמרו רבותינו ז"ל (ספן י): תקפו של יוסף - ענותנותו של בעו; תקפו של בעו - ענותנותו של פלטי בן ליש. כי הוא תלוי בענוה, כי עלידי ענוה נצול מפגם הכרית. וזה שאמרו: כל הגדול מחברו - שיש לו גדלות, יצרו גדול ממנו - שמתגבר עליו היצר הרע בתאות נאוף, כי זה עקר היצר הרע, כמובא בזהר (ויקרא דף טז): עקרא ריצרא בישא לגלגא עריין:

קלא צריך להתירא ולפחד מן הכבוד, כי כבוד הוא סגנה גדולה, סגנות נפשות, כי הוא דן את כל הדינים, כמו שכתוב (תהלים כד): מלך הכבוד, כי כבוד הוא בחינת מלכות,

השלוש, עליי שזכה לארבעים וחשעה שיערי בינה, וזה להיות
ענו מאד מכל האדם (כסדר י), ויוס"טוב הוא מתין ראמא,
שהיא בינה, ועליבן בשמקבל את היום טוב, שהיא בינה, וזה
לענוה, כי יוס"טוב בגימטריא סג עם ה' אותיות, כמובא
בפונות, שהוא הפך גס רות (עין דקנים מן ורח). כי יוס"טוב מבטל
הגדלות, כי טבע התקנות - שיתבטל לגבי גדלות, ועליבן
בשמקרב להצדיק נתבטל הגדלות, כי עליי אור הגדול של
הצדיק נתבטל למרי. והוא בחינת (איוס ט): ראוי נערים ונתבאו;
הינו עליי שראים פני הצדיק נתבאים התבונים, כי התקנות
נתבטל לפני גדלות. ועקר כח קרש יוס"טוב הוא תלוי בצדיקים,
כמו שכתוב (ויקרא טז): אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם במועדים,
ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ר"ה טז): אל תקרי אתם, אלא
אתם. נמצא, שהימים טובים תלויים בצדיקים, ועליבן בשמקבל
ומכבר את הימים טובים ומקבל אור הגדול של יוס"טוב, שהוא
בחינת צדיק בג"ל, נתבטל הגדלות שלו, כי התקנות בטל לגבי
גדלות. ועליבן תיב אדם להקביל פני רבו בג"ל, כי עקר כח
יוס"טוב תלוי בצדיקים: וזה מושב שפיר מה שהקשו בגמרא
(סנה יז): על רבי אלעזר שאמר: משבת אני את העצלות
ברגל, שנאמר: ושמתה כתרך; והאמר רבי יוחנן: תיב אדם
להקביל פני רבו ברגל, שנאמר: מרע את הולכת וכו', עין
שם היטב. כי אף שהוא ברחוק מאד פרסה מרבו ביוס"טוב,
ולא אול ואחי ביומה, על כל זה הוא מתיב להקביל פני
רבו ברגל, הינו שכיור פני רבו ברגל, הינו שכיבר את
היוס"טוב ויקבל אור הגדול של יוס"טוב, שהוא בחינת פני
רבו וכו', כי עקר קרש יוס"טוב תלוי בצדיקים בג"ל, ובשמקבל
את היוס"טוב, הוא מקבל פני רבו ממש, ועליידיה נתבטל
הגדלות, כי טבע התקנות - שיתבטל לגבי גדלות בג"ל:

וזה פרוש: כי אקח מועד - כשאקבל את הימים טובים,
אני מישרים אשפט - הינו שאזכה לענוה, שהוא בחינת:
מישרים אשפט, כמו שאמרו חז"ל (תלוי טז): מא רכתיב: האמנם
אלם וכו', מה געשה וכו'. יכול אף בדבריי תורה תלמוד לומר:
צדק תדרגון. יכול אפלו אם הגים דעתו תלמוד לומר: מישרים
תשפטו בגי' אדם. וזה: כי אקח מועד אני מישרים אשפט
- עליי שאקבל את המועדים, עליידיה אזכה לענוה, שהוא
בחינת מישרים אשפט בג"ל. והו גסבן ענין המבאר במקום
אחר על פסוק: ארץ אכלת יושביה (לעיל טז: קטו), כי התקנות
בטל לגבי גדלות ונאכל ונתהפך למהות הצדיק: עוד שמענו
בענין זה: אם הוא מקשר להצדיק, יוכל להרגיש קרש יוס"טוב,
כי הצדיק הוא בחינת קרש יוס"טוב בג"ל. והסימן על זה, אם
הוא מקשר להצדיק, הוא אם יש לו שבלות, כי טבע התקנות
- שיתבטל לפני גדלות בג"ל. ועקר ההתקשרות הוא אהבה,
שיאהב את הצדיק אהבה שלמה, כמו שכתוב (בראשית טז): ונפשו
קשורה בנפשו, ותרגמו: תביא לה בנפשה, וכמו שכתוב (ש"א
יח): ונפש יוחנת נקשרה בנפש דוד. ואהבתו את הצדיק יתה
יותר מאהבת נשים, כמו שכתוב (ש"א יא): נפלאתה אהבהך לי
מאהבת נשים. אזי, עליידי ההתקשרות להצדיק, יכול לקבל

- מתחת הארץ המפסקת בג"ל, אף שהארץ קנה נגר השמש,
ובמשל הג"ל, בן הצדיקים מאירים תמיה, רק שהארץ, הינו
העולם הזה, מפסיק מלאות אור הגדול שלהם. ואף שאורם
גדול מאד, והעולם הזה כלו בכלל הוא קטן ופחות מאד
נגד אורם הגדול, עם כל זה הוא מפסיק ומונע מלאות
אורם, במשל המפסק הג"ל. וכל זה מתחת שהעולם עומד
בפני עיניו ותוצין בפניו, עד שאינו יכול לראות אור התורה
והצדיקים, הגדול ממנו אלפים פעמים. אבל אם יסלק המפסיק
הקטן מנגד עיניו, דהינו ששה עיניו מן העולם, ולא יסתכל
על העולם, רק ידים ראשו ויגביה עיניו ויסתכל למעלה מן
העולם המפסיק ותוצין, אזי יזכה לראות אור הגדול והמפגל
של התורה והצדיקים. כי באמת אורם גדול אלפים ורבבות
פעמים מכל העולם הזה והכליו בג"ל, רק שהעולם הזה
עומד לפני עיניו ואינו מניח אותו כלל להטות עיניו להסתכל
למעלה על אור התורה והצדיקים, במשל המפסק הקטנה
הג"ל ממש, העומדת בפני העינים ומפסקת מלאות הר גדול
וכו' בג"ל. אבל בקל יוכל לסלק המפסק מנגד עיניו, ותכף
ידעה הדר הגדול ממנו. כמובן ממש לענין העולם והתורה,
שבהעברה בעלמא יכול להעביר העולם מנגד עיניו, ואז יזכה
לראות אור הגדול של התורה והצדיקים, שמאידיו בכל
העולמות כלם באור גדול מאד. והבן מאד. וכן שמעתי בשם
הבעל-שם טוב, שאמר: אוי ואבוי, כי העולם מלא מאורות
וסודות נפלאים ונוראים, והיד הקטנה עומדת בפני העינים
ומעכבת מלאות אורות גדולים:

קלד

עבודה גדולה לומר תורה אפלו לחיר, כל-שכן לרבים. כי
צריך לזהר מאד, שלא יאמר דבר שאינו ראוי לשכל
המקבל, כי הוא בחינת נאוף, שמשליך מפי השכל באתר ולא
אצטרף, ונקרא לבטלה, כי אינו מוליד אצלו כלום. ולפעמים
נקרא נאוף ממש, שמוליד ומוציא פסול ופגום, הינו שהמקבל
עושה עליידיה דבר שאינו צריך לו לפי מדרגתו. ועליבן,
עליידי שאומר תורה, יוכל, חס ושלום, להתגבר עליו היצר
בתאות נאוף, ועליבן צריך לזהר מאד, כשאומר תורה ברבים,
שדבריו יתחלקו, שלא ישמע כל אחר בראם מה שצריך לו,
לא יותר. ואף שאומר בפני רבים כלם בשונה, עם כל זה לא
יכנס בלב כל אחר ואחר בראם הנזע לו וצריך לו, וכמו
שכתוב בזהר (דוד דף טח): וישמע יתרו - והלא בלא עלמא שמעו
אלא יתרו שמע וכו', עין שם. והו: זבאה מאן רמלל על ארנא
ישמע (ויד תורה דף קא). וזה שאמרו (סנה יז): כל הגדול מחברו
- הינו שהוא גדול, ועליידיה אומר תורה, אזי יצור גדול
ממנו בג"ל - כי יוכל להתגבר עליו היצר הרע בתאות נאוף
בג"ל, וצריך להשמר ולפסל רבדיו בג"ל:

קלה בי אקח מועד אני מישרים אשפט (תהלים עה):
סגלה להנצל מגדלות - לכבר את הימים טובים ולקבל יוס"טוב
בשמחה ובהרחבת הלב כפי יכולתו. כי משה רבנו, עליו

יש צירים ודלתות לאשה (בבוח מה), ומהשחי דלתין נעשה צורה
ם סחוקה, ששם נוצר הולך וכו', עין שם. וצריך לחתך הם
לשני דלתין, כדי שיצא הולך. והוא: ויששפ - חתכו לארבע,
שחתך המ"ם לשני דלתין, והבן: (פאר ענין זה של המקשה לילד
יתבאר במקום אחר)

קלו

אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו (אבות פ"ב):
זהו מה שאמרו רבותינו וכוונתם לכרכה: הוי דן את כל אדם
לכף זכות (ש"ס א'). כי כשיש מחלוקת על אדם, צריך
לחקר למצא זכות בחברו כמה שחולק עליו, כדי לדון לכף
זכות. כי המחלוקת לא ימנע משני פנים: או מחמת שחברו
גדול ממנו במעלה, ועלין חולק עליו על שלא הגיע למדרגתו,
ואז צריך להשתדל שיגיע הוא גס"פ למדרגת חברו, בכדי
שיהיו שניהם שוים, ואז לא יהיה מחלוקת; או לפעמים להפך,
שהוא גדול מחברו, והמחלוקת - מחמת שחברו מתקנא בו
על שלא הגיע למדרגתו, ועלין צריך לדון לכף זכות, וכוה
הוא מעלה חברו לכף זכות, ואזי הם במקום אחד, הינו במדרגת
אחת, ואזי בודאי לא יהיה מחלוקת, כי המחלוקת הוא רק
מחמת שהם משנים זה מזה: או שחברו גדול ממנו או שהוא
גדול מחברו, בנ"ל, אבל אם היו שניהם במקום אחד, במדרגת
אחת, בודאי לא יהיה מחלוקת, כי ברבר אחר אין שך מחלוקת.
והוא: אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו. הינו, שחשחירל
שחיה עמו במקום אחד, במדרגת אחת, מאחד משני פנים
הנ"ל, ואזי בודאי לא יהיה מחלוקת, כי ברבר אחר אין שך
מחלוקת. וכוה שמעלה את חברו לכף זכות, יוכל להיות שחברו
יחוד בו, ולא יהיה שוב מחלוקת, או שיהיה לו מפלה, כי יוכל
להיות שצחלים אמה חותה על ראשו כוה שאתה מעלה לכף
זכות. והוא: הוי דן את כל אדם לכף זכות - דן ויקא, כי הוא
בחינת דין ומשפט ממש. כי דיע, שיקדם שעולין לאיזה מדרגת,
דין את האדם. ועלין, כוה שאתה דן אותו לכף זכות ואתה
מעלה למדרגת יותר גבוה, דין אותו, וכפי שיצא המשפט בן
יקום:

קלו חלקי יי אמרתי לשמר דברך (תהלים קט):

הינו שהחלק אלפי ממעל שיש לי אומר לי וקלמר אותי לשמר
דברך:

קלח לך אמר לבי בקשו פני:

פרש רש"י: בשליחותך (תהלים כו):

כי עקר האלקות - בלב, כמו שכתוב (ש"ס ע'): צור לבי, במבאר
אצלנו במקום אחר (לעל כ"י כ"ט), וכו' שהוא בר לבב (ש"ס כ'),
בבחינת (ש"ס ע'): ולבי חלל בקרבי, יוכל לידע עתידות עלייך
מה שהלב אומר לו, שהוא דבר ה' ממש. והוא: לך אמר לבי
בקשו פני: לך - בשליחותך בנ"ל, כי מה שהלב אומר, הם
דברי ה' ממש בנ"ל, והבן:

קדשת יום טוב בנ"ל, כי עקר יום טוב תלוי בצדיקים. כי עקר
בחינת יום טוב הוא להעלות בחינת מלכות דקדשה מבין הקלפות,
לבטל מלכות ארבע מלכיות דסמרא אחרא, כי מלכות נקראת
דל"ת, בגין דל"ת לה מגרמה בלום, כי אין מלך בלא עם, ונמצא
דל"ת לה מגרמה בלום. והמלכות דקדשה, שהיא בחינת דל"ת,
נפלה ונעשה ממנה ארבע מלכיות דקלפה, וביום טוב צריך
להעלות המלכות דקדשה מהארבע מלכיות דסמרא אחרא. והוא
שכתוב (ש"ס א'): ויהי לעת חשוכה השנה לעת צאת המלכים.
פרש: יום טוב נקרא חשוכה השנה, כי כל הימים טובים הם
ימי דין, כמו שכתוב (ר"ה ט'): בארבעה פרקים העולם נדון: בפסח
וכו'; וצריך לשוב בחשוכה, ועלייך יוצא המלכות מבין
הקלפות ונחבטל ממלכתם, כמו שאמרו רבותינו ו"ל (יב"ט ט'):
גדולה תשובה, שמקרכת את הגאולה, שנגאלין עלייך תשובה
מהמלכות דקלפות. והוא: לעת חשוכה השנה לעת צאת המלכים;
שאז יוצא מלכות דקדשה, שהיא בחינת דל"ת, מבין הקלפות,
ונחבטל בן הארבע מלכיות דסמרא אחרא. ועקר - לבטל בן
מלכות עמלק, כי היא בוללת הארבע מלכיות, כמו שכתוב
(בב"ר ט'): ראשית גוים עמלק, ועלין כשהרג שמואל את אגג
מלך עמלק נאמר (ש"א ט'): ויששפ שמואל את אגג. ופרש רש"י:
חתכו לארבע, שחתך הארבע מלכיות דסמרא אחרא, לכל יהיה
להם בן וממשלה מהמלכות דקדשה, שהיא בחינת דל"ת, כי
העלה המלכות דקדשה מהם. והוא נעשה ביום טוב בנ"ל. והוא:
ויששפ. וי"ד הוא פעלה, ופרש החתך הוא ש"ס פ'. והוא
ראשי תיבות: שבועות, סבות, פסח, שהם הימים טובים, שאז
יוצא המלכות דקדשה, כי הימים טובים הם ימי דין, שהיא
בחינת דלא, בחינת מלכות, כמו שאמרו (אבות פ"ב): אלמלא
מודא של מלכות. ועלין נאמר בעמלק (ר"ה ט'): ויגב בך כל
הנחשלים וכו' ולא ירא אלקים; כי עקר בחו היה מחמת שלא
העלו את המלכות דקדשה, מחמת שלא היה להם יראת אלקים,
שהוא בחינת מלכות בנ"ל. ועלין ככל יום טוב יש ארבע
מצוות: בפסח - ארבע פסחות, בסבות - ארבעה מינים,
בשבועות - למור החורה, שהוא בארבע בחינות: אז ראה
ויספרה, הכינה וגם חקרה (אויב כה, עין בראשית רבה פרק כה, חשא פ"ט),
בגדר המלכות שהיא בחינת דל"ת, שיצא את ביום טוב מבין
הקלפות בנ"ל. והתלמידים חכמים הם בחינת מלכות, כמו שאמרו
רבותינו ו"ל (עין ט'): מאן מלכי - רבנן, כי הם מעלים את
המלכות, עלין עקר קדשת יום טוב נעשה עליהם. ובשמוקדים
קדשת יום טוב, יש לו ענינה ושלמות בנ"ל. והוא (ש"ס כ'): עקב
ענינה יראת ה'; כי יראה הוא בחינת מלכות בנ"ל. ואברהם
אבינו טרם גס"פ על זה, ודרף ארבעת המלכים להעלות מהם
המלכות, ויצא ממנו יצחק וישמעאל, יעקב ועשו - כנגד ארבעה
בנים: אחר חכם וכו'. (ס' עור שמענו עד כאן, כל זה מבאר המעל ביהדות
ש"ש יצא דסכנא. דסכנא, י"ט ע"ה)

ועלייך יזהר ופתח רחמה של המקשה לילד, במוקא בעניינים
(שער זה פ"ב): בשם שיש צירים ודלתות לבית, כך

קֵלֵט צֶדֶק לִפְנֵי יְהוָה וְיִשְׁם לְדָרֶךְ פְּעָמָיו (חלהים פה):
 כִּי יִקְרָא רִשְׁבָּתָא הוּא: כִּי בַחַל שֵׁישׁ שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים, כְּשֶׁאָרְס
 עוֹשֶׂה מַצּוּה, אִי יוֹנְקַת הַקִּלְפָה מִהַרְגְּלִין שֶׁל הַמַּצּוּה, כִּי
 כֹּל מַצּוּה הִיא קוֹמָה שְׁלֵמָה, וְאִי אֵין לַהֲמַצּוּה הִיא בְּחִינַת
 רַגְלִין לַעֲלוֹת בָּהֶם וְלִלְךָ לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי הַקִּלְפָה
 לִקְחָה הַרְגְּלִין [בְּכַחֲצִית (מסל ה): רַגְלִיהָ יוֹדְרוֹת מוֹת]. וְכִשְׁבָּא
 שְׁבַת וְנִתְכַסֵּל שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים, אִי עוֹלִים הַרְגְּלִין מִהַמַּצּוּה,
 שְׁהִיוּ בַתּוֹךְ הַחִיצוֹנִים בַּחַל, שִׁנְקוּ מֵהֶם, וְאִי עוֹלָה הַמַּצּוּה
 וְהוֹלֶכֶת לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהוּא (יִשְׁעָה נה): אִם תִּשָּׁב מִשְׁבַּת
 רַגְלִיד - שְׁעֲלִי רֵי שְׁבַת תִּשָּׁב וְתִחְדוֹד הַרְגְּלִין לְהוֹצִיאָם מִבֵּין
 הַחִיצוֹנִים, וְאִי עוֹלָה הַמַּצּוּה וְהוֹלֶכֶת לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בָּהּ, אִף אִם נַעֲשִׂית עֲלֵי רֵי קֶבֶן
 שְׁבָקָטָנִים, וְכִלִּי כּוֹנֵה וְשִׁלְמוֹת הָרָאיוּ לַהֲמַצּוּה, עִם כָּל זֶה יֵשׁ
 לַהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תַעֲנוּג גָּדוֹל מִהַמַּצּוּה, כְּמוֹ הָאֵב, שֵׁישׁ לוֹ
 תַעֲנוּג גָּדוֹל כְּשֶׁכֵּנוּ מִתְחִיל לְהִלָּךְ, אִף שְׁאִינוּ הוֹלֵךְ כְּרָאוֹ, עִם
 כָּל זֶה מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ מְאֹד מִמֶּנּוּ. כִּךְ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ
 מְאֹד בְּכָל אֶתֶר מִיִּשְׂרָאֵל כְּשֶׁעוֹשֶׂה מַצּוּה. וְהִנֵּה הוֹלֵךְ בְּמִדְבָּר
 בְּמָקוֹם שְׁאֵין דָּרֶךְ, אִינוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דָּרֶךְ בְּבוֹשָׁה עֲלֵי רֵי פְעָמֵי
 רַגְלִיו כִּי אִם כְּשֶׁיִּלְךְ הַרְבֵּה. וְהַמַּצּוּה נִקְרָאִים צֶדֶק, כְּמוֹ שְׁבַתוֹ
 (תהלים קכ): כָּל מַצּוֹתֶיךָ צֶדֶק. וְהוּא: צֶדֶק לִפְנֵי יְהוָה - כְּשֶׁהַמַּצּוּה
 הוֹלֶכֶת לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִי: וְיִשְׁם לְדָרֶךְ פְּעָמָיו -
 הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מִפְעָמֵי רַגְלָיו, דָּרֶךְ, שְׁהוּא נִאֻמֵּר עַל
 דָּרֶךְ שְׁהִיא כְּבוֹשָׁה לְדָבָר, כִּי מִחֲמַת גָּדֹל הַתַּעֲנוּגִים וְהַשְׁעָנוּעִים
 שֵׁישׁ לַהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִהַמַּצּוּה, עוֹשֶׂה מִפְעָמֵי רַגְלָיו דָּרֶךְ
 כְּבוֹשָׁה. וְהוּא: וְיִשְׁם לְדָרֶךְ פְּעָמָיו: (עוֹן עוֹן זֶה לֵאמֹר, סִימָן רַע, כִּי אֵינוֹ יָכוֹל).

קֵם וּבִיד כָּל אָדָם יַחְתּוּם לְדַעַת כָּל אִנְשֵׁי מַעֲשֵׂהוּ (אויב לו):
 כִּי הַצָּרִיק בְּעֶצְמוֹ אִי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיִן, כִּי אֵין בּוֹ שׁוֹם תְּפִיסָה,
 כִּי הוּא לְמַעַל מִשְׁכּוֹל. רַק עֲלֵי רֵי אִנְשֵׁי הַמִּקְרָבִין אֵלָיו
 יִכָּל לְהִכִּין מַעַלַת הַצָּרִיק, כִּי עֲלֵי רֵי שְׂרָאוֹן אִנְשֵׁי, שְׁהֵם אִנְשֵׁי
 מַעֲשֵׂה יִדְאִים וְשִׁלְמוֹם, וְכֵהֶם יֵשׁ לָהֶם תְּפִיסָה וְהַשְׁגָּה, כִּי הַעוֹלָם
 אֵינוֹ רְחוּקִים עֲרוֹן מֵהֶם כִּלְכֶּךָ כְּמוֹ מִהַצָּרִיק בְּעֶצְמוֹ, עֲלֵיכֶן מִי
 שְׂרָוֶה הָאֵמֶת, אֶפְשָׁר לוֹ לִידַע מַעַלַת הַצָּרִיק עֲלֵי רֵי אִנְשֵׁי. וְהוּא
 כְּמוֹ מִשַּׁל הַחוֹתֶם, שֶׁהַכֶּתֶב הַחֻקִּים עָלָיו אִי אֶפְשָׁר לְקִרְוֹתוֹ, מִחֲמַת
 שְׁתִּיכּוּת הַכֶּתֶב, רַק עֲלֵי רֵי שְׁמִכִּין וְמַצִּידִין הַחוֹתֶם עַל שְׁעוֹה,
 רֹאִים הָאוֹתִיּוֹת וְהַצִּיּוֹרִים הַחֻקִּים עַל הַחוֹתֶם, וּמִכֵּינִים כְּתֹב
 הַחוֹתֶם. וְהוּא: וּבִיד כָּל אָדָם יַחְתּוּם. הַצָּרִיק נִקְרָא "כָּל אָדָם",
 כְּמוֹ שְׁכָחוֹב (סלח נה): כִּי זֶה כָּל הָאָדָם. וְהוּא: לְדַעַת כָּל אִנְשֵׁי
 מַעֲשֵׂהוּ. עֲלֵי רֵי אִנְשֵׁי מַעֲשֵׂה שֶׁל הַצָּרִיק תּוֹכֵל לִידַע אוֹתוֹ,
 כְּמִשַּׁל הַחוֹתֶם כְּנִ"ל, וְגַם הַצָּרִיק הוּא בְּחִינַת חוֹתֶם, כְּמוֹ שְׁכָחוֹב:
 וְצִאצִּיז חֲתֵם בָּאוֹת בְּרִית קָדֵשׁ; וְצָרִיק הוּא מֵאֵן הַנֶּשֶׁר בְּרִית:

קֵמָא אִם יוֹכֵה שְׂדֵיגִישׁ בְּאֵמֶת כָּאֵב חֲטָאִין, הֵינּוּ כְּשִׁמּוֹל אֵת
 עֲרֵלַת לִבּוֹ - כִּי כָּל זֶמֶן שְׁלֹבֵו עֲרֵל וְאִבּוֹם, אִי
 אֶפְשָׁר לוֹ לְהַדְגִּישׁ בְּאֵמֶת, רַק כְּשִׁמּוֹל אֵת עֲרֵלַת לִבּוֹ, וְהִיא
 לוֹ חֲלָל כֹּלֵב, וְאִי יוֹדֵשׁ לִבּוֹ בְּאֵמֶת גָּדֹל כְּאֵב, וְיִצְטָעֵר וְיִתְחַרֵּט
 בְּאֵמֶת, וְאִי מִגְדֵּל הַחֲרֻטָּה יוֹדֵשׁ גַּם כָּל הַלִּבָּבוֹת שֶׁל כָּל הַטּוֹפוֹת

וְשִׁמְשִׁכוּ מִמֶּנּוּ, וְכָל מָקוֹם שֶׁנִּמְשָׁכוּ, יוֹדֵשׁוּ שֶׁם בְּמָקוֹם שְׁהֵם,
 הֵן אוֹתֶם שֶׁנִּמְשָׁכוּ מִמֶּנּוּ וְנִתְהוּוּ מֵהֶם בְּנִי מִפִּין בְּנִי אָדָם, וְהֵן
 אוֹתֶם שֶׁנִּמְשָׁכוּ מִמֶּנּוּ לְמָקוֹם אֲחֵר, חֵם וְשִׁלּוֹם, וְגַם שֶׁם יֵשׁ לָהֶם
 לֵב וְשֶׁאֵר אִיבָרִים. וְאִי, כְּשִׁמּוֹל אֵת לִבּוֹ וְיוֹדֵשׁ לִבּוֹ גָּדֹל
 כְּאֵב, וְיִתְחִיל לְהַצְטָעֵר וְלִתְחַרֵּט בְּאֵמֶת, אִי יוֹדֵשׁוּ שֶׁם כָּל
 הַלִּבָּבוֹת שֶׁל הַטּוֹפוֹת, וְיִתְדַעַת לָהֶם הָאֵמֶת הַיָּדֵךְ הֵם מְכֻלִּים
 בְּמָקוֹם טוֹפוֹת בְּשָׂאוֹל תְּחִיתָה. כִּי מִתְחִלָּה נִרְמָה לָהֶם שְׁמֹב
 לָהֶם, כִּי הֵן מוֹיָקִי עֲלֵמָא, רַק אַחֲרֵיכֶךָ, כְּשִׁנְמוֹל לִבְכֶם עֲלֵי רֵי
 שְׁמֹב לִבְכֶם אִבִּיהֶם, אִי מַרְגִּישִׁין הֵיכֵן הֵם, וּמִתְחִלִּים לְקוֹנֵן
 וְלִהְיוֹת, וְנַעֲשֵׂה שֶׁם רַעֲשׁ גָּדוֹל בִּינֵיהֶם. וְהוּא (וּתְרִים ט): וְכָל ה' ^{ה'}
 אֶלְקִיד אֵת לִבְכֶךָ וְאֵת לִבְכֶךָ יוֹדֵעַ; הֵינּוּ כְּשִׁמּוֹל ה' אֵת לִבּוֹ,
 יוֹמֵל גַּם לִבְכֶם יוֹדֵעַ. וְלִהְיוֹן שְׁמֹשֶׁד הַיָּדֵעַ, הֵן לְמִין בְּנִי אָדָם,
 אִי מִחִיבִים בְּנִי, שְׂדֵיגִישׁוּ גִסְכֵּן הַדְּהוֹר תְּשׁוּבָה עֲלֵי רֵי שְׁמֹב
 לִבְכֶם אִבִּיהֶם, וְכֵן אִם נִמְשָׁךְ לְמָקוֹם אֲחֵר, חֵם וְשִׁלּוֹם, אִי יוֹמֵל
 שֶׁם הַלִּבָּבוֹת וְיוֹדֵשׁוּ בְּנִ"ל, וְהֵינּוּ הַמִּסְכָּל לָזֶה הוּא חֲרֵשׁ אֱלוֹל,
 כִּי אֱלוֹל רֹאשִׁיתוֹת: אֵת לִבְכֶךָ וְאֵת לִבְכֶךָ; הֵינּוּ שְׁמֹב
 ה' אֵת לִבּוֹ וְאֵת לִבְכֶם סֶתֶם, הַחֲלִי בּוֹ, לְהִכִּין שְׁמֹשֶׁד בְּנִ"ל.
 הֵינּוּ הַלֵב שֶׁל הַטּוֹפוֹת לְאִזּוֹת מָקוֹם שֶׁנִּמְשָׁכוּ, אִם שְׁמֹשֶׁד וְנִתְהוּוּ
 מֵהֶם בְּנִי מִין בְּנִי אָדָם, וְהֵן שְׁמֹשֶׁד, חֵם וְשִׁלּוֹם, לְמָקוֹם אֲחֵר,
 וְגַם הֵם בְּנִי וְהֵם חֲלִוּיִם בּוֹ. וְעֲלֵיכֶן כְּשֶׁנִּפְטָר הָאָדָם, הֵם הוֹלְכִים
 אַחֲרֵי הַמַּטָּה וּמְקוֹנְנִים עָלָיו, כְּמוֹ בְּנֵי מִמֶּשׁ מִמִּין אָדָם, אִךְ שְׁזֶה
 שְׁהֵם הוֹלְכִים וּמְקוֹנְנִים אַחֲרָיו הוּא לוֹ לְבִיּוֹן וְלִחְרָפָה גָּדוֹלָה,
 רַחֲמָנָא לְצִלָּהּ. רַחֲמָנָא לְצִלָּהּ מִעֲנִשִׁים הַלָּל, כִּירְעֵה:

קֵמָב מִי שְׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְלַמֵּד כָּלֵל, כְּגוֹן שְׁהוּא עִסִּי הָאָרֶץ, או
 שְׁאֵין לוֹ שׁוֹם סֶפֶר, או שְׁהוּא בְּמִדְבָּר, רַק שְׁלֹבֵו בּוֹעֵר
 בּוֹ וְנִכְסֵף מְאֹד לְלַמֵּד וְלַעֲבֹד אֵת הַשֶּׁם, אִי מִה שֶׁהַלֵב חוֹמֵר
 לְלַמֵּד, זֶה בְּעֶצְמוֹ הוּא בְּחִינַת לְמוֹד מִתּוֹךְ הַסֶּפֶר. כִּי נִמְצָאוּ בְּעוֹלָם
 שְׁנֵי צָרִיקִים, שְׁמִדְבָּרִים זֶה לָזֶה, וְהֵם בְּרוּחַ מָקוֹם זֶה מִזֶּה כְּמֹה
 מֵאוֹת פְּרָסְאוֹת, הֵינּוּ שְׁזֶה הַצָּרִיק מִקְשָׁה קִשְׂיָה בַתּוֹרָה, וְהַצָּרִיק
 הַשְּׁנִי שֶׁם בְּמָקוֹמוֹ, וְאוֹמֵר דָּבָר שְׁהוּא תְּרוּן עַל הַקִּשְׂיָה שֶׁל הַצָּרִיק
 הָרִאשׁוֹן. וְכֵן לְפָעֲמִים זֶה מִקְשָׁה וְזֶה מִקְשָׁה, וְהַקִּשְׂיָה שֶׁל הָאֲחֵר
 הוּא תְּרוּן עַל קִשְׂיָה שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְעֲלֵי רֵי הֵם נִרְבָּרִים זֶה
 לָזֶה, וְזֶה אֵין שׁוֹם אָדָם שׁוֹמֵעַ, כִּי אִם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֶצְמוֹ.
 וְהוּא (מלכי ט): אִי נִרְבָּרוּ יִדְאִי ה' אִישׁ אֶל רַעְהוֹ - הֵינּוּ
 שְׁהֵם אֵינוֹם מִרְבָּרִים זֶה לָזֶה, רַק הֵם נִרְבָּרִים מִמִּילָא, עֲלֵי רֵי
 שְׁזֶה מִקְשָׁה וְזֶה מִתְרִין. וְזֶה אֵין שׁוֹם בְּרִיָּה, שׁוֹמֵעַ כִּי אִם הַשֶּׁם
 יִתְבָּרֵךְ, וְהוּא: וְיִקְשָׁב ה' וְיִשְׁמָע - כִּי רַק הוּא יִתְבָּרֵךְ שׁוֹמֵעַ,
 וּמִחֲבֵר הַרְבָּרִים זֶה לָזֶה וְכֹחֲתֶם בְּסֶפֶר לְזִכְרוֹן, וְהוּא: וְיִכְתֹּב
 בְּסֶפֶר זִכְרוֹן. וְזֶה הַסֶּפֶר, שְׁנִכְתִּבִין עָלָיו רַבְרִיהֶם, הוּא בְּחִינַת
 לֵב שֵׁישׁ לְמַעַלָה, שֶׁם נִכְתִּבִין רַבְרִיהֶם, בְּכַחֲצִית (מסל ט): כְּתֹבָם
 עַל לִיחַ לִכְךָ. וְזֶה שְׁלֹבֵו בּוֹעֵר בְּקִרְבּוֹ וְחוֹשֵׁק לְלַמֵּד, רַק שְׁאִי
 אֶפְשָׁר לוֹ, הוּא מִקְבָּל לֵב מִלֵּב שְׁלִמְעֵלָה, שְׁהוּא בְּחִינַת סֶפֶר
 זִכְרוֹן בְּנִ"ל, וּמִשָּׁם מִקְבָּל לֵב חֲשֵׁק, וְהוּא בְּחִינַת לְמוֹד מִתּוֹךְ
 הַסֶּפֶר מִמֶּשׁ, וְזֶה שְׁכָחוֹב: וְיִכְתֹּב בְּסֶפֶר זִכְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה
 ה' וְלִחְשָׁבִי שְׁמוֹ, כְּמוֹ שְׂדֵיגִישׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְכַרְכָּה (מסל ט)
 אֶפְלוּ חֲשָׁב לַעֲשׂוֹת מַצּוּה, וְנִאֻמֵּם וְלֹא עֲשָׂאָה, מַעַלָה עָלָיו

קמה אין אדם מת וחצי וכו':

זה בחינת מחלקת, בחינתו (כדאשית טו): ורבו בעלי חיים - בעלי פלגותא. וימי שאותו חאוחו מחלקת, כדראי באלו לא מת. כמו שבקש רור: אנדרה באהלה עולמים. וכי אפשר לרוד בשני עולמות אלא שהיו אומרים דבר הלכה משמו, ואז באלו לא מת. אבל על-ידי מחלקת, מצינו שלא אמרו הלכה משמם, כמו אחרים ויש אומרים (כמו שאמרו רבותינו וזכרנו לדרך בחירות יג' ע"ג שם):

קמו עדות ה' נאמנה וכו' (תהלים ט)

כי תדבר קשה, איד התורה, הנקראת אשה, יכולה להעיר, הלא אשה פסולה לעדות. והחרוץ על זה, שהיא מחכימת פתי, בשביל זה יכולה להעיר, כמו שמוכח בחשן משפט הלכות עדות, סימן לה, סעיף יד: חקנה קרמונים הוא, רבמקום שאין אנשים רגילים להיות, נשים נאמנות. וזה ידוע, שעקר תאוות הם בשה, בבחינת (משל ט): מים גנובים ימקו וכו', ואין בגי' אדם רגילים שם. אבל התורה היא עומדת שם וקוראת אותו (טו): מי פתי יסור הגה וכו' (יוד איד דף נח), ומחמת חשוקת חאוחו אינו שומע קריאתה, ואחר גמר תאוותו הוא מרגיש חפץ קריאתה ומתחרט חפץ על העברה. וזאת התרסה, זה בחינת מחכימת פתי, כי בשעת העברה היה בו רוח שמוות, ואחר גמר העברה הטה אגו לאמריה של התורה, והחכים ומתחרט. בשביל זה התורה, אף-על-פי שהיא אשה, יכולה להעיר, כי היא עומדת במקום שאין אנשים רגילים שם, כנ"ל: (מסין קמר ער קאן - לשון רבנו זכרנו לדרך)

קמו בשם שמי שהוא עוונות-פנים אין לו חלק בתורה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (תעני ט): דבר צוה לאלף רור - שבקש תקדוש-ברוך-הוא לתן התורה לאלף רורות. ראה שאין העולם מתקיים, ונתנה לעשרים ושישה רורות, ועמר ושתלן וכו', וזה הן עניינים שבור. נמצא, שהעניינים אינם בכלל קבלת התורה, כי הם מתחתקע"ד (השם כאוח שנים וארבעה) רורות שלא היו ראויים לקבל התורה. וכן אמרו רבותינו ז"ל (יבמות ט): מי שיש בו עונות, כדוע שלא עמרו רגלי אבותיו על הרסיני. נמצא, שהעונות-פנים אין לו חלק בתורה. כמו-כן, מי שהוא איש שפל ונבון, ואין בו שום עונות דקדשה, אין לו גס"פן חלק בתורה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בבא סא): מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין. כי צריך שהיה בו עונות דקדשה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (אבות פ"ה): הוי עו כגמר. ועל-ידי עונות דקדשה שיש בו הוא מקבל עונות דקדשה מהשם יתברך, והוא בחינת (תהלים טו): תנו עו לאלקים, אל ישראל הוא נוחן עו ותעצומות לעם. תנו עו לאלקים - זה בחינת אתערותא דלתתא, שעל-ידיה שיש לנו עונות דקדשה לעמר כגור כל הקמים עלינו למגע אותנו מעבורתנו, חס ושלום, ואנו מתגברין בעונות גורל כגורם, שזהו עונות דקדשה, על-ידיה אנו נותנין, בכיבול, עו וכו' למעלה, בבחינת: תנו עו לאלקים; ועל-ידיה נועורר למעלה בחינת עונות דקדשה, ונשפע עלינו, בבחינת: אל ישראל הוא נוחן עו ותעצומות לעם - שהשם יתברך משפיע עלינו עונות

הנחוב באלו עשאה. כי זה בעצמו שלכו נכסף וחושב לעשות, רק שאי אפשר לו, הוא נחשב לעשה, כי מקבל חשקו מלב של מעלה, שהוא בחינת ספר זכרון. והיו: ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו, הינו שזה הספר זכרון, שנעשה משני הצדדים הנ"ל, הוא בשביל יראי ה' וחושבי שמו, שהם החפצים וחושקים לעשות מצוות וללמד תורה, רק שיש להם מגיעות ואגסים, ואינם יכולים ללמד, שהם מקבלים על-ידי חשק לבם החזק, מזה הספר שהוא בחינת לב כנ"ל: ועל-פני אברהם, שהיה ראש לגרים, ולא היה לו ממי ללמד, ולא היה לו רק חלב, שחשק מאד לעבודת הבורא, קבל גס"פן מזה חלב שלמעלה, שנקרא ספר הזכרון. ואז לא היו שום צדיקים בעולם, והיה נכתב על חלב מה שחדשו הנשמות קדם הבריאה. ועל-פני נקרא אברהם אבינו צור, כמו שכתוב (ישעיה טו): הביטו אל צור חצבתם - זה אברהם, כמו שפרש רש"י שם, כי הוא בחינת (תהלים עז): צור לבבי, כי לא היה לו רק לב חושק להשם יתברך, ועל-פני כל הגרים נקראים על שמו, ונקראים (תהלים טו): גריבי עמים עם אלקי אברהם, בחינת (שמות לה): גריב לב, כי אין להם רק מה שלבם נכסף להשם יתברך, כמו אברהם:

קמג מעלת המקבל עצה מתכמי הדור, כי הוא המתקח הריגים. כי בשצדק לעצה ואינו יודע איד לעשות, היא בחינת צמצום, כי נחצמצם שכלו, ואינו יודע איד לעשות, והוא בחינת ריגים, פירוע. ועל-ידי שהתקם נוחן לו עצה, הוא מרחיק לו ומאיר בו חכמתו, וזה בחינת חסדים, כי חסד הוא נהירו דחכמתא, כמו שכתוב בזהר הקדוש (דף יד וי טו): אל נהירו דחכמתא; וכחיד (תהלים כ): חסד אל כל היום: גם פתי: תשובה כרב יעני (משל יא), והצדיק נקרא רב, כמו שאמרו רבותינו וזכרנו לדרך (תעני ט): משה אדרי דנפיש וכו' וזהו דברים דמי. גם אם מקבל עצה הצדיק, אף שאחר-כך לא עלתה לו יפה מעצתו, אזי יודע שהיה רק מהשם יתברך, אך אם לא היה מקבל עצה הצדיק, היה אפשר שתיגע לו דעה כלי גורדין של מעלה, רק שהוא בעצמו מושך על עצמו, כמו שכתוב (משל טו): אולת אדם תסלף רבנו, ועל ה' יועץ לבו. אך אם קבל עצה הצדיק, יודע שהוא רק על-פי משפט שלמעלה:

קמר (לשון רבנו זכרנו לדרך)

אין אדם מת וחצי תאוותו בידו: (מיד קהלת סדר א)

כי אצל הצדיק אין חלוק בין התיים ובין לאחר מיתה, כי גם לאחר מיתה הוא עובד את השם יתברך. ואין זה החלוק אלא אצל זה האדם שנמשך אחר תאוות אכילה ושתיה כל ימיו, ולאחר מיתה אין אכיל ושתיה, זה נקרא מת, והמיתה נכרת אצלו. ויש ימים שהתורה אכילה ושתיה, כמו שאמרו חז"ל (פסחים נה): חציו לה' וחציו לבם. והצדיק, אפילו בזאת החצי הוא בובש את יצרו ואוחז את תאוותו בידו. והיו: וחצי תאוותו בידו - אפילו זאת החצי שהיה לו, אפילו בזה הוא אוחז תאוותו בידו. כדראי זה אין מת, אלא תמיד חי, אפילו לאחר מיתה, ואין חלוק אצלו בין מיתה לחיים, כי תמיד הוא עובד השם:

חם ושלום. כי הנא"ו הוא החיות של כל דבר, ועל-כן חסרן
הנא"ו קרמו על חסרן החיות כנ"ל, ומשם נמשך מיחת הפנים
לפנים, חם ושלום. ובראשית חדש מתחלת הלכנה להתמלאת
ולהתחמק, כידוע, כי אז הניעה לתכלית הפנים והחסרן, ואז
תפק מתחיל התקן והמלי. והיו: בלית - ראשיתבות: בפרה
לכל תולדותם; שבראשית חדש נתקן ונמתק בחינת בלית
משה, שהוא בחינת הלכנה, כי אז מתחלת להתמלאת כנ"ל,
ואז נמשך מבחינת בלית משה בפרה לכל תולדותם כנ"ל,
שנמשך בפרה וסליחה והמתקה על כל תולדותם של ישראל,
שיהיה נמשך עליהם חיים טובים וארכים. ועל-כן פרשח ובראשי
חדשים סגלה לבנים כנ"ל:

קנב בשבא וְשִׁמָּה קִרְיָשָׁה לְעוֹלָם עִם הָעֲנָנִים הַשִּׁינִיִּים
אִי הַקִּלְפָּה מִסִּבְכַּת אוֹתָהּ. רַק נִשְׁאָר פֶּתַח נֶגֶד
אֲמוֹנָה, שֶׁנֶּגֶד הָאֲמוֹנָה הִפְחָח פְּתוּחַ. וּמִחֲמַח פָּנֵי הָעֲנָנִים, חֹס
וְשִׁלּוֹם, מְשִׁלִּיכִין אוֹתָם מִשָּׁם. דְּהֵינּוּ שְׂמִשְׁלִיכִין אוֹתָם מִן הָאֲמוֹנָה,
וְאִי אִין יוֹלוּן לָכֵס. דְּהֵינּוּ לְהִתְקַבֵּל אֶל שְׂרָשָׁם, שֶׁהוּא הַנְּשִׁמָּה
הַזֵּל. כִּי לַעֲמִים מְשִׁלִּיכִין וּמְפִילִין אַחֵד מִן הָאֲמוֹנָה, כַּעֲזִין מִה
שְׂמִינִי שְׂאֵמְרוּ רְבוּחֵינוּ זֵיל (וּדְרֵי אַחֲרֵי דָּה עַב) עַל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, עַל
הַמַּחֲסִים שְׂאֵינִי רְאוּיִים לִקְבֹּר בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל; וְחִכּוּאוּ וְחִסְמָאוּ אֶת
אֶרְצִי וְנִחַלְתִּי וְכוּ'. וְהִנֵּה סְחִימַת הַפֶּתַח הַזֵּל, דְּהֵינּוּ הָאֲמוֹנָה,
עַל־יָדֵי פָנֵי הָעֲנָנִים כְּנֵל, הוּא רַק לִפִּי שְׁעָה, וְאֶחָר־קֶד חוֹר הַפֶּתַח
הַפֶּתַח כְּתַחחֵלָה, הֵינּוּ שִׁבְעָה שְׂצִידִין לְהַשְׁלִיד לַחוּץ אֶת מִי
שְׂאִין רְאוּי לְהִתְקַבֵּל, אִי הַקִּלְפָּה הַמִּסְכַּכַּת הַזֵּל, שִׁישׁ בֶּה פֶּתַח
כְּנֶגֶד אֲמוֹנָה כְּנֵל, הִיא מִתְגַּבֶּרֶת וּמִתְקַרְבֶּת וּמִתְפַּשְׁטָת גַּם עַל
הַפֶּתַח הַזֵּל, וְאִי יוֹכֵל לָכֵס, וְחִכָּה אֶחָר־קֶד חוֹר הַפֶּתַח
וְנִפְתַּח כְּתַחחֵלָה. וְכַשֵּׁי, חֹס וְשִׁלּוֹם, רְבוּי פָּנִים הַרְבֵּה,
שְׂעִיל־יָדֶיהָ יֵשׁ כַּח לְהַסְבּוֹ הַזֵּל לְהִתְפַּשֵּׁט עַל הַפֶּתַח לְבָלִי
לְהִינֵי לָכֵס כְּנֵל, אִי מִתְדַּאֵין וְחוֹשְׁשִׁין שְׂלֵא יִסְחֹם הַפֶּתַח
לְמֶרֶ, חֹס וְשִׁלּוֹם, עַל־יָדֵי הַתְּגַבְּרוֹת הַקִּלְפָּה הַמִּסְכַּכַּת, וְאִי
מַעֲמִידִין שֶׁם בְּפִתַח הַזֵּל דַּאֲשָׁמִים, שֶׁהוּא בַּעֲצָמוּ עוֹמֵר לְשֹׁמֵר
שְׂלֵא יִכְסּוּ שָׁם, וְאֶף־עַל־יָכִין הוּא חוֹעֲלֵת נֶגֶד הַקִּלְפָּה הַמִּסְכַּכַּת
הַזֵּל, שְׂאִי אֶפְשֵׁר לָהּ לְהִתְקַבֵּל וּלְהִתְפַּשֵּׁט עַל הַפֶּתַח, מִחֲמַת
הַיִּדְאֲשָׁמִים שְׂעוֹמֵר שָׁם. וְעַל־יָדֵי מִסִּידֵי־נֶפֶשׁ, דְּהֵינּוּ שְׂמוֹסֵר
נִפְשׁוּ בְּשִׁבִּיל לָסֵעַ וּלְהִתְקַבֵּל לְהַצִּיָּה, עַל־יָדֶיהָ אֶפְשֵׁר לְרַכֵּב
בַּעֲצָמוּ אֵלָיו. אֵד אִי אֶפְשֵׁר שְׂאִידֵי אֵלָיו חֲכֻמָּה, דְּהֵינּוּ הַמֹּס בַּעֲצָמוּ.
וְהַשֵּׁם יַחֲבֹדֵךְ יִמְרֵה הַגְּאֻלָּה בְּכָלל וּכְפֶרֶט:

עֵין בֹּזֶרֶת חֲרוּמָה (נ"ו ס"ז: עמ"ס), הִנָּחַם בְּפֶרֶס, שְׁעַר הַחַמּוּזוֹת, פָּרַק כ: בְּאַרְעָא קִרְיָא מַחֲתָנָא כִּלְא וְכוּ'; עֵין שֵׁם הַיֵּטֵב מִה שְׂתָּכּוּב שֵׁם: פִּרְיָא קִלְיָא, שְׁנַפְרָס עַל הַפֶּתַח. וְעַל־י פֶּסוּר הַנ"ל הוּא בְּחִינַת הִירָא־שְׁמִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת: פִּרְיָא קִלְיָא, וְכִמְבָּאָר שֵׁם בֹּזֶרֶת: לְמַעַל אִי אִפְשָׁר, וְגַם הַקִּלְפָּה אִי אִפְשָׁר לָהּ לְהַחֲפֹצֵט עַל הַפֶּתַח מִחֲמַת הַפִּרְיָא קִלְיָא, עֵין שֵׁם, וְהוּא מִקּוּשׁ מִה שְׂתָּכּוּב לְעִיל בְּעֵינָן הִירָא־שְׁמִים. דְּרוֹק הַיֵּטֵב וְתִבְיָן וְנִפְלְאוֹת. וְגַם עֵין בִּסְפָר "טוֹב הָאָרֶץ", שֶׁשֵּׁם מִדְרָג נִסְתָּר מֵעֵינָן אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְהִכּוֹן הִדְרָב הַיֵּטֵב לַמְדּוֹת מִלְחָא לְמִלְחָא, כִּי הִכַּל אַחֵר עִם הַנ"ל:

הַקִּדְשָׁה וְנֹתָן לָנוּ עַוְזָה וְעֶצְמוֹת לַעֲמֹד בְּגֵר הַעֲזוֹת רַסְמֵי אֲחֵיהֶם
 שֶׁל כָּל הָעֲזִיפִינִים שְׂבָדוֹר, שְׂאֵי אֲפֹשֶׁר לַעֲמֹד בְּגֵרִים בִּי אִם
 עַל-יְדֵי עֲזוֹת רַקְדָּשָׁה, כִּי כְּשֶׁאֵין לוֹ עֲזוֹת רַקְדָּשָׁה, בְּוֹדֵאֵי וְבִטְלוּ
 אוֹתוֹ הַמוֹנְעִים מִתּוֹרָתוֹ וְעֹבְדוֹתוֹ, כִּי אֵין לָאָדָם חֶלֶק בְּתוֹרָה
 כְּשֶׁאֵין לוֹ עֲזוֹת רַקְדָּשָׁה כִּכְ"ל. וְצִדִּיק לִפְלֹס דְּרָכָיו אֵידֵךְ לַהֲחַנּוּחַ
 עִם הָעֲזוֹת, לְכָלֵי לֵהִיּוֹת, חֵם וְשִׁלּוּם, עֲזוֹת-פְּנִים, כִּי הִיא מִידָּה
 רַעָה מֵאֹד כִּכְ"ל, וְאֶפְ"עִלִּיכֶן יִהְיֶה לוֹ עֲזוֹת רַקְדָּשָׁה, וּמִדָּה
 הָעֲזוֹת הוּא עֲנֵן אַחֵר לְמַמְרֵי, וְעַקֵּר מִדָּה הָעֲנֵנָה - כְּשֶׁיִּהְיֶה
 כְּמִדָּתָה שִׁיבֹל לְכַתֵּב עַל עֲצֻמוֹ כְּמוֹ מִשְׁה רַבְּנוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם
 (בַּשֵּׁנִי ט'): וְהָאִישׁ מִשְׁה עֲנֵן מֵאֹד. וְהוּא מִדָּתָה הָעֲנֵנָה בְּחֻכְלִית,
 וְכְמוֹ שֶׁמֻּצְנֵנוּ בְּאִמּוֹרָאִים, שְׂאֵמֵד רַב יוֹסֵף (סוֹסֵט ט:): לֹא תִתְּנִי
 עֲזוֹת, דִּאיֻכָּא אָנָּה:

[illegible]

קמט תצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקה (תהלים קט):

חצוצות הוא מסגל כמו פידיון, כי הוא המסמקת הדינים, כי צדק
 - דינא, ומשפט - רחמי. וזהו: על משפטי צדקך
 - הינו שצדק גובר על משפט. התקון לזה: חצוצת לילה אקום.
 ועקר חצוצת הוא תמיד אחר ששה שעות מוחלת הלילה, הן
 בקיץ והן בחורף, ואז מתחיל זמן חצות. ונמשך עד גמר אשמורה
 שניה, דהיינו שתי שעות. ובבקר טוב להסתכל על השמים,
 ועל־הירח נמשך הדעת, עין פזתר הקדוש (פי' בלח' ו):

קנ דמות דיוקנו של אביו ראה (סוטה לו: תנחומא פ' וישב):

הוא דבר נסתר מאד, איד הדמות נתרצה והוא בעצמו אינו יודע, כי בודאי יעקב לא ידע. ומעלת הנסיון, אף שרצה דמות דיוקנו, הם דברים נסתרים ומכסים מבני אדם:

קנא סגלה לזרע של קייבא - שיאמרו שניהם, האיש ואשתו, קדם הווג פֿרשט "יובראשי חרשיים" (בסתר כח). וכן בשתייגוק חולה, חס ושלום, יאמרו אז גסיכן האיש והאשה פֿרשט "יובראשי חרשיים". כי "מארות" חסר ואו, שהוא החיית של כל דבר, וכן "פלח משה", חסר ואו גסיכן (וודד וידד דף דלו. תע' וודד פֿרשט דף דודד). וכל זה הוא סוד פגימת הלכנה, שמשם נמשך בחינת מארת חסר ואו, שהוא אסברה לרבי,

קננ

ענין קבלת פני תלמיד-חכם - כי הלכנה אין לה אור מעצמה כלל, רק היא מקבלת אור מהשמש. הינו, עלידי שהלכנה היא כמראה מלששת, עלידייה מקבלת אור מהשמש, ומתנוצץ מפנה אור להאיר על הארץ. אך אם היה גשמה עב וחשוך, בלתי מלששת, לא היתה יכולה לקבל אור השמש כלל. וכן התלמיד והרב הם בחינת חמה ולבנה, כמבאר במקום אחר. ואם התלמיד יש לו פנים, הינו בחינת אנפין נהירין, בחינת מראה מלששת, אזי יכול לקבל פנים, לקבל אור פני הרב, ואזי ראוי שהרב יתראה עצמו בתוך פני התלמיד המקבל פנים, כמו בכל מראה מלששת, שכל העומר כנגדה רואה את עצמו בתוך המראה, כן מחיב גספן באן, שהתלמיד יקבל פני הרב, הינו שיקבל פני הרב לחוכו, שיתראה בתוכו פני הרב. והיו קבלת פנים, הינו קבלת פנים ממש כנ"ל. והיו רוקא אם יש להתלמיד פנים, הינו אנפין נהירין, שהם בחינת מראה מלששת כנ"ל. אך אם אין לו פנים, הינו שהוא בחינת אנפין חשוכין, אזי אין יכול לקבל פנים, כנזכר לעיל לענין חמה ולבנה. וכדאי אין מתראה בתוכו פני הרב, כמו העומר נגד כל דבר עב וחשוך, ועלידייה אפשר לרעת אם הוא משקע בחאיות ממון, כי אם אין רואה את עצמו בו, יורע שהוא בבחינת אנפין חשוכין, שהוא בחינת המושקע בחאיות ממון, כמבאר במקום אחר (לעיל בספרו כח ע"ז סע' 1). וכן כל אחר נגד חכמו אפשר לו לרעת עלידייה, כי כל אחד שיצא מתאונת ממון יותר מחכמו, נקרא כנגדו צדיק, כמבאר במקום אחר (סע' 1). וזה שכתוב (ויקרא כ): פנים כפנים וכו', הינו בשעת מתחלתה היו ישראל בבחינת אנפין נהירין, והיו יכולים לקבל פנים דקדשה, הינו שיתראה בתוכם פנים דקדשה כנ"ל. והיו פנים כפנים - שפנים דקדשה היה בתוך פניהם, בחינת קבלת פנים כנ"ל. והיו דבר ה' עמכם - שהרפור היה מרפר עם כל אחד, ויצא מכל אחר מישראל, מאחר שנכלל בתוכו פנים דקדשה כנ"ל. אך מי שהוא עזות פנים, אין לו פנים דקדשה, ואינו יכול לקבל פנים כנ"ל. ועליכן אמרו רבותינו וברונם לברכה (ויקרא כ): כל מי שיש לו עזות, כידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הריסיני:

קנר

דע, כי יש יראות גפולות, וכל היסורין והדינים שיש לאדם, כלם הם מהיראות הגפולות, שנפלו לתוך זה הדבר שהוא מתפחד, ויש לו יסורין ממנו. והם בחינת (שבת ע"ז): חמש אימות, אימת חלש על הגבור, שאף שהוא נגד המכשע שהגבור יפחד מהחלש, אך שהוא מחמת היראה העליונה, שגפלה ונתלכשה כאלו הדברים. ועליכן הם במספר חמש, כנגד חמש גבורות, שהם חמש אוניות מנצפ"ד כפולים. וצריך להעלות היראות הגפולות לשרשם, למקומם. ומקום היראה היא כלל, כמו שפרש רש"י: דבר המסור ללבו של אדם, נאמר בו: ויראתו (ויקרא כ), ויראתה צריכה להיות עם דעת, כי בלא דעת נאמר (ויקרא כ): הלא יראתך בסלחך. והרעת צריך להיות כלל, כי גם עכו"ם יש לו דעת, אך הוא בלא לב. אך עקר הדעת - כשהוא כלל, כמו שכתוב (ויקרא כ): וירעתה היום והשבות אל לבבך; כמו

שכתוב (שם כט): ולא נתן לכם לב לרעת - דיקא, וכשמתפחד הדעת שכלל עם היראה, ששרשה ומקומה כלל, אזי נאמר (משל כ): אז תבין יראת ה' ורעת אלקים חמצא. והנה פתח (שם כט): מלך במשפט יעמיד ארץ; הינו עלידי משפט מעמיד ומעלה היראה, שהיא בחינת ארץ, כמו שכתוב (תהלים עז): ארץ יראה, ומשפט הוא מה שהאדם שופט ורן עצמו על כל דבר ודבר שעושה, כדמ שירינו אותו למעלה, ועלידי מה שהוא בעצמו שופט את עצמו נצול מרין שלמעלה, כי כשיש רין למטה אין רין למעלה (מד שופטים פ"ה). ובין שאין עליו דין, אין צריכה היראה לכל ולהחלש למטה, ואין צריך לירא משום דבר, ואין לו רק יראה העליונה, יראת הרוממות: (ע"ז כל זה לעיל, בהתורה סי' שרעה י"ג: פסעם אור הגוי, בספרו טו, שם מבאר כל זה באריכות.)

קנה

עצבות הוא מדה רעה מאד. ומה שאדם אינו נוסע להצדיק, הוא מחמת עצבות וכבודות, וכן מה שאינו מתפלל כראוי, הוא גספן מחמת עצבות ועצלות, הינו מחמת חסרון אמונה, כי בוראי אם היה לו אמונה שלמה, והיה מאמין שהשם יתברך עומד עליו ושומע כל דבר ודבור וכוונת מפי, ומאזין לקול חפלתו, בוראי לא היה לו שום עצבות ועצלות וכבודות בחפלתו, ובודאי היה מתפלל כראוי: אך עקר כלכל התפלה הוא בא מחמת חסרון אמונה, ועליכן נופל עליו עצלות ועצבות ומכלכל את חפלתו. כי עקר העצבות והעצלות הוא מחמת חסרון אמונה. כמו למשל, בשפניתיין חמה בארץ טובה, אזי הוא גדל וצומח יפה, ואינו מוסיף לו שום רוח ולא זיקים ורעמים, וזה מחמת שיש כח הצומח וכו' הגדול, עליכן אינו מוסיף לו שום דבר. אבל בשנותנים החמה בארץ שאינה טובה לורעה, אזי הוא נרקב בארץ, מחמת שאין לו כח הצומח וכו' הגדול. ואמונה היא בחינת כח הגדול וכו' הצומח, כמו שכתוב (אסתר כ): ויהי אומן את הרסה - לשון גדול, וכמו שאמרו רבותינו וברונם לברכה (שבת לא): אמונה - זה סדר דעים. ועליכן כשיש לו אמונה, שהיא בחינת כח הגדול וכו' הצומח, אזי אין מוסיף לו שום דבר, ואינו ירא משום אדם ומשום דבר, ומתפלל בחינת כראוי, ונוסע להצדיק, כי אינו מתירא ומתפחד משום ענין שבעולם; אבל כשיש חסרון באמונה, אזי אין לו כח הגדול וכו' הצומח, ואזי הוא נרקב ממש, כמו החמה הנ"ל, ועליכן יש לו עצבות ועצלות וכבודות, והוא נרקב ממש: וזה בחינת ארד-אפים, הינו מה שאינו ירא משום דבר ואינו משגיח על שום כפול וכלכל בעבודתו, רק עושה את שלו, זה בחינת ארד-אפים, שאין שום דבר יכול לכלכל אותו, כי לא אכפת לה שום דבר, רק עושה את שלו בעבודתו את השם יתברך. כי ארד-אפים הוא מלוי בבחינת אמונה, כי כל זמן שיש עבודה-זרה בעולם, חרונ-אף בעולם (ספר יצירה): אבל עלידי אמונה, שהוא הפך עבודה-זרה, נתבטל החרון-אף, וחוכין לארית-אפים, שהוא הפך החרון-אף, הינו שזוכה עלידי אמונה לארית-אפים, שאיך אפו על כל דבר כלכל ומניעה שעובר עליו בחפלתו ועבודתו, שיקבל הכל, ולא יתעצב ולא יתעצל עלידייה כלל, רק יעצור רוחו ולא יכפת לה כלל,

לחדש תמיד, לבקש בכל פעם בתחנונים ודברי רצונים חרשים. ולזכות לזה, צריך טהרת הלב, וטהרת הלב הוא עלי ידי שמתלהב וכוונת לבו להשם יתברך, עלי ידיה נטהר הלב. כי נגר שנתלהב ונבער לעברה או לתאוה רעה, חס ושלום, שמונה נקמא לבו,

* כי עלי ידי חסימות הלב, על ידיה נגרש רוח הטמאה, כי כבע האש, שנגרש האור, כמו שנתברך לחכמי היסודות, כי זהו סבת מה שיונה הקניישרפה עלי ידי שפירלקין מה שוורין למעלה (רבינו הפלגור). כי על ידי כח האש בורח האור, והאור הוא דוחה את הכבדים שטלאו בהם את הקניישרפה, ועוד נתקרב בחוש מכסה דברים. והכלל — שהאש נגרש האור, על כן החסימות שכל, שבושר להשם יתברך, נגרש הרחוקות, שהם אור, הינו שנגרש את רוח הטמאה, ועלי ידיה נטהר לבו:

נגר זה צריך שיתלהב ויבער לבו להשם יתברך, * ועלי ידי זה יתברר לבו, כמו שכתוב (מסעי לא): כל דבר אשר יבא כאש תעבירו כאש. וכשילש לו טהרת הלב, אזי זוכה לדבר בכל פעם דבורים חרשים, שהוא בחינת רוחי הקדש. וזהו: לב טהור ברא לי אלקים, אזי: ורוח נכון חדש בקרבי, שזכה לחדש דבורים חרשים, שהם בחינת רוחי הקדש בנ"ל:

ולבוא להתלהבות וחסימות להשם יתברך, הוא על ידי תנועה, כי תנועה מעורר חסימות, כמו שאנו רואין בחוש,

אם יודק חץ ויתחב כראשו שענה, אזי יפס השענה מחמת החסימות הבא עלי ידי התנועה. וכן בשארם הולך הנה והנה, עלי ידי תנועתו הוא מוצע. (ועקר התנועה הוא מהמשכבה, כי מתחלה המחשבה נוחה ושקטה, ואחר כך מתחלה המחשבה להתנועע ממחשבה למחשבה, הינו, מתחלה כשישב על מקומו, היה מחשבתו לישב, ואחר כך, כשרוצה לילך, מתחיל מחשבתו להתנועע ממחשבה הראשונה לחשב לילך, ועלי ידי כן מוריד חסימות. ועל כן בשארם יושן, צריך לכפות עצמו, כי מחמת שהמחשבה נוחה ושקטה, אין לו חסימות). וכמו כן ברוחניות, כשהמחשבה חושבת בגלגל הבורא יתברך ובתורתו הקדושה, ומתנועע ממחשבה למחשבה, עלי ידי התנועה מוריד חסימות וכוונת לבו להשם יתברך. וכן עקר חסימות יסוד האש הוא מה שמקבל מתנועת הכוכבים, כי יסוד האש הוא למעלה מיסוד האור וסמוך לגלגלים, וכן כל גלגל מקבל מגלגל שלמעלה הימנו. על כן עלי ידי שמצדיק הדברים, הינו עלי ידי שמקרב בגי' אדם לעבודת השם יתברך, או עלי ידי שרין כל אדם לבד זכות, שגם זה נקרא מצדיק הדברים, עלי ידי מוריד גם כן חסימות והתלהבות להשם יתברך, כמו שכתוב (תהלים ט): ומצדיקי הדברים ככוכבים; והוא מקבל החסימות ממה שלמעלה ממנו, ויכל להוריד חסימות לאחר גס' כן, כמו הכוכבים, שמקבלים מלמעלה ומורידים למטה. אבל מי שאינו מקבל החסימות ממי שלמעלה, אף שמיבא חסימות לאחר, הוא רק לפי שעה, והוא עצמו מתקרב. כמו הכדור המלקן, שמשליכין לפים, שהכדור עצמו מתקרב, וגם הפים שנתחמם הוא רק לפי שעה: וכן "ולבוא להתלהבות" עד כאן לא נכתב יפה בפרד, כי לא שמעתי זה הענין מפיו הקדוש בעצמו, רק מפיו אחר בשמו. ועקר הענין עין

ויעשה את שלו בעבודתו, ויעבר על הבל, ולא יחוש על כל הכלבולים והמניעות כלל, שכל זה הוא בחינת ארד-אפים, שזוכין עלי ידי אמונה, שהוא בחינת כח הגורל וכח הצומח, כי עלי ידיה הוא גורל וצומח ומצליח בעבודתו, כי לא יוכל לכלכלו שום מונע להפילו בעצבות ועצלות, חס ושלום, ולמנוע עלי ידיה, חס ושלום, רק יעשה את שלו בודיות ושמחה, ולא יסתכל על כל הכלבולים כלל, שכל זה הוא בחינת ארד-אפים, בחינת אמונה, בחינת כח הגורל וכח הצומח, בנ"ל: ורע, שארד-אפים תלוי בארד-ישראל, כי שם זוכים לבחינת ארד-אפים. כי ארד-ישראל הוא בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים ט): שכן ארץ ורעה אמונה; וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין פ"ב): כל הדר בארד-ישראל, דומה כמי שיש לו אלוה, נמצא, שארד-ישראל הוא בחינת אמונה, ועלי ידי אמונה זוכין לבחינת ארד-אפים בנ"ל, רחינו שלא יוכל לכלכלו שום מונע ובלבול בעבודתו בנ"ל. נמצא, שעקר עבודת איש הישראלי זוכין עלי ידי ארד-ישראל, שהוא בחינת אמונה, בחינת ארד-אפים, בחינת כח הגורל וכח הצומח, שעלי ידיה זוכין להתחזק בעבודתו, ולכלי להתחב על שום מונע ומעכב ומכלכל, שאי אפשר לזכות לעבודת השם באמת כראש עלי ידיה ונ"ל. ועקר גורל ההשתוקקות וההתלהבות של משה רבנו, עליו השלום, שהיה מתלהב לארד-ישראל כל כך, היה רק בשביל מדה זאת של ארד-אפים, מחמת שראה ששם בארד-ישראל זוכין לבחינת ארד-אפים בנ"ל. וזה שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין פ"ב): וימרו משה ויקר ארצה וישתחו. מה ראה ארד-אפים ראה. הינו בנ"ל, כי מחמת שראה בחינת ארד-אפים, שהוא תלוי בארד-ישראל בנ"ל, על כן ויקר ארצה, שהיה לבו פוער לארד-ישראל כדי לזכות לארד-אפים בנ"ל. וזה שאמרו שם: וחר אמר: אמת ראה. מר אמר חרא ומר אמר חרא, ולא פליגי. כי ארד-ישראל היא בחינת אמת, במבאר במקום אחר. ומפיק שם בגמרא: שמע מזה ארד-אפים ראה, כי עקר הוא בחינת ארד-אפים בנ"ל. וצריך כל אדם לבקש מהשם יתברך, שיהיה לו בסופו ונענועים לארד-ישראל, וגם שיהיה נענועים לכל הצדיקים לארד-ישראל, והוא סגלה להבטח ולעצבות, כי כל הבעט, כאלו עובר עבדים (שם פ"ד), אבל ארד-ישראל הוא בחינת אמונה, בחינת ארד-אפים, הפך הבעט, וזה שקדם קריאת-שמע, שהוא אמונת היחוד, אנו מבקשים: והוא יוליכנו קוממיות לארצנו, הינו שאנו מבקשים ומתענגים לארד-ישראל, ועלי ידיה זוכים לאמונה, הינו קריאת-שמע, שהוא אמונה:

קנו לב טהור ברא לי וכו' (תהלים נא):

כי מה שמרדנים בינו לבין קונו הוא בחינת רוחי הקדש. וקור המלך, עליו השלום, שהיה מעלתו גרולה מאד, יסר מזה ספר תהלים. וכן כל אחר לפי בחינתו הוא בחינת רוחי הקדש, כמו שכתוב (תהלים ט): לך אמר לבי, כמו שפרש רש"י: לך — בשבילי ובשליחותי, אמר לי לבי, שכל הדברים שהלב אומר, הם דברי השם יתברך ממש, והוא בחינת רוחי הקדש. וצריך

ללמוד זה, ואף אם לומר בידא-שמים, וגם אם אומר שלמוד לאוקמא שכינתא מעפרא, עם כל זה מי יודע אם ראוי לכה, שיהיה למורו להשכינה. וכשאין למורו עולה להשכינה, אזי בשהתורה יוצאת ואי אפשר לה לעלות אל מקום מכונה, ומכונה הוא להשכינה את עצמה ולעלות, ובתוך כך נעשה לילה, ואזי יוצאין כל גרדיני גימסין וכו', המבארים בזהר הקדוש (מח דף יח), והם מכים עליה, ונפלת למטה, ומתפזרת למטה לכל העולם, וכל בני עולם שואבים מהאור, וכלם שואבים מזאת התורה שנתפזרה למטה באור, בהקצין או בשנה. ולפי מהות האדם שפגוע לו מהתורה הזאת, בן נעשה ממנה, כי אדם בשר ודא-שמים, אפלו מקצני הערד, או אדם גדול צדיק, בשמקבלין מהתורות אלו שנתפזרו, אזי נעשה אצלו מזה מ"ל תורה (הקדמה והקדמות ובתקונים מדר ד"ש ובלקוט ישעיה כו), ומגיע להם מזה התעוררות חרש וחשק להתורה, והכל לפי מדרגת המקבל, לקצת נעשים מאלו התורות חרושין דאוריתא, כי בשמקבל מכה תורה של כמה בגי'אדם, נעשה אצלו צדופין חרשים, ויכול להשיג השגות מזה וחרושין דאוריתא, ולקטנים, שאינם יכולים להשיג ולחרש, מגיע להם מזה התעוררות חרש וחשק נמרץ להתורה, שהוא גס-בן בחינת חרושין, שנתחדש החשק והתעוררות אצלו. וזה בשפגוע לבגיא-אדם בשרים והגונים. אך בשפגוע לבגיא-אדם שאינם בשרים, אזי נעשה הפך מזה, שנעשה אצלו מאלו התורות ל"ט מלאכות, שפגוע לו ארפקא חשק נמרץ והתעוררות חרש לגיעות ומרחות ועבודת העולם הזה, שהוא ההפך ממש מ"ל תורה, הינו ל"ט מלאכות, שהוא בחינת (בראשית ו): בועת אפך תאכל להם. וזה הוא בחינת ימין ושמאל שיש בהתורה בנ"ל, הינו בשפגוע לאדם בשר, נעשה מזה מ"ל תורה בנ"ל, הינו בחינת ימין, ולהפך נעשה ל"ט מלאכות, זה הוא בחינת שמאל, כי בלמוד התורה העולה להשכינה נעשה מהימין ושמאל, מאש ומים, שפע רוחניות ושפע גשמיות, ובה הלמוד שאינו יכול לעלות אל השכינה בנ"ל, ונתפזר באור בנ"ל, נעשה מהימין ושמאל, מהאש ומים, מ"ל או ל"ט מלאכות, לפי מהות המקבלים בנ"ל. ודבר זה הוא מבאר בגשמיות ממש, כי בשהאדם לומר, יוצאים הכלים וארים מפיו, ואפלו אם לפעמים אינו מוציא דבור מפיו, על כל זה בשעה שיושב על הספר ומעין, יוצאים הכלים ואדים ממנו, ויש בהם חמימות ולחות, כידוע בכוני. ואלו הכלים והאדים שיוצאים, הם בחינת אש ומים, וכשאינם יכולים לעלות אל המקום הצריך להם, אזי בלילה מכה עליהם בנ"ל, הינו בחינת הגרדיני גימסין וכו' שיוצאין בלילה בנ"ל, ונתפזרים באור, ובגיא-אדם שואבין מהאור, ואזי שואב כל אחד מכוונות התורות האלו, שנתפזרו באור. וכן באמת מל בגשמיות, יש בו גס-בן שני כחות - טוב ורע, להמית ולהחיות, ונעשה גס-בן מהאדים העולים מן הארץ, ובלילה יש קרירות, ובכה עליהם הרוח קר מלמעלה, ונפלים למטה, ונעשה מהם מל, והוא חיות כל העשבים, ובהמות האוכלות ממנו נעשים שמנים; ויש מינים, שמוזיק להם מאד הפל, וגם לבגיא-אדם האוכלים מהפל מוזיק להם, ומגיע מזה דבר ומיני חלאים, חס ושלום. נמצא, שיש בהפל שני כחות - להמית ולהחיות בנ"ל. בן

לעיל בהתורה "עתיקא במיד וסחים" בסיון כא, שם מבארים הקדמות אלו פאריכות. והכלל - שתנועת השכל מוליד חס בלב, והינו עלי-י שזוכה להשגת הרעט הקדוש, עלי-י קרשט שבעת הנרות וכו', במבאר שם, עלי-ייה זוכה להתלהבות הלב להשם יתברך, כמו שכתוב שם, עין שם. ועלי-י התלהבות הלב זוכה לגרש הרוח הפמאה, רוח שטות, בנ"ל, ועלי-ייה מטהר לבו בנ"ל. ואז זוכה לרבר דבורים חרשים בכל פעם שמחבור, שהם בחינת רוח-הקדש ממש, בנ"ל:

קנו אם יתרבר עצמו לרברי התורה היוצאים מפי הצדיק, חמה אני, איד אפשר אחר-כך לסבל ולחפץ חי העולם הזה. וזהו (אבות פד): כל הנהנה מדברי-תורה, נוטל חיו מן העולם. ובהן הייב:

קנה כמה בגי'אדם ספרו, שראו לפעמים אש בוער מרחוק, וקרכו לשם - ולא היה בלום; וכן נתראה גס-בן לפעמים בדרך, וגם על הים לפעמים נתראה קד. וכבר נודע, שזה פא מן האדים העולים מן הארץ. ויש ארים, שיש להם כח של גפרית, ועולים איזה ארים ונתקצצים זה עם זה, ומכה עליהם רוח קר מלמעלה, ונפלים למטה ומתחילין לבקר לפי שעה. במוכן יש כמה בגי'אדם, שלפעמים נבער לבו להשם יתברך ומתחיל בעבודת השם יתברך, ולאחר שעה נתפטר וחוזר לקדמותו, ולפעמים נמשך חצי יום או איזה ימים או איזה שבועות, אך לא לצנח ולא לזמן מרבה. וזה פא מרשעים, הינו ממה שהרשעים מלאים חרטה. ואלו החרטות מתקצצים וכאים לאיזה אדם, וכפי מספר החרטות הבאים לו, בן נמשך הזמן שבוער לבו להשם יתברך, כי מאלו החרטות נבער לבו פתאם. אך לאו כל אדם שנה בזה, כי יש בגי'אדם שאינו פא לו התלהבות מאלו החרטות, רק ממקום אחר:

קנה דע, שיש אמצעי, והיא השכינה, שהיא אמצעי בין בגי'אדם ובין השם יתברך, בביכול. וידוע, שיש חלוק בין למור התורות, שלא כל אדם ואדם לומר בבחינת אחת, ומי שזוכה ללמד להשכינה, שלמודו עולה להשכינה, אזי השכינה מקבלת הלמוד התורה ומעלה להשם יתברך, ונמשך מזה שפע, הינו שפע רוחניות ושפע גשמיות. כי בהתורה יש אש ומים, וכשהשכינה, שהיא בחינת אמצעי, מקבלת התורה, אזי עולה כח האש למעלה, ונמשך ממנו שפע למעלה, לכל העולמות ולכל המלאכים ושרפים וכו', וזה הוא שפע רוחניות. וכן המים נעשה מזה שפע גשמיות, ויורד לזה העולם. וזה הוא בחינת ימין ושמאל שיש בהתורה, הינו: ארץ ימים בימניה, ובשמאלה עשר וכו' (משלי ו); כי ארץ ימים הוא לעולם שכלו ארץ, כמו שאמרו חכמינו וברונם לברכה (קדושין נח), והוא בחינת שפע רוחניות, שהיא בחינת ימין, שזאת השפע היא לעולם שכלו ארץ, שהם עולמות העליונים. ועשר וכו', שהוא שפע גשמיות, היא בחינת שמאל. אך לא כל אדם זוכה לזה, שיהיה למורו עולה להשכינה, כי לזה צריך שיהיה אדם יקר, ושהיה למורו רק להשכינה, הינו לאוקמא שכינתא מעפרא, ולא כל אדם זוכה

י, שהוא מושל בדבור שלו על עיר ומדינה, ויש שהוא בחינת שדה על כל העולם כולו, ויש שהוא שוורר בביתו. אך אצלם, שהם בחינות מצרים, שכלם שחורים ושפלים, כל הדבורים חשוכים ורוצים לתפסם. כי השלש קלפות הם שר האופים ושר המשקים ושר הטבחים, שהם תאוות אכילה ושתיה. ו"פרעה" הוא אותיות "הערף", שעומד אחורי הקרשה, והכף שרואין הישלה שרים הנ"ל, שהם שרי פרעה, את שדה, שהוא הדבור, או יפה ונאה בעיניהם, ותופסים אותו לפרעה, כמו שכתוב (בראשית כ): ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אתה אל פרעה; כי

הישלה שרים הנ"ל הם קנה וושט וורידיו, ותופסין הרבור להערף. והנה כשהרבור הוא דבור הקרוש, בחינות שדה, שהיה שכינה עמה, אף שהיה צר לאברהם מאד מאד בעת שחלקה, עם כל זה ידע וכחם בה, שהוא טובה גדולה שנתפסה לשם, שנעשה מזה נחת גדול להשם יתברך, שהוא בחינת: עת אשר שלט האדם באדם לרע לו (קהלת ח), שלקחה משם ניצוצות הקדושים, כידוע. אבל אם הוא דבור פשוט, חס ושלום, אפשר שיתפסו אותו לשם, וכמעט, חס ושלום, ישתקע שם, אם לא שכיבו צדיק אמת, שיש לו כח להוציא משם. ויש אדם, שנעשה מכלו וממנו דבור, שנעשה שיהיה בפי הדבור, והכל דורכין ממנו, והוא הולך נע ונר ומתפזר בפי כלם, ואצל כל אחד ואחד שבא לשם יש לו עניינים וצרות משנות, כי אצל כל אחד יש לו פרעה לפי בחינתו, וכשבא לפי אדם גדול, שם פרעה מלך ומצרים מדינה, ושלשה שרים, אף כשהם תופסים הדבור ונופל אליהם, צר לו מאד, עם כל זה יש לו נחמה, שאפשר לו למצא שם ניצוצות הקדושים, ויהיה טובה מזה. אך כשבא לפי אנשים שפלים, ושם כשתופסים הדבור להערף, והוא נופל שם, ושם מדבר שממה, ציה וערכה, לא עבר בה איש, אין לו עם מי לפגוע, צר ומר מאד. הנפש הולכת נעה ונרה ומתפזרת בפזר הנפש בפי כמה אנשים, והוא ענף ודעב וצמא במדבר, ואין לה אכל להשיב נפשה הרעבה והצמאה, ואוכלת את עצמה, בבחינת: איש בשר ודעב יאכלו (ישעיה כ); וכדמיון האיש, שגבר עליו הקרירות מאד, ואין לו שום כסוי לחמם עצמו ולהעצוף בו, והוא מכפל ומתבק ומכבד עצמו, כמו כן הנפש, אין לה שום כסוי להתעצף ולכסות עצמה, והיא בחינת: נפשם בהם תתעצף – שמתעצפת מעצמה מזה ובה, וכליך נתעלפה, עד שאפלו אם נוהגין לה דבר מאכל, אינה יכולה לקבל לאכל, כמו החולה שממל זמן רב בחליו, עד שנתעלף בליב, שאי אפשר לו לקבל שום מאכל, וכשנותנין לו, הוא דוחה ואינו יכול לקבל, ומה נעשה, נאנחנו גרמנו לעצמנו שלא שמענו לעצות טובות שנתן לנו השם יתברך (פי פנו אלי ערף, ולא פנים). ואז הוא חבוש בבית-האסורין, כי נתפס ונאסר שם. ולפעמים מבדו למעלה ומעלה לשמים, ואחר כך משליכו מאד למטה, כי העליה לא היתה כסדר, רק בדרך השלכה בלאחר-יד למעלה, ועל-כן נשלך למטה, כמו שכתוב (תהלים ק): יעלו שמים ירדו תהומות. השם יתברך ישלח רפואת הנפש, כי בביתו שהיה הכל נכון, ויטיב אחריתו, אמן: (כל זה שמעתי מפיו הקדוש, אבל אחר-כך, כשראה דברים אלה אצלי בבית, אמר,

נעשה מהתורות הנ"ל על-ידי בחינות הנ"ל, שהם ממש בבחינת הטל הנשמי, נעשה מזה מ"ל, וצדיקים ילכו בם וכו', כנ"ל: [אמר שאמר תורה האמת, ענה ואמר: אבל לא מצאתי מקרא או איזה מאמר רבוחני וברוך לברכה למצא בו דברים אלה; אפשר ימצא אחד, שיוכל למצא דברים אלה באיזה מקרא או מאמר רבוחני וברוך לברכה. והביד אז מה שאמר רבי יהושע (סוטה כ): מי יגלה עקר מעיניך, וכן יתקן בן ובני, שהיה אומר: עתיד דור אחר וכו', שאין לו מקרא מן התורה, והלא עקיבא תלמיד מוצא לו מקרא מן התורה:]

קס

הערפק רופק ונוקש באדם. לפעמים הוא נוקש באדם ומזכיר אותו לעבורת השם יתברך, בבחינת (ש"ה ה): קול דודי רופק; ולפעמים הוא מזכיר את האדם לעברה, חס ושלום, כי הערפק בא מן הנשימה, והנשימה בא מן האויר על-ידי הדבור, וכפי הדבור, כן נעשה הערפק, אם למזכיר או להפך:

קסא

המתחלקת מגביה ומרים את האדם, כי האדם עין השדה (דברים כ). והנה עין המנח על הארץ, אי אפשר לו להגביה את עצמו כי אם על-ידי שבאין עליו מים שומקין, אי המים מרמין ונושאין את העין, והמתחלקת נקרא מים, כמו שכתוב (תהלים סו): סבוגי כמים כל היום, הקיפו עלי יחד:

קסב

בימי המגיד, וברונו לברכה, היה איש עשיר ומיחס, והיה מתנגד לאנשי המגיד. וספרו לו אנשי מנה האיש, ואמר להם, שיראו לקרב אותו אליו, ולהשתדל בזה מאד, ולהתפלל להשם יתברך שיעזר להם. וכן עשו, עד שעורם ה', שהביאו אותו להפגיד ו"ל, ונעשה איש בשר ודאשמים, אך התחיל לירד מנכסיו. ואמר המגיד ו"ל, שאלו שנידים אי אפשר שיהיו במקום אחר, הנו תורה וגדלה, כי הרוצה להתכנס – ידרים; להעשיר – יצפין (כ"ב כ"ג). נמצא, כשרוצה להתכנס, עומד לדרום, על-כן אי אפשר לו להעשיר, כי כשהוא בדרום, אזי אינו בצפון, ונעשירות בצפון, וכן להפך. כ"אם אם הוא בתכלית העניויות, שהוא און ממש, אזי אינו עומד בשום צד, כי אי אפשר לומר עליו שהוא בצפון או בדרום, מאחר שהוא אין ואפס ממש, על-כן אפשר שיהיה תורה וגדלה במקום אחר, כגון משה רבנו, עליו השלום, ורבנו הקדוש:

קסג

לפעמים מנח הדבור ובוכן לצאת, ואינו יוצא דרך הפה, כי אם דרך הערף (וממש אפשר לשמע כמה פעמים, שהדבור אינו יוצא דרך הפה, רק דרך הערף). כי יש שלש קלפות, והקלפות רוצים תמיד לתפס הדבור לעצמם, בפרט דבור הקדוש מאד גדול, כי אצלם כל הדבורים יפים ונאים וחשובים, ורוצים לתפסם, מכל-שכן כשהדבור נאה באמת, כי המצרים, שהיו כלם שחורים, אלו לא היתה שדה יפתי-תאר בליב, גם-כן היתה חשובה בעיניהם מאד, והדבור הוא בחינות שדה, לכל אחד לפי ערכו. יש שהוא בחינות שדה לאמתי (וכתוב

חם ושלום, תקבלם באהבה, כי כמוד - כמו שאתה הוא, הינו לפי מעשיך, אני ה' - בעל תרחמים, ערין אני מתנהג עמך ברחמים, כנ"ל:

קסו בשוהעולם אצל הצדיק, או יש לו ממשלה. כי אלישע, פעם נכתב עליו איש האלקים, ופעם - אלישע סתם. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (וזה בשלח דף סד): כשהיו בני הנביאים אצלו, היה נקרא איש האלקים, וכשהיה לבדו נקרא אלישע סתם:

קסז דע והאמן, כי השבחים ששוכחים אצל המלמיריכם האמת, הם כמו תענית:

קסח בשבא לאדם גרלות, סימן שיבוא לו צרה, חם ושלום, כמו שכתוב (משל טו): לפני שכר גאון. וכן כשהוא שפל, סימן שיבוא לכבוד גדול, כמו שכתוב (שם טז): ולפני כבוד ענוה:

קסט ויהי עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם (דברים ו):

כי בשיש צרות, חם ושלום, הן צרות בכללות או בפרטיות, אי אפשר לדקדק, כי בשיש ריגון, מוסרין אותן לשלוחי הדין, והם נקראים רצים (וזה בראשית דף מג), והם בחינת רגליו, ואין הרגליו בדרים מחמת הדמים שנתפשטו לשם, הינו הדיגין, כי דמים בחינת ריגון, וכשנולד הדין, אזי יוצאין הדמים מהרגליו, כי בשעת לדה יוצאין הדמים מרגלי האשה, ועליהם נצטננו רגליה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה יא): ועקר הלדה - על ידי שיוצאין הדמים מהרגליו, הינו שיוצאין הריגין מהרגליו, כי בשעת עבוד הוא בחינת דין, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נדרים כג): בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשר עברה, נמצא, שעבור הוא בחינת דין, ולדה הוא בחינת המתקת הדין, כי אז, בשעת לדה, יוצאין הדמים מהרגליו, שעל ידיה עקר הלדה כנ"ל (ועין סוף בלתי תבאר, בסוף טו). ועליהם בעת הרין והצרה, חם ושלום, אי אפשר לדקדק, כי אז אי אפשר להגבית הרגליו, כי הרגליו הם כברים בשעת התגברות הריגין, מחמת שהדמים, שהם בחינת ריגון, נמשכין או לתוך הרגליו כנ"ל. אבל בשיוצאין הדמים, שהם הריגין, מהרגליו, דהינו כשנמתקין הדיגין, אזי הרגליו קלים, ואזי יכולה השמחה להתפשט שם, עד שינקד מחמת השמחה: ולזה מתייך הדין הוא על ידי שהאדם דן את עצמו, דהינו על כל מה שעושה, דין ויפוט בעצמו את עצמו על כל דבר, אם כך ראוי לו לעשות, ויפושט במעשיו ויתקנם כראוי על ידי דין ומשפט התורה, ועל ידיה שהאדם דן ופוטט את עצמו, על ידיה מתמקין ומבטל הדין שלמעלה, כי בשיש דין למטה, אין דין למעלה (עין סוף בלתי תבאר, בסוף טו). ואזי כשנמתק הדין, אזי יוצאין הדמים מהרגליו, ואזי יכולה השמחה להתפשט ברגליו, עד שיוכה לקורין:

וזהו: ויהי עקב תשמעון ויהי - לשון שמחה. עקב - הם הרגליו. הינו: לזכות לשמחה, עד שהעקבים, שהם

שרברים אלה לא כתבתיים יפה כראוי. ואמרו, שכל דברים אלה מקשרים למאמר רבותינו זכרונם לברכה (נדרים טו): ארבעה צדיקין להורות, שהם מבארים במאמר קו. וכפי הנראה ומובן מדבריו, שכל ארבעה הנ"ל, שהם הולכי מדרות וחכמים בבית האסורים וחוליה ויודיעיהם - הכל מרמז על צרות הנפש, במבאר לעיל בענין צרות הנפש, שהולכת נעה ונדה, עוף ורעב וצמא במדבר וכו', וזה בחינת חנו במדבר וכו', וכן מדרב מענין חלי הנפש, שכליך נתעלפה, עד אשר אפלו אם נותנין לה דבר מאכל וכו' - וזה בחינת: כל אכל תתעב נפשם, שמרבר מחולת. וכן מדרב מענין חבוש בבית האסורים, ומענין: ועלו שמים ירדו תהומות, שהוא בחינת יורדי הים. ומבאר בנחתו הקדושה, שמרמז כל הארבעה צדיקין להורות, על ענין צרות הנפש בעבורת השם, שיש עליה מחלקת רבים, ורבים קמים עליה, וסוכלת ענויים ויסורים וטלטולים גדולים וצרות משונות וכו' כנ"ל, והשם יתברך מציל אותה בכל פעם מכל הצרות, ועל זה אנו חבים להורות תמיר. והשם יתברך יוכני להבין בנחתו הקדושה. (ועין ענין זה בפתורה "יפסב אלהים", בסיון סב):

קסד לענין ספורי דברים של הצדיק האמת. למשל: רופא שנחלה והכרח למסר את עצמו ליד הדאקטור הגדול, והרופא רוצה שימין לו רפואות כפי מה שהוא יודע, להוציא לו שן ולגלוה, אבל הדאקטור יודע רפואות יקרים וחשובים שצריך לתן לו. בן יודמן, שיבוא איש להתלמידים וצדיק הדור, שהוא רופא חלי הנפשות, ורוצה שימין לו הצדיק רפואות, הינו תהנות ודרכים, כפי מה שהוא יודע, אבל באמת הצדיק יש לו רפואות ודרכים ושרים, שצריך להנהיגו לרפואתו. והנה לפעמים ההכרח לתן להתולה איזה סם, אשר אם יתנו לו הסם בעצמו כמו שהוא, ימות החולה בלי ספק, עליהם ההכרח לערב הסם בדברים אחרים. בן יש אנשים שאי אפשר לגלות להם פנימיות התורה הצריך לרפואתו, כי התורה היא רפואה, כמו שכתוב (משל טו): רפאות תהי לשדך, כי בהתורה יש שני כחות: סם חיים וסם מות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יוטא עב): וזה - נעשה לו סם חיים; לא וזה - נעשה לו סם המות. ועליהם אם יאמרו לו התורה בעצמה כמו שהיא, ימות בלי ספק, כי אצלו, שלא וזה, נעשה סם מות, עליהם ההכרח להלביש לו פנימיות התורה בדברי תורה אחרים. ולפעמים גם זה אינו יכול לקבל, אף אם ילבישו בדברי תורה אחרים, עליהם מלבישין התורה בספורי דברים חיצוניים, למען יוכל לקבל הרפואה הנגוה שם, כי גם התורה בעצמה מלבשת עתה בספורי מעשיות, מחמת שלא היה אפשר למסרה כמות שהיא:

קסה ואהבת לרעה כמוד, אני יי ויקרא יב):

הינו שתקבל באהבה כל תרעות והיסורין הבאים עליך, כי ראוי שתדע, שלפי מעשיך, אתר כל היסורים והרעות שיש לך, ערין הוא מתנהג עמך ברחמים, כי היה מגיע לך יותר ויותר, חם ושלום, לפי מעשיך. וזהו: ואהבת לרעה - שמאחוב תרע שבא לך, הינו תרעות והיסורין הבאים עליך,

קעב כל התקרנות שיש לאדם, הן פנים או פרנסה או כריאות, הכל הוא מצד האדם עצמו, כי אור השם יתברך שופע עליו תמיד, אך האדם על-ידי מעשיו הרעים עושה צל לעצמו, שאין מגיע עליו אור השם יתברך, ולפי מעשיו בן נעשה הצל המונע אור השם יתברך, ומגיע לו התקרנות לפי המעשה שעל-ידיה נעשה הצל. והנה הצל הוא מדבר גשמי שעומד נגד דבר רוחני (וזה דבר שהוא דק מטה), כמו גשם עין ואכן נגד אור הלבנה והחמה עושה צל, וכן לקוי תפא ולבנה על-ידי צל הארץ, וכן החמה בעצמה נגד מה שלמעלה ממנה, הוא גשמייות ועושה צל נגדו. ועל-כן האדם, כפי גשמייותו וכפי מעשיו בן עושה צל בעצמו, שמונע ממנו אור ושפע של השם יתברך. אבל אם האדם מבטל עצמו, ואינו כלל מזה העולם, אזי אינו עושה צל, ומקבל אור השם יתברך. ועקר אור השם יתברך הוא הבהור, כי כל מה שברא הקדוש-ברוך-הוא, לא ברא אלא לכבודו, כמו שכתוב (ישעיה כט): לכבודי בראתיו וכו'. וזה: מלא כל הארץ כבודו (ישעיה כ); הינו אם הוא מלא כל הארץ, שאינו כלל מזה העולם, אזי מקבל אור השם יתברך, שהוא הבהור. וזה (משל כ): כבוד חכמים ינחלו; כי החכמה מאין תמצא (אבות כח), ועל-כן החכמים, שהם אינן, זוכים לכבוד, על-ידי שאינם עושים צל להפסיד, כי אין להם שום גשמייות כנ"ל: וכששהשם יתברך בראתו פנים שוחקות - חיים ומוכה לעולם, ולהפך - להפך, חס ושלום. וכן הצדיק, בשמירתו פנים שוחקות, הוא טוב, וכן להפך. וזה: ראה נתתי לפניכם היום את החיים ואת המות, את המות וכו', הינו לפניכם שלכם:

קענ על-ידי הכתב יכול הצדיק האמת להכיר הנפש ופנימיות הנפש של הבהור, והאמונה ושרש האמונה שלו. כי יש בחינת שרש האמונה, כי האמונה בעצמה יש לה חיות ושרש, והינו שיש עולם אמונה, שמשם נלקח האמונה, ועולם האמונה יש לו גס-כן אמונה בהשם יתברך, וזה בחינת שרש האמונה, שהיא בחינת פנימיות האמונה, והיא בחינת פנימיות הנפש, כי הנפש והאמונה הם בחינת אחת, כמו שכתוב (ישעיה כ): נפשי איתתי כלילתי; ובתיב (חללים כ): ואמונתך כלילתי; ועל-ידי הכתב אפשר להכיר הנפש ופנימיות הנפש, שהוא בחינת פנימיות האמונה כנ"ל, בבחינת: אנכי, שאמרתי חכמינו וזרונם לברכה (שם קד): אגא נפשי בתיב יתבית, הינו שהכותב נותן נפשו בתוך הכתב, וגם פנימיות נפשו, כי איתא בזהר הקדוש: אני - נוטריקון: אגא נפשי יתבית - דא שכינתא חיצונית, אנכי - דא שכינתא פנימיות. נמצא, שהב' מרמזת על בחינת שכינתא פנימיות. וכן איתא ב"עין-חיים" לענין התלבשות העולמות, שהב' היא פנימיות הנפש, והכ' היא בחינת ב'ה, במובא לעיל, כי השכינה היא בחינת נפש, פירוש. נמצא, שעל-ידי הכתב, שהוא בחינת כ', נתגלה ונראה בחינת פנימיות הנפש, פנימיות האמונה, כנ"ל. והבהור, שמדבר עם הצדיק האמת, הוא במעלה גרולה מהכתב, כי הכתב אינו רק פעלת הנפש, ומתוך הפעלה יכול

הרגליו, לשמרו השמחה, זה זוכין על-ידי את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם - שחשמו לעשות בעצמכם המשפטים והדינים, שעל-ידיהם נתבטל הדין שלמעלה כנ"ל, ואז: והנה עקב תשמעון - שחשמו השמחה בהרגליו, על-ידי שינאצין משם הדינים כנ"ל:

עוד מציאתי, שאור בחינת: ושמר ה' לך את הכרית. כי בשמחה לשמחה, אזי השם יתברך בעצמו ישמר לך את הכרית, דהינו שיהיה בענין לשמר את הכרית-קדש, כי עקר פגם הכרית הוא על-ידי עצבות, פירוש, כי פגם הכרית בא על-ידי הקלפה הידועה, שנקראת לילית על-שם שפיללת חמור, שזהו בחינת עצבות. ועל-כן עקר שמירת הכרית זוכין על-ידי שמחה, כי על-ידי שמחה זוכין שהשם יתברך בעצמו יעוד לו לשמר את הכרית-קדש כנ"ל:

קע יי מה רבו צרי, רבים וכו' (תהלים נ):

כי כל אחר לפי נשמתו ולפי עבודתו, כך יש לו יסורים. יש שיש לו יסורים מפני ומאכיו ומשכנו, ויש שהוא במדרגה גרולה ממנו, ויש לו יסורים משכנים רחוקים, ויש גרול ממנו, ויש לו יסורים מכל העיר, ויש גרול מאר, ויש לו יסורים מכל העולם. וכל אחר, על-ידי היסורים נושא עליו האנשים שיש לו יסורין מהם, כי כשיש לו יסורין מהם, הוא נושא אותם עליו. אך איך אפשר לחמר לשא עליו כל-כך אנשים אך על-ידי היסורין נכנע נופו, כי כל היסורין נקראים צרות, על-שם שהם מצדין ומעיקין להגוף, וכשנכתת הגוף על-ידי הצרות, על-ידיה מאירה ונתגלה הנפש, כי בהכנע החומר, תגדל הצורה, וכן שכתוב בזהר (שם קס): אגא דלא סלק בה נורא, מבטשין לה; גופא דלא סלק בה נורא רנשמתא וכו'. ועל-כן נקראת צרה, לשון צורה, כי על-ידי הצרה נכנע הגוף ומאירה הצורה. נמצא, שעל-ידיה שיש לו יסורין וצרות, מאירה הצורה, הינו הנפש, והנפש אפשר לה לשאת עליה כמה וכמה אנשים. וזה: ה' מה רבו צרי - כל מה שנתרפין צרי, רבים קמים עלי - כי על-ידיה אני נושא ומקים ומרים רבים לשדשם:

קעא ורבים מישיני ארמת עפר יקיצו, אלה לחי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם (דניאל יב):

על-ידי שנתעורר שכל תרש בעבודת השם, מה שלא היה נודע עד עתה, על-ידיה רבים מישיני ארמת עפר יקיצו, אך אלה לחי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם, כי צדיקים ילכו כם (דניאל יב), שעובדין עם זה השכל את השם יתברך, ופושעים יפלו כם, שאינם עובדין בזה את השם יתברך, רק שעל-ידיה הם מבזין ומחפזין את העולם, על שהם יודעין מזה השכל החרש, והעולם אינם יודעין מזה. וכמו ששמעתי: לחרפות ולדראון עולם, הינו לחרף ולבזות העולם, כי אינם משתמשין עם זה השכל החרש, רק לבזות ולחרף העולם, על-ידי שהם יודעים מזה, והעולם הם ריקים וחסרים מזה:

ועל-כן לא מצא לפי שעה מקום לצאת, ועל-כן נשבר הלכ:

קעו

וַיֹּאמֶר יי סְלַחְתִּי בְּדַבְּרְךָ (בסדרו ד) - ראשייתכות בוס' בדרבך - דבך ראשייתכות: דשנת בשמן ראשי.

בי יש צדיקים אמתים, שיש להם כח, כששותין יין לפעמים, למחל עוונות על-ידי-יה, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יבמא ע), שנין יש לו שני בחינות: זכה - נעשה ראש, ובשנעשה ראש, שהוא בחינת מחין, על-ידי-יה הוא יכול לכפר עוונות, כמו שכתוב (משל יא): ואיש חכם יכפרנה. והיו: ויאמר ה' סלחתי בדרבך, כי "דבך" הוא ראשייתכות: דשנת בשמן ראש כנ"ל, שהיא בחינת שלמות המחין (שהם בחינת נסוח): שמן משחת קדש, בחינת (תהלים קל): בשמן הטוב על הראש, כידוע). והיו: ויאמר ה' סלחתי בדרבך, שהוא ראשייתכות בוס' כנ"ל. והיו: סלחתי בדרבך, שהסליחה בדרבך ד' יקא, כפי בחינת דשנת בשמן ראשי שאתה זוכה, הינו כפי המחין שזוכה הצדיק האמת על-ידי שתיית היין, כמו-כן זוכה לסליחות עוונות, כי עקר הסליחה - על-ידי התכונה והמחין הקדושים שמקבל בבחינת: ואיש חכם יכפרנה כנ"ל. והיו: דשנת בשמן ראשי

בוס' רייה (תהלים נב), בחינת: באנו כאש ובמים ותוציאנו לרויה (שם יא); כי בן היה אצל העגל (שמואל א'): וישוף את העגל וכו' ויזר על-פני המים: האמנם אלה (תהלים נב) - שנעשה האמנות אלה, שאין לו דבור להתפאר, כי צדיקין לעשות דבור להאמנות, שיוכל להתפאר למעלה, ונעשה אלקים. כי י"ה הם המחין, וזה תלוי בשמירת הברית, כי כשמי ית עדות לישאל - על פנים הברית (במקום בפרוש רש"י ד"ש פתח): בעלמא די ברא כרעותה

וימליך מלכותה. מלכות הוא בחינת כבוד, כמו שכתוב (תהלים קצא): כבוד מלכותך יאמרו; והוא בחינת רצון, כי רצונו של אדם זהו כבודו (ירושלמי סנה פ"א). וכשהאדם מסתפק ומתרחצה ברצון השם יתברך רק כמו שהוא יתברך רוצה, אזי ממליך מלכותה, כי עקר המלכות - מהרצון כנ"ל. והיו: בעלמא די ברא כרעותה וימליך מלכותה - כי עקר המלכות הוא מהרצון כנ"ל. אכל כשרוצה האדם איה רצון אחר, חוץ מרצון השם יתברך, על-ידי-יה נעשה מלכות אחרים של העבדים, וכפי הרצון האחר, בן נעשה איה מלכות לאיה עבדים, כי צריך האדם לבטל רצונו לגמרי נגד רצון השם יתברך, שלא יהיה לו שום רצון אחר, רק כמו שרוצה השם יתברך, הן שיתיה לו ממון וקנים, הן לאו, חס ושלום, וכן כל שאר הרצונות, לא ירצה שום רצון אחר, רק כמו שרוצה השם יתברך: יתגדל ויתקדש שמייה רבא. יתגדל - תגי דל, שהוא: תגי, כתר. דל, בחינת יעקב, שהוא עקב בחינת דל, ובחינת ישראל הוא בחינת תגי, כי שרית עם אלקים וכו' (בראשית כג). ויתקדש -

ת"ק שדי. רבא - באר, ומשפיע לכל חי רצון: (כל אלו הדברים לא נכתבו מהם כי אם ראשי-פרקים, כי בשעה אמירת אלו הדברים הנוצאים, לא זכינו שנקראם לנו היסב, בדרבך חסיד, רק אסרם במהירות בדרך רמז בעלמא, ורמז לנו כאן כל הנחות של קדוש המבארים בקנאות האר"י ו"ל, וכו' וכו', ואין אמתו יורע עי מה באור הדברים האלה):

הצדיק להכין מהות הנפש, והדבור הוא הנפש בעצמו, כמו שכתוב (ש"ה ה): נפשי יצאה בדרבך. ואף-על-פי שהדבור הוא דבך שאין בו ממש, אף-על-פי-כן, מחמת שהוא צדיק אמת, והדבור הוא מהות הנפש בעצמה, על-כן יכול לראות מהות הנפש בעצמה:

קעד

בְּשִׁהֲדִינִי, חס ושלום, גוברים על האדם, אין להמתפלל עבורו להזכיר שמו, שלא יתגברו הדינים, חס ושלום, וכמו ראיתא, שגם לא קרא לו אביו שם בעת לדתו, משום שהיה אז העולם כדין, ועל-כן לא רצה אביו לתן לו שם, כי על-ידי השם יהיה גבר ומסים בין המקבילים, ויכולו הדינים להתגבר עליו. וזה שכתבתפלל משה רבנו, עליו השלום, על מרים, לא הזכיר שמה, רק אמר סתם: אל נא רפא נא לה (בסדר יב); כי מחמת שהיו הדינים גוברים עליה, לא רצה להזכיר שמה בפרוש כנ"ל, ואף-על-פי-כן העלים שמה כרמז נפלא בתוך תפלתו, כי **נא רפא** גנימטריא **מרים** **יוכבד**, מכון ממש, הינו שם החולה ושם אמה, שצריך להזכיר על החולה בשמתפללן עליו, אך לא רצה להזכיר בפרוש, כנ"ל:

קעה

עֶבֶר מעלת הבכיה הוא כשהיא מחמת שמחה וחדוה, ואפלו התרעה טוב מאד שתרעה מחמת שמחה, שמכר שמתח בזה שם יתברך הוא מתחרט ומתגעגע מאד על שפר נגדו במים הראשונים, ומתעורר לו בכיה מחמת רב השמחה, וזה עקר מעלת הבכיה, שתרעה מחמת שמחה. וזה בכיה הוא ראשייתכות: בשמך יגלוץ כל היום (תהלים סט) - שעקר הבכיה, שתרעה מחמת שמחה בשמו יתברך. כי בכיה הוא מתעורר משם ס"ג, שהוא בכיה, ועל-כן בכיה גנימטריא המלוי של ס"ג, במובא בבחיית האר"י, הינו שתרעוררות הבכיה תהיה משמחה, כי בינה - לבא, כמו שכתוב: הלכ מכין; ועקר השמחה היא בלב, כמו שכתוב (תהלים י): נתת שמחה בלבי; ומשם צריך שתרעה התעוררות הבכיה כנ"ל, ועל-ידיה נמתק הבכיה. והבן:

קעו

צָרִיךְ האדם למחר מאד לגרש מקרבו הרוח-שטות, מה שלבו מלא מרוח-שטות הדכוכ בו, וזה על-ידי שנתקשר להצדיק האמת. והתקשרות הינו אהבת נפש, מה שאוהב להצדיק מאד, ועל-ידיה גלל לבו כלב הצדיק, ולפי שלבו מלא מרוח-שטות, והרוח הוא האויר, וטבע האויר לבקש לו מקום פנוי לצאת שם, במבאר אצל המחקרים, וכשמוצא האויר מקום פנוי לצאת שם הוא בוקע ושובר במהירות ובכחלה, ועל-כן כשגלל לבו כלב הצדיק, ולב הצדיק הוא חלל, בבחינת: ולבי חלל בקרבי (תהלים סג); ועל-כן האויר של הרוח-שטות הדכוכ בלבו, שלבו מלא מזה האויר, הוא בוקע ושובר לבו בכהלה וכוונת לחוץ, מחמת שמצא מקום פנוי כלב הצדיק, ועל-כן על-ידי שמתגרש במהירות הרוח-שטות מקרבו, על-ידיה יש לו לב נשקר, כי נשקר לבו על-ידי מהירות ובהלות הרוח שטות לצאת כנ"ל,

קעה

דע, כי צריך דוקא ודוי דברים, כי צריך לפרט את החטא, וצריך להתורות ברבדים בכל פעם על כל מה שעשה. ויש לזה מניעות רבות; לפעמים נשכח מאתו החטא, ויש שיכבד עליו מאד וקשה לו להוציא הדבור להתורות, ועוד מניעות רבות. וצריך לזה שמחה של מצוה, כגון חתנה של מצוה או שאר מצוה בשמחה. כי שמחה הוא קומה שלמה מרמ"ת אברים ושם"ה גידים, ועליהן כשהוא שמת או מרקר, צריך לראות שיעבר בכל השמחה, מראש ועד עקב, כי לפעמים השמחה רק בגלגל, ולפעמים כלב או בהפחין, כתינת (ישיעה לה): ושמחת עולם על ראשם; אך עקר השמחה – שיעבר בכל השמחה, הינו בכל הקומה שיש בהשמחה. וצריך לזה מצוות רבות, כי שרש נקרות כל המצוות היא השמחה, כי (חילים ט): פקורי ה' ישרים משמחי לב; וכל מצוה מתרג"ג מצוות, יש לה איבר מהשמחה, כל מצוה לפי כתינתה, ועליהן אם פגם באיזה מצוה, הן מצוות עשה או לא תעשה, אזי כששמת ועובר והולך בקומת השמחה, אזי כשפונע בזה האיבר, שהוא כנגד אותה מצוה שעבר, אי אפשר לו לשמת שם, מתמת שפגם שם, באותה המצוה שנקרתה שמחה כנ"ל, ואורכא, יש לו ראגה, שהוא הפך השמחה, בכתינת (שם ט): אראג מתאחתי; ועליהן עלייריה מרגיש ונכר החטא שעשה מקדם. אך עליירי רבוי המצוות, כי אפלו פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון (ימיה ט), עלייריה נחבטל הראגה של החטא, המונעת השמחה, כי רבוי אור השמחה של רבוי מצוות שלו נתלחב, ומבטל המניעות של החטא, ואזי יכול להתורות, ועליירי ודוי דברים נתתקן עולם הדבור, כמבאר במקום אחר (לעל בסיוע עה), כי פגם החטא – כנפש, והנפש הוא כתינות הדבור, בכתינת (ישיעה ט): נפשי יצאה ברבוי; ועליהן צריך להתורות ברבדים דוקא, לתקן ולבנות פגם הדבור, כמו שכתוב (יחזקאל יד): קחו עמכם דברים ושובו אל ה', ועזו במקום אחר (שם). ועליירי שנתקן ונכנה הדבור עליירי ודוי דברים, עלייריה נעשה יחוד קרשא כריך הוא ושכיתנה, שנתעורר הקול דלעלא ונתחבר עם הדבור, כי צריך התעוררות תחתון, הינו לבנות הדבור, ועלייריה מתעורר ומתאזה הקול, ומתחבר עם הדבור. וזה כתינת (חילים ט): עושי רכרו לשמע בקול רכרו; ואיתא בזה (יד ד יא): וכן למשמע קלין מלעלא; הינו עליירי "עושי רכרו", שמתקנין הדבור, עלייריה "לשמע בקול רכרו" – שנתעורר הקול להתחבר ברבור, וכן למשמע קלין רכרו. (יש בזה עוד דברים נפלאים בענין שמעת קול גגה וקול דליבר) וזה (ישיעה טא): ששון ושמחה ימצא בה, תודה וקול זמרה. הינו שגממא בתוך הששון ושמחה, תודה, כתינת ודוי דברים, וקול זמרה, כנ"ל:

קעה

דע, שכנגד כל מיני מחלקות, הן בגשמייות הן ברוחניות, שאינו יכול להתפלל או לעשות מה שצריך בעבודת השם, כי הכל בכלל מחלקת, שעומדים וחולקים עליו ורוצים לבטל רעותו

ודעונו מה שרוצה לעשות, וכדי לבטל המחלקת מאיזה כתינת שחתה ולעשות שלום, על זה צריך תענית. וזה מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות טו): מרבה צדקה – מרבה שלום. צדקה הוא כתינת תענית, כי עקר התענית הוא צדקה, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו): אגרא תעניתא צדקתא; כי כתינת המחלקת הוא רצון אחר, שעומדים עליו לבטל רצונו, ונבטל התענית איתה בזה (אחרי דף כח) "כעצם היום הזה תענו את גפתיכם", שמעלת התענית לאכנעא לכא לארבעא רעותא דלכא לקרשא כריך הוא, שעליירי התענית נכנע ונתלש הלכ, ונתבטל כל הרצונות האחרים שלו מפני רצון הקדוש ברוך הוא, לארבעא רעותא דלכא וכו'. ועליהן עלייריה נחבטל המחלקת, שהיא כתינת רצונות אחרים שלא ברצונו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות טו): בטל רצונך מפני רצונו, כרי שביטל רצון אחרים מפני רצונך, ועליירי התענית כבר נחבטל רצונו מפני רצון השם יתברך כנ"ל, עליהן נחבטל רצון אחרים מפני רצונו, ונתבטל המחלקת, ונעשה שלום, כנכר לעיל: מרבה צדקה – מרבה שלום. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה וזה (יחזקאל טו): צום הרביעי וצום החמישי וכו' יהיו לששון ולשמחה. קרי לה צום וקרי לה ששון וכו', אלא כשאין שלום – צום. הינו כשאין שלום ויש מחלקת, אזי צום, כי צריך לזה תענית כנ"ל, ועליירי התענית נעשה שלום. ואזי, כשיש שלום – ששון ושמחה, כי עליירי התענית נכנה קומת וחיות השמחה, כי מעלת התענית – שמעורר ומתיה מתים, הינו תמים שעברו בחשך, ואין להם שום חיות, כי כל יום ויום נמשך עליו שפע מלמעלה, וכשעושה בזה היום מצוות ומעשים טובים, אזי מתה היום וממשיך לו חיות ושפע רב מלמעלה; אך אם, חס ושלום, אם אינו עושה בו מצוות, אזי אינו יורד עליו שפע מלמעלה כי אם בצמצום גדול מאד, רק כרי חיונו בצמצום, וכשהוא נוטל זה היום ועושה בו, חס ושלום, דע, אזי מוריד ומניק ומוצץ השפע המעט שיש בזה היום, עד שמוציץ גם עצם החיות שיש להיום בעצמו, מלכד השפע הבא מלמעלה דבר יום ביומו, כי כל יום הוא בריאה, ויש לו חיות עצמו מלכד השפע, והוא מוצץ גם חיותו העצמי של היום, עד שגשאריו תמים הללו פגרים מתים, כמו משל החינוק היונק משרי אמו, כל זמן שיש לה חלב – יונק החלב, וכשנפסק החלב – מוצץ רמה וחיותה ממש, אך עליירי התענית הוא מעורר ומתיה תמים הללו, והכל לפי התענית. ויש להכינו בגשמייות, כי כשמתענה, נמצא אין לו חיות וכת מזה היום, מאחר שאינו אוכל ושותה בו, ואף עליירי עובר את השם נמצא, שעובר השם בכת שיש לו מאתמול, כי כלא זה מאין לו כת. נמצא, שעובר היום בכת של אתמול, עליהן מכיא חיות כאותו היום של אתמול. ואחר כך, כשמתענה עוד, ואזי אין מספיק לו כח של אתמול, כי כבר נתלש הגוף, ואז צריך להשתמש בכת של ימים הקודמים למפרע עוד, נמצא שמכיא בכל פעם חיות והארה לימים הראשונים שנפלו ומתו, עד שאפשר להתענות כל כך, שיצטרך להשתמש בכת של הימים שנקט משרי אמו, ואזי מתיה ומאיר כל הימים. [ועליהן

צריך תכמה יתרה, לרעת כמה זה צריך לתן שלא ישאר אצלו רינין:

קפא בשמתקשרים בקשר איזה אנשים על איש אחר, אפלו אם הוא אדם חשוב יותר מהם, על-כדי-ה יבולים להפילו, כי נתקבצים חלקי הכבוד שיש לכל אחר מהם, ועל-ידי זה נתבטל חלק כבוד שלו, ונפול על-ידם, כבחינת (א"ב כג): ראוי נערים ונתבאו, שהתקנות בטל לפני גדלות, כי חלקי הכבוד שלהם, בשנתקבץ ונתקשר יתר, הוא גדול מחלק כבוד שלו לבדו, אם לא שזה האיש שחולקין עליו הוא גדול במעלה מאד, עד שחלק כבוד שלו גדול יותר מכל חלקי כבוד שלהם ביחד, אזי אדבא, נתבטלים הם לפניו כבחינת: ראוי וכו', כנ"ל; אבל אם אין גדול כל-כך, יכולים להפילו על-ידי הקשר, אפלו אם כל אחד מהם נמוך ממנו, רק שלא יהיו רשעים, כי קשר רשעים אינו מן המנון, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (סנהדרין כז), כי רשעים אין להם חלק בכבוד, אבל אם אינו רשע ויש לו חיות מהנפש – יש לו חלק בכבוד, ויוכלו להפיל מי שחולקים עליו על-ידי הקשר כנ"ל. ועל זה התפלל יעקב, שלא יזיק מחלקת קרן למשה רבנו, עליו השלום, ואמר (בראשית כט): בקהלים אל חתר בכורי; הינו שלא יתחר ויתקשר חלקי הכבוד שלהם, שיש לכל אחד מהם, כי הם היו קרואי מועד אנשי שם חשובים, ובשלא יתחר ויתקשר חלקי הכבוד שלהם, בודאי יוכל משה לעמד נגדם להפילם. ומה שאמר: בכורי – כי יעקב הוא כחינת הכבוד, כי הוא כחינת הנפש, כמו שכתוב (ס"ו כ): כל הנפש הבאה לבית יעקב; וקשפילין איזה אדם, עקר הנפילה – שנופל לתאוות נאות, השם יצילנו:

כל הדברים, שרוכזין על הצדיק האמת ועל אנשיו, הם טובות גדולות מאד בגשמי וברוחני, וכמו שאיתא במדרש (תנחומא פ' נביים) על פסוק: אתם נצבים, שנסמך לפרשת קללות לומר, שכל הקללות הן הן המצויין אתכם:

קפב דע, שכל מה שהעולם מדרבם בספירה בכל ימי הספירה, הם דברים רק מהספירה של אותו היום, ומי שהוא מבין, יוכל לשמע ולידע זאת; אם יטה אגו היטב לספורי דבריהם, ישמע שהם מדרבם רק מהספירה של אותו יום:

קפג דע, שהצדיקים שכבודם הם יושבין בעגול, רהינו סדר ישיבתם, שהם יושבים בעולם כל אחר ואחר במקומו, הוא על סדר העגול, ואף שיש שאר בני-אדם ביניהם, שמפסיקין ומקלקלין סדר העגול, אך דע, שאלו בני-אדם הם כבחינת אינו מן הישוב, ואינם נחשבים כלל, ואזי נשארים הצדיקים יושבים בסדר עגול, ותקדושי-ברוך-הוא על כלם, והוא כחינת ראש

על-ידי התענית נכנה קומת השמחה, שהיא החיות ונקדות של כל המצוות, במבאר במקום אחר. (נה הענין לא באר היטב. והענין – שעל-ידי התענית, על-ידי מה שמוציא הכח של כל יום יום שגבר, ומקנים אותו בעבודת השם, ומתיר כל הימים שהמים שפנס בהם כנ"ל, על-ידי-ה נכנה השמחה כנ"ל). וזה שכתוב (תהלים יג): שמתנו כימות עניתנו. עניתנו – לשון תענית, הינו שמתהיה השמחה כימות התענית, כי כפי ימי התענית, בן מתהיה הימים הראשונים במצוות ומעשים טובים שלו, וכן נכנה השמחה כנ"ל. וזה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ע"ז): בשש שלום – ששון ושמחה, כי בשש שלום, הינו על-ידי התענית כנ"ל, על-ידי-ה ששון ושמחה כנ"ל, כחינת: שמתנו כימות עניתנו, כפי ימי התענית בן השמחה: גלמי ראו עיניך וכו' ימים יצרו (תהלים קלז). כל יום הוא יצירה בפני עצמו. ולו אחד בזה – זה יום-הכפורים, כמו שפרש רש"י שם, שהוא תענית שמתהיה כל הימים, כי יום-הכפורים הוא כללות כל הימים, ועליו נאמר: בעצם היום הזה תענו את נפשתיכם; הינו הרצונות, כמו שכתוב בזה ה"ל: לאכללא בלא גופא ונפשא ולאחננא בתיא יומא ויתא רעותא דילהון בקדשא דרין וכו'. כי נפש הוא כחינת רצון, והענין – להכניע הרצון. וזה: בעצם היום הזה – על-ידי פנימיות העצמיות של היום, שהוא כלול מכל הימים, תענו וכו', כנ"ל:

קפ בענין סגלת הפדיון. מעות הם כחינת רינין, כמו שאמר: ואת כל היקום אשר בגדליהם – זה ממונו של אדם, שמעמידו על רגליו (ספרים קפ). נמצא, המעות הם כחינת רגליו. וזה כחינת (ישעיה כט): צדק יקראו להגלו. וצדק מלכותא דרישא, ומלכות הוא כחינת רינין, כי רינא רמלכותא רינא, ועל-כן מעות הם כחינת רינין. וצריך להמתיק הרינין בשרשן, ושרש הרינין בבינה, כמו שכתוב (משל ח): אני בינה, לי גבורה. ועל-כן על-ידי שמוניחין הירם על המעות נמחקין הרינין, כי יש בבינה שלש ידים, הינו שיש שם שתי ידים: יד הגדולה ויד החזקה, וכללות הידים הוא יד הרמה. ועל-כן על-ידי שבת המעות, שהוא הרינין בשרשן, כי שרשן היא בינה, ששם השלש ידים הנ"ל, וצריך להמתיק הדין שבו העולם העשירה על-ידי השלשה ידים שיש בכל עולם ועולם מהשלשה עולמות שלמעלה מזה העולם העשירה, הינו: אצילות, בריאה, יצירה; ובשמתחיל הדין של עולם העשירה בשלשה ידים שביצירה, נמחק על-ידי שם של מ"ב אב"ג וכו', כי מ"ב בגימטריא שלש פעמים יד. ובעולם הבריאה נמחק על-ידי שם אק"ק ושם יק"ו, ששניהם נס"ב בגימטריא מ"ב, שלש פעמים יד. ולמעלה, בעולם האצילות, נמחק על-ידי מ"ב אותיות של שם מ"ה, הינו: פשוט ומלוי ומלוי דמלוי, שכלם יתר הם מ"ב אותיות, שלש פעמים יד. וצריך לדאוג שלא יהיה קמץ, שלא ישאר אצלו רינין, ולזה

ממנה, הינו שבא ליראה עליידי וראות תחתונות, עליידי שירא
מחיה או משר או מפחד אחר, עליידי זה הוא נזכר וביא
ליראת השם. ויראה הראשונה, שהיא עליידי התבוננות השכל
בגדלתו ורוממותו, היא בחינות א. כי היראה היא בחינת
מלכות, כמו שאמרנו (אבות 1:): אלמלא מוראה של מלכות וכו',
והיא בחינות דלת, בגין דלית לה מגרמה כלום, כי אי אפשר
לבוא ליראה כי אם עליידי התבוננות השכל בגדלתו, והשכל
נקרא יוד, כמו שכתב רש"י: או ישיר משה, שראוי לכתוב
שר משה, אלא יור עלישם המושבה נאמרה, והמושבה מהשכל
להיראה הוא בחינת ואו, וזה א. והיראה השניה, שהיא באה
מרכבים תחתונים, היא בחינת אד, כי היא בחינת דלי דלות,
שאניה נמשכת מהשכל, אלא מהרכבים תחתונים, ועליידי
היראה זו אינו נמשך רק השפעות בעולם, כי הוא בחינת
העלאת מיין נוקבין, כמו כשאחר צריך לחברו ומבקש ממנו,
ועליידי הפקשה פועל אצלו הרבה, מחמת שדבריו ופקשתו
שהקניע עצמו לחברו ובקש ממנו, נעשו אלו הרבורים בחינת
העלאת מיין נוקבין, ופועלים הפקשה אצל חברו להשפיע לו
מה שצריך. בן מה שמעלה היראה מהרכבים התחתונים, נעשה
מה בחינת העלאת מיין נוקבין, ונמשכין השפעות בעולם. וזה
בחינת (בראשית 2): ואד יעלה מן הארץ - עליידי היראה התחתונה
זו, שהיא בחינות אד כנ"ל, עליידיה: והשקה את כל פני
הארמה - כי עלייה נמשכין השפעות כנ"ל, ובשנמשך השפעה,
צריך לעשות כלי לקבל השפעה, שלא יינקו החיצונים ממנו,
והכלי היא בחינת מם סתומה, וזה אותיות אדם. ועליידי
ההשתוקקות והרצון לנסע להצדיק, נעשה רשם הכלי, כמו
אמן, כשרוצה לעשות כלי, צריך לציר ולחקק מתחלה רשם
וציור הכלי, ואחר כך עושה הכלי, בן בזה הרצון לנסע נעשה
הציור ורשם הכלי, ואחר כך, כשבא אליו, נעשה הכלי. וזה
(סמולא 10): אדם יראה לעינים - עליידי יראה לעינים, הינו
היראה התחתונה, שמקבל עליידי מה שרואה בעינים כנ"ל,
עליידיה נעשה בחינת אדם, הינו שנמשכין השפעות עליידי
אד, שהוא בחינת יראה זו כנ"ל, והמם הוא הכלי לקבל
השפעה כנ"ל, אבל עליידי היראה העליונה הנ"ל, שהיא באה
מהשכלת הלב ברוממותו, עלייה אשתלם שמה קדישא דקרשא
כרד הוא כנ"ל. וזה: ויה' יראה ללכב - שעליידי יראה ללכב,
שהוא בחינות יראה עליונה הנ"ל, שהיא באה מהשכלת הלב
ברוממותו ויחברד כנ"ל, עליידיה נשלם שם ה', כמו שכתוב
בזהר הנ"ל: כר ישראל אשתלמו בעובדיהו שקא קדישא
אשתלם; ועקר השלמות היא היראה כנ"ל. וזהו: ויה' יראה
ללכב - כי עליידי יראה עליונה הנ"ל, שהיא בחינות יראה
ללכב, נשלם שם ה' כנ"ל: וזה המאמר שמעתי בשמו, שהוא
שיך על פסוק: ילכו מחיל אל חיל, יראה אל אלהים בציון
(תהלים 124): ואני יודע הפרוש, אף כפי הנראה יש שיכות לסוף
המקרא לענין מאמר הנ"ל; ענין שם מה שכתוב בסופו, שעליידי
ההשתוקקות לנסע להצדיק נעשה ציור ורשם הכלי וכו'.

וזהו

ראש ביתידי, כי אלו הצדיקים שיושכין בעגול הם בחינת
ביתידי, שממם יוצא המשפט לכל אחר ואחר, הן לזכות הן
לחובה, וכן פרנסה יוצאת מהם, שהם מחלקין הפרנסה לכל
אחר ואחר כראוי לו. והעקף הוא, שיהיה אהבה ביניהם,
ואהבה הינו, שיהיה האהבה חזקה בליכד, עד שיהיו רואים זה
את זה תמיד, כי מחמת גרל האהבה אינם יכולים לסבל כלל
שלא יראו אחד את חברו תמיד. גם יש אהבה, שכולים לסבל
שלא יראו זה את זה, ואף-על-פי-כן הוא אהבה שאובדין את
עצמן מרחוק, גם זה הוא בחינת רואין זה את זה, כמו שאמרין
העולם על דבר השנאו, שאינו יכול לראותו, אבל כשהם
אוהבים זה את זה, הוא בחינת רואים זה את זה, שהוא בחינת
אהבה כנ"ל: וזה בחינת (סנהדרין 9): סנהדרין היתה יושבת בגין
עגלה. סנהדרין זה בחינת הצדיקים, שממם יוצאין כל המשפטים
וכל הפרנסה כנ"ל, וזה בחינת כגון, שמשם יוצא מוזנות ופרנסה,
וישיבתם בעגול כנ"ל, וכל זה כפי שיהיו רואין זה את זה, כמו
שכתוב שם בנמרה, הינו בחינת אהבה, שהיא בחינת ראייה
כנ"ל.

קפד

כשאחד מדבר עם חברו ביראת-שמים, נעשה אור ישר ואור
חור, ולפעמים מקדים האור חור קדם האור ישר,
כשהמקבל יש לו מזה קטן ואין יכול לקבל דברי חברו, כי אז,
קדם שמקבל חברו ממנו, שזהו בחינת אור ישר, קדם לזה
מקבל הוא מחברו, ואין האור חור קודם לאור ישר. כי כשמדברין
עם חברו ביראת-שמים, אף שאין חברו מקבל ממנו, אף-על-פי-כן
הוא מקבל התעוררות מחברו, כי עליידי ההכאה, שניצאו הרבורים
מפיו לחברו, עליידיהו חור האור אליו (זהו בחינת אור חור קדם המבא
סככים ע"י שם כמו מי שמכה בכחל, שחור הרבה אליו, כמו-כן
כשמדבר לחברו, אף-על-פי שאין חברו מקבל ממנו, אף-על-פי-כן
הוא בעצמו יכול להתעורר מהם עליידי ההכאה, שניצאו הרבורים
לגבי חברו והכו בו וחורו אליו, ועל-כן אם היה מדבר אלו
הדבורים בינו לבין עצמו, יכול להיות שלא היה מתעורר מהם
כלל, ועליידי שדברם לחברו נתעורר מהם, אף שחברו לא
נתעורר, כי חורו אליו עליידי בחינת ההכאה כנ"ל. וזה בחינת
אור חור, שהוא עליידי בחינת הכאה, במבאר בפתכים, והבן):

קפה

איתא בזהר: כר ישראל אשתלמו בעובדיהו, כביכול שמא
קדישא אשתלם וכו' (ויקרא 17:1). ועקר השלמות היא
היראה, כמו שכתוב (דברים 10): מה ה' אלקיך שואל מעמך כי
אם ליראה; ועל-כן נקראת יראה סוף דבר, כמו שכתוב (סוף
דברים): סוף דבר הכל נשמע, את האלהים ירא; כי היא שלמות
כל הדברים. יש שני מיני יראות: יש מי שהוא ירא מה'
בגדלתו ורוממותו בגין דאיהו רב ושלם, ויש יראה למכה

שמשלם השם יתברך מרה במרה, הוא בארץ ישראל, במה שכתוב (אבות כ): ואלו שמים עונו, וארץ מתקוממה לו. ארץ הינו בחינות ארץ ישראל, היא מתקוממה לו ושמ נחגלה עונו, כי שם מדרקין לשלם לאיש במעשהו מרה בנגר מרה. וזה שכתוב על ארץ ישראל (במדבר י): ארץ אבילות יושבה - ראשיתבות: אתה תשלם לאיש במעשהו, כנ"ל. ועלכן היושבים שם בארץ ישראל יש להם על הרב יסורין, מחמת שמנהרין שם לשלם לאיש במעשהו:

קפח

דע, שצריך לנסע להצדיק לחור על אברתו, כי קדם שיוצא האדם לאור העולם, מלמדין ומראין לו כל מה שצריך לעשות ולעבור ולהשיג בזה העולם, ובין שניצא לאור העולם מיר נשכח מאתו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נהר"ל), והשכחה היא בחינת אברה, כמו שקראו רבותינו זכרונם לברכה את השוכח אברה, במאמרם ז"ל (אבות פ"ה): מהיר לשמע ומהיר לאבר וכו'. וצריך לחור ולבקש אברתו, והאברה שלו היא אצל הצדיק, כי הצדיק חוזר על אברתו עד שמוצאה, ואחר שמוצאה, חוזר ומבקש אחר אברות אחרים, עד שמוצא גם אברתם, עד שמוצא האברות של כל העולם, עליון צריך לכוון להתחכם לבקש ולהביד אברתו, ולשוב לקבלה אצלו, אך הצדיק אינו משיב לו האברה עד שידרשנו אם אינו רמאי ושרקן, כמו שכתוב: עד ררש אחיד והשבתו לו - עד שתררש את אחיד אם אינו רמאי (כ"ס כ):

קפט

צריך להור מאד מעצבות ועצלות, כי עקר נשיבת הנפש הוא עצבות ועצלות בבחינת (שעה כה): ונחש עפר לחמו. עפר היא בחינת עצבות ועצלות, שהם באים מיסור העפר, כמובא בספרים:

קצ

ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה, וישוב משה את דברי העם אל ה'. ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך וכו', ויגד משה את דברי העם אל ה' (שמות יט). והוא תמוה ונפלא מאד, כי מה הם דברי העם שנית, שעליהם נאמר: "וגד משה את דברי העם", כי לא נמצא בכתוב שום מענה ודברים, שהשיבוהו העם שנית אחר מענה הראשון: "כל אשר דבר ה' וכו', ומה זה שוב: "וגד משה את דברי העם אל ה'". אך דע, כי ישראל מענו ואמרו על מה שאמר להם משה לקבל את התורה, ענו הם: כל אשר דבר ה' נעשה, כלומר, כל אשר דבר ה' אנו מברחים לעשות, כי מאחר שניצא הרבור מפי ה' לעשות זאת המצוה, הרי אין שום בחירה, והרי אנו מברחים במעשינו, וזה: כל אשר דבר ה' נעשה בנורא, כי

וזהו בחינת: יראה אל אלקים בציון. ציון זה בחינת ציון ורשם הכלי, שנעשה על ידי ההשקקות וכו' כנ"ל, שעל ידיה וכו' אחר כך להתקרב להשם יתברך, בחינת: יראה אל אלקים בציון; הינו על ידי ציון ורשם הכלי, שנעשה על ידי השתקקותו הגדולה בתחלה. ואמר רבנו ז"ל, שכל מי שיש לו יגיעות וטרחות יותר בתחלת ההתקרבות להשם יתברך, רהינו שיש לו מניעות רבות וגדולות, כגון מאביו ואשתו וחיתו או משאר בני אדם, שמונעים ומעכבים אותו מאד, ומניעות מחמת קמון, ושאר מניעות ועכובים וכלבולים, שמשמפחים לפניו ומונעים אותו מאד, והוא צריך להתנגע ולטרח מאד לשכרם - כל אלו היגיעות והטרחות שיש לו בתחלת ההתקרבות, הם טובה גדולה להאדם, כי על ידיה וזה אחר כך לקבל תורה נרשע וטהרה, כי על ידי היגיעות שבתחלה נעשה הכלי, וכל מה שיש לו יותר יגיעות וטרחות וכו', יש לו כלי גדול ביותר לקבל אחר כך בתוכו שפע נרשע וטהרה להתקרב להשם יתברך, וזה בחינת: יראה אל אלקים בציון, כנ"ל:

קפו

מה שמספרין מופתים מהצדיקים שבמדינות קיד"ה (ריון), הוא מחמת שאנשיהם הם אנשים בשרים ומאמינים בהצדיקים, כי על ידי אמונה שהם מאמינים בדברי הצדיק, על ידיה נחלין מופתים. כי באמת הצדיק בנורא מלא מופתים, וכשהוא מאמין בהצדיק ונותן עיניו ולבו על דברי הצדיק, על כל דבור ודבור, כי מאמין שכל דבריו אמת וצדק וכבונה מכונה, או אחר כך, בשבא לביתו, כל מה שיאדע אותו, הוא מסתכל היטב על כל דבר שיאדע לו, ומבין למפרע בדברי הצדיק, שדבר עמו בהיותו אצלו, שזה היתה פונת הצדיק שרמו לו בתוך דברים שדבר עמו, וכן כל דבר ודבר שידרש לו, הוא מוצא הכל בדברי הצדיק למפרע, שרמו לו שיהיה בו, נמצא שנעשה ונחגלה המופתים על ידיה. וכן מצינו אצל הנביאים, שבגעת שאמר הנביא הנבואה, היתה ברמו, ולא היו מכינים נבואתו בפרוש על מה ברמו, ואחר כך, בשנתנים דברי הנביא, היו יורעין למפרע שנתנים דברי הנביא שנתנבא ורמו על זה מקדם, והבינו דברי הנביא למפרע, שהתכונן על זה. וכמו שמצינו ברגיאל, שמרמו על סוף קץ הנאולה, ועתה הרברים סתומים, כמו שכתוב שם (יח): סתם הרברים וחתם, כי אין אדם יורע עתה איד מרמו שם וזמן הנאולה; אבל לעתיד, אם ידעה השם, כשישם הרברים יגיע קץ האמת ויבוא משיחנו, אז ירעו למפרע איד שמרמו בדבריו וזמן הקץ. וכן מצינו בכמה נביאים:

קפו

ולך ה' החסד, כי אתה תשלם לאיש במעשהו (חללים כב). הינו שהוא חסד גדול מאת השם יתברך, שהוא משלם לאדם מרה בנגר מרה, שעל ידיה הוא מכין לפשפש במעשיו ולירע החטא שפגם בו ולשוב בתשובה. אך דע, שעקר מה

שנותן לב לכל מדינה ומדינה, ותופס ומשער ברעמו כל המדינות שמתחתיו, עם כל האדם אשר עליו וכל הנמצא בה. ומעשה היו ר' אלפי אלפים קל"חמ"ה, לשער ברעמו מנורות הבואה ברוך הוא. נמצא, שעקר גרלות המלך ותענוגו וממשלתו הוא רק בלב, שיוצע בלבו שהוא מלך על כל המדינות האלה ומושל בכלם כרצונו לבו ותפצו, ומעשה תבין מעצמך, שלזה אפשר שיהיה לו כל הש"י עולמות בלבו, כי הלב יכול לתפס במקומו עד אין חקר ואין מספר בנ"ל, ויהיה לו כל התענוגים והשעשועים, וחברו, אף-על-פי שיושב אצלו, לא ירגיש בלום, כי לבו חסר מכל זה, מכל הטובות והשעשועים שיש לחברו הצדיק בתוך לבו, אשרי לו, כי עקר הרגשת תענוג ושעשוע עולם הבא וכל הש"י עולמות - הכל הוא בלב בנ"ל:

קצב דע, שרבור אמת, שיוצא מפי הצדיק האמת, אפלו במלי דעלמא, הוא יקר מרב-יתורה של צדיק אחר, כי בהרב-יתורה של האחר יכול להיות שם תערוכות הרבה, אבל זה הרבור, היוצא מפי הצדיק האמת, הוא רק אמת לבר, וכיון שהוא רק אמת, ואין בו שום תערוכות, אין יקר ממנו, ומי ששומע רבור מפי הצדיק האמת, שהוא רבור אמת, ובפרט כשרואה אותו אז, בבחינות (נשיה י): והיו עיניו רואות את מוריד, הוא מקבל בחינות הפנים של הצדיק ובחינות שכלו ונשמתו, כי זה הצדיק מניח שכלו בתוך זה הרבור שמחפש, והוא מקבל זה הרבור, נמצא שמקבל שכלו. וזה גם-כן בחינות הנשמה, כי הנשמה היא בחינת השכל, בזה שכתוב (איוב טז): ונשמת שרי תבינס; וכן מקבל פנים שלו, כי הרבור שהוא ברבור הוא אמת, ואמת הוא הפנים של כל הפנים דקדושה, בבחינות (חללים טז): מבקש פניו יעקב סלה, בחינות (משה י): חתן אמת ליעקב. נמצא זה שמקבל רבור מפי הצדיק, מקבל פניו ושכלו ונשמתו, ונחקק ונצטיר ברעמו רמות ריוקנו של הצדיק, שהוא הפנים והשכל והנשמה. אך שצריך לשמר משכחה, כי שכחה משכחת הכל ממנו, הינו כל מה שנצטיר ברעמו מהרבור בנ"ל, על-ידי השכחה נשכח ועובר ממנו כל הנ"ל, ואפלו אם יכתב הרבך בספר לזכרון, לשכחית השכחה מתגברת, נופל בחינת השכחה גם על הספר הנכתב, הינו כשחש ושלום נפטר החכם שחדש הרבור, ואז מתגבר בחינות שכחה, בבחינות (חללים יא): נשכחתי כמות מלב, ואז שורה שכחה אפלו על ספר הנכתב. ויש צצה לזה - לציר לפניו רמות ריוקנו של החכם בשעת הלמוד בשלומרין דבריו, כמובא בירושלמי (ספלים יב), שצריך לציר בשעת הלמוד באלו חתנא עומר לפניו, כי בהספר של החכם נרשם ונצטיר שם רמות החכם, כי אלו הרבורים והאותיות הנרשמן ומצטירן בהספר, הם שכל החכם ונשמתו ובחינות פניו; נמצא ששכלו ונשמתו ופניו, שהוא רמותו ממש, הוא באלו האותיות והתבות; על-כן נמצא בכל ספר וספר רמות ריוקנו של החכם שחדש אלו הרבורים, כי כפי רמותו, דהינו שכלו ונשמתו ופניו של החכם, כן נצטירן האותיות בספר, כי אם היה לחכם רמות אחר, הינו שכל ופנים ונשמה אחרת, היה מחדש ומציר אותיות אחרים בהספר, כפי השכל

כי אין שום בחירה שלא לעשות, מאחר שיוצא מפי ה'. ועל זה נאמר חכ"ה: וישב משה את רבתי העם אל ה' - שהשיב להקדוש-ברוך-הוא מענת ישראל. מיד השיב לו הקדוש-ברוך-הוא: ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך - ריקא - בעבור ישמע העם ברבתי עמך - ריקא, הינו שלא ארבר הרבדות רק עמך לבר, כמו שכתוב: אנכי ה' אלכך, לא יהיה לך וכו', וכן כלם, ולא לגבול לישראל, והם רק ישמעו ברבתי עמך, ועל-ידיה יהיה להם כח הבחירה לעשות כרצונם, ועל זה נאמר: ויגר משה את רבתי העם אל ה'. הינו שמושה טען את רבתי העם אל ה', הינו מה שפענו העם תחלה, טען הוא עתה אל ה' על עצמו, כי תקנת את ישראל שיהיה להם הבחירה על-ידי שלא תרבר רק עמי לבר, אבל את עצמי לא תקנת, כי מעשה לא יהיה לי כח הבחירה, מאחר שתברר עמי. וזה: ויגר משה את רבתי העם אל ה'. הינו מה שרברו העם וטענו תחלה, טען הוא עתה אל ה', כי מה תהא עלי, כי לא יהיה לי בחירה. השיבו ה': ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר, ולא צוה לו השם יתברך רק שני ימים, ומשה הוסיף יום אחר מרעמו (שבת טו), וכן לרעת הקדוש-ברוך-הוא, כי כן היה דעתו יתברך, כמו שבאמת לא נתנה חזרה עד שלשה ימים, ובזה היה תלוי בחירה משה לקבל את התורה או שלא לקבל, כי לא היה אפשר לקבל את התורה רק אחר שלשה ימים כמו שהיה באמת, ואם לא היה מוסיף יום אחר, לא היה מקבל את התורה, והשם יתברך לא אמר לו רק שני ימים, והוא הבין מרעמו ובחר לו לקבל את התורה והוסיף יום אחר, שעל-ידיה היה קבלת התורה, ובזה היה תלוי עקר הבחירה של משה בזה שהוסיף יום אחר מרעמו:

קצא דע, שאפשר שישב אחר אצל חברו במקום אחר בגג-ערן, ולזה יהיו כל התענוגים והשעשועים וכל הש"י (שש באות ושי) עולמות, וחברו לא ירגיש בלום, ולא יהיה לו שום תענוג, כי שמים לרום וארץ לעמק, ולב מלכים אין חקר (משה טז); וכמו שאמרנו רבותינו וזרונם לברכה (שבת יא): אם יהיו כל הנשים ריו, ואנשים קלמוסים וכו', אין מספיקין לכתב חללה של רשות, שנאמר: שמים לרום וכו'. נמצא שלב מלכים גרול הרבה מרום השמים ועמק הארץ, שתופסים בלכך מקום כמה וכמה אלפי אלפים פרסאות, והלב והמוח שקטנים מאד במקומם, הם תופסים הכל, עד שיכול לתן לב על כל מדינה ומדינה ולתפס ולהצטיר בלבו כל מדינה ומדינה ותכונות השמים ויחור ויחור מזה, כי לב מלכים אין חקר. ראה והבין וזהו גרלת הבואה, איד המועט מחזיק את המדרה, שחתוכית לב קטן כזה ומוח קטן כזה תופס במקומו דברים גדולים כאלה, וזה רק סחמת שנמצא שם האלקות. כי עקר האלקות הוא בהלב, במבאר במקום אחר (נעל כ"י טו), ומעשה בין ותכנס: אם בהלב, שנמצא שם רק בחינות אלקות, שאינו כביכול חלק אחר מאלפי אלפים מהשגחת הבואה ברוך הוא, כמה גרול ערבו, שיכול לתפס במקומו המועט עולמות אין מספר, ואפלו על עפ"ם נאמר: ולב מלכים אין חקר, על

קצנ

דע, שהמחשבה יש לה תקף גדול, ואם יחזק ויגבר מחשבתו על איה דבר שבפועל, יוכל לפעל שיהיה כך, ואפלו אם יחזק מחשבתו מאד שיהיה לו ממון - בודאי יהיה לו, וכן בכל דבר, רק שהמחשבה חזקה בבטול כל ההרגשות. והמחשבה תקיפה כל-כך, עד שאפשר למסד נפשו במחשבתו ממש, והינו שדגיש צער המיתה ממש, על-ידי שיקבל על עצמו ברעתו שהוא מרצה למסד נפשו על קדוש השם באיזה מיתה שתהיה, ואפשר לחזק ולגבר המחשבה כל-כך, עד שבשעה שמקבל במחשבתו שהוא מרצה למסד נפשו למות על קדוש השם, אזי ידגיש צער המיתה ממש, וזה שאמר רבי עקיבא (בבבא סא): כל מי הייתי מצטער על פסוק זה, מתי יבוא לידי ואקיימו, עכשו וכו', הינו, שבשעת קריאת-ש"מ, שהיה רבי עקיבא מקבל על עצמו ארבע מיתות ביה-דין, היה מקבל על עצמו מסירת נפשו במחשבה חזקה ותקיפה זו, עד שהיה מצטער ומרגיש ממש "סוד המיתה ממש, באלו סוקלין ושוףין אותו ממש בלי שום הפרש. וזה: כל מי הייתי מצטער מתי יבוא וכו', הינו שממנה ששעתי וקבלתי ברצתי מתי יבוא לידי ואקיימו למסד נפשי על קדוש השם, מזה לבד הייתי מצטער ומרגיש וסובל "סוד המיתה ממש כנ"ל; עכשו, שבא לידי בפעל, ולא אקיימו הלוא תמיד הייתי סובל זה הצער ממש מהקבלה במחשבה לבד. ובשמן-חזק המחשבה במסירת-נפשו כל-כך כנ"ל, יוכל למות ממש מזה הצער באלו היה מת מזה המיתה בפעל, כי אין הפרש בין המיתה בפעל להצער שמרגיש מהמיתה במחשבה כנ"ל. עליבן צריך למנע ולהרחיק עצמו לכלי לשאר שם בעת שמרגיש שקרוב שתצא נפשו, שלא ימות בלא עתו, חס ושלום:

קצנ

מי שרצה בבור, הוא שומה. כי למשל, שר גדול שלח פקיד לעיר אחד מהעירות שלו למקום רחוק, והפקיד הגיל לקח לעצמו שם כל הכבוד, כי הערלים לא ידעו שהוא עבד השר, וסברו שהוא בעצמו השר, וכשהיו צריכים אליו היו נופלים לפניו ונליו, ונותנים לו כל הכבוד, והיו קוראים אותו עם כל הכבודים של כבוד השכים להשר. פגם אחד בא השר בעצמו לשם, ובא הפקיד לפניו, ושאל לו על עסקי המדינה ומדוע אלו הערלים אינם עובדים עבורתם, וקרא לשוטר אחד, ושאל אותו השר על עסק העיר, והערל השוטר לא הכיר את השר, רק את הפקיד. וחכפ נפל לרגלי הפקיד, וחלק לו כל הכבוד השקד להשר, והשיב לו על עסק שאולתו. אזי נתהפכו פני הפקיד כשולי קדרה, ונחפז מאד, כי אין בלין גדול מזה, שבגני השר נותנים לו כבוד הזה. כמו כן עקר הכבוד הוא רק מהבור, כי איך מהאדם, כגון יר, איה: יכולה לחלק לו כבוד, כי גם אינו נכר בהיד בעצמה חכניה האדם, וכן אפלו פני האדם אינו מיוחד להאדם בעצמו, כי נמצא גם חיה שיש לה פני אדם, כגון קוף, ואין זה גדר האדם, ועליבן אינו מקבל כבוד כי אם

שהיה לו, שהוא דמותו. נמצא, שיש בכל ספר דמות דיוקנו של החכם, וכשזוכה לזכרון רבירי החכם כמו שאמרם החכם, או על-ידי מה שחזר מאה ואחת פעמים, שעל-ידי-זה זכרו, אז כשאומר זה הרב בשם החכם, נצטיר לפני דמות דיוקנו של החכם, והרי הוא באלו אברו החכם בעצמו, אך שיהיה הזכרון באמת ככה הזכרון, שאז נחקק ברעתו דמות דיוקנו ממש כנ"ל. וזה (אברהם יצ"ל): הלומר ילד, למה הוא דומה וכו'. כי זה הלומר עם התלמיד הוא ממש ככותב בדיו על הגיר ומציר אותיות שכלו שם, כן הוא מציר ברעת התלמיד שכלו ודמותו ממש כנ"ל. אך שיש בהלומר בחינות, הינו שיש בחינה הלומר ילד, הינו כשהתלמיד שומע הרב מפי הרב ממש ובעת שחדש הרב זה הרב, שאז הוא בחינות ילד, כי החרושים נהנים על-ידי מה שמעלה את הנפשות בבחינות עבוד ומחדש אותם, כמבאר לעיל (סי ג), ונמצא שהוא בחינות ילד, כאלו נולד היום, ואז דומה לדיו כתובה על גיר חדש, שנחקק ונצטיר שם היטב בלי משמוש, הינו שאז יוכל להצטיר ולחקק ברעתו היטב ויכול לזכרו. אבל הלומר וכן, שאינו שומע מפי החכם בעצמו, או אפלו מפיו לאחר כך שלא בשעה החדש, ואז לא נחתך נשמתו בבחינות עבוד כנ"ל, ואז הוא בחינות וכן כמו שהיה מקדם, ואז דומה לדיו כתובה על גיר מחוק, שהכתב ממשמש שם, כן החדש שמחדש החכם, אף שכתב ונחקק ברעתו, עם כל זה לא נצטיר היטב שם ויכול לשכתו. וזה בחינות (מטה טו): דיו לעבר להיות כרבו - לעבר דיקא. עבר הוא מי שזוכר מה שמקבל מרבו על-ידי שחזר מאה ואחת פעמים כנ"ל, כמו שדרשו רבותינו וזכרונם לברכה (תנ"ח טו): עובר אלקים - זה החזר פקדו מאה ואחת פעמים, ועל-ידי הזכרון זוכה להיות כרבו, כי נודמן לו דמות דיוקנו של רבו, ובאלו רבו אמרו או כנ"ל, כי נחקק ונצטיר היטב ברעתו פנים ודמות רבו כדיו כתובה על הגיר כנ"ל. וזה בחינות דיו לעבר וכו', בחינות דיו כתובה כנ"ל (וכן מביא בזה הדרוש (חובת הלבבות) עין שם). כי מה שנצטיר דמותו אצל התלמיד, הוא בחינות דיו, כי לא נצטיר אלא דמות דיוקנו, כי זה כלל, שכל ההתלבשות שמחלפש דרגא בדרגא אינו מתלבש אלא מדרגה אחת שברגא העליונה, הינו בחינות רגלין של העליונה, והוא מדרגה הראשונה אצל דרגא התחתונה, וכמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה: מה שעשתה חכמה עטרה לראשה, עשתה ענוה עקב לסלותא; ועליבן לא נצטיר אלא הדמות, והוא כמו דיו, שאף שנצטיר בו הצורה ממש והדמות כנ"ל, עם כל זה אינו רק ציור ודמות, ואינו ממש הרב בעצמו; כן הרב, אף שבו נצטיר הדמות, עם כל זה אינו אלא ציור ודמות, הינו מדרגה התחתונה שלו, הינו דבור, והבן. וזה בחינות (דיוטלס שלם טו): אש שחורה על-ידי אש לבנה, בחינות מחין, בחינות: ועולים מן לבנון - מן לבנון דמקא (דבור פנים דף ילה). וזה בחינות (סוד השמים א): שחורה אני ונאורה, כי מה שהוא שחור ונשפל אצל העליון, הינו מדרגה התחתונה שלו, הוא נאה ועליון אצל התחתון:

קצט דע, שיש המתקה להנצל מענש של אלמן, שלא תמות אשתו, חס ושלום, והוא עליירי שמרנישין מעם מתיקות בהתורה, עלייריה נצולין מזה הענש לבלי להיות אלמן, חס ושלום. וזה אותיות **אלמן** - ראשייתכות: מה גמלצו לחכי אמרתך (תהלים קיב); שעליירי שמרנישין מתיקות בהתורה, נצולין מהענש הזה. וגם הכתוב מסים: מדבש לפי - שעליירי זה המתיקות שמרנישין בהתורה ממתיקין הרין של מיתת אשתו, חס ושלום, כי **דבש** בגימטריא **אשה**, במובא בכתבים:

ר הפעם שהצדיקים שבזמן הזה הם עשירים, ובזמנים הקודמים היו רבם עניים ואביונים, זה מרמז במשנה (אבות פ"ד): כל המקום את התורה מעני, סופו לקומה מעשר. והצדיקים שבזמן הזה הם הם הצדיקים שהיו בזמנים הקודמים בסור הגלגול, וכבר קצו התורה מעני, עליין זוכים עתה לקומה מעשר:

רא מרמז בתרגום איכה (כ"ו), שגפסח צועקין בהתפלה. במובא על פסוק: קול נתנו בבית ה' ביום מועד - בקל עמא רמצלין בתנא רפסחא, עין שם בתרגום: צרקה תציל **ממות** (משל כ') - ראשייתכות **מצות**.

סגלה לחלי נופל, רחמנא לצלן, לפור צרקה, פור נתן **לאביונים** (תהלים קכ) - ראשייתכות **נפל**:

רב כל מי ששכלו קצו ביותר, צריך לחלק לו כבוד ביותר. כי כל מה ששכלו יותר קצו, הוא יותר חפץ בכבוד, וכמו שאנו רואין בחוש, שהנשים מקפירין מאד על כבודם, ורוצים מאד את הכבוד, וזה מחמת שהנשים דעתן קלה וקטנה מאד:

רג מספורי דברים של הנשים יכולים לידע מעמר השכינה, איך היא אותות בעת. וזה שכתוב אצל מרדכי (אסתר ב'), שהיה מתהלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר, ואסתר היא השכינה. כי מרדכי היה משיג אות, לידע שלום השכינה, מחצר בית הנשים - עליירי ספורי דבריהם:

רד מעלת הצרקה ידוע, בפרט בשנותנין לתלמידיהם, במובא, שהמעוות שנותנין לתלמידיהם הוא בחינת תמידי אוריתא. אבל באמת זה המעוות שנותנין לתלמידיהם הוא בחינת תורה ממש, ואין עברה יכול לבבות זה המעוות שנותנין לתלמידיהם, כי אין עברה מכבה תורה, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (סוטה כא), וזה המעוות הוא בחינת תורה ממש כנ"ל. וזה: **מעוות** - ראשייתכות: ואין עברה מכבה תורה. ועוד יש בענין זה דברים הרבה, כי בעת שגלה זאת ספר איזה מעשה בענין זה, אך לא זכינו לכתב כי אם דברים אלה:

רה תקון למערה לילה, רחמנא לצלן - לומר עשרה קפסל תהלים באותו היום שארע לו, חס ושלום. כי יש כח באמירת תהלים להוציא המטה מהקלפה שלקחה אותה, כי תהלים בגימטריא לילית עם תחמש אותיות של שמה, שהיא

מהרבור, שבה מכלל האדם מתי. ועליין, מאחר שעקר הכבוד הוא בהרבור, והרבור הוא היכל המלך, כי "היכל" גימטריא "ארני", בחינת הרבור, כמו שכתוב (תהלים נא): ארני שפתי תפתח (נ"ח פסוק י); אסרין רוצה לקבל כבוד בהיכל המלך, ואין בזיון גדול מזה, בירוע בחוש, שבוראי יחבש העבר מאד בשיחלקי לו כבוד גדול לפני המלך, בנזר לעיל במשל הנ"ל:

קצה בצר הרחבת לי (תהלים ד) - הינו, שגם אפלו בהצרה בעצמה השם יתברך מרחיב לנו. כי אם יסתכל האדם על חסדי ה', וידא שאפלו בעת שהשם יתברך מצר לו, גם בהצרה בעצמה השם יתברך מרחיב לו ומגדיל חסדו עמו. וזה: **בצר הרחבת** לי, הינו אפלו בתוך הצרה בעצמה נחת לי הרחבה בתוכה, מלכר מה שאנו מצפים שהשם יתברך יושיענו בקרב מכל הצרות וישיב עמנו מאד, אך אפלו גם בהצרה בעצמה מרחיב לנו:

קצו וכשאתה מתפלל, אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים וכו' (אבות פ"ב), כי אסור לאדם לעמוד עצמו על שום דבר, הינו שאסור להתעקש בתפלתו שהקדוש ברוך הוא יעשה לו דוקא את בקשתו, כי זה הוא כמו לוקח דבר בחזקה, בגולה; רק צריך להתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים; אם יתן השם יתברך - יתן, ואם לאו - לאו, במוקב במקום אחר. וזה: אל תעש תפלתך קבע, מלשון גולה, כמו שכתוב (משל כב): וקבע את קבעיהם גפש. הינו, שכל מה שהוא מבקש, הן פרנסה או בנים או שאר צרכים, אסור להתעקש ולעמוד עצמו בתפלתו, שדוקא יעשה הקדוש ברוך הוא את תפלתו, כי זה הוא תפלת קבע, שלוקח הרבה בחזקה, בגולה, רק יתפלל רחמים ותחנונים כנ"ל:

קצו דע, שלשון הרע של העולם מדיק ופוגם את העניויות. שעליירי לשון הרע שהעולם מרדריס, עליירי הפגם הזה אי אפשר להצדיקים להיות עניים. כי פגם לשון הרע מפריד בין עגוה לחכמה, ועלייריה נפגם העגוה, ואי אפשר להיות עני, ואפלו אם יהיה עני, הוא בלא חכמה. וזה ידוע, שעגוה בלא חכמה אינה בלום, כי בוראי אין זה מעלת העגוה להראות עצמו בכפיפת ראש בדרך שבות כאלו הוא עני, כי זה עגוה פסולה, ועקר העגוה - בשהיא בחכמה, ועליירי פגם לשון הרע געשה פרוד בין עגוה לחכמה, ועלייריה אי אפשר להיות עני. וזה היה מעלת משה רבנו, עליו השלום, ששכחה התורה אותו, שהיה בליך גדול במעלת העגוה, עד שאפלו לשון הרע לא הדיק לענותותו. וזה שכתוב (במדבר יב): ותדבר וכו' במשה וכו'. נמצא, שהיה פגם לשון הרע בעולם, אך עליירי - והאיש משה עני מאד, כי היה במעלה גדולה בליך בעגוה, שאפלו פגם לשון הרע לא הדיק לו לעגוה שלו:

קצח בשאחור צועק להשם יתברך, אומרים לו לסע, כמו שכתוב (שמות יד): מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו:

המנהג על זה, בירוע. וצריך לכוון בשעת אמירת תהלים, שתהלים בנימטריא תפ"ה, שהוא מכון במספר השני שמות: אל אלקים כמלואו, כזה: **אלף למד, אלף למד הי יוד מם**, שעל-ידי השני שמות אלו יוצאה הטפה מהקלפה, כי הטפה היא כחינת חסר וגבורה, בירוע, כי יש בה כח אש ומים, תמימות ולחות, שהם כחינת חסר וגבורה, ועל-ידי השני שמות אל **אלקים** הנ"ל, שהם כחינת חסר וגבורה, בירוע, שהם גימטריא תהלים כנ"ל, על-ידיה מוציאין הטפה משם, וזה צריך לכוון בשעת אמירת תהלים: ועליה צריך לומר עשרה קפוטל, כי יש עשרה מיני זמרה, שהם כחינת העשרה לשונות שנאמר בהם ספר תהלים, כמובא (בנפלא פסחים ק"ו ובזר, שהם: אשרי ולמנוצח ומשכיל והללויה וכו', עין בפרוש רש"י. ויש בה ככל לשון ולשון של העשרה לשונות הנ"ל לכטל כח הקלפה הנ"ל, כי כל אחר מאלו הלשונות הם הפך הקלפה הנ"ל, כי אשרי הוא לשון ראיה והסתכלות - הפך הקלפה הנ"ל, שעקר כחה מקלקול הראות, מכחינת: וחכיה, עיניו מראות, בכחינות: יהי מאות - חסר, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (חז"ל) וישו ס"ד דף כ"ט: ר"א לילית. נמצא, שעקר כחה מקלקול הראיה, ואשרי שהוא לשון ראיה היא הפך ממנה. וכן משכיל, כי היא כחינת משכיל, ומשכיל הוא הפך מזה. וענין זה עין במקום אחר וילי כס"י י"ט, כי עקר כחה להחטיא את האדם במקרה, חס ושלום, הוא על-ידי לשון חרנום, שהוא כחינת משכיל על-ידי חרנום, שהוא מערב טוב ורע, לפעמים משכיל ולפעמים **משכיל**, עין שם, וכן הללויה - הפך הקלפה, ששמה לילית על-שם שהיא מיללת ביללה ממיר, והלל הפך יללה, כי אותיות "הלל" הם הפך "יללה" - והשאר לא פרש. גם הטפה באה מהרעת, שהוא כחינת חסר וגבורה, בירוע, כי גם הטפה היא כחינת חסר וגבורה כנ"ל, וירוע שהרעת הוא כחינת חמשה חסרים וחמש גבורות, על-ידי צריך לומר עשרה קפוטל. וזה כחינת (חז"ל) לרור משכיל אשרי נשוי פשע - ראשייתוכו **נאף**, שהוא נכוע על-ידי כחינת לרור משכיל, דהינו תהלים:

אחר-כך גלה רבנו, זכרונם לברכה, העשרה קפוטל תהלים בפטריות, שצריך לאמנם באותו היום שיקרה לו, חס ושלום, מקרה בלתי טהור. ואלו הן: כחית לרור - **זו**, לרור משכיל - **לב**, אשרי משכיל אל דל - **מא**, באיל מערג - **מב**, למנוצח אל משחת - **נמ**, למנוצח על ירותון - **עז**, חפלה למשה - **צ**, הורו לה קראו בשמו - **קה**, על נהרות ככל - **קלו**, הללויה הללו אל בקרשו - **קנ**, ואמר, שאילו העשרה קפוטל תהלים הם חסון גדול מאד מאד למקרה, חס ושלום, ומי שזוכה לאמנם באותו היום, אין צריך לפחד עוד בכל מפגם הנורא של המקרה, חס ושלום, כי בודאי נתחפן על-ידיה: (ועין ענין זה בקליטת מורה"ר חנניא בסופו)

דו

תעיתי בשעה אכר בקש עבדך וכו' (תהלים קי"ט):

כי יש חלוק גדול בעברה שעושה האדם, חס ושלום, בין אם נתעורר חפזימיר ויבש בחשוכה, או אפשר לו בקל לחזר

למקומו, כי ערין לא נחרתק הרבה מהדרך הטוב. כי בשעושה עברה, חס ושלום, או הולך גנוטה מהדרך הישר אל דרך אחר מקלקל, ויש יוצאים מאותו הדרך כמה וכמה נתיבות ודרכים חועים ומקלקלים מאד, שכשמתחילין לילך, חס ושלום, באותו הדרך הרע, או חועים וגבוכים כאלו הדרכים, ער שקשה לשוב ולצאת משם. אבל השם יתברך דרכו לקרות את האדם חכף כשרואה שהוא תועה מדרך השכל, וקוראו שישב לאחוריו, ולכל אחר קורא לפי כחינתו: יש שקוראו כרמיה, ויש בקריאה ממש, ויש שבועט בו ומכהו, וזהו הקריאה שלו, כי אורחא מכרות קמיה: ער מתי פתיים תאבהו פתי, ותחזרה הוא השם יתברך בעצמו, שהוא קורא אותם ומבקשם שיתורו אליו. ועל כן בשערין לא נטה הרבה מדרך הישר, או אפשר לו בקל לשוב, מחמת שהוא מכיר ערין את הקול ורגיל בו, כי זה סמוך היה אצל השם יתברך והיה שומע קולו קול התורה, וערין לא שבת את הקול, וערין לא חנה הרבה כאלו הדרכים האחרים התועים והגבוכים, ועליהן בקל אפשר לו לשוב. והוא כמשל הרועה, שבאשרי שה אחר תועה מהדרך, או חכף הוא קורא אותו, וכשהשה ערין לא חנה הרבה מהדרך, או הוא מכיר הקול והולך אחריו חכף: אבל בשבך נטה הרבה מהדרך, או כבר שבת את הקול ואינו מכיר בו, גם הרועה מראש עוד מלכקשו, מחמת שזה זמן רב שהלך ותעה מאחור. כן בשבך האריך זמן, חס ושלום, כדשעו, ונטה ותעה הרבה מהדרך הישר לאלו הדרכים המקלקלים והגבוכים והמבלבלים, או קשה לו לשוב כנ"ל:

ודע, שאלו הדרכים המקלקלים והחועים, כשאדם תועה בהם, חס ושלום, הרבה מאד, אפשר לפעמים שיהיה מאד וילך באלו הדרכים הגבוכים, ואין ריקא מרב תעונו בהם, יתהפך וישב ער שיהיה סמוך מאד למקומו הראשון, ולא יהיה רק דרחק מעט בינו לבין מקומו הראשון, ובקל על-ידי נסיון קל, ישוב עוד למקומו. אבל כשהשם יתברך קוראו ומזמין לו הנסיון, אינו מכיר בקול ואינו חושש לשוב למקומו. וזה הוא החלוק שבין עולמיים לגון, כי מי שערין בכחירותו וערין לא הוקן בחטאיו, אפשר לו יותר לשוב מהנזק, מחמת שערין הוא סמוך, ולא שבת את הקול הקריאה. וזה: תעיתי בשעה אכר - הינו שתעיתי מהדרך הישר בשעה אכר הנקטה מהדרך כנ"ל, עליה אני שואל מלפניך: בקש עבדך, כי מצותיך לא שבתתי - הינו שתמנה לבקשני כל זמן שאני זוכר ערין את הקול הקריאה של התורה והמצוות. וזהו: בקש עבדך, כי מצותיך לא שבתתי - שתמנה לבקשני חכף, כי מצותיך לא שבתתי ערין, וערין אני מכיר את קול הקריאה של המצוות, שהם התורה. עליהן בקשתי - שתמנה עלי לבקשני מהרה מיר, כל זמן שערין לא שבתתי את מצותיך, דהינו שערין אני מכיר את קול הקריאה של התורה והמצוות, כי בשחם ושלום האדם נוקן בחטאיו, קשה מאד לבקשו, כי כבר שבת את קול התורה והמצוות, ואינו מכיר בקול הקריאה, עליהן צריך האדם לבקש מהשם יתברך, שימנה השם יתברך לבקשו להחזירו אליו

מוהר"ן

(וידר וצא רף קכג): שְׁכִינְתָא בִּין תְּרִין צִדִּיקִיא יִתְבָּא, שְׁהוּא תְּהוּדָה שְׁבַע־עֶלְפָּה, בְּמוֹכָא בְּמִקּוּם אַחֵר (עֵין בְּהוּדָה תְּהִלָּה לְדוּד כִּסֵּי יב), וְכֵן הִתְלַמְדִּירְחֵבם הוּא בְּעֶצְמוֹ תְּהוּדָה, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוּתֵינוּ וְכַרוֹנֵם לְכַרְכָּה (מכאן כב): בְּמִה טַפְשָׁאֵי וְכוּ' דְקִמֵּי מְקַמֵּי אֲוִרְתָּא וְכוּ', אֲכַל בְּשִׁתְּצִירִיק מִמְתִּיק דְּבוּרִים שְׁלֵהֶם, אֵיזִי הוּא חוּזֵר וְעוֹשֶׂה מִתְדַּבְּרוּרִים תוֹרָה, בְּמוֹכָא בְּמִקּוּם אַחֵר (סס כס"ו ז), וְאֵיזִי עוֹשֶׂה תוֹרַת חֶסֶד, הֵינּוּ לְלַמֵּד לְאַחֲרִים, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוּתֵינוּ וְכַרוֹנֵם לְכַרְכָּה (ססכא סס) עַל פְּסוּק: וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה - זֶה הַלּוֹמֵד עַל־מִנְתָּה לְלַמְדָּה, בִּי בְּדֹאֵי בְּשִׁעוּשֵׁים תוֹרָה מִדְּבוּרִים אֵלוּ, אֲפֻשֶׁר לוֹ לְלַמֵּד אַחֲרֵים עִמָּה, וְנִמְצָא שְׁהוּא תוֹרַת חֶסֶד, וְכֹה מִמְתִּיקֵם:

רח לשון רבנו וכו' לכוּנה

צוּפָה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְּקֵשׁ וְכוּ' (תהלים לו):

פְּרוּשׁ: מֵה שְׂרָשָׁעִים עוֹשִׂים יְסוּרִים לְצַדִּיקִים וְרוֹדְפִים אֶת הַצַּדִּיקִים, זֶה סִפָּה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּדִי שִׁיתְּכַוֵּן הַצַּדִּיק וּפְשָׁעֵשׁ בְּמַעֲשָׁיו. נִמְצָא, שֶׁהַרָשָׁע הוּא כְּמוֹ צוּפָה, כְּשׁוֹמֵר הַעֵיר שֶׁנִּקְרָא צוּפָה, בֵּן הַרָשָׁע הוּא שׁוֹמֵר אֶת הַצַּדִּיק מִלִּפְלֵי בְּנִשְׁמִיּוֹת: פְּרוּשׁ אַחֵר: מַעַט הַמַּחֲלָקֶת שֵׁשׁ עַל צִדִּיקִים הִיא טוֹבָה לָהֶם, בִּי הַמַּחֲלָקֶת הִיא כְּמוֹ מַכְסָה לָהֶם, שְׁלֵא יִתְגַּלוּ וְיִתְפַּרְסְמוּ בִּיּוֹתֵר מִכְּדִי הַצַּדִּיק. וְזֶה פְּרוּשׁ: צוּפָה רָשָׁע לְצַדִּיק - צוּפָה לְשׁוֹן מַכְסָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ססח טז): וְצִפִּית אוֹתוֹ וְהִבֵּ; אֲכַל אֵלוּ הַרָשָׁעִים מְרַבִּים בְּמַחֲלָקֶת, מְרַבִּים בְּמַכְסָה, עַד שֶׁאֵין בָּהֶם בְּצִדִּיקִים לְסַבֵּל מִחֲלָקָתָם וּשְׂנֵאתָם שֶׁל הַרָשָׁעִים. וְהוּזִי: וּמִבְּקֵשׁ לְהַמִּיתוֹ - כְּמוֹ בְּשִׁמְכִסִּין אֶת אֶדָם מֵרָאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו, עַד שֶׁאֵי אֲפֻשֶׁר לוֹ לְהִנָּשִׁים, בֵּן אֵלוּ הַרָשָׁעִים, הֵן מַכְסִין וּמְרַבִּים בְּצִפּוּיֵם בְּמַחֲלָקֶת וּמִבְּקִישֵׁן לְהַמִּיתוֹ, אֲכַל: וְה' לֹא יַעֲזֹבֵנו כִּדְרוֹ:

רט לשון רבנו וכו' לכוּנה

הַתְּפִלּוֹת בְּגִנְגַּד תְּמִידִין תִּקְנוֹם (ברכות כו):

כִּי יִרְעֶה, שֵׁשׁ לְכָל אֶדָם תְּפִלּוֹת רְעוּת, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוּתֵינוּ וְכַרוֹנֵם לְכַרְכָּה (ברכות כז) וְשִׁנְיָה הַעֵין יַעֲקֹב: עַל מַחֲתֶרֶתָּה רַחֲמָנָא קְרִיָּא. נִמְצָא אַחֲרֵיכָה, בְּשִׁעוּמָה לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּה הִרְאוּ לְהַתְּפַלֵּל, אֵיזִי בָּא הַתְּפִלָּה רָעָה וּמִבְּלָפֶלֶת אוֹתוֹ. וְזֶה בְּחִינַת: תְּפִלּוֹת בְּגִנְגַּד, שְׁהִיא מִתְּנַגֶּדֶת לוֹ, וְהַתְּקוּן לָזֶה - הַכְּנָסֶת אֲוִרְתָּה תְּלַמְדִּירְחֵבם, בִּי אִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְכַרוֹנֵם לְכַרְכָּה: אֲוִרְתָּה מִכְּדִי (ברכות לו), וְאֲוִרְתָּה הוּא בְּחִינַת (מסל ו): וְאֲרַח צִדִּיקִים בְּאוֹר עֵינִי; וְכֵהִי (סס ז): כְּרִכּוֹת לְרֹאשׁ צִדִּיק, שְׁהוּא בְּחִינַת שְׁמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה כְּרִכּוֹת שֶׁבְּתְּפִלָּה (וידר פסח רסד ורסו ורסז מו). נִמְצָא, שֶׁעַל־יְדֵי בָּא הַתְּקוּן הַתְּפִלָּה. וְזֶה פְּרוּשׁ: תְּמִידִין תִּקְנוֹם - זֶה בְּחִינַת הַכְּנָסֶת אֲוִרְתָּה תְּלַמְדִּירְחֵבם, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְכַרוֹנֵם לְכַרְכָּה (ברכות לו): הַמְּאֲרָח תְּלַמְדִּירְחֵבֵם בְּתוֹךְ בִּיּוֹת, בְּאֵלוּ הַקְּרִיב תְּמִידִין:

רי לשון רבנו וכו' לכוּנה

עַל־יְדֵי מִשְׁאֲוִמָתָן בְּאִמּוּנָה הוּא מְקִים וְאִתְּכָה, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְכַרוֹנֵם לְכַרְכָּה (סס טז): וְאִתְּכָה - שְׁהִיא שֵׁם שְׁמִים מִתְּאֵהָב עַל יְדֵי וְכוּ'. וְכִשְׁמִיקָתָם וְאִתְּכָה, עַל־יְדֵי וְהִיא:

כֵּל זִמְן שְׁלֵא שִׁכַּח עֲדִין לְעִמְרֵי אֶת קוֹל הַתּוֹרָה וְהַמְצוּת בְּנִי"ל. וְהוּזִי מֵה שֶׁבִּקֵּשׁ דְּרוֹד הַתְּלִיד עָלָיו הַשְּׁלֹם: בְּקֵשׁ עֲבָרְךָ, בִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא שִׁכַּחְתִּי, בְּנִי"ל:

רו כָּל הַדְּבוּרִים הֵם בְּחִינַת גְּבוּרוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: גְּבוּרְתְּךָ יִרְכְּבוּ (תהלים קסד), וְכְמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּכִתְבִים, שֶׁהָ' גְּבוּרוֹת שֶׁבְּרַעַת בּוֹקֵעִין וְיוֹצֵאִין מִתְּפָּה, וְעוֹשֶׂה מִהֵם ה' מוֹצֵאוֹת תְּפָּה; נִמְצָא שֶׁכָּל הַדְּבוּרִים הֵם בְּחִינַת גְּבוּרוֹת, וְצִדִּיק לְהַמְתִּיקֵם. וְהַמְתִּיקָה הוּא עַל־יְדֵי לְמוֹד תְּהוּדָה וְדְבוּרִים טוֹכִים שְׁמִדְרָבִים, עַל־יְדֵי וְהַמְתִּיקִים הַדְּבוּרִים שֶׁהֵם בְּחִינַת הַגְּבוּרוֹת:

וְדַע, שֶׁלְּפָעֲמִים יוֹצֵאִין גְּבוּרוֹת קִשּׁוֹת, רַחֲמָנָא לְצִלָּהּ, וְהֵם בָּאִים בְּזֶה הָעוֹלָם לְגִדּוּלֵי הַדּוֹר מִחֲמַת שֵׁשׁ לָהֶם רַעַת גְּדוּל, עַל־כֵּן בְּשִׁיּוּצֵאֵין, חֵם וְשֵׁלֹם, גְּבוּרוֹת קִשּׁוֹת, בָּאִים בְּרַעַת הַגְּדוּלִים, וְשֵׁם בּוֹקֵעִין וְיוֹצֵאִין מִתְּפָּה, וְעוֹשֶׂה מִהֵם דְּבוּרִים בְּנִי"ל. וְאֵיזִי הַדְּבוּרִים הֵם בְּחִינַת גְּבוּרוֹת קִשּׁוֹת, וְצִדִּיק לְדָאוֹת לְהַמְתִּיקֵם. וְכִשְׁאֵין מִמְתִּיקִים הַגְּבוּרוֹת הַקִּשּׁוֹת, חֵם וְשֵׁלֹם, מִחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶם כֹּחַ לְהַמְתִּיקֵם אוֹ שֶׁהֵם אֵין בְּמִדְּרָגָה קְטָנָה, שֶׁאֵי אֲפֻשֶׁר לְהַמְתִּיקֵם, מִחֲמַת שֶׁנִּמְנוּ אֵין בְּאִיּוֹה פִּגְם וְחִטָּא, בִּי אֲפֻלוּ צִדִּיקִים גְּדוּלוּם לְפָעֲמִים הֵם פּוֹנְמִים וְשׁוֹמִים בְּאִיּוֹה דְּכָר, בִּי אֵין צִדִּיק בְּאֵרִין וְכוּ' (תהלים ו), וְכִחֲמַת שֶׁהֵם אֵין בְּכִחִינָה זוֹ, אֵינֵם מִמְתִּיקִים הַגְּבוּרוֹת הַקִּשּׁוֹת, שֶׁהֵם הַדְּבוּרִים, וְאֵיזִי, בְּשִׁאֲנֵם מִמְתִּיקִים הַדְּבוּרִים, שֶׁהֵם גְּבוּרוֹת קִשּׁוֹת, אֵיזִי מִתְּחִילִין לְדַבֵּר בְּאֵלוּ הַדְּבוּרִים דְּבוּרִים רְעִים עַל הַכָּל אוֹ עַל הַפְּרָט, אוֹ שְׁמִדְרָבִין עַל צִדִּיק הַדּוֹר, וְאֵיזִי כָּל הַדְּבוּרִים שְׁלֵהֶם, שֶׁהֵם גְּבוּרוֹת קִשּׁוֹת, בָּאִים וְנִפְלִים עַל צִדִּיק הַדּוֹר, חֵם וְשֵׁלֹם. וְהַצַּדִּיק הַדּוֹר צִדִּיק לְדָאוֹת לְהַמְתִּיק אֵלוּ הַגְּבוּרוֹת קִשּׁוֹת, שֶׁהֵם הַדְּבוּרִים הַנִּי"ל, וְעַל־יְדֵי שֶׁהוּא רֵן אוֹתָם לְכָף וְכוֹת בְּזֶה שְׁמִדְרָבִים עָלָיו, נִמְצָא שְׁהוּא מִטָּה כְּלָפִי חֶסֶד, וְכֹה מִמְתִּיקֵם, אוֹ עַל־יְדֵי שֶׁמִּקְבֵּל הַיְסוּדִים שֶׁהֵם מְדַבְּרִים עָלָיו, מִקְבֵּלֵם בְּאִתְּכָה, עַל־יְדֵי וְהוּא מִמְתִּיק גִּסְרֵן דְּבוּרִים שְׁלֵהֶם, שֶׁהֵם הַגְּבוּרוֹת הַקִּשּׁוֹת בְּנִי"ל. אֲכַל אֵם אֵין בָּהֶם, חֵם וְשֵׁלֹם, בְּצִדִּיק הַדּוֹר לְהַמְתִּיקֵם, אֵיזִי יוֹכֵל לִפְלֵ מִמְדְּרָגָתוֹ מֵאֵד, חֵם וְשֵׁלֹם, עַל־יְדֵי אֵלוּ הַגְּבוּרוֹת הַנִּי"ל שֶׁבָּאִים עָלָיו, אוֹ שִׁסְתִּיק, חֵם וְשֵׁלֹם, עַל־יְדֵי וְהוּא עַל־יְדֵי הַסְתִּילָקוֹתוֹ, וְשִׁמְתוֹ מִמְתִּיקָה אֵלוּ הַגְּבוּרוֹת הַקִּשּׁוֹת הַנִּי"ל. וְמֵאָה הִיא הַסְתִּילָקוֹת הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב, בִּי אִמְרוּ שִׁסְתִּיק מִפְּעוּשֶׁת הַשֵּׁ"צ, יִפּוֹחַ שְׁמוֹ, בִּי אֲצִל הַשֵּׁ"צ, יִפּוֹחַ שְׁמוֹ, הֵיזִי בְּמִה גְּדוּלֵי הַדּוֹר וְלִמְדִים מִפְּלָגִים, שֶׁהִטְעִיָה אוֹתָם, בְּמִפְּרָסֵם, וְהֵם יֵצְאוּ מִן הַכָּל וְדַבְּרוּ רְעוּת עַל כָּל תוֹרָה שְׁבַע־עֶלְפָּה, וְזֶה הִיא מִחֲמַת שֶׁבָּא לָהֶם גְּבוּרוֹת קִשּׁוֹת, וְלֹא הִתְמִיקוּ אוֹתָם מִחֲמַת בְּחִינַת הַנִּי"ל, וְעַל־כֵּן דְּבוּרֵי דְּבוּרִים רְעִים עַל הַכָּל, וְאֵלוּ הַדְּבוּרִים נִפְלוּ עַל גְּדוּל הַדּוֹר, וְהַפְּעִל־שֵׁם־טוֹב וְכַרוֹנֵם לְכַרְכָּה הוּא הִיא אֵין גְּדוּל הַדּוֹר, וְמֵאָה נִסְתִּיק. וְכְמוֹ שְׁאִמְרוּרִים בְּשֵׁם הַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב וְכַרוֹנֵם לְכַרְכָּה, שְׁאֵמָה, שֶׁעָשׂוּ לוֹ שְׁנֵי נִקְבִים כְּלָבוֹ עַל־יְדֵי הַפְּעוּשֶׁת שֶׁל הַשֵּׁ"צ, יִפּוֹחַ שְׁמוֹ, וְמֵאָה נִסְתִּיק בְּנִי"ל. בִּי בְּשִׁמְדְּרָבִים עַל תוֹרָה שְׁבַע־עֶלְפָּה, אוֹ בְּשִׁמְדְּרָבִים עַל הַצַּדִּיק הַדּוֹר בְּעֶצְמוֹ, הוּא דְּכָר אֶחָד מִפְּשֵׁ, בִּי עֶקֶר תוֹרָה שְׁבַע־עֶלְפָּה הוּא תְּלִיז בְּצִדִּיק הַדּוֹר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב:

המשוטט סביב סביב כ"ל: ודע, שהשם הנ"ל הוא שם סאל, ויוצא מפקסוק: אמת סתר לי (תהלים צ), מראשי-חבות, והפס של מצר חצוני הוא בחינת הפ"ם הנ"ל, בחינת הפקדונם המשוטט סביב המכסה והמסתר הנ"ל לשלט על הארץ כנ"ל, ואם הם ושלום מוצא מקום לשלט, אזי מקבל יותר כח מזה השם, כי נצטרף הפ"ם להשם סאל הנ"ל, ונעשה צדוף שמו "סאל", על-כן צריך להפסיק בין חבות "אמת סתר לי" לחבת "מצר", כרי שלא לעשות צדוף שמו, הם ושלום. ואזי, כששולט על הארץ, הם ושלום, ומקבל עוד כח מזה השם כנ"ל, אזי נעשה מהשם הנ"ל: סוף אדם למות (ברכות יז), שהוא ראשי-חבות שם סאל הנ"ל, אבל כשמשמרים את עצמן בכח השם הנ"ל, אזי השם הוא מכסה ומסתר, בחינת: אמת סתר לי, וגם מצר חצוני ותשמרני:

ריד בדורות הראשונים, כשהיו יודעים יום מיתתם, היו עוסקים בתורה כל היום, ולא היה שליטה להבעל-דבר עליהם, ועקשו מיצו בני-אדם שפחתו באמצע למורם. רע, שאם הלמוד כרגו, בודאי אין לו שום כח, אבל אם אין הלמוד כראוי, בפרט למור גמרא, אם אין הלמוד כראוי, אזי הוא מקבל יותר כח מהלמוד, כי תלמוד בגימטריא אחיות של שמה "לילית", על-כן יש כח בלמוד התלמוד או להבניע אותה או להפקד, הם ושלום:

רבו דע, שיש עשרים וארבעה מיני פריונות, כי יש עשרים וארבעה בתי-דינים, וכנגד כל בתי-דין וביחדין יש פריון מיוחד להמתיק הרין שיש שם. על-כן לפעמים אינו מועיל הפריון שעושין, כי לא כל אחד ואחד יודע כל העשרים וארבעה פריונות; ואפלו אם יודע אותם, אינו עושה כלם; ועל-כן כשאנו עושה הפריון המיוחד לאותו הרין, על-ידיהו אינו מועיל. אך דע, שיש פריון אחר שכולל כל העשרים וארבעה בתי-דינים, ויכול להמתיק כל העשרים וארבעה בתי-דינים, ולזה הפריון צריך עת רצון, בחינת התגלות מצח הרצון, כמו בשבת במנחה, בחינת: ואני חפצתי וכו', עת רצון וכו' (תהלים צ). אך אפלו הצדיקים, לאו כל אחר יודע זה הפריון, ולא נמצא כי אם חר כדרא שירע זה הפריון, ופעמים אפלו כשהוצריך עושה פריון, אף-על-פי-כן אינו מועיל, וזה מחמת כי גם למעלה תאבדים מאד לפריון כזה, כי לאו בכל פעם בא להם מלמדה פריון כזה, שיוכל להמתיק כל העשרים וארבעה בתי-דינים בבתי-אחת, ועל-כן כשבא להם זאת ההמתקה, הם משתמשים עמה לצורך דבר אחר, דהינו שעל-ידי זה הפריון וההמתקה נעשין גרים, כי כל זמן שיש עבדים בעולם, חרין-אף בעולם, וכשמתקין הרין והחרין-אף, נמתק העבדים ונעשין גרים. וזה היה עבודת משה רבנו, עליו השלום, כל ימי חייו וגם לאחר מותו, כי השתדל לקרב העבדים כדי לעשות גרים, וגם במוחו נקבר מול בתי-פעורבדי להמתיק העבדים, כדי שיהיו נעשין גרים, ועל-כן נסתלק בשבת במנחה, שאז הוא עת רצון, כדי להמתיק כל העשרים וארבעה בתי-דינים כנ"ל, כדי לעשות

לו פרנסה בלא יגיעה וטרח, כי אמרו חכמינו וזרונם לברכה (ספרי קח): קשין מזונותיו בקריעת ים-סוף, וקריעת ים-סוף היה עלי-ידי זכות אברהם, בחינת ואברהם, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה: וישב הים לפנות בקר – דא בקר דאברהם, נמצא כשהגיע עת הבקר, בחינת אברהם, אזי יצא מקושי לקל, כי ער הבקר היה קשה לפניו קריעת ים-סוף, נמצא על-ידי משא-ומתן באמונה אחוז בבחינת ואברהם, בחינת אברהם, אזי אין קשין לו מזונותיו:

ריא לשון רבנו וזרונם לברכה

מה שהעולם נוסעין על ראשי-השנה לצדיקים – כי עקר המתקת הריגין אינו אלא על-ידי קריעת ים-סוף וזרונה המוחשבות, כי שם שרשם. (כמ"ש) [כמובא בזהר]: בלא במחשבה אחת בדרו. ואי אפשר לבוא למחין זכים אלא על-ידי התקשרות לצדיקים, (כמובא בזהר) [כמו שכתוב]: ויקח משה את עצמות יוסף, משה הוא בחינת מחין, ויוסף הוא בחינת צדיק, הינו שאין שלמות למחין אלא על-ידי התקשרות לצדיקים. וראשי-השנה הוא מקור הריגין של כל השנה, וצריך לטהר את מחשבתו כדי להמתיקם, ובשכיל זה נוסעין לצדיקים, כדי לזכות לקריעת המחשבה:

ריב לשון רבנו וזרונם לברכה

זה בחינת מחמת כף אל כף, כי על-ידיהו מבטין בתמונת ה' כי תמונת ה', הינו דמיונות שאנו מרמין אותו: רחום וחנון ושאר כנויים ודמיונות שאנו קורין אותו, כל אלו הדמיונות גלו הנביאים, ונביאים זה בחינת רבדור התפלה, כמו גיב שפתים, וכשאנו מדברים כשהינינו את התמונות והדמיונות ומחאין בכפפים, אזי נתקנים (וישע י'): וביר הנביאים אדם; כי הנביאים הם הרבדים, והכפפים הם יר הנביאים, ואז הרמיון נתגלה, בבחינת: וביר הנביאים אדם; ונתקנים (בבב י'): וחמנת ה' ימים: גם מחמת כף זה בחינת (וישע י'): וידי אדם מתחת כנפיהם, כי הכפפים הם הרבדים, בבחינת (וישע י'): וכעל כנפים יציר דבר: גם גבל התפלה בתוך חוריה שבכתב ותורה שבגלפה, שהם שני ימים: יר כותבת ויר חותמת: כח הרבדור בא על-ידי התקשרות לצדיקים, כמובא: פה אתקריאת מסתרא רצדיק: (מסין ר"ט עד כאן, לשון רבנו י"ל)

ריג דע, שיש שם, שכתבה קרוש-ברדיהו רוצה להסיר ולכסות את הארץ מן הבעל-דבר להציל אותו ממות שנגזר עליו, אזי הוא מסתיר ומכסה אותו בזה השם, ואזי הבעל-דבר משוטט ומחפש סביבות זה הארץ לבקש לו מקום שיוכל להכנס תחת המסתור והמכסה להזיק לזה האדם, אך חפץ בשמכית עלי, נסתלק ואין לו כח מחמת זה השם. אבל דע, שכתבם ושלום מוצא מקום לכנס תחת המסתור והמכסה לשלט על הארץ, אזי ארבעה, מקבל עוד הבעל-דבר יותר כח מזה השם, וזה בחינת מה שכתוב בזהר הקדוש (ספרי דף י"ז), שראה פינחס המ"ם של מות משוטטת אזי, הינו כי המ"ם היא בחינת הספק-מס

וגריס, כי כל עבודת משה - להמתיק החרון אף של העבדים
לרצון, ועליבן משה עומד בין "שומר" לרצון, כי מספר משה
הוא מספר בין מספר "שומר" למספר רצון, כי הוא עומד
תמיד להמתיק השמר להפכה לרצון בנ"ל. ועליבן מצינו במדרש,
שרבי אליעזר הגדול (ע"כ רצא פ"ע ובמדר קדאח) גיד גרים, וזה מחמת
שהיה גלגול בנו של משה, כי עליו נאמר: ושם האחר אליעזר,
במובא (מדר בסדר פ"י), ועליבן בכח זה גיד גרים. וכן יתרו, מחמת
שהיה חותן משה, עליבן זה נתגבר, כמו שכתוב (שמות יח): ושמע
יתרו חותן משה, כי מחמת שהיה חותן משה, זה גרם לו
ששמע ונתגבר, כי כל עבודת משה בחייו, ועקשו לאחר מותו,
הוא רק לעשות גרים, בנ"ל:

רמז דע, כי הפילוסופים קודים להטבע אם כל חי, ואנחנו
עליבן תפלותינו אונו במבטלים הטבע, כי הטבע
מחייב כך, ועליבן התפלה נשתנה הטבע. וזה בחינת ח"י ברבות
התפלה חוץ ברבת המינים, שעליבן חי ברכאן מבטלין הטבע
אם כל חי, ומכניעין ומבטלין המינים והאפיקורסים:

רמז זכור תורת משה (סוף מלאכי) - ראשיתבות תמו, חסר
ואו. כי אז, בתמו, צריכים להמשיך הוצרן לתמן
השכחה, כי אז נתהוה השכחה, כי עליבן הלוחות שנשתברו
בחדש תמוז נתהוה השכחה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה
(נדרים יד): אלמלא לא נשתברו הלוחות הראשונות, לא נשתכחה
תורה מישראל, ועליבן חסר ואו בתמו בנ"ל, כי מאחר
שנשתברו הלוחות נסתלק הוא, כי הלוחות הם בחינת ואו,
כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ד יד): הלוחות ארכן ששה
ודחקו ששה: גם זמן בתן תורתנו - ראשיתבות תמו. כי
בתמו נתנו הלוחות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (וישא
יח), וגם כאן חסר ואו, מחמת שאו נשתברו הלוחות, שהם
בחינת ואו, בנ"ל:

רמז ר"ח דע, שלפעמים כשנגזר על האדם, חס ושלום, איזה
גזירה, ואף-על-פי ראינו לא חזי, מזה חזי (מנחם)
א, ומחמת זה רוצה להסתיר את עצמו, ומזה בא שלפעמים
פתאם האדם נוסע לאיזה מקום רחוק, והו ברי להסתיר את
עצמו, ואף-על-פי שהוא אינו יודע מזה, עם כל זה הנפש
יודעת מזה, עליבן בא לו רצון לנסע לשם. ולפעמים כשכא
לשם הוא נהפך שם ביותר, ואז יוכל להזיק לו מאד,
חס ושלום, ומזה היה הסתלקות צדיק גדול מאד, שפתאם
רצה לנסע לארץ-ישראל, והוא היה בעצמו יודע מזה, שהיה
צריך להסתיר את עצמו, ונסע על המדינה, והיה פרסום
גדול, ונסתלק באותו הדרך. וכן ארע בזוגנו בסמוך, השם
יצילנו:

רמז בצע אמרתו (אכ"ה ב) - כנע פורפירא דילא (שדרש סע). כי
בנורא אין הבית המקדש יכול לסבול כבודו ונאותו
יתברך, כמו שכתוב (מלכים א' ח'): הנה השמים ושמי השמים לא
יכלולך, אף כי הבית הזה וכו'. רק מחמת אהבת ישראל צמצם

והלביש את גאותו ברי להשרות שכנתו בכית המקדש כדי
לגלות מלכותו. וזה בחינת (תהלים צג): ה' מלך גאות לבש -
שכביכול בשביל לגלות מלכותו הלביש וצמצם את גאותו שלו,
כדי שנוכל לסבול קבלת על מלכותו עלינו. אבל כשישראל חטאו
לפניו, אזי כביכול הראה וגלה השם יתברך את גאותו וגאווה,
ולא רצה להלבישו ולצמצמו עוד, וממילא נחרב הבית המקדש,
כי לא היה יכול לסבול בנ"ל. וזה: בצע אמרתו - כנע פורפירא
דילא, שקבע את הלבוש שלו, הינו שקבע את הלבוש והצמצום
הנ"ל בחינת גאות לבש הנ"ל, וממילא נחרב הבית המקדש, כי
מאחר שקבע ובטל את הצמצום והלבוש, שוב אין הבית המקדש
יכול לסבול גאותו וגאווה, כי הן השמים ושמי השמים לא
יכלולך, בנ"ל: עוד שמעתי בשמו לענין הנ"ל, שהלביש וצמצם
את גאותו ברי לגלות מלכותו, שהזכיר אז מה שאמר ביום
שלפניו. והענין, שיראה בחינת מלכות הוא בחינת הכניעה, וזה
שכתוב (תהלים צ): מה ה' אלקיך שואל מעמד, כי אם ליראה -
שהשם יתברך מקטין את עצמו, כביכול, ושואל מהם יראה, כי
"שואל מעמד" הוא בחינת הכניעה ושפלות, כמו השואל ומבקש
מחברו. כי יראה הוא בחינת מלכות, כמו שאמרו (אבות פ"ג):
אלמלא מראה של מלכות (במובא כבר כמה פעמים, ומלכות הוא
בחינת עני והכניעה, כי אין מלך בלא עם, שזהו בחינת עניות
רלית לה מדרגה כלום (במובא במקום אחר), הינו שמירת המלכות
אין לה מצד עצמה כלום, כי אם עליבן העולם נתגלה מדת
המלכות, כי אין מלך בלא עם. נמצא, שמירת המלכות, שהיא
בחינת יראה, היא בחינת עני והכניעה. ועליבן בשעת מתן תורה,
שרצה השם יתברך לגלות מלכותו ויראתו, הכניע את עצמו
השם יתברך לישראל, כביכול, ובקש מהם שיקבלו מלכותו,
והבטיח להם כמה הבטחות, כמו שכתוב (שמות יב): ואם תהיו
לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וכו', שכל אלו ההבטחות הם
בחינת הכניעה, וכל זה היה בשביל לגלות מלכותו ויראתו,
כמו שכתוב (שמות יב): ובכבוד תהיה יראתו על פניכם וכו', כי
כל זה היה בשביל היראה, שהיא בחינת מלכות בנ"ל, כי
השם יתברך מקטין את עצמו בשביל לגלות מלכותו בנ"ל.
וזה: ה' מלך גאות לבש. ה' מלך, הינו כשרצה השם יתברך
לגלות מלכותו, אזי גאות לבש, שהלביש וצמצם את גאותו
והקטין את עצמו כביכול בנ"ל: גם שמעתי, שאמר אז רבנו
צחות לרדמן אחר, שישב על שלחנו אז: בצע אמרתו - שאומר
תורה בשביל בצע וממון: עוד מעין הנ"ל. שמעתי בשמו,
שאמר על פסוק: אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו
(דברים כג) - כי כשאדם מקטין את עצמו, אזי השם יתברך גס-בן
מקטין את עצמו, אבל כשהאדם מתגאה ומתגדל, אזי השם
יתברך גס-בן מראה גאותו וגדלו. וזה: אם יסתר איש במסתרים
- שכשהאדם מקטין ומסתיר את עצמו במסתרים, דהינו שמסתיר
ומעלים ומקטין את עצמו בענייה ושפלות, אזי ואני לא אראנו
- שאני גס-בן מראה עצמי אליו בבחינת לא, שהוא בחינת
אין ואפס, בחינת ענייה ושפלות, וכן-ל:

רמז בצע אמרתו (אכ"ה ב) - כנע פורפירא דילא (שדרש סע). כי
בנורא אין הבית המקדש יכול לסבול כבודו ונאותו
יתברך, כמו שכתוב (מלכים א' ח'): הנה השמים ושמי השמים לא
יכלולך, אף כי הבית הזה וכו'. רק מחמת אהבת ישראל צמצם

רב

דע, כי יש כמה דברים יקרים בעולם: החכם הוא יקר מאוד, וכן גבור, וכן עשיר ומושל, דהיינו מי שיש לו איזה התנשאות. ודע, שאצל כל אחד מהם יכולים לפעול ולהושע מצער, שאם יש לו איזה צער, חס ושלום, וילך אצל אחד מהם ויספרו לפניו, עד שיעזור רחמים אצלו עליו, מזה יוכל להושע:

רבא

על-ידי שנותנין מעשר נצול משונאים, כי השם יתברך מבסה אותו בירו ומצילו, כי האלהים יבקש הנדרף, ואפלו צדיק דורף את הרשע (מד' אמר פ' ב'). וזה בחינת (ישעיה א'): ובצל די פסיתך - שהשם יתברך מבסה עליו בצל ירו ומצילו, וכשהנדרף צדיק, שהוא סמוך להשם יתברך, אזי הוא יתברך מצילו בירו, כי הוא סמוך להשם יתברך; אבל כשהנדרף רשע, נמצא שהוא רחוק מהשם יתברך, ואף-על-פי-כן השם יתברך מצילו, כי האלקים יבקש וכו', אזי, כביכול, השם יתברך מגדיל ירו ומושיטה ומחפה עליו, אף שהוא רחוק מהשם יתברך. ועל-ידי מעשר נעשה בחינת יד הגדולה, כי יד הגדולה הוא בחינת הסתפקות, כמו שכתוב (בספרי א'): הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם, אם את כל דגי הים וכו' ומצא להם; וחרגם אוגלוס: היספק להון. והשיכו השם יתברך: היר ה' חקדך. נמצא, שבחינת יד הגדולה היא יכולה להספיקם. נמצא, שבחינת הסתפקות הוא בבחינת יד הגדולה, ועל-ידי מעשר הוא בבחינת הסתפקות, כי אין אדם מה ותצי מאותו בירו, כי יש לו מנה - מבקש מאתים וכו', וכל מה שיש לו אין מספיק לו, אבל במעשר כתיב (מלאכי א'): הביאו אח כל המעשר אל בית האוצר וכתנוני נא כזאת וכו' עד בלי רי; ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנה א'): עד שיבדלו שפתותיכם מלומר די נמצא, שעל-ידי מעשר נעשה בחינת הסתפקות, שהוא בחינת יד הגדולה כנ"ל, ועל-ידיה השם יתברך מושיט ירו ומבסה עליו ונצול משונאים כנ"ל:

שנית ה' לגנדי תמיד - בחינת מתנגד:

רבב

צריך להיות תמיד בשמחה ולעבד ה' בשמחה. ואפלו אם לפעמים נופל ממדרגתו, צריך לחזק עצמו במים הקודמים, שהיה מודים לו איזה הארה קצת. כמו שאנו רואים, שבמה סומים מחזקים עצמן באיש אחד שאינו סומא, ומאמינים בו והולכים אחריו, וגם הסומא מאמין למקלו, שהולך אחר מקלו אף שאינו רואה כלל; מכל-שכן שראוי לילך אחר עצמו, דהיינו מאחר שבמים הקודמים הורים לו קצת והיה מחזק ומתעורר לבו להשם יתברך, אף שעבשו נפל מזה ונסחמו עיניו ולבו, עם כל זה ראוי שיאחז במים הקודמים וילך אחריהם, דהיינו כמו שאנו הרהר מתעורר לבו להתחזק בעבודתו יתברך, בן גם עכשו יחזק לבו מאוד, וילך אחר ההתעוררות והזריחה שהיה לו אז, אף שעבשו נפל מזה כנ"ל, עד אשר בקצת ימים יעורר ה', ויחזר ויזרח לו אורו יתברך, אמר: (עין בסוף הספר מה ששדך לזה)

רבג

בשהצדיק צריך לבקש מאח השם יתברך, יכול להיות שלא ימלאו בקשתו, כי אמרין דשמע וזמנין דלא וכו' (וזהו וידא דף קד). אבל יש צדיק שיכול לגור ולומר: אני אומר שיהיה בן, וזה בחינת (בספרי א'): זה חכרבו וכו' אמור להם - הינו שאני אומר שיהיה בן: יברכך ה' וישמרך וכו', אמר:

רבד

אפלו הרחוקים מן הצדיק, הם מקבלין חיות והארה מן הצדיק על-ידי שמבסה עליהם, כמו האילן, שיש לו ענפים וקלפה ועליו, וכלם שואבין חיות מן האילן, ויש עשבים שרחוקים מן האילן, ונרמה שאין מקבלין חיות מהאילן, ובאמת גם הם מקבלין חיות ממנו, כי האילן מגן עליהם ומצילן מן השמש; בן יש אצל הצדיק בחינת עליו וענפים וכו', כמו שמבאר במקום אחר (בספרי א' אות א'), ואפלו הרחוקים מקבלין חיות ממנו על-ידי שמבסה עליהם, כמו האילן כנ"ל:

רבה

דע, כשהראה בשלמות, על-ידיה הפסחון בשלמות. כי עקר הפסחון בשלמות הוא על-ידי השכל, כמו שכתוב (חז"ל בספרי): עיני כל אלד ישרו. עיני זה בחינת השכל, כמו שכתוב (בראשית א'): ותפקחנה עיני שניהם, ופרש רש"י: על-שם התקמה נאמר; ולפי השכל בן הוא הפסחון, כי יש כמה מעלות ומדרגות בפסחון עד אין סוף, בבחינת (ישעיה כו'): בטהו כה' ערי עד, והכל לפי השכל כנ"ל. ועקר השכל - על-ידי הראה, כי עקר השכל הוא על-ידי הלחלוות העולים אל המוח, שהם בחינת השכל, והמוח היא הפתילה, והנשמה שבמה הוא האור, נמצא שעקר קיום השכל הוא על-ידי הלחלוות שבגוף כנ"ל, והלחלוות הוא על-ידי הראה, כמובא (בספרי א' דף כ"ב): אלמלא בנפי ראה דמנשכי על לבא, היו לבא אוקיד כל גופא. וזה בחינת (ספרי א'): והיו הכרובים פורשי כנפים על התפוח - בפחמא דלבא (וזהו שנים דף רל). נמצא, שעל-ידי הראה נתקנים הלחלוות, שלא יתיבש על-ידי הלכ, ועל-ידיה קיום השכל, שהוא בחינת נר דולק על-ידי הלחלוות כנ"ל, ועל-ידי השכל על-ידיה נעשה הפסחון כנ"ל; נמצא ששלמות הפסחון הוא על-ידי שלמות הראה כנ"ל. ואין יכולין לעשות מהצפוף, דהיינו תקול היוצא מהקנה, שהוא רק קול פשוט וצפוף, שיהיה נעשה דבור על-ידי חמשה מוצאות הפה שמחזקים הדבור, כי עקר ההכרח שיש בין אדם לחי הוא על-ידי חתוך הדבור, שהוא גדר האדם שהוא מדבר, בבחינת (ספרי א'): מי שם פה לאדם; ועקר ההכרח הוא חתוך הדבור, דהיינו שהאדם עושה מהצפוף והקול חתוך האוחזות והדבור, כי גם בהמות ועופות יש להם קול וצפוף, רק שאין להם חתוך האוחזות והדבור, והוא גדר האדם שיכול לחתוך הדבור כנ"ל. ולבוא לבחינת גדר אדם הוא על-ידי צדקה, בבחינת (בראשית א'): נעשה אדם; וכתיב (דוח ב'): שם האיש אשר עשיתי עמו היום וכו' - מה התם צדקה, אף באן

רבו שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ, שִׁסְפָּר בְּשֵׁם צִדִּיק אַחֵר, שֶׁדָּרַשׁ
בְּכִיתֵי הַכְּנֻסָּת, שֶׁנָּה שְׁאוּמֵרִים בְּשִׁעוּכֵיהֶם עַל
הַקּוֹצֵרִים: ה' יַעֲזֹר (ב"פ*) - כִּי יֵשׁ רָשָׁעִים, שֶׁהֵם מַגְלֵלִים
בְּעֹשִׂים הַיְדֻלִּים עַל הַנְּגוּת, וְאֵין לָהֶם עֲלֵידָה, כִּי אֵין קוֹצֵרִין
אוֹתָם הַעֹשִׂים. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים עכב): הִיוּ כַחצִיר נְגוּת וְכו'.

לחם או בִּרְבֵּר אַחֵר, וְיִתְרַפֵּא מִמִּילָא; אֲמַן, בֵּן יִהִי רַצוֹן: (עו)
עָנָן זֶה בְּאֵרֵכוֹת בְּלִקְטֵי חֲנֻנָּא, בְּסִטְרָא

רלב בְּשַׁעֲהָ שְׂאוֹמֵר: הִלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם וְכו', הִלְלוּהוּ
כָּל מַלְאָכָיו, הִלְלוּהוּ כָּל צְבָאָיו וְכו'; אִי הָאֲרֵם
קוֹרָא לְכֹלם וּמַצִּיָּה לְכֹלם, שִׁיְהִלְלוּ אֶת ה'. וּמִנָּה רָאוּי לְאֲרֵם
לְהַתְעוֹרֵר לְחַפְלָה בְּכֻנַּת הַלֵּב, מֵאַחֵר שְׂבַח־פִּלְתוֹ קוֹרָא לְכֹל
הָעוֹלָמוֹת לְהִלְלוּ וּלְשַׁבְּחוּ יִתְבָּרֵךְ:

רלב בְּשִׁמְתֵּנִי בְּדָרִים עַל הָאֲרֵם מִחֲשָׁבוֹת רַעוּת וְהִרְוֵהוּ, וְהוּא מִתְחַזֵּק וּמִתְנַבֵּר עֲלֵיהֶם וּמַנְצֵחַ
אוֹתָם, יֵשׁ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא תַעֲנוּג גְּדוֹל מִנָּה, וְהוּא יִקַּר מֵאֵד
בְּעֵינֵי הַשֶּׁם יִתְבָּרֵךְ, בְּמִשְׁלַל שֵׁשׁ אֲצֵל הַמְּלָכִים לְפָנֵיהֶם בְּיוֹמָא
דְּפִגְרָא, הֵם מֵיִתְחִין בְּפִהָ חַיִּית שִׁינְצוּהוּ זֶה עִם זֶה, וְהֵם עוֹמְרִים
וּמִסְתַּבְּלִים, וְיֵשׁ לָהֶם תַעֲנוּג גְּדוֹל מִן הַנְּצֻחוֹן; כְּמוֹכֵן הַמִּחְשָׁבוֹת
הֵם בָּאִים מִבְּחִינַת הַחַיִּית, וּמִחֲשָׁבוֹת קְרוֹשׁוֹת הֵם בְּחִינַת חַיִּית
מְהוֹדוֹת, וּמִחֲשָׁבוֹת רַעוּת הֵם בְּחִינַת חַיִּית מְמָאוֹת, וּמִנְחִיחִים
בְּכֻנָּה מִלְּמַעַל שִׁינְצוּהוּ זֶה עִם זֶה, וְיֵשׁ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא
תַעֲנוּג גְּדוֹל כְּשֶׁהָאֲרֵם מִתְנַבֵּר עַל הַחַיִּית מְמָאוֹת וּמַנְצֵחַ אוֹתָם:
הַכֹּלֵל, שְׂאִי אֲפֹשֶׁר בְּשׁוֹם אֲפֹן בְּעוֹלָם שִׁיְהִי שְׁנֵי מִחֲשָׁבוֹת
בְּיָחִיד בְּפִעֻם אַחֵר. עֲלֵיכֵן כָּקֵל יוֹכִינִן לְגֶרֶשׁ מִחֲשָׁבוֹת רַעוּת, רַק
כְּשֶׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, דְּהֵינּוּ שְׂלֵא לְחַשֵּׁב אוֹחוֹ הַמִּחְשָׁבָה, רַק לְחַשֵּׁב
אִיְהָה מִחְשָׁבָה אַחֲרָת: בְּתוֹרָה אוֹ עֲבוּרָה אוֹ אֲפֹלו מִשְׁאֵיוֹמָתָן,
כִּי אִי אֲפֹשֶׁר שִׁיְהִי שְׁנֵי מִחֲשָׁבוֹת בְּיָחִיד בְּשׁוֹם אֲפֹן. וְכֵבֵר מִבְּאֵר
בְּמִקּוֹם אַחֵר (וַעֲלֵי בִּס" עו), שְׂאִין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת מַלְחָמָה וּלְנַגֵּעַ
רֵאשׁוֹ אֲנָה וְאֲנָה בְּרִי לְגֶרֶשׁ הַמִּחְשָׁבוֹת רַעוּת, כִּי אִין זֶה מוֹעִיל
כֹּלֵל, אֲדִרְבָּא, עַל־יְדִידֵיהּ מִתְבָּרֵךְ יוֹחֵר, רַק לְכֹלֵי לְחַשְׁבִּית
עֲלֵיהֶם כֹּלֵל, רַק לַעֲשׂוֹת אֶחָ שְׂלֵו בְּפִהָ שְׂתוּא עוֹסֵק, בְּתוֹרָה אוֹ
חֲפִלָּה אוֹ מִשְׁאֵיוֹמָתָן, וְלְכֹלֵי לְהַסְתַּבֵּל לְאַחֲדֵיהּ כֹּלֵל, וְעַל־יְדִידֵיהּ
מִמִּילָא תַסְתַּחֲלֵק:

רלב דַּע, שְׂפִינְיָ מַעֲשִׂיּוֹת מִצְדִּיקִים, הֵינּוּ מִמֶּה שְׂאֵרַע לָהֶם,
הוּא דְבָר גְּדוֹל מֵאֵד, וְעַל־יְדִידֵיהּ נִמְהָר מִחֲשָׁבָתָא.
אֲכַל אִי אֲפֹשֶׁר לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹתָ שֶׁל צְדִיקִים, כִּי אִם מִי שִׁיכּוֹל
לְהַרְמוֹת עֲצֻמּוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, דְּהֵינּוּ שִׁיכּוֹל לְהַבְדִּיל בֵּין אֹר
וְחֹשֶׁךְ כְּמוֹ הַשֶּׁם יִתְבָּרֵךְ, כְּבִיכּוֹל. כִּי כִנְגֵר כָּל מַעֲשֶׂה שֶׁל צְדִיק,
יֵשׁ כִנְגֵרָו רַע, דְּהֵינּוּ שֵׁשׁ כִנְגֵרוֹ מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רָשָׁעִים, שְׁנֵם לָהֶם
אֲרַע בְּיוֹצֵא כּוֹה, כְּגוֹן שְׂמִינְיָ, שְׂפִינְחָם עֲשֶׂה דְבָר גְּדוֹל שְׂפִינְחָ
בְּאֹוִיר, וְכִנְגֵר זֶה יֵשׁ מַעֲשֶׂה שֶׁל רָשָׁע, שְׁנֵם בְּלָעַם פֶּרַח בְּאֹוִיר,
וְכֵן בְּיוֹצֵא כּוֹה, כִּי הִרַע לַעֲמַת הַטּוֹב. וְהַתְּפַרֵּשׁ הוּא רַק מִי
שִׁיכּוֹל לְהַבְדִּיל בֵּין אֹר וְחֹשֶׁךְ, זֶה יוֹדֵעַ גְּדֵל הַהַבְדֵּל וְהַתְּפַרֵּשׁ
שְׂבִין מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים לְמַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רָשָׁעִים, כִּי זֶה מִסְתַּבֵּר
דְּקַרְשָׁה עַל־יְדִידֵי תַפְלָתוֹ, כְּמוֹ שְׂבַחֵךְ בְּאֵלִישֶׁע (מַלְכִּים טו): סִפְרָה
נָא לִי הַתְּרַלּוֹחַ: הֵינּוּ שְׂעֶשֶׂה הַנִּסִּים עַל־יְדֵי תַפְלָה (בְּרַיָּה טו); אֲכַל
מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רָשָׁעִים הֵם עַל־יְדֵי תַחְבּוּלוֹת אוֹ בְּשׁוֹף אוֹ דְבָר
אַחֵר מִסְתַּבֵּר־אַחֲרָא. נִמְצָא, שְׂעַקֵר הַתְּפַרֵּשׁ יוֹדֵעַ רַק זֶה שִׂידֵרַע

לְהַבְדִּיל בֵּין אֹר וְחֹשֶׁךְ, הֵינּוּ בֵּין רַע לְטוֹב. וְגַם מִי שְׂאִין לוֹ
זֶה הִרַעַת לְהַבְדִּיל וְכו', אֲכַל יֵשׁ לוֹ אֲמוּנָה שְׂלֵמָה, שְׂמִינְיָ
הַהַבְדֵּל שֵׁשׁ בְּיָנִיחָם בְּנִל, גַּם זֶה יוֹכֵל לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל
צְדִיקִים, אֲכַל צְדִיק שְׂתַהֲרִיָּה הָאֲמוּנָה אֲמוּנָה שְׂלֵמָה בְּרוּרָה מֵאֵד,
עַד שְׂעַל־יְדֵי הָאֲמוּנָה יִתְהַר דּוּמָה לוֹ כְּאֵלוֹ רֹאֵה הַדְּבָר שְׂמִינְיָ
בְּעֵינָיו מִמֶּשׁ, בְּחִינַת סְתִים וְגִלְיָא, כְּמוֹכָא בְּמִקּוֹם אַחֵר (וַעֲלֵי בִּס" טו)
(כג). וְזֶה שְׂמִינְיָ בְּמִדְרָשׁ (בְּרַשִׁית פ"ה ט): לְהַבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין
הַחֹשֶׁךְ: אֹר - אֵלוֹ מַעֲשִׂיּוֹתָ שֶׁל צְדִיקִים; חֹשֶׁךְ - אֵלוֹ מַעֲשִׂיּוֹתָ
שֶׁל רָשָׁעִים. הֵינּוּ, שְׂמִינְיָ מַעֲשִׂיּוֹתָ שֶׁל צְדִיקִים הֵם בְּחִינַת אֹר, וְלִהְיֵר
מַעֲשִׂיּוֹתָ שֶׁל רָשָׁעִים הֵם בְּחִינַת חֹשֶׁךְ, וְיִי שִׁיכּוֹל לְהַבְדִּיל בֵּין
אֹר וְחֹשֶׁךְ, יוֹכֵל לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹתָ שֶׁל צְדִיקִים בְּנִל, וְעַל־יְדִידֵיהּ
נִמְהָר מִחֲשָׁבָתָא, גַּם נִצּוֹל מִצְדוֹת. כִּי בְּכַלּוֹל הִרַעַת הוּא בְּחִינַת
מִחִין דְּקִנְיָנוֹת, וּמִנָּה בָאִין צְדוֹת, כִּי מִחִין דְּקִנְיָנוֹת הֵם בְּחִינַת
רִינִין, וְסִפְרֵי מַעֲשִׂיּוֹתָ שֶׁל צְדִיקִים הֵם בְּחִינַת מִחִין דְּגִדְלוֹת,
כְּמוֹ שְׂבַחֵכֶם: סִפְרָה נָא לִי אֵת הַתְּרַלּוֹת; בְּחִינַת הַמָּאוֹר הַגְּדוֹל,
וְעַל־יְדִידֵיהּ מִטְהַר מִחֲשָׁבָתוֹ מִמִּחְשָׁבוֹת רַעוּת, שְׂהֵם גַּם־שִׁכִּין
מִמִּחִין דְּקִנְיָנוֹת, וְעַל־יְדִידֵיהּ מִמִּתִּין הַצְדוֹת וְהִרְוֵינִים, שְׂכֹלֵם הֵם
מִבְּחִינַת מִחִין דְּקִנְיָנוֹת בְּנִל: גַּם צְדִיק לִידַע אִיד לְסַפֵּר הַמַּעֲשֶׂה.
כִּי בְּכָל מַעֲשֶׂה יֵשׁ צִמְצוּם, וְגַם כְּשִׁרְצָה לְטַהַר מִחֲשָׁבָתוֹ עַל־יְדֵי
סִפּוֹר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַצְדִּיק, נִמְצָא שְׂנַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ מִהַמַּעֲשֶׂה
וּמִהַסְפּוֹר, שְׂהוּא דְבוֹר, נַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ מִחֲשָׁבָה, וְכוּדֵא צְדִיק שִׁיְהִי
זֶה הַצְדִּיק שְׂמִסְפֵּר מִמֶּנּוּ גְבוּהָ מִמֶּנּוּ, כִּרִי שִׁיְהִי מַעֲשִׂיּוֹתָ שֶׁל
אוֹחוֹ הַצְדִּיק בְּבְחִינַת מִחְשָׁבָה אֲצִלוֹ, עַל־כֵּן צְדִיק לִידַע מִמִּי לְסַפֵּר
וְאִיד לְסַפֵּר, וְאִין נִמְהָר מִחֲשָׁבָתוֹ וְיִכּוֹל לַעֲלוֹת אֵל עוֹלָם הַמִּחְשָׁבָה,
שְׂהָ נִקְרָא עֲלִית הָעוֹלָמוֹת, כִּי הַמִּחְשָׁבָה גְבוּהָ מֵאֵד, וְיִי שְׂרֹצָה
לְכַנֵּם אֵל עוֹלָם הַמִּחְשָׁבָה, צְדִיק לְשַׁחֵק, וְאֲפֹלו אִם יִדְבֵר אִין דְּבוֹר
הַגּוֹן, הוּא מִסְפִּיר הַמִּחְשָׁבָה, כִּי הַמִּחְשָׁבָה הוּא דְבָר גְבוּהָ מֵאֵד,
שְׂאֲפֹלו דְבוֹר הַגּוֹן מִסְפִּירָהּ. וְזֶה בְּחִינַת (מַלְכִּים טו): שַׁחֵק, קֵךְ עֲלֶה
בְּמִחְשָׁבָה - שְׂלַעֲלוֹת אֵל הַמִּחְשָׁבָה צְדִיק לְשַׁחֵק. וְאֲפֹלו אִם
יִשַׁחֵק וְלֹא יִדְבֵר כֹּלֵל, עִם כָּל זֶה יֵשׁ בְּכַלּוֹלִים שְׂמִינְיָ לְכֹלֵי הַמִּחְשָׁבָה
וּמִוִּנְיָ אוֹתָהּ, וְעַל זֶה צְדִיק מְהִירָת הַמִּחְשָׁבָה, וְזֶה עַל־יְדֵי סִפּוֹר
מַעֲשִׂיּוֹת בְּנִל: וְלִזְבּוֹת לָזֶה, שִׁיכּוֹל לְהַרְמוֹת אֵלֵיוֹ יִתְבָּרֵךְ
לְהַבְדִּיל בֵּין אֹר וְחֹשֶׁךְ בְּנִל, הוּא עַל־יְדֵי הַשְׂנָחָה, הֵינּוּ שְׂנַעֲ
מִסְבְּעִיּוֹת, שְׂהָ בְחִינַת כִּלְלִיּוֹת הַתְּפַרֵּשֶׁה. וְזֶה וְכֵן עַל־יְדֵי
אַרְיִי־יִשְׂרָאֵל, כִּי אַרְיִי־יִשְׂרָאֵל הוּא כִלְלִיּוֹת הַתְּפַרֵּשֶׁה שְׂכַבֵּל הַתְּפַרֵּשׁוֹת,
כִּי שֵׁם כָּל הַעֲשֶׂר קְדוֹשׁוֹת, וְעַל־כֵּן נִאֲמַר בְּאַרְיִי־יִשְׂרָאֵל (וַיִּרְאֶה
א: תְּמִיד עֵינֵי ה' אֶלְקֵיךְ בָּהּ; ב: שֵׁם הוּא רַק הַשְׂנָחָה, בְּחִינַת
שם טו): הַשְׂקִיפָה מִמַּעַן קִרְשֶׁךְ. וְזֶה (תְּהִלִּים טו): שִׁחִי ה' לִנְגִיד
תְּמִיד; הֵינּוּ כְּשֶׁאִין רוֹצֵה לְהַשְׁוֹת וּלְהַרְמוֹת עֲצֻמּוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ
בְּנִל, אִין: לִנְגִיד תְּמִיד; הֵינּוּ בְּחִינַת אַרְיִי־יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׂבַחֵכֶם
בְּמִדְרָשׁ (תְּהִלִּים קיח): אִין תְּמִיד אֵלֵא אַרְיִי־יִשְׂרָאֵל, שְׂנַאֲמַר: תְּמִיד
עֵינֵי ה' אֶלְקֵיךְ בָּהּ: וְדַע, שֵׁשׁ שֵׁם, שְׂכִשְׂרוּצִין לַעֲשׂוֹת קִלְד
מִשְׁתַּמְשִׁין בְּזֶה הַשֵּׁם. וְהַשֵּׁם הוּא קְמוּהָ - רֵאשִׁי־תְּבוֹת: הַשְׂקִיפָה
מִמַּעַן קִרְשֶׁךְ. וְזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים טו): מִהֲעֵרָה מִלְכִּין וּמִהֲקִים

מלכיו. וזה שנאמר ביוסף (בראשית 41): והנה קמה אלהימתי:

רלה דע, שמי שהולך ונתחלק ונופל, ואזי העולם שוחקין ממנו, והוא מתבטל מזה, זה בא עלידי שפגם בשמחת יוסטוב. כי יוסטוב נקרא רגל, וגם נקרא מועד, ועלידי שפגם בשמחת יוסטוב, נעשה מזה רגל מועד, עליבן רגלו מועדה ונפל. וזה השחוק ששוחקין הוא בחינת השמחות נפולות מפגם שמחת יוסטוב, ועליבן מתבטל, כי עכורתי אלילים נקרא בשם (הושע ט), והמבזה את המועדות כאלו עובד עב"ם (ספחים קח), עליבן בזה עליו בושה. ולפעמים הוא לו לכפרה, ולפעמים אין נתכפר לו בזה, רק כרי להזכירו שישכח:

רלו מי שנותן רבנות בכשרות ובחמימות כראוי, עלידיהו זוכה שיעלה לגרלה לסוף ימיו, וכל מה שנתקבץ לגרלה באותו הדור, הוא עולה לגרלה זו. כגון ברור היה, שעקר הגרלה והכבוד הוא בשמחתיקין אותו לצדיק מפרסם, אזי זוכה שיתקבל בסוף ימיו למפרסם גרול, אף שבתאמת אינו כן, רק שהוא איש כשר פשוט, ונותנין לו שכר קדם שיצא מן העולם, ואחר כך זכו:

רלו עקב הנגון והבלישייר הביא לוי לעולם, במובא בזהר (שמות דף טו), שעקר הנגון מסבא רלואי. וזה שאמרה לאה: הפעם ילדה אישי אלי (בראשית 30) - שעמה הפעם שנולד לוי, שעלידי בא בחינת הנגון וכלי שיר לעולם, הפעם ילדה אישי אלי בודאי, כי התחברות שני דברים הוא עלידי נגון וכלי שיר, והבן. וזה בחינת בליזמר שמנגנין על חתונה: שרים רדמוני חנם (תהלים קט) - ראשית בכות רחש.

וזה הענין הם דברי צחות, שאמר על עצמו. שהיו נהנין לתן לו "רחש" המגיע לרוב, ופעם אחת עמרו לפניו בעת שהיה חתנה בעיר, ואמר אז עניו הנזיל, מעניו בליזמר שמנגנין על החתנה בנ"ל (כי בן היה דרבו בקדש, שעל פירכ היה אומר תורה מעני טה שנקטה נעשה ונדבר אז באותה העת, כאשר יתבאר מזה במקום אחר, ואז היו משיחים לפניו מעניו "רחש" המגיע לו. ענה ואמר: בודאי מגיע לי רחש, שרים רדמוני חנם).

רלח בששני אנשים מחלקים ביניהם על איזה ענין, ובשיבוא השלישי, אף שאינו יודע כלל מענינם, אזי יסכים עם אחר יותר מעם חברו - זה מחמת שהאחר סמוך לשרשו יותר מחברו, כי בודאי אי אפשר שיהיו שווים לו באחר, כי אין שני אנשים שוין, ואם יבן בודאי אחר סמוך לו יותר, ומזה בא שהוא מסכים עם זה, והבן:

רלט עלידי מחלקת אי אפשר לרבר. כי עקר הדבור הוא משלום, כמו שכתוב (תהלים 133): אברה נא שלום. ועליבן צריך כל אחד קדם התפלה לקבל על עצמו מצות עשה ואהבה לרעד במוך, כדי שעלידיה שיש אהבה ושלום, עלידיה יוכל לרבר בתפלה; אבל בשאין שלום ויש מחלקת,

אי אפשר לרבר. ועליבן אפילו אם אחר רוצה שלום, רק שהם חולקין עליו, עם כל זה אין השלום בשלמות, עליבן אי אפשר לרבר ולהתפלל, אף שהוא איש שלום, מאחר שהם חולקין עליו. וזה שאמר דוד המלך, עליו השלום (שם 57): אני שלום, כי אני איש שלום ומצדי היה שלום עם כלם, ועם כל זה: וכי ארבר המה למלחמה, הינו שאף שאני שלום, עם כל זה אי אפשר לרבר מחמת המלחמה והמחלקת שהם חולקין עלי בנ"ל:

והנה כל הרבדים הם משלום בנ"ל, ועליבן מי שהוא בכונית שלום, יכול לידע כל הרבדים של כל העולם, כמו הקדוש ברוך הוא שנקרא שלום, שהוא יודע כל הרבדים של כל העולם, כמו שכתוב (שם 1): ומגיד לאדם מה שחש; כי כל הרבדים באים משלום בנ"ל, וזה אותיות "שלום" - ראשית בכות: ומגיד לאדם מה שחש:

כל הרבדים באים מחמימות, ומי שיש בו חמימות הרבה, מרבר הרבה, וכן מי שנתקרב ואין בו חמימות, אין יכול לרבר, כי הרבד הוא מחמימות, כמו שכתוב (תהלים 133): חם לבי בקרבי בהניני תכער אש דברתי בלשוני, והוא שלהובא דנרא וכו':

רמ כל ההשפעות וכל הרבדים הם באים רק מהצדיק האמת. ועליבן בשמקרב להצדיק האמת, יוכל לקבל בקל את

מה שצריך לו, הן עשירות או בנים; אבל בשהוא רחוק מהצדיק, אזי בא לו בקשי גדול, כי כל אחד מקבל עשירות או בנים לפי המזל שלו, והמזל מקבל ההשפעה מהצדיק, כי משם באים כל ההשפעות, ועליבן בשהוא רחוק מהצדיק, אזי המזל צריך לעשות לו בת גרול כדי לקבל ההשפעה מהצדיק, מחמת שהוא רחוק ממנו. ועליבן נמצא בזה חלוקים רבים, לפעמים מגיע לאדם עשירות והוא מת מזה, ונשאר העשירות ליוצאיו, ולפעמים הוא מת עלידיהו שמקבל עשירות וגם אובר את העשירות, וכן חלוקים רבים. והוא כמו, למשל, בשאחר רוצה להגבית משא כבד, והוא מכנים כל כחו להגבית המשא מחמת שכתבה מאר, ולפעמים מגבית המשא, אבל מחמת גרל הכח שהכנים בזה, נעקרו ונתלשו מעיו בקדו, עד שמת מחמת זה. אבל יכול להיות שאף עליפירכ נשאר המשא בירו, ולפעמים מחמת שנתלש בקדו, נפל גם המשא מירו. נמצא, שזה מת מחמת שהגבית המשא וגם המשא לא נשאר אצלו אפילו לבניו; כמו כן בהנ"ל, מחמת שהמזל צריך לעשות לו בת גרול כדי לקבל מהצדיק ההשפעה, מחמת שהוא רחוק ממנו, מחמת זה יכול להיות כמה חלוקים בנ"ל. אבל המקרב להצדיק, אזי אין המזל צריך לעשות לו בת, מחמת שהוא קרוב אצלו. אבל עם כל זה, לפעמים יכול להיות שאדם יתקרב להצדיק האמת, ועלידיה אובר העשירות, דע, כי זה מחמת שהוא רואה דבר יקר גבוה מאד, ואף עליפירכ ראוהו לא חיו, מזה חיו (מילה ט), ומחמת שהמזל רואה דבר יקר ונעלה מאד, עלידיה משליך העשירות מאצלו, כמו מי שנושא משא של נחשת, ורואה זהב ואבנים טובות ויקרים, אזי משליך הכל ורץ וחוטף את הדברים היקרים; כמו כן מחמת שנתקרב ורואה יקר מן

שהוא מברך, אין מוסיף לו, וזה נעשה על ידי הצדקה, שהיא מצלת מהרהורים של נאוף, שהם בחינת אבי אבות הממאח, בחינות מת, וצדקה מצלת מהם בחינת (מסיל י): וצדקה תציל ממנות, השם יצילנו:

רמב דע, שיש צדיק גדול מאד, שאין העולם יכול לסבול קרשתו, על-כן הוא מתעלם מאד, ואין רואים ממנו שום קרשה ופרישות יתרה, זה מחמת גדל קרשתו מאד. וזה בחינות: כל השירים קרש, ושירי-השירים קרש-קרשים (י"ח פ"ט). נמצא, שירי-השירים הוא קרוש מאד, יותר הרבה מכל הספרים. והנה מצינו, ששלמה המלך, עליו השלום, חפר שלשה ספרים: משלי, קהלת ושירי-השירים. ובאמת משלי וקהלת הם בלם מלאים מוסר ויראת-שמים מאד, ומצינו בהם חבוח קרשה וטהרה במה פעמים, אבל בשירי-השירים אינו נמצא חבוח קרשה וטהרה כלל. פוק עין ותשבעה, שכל ספר שירי-השירים אין נמצא שם בכל הספר שום חבוח קרש וטהרה. וזה מחמת גדל עצם קרשתו אינם רואים שם שום קרשה, על-כן אינו נמצא שם חבוח קרשה וטהרה כלל:

רמד מי שהוא מערב בין העבדים, והינו שיש לו עסקים ומשאומות עמהם, צריך לשמור עצמו מאד מאד שלא יזיק לו, כי בכל יוכל להתפס בראשם, חס ושלום, לחלק עצמו ממדרגת יהדותו שיש לו, כי לא די להאדם שהוא בעולם הזה השפל, אשר מלאכים אין להם כח לעמוד בזה העולם, כמו שמצינו, שפעם אחת באו מלאכים בזה העולם ונלכדו מאד (וזה כראשית דף טו), אבל באמת ישראל יש להם כח יותר ממלאכים, והם יכולים לעמוד בזה העולם ולהתגבר על העולם הזה ולהרבה בהבורא ויתברך שמו, אבל להיות גס-בן מערב עם העבדים, זה קשה מאד, על-כן צריך לשמור עצמו מאד מאד להיות בידה חזק כל ימות ממדרגת בשרותו ויהדותו:

רמה דע, שיש חרדי תורה. ומי שאוכה להם, בשמחתיל לחרש בתורה, הוא נכנס בהחרדים, ונכנס מחרד לחרד ומחרד לחרד, כי בכל חרד וחרד יש כמה וכמה פתחים לחרדים אחרים, וכן מאותן החרדים - לחרדים אחרים, והוא נכנס ומטיל בכלם, ומלקט משם אוצרות וסגולות יקרות וחמורות מאד, אשרי חלקו. אבל דע, שצריך לזהר מאד לכל ימעה בעצמו, כי לא במהרה וזכין לזה, כי יש כמה וכמה חרשושין שאינם באים משם, רק מהיכלי התמורות, כי את זה לעשות זה עשה אלקים. ואף שגורמה לאדם להשגה גדולה, אף-על-פי-כן גם שם יש חרשושים נאים שגורמין להשגות. וגם בזה יש כמה בחינות, כמו, למשל, בשבועות-בין חבוח אדם, יורעין שזה מרמו על דמות האדם, אבל הוא רק בךמון בעלמא, כי אין בחבוח שם שום ציור האדם; ויש שמצדיין על הנר ציור האדם, ושם נגלה יותר קצת דמות האדם; ויש שמצדיין ציור האדם מחתיכת עץ, ושם נתגלה עוד יותר ציור האדם; אבל אף-על-פי-כן אין זה אדם ממש, רק האדם בעצמו הוא האדם באמת; כמו-כן

ומפני-כן, איז משליך המול העשירות בלא-חרדי; מכל-שכן בשאוכה שירגיש גם בעצמו, שהתקבכות להצדיק הוא יקר מכל העשירות שבעולם, איז בוראי אינו משגיח על ממונו ואינו רוצה בכל עשירות:

רמא בפשיש רינים, חס ושלום, איז המרת הדין היה מכלה את האדם, חס ושלום. אבל המרת הדין אין לה כח לכלות לגמרי, כמו שאמרו רבותינו וברונם לברכה (סוטה ט): חצי בלים והם אינם בלים. אבל האדם יש לו כח לכלות לגמרי את חברו, חס ושלום, ועל-כן בפשיש רינים על אדם אחר, חס ושלום, ובא אדם אחר ועומד וחולק עליו, איז מרת הדין מסתלק ממנו, כי הם רוצים יותר שינקם בו האדם, כי יש לו יותר כח בנ"ל. על-כן מי שהוא צדיק גדול ומשגיח בהקו העולם, הוא חולק לפעמים בכונה על צדיק אחר פרי לסלק מעליו מרת הדין בנ"ל, כי יסמכו עליו שהוא ינקם יותר, אבל אחר-כך הוא עושה ברחמים, ואינו עושה יסורים לאותו הצדיק: וזה פרוש: פינתם בן אלעזר וכו' השיב את חמתי וכו' בקנאו את קנאתי בחובכם ולא כליתי וכו' (מסכת סוטה). הינו שפינתם השיב את חמתי ה' וסלק מרת הדין מישראל על-ידי שהוא לבש נקמה לנקם בהם, על-כן נסלקו הרינים בנ"ל. וזה מחמת כי הרינים אינם יכולים לכלות וכו', על-כן הם רוצים יותר בשאדם רוצה לנקם בנ"ל. וזה: ולא כליתי אח בני-ישראל בקנאתי; הינו שבה מודיעה לנו התורה גדל המוכה ששעה פינתם לישראל בקנאו את קנאתו ויתברך ולבש נקמה לנקם בהם, שבה עשה להם מוכה גדולה. והפעם הוא, כי ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, הינו שבקנאתי, במרת הדין שלי, איני מכלה את בני-ישראל, כי מרת הדין אין בה כח לכלות בנ"ל, אבל האדם בשנוקם יש לו כח לכלות לגמרי, חס ושלום, על-כן עשה פינתם מוכה נפלאה לישראל במה שלבש קנאה לנקם בהם, כי על-ידי-זה רפתה מישראל כח הרינים, בחשבם שפינתם ינקם בהם ביותר, כי פינתם הוא אדם שיש לו כח לנקם יותר לכלות לגמרי, חס ושלום, ובנ"ל, ועל-כן על-ידי-זה השיב פינתם את חמתי וסלק מרת הדין בנ"ל. אבל באמת פינתם בוראי היה רחמן, ובוראי אחר-כך הקל הרינים מעליהם:

רמב דע, שיש בחינת אריך אנפין בקלפה (ועי' ע"ז שער הקלפות פ"א), ומי שפוגע באשה מבחינה זו, קשה לו להנצל מההרהור, ואף אם יעצים עיניו, אף-על-פי-כן בכל צד שיפנה תודמנו לו, כי היא בחינת אריך אנפין של הקלפה, שהם פנים ארכים, ועל-כן בכל צד שיפנה תודמנו לו: **וידע,** שצדקה הוא סגולה גדולה ומועלת מאד להנצל מהרהורי נאוף, אך אף-על-פי-כן אסור לסמך על זה ולהיות מערב עם הנשים ולהרבות שיחה עמהם, חס ושלום, רק שאינו מוסיף לו בליכך. וזהו (אבות פ"א): ויהיו עניים בני ביתך, ואל תרבה שיחה עם האשה; הינו שאף שאתה עושה צדקה ועניים הם בני ביתך, אף-על-פי-כן אל תרבה וכו' בנ"ל. אבל אין האסור רק שלא ירבה, אבל מה

לשכח חכמתו שמקדם, שהוא צריך לשכח כ"ל, ואף-על-פי-כן יהיה עני באמת:

רמז

איתא בזהר הקדוש (דפיא מרבינא ז דף כו), ש"תיקון" הנאמר בש"ס הוא בחינת מחסר תקון, דהינו שנחסר הנון של "תיקון" ונעשה "תיקו". ורע, שזאת הנון פשוטה, כשנחסרה מהתיקון ונעשה בחינת תיקו כנ"ל, אזי היא נשפלת ונכפפת, ונעשה מה בחינת "קניות" שהוא אותיות "תיקון", רק שהנון נכפפת כנ"ל. השם גאלנו ויהפכו ה"קניות" ל"תיקון" ויתחנן ה"תיקו" הנ"ל:

רמח

דע, שספורי מעשיות מצדיקים הוא דבר גדול מאד, כי על-ידי ספורים מצדיקים נתעורר ונתלהב הלב בהתעוררות גדול להשם יתברך בחשק נמרץ מאד, כי הרשימו שעשה אותו הצדיק שמספרין מפני על-ידי עבודתו את השם יתברך, ואת הרשימו נתעוררת בעת שמספרין מהצדיק, והיא מעוררת להשם יתברך בהתעוררות גדול:

רמז

עקר הגבורה - בהלב. כי מי שלבו חזק, ואינו מתירא משום אדם ומשום דבר, יכול לעשות גבורות נוראות ולקבש המלחמות על-ידי חזק ותקף לבו, שאינו מתירא ורץ לתוך חקף המלחמה. וזה בחינת (בבות פ"ד): איתו גבור הבוש את יצרו. וזה בחינת גבורות שמזון, שנאמר בו (שופטים י"ז): ותחל רוח ה' לפעמו במתנה דן בין צדעה ובין אשתאל; שבאותן המקומות צלחה עליו רוח ה' ולבש גבורה, דהינו שבא לו חזק ותקף גבורה בלב, ועל-ידיה עשה גבורות נוראות:

רנ

דע, שכל מיני צער וכל היסורין אינם רק מחסרון הרעה, כי מי שיש לו דעת, ויודע שהכל בהשגחה מהשם יתברך, אין לו שום יסורין, ואינו מרגיש שום צער, כי ה' נתן וה' לקח (איוב א). ואף-על-פי שיש יסורין שבהכרח מרגישים אותם, כגון היסורים שבאים מחמת התרדמה, כמו יסורים שיש מיציאת הנשמה מן הגוף, והם יסורי החולה שבאים מחמת שמתחלה הנשמה להתפשט מן הגוף, ומחמת שנקשרה הנשמה בהגוף בקשר אמיץ וחזק, על-כן בהכרח מרגיש היסורים בעת הפרוד, אף-על-פי-כן היסורים קלים מאד וגוחים להתקבל בעת שיודע ברעת ברור שהכל בהשגחה מהשם יתברך, ומכיל-ישבן שאר מיני צער ויסורין, שאין מרגישים כלל כשיש לו דעת כנ"ל. ועקר הצער מהיסורין, הוא מחמת שנזולין מפני הרעת כדי שירגיש היסורין: וזה עקר צער של ישראל שיש להם בגלות, הכל הוא מחמת שנפלו מהרעת ותולין הכל כפסע ובמקרים ובמזל, ומחמת זה יש להם צער ויסורין כנ"ל, וזה בא להם מחמת שהם שרויין בין העפוסים ולמרו מהם, מחמת שרואין שעמם מצלחת מאד, וישראל נבזים ונשפלים, על-כן הם

יש כמה חרושין של תורה, שהם רק כמו פנקס וכמו שכותבין תבת ארם לבד, כי התורה היא בחינת אדם, כמו שכתוב (נחמדי י"ז): זאת התורה אדם; ויש שהוא נכנס לפנים מזה, אבל אף-על-פי-כן אין זה אדם כנ"ל, רק כשזוכין אל התורה בעצמו, וזהו בחינת אדם באמת, וזהו: זאת התורה אדם - זאת התורה ריקא. הינו, רק זאת התורה האמתית הוא בחינת אדם:

ודע, שכל אדם קדם שמישיג בתורה השגה של אמת, צריך לילך בהכרח דרך אלו היכלות התמורות, אבל הכלל - שאסור למעוט בעצמו לסבד שבכר בא אל ההשגה הראוי, כי אם יסבד כן, ישאר שם, חס ושלום; אבל כשידע שערין לא התחיל לנכנס לתורי תורה האמתים, אזי יתחזק בעבודת השם, וידבה בתפלות, ויפציר, עד שיפתחו לו שערי הקדשה באמת, ואז יראה ההפך. ואפלו אם עשה עבדות ותעניתים וסגופים בשביל השם יתברך ואחר-כך זכה לחדושין, אף-על-פי-כן אל יעמד על זה לסבד שהם השגות של אמת הנ"ל, כי אפלו להתמנונות של היכלי התמורות צריך עבדות ותעניתים, ואפלו בתאוות עולם הזה יש רגמא לזה, כגון, למשל, כשיעושים שחוק וקומעדיע, אזי נוסע אחד ומכריו וחושב כל הרברים שיעשו על הקומעדיע, ואף שהוא תאוה לשמע, אף-על-פי-כן אין זה השחוק בעצמו. וכן כשבא להתרד שיעושים שם הקומעדיע, יש שם מציד על השכלא כל הרברים שיעשו שם, וגם זה אינו הרבר בעצמו. ואפלו כשבאים לשם לפנים, עומד לין אחר ועושה כמעשה קוף, וכל הרברים שעושה הפעל קומעדיע הוא עושה אחריו בלי-ענות, וגם זה אינו הדבר בעצמו, ועקר הוא השחוק בעצמו שיעושים שם. וכמרבין תבין הנמשל בעצמו, כי יש מי שנדמה לו שזכנס לפנים ולפני ולפנים, וערין עומד בחוץ לגמרי, כי לא התחיל להשיג השגה של אמת. והצדיק הגדול מאד, אף כשזוכה להשיג השגות גדולות של הקדשה באמת, אף-על-פי-כן אינם נחשבים בעיניו לכלום, לגלל עצם הכרתו את גדלות הבורא יתברך. על-כן הוא משתדל ומתחזק בכל פעם, שיתחיל השם יתברך להראות לו אור התורה, כאלו לא התחיל להשיג כלל מנימו:

רמו

לפעמים צריך האדם שיתיה לו גרלות, כמה שכתוב: ויגבה לבו בדרכי ה' (דברי י"ז); והוא מועיל כמו תענית, כי כשצריך לבוא להשגה ולעלות לאיזה מדרגה, אזי צריך לשכח את חכמתו שמקדם; וכמו שפצינו (כ"ס פ"ה), שרבי יצחק התענה כדי לשכח תלמוד כבלי, כי היה צריך לבוא להשגה יותר גדולה, שהיא תורת ארץ-ישראל. והגרלות מועיל כמו התענית הנ"ל, כי על-ידי הגרלות שוכח גס-יבן את חכמתו, כמו שאמרו רבותינו גרונם לברכה (פסחים כ"ו): כל המתגאה, חכמתו מסתלקת ממנו. אך צריך לזה חכמה יתרה, כי בודאי גרלות הוא אסור גדול מאד, ואם יתגאה באמת, בודאי חכמתו תסתלק ממנו לגמרי, ולא יבוא להשגה, ויהיה נעשה שוטה ממש, אך צריך לזה אמונות יתרה איד להתנהג בזה, שיתיה לו גרלות רק כדי

והראות, כי הרמעות לוקחים הראות כנ"ל. וזה: ומוריר שני רמעות - הינו שממשיך חלקי ההשגחה, לים הגדול - הינו בחינות העכ"ם המושלגין על ישראל, בחינת (ישעיה נ): והרשעים כים נגרש; ואזי נעשה בחינות גדול, בחינות השגחה, בחינות תפלה שהיא בחינת גדול כנ"ל. וזהו: וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו; הינו שממשיך השגחה מסוף העולם מקץ האחרון, עד סופו - לעשות סוף וקץ מהעכ"ם המושלגים בישראל, בחינות: קץ בא הקץ, כנ"ל: וזה בחינת רמעות שבוכין בעה הצער, כי מאחר שיש לו יסורין וצער, עליבן הוא צריך לבחינות השגחה, כדי שיהיה לו ישועה כנ"ל, ועליבן מורירין רמעות כדי להמשיך עליהם חלקי ההשגחה והראות, כי ההשגחה והראות נמשך לחוד הרמעות, בבחינות: ושבו העבים אחר הגשם - זה הראות, שהולך אחר הכבי; הינו שהם מחסרים הראות ונוטלים חלק מהראות, נמצא שהראות נמשך לחוד הרמעות כנ"ל:

וזה בחינות: ויבך חוקיהו כבי גדול, הנאמר בעת שחלה (ישעיה נב): כבי גדול ויקא, כי המשיך לחוד הכבי את הראות וההשגחה, שזה בחינות גדול, בחינות תפלה וכו' כנ"ל. וזה מה שנאמר ברוך בעת שצקה על צערו (שמואל א':) עד דור הגדיל - שהגיע בכחו לבחינות השגחה, בחינות גדול כנ"ל, כי עליירי ההשגחה נצולים מכל מיני צער ויסורין כנ"ל:

רנא

דע, שעליירי מלחמות, הינו מחלקת, עלייריה נופלים מחשבות של רשעים על אנשים כשרים, הינו מחשבות של כפירות, שנופלים עליהם עלייריה. והחוקן לזה - למסד המלחמה על ה', שה' ילחם המלחמה, עלייריה כמפל מחשבות רשעים הנ"ל. אבל דע, שעליירי צדקה שלהם יש כח במחשבתם להחכים אפלו אם ימסד המלחמה לה', כי יש צדקות שרשעים נוחנים, כי מצונו שאפלו מלכי עכ"ם נוחנים צדקה ועושים טובות, כמו שכתוב (משל כח): לחונן דלים יקבצנו, כמו שפרש רש"י, עין שם:

ודע, שאיש אמת, רהינו שעושה מצוות בשלמות ובכל הרקרוקים בינו לבין קונו, כמו שמרדק לעשות המצוה בפני בני-אדם, שזה בחינת אמת, שהכל אחר אצלו, בין כשעושה מצוה לפני ה' ובין כשעושה בפני בני-אדם - זה האיש האמת יש לו כח להמשיך לעצמו כל הצדקות, כי אלו הצדקות הנ"ל שהם עושין, היא עומדת רחוקה מהם, ואינה אצלם, כי ררך הצדקה למשך עצמה לאמת, ומתחת שהם רחוקים מאמת, הצדקה רחוקה מהם, וזה האיש אמת מושך לעצמו כל הצדקות, כי הצדקה נמשכת רק אחר האמת. וזה בחינת (ישעיה נא): וצדקה מרחוק תעמוד, כי כשלה ברחוב אמת; הינו שהצדקה עומדת מרחוק, זה מתחת שנכשל ברחוב אמת, כי מתחת שאין אמת, עליבן הצדקה רחוקה מהם כנ"ל:

לוקחים מהם וחולין הכל בטבע ומקרה, ומתחת זה בעצמו יש להם יסורים, כי אלו היה להם רעת שהכל בהשגחה, לא היה להם יסורים כלל כנ"ל. ובאמת ישראל הם למעלה מהטבע, רק כשהם חוטאים, הם ושלום, אזי נופלים אל תחת הטבע, כמו העכ"ם שהם תחת המזל והטבע, ואזי יש להם גלות וצער, חס ושלום. ועקר הצער והגלות שלהם הוא רק עלייריה בעצמו שאין להם רעת וחולין בטבע, וכשהקדוש ברוך הוא רוצה לרחם על ישראל ולהושיעם מגלותם ולעשות קץ וסוף מהמצור להם, אזי ממשיך עליהם השגחה, ואזי מכניע ומכטל הטבע והמזל שהיה מתיב שדיו ישראל נחונים תחת ידם, ואזי מתיב המצר להם, וישראל עולים עליהם עליירי ההשגחה: ודע, שזאת ההשגחה הוא ממשיך מסוף העולם, כי לעתיד, בעת הקץ, יחטטל הטבע לגמרי, ולא יהיה רק השגחה לבר, כמה שכתוב (ישעיה נא): כי השמים כעשן נמלחו והארץ כבגד חבלה. הינו, שיחטטל הטבע, שהיא על-פי מערכת הכוכבים ומזלות, והיו נמלחו, הינו שיחטטלו ויהערכבו כל המזלות, ולא יהיה שום מזל, רק השגחה לבר, ואז יהיו ישראל למעלה. ועליבן גם עתה, כשהשם יתברך רוצה לעשות קץ וסוף מאיזה עכ"ם ושריו ישראל למעלה, אזי ממשיך עליהם השגחה מקץ וסוף העולם, שאז לא יהיה רק השגחה, ועליירי זאת ההשגחה נחלים ישראל, ונעשה קץ וסוף מהעכ"ם שהיה מצדה להם. וזה בחינת (יהושע נ): קץ בא הקץ; הינו כשהקדוש ברוך הוא רוצה להביא קץ על העכ"ם, אזי ממשיך השגחה מקץ האחרון כנ"ל: וחפלה הוא בחינת השגחה למעלה מהטבע, כי הטבע מתיב כך, וחפלה משנה הטבע, והוא בחינות גדול, בחינת (דברים יז): כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו בה' אלקינו ככל קראנו אליו; כי זה גרלתנו, שהשם יתברך שומע תפלתנו ומשנה הטבע עליירי ההשגחה יתברך, וכמו שכתוב (מלכים ב':) ספרה נא לי את הגדלות אשר עשה אלישע; וכמו שאמרו רבותינו וברונם לברכה (נחלה כו): ואלישע רעבר - ברחמי הוא רעבר. נמצא, שחפלה, שהיא בחינת נסים והשגחה, הקד הטבע, היא בחינת גדול:

וזה פרוש מה שהשיב אוכי ממאי לרב קטינא: מאי גוהא בשעה שהקדוש ברוך הוא וזכר את בניו, שהן שריוין בצער בין העכ"ם, מוריד שני רמעות לים הגדול, וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו (ברכות נא). הינו כשהקדוש ברוך הוא וזכר שהן שריוין בצער בין העכ"ם - בין העכ"ם ויקא, כי זה עקר הצער מה שהן שריוין בין העכ"ם ולמרו מהם ונפלו מהרעת וחולין בהמזל והטבע, וזה עקר הצער שלהם כנ"ל, ואזי מוריר רמעות וכו'. הינו שממשיך עליהם השגחה, כי רמעות הם בחינות השגחה, כמה שאמרו רבותינו וברונם לברכה (שם קא): על פסוק (יהושע יז): ושבו העבים אחר הגשם - זה הראות, שהולך אחר הכבי. נמצא, שהרמעות הם לוקחים חלק הראות, והראות נמשך לחובם. נמצא, שהרמעות הם חלקי ההשגחה

מוהר"ן

לכמה גונו, ויש ששטתה פניו מחמת גרלות שיש לו, באשר שאינו ראוי לו שיצטרך לבריות, ויש מחמת קטנות - על שהוא נצטרך לבריות, ויש ששטתה פניו מחמת שמחה, שישמח על שנותנים לו, וגם כזה יש שנויים, כי יש מי שישמח מאד על שנותני לו. נמצא, שהשנויים הוא רק אצל המקבלים, כל אחד לפי בחינתו כן נשתניו פניהם כנ"ל. אבל הצדקה היא רק כח אחד לבר, כי היא בחינת אמת, בחינת שמש, ועליה מושכת עצמה לאמת כנ"ל. ויעקב, שהוא בחינת אמת, כמו שבחוב (כס"ח): תחן אמת לעקב, נאמר בו (בראשית לז): ויורח לו השמש, הינו בחינת ולנו חתיה צדקה הנ"ל, כי שמש הוא בחינת צדקה כנ"ל: ויורח לך ידאי שמי שמש צדקה; הינו שעקב עלידי האמת היה לו כח להמשיך ולהוריש לעצמו כל הצדקות, שהם בחינת שמש. וזה: ויורח לו השמש - לו דיקא, בחינת ולנו תהיה צדקה כנ"ל:

בגמרא (כס"ח): מעשה שנחלקו בבית המדרש, עד שנקרע ספריתורה מכתן. ואמר: תמה אני, אם לא יהיה בית זה עבודת-אלילים. נמצא, שעלידי מחלקת געשה עבודת-אלילים וכפירות. וזה שבחוב (חל"ה סג): אשר חשבו רעות כלב כל יום יגדו מלחמות - שעלידי המלחמות, הינו מחלקת, עלידי חשבו רעות כלב, עלידיה באים מחשבות רעות, הינו בפרדות כנ"ל.

והתקון לזה - למסר המלחמה לה', שה' ילחם המלחמה כנ"ל. וזה בחינת שתיקה, הינו שצריך לשחק להם, רק לסמך על ה' שהוא ילחם בשבילנו. וזה בחינת (שמות יד): ה' ילחם לכם ותאם תחרישון. ועלידי השתיקה זו נעלה המחשבה, כי נתבטל מחשבות רעות של כפירות כנ"ל. וזה בחינת: שתק, כך עלה במחשבה (מנחת כב), שעלידי השתיקה נעלה המחשבה כנ"ל. אך בשנים הם שותקים, אזי יכולים, חס ושלום, לקלקל התקון שנעשה עלידי שתיקה, וזה בחינת (חל"ה קכט): על גבי חרשו חורשים - לשון שתיקה, בחינת: ותאם תחרישון; הינו ששתיקתם עולה על גבו כנ"ל. וזה: האריכו למעניהם - זה בחינת הצדקה שלהם, בחינת (בראשית ל): וענהה בי צדקתי; הינו שעלידי הצדקה שלהם הם יכולין, חס ושלום, להתגבר, ששתיקתם יעלה, חס ושלום, על שתיקתו, בבחינת: על גבי חרשו חורשים וכו'. ומחמת זה אין מועיל העצה הנ"ל, דהינו למסר המלחמה לה', שהוא בחינת: ה' ילחם לכם ותאם תחרישון, כנ"ל. אך האיש האמת מושך לעצמו כל הצדקות, ונתבטל כח הצדקה שלהם, ואין ממילא נתבטל מחשבתם הרעה, ונתבטלין כל הכפירות כנ"ל:

רנב

בש"ש אחרות בין הצדיקים, אין הצדקה מוקט. כי עליפי הכובע בשנותנין צדקה, נחסר מאתו מה שנתן, אבל עלידי האחרות שבין הצדיקים יוכל לתן

וזה שכתוב: וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו באשר צונו (דברים י). הינו בשיהיה לנו בחינות אמת, דהינו לשמר לעשות כל המצוות לפני ה' לברו בכל הרקדוקים, כמו שעושה בפני בני-אדם, שהם בחינת אמת כנ"ל, וזה: כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו באשר צונו וכו' - לפני ה' אלקינו דיקא, הינו שגשמר לעשות כל המצוות לפני ה' לבר, בינינו לבין קוננו, בכל הרקדוקים והפרטים. וזהו: באשר צונו - הינו בכל הרקדוקים, באשר צונו השם יתברך, הינו בחינת אמת הנ"ל, שגם בשעושה המצוה לפני השם יתברך לבר, הוא מרדק בכל הרקדוקים וכו' כנ"ל, ואז: וצדקה תהיה לנו. לנו דיקא, הינו שנמשיך לעצמנו כל הצדקות, כי דרך הצדקה למשך לאמת כנ"ל. נמצא כשהאיש אמת מושך לעצמו הצדקות, אזי אין להם כח הצדקה, ואין כח במחשבתם להתקיים כנ"ל: ומה שצדקה נמשכת לאמת, כי צדקה הוא בחינת אמת, כי אמת הוא אחר, כי אחר הוא רק אחר, כי לפני אחר מה אמת סופר (ספר יצירה), ואם יש שני וכו', אינו אחר, וכן האמת הוא רק אחר, כי כשאומרים על איה דבר האמת, אי אפשר לומר כי אם אחר, דהינו האמת כמו שהוא, אבל שך אפשר לומר על דבר אחר דברים רבים, כמבאר במקום אחר (לעיל בס"ט נא. עין שם מה שמבאר שם, כי על כלי כסף אי אפשר לומר האמת כי אם אחר, דהינו שהוא כלי כסף לבר, אבל אם ירצה לומר שך, יכול לומר הדבר, כי יוכל לומר שהוא כלי זהב או נחשת או שאר שמות, וכן בכל הדברים שבעולם אי אפשר לומר האמת כי אם דבר אחר כמו שהוא, אבל השקר הוא הרבה כנ"ל. נמצא, שאמת הוא אחר, ועין שם עוד דברים נפלאים בענין האמת שהוא אחר, עין שם). ועליבן קראש"א בריד"הוא ואוריתא וישראל כלא חר, כי השם יתברך אמת, ותורתו אמת, וישראל אמת, ובין שכלם אמת - הכל אחר, כי באמת אין בו שום שנוי, כמו שכתוב (סלא"י י): אני ה' לא שנית, ותאם בית יעקב לא כליתם; כי השם יתברך אמת, והוא אחר בלי שנוי, חס ושלום, כנ"ל, והשנוי הוא רק אצל המקבלים, כי כפי המקבל כן נהנה אצלו השנוי, אבל השם יתברך אין בו שום שנוי, חס ושלום. וזה בחינת שמש, כי השמש הוא רק כח אחר לבר, והשנוי הוא אצל המקבלים, כי כמה שנויים נהנים עלידי השמש, כגון להתיד ולהקפות, לקרר ולחמם ושאר הכחות, כמבאר במקום אחר, וזה רק מחמת המקבלים, כגון כשהשמש באה על שעה - מחמת אוויר, זה מחמת שהשעה אינו קשה באמת, ועליבן נהנה אצלה הכח להתיד, וכן כשאר הכחות, אבל השמש הוא רק כח אחר לבר. וזה בחינת צדקה, שהיא בחינת שמש, בחינת אמת כנ"ל, בחינת (סלא"י י): ויורח לך ידאי שמי שמש צדקה. וזה שאמרו חכמינו וכוונם לברכה (כס"ח): כדום ואת לבני אדם - בין שצדק אדם לבריות, פניו משתניו לכמה גונו, כי עלידי הצדקה באים כמה שנויים, והכל הוא רק מחמת המקבלים, אבל הצדקה, שהיא בחינת אמת, בחינת שמש כנ"ל, הוא רק כח אחר לבר, ואין בה שנוי כנ"ל, והשנוי הוא רק אצל המקבלים שגשחנין פניהם

לא יצחקו להיות אצלו, ואם לאו, יצטרך לעזר מהרחוקים על הקרובים אצלו וכו' (ויחבבאר במקום אחר). כי בשאובל יותר מצרכו, זה המאכל מוסיף לו, כי כל דבר יש לו שרש שיש לו חיות ממנו, כגון הסמים יש להם חיות כמה שהאדם לוקח אותם לרפואה, וכן המאכלים יש להם חיות מזה שהאדם אוכל אותם ומקבל חיות מהם, מזה יש חיות להמאכלים; אבל בשאובל יותר מצרכו, אין לזה המאכל ממי לקבל חיות, מאחר שאין האדם צריך אליו, והוא רומה באלו הציחו האדם לתוך בלי, שכונאי אינו מקבל חיות משם, ועל-כן המאכל מבקש לו חיות להחיות עצמו, ואין הוא מוציא החיות של האדם, ועל-ידי-הוא הוא מוסיף להאדם, ומחמת זה נצטרפין עמו אפילו שאר המאכלים ומזיקים לו. וזה: ואכלת בנפשך שבעך - לא יותר. וזה: ואל בליד לא תתן, הינו שלא תאכל יותר מצרכך, שזה רומה כנותן לתוך הכלי, מאחר שאין צריך לו כנ"ל:

רנח בשיש מחלקת על האדם, יכולין להמות אותו מדרך השם ויתברך ולהפילו ממדרגתו, חס ושלום. וזה שיתפאר יוד המלך, עליו השלום (תהלים קט): רבים רודפי וצרי, מערותיך לא נתיחי - שאף שהיה עליו מחלקת רבים, עם כל זה לא נטה מדרך השם ויתברך:

רנט בשאדם מתבודד ומפרש שיתנו ויצערו לפני השם ויתברך, ומתורה ומתחבט על גרל הפגמים שגשה, אי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיתחה ויצערה ומחמת אותו, כי כל פגם ופגם שפגם בנשמתו, פגם אצלה גם-כן, כבכול. וזה בחינת (דברים טו): את ה' האמרת וזה האמירך וכו'. והיא מנתמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים:

רס השם הוא הנפש, כמו שמבאר בתורה "היכל הקדש" (כס"ו טו), עין שם, בבחינת (ספרי טו): נפש חיה הוא שמו, עין שם. ויש בבחינה זו מסירת נפש. כי יש עשרה הירגי מלכות, שמסרו נפשם על קדוש השם כשכיל יחוד קדש-א-ב-ד-הו-ו-ז-ח-ט-י, ויש עשרה, כדוע, שעקר היחוד על-ידי מסירת-נפש, והם ראו באותן הדורות, שאי אפשר לתקן ולעשות יתורים למעלה כי אם על-ידי נשמותיהם, על-כן מסרו נפשם על קדוש השם, כי בשתנפשות עולות למעלה על-ידי מסירת נפש, אי הם חוזרים להשכינה, כי משם יצאו, כי ישראל הם חלק אלוה מפעל ממש, שהם חלקי השכינה ממש, בבחינת: העמסים מני כמן (ישעיה טו); וכשהם חוזרים להשכינה, אי השכינה מתפארת: חיו במה ברא קאחניא לגבך (סוד יסא יט), ואין מתעורר השתוקקות עליו, ונעשה יחוד, כדוע, ולפעמים בא לצורך זה הריגה, חס ושלום, שגריגין, חס ושלום, כמה וכמה נפשות מישראל, כרי שיהיה יחוד על-ידי נפשותיהם העולות למעלה, כי לפעמים צריכין אל היחוד הרבה נפשות מאד, חס ושלום, על-כן בא הריגה, חס ושלום:

(כן)

צדקה ולא יחסר כלל. וכן על-ידי-הז' יכולים שיהיה להאדם מסירת נפש באמת, ואף-על-פי-כן לא יזיק לו, וישאר פתיים:

רנג דע, שמעוט שנה הוא מעט תאות נאוף, כי יש אש באדם מתחלת התולדה, שמהאש הזה בוערין באדם כל התבערות של כל התאוות, וגם כל האכילה ושתיה שנותנין להנוף, האש הזה הוא מכלה ושורף הכל, ועל-ידי מעוט שנה האש הזה נחלש ואין לו כח לבער, אך שמזיק להמח מעוט שנה, וכן רבוי שנה, בשתאדם מכרית עצמו לישן הרבה, גם זה מחליש וממעט האש הנ"ל, וגם זה מוסיף להמח, רק בשאדם ישן במרה בראוי, אי תאות המושגל בחקפה וכחה, כי לא נחלש האש הנ"ל: [כל זה שמענו מתוך שיחותינו הקדושים, ותכן בנותנו בזה לא באר היטב, אך כפי מה שהבנתי משיחתו, הבנה - שאין מועיל שום עצה למעט תאות נאוף על-ידי איה תחבולה, כי מוסיף להמח, כי היה אפשר להחליש התאות על-ידי מעוט שנה או רבוי שנה, אבל שניהם מוסיקים להמח, על-כן אין חכמה ואין עצה כנגד זה, רק להתחזק להיות גבור לכבש את יצרו, וזה יעזר לו לסלק תאוה זאת מאתו]:

רנד עינים הם דברים עליונים וגבוהים מאד, והם רואים תמיד דברים גדולים וגדולים, ואם היה האדם זוכה לעינים בשרים, היה יודע דברים גדולים רק כמה שעניו רואות, כי הם רואות תמיד, אך שאין יודע מה רואה, כמו, למשל, בשמעבירין דבר לפני עיני האדם בהעברה ובמהירות גדול, ואין אין האדם יודע מה ראה, והנה אף שבשעה שהעבירו הדבר לפני עיניו בודאי ראה אותו בראיה גמורה, עם כל זה אין יודע מה ראה, כי אף שעניו ראו הדבר בשלמות, עם כל זה מחמת המהירות לא היה פנאי בכרי שיביא הראות להרעת שיער מה ראה, כי לידע הדבר שראה זה תלוי ברעת, ולזה צריך קצת זמן, שישאף קצת הדבר הנראה לפני עיניו, בכרי שכוז ויושיט כח הראות להרעת את הדבר הנראה, כרי שיער בהרעת מה ראה, ומחמת המהירות לא ראה הדבר רק ככה הראות, אבל לא היה זמן להושיט הדבר להרעת, ועל-כן אינו יודע מה ראה. וכן האדם רואה בעיניו תמיד דברים גדולים (הינו מראות וחזיונות), אך שהוא כמו שמעבירין לפניו בהעברה בעלמא ובמהירות גדול, על-כן אינו יודע מה ראה כנ"ל, והבן:

רנה בשתאדם הוא מאמין בהצדיק בלי שום רעת, אפשר לו לפל מהאמונה, כי מהאמונה לבר אפשר לפל, אבל אם יש לו גם רעת, שמכין גם בהרעת, אי אי אפשר לו לפל:

רנו שם אתה מסגל על תים להכניע הגלים, והסור - בשוא גליו אתה תשכחם (תהלים טו):

רנו כי תבא בכרם רעך וכו' (דברים כו). על-פי מעשה וכו', שהניחה לו אמו צואה, שמי שאינו יכול לסבול,

רמב דע, שחלי הקרחת, רחמנא לצלן, כא עלידי מה שארם אוכל אכילה יתרה, כי בשאובל יותר ממה שצריך, הוא בחינת מאכל בהמה, כי גר הארם לאכל רק כפי מה שצריך, ובשאובל יותר הוא מעשה בהמה, שאובלת ולעסכת כל היום, ועלידיה כא קרחת, רחמנא לצלן, וכן בשנורמן להארם בחוד מאכלו ניצוצות, שלא נחפרו ערין מאכל בהמה למאכל אדם, עלידי זה בא גסיפן חלי הנ"ל, (אם לא מי שהוא אדם גרול מאד, שיכול לדלג מדרגה שלמה ולהעלות המאכל למעלה מדרגה), כי בשאובל מאכל בהמה כנ"ל, נמצא שיצא מגדר אדם לגדר בהמה. וזה בחינת (החלום 10): הרבבת אנוש לראשנו, הנו שגור אנושי למעלה ממנו, כי הוא למטה מגדר אדם, כי ירד לגדר בהמה כנ"ל, אזי באנו כאש וכמים - זה בחינת חלי הקרחת, רחמנא לצלן, שהוא אש ומים, תמימות וקדירות. וזה שאמרו רבוהינו וקרנן לברכה (בבא בתרא דף טו פ"א ובבא דבא רבא פליא שם אהא לשון דף) בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון: ואכלת את עשב השדה, נודעו איבריו. אמר: אני וחמור נאכל באכוס אחר, נודעו איבריו זה בחינת חלי הקרחת, שכל עלידי אכילת עשב השדה, עלידי מאכל בהמה כנ"ל, וזה שאמרו: כיון ששמע בועת אפד תאכל לחם נתישבה רעתו, כי חלי הקרחת זה בחינת פגם הדעה, כי עקר הדעת הוא עלידי תבור אש ומים. וזה: כיון ששמע בועת אפד וכו', כי רפואת תחלי הנ"ל הוא עלידי זה, ועלידיה נתישבה רעתו - הוא בחינת מה שנתרפא מחלי הנ"ל, שהוא שלמות הדעת כנ"ל:

רמב צדקה היא תקון הברית, כי פגם הברית הוא, כי הוא היה צריך להשפיע בקרשה למקום שצריך להשפיע, והוא סלק ההשפעה משם והמשיכה, חס ושלום, למקום אחר, ועליכן התקון עלידי הצדקה, שעלידיה חוזר ומשפיע לשם, אל הקרשה, ועלידיה נתתקן, וזה בחינת: ויבואו האנשים אל הנשים, הנאמר בנרבת המשכן (שמות 18): הנו בחינת זוג שנעשה עלידי הצדקה של נרבת המשכן כנ"ל. ועליכן בשנותו לעני שאינו הגון, אזי אדרבא, הוא נפגם יותר, כי חוזר ומשפיע למקום שאינו צריך. ועין במקום אחר (לעיל בפי"א לא, וכו')

שם, שםבאר גסיפן שצדקה הוא תקון הברית:

רמב טעם על שבידת כלי חרס בשעת התקשרות השרוף, כי (כל) אלו נשמות של הווג הם למעלה אחר, אך למטה ההתקשרות וההתאחדות שלהם הוא בהעלם, כי אין יודעין מהתאחדות שלהם ער השרוף, ואזי נתגלה ההתקשרות שלהם, שהיה ער עתה בהעלם, אך זה ההתגלות של ההתקשרות, שנתגלה בעת התגאים, הוא בכחינת: והחיות רצוא ושוב (יהושע 10): כי בשעת השרוף נתגלה ההתקשרות, והכף ומיד נתעלם, כי אחר כך נתפדרין ונתתקנו, כי ערין היא אסורה עליו ער החפה, נמצא, שבשעת השרוף נתגלה אור האחרות שלהם, שהיה ער עתה בהעלם, וחקף ומיד נתעלם כנ"ל, בכחינת: והחיות רצוא ושוב כנ"ל, ובשכיל זה שוקרין כלי חרס

וכן עלידי אברת השם, הנו המפרסם, והנו שיש אחר שהוא מפרסם ואינו מפרסם, והנו שהוא מפרסם כפי כל והכל מדרגים ממנו, ואף-על-פי-כן אינו מפרסם, כי אינו חשוב כלל. ויש אחר שאינו חפץ בזה, רק שאבר את המפרסם, והנו אברת השם, שהיא הנפש, והנו אף-על-פי שאין רצונו שלא יהיה מפרסם, אף-על-פי-כן אבר אותו, כמו שארם אוכל רבד שלא ברצונו, והנו שאבר את השם, שהוא בחינת מפרסם שיש לו שם פעולם. אבל יש אחר שעושה זאת ברצונו וברעתו, שמוסר את נפשו על קדוש השם, והנו המפרסם שלו, שהוא בחינת שם כנ"ל, שהוא בחינת נפש כנ"ל, ומתחת זה אף-על-פי שהוא מפרסם, אף-על-פי-כן אינו מפרסם כלל, כי אדרבא, הוא להקדיש, כי הכל דוברים עליו ובורים עליו כוכים שלא עלה על רעתו, ויש לו שפיות-דמים ממש מזה, ועושה זה בכונה, כי הוא בחינת מסידת-נפש ממש, כי השם הוא הנפש כנ"ל, וגם יש לו שפיות-דמים מזה כנ"ל, והוא מציל את ישראל בזה ממה שהיה ראוי לכוא עליהם, חס ושלום, בשכיל היחוד כנ"ל, ועלידי מסידת שמו, שהוא נפשו כנ"ל, הוא מציל אותם כנ"ל:

רמא בשנופל אדם ממדרגתו, דע שמו השמים הוא, כי התרחקות - תחלת התרחקות, עליכן נפל שיחזור יותר להתקרב להשם ויתברך. ועצתו - שיתחיל מחדש לקדם בעבודת השם, כאלו לא התחיל ערין כלל מעולם. וזה כלל גרול בעבודת השם, שצריכין ממש בכל יום להתחיל מחדש: (ועין ענין זה עוד בבמה מקומות בספרי רבנו ז"ל, במה צריך האדם להתחזק בעבודת השם ולכלל לכל משום דבר שבעולם, רק להתחיל בכל פעם מחדש. עין היטב בענין זה, ויערב לך לעד.)

רמב דע, שעלידי התחדשות התורה נעשה נהרות, כי בשמחיל לחדש בתורה, אזי מתחיל לנבוע מעין בכחינת (יחזקאל 48): ומעין מבית ה' יצא, שהוא השכל, כמו שכתוב (שם 48): כחכמה יבנה בית. וזה המעין בתחלה הוא צד וקטן, ואחר כך מתרחב ומתפשט יותר ויותר, עד שנעשה ממנו נהרות, והכל באים לשחות מאלו הנהרות. עליכן מי שרצה לחדש חרושין ראוייתא שיש בהן ממש, הוא צריך לבכות מקדם, כי בשנעשין נהרות הנ"ל והכל באים לשחות מהם, אזי יבואו גסיפן קלפות וסמרא-אתרא, חס ושלום, לשחות גסיפן משם, עליכן צריך לבכות מקדם, ואזי עושה עלידי הבכי נהרות, בכחינת (אבות דר' עיון רס"ד ע"ב): מכבי נהרות חבש; שעלידי הבכי מתקן נהרות, ומשם שותין די ספוקם כל הקלפות וסמרא-אתרא. ואחר כך, בשעושה נהרות מתרושין ראוייתא שמתרש אחר כך, אזי יכול להמשיכם רק למקומות שצריך, שלא ישחו ממנו זרים. ועליכן חבור ההלכות והתרושין נקרא מסכת, זה בחינת (יהושע 10): ושקני בכבי מסכת; שצריך למסך המשקה בכבי, כי צריך לבכות מקדם כנ"ל, וזה בחינת (יהושע 10): על נהרות ככל, שם ישבו גם כבינו - זה בחינת תלמוד ככלי, שנעשה אצל הישיבות, שמהם נעשין נהרות כנ"ל. והיו: גם כבינו - כי צריך לבכות מקדם, בכחינת: ושקני בכבי מסכת, כנ"ל:

ואז מתחלת התורה, שהוא בראשית, בחינוך בית, הינו בית דבראשית, בחינות: ועקב נסע סבחה ויכן לו בית כנ"ל. והיו בחינות סנון, שאז הוא זמן מתן תורה, ראשית: ויעקב נסע סבחה ויכן לו בית וכו', כנ"ל:

רסו שבועות הוא רפואה להראה, כי חמשה כנפי ראה כנר חמשה חמשי תורה (חזקו סה), וכשבועות מקבלין התורה, יכולין לקבל חיות חדש:

רסח כשאין האדם מסתכל על התכלית, למה לו חיים. והנה הנפש מתגעגעת תמיד לעשות רצון יוצרה, וכשרואה שאין האדם עושה רצונו יתבדד, חס ושלום, אזי היא מתגעגעת מאד לחזור לשרשה, ומתחלת להמשיך עצמה להסתלק מעוף האדם, ומזה נחלה האדם, על-ידי שנחלש כח הנפש, על-ידי שממשכת עצמה ממנו מחמת שאין ממלא רצונה, כי היא רוצה רק שיעשה רצון המקום ברוך-הוא. ומה שהאדם חוזר לכריאותו על-ידי רפואתו, הוא מחמת שהנפש רואה, שזה האדם יכול לכף עצמו לעשות הפך תאוותו ורגילותו, כי הוא מרגל באכילת לחם ושאר מאכלים, ועקש כופה תאוותו ומקבל רפואתו וסמים כרים כשכיל בריאותו, ומחמת שהנפש רואה שהוא יכול לכף תאוותו כשכיל איה תכלית, על-כן היא חוזרת אליו, כי היא מצפה שיכף תאוותו כשכיל התכלית האמיתי - לעשות רצון יוצרו יתבדד:

רסס לשון רבנו וברנו לברכה

מדידת הצדיק נבר מעשה הדור, וסימן לדבר: והיא יושבת תחת המר (ספסס ד), ואמרו תבנינו וברנו לברכה (מסיל ד): מה תמר אין לו אלא לב אחר, אף ישראל בן: (ער קאן לשון זל)

ער כמו שיש התעוררות מאד לחברו, כגון כשרואין שאחד אומר בקשות וסליחות בהתעוררות כלב גשבר, אזי חברו מתעורר ממנו גסר, כי מתעורר מחברו ומתחיל להסתכל על עצמו, ונתעורר גסרן ומתחיל לומר גסרן בקשות בהתעוררות הלכ: כמובן יש אצל האדם עצמו התעוררות מזה וזה, שמתעורר מתוך דברי עצמו, והינו שאומר בקשות ותחנונות בהתעוררות וצווק: וי לי וכתוך קד נתעורר מזה ומתחיל להסתכל על עצמו: היכן אני, ומי צווק קד, הלוא וי לי, לי ממש. ומתחיל שנית לצעק וי לי, לי דיקא. ואף שכתחלה נראה לו כאלו גסרן אומר כאמת בראוי, עם כל זה אחר-כך רואין בהפך בין קדם לאחר קד. והבן:

רעא צריה שיהיה להאדם עזות וקדשה, כמבאר בכמה מקומות, כמו שאמרו (אבות פ"ה): הרי עז כנמר, וכמבאר לעיל ואפלו נגר הרב בעצמו צריך שיהיה לו עזות, שיעז פניו לדבר עמו כל מה שצריך, ולא יתביש. וזה שאחר מקרב יותר, הוא רק על-ידי שיש לו עזות יותר

כשעת התקשרות השרוך, כי כתיב (סו): והחיות רצוא ושוב כמראה הכנף, פרוש: כאור היוצא מן ההרסין: והינו הניצוץ שיוצא בשעה ששוכרין כלי חרס, שהוא רק לפי שעה. ועל-כן כשעת התקשרות השרוך, שאז אור האחרות שלהם נהגלה בבחינת רצוא ושוב כנ"ל, על-כן שוכרין אז כלי חרס, זה מרמז על סור: והחיות רצוא ושוב כמראה הכנף כנ"ל. (ועין עוד טעם על זה לעיל בסיון ס, וכלקוטי תנינא כסופו):

רסו רע, שמיתות בהמות וחיות בלא זמן הוא על-ידי שאין נזהרין במצות סבה בראוי, כי סבה בחינות אמת ומסבבא על בנין (חזקו ד"ט), בחינות: אם לכינה חקרא (מסיל ב), והיו בחינות ההבדל שבין גדר אדם לגדר בהמה, כמו שאמרו רבותינו וברנו לברכה (ספסס ד): כרבי נפשי את ה', ואל תשפחי כל גמוליו - ששעה לה רדים במקום בינה, אכל הבהמה יונקת מרדי בהמה למטה. והיו ההפך שבין גדר אדם לבהמה - שהאדם יונק מרדי אדם, שהוא במקום בינה, בחינות: אם לכינה חקרא, בחינות סבה: אכל הבהמה יונקת מרדי בהמה שהם למטה. ועל-כן כשפגם במצות סבה, אזי גופל מבחינות רדי אדם, שהם במקום בינה, בחינות סבה, ואזי גופל מבחינות רדי בהמה ויונק ממש; נמצא, שיונק משפע של הבהמה, ועל-כן יונק את חיותם, ועל-ידיהם הם מתים, על-ידי שנוטל מהם את השפעם. ולפי הפנים שפגם בסבה, כן הוא נפילתו, וכן נוטל את השפע של הבהמות, וכמובן גורם מיתות הבהמות והחיות. והיו בחינות: ולמקנהו עשה סבות (בראשית ה) - כי הסבה הוא כשכיל מקנהו כנ"ל:

גם העוסקין בבנין, מייק להם, כמו שאמרו רבותינו וברנו לברכה (ספסס ד): כל העוסק בבנין, מתמסבן: כי צריך לבנות הבית בחכמה ושלל, ואזי אין מייק לו הבנין, ואזי ראוי לו לבנות בית, כמו שכתוב (מסיל טו): בחכמה יבנה בית ובחכונה יתבונן, וברעת חרדים ימלאו (כי יש לו מקום להקנים השפע). אכל כשבונה בלא שכל, אזי מייק לו, ועל-כן מתמסבן, כי זה עושה על שפגם בחכמה, כי היה ראוי לו לבנות הבית בחכמה כנ"ל, ועל-כן ענישו שמתמסבן, שזה בחינות פגם בחכמה, בחינות: חכמת המסבן כויה (קהל ב), ועל-כן על-ידי הסבה, שהיא בחינת שכל, בחינות: אם לכינה כנ"ל - על-ידיה יכול לבנות בית בבחינת: בחכמה יבנה בית וכו' כנ"ל:

וזה בחינת: ויעקב נסע סבחה ויכן לו בית (בראשית סו), כנ"ל: וזה בחינת שבועות, כי שבועות וסבות הם אחר, כי התורה יוצאת מבינה שהיא בחינת סבה, כמו שכתוב (מסיל א): ואל תמש תורת אמוך, בחינת אם לבינה, שהוא בחינת סבה כנ"ל:

ועל-כן חקף אחר סבות הוא שמתחית-התורה, כי מבחינת סבה משם יוצאת התורה. נמצא על-ידי שנגבסו בסבה געשים בעצמם בבחינות התורה, כי משם יוצאת התורה כנ"ל,

כי הנהרות שבהם אינה מנחת אותם, ומכלכלת אותם תמיד:
רעג, שיש מהם, שבשמינין ובאין למה שהתאוו, דהינו
לכפירה גמורה, חס ושלום, בלי שום ספק אל האמת,
אזי תכף ומיד מתים מן העולם, ואז רואין האמת:

ערד רעג, שכל מצוה ומצוה שעושים, נעשה ממנה נר אחר.
וכשנשתלק האדם, אם היא נשמה גדולה, שהיא
יקרה מאד בעיני השם יתברך, אזי נותנין לה להיות מחפש
בגנואי ומלכא, שיתפש ויפח לו מה שירצה בגנוי המלך יתברך,
וזהו תכלית כל תענוגי עולם הבא. ולחפוש צריכין גרות, כמו
שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספרי ו'), שחפוש בגרות, ולמרו
מפסוק: נר ה' נשמת אדם חופש כל חררי בָּסוּ; והנהרות נעשין
מן המצוות בנ"ל, בבחינת: נר מצוה (ספרי ו'), ואצל אלו הנהרות
מחפשת הנשמה אחר ההסתלקות בגנואי ומלכא. וזה בחינת:
במתים חפשי - כיון שמת אדם, נעשה חפשי מן המצוות (ספרי
א'): חפשי הינו בחינת החפוש שנעשה מן המצוות, כי המצוות
הם גרות שעליהם החפוש בנ"ל, אבל יש צדיק שממית עצמו
בחינו, וגם בעורו בחיים הוא מחפש בגנוי אכיו:

רעו רעג, כי אכילת שבת אינה בשביל שביעה כלל, רק בגין
דיתברכין בלחה שחא יומין, כמובא בזהר (נתיב דף פח),
כי מאכילת שבת נשפעת ונתברכין כל ששת הימים. כי עקר
השביעה - בשבת, כי סומא אין לו שבע, כמו שלמרו רבותינו
זכרונם לברכה (ספרי ו'): מפסוק: המאכילך מן פמך למען עתיד
וכו'; ופסיעה גסה נוסלת מאור עיניו של אדם ומתדר לה
בקדושה דבי שמישי (ברכות כז:), נמצא, שעקר שלמות מאור עינים
הוא בשבת, ועל-כן אז השביעה, כי עקר השביעה - עלי-י
ראית עינים בנ"ל. וזה: פוסעים בו פסיעה קטנה, סוערים בו
לכרך שלש פעמים; הינו שבשבת פוסעים פסיעה קטנה,
שעלי-ידיה המאור עינים בשלמות, שעלי-ידיה השביעה בנ"ל.
ועל-כן מה שפוערים בו שלש פעמים, הוא רק לכרך, דהינו
בגין דיתברכין כל שחא יומין בנ"ל, אבל בשביל שבת עצמו
לא היה צריך לאכל בלכך שלש פעמים, כי בשבת השביעה,
רק הוא לכרך בנ"ל:

רעו רעג, בשיש מחלקת על האדם, אין לעמוד עצמו בגג
השונאים לומר: כמו שעושה לי בן אשה לו
בגגו; כי זה גורם שהשונא יבוא למבקשו, לדאות בו, חס
ושלום, מה שהוא רוצה לדאות בו, רק אדבא, ראוי לרין
אותם לכך זכות, ולעשות להם כל הטובות, בחינות: ונפשי
בעפר לכל תהיה - כמו העפר, שהכל רשין עליה, והיא
נוחת להם כל הטובות: אכילה ושתייה וזהב וכסף
ואבנים

יותר, ומחמת זה מדבר עמו יותר. אך זה תלוי בזה, שזה שיש
לו עזות לברך, הוא מחמת גבורתו, שהוא עושה ועובר הרבה
את ה', ומחמת זה יש לו עזות לברך עם הרב, ומחמת זה
שהוא מדבר עמו, עלי-ידיה עושה ועובר הרבה, עלי-ידי שמתעורר
ביותר עלי-ידי שמדבר הרבה עמו. נמצא, שזה תלוי בזה. וכן
יש כמה דברים בעולם שהם תלויים זה בזה, ואין יודעין מהיכן
ההתחלה, כי כל אחר מתחיל מחברו, כי זה תלוי בזה בנ"ל:

ערב היום אם בקולו חשמעו (תהלים נה), זה כלל גרול בעבודת
השם, שלא ישים לגג עיניו כי אם אותו היום,
הן בעסק פרנסה והצטרבותו צריך שלא יחשב מיום לחברו,
כמובא בספרים, וכן בעבודתו יתברך לא ישים לגג עיניו כי
אם אותו היום ואותו השעה. כי בשרוצין לבנם בעבודת השם,
נרמה להאדם באלו הוא משא בבר, ואי אפשר לו לשא משא
בבר בזה, אבל בשיחש שאין לו רק אותו היום, לא יתיה לו
משא כלל, וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום לאמר: מחר
אתחיל, מחר אתחיל בבונה ובכח בראי, וכיצא בזה בשאר
העבודות, כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואותו השעה
שעומד בו, כי יום המחרת הוא עולם אחר למדי. היום אם
בקולו חשמעו - היום דיקא. והבן:

רעג רעג, שיש בנים שמולידים בזה העולם, אבל יש בני עליה
גדולים מאד, שמולידים נשמות, שהם למעלה
מהנשמות המתלבשים בבנים הגולרים בעולם, כי כל הנשמות
שהם בעולם הם ששים רבוא, ואף שיש יותר, הם רק מהתחלקות
הניצוצות, אבל בכלל הם רק ששים רבוא. אבל אלו הנשמות
הנ"ל הם למעלה מששים רבוא נשמות שמולדשים בזה העולם,
כי הם אינם ראויין כלל להתלבש בזה העולם, ואפלו בשבאין
בזה העולם, הם אינם נחשבים מזה העולם כלל. וזה בחינות
בני משה, שכתוב בהם: ובני רחביה רבו למעלה, ודרשו חכמינו
זכרונם לברכה (ברכות י): למעלה מששים רבוא; כי הם לא היו
נחשבים בכלל הששים רבוא, כי הם היו למעלה מהם, בנ"ל:

רעד רעג, שיש רשעים, שעוברים ויגיעים כל ימיהם ברי לעקר
עצמן מרשם יתברך ומתורתו לגמרי, כי הנקדה
הקדושה של קדשת ישראל שיש ערין בתוכם, אף-על-פי שהם
רשעים גמורים, היא מכלכלת אותם ומביאה בהם תרהורי
תשובה ויראה מאימת הדין הגדול, ומחמת זה אין להם תענוג
מהעברות והתאוות שלהם, על-כן הם מתאווים ויגיעים ברי
שגיעו לכפירה גמורה ברעתם, חס ושלום, באפן שלא יתיה
להם עוד צד ספק לנאות אל האמת. אבל צריכים לזה יגיעה
גדולה מאד מאד בזה ובמה שנים, רחמנא לצלן, רחמנא לשבון,

גם כל הרפואות באין מן הארץ, ועליהן בעת שהארץ נזהגת יכולה, שנוחנת בה בכל האילנות והצמחים, והיו בזמן החניטה, שהוא חדרש אייר, אז יש בה יותר בכל הרפואות, כי אז נוחנת הארץ בהם בה, אבל בזמן אחר, אפילו אם יקחו אותן הרפואות בעצמן, אין להם זה הכח, ועליהן לוקחין רפואות חדרש אייר, שהוא "מייא". ועקר הוא ארץ-ישראל, כי כל הארצות מקבלין מתמצית ארץ-ישראל. וארץ-ישראל יש לה שתי בחינות: לפעמים נקראת ארץ בגו, ולפעמים נקראת ארץ סתם. היו בשש מחלקות, אז נקראת ארץ בגו, בחינת כאן עני, כמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק: ולא יהיה בגוני - אין כאן עני. נמצא בגו הוא בחינות כאן עני, וזה עלי-ידי מחלקות, כי מחלקות אחת רוחה מאה פרנסות. וזה בחינות (בראשית יז): והי ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוט, והבגוני או בארץ - שעלי-ידי הריב והמחלקות, עלי-ידיה והבגוני וכו', כי אז נקראת בחינת ארץ בגו בג"ל. אבל בשש שלום, אז היא נקראת בחינת ארץ סתם, ואז היא בחינת (תהלים יט): ארץ נחמה יכולה - שנוחנת כחותיה לכל יכול הארץ, ואז יש בה לכל הרפואות בג"ל. ועליהן אוחיות אייר ראשי-תבות: איבי ישובו יבשו רגע (ס"ו); כי אז הם כל הרפואות, שהם בחינת שלום, בחינת: ארץ נחמה יכולה, בג"ל, שהוא הפך המחלקות, שהיא בחינת ארץ בגו בג"ל:

ורע, שעקר בכור שבת היא האבילה, כמו שכתוב: אכלוהו היום (שמות יז); כי אבילה שבת יקרה מאד, כי הוא פלו אלהות, בלו קרש, וכמבאר (לעיל כ"ו). ועליהן מצוה גדולה להרבות בסעודת שבת, והוא תקון לחלול שבת, כי מחלול שבת אי אפשר לזהר, כי בכל אפשר להבשל בחלול שבת, חס ושלום. והתקון הוא עלי-ידי האבילה של שבת, כי חלול שבת הוא בחינות חלל, בחינת הסתלקות, בחינות: כי ימצא חלל בארמה (דברים כא); ומי שמחה אשתו הראשונה, פסיעותיו מתקצרות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (טעורין כב), ושבת היא בחינת אשתו ראשונה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בראשית כ"ד פסוק יא), שאברהם שבת לפני הקדוש-ברוך-הוא: לכל נחת ביוגו, ולי לא נחת. והשיבה השם יתברך, שבנסת-ישראל הוא ביוגו שלה. נמצא, שחלול שבת הוא בחינות פסיעות קצרות, בחינות פסיעותיו מתקצרות בג"ל. והנה מצינו להפך, כי הלוא אדרבה, רבותינו זכרונם לברכה אסרו לפסע בשבת פסיעה גסה (שבת קכז), וצריך דוקא לפסע בשבת פסיעה קטנה. אך דע, כי בחלל בשעושים מצוה, וכל מצוה היא קומה שלמה, יש מקומות שהפסטר-אחרא יונקת מהם, והן הרגלן של המצוה, שמשם יונקת הפסטר-אחרא, בבחינות (ס"ו): ורגליה יורדות מות; ובשבת עולין ורגלן מן הקלפוח, בבחינות (ישעיה טז): אם תשיב משבת רגלך; שבשבת משיבין הרגלן של מצוה אל הקדשה, ואז מתחלת לילך לפני השם יתברך. והנה פוראי בתחלת ההליכה אינה

ואכנים טובות - הכל היה מן העפר; כמו-כן אף-על-פי שהם חולקים עליו ומבקשים רעתו, אף-על-פי-כן יעשה להם כל הטובות, כמו העפר בג"ל. והוא במשל, בשאחר חומר תחת בית חברו, אם הוא עומד עצמו ויחזיר גס-כן בגורו, אזי פוראי בקל יבוא החומר למבקשו, אבל בשאחר חומר, וחברו עומד בפנים ושופך עפר ועושה חל בגורו - אזי מפיר מחשכו, ואינו יכול השונא לעשות מבקשו; כמו-כן אין לעמוד בגור השונאים לעשות בגורם, שהיו בחינת שחור גס-כן כמו השונא, שעלי-ידי זה יבוא למבקשו בקל. אבל עלי-ידי בחינת עפר, בחינת ונפשי בעפר בג"ל, עלי-ידי זה מפיר מחשבת השונא בג"ל, ואזי בורה שחח בה יפ, כי גופל ונשאר בהשחת שברה על חברו עלי-ידי העפר ששופך עליו, כי חברו עומד ושופך עליו עפר בגורו בג"ל, עלי-ידי בחינת ונפשי בעפר בג"ל: וכל זה בשהחולקים הם לשעים, אבל בשחולקים עליו צדיקים, פוראי בנותם הוא רק לטובה, שמרימין ומנשאין אותו עלי-ידיה, וממתיקים רינים מעליו, והוא כמו אחר שחופר עצמו תחת חברו ומשליך לו מתנה טובה, וכמו שפנינו בעין זה בצדקה, שבמה תנאים השליכו צדקות בהצנע, כדי שלא ידע המקבל (מכות יט). בן זאת המחלקות של צדיקים הוא שנותנין לו טובה בהעלם והצנע בג"ל. וזה שבקש דוד (תהלים צג): בקמים עלי מרעים וכו'. כי יש חמר בקדשה, בחינת (ס"ו): צדיק בתמר יפרח; ובגורו חמר בספרא-אחרא, בחינת שאור בבכותה, וכוחה היא חמרה, הינו התמר שבספרא-אחרא, כי שאור הוא כללות ותקף הרינים, כי הוא בחינת אלקים קרובע ובמלוי, כמובא, ועליהן נקרא חמר, לשון תמורה, הינו הספרא-אחרא, שהיא נקראת תמורה, כי תמורת חממה - אולת; תמורת חיים וכו', כמובא (כספרי יח). ושרש הרינים והספרא-אחרא הוא מחלקות שבקדשה, כי הספרא-אחרא הוא בחינת מחלקות, ושרשם - מחלקות שבקדשה, ואין הרין נמתק אלא בשדשו, ועליהן עלי-ידי מחלקות של צדיקים, שהיא מחלקות שבקדשה, עלי-ידיה נמתקים הרינים בשדשן בג"ל, ועלי-ידיה צדיק בתמר יפרח, כי נמתק ונתכבד החמר בספרא-אחרא עלי-ידי המחלקות, שהיא בחינת המתקת הרינים בשדשן. נמצא, שמחלקות של צדיקים היא טובה גדולה, רק מתמת שמשם נשתלשל ונאחז הספרא-אחרא והרינים, שהם מחלקות גמורה, עליהן אפשר שידמה שהמחלקות של צדיקים היא גס-כן מחלקות גמור של שגרה, חס ושלום, מתמת שהם נאחזין שם בג"ל, אבל באמת הוא רק לטובה. וזה שבקש דוד, בשויה עלי מחלקות של צדיקים, שלא ישמע מן המחלקות רק טובות, כי פוראי בנותם לטובה בג"ל. וזה: בקמים עלי מרעים, הינו מחלקות של צדיקים, שהם אחים ורעים, בחינת תרין דעין דלא מחפרשין (וידר וידא ע"א), כי פוראי הם אהבים גדולים, ובשהם יקומו עלי: תשמענה אזני צדיק בתמר יפרח - שלא ישמע מן המחלקות כי אם הטובות שעושים לו בזה, שהוא בחינת צדיק בתמר יפרח, בחינת המתקת הרינים בג"ל, ולא יטעה, חס ושלום, שהיא מחלקות גמורה, חס ושלום, בג"ל, כדי שלא לחן להם אחיה בואת המחלקות, כי זאת המחלקות הוא רק לטובה בג"ל:

רעט

דע, שיש שאומרים תורה מלמטה למעלה, והיא מלמטה רחבה מאד, שלמטה מרחיבין הדבר ומגדילין אותו מאד, ולמעלה הוא קצר, והולך ומקצר ועולה, עד שלמעלה מעלה הוא קצר מאד מאד. כי למעלה לא נשאר ממנה כלום, רק מעט מעט, כי בודאי יש שם איזה ניצוץ הקדוש. אבל יש להפך, שאומרים תורה מלמעלה למטה, ויש למעלה היא רחבה מאד מאד, וכל מה שיוצאת למטה, מתקצרת ויורדת, עד שלמטה היא קצרה מאד, והיא רק מעט מעט למטה, אבל למעלה היא רחבה מאד. וכן בהתעוררות מלמטה צריך שיהיה מלמטה קצר, בבחינות (החלים טו): ודבר פי בצד לי, בבחינת שופר, שהרחב הוא למעלה והקצר הוא למטה אצל הפה. וזה בחינות: ודבר פי בצד לי, הינו שיהיה הצד הצר והקצר אלי, אצל פי, בבחינות שופר פנ"ל, וכמו שמצינו אצל דוד בכל תפלותיו, שהתחלה היה מן המצר והרחק, שהיה צד לו מאד, כגון מתמת שפאל עליו צרות אכשלוסא צרת נבלוכדומה, ואתרפך בא פאותו תפלה לתוך רותי הקדש:

רפ

דע, מי שצריך לרין לפני דינים בדין תורה, זה לו ענש ונקמה שהתורה נוקמת בו, כי באמת כל המשאומתן הוא תורה, כי למשל, הדין "המתחיל פרה כחמור" הוא תורה, ומכל שכן בשעשין הדבר בעצמו הוא בודאי תורה, (וכמו שמספרין כל זה בשם הבעל שם טוב, וברונו לברכה). ועליבן בשעשין משאומתן, צריך שיקשר מתשבתו רק בהתורה והדינים המלבשין שם, ומי שעוקר המשאומתן מן התורה, ונופל אל המשאומתן בעצמו, ואינו מקשר מתשבתו אל התורה המלבש שם, אזי ענשו - שאתריךך הוא צריך לרין בדין תורה, ואזי צריך לחזר ולקבא כל הדברים וכל המתשבות וכל העסקים שהיה לו בשעשית המשאומתן מהתלתו ועד סופו, צריך להביא הכל אל התורה, והינו שצריך לחזר ולספר הכל לפני הדינים, והם פוסקים על זה דין תורה. נמצא, שתור ונעשה מכל דברי המשאומתן תורה, והוא לו נקמה, שהתורה נוקמת בו על אשר עקר הדינים המלבשים בהמשאומתן מן התורה, ונפל אל המשאומתן בעצמו, באלו אין שום תורה בהמשאומתן, עליבן ענשו - שצריך לבוא לפני דין תורה, ואזי צריך להביא כל דברי המשאומתן ולעשות מהם תורה, ואזי מראים לו שכל המשאומתן הוא תורה, כי עקשו נעשה מהכל דין תורה פנ"ל, כי בודאי הוא צריך להביא כל הדברים, אפלו כל המתשבות, לפני הדינים, כי אם חסר איזה דבור או איזה מתשבה - יתקלקל הדין תורה, וצריך דוקא להביא הכל כל מה שעבר בשעשית המשאומתן לפני הדינים, והם עושין מזה דין תורה, נמצא שתור ונעשה מהמשאומתן תורה, ומראין לו שאין הדבר כמו שהוא סבר מתחלה שאין בהמשאומתן תורה, כי הלא ראה בעיניו, שכל דברי

איזה יכולה לעשות דרך כבושה, רק הוא עדין שביד דקים, פעמי הרגליו, אך הוא כמשל התינוק בשמתחיל לילך, שבתחלה אינו יכול להלך יפה, אך האב, מתמת גדל אהבתו ושעשועיו עם בנו, הוא עושה מפעמי רגליו דרך, כמו שאנו רואין, כשהתינוק עושה איזה דבר קטן או מרבה איזה דבור, אף שאינו חכמה כלל, עם כל זה מתמת אהבת האב ושעשועיו מזה הוא מתבב הדבר ומגדיל ומרחיבו ועושה מזה דבר גדול; כמוכן השם יתברך, כשהמצוה מתחלת לילך או בשארם עושה איזה דרך תרש להשם יתברך, אף שבתחלה הוא שביד דקים, עם כל זה מתמת גדל שעשועיו יתברך מזה, הוא עושה מפעמי רגליו דרך כבושה. וזה בחינות (החלים טו): צדק לפניו והלך, צדק הינו המצוות, כמה שכתוב (סו ע"ב): כל מצותיך צדק; בשמתחלת המצוה לילך לפניו יתברך, אזי וישם לדרך פעמיו - שהוא יתברך עושה דרך כבושה מפעמי הרגליו, שהם רק שביד דקים, ומתמת שעשועיו הוא משים לדרך רחב וכבוש את פעמיו, שהם רק שביד דקים פנ"ל. וכל זה נעשה על ידי אכילת שבת, שמשם מקבלין כל הרגליו בבחינת (שם טז): דוק בכבי וחשבת ברגליו; שעל ידי האכילה מקבלין הרגליו כל, ואזי נעשה מפעמי הרגליו, שהם רק שביד דקים, פסיעות קטנות, נעשה מהם דרך כבושה פנ"ל: וזה בחינות: פוסעים בו פסיעה קטנה, סוערים בו לברך שלש פעמים. הינו שבשבת פוסעים פסיעה קטנה. והוא תמוה, לכאורה, כי הלא אדרכא, מי שמתה אשתו הראשונה, פסיעותיו מתקצרות, ושבת הוא פתינות אשתו הראשונה פנ"ל, והיה ראוי שיהיה בו פסיעות גדולות ורחבות. אך סוערים בו לברך וכו' - הינו שאוכלים סעדת שבת, ועל ידיה באמת נחתקין הפסיעות קטנות ונותרתין ונעשה מהם דרך כבושה, בבחינת: וישם לדרך פעמיו פנ"ל; ועליבן על ידי אכילת שבת נחתקן חלול שבת, שהוא בחינות פסיעות קצרות פנ"ל, כי על ידי אכילת שבת נעשה מפסיעות קצרות רחבות, ונעשה מהם דרך כבושה פנ"ל: רגל הוא רפואה להראה, פירוש לחכמי הרפואות: איזה לי כי גרתי משה (החלים טז), היה דרכו לבנו בתפלותו, שמצטרע על שהיה מתירא מיראות הגפולות, שהם באים מש"ד דינים, וזה: כי גרתי משה. תמך הוא גסרן שמי פעמים ש"ד, כמוכא:

רעז

דע, שעל תליף טוב יכולין לראות כל הבלים של הבית המקדש איזה פנים יש להם. וזה שכתוב, בשאמר יחזק לעשו שיכרך הספין וישחט יפה: שא נא בליך (בראשית טו) - רמז על בלים של בית המקדש, שהם נראים על הספין היפה פנ"ל. וכן איתא במדרש (בראשית פ"ט), שכליך רמז על בלים של בית המקדש, כמו שאמרו שם: בליך - זה כבל, שנאמר: ואת הבלים הביא בית אוצר אלהיו; נמצא, שכליך רמז על בלים של בית המקדש: בקנאו את קנאתי (מכור טז) - בחינת הצדיק שאינו מקנא שום צדיק, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, רק אותו לברך יתברך:

עבודה גדולה, כי הוא מספיק את התלמידים, ונאמר עליו שמח וכולו, על כל זה נקרא צאתה, נגד עבודת התורה שהיא בחינות וישכר באהליה, כי אף-על-פי-כן עבודת התורה למעלה יותר, וכן כל מדרגה ומדרגה נגד המדרגה שלמעלה ממנה נקראת המדרגה שלמטה "צאתה" נגד המדרגה שלמעלה, שהיא נקראת "אהליה", ואפלו מי שעובד השם יתפרד ברכקות, עם כל זה נגד המדרגה שלמעלה ממנה עור, נקרא אפלו רבקות בחינת צאתה, וזהו: כי תצא, הינו בחינת משא-ומתן כ"ל. וזהו: למלחמה על איביה - כי אז הוא שעת מלחמה עם האויבים כ"ל, כי צריך לברר ולהעלות הניצוצות מהם כ"ל. וזהו: ונתנו ה' אלקינו בידך - זה בחינת אמונה, כמו שכתוב (שמות י'): והי' ידיו אמונה, כי עליה אמונה מעליו הניצוצות כ"ל. וזהו: ושכית שכיני - זה בחינות התורה, כמו שכתוב (תהלים מ'): עליית למרום שכית שכיני כ"ל:

רפא

אפלו ארם פשוט, אם ישב עצמו על הספר ויסתכל על אותיות התורה, יכול לראות חרשות ונפלאות, הינו שעליהם התמללותו היטב היטב על אותיות התורה יתחילו האותיות להאיר ולהצטרף בבחינת אותיות בולטות ומצמרפות שאמרו רבותינו וברזם לברכה (יסא ע"ה), ואין יראה נפלאות צרופים חרשים, ויכולין לראות בהספר מה שבגלגל המכתב לא כן לזה כלל, זה אפשר אפלו ארם פשוט, כי ארם גדול יכול לראות זאת בלא יגיעה, רק אפלו ארם פשוט לגמרי יכול להשיג ולראות חרשות כ"ל, אם ישב עצמו ויסתכל ויסתכל על אותיות התורה כ"ל, אך שלא יעמיד הרבה לגמרי, כי יוכל להיות שאין רוקא לא יראה כלל, אך אף-על-פי-כן יכול להשיג לזה אפלו ארם פשוט כ"ל:

רפב

דע, כי צריך לדון את כל ארם לבק זכות, ואפלו מי שהוא רשע גמור, צריך לחפש ולמצא בו איהו מעט טוב, שבאותו המעט אינו רשע, ועל-ידיהו שמוצא בו מעט טוב ורן אותו לבק זכות, על-ידיהו מעלה אותו באמת לבק זכות, ויכול להשיבו בתשובה. וזה בחינת (תהלים ח'): ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו; הינו שהפסוק מזהיר לדון את הכל לבק זכות, ואף-על-פי שאתה רואה שהוא רשע גמור, אף-על-פי-כן צריך אתה לחפש ולבקש למצא בו מעט טוב, ששם אינו רשע. וזהו: ועוד מעט ואין רשע - שצריך אתה לבקש בו עוד מעט טוב, שיש בו ערין, ששם אינו רשע, כי אף-על-פי שהוא רשע, איך אפשר שאין בו מעט טוב ערין, כי איך אפשר שלא עשה איהו מעוה או דבר טוב ממימי, ועל-ידיהו שאתה מוצא בו עוד מעט טוב, ששם אינו רשע, ואתה רן אותו לבק זכות, על-ידיהו אתה מעלה אותו באמת מבק חובה לבק זכות, עד שלשוב בתשובה על-ידיהו. וזהו: ועוד מעט ואין רשע - על-ידי

רבירי המשא-ומתן כלם הם תורה, כי עכשו נעשה מהכל דין תורה כ"ל. והכל לפי הפנים, כי יש אחר שאין ענישו רק שצריך לדון, אבל וזכה בדין, רק שמראין לו שפנים כ"ל; אבל יש אחר שעקר יותר המשא-ומתן מן התורה, אז ענישו יותר, שגם אינו וזכה בדין. כי באמת בשעושים משא-ומתן, צריך שיהיה רק חיצונית המחשבה בתוך המשא-ומתן, אבל פנימיות מחשבתו צריך לקשר אל התורה כ"ל:

גם צריך אמונה בהמשא-ומתן, והינו שישא ויתן באמונה, ויהיה הרפור רפור אמת, כמה שאמרו (שבת לא): נשאת ונתת באמונה, כי משא-ומתן הוא בחינות שמעשאין ומדימין הרבה, ונחנין ומשיבין אותו למקומו. כי יש קרשות ונפלות, הינו בחינות ניצוצות שנפלו, ועל-ידי משא-ומתן מעשאין ומדימין אותו, ונחנין אותו למקומו, וזה בחינות משא-ומתן כ"ל. ועקר ברור הניצוצות מן הקלפות הוא על-ידי אמונה, כי הרך האמונה לשכן תמיד אצל אלו הקרשות הנפלות, בבחינות (ויקרא יז): זאת ידו שלם בתוך הגוים שמתיח וסביבותיה ארצות ידו שלם היא קרה נאמנה, בחינות אמונה, היא שוכנת בתוך הגוים וסביבותיה וכו', כי היא ביניהם תמיד כ"ל, ועל-כן אלו הניצוצות שנפלו, הם נדבקים ונחאחזין סביבות האמונה, והיא מעלה אותם משם, ועל-כן צריך לעשות משא-ומתן באמונה, שעל-ידי האמונה מעליו הניצוצות כ"ל, שזה עקר בחינות משא-ומתן - להעלות הניצוצות כ"ל. וזה בחינות פנימיות חב"ד (הקדמה ביה, דעת) רעשיה, שעולה אל היצירה, ומלכות רעשיה עולה מן הקלפות. יצירה היא בחינת וא", שהיא בחינת התורה (כמקא ביהר הקדוש), ועל-ידי שמקשר פנימיות מחשבתו בשעת עשיית המשא-ומתן אל התורה כ"ל, והו בחינת פנימיות המחוין רעשיה, הינו של המשא-ומתן, שהוא בחינות עשיה, שעולה אל היצירה, והינו התורה כ"ל, ומלכות רעשיה, הינו בחינות האמונה שבמשא-ומתן כ"ל, עולה מן הקלפות, כי היא מבררת הניצוצות מהם ועולה מהם, ועל-ידי שעלה חב"ד רעשיה ליצירה, על-ידיהו יש מקום למלכות לעלות לעשיה, גם על-ידיהו שעולה חב"ד ליצירה, והינו על-ידי שמקשר מחשבתו אל התורה, על-ידיהו מקבלת האמונה בן לברר הניצוצות מן הקלפות ולעלות מהם, כי בלא זה הכח היה אפשר שיתאחזו גם הם בעצמן בהאמונה, חס ושלום, אך על-ידי שמקשרין פנימיות המחשבה אל התורה, מקבלת בן לעלות כ"ל, ואין נעשית מלחמה, כי צריך לחסם עמהם להוציא הניצוצות מהם:

וזה פרוש: כי תצא למלחמה וכו' (דברים טז), כי תצא - זה בחינות משא-ומתן, בחינת (דברים טז): שמח וכולו בציאתך וכו'. כי משא-ומתן נקרא בחינת צאתה, כי אף-על-פי שכולו וישכר שוים, מחמת שכולו היה מספיק ליששכר, ונאמר עליו שמח וכולו, על כל זה נקרא צאתה, ויששכר - אהליה, כי אף-על-פי-כן עבודת התורה היא פנימיות יותר, והיא למעלה מעבודת המשא-ומתן, אף-על-פי שגם המשא-ומתן היא

שמוצא בדרשע עור מעט טוב, ששם אינו רשע, עלידיה: והתבוננת על מקומו ואיננו - הינו בשתבוננו וחסתכל על מקומו ומדרגתו, ואיננו שם על מקומו ודרגתו, כי עלידי שמוצאין בו עור מעט טוב, איזה נקדה טובה, ודין אוהו לכף זכות, עלידי זה מוציאין אוהו באמת מכף חובה לכף זכות, וזהו: והתבוננת על מקומו ואיננו, כנ"ל, והבן:

וכן צריך האדם למצא גם בעצמו, כי זה ידוע, שצריך האדם לזהר מאד להיות בשמחה חמיד ולהרחיק העצבות מאד מאד (כמבאר אצלנו כמה פעמים), ואפילו בשמחתיל להסתכל בעצמו ורואה שאין בו שום טוב, והוא מלא חסאים, ורועה הכעלדבר להפילו עלידיה בעצבות ומרה שחורה, חס ושלום, אף על פירכין אסור לו לפל מזה, רק צריך לחפש ולמצא בעצמו איזה מעט טוב, כי איד אפטר שלא עשה מקומו איזה מצוה או דבר טוב, ואף ששמתחיל להסתכל באותו הדבר הטוב, הוא רואה שהוא גסבן מלא פצעים ואין בו מחס, הינו שרואה שגם המצוה והדבר שבקדשה שזכה לעשות הוא גסבן מלא פניות ומחשבות ורוע ופגמים הרבה, עם כל זה איד אפטר שלא יהיה באותה המצוה והדבר שבקדשה איזה מעט טוב, כי על כל פנים איד שהוא, על כל פנים היה איזה נקדה טובה בהמצוה והדבר טוב שעשה, כי צריך האדם לחפש ולבקש למצא בעצמו איזה מעט טוב כדי להתיות את עצמו ולכוא לדי שמתה כנ"ל, ועלידיה שמתפש ומוצא בעצמו עדין מעט טוב, עלידיה הוא יוצא באמת מכף חובה לכף זכות, ויוכל לשוב בחשבה, בבחינת: ועוד מעט ואין רשע, והתבוננת על מקומו ואיננו, כנ"ל, הינו כמו שצריכין לדון אחרים לכף זכות, אפילו את הרשעים, ולמצא בהם איזה נקדות טובות, ועלידיה מוציאין אותם באמת מכף חובה לכף זכות, בבחינת: ועוד מעט וכו' והתבוננת וכו' כנ"ל, כמוכין הוא אצל האדם בעצמו, שצריך לדון את עצמו לכף זכות, ולמצא בעצמו איזה נקדה טובה עדין, כדי לחזק את עצמו שלא יפל לגמרי, חס ושלום, רק אדרבא, יתיה את עצמו וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו, דהינו מה שזכה לעשות מקומו איזה מצוה או איזה דבר טוב, וכמוכין צריך לחפש עור, למצא בעצמו עור איזה דבר טוב, ואף שגם אותו הדבר הטוב הוא גסבן מערב בפסלת הרבה, עם כל זה יוציא משם גסבן איזה נקדה טובה, וכן יחפש וילקט עוד הנקדות טובות, ועלידיה נעשין נגונים, כמבאר במקום אחר (במאמר ויהי מקומו בס' ד), בחינת מנגן בכלי זמר, שהוא בחינת שמלקט הרוח טובה מן הרוח נבאה עצבות רוח, עין שם. [והכלל, כי נגינה וקדשה היא גבוה מאד מאד, פדוע, ועקר הנגון נעשה עלידי ברוך הטוב מן הרע, שעלידי שמכרדין ומלקטין הנקדות טובות מחוד הרע, עלידיה נעשין נגונים ומיירות, עין שם היטב]. ועליכין עלידי שאינו מניח להפיל את עצמו ומתיה את עצמו כמה שמחפש ומבקש ומוצא בעצמו איזה נקדות טובות ומלקט ומכרר אלו הנקדות טובות מחוד

הרע והפסלת שבו וכו' כנ"ל, עלידיה נעשין נגונים כנ"ל, ואין הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה', כי זה ידוע, שבשר האדם נופל בדרגתו מחמת גשמיותו ומעשיו הרעים, שרואה שהוא רחוק מאד מאד מן הקדשה באמת, אין עלי פירכין אינו יכול להתפלל כלל מחמת זה, ואינו יכול לפתח פיו כלל, מחמת גדל העצבות והמרה שחורה והקבירות שנופל עליו, עלידי שרואה גדל עצם רחוקו מהשם יתברך, אכל כשהוא מתיה את עצמו עלידי העצת הנ"ל, דהינו שאף על פי שידע בעצמו שיש לו מעשים רעים וחסאים הרבה מאד, והוא רחוק מאד מאד מהשם יתברך, אף על פירכין הוא מחפש ומבקש ומוצא בעצמו עדין איזה נקדות טובות כנ"ל, ומתיה ומשמח את עצמו בזה, כי בודאי ראוי להאדם להגדיל שמחתו מאד בכל נקדה ונקדה טובה מקדש ישראל שמוצא בעצמו עדין, ואין בשמחה ומשמח את עצמו עלידיה כנ"ל, אין הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה':

וזה בחינת (חילום ספ): אזמרה לאלקי בעודי - בעודי דיקא, הינו עלידי בחינת העור שלי, שאני מוצא בעצמי בחינת: עוד מעט ואין רשע כנ"ל, עלידי אותה הנקדה, עלידיה אוכל לזמר ולהודות לה' כנ"ל, וזהו: אזמרה דיקא, הינו זמירות ונגונים שנעשין עלידי שמלקט הנקדות טובות כנ"ל: [והזהיר רבנו, זכרוננו לברכה, מאד לילך עם התורה הזאת, כי הוא יסוד גדול לכל מי שרוצה להתקרב להשם יתברך, ולכל יאכר עולמו לגמרי, חס ושלום, כי רב בני אדם שרחוקים מהשם יתברך, עקר רחוקם הוא מחמת מרה שחורה ועצבות, מחמת שנופלים בדרגתם מחמת שרואים בעצמם גדל קלקולם שקלקלו מעשיהם, כל אחד כפי מה שידע בעצמו את נעיו לבבו ומכאוביו, ומחמת זה הם נופלים בדרגתם, ורובם מיאשים עצמן לגמרי, ועלידיה אינם מתפללים ככונה כלל, ואינם עושים אפילו מה שהיו יכולים לעשות עדין. עליכין צריך האדם להשגיל מאד על דבר זה, כי כל הנפילות שברעתו, אף על פי שהוא מחמת מעשים רעים שעשה באמת, עם כל זה הנפילה שברעתו והעצבות והמרה שחורה שנופל עליו עלידי זה, הכל הוא רק מעשי בעלדבר, שמתחיל דעתו כדי להפילו לגמרי, חס ושלום. עליכין צריכין להתחזק מאד לילך עם התורה הזאת לחפש ולבקש בעצמו בכל פעם איזה מעט טוב ונקדות טובות וכו' כנ"ל. ועלידיה יתיה וישמח את עצמו, ויצפה לישועה עדין, ויוכל להתפלל ולזמר ולהודות לה', בבחינת: אזמרה לאלקי בעודי כנ"ל, ועלידיה יזכה לשוב באמת אל ה' כנ"ל:]

ידע, שמי שיכול לעשות אלו הנגונים, דהינו ללקט הנקדות טובות שנמצא בכל אחד מישראל, אפילו בהפושעי ישראל כנ"ל, הוא יכול להתפלל לפני העמוד, כי המתפלל לפני העמוד, הוא נקרא שליח צבור, וצריך שיתיה וישלח מכל הצבור, דהינו שצריך שיקבץ כל נקדה טובה שנמצא בכל אחד מהמתפללין, וכל הנקדות טובות יהיו נכללין

וְדַע, שְׁכַל הַצְדִּיקִים שְׁבִדּוֹר, כֵּל אֶחָד וְאֶחָד הוּא כְּחִינַת רוּעָה, כִּי כָכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ בוֹ כְּחִינַת מִשְׁה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כְּחִינָתוֹ הוּא עוֹשֶׂה כְּחִינַת מִשְׁכָּן, שְׁמִשָּׁם מִקְבְּלֵי הַתִּינוּקוֹת הֵכֵל פִּיהֶם בְּנִ"ל, וְכָל אֶחָד לְפִי כְּחִינָתוֹ, לְפִי כְּחִינַת הַמִּשְׁכָּן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, כְּמוֹכֵן יֵשׁ לוֹ תִּינוּקוֹת שֶׁהֵם מִקְבְּלֵי מִשָּׁם. וְנִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִצְדִּיקֵי הָרֹדֶף סֵף תִּינוּקוֹת שֶׁהֵם מִקְבְּלֵי הֵכֵל פִּיהֶם מִמֶּנּוּ, כֵּל אֶחָד לְפִי כְּחִינָתוֹ בְּנִ"ל. וְזֶה כְּחִינַת מַה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְכִרְכָּה (שם כ"ג), שֶׁתִּינוּקוֹת נִתְפָּסִין עַל עוֹן הָרֹדֶף, שְׁנֵאמַר: וְדַע אֵת גְּרִיטִיךְ עַל מִשְׁבְּנוֹת הָרוּעִים – שְׁמַחְמִשְׁכְּנֵי עַל הָרוּעִים, וְזֶה: עַל מִשְׁבְּנוֹת הָרוּעִים, שֶׁהֵם מִקְבְּלֵי הֵכֵל פִּיהֶם מִכְּחִינַת הַמִּשְׁבְּנוֹת שֶׁל הָרוּעִים, וְהֵינּוּ הַצְדִּיקִים שְׁבִדּוֹר, שְׁכַל אֶחָד עוֹשֶׂה מִשְׁכָּן בְּנִ"ל: אֵךְ לִירֵעַ כָּל זֹאת, וְהֵינּוּ לִרְעַת כָּל צָדִיק וְצָדִיק אֵיזֶה הֵם הַתִּינוּקוֹת הַשְּׂכִיבִים לוֹ, וְכִמְהָ הֵם מִקְבְּלֵי מִמֶּנּוּ, וְלִירֵעַ כָּל הַכְּחִינּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, וְהָרֹדֶף שְׂכִיבֹא מֵהֶם עַד הַסּוֹף – דַּע, מִי שְׂכִיבֹל לַעֲשׂוֹת נְגוּנוֹת הַנִּ"ל, הוּא יָכוֹל לִירֵעַ כָּל זֶה. וְזֶהוּ סוֹד מַה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְכִרְכָּה בְּמִשְׁנֵה (שם י"א): כְּאֵמֶת אֶמְרוּ, הַחֵן רֹאֵה הֵיכָן הַתִּינוּקוֹת קוֹרְאִים. הַחֵן, וְהֵינּוּ מִי שְׂכִיבֹל לַעֲשׂוֹת הַנְּגוּנוֹת הַנִּ"ל, שֶׁהוּא יָכוֹל לִהְיוֹת חֵן וְשִׁלְחֵי-צָבוֹר לְהַתְפַּלֵּל לְפָנֵי הָעֲמוּד בְּנִ"ל, הוּא רֹאֵה וְיֹדֵעַ הֵיכָן הַתִּינוּקוֹת קוֹרְדִּין, הֵינּוּ אֵצֶל אֵיזֶה צָדִיק הֵם מִקְבְּלֵי הֵכֵל פִּיהֶם, שְׁעִלִּירוֹ הֵם קוֹרְאִין וְנוֹכְסִין בְּתוֹרָה בְּנִ"ל:

תם ונשלים ספר הראשון. תחלה לאל אחרון וראשון:

ואלה מוסר על הראשונים. לקוטים חדשים שלקמתי מהחברים. מפיהם ומפי בתכם שלא הובאו בראשונים:

הֵינּוּ מִחֲמַת כְּחִינּוֹת הַנִּ"ל, כִּי זֶה הָיָה כְּחִינַת טוֹב, וְזֶה הָיָה כְּחִינַת חֶסֶד, כִּי אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְכִרְכָּה (עיינו ע"ז): דוֹר דְּגָלִי מִסְבָּן בְּחִיבָה: יִרְאִידִי יִרְאוּנִי וְיִשְׁמְחוּ; שְׂאוֹל דְּלֵא גְלִי מִסְבָּתָא בְּחִיבָה: אֵל כָּל אֲשֶׁר יִפְתֶּה יִרְשָׁעִי. הֵינּוּ בְּנִ"ל, כִּי שְׂאוֹל דְּלֵא גְלִי מִסְבָּתָא, זֶהוּ כְּחִינַת טוֹב, וְטוֹבָה גְּזִי כְּגוֹה, אֲכָל דוֹר דְּגָלִי מִסְבָּתָא, שֶׁהִיָּה מְלַמֵּד תּוֹרַתוֹ לְרַבִּים, זֶהוּ כְּחִינַת חֶסֶד, דְּאֵתְפִּשֵׁט לְכַר, כְּחִינַת: וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה. וּמִחֲמַת זֶה הָיָה בִּינֵיהֶם מִחֲלָקֶת, כִּי הַמִּחֲלָקֶת הוּא כְּחִינַת רַעְמִים, כְּמוֹכָא בְּמִקּוֹם אֶחָד (כס"ו), וְאֵיתָא שֶׁהָרַעְמִים נִעְשִׂין עַל־יְדֵי שְׂיוּצָאִין אֲרִים חֲמִים כְּמוֹ אֵשׁ, וְהָעֲנָנִים שׁוֹאֲבִין אוֹתָם הָאֲרִים חֲמִים, וּמִחֲמַת שְׂשׂוּאָבִין אוֹתָם הָאֲרִים הַרְבֵּה, עַד שֶׁאֵין יָכוֹלִין לְהַחֲזִיקָם בְּתוֹכָם, עַל־יְדֵי זָבָקֶה הָעָנָן, וּמִזֶּה נִעְשִׂין רַעְמִים. וְזֶה כְּחִינַת מִחֲלָקֶת הַנִּ"ל, כִּי מִחֲמַת שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁהִיא כְּחִינַת אֵשׁ, כְּמוֹ שְׂכִתּוֹב (ויח"ב כ"ג): הִלּוֹא כֹה רָכְרִי כְּאֵשׁ וְכו' – הִיא עֲצוּדָה כְּלָכּוֹ כְּאֵשׁ בּוֹעֶרֶת, מִחֲמַת שְׂאִינוּ מְגַלָּה אוֹתָהּ, עַל־יְדֵי זֶה בּוֹקֶעֶת וְיוֹצֵאת בְּכְחִינַת רַעְמִים, שֶׁהוּא כְּחִינַת

נִבְלָלִין בוֹ, וְהוּא יַעֲמֹד וְיִתְפַּלֵּל עִם כָּל הַטּוֹב הַזֶּה, וְזֶהוּ שְׁלִיחַ-צָבוֹר, וְצָדִיק שִׁיחָה בוֹ כְּחִינַת גְּבוּהָ, כְּזוֹ, שְׁעִלִּירִי-זֶה יִהְיֶה כָּל הַנִּקְדוּת תַּאֲכִים אֵלָיו, וְיִהְיֶה נִבְלָלִין בוֹ, וְמִי שְׂכִיבֹל לַעֲשׂוֹת נְגוּנוֹת הַנִּ"ל, וְהֵינּוּ שְׂכִיבֹל לָרוֹן אֵת כָּל אֶרֶם לִכְף זְכוּת, אִפְלוֹ אֵת הַקְּלִים וְהָרִשָּׁעִים, כִּי מִשְׁתַּדֵּל לְחַפֵּשׁ וּלְכַקֵּשׁ לְמִצָּא כְּבָלֶם נִקְדוּת טוֹבוֹת בְּנִ"ל, שְׁעִלִּירִי-זֶה נִעְשִׂין נְגוּנוֹת בְּנִ"ל, זֶה הַצְדִּיק שְׂאוֹחַז בְּמִדְרַגָּה זֹאת, הוּא יָכוֹל לִהְיוֹת חֵן וְשִׁלְחֵי-צָבוֹר, וְהֵינּוּ לְהַתְפַּלֵּל לְפָנֵי הָעֲמוּד, כִּי הוּא יֵשׁ בוֹ כְּחִינַת זוֹ, הַצְדִּיקָה לְהַשְׁלִיחַ-צָבוֹר הַחֵן בְּאֵמֶת, שְׁצָדִיק שִׁיחָה בוֹ כְּחִינַת, שִׁיחָה כָּל הַנִּקְדוּת טוֹבוֹת תַּאֲכִים אֵלָיו וְיִהְיֶה נִבְלָלִין בוֹ בְּנִ"ל, כִּי הוּא יָכוֹל לְקַבֵּץ כָּל הַנִּקְדוּת טוֹבוֹת שְׁנִמְצָא כְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, אִפְלוֹ בְּפוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, בְּנִ"ל:

וְדַע, שֶׁיֵּשׁ כְּכָל יוֹד וְרֹד רוּעָה, וְהוּא כְּחִינַת מִשְׁה, שֶׁהוּא רַעֲיָא מְהִימָנָא, וְזֶה הָרוּעָה הוּא עוֹשֶׂה מִשְׁכָּן. וְדַע, שֶׁתִּינוּקוֹת־שְׁלִיחֵי-יְדִין מִקְבְּלִים הֵכֵל פִּיהֶם שְׂאִין בוֹ חֲטָאֵמָה הַמִּשְׁכָּן, וְעַל־כֵּן הַתִּינוּק מְשַׁמְחִיל לְקִדּוּת וּלְהַבְנֵם בְּתוֹרָה, הוּא מִתְחִיל מִן וְיִקְרָא אֶל מִשְׁה, שֶׁהוּא אֵלֶּף וְעֵינָא, כִּי וְיִקְרָא מִדְּבַר מְאֹד הַקְּמַת הַמִּשְׁכָּן, שְׂאוֹ קְרָאוּ הַשֵּׁם וְיִבְרָךְ וְיִתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ מִהַמִּשְׁכָּן, וְעַל־כֵּן מִשָּׁם מִתְחִילִין הַתִּינוּקוֹת, כִּי מִשָּׁם מִקְבְּלֵי הֵכֵל פִּיהֶם בְּנִ"ל, וּמִשָּׁם מִתְחִילִין לְקִדּוּת וּלְהַבְנֵם לְתוֹךְ הַתּוֹרָה:

רפג

שמעתי בשמו איזה דברים יקרים מתורה ונפלאה, אך כפי הנראה שחסר מהם הרבה, אך אף-על-פי-כן ארשם מה ששמעתי:

דַּע, כִּי יֵשׁ שְׁנֵי צְדִיקִים שֶׁהֵם מִשְׁרַשׁ אֶחָד, וְאֶף-עַל־פִּי-כֵן יֵשׁ בִּינֵיהֶם מִחֲלָקֶת, זֶה מִחֲמַת שְׂאֵחָד מִשְׁנֵה מִדְּחַו שְׂבִשְׁרָשׁוּ, וְזֶה כְּחִינַת מִחֲלָקֶת שְׂבִין שְׂאוֹל דְּלֵא גְלִי בְּחִיבָה: אֵךְ טוֹב וְחֶסֶד יִרְפּוּנִי; וְאֵיתָא בְּזִכְרֵי הַקְּדוֹשׁ (חַסְדוֹת קַמֵּי): הֵינּוּ טוֹב הֵינּוּ חֶסֶד, אֵלֵּא טוֹב – טוֹבָה בְּלִיל כְּגוֹה; חֶסֶד – דְּאֵתְפִּשֵׁט לְכַר. וְזֶה כְּחִינַת שְׂנֵי צְדִיקִים, שֶׁשְּׂנִיָּהֶם מִשְׁרַשׁ אֶחָד, רַק שְׁנֵי כְּחִינַת טוֹב, שְׂטוֹבָה בְּלִיל כְּגוֹה, וְהֵינּוּ שְׂאִינוּ מְגַלָּה תּוֹרַתוֹ לְאֲחֵרִים, וְהִשְׁנִי הוּא כְּחִינַת חֶסֶד, דְּאֵתְפִּשֵׁט לְכַר, שְׂמַעְלָה תּוֹרַתוֹ לְאֲחֵרִים, שְׂנֵי כְּחִינַת חֶסֶד, כְּחִינַת: וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה, וְעַל־יְדֵי זֶה יֵשׁ בִּינֵיהֶם מִחֲלָקֶת. וְזֶה כְּחִינַת הַמִּחֲלָקֶת שֶׁהִיָּה בֵּין שְׂאוֹל וְרֹדֶף, שֶׁשְּׂנִיָּהֶם הֵיוּ צְדִיקִים גְּדוֹלִים, וְאֶף-עַל־פִּי-כֵן הָיָה בִּינֵיהֶם מִחֲלָקֶת,

שהיא בחינת לילה, כי לא יכבה בלילה נר לעולם ועד:

רפו

(שפעתי משמו סבך מה שאמר על פרשת שפטים ושפטים, ונשגח הרב, וזהו היצא משם, מה שאנו זוכרים עתה): כי יש ג' ענין, והם שני בחינות: ג' ועד, והם בחינת חכמה עלאה וחכמה תחתא, כי עקר הענין ג' ענין הוא השגת חכמת אלקות, הינו חכמה עלאה וחכמה תחתא, שהם בחינת ג' ענין בנ"ל. אך לזכות לזה אי אפשר כי אם על ידי השגתם, כי יש שערים, הינו בחינת שערי ג' ענין, שעל ידיהם זוכין לכנס לג' ענין, והינו להשגת חכמה עלאה וחכמה תחתא, אך אלו השגתם גנויים וטמאים בארץ, בחינת (א"ת ב): מכיון בארץ שעריה; וצדיקים לזה בעל הבית על הארץ, שהיה מושל בארץ, שיוכל להוציא ולהקים ולהעמיד השגתם שומכעו בארץ: ורע, שעל ידי למור פוסקים זוכין להיות מלך ומושל בארץ, ואז יכולין להעמיד ולהקים השגתם שומכעו בארץ. וזה בחינת (משל ב): מלך במשפט יעמיד ארץ. במשפט דקא, הינו על ידי משפט, שהוא משפטי ודיני התורה, והינו למור פוסקים, שמקבצים משפטי ודיני התורה, על ידיהם נעשה מלך ומושל, ועל ידיהם יוכל להעמיד ארץ, ואז מעמיד ומקים ומגלה השגתם שומכעו בארץ, שעל ידיהם זוכין לג' ענין בנ"ל: וזהו: שפטים ושפטים חתן לך בכל שערך וכו' לשבטך (דברים טו). **לשכב** ראשי תיבות **לשכב** **בארץ** **שעריה** (הינו השגתם שומכעו בארץ), וזהו: שפטים ושפטים חתן לך וכו'; כי השופטים ושופטים, שהם בחינת המנהיגים והמושלים בארץ. וזהו שופטים דקא, כי העקר על ידי משפטי התורה, בחינת פוסקים, בחינת: מלך במשפט יעמיד ארץ, על ידיהם נתגלגל השגתם שומכעו בארץ. וזהו: חתן לך בכל שערך לשבטך, כי השופטים ושופטים מקימין השגתם שומכעו בארץ. וזהו:

ככל שערך לשבטך, כי הם מקימין ומגלגל השגתם שנתעלמו, בחינת מ' כעו ב' ארץ ש' עריה; הם מקימין אותם על ידי המשפט שלהם, והינו למור פוסקים, בחינת: מלך במשפט יעמיד ארץ, בנ"ל:

בחינת מחלקת בנ"ל. וזה בחינת (ע"י ט): שיחתן של תלמידי חכמים צדיקין למור, הינו כל השיחות של תלמידי חכמים, שמשיחין וחולקין זה על זה, לזה צדיקין למור, כי עקר המחלקת הוא מחמת חסרון הלמוד, מחמת שאין מלמד תורתו לאחרים, וטובה גנוי כגוה בנ"ל. **נמצא**, שהמחלקת של צדיקים, הוא נמשך מהתורה בנ"ל. אבל יש מחלקת של הרשעים, שאינו נמשך מהתורה כלל, וזהו שהיה קובל דוד לפני השם יתברך (תהלים ע"ט): ברו לי זרים שיחות אשר לא כחורתך, שהם משיחין וחולקין עלי שלא על פי התורה כלל. וזה שפקש דוד (שם טו): אך טוב וחסד ירפוני, שכל עת שיהיה עלי רדיפות ומחלקת, שיהיה המחלקת רק משם, מבחינת טוב וחסד, בנ"ל:

רפר

שמעתי בשמו, שהוכיח את אחר שאמר לו, שאין לו פגאי ללמוד מחמת שעוסק במשא ומתן, אמר שאף על פי כן ראו לו לחמץ איהו זמן לעסק בחורה בכל יום. ואמר, שהיה מה שאמרו רבותינו וכוונם לכרבה (שם טא), ששואלין את האדם: קבעת עתים לתורה, קבע הוא לשון גולה, כמו שכתוב (משל טו): וקבע את קבעיהם נפש; הינו ששואלין את האדם, אם גול מן הזמן שהוא טרוד בעסקיו, אם גולת מן עתים לתורה, כי צריך האדם לחמץ ולגול עתים לתורה מתוך הסודא והעסק:

רפה

מעמה כי טוב סתרה (משל לא) - הינו חכף בשמועמין טעם התורה של הצדיק האמת, שוב לא יכבה בלילה נר, הינו אף על פי שאחר כך ימנע ולא יתקרב אליו ויהיה רחוק ממנו (שהו בחינת לילה וחשך), אף על פי כן לעולם יאיר לו אור התורה, שפעם קצת ממנה בהיותו אצל. וזהו: טעמה כי טוב סתרה - חכף בשמועמין כי טוב סתרה, שהיא התורה של הצדיק, שהסתרה שלו, הינו התורה שלו, מעמה טוב, אוי שוב לעולם לא יכבה בלילה נר, כי תמיד תאיר לו אור התורה שפעם אצלו, אפלו בלילה, הינו בעת ההתרחקות,

ברוך הנותן לעם בזה ולאין אונים, אשר עד כה עורנו ברחמי העצומים לתתחיל ולגמר דבריו הראשונים, אשר הובאו בדרך הנורא הזה ספר לקוטי מוהר"ן. אפרסמונא דביא תליסר נהרין, צפנת פננת כל צפונות בו מתגלגל ומתבארין, בשבילי דנהרדעא בן כל שבילי החכמה האמתית ונדאת שמים וצעות דקדשה לה נהרין, הנמצא בזה איש אשר רוח אלקים בו ומגלגל לה דמטמיון, כל דבריו בנחלי איש וזקוקין דנור ובעורין. קומו וברכו את ה' אלקיכם מן העולם ועד העולם דגלי לן נהרין. עזרת אבותינו הוא מעולם מגן ומושיע להם ולבניהם אחריהם לדרי דדיו, בען נחוי קדה ונצלי קדם דחמנא, דיהוי בסענדנא, להתחיל ולגמר ספר לקוטי מוהר"ן תנננא. אנא ה' הושיעה נא. באשר זכינו לסדר אותם בן נזכה לעשותם עדי נשוב לציון ברגנת, ובמחרה בימינו ימים תבואי תשורי מראש אסנת. אמן, בן יהי רצון:

חזק חזק ונתחזק

ספר

לקוטי מוהר"ן

תנינא

האי תנא הוא דקתנא. ממונא יתד ממונא פנה. אשר כבר יצא לאור מעשהו בספר לקוטי מוהר"ן קדמא אשר יצא ראשונה. עוד הוסיף שנית ידו להאיר עיני בניישראל עדת מי מנה. לגלות חדושים נפלאים ונוראים אחרי אשר נגמר הפרק הראשון. הלא המה המאמרים האלה הנדפסים בפרק הנורא הזה הנוסע אחרונה, אשר שאבנו ממוני השועה נחל נובע מקור חכמה. תורת ה' תמימה. אשר ילכו בניישראל מימים ימימה. ישוטטו לבקש את דבר ה' ותורה יבקשו מפיהו מיום ה' שמה. טוב עין הוא יברך וישפיע מטובו לעם סגלה. הפליא עצה הנדיל תושבה נורא עלילה. הלוא הוא כבוד אדונו מורנו ורבו הרב הקדוש בוציא עלאה רבא ויקרא אור הננו והצפון כבוד קדשת שמו מורנו ורבו הרב רבי נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה לו דומיה תהלה. מפיו יקרא אלינו כל הדברים האלה בעת אשר יאספו בניישראל אליו בזמן הקהלה. תכתב זאת לדור אחרון עד כי יבא שילה:

הוצאת

קריית ישראל רב אודמר זצ"ל

להדפסת והפצת

ספרי רבי נחמן מברסלב זיע"א

פעיה"ק ירושלים תוכב"א

הקדמה

ואמר: ער פה תבוא, המשכיל בעת ידם, ער נזכה לעלות לציזון
ברנה בא נבא במהרה כמינו, אמן.

הלא פה דברי המעתיק והמסדר, גריל חודה ויאריר.
הק' נתן בן א"א מורד"ד נפתלי הירץ יצ"ץ מנעמראב רחמי.
חתן הרב הגאון התסיד המפורסם מו"ה דוד צבי זצ"ל, שהיה
אב"ד רק"ק שאריגראד ובק"ק קרעמיניץ והגליל ובק"ק
מאהלוב יצ"ו.

והנה זה הספר הקדוש נרפס בכר במאהלוב חקף אתר
הסתלקותו, ואירי רחיקא אורו להו, וכעת נרפסו שניה
בתוספות במה מעלות טובות, באשר יראה המעין בעיניו גם
הוספנו בסוף הספר כמה דברים נפלאים, שלקטתי מתוך
שיחותיו הקדושים, ששמעתי רבם מפיו הקדוש בעצמו, וקצתם
שמעתי מפי אחרים, ששמעו מפיו הקדוש בעצמו. ולאשר נפשי
יודעת מאד גדל העמקות שיש בשיחותיו הקדושים, וכמה
הלכתא נברותא יכולין ללמד מהם, וכמה עצות נפלאות בעבודת
השם ובהלכות דרך-ארץ יכולין ללמד מרביו, מי שיש לו מח
בקרקרו ומסתכל על האמת, עליבן אמרתיו: לא אמנע הפסוק
להרפים כמה דברים משיחותיו הקדושים. ובכר נרפסו כמה
שיחות קדושות שלו בספרים הנרפסים בכר, וכעת הוספתי
ללקט עוד כמה דברים בהנה, ומחמת הוצאות הרפסות ואפיסת
הפנאי, כי ימים הנוראים הבאים עלינו לטובה כמשמשינו וכאין,
עליבן יהיה מן הנמנע להרפים כל השיחות הקדושים הנחובים
אצלי, ואם ירצה השם עוד חזון למועד להרפים הכל, כי
מרחוק נראה לי עד היכן מגיע כל דבור ודבור שצא מפיו
הקדוש בקדשה ובמהרה, ובכר ראיתי, שתהלה לאל השיחות
שהרפסנו בכר התצילו וגם עשו פרי, עין ראיתי ותאשרם,
והוטבו מאד בעיני כל החפצים באמת. והשם יתברך יזכנו
לילך בדרך האמת לקים את כל דבריו אשר הרבה לדבר עמנו
בכמה אפנים, הן בדרך דרוש אשר דרוש דרכים, הן
בדרך שיחה עם כלל המון אנשים, או שיחות רבות שהרבה
לדבר עם כל אחד בפני עצמו, בכמה גלגולים גלגל עמנו -
הכל באשר לכל ברי להטות לכבנו אליו יתברך לעברו באמת
ובחמים. מי יתן איפה, שנובה למלאה רצונו באמת; אמן, בן
יהי רצון:

השקמה

אחד היה אברהם (יחזקאל כ) - שאברהם עבר השם רק על-ידי שהיה אחר, שחשב בדעתו שהוא רק יחיד
בעולם, ולא הסתכל כלל על בני העולם, שסרים מאחרי ה' ומונעים אותו, ולא על אביו ושאר המונעים,
רק כאלו הוא אחד בעולם, וזהו: אחד היה אברהם. וכן כל הרוצה לבנם בעבודת השם, אי אפשר לו לבנם
בי אם על-ידי בחינה זו שחשב שאין בעולם בי אם הוא לבדו יחיד בעולם, ולא יסתכל על שום אדם
המונעו, בגזן אביו ואמו או חותנו ואשתו ובניו וכיוצא, או המניעות שיש משאר בני העולם, הפלעניים
ומסיתים ומונעים מעבודתו יתברך. וצריך שלא יחוש ויסתכל עליהם כלל, רק יהיה בבחינת: אחד היה אברהם
- כאלו הוא יחיד בעולם כנ"ל:

זה ספר תולדות אדם, אמרות מהורות, אשר שמענו מפי רבנו
הקדוש, אור הגנו והנעלם, מורנו ורבנו הרב רבי
נחמן זכר צדיק לברכה, אשר יצא לאור מאמרי הנוראים
בספר לקוטי-מור"ן הנרפס בכר, ואלה דבריו האחרונים, אשר
הוסיף לחרש ולגלות אחרי אשר נגמר ספר הנ"ל, ואת אשר
נשמע לאזנינו מפיו הקדוש מיום שהוא והלאה עד הסתלקותו
נכתב בספר הזה. וזאת לדעת, כי כל דברי הספר הזה, וכמו-כן
כל דברי הספר הראשון אשר נרפס בכר, כלם הם דברים
עליונים, עמוקים ורחבים מני ים, ילאה המעין לבוא עד תבונתם,
וגם לפי פשוטן של דברים קשה מאד להבין הדברים בבחינה,
כי הם דברים עמוקים מאד מאד, אשר היה מן הנמנע לבאדם
בכתב חכן בונתם, אפלו לפי פשוטן של דברים. כי כל מאמר
ומאמר וכל ענין וענין מהדושי רבנו זכרנו לברכה יש בהם
נסתרות רבות מאד, כי כלם הם נלקחים ממקום גבוה ועליון
מאד מאד, והם כלליה גדול מאד, ובכל מאמר ומאמר נכללין
בו כמה וכמה ענינים נפלאים ונוראים, מאמר אחד מתחלק
לכמה מעמים ולכמה ענינים שונים, ואף-על-פי-כן אתר הניגעה
קצת יוכל המעין להבין קצת פשוטן של דברים, וגם יוכל להבין
קצת דבר מתוך דבר, אבל חכן הדברים בשרשם נבדו מרעונתו,
ואי אפשר לנו להאריך ולספר בעצם גדלת רבנו, זכר צדיק
לברכה, מגדל הסתלקת אשר היה עליו בחייו. ומשכיל על
דבר יבין מאליו מעט מעט, באשר ישם עיניו ולבו על
דברי רבנו זכרנו לברכה, ישכיל ויבין מעט עצם חקף רום
קדשותו ואת יקר תפארתו גדלתו. ויתר מזה, אם יזכה יבחין
לעתיד: סחום הדברים עד יערה עלינו רוח ממרום:

אולם כגון רא צריך להודיע לכל אנשי-שלומנו, החסידים אל
דברי רבנו זצ"ל, המצפים והמשתוקקים לשמע דבריו,
ועיניהם כלות לראות חפציו - שכל דברי רבנו אור הנעלם
זצ"ל, עקר בנות המאמרים, אשר יצאו בקדשה ובמהרה מפיו
הקדוש, לא המדרש הוא העקר בהם, בייאם המעשה, כי כל
דבריו הקדושים, כלם הם הנהגות נפלאות ועצות נוראות
והתעוררות גדול מאד מאד לעבודתו יתברך, וכל דבריו נבדלי
אש כושרים כלפידים, מלהיכים הלב בהתלהבות גדול
ובהשתוקקות נמרץ אליו יתברך, ואין מן הצדק להאריך בזה
לכל משכיל החפץ באמת לאמתו, כי יבין מרעתו את כל
ונוכחת, וראו עיניו וישמח לבבו. גלל בן אשימה לפי מחסום

ג וּלְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ לְשֵׁרֵי הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל צָרִיד לִידֵּעַ מְקוֹר
כָּל הַנְּשֻׁמוֹת וּמְקוֹר חַיּוֹתָם, מִהֵיכָן כָּל נִשְׁמָה וְנִשְׁמָה
מִקְבֵּלֶת חַיּוֹת, וְהַעֲקָר לִידֵּעַ כָּל מִפְרָסְמֵי הַדּוֹר, בִּי אִם אֵינוֹ יָכוֹל
לִידֵּעַ וּלְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ בְּפִרְסְמוֹת עִם כָּל נִשְׁמָה וְנִשְׁמָה, צָרִיד לְקַשֵּׁר
עֲצָמוֹ עִם כָּל מִפְרָסְמֵי וּמִנְהִיגֵי הַדּוֹר, בִּי הַנְּשֻׁמוֹת נִחְלָקִים חֲתָמִם,
כִּי כָּל מִפְרָסֵם וּמִנְהִיגֵי הַדּוֹר יֵשׁ לוֹ כְּמֹה נִשְׁמוֹת פְּרִטּוֹת הַשְּׂכִינִים
לְחַלְקוֹ, וּכְשֶׁמְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ עִם הַמִּפְרָסְמִים, הוּא מְקַשֵּׁר עִם כָּל
פְּרִטּוֹ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. אֵךְ צָרִיד לִידֵּעַ וּלְהַבִּיר אֵךְ הַמִּפְרָסְמִים,
כִּי יֵשׁ כְּמֹה מִפְרָסְמִים שֶׁהֵם בְּשֶׁקֶר, וְהֵם רַק עַל־יְדֵי עֲזוּת, כְּמוֹ
שֶׁאֱמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנִם לְכִרְכָּה (סוֹדֵרִין ק"ד): עֲזוּת מַלְכוּתָא כָּלָא
תְּנָא:

ד וּלְהַבִּיר אֵךְ הַמִּפְרָסְמִים, אֵיזוֹהוּ עַל־יְדֵי עֲזוּת, הוּא עַל־יְדֵי
כִּנְיָן יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלֵּב, בִּי יְרוּשָׁלַיִם
בְּחִינַת יִרְאָה שְׁלֵם (ס"ד וְרַא פ' נו, ת"ר מ"ד בְּבִרְרָה פ"ב ע"ג נֹאחַ כְּדוּשָׁלַם), הֵינּוּ
שְׁלֵמוֹת הִירָאָה, הַחֲלוּיָה בָּלָב, כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנִם
לְכִרְכָּה (קִדּוּשִׁין ל"ג): דְּכִרַּת הַמִּסּוֹר לָלֵב נֶאֱמַר בּוֹ יִירָאָה:

אך יֵשׁ שְׁלֹשׁ מִדּוֹת, שֶׁהֵם מַחְרִיבֵי יְרוּשָׁלַיִם, רְהִינוּ הַלֵּב, הֵינּוּ
שֶׁמִּפְסִידִין הִירָאָה הַחֲלוּיָה בָּלָב, וְהַשְׁלֵשׁ מִדּוֹת הֵם: הַאֲוֹת
מִמּוֹן וְתַאֲוֹת אֲבִילָה וְתַאֲוֹת מִשְׁגֵּל, בִּי שְׁלֹשׁ מִדּוֹת אֵלוֹ הֵם בָּלָב,
וְעַל־כֵּן הֵם מִפְסִידִין הִירָאָה שְׁבָלָב. מִמּוֹן שָׂרֵשׁוּ בָּלָב, בְּחִינַת
(מִשְׁל"י): כִּרְכַּת ה' הִיא תַעֲשִׂיר, וְלֹא יוֹסֵף עֲצָב עִמָּה; בְּחִינַת
(בְּרַאשִׁית א'): וַיַּחֲצֹב אֶל אֵל לָבֹ; אֲבִילָה, בְּחִינַת (תְּהִלִּים ק"ד): וְלֶחֶם לֵבָב
אֲנוֹשׁ יִסְעֶד; תַּאֲוֹת מִשְׁגֵּל נִסְכָּן בָּלָב, בִּי עֲקָר הַתַּאֲוָה עַל־יְדֵי
הַחֲמִימוֹת, הֵנָּה מִהֵרָם שֶׁבְּחֻלֵּל הַלֵּב, וּמִחֲמַת שֶׁהֵם בָּלָב, עַל־כֵּן
הֵם מִפְסִידִין הִירָאָה שְׁבָלָב, שֶׁהִיא בְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם: וְזֶה פֶּרֶשׁ
(בְּרַכּוֹת ג'): שְׁלֹשׁ מִשְׁמֵרוֹת הֵיוּ הַלֵּלָה וְכו', לֵּלָה זֶה בְּחִינַת חֹשֶׁךְ,
הֵינּוּ מְנִיעוֹת, וְהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשׁ מִשְׁמֵרוֹת, הֵינּוּ בְּחִינַת שְׁלֹשׁ
מִדּוֹת הַנִּי"ל. וְהֵיוּ: מִשְׁמֶרֶת רֵאשׁוֹנָה - חֲמֹר נֹעֵר, בְּחִינַת
תַּאֲוֹת מִמּוֹן, בְּחִינַת (בְּרַאשִׁית ט"ז): יִשְׁשַׁכַּר חֲמֹר גָּרָם; וְתַרְגֻּמוֹ:
עֲתִיד כְּנֻכְסִין. שְׁנִיָּה - כָּלכִּים צוֹעִקִים. זֶה בְּחִינַת תַּאֲוֹת אֲבִילָה,
כְּמוֹ שֶׁבְּחֻב (יִשְׁעִיָּה ט'): וְהַכְּלִים עֲזִי נֶפֶשׁ לֹא יִרְעוּ שִׁבְעָה.
שְׁלִישִׁית - תִּינוּק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ, וְאִשָּׁה מְסַפֶּרֶת עִם בַּעֲלָהּ;
זֶה בְּחִינַת מִשְׁגֵּל, כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנִם לְכִרְכָּה (בְּרַכּוֹת
י'): רֹאוּהוּ מְדַבֵּרֵת וְכו', וְהֵיוּ: תִּינוּק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ; בִּי תַּאֲוָה
זוֹ לִפִּי הִנִּיקָה: אִם הִתִּינוּק יוֹנֵק מִחֶלֶב אִשָּׁה חֲצוּפָה, אִזִּי
מִתְגַּבֵּר בּוֹ חֲצוּהוּ זוֹ, בִּי דָם נֶעֱקֵר וְנִעְשָׂה חֶלֶב (בְּבִרְרָה ו'),
וְעַל־כֵּן בְּשֶׁהִיא חֲצוּפָה, אִזִּי מוֹזִיק לְהִתִּינוּק חֶלֶב הַנִּעְשָׂה מִעֲבִירָתָהּ
רְמִיָּה, וְגוֹלֵד לוֹ חֲמִימוֹת בָּלָב, שֶׁהוּא הַתְּגַבְּרוֹת תַּאֲוָה זוֹ, וְכֵן
לְהַפְּדוֹ, בְּשִׁינוֹק חֶלֶב אִשָּׁה בְּשֶׁרָה, אִזִּי לָבוֹ חֶלֶל בְּקִרְבּוֹ, וְאִין לוֹ
חֲמִימוֹת, רַק מַעֲטַת הַמִּבְרָח לְמַעֲוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וְזֶה
שֶׁאֱמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנִם לְכִרְכָּה (ע"ז ר"ג): לֹא הָיָה דָּרֵךְ רֹאזִי לְאוֹתוֹ
מַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ט"ז): וְלִפִּי חֶלֶל בְּקִרְבִּי. בִּי לָבוֹי חֶלֶל
בְּקִרְבִּי - רֹאשִׁיתִי חֶלֶב, הֵינּוּ שְׁעַל־יְדֵי חֶלֶב בְּשֶׁרָה לָבוֹ
חֶלֶל בְּקִרְבּוֹ, וְאִין מִתְגַּבֵּר בּוֹ תַּאֲוָה זוֹ, וְעַל־כֵּן דּוֹר, שֶׁהִיא בְּחִינַת
זוֹ, לֹא הָיָה רֹאזִי לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה. וְלְהַפְּדוֹ, חֶלֶב אִשָּׁה חֲצוּפָה מוֹלִיד

א (תהלים נא): תִּקְעוּ

בחדש שופר בכסא ליום חגנו:

א בִּי אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי נִבְרָא, שִׁהִיָּה לוֹ מִמְּשָׁלָה עַל הַמַּלְאָכִים,
זֶה הַתְּכַלִּיחַ וְהַפּוֹף שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ
וְזָרוֹנִם לְכִרְכָּה (דוּשְׁלָמִי שִׁבְחַת פֶּקֶד ג'): עֲתִידִין צִדִּיקִים, שִׁהִיָּה מַחֲצִתָּן
לְפָנִים מִמַּלְאָכֵי הַשָּׁרָת, שֶׁנֶּאֱמַר: בָּעֵת יֹאמַר לַעֲקֹב וְלִישְׂרָאֵל
מִה פָּעַל אֵל, שֶׁהַמַּלְאָכִים יִצְטָרְכוּ לִשְׂאֵל מִיִּשְׂרָאֵל, בְּשִׁירָצוֹ לִידֵּעַ
מִה פָּעַל אֵל. וְצִדִּיק כָּל אַחֵר לְרֹאוֹת, שִׁיבֹאֵז לֵוִי הַתְּכַלִּיחַ,
שִׁהִיָּה לוֹ מִמְּשָׁלָה עַל מַלְאָכִים, אֵךְ צָרִיד לְשַׁמֵּר עֲצָמוֹ מֵאֵד,
וְלְרֹאוֹת שִׁהִיָּה לוֹ בַּח לַעֲמֹד בְּמִמְשָׁלָה זוֹ, שֶׁלֹּא יִקְנָאוּ בּוֹ מַלְאָכֵי
הַשָּׁרָת וְיַפְּלוּ אוֹתוֹ, חֵם וְשִׁלּוֹם, בִּי הַמַּלְאָכִים מִתְקַנְאִים מֵאֵד
בְּאֵדָם כּוֹה, שִׁישׁ לוֹ מִמְּשָׁלָה עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁמִּצִּינוּ שֶׁאֱמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ
וְזָרוֹנִם לְכִרְכָּה (תְּנִינָה ט"ז): עַל כְּמֹה גְדוֹלִים, שֶׁבְּקִשׁוֹ מַלְאָכֵי הַשָּׁרָת
לְרַחֲפוֹ:

ב וְהַעֲצָה עַל זֶה, לְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ עִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל־יְדֵי
הַתְּתַקְּשׁוֹת נִצּוֹל מֵהֶם. זֶה בְּחִינַת (אִיִּיב ט'): מֵאֲחוֹ
פִּנִי כֶּסֶף, שֶׁצָּרִיד לֵאחֹז עֲצָמוֹ בְּשֵׁרֵי הַנְּשֻׁמוֹת, הַחֲצוּבוֹת מִתַּחַת
כֶּסֶף הַכְּבוֹד, שֶׁהִיא בְּחִינַת (בְּרַאשִׁית ג'): אִם כָּל חֵי. זֶה בְּחִינַת מִה
שֶׁאֱמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוֹנִם לְכִרְכָּה (שִׁבְחַת נ"ח): בְּשִׁעָה שֶׁעָלָה מִשָּׁה
לְמִרוֹם, אֱמָרוּ מַלְאָכֵי הַשָּׁרָת: מִה לִּילּוֹד אִשָּׁה בִּינִינוּ. אִמֵּר לָהֶם:
לְקַבֵּל תּוֹרָה בָּא. אֱמָרוּ: אֲשֶׁר תִּנֵּה הַזֹּרֵךְ עַל הַשָּׂמִים וְכו', אִמֵּר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ־הוּא לְמִשָּׁה: הַחֵד לָהֶם תְּשׁוּבָה. אֱמָר: אֲנִי מִתִּירָא,
שֶׁלֹּא יִשְׁפּוּנִי בְּהֵלֶךְ פִּיהֶם. אֱמָר לוֹ: אֲחוֹ כֶּסֶף כְּבוֹדִי וְכו';
הֵינּוּ שְׁתֵּנוֹ לוֹ הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ עֲצָה לֵאחֹז וּלְהַתְקַשֵּׁר בְּשֵׁרֵי הַנְּשֻׁמוֹת,
שֶׁהֵם בְּחִינַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, אִם כָּל חֵי, בְּנִיָּל, שְׁעַל־יְדֵי־יָהּ יִתֵּה
נִצּוֹל מִן קִנְאֵת הַמַּלְאָכִים בְּנִיָּל. זֶה בְּחִינַת (בְּרַאשִׁית ג'): וַיִּכֶן ה'
אֱלֹקִים אֶת הַצֵּלַע אֲשֶׁר לִקַּח מִן הָאָדָם וְכו'. וַיִּבֶן - רֹאשִׁיתִי חֶלֶב
וְתִקְנָתִי יִתֵּד בְּמִקּוֹם נֶאֱמָן (יִשְׁעִיָּה כ"ב); שֶׁהוּא בְּחִינַת מִמְּשָׁלָה,
כְּמוֹ שֶׁתִּרְגֵּם יוֹנָתָן עַל זֶה הַפֶּסֶק: וְאִמְנִינָה אֲמַרְכָּל מִהִימָן מִשְׁמַשׁ
בְּאַתֵּר קָיָם; הֵינּוּ בְּחִינַת מִמְּשָׁלָה הַנִּי"ל, שִׁהִיָּה לָהּ קִיּוֹם בְּנִיָּל.
וְהוּא בְּחִינַת הַצֵּלַע, שֶׁהִיא בְּחִינַת תּוֹרָה, אִם כָּל חֵי, בְּחִינַת כֶּסֶף
הַכְּבוֹד, שֶׁרִשִּׁי הַנְּשֻׁמוֹת בְּנִיָּל, שְׁעַל־יְדֵי־יָהּ יֵשׁ בַּח לַעֲמֹד בְּמִמְשָׁלָה
זוֹ בְּנִיָּל. וְהוּא: אֲשֶׁר לִקַּח מִן הָאָדָם, הֵינּוּ הָאָדָם הַעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב (יִחְזַקְכָּה א'): וְעַל הַכֶּסֶף דְּמוּת כְּמִרְאָה אָרָם וְכו'. וַיִּבְרָאָהּ
אֵל הָאָדָם, הֵינּוּ אֵל הָאָדָם הַתַּחְתּוֹן, שְׁעַל־יְדֵי־יָהּ יֵשׁ בַּח לָאָרֶץ
הַתַּחְתּוֹן לַעֲמֹד בְּמִמְשָׁלָה זוֹ בְּנִיָּל. וְהוּא שֶׁאֱמָר רַב עֲמֹרִם חֲסִידָא
אֵל הַמֶּלֶךְ (קִדּוּשִׁין נ"ח): אֲנִי כְּשֶׁרָא וְאֵתָא אִשׁ, וְאֲנִי עֲדִיפָנָא מִנָּה.
בְּשֶׁרָא רֹאשִׁיתִי חֶלֶב: נִשְׁשִׁים רַבּוֹא בְּכֶרֶם אֶחָד, רְהִינוּ בְּחִינַת
שֵׁרֵי הַנְּשֻׁמוֹת, שְׁעַל־יְדֵי־יָהּ יֵשׁ לוֹ בַּח שִׁהִיָּה לוֹ מִמְּשָׁלָה עַל
הַמַּלְאָכִים, בְּחִינַת: אֲנִי עֲדִיפָנָא מִנָּה, בְּנִיָּל:

אבל צריך לשמור עצמו מאד מהתמנות, כי ההתמנות מפסיד השפעת הנבואה, בחינות המלאך הנ"ל, הנעשה עלי ידי ה'ראה. וזה שאמר יהושע למשה, בשנאמר לו: אלדד ומידד מהנבאים במחנה (בספר יח) - אדוני משה כלום. פרש רש"י (והוא בסדרין יח): הפל עליהם צרכי צבור והם פלים וכו', כי צרכי צבור, הינו התמנות, מכלה ומפסיד הנבואה הנ"ל, כי נעשה מאותיות

מלאך כלום:

ח ועל ידי השפעת הנבואה, אף על פי שאין מי שיתנבא, רק שיש בחינת השפעת הנבואה בעולם, על ידי נגאלת ונפירת התפלה, כי התפלה היא גבוה מאד, ובני אדם מולוין בה, וכשעומרים להתפלל, חפצים לקבץ התפלה מעליהם, כמאמר רבותינו וכוונם לברכה (ברכות י): כרם וזה לבני אדם - אלו דברים העומדים ברומם של עולם, ובני אדם מולוין בהם וכו'; ועל ידי הנבואה נגאלת התפלה מן הגלות, בבחינת (בראשית י): כי נביא הוא ותפלה בערך. שעל ידי נבואה התפלה בשלמות, כי התפלה היא בחינת (ישעיה יח): בורא גיב שפתיים, בחינת נבואה:

ט ובשגגות ונפירת התפלה, אינו נופל כל הראקטריה, כי אין צריכין לרפואות, כי כל הרפואות הם על ידי עשבים, וכל עשב נעשה מקבל כח מכוכב ומול המיחד לו, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ס"ד בראשית י): אין לך כל עשב ועשב שאין לו כוכב ומול, שפחה אותו ואומר לו: גדל וכל כוכב ומול מקבל כח מכוכבים שלמעלה ממנו, והעליון - מהעליון ממנו, עד שמקבלים כח מהשרים העליונים, כמו שאמרו (ספר חנוך ד, דף כב): כל כוכבא ליון דא מן דא, סהרא ליו מן שמשא וכו', כי גבוה מעל גבוה וכו' (ספר חנוך ד, דף כב): והם כלם בחינת לווים זה מזה וזה מזה, עד שמקבלים ולוין מהשרים העליונים, והשרים מקבלים מהעליונים מהם, גבוה מעל גבוה, עד שכלם מקבלים משרש הכל, שהוא דבר ה', כמו שכתוב (תהלים יח): בדרך ה' שמים נעשו וזרח פיו כל צבאם; ועל כן כשזוכין לתפלה, אין צריכין לרפואת העשבים, כי התפלה היא בחינת דבר ה', שהוא שרש הכל.

וזה בחינת נביא, ראשייתו:

בדרך יי שמים נעשו; כי * פירש, ועל כן תבה שמים הוא במקום הא' שכתבת נביא כי האלה הוא רקיע, המכביל בין מים למים (תהלים יח ותיקון סט), כי

על ידי נבואה זוכין לתפלה, שהיא בחינת דבר ה', הנ"ל. וזה בחינת (תהלים קז): ושלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם. ושלח דברו וירפאם, הינו שמקבלין כל הרפואות רק על ידי דבר ה', דהינו תפלה, אינו ימלט משחיתותם, הינו עשבים, בחינת (ספר חנוך ד, דף כב): הקוצר לשחת, כי אין צריכין לרפואת העשבים הנ"ל:

וזהו בחינת: ועבדתם את ה' אלוקיכם, וברך את לחמך ואת מימך, והסירתי מחלה מקרבך (שמות כז), ועבדתם את ה'

- עבודה זו תפלה (כך יצא: יצא: וכו') וברך את לחמך ואת מימך, והסירתי מחלה וכו'; הינו שיהיה לך רפואה על ידי לחם ומים, על ידי שיתכנסו מן שרש הכל, דהינו דבר ה', בחינת תפלה,

חמימות הרבה, בחינת: חם לבי בקרבי (תהלים לט) - ראשייתו: חלב וכו'. וזהו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ס"ט בברכות): ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארץ; הינו על הפסד היראה, בחינת: ארץ שאג מי לא יירא (עמוס י); כי שלש מדות הנ"ל, שהם בחינת שלש משמרות, הם מפסידין בגן ירושלים, הינו שלמות היראה, התלויה בלב הנ"ל:

ה ולתקן שלש מדות אלו הוא על ידי הדעת, שצריכין להמשיך הדעת אל הלב, בבחינת (דברים י): וידעת היום והשבות אל לבבך; שצריך להמשיך הדעת אל הלב, ועל ידי זה נתתקן שלש מדות הנ"ל. כי הדעת הוא בחינת תלת מחין, תלת חללי דגלגלתא, והם בחינת שלש רגלים, כי כל רגל הוא בחינת החחדשות המחין, שנמשך שכל תרש לתקן שלש מדות אלו, הינו, בכל רגל משלש רגלים נתתקן מדה אחת משלש מדות הנ"ל. על כן צריכין לזהר מאד בכבוד יוסטוב, ולקבל השלש רגלים כראוי. כי על ידי מצוות השלש רגלים, על ידי זה זוכין לתקן השלש מדות הנ"ל, כי בפסח נתתקן מאות ממון, כמו שכתוב (שמות יב): וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום - בעל כרחם (ברכה י), כי הם לא רצו כלל, כי אז נתתקן מאות ממון. בשבועות נתתקן מאות משגל, בבחינת: דם נעפר ונעשה חלב. בסוכות נתתקן מאות אכילה, כי סוכות נקרא חג האסיף (שמות כג), שאוסף כל מיני מאכל, וזהו בחינת תקון מאות אכילה, כי אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו וכו' (יבא דף י), וזהו בחינת (בסדר טז): קרואי מועד אנשי שם. אנשי שם זה בחינת שלש מדות הנ"ל, שכל אחד ואחד נקרא בחינת שם. ממון - כמו שכתוב (שמות יב): בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך, בחינת: ברכת ה' היא תעשיר וכו', הנ"ל. אכילה - כמו שכתוב (יהושע י): ונקרא שם בבית לחם. משגל - בחינת (ספר חנוך י): כי אם חפץ בה תמלך ונקראה בשם. וגם היראה שכלב היא גססין בחינת שם, בבחינת (דברים כח): ליראה את השם הנכבד. וזהו בחינת: קרואי מועד אנשי שם, שצריכין לקרות את המועדות, דהינו השלש רגלים, לתקן את השלש מדות הנ"ל, שהם בחינת אנשי שם הנ"ל:

ו ועל ידי בגן ירושלים, דהינו תקון שלמות היראה שכלב, על ידי זה נקרא מלאך, שמשפיע נבואה לכלי הנבואה. כי הנבואה באה מבחינת כרובים, בבחינת (בסדר יח): וישמע את הקול מבין שני הכרובים; וכרובים הם אנפי וזמרי (וזהו בראשית דף יח), והם נשפעים מן המלאך, בבחינת (בראשית יח): המלאך הגואל אותי מכל רע וברך את הנערים; שהם אנפי וזמרי, בחינת כרובים. וזה המלאך שרשו מיראה, כי זה אותיות מלאך - ראשייתו: ב' א' מ' חבור ליראיו (תהלים יח); ואינו נמשכת נבואה, ואפילו קמנים יכולין להתנבאות, בבחינת (יחאל א): ונבאו בניכם ובנותיכם:

ז אך צריך לזהר מאד מהתמנות, כי זה הולכה ליראה יש לו השתוקקות להתמנות, כי מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין (ברכות יח), ומחמת שדבריו נשמעין, הוא משתוקק להתמנות,

חולאת, שיוכל להתרפאות עלי' עשב אחר, ויש חולאת גרול מזה, שצדי'ן לרפואתו מרובים, להרכיב כמה עשבים לרפואה, ויש שצדי'ן רפואות מפרחקים לרפואתו. ויש חולאת שאין מועיל לו שום רפואה, כי כח החולאת גרול מבח העשבים, ובתחלת צמיחת החולאת, קדם שגזמה ונתגלה, היו יכולין לרפואת אותו בקל, רק שאז היה נגלה ונסתר מעין כל, ואין יורע ממנו רק השם יתברך לבר. אבל כשאחזין בבחינת דבר ה', בחינת תפלה בג'ל, שאז מקבלין הרפואה מכל הדברים שבעולם, אפלו מלחם ומים, בבחינת: בכל מתרפאין בג'ל, אז יכולין להתרפאות אפלו בעת צמיחת החולאת, בעת שהוא נסתר מעין האדם, מאחר שאין צריך לרפואות כלל, רק רפואתו עלי' לחם ומים בג'ל. עלי' גם א, והיו בעת שצדי'ן לא נתגלה החולאת, ויכל גם כן להתרפאות עלי' לחם ומים שאוכל א. והיו בחינת (שמות טו): כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עלי' כי אני ה' רופאך. והקשו כל המפרשים: אם לא ישים, מה צורך לרפואה אבל לפי הנ"ל מישב היטב. פרוש: כל המחלה וכו' לא אשים עלי', הינו שלא יביא אותך לידי מחלה כלל, כי ירפא אותך מקדם, בעת צמיחת המחלה. והו': כי אני ה' רופאך - אני ה' ריקא. הינו בעת צמיחת המחלה, שאז אין יורע ממנו, רק אני ה', אז ירפא אותך עלי' בחינת דבר ה', בחינת תפלה, ולא יבוא לידי מחלה כלל, כי ירפא מקדם בעת צמיחתו בג'ל. וכל זה תלוי בתקון התפלה בג'ל, ותקון התפלה הוא עלי' שיוצאין משלש עבודות הנ"ל: והיו בחינת: ויאמר אם שמוע וכו' והישר בעיני תעשה, והאונת למצותיו, ושמרת כל חקיו (שם) - זה בחינת תקון השלש עבודות הנ"ל. והישר בעיני תעשה - זה הפך בזוי אנשים, כי כשמבזה אנשים נאמר (ויקרא יג): ישר על אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי וכו', כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (ויקרא יג), והאונת למצותיו - זה בחינת תקון הברית, בבחינת (בראשית כא) וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלקים. ושמרת כל חקיו - זה בחינת תקון אמונה, הפך עבודה זרה פגם אמונה, שצאמר עליהם (ויקרא יג): חקות העמים הכל הוא, ואין: כל המחלה אשר שמתי וכו' כי אני ה' רופאך; כי אני

* וגם כשנולד ונצטח הסחלה, כגון כשאין זוכה להתרפאות מקדם, אזי גם כן יוכל להתרפאות עלי' בחינת דבר ה' גם סחלה גמורה, בבחינת: ויברך את לחמך וכו' והסירותי מחלה מקרבך. הינו מחלה גמורה, כי עלי' דבר ה' יוכל להתרפאות לעולם ככל דבר שבעולם ובג'ל:

וזה שאמר חזקיה: ותבוכ בעיניך עשיתי (ישעיה לז), ואמרנו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יז),

שסמך נאלה לתפלה ונגו ספר הרפואות. והכל אחר, כי

עלי'ך

ויהיה ללחם ומים כח לרפואת כמו עשבים. כי התחלקות הכחות, שהם העשב יש לו כח לרפואת חולאת פלוגי וזה חולאת פלוגי, וכיוצא בזה - כל חלוקי כחותם הוא רק למטה, אבל למעלה כשרש הכל, רהינו דבר ה', הכל אחר, ואין חלוק בין לחם ומים ובין עשבים, וכשאחזין בהשרש, רהינו דבר ה', בחינת תפלה, יכולין להמשיך כחות הרפואה לתוך לחם ומים, ויהיה לו רפואה עלי' לחם ומים, בחינת: ויברך את לחמך וכו' והסירותי מחלה וכו' בג'ל:

י. אך יש שלש עבודות שהם מפסידין עבודות התפלה, והם שלש מדות, הינו: א. אל תהי בו לכל אדם (אבות דר' - שלא לבזות שום אדם; ב. עבודה זרה - ואפלו קלקול האמונה, שאין האמונה בשלמות, הוא גססין בחינת עבודה זרה; ג. שמירת הברית - הינו מי שאין שומר הברית כראוי. כי כל שלש מדות אלו הם בחינת עבודות דסגרא-אטרא, ומפסידין עבודת התפלה. בזוי אנשים הוא בחינת עבודה, כמו שמצינו באחי יוסף, על שבזו אותו ולא האמינו שהוא יהיה מלה, עלי' יורה נפלו לבחינת עבודות, ואמרנו לו: הננו לך לעבדים (בראשית יג). עבודה זרה - כמו שכתוב (שמות טו): אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים; כי ארץ מצרים מלאה גלולים ועבודה זרה, ועלי' נקראים בית-עבדים, בחינת עבודת הנ"ל. שמירת הברית - מי שפוגם בו הוא גססין בבחינת עבר, בחינת חם, שנאמר בו (בראשית טו): ארור כנען, עבר עבדים יהיה לאחיו. וצריך לצאת משלש עבודות אלו, רהינו משלש מדות הנ"ל, ואז זוכין לעבודת התפלה, ואז יכולין להתרפאות בכל דבר שבעולם, אפלו בלחם ומים, בג'ל. וזה פרוש (שמות טו): בכל מתרפאין, הינו בכל דבר שבעולם יכולין להתרפאות, ובחני - חוץ מעבודה זרה ונלו-עבודות ושפירכות דמים, רהינו שלש מדות הנ"ל, שהם בחינת שלש עבודות בג'ל, הינו כשיוצא משלש מדות אלו, אזי: בכל מתרפאין - אפלו בלחם ומים בג'ל. כי כשהוא חוץ משלש עבודות הנ"ל, ואז זוכה לעבודת התפלה, אזי יכול להתרפאות בכל דבר שבעולם בג'ל:

יא ורע, שיש חלוק בין החולאת. כי יש חולאת שהוא בחינת צומת, כמו שזרעין נרעין בארץ והוא נרקב, ויוצא ממנו שמנונית ונעשין גידין, ונתוספין אלו על אלו, עד שנגעשה השרש, וממנו יוצא כמו ענפים, ומאלו ענפים עוד ענפים אחרים, עד שגזמה הפרי. כמו כן יש חולאת שגדל באדם כפה שנים. ויש חולאת שהוא באדם בתולדה באביו ואמו, ואינו נתגלה אלא לעת קטנותו, ובשעת צמיחת גרול החולאת, אזי החולאת נסתר ונגעל מעין כל חי, ואין שום אדם יורע ממנו, רק שיש מחושים שגולרים באדם א, בעת גרול החולאת, שהם סימנים על החולאת. וכן ברפואת העשבים יש גם כן חלוקים; שיש

השמים לך משתחווים - שכל צבא השמים הם משתחווים ונכנעים לשרשם, שהוא בחינת דבר ה', בחינת הבעלתהפלה כנ"ל. וזה: וצבא השמים לך משתחווים - ראשיתבות מלכות, כי כלם הם בחינת לוין זה מזה וזה מזה, עד המלכה הגדולה, שהוא בחינת הבעלתהפלה, שהוא המלכה הגדולה, כי הוא בבחינת השרש העליון, שהוא דבר ה' כנ"ל. ועל-כן יכול להכיר בתמפרסמים שהם רק עלי-י עזות, כי אין אדם מעו פניו בפני בעל-חובו (כס"ט), ועל-כן עזותם נופל לפני הבעלתהפלה, שהוא המלכה הגדולה כנ"ל, כי כלם הם בחינת לוין ממנו כנ"ל. וזה בחינת (נפשות ט): כי מצאת חן בעיני וארעד בשם - שעל-ידי בחינת נשיאות חן, שהוא בחינת: וצבא השמים לך משתחווים, שכלם מקבלים ולוים ממנו, שעל-ידי-זה נושא חן בעיניהם, בבחינת: כל אחר ואחר נרמה לו כאמתו כנ"ל, על-ידי-זה: וארעד בשם - שתוכל לדעת ולהכיר כל המפרסמים בעלי השם, כי מי שהוא מפרסם יש לו שם על-ידי עזות, הוא נופל לפניו כנ"ל. גם וארעד בשם זה בחינת הנפשות, בחינת (בראשית ט): נפש חיה הוא שמו; כי על-ידי המפרסמים הוא מקשר עם כל הנפשות כנ"ל, שזה בחינת: מאחו פני כסא, דהינו התקשרות לשרשי הנפשות, שהם בחינת כסא הקבור כנ"ל:

יד נאזי יכולין לעשות ראשיהשנה. כי בשארם יושב לרבר בחברו, זה בחינת ראשיהשנה, שהוא יומא רדינא, שהוא יושב ורן את חברו. וצריך לזהר מזה מאד, ולהסתכל על עצמו היטב אם הוא ראוי לזה לשפט את חברו, כי המשפט לאלקים הוא, כי רק הוא יתברך לברו ראוי לשפט את האדם, כמו שאמרנו רבותינו ארזים לברכה (אבות ט"ז): אל תרין את חברך עד שתגיע למקומו; ומי הוא שכול לידע ולהגיע למקום חברו, כי אם השם יתברך, שהוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו (כ"ד ורא"ט סח, הובא בפרש"י פרשת כי תשא), וכל אחר ואחר יש לו מקום אצלו יתברך, ועל-כן הוא לברו יתברך יכול לרין את האדם, כי הוא יתברך בעל-הדמיון, וברואי הוא מקים בנו: היו רן את כל אדם לכף זכות (אבות פ"א), ואנו רואין רחמנותו בזה שקבע לנו ראשיהשנה, שהוא יום הרין, בראשיהשנה, כי זה הוא חסד גדול, כי איך היינו מרמין פנינו לבקש בפרה מאתו יתברך, על-כן עשה עמנו חסד וקבע יום הרין ראשיהשנה בראשיהשנה, שאנו כביכול הוא יתברך בעצמו מבקש בפרה, בבחינת: הביאו עלי בפרה, הנאמר בראשיהשנה (כס"ט) שאמרנו רבותינו ירמיהו לברכה שבעות ט, ועל-כן אין לנו בושה ביום הרין לבקש בפרה, מאחר שהוא יתברך בעצמו מבקש או בפרה, כנ"ל. גם על-ידי שהשם יתברך בעצמו כביכול בא לידו זה שיתברך לומר: הביאו עלי בפרה; הינו שעשה דבר שהצדד להתחרט עליו ולומר: הביאו עלי זכר, על-כן אין לנו בושה לבוא לפניו בחטאינו לבקש עליהם בפרה ולהתחרט עליהם, כי גם הוא יתברך עשה דבר שהצדד להתחרט עליו כנ"ל. נמצא, שאנו רואין גרל רחמנות שלו, על-כן הוא לברו יתברך ראוי לרין את העולם, כי הוא יתברך יורע מקום כל אחר ואחר, כי כל המקומות

על-ידי שמקד גאלה לתפלה, הינו שנאל את התפלה מן הגלות כנ"ל, על-ידי-זה גנו ספר הרפואות. כי בשנאלת התפלה, אינו נופלים כל הרפואות כנ"ל, כי נתרפאין על-ידי דבר ה' כנ"ל. ואין כל הרפואות מתבטלים ברפואות שלהם, כי אינו אין פה לשום רפואה, כי כל העשבים חוזרים כחם לתוך התפלה, שהוא בחינת דבר ה', שהוא שרשם העליון כנ"ל. כי כן חובת כל העשבים וכל שיח השרה, כשאדם עומד להתפלל, שאין הוא בבחינת דבר ה', שהוא שרשם העליון, אינו הם מחזירין כחם לתוך התפלה, שהוא שרשם העליון, וכשאדם מתפלל על איזה חולאת, אינו אותן העשבים, שיש להם פה לרפאת אותו החולאת, הם מחזירים לתחיד כחם לתוך התפלה, שהיא שרשם, בחינת דבר ה' כנ"ל. וזה בחינת (בראשית ט): ויצא יצחק לשוח בשדה - שתפלתו היתה עם שיח השרה, שכל שיח השרה חזרו כחם, ונתנו אותם בתוך תפלתו, שהיא שרשם כנ"ל:

יב וזה בחינת התנוצצות משיח. כי כל הרברים נחלקים זה מזה במראה טעם וריח. בשביל זה הרבר המגדל כל הצמחים נקרא בשם ממר, ראשיתבות: מראה, מעם, ריח. ועקר הוא הריח, כי אין הנשמה נהנית אלא מהריח, כמו שאמרנו רבותינו ארזים לברכה (ברכות טז): איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף הני אומר זה הריח. ועקר התפלה היא מהנשמה, בבחינת (הר"ם ט): כל הנשמה תהלל יה. ומשיח מקבל כל התפלות, כי משיח הוא בחינת חסם, בבחינת (אבות ט): רוח אפינו משיח ה'; שמקבל כל הריחות, שהם בחינת התפלות, כי ניקת התפלה שהיא מהנשמה, היא מהריח כנ"ל. וזה בחינת (שערי צדק טח): ויהלתי אחסם לך; בחינת חסם כנ"ל. ובשביל זה נקרא משיח, כי הוא יונק ומקבל משיח השרה, דהינו כל הריחות שבאים בתוך התפלה, שהיא בחינת חסם, בחינת: ויהלתי אחסם וכי; ומשיח מקבל אותם בבחינת: רוח אפינו משיח ה', כנ"ל:

יג וזה בחינת נשיאות חן, בבחינת: ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל ראייה (אסתר ט) - שכל אחר ואחר נרמה לו כאמתו (כס"ט). כי זה הבעלתהפלה הוא בבחינת דבר ה', שהוא השרש העליון, שכל הכחות וכל צבא השמים, כלם מקבלים ממנו, ועל-כן כל צבא השמים וכל השרים העליונים, כל אחר ואחר נרמה לו כאמתו, הינו שהוא נושא חן בעיניהם, וכל אחר ואחר נרמה לו שהוא עוסק עמו לבר, כי כלם מקבלים ממנו:

ואין יכול להכיר המפרסמים שהם על-ידי עזות, כי עזותם נופל לפניו. כי כשזוכה לתפלה, שהיא בחינת דבר ה', שהוא השרש העליון, שכל השרים העליונים וכל צבא השמים, כלם מקבלים כחם ממנו, אינו הם כלם בחינת לוין אצלו, בבחינת: כל בוכיני לוין רא מן רא וכי, נמצא, שכלם הם בחינות לוים, עד השרש העליון, שהוא דבר ה', שהוא בחינת הבעלתהפלה, שהוא המלכה הגדולה, שכל צבא השמים וכל הכחות, כלם הם בחינת לוין ממנו, בבחינת (שערי צדק ט): וצבא

ימי תנכה אלו להורות ולהלל וכו'. וימי הוראה זה בחינת ששוע עולם הקא, כי זה עקר ששוע עולם הקא - להורות ולהלל לשמו הגדול ותפוד ולהפיר אותו ותפוד, שעל ידי זה סמוכים וקרוכים אליו ותפוד, כי כל מה שיועין ומפירין אותו ותפוד ביותר, סמוכין אליו ביותר, כי שאר כל הדברים ותפודו לעתיד כלם, בבחינת: כל התקנות בפליו, חיון מקרבן תורה (מר זו פ"ב, אמר ב' כו ע"ט), שלא יאשר לעתיד, רק בחינת תורה והוראה, להורות ולהלל ולדעת אותו ותפוד, כמו שכתוב (ישעיה י"א): כי מלאה הארץ דעה את ה' במים לים מכסים, שזה כל ששוע עולם הקא:

ב ובחינת תורה, שהוא ששוע עולם הקא, זה בחינת הלכות, כי ההלכות שזוכין ללמוד, כפרט מי שזוכה לחדש בהם, זה בחינת ששוע עולם הקא, בבחינת (דה ע"ז): כל השונה הלכות בכל יום, מקבץ לו שהוא בן עולם הקא. כי בשנתחדש הלכה, נחחדש שכל ידיעה, ותרעת הוא עקר ששוע עולם הקא בפ"ל. וזה בחינת (ברכות ד'): ארבעה צדיקין להורות, רהינו תורה, שהם מפרשין במזמור ק"ו, ששים בסופם: מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסרי ה' חסדי ה' זה בחינת הלכות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כתובות נ"א): כל המונע תלמידו מלשמשו, באלו מונע ממנו חסר, שזאמר: למס מיערה חסר; ושמוש חכמים זה בחינת הלכות, שהם בחינת (ישעיה נ"ד): חסדי יור - שהלכה כמותו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים ע"ג): וה' עמו - שהלכה כמותו. והיו: וה' עמו, הינו שסמך וקרוב להשם ותפוד, בחינת ששוע עולם הקא, שהוא בחינת הלכות בפ"ל:

ובשכיל זה מנה התורה בשם הלכה, כי תורה מכאין בשיוצאין מצדה, כי בשנזקקין לאיזה צדה, חס ושלום, אזי עקר הצדה כלל, כי הלכ יורע ומרגיש הצדה ביותר, כמו שכתוב (משל י'): לב יורע מרת נפשו; כי הלכ מכין (ברכות ס"א), ועל כן הוא מרגיש הצדה ביותר. ואזי, בשעת הצדה, מתפנסים כל הרמים ועולים אל הלכ, כמו כשיש צדה באיזה מקום, חס ושלום, אזי מתפנסים כלם אל התכס שיש שם, לקבל ממנו עצה. כמורכב נתקבצים כל הרמים ועולים אל הלכ, לכקש עצה ותחבולה כנגד הצדה. ואזי הם שוטפים על הלכ, ואזי הלכ בצדה ובחכך גדול, כי לא רי שהלכ דואר בעצמו, כי הוא מרגיש הצדה יותר מכלם, אף גם הרמים שומפין עליו ומצרין לו מאד. ועל כן כשיש, חס ושלום, צדה לאדם, הלכ דופק ברפיקות גדולות, כי הוא מבקש לנגע מעצמו ולהשליכם מעליו, ועל כן הוא דופק ברפיקות גדולות בשעת הצדה, חס ושלום; ואחר כך, בשיוצאין מהצדה, אזי חוזרין תהלכות הרמים לילך כסדר בתוך שכילי הגוף. ועל כן התורה, שהיא באה בשיוצאין מהצדה, היא מנה בשם הלכה, על שם תהלכות הרמים, שהולכין כסדר בשיוצאין מהצדה בפ"ל:

ג ומזה באה הולדה כנקל. כי בשעה שאשה כורעת לילד ידכותיה מנגנות כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוכה ס"א), ועל ידי זה נעשה תהולדה, כי הרמים עולין למעלה, ואזי

המקומות הם אצל ותפוד, כי הוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו בפ"ל. כי אף על פי שאנו מוצאים מקומות שהיה בהם השראת השכינה, כגון בבית המקדש, אין הכונה, חס ושלום, שנתצמצם שם אלקותו ותפוד, חס ושלום, כמו שאמר שלמה (מלכים א' ח'): הנה השמים ושמי השמים לא יכללוך, אף כי הבית הזה וכו'; רק מחמת שהיה שם דברים נאים, כי בבית המקדש היה ציורא דעקרא ובראשית וציורא דגן ערן (ע' ברכות דף ק"א), על כן המשיך לשם קרשיתו ותפוד, אבל הוא ותפוד אין העולם מקומו, רק הוא מקומו של עולם, ועל כן הוא ותפוד יכול לעשות ראש השנה, שהוא יום הדין, כי הוא מקום: אל תרין את תפוד ער שמיגע למקומו, כי הוא מקומו של עולם בפ"ל. וזה בחינת (תהלים ע"ב): לביתך נאווה קרש, ה' לאורך ימים; הינו שהשם ותפוד המשיך רק קרשיתו לבית המקדש, מחמת שהיה שם דברים נאים, אבל הוא ותפוד בעצמו אין העולם מקומו, רק הוא מקומו של עולם, ועל כן: ה' לאורך ימים, הינו שהוא ותפוד יכול לעשות ראש השנה, שהוא יומא אריכתא (ע' בצה דף ד' ודף ו' בשער א"ח פ' ט"ז) בפ"ל. ומי שאחז בחינת כסא הכבוד, בבחינת שרשי הנשמות, הוא גם כן בחינת מקומו של עולם, בבחינת (שמואל א' ב'): וכסא כבוד יתיילם, כי לה' מצינו ארץ וישת עליהם תכל, רהינו על ידי בחינת כסא כבוד, שרשי הנשמות, על ידי זה הוא מקומו של עולם, בחינת: ומשת עליהם תכל; ועל כן הוא יכול לעשות ראש השנה בפ"ל:

וזה פרוש: תקעו בחדש שופר. תקעו - זה בחינת הממשלה הנ"ל, בחינת: ותקעתי יתר במקום נאמן בפ"ל. בחדש - זה בחינת התחדשות המחין שבששש גלים, בבחינת (תהלים ק"ד): עשה ירח למועדים - שכל המועדים והרגלים הם על ידי חדש הירח. שופר זה בחינת הלכ, שגזון משופרא דשופרא (אור פנים דף ר"ב ר"א וז' חזקוני חזקן כ"א ס"א), גם שופר הוא בחינת יראא, בבחינת (עמים ג'): היתקע שופר בעיר ועם לא יחררו. גם שופר הוא בחינת נבואה, בבחינת (ישעיה נ"ח): הרם בשופר קולך. גם שופר הוא בחינת תפלה, בבחינת (תהלים ק"ח): מן המצר קראתי יה וכו', וזה בחינת מצר השופר ומרת השופר. גם הוא בחינת שית השירה, שתוזרין בהם לתוך התפלה, בבחינת: ויצא יצחק לשוח בשדה בפ"ל, וזה בחינת שופר, בבחינת (יהושע ו'): במשך קצרן היוכל - ראשיתבות: ויצא יצחק לשוח בשדה, בפ"ל. ועל ידי כל הבחינות אלו - כפסקה ליום חגגו; הינו ראש השנה, כי על ידי זה יכולין לעשות ראש השנה בפ"ל:

בענין הנבואה הנ"ל יש קשיא, כי המלאך המשפיע הנבואה, רהינו בחינת המלאך הגואל וכו', בפ"ל, הוא למטה מבחינת מקום הנבואה, כי המלאך הנ"ל הוא בחינת השכינה, כמובא, והיא בבחינת למטה מנצח ודור, שמשם הנבואה. אך יש בזה דברים כגו, רהינו כשהיא עולה למעלה מהם, אזי היא דיקא משפיע נבואה, ואין לנו עתה עסק בזה:

ב

א ימי תנכה הם ימי הוראה, כמו שכתוב: וקבעו שמות

מוהר"ן תנינא

האדם, והוא בחינת צדקה, שהוא גומל חסד עם הבריות, שזה גרר האדם, שרדכו לגמול חסד, מה שאין בן החי. וזה שנאמר: נעשה אדם, ובחינו: ושם האיש אשר עשיתי עמו היום וכו'. מה התם צדקה אף באן צדקה (הקדמה הוודי דף כ"ג), שעלידי צדקה נקרא אדם, כי הצדקה, שמשם הדבור, הוא גרר האדם בנ"ל. וזה בחינת: לא איש דברים אנכי, הינו הדבור של צדקה, בחינת (חל"ס דף כ"ג): טוב איש חונן ומלוה וכלכל דבריו, דהינו גמילות חסד וצדקה. ויש דבור של תשובה, בחינת (חושע דף כ"ד): קחו עמכם דברים ושבו אל ה'. וזה בחינת: גם מהמזל, בחינת דבור של תשובה, כמו שכתוב (חל"ס דף כ"ג): ותאמר שובו בני אדם כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. ויש דבור של עשירות, דהינו עשירים קרובים למלכות, שהם בחינת (בראשית כ"ג): שלשת השרים, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (חל"ס דף כ"ג): שלשה שרי גאים, דהינו עשירים קרובים למלכות (כמו שפרש רש"י שם), שיש להם בחינת דבור, בבחינת (משל כ"ג): חן שפתיו רעהו מלך, הינו הדבור של קרובים למלכות. וזה בחינת: גם משלשם, בחינת שלשת השרים הנ"ל, הינו הדבור של עשירים קרובים למלכות. ויש דבור של מלכות, בחינת מלכות פה. וזה בחינת: גם מאז דברך, בחינת (חל"ס דף כ"ג): נכון כסאך מאז:

והאמת מאיר ברבוע הדבור הנ"ל עלידי שלשה שמות הנ"ל שהם: **אל אלקים ה'**, שהם בחינת: תפלה ותורה ושרוים וזווגים. **אל** זה בחינת תפלה, כי "אל" על-שם הכהן, שהוא מקיף ובעל היכולת, ועלידי התפלה נקראין ישראל בשם אל, בבחינת (מכילת י"ח): מנן שקראו הקדוש-ברוך-הוא לעקב אל שנאמר: ויקרא לו אל וכו'. כי עלידי התפלה, כביכול, אנו לוקחין לעצמנו הכהן ממנו יתברך, כי אנו מבטלין גזרותיו, נמצא שיש לנו הכהן, ועליבן נקראין ישראל "אל" עלידי התפלה, על-שם הכהן בנ"ל. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי חגיגה): לא איש אל ויכב - לא איש הוא, שעשה דבריו אל בכוב. כי עלידי התפלה מבטלין גזרותיו יתברך, ואז ישראל נקראין אל. ומשם מאיר הדבור, בבחינת (חל"ס דף כ"ג): ונבחרתך יברך; דהינו עלידי הכהן ונבוכה, שזה בחינת אל על-שם הכהן, מאיר הדבור עלידי האמת, כי התפלה היא רק עלידי אמת, כמו שכתוב (שם): קדוש ה' וכו' לכל אשר יקראוהו באמת. **אלקים** זה בחינת תורה, כמו שכתוב (שמות ה'): ואתה תהיה לו לאלקים, ותרומנו לרב. וזהו: הוא יהיה לך לפה - שבחינת אלקים, בחינת תורה, הוא מאיר לפה, דהינו להדבור, כי הרב מורה דרך ישר לתלמידיו בתורתו, שזה בחינת (דמיה כ"ג): אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, והוא בחינת אמת, בבחינת (מלאכי ב'): תורת אמת תהיה בפה. ה' זה בחינת שדוכים, בבחינת (בראשית כ"ד): מה' יצא הדבר, בחינת (משל כ"ג): ומה' אישה משפלה. והוא בחינת אמת, בבחינת (בראשית כ"ג): אשר הנחני בדרך אמת. ועלידיה נשלם הדבור, כי עשרה קבין שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים, ואתה כל העולם בלו (בשרדל קדושין כ"ג): וכל זמן שאין התקשרות, אין להדבור שלמות, אבל בשנתקשרין, נתחברים ונשלמים חלקי הדבור. נמצא, שעלידי

נחקק המקום שם, ואזי הם דוחים את הולך לחוץ, ואחר כך חוזרים הדמים למקומם, שזה בחינת תורה-הלכה, שהוא בחינת תהלוכות הדמים, שחוזרים ליד כסדר בנ"ל. כי גם ההלכה היא בחינת הולדה, כי יש תמכי אוריתא, שנותנים ממון ללומדי תורה, ובתחלה הם מחסרים ממנו מעצמם, כי בשנותנים הממון להתלמיד-הכס, נחסר אצלם, שזה בחינת ירכותיה מצטננות, כי דמים תרתי משמע; אבל אחר כך, עלידי ממנום שמתקין התלמיד-הכס, ונולד הלכות שהם בחינת חסד, אזי עלידי השפעת החסד חוזר ונתמלא החסדון. וזה בחינת שעשוע עולם הבא, בבחינת (ישעיה ה'): והיה אור הלכנה באור החמה, הנאמר לעתיד, כי הלכנה טבעה קר, בחינת חסדון וקדירות, ועתידה להתמלא באור החמה, בחינת מלוי החסדון, שזה בחינת הולדה, בחינת הלכות, שהם בחינת שעשוע עולם הבא בנ"ל. וזה בחינת (בראשית ב'): אלה תולדות השמים והארץ בהבראם - באברהם (כ"ד פ' י"ב), הינו חסד, כי ההולדה - עלידי בחינת הלכות, שהם בחינת חסד בנ"ל. וזה בחינת (חל"ס דף כ"ג): מומור לתורה הרעיו לין כל הארץ. לתורה - אותיות תולדה. הרעיו לין כל הארץ - ראשי-מכות "הלכה", כמובא. כי ההלכות, בחינת תורה, הם בחינת תולדה בנ"ל:

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה י'): אסא חלה את רגליו, על שעשה אנגריא בתלמיד-החכמים. כי עלידי שעשה אנגריא בתלמיד-החכמים ובטל אותם מן ההלכות, עלידיה חלה את רגליו, כי ההלכות הם בחינת חסדון וקיום הרגליו, כי ההלכות הם בחינת תהלוכות הדמים, שחוזרין וחולקין כסדר בנ"ל, ואסא שפגם בה ובטל את התלמיד-החכמים מן ההלכות, עליבן חלה את רגליו:

ד ובשזוכין לבחינת תורה-הלכה, עלידיה נגזלה אור האמת ומאיר בהדבור, כי מתחלה, כשהדמים שומעין על הלב, הוא בחינת פנים האמת, בבחינת (משל כ"ג): אנשי דמים ישנאו חם, אבל אחר כך בשזוכין מהצדקה, שזה בחינת תורה-הלכה, אזי מאיר האמת, בבחינת (סוטה י'): חתן אמת לעקב, חסד לאברהם. חסד לאברהם - הינו הלכות בנ"ל - עלידיה מאיר האמת ומושלם הדבור, כי עקר שלמות הדבור - עלידי אמת, כי קושטא קאי וכו' (שבת ק"ח), ואפלו שנקד אין לו קיום רק עלידי אמת (כמו שפרש רש"י במדע י') על פסוק: וגם זבת חלב ודבש וכו'. נמצא, שעקר קיום ושלמות הדבור הוא עלידי האמת, שהוא מאיר בהדבור עלידי שלשה שמות, בבחינת (חל"ס דף כ"ג): אל אלקים ה' דבר. כי אלו שלשה שמות הם מקור האמת, ועלידם מאיר האמת בהדבור, דהינו ברבוע הדבור, הינו בחינת ארבעה חלקי הדבור. כי יש רבוע הדבור, ועליבן כשהיו ישראל בגלות, וזהו הדבור בגלות, נאמר במשה (שמות י'): לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשום גם מאז רבך וכו'. זה בחינת רבוע הדבור, ארבעה חלקי הדבור. כי יש דבור של צדקה, בבחינת (ישעיה כ"ג): מדבר בצדקה, שזהו בחינת היתרון שיש לאדם על החי, שהוא הדבור, שהוא גרר

שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת הַנ"ל שֶׁהֵם: אֵל אֱלֹקִים ה', שֶׁהֵם בְּחִינַת: תְּפִלָּה, תּוֹרָה, שְׁרוּקִים - נִשְׁלָם הַרְבּוּר עַל־יְדֵי הָאֱמֶת, הֵינוּ רְבוּעַ הַרְבּוּר, שֶׁנִּשְׁלָם עַל־יְדֵי הָאֱמֶת כְּנ"ל:

ה וישלמות הדבור הוא בחינת לשון־הקדש, כי כל לשונות
העמים הם חסרים, ואין להם שלמות, כי נקראין
לשון עלנים (ישעיה לב), ואין שלמות רק ללשון־הקדש. ולשון־הקדש
הוא מקשר לשבח, בבחינת (שם ru): ודבר דבר – שלא הא
דבורך של שבת בדבורך של חל (שם קט), בבחינת (יחזקאל י): כה
תברכו – בלשון־הקדש (סופה חל), שב־לשון־הקדש נכלל ברכה
וקדושה, כי הלשון־הקדש מקשר לשבח, שנאמר בו ברכה וקדושה,
כמו שבחוב (בראשית ב): וברך ויקדש וכו', ועליכן, עלידי שלשון
הקדש מקשר לשבח, עליכן עלידי שלמות הדבור, שהוא בחינת
לשון־הקדש, עלידי־יה השמחתה של שבת לששתי ימי
החל. כי ימי החל הם בחינת עצבות, ואפלו המצוות שעושין
בימי החל הם בבחינת עצבות, כי מוס'ם שלמנוחה בימי החל
(חז"ל ח"י טז דף ע"ב), ומס'ם הוא בחינת עקר, בחינת עצבות, אכל
שבת הוא בחינת בן, ואז נוחא לעלאין וחתאין, ונתעורר שמחה,
ואז נתרוססין ונתעלין כל המצוות של ששתי ימי החל מן
העצבות, ונמשך עליהם מנוחה ושמחה, בבחינת (בראשית ה): ויולד
בן ויקרא שמו נח לאמר, זה יחמנו מפני־שנינו ומעצבון דיינו;
הינו בחינת שבת, שהיא בחינת בן, בחינת נח, נוחא דעלאין
ותחתאין (ע' חזקוני ע' בסופו וכוונת בראשית טז ונח), שהוא מנחה ומשלמה הכל
מן העצבות, בחינת: זה יחמנו וכו'. ובשוכנין לבחינת לשון־הקדש,
הוא מקשר לשבח, או ממשיכין עלידו את הקדושה והשמחה
של שבת לששתי ימי החל, כי מחמת שהלשון הקדש מקשר
לשבת, עליכן נמשך עלידו השמחה של שבת לששתי ימי החל.
וזה: אל אלקים ה' דבר (עם החיות) מספר שמחה, כי
עלידי שלמות הדבור, שהוא לשון־הקדש, נמשך שמחה בנ"ל:

וְעַל־יְדִיָּה נִתְּנָה אֲחֵרוֹת הַפְּשׁוֹת יִתְבָּרַךְ. כִּי בִשְׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל הֵם פְּעֻלוֹת מִשְׁתַּנּוֹת, שְׁבָבֵל יוֹם וְכָרָא פְּעֻלָּה מִשְׁנָה, וְזֶה כְּנֶגֶד הַשְּׂבָבֵל הָאוֹשִׁי, לְהִכִּין וְאֵת בְּשָׁבֵל הָאוֹשִׁי, שֶׁפְּעֻלוֹת מִשְׁתַּנּוֹת יְהִיו נִמְשָׁכִין מֵאַחֵר הַפְּשׁוֹת יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה, כִּי בִשְׂבָבֵל הָאוֹשִׁי אֵי אֶפְסָד לְהִכִּין וְאֵת. רַק עַל־יְדֵי שְׁבֶת, שְׁאֵנוּ זֹכִין שֶׁתֵּן לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְּנֶה גְדוּלָּה, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְרוֹנֵם לְבָרְכָהּ (שם): מִתְּנֶה מִזְבֵּחַ יֵשׁ לִי בְּבֵית גִּזְיוֹ וְשֶׁבֶת שְׁמָה, עַל־יְדִיָּה נִתְּנָה אֲחֵרוֹת הַפְּשׁוֹת. כִּי שְׁבֶת מוֹרֶה עַל אֲמוּנַת הַיְּחִיד, שְׁאֵנוּ מֵאֲמִינִים שְׂבָבֵל הַפְּעֻלוֹת מִשְׁתַּנּוֹת נִמְשָׁכִין מֵאַחֵר הַפְּשׁוֹת יִתְבָּרַךְ, שְׁבָרָא כֻּלָּם בִּשְׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל וְשֶׁבֶת בִּשְׁבֶת. נִמְצָא, שֶׁעַל־יְדֵי שְׁבֶת נִתְּנָה אֲחֵרוֹת הַפְּשׁוֹת יִתְבָּרַךְ, וְהַתְּעֻלּוֹת אֲחֵרוֹת הַפְּשׁוֹת וְאֵת הַבְּחִינָה יִרְדֶּה מֵאֵד אֶפְלוֹ אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׁמֻצִּינוּ יִחִיד וְדָבָר - הִלְכָה כְּרִבִּים (נִסְכֹּת ט ו' רל), כִּי מִחֲמַת שֶׁהֵם רַבִּים, שְׂבָבֵל אַחֵר יֵשׁ לוֹ דַּעַה מִשְׁנָה, בְּחִינַת פְּעֻלוֹת מִשְׁתַּנּוֹת, וְכִשְׁהֵם מִסְכִּימִים יִתֵּר לְרַעַת אֶחָד, נִמְצָא בְּחִינַת פְּעֻלוֹת מִשְׁתַּנּוֹת נַעֲשֶׂה בְּחִינַת אֲחֵרוֹת הַפְּשׁוֹת, שֶׁהָ יִקָּר מֵאֵד

בְּעֵינֵינוּ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־כֵּן הִלְכָה כְמוֹתָם. וְגַם כְּרִי שְׁלֹא לְהַרְבּוֹת מִחֲלַת בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי אִם לֹא כֵן, כָּל יַחֲדִיר וְיַחֲדִיר יֹאמֶר בְּרַעְיוֹתוֹ, וְאֵין לְדַבֵּר סוֹף, וְיִתְרַבּוּ מִחֲלַת בְּיִשְׂרָאֵל (ע' ב"ט נ"ט), שְׂאִין זֶה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי רְצוֹנוֹ רַק בְּכַחֲמֵי אַחֲרוֹת הַפְּשׁוּט, כִּי בְּשִׁנְהֻלָּה בְּחִינַת אַחֲרוֹת הַפְּשׁוּט לְמִטָּה, גַּם לְמַעֲלָה נִתְגַּלָּה אַחֲרוֹת הַפְּשׁוּט יִתְבָּרַךְ, בְּכַחֲמֵי: אֶתָּה אַחֵר וְשִׁמְךָ אַחֵר, וְכִי כַּעֲמֹךְ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אַחֵר כְּאַרְצִי. שְׁעַל־יְדֵי אַחֲרוֹת שִׁנְהֻלָּה בְּיִשְׂרָאֵל לְמִטָּה, נִתְגַּלָּה אַחֲרוֹתוֹ הַפְּשׁוּט יִתְבָּרַךְ לְמַעֲלָה:

וְהָיָה בַּחֲנִינָה מַעֲשֵׂה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל בְּחִנּוּר שֶׁל עֲקֵנָא (ב) (א)
(ג), כִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִלְבֵּה כְּמוֹתוֹ בְּכָל מָקוֹם (ד), וְהָיָה
רוּחָה לְהִרְאוֹת שְׂכֻכָּה לְשִׁלְמוֹת הַרְבּוּר, דְּהֵינּוּ שְׁלֵמוֹת רְבוּעַ
הַרְבּוּר, שְׂאֹכִין לֹאָה עֲלֵי־יְדֵי הַלְכוֹת בְּנִיל, וְעַל־פֶּן אָמַר: תְּרוּב
יֹכֵת, אֲמַת הַמַּיִם יֹכֵת, כְּתָלִי בֵּית־הַמֶּרְשׁ יֹכֵתוֹ, בְּתִקּוּל
יֹכֵת. כִּי אִלּוּ אֲרַבְּעָה דְּבָרִים הֵם בְּחִינַת רְבוּעַ הַרְבּוּר, דְּהֵינּוּ
אֲרַבְּעָה תַּלְמֵי הַרְבּוּר הַגָּדֹל. כִּי הַצִּדִּיקִים הֵם גְּבוּרֵי כַח עוֹשֵׂי
דְּבָר, כְּמוֹכָא בְּדֹר הַקָּדוֹשׁ (לִדֹּר יו"ט), שֶׁהֵם עוֹשִׂים וּמַנְהִיגִים
עִם הַרְבּוּר כְּרִצּוֹנָם, וְעַל־פֶּן רָצָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְהִרְאוֹת שֵׁשׁ לֹ
שְׁלֵמוֹת רְבוּעַ הַרְבּוּר, וְעַל־פֶּן יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עִם הַרְבּוּר כְּרִצּוֹנֹ,
דְּהֵינּוּ לְשׁוֹת הַטֶּבַע כְּרִצּוֹנֹ עֲלֵי־יְדֵי שְׁלֵמוֹת דְּבָר, וְהָרָאָה זֹאת
בְּאַרְבְּעָה דְּבָרִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת רְבוּעַ הַרְבּוּר:

הַרְדוּב יוֹכִיִּית - זֶה בְּחִינַת הַרְדוּב שֶׁל צִדְקָה, כִּי תְרוּב הוּא בְּחִינַת צִדְקָה, כִּי תְרוּב נִשְׁמָעִין אוֹתוֹ רַק לְדוּרוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּנִמְרוֹ (תְּהִיִּי ב): אֲנִי עֲלֵמָא בְּתוֹרָא אִשְׁתַּבַּת, כִּי הֵיכִי רַשְׁמִי לִי אֲבַתְתִּי, אֲנִי נָמוּ שְׁתֵּלִי לְבָנָי. נִמְצָא, שֶׁהַרְדוּב הוּא רַק לְדוּרוֹת, כְּמוֹ הַצִּדְקָה שֶׁהִיא לְדוּרוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי תַחֲיָ (שֶׁבַע קָא): כִּי אֲתָא עֲנָי אֲקָרֵם לֵה רַפְתָּא, כִּי הֵיכִי דִלְקָרְמוּ לְבָנֶיךָ וְכוּ', לְגַלֵּל הוּא שֶׁחוֹזֵר בְּעוֹלָם: אִמַּת הַמֵּיִם - זֶה בְּחִינַת חֲסוּדָה, בְּחִינַת (אִשְׁתֵּי ב): שִׁכְבִּי לְבָד נִבַּח פְּנֵי ה'.

בְּחַלִּי בִּית־הַמֶּדֶשׁ – זֶה בַּחֲנִית עֲשִׂירִים, שֶׁהֵם כָּתַל שֶׁהֵבֵל פּוֹנִין בּוֹ, כִּי אוֹהֲבֵי עֶשֶׂר רַבִּים (עשר רב, והבֵּל פּוֹנִין אֶל הַעֲשִׁירִים. וְהָיוּ: בְּחַלִּי בִּית־הַמֶּדֶשׁ, בַּחֲנִית (הַחֵם לֵאמֹר): דּוֹרְשֵׁי ה' לֹא יִחְסְרוּ כֵל טוֹב; דְּהֵינּוּ הַצִּדִּיקִים דּוֹרְשֵׁי ה', שֶׁכֵּל טוֹב נִמְשָׁךְ מֵהֶם. אֲךָ צִדִּיקִים מֵהֵנּוּ וְכוּתִּיהוּ אֶעֱלֶמָה, אֲדִירֵהוּ לֹא (דְּחַלִּי לוֹ), כִּי הַצִּדִּיקִים בְּעֶצְמָן אֵין לָהֶם כְּלוּם, רַק מִמְּשִׁיבִין כֵּל טוֹב אֵל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכוּנָם לִבְרָכָה עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶן רִי דּוּסָא (ע"ז): כֵּל הָעוֹלָם נוֹזֵן כְּשֶׁבִיל חֲנִינָא בְנִי, וְהֲנִינָא בְנִי רִי לֹא בָקָב חֲרוּבִין וְכוּ'. וְעַל־כֵּן הַעֲשִׂירִים נִקְרְאוּן בְּחַלִּי בִּית־הַמֶּדֶשׁ, שֶׁהֵם כָּתַל שֶׁהֵבֵל פּוֹנִין אֵלָיו עַל־יְרֵי עֲשִׂירֹתָם, וְכֵל טוֹב שֶׁישׁ לָהֶם נִמְשָׁךְ לָהֶם מִבְּחִינֵי בִּית־הַמֶּדֶשׁ, הֵנוּ בַּחֲנִית: דּוֹרְשֵׁי ה' לֹא יִחְסְרוּ כֵל טוֹב, שֶׁמֶרֶם נִמְשָׁךְ כֵּל הַהִשְׁפָּעוֹת בְּנִי"ל: בְּתִי־קוֹל – זֶה בַּחֲנִית מַלְכוּת, כִּי הַקּוֹל יוֹצֵא מִשְׁטַ עֲקֹאֲאִין דְּקִנְיָה, בַּחֲנִית מַלְכוּת, בַּחֲנִית (מַלְכִּיָּא לֵאמֹר): שֶׁשׁ מַעֲלוֹת לִכְפָּא (ע"ז) וְחֵד נִשָּׂא כְּבֹא: מִתָּמָס דָּף רַחֵל וּבְתוּקִין (כ"ז), נִמְצָא, שֶׁהֲרֵאָה רַבִּי אֲלֵיגָדוֹר בְּאֶרְכָּעָה דְּבָרִים אֵלָיו, שֶׁשֶּׁשׁ לֹא שְׁלֵמוֹת רַבּוּעַ הִרְבּוּר, דְּהֵינּוּ בַּחֲנִית אֲרֻבָּעָה חֲלָקִי

מוהר"ן תנינא

וגם השכינה מקוננת, כי אפילו על רמזים של רשעים השכינה מקוננת, קל-וחר על רמזן של צדיקים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין טז); אבל בשוזה לרפואה, אזי מתנתמין בלם, ונמשך שמחה לכלם, בבחינת (ישעיה ט): וארפאהו ואשלם נחמם לו ולאכליו; שעלידי רפואתו נמשך נחמה לכל האכלים הנ"ל, הינו שמחה בנ"ל:

ודע, שמומור לתורה הוא מסגל למקשה לילד, דהינו לומר אותו. כי מומור לתורה - ראשייתבות מל, בחינת ע' קליו של הילדת שצונקת קדם הלדה, כמובא. ויש במומור זה קס"ח אותיות. קס"ח הוא חסד בא"ת ב"ש, שעלידי החסד, בחינת הלכות, ההולדה בנ"ל. ויש מ"ג תבות בזה המומור, כי קשוי לילד הוא עלידי שיש קלפה שהיא אומרת: גורו, גם לי גם לך לא וכו' (ספספא ט), כי אינו רוצה שיצא לאור העולם, וכנגד זה יש מ"ג תבות בזה המומור, כנגד בחינת גם הנ"ל, כי המומור הזה הוא סגולה למקשה לילד בנ"ל.

ג

בשחלה רבי אליעזר הגדול, אמר לדבי עקיבא: חמה עזה בעולם (סנהדרין קא) כי לא היה אז מי שיוכל להתמקין תרין, כי היה צריך לפריון להתמקין תרין, ולא נמצא. כי באמת אחר ההמתקה והפריון, אז דיקא טוב לרפאת החולה עלידי רפואות, כי אז דיקא, אחר הפריון וההמתקה, יש רשות לרפא לרפאת. כי הנה באמת, איד יכול הרפא לחגור מתניו לרפאת החולה עלידי רפואות וסמים, הלא אינו יודע הסם הצריך לרפואות אותו החולה, כי יש סמים הרבה שהם מסגלים לרפואות החולאת, אך בודאי החולה אינו יכול להתרפא כי אם עלידי סם פלוני המיוחד לרפואתו, כפי שנגזר למעלה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"א ט), שגזרין למעלה, שיתרפא עלידי סם פלוני, ועלידי איש פלוני, ביום פלוני, ואסכנ, איד יכול הרפא להכניס עצמו לרפאת, הלא אינו יודע הסם שנגזר למעלה. אבל אחר ההמתקה והפריון, אז יכול לרפאת. כי מה שצריך שיתרפא דיקא עלידי סם פלוני ואיש פלוני, הוא מחמת מדת תרין, שכפי מדת תרין נגזר שימשך החולאת עד אותו הנמן ויום פלוני, ועליכן נגזר שלא יוכל להתרפא כי אם עלידי סבות אלו, דהינו סם פלוני ואיש פלוני, כדי שימשך החולאת עד יום פלוני, כי כפי הנמן שצריך שימשך החולאת, כך גזרין והסבות לרפואתו, כדי שלא יוכל להתרפא עד שיעדמנו יחד סבות אלו: סם פלוני ואיש פלוני, כאפן שלא יהיה לו רפואה כי אם ביום פלוני; אבל כשעושין פריון ומתמקין תרין, ואזי נתבטל הגזרה, אזי קדם שגזרין דין אחר, כי כשמתקין דין זה אזי גזרין דין אחר, ובירדך ובירדך, דהינו אחר המתקת דין הראשון קדם שגזרין דין אחר, אזי יכול הרפא לרפאת החולה עלידי סמים, כי אזי אין דין, ואזי יוכל להתרפא עלידי איזה סם שיתקו, כי אין צריך דיקא סם פלוני וכו' מאחר שאין דין בנ"ל. נמצא, שאי אפשר לרפא לרפאת כי אם עלידי פריון, שצריכין לעשות

הרבור הנ"ל. אבל אף-על-פי-כן לא השגינו על זה, כי חיד ורבים - הלכה ברבים, כי זה יקר בעיני השם ויחפר, שזה בחינת התגלות אחרות הפשוט מבחינת פעולות משתנות בנ"ל, שזה בחינת שבת בנ"ל. וזהו שאמר הקדוש ברוך הוא: נצחוני בני; הינו שבחינת בן שלהם נצח, כי זה שרבים מסבמים לרעת אחר, זה בחינת שבת, בחינת בן, בנ"ל:

וזה בחינת: עברו את ה' בשמחה (תהלים ק). הינו להמשיך שמחה לבחינת עבר, בחינת מ"ט, בחינת ששית ימי החל בנ"ל. וזהו: דעו כי ה' הוא אלקים, בחינת אחרות הפשוט, שכל השנויים הם אחר, שזה נתגלה עלידי שנמשך השמחה של שבת לששית ימי החל, שהם בחינת עבר בנ"ל:

וזה בחינת הנגה. כי ימי הנגה הם ימי הוראה, שהוא בחינת שששוע עולם הבא, בחינת הלכות, שעלידיה וזכין לשלמות הרבור, עלידי התגלות האמת בנ"ל. וזהו בחינת השמן של נר הנגה, בבחינת (תהלים טז): תמיד ואודיד לאיש חסידך; שעלידי החסידים, דהינו בחינת הלכות, נתגלה אור האמת, בחינת: תמיד ואודיד. וזה בחינת השמן, שהוא בחינת אור האמת, בחינת (תהלים טז): שלח אודיד ואמתך. וצריך לתנו סמוך לפתח (שם כא): בחינת: פתחי פד (ספספא ט), הינו הרבור, כי האמת מאיד בהרבור בנ"ל, בבחינת (תהלים קט): פתח דברך יאיר, ואזי נמשך השמחה של שבת לששית ימי החל, עלידי לשון-הקדש, שהוא שלמות הרבור. וזה בחינת: הנגה - תנו כ"ה, בחינת שבת, גיחא, שבו מקשר לשון-הקדש, שהוא בחינת: כה תברכו - בלשון-הקדש, בנ"ל. והשמחה של שבת מאיד לששית ימי החל, שהם גס-בן בחינת הנגה, בחינת הנגה, מ"ט, עבר, ששלמותה בימי החל, בבחינת: זה ינחמנו מפעשנו ומעצבון ירינו; בחינת שמחה של שבת, שנמשך לששית ימי החל בנ"ל:

וזהו יהי מקץ שנתים ימים. מקץ - הינו סוף, בחינת הלכות, שהם שששוע עולם הבא, שהוא בסוף. וזהו: שנתים ימים, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה (תענה ה) על האי בר כי רב דחר וימא שהיה מצטער, עד שדרש לו רבי יוחנן: ואותי יום יום ידרשון, שיום אחד בשנה חשוב שנה, וזהו: שנתים ימים, בחינת הימים שנחשבין לשנים עלידי למור הלכות, בחינת יום יום ידרשון בנ"ל: (וגם פרוש הפסוק עלידי התורה הנ"ל לא יכינו לשמע)

ובכשעה שהלכ בצרה, גם תראה בצרה. כי תראה היא קיום הגוף, כי תראה מקנינת הלחה לבנה וממשכת הלחלוחית להגוף, כי הגוף יש לו תנועות שהם מבשין הגוף, כי התנועות מבשין, ועליכן עקר הקיום - עלידי תראה, שמשכת לחלוחית. וכשהלכ בצרה, שאז הרמז עולין ושוטפין על הלב, ואזי הלכ דופק ברפיקות גדולות, אזי תראה ממשכת גשיכות גדולות, ואזי נתיבש תראה, ועלידיה נתיבש הגוף, חס ושלום. ושמן הוא רפואה לתראה, כמו שאומרין העולם, כי השמן מלחלה, הינו בחינת השמן הנ"ל, שהוא בחינת חסון הנגה בנ"ל. ובתחלה, כשהצדיק בצער ובצרה, כמה וכמה גשמות שבעולם הזה ועולם הבא מקונני ומתאכלין על צער,

התחלה. וגם אחר־כך, לאחר ההתחלה, גם־כן אינו בא בקנה
עבורת השם, וצריכין במה יגיעו וּבמה תגיעו בנ"ל קדם
שזוכין לעשות איהו עבדא שיהיה לה הדור. אך ההתחלה קשה
מאד בנ"ל, כי עקר תולדותיהן של צדיקים - מעשים טובים
(תנודא פ' נח והבא כפרים"י סט); נמצא, שהמצוות ומעשים טובים וכל
עבורת השם הם בחינת הולדה, וקדם ההולדה במה קלין וּבמה
תכלים וצירים יש להולדת קדם שמוֹלדת ההולדה, ובפרט
מכבירה, והינו הולדה ראשונה של אשה, שאז קשה עליה
מאד, כמו שכתוב (דברים י): צרה מכבירה; שזה בחינת ההתחלה,
בחינת: כל התחלות קשות בנ"ל. וצדקה היא תמיד התחלה,
בבחינת (דברים טו): פתחת תפתח; שאפלו כשיש פתח והתחלה,
הצדקה היא פותחת יותר ויותר ומתרכת הפתח יותר, כי כל
דבר ודבר מעבורת השם, בשרוצין לבנם באותו הדרך ואותו
העבודה, צריכין לפתח שם פתח לבנם באותו הדרך, וזה בחינת:
כל התחלות קשות, מתחת שבהתחלה צריכין לשבר ולפתח
פתח מתדש, על־כן קשה מאד. ובגלל כח הצדקה - להרחיב
ולפתח הפתח יותר ויותר, ששעושים איהו פתח באיהו עבודה
ונותנין צדקה, אז הצדקה פותחת ומתרכת הפתח יותר ויותר,
כי צדקה היא ההתחלה של כל ההתחלות, כי היא פותחת
ומתרכת כל הפתחים בנ"ל. וגם בצדקה עצמה יש התחלה,
דהינו בשמתחילין לפתח צדקה, שזה בחינת: ואת הערכים צויתי
בנ"ל, ועל־כן התחלה הצדקה היא קשה ובכרה מאד, כי היא
בחינת התחלה של כל ההתחלות בנ"ל:

ג אך התועלת של הצדקה גדול מאד מאד, כי הצדקה מועלת
תמיד. כי צדקי הגוף הם רבים מאד, ואפלו ההכרחיות
הם רבים וגדולים מאד: אכילה ושהיה ומלבושים ודירות, שכולין
לכלות ימיו ושניו אפלו על ההכרחיות לבד, והם מונעין את האדם
מאד מעבודת הבורא, ואף־על־פי שגם הם בעצמן הם גם־כן
עבודה הבורא ותפודה, כי הם בחינת אהירותא דלחמא, כי בעבדא
דלחמא אחר לעלא, כי על־ידי כל עסקים ומלאכות שעושים
בגיהאדם, על־ידיה נהנהרר אותו הציור של אותו המלאכה
למעלה במעשה בראשית, ומביא תיות ותארה לאותו הציור של
אותו המלאכה של מעשה בראשית שלמעלה, שהוא מכון כנגד
אותו העסק והמלאכה שהאדם עושה למטה בעולם הזה, כי
על־ידי העסקים והמלאכות שעושים נעשה על־ידיה בחינת משכן.
כי כל המלאכות כלולים בל"ט מלאכות, שהם אבות מלאכות,
אבות מכלל דאבא תולדות (כ"ב ב), כי כל מיני מלאכות ועסקים
שעושים, כלם כלולים בל"ט מלאכות, שהם האבות, והשאר הם
תולדות. ול"ט מלאכות הם כנגד מלאכת המשכן, כמו שאמרו
בכותבינו וזכרונם לברכה (שם טו): אבות מלאכות ארבעים חסר
אחת - כנגד מי כנגד מלאכת המשכן. וציורא דמשכנא בציורא
דעבדא דבראשית (תק"י דף כ' ברכות), והאדם עושה המלאכה,
וציורא רגופא בציורא דמשכנא (ברכות התקונים סב), נמצא,
שעל־ידי

פריון תחלה להמתיק הרין, ואז דיקא יש רשות לרופא לרפא
בנ"ל: וזהו ורפא ורפא (שמות כא) (עם שתי התכות) מספר
פריון נפש. כי עקר הרפואה - על־ידי פריון דיקא, על־ידי
שמתחילין הרין, וזה שאמרו בכותבינו וזכרונם לברכה (ברכות ט):
מכאן שנתנה תורה רשות לרופא לרפא. מכאן דיקא, הינו
אחר הפריון, אז דיקא יש לו רשות להרופא לרפא, כי קדם
הפריון אין רשות להרופא לרפא, כי צריך להרפואה על־ידי
סם פלוגי וכי' בנ"ל, רק אחר הפריון וההמתקה, אז יש לו
רשות לרפא בנ"ל:

גם תחלוק שבין הנקרות של ורפא ורפא הוא כי ורפא
בתולם, ורפא בצירי, הינו כי תולם הוא בחינת המתקה,
במובא בכתבי האר"י ז"ל, שחולם גימטריא שלש היות, שהם
ממתיקין שלשה אלקים שבגרון, שהם מתין וקטנות, שיוֹרדין
בגרון, ונמתקין על־ידי שלש היות, גימטריא חלם. ואז, אחר
ההמתקה - ורפא בצירי, בחינת (דברים י): הצרי אין בגלעד
אם רפא אין שם, הינו בחינת רפואות, שאמר ההמתקה, שהוא
בחינת ורפא בתולם, אז דיקא יכולין להתרפא על־ידי רפואות,
שהוא בחינת ורפא בצירי, בנ"ל:

ד

וביום הבכורים, בהקריבתם מנחה חדשה ליי
בשבעתיכם, מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה
לא תעשו: (במדבר כח)

א ואת הערכים צויתי לכלבדך (מלכים א' י) - זה בחינת צדקה.
כי בתחלה, בשמתחילין להתנרב לצדקה, אזי צריכין
לשבר את האכזריות שלו להפכו לרחמנות, וזהו עקר עבורת
הצדקה, כי מי שהוא רחמן בטבעו ונותן צדקה מתחת רחמנות
שבטבעו, אין זה עבורה, כי יש גם כמה חיות שהם רחמים
בטבעם, רק עקר העבודה - לשבר האכזריות להפכו לרחמנות.
וזה בחינת: ואת הערכים צויתי לכלבדך; כי העורכ הוא בטבעו
אכזרי, ונתהפך לרחמנות צויתי לכלבדך את אליהו. כמו־כן צדיקים
בצדקה בנ"ל. וכל היריבי לב, כל מי שהוא גרכן, צריך לילך
ולעבר בתחלה דרך בחינה זו, בחינת: ואת הערכים הנ"ל, והינו
שבתחלה צריכים לשבר האכזריות שלהם, מה שיש להם אכזריות
בתחלה, להפכו לרחמנות, להתנרב לצדקה, בנ"ל:

כ ובחגיגת וז, והינו התחלת הצדקה, היא קשה ובכרה מאד.
כי כל העבודות וכל החשבות, כל מה שרוצין
לעשות איהו עבדא בעבורת השם, במה קלין של אי ואבוי
וכמה גניחות וכמה כפילות וכמה תפלות (וינו תנועת קשות שעושים דא
ה' בעבודתם) צריכין לעשות קדם שעושים איהו עבדא. ועקר בהתחלה,
שאז קשה מאד, כי כל התחלות קשות (ככלתא פ' יתר והבא כפרים"י
ס), וצריכין במה קלין וּבמה גניחות וכי' קדם שמתחילין איהו

הכל ברצונו יתברך, ואין שום חיוב הטבעי כלל, על-ידיה נעשה יראה, כי אין יש שקר וענוה, ושקד להתירא מפניו יתברך, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יז): ויירא יעקב מאד - אמר: שמא יגרם החטא; אבל כשאין נחגלה הרצון, וסוכרים שיש חיוב הטבעי, חס ושלום, ובאלו מתנהג הכל על-פי הטבע, חס ושלום, אין שקד יראה כלל, כי אין שקר וענוה כלל, חס ושלום, מאחר שהכל מתנהג רק כפי חיוב הטבע, חס ושלום. נמצא, שעקר היראה - על-ידי התגלות הרצון:

ו והתגלות הרצון הוא על-ידי ימים טובים, כי כל אחד מהימים טובים מכריז וקורא ומגלה את הרצון, שהכל מתנהג רק על-ידי רצונו כלכל, בבחינת (ויקרא כג): מקרא קדש, שהיוס-טוב קדש קורא ומכריז את הרצון בנ"ל, כי בכל יום-טוב ויום-טוב עשה השם יתברך עמנו אוחות נוראות, שהם הקד הטבעי, שעל-ידי זה נחגלה הרצון, שהכל ברצונו, ואין שום חיוב הטבעי כלל. בפסח - יציאת מצרים, שהוציאנו ממצרים באותות נוראות; בשבועות - מתן תורה, שמתן לנו התורה באותות נוראות; בסוכות - הקף ענני כבוד. ועל-כן כל יום-טוב ויום-טוב מכריז וקורא את הרצון בבחינת מקרא קדש בנ"ל. ועל-כן הימים-טובים נקראים רגל, שהיא בחינת יראה בנ"ל, כי על-ידי יום-טוב, שהוא התגלות הרצון, על-ידיה נעשה יראה בנ"ל: אך לא תמיד שומעין את קול הקריאה של יום-טוב, שנגלה את הרצון בנ"ל, וזה נכר בשמחת יום-טוב, כי כל אחד לפי מה שמרגיש ושומע את קול הקריאה של יום-טוב, שמכריז וקורא את הרצון, כמו-כן יש לו שמחת יום-טוב, כי בשנתגלה הרצון, שהכל ברצונו יתברך, אין יודעים, שכל השעבודים והגלות וכל ההקבדות של העבדים, שהם מכבדים עליו - על כלם יקם בהם הוא יתברך ויגאלנו מידם. אבל כשסוכרים, חס ושלום, שהכל על-פי חיוב הטבע, אין שקד נקמה בהם, מאחר שהכל מתנהג רק על-פי סדר הטבע, חס ושלום. וזה בחינת (תהלים נח): ישמח צדיק כי חוה נקם, פגמיו ירחץ בדם הרשע. פגמיו יקרא, הינו על-ידי שלש פגמים בשנה (דברים יא), שהם הימים-טובים, שעל-ידים נחגלה הרצון, על-ידיה: ישמח צדיק כי חוה נקם וכו', בנ"ל, וכמו שכתוב (תהלים נח): ויאמר ארם אך פרי לצדיק, אך יש אלקים שופטים בארץ. הינו, שנתגלה שיש אלקים שופט ברצונו, ויש פרי לצדיק, ובהם יקם, (ועל-ידיה): ישמח צדיק. וזה בחינת שמחת יום-טוב, על-ידי התגלות הרצון, שנתגלה ביום-טוב על-ידי קול הקריאה, שהיוס-טוב מכריז וקורא את הרצון בנ"ל, אך לא כל אחד ואחד שומע קול הקריאה בנ"ל של יום-טוב, כי יש חיות רעות דורסים ובזורים, והם חכמי הטבע, שמדאין בחכמתם המטעית שהכל על-פי הטבע, ובאלו אין שום רצון, חס ושלום, ואפלו האותות נוראות שעשה עמנו השם יתברך, משימים הכל בתוך דרך הטבע, והחכמים הללו הם בחינת חיות רעות, והם דורסים ובזורים רבים מבני עמנו, שטועים גם-כן אחריהם וסוכרים כמותם, באלו הכל על-פי חיוב הטבע, חס ושלום, ובשהם מתנגדים, אין קול שאנחם עולה ומתגבר על קול הקריאה של יום-טוב, שקרא

שעל-ידי האדם שעושה המלאכה והעסק, על-ידיה נעשה בחינת משכן, כשעושה המלאכה והעסק בראוי, כמו שצריך לעשות, ועל-ידיה נוחן חיות והארה למעשה בראשית, והוא קיום העולם. נמצא, שגם זה הוא עבודה הכורא:

אף-על-פי-כן אם היה שופע עליו חסדו, לא היינו צריכים לכל זה, כי הלא איד ברא השם יתברך את כל העולם בלו אחר העדר תגמול, שלא היה שום הנהיגה על-ידיה אתגרותא דלחמא, ואף-על-פי-כן ברא עולמות באלו. והכל בחסדו, בלי אתגרותא דלחמא כלל, בבחינת (תהלים עט): עולם חסד יבנה. ומאחר שהוא יתברך היה יכול לברא עולמות באלו בלי אתגרותא דלחמא כלל, רק על-ידי חסדו, בנורא הוא יכול להחיות ולקיים העולמות רק על-ידי חסדו, ולא היינו צריכים לעשות כלל שום עסק ומלאכה, ואפלו ההכרחיות היו נעשין על-ידי אחרים, כמו שכתוב (ישעיה סא): ועמדו זרים ורעו זאנבם, וכני נכר אפרים ובכרמכם, ואתם כהני ה' תקראו. כהני ה' דיקא, בחינת חסד, בחינת: עולם חסד יבנה, הינו שיהיו נקראים כהני ה', בחינת חסד, שאין צריכים לעשות שום מלאכה, רק העולם מתקיים בחסדו בנ"ל. אך כשהחסד נתעכב, חס ושלום, ואין משפיע עליו חסדו, אין צדיק לעשות בשביל אתגרותא דלחמא בנ"ל. וזה בחינת (תהלים עט): ולך ה' החסד, כי אתה חשלים לאיש כמעשהו. הינו כשהחסד נתעכב אצלו יתברך, שזה בחינת: ולך ה' החסד - שהחסד נתעכב אצלו יתברך ואין משפיעו עליו, אזי: כי אתה חשלים לאיש כמעשהו; הינו כפי העשיות והעסקים שעושה, בן הוא יתברך משלם. כי צדיק לעשות ויקרא, מחמת שהחסד נתעכב אצלו יתברך ואינו משפיעו עליו, אבל אם היה משפיע עליו חסדו, לא היינו צריכים לעשות כלל בנ"ל. ואזי היה נחמדים: כי אתה חשלים לאיש כמעשהו, באלו הוא עושה, כי אין צדיק לעשות כלל כשעושה חסדו בנ"ל:

ר אך צדיק לקבל החסד בהדרגה, כי רב החסד אי אפשר לקבל, כי היו במלים כפיציאות מחמת רב החסד, כי אין יכולין לקבל רב טובה (תענית כז), וצריך לעשות בלי רצון לקבל על-ידי החסד. וזה נעשה על-ידי יראה, כי על-ידי יראה נעשה חקיקה וצנור לקבל על-ידי החסד, בבחינת (בראשית כט): ומחוקק מבין רגליו. רגל הוא בחינת יראה, שהיא בחינת סוף, כמו שכתוב (סוף דהלת): סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא; הינו שעל-ידי יראה, שהיא בחינת רגל, נעשה חקיקה וצנור לקבל כתוב את החסד. וזה בחינת (בבא מציע יז): והנה פרח מטה אהרן לכית לוי; הינו שהחסד, בחינת אהרן, צריך לקבלו על-ידי הכלי, שהוא בחינת יראה, סכרא דלוי. וזה בחינת (תהלים ס): בגבורות ישע ימינו:

ה ועקר היראה נעשה על-ידי התגלות הרצון, בבחינת: רצון יראיו נעשה (תהלים קכח), שעל-ידי התגלות הרצון נעשה יראה, הינו על-ידי שנתגלה שהכל מתנהג ברצונו יתברך, כי הוא יתברך ברא הכל ברצונו, בלי שום חיוב כלל, ומחיה ומקיים

בשהזקנים, המאריכי ימים שברור, פוגמים את ימיהם, ואין מוסיפין אור קדשה ורעות בכל יום ויום, מזה יונק מצח הנחש, חכמת הטבע הנ"ל, (כי מפילת הימים של הזקנים, אשר אין רעותם מתישבת בנ"ל, מפגם הרעות הזה של אלו הזקנים יונק מצח הנחש, שהוא חכמת הטבע) ומתגבר, חס ושלום, רעות חכמת הטבע, שבופרים ברצון על-ידי נפילת הרעות והימים, שנופלים מהזקנים המאריכי ימים שאינם בראוי, בנ"ל. והיו בחינת (א"ב ד'): קצר ימים, שבע רגז; הינו שתי הבחינות הנ"ל. קצר ימים זה בחינת הזקנים שאינם בראוי, שאין מוסיפין קדשה ורעות בכל יום, שאזו עקר הזקנה והאריכות ימים בנ"ל, ובשהזקנים פוגמים את ימיהם ואין מאריכין את ימיהם בקדשה ורעות בנ"ל, זה בחינת קצר ימים, ומזה יונק מצח הנחש, שהוא הפך מצח הרצון, והוא: שבע רגז - הפך הרצון בנ"ל. אבל בשהזקנים בראוי, בחינת: זקן - זה קנה חכמה וכו' בנ"ל, על-ידיה מתגבר החגלות הרצון, בבחינת (שמי"ח): זקן וגשוא-פנים - שעל-ידי זקן שבקדשה מתגבר הרצון, שהוא בחינת גשוא-פנים, כי נשיאת פנים [הוא] בחינת רצון, כמו שאמר אלישע ליהורם (מלכים ב' א'): לולי פני הושפט אני נשא אם אביס אליך ואם אראך - שאלישע לא היה לו שום רצון ליהורם, רק על-ידי נשיאת פנים של הושפט, על-ידיה נחרצה אליו, ומצא, שגשואות פנים הוא בחינת רצון, וזה בחינת זקן וגשוא-פנים, בנ"ל.

ט וצדקה מועיל לזה, שעל-ידי הצדקה מתקנין ומעלין פנים נפילת הימים ורעות של הזקנים מאריכי ימים שאינם בראוי, שמהו יניקת מצח הנחש בנ"ל, בבחינת (סד"ח): שלח לחמד על פני המים, כי ברכ הימים תמצאנו - שבה הצדקה מוצאין ברכ הימים, דהינו במאריכי ימים, כי על-ידי הצדקה מעלין ומתקנין הפנים שלהם בנ"ל. והיו: שלח לחמד על פני המים, הינו שחתן צדקה, והכתוב מבטיח, שההפסד שאתה מפסיד ממונך שפורה לצדקה תרויח ותמצאנו ברכ הימים, במאריכי ימים בנ"ל, כי על-ידי הצדקה מעלין פנים נפילת הרעות של המאריכי ימים, שמהו הוא יניקת מצח הנחש בנ"ל, ומוציאין כל הניקיה והחיית של מצח הנחש, חכמת הטבע, ומתגבר בחינת מצח הרצון, כי עקר עבודת הצדקה היא בבחינת: ואת הערכים צויתי וכו' בנ"ל, דהינו מה שצריכים בהתחלה לשבר האכזריות, להפכו לרחמנות, ומזה בעצמו מתגבר בחינת הרצון, כי מנה ובה אבא ליזיל בה נרנא (פסחדין לב), מאחר שמתגבר ומהפך אכזריות שבמבטו לרחמנות, על-ידיה נהפך הרגז לרצון, ואזי בשבוע מצח הנחש ונהגלה בחינת מצח הרצון, אזי נבועים ונופלים קול החיות רעות, ונשמע קול הקריאה של יוסטוב, שהוא החגלות הרצון בנ"ל, ואזי, בשנחגלה הרצון, נעשה יראה בנ"ל, ועל-ידי היראה יכולין לקבל החסר בנ"ל, ובששופע החסר, אזי אין צריכין לעשות שום עסק ומלאכה בנ"ל, כי אזי נהנים: נעמרו זרים ורעו צאנכם וכו' ואתם ביהני ה' תקראו וכו', בנ"ל. וכל זה נעשה על-ידי הצדקה בנ"ל, נמצא, שתועלת הצדקה גדול מאד:

אח הרצון, ואזי נשבת שמחת יוסטוב, חס ושלום, כי עקר שמחת יוסטוב - על-ידי החגלות הרצון בנ"ל, וזה בחינת (ס"ט): שאנו צורדיך בקרב מועדיך, שמו אותותם אותות - ששאגת הצורדים, דהינו קול החיות רעות, שהם חכמי הטבע, נכנס בקרב המועדים ממש, הינו כחוד קול הקריאה של יוסטוב, שמכריז וקרא את הרצון בנ"ל, ושאגת הצורדים נכנס בחובם ממש, ושאגים בקולם שהכל רק על-פי חיוב הטבע, חס ושלום, כפי סדר אותות השמים, וזה: שמו אותותם אותות - שמשמשים אותות השמים לאותות, שאומרים שהכל רק על-פי אותות השמים, כפי חיוב הטבע, חס ושלום:

ו והכונעתם של אלו החיות רעות, חכמי הטבע, הוא על-ידי חכם גדול שבקדשה, שיכול לקשר כל הרצונות בשרש הרצון, ששם הוא בחינת הסתלקות משה, כידוע (ויד' פ' יח' פ"ח: וי' ויד' נשא קבצו), והוא בחינת מצח הרצון, בחינת (שמות כח): והיה על מצחו לרצון, וצריך לקשר כל הרצונות שיש בעולם לשרש הרצון, ועל-ידיה הוא מתגבר ומכניע וסותר רעות חכמי הטבע, שבופרים ברצון, אך בנגד זה יש בחינת מצח הנחש, שהוא שרש חכמת הטבע, כי כל דבר יש לו שרש, ושרש חכמת הטבע הוא בחינת מצח הנחש, בחינת (שמות א' י'): ומצחת נחשת על רגליו, הנאמר בגלית, הינו בחינת מצח הנחש הנ"ל, כי גלית היה כופר, והיה רוצה להראות שכל הסבות הכל על-פי הטבע, חס ושלום, שזה בחינת מצח הנחש בנ"ל, והיו: רגליו, בחינת סבות, כמו שכתוב (בראשית א'): ויכרך ה' אותך לרגל - כסבותי, כי בן הוא הפרוש שם, שיעקב אמר ללבן, שהשם יתברך היה מסבב אליו הברכה על-ידי ובסבתו. נמצא, שרגל הוא בחינת סבות, רק שיעקב תלה כל הסבות בהשם יתברך בנ"ל, וגלית היה תולה כל הסבות שלו במצח הנחש, דהינו בחיוב הטבע. והיו: ומצחת נחשת על רגליו, בנ"ל.

ולפעמים מתגבר בחינת מצח הנחש בפעל, דהינו על-ידי איש פרטי, שיונק חכמתו ממצח הנחש, שהוא שרש חכמת הטבע, והוא מראה בחכמתו שהכל על-פי הטבע, חס ושלום, ויש שזכרם בחינת מצח הנחש, שרש חכמת הטבע, בחוד החכם שבקדשה, וחכמה זו של מצח הנחש מתחלת לבנם עמו מעין לעיון, עד שזכרם בעיון רק מאד, עד שרוצה להטיל פגם, חס ושלום, בשרש הרצון ולכפר שם, חס ושלום, כאלו אין רצון כלל, חס ושלום:

ח ודע, שזה המצח הנחש יניקתו מוקני הרור, ממאריכי ימים שברור, כשאין בהם שלמות, מזה יונק מצח הנחש הנ"ל, כי זקן - זה קנה חכמה (קדושין ל"ב), וצריך האדם, כל זמן שמוקניו כל מה שנוסף וכו' לו יום מימי חייו, להוסיף בכל יום ויום שבא אחר-כך תוספות אור קדשה ורעות, וכמו שאמר רבותינו וברנם לברכה (קידוש פ"ט): וקני תלמיד-חכמים, כל זמן שמוקניו רעות מתישבת עליהן; כי צריכין בכל יום ויום שבא אחר-כך להוסיף בו קדשה ורעות, כמו שכתוב (בראשית א'): ויקרא אלקים לאור יום - שכל יום צריך שיאיר ביותר בנ"ל. אבל

החיות של מצח הנחש, שיוגק מוקני הדור כנ"ל:

ודע, שאפלו בשמכניעין וסותרין דעות חכמי הטבע ומשפילין אוהם, אפי' על פייכין אם אין התגלות הרצון חזק ותקף, דהינו שעדין יש ספק ברצון, שאינו מכיר בברור חזק שמתנהג רק על פיי הרצון, אפי' על פיי שחכמת הטבע נכנעת, אפי' על פייכין מאחר שהרצון אינו חזק, עדין יש יכלה, חס ושלום, למצח הנחש, חכמת הטבע, שיחזר ויתעורר ויתגבר כבתחלה, וגם על זה צריכין כח הצדקה, כי הצדקה מועלת תמיד ועומדת תמיד כנגד מצח הנחש כנ"ל:

רשב"ם:

ותנינא ההוא אכן טבא. לתוך חס, והרדא לה תנינא: הכי גרסין אתא ההוא תנינא, רגש וקא כע' למבלע לספינתא. אהא פושקנצא. עורב וקבה: וקטעה לרישא דתנינא. אתהפכו מיא והוה דמא. מרב דם, שהיה גדול הרבה: הדר קא כע' לכבועי לספינתא. אתא ההוא פושקנצא וקטלה, ואזל בר אמורא וקטלה לההוא אכן טבא, ותלינו להנהו צפר, לגסות אם ידיו, ותיו ופרחו להו כדרי. ההוא אכן:

טבא, שדיה לספינתא. הנה צפרא מליחי בהרן, אותבינהו עליהו, שקלוהו ופרחו להו כדרי: (כ"ב ע"ד)

זמנא תרא אולינא בספינתא - זה בחינת שרש הרצון, שישם קבורת משה, שנסתלק בשרש הרצון כנ"ל. וזה בחינת ספינתא, בחינת (דברים טו): כי שם חלקת מחוקק ספון. ותנינא ההוא אכן טבא דהדר לה תנינא - הינו בחינת: אכן שלמה רצונו, בחינת הרצון הנ"ל. דהדר לה תנינא - זה מצח הנחש, שמשכב ומתגבר על הרצון כנ"ל. ונחת בר אמורא לאתויה - הינו בחינת החכם שבקדושה, בחינת (סו"ט): אמר לחכמה אחותי את, שהחכם שבקדושה רצה להתגבר ולהעלות הרצון, לקשרו לשרש הרצון כנ"ל. אתא תנינא קא כע' בלע לספינתא - הינו שבא בחינת מצח הנחש, שרש חכמת הטבע, ורצה לכלע הספינה, בחינת שרש הרצון, בחינת: כי שם חלקת מחוקק ספון, כי מצח הנחש רצה להתגבר גם בשרש הרצון, להטיל פגם וכפירה שם, חס ושלום, כנ"ל. אתא פושקנצא - הינו עורב, פסקה לרישה. פרוש, שבא בחינת עורב, דהינו צדקה כנ"ל, כי עקר עבודת הצדקה - בבחינת עורב, בחינת

י ועליבן בשרצה יעקב לעשות רצון בעשו, אמר: ולקחת מנחתו מדי, כי עליבן ראיתי פניך כראות פני אלקים ותרגני (בראשית לו). כי גם מה שנותנין לעכו"ם, הוא גם כן בחינת צדקה, כמו שאמרו רבותינו וכו' וכו' לברכה (כ"ב ט): ונוגשיך צדקה; ועלידי צדקה נעשה רצון כנ"ל. והוה שאמר לו: ולקחת מנחתו מדי, הינו צדקה, בחינת (מלאכי ט): מגישי מנחה בצדקה. כי עליבן ראיתי פניך כראות פני אלקים, הינו כמו ראות פני אלקים, שהוא בחינת (דברים טו): שלש פעמים בשנה יראה כל וכו' את פני ה', דהינו ימים טובים, שעליהם נתגלה הרצון, (ועקר התגלות הרצון עלידי ימים טובים הוא עלידי הצדקה כנ"ל), כמו כן יהיה נעשה אצלו רצון עלידי הצדקה, והוה: ותרגני, כנ"ל. (כי מאחר שהמנחה והצדקה שנתן לעשו היא בחינת צדקה ממש, בחינת: ונוגשיך צדקה, נמצא שעלידיה נגלה הרצון הגליון, שהוא נתגלה עלידי צדקה כנ"ל, ומשם משתלשל הרצון למטה ונעשה רצון גם כעשו):

יא וזה בחינת מלחמת דוד וגלית (שמואל א י'), כי גלית היה רוצה להראות בחכמתו שהכל על פיי הטבע, כי היה יונק ממצח הנחש, בבחינת: ומצחת נחשת על רגליו, שתלה כל הסבות בחיוב הטבע, שהוא בחינת מצח הנחש כנ"ל. ועליבן חרף מערכות אלקים חיים (סו), כי היה רוצה להראות שהכל עלידי מערכת השמים, כפי חיוב הטבע, חס ושלום:

ודוד היה איש חיל, ועמר כנגדו ואמר, שכבר היה לו מעשה כזו: ובה הארי ותדוב - דהינו חילת רעות הנ"ל הרורים ומורפים, שהם חכמי הטבע כנ"ל. ונשא זה מהעדר - הינו מהעדר הנמור, שנשא וסלק זאת מהעדר הגמור, דהינו שכפר בזה שהשם יתברך ברא הכל ברצונו אחר העדר הנמור, רק שהכל על פיי חיוב הטבע, חס ושלום. ויצאתי אתריו והכתינו - הינו שהייתי מתגבר עליו והכנעתי והשפלתי אותו. ויקם עלי - הינו שאחר כך התגבר עוד כנגדי. והחזקתי בקניו - הינו שהכנתי, שכל כחו וינקחו עלידי מצח הנחש, שיוגק מוקני הדור שאינם כראוי כנ"ל, ועליבן החזקתי בקניו, שהחזקתי ותפסתי שם, בשרש ינקחו בקני הדור. והכתינו והמיתנו - שהכנעתי והשפלתי את חכמי הטבע, חילת רעות, עלידי שהחזקתי בקניו, בשרש ינקחת כנ"ל. ועליבן: והיה הפלשתי באחד מהם - כי הוא גם כן בחינה זו ממש, שכל כחו ממצח הנחש, בחינת: ומצחת נחשת וכו' כנ"ל, ועליבן גם הוא כמותם, ואוכל להכניעו ולהפילו. וזה שכתוב (סו): ותכבע האבן במצחו - הינו במצח הנחש, שהכניעו עלידי בחינת (סו"ט): אכן שלמה רצונו, בחינת רצון כנ"ל. וזה בחינת שהוהיר ישי את דוד בלכתו לשם: ואת ערפתם תקח. זה בחינת עורב, בחינת צדקה. כי עקר עבודת הצדקה - בבחינת עורב, בחינת: ואת הערבים צויתי וכו' כנ"ל, כי עלידי הצדקה הוא מוציא

יכ וזה בחינת רפואה, כי הוא רפואה לכל המכות, כי כל בחינות אלו הם בחינת רפואה. צדקה היא רפואה, בבחינת (סלאבי ב): צדקה מרפא כבדופיה. וכן - זה קנה חכמה (קדושין לב), הוא בחינת רפואה, בבחינת (סלאבי ב): לשון חכמים מרפא. רצון הוא בחינת רפואה, כמו שכתוב (ישעיה סא): ה' שלחני לחפש ולגשבר לך, לקרא שנת רצון. מלאכת מעשה בראשית הוא רפואה, כמו שכתוב (יהי ב כח): ותעל ארובה למלאכה ביום. כי רפואות המכה היא עלי ידי כמה בחינות. שבתחלה צריכין שיתבאר פי המכה, אחר כך צריך כח המושך, שימשך ויציא הלחה והרמים המקלקלים מחוץ המכה, אחר כך צריכין להרחיק כל הרמים, שלא יהיה בהם שום קלקול ועכירות, כדי שיוכלו הרמים לילך ולסבב כל סדר סבובם בסדר, בלי שום עכוב. כי בשהרמים הולכים ומסבבים בגוף בדרבם, כשנאמרים למקום שיש בו קלקול, דהינו במקום המכה, נחשבים שם, ושם נחשבים ונמשך כל עכירות וקלקול שיש בהרמים, כי כן הדרך - שבמקום המקלקל, שם נחשבים כל מין עכירות וקלקול שיש בהרמים, ואין נחשבים שם הרמים, ואין יכולים לסבב סבובם בסדר הולכם ומורוצחם, כי יש להרמים סדר ההלוקה, שהולכים ומסבבים הגוף כך וכך פעמים בשעה, וכיצא, וכשש בהם עכירות, נחשבים במקום המקלקל כ"ל, ואינם יכולים לסבב בסדר, עליהם צריכין להרחיקם ולבדדם. אחר כך צריכים לסגר פי המכה, וכל אלו בחינות רפואות נעשים עלי ידי בחינות הנ"ל, כי צדקה היא בחינת פתיחת פי המכה, בבחינת: פתוח תפתח. חכמה היא בחינת כח המושך, בבחינת (איוב כח): ומשך חכמה מפנינים - מלפני ולפנים (וכמו שדרשו רבותינו וקדוש לברכה (יהושע שבת פק רמציני) על פסוק: יקרה היא מפנינים - מלפני ולפנים, עין שם), שבחינת חכמה מושכת ומוציאה הקלקול מלפני ולפנים, מכל מקומות הפנימיים. דגל, שהוא התגלות הרצון, עלי ידי נעשה בחינת הרחם וכבוס הרמים, כדי שיוכלו הרמים לסבב סבובם בסדר. וזה בחינת דגל, בחינת (סלאבי א): עין הוגל - עין פוכה, כמו שפרש רש"י שם. הינו, שעלי ידי דגל ויוס"טוב, שהוא התגלות הרצון, עלי ידי נעשה בחינת הרחם וכבוס הרמים כ"ל, ואין יכולים הרמים לסבב בסדר. ובשכיל זה נקרא הדגל חג - לשון סבוב, כמו שכתוב (ישעיה ס): חיושב על חוג הארץ - על סבוב הארץ, כי עלי ידי הרחם וכבוס הרמים, עלי ידי הם מסבבים בסדר כ"ל. מעשה בראשית - דהינו בחינת: עולם חסר יבנה, כי עלי ידי בחינות אלו הנ"ל זוכין להשפעת החסר, שיתקדם העולם בחסר, בחינת: ואם כהני ה' תבדלו כ"ל, ועלי ידי בחינת זו, בחינת כהן, חסר - עלי ידי נסגר פי המכה, בבחינת (יהיא ב): והסגיר הכהן את הנגע: שעלי ידי בחינת חסר, בחינת כהן, נסגר המכה לגמרי ותברא בשלמות:

וזה פירוש: וכיום תכבדו - זה בחינת התחלה, בחינת צדקה ממכירה

בחינת: ואת הערכים צויתי וכו', להפך אכריות להחמנה, ועלי ידי מהגברים על מצח הנחש, חכמת הנכס כ"ל, כי מנה וכה אבא לזיל בה נרגא כ"ל. והוא שאתא פושקנצא, דהינו עורב, בחינת צדקה, ופסקה לרישה, שחתך ראש הנחש, בחינת מצח הנחש, שהכניעו והרגו עלי ידי הצדקה כ"ל. אתהפכו מ"א והיו דמא - הינו שעלי ידי שהכניע מצח הנחש, שרש חכמת הנכס, עלי ידי נכנעו ונפלו קול שאגת החיות רעות, הורסים וטורפים רבים מבני עמנו כ"ל, ואין נשמע קול הקריאה של יוס"טוב, שהוא התגלות הרצון, ואין ישמח צדיק כי חיה נקם כ"ל. וזהו: אתהפכו מ"א - הינו שאגת החיות רעות, בחינת (איוב ב): יחכו כמים שאגתי. והיו דמא - זה בחינת: ישמח צדיק כי חיה נקם, פעמיו ירחץ בדם הרשע, כ"ל. כי עלי ידי הכניע קול שאגת החיות רעות, עלי ידי: ישמח צדיק כי חיה נקם וכו', כי נשמע קול הקריאה של יוס"טוב כ"ל. אתא תניינא חברה, שקלה ותליא לה ואחיה - שבא בחינת מצח הנחש, ושקלה לאבן טוב הנ"ל, שנפל אה האבן טוב, בחינת: אבן שלמה רצון, ותליא לה, הינו שהטיל בו ספק, והיו: ותליא לה, כמו דבר החולה בספק, שהטיל ספק ברצון, שהוא בחינת אבן טוב הנ"ל, ועלי ידי: ואחיה - שחור ותיח חכמת הנכס, מצח הנחש, כי חכמת הנכס חורה ונתגברה עלי ידי שהיה ספק ברצון כ"ל. והיו: הדר אתי קא בעי בלעה לספינתא - שחור וכה החיזן מצח הנחש לבלע הספינה, בחינת שרש הרצון, חס ושלום, כ"ל. הדר אתי צפרא פושקנצא, פסקה לרישה - הינו שחור וכה העורב, בחינת צדקה כ"ל, ופסקה לרישה, שחור אה מצח הנחש והכניעו, כי חסיד מכניעין אה מצח הנחש עלי ידי הצדקה כ"ל. ושקלה לההוא אבן מבא ושריה לספינתא - כי אחר שהכניע את מצח הנחש, חכמת הנכס, לגמרי, אין נטל אה האבן טוב, בחינת הרצון, בחינת: אבן שלמה רצון, ושריה לספינתא - שהשליכו לשרש הרצון, ששם מקשרין כל הרצונות כ"ל:

הנה צפרי מליחי בחרן, אותבינהו עליהו, שקלוהו ופרחו להו. פרוש, שהיה עמנו צפרי מליחי, הינו נפשות ישראל מבני עמנו שפעו אחריהם, אחרי חכמי הנכס, שהם בחינת חיות רעות, שטורפים וטורפים רבים מבני עמנו כ"ל. והיו: צפרי מליחי, כי הם כצפרים האוחזות בפה (סלאבי ב). והיו מליחי - לשון ממלח, הינו מבלבל, כי גם הם נבלבלו עלי ידי חיות רעות הנ"ל, וטעו גסרן אחריהם, ועכשו פרחו להו ויצאו לשלום עלי ידי האבן טוב הנ"ל, עלי ידי בחינת הרצון שנתגלה עתה כ"ל. ואין, כשנתגלה הרצון, אין נעשה ידאה, ועלי ידי ידאה מקבלין החסר כ"ל. וזה גסרן בחינת פרוח, בחינת: והנה פרו מטה אהרן לבית לוי, הינו בחינת השפעת החסר עלי ידי הידאה, שנעשה עלי ידי התגלות הרצון, כ"ל:

מוהר"ן תנינא

רק בשביל נפילת האמונה, בבחינת (והיום כ"ז): והפלא ה' את מכתך מכות גדלות ונאמנות וחללים רעים ונאמנים. ונאמנים דיקא, כי הם באים עלידי פגם אמונה, כי עלידי נפילת האמונה באים מכות מפלאות, שאין מועיל להם לא רפואות ולא תפלה ולא זכות אבות. כי כל הרפואות הם עלידי עשבים, והם גרלים רק עלידי אמונה, כמו שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (תענה יא): אין תשמים יורדין אלא בזכות אמונה, שנאמר: אמת מארץ תצמח, וצדק משמים נשקף. שבישש אמונה, אז יורדין גשמים וצומחים עשבים, ואז יש רפואות, אבל עלידי נפילת האמונה אין גשמים, ואז אין רפואה. גם עקר כח הרפואה שיש בכל עשב ועשב הוא עלידי הסדר שיש להזרעים, לפי המקום ולפי הזמן. כי יש עשב, שעקר כחו לרפואה הוא רק בשקוצרין אותו ער שלא הביא שליש, ואחר כך אין כח לאותו עשב לרפואה. וכן יש עשב, שכחו רק בשגגה עד שגפול מאליו, וכיוצא בזה, כפי הסדר של הזמן שיש להם. וכן יש סדר לפי המקום - שבמקום זה גדל זה העשב, ובמקום אחר גדלים עשבים אחרים, ועקר כחם לרפואה הוא רק עלידי הסדר שיש להם לפי הזמן והמקום. וסדר הזרעים הוא עלידי אמונה, בבחינת (שם כ"א): אמונה זה סדר זרעים, שעלידי אמונה נעשה הסדר של הזרעים לפי הזמן והמקום, שעלידיה יש להם כח לרפואה, ועליבן עלידי נפילת האמונה אין מועיל רפואות. וכן תפלה הוא גם כן בחינת אמונה, כמו שכתוב (שם י"ז): ויהי ירו אמונה, ותרגומו: פרישן בצלו. וכן זכות אבות נתגלה גם כן רק עלידי אמונה, בבחינת (שם כ): הנצינים נראו בארץ. הנצינים אליו אבהו, כמו שכתוב בזה הקדוש (בהספד דף א'), הם נראין ונתגלין בארץ, שהיא בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים לו): שכן ארץ ורעה אמונה, בחינת: עפר מאנא רב להו (ח"ו ח"ו ע דף כ"ד). עליבן עלידי נפילת האמונה אין מועיל לו לא רפואה ולא תפלה ולא זכות אבות, כי כל אלו הם בחינת אמונה כנ"ל. וגם אין מועיל להתחלה קול צעקת של אה ונגיחות, שלפעמים מועיל להתחלה אלו הקולות, שמרחמין עליו עלידי קולות הללו, אבל עלידי נפילת האמונה גם זה אין מועיל, כי הנגיחות וצעקת אה הנ"ל הם קול בלא רפור, וקול - זה בחינת אבהו, כי הקול כלול מאש מים רוח (חזקוני כ"ט), שהם בחינת תלת אבהו, והם נראין ונתגלין רק עלידי אמונה, שהיא בחינת עפר מאנא רב להו. ועליבן עלידי נפילת האמונה אין מועיל לו גם הקולות הנ"ל. וגם עלידיהם בעצמו אין מועיל לו רפואה, כי עקר הרפואה היא עלידי התמונות היסודות, כי יש ארבעה יסודות: אש, מים, רוח, עפר, וצריך לזה חכם גדול, שירע עלידי דאקטריי למוג היסודות שיש בכל אחר ואחר מן העשבים, כפי הרפואה שצריך זה החולה, לפי קלקול היסוד, שחלקלק ונחלש אצל זה החולה. (גם בתקצת הקול יש בחינת התמונות היסודות), ועליבן עלידי פגם אמונה, שעלידיה נפגם בחינת הארבעה יסודות, כי כלם מתגלין רק עלידי בחינת עפר, שהיא מאנא רב להו, עליבן אין לו רפואה:

והתקון

במבכירה. ואיזהו התחלה בהקריבכם מנחה תרשה לה' - הינו התחלת הצדקה, בשמחילין מחדש לתן צדקה. וזה בחינת מנחה תרשה, בחינת צדקה תרשה, בחינת התחלת הצדקה. כי מנחה בחינת צדקה, כמו שכתוב: מנשי מנחה בצדקה. ועלידי הצדקה נתחנן בחינת זקן כנ"ל, וזהו: בשבעתיכם - זה בחינת זקן, כי כסיו נרמה להם כקון (בשפד"י כ"ב א"כ), כי עלידי בחינת מנחה תרשה, שהוא בחינת התחלת הצדקה, נתחנן בחינת זקן, שהוא בחינת שבועות כנ"ל, ואזי נתפסל וניקחו של מצח הנחש, שיונק מוקני הרור שאינם בתקונו כנ"ל, ונשמע קול הקריאה של יוסטוב, שמעלה את הרצון כנ"ל. וזהו: מקרא קרש יהיה לכם - הינו קול הקריאה של יוסטוב, שהוא התגלות הרצון, שזה בחינת מקרא קרש כנ"ל, שהוא נשמע עתה עלידי הצדקה, שמכניע את מצח הנחש, חכמת הפכע, כנ"ל. ואזי עלידי התגלות הרצון, כל מלאכת עבודה לא תעשו - כי עלידי התגלות הרצון נעשה יראה, ועלידי היראה נשפע חסר, ואזי אין צריכין לעשות שום מלאכה, כי נתקם העולם בחסרו, בבחינת: עולם חסר יבנה, ואזי: ועמרו זרים ורעו צאנכם וכו', ואתם כהני ה' תקראו, כנ"ל. וזהו: כל מלאכת עבודה לא תעשו - כי אין צריכין לעשות שום מלאכה ושום עסק, כי נתקם העולם בחסרו, בחינת: ואתם כהני ה' תקראו, כנ"ל:

יש חלוק בין החיות רעות ובין המצח הנחש, כי חכמי הפכע, שהם בחינת חיות רעות, הם החכמים שאוחזים בחכמת הפכע להנאתם, כי יש להם הנאה מזה, כדי להתחזק רעת וישר שלם וכיוצא. אבל החכם, שהוא בבחינת מצח הנחש, הוא רשע וכופר בלי שום הנאה, שאין לו שום הנאה מחכמותו, רק הוא (כמו רשע ירא, שהוא) רשע וכופר בלי שום הנאה כנ"ל:

כלל המאמר בלו אחר, וכלו קשור זה בזה, שהצדקה היא קשה מאד בהתחלה, אבל התועלת של הצדקה גדול מאד, כי עלידי הצדקה אין צריכין לעשות שום מלאכה ונשק, כי נתקם העולם בחסרו, כי עלידי הצדקה מוציאין וניקת מצח הנחש שיונק מוקני הרור, ואזי נשמע קול הקריאה של יוסטוב שמעלה את הרצון, ואזי נתגלה יראה, כי עקר היראה - עלידי התגלות הרצון, ועלידי היראה נעשה בלי וצנור לקבל עלידי השפעת החסר, כי בלא הכלי והצנור אי אפשר לקבל את החסר, רק עלידי היראה, שהוא צנור וכלי, עלידיה מתקבלין את החסר, ואזי נתקם העולם בחסרו, ואזי אין צריכין לעשות שום מלאכה, כי נתקם: ועמרו זרים ורעו צאנכם וכו', כנ"ל:

ה

תקעו בחדש שופר בכסא ליום תגנו, בי חק לישראל
הוא משפט לאלקי יעקב (תהלים כ"א):

א העקר הוא האמונה, וצריך כל אחר לחפש את עצמו ולחזק את עצמו באמונה. כי יש סוכלי חללים, שיש להם מכות מפלאות, והם סוכלים החללים

מכנן ברישא ותרד אמרי בכריתו של עולם, ברישא חשוכא ותרד נהורא (שבת ע"ז). ענין זה בחינת אמונה, בחינת (תהלים צ"ג): לבש ה' עו התאזר, בחינת (ישעי' א'): והיה צדק אזור מתניו, ואמונה אזור וכו'. ותרד אמרי - אמרי בחינת הרפואה, בחינת (סם טו): אמר ה' ורפאתיו; וזהו אמר, ראשיתבות: אש מים רות, שמשם הרפואה. הינו מפני מה עקר הרפואה עלידי אמונה, כי צריך להקדים אמונה בתחלה, ואחר כך וכו' לרפואה והשיב: בכריתו של עולם, ברישא חשוכא ותרד נהורא. הינו, כי זה הוא בחינת בריאת העולם, שברישא חשוכא וכו'; כי עקר גדול האמונה - עלידי העצה, שהיא בחינת: מנלה עמקות מני חשך; כי אין האמונה נגדלת בשלמות, רק באור היום, ועליכן צריכין לקבל הרפואה רק עלידי אמונה, כי צמיחת הרפואה היא רק באור היום, בבחינת: אז יבקע פשחך אורך וכו', כנ"ל:

ג ולדלות ולגלות המים הנ"ל, דהינו העצות, לזה צריכין איש חבונות, בבחינת: מים עמקים עצה כלב איש, ואיש חבונות ידלגה. וזה שכתוב (דברים ל'): כי גוי אבר עצות הפה, ואין בהם חכמה; כי בשאין חכמה, עצתו אבודה, כי התגלות העצה - עלידי איש חכמה כנ"ל. ואיש חבונות הוא מי שיש לו נשמה, בבחינת (איוב ל'): ונשמת שרתי תבינם. וצריך לזכור ולצמצם הנשמה, וזה נעשה עלידי שממשיך המשכת רוחניות אלקות לתוך צמצומים, שזה בחינת שרי, שהוא בחינת צמצום, כי שרי - על שם שאמר לעולמו רי (מכאן נבדש"י פי' מקו, וע' בד"פ פ"ה פ"ב מ"ג, תענה י"ב), ועלידיה מצמצם הנשמה. וזהו: ונשמת שרתי תבינם - שעלידי בחינת שרי, דהינו המשכת רוחניות אלקות לתוך צמצומים, עלידיה מצמצם הנשמה, ואין הוא איש חבונות כנ"ל. כי עלידי המשכת רוחניות אלקות לתוך צמצומים, דהינו לתוך גופים, עלידיה נקבל ונתרבה פרנסתו, כי כשממשיך רוחניות אלקות לתוך צמצומים, דהינו לתוך גופים, זה בחינת בריאה, כי נעשה עתה בריאה חדשה עלידי חבור רוחניות אלקות עם הגוף והצמצום, שזה עקר הבריאה, ואין חכף בשנעשה איזה בריאה, אין השם יתברך נותן פרנסה חכף, כי השם יתברך מפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים (ע"ז ט), וחכף שיש בריאה, חכף השם יתברך נותן פרנסה, כי הנשמה לבר אינה צריכה פרנסה, וכן הגוף לבר אינו צריך גסיפן פרנסה, ועקר צורך הפרנסה הוא רק בשנתחבר הנשמה עם הגוף, דהינו שתופא דנפשא ובשרא, אז צריכין פרנסה, ועליכן עלידי שממשיך רוחניות אלקות לתוך צמצומים וגופים, שזה בחינת בריאה, בחינת שתופא דנפשא וגופא, עלידיה נתרבה ונקבל פרנסתו, כי חכף כשיש בריאה, נותן השם יתברך פרנסה כנ"ל. וזה בחינת (דברים טו): כל המשתה שם שמים בצערו - דהינו שממשיך ומשתה רוחניות אלקות לתוך הצמצום, שהוא בחינת צער, אין כופלין לו פרנסתו, כי עלידיה נתרבה הפרנסה כנ"ל. שנאמר: והיה שרי בצרדי, וכסף תועפות לך. שרי זה בחינת הצמצום, בחינת המשכת רוחניות אלקות לתוך הצמצום, בחינת

ב ונתתקונו לזה הוא, שצריכין לחרור ולמצא המים שמשם נגלה האמונה. ואילו המים הם בחינת עצות, שמהם נגלה האמונה, בבחינת (ישעי' כ"ד): אורה שמך כי עשית פלא עצות מרחק אמונה אמן; שעלידי העצות נגלה האמונה. ועצות הם בחינת עמק הלכ, הינו בשנתקלקל וגופל האמונה, עד שאין מועיל אפילו קול צעקה, שהוא קול בלא דבור כנ"ל, אז צריכין לצעק מן הלכ לבר, בבחינת (איוב ט'): צעק לבם אל ה', שהוא צעקת הלכ לבר, בלי קול, בבחינת (תהלים קל): מפעמקים קראתי ה' - מפעמקא דלבא. ועמק הלכ זה בחינת עצות, בבחינת (מסיל ט'): מים עמקים עצה כלב איש. ועליכן בשאין מועיל קול צעקה מחמת גפילת האמונה, אז צריכין לצעק מן הלכ לבר, בלי קול, רק מפעמקא דלבא, ועלידיה נתגלין העצות כנ"ל, שהם בחינת: מים עמקים עצה וכו', ועלידי העצות שנתגלין בעולם, (דהינו שיודעין בעולם לחן עצה לנפשם, כל אחר ואחר מה שצריך), עלידיה נגלה האמונה, בבחינת: עצות מרחק אמונה אמן, כנ"ל. ואין חורר ונתתקונו כל הבחינות הנ"ל, כי העצות הם בחינת פלא, בחינת: אורה שמך כי עשית פלא עצות מרחק וכו', ועלידיה נתתקונו ומקבל רפואה להפכות המפלאות, שהם בחינת: והפלא ה' את מכתך וכו'. גם תפלה היא בחינת פלאות, בחינת (ספס טו): נורא תהלות עושה פלא. וכן זכות אבות, בבחינת (תהלים ע"ב): נגד אבותם עשה פלא:

וזהו: ואנכי תתגלתי לאפרים (וישע א') - זה בחינת עצות, כמו שכתוב (שפס א'): הגם אשר ברגליך - ההולכים אחר עצתך. קחם על זרועתיו - זה בחינת זכות אבות, שהם זרועות עולם. ולא ידעו כי רפאים - כי באמת עלידיה נעשה רפואה כנ"ל:

וזהו בחינת בריאת העולם, ברישא חשוכא ותרד נהורא. חשך זה בחינת העדר העצה, בבחינת (איוב ל'): מי זה מחשיך עצה במלון, ואחר כך, בשנתגלה העצה, שהוא בחינת עמק, בחינת מים עמקים, זה בחינת (סם ט'): מנלה עמקות מני חשך. וכל מה שנתגלה יותר האור, דהינו העצה, ונתרבה החשך, שהוא העדר העצה, נתגדל האמונה ביותר. כי עקר גדול האמונה הוא בבחינת (תהלים צ"ג): ואמונתך בלילות; דהינו כל מה שנתרבה והולך חלק מהלילה ונתקרב אל אור היום, נתגדל האמונה ביותר, וכן הולכת ונתגדלת מעט מעט, כפי מה שנתרבה מהלילה ונתקרב יותר אל היום, עד שבאור היום, אז נתגדל האמונה בשלמות, בבחינת (איוב ט'): חרשים לנקרים רבה אמונתך. ואין באור היום, הוא עקר צמיחת הרפואה, בבחינת (ישעי' נ"ז): אז יבקע פשחך אורך וארככתך מרה תצמח. ומצא, שעלידי התגלות העצה, שהיא בחינת התגלות האור מן החשך, דהינו שנתרבה החשך, שהוא בחינת לילה, ונתגלה האור, בחינת יום, עלידיה נתגדל האמונה כנ"ל, ועלידיה עקר הרפואה, בבחינת: אז יבקע פשחך אורך וארככתך וכו':

וזהו מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: מאי טעמא עני

בחנם, והם מקבלין חרב הנאווה, בבחינת (דברים ל): ואשר חרב
נאווהך - עלידי הגרים הנ"ל, שהם מכניסין גאווה בישראל
כנ"ל, ומושלים על עם דל בחנם, ויש להם כח אפלו להעניש
את מי שאינו רוצה להכניע עצמו תחת ממשלתם, וכל זה
עלידי חרב הנאווה הנ"ל. ובאמת אין זה נקרא מעניש, אלא
מזיק, כי הן מזיקי עלמא. וזה: קשים גרים לישראל כספחת,
בחינת ספחים שגרים מאליהם, הינו שעלידי הגרים נוטלין
גאווה מנהיגי הדור, שגרים מאליהם, ומתנאין מעצמן על הדור
בחנם, כי לא נחן להם גרלה מן השמים כלל כנ"ל. ועליבן
נקראים גרים, על-שם (תהלים ס): יגידוהו על ירי חרב, כי עלידי
הגרים נעשה חרב הנאווה כנ"ל:

ו עלידי הנאווה של אלו המנהיגי הדור, עלידיהם הם
מגבירים תאווה נאווה נאווה, בבחינת (שם י):
ואשח איש נפש יקרה תצור, שעלידי גאווה מתגבר תאווה נאווה,
שהיא בחינת חותם דסטרא-אחרא, בחינת (דברים יא): החתים כשרו
מאובו, כי עלידי חרב הנאווה דקדושה מתגברים על תאווה נאווה,
בבחינת (תהלים סא): חנר חרפך על ידו: אבל עלידי חרב הנאווה
של אלו המנהיגים הנ"ל, שמקבלין מהגרים כנ"ל, מתגבר, חס
ושלום, תאווה זו כנ"ל:

ו ולהפציל מזה הוא עלידי המגנים שבודדו. כי יש מגנני-ארץ,
שהם מגנים עלינו ומצילין אותנו, כי הם מכניעין
החוטם דסטרא-אחרא, שנעשה עלידי הנאווה כנ"ל, בבחינת
(איוב כא): גאווה אפיקי מגנים סגור חותם צר, שהם סוגרין ומכניעין
חותם דסטרא-אחרא, שהיא בחינת תאווה הנ"ל, שנעשה עלידי
גאווה כנ"ל. ועלידי שהם מכניעים זאת התאווה, שהוא בחינת
חותם דסטרא-אחרא, עלידיהם נעשה בחינת תפלין, מחין, שהם
בחינת חותם דקדושה, בחינת (שיר-השירים ח): שימי כוחותי על לך
כוחותי על דוועך (ועי' הקטו א' חקון כב). כי עקר חקון המחין - עלידי
שכירת תאווה נאווה, כי עקר המחין עלידי לחות הגוף, כי המחין
הוא כמו גר דולק, והלחות שבגוף הם עולים להמחין, ונעשין
שמינים אל המחין. נמצא, שעקר המחין - עלידי לחות ושמנונית
הגוף. עליבן עלידי שמכניעין תאווה נאווה, ואין יוצאין לחות
ושמנונית הגוף לחוץ, עלידיהם עולין הלחות אל המחין ונעשה
שמינים, שזה עקר המחין. עליבן עלידי המגנים הנ"ל, שמכניעין
תאווה זו, עליבן הם עושין עלידיהם בחינת תפלין, מחין, כנ"ל,
כי הם מעלין לחות הגוף מבחינת החתים כשרו, ועושין מזה
מחין, בחינת תפלין, כי תפלין הם התנוצצות המחין, ועליבן
נקראו התפלין יקר, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (בבלי טז):
ויקר - אלו תפלין, כי התפלין נעשין עלידי חקון תאווה נאווה,
שהיא בחינת: אשח איש נפש יקרה תצור, כנ"ל. ועליבן נקראין
התפלין פאר, כי נעשין עלידי חקון הנאווה וההתפארות, שמביאין
הגרים כנ"ל. וזה בחינת (שמות י): ומשה היה רעה - משה
הרעה, בחינת מחין, תפלין, הוא רועה דקדושה, הפך רועה זונות
(שם כב). וזה בחינת שכעה רועים דקדושה, בחינת משה
היה

בחינת משתף שם שמים בצערו - עלידיהם: וכסף תועפות
לך, הינו רבוי הפרנסה כנ"ל, ועלידי הפרנסה הוא מצמצם
נפשו, כי אכילת הצדיק הוא רק בשכיל הנשמה, כמו שכתוב
(משלי י): צדיק אוכל לשבע נפשו, ושכיעת הנפש זה בחינת
המצמצום, שמצמצם נשמתו עלידי אכילתו, בבחינת (ישעיה נח):
והשביע בצחצוח נפשו. ואין, כשמצמצם נשמתו, אין הוא איש
תכונות, בחינת: ונשמת שדי תבינם כנ"ל. ועלידיהם נחגלין
העצות כנ"ל, ומשם גדלה האמונה וכו' כנ"ל:

ר ודע, שעלידי נפילת האמונה, עלידיהם נעשה ונתחזק
אמונות כזביות, אמונות העבודה-זרה וכיוצא, כמו
שכתוב (חזקאל כ): אמלאה החרבה, כשזה קם זה נפל וכו' (ועי'
בבלי י). כי עקר קיום וחזקת אמונות כזביות הוא מנפילת האמונה
הקדושה, וכשמעלין האמונה הנפולה, מזה נעשין גרים, כי
עלידי שולקטין ונכדרין נפילת האמונה, שמשם יצאת אמונתם,
עלידיהם נחלש כח אמונתם, ואין הם חוזרים לאמונתו הקדושה
ונעשין גרים. ולפעמים נעשין גרים בכח ולפעמים נעשין גרים
כפועל. הינו, או שנעשין גרים ממש כפועל, שכאין עבד'ם ומתגדרין,
או שנעשה רק בכח, שעלידי שמעלין אמונה הנפולה ונחלש
אמונתם, עלידיהם נהגלה להם במקום שהם האמונה הקדושה,
ומאמינים שם, במקום שהם, שיש יחיד קדמון ויחיד, בבחינת
(מלאכי א): ככל מקום מקבר ומגש לשמי. וזה תלוי כפי חזק
האמונה כזביות שהיה מתחלה, הינו, כשהאמונה כזביות היתה
חזקה בתחלה, או אחר-כך, כשמעבירין אותה ומעלין האמונה
הנפולה דקדושה ממש ונעשין גרים, או נעשין גרים כפועל ממש,
וכשהאמונה כזביות לא היתה חזקה כל-כך בתחלה, או כשנשברת
ומתפצלת אותה אל הקדושה, או אין נעשה ממנה רק גרים בכח:

ה והנה הכלל - שעלידי שמעלין אמונה הנפולה, עלידיהם
נעשין גרים, ומחמת שאלו הגרים נעשין מלקיטות
נפילת האמונה, עליבן הם מויקין לישראל, בבחינת (קדושין ע):
קשים גרים לישראל כספחת. ספחת - הינו מכוח, בחינת מכוח
מפלאות הנ"ל, שנעשין עלידי נפילת האמונה כנ"ל, ומחמת
שאלו הגרים נעשין מלקיטות נפילת האמונה, עליבן הם קשים
כספחת, כנ"ל:

ו אלו הגרים הם מכניסין גאווה בישראל, כי אמרו רבותינו
זכרונם לברכה (נדרים ה): במסותרים תבכה נפשי מפני גזיה
- מפני גאותו של ישראל, שנתנה לעבד'ם. נמצא, שהגאווה
דקדושה של ישראל נפלה אליהם, ועליבן כשחוזרים עבד'ם
ומתגדרין, הם מביאין עמהם גאווה שהיתה אצלם כנ"ל, ומכניסין
בישראל גאווה:

ועלידיהם נוטלין חרב הנאווה מנהיגי הדור, שמתנאים על
הדור בחנם, כי יש מנהיגים שמתנאים כרפנות
ומושלים על עם דל, והם מתנאים על הדור בחנם, כי לא נחן
להם גרלה מן השמים כלל, רק הם מתנאים מעצמם על הדור

מסתלק, ואין נשאר רק הרשימו, אזי הוא בחינת: ויאמר וכו' אני שר צבא ה', והינו מלאך, עתה כאתי, כי אז נשאר הרשימו בבחינת מלאך, בחינת חלום עלי-ידי מלאך בנ"ל: וזה בחינת: ה' יתן אמר המכשרות צבא רב (תהלים סח), ה' יתן אמר - זה בחינת אמרות מהורות הנ"ל, בחינת הרשימה של המוח, שזה בחינת מלאך בנ"ל, והוא: המכשרות צבא רב - הינו מלאכים בנ"ל, וזה בחינת מה שמוכא בבתי האר"י ו"ל, שצבאות הוא הנעלם של שרי, כי הנעלם של שרין דלת יוד הוא בגימטריא צבאות עם הכולל, במבאר שם, הינו שהנעלם של שרי, והינו בשבחינת שרי, שהוא המחין, נסתלק, בחינת הסתלקות המחין בשעת שנה, ואין נשאר רק הרשימו, שהוא בחינת נעלם של שרי, אזי זאת הרשימו, שהיא בחינת נעלם של שרי, היא בבחינת צבאות, בחינת מלאך בנ"ל, וזה בחינת (היכל י): ושער ראשה בעמר נקי, שער ראשה זה בחינת התנוצצות המחין, כי השערות יוצאין מן המחין, ובשהמחין נקיים וזכים, אזי נעשה גם מהרשימו בחינת מלאך, והוא: בעמר נקי, עמר ראשית-כוח: עשה מלאכיו דיוחות (תהלים ס), בחינת מלאכים, שנעשין עלי-ידי הרשימו, בשהמחין נקיים וזכים בנ"ל, אבל בשאר המחין נקיים וזכים, אזי נעשה מבחינת שערות בחינת (ישעיה י): ושערים ידקרו שם, בחינת חלום עלי-ידי שר, וזה בחינת אדם ובהמה, בחינת חלום עלי-ידי מלאך וחלום עלי-ידי שר, כי חלום עלי-ידי מלאך זה בחינת אדם, בחינת (בראשית א): נעשה אדם בצלמנו כדמותנו - זה ב"ח המדמה, שהוא בצלמנו, בבחינת מלאך, בחינת חלום עלי-ידי מלאך, כי בשעת שנה המוח מסתלק, ואין נשאר רק בחינת ב"ח המדמה, ובשהמחין זכים, אזי גם ב"ח המדמה שנשאר הוא בבחינת מלאך, בחינת: כדמותנו בצלמנו - שהב"ח המדמה הוא בצלמנו, בבחינת מלאך בנ"ל, בחינת חלום עלי-ידי מלאך, וזה בחינת אדם, כמו שכתוב: נעשה אדם וכו', אבל חלום עלי-ידי שר זה בחינת בהמה, בבחינת (ויקרא י): ושר בהמות יחיתן, וזה בחינת (תהלים סט): אדם ביקר כל ילין - הינו בשאינו לו וישן ביקר, בבחינת תפלין בנ"ל, הינו שאינו מוכר המחין, בבחינת תפלין, אזי: נמשל בבהמות נדמו - הינו אז ב"ח המדמה, בבחינת בהמה, בחינת חלום עלי-ידי שר, שזה בחינת בהמה בנ"ל, וזה אותיות מלאך ראשית-כוח: כי לאלקים מגני ארץ (סע י); כי עלי-ידי מגני ארץ נעשה המלאך, עלי-ידי שמתקני המחין והתפלין בנ"ל, שעלי-ידי נעשה בחינת חלום עלי-ידי מלאך בנ"ל:

י אבל יש גם להמאכלים חלק בחלום, כי מן המאכלים עולים עשנים אל המוח, ונצטרין מהם חלומות בשנה. על-כן צריכין לחזק את המלאך, כדי שלא יהיה נפגם החלום עלי-ידי המאכלים, כי בשארין חזק בהמלאך, אזי נפגם החלום עלי-ידי המאכלים, בבחינת חלום עלי-ידי שר, חס ושלום: כי יש שכעה איקלימים, ועל כל איקלים יש מלאך ממנה, בחינת

היה רועה, בחינת תפלין, שין של שלשה ראשים, שין של ארבעה ראשים, שהם בחינת שבועה רועים הנ"ל, וזה בחינת שרי של תפלין, זה בחינת הצמצום, שצריך כל אחר ואחר לצמצם את מחו ושכלו, שלא להניח את המוח לצאת חוץ לגבול שיש לו, שלא יהיה משובט המוח בפה שאין לו רשות לפי מדרגתו, בבחינת (תנינה י): במפלא ממך אל תדרש, במבטה ממך אל תחקר; שזהו בחינת שרי, בחינת צמצום, כי שרי - שיש די באלקותו לכל בריה (מבואר בפירוש י' פ' ד), הינו שכל בריה יש לו די וגבול באלקותו וחקרה, שאסור לו לילך בשכלו כי אם עד הגבול, לא יותר, כי כל אחר ואחר יש לו גבול וצמצום בשכלו לפי ערכו, שאפילו בקדשה אסור לו לצאת חוץ לגבול שיש לו, בחינת: במפלא ממך אל תדרש וכו', בחינת (שמות יט): פן יתרוס אל ה' לראות וכו', וזה בחינת (סע י): ושמתיד בנקרת הצור, הנאמר במשה בעת שזכה לראות ולהשיג מה שהשיג, הינו שהבטיחו השם וחקרה להגן עליו, שיהיה נסתר בנקרת הצור, והינו בחינת צמצום, שלא יצא המוח לשוטט חוץ לגבול שהיה לו:

ח ועלי-ידי נעשין דבורים בשדים, להחיות ולהשיב את הנשמות הנפולות, כי יש נשמות שנפלו, שצריכין להחיות ולהשיב אותם בכל מיני מטעמים המשיכין את הנפש, בבחינת (שרהשדים י): סבבני באששות, רפרוני בתפוחים, כי חולת אהבה אני; ועלי-ידי תקון וזכוד המחין, שנעשה עלי-ידי מגני ארץ בנ"ל, מזה נעשה אמרות מהורות להחיותם. כי עקר התגלות המוח הוא בהרבור, כמו שכתוב (סע י): מפיו דעת ותבונה; ועל-כן בשהמחין זכים, נעשין דבורים בשדים, ובהם משיכין את הנשמות הנפולות, בבחינת (סע י): שבועה משיכי טעם; הינו עלי-ידי תפלין מחין, שהם בחינת שבועה רועים, עלי-ידי נעשין שבועה משיכי טעם, הינו בחינת דבורים בשדים הנ"ל, שבהם משיכין הנשמות שנפלו, שהם בחינת (סע י): שבע יפול צדיק וקם. והוא בחינת (תהלים יט): אמרות ה' אמרות מהורות מוקק שבועתים; הינו בחינת האמרות מהורות שנעשין עלי-ידי זכוד המחין, בחינת תפלין, שהם בחינת שבועה רועים, שעלי-ידי נעשה שבועה משיכי טעם בנ"ל, והוא: מוקק שבועתים, בנ"ל:

ט וזה בחינת חלום עלי-ידי מלאך, כי אלו המאמרות מהורות הם בחינת מלאך, בחינת חלום עלי-ידי מלאך, כי הרבור הוא הרשימה של המוח, כי מה שצוהשם ונעלם במוח נחקק ונרשם בהרבור, ובשהמחין זכים, שעלי-ידי נעשין אמרות מהורות בנ"ל, אזי גם בשנסתלק המוח בשעת שנה, ואין נשאר רק הרשימה של המוח, שהוא בחינת רבור, אזי גם הרשימה זכה, בבחינת חלום עלי-ידי מלאך, וזה בחינת שאחר הסתלקות משה כא שר צבא ה' ואמר: עתה כאתי (יהושע ה), הסתלקות משה זה בחינת הסתלקות הדעת, בחינת שנה, שאז הדעת

(וה' ב'), ואז נתחדש כל ההתמנות של כל אחד ואחד, ואז נותנין לכל המלאכים ההתמנות שלהם, ואז נתחדש הרצון של השם יתברך, בחינת (תנינא ו'): וכמצביה עבר בחיל שמיא; כי אז נותנין לכלם ההתמנות שלהם ברצונו יתברך, ואז יש להמלאכים שמחה, ונתחזקין. כי אז, בניסן, הוא זמן הנאילה, כי בניסן נאלו, וזה ידוע, שעקר גלות מצרים היה לתקן חטא אדם הראשון, שהיו שרים מחממין אותו והוליד שדין וכו' (עידונו יח): כד פ' כ', והחמום הוא עלידי חלשות המלאך בנ"ל, ומחמם זה היה גלות מצרים; ובניסן נאלו, ונתתקן חטא אדם הראשון אז. נמצא, שבניסן נתחזק ב"ה המלאך, שזה בחינת תקון חטא אדם הראשון, שנחתקן בניסן, כעמ גאלת מצרים בנ"ל. וזה שכתוב (ד' שמח ו'): והוצאתי את צבאותי - בחינת מלאכים, שצאו ונגאלו בניסן, כי אז נתחזקו ונתתקנו בנ"ל. ועליבן עקר התחדשות הרצון, בחינת: וכמצביה עבר בחיל שמיא, הוא בניסן, כי אז הוא זמן תקון וחזק שלהם בנ"ל. אבל גם ככל השנה יכולין לחדש הרצון עלידי השמחה, כי עלידי השמחה נותנין חזק בהמלאכים בנ"ל, ואז נתעורר שמחה בהמלאכים באלו נתחדש הרצון, בחינת: וכמצביה עבר בחיל שמיא, באותו היום, באלו קבלו ההתמנות שלהם באותו היום. אבל עקר התחדשות הרצון הוא בניסן, ואז הוא עקר חזק שלהם. ואז, בניסן, היה ראוי שיתבטל הממאה הנ"ל לגמרי, מאחר שנחתקן ונתחזק ב"ה המלאך, בנ"ל:

יא **אבל** יש שבא טמאה הנ"ל מבחינת אחרת. כי דע, שעלידי רבנים ור'נים שאינם בשרים, שעושין עוות הדיון, עלידיהם בא טמאה הנ"ל, חס ושלום, כי עלידי עוות המשפט, שהוא בחינת (תנינא ו'): כסאות למשפט, נופלין בחינת אהבות מן המרדכה, כי כסאות למשפט, שהוא בחינת המרדכה, שם הוא בחינת אהבה קדושה, בבחינת (ש"ה ו'): מרדכו ארנמן, תובו רצוף אהבה מנוות ירושלים. וכשנפגם המרדכה, בחינת כסאות למשפט, עלידי עוות הדיון - אז נופלין מישהם אהבות נפולות, ועלידי האהבות הנפולות בא, חס ושלום, תחמום והטמאה הנ"ל. ועוות המשפט נעשה עלידי בחינת תפלין רעים. כי יש בחינת תפלין, מחין, שיש בהם פסלת, כי התפלין, מחין, נעשין עלידי שמעלין הלחות ושמנונית הגוף מבחינת החמים בשרו לבחינת חוהם קדושה, בחינת תפלין מחין בנ"ל. ויש לחזק שצריכין לצאת, בבחינת טפת עשו ושמעאל, ובשמעלין בחינת אלו השמנונית מבחינת החמים בשרו אל המח, אז נתערב פסלת בהמחין והתפלין, ועלידיהם נעשה קלקול המשפט, בבחינת (תנינא ו'): רשע מבחיר את הצדיק; הינו הפסלת, שמתערב ומסבב את המח, עלידי שמעלין בחינת טפת עשו ושמעאל אל המח, עלידיהם נתקלקל המשפט. והוא: עליבן יצא משפט מעקל, הינו קלקול המשפט בנ"ל, כי המשפט - עלידי המח, כמו שכתוב בשלמה (ספסא ו'): כי ראוי כי תבטח אלקים בקרבן לעשות משפט; ועליבן כשנפגם המח, נתקלקל המשפט. ועלידי קלקול המשפט, בחינת משפט מעקל, עלידיהם בא, חס ושלום, טמאה

בחינת (תנינא ו'): שבעה עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ, ועליבן ככל אלקים גדלים פרות אחרים, כפי הממנה, ועליבן הם נתלקים לשבעה אלקים, כנגד בחינת שבעה רועים, שהם בחינת תפלין, שמשם נעשין בחינת המלאכים בנ"ל; והשפע בשיוורת, מקבל אותה תחלה המלאך הממנה שם, ואחר כך יורדת דרך השדים השוכנים באויר, שהם מקבלים את השפע בדרך מעבר לבר, ואין יונקים ממנה רק כרי תיותם לבר, ואחר כך יורדת השפע למטה, לאותו המקום והשרה שהשפע הולכת לשם, ואחר כך מקבל המלאך את השפע, בבחינת (תנינא ו'): אנת הוא מלכא וכו', שנאמר שם על האילן דמיון לכלא כה וכו'. וזה בחינת (ספסא ו'): מלך לשרה נעבר; שהמלאך מקבל השפע מן השרה, והינו כשהשפע באה למטה, אז מקבל אותה המלאך. וכל אלו מקבלין מבחינת שדי, ועליבן כלם נקראים עלישם שדי, כי שר - עלישם שדי, וכן שדה - עלישם שדי, וכן העובד השרה נקרא עלישם שדי, כמו שכתוב (שעיה כח): יפתח וישרד ארמחו. ובשבחינת המלאך חזק, אז אין השדים מקבלין השפע רק בדרך מעבר לבר, ואין יונקים ממנה רק כרי תיותם לבר. אבל כשנחלש, חס ושלום, ב"ה המלאך, אזי הם מקבלין לעצמן ב"ה המלאך, ואזי המאכלים הגדלים עליהם, נתערב בהם ב"ה שדי, כי הם קבלו לחזק ממש את ב"ה המלאך. נמצא, כשגדלים המאכלים, הם גדלים עלידי תערובת ב"ה השדי, וכשאוכלין אלו המאכלים, נעשה מהם חלום עלידי שר, חס ושלום, ולא זו אף זו, כי גם הם יכולין לטמא את האדם, חס ושלום, בשנה בטמאה הירדני, חס ושלום, כי המלאך הוא בחינת אש, כמו שכתוב (תנינא ו'): מראיהם כנחלי אש בוערות במראה הלפידים, וכשנחלש ב"ה המלאך, ואזי השדים מקבלין לעצמן ב"ה המלאך, אזי הם מחממין עלידי האש הזה ומממאין, חס ושלום, בטמאה הנ"ל. ועליבן צריכין לחזק את המלאך, וחזק המלאך הוא עלידי שמחה, בבחינת (ספסא ו'): לב שמח ייטיב פנים, זה בחינת המלאך, בחינת (שעיה טו): ומלאך פניו הושיעם - שנתחזק עלידי לב שמח. ועליבן מקום המלאכים נקרא שחקים, עלישם שחק שחק, ושמחה, כי עקר חזק המלאכים - עלידי שמחה בנ"ל:

וזה בחינת השמחה של תפלין, כמו שאמרו רבוחינו וברונם לברכה, שרד (דמיה) הוה ברח טובא, ואמר: תפלין קא מתנא (ברכות ל' ע"ג ד"ה ע"ה), הינו, כי עלידי תפלין, מחין, נעשה בחינת המלאך בנ"ל, ועליבן צריך שמחה, כדי לתן חזק להמלאך בנ"ל. ועליבן כשחלם לאדם חלום לא טוב, התקון הוא תענית, כי תענית הוא בחינת שמחה, כמו שכתוב (תנ"ח ו'): שמתנו כימות עניתנו; שעלידי תענית נעשה שמחה, ועלידי השמחה נותנין חזק להמלאך ומתקנין ומבניעין את בחינת החלום רע, שהוא בחינת חלום עלידי שר, שבא עלידי שאין חזק בהמלאך בנ"ל. ועליבן מי שאין רוצה להתענות על החלום, אומרים לו המיטיבין: לך אבל בשמחה לחמך (ספסא ו'); הינו שיתיה אכילו בבחינת שמחה, שעלידיהם מחזק את המלאך ומבניע את השדים, שעליהם נתקלקל החלום עלידי המאכלים בנ"ל:

ועקר חזק המלאך הוא בניסן, כי ניסן ראשית השנה למלכים

הנ"ל, כנ"ל. וזה מעקל אחיות עמלק, שעל-ידו בא הממאח הנ"ל, בבחינת (וברים טו): אשר קרד בך. וזהו (בסדר טו): וברא את הקני - וידא את עמלק, שהם סמוכים זה לזה בחזרה, כי ממאח הנ"ל, שהיא ממאח עמלק, היא באה על-ידי גרים, בכל המבאר למעלה. וזה בחינת מדראה בחלום (כמו שקורין זאת הממאח "מראיו"). מדראה ראשי-תבות: דשע מבחיד את הצדיק, שעל-ידיה בא ממאח זו כנ"ל, על-ידי שנעשה עונות המשפט כנ"ל:

יב ואזי, בשבא ממאח הנ"ל על-ידי עונות המשפט, אין תקון רק על-ידי קשור המרובה, שצריכין לקשר המרובה, בחינת: מרובו ארנמן, שהם רפאל וגבריאל וכו', שהם מלאכי המרובה, כמובא, שצריך לקשרם, לתקן פגם המרובה הנ"ל, שמשם באין האהבות הנפולות כנ"ל. ועל-כן קדם השנה נחתקן מקדמונים לומר קשור המרובה, דהינו: מימיני מיבאל, ומשמאל גבריאל וכו'; כי על-ידי קשור המרובה נצולין מממאח הנ"ל:

יג וזה בחינת: תקיעה, תרועה, שברים, תקיעה זה בחינת: התקע שופר בעיד ועם לא יחרדו (שם טו), בחינת תרדח הגוף, בחינת קרירות, בחינת (שם יז): וקר רוח איש חבונה; שעל-ידיה הוא תקון האמונה, על-ידי איש חבונה כנ"ל. תרועה זה בחינת: ומשה היה רעה, בחינת תפלין, הפך רועה זולת כנ"ל. שברים זה בחינת חלומות צורקים ואמתיים, בחינת (שם טז): את מספר החלום ואת שברו, דהינו חלומות צורקים ואמתיים: גם שברים הוא בחינת תקון המשפט, בחינת (תהלים טו): לב נשבר (ע' הקו כה דף טז); דהינו מה שהלכ נשקה לככות חמום הלכ, שהוא כמו נור דלוק, בחינת (תהלים סד): ישברו פראים צמאם; כי על-ידי קלקול המשפט, שמהו נופלין אהבות נפולות כנ"ל, ועל-ידיה הם מתממין הלכ ומממין, חס ושלום, כנ"ל, כי הלכ הוא מקום המשפט, כמו שכתוב (שם כח): ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו; ובשש קלקול המשפט, הם מתממין הלכ על-ידי האהבות הנפולות, ועל-כן צריך להשקות את הלכ, לככות חמום הנ"ל, וזה בחינת שברים, בחינת לב נשבר, בחינת: ישברו פראים צמאם; דהינו שהלכ נשקה, ונכבה חמום הנ"ל, שזה בחינת תקון המשפט:

יד וזה בחינת: ראש-השנה, יום-כפור, סבות, שמיני-עצרת. כי ראש-השנה הוא בחינת תקון האמונה, בבחינת (תהלים צט): אף אמונתך בקהל קדושים, כי או נתקבצין כל הקהלות הקדושות, ועל-ידיה נתלכטין ונתקבצין כל לקוטי האמונה, בבחינת: אף אמונתך בקהל קדושים כנ"ל, ועל-ידיה נעשה תקון המחין כנ"ל. וזה ראש-השנה - ראש דיקא, כי נעשה ונתתקן בחינת מחין כנ"ל. וזהו בחינת החמשה חושים של המח, שבלם נמצאים בבחינת ראש-השנה, כי יש חמשה חושים בהמה, שהם: ראייה, שמיעה, ריח, טעם, מושוש - וכלם נמשכין מהמה, כי מהמה נמשכין גידין לכל אלו החושים, וכל אלו החושים נמצאים בבחינת ראש-השנה, שהוא בחינת ראש

טו וזה בחינת רבי עם תלמידים, שבישי רבי אמוה עם תלמידים, על-ידיה נעשה ונתתקן גספין כל התניות הנ"ל, כי על-ידי קביון התלמידים אצל הרכ, על-ידיה נהקבץ ונתלכט חלקי האמונה ועל-כן

גאות לבש; הינו שהיו מנפצין ומסלקין בחינת הגאון, כי עלידי הישיבה של הרב עם התלמידים נתתקן חותם דקדשה, שהוא הפך הגאון כנ"ל, והיו גלמיהו, גלמי ראשיהבות: יי מלך גאות לבש, בחינת הגאון כנ"ל, שהם הכניעו וסלקו אותה. והיו: וסלק עניי, זהו בחינת תקון הברית, שמשלקין ומעלין בחינת החתים בשורו לבחינת מחין תפלין כנ"ל, והיו: וסלק עניי, בחינת (כאשת ע): והיתה הקשת כענין, בחינת תקון הברית כנ"ל, והיו: ענין - ראשיהבות: דריבי עמים נאספו (תהלים ט), בחינת גרים, כי עלידי תקון הגרים נעשה תקון הברית כנ"ל, ואוי, כשנעשה תקון הברית, דהינו שמשלקין בחינת החתים בשורו לבחינת מחין, או נעשה בחינת תפלין דמכסין על מחא. והיו: וכסי ליומא, דהינו שמשא, הינו בחינת תפלין דמכסין על מחא, שהוא בחינת שמשא, בחינת משה, בחינת (כ"ח עה): פני משה כפני חמה, כי משה הוא הדעת, וכנ"ל:

ובשנתתקן המוח בבחינת משה, בחינת תפלין כנ"ל, או גם בבחינת הסתלקות משה, דהינו כשנסתלקין המחין, או גם הרשימה שנשא, שהוא בחינת שנה, היא מוכה גם כן מאד, בבחינת (תהלים ט): מתוקה שנת העובר - ראשיהבות משה, כי לפעמים נסתלקין המחין אצל הרב, וכן אצל התלמידים, כי אין המחין קבועים תמיד, וכשעת ההסתלקות, או הוא בחינת הסתלקות משה, שהוא הדעת, בחינת שנה, ועלידי תקון המחין, עלידי הישיבה כנ"ל, או גם בשעת ההסתלקות הדעת, שהוא בחינת הסתלקות משה, בחינת שנה, או גם בחינת השנה מתוקה ומוכה, בבחינת: מתוקה שנת העובר כנ"ל, כי עלידי תקון המחין בבחינת משה, עלידיה הוא תקון השנה, בבחינת חלום עלידי מלאך כנ"ל, והיו: מתוקה שנת העובר, מתוקה דקא, בחינת מין מתקין, בחינת תקון הברית, שהוא בחינת מין מתקין (כסובא בס"א בלקוטי הראשון כ"ב ז), הפך פנים הברית, שהוא בחינת מין מרדין, שהוא בחינת פנים ממאה הנ"ל, חס ושלום; אבל עלידי תקון המחין כנ"ל, עלידיה השנה מתוקה, בבחינת מין מתקין, בבחינת תקון הברית כנ"ל, והיו: אם מעט ואם הרבה יאכל, הינו שאין מוצק לו האכילה, שעלידיה בא, חס ושלום, ממאה הנ"ל בחלום בשנה כנ"ל, כי נתתקן בחינת השנה עלידי תקון המחין כנ"ל, כי עלידי תקון המחין, גם השנה שהיא בחינת הסתלקות הדעת, היא גם כן מוכה ומתוקה מאד כנ"ל:

כי באמת צדיקו דקא לסלק את המוח, כי צדיקו להשליך כל החכמות ולעבר את ה' בפשיטות, כי צדיק שהיו מעשיו מרבין מחכמתו (אבות פ"ג), ולא המדרש הוא העקר, אלא המעשה (שם פ"א), ועליכן צדיקו לסלק כל החכמות ולעבר את ה' בפשיטות, כלי שום חכמות, לא מבעיא חכמות של שבות, של סתם בני אדם, אלא אפלו חכמות גמורות, אפלו מי שיש לו מוח גדול באמת, כשמציע לאיהו עבודה, הוא צדיק להשליך כל החכמות ולעסוק בעבודתו וחברך בפשיטות. וצדיק אפלו להתנהג ולעשות דברים

ועליכן נקרא למוד הרב עם התלמידים ישיבה, עלישם קבוצ חלקי האמונה, שהוא בחינת (שמות טו): ארץ נושבת, בחינת (תהלים טו): שכן ארץ ורעה אמונה, הפך: ארץ לא ורעה (ירמיה ב), שהוא בחינת פנים אמונה כנ"ל, כי הרב הוא משגיח על חלקי האמונה של כל אחד ואחד לקבצם ולהעלותם, בבחינת (תהלים קא): עיני בנאמני ארץ לשכת עמרי, לשכת עמרי - בחינת ישיבה, בחינת ארץ נושבת, וכנ"ל. ועליכן הגרים שנעשין עלידי קבוצ האמונה, כמבאר לעיל, עליכן הם נקראים עלישם ישיבה, כמו שכתוב (בבב"ב סד): וידא את הקיני ויאמר איתן מושבה. והיו: **איתן תנינא** דמסיע לך, כמובא בתקונים (ח"א כ"ד סד), כי למוד הישיבה הוא מסיע לגרים, כי הם נתגדלו עלידי בחינת הישיבה כנ"ל, כי עלידי רבי עם תלמידים, שהוא בחינת ישיבה, עלידיה נעשין גרים, עלידי שנתקבצין ונתלקטין חלקי האמונה כנ"ל. נמצא, שבחינת אמונה נתתקן עלידי רבי עם תלמידים. גם נתחדש ונתתקן המוח, כי מוח התלמידים נתתקן ונתחדש עלידי הרב, וגם מוח הרב נתחדש עלידי התלמידים, כמו שאמרו (שמות י): ומתלמידי יותר מכלם: ועקר זמן הקבוצ הוא בראשיהשנה, שהוא בחינת ראש, שאז הוא בחינת תקון המחין כנ"ל, והם מאדיו ומחוקין זה את זה, הינו כי גם בהרב עם התלמידים כשמתקבצים, יש כל בחינות החמשה חושים של המוח. חוש הראיה זה בחינת מה שרואין את הרב, בבחינת (ישעיה ט): והיו עיניך רואות את מוריד, שהוא דבר גדול. שמיעה הוא בחינות (איוב ט): ויגל אונם למורס; דהינו מה שכל אחד ואחד שומע המוסר של הרב. ריח זה בחינת הפרחות והגיעות שיש לכל אחד ואחד כשביל לנסע ולילך ולבוא אל הרב, וזה בחינת ריח, בחינת (ש"ס ט): וריח אפר, בחינת (תהלים ב): אף חכמתי עמרה לי - חכמתי שבאף עמרה לי (סד קה"ה סד ב, ע"ש בס"ב), דהינו עלידי פרחות וגיעות, כי אי אפשר לקבל מהרב כי אם עלידי פרחות וגיעות, והיו בחינת חוש הריח, מעט זה בחינת מה שכל אחד מושיע ומרגיש מעט מתקיות אמרי נעים של הרב. משוש זה בחינת ידים כנ"ל, זה בחינת ההוצאות שיש לכל אחד, מה שכל אחד מוציא יגיע כפו על הוצאות לבוא ללמד, וזה בחינת משוש, בחינת ידים, בחינת יגיע כפו כנ"ל. נמצא, שגם כאן נתתקן בחינות החמשה חושים כמו בראשיהשנה, והם מאדיו ומחוקין זה את זה. שלפעמים נחלש בחינות החמשה חושים של ראשיהשנה, ונתחזקין עלידי אלו החמשה חושים של הרב עם התלמידים, וכן להפך. גם בחינת תפלין, שהוא חותם דקדשה, נתתקן עלידי, בבחינת (ישעיה ט): חתום תורה בלמרי:

וזה בחינת מה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות ק"ע"ט): כד הוה קמו רבנן מפתיתא דרב הונא, הוה נפצי גלמיהו, וסלק עניי וכסי ליומא (דהינו שמשא). הינו, בשהיו קמים התלמידים מהישיבה של רבם רב הונא, הוה נפצי גלמיהו, דהינו הלבושין, בחינת גרלות, כמו שכתוב (תהלים צ): ה' מלך

הינו בחינת בן שמשליך עצמו לעברות, שמשלק כל חכמתו ועושה מעשה עבר, וזהו: בן העבר אתו, הינו בן העושה מעשה עבר בנ"ל, עלידידיה: וחמלתי עליו, כי עלידידיה השם יתברך מרחם עליו, מחמת שראה אהבתו חזקה בלבו, וראה ומגלה לו בחינת צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, בנ"ל. וזהו (ס"ט): וישבתם וראיתם בין צדיק לרשע וכו', רהינו שזוכה להשיג עלידידיה צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, בנ"ל: וזהו בחינת תקון המשפט, כי זוכה להשיג צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, שזה נראה כעוה המשפט, ועכשו, כשזוכה להשיג ולהבין זאת, זה בחינת תקון המשפט, נמצא, שעלידי רכי אמת עם תלמידים, נעשין ונתתקנין כל הבחינות הנ"ל:

טו וזהו בחינת תראה, כשהראה בשלמות, נעשין גספון כל הבחינות הנ"ל, כי הראה היא קר וזהו: קר רוח איש חבנה, בחינת תקון האמונה עלידי איש חכמה בנ"ל. לח זה בחינת הלחלותית והשמנונית העולה אל המוח, ונעשה בחינת מוחין תפלון, בנ"ל. גם כשהראה בשלמות, זה בחינת תקון השנה, כי השנה עלידי הראה, כי הראה היא קר וזהו, ועלידי קר וזהו, עלידידיה עקר השנה, ועלידין בשעת גשמים, אז הוא זמן שנה, כי אז ערב לארס השנה מאד, וזה מחמת שהגשמים הם קר וזהו, קרירות ולחות; וכן כבקר השנה ערכה גספון, כי אז יורד הטל, ואז גספון הוא קר וזהו, ועלידין השנה ערכה אז גספון, נמצא, שעלידי הראה, שהיא קר וזהו, הוא בחינת תקון השנה, גם ראה, על-שם שהיא מאירת עינים, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (חילין ס"ט), וזהו בחינת שלמות, בחינת (ס"ט): מאור עינים ישמח לב; הינו בחינת תקון השמחה, שהוא חזק המלאך בנ"ל. גם הראה בשלמות זה בחינת תקון המשפט, כי מקום המשפט הוא בלב, כמו שבחבו: ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו; ועלידי קלקול המשפט, שעלידידיה נופלין אהבות נפולות מן המרכבה בנ"ל, עלידידיה בא חמום הלב בנ"ל. נמצא, שחמום הלב זה בחינת קלקול המשפט. והראה מנשבת על הלב ומקררת החמום, שזהו בחינת תקון המשפט. וזה בחינת (תהלים ס"ד): ישוב רוחו יזלו מים. הינו, עלידי נשיבת הרוח של הראה, שהיא מנשבת על הלב ומקררת חמום הלב, עלידידיה נעשה בחינת תקון המשפט. וזהו: יזלו מים, בחינת (עמים ה'): ויגל כמים משפט, שהוא בחינת תקון המשפט בנ"ל. וזהו ראה, על-שם שהיא מאירת עינים בנ"ל, זה בחינת (ספרדיו ה'): אין לדון אלא מה שעניו ראות, שזהו בחינת תקון המשפט. וזהו: מאירת - ראשייתבות: תוכו רצוה אהבה מבנות ירושלים, הינו בחינת תקון המשפט, שהוא תקון המרכבה, ששם האהבה רדפה, בבחינת: מרכבו ארנמן תוכו רצוה אהבה מבנות ירושלים, בנ"ל. זה בחינת (חיים ט): ומשפטיך אור יצא, וכמו שאנו אומרים: ותוציא כאור משפטנו, הינו עלידי הראה, שהיא מאירת עינים, עלידידיה הוא בחינת תקון המשפט, בחינת: ותוציא כאור משפטנו:

וזה

דברים שגראה כמשנע בשביל עבודת השם, בבחינת (ס"ט): באהבה תשנה תמיד, שבשביל אהבת השם צריכין לעשות דברים הנראין כשנעון, כדי לעשות מצוותיו ורצונו יתברך, כי צריכין להתגלגל בכל מיני רפש וטיט בשביל עבודת השם ומצוותיו יתברך, ולא דקא מצוה ממש, אלא כל דבר שיש בו רצון השם יתברך נקרא מצוה. כי יש תרי"ג מצוות, ואלו התרי"ג מצוות יש להם ענפים רבים, וכל דבר שיש בו רצון השם יתברך, שעושין בו נחת לאביו שבשמים, הוא בחינת מצוה, וצריך לגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות איה רצון ונחת להשם יתברך. ואזי כשהתבטח חזקה בלבו להשם יתברך, עד שמשלק כל חכמתו ומשליך עצמו לרפש וטיט בשביל עבודתו יתברך, כדי לעשות לו יתברך איה נחת, אזי הוא טובה להמחין, כי אזי זוכה להשיג אפלו מה שהוא למעלה מהמחין, מה שגם משה בחייו לא השיג, הינו בחינת: צדיק ורע לו, רשע וטוב לו (ע' סדכ"ט), שנה בחינת עוה המשפט, כי זה נראה כעוה הדין, חס ושלום, שגם משה בחייו לא השיג זאת, הינו גם כשהמח בשלמות, ואינו נסתלק, שנה בחינת משה בחייו, כי הסתלקות המחין, בחינת שנה זה בחינת הסתלקות משה בנ"ל, וקיום המחין, בעת שהמחין קמים ואינם נסתלקין, זה בחינת משה בחייו, וגם אז אין יכולין להשיג השנה הנ"ל, רהינו להשיג מפני מה יש צדיק ורע לו וכו', אבל עלידי שאתבטח חזקה בלבו להשם יתברך, שמשליך ומגלגל עצמו ברפש וטיט בשביל עבודתו יתברך, ועושה עבודת בעבר ממש בשביל אהבתו יתברך, אזי זוכה להשיג גם מה שבחינת משה בחייו, רהינו בעת קיום המחין, אין יכולין להשיג, רהינו צדיק ורע לו, רשע וטוב לו. כי יש בחינת בן, שהוא מתפש בגנויא רמלקא כמו בן (ע' וחד בוד כ"א), ויש בחינת עבר, שאין לו רק לעשות עבודתו שנתנו לו, ואסור לו לשאל שום מעט וחקירה על עבודתו, כי הוא מחיב רק לעשות את שלו, רהינו עבודתו שנתנו לו לעשות. אבל יש בן, שהוא אוהב בלבו את אביו, עד שמתמת האהבה הוא עושה מעשה עבר, מה שעבר פשוט צריך לעשות, והולך וקופץ בתוך הסוללות הגדולה (שקורין פאסי'), בתוך קשרי המלחמה, ומגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות נחתידה לאביו, מה שאפלו עבר פשוט לא היה עושה עבודתו כאלו, ואזי, כשאביו רואה אהבתו החזקה בלבו, עד שמשליך עצמו לעברות נמור בשביל אהבתו, אזי הוא מגלה לו גם מה שאין נמסר אפלו לבו, כי אפלו הכן, שהוא מתפש בגנויא רמלקא, אף-על-פי-כן יש מקומות שגם הכן אסור לכנס לשם, הינו, שיש השנות שגם הכן אינו משיג אותם, אבל עלידי שיהן מסלק כל חכמתו ומשליך עצמו לעבודת בנ"ל, עלידידיה אביו מרחם עליו ומגלה לו מה שאינו נמסר אפלו לבו, הינו שנתגלה לו בחינת צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, שגם משה בחייו לא השיג זאת. וזהו בחינת (מלאכי ט): וחמלתי עליהם כאשר יחמל איש על בנו העבר אתו. העבר אתו דקא,

וזה פרוש: אמר רב אשי: אמר לי הונא בר נתן, ומנא תרא הוה קאזלינן במדברא, והוה אטמא דבשרא בחדן. פתחנא ונקרינא ואנחנא אעשבא. אדמיתין ציבי, חלם אממא, וטוינן. כי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא, חזינהו להנהו גמרי דהוו קא מלחשי. כי אתאי לקמה ראמימר, אמר לי: ההוא עשבא סמטרי הוה, הנהו גמרי דרתמא הוו: (כ"ב ע"ד)

היננו, ששפר שפעם אחר הלך במדבר - זה בחינת תקון האמונה, בבחינת (ידבר ב): לבחך אחרי במדבר בארץ לא ודעתי. ארץ לא ודעתי זה בחינת פגם האמונה, שעלי ידיה נחלקלו הורעים כנ"ל, ולבחך אחרי במדבר זה בחינת תקון האמונה, שהאמינו בו יחברך והלכו אחריו במדבר, ותקנו בחינת ארץ לא ודעתי, דהינו נפילת האמונה כנ"ל. והוה אטמא דבשרא בחדן. אטמא בשרא זה בחינת גרים, שהם ערלי בשר, שעליהם בא בחינת: החמים בשרו, כנ"ל. והו: אטמי בשרא - בחינת ערלי בשר ובחינת החמים בשרו, כנ"ל. כי עלי ידי עליית האמונה הנפולה נעשין גרים, שעליהם מתגבר חס ושלום, חותם דסגרא אחרא, בחינת: החמים בשרו, כנ"ל. ופתחינן - הינו שחנקנו בחינת החמים בשרו ונעשה בחינת חותם דקדשה, שהוא בחינת (שמות כח): פתחי חותם קרש לה, הינו בחינת תקון המזין כנ"ל. ונקרינן - זה בחינת: ושחיתך בגדך הצור, בחינת צמצום המזין, שלא לצאת חוץ לגבול כנ"ל. ואנחנא אעשבא - עשבא זה בחינת כלליית המאכלים, כמו שקחוב (בראשית כ): בירק עשב נתתי לכם את כל, נמצא, שעלליית המאכלים הם בחינת עשבא. וזה: ואנחנא אעשבא - הינו אחר שהיינו מתקנים את המזין כנ"ל, הפתנו עצמנו אעשבא, הינו על המאכלים, לתקן את המאכלים, שלא יזיקו ויפגמו את החלום, חס ושלום. ותקון זה, הינו תקון המאכלים, נעשה עלי ידי חזק המלאך, שנתחזק עלי ידי התחדשות הרצון, עלי ידי השמחה כנ"ל. והו: אדמיתין ציבי - זה בחינת: וכמצביה עבר בחיל שמנא, בחינת התחדשות הרצון. הינו שהיינו רוצים להביא הרצון, בחינת התחדשות הרצון, שזהו חזק המלאך, שעלי ידי זה הוא תקון המאכלים כנ"ל. והו: אדמיתין ציבי חלים - הינו שקחוב שהיינו עוסקים בתקון המאכלים עלי ידי התחדשות הרצון, חלם לנו חלום. והו: חלים, לשון חלום. גם חלים הוא לשון התקשרות והתקדשות, כי החלום היה מחבר משני בחות: מכת המלאך וכח השר, מחמת שערין לא נתמקנו המאכלים כנ"ל. והו: וטוינן - לשון מענית (וי' ה"א ל"ג ס"ח ט"ז), הינו שהיינו מתענים. כי המענית מכאי שמחה, שהוא תקון החלום כנ"ל. כי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא

- הינו בשתורנו וכאנו לחדש ניסן, שהוא אחר שנים עשר חרשי השנה, כי ניסן תחלת החרשים, והוא ראשי השנה למלכים, ואז הוא חזק המלאך כנ"ל, ואף עלי ירכין: חזינהו להני גמרי דקא מלחשי, דהינו שגם לבתר תריסר ירחי שתא, שהוא ניסן, אז גסין ערין היו בוערים הנחלים, הינו בחינת חמום חלב, שעלי ידי החמימות בא טמאה הנ"ל, חס ושלום. ובאמת בניסן הוא חזק המלאך כנ"ל, והיה ראוי שיתבטל אז הפמאה הנ"ל לגמרי - כי אחינא לקמה ראמימר, אמר: הנהו עשבא דסמטרי הוו, הינו, שהמאכלים הנ"ל, שהם בחינת עשבא כנ"ל, של סמטרי הוו, שהיה כלול בהם שני בחות: סם חיים וסם מות, דהינו כח המלאך וכח השר כנ"ל. כי קדם תקון המאכלים, אזי נחערב בהן כח השר כנ"ל, ואין הם בחינת סמטרי, סמטרי, כי הם כלולים משני בחות: כח המלאך וכח השר כנ"ל. והו: הנהו עשבא דסמטרי הוו, כנ"ל. הנהו גמרי דרתמא הוו, דרתמא הינו רחם, כמו שפרש רש"י, זה בחינת תקון המרפכה, בחינת (ס"ב א): רחם המרפכה. הינו, שהורע לו אממר, שהחמימות בא מפגם המרפכה, עלי ידי עוית המשפט כנ"ל, שזוה אין תקון כי אם עלי ידי קשור המרפכה, בחינת: רחם המרפכה. והו: ריתמא - ראשי בחות: תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים; שמונפילת האהבה הוציא בא החמימות הנ"ל, ואין תקון כי אם עלי ידי בחינת: רחם המרפכה, הינו קשור המרפכה, בחינת: מרפכו ארנמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים, כנ"ל:

וזהו: תקעו בחדש שופר. תקעו זה בחינת: היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, בחינת חרדת הנוף, בחינת: וקר רוח איש חבונה. הינו בחינת איש חבונות, שעלי ירכין: חממן האמונה כנ"ל. בחדש שופר - הינו בהתפארות חרש, דהינו התפארות ונאור חרשה שנתגלה. הינו בחינת גרים, שהם מבניסין נאור בשראל, שנעשין עלי ידי שמעלין האמונה הנפולה כנ"ל. והו: בכסא ליום חגנו. בכסא - זה בחינת מפלין המבסין על מנא, כי מהנאות הנ"ל נעשה מפלין, עלי ידי הפגניארא, שהם מתקנין ומעלין פגם הנאות, שהיא בחינת: החמים בשרו; ועושין מזה בחינת חוקם דקדשה, בחינת מפלין כנ"ל. והו: ליום חגנו - הינו ראשי השנה, שהוא בחינת ראש ומזין, שאז נעשין כל הבחינות הנ"ל. כי חק לישראל הוא - חק לעמא דמונא (כ"ב ט"ז), בחינת תקון המאכלים כנ"ל. משפט לאלקי יעקב - זה בחינת תקון המשפט, הכל כנ"ל:

שדך לעיל, לפסוק ותמלתי עליהם וכו':

ובאמת הוא דבר גדול מאד להשליך מאתו כל התקמות ולהתנהג בפשיטות, לעשות מעשה עברות

יכול להיות מנהיג. וצריך לידע איך להתנהג עם הרחמנות, כי על רשעים או על רוצחים וגזלנים אסור לרחם. וכן מי שאינו יודע איך להתנהג עם הרחמנות, אזי יוכל לרחם על תינוק של ארבעה ימים, למן לו מאכל הצריך לגדול, ולא לקטן בזה, כי קטן בזה צריך לזנוק רק על ידי חלב ורקא, על-כן צריך לידע איך להתנהג עם הרחמנות, שלקטן בזה צריך לרחם למן לו חלב ורקא, ולגדול - מאכל הצריך לו, וכן על כל אחר ואחר צריך לרחם בזה שצריך לו:

ב ורחמן בזה הוא רק משה רבנו, כי הוא היה מנהיג ישראל, והוא יהיה המנהיג לעתיד, כי מה שהיה הוא שיהיה וכו' (קהלת א). כי משה רבנו היה לו רחמנות באמת על ישראל, ומסר נפשו בשביל ישראל, והשליך נפשו מגור, ולא היה חושש על עצמו כלל. כי השם יתברך אמר לו (שמות לב): ואעשה לך גורל; והוא לא השגיח על זה כלל, רק אמר: אם תשא חטאתם וכו' (סו); כי הוא היה רחמן ומנהיג אמתי, והיה עוסק בשיבו של עולם, שהיה העולם מושב מבני-אדם, כי עקר האדם הוא הרעה, ומי שאין לו רעה, אינו מן הישוב ואינו מכנה בשם אדם כלל, רק הוא בחינת חיה ברמות אדם. ומשה רבנו היה לו רחמנות, והיה עוסק בשיבו העולם, שהיה העולם מושב ומלא מבני-אדם, הינו בני רעה כנ"ל, כי הוא פתח לנו אור הרעה, כמו שכתוב (דברים ו): אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים, כי משה פתח את הרעה וגלה לנו כי יש אלקים שלים בארץ:

ג כי עקר הרחמנות הוא בשישראל עם קדוש נופלן, חס ושלום. בעוונות, רחמנא לצלן, כי זהו הרחמנות הגדול מכל מיני רחמנות, כי כל היסורים הקשים שבעולם אינם נחשבים כלל כנגד המשאוי הכבד של עוונות, חס ושלום, כי בשישראל נופלים בעוונות, חס ושלום, זהו משאוי כבד מאד, שאי אפשר לשא כלל המשאוי הכבד הזה, בבחינת: כמשא כבד יכבדו ממני (תהלים לח). כי מי שיוצא קרשית ישראל, מאין הם לקוחים, ויודע דוחניות ודקות של ישראל - הוא יודע, שישראל הם רחוקים לגמרי מעוון, ואין עוון שיש להם כלל לא, לפי גדר קרשיתם משרשם וגדר דקותם ודוחניותם, ועל-כן כל היסורים שבעולם אינם נחשבים למשאוי כנגד המשאוי הכבד של עוונות, חס ושלום, רחמנא לצלן, ואפילו בשיש לאדם יסורים, אם אין בהם עוונות, אינם נחשבים ליסורים כלל. וזה בחינת (שם טו): אין יסורין בלא עוון, שבשאיין בהם עוון, אינם יסורים כלל, כי עקר היסורים הם רק בשנופלים בעוונות, חס ושלום, וזהו עקר הרחמנות, לרחם על ישראל עם קדוש, להוציאם מהמשאוי הכבד של עוונות. ועל-כן משה רבנו, עליו השלום, ככל עת שנפלו ישראל באיזה עוון, היה מוסר נפשו עליהם והתפלל בעדם, כגון במרגלים וביצא, כי ידע, שלפי קרשית ישראל ודקותם, הם רחוקים מעוון ואי אפשר להם לשא כלל המשאוי הכבד של עון כנ"ל. ובאמת, מהיכן באים לעוונות, חס ושלום, הוא רק על ידי שאין לו רעה, כי אין אדם עובר עברה אלא-אם-כן נכנס בו רוח שטות (סוה"ט),

עברות לעברו יתברך בעברות בחמימות, בלי חכמות, כי זה בחינת סתרי תורה, שהתורה נסתרת ונעלמת שם, כי כשעושה עברות פשוטים, ובאמת בודאי יש בהם תורה נבזה מאד, רק שאין יודעין מה שיש בהם. ומצא, שהתורה שיש בהם הוא נסתר ונעלם, בחינת סתרי תורה. וסתרי תורה הוא בחינת (שם טו): חמוקי ידכך - מה ידך בסתר, אף דברי-תורה בסתר, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין כז): ועל-ידיה נעשה חסון המשפט, בבחינת: חמוקי ידכך כמו חלאים וכו', שהם השתין שמוחללין ויורדין עד התהום (סנהדרין ע"א בבבא), בחינת (תהלים סו): משפטך תהום רבה; הינו בחינת המשפט שגפיל עד התהום. ועל-ידי העברות הנ"ל, שהם בחינת סתרי-תורה, בחינת: חמוקי ידכך, בחינת: שחין, שהם מחוללין עד התהום, הם בוקעין ויורדין עד התהום ומעלין את המשפט מגפילו, מבחינת: משפטך תהום רבה, בבחינת (תהלים כב): תהום אל תהום קורא, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין כז): כשעוסקין את המים בחג, תהום אומר לחברו: אבע מימך. הינו, שהתהומות קורין זה לזה, שישבו ויחזרו המשפט שגפיל אליהם, כדי שיחזרו ויחתקו המשפט, בבחינת: ויגל במים משפט. וזהו: אבע מימך, בחינת: ויגל במים משפט, הינו שיעברו ויחזרו המשפט שגפיל אליהם, שיחתקו בבחינת: ויגל במים משפט, כנ"ל. ומצא, שעל-ידי עשיות ועברות בפשיטות נעשה חסון המשפט:

ו

על-ידי ועה טובה (גנון בשמועין על-ידי דבר שבקדשה), על-ידיה נעשה שמחה, בחינת (דברים טו): ושמחת בחגך, בחינת שמחה של יום-טוב. (ולאו רקא יום-טוב ממש, אלא כל יום שהוא בחינת טוב, וקרא יום-טוב.) כי השמחה - על-ידי הרמים, כי העצבות - מן הפחול, ופחול היא עכירות הרמים, וכשמחנפך, חס ושלום, עכירת הרמים של הפחול, על-ידיה באין חלשות, חס ושלום, כי כשהעכירת הרמים הוא במדה בפחול, אזי אדרבא, הוא טובה מה שהפחול מקבל העכירת הרמים, כי נשאין הרמים זכים; אבל כשעכירת הרמים של הפחול מתגבר, חס ושלום, נעשין חלשות, חס ושלום. והרפואה היא ועה, כי על-ידי הוזה יוצא האדם שיש בהרמים העכורים, שהם הפילו אוהו למשכב, חס ושלום, ואזי נשאין הרמים זכים. ואזי וזה לשמחה, כי עקר העצבות - על-ידי הפחול, שהוא עכירת הרמים כנ"ל, ועכשו שיוצאין עכירת הרמים על-ידי ועה, נעשה שמחה וכו'. וזה אותיות זי"ע - ראשי-תבות: זה היום נעשה יי (תהלים קיח); הינו בחינת שמחה של יום-טוב, שנעשה על-ידי ועה טובה כנ"ל: וזה שאנו רואין שהחולה חכף בשמוע נמשך עליו שמחה, כי על-ידי הוזה נעשה שמחה, כנ"ל:

ו

ויהי מקץ שנתים ימים, ופרעה חלם וכו' (בראשית מא):

א כי מרחמים ינהגם (ישעיה סא) - הינו מי שהוא רחמן, הוא

וזהו תרומת הגדול מן הכל, שצריכין לרחם עליו להכניס בו דעת, בבחינת (תהלים סא): אשרי משכיל אל רל; כי אין עני אלא מן הדעת (תהלים סא), וצריכין לרחם עליו להכניס בו דעת:

ר ואפלו בשמיעה וזנו להסתלק, והנשמה עולה ומתרבבת במקום שעולה, בעולמות עליונים, אין זה תכלית ושלמות, שהיה הנשמה רק דבוקה למעלה, רק עקר השלמות של הנשמה היא, שבעת שהיא למעלה תהיה למטה גם כן. על-כן צריך שישאר אחריו ברכה, בן או תלמיד, כדי שישאר דעתו למטה גם כן בעת שנסתלק למעלה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא: א) אשר אין חליפות למו - תר אמר בן, וחר אמר תלמיד; כי התלמיד מקבל דעת הרב. גם הכן, בוראי אין מעלה בשגשאר בן רשע, חס ושלום, והעקר להשאיר בן שיהיה בחינת תלמיד גם כן, שיקבל ממנו שכלו ודעתו. ולא ידך מאן דאמר די בתלמיד לבר, כי מאחר שעקר הוא כדי שישאר דעתו בעולם, על-כן די גם בתלמיד לבר, כי זהו עקר השלמות, שישאר דעתו בעולם היה גם בעת ההסתלקות, כשהנשמה עולה למעלה. כי מי שיוצא קצת בידעתו ויחבר, הוא יודע שעקר התענוגים והשעשועים של השם יתברך הוא רק שאנחנו מעולם הזה השפל נגד ונקדש שמו יתברך, וזהו עקר התענוגים והשעשועים של השם יתברך, כמו שכתוב: ואבית תהלה מגושי עקר מקרוצי חמר וכו'; כי השם יתברך יש לו שרפים וחיית ואופנים ועולמות עליונים, שהם עוזרים אותו ויחבר, ואף על-פירם עקר התענוג והשעשוע שלו - בשעולה למעלה העבודה של עולם השפל הזה. ועל-כן צריכין להשאיר אחריו בן או תלמיד, כדי שישאר דעתו למטה, שיאיר בבני עולם הזה השפל, כי בשגשאר דעתו למטה על-ידי בן או תלמיד, נחשב כאלו הוא בעצמו ממש נשאר בעולם:

ובל אדם יכול לקים זאת, להעמיד תלמידים. כי בששנים מדרבנן יתר ביראת-שמים, או כשאתר מאיר לחברו באיזה דבור, נחשב חברו אצלו בחינת תלמיד. ולפעמים נעשה להפך, והינו, כשאתר-בך הוא מקבל מחברו איזה דבור, או נעשה הוא בבחינת תלמיד לגבי חברו. וצריך כל אדם לזהר להשתדל ולעסוק בזה, כי לא תהו בראה לשבת יצרה (שעה סה); כי צריך כל אחר לעסוק ביישובו של עולם, שיהיה העולם מקלא מבני-אדם, כמו שכתוב (בראשית א): ומלאו את הארץ, כי זה עקר ישוב העולם, כשהעולם ממלא מבני-אדם, הינו מבני דעה, כי מי שאין בו דעת, אינו אדם כלל בנ"ל. [הינו, כמו שהארם מצוה להעמיד בנים בעולם כשביל קיום העולם, בן הוא מצוה להכניס דעת ויראת-שמים בבניו ובתלמידים, כי זה עקר המצוה, שמצוה להעמיד תולדות לקים העולם, כי העקר - להעמיד תולדות ממין בני-אדם דיקא, ולא מין בהמות וחיית בהמות אדם. על-כן כל זמן שאין מאיר הדעת בבני-אדם, ואינם יודעים ומרגישים אלקותו ויתברך וממשלחו, אינם בכלל בני-אדם, מאחר שאין בהם דעת לדעת את ה', שהם עקר גדר האדם, ועל-כן נחשב העולם כהוה ובהו, ועל זה נאמר: לא תהו בראה לשבת

יצרה; כי צריכין לישב את העולם, שיהיה מישב העולם מבני-אדם דיקא, והינו מבני דעה, שיוצאין את השם יתברך. וזהו גם כן מצות: ומלאו את הארץ; שצריכין למלא את הארץ בבני-אדם, הינו שכל אדם מצוה שיוצא עם חברו ביראת-שמים כדי להכניס דעת בחברו, שהם עקר ישוב העולם, שיהיה העולם מישב מבני-אדם, הינו מבני דעה, שיוצאין את השם יתברך, בנ"ל. על-כן צריך כל אחר לעסוק בזה - להכניס דעת ויראת-שמים בחברו, שעל-ידיה נעשה חברו בחינת תלמיד אצלו, ואז, כשימלאו ימיו ויגיע זמן ההסתלקות, אזי יחלש בזה הרביר שהכניס בחברו, ויהיה נחשב כאלו הוא בעצמו ממש קים בזה העולם, כמו שאמרו: אשר אין חליפות למו - תר אמר בן, וחר אמר תלמיד. נמצא, כשנשאר בן או תלמיד אחריו, אזי יש חליפות למו, הינו כי יש לו חליפין, מאחר שישאר דעתו אחריו על-ידי בן או תלמיד בנ"ל. כי עקר הוא הדעת, וכשנשאר הדעת אחריו על-ידי בן או תלמיד, נחשב כאלו הוא ממש נשאר קים בעולם. וזה חליפות - ראשיתבות: פי ידבר חכמות והנהגות לפי תבונות (תהלים סא); כי עקר הוא הדעת, שהוא בחינת: פי ידבר חכמות והנהגות לפי תבונות, שהיו עקר ההשארה והחליפות שנשאר מן האדם אחריו, והינו מה שהיה מדרב חכמה וחכמה עם חברו והכניס בו דעת אמת ויראת-שמים בנ"ל. ועל-כן פי ידבר חכמות והנהגות לפי תבונות - ראשיתבות "חליפות", כי זה עקר החליפות וההשארה בנ"ל:

ובאמת בן ותלמיד הוא כלו חר. כי הכן הוא גם כן תלמיד בנ"ל, וגם התלמיד הוא בחינת בן, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עבודה זרה: יג טז) כל המלמד בן חברו תורה, כאלו עשאו; כי נחשב כאלו עשה את הגוף של התלמיד גם כן, כי מקדם לא היה נקרא בשם אדם כלל, מאחר שלא היה בו דעת ולא היה רק דמות אדם, נמצא, שעל-ידי שלמד עמו תורה והכניס בו דעת, על-ידיה נעשה אדם, על-כן נחשב כאלו עשאו ממש, על-כן גם התלמיד הוא בחינת בן:

ה אמן, מי שרוצה לדבר עם חברו ביראת-שמים בנ"ל, הוא צריך שיהיה לו יראת-שמים, כדי שהיו דבריו נשמעין אצל חברו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכה א): כל מי שיש בו יראת-שמים, דבריו נשמעין; וגם כדי שיתקמו דבריו אצל חברו, כי לפעמים מדרב אחד עם חברו, ויחפ וימר עובר וחולד הרביר מלב חברו, ואינו מתקם אצלו כלל. על-כן צריך לזה יראת-שמים, כי מי שיראת-חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקנת (אבות פ"א), הינו שיש קיום לדבריו אצל חברו. נמצא, מי שרוצה להכניס דעת בחברו, הוא צריך שיהיה לו יראת-שמים, כדי שהיו דבריו נשמעין וכדי שיתקמו דבריו. והו: אשר אין חליפות למו, ולא יראו אלקים (תהלים טו); הינו כשאין נשאר דעתו אחריו על-ידי בן או תלמיד, שהם בחינת חליפות בנ"ל, זה סימן שלא יראו אלקים, כי על-ידי יראה נשאר דעתו אחריו בנ"ל:

ועל-ידי

הם בחינת סדר הזמנים שם, והשגות מקיפים הללו, זה עקר התענוג והשעשוע של עולם הבא; אשרי מי שזוכה להשיגם. וזה בחינת תכלית הידיעה, כי תכלית הידיעה אשר לא נרע, כי השגות אלו המקיפים, שהם בחינת שעשוע עולם הבא, זה בחינת (ההלים לא): מה רב בוכד אשר צפנת ליראד, כי הם הם רב טוב הצפון וטמון וסתום מעין כל, והיו: מה רב טובך - מה ריקא, כי הם בחינת מה, בחינת: מה חמית מה פשפשת, בחינת תכלית הידיעה אשר לא נרע, וזה בחינת שפע הפתח, כי פתח הוא בחינת מקיף, כמו שכתוב (שופטים כ): פתחו את בנמינ' וכו'.

וזהו החכם שאוכה לאלו המקיפים הנ"ל, בחינת שפע הפתח, הוא צריך שיהיה לו בחינת כל, בחינת (ידה א כז): כי כל בשמים ובארץ, ותרגומו: דאחר בשמיא וארעא (וידר בראשה לא וכו' וכו' כז), היינו שיהיה אותו ומקום שני העולמות, עולם העליון ועולם התחתון, שהם בחינת שמים וארץ, כי הצדיק והחכם הנ"ל, הוא צריך שיהיה אותו בשניהם, לקום את כל אחר ואחר בבחינתו. כי יש דרי מעלה ויש דרי מטה, והינו עולם העליון ועולם התחתון, בחינת שמים וארץ, וצריך הצדיק להראות לדרי מעלה, שאינם יורעים כלל בידעתו ויחפדו, שזה בחינת השגה של מה, בחינת: מה חמית מה פשפשת, בחינת: איה מקום כבודו; ולהפך צריך להראות לדרי מטה, שאדבא, מלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו), כי יש שוכני עפר, שהם בני-אדם המנוחים במדרגת התחתונה, ונרמז להם שהם רחוקים מאד מקניו ויחפדו, וצריך הצדיק לעוררם ולהקיצם, בבחינת (שם כט): הקצו ורגנו שוכני עפר, ולגלות להם שה' עמם, והם סמוכים אליו ויחפדו, כי מלא כל הארץ כבודו, ולחזקם ולעוררם, שלא יהיו מראשין עצמן, חס ושלום, כי עדין הם אצל השם ויחפדו וקרובים אליו, כי מלא כל הארץ כבודו, וזה בחינת כל, שיש להצדיק, בחינת: כי כל בשמים ובארץ, דאחר בשמיא וארעא, הינו שהוא אותו ומקום שני העולמות: עולם העליון הוא אותו ומקום בבחינת מה, בחינת איה מקום כבודו, ועולם התחתון הוא מקום בבחינת מלא כל הארץ כבודו. [ועין לקמן (סי כח), שם מכאור גמ' כן ענין זה בבאור יותר קצת. והכלל - שהצדיק, עקר שלמותו - כשיש לו שני הבחינות הנ"ל, רחינו, שידע איך לדבר וללמד ולהאיר בכל אחר ואחר, בדרי מעלה ודרי מטה, בעליונים ובתחתונים, בשמים ובארץ, שהם בחינת גדולים וקטנים, הינו שלתגדולים במעלה, בני עליה, בחינת דרי מעלה, צריך שיהיה כח להצדיק להראות להם ולגלות להם, שערין אינם יורעים כלל מהשם ויחפדו, בחינת: מה חמית מה פשפשת וכו'; וזה הלמוד וההשגה הוא צריך להאיר ולהכניס בתגדולים במעלה, שהם בחינת דרי מעלה. ולהפך, יש בני-אדם שמתנחלים במדרגת התחתונה מאד, עד שהיו מראשין את עצמן לגמרי, חס ושלום, כי נרמז להם שהם רחוקים מאד מהשם ויחפדו, וכבר אבר נצחם ותחתולם מה' - צריך הצדיק שיהיה לו כח לעוררם ולהקיצם, שלא יהיו מראשין עצמן בשום אופן

ו על-ידי-זה שעוסקים לדבר אחר עם חברו להכניס בו דעת ויראח-שמים ולהעמיד תלמידים בנ"ל, על-ידי-זה נבנסין אורות המקיפים, רחינו שזוכה להבין ולירע מה שלא היה מבין וירע מתחלה. כי מה שאדם מבין ומשיג בשכלו, זה בחינת פנימי, כי זה השכל נכנס לתוך שכלו; אבל מה שאין יכול לנכנס לתוך שכלו, רחינו מה שאי אפשר לו להבין, זה בחינת מקיפים, כי זה הדבר מקיף סביבות שכלו, ואי אפשר לו להכניסו בפנים בתוך שכלו, כי אי אפשר לו להבין זאת, מחמת שהוא בחינת מקיף אצלו. וכשעוסק לדבר עם בני-אדם, ומכניס בהם דעתו, נמצא שנתרונן מוח מהשכל והדעת שהיה לו, אזי על-ידי-זה נכנס השכל המקיף לפנים, כי על-ידי שנתרונן שכלו על-ידי שהכניס דעתו בתוכו, על-ידי-זה נכנס המקיף לפנים, וזוכה להבין בחינת השכל המקיף, רחינו שמבין מה שלא היה יכול להבין מתחלה בנ"ל:

ויש כמה בחינות במקיפים, כי מה שמקיף לזה, הוא בחינת פנימי אצל חברו שהוא במדרגת למעלה מפניו, וכן למעלה מעלה. ויש שכל, שהוא בחינת מקיף לזה, ואצל אחר זה השכל הוא נמוך אפלו מבחינת פנימי, מחמת שהוא במדרגת גבוה מפני הרבה, ועל-ידי שמדבר אחר עם חברו ביראח-שמים ומכניס בו דעתו, על-ידי-זה נכנס מקיף שלו לפנים בנ"ל. וכן למעלה מעלה, שכל אחר לפי בחינתו ומדרגתו נכנס מקיף שלו לפנים, על-ידי שמדבר עם חברו ותלמידו ומכניס בו דעתו בנ"ל. והיו (והרים ו): כי קרוב אליך הדבר מאד, בפיד ובלבבך לעשותו. כי קרוב אליך הדבר מאד - הינו לקרב אליך הדבר שהוא בבחינת מאד, בחינת מקיפים, שהם נעלמים ורחוקים מאד מן האדם, ולקרבם אליך להכניסם בפנים - זה חלוי בפיד ובלבבך לעשותו. בפיד ובלבבך זה בחינת: פי ודבר תבנות והנות לבי תבנות; הינו שישגלה חכמתו ותבנותו לחלמדיו בנ"ל. והיו: לעשותו - בחינת כאלו עשאו הנ"ל, ועל-ידי-זה יוכל להכניס ולקרב המקיפים, שהם בחינת מאד, להכניסם לפנים, בנ"ל:

ולמעלה מן הכל הם המקיפים העליונים של חכם החדר, שהוא תרבי שבדור, שעל-ידי שזה תרבי והחכם שבדור עוסק לדבר עם תלמידיו ומכניס בהם דעתו, על-ידי-זה נכנסים המקיפים שלו לפנים. והמקיפים שלו הם בחינת אריכות ימים ושנים, כי המקיפים שלו הם בחינת עולם הבא, שהוא יום שכלו ארך (קדושין לט: חולין כב), כי שם הוא למעלה מהזמן, כי כל הזמן של כל העולם הזה כולו, מה שהיה ומה שיהיה, הוא כולו אין ואפס נגד יום אחר, ואפלו נגד רגע אחד, של עולם הבא, שהוא יום שכלו ארך. ושם אין שום זמן, כי הוא בחינת למעלה מהזמן, רק סדר הזמנים שיש שם הם בחינת השגות של המקיפים, שיש מקיפים שהם בחינת ימים, ויש מקיפים שהם בחינת שנים, בחינת: תקופות הימים (שסאל א), תקופות השנים (שמה לו וכו' וכו' כז), ואלו המקיפים שיש שם,

הקשיא, אך אם היה אומר את התרוץ, היה נכנס בו מקיף אחר, והיה בא על קשיא יותר חזקה ורחבה מבתחלה, על-כן אומר לו השם יתברך "שחק" על התרוץ, הינו שישחק ולא יגלה את התרוץ, כרי שלא יבוא על קשיא יותר חזקה מבתחלה. וזהו: כך עלה במחשבה, הינו שחקך בשמגלין את השכל הפנימי, אזי עולה במחשבה שכל אחר חרש, כי נכנס מקיף אחר לפניו, ועל-כן צריכין לשחק, כרי שלא

יבוא למקופים שאין צריכין להשיגם כנ"ל, וזהו: שחק, כך עלה במחשבה, * כנ"ל:

וזה פירוש: הונו מתונים בדיו, והעמידו תלמידים הרבה, ועשו סג לתורה (אבות פ"א). הונו

מתונים בדיו - זה בחינת שצריך החכם הנ"ל להיות לו מתינות, לירע איד לרבר עם כל אחר ואחר, שלפני בחינת דרי מעלה יגלה להם ההשגה של מה, בחינת: מה חמיו וכו', ולפני דרי מטה יגלה ההשגה של מלא כל הארץ כבורו. וזה בחינת דיו, בחינת משפט, בחינת (החלום ע"ה): כי אלקים שופט, זה השפיל וזה ירים - שהגבויים הוא צריך להשפיל, להראות להם שאינם יורעים כלל בידענותו יתברך, והקטנים, בחינת שוכני עפר, צריך להרים, לעוררם ולהקצים שלא יתאשו, כי מלא כל הארץ כבורו, כנ"ל. וזהו: והעמידו תלמידים הרבה - כי בשווקה להשגה כזו, להאיר בגדולים וקטנים וכו' כנ"ל, בורא יעמיד תלמידים הרבה, כי כלם צריכים אליו, כי יש לו כח ללמד עם כלם כנ"ל. וזהו: ועשו סג לתורה - בחינת (אבות פ"א): סג לתכמה שחקה; כי צריך לעשות סג לרבריו, לשחק לפעמים, בחינת: שחק, כך עלה במחשבה, כנ"ל, כי על-ידי שווקה להעמיד תלמידים הרבה, על-ידיה הוא זוכה להשיג את הפקידים, דהינו שמשגי ומבין מה שלא היה יכול להשיג מהחלה, על-כן הוא צריך לעשות סג לרבריו ולשחק לפעמים, כרי שלא יכנס במקופים שהם למעלה מהזמן, שאין הזמן מספיק לבאר הקשיות והתרוצים שיש שם כנ"ל:

ואלו השני בחינות של דרי מעלה ודרי מטה, דהינו השגה של בחינת מה והשגה של בחינת מלא כל הארץ כבורו, הם בחינות השגה של בחינת בן והשגה של בחינת תלמיד, כי אף-על-פי שכן ותלמיד פלו חר כנ"ל, כי הבן הוא גס-בן תלמיד, כנ"ל, ותלמיד הוא גס-בן בחינת בן, כי נחשב כאלו עשאו כנ"ל, אף-על-פי-כן יש הפרש בין בן לתלמיד, כי הבן שהוא תלמיד הוא במעלה יתרה מתלמיד לבר, כי הבן הוא פלו נמשך מן האב, מראשו ער רגלו, ואין בו שום שערך שאינה נמשכת ממת האב, על-כן בחינת ההשגה של הבן גרולה יותר כמעלה מהשגה של בחינת התלמיד. וזהו בחינת החלוק שבין גבואת משה רבנו לשאר גבאים, כי משה ראה באספקלריא המאירה, והם ראו באספקלריא שאינה מאירה (אבות פ"א), שזהו

אפן בעולם, יהיה איד שיהיה, ולהראות להם ולהאיר בהם, כי ערין ה' עמם ואצלם וקרב להם, ואפלו בתוך הארץ ממש, אפלו אם נפל לשאול תחתיות, חם ושלום, אף-על-פי-כן שם ריקא נמצא כבורו יתברך, כי מלא כל הארץ כבורו. וזה בחינת כל, שיש להצדיק וכו', כנ"ל:

ת גם זה החכם הדור הנ"ל צריך לירע איזה מקופים שהוא צריך להמשיכם ואיזה מקופים שאין צריך להמשיכם, וכשכיל זה יש דברים שאין ראויים לגלותם בפני התלמידים, כי אם יגלה אותן הדברים, יכנסו מקופים אחרים בתוך שכלו כנ"ל, ולפעמים אין צריך לקבל אלו המקופים, כמו למשל, כשהרב מרבר עם תלמידו איזה פשט בגמרא (אבא, פירש, חזקמות), ובתוך דבריו הוא בא על איזה קשיא, ואותו הקשיא היה בתחלה בחינת מקיף אצלו, כי לא ידע ממנה בתחלה, וכתב כשנפול בשכלו זאת הקשיא, הוא אומרה בפני תלמידו, וכתב כך כשנמסר לו הקשיא, נופל בשכלו תרוץ על הקשיא, נמצא שחזר ומשיג מקיף אחר, שהוא תרוץ על הקשיא, ואזי אומר גם התרוץ בפני התלמיד, אך כשנעלה גם התרוץ בפני התלמיד, אזי נכנס בו עוד מקיף אחר, ואז על-ידי זה השכל שבא עליו עתה, הריא קשיא לרובתא, ואדרבא, עתה הקשיא חזקה ורחבה יותר מבתחלה. נמצא, שעל-ידי שגלה התרוץ בפני התלמיד, שעל-ידי זה נכנס בו מקיף אחר, דהינו שכל חרש, על-ידיה חזקה הקשיא למקומה ביתר עז, כי עתה הקשיא חזקה ורחבה יותר מבתחלה. כמו כן יש בהשגות, שיש דברים שאסור לגלותם, כי אם יגלה זה התרוץ בפני התלמיד, יכנס בו מקיף חרש, שעל-ידי יהיה הקשיא חזקה ורחבה יותר מבתחלה, ער שיוכל לכנס בהשגות מקופים שהם למעלה מהזמן, שאין הזמן מספיק לבאר הקשיות והתרוצים שיש שם, כי הם למעלה מהזמן, כי כל מה שהוא מעלה איזה שכל, קשיא או תרוץ, נכנס בו שכל חרש, שהוא בחינת מקיף כנ"ל. על-כן אם לא היה נזהר בדבריו, לרקק איזה דבר לגלות ואיזה דבר שלא לגלות, על-ידיה יהיה נכנס בקשיות ותרוצים שאין הזמן מספיק לבארם, כי הם בחינת מקופים, שהם למעלה מהזמן כנ"ל. על-כן מברך החכם לעשות סג לרבריו, לרקק ולזהר מה לגלות ומה שלא לגלות, באפן שלא ישיג רק אותן המקופים שצריך להשיג, ולא יבוא להשיג מקופים שאין צריך להשיג:

וזה בחינות מה שאמרו רבותינו וזרונם לברכה: כשעלה משה למרום, מצאו להקדוש-ברוך-הוא שהיה קושר פתרים לאותיות. אמר לו: רבוננו של עולם מי מעכב על ידך אמר לו: עתיד אחר לעמר, ועקיבא בן יוסף שמו, שיהיה רורש על כל קוץ וקוץ חלי תלין של הלכות. אמר לו: רבוננו של עולם ראוי שתנתן תורה על ידו. אמר לו: שחק כך עלה במחשבה (אבות פ"א). ולבאורה קשה, מה אמר לו השם יתברך שחק וכו', הלא כבר אמר הקשיא, ומה זו שחקה, מאחר שכבר הקשה מה שהקשה. אך חקך כשאמר משה הקשיא, נפל בשכלו תרוץ על

בחינת מה, בחינת: בעת יאמר לעקב ולישראל מה וכו', בחינת מקיפים הנ"ל, שהם בחינת מה, שזו בחינת הארת הרצון בנ"ל:

ובמה שמתגלה הארת הרצון בעת האכילה וקא - דע, כי מי שרצה לחגור מתניו להיות מפרנס, לתן פרנסה להתלויים בו, הוא צריך שיהיה איש-חיל, ולא יהיה ההפך, שקורין: "רע-מזל" "שלי-מזל", כי צריך שיהיה לו קצת ממשלה, כי כל הפרנסה נמשך מהמלכות, כמו שכתוב במלך: (ויטל ד) אילנא די תוית די רבה ותקף וכו' וזוון לכלא בת, אנת הוא מלכא. ועליכן מי שרצה לקבל פרנסה, צריך שיהיה לו קצת ממשלה, כדי שיהיה לו איזה שיכות עם המלכות. וזה בחינת (יחזקאל כ): לעת האכל גשי הלם - אין הלום אלא מלכות (בכח). כי צריך שיהיה לו ממשלה, בחינת מלכות, לעת האכל, כי עלי-ידיה נמשך הפרנסה בנ"ל. ועליכן בשהפעל חוגר מתניו נגר אשתו, ומתיב עצמו לפרנסה, כמו שכתוב בבכחה: ואנא אפלת ואוקיר ואזון וכו', אז נותנים לו קצת ממשלה, כמו שכתוב (בראשית ו): והוא ימשל בך; כי עלי-ידי הממשלה הוא יכול להמשיך הפרנסה בנ"ל. וכן כל השדים - כל מי שצריך לתן פרנסה יותר לאנשים רבים התלויים בו, הוא צריך שיהיה לו יותר ממשלה, כדי שיכול להמשיך הפרנסה עלי-ידי המלכות בנ"ל. והמלכות מקבלת הפרנסה מן בחינת הידים שיש בים החכמה, דהינו הרמזים, שהם בחינת ידים, כמו שכתוב (משל א): נתימי ידי ואין מקשיב, ופרש רש"י דהינו רמזים, כי כשהתכם מגלה חכמתו, לפעמים אומר איזה דבור, שמרמז בו רמזים להתלמידיו, דהינו מה שאי אפשר לבאר בפיו בפרוש, רק עלי-ידי הרמזים שיש בהרבור הם מכינים בנחל. ואילו הרמזים הם בחינת ידים, בחינת: נתימי ידי בנ"ל, והיו בחינת הידים שיש בים החכמה, בבחינת (החלום ד): זה הים גרול ורחב ידים. ומאלו הידים מקבלת בחינת המלכות את הפרנסה, בבחינת (שם פסוק): פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון, הינו שהפרנסה נמשכת מבחינת הידים הנ"ל. והיו: ומשביע לכל חי רצון - בחינת הארת הרצון, שמתגלה בתוך הפרנסה בנ"ל, בבחינת: ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בנ"ל. כי מתמת שהמלכות מקבלת הפרנסה מידים אלו שיש בים החכמה, עליכן מתגלה שם, בתוך האכילה והפרנסה, הארת המקיפים, שהם בחינת הארת הרצון בנ"ל, כי המקיפים מאירים בים החכמה שמגלה התכם בנ"ל, וזה בחינת: זה הים גרול ורחב ידים וכו', ליתן זה צורת לשחק בו. ליתן זה בחינת מלכות, כמו שכתוב (שערי צדק): ליתן נחש ברית, ליתן נחש עקלתון, ופרש רש"י: מלכות. והיו: לשחק בו - בחינת שחקים, ששם שחקין מן (הענין בנ"ל), דהינו פרנסה. הינו, שהמלכות בחינת ליתן מקבלת הפרנסה מן הידים שיש בים החכמה, שזו בחינת: זה הים גרול ורחב ידים, בנ"ל, וכשמשביע הפרנסה להמלכות, שם היא נשחקת ונכתשת לתן לכל אחד ואחד חלק פרנסה כפי מה שראוי לו.

וזהו

שזו בחינת החלוק שבין השגת דרי מעלה להשגת דרי מטה, שהם בחינת בן ותלמיד. כי משה השיג בחינת (שם א): כי לא יראני האדם וחי, זה בחינת ההשגה של מה, בחינת: מה תמית וכו', שזו ההשגה של דרי מעלה, בחינת בן; וישעיה, שהיה במדרגה קטנה ממה, אמר (ישעיה ו): ואראה את ה' - זה בחינת השגה של דרי מטה, בחינת תלמיד, בחינת מלא כל הארץ כבודו; כי אף-על-פי שידע ישעיה שיש השגה של בחינת מה, אף-על-פי-כן אמר לפי מדרגתו, שהוא היה בבחינת ההשגה של מלא כל הארץ כבודו, בחינת: ואראה את ה'. נמצא, שכן ותלמיד הם בחינות דרי מעלה ודרי מטה, הינו ההשגה של מה, בחינת: מה תמית מה פשפש, בחינת: איזה מקום כבודו, בחינת: כי לא יראני האדם - זה בחינת השגת הבן, השגת דרי מעלה, והשגה של מלא כל הארץ כבודו, בחינת: ואראה את ה', זה בחינת השגת התלמיד, השגת דרי מטה, כי הבן שהוא נמשך בלו ממה האב, עליכן זוכה להשגת אביו ממש, שהוא בחינת מה, שהוא ההשגה של תרפי והתכם שברוד בנ"ל; אבל התלמיד אין מקבל רק בחינת ההשגה של דרי מטה, שהוא בחינת מלא כל הארץ כבודו וכו', בנ"ל:

ט וצריך לכלל העולמות, עליון פתחתו ותחתון בעליון, שיהיה הבן כלול מבחינת תלמיד, וכן התלמיד יהיה כלול מבחינת בן, כדי שיהיה להם יראה. כי הבן, שהוא בבחינת ההשגה של מה, בחינת: מה תמית וכו', ואס-יכן לא יהיה לו יראה כלל, מאחר שאינו רואה כלל כבודו ויתברך, ועליכן צריך שיהיה הבן כלול מבחינת תלמיד, להראות לבחינת בן גס-יכן קצת מההשגה של בחינת התלמיד, דהינו בחינת מלא כל הארץ כבודו, כדי שיהיה לו יראה. וכן התלמיד, שהשגתו בחינת מלא כל הארץ כבודו, ואס-יכן יוכל להתבטל במציאות, ועליכן צריך להראות לו קצת מההשגה של בחינת הבן, דהינו בחינת מה, כדי שלא יתבטל במציאות, ויהיה לו יראה:

י ועל-ידי כלליות בן ותלמיד, עלי-ידיה מי שהוא איש-חיל, ואינו ההפך (שקורין: רע-מזל, שלי-מזל), הוא יכול לקבל בעת האכילה הארת הרצון, דהינו שאיר לו הרצון בעת האכילה, וישתוקק ויבסס מאד אליו ויתברך הרצון מפלג, בלי שום ידיעה, שלא ידע כלל מה הוא רוצה. וזה בחינת (החלום ד): ואתה נותן להם את אכלם בעתו. בעתו זה בחינת הארת הרצון הנ"ל, בחינת (במדרג בנ"ל): בעת יאמר לעקב ולישראל מה פעל אל, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לכרכה (ירושלמי שם פסוק): עתידין צדיקים שיהיה מוחצתו לפנים ממלאכי-השרת. מוחצה זה בחינת מקיפים, שהם המוחצה של השכל, ולעתידי יהיה מוחצות המקיפים של הצדיקים למעלה ממקיפים של מלאכי-השרת, ואז יהיה השגתם בחינת מה, בחינת: מה פעל אל. וזאת ההארה של בחינת מה, הוא בחינת הארת הרצון, שהוא למעלה מן הכל, והוא מתגלה בעת האכילה, בבחינת: ואתה נותן להם את אכלם בעתו - בעתו דיקא, בחינת הארת הרצון, שהוא

וזהו: לשחק בו - בחינת שחקים, ששם שחקין מן, כי הפרנסה, שהיא בחינת מן, נשחקת ונכתשת אצל בחינת המלכות, שהוא בחינת לוחין, שמקבל הפרנסה מבחינת: זה הים גרול ורחב ימים, הינו מן הים שיש בים החכמה, שהם בחינת רמזים כנ"ל. וזהו: כלם אלדי ישברון לחת אכלם בעתו; כי הכל מסתכלין ומצפין על פרנסה, והמלכות מלקט ומקבץ כל אלו הבטחונות של כל באי עולם, מה שכלם מצפין ומסתכלין על פרנסה, ועם אלו הבטחונות עולה המלכות ומקבל פרנסה מן ימים הנ"ל. וזהו: כלם אלדי ישברון, הינו עלידי הבטחונות הנ"ל, שכלם ישברון אליו, ומצפין ומסתכלין על פרנסה, עלידי זה נמשך הפרנסה עלידי המלכות כנ"ל. וזהו: לחת אכלם בעתו - בעתו דיקא, בחינת הארת הרצון, שמתגלה בתוך הפרנסה, שהוא בחינת: בעת יאמר לעקב ולישראל מה פעל אל, בחינת: ואחרי נחת להם את אכלם בעתו, בחינת: פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון, כנ"ל. וזהו: כי ימנע וירועד ואור פניו כי רציתם (תהלים סד), ימנע וירועד - זה בחינת הדים הנ"ל, שבהם מתגלה הארת המקיפים, שהוא בחינת הארת הרצון כנ"ל. וזהו: ואור פניו כי רציתם, כי המקיפים הם אור הפנים, וזה: כי רציתם, כי הם בחינת הארת הרצון, כנ"ל. וזהו: אשריד ארץ שמלכך בן חורין ושריד בעת יאכלו (דברים י), חרות זה בחינת יוכל, שהוא בחינת כלליות בן ותלמיד, כי יוכל הוא אותיות: וכל בניהו למודי יי (ישעיה טז), רתנו כלליות בן ותלמיד, כי בניהו זה בן, למודי ה' הם תלמידים, ומכלליות בן ותלמיד, שהוא בחינת יוכל, בחינת חרות, משם מקבל המלכות הפרנסה כנ"ל. וזהו: אשריד ארץ שמלכך בן חורין - שמלכות מקבל הפרנסה מבחינת חרות, בחינת יוכל וכו' כנ"ל. וזהו: ושריד בעת יאכלו, בעת, זה בחינת התגלות הרצון, שמתגלה בשעת אכילה, בחינת: בעת יאמר וכו' כנ"ל. וזה בחינת (תענית טז): אין מסתיון בסעודה, כי אז, בשעת סעודה, מאיר הארת הרצון, שהוא בחינת הארת המקיפים, שהם בחינת שתיקה, בחינת: שחק, כך עלה במחשבה, כנ"ל.

יא וזה בחינת חנכה. כי ענין חנכה, רע, כי כל אחד ואחד כפי מה שזוכה לפעל בקשתו ביום הכפורים, דהינו בקשת סלח נא, בן יש לו חנכה, כי עלידי סלח נא נעשה חנכה, כי משה רבנו בקש (במדבר יז): סלח נא לעון העם הזה, על חטא המרגלים, ועלידי חטא המרגלים גרמו חרבן הבית המקדש, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית טז), שהשם יתברך אמר להם: אתם בכתם בכיה של חנם, אני אקבע לכם בכיה לדורות; כי אותו הלילה, ליל חשכה באב היה, שבו נחרב הבית המקדש, ומשה רבנו בקש על זה סלח נא, כי כזה החטא והפגם תלויים כל העוונות, כי עלידי זה הפגם נחרב בית המקדש, וכמו שביית המקדש היה קים, היינו נקיים מעוונות, כמו שכתוב (ישעיה מ): צרף לין זה, ופרש רש"י, כי תמיד של שחר היה מכפר על עברות של לילה, ותמיד של

בית הערבים היה מכפר על עברות של יום, כי ישראל עם קדוש, לפי גדר רוחניותם ודקותם אין יכולין לשא עליהם המשא של עון אפלו יום אחר, עליכן אנו צריכין את הבית המקדש, שיקפר עלינו בכל יום. ומעת אשר חרב בית המקדשנו אין אנו יכולים לנקות עצמנו מן העוונות, כי אין מי שיכפר בעדנו; ומשה רבנו, עליו השלום, שידע כל זאת, עליכן מסר נפשו על ישראל, ובקש: סלח נא לעון העם הזה וכו', כי ידע שבה החטא תלוי חרבן הבית, שהוא כולל כל החטאים כנ"ל, וכשזכה לפעל בקשתו, מזה נעשה בחינת חנכה הבית, בחינת חנכה, הפך חרבן הבית. וכן כל אחר, כפי מה שזוכה לפעל בקשת סלח נא ביום הכפורים, שעלידי זה נתמקן פנים חרבן הבית, כמוכן נעשה בחינת חנכה הבית, בחינת חנכה, נמצא, שחנכה נעשה עלידי סלח נא, כנ"ל, ועליכן רמז משה רבנו, עליו השלום, צדק "חנכה" בפסוק סלח נא, כי "סלח נא לעון העם הזה כנגד חסדך ובאשר נשאתה" וכו' - הוא ראשי תיבות "חנכה", כי חנכה נעשה עלידי סלח נא וכו', כנ"ל. וכן כל הבחינות הנ"ל, כלם כלולים בבית המקדש, כי בית המקדש כלול מבחינות בן ותלמיד, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית טז): למה נקרא שמו הר המוריה שממנו הוראה יוצאה לישראל - זה בחינת תלמיד. גם אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ס"ח ע"ב ערשו רענני): למה נקרא שמו חדר המפות שעלידי פרים ורבים ישראל - זה בחינת בן. ועליכן בית המקדש במקום הגרן (שמואל ב טז), זה בחינת פרנסה, שנמשך עלידי כלליות בן ותלמיד, כנ"ל. וזה בחינת לחם הפנים שהיה בבית המקדש, זה בחינת האכילה והפרנסה, שנמשך עלידי כלליות בן ותלמיד, שבו נתגלה אורות המקיפים, שהם בחינת אור הפנים כנ"ל, כי אור הפנים זה בחינת ש"ע גהרין, פירוש, וש"ע הוא שתי פעמים "הקף", כמובא. וזה בחינת (תהלים טז): להצהיל פנים משמן, ולחם לבב אנוש יסעד, הינו שכתוב האכילה מתגלה הארת המקיפים, שהוא בחינת אור הפנים, בחינת: להצהיל פנים משמן ולחם וכו', ועליכן מצות חנכה בשמן, כי חנכה הוא בחינת חנכה הבית, שעלידי זה נמשך פרנסה, ונתגלה אור הפנים, שזה בחינות לחם הפנים, בחינות: להצהיל פנים משמן ולחם וכו', כנ"ל. וזה בחינות (במדבר יז): יאר ה' פניו אליך ויחנך, ויחנך - זה בחינות חנכה, שעלידי נתגלה אור הפנים, בחינת: יאר ה' פניו וכו', כנ"ל. ומשה רבנו וזה לסוד חנכה עלידי שמסר נפשו כשכיל ישראל ונתן לבו עליהם להסתכל בצורתם, כי הוא היה רחמן ומנהיג אמת כנ"ל, ועקר צרת ישראל הוא המשא של עוונות, חס ושלום, כנ"ל. ועליכן בקש עליהם סלח נא כנ"ל, ועלידי זה נעשה בחינת חנכה, בחינת חנכה הבית, שבה תלוי תקון כל הבחינות הנ"ל, כנ"ל. וזהו חנכה - חנוכה, הינו כ"ה בכסלו. בסליו הוא אותיות: ויאר יי בי סר לראות (שמואל א ט); כי משה רבנו נתן לבו להסתכל בצורתן של ישראל. וזהו: כי סר לראות - לשון סר וזעף (מלכים א כ), ועקר צרתן הוא המשא של עוונות, חס ושלום, כנ"ל, והשם יתברך כשדא שהוא נותן לבו על זה, קראו אליו ויאמר: משה משה,

מלכות. ואזי נתעורר היראה של החכם שחדש זה החדוש, כי הכל תלוי בידאה, כי צריך שיהיה לו יראה, כדי שיהיו דבריו נשמעין, וכדי שיתקיימו דבריו בנ"ל, ועליכן בשחזורים את החדוש, שאזי בא בחינת המלכות לקבל משם פרנסה, ומלכות הוא בחינת יראה בנ"ל, ועל-ידיה נתעורר יראה של החכם הנ"ל, על-כן נופל יראה על זה שמעין בחדוש:

וזה פרוש: מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע שהיו באין בספינה, והיה רבי אליעזר יושן, ורבי יהושע געור. נודעו רבי יהושע, ונגער רבי אליעזר. אמר לו: מה זה, יהושע, מפני מה נודעו את ארץ ארץ? מאור גדול ראיתי בים. אמר לו: שפא עיניו של לוייתן ראית, שנאמר: עיניו כעצמי שחר (כ"ב ע"ד):

רבי אליעזר ורבי יהושע - זה בחינת בן ומלמד. רבי אליעזר - זה בחינת בן, שהשגתו בחינת מה, בחינת: מה חמית וכו', בחינת: כי לא יראני האדם, בחינת: עין לא ראתה אלקים וולתך וכו', בנ"ל. וזה בחינת רבי אליעזר, כי אליעזר - ראשי-תבות: עין לא ראתה אלקים וולתך יעשה וכו', שזה בחינת בן בנ"ל. רבי יהושע - זה בחינת תלמיד, שהשגתו הוא בחינת מלא כל הארץ כבודו, בחינת: ואראה את ה', שהוא בחינת ההשגה של רבי משה, שצריך לעוררם ולהקצים שלא יתאשו עצמן בנ"ל, ככחינת: תקצו ורגעו שובני עפר, ולהראות להם כי מלא כל הארץ כבודו. וזה בחינת רבי יהושע, כי יהושע הוא ראשי-תבות: יהיו מחד גבולתי יקומו תקצו ורגעו שובני עפר. ומשה רבנו, שהוא בחינת חכם הרז, שהוא מאיר בן ומלמד בנ"ל, על-כן היה לו בן שהיה שמו אליעזר, ותלמיד ששמו יהושע. כי אליעזר בן משה הוא בחינת רבי אליעזר הגדול הנ"ל, כמובא במדרש (בבב"א פ"ג ע"ג) על פסוק: ושם האחר אליעזר - האחר המזרח, כי משה רבנו כפש על זה, שיהיה רבי אליעזר מוציא חלציו, ונתקם בן:

וזה: מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע וכו'. מעשה הוא מה ש"ע, כמובא בבבב"א, הינו בחינת מקיפים הנ"ל, שהם בחינת שע נהורין של אור הפנים, בחינת מה בנ"ל. וזה: שהיו באין בספינה, הינו שרבי אליעזר ורבי יהושע, שהם בחינות בן ומלמד, היו מהלכין בים התקמה, ששם מתגלין אורות המקיפים. וזה בחינת ספינה, לשון ספון וסמון, בחינת המקיפים, שהם ספונים וסמונין מעין כל, (כי הם בחינת: מה רב טובך אשר צפנת ליראך, בנ"ל). וזה בחינת (משל א'): היתה פאניות סוחר - לשון סחור סחור, בחינת מקיפים, שהם בחינת ספינה, בנ"ל:

וזה: והיה רבי אליעזר יושן, ורבי יהושע געור. כי השגת רבי אליעזר, שהוא בחינת בן, הוא בחינת שנה, בחינת: עין לא ראתה וכו', בחינת מה, בחינת: מה חמית וכו' בנ"ל

ויאמר הגני - הגני לכהנה, הגני למלכות, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (מד' שפ"ח ט"ז), הגני לכהנה - זה בחינת תגבית-הבית, כי משה שמש בשבעת ימי המלוואים, כמו שכתוב (יהל"ם ע"ג): משה ואהרן בכהניו (אח"כ ק"ו), גם כהן הוא בחינת כלליות בן ומלמד, כי ככהן נאמר (ויקרא י'): להורות את בני ישראל, להורות - לשון הוראה, זה בחינת תלמיד. גם להורות - לשון הריון, בחינת בן. הגני למלכות - זה בחינת מלכות הנ"ל, שעל-ידו נמשך הפרנסה, שבו נתגלה אור הפנים בנ"ל. וזה בחינת (כאמ"ה י'): ומלכי צדק מלך שלם הוציא להם ויין, והוא כהן לאל עליון. מלכי צדק מלך שלם - זה בחינת מלכות. הוציא להם ויין - הינו בחינת פרנסה, שנמשך על-ידי המלכות בנ"ל. והוא כהן - זה בחינת כהנה הנ"ל, שהוא בחינת כלליות בן ומלמד, שמשם נמשך הפרנסה על-ידי המלכות, בנ"ל:

יב וזה בחינת מג היראה: בשתראה היא כמג השנה, היא כלולה מכל הבחינות הנ"ל. כי היראה היא מאירת עינים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יהל"ם ע"ג) - זה בחינת תלמיד, שהשגתו בחינת: ואראה את ה'. גם על-ידי היראה בא שנה (כמובא במ"א לעל כ"ה ה) - זה בחינת השגת הבן, שהשגתו בחינת מה, בחינת: מה חמית וכו', שזהו בחינת שנה, בחינת (ישע"ה ס"ד): עין לא ראתה אלקים וולתך. ורוח החיים שבתוך היראה זה בחינת מקיפים הנ"ל, בחינת (קול"ה א'): סובב סובב הולך הרוח, בחינת (א"ב ט'): ורוח על פני יחלף, בחינת אור הפנים. ובשמשמנים של היראה הם כמג השנה, על-ידיה מאיר אור הפנים, בחינת: להגדיל פנים משמן, הינו על-ידי השמנים של היראה מאיר אור הפנים, בחינת מקיפים. והידים הנ"ל שיש בים התקמה בנ"ל, בהם נתגלה אור הפנים, בחינת מקיפים, שהם בחינת הארת הרצון, בבחינת: פותח את ידך וכו', בנ"ל. וזהו בחינת חת"ה, שהוא סופי-תבות של פותח את ידך, שהוא השם של הפרנסה, כמובא. חת"ה שתי פעמים "רוח", הינו שבאלו הידים הנ"ל נתגלה בחינת המקיפים, שהם בחינת: סובב סובב הולך הרוח, בחינת: ורוח על פני יחלף, בנ"ל. וזה בחינת (יהל"ם י'): וידי ארם מתחת כנפיהם - זה בחינת כנפי היראה, ששם סובב הרוח, בחינת מקיפים, שמשם נמשך בחינת הארת הידים בנ"ל:

וזה בחינת: רוח איש יכלכל מחלחלו (משל"ה י'), רוח איש - זה בחינת רוח-החיים הנ"ל, שהוא בחינת: סובב סובב הולך הרוח, בחינת מקיפים, שמשם נמשך פרנסה וכלכלה, בחינת: יכלכל וכו', בנ"ל:

יג ועל-כן בשמעניו ומרברים מאיזה חדוש שחדש החכם שבדור, אזי נופל יראה על זה שמרבר ומעין בחדוש. כי בשחזורים את החדוש, אזי נתעורר ונתגלה ים התקמה, שמשם מקבל המלכות את הפרנסה, ואזי בא בחינת המלכות להמשיך פרנסה, ועקר היראה היא במלכות, כי מלכות היא מקור היראה, כמו שאמרו (אח"כ פ"ג): אלקלא מוראה של

ענו (מכריז י), וענוה גדולה מכלם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ז כג), ויש עוד צדו של חנכה, שהוא מרמז בפסוק (יח"ל): ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו, בסופי-חבות יש צדו חנכה, כי בזה הפסוק מרמז כל הבחינות של המאמר הנ"ל: "מלא" זה בחינת: ומלאו את הארץ, המבאר לעיל, וכן "רוח חכמה" - כי סמך משה ידיו וכו', כל זה מבאר לעיל במאמר הנ"ל. גם בענין היראה, כי יש חמש גבורות, שהם חמש אימות, שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת ע"ג), ויש אלף וחי"ה (ארכע מאות וחמס) גבורתן, המובא בזה הקדוש (נשא דף קל"ז), שגללים הגבורות זה בזה עד אלף וחי"ה. וכל אלו הדברים לא באו בלל, כי אלו הדברים נאמרו וכו'.

התורה האת מרבית מכל העשר ספירות שפע הכתר, חכמה ובינה, ידים, גם יראה, גם אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכריז יז): המונע הלכה מפי תלמיד, באלו מונע ממנו חסד, ופודק ממנו יראת-שמים. גם בן ותלמיד - בן, איהא בזה הקדוש (יח"ד דף ע"ג): מה שמו, רא חכמה; מה שם בנו, רא תפארת. תלמידים, הם למורי ה', רא נצח הוד. כל, רא יסוד, ומלכות הנ"ל. ראה, היא איברים הפנימיים. ויש ספירות שמדבר מהם כמה פעמים. (אשרי אונים שוקד שומעות. אשרי העם ששכח לו וכו').

ח

תקעו כחדש שופר בפסא ליום חגנו, כי חק לישראל
הוא משפט לאלקי יעקב (תהלים כא)

א אף-על-פי שחוקתה הוא דבר גדול, ומכל על כל אחד מישראל להוכיח את חברו, כשרואה בו שאינו מתנהג כשורה, כמו שכתוב (ויקרא יב): הוכח תוכיח את עמיתך, אף-על-פי-כן לא כל אדם ראוי להוכיח, כמו שאמר רבי עקיבא (ערכ"ט): חמה אני, אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח. ואם רבי עקיבא אמר זאת בדורו, כל-שכן בדור הזה של עכשו. כי כשהמוכיח אינו ראוי להוכיח, אזי לא רי שאינו מועיל בתוכחתו, אף גם הוא מבאיש ריח של הנשמות השומעים תוכחתו, כי על-ידי תוכחתו הוא מעורר הריח רע של הפעשים רעים ומדות רעות של האנשים שהוא מוכיחם. כמו כשמוח איה דבר שיש לו ריח שאינו טוב, כל זמן שאין מוויזין אותו הדבר, אין מרגישין הריח רע, אבל כשמתחילין להזיז אותו הדבר, אזי מעוררין הריח רע; כמו-כן על-ידי תוכחה של מי שאינו ראוי להוכיח, על-ידי-הזיז מוויזין ומעוררין הריח רע של הפעשים רעים ומדות רעות של האנשים שמוכיחם, ועל-כן הוא מבאיש ריחם, ועל-ידי-הזיז הוא מחליש את הנשמות שלהם, ועל-ידי-הזיז נפסק השפע מכל העולמות התלויים באלו הנשמות. כי עקר יניקת הנשמה הוא מהריח, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכריז כג): מנין שמכריזין על הריח שנאמר: כל הנשמה תהלל זה. איהו דבר שהנשמה נהנית ממנו, ולא הגוף הוי אומר: זה הריח. ועל-כן על-ידי זה המוכיח, שהוא מבאיש ריחם, על-ידי-הזיז תחליש הנשמה, שניקתה מהריח הנ"ל, וממילא נפסק השפע

בנ"ל. אבל השנה רבי יהושע, שהוא בחינת תלמיד, בחינת רבי משה, הוא בחינת נעור, בחינת: ואראה את ה', בחינת: מלא כל הארץ כבודו, בחינת: הקיצו ורגנו שובני עפר. וזה: והיה רבי אליעזר יושן, ורבי יהושע נעור, בנ"ל. נזרעו רבי יהושע, וננער רבי אליעזר. ננער רבי אליעזר - זה בחינת כלליות בן בתלמיד, כי צריך לכלל בן בתלמיד, להראות לבחינת בן בחינת ההשגה של התלמיד, ברי שיהיה לו יראה בנ"ל, וזה: וננער רבי אליעזר, הינו שרבי אליעזר, שהוא בחינת בן, בחינת שנה בנ"ל, וכלל בבחינת תלמיד, שהשגתו בחינת נעור בנ"ל. אמר לו: מה זה, יהושע - מה ריקא, זה בחינת השגה של בחינת בן, שהוא בחינת מה בנ"ל, זה בחינת כלליות תלמיד בבן, כי התלמיד צריך שיהיה נכלל בבחינת בן, שהוא בחינת מה, ברי שיהיה לו יראה בנ"ל. וזה (יח"ד י): מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה. מה ריקא, כי צריך שיהיה נכלל בבחינת מה, ברי שיהיה לו יראה בנ"ל. וזה: מה זה, יהושע - הינו שרבי אליעזר הביא את רבי יהושע לבחינת השגה של מה, ברי שיהיה רבי יהושע, שהוא בחינת תלמיד, נכלל בבן בנ"ל. מפני מה נזרעו-עץ. אמר לו: מאוד גדול ראיתי בכם - שראה אור גדול בים התבטה. אמר לו: שמה ענין של לוחות ראית וכו' - לוחות זה בחינת מלכות, בחינת: לוחות זה יצרת לשחק בו, בלם אליך ישברו וכו', בנ"ל. הינו, שהשיב לו, שראה ענין של לוחות, והינו מה שבחינת מלכות מלקט ומקבץ כל הבטחונו של כל באי עולם, שכלם עיניהם תלויות ומצפין על פרנסה, ומלכות, בחינת לוחות, מקבץ כל אלו הבטחונו, ונכנס עמיהם לים התבטה לקבל משם פרנסה. ועל-ידי-הזיז נזרעו רבי יהושע, כי נפל עליו יראה, מחמת שנכנס בים התבטה, ששם נתגלה בחינת מלכות, שבא לקבל פרנסה, שזה בחינת ענין של לוחות, בנ"ל, ועל-ידי-הזיז נופל יראה, כי מלכות הוא מקור היראה, בנ"ל.

וזה: ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם וכו'. שנתיים ימים - זה בחינת תקופות הימים, תקופות השנים הנ"ל, שהם בחינת עולם הבא, שהוא יום שכלו ארך, שהוא למעלה מהזמן, ששם סוד הזמנים הוא בחינת מקיפים בנ"ל, שהם כל התענוגים והשעשועים של עולם הבא בנ"ל. ופרעה זה בחינת יוכל, כמוכא בזהר (יח"ד יב), דכל נהורין אתפרעין ואחגליו מנה: (והשאר לא באר)

וזה בחינת קבורת משה, שהוא בחינת המקיפים, שהם ממונים מעין כל. וזה: עליונים נרמה להם למטה ותחתונים נרמה להם למעלה, הנאמר בקבורת משה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנה"ד י), זה בחינת כל הנ"ל, בחינת: כי כל בשמים ובארץ; שצריך הצדיק שזוכה לאלו המקיפים הנ"ל שיהיה לו בחינת כל, בנ"ל, להראות לעליונים שהם למטה, שאינם יודעים כלל ביריעתו ויחברו, בחינת: מה חמית וכו', ולהפך, תחתונים נרמה להם למעלה, כי הם משיגים שמלא כל הארץ כבודו, בחינת: ואראה את ה' עוד יש בזה דברים נעלמים תרבה, ולא באר רק קצת, קצת ראשי-פרקים. כי משה רבנו היה

הראוי, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תמיד כח): המוכיח את חברו לשם שמים, מושכין עליו חוט של חסד, שנאמר: מוכיח אדם אחרי חן ימצא. כי חוט של חסד זה חסד זה בחינת שנקלע ונשוד ונעשה חוט מהנימין, שעל אלו הנימין (שקורין סטריניס) יתנגן הנגון והשיר הזה של לעתיד, שהם ע"ב נימין, כנגד שם י"ק יק"ו יקו"ק, שהוא בחינת שיר פשוט כפול וכו', כמובא בתקונים (ח"א), שהוא עולה בלו ע"ב, ועל אלו הנימין יתנגן השיר הזה שלעתיד בשיחורש את עולמו, בבחינת (תהלים כ): עולם חסד יבנה, שאין יתער שיר פשוט וכו'. וזהו בחינת חוט של חסד הנ"ל, הנאמר במוכיח הראוי, הינו בחינת החוט הנעשה מהנימין הנ"ל, שעליו יתנגן השיר הזה בשיחורש חרוש העולם, בחינת: עולם חסד יבנה, כנ"ל. וזהו: מושכין עליו חוט של חסד - זה בחינת ההמשכה, שמושכין ופושטין את הנימין פרי לגן עליהם שיר הנ"ל. נמצא, שעל-ידי קול המוכיח הראוי, הוא נוחן ריח טוב בהנשמות, כנ"ל:

כ אך לכא לזה, לבחינת קול הנ"ל, הוא על-ידי תפלה. כי עקר התפלה היא רחמים ורחמים ורחמים (מכבוד ב"ב ראב"ה), ועקר הרחמים תלוי ברצת, כמו שכתוב (ישעיה יא): לא ידעו ולא ישיחו כל הר קדשי, כי מלאה הארץ רעה את ה' פנים לים מכסים. כי לעתיד יגדל הרצת, ואין לא יהיה שום חזק ואכזריות, כי יתפשט הרחמנות על-ידי הרצת, כי עקר הרחמים תלוי ברצת. ולפעמים, כשהסטרא-אחרא יונקת מן הרחמנות, איך הם משיכין לעצמן הרחמנות, ואין תחמט הרחמנות אצלנו, ואפלו מעט הרחמנות שנשארה הוא בבחינת אכזריות, כי על-ידי שהם יונקים מן הרחמנות, נתקלקל הרחמנות ונעשה אכזריות, כי רחמי רשעים אכזרי (ספ"י ז'), ועל-כך גם מעט הרחמנות הנשארה אצלנו הוא בבחינת אכזריות, כי נתקלקל על-ידי שהם יונקים מן הרחמנות, חס ושלום, כנ"ל. וזה בחינת (אס"ה ז') גם תנים חלצו שר - זה בחינת רחמנות דסטרא-אחרא, בחינת: כשר משירי (ישעיה יז): כי שרי הוא בחינת רחמנות דקדושה, בבחינת (בראשית ז'): ואל שרי יתן לכם רחמים, שהוא בחינת תפלה, שהוא שריר המערכות. ועל-ידי שר משירי, בחינת הרחמנות דסטרא-אחרא, בחינת: גם תנים חלצו שר - על-ידיה: בה עמי לאכזר, כי על-ידיה שהם יונקים מן הרחמנות, על-ידיה גם מעט הרחמנות הנשארה אצלנו נפגם ונעשה אכזריות, כנ"ל. ועל-ידיה שנתקלקל הרחמנות ונעשה אכזריות, נפגם הרצת, בבחינת: כל הנועם, חקמתו מסתלקת ממנו (פסחים סה): ואין נקמן הדעת, ונעשה בבחינת מחין דקטנות, ואין הם יונקים, חס ושלום, מפגם הרצת, בבחינת (בראשית ז'): והנחש היה ערום; הינו רצת דסטרא-אחרא, שיונק על-ידי נפילת הרצת דקדושה, שנפגם על-ידי אכזריות וכעס, כנ"ל. ומזה בא, חס ושלום, תאות נאוף, כי המח הוא מחצה פרוסה כפני תאווה זו, כי אין אדם עובר עברה אלא-אם-כן נכנס בו רוח-שטות (סוטה ז'); אבל כשהמה והרצת שלם, הוא מנן כפני התאווה הזאת. כי יש שלשה מחין, וכל אחד ואחד הוא בחינת מחצה פרוסה כפני זאת התאווה:

מכל העולמות החלויים בהם. אבל כשהמוכח ראוי להוכיח, איך אדרכא, הוא מוסיף ונותן ריח טוב בהנשמות על-ידי תוכחתו, כי התוכחה צריכה להיות בבחינת התוכחה של משה, שהוכיח את ישראל על מעשה העגל, שעל-ידי תוכחתו נתן בהם ריח טוב, בבחינת (שיר השירים א): נרדף נתן ריחו, הנאמר על מעשה העגל, עוב לא נאמר, אלא נתן, כמו שפירש רש"י שם וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בנמרא (שבת פח), כי על-ידי תוכחה של משה על מעשה העגל הוסיף ונתן בהם ריח טוב, שהוא בחינת מוונא דנשמתא. כי עקר יניקת הנשמה היא מדרית כנ"ל, כי על-ידי קול המוכיח שהוא ראוי, על-ידיה הוא נוחן ריח טוב בהנשמות, שהוא בחינת מוונא דנשמתא כנ"ל. כי יש מוונא דנשמתא ומוונא דגופא, ועל-ידי מוונא דגופא נחלש מוונא דנשמתא, כי על-ידי מוונא דגופא, והינו על-ידי אכילה ושתייה, על-ידיה מגרילין את בחינת עקב דסטרא-אחרא, בבחינת (תהלים מז): אוכל לחמי הגדיל עלי עקב. כי על-ידי האכילה נחתקין העקבים והרגליו, בבחינת (שבת קכב): רץ ככבי וחשב כנגרי, ואין, כשנחבדל, חס ושלום, עקב דסטרא-אחרא, על-ידיה נחלש, חס ושלום, בחינת עקב דקדושה, שהוא בחינת (מש"ב כב): עקב ענוה ידעת ה', שהוא בחינת ריח, בבחינת (ישעיה יא): והריחו כיראת ה', שהוא מוונא דנשמתא. והתקון לזה הוא על-ידי בחינת קול, כי בחינת קול הוא משקה את הגן, ששם גרלים כל הריחות והידאות, בבחינת (בראשית ז'): ונהר יוצא מערן להשקות את הגן. נהר היוצא מערן וכו' - זה בחינת קול, בבחינת (תהלים צ): נשאו נהרות קולם; וזה בחינת (בראשית ז'): את קולך שמעתי בגן ואיך, כי זה הקול משקה את הגן, שעל-ידיה גרלים שם כל הריחות, שהם בחינת ידאה כנ"ל, שהוא בחינת מוונא דנשמתא כנ"ל, כי על-ידי זה הקול נכנע בחינת עקב דסטרא-אחרא, כי זה הקול הוא בחינת (ז' סו): הקל קול יעקב; ועל-כך זכה יעקב לבחינת דרית, בבחינת (סו): ראה ריח בני בריח שרה, הנאמר בפעקב, והוא מניע עקב דסטרא-אחרא, בבחינת (סו סה): וידו אוחת בפעקב עשו. וזה הקול הוא בחינת קול המוכיח הראוי, בבחינת (ישעיה נח): הרם בשופר קולך ונהר לעמי פשעם וכו'; כי המוכיח, שרצה להוכיח את ישראל ולהגיד להם פשעם וחטאתם, הוא צריך לזה הקול, כדי שלא יכאיש ריחם על-ידי שמעורר עונותיהם כנ"ל. על-כן צריך לזה הקול, כי על-ידי זה הקול הוא מוסיף ונותן בהם ריח טוב, כי על-ידי זה הקול גרלים כל הריחות, כי זה הקול משקה את הגן וכו' כנ"ל. וזהו: הרם בשפר קולך - בשפר דיקא, כי זה הקול המשקה את הגן, שהוא בחינת: ונהר יוצא מערן, הוא בחינת קול הנגון של השיר שיתער לעתיד, בשיחורש את עולמו, שהוא בחינת שיר פשוט, כפול, משלש, מדבק. וזהו בשפר - ראשיתבות: פשוט, כפול, שלוש, רבוע - שהוא בחינת השיר שלעתיד, שהוא בחינת הקול המשקה את הגן, שעל-ידיה הקול דיקא הוא יכול להוכיח. וזהו: הרם בשפר קולך - בשפר דיקא, כנ"ל. וזהו בחינת: מושכין עליו חוט של חסד, הנאמר במוכח

בחינת: מבטנו יורישנו אל, כנ"ל. וזה בחינת (סע טז): אמה פורדת כעוד ים, שברח ראשי חנינים על המים; כי עלי ידי משה עז הנ"ל הוא משבר ראשי חנינים על המים, הינו הסטרא אחרא והנחש, שהיה יונקת מן הרמנות והרעות, שהיא בחינת: כמים לים מכסים, בחינת: והנחש היה ערום, כנ"ל. ועל ידי משה עז הנ"ל, הינו התפלה של הפעל-בת, בחינת פיתום, על ידי ידו הוא מוציא קרש הרעות והתפלות שבלע, ומשבר ראשי חנינים על המים כנ"ל, כי התפלה של הפעל-בת, שהיא בבחינת דין, בחינת: ועמד פיתום ויפלה - היא עומדת בבית הפליעה של הנחש, ועל ידי ידו הוא מברח להקיא ולהוציא הכל כנ"ל. והו צדוף ויפלה - ראשי-חכות: והשליך לפני פרעה יהי לתנין (שמות י); כי צדיקין להשליך משה עז, שהיא בחינת התפלה הנ"ל, לתנין, בבחינת: והשליך לפני פרעה יהי לתנין; שמשליכין כבונה הפשה עז לפני הסטרא אחרא כדי שיהיה לתנין, הינו כדי שיכלע התנין את התפלה הזאת, כי על ידי ידו מוציאין ממנו כל הקרש שבלע, כי היא עומדת בבית הפליעה שלו כנ"ל:

וזה בחינת: וישמע יתרו - מה שמועה שמע וכא קריעת ים-סוף ומלחמת עמלק (נחמ"ס). כי עמלק טמא את ישראל בפגם תאות גאוף, כמו שכתוב (תהלים טז): אשר קרד כרדך, בחינת מקרה-לילה, חס ושלום, שבא עלי ידי בחינת עמלק, כי עמלק יונק מבחינת הרעות, בבחינת (בסדר טז): ראשית גוים עמלק, שזה בחינת: והנחש היה ערום כנ"ל, שעל ידי ידו, כא, חס ושלום, טמאת התאוה הזאת כנ"ל. וזה בחינת מלחמת עמלק, והתקון לזה הוא בחינת קריעת ים-סוף, בחינת: אמה פורדת כעוד ים, שברח ראשי חנינים על המים; הינו בחינת משה עז הנ"ל, שעל ידי ידו מוציאין ממנו מימי הרעות שבלע מן הקרש כנ"ל. ועל ידי ידו: וישמע יתרו, הינו בחינת גרים, כי עלי ידי משה עז הנ"ל, שהוא בחינת קריעת ים-סוף, בחינת אמה פורדת כעוד ים וכו', שהוא מתקן ומכניע מלחמת עמלק כנ"ל, על ידי ידו נעשין גרים, בחינת וישמע יתרו, כי מוציאין ממנו גם עצמות חייתו, שהוא בחינת גרים כנ"ל:

וזה בחינת רעים. כי עלי ידי גרים שנעשין עלי ידי משה עז הנ"ל, עלי ידי שהסטרא אחרא מברחת להחזיר כל הקרש שבלעה, עם עצמות חייתה כנ"ל, על ידי ידו תרבה ונחנצל כבודו ויחברך בבחינת (תהלים טז): הבו לה' משפחות עמים, הבו לה' כבוד ועז. וזה בחינת רעים, בבחינת (סע טז): אל הכבוד הרעים, ה' על מים רבים. מים רבים, זה בחינת מימי הרעות, בחינת: כי מלאה הארץ רעה את ה' כמים לים מכסים; הינו בחינת מימי הרעות, שיוצאין מן הסטרא אחרא וחוזרין אל הקרש, שעל ידי ידו נעשין גרים, ונחנצל כבודו ויחברך, שזהו בחינת רעים, בחינת: אל הכבוד הרעים, כי הרעש והפרסום שנתפרסם כבודו ויחברך עלי ידי הגרים, זה בחינת רעים, שהם קול רעש גדול, כי אמרו רבותינו אברהם לברכה (ברכות טז): מאי רעים ענין דשפכי מין להרדי. ענין דשפכי מין, זה בחינת הסטרא אחרא, שהיא בחינת

ומאלו השלשה מחין נמשך שלשה מיני רמנות, כי יש שלשה מיני רמנות, בבחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק (בראשית כא): אם תשקר לי ולניני ולנברי - עד כאן רחמי האב על הבן (כ"ד ורא פי דו והוא בפרש"י סע), שהם בחינת שלשה מיני רמנות, והם נמשכין משלשה מחין, כי מח הבן - מפת האב (הקו י). וזה בחינת שלש תפלות בזמן, כי כל תפלה ותפלה הוא בחינת מח מיוחד מאלו השלשה מחין, שהם בחינת שלשה מיני רמנות החלויים במח, כי עקר התפלה היא רחמים ותחנונים כנ"ל, ועלי כן בשהרעות נפגם, חס ושלום, כנ"ל, מזה כא, חס ושלום, תאות גאוף כנ"ל, ואזי, כשנפגם הרמנות והרעות, אזי אי אפשר להתפלל בבחינת רחמים ותחנונים, ואז התפלה בבחינת דין, ובשהתפלה בבחינת דין, אז הסטרא אחרא בולעת את התפלה, חס ושלום, כי עקר וינקח הסטרא אחרא היא מבחינת דנים, שהם מחין רמנות, בחינת אלקים, בידע, ועלי כן הם נאחזין, חס ושלום, בתפלה זו שהיא בחינת דין, וכולעין אותה, חס ושלום:

ג ואז, בשהתפלה בבחינת דין, אז צדיקין בעל כח גדול, שיכל להתפלל תפלה בבחינת דין. כמו פיתום בעת שקנא על מעשה זמרי, כמו שכתוב (תהלים טז): ועמד פיתום ויפלה; ורשו רבותינו זכרונם לברכה (סע טז): שעשה פלילות עם קונו; הינו תפלה בבחינת דין, כי קנא על מעשה זמרי, שהוא בחינת (א"י טז): כי היא זמה והוא עון פלילים; הינו שהוא עון שצדיקין לזה תפלה בבחינת דין, שהוא בחינת פלילים, בחינת: ועמד פיתום ויפלה. כי כשיש פגם תאות גאוף, חס ושלום, שאז התפלה בבחינת דין, והסטרא אחרא בולעת אותה, חס ושלום, אז צדיקין בעל כח גדול, שיחפלה תפלה בבחינת דין, כמו בעת שהיה מעשה זמרי, שהעדר פיתום להתפלל תפלה בבחינת דין. כי בשזה הפעל-בת מתפלל תפלה בבחינת דין, ואזי הסטרא אחרא רוצה לבלע אותה, כי היא בולעת חמיר התפלות שהם בבחינת דין כנ"ל, ואזי, בשהיא רוצה לבלע זאת התפלה של הפעל-בת, שהיא בבחינת דין, אזי זאת התפלה היא עומדת בבית הפליעה שלו, בבחינת (סע טז): כצוארו לין עז; הינו התפלה של הפעל-בת הנ"ל, שהוא בחינת משה עז, היא עומדת לו כצוארו, בבית הפליעה שלו, ואזי הוא מברח לחן הקאות, הינו שהסטרא אחרא מברח להקיא ולהוציא כל הקרש של הרעות והרמנות והתפלות שבלע, בבחינת (סע טז): חיל כלע ויקאנו. ולא רי שהוא מקיא ומוציא כל הקרש שבלע, אף גם הוא מברח להקיא ולהוציא עצמות חייתו שלו ממש, בבחינת: מבטנו יורישנו אל; הינו שמוציא ומקיא עצמות חייתו ממש. וזהו בחינת גרים שמתקדין, שהם היו תחלה מעצמות הסטרא אחרא ממש, ועכשו חוזרין אל הקרש, כי הסטרא אחרא מברח להקיא ולהוציא עצם חייתו ממש, שזהו בחינת גרים כנ"ל. והו בחינת (תהלים טז): מזה ענין ילח ה' מציון רדה בקרב איבך. בקרב דיקא, בחינת: מבטנו יורישנו אל, כי משה עז, הינו התפלה של הפעל-בת הנ"ל, היא יורדת בקרבו ממש, כי עלי ידיה הוא מוציא ומקיא עצמות חייתו ממש, מברכו ומבטנו,

והביאותים אל הר קרשי, ושמתים בבית תפלה, עולותיהם וזבחתיהם. וכשנחפזין העונות, זה בחינה שהענינים בלי והולכים, בבחינת (סו סו): מחיתי קצב פשעך וקצנן חטאתך וכו'; ואזי הוא בחינת זריחת השמש, שמשם הרפואה, כי עקר החולאת היא בחינת העוון, שהוא בחינת עון וחשך, שמחשך אור השמש, שהוא בחינת רפואה; וכשנסלח העוון, הוא בחינת שהענין כלה, ואז השמש זורחת, ואזי בא רפואה כנ"ל. וכל זה בא עלידי התפלה, שהיא מכפרת עונות כנ"ל. ועקר התפלה, שעלידה נסלח העוון ונצולין מהחולאת, הוא בא עלידי שנתוסף שכן מישאל, כי כל מה שנתוסף שכן מישאל, נתרבה ונחגל התפלה במאד מאד. וזה בחינת הקבוצין של ישראל, כי כל מה שנתקבצין ונתרפין ביותר נפשות ישראל ביתר, נתרבה ונחגל ביותר מאד מאד בית התפלה, כי שלש אבנים בונות ששה בתים, ארבע אבנים בונות עשרים וארבעה בתים, חמש - מאה ועשרים בתים וכו', עד שאין תפה יכול לדבר, והלכ לחשב, כראיתא בספר יצירה. נמצא, שכל מה שנתוסף אכן אחת, נתרפין הבתים ביותר מאד מאד ככפלי כפלים כנ"ל. והנפשות הם בחינת אבנים, בבחינת (אסו ר): השתפכנה אבני קרש וכו', והבתים זה בחינת: כי ביתי בית חפלה. נמצא, שכל מה שנתוסף ונחגל נפש אחת להקבוצין של ישראל, נתרבה ונחגל מאד בית התפלה, כי עכשו, כשנתוסף עוד נפש אחר להקבוצין, נעשין צרופים אחרים חרשים הרבה מאד מאד כפלי כפלים כמה וכמה פעמים כנ"ל, ועליכן כשנתוסף שכן מישאל, כגון במקום שדרים שם יהודים, כשנתוסף עליהם עוד שכן מישאל, אזי נתרבה ונחגל התפלה במאד מאד, כי נחוסף נפש אחת להקבוצין כנ"ל. ועלידי רבוי התפלה, עלידייה סליחת העוון, שהוא בחינת רפואה כנ"ל. וזה בחינת (ישעיה ו): וכל יאמר שכן חליתי; כי עלידי שנתוסף שכן, עלידייה נצולין מהחולאת כנ"ל. כי העם היושב בה נשוא עון - כי עלידי השכן נתרבה התפלה, ואזי הוא בחינת נשואות עון כנ"ל. ועלידייה בא רפואה, ונתכפול החולאת כנ"ל: [נדע], שלפעמים הוא בחינת נשוא עון עלידי הקבוצין כנ"ל, ולפעמים הוא חס ושלום, בחינת (סו סו): אכן חלינו הוא נשא; כי כשאין בני הקבוצין זכאים, אזי אין זוכים לבחינת נשוא עון, ואז הצדיק מקרב לקבל על עצמו יסורין כשכיל ישראל, ואין נצולים מחולאת רק העולם, אבל לא הצדיק, חס ושלום, כי הוא מקבל יסורים כשכיל ישראל, בחינת: אכן חלינו וכו'; אבל כשהם זכאים ותפלתם הגונה, אזי הוא בחינת: העם היושב בה נשוא עון, ואז נצול גם הצדיק מחולאת, בבחינת: וכל יאמר שכן חליתי, העם היושב בה נשוא עון, כנ"ל:

ו עלידי התפלות הנבואה, עלידייה נתרבה ונתחפן בחינת כח המרמה, בבחינת (ישעיה ו): וכיד הנביאים ארמה; כי עקר חפון וברוד המרמה הוא כשהוא כיד הנביאים. וכשנתחפן המרמה, עלידייה נתרבה האמונה האמתית וקדשה, ונתכפול אמונות כזבות. כי עקר האמונה תלויה בכח המרמה, כי כמה שהשכל מכין אין שיד אמונה, ועקר

(אסו ר): סכת כענין לך מעבר תפלה, הינו הקלפות המעכבים את התפלה - כשחוזרים ושוככים מימי הדעח שבלעו, זה בחינת: עניי רשככי מיא; ואז נתגלה כבודו ויתקדש, בבחינת: וכבוד ה' נראה כענין (סו סו), וזה בחינת רעמים כנ"ל. ועליכן צדוק גרים הוא ראשייתכות: רעם נבחרתו מי יתבונן (אסו ר), כי גרים הם בבחינת רעמים כנ"ל:

ה ועלידי התגלות הכבוד, עלידייה בא התפשטות הנבואה. כי הנבואה באה מבחינת שרשי נפשות ישראל, שהם בחינת שבעים נפש, בבחינת (דברים י): בשבעים נפש ירדו אבותיך - ראשייתכות נביא. ושרש הנפשות הוא בחינת כבוד, בבחינת (בראשית סו): בסרם אל חבא נפשי, ובקלהם אל חסר כבודי. ועליכן עלידי התגלות הכבוד, שהוא בחינת שרש הנפשות, עלידייה בא התפשטות הנבואה. וזה בחינת (שם סו): אין הנבואה שורה אלא על חכם, נבד ונעשיר; כי כל בחינות אלו הם בבחינת כבוד, שמשם נמשך הנבואה. חכם - בבחינת (שם י): כבוד חכמים יתלה. נבד - בבחינת (תהלים סו): מי זה מלך הכבוד, ה' עוזו ונבדו. עשיר - בבחינת (בראשית לו): ומאשר לאבינו עשה אה כל הכבוד הזה, וזה בחינת (ברכות יו): אזי לי שהתרחקי אה ביחי, ושרפתי אה היכלי, והגליתי אה בני לבין אמות העולם. התרחקתי את ביתי - זה בחינת פגם התפלה, כמו שכתוב (ישעיה ו): כי ביתי בית חפלה. ושרפתי את היכלי - זה בחינת פגם הכבוד, בבחינת (תהלים סו): וכיכיל כלו אומר כבוד. והגליתי את בני - זה בחינת בטול הנבואה, שכאה מנפשות בניישראל, בבחינת: בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה. כי גלות בניישראל הוא בחינת בטול הנבואה, שכאה מנפשותם כנ"ל:

ו וזה בחינת רפואה, כי כל בחינת הנ"ל הם בחינת רפואה. כי התגלות הכבוד הנ"ל זה בחינת זריחת השמש, בבחינת (ישעיה ס): וכבוד ה' עליך ירח; ועלידי זריחת השמש בא רפואה, כמו שאמרנו רבותינו וקדונו לכרבה (כ"ב סו): אדלי יומא אדלי קציר, כמו שכתוב (מלאכי י): וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא. כי רוחי נבואה שנתפשט עלידי התגלות הכבוד, זה בחינת הרפואה הבאה עלידי זריחת השמש, בבחינת (מלאכי י): רוח איש יכלכל מחלנו. ועקר התגלות הכבוד הוא עלידי התפלה הנ"ל, שעלידה הענינים, שהם הסמרא אחרת והקלפות, כלים והולכים, ואז נעשין גרים, ונתגלה הכבוד כנ"ל. וזה בחינת סליחת העוון, שבא עלידי רבוי התפלות, שעלידייה השמש זורחת, שעלידה בא רפואה. כי העון הוא בחינת עון, שמחשך אור השמש, כי טבע העונות הם בחינת חשך, כמו שכתוב (ישעיה סו): והיה כמחשך מעשיהם; וזה בחינת החולאת, כי עקר החולאת באה מעונות, כמו שאמרנו רבותינו וקדונו לכרבה (שם טו): אין יסורין בלא עון, שנאמר: ופקרתי בשבט פשעם ובגנבים עונם; כי העונות הם בחינת עננים, שמשחכים אור השמש, שעלידה הרפואה, ועלידי התפלה נחפזין העונות, כי התפלה מכפרת, כי היא במקום קרבן, כמו שכתוב (ישעיה ו):

מוהר"ן תנינא

מערכ ומבלבל את האדם באמונות כוזבות. וזה בחינת והמת הנחש, כי ערוב ובלבול המדפוס, שמערכ ומבלבל באמונות כוזבות, זה בחינת והמת הנחש, כי כל המנחשים והקוסמים, כלם הם עליידי כח המרמה שאינו מכבד ומחזק, שמערכ ומבלבל אותם באמונות כוזבות של שטות ושקר, שהם והמת הנחש. ועליין ישראל שעמרו על הר סיני, פסקה והמתן (שם 104), כי שם זכו כלם לנבואה, עליידי משה רבנו, רבן של כל הנביאים, שהיה מנהיג האמתי שלהם, ועליידיה נחבד ונתחזק המרמה אצלם, וזכו לאמונה שלמה בה', ועליין פסקה והמתן, והמת הנחש, שהוא אמונות כוזבות, כי זכו לשלמות אמונה הישרה וקדושה עליידי ברור המרמה, שזכו עליידי רוח נבואה כנ"ל. וזה בחינת ה' דהשש, הנאמר במעשה בראשית, כמו שכתוב: ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, וירשו רבוחינו זכרונם לברכה (שם 105), שכל העולם היה תלוי ער ששה בסיון, שקבלו ישראל את התורה. כי עקר חרוש העולם, דהינו לידע שהעולם מתדוש והשם יתברך ברא את העולם ברוצנו, הוא תלוי באמונה, כי עליידי שכל אי אפשר להבין חרוש העולם, ועליין האפיקורסים כופרים בזה, מחמת שאי אפשר להבין זאת בשכל, כי עקר חרוש העולם הוא רק עליידי אמונה, כי אנו מאמינים בה' שהוא יתברך ברא את העולם מחדש, כי באמת חרוש העולם היה עליידי בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים 105): וכל מעשהו באמונה. נמצא, שעקר חרוש העולם תלוי באמונה, ועליין היה העולם תלוי עד קבלת התורה, כי אז זכו לאמונה שלמה, עליידי רוח נבואה כנ"ל, ועליין אז ריקא נתגלה חרוש העולם, כי עקר חרוש העולם תלוי באמונה, כנ"ל:

ט ועליידי אמונה יהיה חרוש העולם לעתיד. כי התקצוזה החסרים, שעליידים יהיה חרוש העולם, בבחינות (תהלים 105): כי אמרתי עולם חסד וינה, הוא עליידי אמונה, בבחינת להגיד בבקר חסדך ואמונתך בזילות. אמונתך בזילות - זה בחינת האמונה, שהיא תלויה בכח המרמה, שהוא בחינת לילה, בחינת חלום לילה, שבא עליידי המרמה. ועליידיה: להגיד בבקר חסדך, הינו בחינת חסד הנ"ל, שעליידי היה חרוש העולם לעתיד כנ"ל. וזה בחינת (אבות 1): חרשים לבקרים רבה אמונתך. רבה אמונתך - הינו אמונה, עליידיה יהיה חרוש העולם, בחינת: חרשים לבקרים, בחינת: להגיד בבקר חסדך, וכו', כנ"ל:

י ובשיהיה חרוש העולם לעתיד, אז יתנהג העולם עליידי נפלאות, הינו עליידי השגחה לבר, שהיא בחינת נפלאות, שלא בררר הטבע. כי חרוש העולם לעתיד הוא בבחינת ארץ ישראל, כי עקר ארץ ישראל הוא עליידי בחינת (תהלים 105): כח מעשיו הגיד לעמו וכו', כמו שפרש רש"י על פסוק: בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, ופרש רש"י ששכיל זה פתח ב'בראשית', משום כח מעשיו הגיד לעמו להתל להם נחלת גוים, כרי שלא יאמרו האמות העולם: לסטים אתם וכו', עליין פתח ב'בראשית', כי הוא יתברך בראו וכו', נמצא, שעקר ארץ ישראל הוא עליידי כח מעשיו, עליידי שידעין

אמונה היא רק במקום שהשכל נפקס ואינו מבין הרבר בשכלו, שם צריכין אמונה, וכשאינו מבין הרבר בשכלו, אזי נשאר רק בבחינת כח המרמה, ושם צריכין אמונה. נמצא, שעקר האמונה היא בבחינת המרמה, ועליין עליידי התפשטות הנבואה, שעליידיה נחבד ונתחזק המרמה, עליידיה נתחזק האמונה האמתית וקדושה כנ"ל. כי יש עשרה מדרגות נבואה, והם כנגד עשרת הדברות, שהם בחינת עשרה מדרגות של נבואה, כמו שכתוב (דברים 10): פנים בפנים דבר ה' עמכם, דבר ה' זו נבואה, כמו שידשו רבוחינו זכרונם לברכה (שם 106), ועליין עליידי נבואה, שהוא בחינת עשרה מדרגות, בחינת עשרת הדברות, וזכין לאמונה בהשם יתברך, להאמין שהכל ברא ה' בעשרה מאמרות. נמצא, שעקר תקון האמונה הקדושה היא עליידי בחינת רוח נבואה:

ח ועליין צריכין לחפש ולבקש מאד אחרי מנהיג אמתי להתקרב אליו, כי כל מנהיג ומנהיג יש לו בחינת רוח נבואה, וגם עכשו, שבמלה הנבואה, אף עליידי כהכרח שיהיה להמנהיג בחינת (שם 107): רוח אחרת, מה שאין נמצא בשאר ההמונים, שעליידיה זכה להיות מנהיג, כי בלא זה, מפני מה יזכה זה ריקא להיות מנהיג, ולא אחר. אך באמת כל מנהיג ומנהיג של ישראל יש לו בחינת רוח אחרת, כי המנהיג הוא בחינת (בבדק 10): איש אשר רוח בו, אשר יוציאם ואשר יביאם; כי המנהיג המוציא והמביא את ישראל, בודאי יש לו בחינת רוח אחרת, אשר מחמת זה נעשה הוא ריקא מנהיג לישראל. וזה הרוח אחרת שיש להמנהיג, הוא בחינת רוח הקדש, רוח נבואה. אף עליידי ששכשו אין נמצא רוח נבואה, רוח הקדש ממש, אף עליידי כבודי יש לו בחינת רוח אחרת, הנמשך מן הקדשה, מה שאין נמצא בשאר ההמונים, שזוהו נסיון בחינת רוח הקדש, אף עליידי שאינו רוח הקדש ממש לידע עתידות, אף עליידי כן הוא בבחינת רוח הקדש, רוח נבואה. ועליידי בחינת הרוח הקדש שיש להמנהיג האמתי, שהוא בחינת רוח נבואה, עליידיה כל המחקרים אליו נתחזק ונתחזק אצלם האמונה האמתית וקדושה, כי כל מי שאזכה להתקרב למנהיג האמתי, עליידי התקרבותו אליו נתחזק ונתברר אצלו בחינת המרמה, עליידי בחינת הרוח נבואה של המנהיג, כי עקר תקון המרמה הוא עליידי בחינת רוח נבואה כנ"ל, ועליידי תקון המרמה נתחזק ונתברר האמונה הקדושה כנ"ל, עליין כל המתקדשים למנהיג אמתי וזכין לאמונה ישרה וקדושה: אבל באמת צריכין לחפש ולבקש מאד מאד אחר מנהיג אמתי בזה, וצריך לבקש מאד מהשם יתברך, שיוזבד להתקרב למנהיג אמתי, כרי שיוזבד לאמונה אמתית בשלמות, כי בשמתקרבין, חס ושלום, למנהיג של שקר, עליידיה באין, חס ושלום, לאמונות כוזבות, כי מנהיג של שקר הוא בחינת נביא השקר, בחינת (מלכים 18): רוח שקר; ועליידיה אדרבא, נתקלקל המרמה, ונאם לאמונות כוזבות, כי עקר תקון האמונה היא עליידי בחינת רוח נבואה שיש להמנהיג אמתי, שעליידיה נחבד ונתחזק המרמה, ועליידיה נתחזק האמונה כנ"ל. אבל בלא בחינת נבואה אין המרמה ברור ומחזק, ואזי המרמה

זוה בחינת ראש־השנה, כי בראש־השנה זו התפלגה בבחינת רצון ומשפט, כי המשפט לאלקים הוא, ועל־ידיה מוציאין כל החיות של הממלכה־אחרא, שניק מרע ומתפלות ישראל. וזה בחינת (תהלים סא): כי חק לשׂרֵאל הוא, משפט לאלקי־עקב. חק לשׂנא ומוֹנא, כמו שדרשו רבוֹחֵינו וכוֹרֵם לברכה על פסוק זה (כתיב טו), הֵינו שמוציאין כל המוֹן והחיות מהממלכה־אחרא, כי הוא מברך להוציא ולהקיא הכל על־ידי בחינת משפט לאלקי־עקב, הֵינו על־ידי התפלה שהיא בבחינת רצון ומשפט, שהיא בבחינת מטה עז, שעל־ידיה הוא מקיא כל התרשה שבלע מן הרע ומתפלות ישראל כנ"ל. וזה בחינת תשרי, בחינת: אתה פודרת כעֹד יום, שברת ראשי תנינים על המים. יום שְׁבִרַת ראשי תנינים - ראש־יתבות הוא צדוק תשרי. ואז, כשמוֹחֵד קרשה הרע שבלע, אז הרע נהמם בשלמות. והוה בחינת ראש־השנה, ראש ריקא, בחינת חקון הראש והמח על־ידי מטה עז הנ"ל. וכשמוציאין מהממלכה־אחרא מה שבלע, אז מוציאין גם עצמות חיֹתו, שהוא בחינת גרים. והוה בחינת תשרי, בחינת (שמות כב): ואִתָּם יִדְעוּם אֵת נֶפֶשׁ הַגֵּר כִּי גֵרִים הֵייתָ וכו' - סופי־יתבות תשרי. ועל־ידי גרים נתגלה הכבוד, ונתפשט הַבְּבוּאָה, ונתחנן האמונה הקדושה, ונתכַּמַּל אֲמוֹנוֹת כּוֹפִיֹת. וזה בבחינת תקיעה, תרועה, שְׁבָרִים. תקיעה זו בחינת התגלות הכבוד, בבחינת (ישעיה כב): וחקקוֹתַי יִתֵּן בְּמִקּוֹם אָמֶן, וזהו לכַּסֵּא כְבוֹד. תרועה זו בחינת רוח־נְבוּאָה, בבחינת (במדרש כב): ה' אֱלֹקֵינוּ עֲמוֹ ותרועת מֶלֶךְ בּוֹ, ותרנומו: ושכינת מלכיהוּן בהוּ; הֵינו הַשְּׂרָאָה הַשְּׂכִינִי, בחינת נְבוּאָה. שְׁבָרִים זו בחינת כְּבוֹל אֲמוֹנוֹת כּוֹפִיֹת, בבחינת (שמות כב): שֹׁבֵר תִּשְׁבֵּר מַצֻּבוֹתֶיהֶם (כמוֹת בתקון יח וכתובות כא), הֵינו בחינת כְּבוֹל אֲמוֹנוֹת כּוֹפִיֹת וחקון האמונה הקדושה, בחינת (תהלים קמח): עֵינֵי כָל אֱלֹהִי שִׁבְרוּ, ועל־ידי אמונה וכוֹחַ לחדוש העולם, וזה בחינת תשרי, כי בחשרי נְבָרָה העולם (ירמיה יח): וחדוש העולם יהיה בבחינת ארץ־ישראל, בחינת השנה, וזה בחינת ראש־השנה, בבחינת: תמיד עֵינֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּהַמְרֵאשִׁית הַשָּׁנָה וכו', ואז יתעד שיר חדש כנ"ל, וזה בחינת תשרי, בבחינת (שם יח): תבואי תשורי מראש אֲמֵנָה:

יב וְזֶה בְּחִינַת הָרָאָה. כְּשֶׁמֶנֶה הָרָאָה בְּשִׁלְמוֹת, נִמְצָאִין בָּהּ כָּל הַבְּחִינֹת הַגָּזִיל, כִּי זֶה הַכְּעֻלִּית הַגָּזִיל, שֶׁמִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּה בְּבָחִינַת דִּין, שְׁעֵל־יְדִידָהּ מוֹצִיא כָּל הַקִּרְשָׁה מִתְּסִמְרָא אֲתֵרָא, בְּחִינַת: וַעֲמֵד פִּתְחָם וְיִפְלֵל, הוּא בְּחִינַת צִיר נֶאֱמָן לְשׁוֹלְתָיו, כִּי הוּא מוֹסֵר וּפָשׁוּ כְּשִׁבּוֹל יִשְׂרָאֵל. וְזֶה בְּחִינַת הָרָאָה, בְּבָחִינַת (מס' סו' ט'): כְּצֶנֶת שֶׁלֹּךְ כְּיוֹם קָצִיר בֶּן צִיר נֶאֱמָן לְשׁוֹלְתָיו; וְזֶנָּה וְקִדְיוֹת הוּא בְּחִינַת הָרָאָה, כִּי הָרָאָה מְקַדֵּר הַמִּימוֹת הַגּוֹף, כִּי אֲלֻמָּא כִנְפֵי רָאָה דְנִשְׁכִּין עַל לֶבָא, הוּי לֶבָא אוֹקִיר כָּל גּוֹפָא (הִקְדָּם י' דף ס"ב), שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת הַגָּזִיל הוּא בְּבָחִינַת הָרָאָה, כִּי עֶקֶר הַדַּעַת וְהַמּוֹחִין הוּא עֲלִי־יִי שְׁמֻנוּתִי הַגּוֹף. כִּי הַשֶּׁכֶל דּוֹלֵק כְּמוֹ נֵר עֲלִי־יִי שְׁמֻנוּתִי הַגּוֹף, וְהָרָאָה הִיא מַעֲלָה שְׁמֻנוּתִי הַגּוֹף אֶל הַמוֹחַ עֲלִי־יִי הַנִּשְׁמָה שֶׁל הָרָאָה. גַּם עֲלִי־יִי הַנִּשְׁמָה נִתְקַם כָּל הַשְּׁמֻנוּתִי שֶׁל הַגּוֹף, שְׁעֵל־יְדִידָהּ עֶקֶר קוּם הַשֶּׁכֶל. וְעֲלִי־יִי נִקְרָאִין הַמּוֹחִין וְנִשְׁמָה בְּבָחִינַת

שהשם יתברך ברא את העולם. ולעתיד יחדש הקדוש־ברוך־הוא את כל העולם בלו בבחינה זו של ארץ־ישראל, כי אז יתגלה שהשם יתברך ברא הכל, ואז יחדש כל העולם בלו בבחינה ארץ־ישראל. ועקר קרשית ארץ־ישראל הוא, ששם הוא השגחתו יתברך תמיר, בבחינת (הרים כ): תמיר עיני ה' אל־קדך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה; ולעתיד, שיתחדש את כל העולם בלו בבחינת ארץ־ישראל כנ"ל, אז יתנהג כל העולם בלו על־ידי השגחה לבר, כמו ארץ־ישראל, ואז יתבטל הכבד לגמרי, ויתנהג העולם על־ידי השגחה לבר, שהוא בחינת נפלאות, שלא כדרך הכבד. ואז יתעד שיר תרש, בחינת (הרים ג): שירו לה' שיר חדש, כי נפלאות עשה; הינו השיר שיתעד לעתיד, שהוא גנון של השגחה, בחינת נפלאות, כי אז יתנהג העולם על־ידי השגחה ונפלאות. כי יש גנון של בחינת דרך הכבד, וזה בחינת (סו ט): השמים מספרים כבוד אל, ומעשה ידיו מגיד הרקיע; שהוא בחינת הגנון והשיר של דרך הכבד, של תכונות השמים, הינו בחינת השירים ותשבותות שמשבחין להשם יתברך על התנהגותו של עכשו, שמתנהיג העולם בדרך הכבד; אבל לעתיד יתעד שיר חדש של בחינת נפלאות, בחינת השגחה, כי אז יהיה התנהגותו על־ידי השגחה לבר. ושיר החדש הזה שיתעד לעתיד, הוא בחינת שיר פשוט, כפול, משולש, מרובע, שעולה ע"ב, בחינת חסד, שעל־יו יהיה חרוש העולם לעתיד, בחינת: עולם חסד יכנה. ושיר הזה הוא בחינת קול הנ"ל, שהוא משקה את הגן, שעל־ידי קול הזה יכולין להוכיח, בבחינת: הרם בשופר קולך ותנהג וכו', כנ"ל. ומצא, שעל־ידי חפלה וזכין לבחינות הנ"ל, שעל־ידיהן באין לבחינות קול הנ"ל, שעל־ידיהן יכולין להוכיח כנ"ל, כי על־ידי חפלה הנ"ל נעשין גרים, ונתחלה הכבור, ועל־ידיהן נתפשט הנבואות, ועל־ידי נבואה וזכין לאמונה, ועל־ידי אמונה יהיה חרוש העולם לעתיד, וחדוש העולם הוא בבחינת ארץ־ישראל, הינו בבחינת השגחה כמו ארץ־ישראל, ואז יתעד השיר של השגחה ונפלאות, ושיר הזה הוא בחינת קול הנ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת: וַיֵּרָא מְנוּחָהּ כִּי טוֹב וְאֵת הָאָרֶץ כִּי נְעֻמָּה, וַיֵּשְׁבּוּ שְׂכָנֶיהָ לְסָבֵל, וַיְהִי לָמָּס עוֹבֵד. (בראשית טז). מְנוּחָה זֶה בְּחִינַת נְבוּאָה, כְּמוֹ שְׂכָנוֹת בְּרִדְקָה בֶּן יִרְמְיָה (ירמיה טז): וּמְנוּחָה לֹא מִצָּאָתִי - זוֹ נְבוּאָה, כְּמוֹ שֶׁרָדְשׁוֹ רְבוּחִינוֹ וְכָרוֹנָם לְכַרְכָּה (מלכים א' כב וְהָבֵא בְּסִרְיִי שָׁם), וְאֵת הָאָרֶץ - הֵינוּ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. וַיֵּשְׁבּוּ לְסָבֵל - זֶה בְּחִינַת נְגוּן, בְּחִינַת שִׁיר חֵדֶשׁ הַנֶּזֶל, בְּחִינַת (במדבר ו) בַּחֲתָף וַיֵּשְׂאוּ; וְרָדְשׁוֹ רְבוּחִינוֹ וְכָרוֹנָם לְכַרְכָּה (ערכי יא): אֵין וַיֵּשְׂאוּ אֵלָּא לְשׁוֹן שִׁירָה, שְׁנָאֵמֵד: (תהלים אב) שָׂאוּ וְזָמְרָה וְתָנוּ תָף; וְעַל־יְדֵי הַנְּגוּן, בְּחִינַת שִׁיר חֵדֶשׁ, עַל־יְדֵי־הָהוּא נִתְחַנֵּן הָרִים כְּנֶזֶל, שְׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ, בְּחִינַת (אבות ד') רוּחַ אֲפִינוּ מְשִׁיחַ ה'; וְהוּא: וַיְהִי לָמָּס עוֹבֵד - זֶה בְּחִינַת מְשִׁיחַ, כְּמוֹ שְׂכָנוֹת (ירמיה ו) בְּרִדְקָה ה' אֵשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גָּזָל וְכו' וְתַקְרָאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד. וְזֶה בְּחִינַת לָמָּס - בְּחִינַת מַסְמוֹס, שְׁמַמְסָמִין בְּרִדְקָה שֵׁשׁ לוֹ רִיחַ, כְּרִי שִׁיחָהּ הָרִים גּוֹרָף, כִּי עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַנֶּזֶל נִתְחַנֵּן הָרִים, שְׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ כְּנֶזֶל:

מוהר"ן תניינא

ונקבונה, ונחת עליה אצוּאָרָה. כַּעַם לַמִּשְׁלָפָה, מִשְׁכּוֹה שְׁנָה לַהֲאִי גִיסָא וְלַהֲאִי גִיסָא. מִשָּׁה בְּמָה הוּי, עֶשֶׂר אַמִּין. שְׁקֵל נִרְנָא בַת עֶשֶׂר אַמִּין, וְשׁוֹר עֶשֶׂר אַמִּין, וּמְחִיָּה בְּקֶרְסֶלָה, וְקִסְלָה (בִּרְכּוֹת נד:).

כִּי עוֹג הָיָה אֲחִיזָחוּ בְּיָמֶיךָ, בְּמוֹכָא (וְהָיָה חֶזֶק דִּי קִדָּר), וְהָיָה יוֹנֵק מִבְּחִינַת הַרְעָה וְקִרְשָׁה, כִּי מִסְטָרָא רִימָנָא מִתָּא חוּרָא בְּכַסְפָּא (חֶזֶק ע. דִּי קִדָּר), וְעַלִּיבֵן רָצָה לְהַתְּנֵבֵר עַל יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה שְׂאֵמֶר: מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל בְּמָה הוּי, תַּלְתָּא פְּרָסִי. מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל - זֶה בְּחִינַת קִרְשָׁה הַמַּחְנֵה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת (וְהָיָה סג): וְהָיָה מִחֲנִיד קְרוֹשׁ. וְעַקֵּר קִרְשָׁה מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל הוּא עַלִּיִּיר שְׂמִיָּה מִתְּאֵת נְאוּף, מִבְּחִינַת מְקַדֵּה לִילָה, חָס וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ שְׂבָתוֹב שֵׁם כְּפִרְשָׁה. וְעַקֵּר הַשְּׂמִיָּה מִתְּאֵת זֶה הוּא עַלִּיִּיר בְּחִינַת תַּלְתָּא פְּרָסִי, הֵיכָן תַּלְתָּ מַחֲוִין, שְׂכָל אַחֵר וְאַחֵר הוּא מַחְנֵה פְּרוּסָה כְּפִי תְּאֵת זֶה בְּנִ"ל. וְהוּי: מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל בְּמָה הוּי, תַּלְתָּא פְּרָסִי - הֵיכָן עַקֵּר הַקִּרְשָׁה שֶׁל מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל, שְׂמִיָּה קְרוֹשִׁים מִתְּאֵת זֶה, מִמְּקַדֵּה לִילָה, חָס וְשָׁלוֹם, הוּא עַלִּיִּיר בְּחִינַת תַּלְתָּא פְּרָסִי, הֵיכָן תַּלְתָּ מַחֲוִין, שְׂהֵם מַחְנֵה פְּרוּסָה כְּפִי תְּאֵת הַחֲוָה הַחַיָּה בְּנִ"ל. אוּיָל וְאַעְקֵר טוֹרָא בַת תַּלְתָּא פְּרָסִי, וְאַשְׁרִי עֲלִיהֶו. טוֹרָא זֶה בְּחִינַת הַתְּפִלָּה, בְּבִינַת: וְהִכְאוּתִים אֶל הַר קָרְשִׁי, וְשִׁמְחָתִים בְּבִיַת תְּפִלָּתִי. וְהוּי: בַּת תַּלְתָּא פְּרָסִי, כִּי תַּתְּפִלָּה וְנִמְשָׁכָת גַּם־בֵּן מִשְׁלַשׁ מַחֲוִין, שְׂהֵם בְּחִינַת מַתְּצוֹת פְּרוּסוֹת, שְׂמִשְׁם נִמְשָׁךְ שְׁלֹשָׁה מִיַּד רַחֲמֵנוֹת, שְׂהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת כְּיוֹם בְּנִ"ל, הֵיכָן שְׂהִסְטָרָאֲתָרָא, שִׁישׁ לֹה יִנְיָקָה מִן הַרְעָה, חָס וְשָׁלוֹם, בְּחִינַת עוֹג, הִיא רוֹצָה לַעֲקֹר, חָס וְשָׁלוֹם, תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל, לְהַמְשִׁיכֵם אֱלֹהִים וְלִבְלָעֵם, חָס וְשָׁלוֹם, בְּנִ"ל. וְהוּי שְׂאֵמֶר: וְאַשְׁרִי עֲלֵהוּ, כִּי עַקֵּר רְצוֹנוֹ הוּא רַק לְהַמְשִׁיךְ אֱלֹהִי תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַתְּחַחוּ בָּהֶם, אֲכָל אַחֲרֵיכֶם, בְּשִׁהֵם אֲצִלוֹ, חָס וְשָׁלוֹם, אוּיָ מַרְצָה לְחֹדֶר וְלַהֲשִׁיכֵם עַל יִשְׂרָאֵל, כִּי מֵאַחֵר שְׂבָבֵר יִנְק מֵהֶם, אוּיָ אֶפְעִילִי שְׂהוּא מַעְצָמוֹ מַחֲוִיר וּמִשְׁלִיכֵם לְיִשְׂרָאֵל, עֲדוּן חָס פְּגוּמִים עַלִּיִּיר שִׁישׁ לוֹ יִנְיָקָה מֵהֶם, כִּי רַחֲמֵי רַשְׁעִים אֲכֹדִי בְּנִ"ל, וְעַלִּיבֵן בְּשִׁהֵם יוֹנֵק, חָס וְשָׁלוֹם, מִהַרְחָקוֹת וּמִתְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל, אֶפְעִילִי שְׂהוּא נוֹתֵם מַעְצָמוֹ לְיִשְׂרָאֵל, אֶפְעִילִי־בִיבֵן הֵם פְּגוּמִים עַלִּיִּיר אֲחִיזָחוּ בָּהֶם בְּנִ"ל. וְהָיָה שְׂאֵמֶר: וְאַשְׁרִי עֲלֵהוּ, כִּי אַחֲרֵיכֶם שְׂנַעְרֵם וְיִבְלָעֵם, חָס וְשָׁלוֹם, הוּא רוֹצָה לְחֹדֶר וְלַהֲשִׁיכֵם לְיִשְׂרָאֵל, כִּי כָּבֵד הֵם פְּגוּמִים עַלִּיִּיר בְּנִ"ל. (כִּי מֵאַחֵר שְׂהִסְטָרָאֲתָרָא לֹא נִבְנְעָה, רַק מַעְצָמָה הִיא מַחֲוִיר לְיִשְׂרָאֵל, עַלִּיבֵן הֵם פְּגוּמִים; אֲכָל בְּשִׁמּוּצֵי־אֵין מִמֶּנּוּ בְּעַל־בְּרָחוֹ, עַלִּיִּיר מִשָּׁה עוֹ בְּנִ"ל, אוּיָ הַסְטָרָאֲתָרָא נִבְנְעָה לְמִמֶּי, וְזֶה חוֹדֶר הַכֹּל אֶל הַקִּרְשָׁה בְּשִׁלְמוֹת, וְהֵכָן - גִּרָּא לִי.) אוּיָ עַקֵּר טוֹרָא בַת תַּלְתָּא פְּרָסִי וְאַתְבָּה בְּרִישָׁה - הֵיכָן שְׂהַתְּנֵבֵר וְעַקֵּר תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׂהֵם בְּחִינַת טוֹרָא בַת תַּלְתָּא פְּרָסִי בְּנִ"ל. וְאַתְבָּה בְּרִישָׁה - שְׂהַמְשִׁיךְ תְּפִלוֹת, שְׂהֵם בְּחִינַת דַּעַת וְרַחֲמִים, לְחֹדֶר הָרָאשׁ וְהַמֶּחֱ שָׁלוֹ, שְׂהָ בְּחִינַת: וְהַנְחֵשׁ הָיָה עֲרוֹם, בְּנִ"ל

בְּבִינַת (אִיוב כ:): וְנִשְׁמַת שְׂרִי תְּכִינֵם; כִּי עַקֵּר הַמֶּחֱ וְהַרְעָה - עַלִּיִּיר הַנִּשְׁמִיָּה בְּנִ"ל. וְהָיָה בְּחִינַת (סְסִי כ:): גִּרָּה נִשְׁמַת אֶרֶם, כִּי הַשְׂכָּל הוּא גִרָּה וְלֹקֶר עַלִּיִּיר הַשְּׂמִיָּה שְׂבָנוֹף, שְׂמִתְּקִימִין וְעוֹלִין אֶל הַמֶּחֱ עַלִּיִּיר הַנִּשְׁמִיָּה שֶׁל הָרָא; וְנִמְצָא, שְׂעַקֵּר כְּיוֹם הַרְעָה - עַלִּיִּיר הָרָא. גִּרָּה בְּנִ"ל זֶה בְּחִינַת: הַכֹּל נָתַתְּ הַכֹּל סֶלֶק, הַנֶּאֱמָר בְּהָרָא, בְּמוֹכָא (מִכְזִּי ח' סג דף כז.), כִּי יֵשׁ הַכֹּלִים כְּעוֹלָם, שְׂהֵם בְּחִינַת (דְּסִי כ:): הַכֹּל הָמָּה מַעֲשֶׂה תַעֲתֻעִים, הֵיכָן הַכֹּלִי עוֹלָם שֶׁל שְׂמִיָּה. וְכַשְׂמִקְבִּלִין אֱלֹהִי הַכֹּלִים וּמִכְנִיסִין אוֹתָם בְּחוּד חוּרָה וְחַפְלָה, וְנַעֲשֶׂה מִהֶם הַכֹּלִים וְקִרְשָׁה, זֶה בְּחִינַת גִּרָּה, כִּי מִהַכֹּל מַעֲשֶׂה תַעֲתֻעִים נַעֲשֶׂה הַכֹּל וְקִרְשָׁה שֶׁל חוּרָה וְחַפְלָה, שְׂהָ הוּא בְּחִינַת גִּרָּה. וְהָיָה בְּחִינַת: הַכֹּל נָתַתְּ הַכֹּל סֶלֶק, הַנֶּאֱמָר בְּהָרָא, שְׂמִקְבִּלִין הַכֹּל וּמוֹצִיָּא הַכֹּל, הֵיכָן בְּחִינַת גִּרָּה, הַנֶּאֱשִׁין עַלִּיִּיר שְׂמִקְבִּלִין הַכֹּלִים שֶׁל הָעוֹלָם, שְׂהֵם בְּחִינַת: הַכֹּל הָמָּה מַעֲשֶׂה תַעֲתֻעִים, וְנַעֲלִין אוֹתָן לְבְּחִינַת הַכֹּל וְקִרְשָׁה עַלִּיִּיר חוּרָה וְחַפְלָה בְּנִ"ל. הַתְּנַלּוֹת הַכְּבוֹד בְּנִ"ל זֶה בְּחִינַת (מִשְׁל כ:): כְּבֹד אֵת ה' מְהוּנֵךְ - אֶל מַחְרֵי מְהוּנֵךְ, אֲלֵא מְהוּנֵךְ, וְהַגִּרָּה יוֹצֵא מִתְּרָאָה. הַתְּפִשְׁטוֹת הַנִּבְבָּה בְּנִ"ל, זֶה בְּחִינַת הָרוֹחַ שֶׁל כְּנָפֵי רָאָה, שְׂהוּא בְּחִינַת רוּחַ־נְבוּאָה, בְּחִינַת (שְׂמִיָּה כ:): רוּחַ ה' וְקִדָּר כִּי. תְּקוֹן הַמִּרְסָּה הוּא בְּבִינַת הָרָא, כִּי שְׂנָה וְרִמּוֹן הוּא חֲלוֹי בְּהָרָא, כִּי עַקֵּר שְׂנָה וְרִמּוֹן הוּא עַלִּיִּיר קֶר וְלֹת, וְעַלִּיבֵן כַּעַם הַנִּשְׁמִים אוֹ נִפְלָ שְׂנָה עַל הָאֶרֶם, וְהָרָא הִיא קֶר וְלֹת, שְׂעַלִּיִּירֵהָ כֹּא שְׂנָה וְרִמּוֹן, הֵיכָן הַרְמִינוֹת הַבִּינִין לְאֶרֶם כַּעַם שְׂנָה, שְׂהָ בְּחִינַת בַּת הַמִּרְסָּה. חֲדוֹשׁ הָעוֹלָם בְּבִינַת הָרָא, זֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים ד:): מִשְׁלַח רוּחְךָ וְיִבְרָאוּ וְחִתְּדֵם פְּנֵי אֶרֶם, בְּחִינַת הָרוֹחַ שֶׁל כְּנָפֵי רָאָה. וְהַחֲדוֹשׁ הָעוֹלָם הוּא בְּבִינַת הַשְּׂנָחָה, בְּחִינַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה בְּחִינַת הָרָא, בְּבִינַת מַה שְׂאֵמֶר רַחֲמֵינוּ וְכֹרֶם לְכַרְכָּה (חֲלִיל סג): לְמָה נִקְרָא שְׂמָה רָאָה שְׂמִיָּה אֵת הָעֵינִים - זֶה בְּחִינַת: תְּמִיד עֵינֵי ה' אֶלְקֵךְ כִּי וְכו', הַנֶּאֱמָר בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׂהוּא בְּחִינַת הַשְּׂנָחָה בְּנִ"ל. נִגּוֹן וְשִׁיר חֲרֹשׁ בְּנִ"ל בְּבִינַת הָרָא, זֶה בְּחִינַת: קֶרָא כְּנֶרֶן אֶל חַחֲשֵׁךְ, בְּשִׁפְרֵי הָרִם קוֹלְךָ; וְהַגִּרָּה הוּא הָרָא בְּנִ"ל, וְשֵׁם הוּא בְּחִינַת נִגּוֹן בְּנִ"ל, שְׂהוּא בְּחִינַת בְּשִׁפְרֵי וְכו' בְּנִ"ל. תְּקוֹן הָרִית וְהִידָּה, שְׂהוּא מוֹנָא וְנִשְׁמַתָּא, שְׂנַתְּחֵקֵן עַלִּיִּיר כֹּל בְּחִינַת בְּנִ"ל, הוּא בְּבִינַת הָרָא, כִּי צְרוּף רִיָּה הוּא סוֹפִי־תְּכִיבֹת: ה' רוֹעִי לֹא אֲחֻסְךָ (תְּהִלִּים כג), ה' רוֹעִי לֹא אֲחֻסְךָ, זֶה בְּחִינַת מוֹנָא וְנִשְׁמַתָּא, וְהוּי: לֹא אֲחֻסְךָ - בְּחִינַת (סְס ח:): כִּי אֵין מִתְּסוֹר לִידָּאֵי, הֵיכָן בְּחִינַת יָרָא, שְׂהוּא בְּחִינַת רִית, שְׂהוּא מוֹנָא וְנִשְׁמַתָּא בְּנִ"ל:

וְזֶה פְּרוֹשׁ מֵאַמֵּר רַחֲמֵינוּ וְכֹרֶם לְכַרְכָּה עַל עוֹג מִלֶּךְ הַכְּשֵׁן: אַמֵּר: מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל בְּמָה הוּי, תַּלְתָּא פְּרָסִי. אוּיָל וְאַעְקֵר טוֹרָא בַת תַּלְתָּא פְּרָסִי, וְאַשְׁרִי עֲלֵהוּ. עַקֵּר טוֹרָא בַת תַּלְתָּא פְּרָסִי, וְאַתְבָּה אֲרִישָׁה. אִתִּי עֲלֵה קוֹמְצָא

כבוד. בחדש - זה בחינת חרוש העולם, בחינת שיר חדש הנ"ל. וזה בחינת שופר, בחינת הרם בשפר קולך בנ"ל. והרד מפרש איד וזכין עלידי התגלות הכבוד, שהוא בחינת תקעו, לבחינת חרוש העולם, בחינת שיר חדש, שהוא בחינת בחדש שופר - וזהו: בנסא ליום חגנו. בנסא - זה בחינת נבואה, בחינת (בראשה יח): המבסה אני מאברהם אשר אני עושה, שזה בחינת נבואה, בחינת (שם ט): כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים. ליום חגנו - הוא ראש השנה, זה בחינת אמונה, שנחתקן עלידי תקון בן המרמה, שהוא בחינת תג, בבחינת (ישעיה נד): ובמחוגה יתארהו. יתארהו - הינו תארים ושכחים, שהם בחינת בן המרמה, כי כל התארים והשכחים שאנו מרמין אותו יתפרד, הם בבחינת המרמה, כי בפנימיות השכל הוא יתפרד מפשט לגמרי מכל השכחים והתארים. נמצא, שכל השכחים והתארים הם בבחינת המרמה. ועלכן בשהמרמה מכרד ומתקן, או יכולים לסדר שכחים ותארים לו יתפרד, כי בשאין המרמה מתקן, אז אין יודעים כלל לתאר אותו יתפרד בכלול בשכחים ותארים, כי כל השכחים והתארים הם בבחינת המרמה בנ"ל. וזה בחינת תג, בחינת: ובמחוגה יתארהו. ועלידיה נחתקן האמונה, שהיא בחינת ראש השנה, כי עקר ראש השנה, שאין הוא חרוש העולם, כי בחדש נברא העולם, הוא תלוי באמונה בנ"ל. וזה: בנסא ליום חגנו - כי עקר תקון המרמה והאמונה היא עלידי נבואה בנ"ל, ועלכן ראש השנה, שהוא בחינת אמונה, עקר ראש השנה תלוי בסיון, שהוא קבלת התורה, שעלידיה נחתקן האמונה בנ"ל. ועלידי תקון המרמה והאמונה, שנחתקן עלידי נבואה, בחינת: בנסא ליום חגנו - עלידיה זוכין לבחינת חרוש העולם, בחינת שיר חדש הנ"ל, שהוא בחינת בחדש שופר. וכל זה נמשך מבחינת התגלות הכבוד, בחינת תקעו בנ"ל, כי עלידי התגלות הכבוד זוכין להתפשטות הנבואה וכו' בנ"ל. וכלל כל הבחינות האלו נעשין עלידי בחינת: כי חק לישראל הוא משפט לאלקין יעקב, שהוא בחינת מטה עז הנ"ל, בנ"ל, שעלידיה נעשין כל הבחינות הנ"ל, בנ"ל:

ט

אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו (יחזקאל א):

איתא בתקוני דהר (יחזקאל יח דף כח): בלהו ערקין דלכא מתנהגין בתר רוחא, דהא הוא דכתיב: אל אשר יהיה הרוח ללכת וכו'. והינו הרוח היצא מבניי הראה, כי אלמלא בנני ראה דנשכין על לכא, הוי לכא אוקיר כל גופא (שם נח טו). כי עלידי הרוח מכבין הגר ופרלקין הגר, בנראה בחוש, שלפעמים נכפה הגר עלידי הרוח המגשב, ולפעמים פרלקין הגר שנכפה עלידי הרוח שמנשכין בו, כי בבני הגר הוא עלידי שגופל על הגר עפרוריות, ונפרדן חלקי האש שמיש בו מיסוד האש, ואינם יכולים לבער, ועלכן בשמנשכין בו, אזי הרוח מנפח מן הגר העפרוריות, ועלידיה חזרים ונתחברים ונתחברים חלקי האש, ומתחילין לרלק. [ובן לפעמים מכבין הגר עלידי הרוח, שמנפח ומפריד

בנ"ל. איתי קומצא - זה בחינות התפלה של הבעליב, שהיא בבחינת קמץ ודין, בחינות מטה עז הנ"ל. ונקבונה - זה בחינת: נקבת במטיו ראש פרזו (יחזקאל ט). כי עלידי התפלה, שהיא בבחינת קמץ ודין של הבעל בנ"ל, שהוא בבחינת מטה עז, עלידיה משכרין ומכניעין אותו בנ"ל. כי היא עומדת בבחינת הפליעה שלו, בבחינת: בצוארו ילין עז. וזהו: ונחת אצוורה - שהיא עומדת בצוארו, בבחינת: בצוארו ילין עז, בנ"ל. וזהו: בעא למשלפה - כי הוא מכרד להוציא ולהקיא כל הקרשות של התפלות ותרעת שכלע, בבחינת: חיל כלע ויקאנו בנ"ל. וזהו: משכונה שנה וכו' - כי לא רי שהוא מקיא ומוציא קרשת תפלה ישראל וכו', אף גם מבטנו יודישנו אל, הינו שמכרד להוציא עצמות חיותו ממש, שנהו בחינת גרים. וזהו בחינת: משכונה שנה, בחינת: מעיו עשה שן (שם ה), הינו שמכרד להוציא עצמות חיותו מתוך קרבו ומעיו, בבחינת: מבטנו יודישנו אל, בחינת: רדה בקרב אויבך, בנ"ל. משה במה הוי, עשר אמן - משה הוא בחינת נבואה, כי משה רבן של כל הנביאים. וזה בחינת עשר אמן, בחינת עשרה מדרגות של נבואה. כי עלידי מטה עז הנ"ל, שעלידיה נהגלה הכבוד בנ"ל, עלידיה זוכין לנבואה בנ"ל. שקל נרנא בת עשר אמן - נרנא זה בחינת בלימלאכה של מעשה בראשית, וזהו: בת עשר אמן - בחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, שהם בחינת בלימלאכה של מעשה בראשית, כי עלידי נבואה זוכין לאמונה, שהיא בחינת עשרה מאמרות, שהם בלימלאכה של מעשה בראשית, כי עלידי אמונה מאמינים בחרוש העולם, שהשם יתפרד ברא הבל כעשרה מאמרות בנ"ל. ועלידי אמונה זוכין לחרוש העולם שלעתידי, ואז יתער שיר חדש הנ"ל, וזהו: ושור עשר אמן - זה בחינת השיר שלעתידי, שהוא שיר פשוט וכו', שהוא יור אותיות, בחינת עשר אמן. וזהו: ושור - זה בחינת (סדר השירים ט): מרגל על ההרים, מקפץ על הנקעות. הרים ונקעות הם בחינת ריחות, בבחינת (שם ח): אלף לי אל הר המור ואל נבעת הלכונה; הינו ריחות הגרלים בנ"ל. וזהו: קול הנגון שהוא משקה את הגן בנ"ל. וזה בחינת: מרגל על ההרים מקפץ וכו' - זה בחינת הנגון הנ"ל, שעלידיה גרלים הריחות, שהם בחינת הרים ונקעות. וזהו: מרגל וכו' - זה בחינת המדות של הנגון, שקורין "מאסין", שהם נעשין עלידי רלוג וקפיצה על הימין שבבגד. וזהו בחינת ושור עשר אמן, הינו בחינת הנגון הנ"ל, שהוא בחינת: מרגל על ההרים וכו' בנ"ל, כי עלידי בחינות הנ"ל זוכין לזה הנגון. וזה הנגון הוא בחינת הקול הנ"ל, בחינת קול יעקב, שהוא מכניע עקב דסמרא אחרא, וזהו: ומחיה בקרסלה וקמלה - שהיה וזכניע עקב דסמרא אחרא עלידי בחינת קול הנגון הנ"ל, שהוא בחינת קול יעקב, שהוא מכניע עקב דסמרא אחרא, בבחינת: וירז אותות בעקב עשה, בנ"ל:

וזה פרוש: תקעו בחדש שופר. תקעו - זה בחינת התגלות הכבוד, בחינת: ותקעתי יתר במקום נאמן, ויהיה לכסא

האש מהרגו, ומנהיגי החרו הם בחינת רוח, כמו שכתוב (במדבר כ:): איש אשר רוח בו - שיוצא להלך נגד רוחו של כל אחר; וישראל הם בחינת לבא, כי ישראל הם לבא רכל עלמא (וידע גם כן רמב"ם), וצדיקין מנהיגי החרו לנשב בבחינת רוחם על כל אחר מישראל, שהם לבא רכלמא, לנפח מהם העפרוריות, והינו מרה-שחורה שנופל עליהם, שעלי-ידי זה אינו יכול האיש הישראלי, שהוא בחינת לב, לרלס ולבער להשם יתברך. גם יש רשעים שהם בחינת עכרכב, ובשהם נופלים על הלב, והינו על ישראל, זה גם-כן בחינת עפרוריות, שעלי-ידיה אין יכול לבער כנ"ל. ועלי-כן צדיקין מנהיגי החרו לנפח העפרוריות מן הלב, והינו מכל אחר מישראל, וחוזרין ונתחברין חלקי האש שכלל אחר ואחר מישראל, ונתקשרין ישראל ביסר, ונעשין בחינת לב. וכל אחר ואחר מישראל נעשה בחינת לב למקום שצריך שיהיה שם בחינת לב, וחוזר ובער להשם יתברך כנ"ל:

אך לפעמים, כשמונשב רוח סערה, או הוא מכעיר האש מאד חוץ מן המרה; כמו-כן למעמים יש, שמונשב בהארם בחינת רוח סערה, ומכעירו ביותר חוץ מן המרה, שזה בחינת הריסה, בחינת (שמו"ט): פן יהרסו לעלות אל ה' וכו'; כי במפלא ממוך אל תדרש (דניאל ב'), ואסור להרס לעלות אל ה' מה שאינו ראוי לו לפי בחינתו. עלי-כן כשהארם רואה שבוער ביותר חוץ מהמרה, ידע שזה מבחינת רוח סערה כנ"ל. ואלוהו היה יכול להכניע זאת (וידע גם כן רמב"ם: בבורח דיש על רוח), וזה בחינת: איש אשר רכב על סוסי אש בסערה - שהיה רוכב ומכניע סוסי אש בסערה, והינו האש הדולק ביותר מן המרה, שבא עלי-ידי הסערה כנ"ל, היה אלוהו רוכב על זה ומכניעו. כי היות צריך לנשב במרה, כדי שירלס האש שכלל במרה עלי-פי מוה השנה, כנ"ל:

מוכה עלי-כל-פנים, כמבאר על פסוק: אזמרה לאלקי בעורי (נלשו רמב"ם, בספר רמב"ם, עין שם). ועלי-כל-פנים יש לו לשמוח במה שזכה להיות מורע ישראל, שלא עשני גוי, וכמו שאנו אומרים: ברוך אלקינו שבראנו לכבודו, והבריכלנו וכו', ונתן לנו תורת אמת וכו'. מכל זה וכיוצא בזה ראוי לו לקח לו שמחה לשמח דעתו כנ"ל. וזה בחינת (שבת עו'): בריחא דעתה, שהוא דבר גדול, והינו שמקשר השמחה למחו ורעתו, ואזי המוח משחרר, ויש לו ישוב-הרעת כנ"ל, וזה למעלה נעשה מזה יחוד גדול עלי-ידי בריחא דעתה:

יא

דע, כשהארם מתפלל בשירה, או כל העשבים כלם כאין בתוך התפלה, ומסיעין לו, ונוהגין לו כח בתפלתו. וזה בחינת שנקראת התפלה שירה, בחינת (בראשית ב'): שיר השירה, שכל שיר השירה נותנין כח וסיוע בתפלתו. וזה בחינת (שם טו'): ויצא יצחק לשוח בשירה - שתפלתו היתה עם סיוע וכח השירה, שכל עשבי השירה נתנו כח וסיוע בתפלתו כנ"ל, שבשכיל זה נקראת התפלה שירה כנ"ל. ועלי-כן בקללה נאמר (דברים יא'): והארמה לא תתן את יבולה; כי כל יבול הארץ צריך לתן כח וסיוע בתוך התפלה, וכשיש פגם ועכוב על זה, אזי נאמר והארמה לא תתן את יבולה; כי אפלו כשאנו מתפלל בשירה, נותנים גם-כן יבול הארץ סיוע בתפלתו, והינו כל מה שסמך אל הארם, כגון אכילתו ושתיתו וכיוצא, רק כשהוא בשירה, שאזי סמך להם ביותר, אזי כל העשבים וכל יבול הארמה נותנים כח בתפלתו כנ"ל. וזה יבול - ראשי-תבות: ויצא יצחק לשוח בשירה - שכל יבול השירה התפללו עמו, כנ"ל: (זה הענין מבאר היטב בפאמר "תקעו בחרש שופר", המתחיל בדרג א', עין שם.)

יב

כשהארם הולך אחר שכלו וחקמתו, ויכל לפל בפעויותיו ומכשולות רבים, ולכוא לירי דעות גדולות, חס ושלום. ויש שקלקלו הרבה, כגון הרשעים הגדולים מאד המפרסמים, שהטעו את העולם, והכל היה עלי-ידי חכמתם ושכלם. ועקר החרות הוא רק לילך בתמימות ובפשיטות, כל שום חכמות, ולהסתפל בכל דבר שעושה, שיהיה שם השם יתברך, ולכלי להשגיח כלל על כבוד עצמו, רק אם יש בזה כבוד השם יתברך נעשה, ואם לאו - לאו, ואזי בודאי לא יכל לעולם. ואפלו כשנופל, חס ושלום, לקפוח, ויש שגפילתו גדולה מאד מאד, רחמנא לצלן, שנופל לספקות והרהורים, ומתהדר אחר השם יתברך, אף-על-פי-כן תפילה והיירה היא תכלית העליה. כי דע, כי שרש כל הבריאה הוא הכבוד, כי כל מה שברא הקדוש-ברוך-הוא לא בראו אלא לכבודו, כמו שכתוב: כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וכו' (יחזקאל א'), ומאחר שהכל נברא בשכיל כבודו יתברך, נמצא שכבודו יתברך הוא שרש כל הבריאה, ואף-על-פי שכלו אחר, על כל זה בהבריאה יש חלקים, ובכל חלק חלק מתבאריה יש כח בחינת כבוד

מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך, ואינם מתקרבים אליו יתברך, הוא רק מחמת שאין להם ישוב-הרעת, ואינם מיישבין עצמן, והעקר - להשתרל לישוב עצמו היטב, מה התכלית מכל התאוות ומכל עניני העולם הזה, הן תאוות הנכנסות לגוף, הן תאוות שחיון לגוף, כגון כבוד, ואזי בודאי ישוב אל ה':

אך דע, שעלי-ידי מרה-שחורה אי אפשר להנהיג את המוח כרצונו, ועלי-כן קשה לו לישוב דעתו, רק עלי-ידי שמחה ויכל להנהיג המוח כרצונו, ויוכל לישוב דעתו, כי שמחה הוא עולם החרות, בבחינת (ישעיה טו'): כי בשמחה תצאו, שעלי-ידי שמחה נעשין בן-חורין ויוצאין מן הגלות. ועלי-כן כשמקשר שמחה אל המוח, אזי מוח ורעתו בן-חורין, ואינו בבחינת גלות, ואזי יוכל להנהיג את מוחו כרצונו ולשוב דעתו, מאחר שמחו בחרות ואינו בגלות, כי עלי-ידי גלות אין הרעת משוב, כמו שדרשו רבותינו וזכרנום לברכה (בבלי יב'): על בני עמון ומואב, המיתכא רעתיהו מחמת שלא הלכו בגלות, שנאמר (דברים כח'): שאנו מואב מנעוריו וכו', ובגולה לא הלך, על פן עמר טעמו בו וכו':

ולכוא לשמחה הוא עלי-ידי מה שמוצא בעצמו איה נקרה

כלשון תרגום. וכשאדם נופל לשם, שזה בחינת מקומות המצנפים, ואזי מבקש וצוה"ק "איה" מקום כבודו, וזה בעצמו תקנו, כי חזון ושב אל הכבוד העליון, שהוא בחינת "איה" בנ"ל. והוא בחינת עולה, בחינת (בראשית כב): "איה" היזה לעולה; שבחינת "איה" היא בחינות שה לעולה, לתקן ולכפר הרהור הלב, שבא ממקומות המצנפים בנ"ל, כי עלי"י בחינות "איה" נחתקן ועולה משם בנ"ל. וזה בחינות מה שמוכא בסוף הקוננים (הקונן תנינא דף א): בראשית - ברא תיש; דהינו היזה לעולה, שזעשה עלי"י בחינת "איה", שהוא בחינות בראשית מאמר סתום בנ"ל. וזה בחינות תשובה, כי זה עקר התשובה, כשאדם מבקש ומחפש אחר כבודו יתברך, ורואה בעצמו שרחוק מכבודו יתברך, ומתגעגע ושואל ומצטער "איה" מקום כבודו, והוא בעצמו תשובתו ותקונו בנ"ל, והכן היטב. ויש בזה עוד הרבה דברים, כי כשאדם הולך בדרך, או כשהולך בדרךים ברחובות, או התורה הולכת לפניו, בבחינות (סעיף ו): בההלכך תנחה אתך; כי יש בזה כמה בחינות, כי כל אחד לפי תורתו. ולפני כל תורה יש בחינות ספקות הנ"ל, כגון בחדושי"תורה, קדם שמתדשן יש כמה ספקות ובלבולים קדם שצובר ומלבן הדבר בראוי. ואילו הספקות הם בחינת עין הדעת טוב ודע, שהוא בחינת נגה, וכשמגיע אל התורה בעצמה, זה בחינת עין החיים וכו'.

(שך לעיל)

וזהו בחינות: אם יאמר לך אדם, היכן אלקיך - תאמר לו: בדרך גדול של רומי (ידועהי תענית פ"א) - שם שם, שמלאים גלולים ועבודה זרה, גם שם מסתר הוא יתברך בנ"ל. והכלל - בשגופל לשם, חס ושלום, או בשמתחיל לבקש איה מקום כבודו, בזה הוא מחיה את עצמו מחיית הקדשה. כי חיות הקלפות הוא רק מההסתרה, מה שנסתר השם יתברך שם בהכלית ההסתרה, עד שאין יודעין ממנו יתברך כלל; אבל חכך בשמבקשין איה מקום כבודו, נמצא שידעין על-פלגנים שיש אלוק יתברך, רק שהוא נסתר ונעלם, ועלי"ן מבקשין איה מקום כבודו, ובהו בעצמו מחיה עצמו במקום נפילתו, כי איה הוא בחינות מאמר סתום, שהם מקבלין חיות משם, רק שחיות הקלפות הוא מההסתרה, אבל הוא מחיה את עצמו בבחינות חיות הקדשה במקום נפילתו, עלי"י הבקשה והחפוש שמחפש איה מקום כבודו בנ"ל. ואחר"כך ובהו לעלות משם למרי אל הקדשה בעצמה, דהינו במקום התגלות כבודו יתברך, כי עקר הקדשה - שיתגלה כבודו יתברך. בדרך ה' לעולם אמן ואמן:

(ואת התורה, וגם מאמר המתחיל: אלו המצפאין עצמן וכו', וכל מה שנאמר בדרך וכו', כגון הקשו וכו') - הכל אחר, כי כל אלו המאמרים קשורים זה בזה, והם מרמזים ונסתרים בדברי רבותינו וזרונים לברכה (סב"ד דף עז) בחזק האגדה הפליאה מאד, מה ששאל רבי זידא את רב יהודה בר הוי בריהא דרמא, ואי בעי מנה כל חללי דעלקא וכו', ושא

מחר, שהוא שרשו בנ"ל. וזה בחינת (אבות פ"ה): בעשרה מאמרות נברא העולם. והלא במאמר אחר יכול להבראות אלא בשכיל שבר ועזש נברא בעשרה מאמרות. ובכל מאמר ומאמר יש בו בחינת כבוד מחר, שהוא שרשו, כי הכבוד הוא שרש הכל בנ"ל. וזה בחינת (תהלים כג): וכהיכלו בלו אומר כבוד - שבעל מאמר מלכש בו כבודו יתברך, שעלי"ייה נברא העולם, כי מלא כל הארץ כבודו (ישעיהו ו); ואפלו בעבודת ודברים רעים, חס ושלום, ששם אין כבודו יתברך, בבחינת (ישעיהו כג): וכבודי לאחר לא אתן; שיש גבול להכבוד שלא יתפשט לשם, ואפי"פ שכלא כל הארץ כבודו, עם כל זה יש גבול בשמגיע למקומות הנ"ל, שלא יצא לשם, בבחינת: וכבודי לאחר לא אתן בנ"ל. ויש גבול לכל כבוד וכבוד, שמלכש בכל מאמר ומאמר מעשרה מאמרות בנ"ל, שלא יתפשט למקומות החיצונים בנ"ל. אבל דע, כי אפי"פ ירכן בודאי גם הם מקבלים חיות ממנו יתברך, ואפלו מקומות המצנפים או פתי עבודה זרה צריכין גם כן לקבל חיות ממנו יתברך. אך דע, כי הם מקבלים מבחינת מאמר סתום, שהוא בראשית מאמר סתום (ע' חז"ל סב"ד דף כח סס סתומה מאד סתום), שהוא כולל כל המאמרות, וכלם מקבלים חיות ממנו. והכבוד של המאמר סתום הוא סתום ונעלם בתכלית ההסתרה, ומשם הם מקבלין חיות, כי מבחינת הכבוד והמאמרות המתגלים אי אפשר להם לקבל חיות משם, בבחינת: וכבודי לאחר לא אתן בנ"ל, רק מהמאמר סתום, שהוא נסתר בתכלית ההסתרה, משם מקבלין חיות. ודבר זה אי אפשר להבין, ואסור להרהר בזה כלל. ועלי"ן כשאדם נופל, חס ושלום, לבחינת מקומות אלו, דהינו לבחינת מקומות המצנפים, ונפל לספקות והרהורים ובלבולים גדולים, ואזי מתחיל להסתכל על עצמו, ורואה שרחוק מאד מכבודו יתברך, ושואל ומבקש איה מקום כבודו, מאחר שרואה בעצמו שרחוק מכבודו יתברך, מאחר שגפל למקומות כאלו, דחמנא לצלל, וזה עקר תקונו ועליתו, בבחינת ירידה תכלית העליה, המוכא בספרים. כי "איה" מקום כבודו - זה בחינת הכבוד עליון של המאמר העליון, דהינו המאמר סתום בראשית בנ"ל, שמשם נמשך חיות למקומות האלו. נמצא, כשמבקש ומחפש "איה" מקום כבודו, בזה בעצמו הוא חזון ועולה אל הכבוד העליון, שהוא בחינת "איה", שמגדל הסתרתו והעלמו הוא מחיה מקומות הללו, ועכ"ש, עלי"י שהוא נפל לשם, ואזי מבקש "איה" מקום כבודו, ובהו חזון ומדבק עצמו לשם, ומחיה את נפילתו, ועולה בתכלית העליה. וזה בחינת קרבן עולה, שמכפר על הרהור הלב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סעיף וידא פ"ו), כמו שכתוב: והעולה על רוחכם - שעולה מכפר הרהור. כי יש בחינת (תהלים נח): לפי סתרתך; כי יש קלפה, שהיא מעקמת ומסבכת הלב בעקומים וסבוכים ובלבולים הרבה, והיא בחינת קלפת נגה, ועלי"ן נקרא סתרתך, תרגום של סביב: סחור סחור, בחינת (יחזקאל א): ונגה לו סביב, כי היא בחינת תרגום, כמוכא (ע' בלכיש א' ס' כז), ועלי"ן פתי

מוהר"ן תניינא

בנ"ל, כי מצדיקים פשוטים, עובדי ה' בפשיטות, בתורה ותפלה ומעשים טובים, אין להם שום כח, מאחר שהצדיקים בעצמם אינם מדברים גדולות, ומתנהגים בפשיטות בעבודה תמה, על-כן אין להשקר והגדלות שלהם אחיה בהם בל-קר. ואף-על-פי שגם בזה אפשר קצת שימצאו שקרנים צבועים בדרך זה, כמו שנמצא, שיש אנשים שיושבים מעטפים בפליח ותפלין כל היום, והם צבועים, עם כל זה אין להם כח להטעות העולם בליקד כמו אלו המתפארים בגדולות בנ"ל. כי רע, שהצדיק האמת הנ"ל מקבל דבור פיו הקדוש מבעלי-צדקה, וזה בחינת (תהלים כ"ט): נרבות פי רעה נא ה' - שהצדיק מקבל דבור פיו מגדולי לב, דהינו בעלי-צדקה. וצדקה היא בחינת מים, בבחינת (ס"ח קיד): ההופכי הצור אגם מים. הצור - זה בחינת צוד לכבי (תהלים ע"ג): כי יש לב אבן (יחזקאל ל"ח), דהינו אבירי לב הרחוקים מצדקה (ישיעיה ס"ח), וזהו: ההופכי הצור אגם מים, דהינו שנתהפך ללב רך, בחינת (א"ח כ'): שפכי כמים לבך נכח פני ה', הינו לב רך להתנזר לצדקה. ובשביל זה נקרא צדקה מים, כמו שכתוב (עמוס א'): וצדקה כנחל איתן, וזה בחינת (קדש א'): שלח לחמד על פני המים, הנאמר בצדקה, ועל-ידי הצדקה נעשה פה קדוש של הצדיק בנ"ל, וזה בחינת (ר"ה א'): בפיך - זו צדקה, שעל-ידי צדקה נעשה הפה של הצדיק בנ"ל, והצדיק הוא בחינת (תהלים א'): כבוד שורו הדר לו, וכבוד נטל פי שנים, הינו שרבור פיו הקדוש יש לו שני משמעות, ומזה בא שיש כח וניקה להצבועים הנ"ל לינק מהם, להפך דבריהם אל השקר שלהם, מאחר שהרבור הקדוש בעצמו יש לו שני משמעות, בבחינת פי שנים, בנ"ל:

אבל באמת הוא טובה להצדיק האמת מה שנמצאים אלו השקרנים המתדמים אליהם, כי יש רשעים שנותנין צדקה לצדיקים, ועל-ידי הצדקה נעשה בחינת יבכך, הינו: יחוד ברכה קרשה, וכל שלש בחינות אלו נאמרו במים, שהוא בחינת צדקה בנ"ל. יחוד - כמו שכתוב (בראשית א'): יקו המים מתחת השמים אל מקום אחד. ברכה - כמו שכתוב (ש"ס): ישרצו המים שרץ נפש חיה וכו'. קרשה - כמו שכתוב (מדרש ט'): מים קדושים ומחמת זה נמצאים בעלי-צדקה שהם נואפים, כי הם יונקים מבחינת היבכך הנ"ל, ובחינת היבכך בקרשה הוא בחינת וויגין וקרשה, ואצלם נתקלקל זאת הניקה, ונעשה אצלם נאוף, רחמנא לצלן, ועל-כן הצדקה שלהם היא רעה אצל הצדיק, כי הצדיק מקבל דבור פיו הקדוש מן הצדקה, ובשנתקלקל אצלם בנ"ל, גורם פגם לדבור פיו של הצדיק, שמקבל משם בנ"ל, ועל-כן הוא טובה מה שנמצאים השקרנים הנ"ל, שאין אלו הרשעים הנותנים צדקה פוגין אליהם ונותנין להם, וכמאמר ירמיה הנביא: הכשילם בעניים שאינם מהגנים, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ב ס"ח), ואין נצול הצדיק האמת מפגם הצדקה שלהם בנ"ל. אבל עקר כח וניקה השקרנים הנ"ל הוא רק מאלו הצדיקים הגדולים, ההולכים בגדולות בנ"ל, אבל מאלו העוסקים בתורה תמיד ומתנהגים בפשיטות, אין להם וניקה וכת, בנ"ל:

ושאל אותו כמה שאלות, והם פליאות נשגבות מאד, כגון: מאי טעמא תורא אריכא גנובחה וכו', מאי טעמא תרגולא מרלא עינא וכו', וכל השאלות הנאמרות שם כלם הם פליאות גדולות מאד, ויש מרמז ונסתר כל הנ"ל. ומה שמוכא לעיל בענין שמחה ובריתא דעתה שיד גספן לזה, ומרמז גספן באגדה הנ"ל, שנאמר שם בעת שהיה בריחא דעתה. גם מה שמוכא במאמר הזה על פסוק ואיה תשה לעולה, מרמז באגדה הנ"ל, שנאמר שם: אי בעי מנה כל חללי דעלמא - זה סוד בחינת חלל הפנוי, שהוא כביכול פנוי מאלקותו יתברך, ובאמת בודאי אי אפשר שלא יהיה שם גספן השם יתברך, כי אספן מהיכן יקבל חיות. אך זהו בחינת הנ"ל, שמקבל חיות מבחינת מאמר סוחם, בחינת בראשית וכו'. גם מה שמוכא לקמן בענין יראה דא שבת שיד גספן לכאן, כי כל יראה יש לה מאמר וכו', ויש מאמר שכולל כלם וכו' בנ"ל. גם מה שמוכא לקמן בענין השגחה שיד גספן לזה, על אגדה הנ"ל: מאי טעמא תרגולא מרלי עינא. ולא זכינו לשמע באור כל זה:

יג

בשחולקין על האדם, נמצא שרודפין אותו, והוא בורח בכל פעם להשם יתברך, וכל מה שחולקין עליו יותר, מקרבין אותו יותר להשם יתברך, כי השם יתברך בכל מקום. בבחינת (תהלים קל"ט): אם אסך שמים שם אמת, ואציעה שאול הגה, נמצא שבכל מקום בורח להשם יתברך. וזה בחינת: ופרעה הקריב - שהקריב את ישראל לאכיהם שפשמים (סדר בשלח פ' כא), שעל-ידי רדיפתו אותם נתקרבו יותר להשם יתברך בנ"ל:

יד

רבים לוחמים לי מרום (תהלים ט), הינו שיש לו שונאים למעלה במרום, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע' סנהדרין ס"ד וכו'): כשם שיש צדים מלכמה, כך יש צרים מלמעלה:

טו

אלו המתפארים עצמן בשקר בגדולות ונפלאות, וכאלו אין שום דבר נמנע מהם, והכל בידם, ויש מהם מנהיגי הדור - הגוה עקר כחם וניקתם הוא רק מהצדיקים הגדולים, כי יש צדיקים אמתיים גדולים במעלה, ויש להם פה קדוש, ודרךם לדרך גדולות ונפלאות, והם באמת יכולים לעבד ה' בכל דבר שבעולם: באכילה ושתיה ושאר דברים, וכמוכא בפגנות, שלפעמים ממחיקין דינים על-ידי אכילה ושתיה. ויש צדיקים אמתיים, שיכולים לעשות פריון על-ידי אכילתם וביצא. ומחמת ההתפארות של אלו הצדיקים הגדולים, שיוצא מפהם הקדוש, מזה בא שנמצאים צבועים שקרנים, שמתדמים עצמן בקוף, ומתפארים עצמן גספן ממש באלו הלשונות של התפארות, שיוצא מפה קדוש של הצדיק האמת. וכעין שמצינו בנביאים, שירמיה היה מתנבא בשוק העליון: הגוי שובר את קשת עילים וכו' (ירמיה ס"ח); ויחנניה בן עוזר נביא שקר היה מתנבא בלשון זה ממש להפך (סנהדרין ס"ח): כמורכן מתנהג עקש, בנ"ל. אבל עקר וניקתם - רק מצדיקים כאלו שרולכים בגדולות ונפלאות

ישראל צריכין לקבל עליהי המלך, כמו שכתוב במלך (וידאל ח): אילנא די חיות די רבה ותקף וכו' ומזון לבלא בה אנת הוא מלכא. ועקר המלכות הוא עליהי עונה, בבחינת (שם טו): ולפני כבוד עונה, שעקר כבוד וגרלת המלכות הוא עליהי עונה ריקא, כי בן דרך המלכות בכל פעם, שצריך שיקדים עונה לכבודו וגרלתו, כמו שכתב יום בשעה שקם ממנו, שאין ערין הוא בקטנות, שכללש במלכושם פשוטים, וגם פניו אינו כצחצוח וזכות ערין קדם הרחיצה, ואחר כך מפה עצמו ומחלש בכגרי כבוד, ומתפשט בגרלתו בדרך המלך, וכן אמרו רבותינו וברבם לכרעה (שם כב): מפני מה לא נמשכה מלכותו של שאול מפני שלא היה בו שום דפי, כי אין ממנו פרנס על הצבור אלא יאסר כף של שרצים תלויה מאחוריו, שאם תזוז רעתו עליו, אומרים לו: בלך מאחריך. כי עקר המלכות - עליהי עונה כג"ל, וכל מה שיש להמלך עונה ביותה, מתפשט מלכותו ביותה כג"ל. וכשנמשך המזון עליהי המלך כג"ל, געשה מפניו ברורים, כגון חבואה, שהרבה מטה אוכלין בהמות, ואחר כך מתברר עור, ואוכלין מטה עבדים, עד שמתברר מטה לישראל, וגם בהאכילה יש ברורים, עד שמתברר ונעשין מהם אמרי שפר, והינו ברכות שמכריזין עליהם תחלה וסוף, ומתפללין ועוזבין השם יתברך בבחות האכילה. וזה בחינת (בראשית טו): מאשר שמנה לחמו והוא יתן מערני מלך, נפתלי אלה שלוחה הנותן אמרי שפר. שמנה לחמו וכו', והינו הפרנסה, שהיא בחינת מערני מלך, כי מקבלין אותה עליהי המלך, ועל כן חקף בתיב אחרינו: נפתלי וכו' הנותן אמרי שפר, והינו אמרי שפר של ברכות ותפלות וכיוצא, שנעשין מן הברורים של מערני מלך כג"ל. ואלו הברורים הם בחינת קמרת, כירוע, שקמרת היא בחינת ברורים. ומאלו אמרי שפר שנעשין מן מערני מלך, געשה עברה להמלך, וגם יכולין לראות זאת העברה. וזה בחינת (שם טו): צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, בעברה שעברה לו אמו ביום חתנתו וכיום שמחת לבו - הינו לראות העברה של המלך שנעשה ביום חתנתו, כי התבררות שמתחברין האמרי שפר עם המלך, זה בחינת חתנה, בבחינת (שם טו): חן שפתיו רעהו מלך; שחן השפתים, והינו האמרי שפר, מתחברין עם המלך בבחינת רעות - והיו ביום חתנתו. והיו: וביום שמחת לבו - זה בחינת קמרת, בבחינת (שם טו): שמן וקמרת ישמח לב; כי הברורים שמחה געשה אמרי שפר כג"ל, שמחה געשה העברה כג"ל, הם בחינת קמרת כג"ל. והיו: שעברה לו אמו - הינו בחינת חותה, שהיא היתה אם כל חי (בראשית ג), כי חתנה - ראשי תיבות: המעמדי חסד ורחמים (וידאל טו); הינו בחינת העברה כג"ל, שנעשה עליהי בחינת: המשגיג במזב ערד, והינו בחינת מערני מלך כג"ל. (והעקר חסד) והכלל - שצריכין לראות את המלך, בבחינת (שם טו): מלך בפי חתונה עיניו, והינו כשהוא בפי וגרלתו, ולא בשעת קטנות. ואם היו נותנין לו פרנסתו חקף ומיר, לחם מזון, היה אפשר שיראה את

לשון הנקרא
מאי מעמא גמלי וזמרי
גנובתה, משום דאכל
ביסי. מאי מעמא תורא
אריקא גנובתה, משום
דרורי באנמי, וכעי
לכרבושי בקי:

רש"י: דאכלה ביסי. קוצים,
לפיד וכו' קצר, כדי שלא ידבק
בו הקוצים. וכעי לכרבושי בקי.
להכריח החוששים:

אמו, והיו בחינת גמלא. וזמרי גנובתה - זה בחינת נביא ומורה שער, הוא הנזב, כמו שכתוב בישעיה (יג): הינו אלו הצבועים המשקרים, בחינת נביא השקר, שאחיהם הוא רק בצדיקים הגדולים כג"ל. אכל בהצדיקים הפשוטים, שהם בחינת גמלא, אין להם אחיה כל כך, והיו זמרי גנובתה כג"ל. והיו: תורי אריקא גנובתה - והיו בחינת הצדיקים הגדולים, בחינת: כבוד שורו הר לו כג"ל. ואריקא גנובתה - הינו שעקר יניקת הנביא ומורה השקר, שהוא הנזב, הוא רק אצלם כג"ל. והיו שהשיב: משום דאכלי קוצי; הינו שאלו הצדיקים הפשוטים, שהם בחינת גמלא, אכלי קוצי - שאוכלים ומכלים את הקוצים והחומים הפוכים את השושנה העליונה. ושושנה זה בחינת הרבור הקדוש, בחינת (שם טו): שפתותיו שושנים וכו', כי הם עוסקים בתורה ועבודה יום ולילה, ומכלים כל החומים, שלא יהיה להם יניקה מהרבור הקדוש. כי מעבודה פשוטה בתמימות אין להם יניקה כג"ל, כי אינם יכולים להתרומות אליהם ולנהג שקר שלהם עליהם, מאחר שהנהגתם רק בתמימות ובפשיטות כג"ל. ותורי אריקא גנובתה, משום דרורי באנמי וכעי לכרבושי בקי. רורי באנמי - הינו שמקבלים רבור פיהם הקדוש מבלי צדקה, מבחינת: ההופכי הצור אנם מים כג"ל. והיו: רורי באנמי, וכעי לכרבושי בקי - בחינת יבב כג"ל, שצריכין לגרש ה"יבב" של הצדקה שנותנין רשעים, כי אצלם נפס ה"יבב" כג"ל, וגורם רעה להצדיק שמקבל רבור פיו מהם כג"ל, ועל כן הוא טובה גדולה מה שיונק מהם הנביא וכו', שהוא הנזב, שעליהי זה מגרשין הרשעים מעצמן, כי מבשלים אותן בשקרים כג"ל, שפוזין אליהם ונותנין להם הצדקה, ונצולין הצדיקים, כג"ל:

טז

הקשו: מפני מה בשארם מבקש פרנסה, אין נותנין לו חקף מן השמים, כי אם עליהי סכות, לכל אחר לפי סבתו - שזה צריך לרע תבואה ולחרש ולקצר וכו', וזה צריך לנסע ולמצא צד פרנסתו שם, וכיוצא בזה; ולמה לא נותנין לו חקף, כשעה שמבקש פרנסתו, מזון. והתירו: רע, שכל הפרנסה של

מוהר"ן תנינא

בהם גספן מה שאינו טוב, אינו מסתכל על זה, כמו שכתוב
(במדבר טו): לא הביט און בעיניו, מכל־שבן שהארס אסור לו
להביט על חברו לדעה, למצא בו דוקא מה שאינו טוב ולחפש
למצא פגמים בעבודת חברו, רק אדרבא, מחויב להביט רק על
הטוב. ולזה טובה גדולה שיש טבע והשגחה, כי כשהארס עושה
טוב, אזי מנהיג אותו בהשגחה, וכשהוא אינו טוב, ואם היה
מנהיג אותו בהשגחה - לא היה יכול להגיע לו שום טובה,
אזי מניח אותו על הטבע, ויכול להיות שיהיה לו טובה על־פי
הטבע. ואם לא היה רק השגחה, היה אפשר שתכבול ההשגחה
לגמרי, כי כשהיה רואה יתברך שאין האדם מנהיג כראוי, היה
כועס, והיה מסיר ההשגחה לגמרי, אבל עכשו מניחו על־פי
הטבע, וכשהוא חוזר לטוב, משגיח עליו כנ"ל. ובאמת אין
אנו יכולין להבין מהו טבע והשגחה, כי באמת גם הטבע היא
השגחתו יתברך. וזה אי אפשר לאדם להבין שני דברים כאחד,
דהינו הטבע, שבאמת היא השגחתו יתברך:

יח

ספנה גדולה להיות מפרסם ולהנהיג העולם. לא מבניא כשאינו
ראוי כלל, ולוכש טלית שאינו שלו, רק אפלו עובדי
השם באמת, גדולי הדור, יש עליהם סכנות גוראות בהנהגת
העולם. כי איש פשוט, רחוק מאד שיעבר על רציתה, אפלו
אם אינו איש כשר, כי אין לו תאוה לזה, ואפלו כשמיגע, חס
ושלום, לתאוה כזו, רחמנא לצלל, אינו בא לידו, ויש לו כמה
מניעות לזה; ואפלו אם יעבר, לא יעבר כי אם לעמים רחוקות,
וקרוב שלא יעבר רק פעם אחת כל ימיו. אבל בהנהגת העולם
ובחדושי דאורייתא שמחדשין, יכולים לעבר ממש גנב ונאף
ודגח ככל פעם, ככל רגע, רחמנא לצלל:

יט

עקר התכלית והשלמות הוא רק לעבר השם בחמימות גמור,
כלי שום תכמות כלל. כי יש מחקרים שאומרים, שעקר
התכלית והעולם הבא הוא רק לרעת כל דבר כמוה שהוא,
כגון לידע הבוכב כמו שהוא, לידע מהותו ומפני מה עומד
במקום שהוא. כי יש משכיל ומשכיל ושכל, דהינו הבח המשכיל,
והשכל בעצמו, והדבר המשכיל, וזהו התכלית והעולם הבא
אצלם, שיהיה נעשה אחר מהמשכיל והמשכיל והשכל, והם
מבלים ימיהם על זה בעולם הזה לחקר ולהשיג המשכלות,
שזהו התכלית אצלם, וזהו בעצמו העולם הבא לדעתם, רק
שבעולם הזה, שמלכשין בגוף, אין להם תענוג כל־כך מן
החקירות, ובעולם הבא, שיתפשטו מהגוף, ותענוגו מאד מזה.
ולדעתם הרעה, עקר השגת התכלית הוא על־ידי חקירות ותכמות
חיצוניות שלהם. אבל באמת אצלנו עקר השגת התכלית הוא
רק על־ידי אמונה ומצוות מעשיות, לעבד השם על־פי התורה
בחמימות ובפשיטות, ועל־ידיהו כעצמו וזכין למה שזוכין, עין
לא ראחה וכו', כמו שכתוב (תהלים קיא): ראשית חקמה יראת ה'
- שעקר ראשית וקרימת החכמה הוא רק יראת ה', שצריך
להקדים היראה להחכמה. ומרע, שאין הדבר כדעתם, חס ושלום,

אח המלך בשעת קטנות, כגון בשעה שמקטין את עצמו ומחשב
את עצמו שפפה של שרצים חלילה מאחוריו וכיוצא, כנ"ל;
אבל עכשו, שנותנין הפרנסה על־ידי סבובים, גמצא שבאה
בעתים מיתרים, כי לכל סבה צריכה עת מיוחד, עד שהצא
הפרנסה אליו, ועליה לא יבוא לראות את המלך בקטנותו, רק
כפייו כנ"ל, כי אין נותנין לו הפרנסה חכף, רק בעת מיוחד,
באופן שלא יראהו רק כפייו, בבחינת: מלך כפייו וכו'. כי על־ידי
הפרנסה רואין המלך בעטרה כנ"ל. וזה הסוד מרמז בפסוק
(תהלים קכח): עיני כל אלך ישברו ואתה נותן להם את אכלם
בעתו. פותח את ידך וכו'. עיני כל וכו' - והי הקשיא הנ"ל,
הינו: עיני כל אלך ישברו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו,
דהינו, שמבקשין על פרנסה, ואין נותנין חכף, רק בעתו כנ"ל.
והתרוין: פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון: (ולא סיס)

יז

צריך לזהר מאד להיות שמח וטוב לב בשבת, כי מעלות
וקרשוח שבת גדולה ויקרה מאד, כמוכא, ובפרט
כ"ראשית־החמה" בשער הקרשה בתחלתו, עין שם. וראוי ונכון
ללמד בראשית־החמה בשער הנ"ל, ולשום לבו היטב על כל
הדברים הנאמרים שם בענין קרשה ומעלות שבת־קדש, כי יש
שם כמה דברים פריטים יקרים מקדש ומעלות שבת, כי כל
ענין ומעלה הנאמר שם על שבת הוא דבר בפני עצמו, והבן
שם היטב, כדי שיתלהב לבו לקבל שבת בשמחה גדולה ועצומה
כראוי. ועל־ידיהו היראה בשלמות, דהינו עם דעת, כי בחל
אפשר שיהיה היראה עם בסילות, בבחינת (א"י ו'): הלא יראתך
כסלתך, ועקר הכסילות הוא מחמת השעבוד שיש בחל, כי
על־ידי השעבוד אין הרעת שלם, וכמו שכתוב במוכא (דמיה טז):
שאנו מוכא מנעדיו וכו', ובגולה לא הלך, עליהן עמר טעמו
בו וכו', וכמו שאמרו רבותינו וכו' לכוה (עלה יב), כי על־ידי
שעבוד וגלות, הרעח מבלבל; אבל בשבת הוא חרות, וכשיש
חרות ואין שעבוד וגלות, אזי הרעת שלם כנ"ל. ועקר החרות
- על־ידי התענוג והשמחה של שבת, בבחינת (שנה נח): או
התענוג על ה', הנאמר בשבת, ועל־ידיהו נעשה חרות, בבחינת
(שם טז): כי כשמחה תצאו, שעל־ידי שמחה יוצאין לחרות. וכשיש
חרות, הרעת בשלמות כנ"ל, ואזי היראה כראוי, בבחינת ירא
שבת (תהי' תהי' טז), כי אז היראה כל בסילות שיש בימי החל,
כי עקר הכסילות - מחמת השעבוד כנ"ל. וכזה טעמין היראה
הנפולות, דהינו מה שיראים לפעמים משר וברומה, כי על־ידי
הרעת מרימין אותה, ועקר הרעת הוא בשבת על־ידי השמחה,
שעל־ידיהו יש חרות, ואזי הרעת בשלמות כנ"ל:

והכלל, שצריך לנהוג שמחה גדולה בשבת־קדש, ולכלי להראות
שום עצבות ודאגה כלל, רק להתענוג על ה' ולהרבות
בתענוגי שבת ככל מיני תענוג, הן אכילה ושתיה, הן מלבושים
כפי מה שיכול, כי אכילת שבת היא כלה רוחניות, בלו קדש,
ועולה למקום אחר לגמרי מן אכילת חל, במבאר במקום אחר
(לעיל כ"ט), ובכ"י רע, ועי' ודור וקול דף ר"ח ובבב"מ שם:

דרך השם יתברך - להביט על הטובות שעושין, ואף שנמצא

ואפיקורסות שלהם, שכל התורה, ואפלו מצוות מעשיות הכתובים בתורה, מפרשים הכל על-פי צורה ושכל, לא מבקעים מעשיות הכתובים בתורה, אומרים שהם מרמזים רק על הנמשל והצורה לבר, והינו שכליות שלהם, אלא אפלו מצוות מעשיות המפרשים בתורה, מפרשים הכל שהם מרמזים רק על שכליות וחכמות שלהם, ובאפרים בפשוטו לגמרי. והיו בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תעומת ורחב כושי תני), שהיה עמלק חותך מילות וזרק כלפי מעלה, כי מילה היא מצוה ראשונה, שנצטוו בה אברהם אבינו, שהיה ראש לפאמינים; ועמלק, שהוא בחינת הפילוסופים והבאפרים, הוא כופר בכל המצוות, ומפרש הכל על שכליות לבר כנ"ל. והיו חותך מילות וזרק כלפי מעלה - שכופר במצוות מילה, וזרקה כלפי מעלה, אל השכל. כי הם מפרשים הכל רק על שכליות לבר, ובאפרים בעשיות המצוות כנ"ל. אשר מי שאינו יודע מהם כלל. ועל-כן עקר הכנעתו - על-ידי אמונה, בחינת: ויהי ידיו אמונה וכו', כנ"ל: (ואת ההורה לא שמעתי מפיו הקדוש בעצמו, ועין בהשקמות מזה.)

ב

שקד לא"ב תרש - מרבה אות *

על-ידי המחלקת שיש בעולם, על-ידיה נעשין מפרשים קדם ומגם. הינו, כי כשאחר נכנס בעבודת-השם, הוא צריך לשהות ולהתמקמה עד שיחפרסם בעולם; ועל-ידי פגם המחלקת נחפרסם קדם ומגם, ועל-ידיה הם גורמים הוה והפסד להאיש הזה, שגשגה מפרסם קדם ומגם, או גם להרדף לעבודת השם, שהיה זה רוצה לגלות בעולם, ואזי גורמין מיתה גבלי המחלקת. ולפעמים, שאין הפגם גדול כל-כך, אזי גורמין עניות. והוה הסוד מכאן בתורה בפסוק (שמות כא): וכי ינצו אנשים יחדו ונגפו אשה יתרה ויצאו ילדיה וכו'. כי בשמחחיל לבנם לאיזה דרך, הוא בחינת הריון, וצריך להתעלם שם בבחינת עבדו, כי צרין לא נתגלה זה הדרך בעולם, רק הוא נכנס לשם לגלותו, ואזי הוא בחינת הריון, בבחינת (שם ט): בדרך חכמה הדיחך, בחינת הריון, וצריך לשהות שם ולהתמקמה, לחמם עצמו שם כמו עבד במעי אמו, עד ששיגע הימן שיצא לאור העולם, לגלות זה הדרך בעולם, וכשיצא קדם ומגם, זה בחינת גפיל. ופגם זה נעשה על-ידי מחלקת כנ"ל. והוה בחינות: וכי ינצו אנשים יחדו - הינו מחלקת, על-ידיה: ונגפו אשה יתרה ויצאו ילדיה - הינו בחינת המפרסמים שגשגין קדם ומגם, שהם בבחינות גפלים כנ"ל. וענין שם מיתה או ענין, לפי הפגם כנ"ל. והוה: אם לא יהיה אסון - פרש רש"י: באשה הינו, שלא יפסידו ויקלקלו את הדרך חכמה בעצמו, שהוא בחינות אשה יתרה כנ"ל, רק יפסידו הנפלים, והינו האנשים בעצמן, שנתפרסמו ויצאו בעולם קדם ומגם, כי כמו שבאשה יתרה, כשנצטוו אותה עד שפפלת גפלים, יש שתי בחינות, והינו שלפעמים היא מפרסת הנפלים לברם, שפפלת אותם על-ידי שיצאו בלא עתם, ולפעמים

כי אס-כן לא ישיגו התכלית, רק מתי מעט מעט מאד, והינו הפעלי-שכל פילוסופים, ומה נעשו קמני העקר, שאין להם שכל כזה לחקך חקירות, לרעת המשפלות, שהם רב ועקר העולם, אך ישיגו הם את התכלית. אבל באמת עקר השגת התכלית הוא רק על-ידי תמימות דיקא, והינו יראת-השם ומצוות מעשיות בפשיטות נמור. והוה (סוף דבר): סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם; הינו ששלמה המלך, עליו השלום, מלמד אותנו, שעקר השגת התכלית, שהוא בחינת סוף דבר, הוא רק על-ידי תמימות ופשיטות, לידאה את ה' ולשמר מצותיו בפשיטות. והוה: סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור; שזהו בחינת תמימות ופשיטות, לידאה את ה' ולקיים מצותיו בעקבא וכו' בפשיטות כנ"ל. והוה שפס: כי זה כל האדם - הינו כי זה יכול כל אדם לקיים, ולהשיג על-ידיה את התכלית, מאחר שעקר הוא את האלקים ירא וכו', על-כן יכול כל אדם להשיג התכלית, כי זה כל אדם יכול לקיים:

ובאמת הוא אסור גדול מאד להיות מחסך, חס ושלום, וללמד ספרי החכמות, חס ושלום. רק הצדיק הגדול מאד, הוא יכול להכניס עצמו כזה, ללמד השבע חכמות, כי מי שנכנס בתוך החכמות הללו, חס ושלום, יכול לפל שם. כי יש אכן גוף בכל חכמה וחכמה, שהיא בחינת עמלק, שעל-ידי האכן הגוף הזה יכולין לפל, חס ושלום, כי עמלק היה פילוסוף ומחשך, וכפר בעקר, כמו שכתוב (דברים טז): ולא ירא אלקים, והינו שהוא רק גוף על-פי חכמות, ואין לו יראה כלל. אבל הצדיק, כשנכנס באלו השבע חכמות, הוא מחזיק עצמו ונשאר קים על עמרו על-ידי אמונה, בבחינת (תהלים ט): וצדיק באמונתו יתה. כי שבע יפול צדיק וקם (משל כד): הינו שהצדיק הגדול הולך דרך אלו השבע חכמות, ואף-על-פי ששם יכולין להחליק ולפל על-ידי האכן גוף, בחינת עמלק כנ"ל, אבל הצדיק - שבע יפול, וקם, על-ידי אמונה כנ"ל. והוה: שביע יפול צדיק וקם - סופי-חכות "עמלק", שהוא האכן גוף של השבע חכמות, שעל-ידו נופלין, חס ושלום, אך הצדיק שבע יפול, וקם על-ידי אמונה כנ"ל. והוה שכתוב במשה רבנו (שמות ט): והי ידיו אמונה, כמלחמת עמלק, כי על-ידי אמונה החליש את עמלק, והינו החכמות והחקירות כנ"ל. והוה: ויהי ידיו אמונה. ידיו - הינו בחינת מצוות מעשיות, שהם בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים קס): כל מצותיך אמונה; שעל-ידי אמונה ומצוות מעשיות, שהם הפך בחינת עמלק, החלישו כנ"ל. ואמונה זה חפלה, כמו שתרגם: פרישן בצלו; כי התפלה משנה השבע, ונתפסלין החכמות והחקירות, שהם הולכים על-פי השבע. והוה עקר התכלית אצלנו, שמתהי התפלה וכללת באחרותו ויחבד, בבחינת (דברים ט): הוא תהלתך והוא אלקיך, שהתפלה והשם יחבדך אחר, כבכול, והוה עקר התכלית באמת:

והמחזקתים והבאפרים מפרשים כל התורה כלה על-פי חכמות

ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה - שהיגון ואנחה בורחים ונסים מן השמחה, כי בעת השמחה דרך היגון ואנחה לעמוד מן הצד כנ"ל, אבל צריך לדרך אחרים דקא, ולהשיגם ולהניעם, להכניס אותם ונקא לתוך השמחה כנ"ל. וזהו: ששון ושמחה ישיגו וכו' - שהששון ושמחה ישיגו ויחפסו את היגון ואנחה, שהם נסים ובורחים מן השמחה, להכניס אותם בעליצותם לתוך השמחה כנ"ל. כי יש יגון ואנחה שהם הסמא-אחרא, שאינם רוצים להיות מרובת אל הקרשה, ועליכן הם בורחים מן השמחה, עליכן צריך להכניס אותם להכניס אותם לתוך הקרשה, דהינו השמחה, בעליצותם, כנ"ל:

כד

מצוה גרולה להיות בשמחה תמיד, ולהתגבר להרחיק העצבות והמרה-שחורה בכל בתי. וכל החולאת הבאין על האדם, בלם באין רק מקלקל השמחה. כי יש עשרה מיני גנינה, שהם בחינת שמחה, כמו שכתוב (תהלים צג): עלי עשור וכו' כי שמחתי ה' בפעלך וכו'. ואלו י"ד מיני גנינה באין בתוך עשרה מיני דפיקין, והם מחיין אותן, ועליכן בשש קלקול ופגם בהשמחה, שהיא בחינת יוד מיני גנינה, על-ידיה באין חולאת מן היוד מיני דפיקין, שנחלקלקין על-ידי קלקול היוד מיני גנינה, שהם השמחה כנ"ל. כי כל מיני חולאת כלולים ביוד מיני דפיקין, וכן כל מיני גנונים כלולים ביוד מיני גנינה, וכפי קלקול השמחה והנגון, כן בא חולאת כנ"ל. וגם חכמי הרופאים האריכו כזה, שכל החולאת - על-ידי מרה-שחורה ועצבות, והשמחה הוא רפואה גרולה. ולעתיד תתגלגל השמחה מאד, ועליכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי סוכה פ' ללכ תרבה ובמדי שס"ו פ' יא): עתיד תקדוש-פרקי-הוא להיות ראש חולה לצדיקים לעתיד לבוא, דהינו שיעשה מחול לצדיקים, והוא יתברך יהיה ראש חולה, כי שכינה למעלה מראשותיו של חולה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (נדרים מ), שנאמר: ה' יסעננו על ערש דיו, כי אין להתחלה שום חיות, רק השכינה מתה אותו, ולעתיד על-ידי השמחה יתחמן כל החולאת כנ"ל, ואז יהיה השם יתברך ראש חולה, דהינו ראש המחול כנ"ל, כי השמחה היא בחינת תקון החולה כנ"ל. וכשכיל זה נקראין השמחה והקדוה חולה כנ"ל, כי הם תקון החולאת כנ"ל:

והכלל, שצריך להתגבר מאד בכל הבחות להיות אף שמתחמיר, כי טבע האדם - למשך עצמו למרה-שחורה ועצבות מחמת פגעי ומקרי תזמן, וכל אדם מלא יסורים, עליכן צריך להכריח את עצמו בכה גרול להיות בשמחה תמיד ולשמח את עצמו בכל אשר יוכל, ואפלו במלי רשטותא. אף שגם לב נשבר הוא טוב מאד, עם כל זה הוא רק באיוו שעה, וראוי לקבץ לו איזה שעה ביום לשבר לבו ולפרש שיחתו לפניו יתברך, כמובא אצלנו, אבל כל היום בלו צריך להיות בשמחה, כי מלב נשבר בקל יכולין לבוא למרה-שחורה, יותר מאשר יכולין לבשל על-ידי שמחה, חס ושלום, לבוא לאיוו הוללות, חס ושלום, כי זה קרוב יותר לבוא מלב נשבר למרה-שחורה. עליכן צריך שיהיה בשמחה תמיד, רק בשעה מיתרת יהיה לו לב נשבר:

ולפעמים גם האשה הרה בעצמה נזקקת על-ידיה ונסתלקה; כמובן בבחינת הנ"ל, הינו שלפעמים נפטרין האנשים בעצמן, שנחפרסמו קרם ומגם, שהם בחינת נפלים, אבל עדין לא נסתלק הדרך חכמה בעצמו, רק הנפלים לבד, ויכולין אחרים להתעבר שם בבחינת הריון הנ"ל, כמו במשל אשה הרה כנ"ל, ולפעמים נפטר גם הדרך חכמה בעצמו, באפן שאפלו איש אחר אינו יכול לבסס לשם בבחינת הריון, לגלות ולהוציא זה הדרך לעולם, שזה בחינת מיתח האשה הרה כנ"ל. ולפי הפגם, כן העניש, כמו שמפרש בתורה: אם לא יהיה אסון - באשה, ענוש יענוש - כממון, הינו עניות, שנעשה בשאין הפגם גרול כל-כך כנ"ל. ואם יהיה אסון - באשה, שנרמו להפסיד גם הדרך בעצמו כנ"ל, אזי: ונתח נפש תחת נפש, הינו מיתח כנ"ל. ה' יצילנו:

כא

בשמחת-שין חרושית-חורה, ואז יש אלו הירועים, המסתכלים ומצפים על זה, וצריך להעמיד אנשי-חיל, להעמידם לפניהם ולאחריהם, כרי שלא יתקרב זר, וזה נעשה על-ידי למוד הפוסקים, שצריך ללמד פוסקים קרם החדוש שמחדש ואחרי-כך, ועל-ידיה נעשין בחינת אנשי-חיל מלפניהם ומלאחריהם, והתורה יודת והולכת ביניהם לבבות, כי האנשי-חיל עומרים עם הכליוו, ואינם יכולים אלו הנ"ל להתקרב:

כב

בענין ההכנה טועים העולם הרבה, כי הלא כמה אנו מיגעין עצמנו בעבודות ובחפלה כרי לצאת ממחין רקטנות למחין גרלות, ואס-כן אי אפשר שיהיה ההכנה בפשיטות, כי אס-כן הוא נכנס לקטנות, ועליכן בהכרח שיש כזה רעח, ועליכן לאו כל אדם יכול להיות ענו כראוי, רק משה רבנו, עליו השלום, הוא היה ענו מכל האדם אשר על פני הארמה (סוכה ב'), ורבותינו זכרונם לברכה קראו לענוה שאינו כראוי - חנפה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה סא): על יד-יהיה הנביא, שהיה ענו נר הנביא-שקר חנניה, ואמר לו בהכנה: אמן, כן יעשה ה'; ואמרו רבותינו זכרונם לברכה על זה: כל המחניף וכו' לסוף נופל ביד בנו וכו':

כג

בענין השמחה. על-פי משל, שלפעמים כשכני-אדם שמחים ומקדדים, אזי חוטפים איש אחר מבחין, שהוא בעצבות ומרה-שחורה, ומכניסים אותו בעליצותו לתוך מחול המקדדים, ומכריחים אותו בעליצותו שיהיה שמח עמם גם-כן, כן יש כענין השמחה, כי כשאדם שמח, אזי המרה-שחורה והיסורים נסתלקים מן הצד. אבל מעלה יתרה - להתאמץ לדרך אחר המרה-שחורה ונקא, להכניס אותה גם-כן בתוך השמחה, באפן שהמרה-שחורה בעצמה מתהפך לשמחה, שיהפך המרה-שחורה וכל היסורין לשמחה, כדרך הקא לתוך השמחה, שאז מגדל השמחה והתורה מרפד כל הרגאות והעצבות והמרה-שחורות שלו לשמחה. נמצא, שחוטף המרה-שחורה ומכניס אותה בעליצותו לתוך השמחה, במשל הנ"ל. וזה בחינת (ישעיה נה):

כה

ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל, דהינו לקבוע לו על-בלי-פנים שעה או יותר להתבודד לבדו באיזה חדר או בשדה, ולפרש שיחתו בינו לבין קונו במענות ואמתלאות, ברכי חן ורצו ופיוס, לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, שיקרבו אליו לעבודתו באמת, ותפלה ושיחה זו יהיה בלשון שמרברים בו, דהינו בלשון אשכנז (במדינתנו), כי בלשון-הקדש קשה לו לפרש כל שיחתו, וגם אין הלב נמשך אחרי הדבורים, מחמת שאינו מרגל כל-כך בהלשון, כי אין דרכנו לרבר בלשון-הקדש, אבל בלשון אשכנז, שמספרים ומדברים בו, קל וקרוי יותר לשבר לבו, כי הלב נמשך וקרוי יותר אל לשון אשכנז, מחמת שהוא מרגל בו, ובלשון אשכנז יכול לפרש כל שיחתו, ואת כל אשר עם לבבו ישיח ויספר לפניו יתברך, הן הרמה והשוכה על העבר, והן פקשת ותחנונים לזכות להתקרב אליו יתברך מהיום והלאה באמת, וביצא צוה כל חד לפום דרגה, ויהיה מאד להרגיל עצמו להתמיד בזה מדי יום ביום שעה מיוחדת בנ"ל, ושאר הימים יהיה בשמחה בנ"ל. והנהגה זו היא גדולה במעלה מאד מאד, והוא דרך וצעה טובה מאד להתקרב אליו יתברך, כי זאת היא צעה כללית, שכולל הכל, כי על כל מה שיחסר לו בעבודת השם, או אם הוא רחוק לגמרי מכל וכל מעבודתו יתברך - על הכל יפרש שיחתו ויבקש מאתו יתברך בנ"ל, ואפילו אם לפעמים יסתמך דרכיו, ואינו יכול לפתח פיו לרבר לפניו יתברך בלל, אף-על-פי-כן זה בעצמו טוב מאד, דהינו ההכנה שהוא מוכן ועומד לפניו יתברך, וחפץ ומשתוקק לרבר, אך שאינו יכול, זה בעצמו גס-בן טוב מאד, וגם יוכל לעשות לו שיחה ותפלה מזה בעצמו, ועל זה בעצמו יצחק ויתחנן לפניו יתברך, שיתרחק כל-כך, עד שאינו יכול אפילו לרבר, ויבקש מאתו יתברך רחמים ותחנונים, שיחמל עליו ויפתח פיו, שיוכל לפרש שיחתו לפניו. ורע, שכמה וכמה צדיקים גדולים מפרסמים ספרי, שלא באו למדרגתם, רק על-ידי הנהגה זו. והמשפיל יבין מעצמו גדל מעלת הנהגה זו, העולה למעלה למעלה, והוא דבר השעה לכל גפש, מקטן ועד גדול, כי כלם יכולים לנהג הנהגה זו, ועל-ידיה יבואו למעלה גדולה. אשרי שיאמרו בזה:

גם טוב לעשות מהתורה תפלה, דהינו בשלומר או שומע איה מאמר תורה מצדיק האמת, אזי יעשה מזה תפלה, דהינו לבקש ולהתחנן לפניו יתברך על כל מה שנאמר שם באותו המאמר, מתי יזכה גם הוא לבוא לכל זה, וכמה הוא רחוק מזה, ויבקש מאתו יתברך, שיזכה לבוא לכל הנאמר שם באותו המאמר. והמשפיל והחפץ באמת, וילכו ה' בדרך אמת, ויבין בעצמו דבר מתוך דבר, איך להתנהג בזה, באפן שהיו דרכיו דברי חן ומענות נכונות, לרצותו יתברך שיקרבו לעבודתו באמת. וענין השיחה זו עולה למקום גבוה מאד, ובפרט בשעושה מתורה תפלה, מזה נעשה שששועים גדולים מאד למעלה:

כז שך לא"ב התךש - שכרות אות ד

צריך להרחיק משכרות, ולדקדק שלא לשחות יותר מיכלתו,

כרי שלא יבוא לידי שכרות, כי מעט השתיה לפי הצורך הוא טובה להרחיב דעתו. ורע, כי הרעת מלכש בחסרים, ובששועה במרה בראוי לפי ערכו, אזי נהרס דעתו ונחרס מחו, ואזי נגרלן החסרים ביותר על-ידי השתיה, כי בששועה הרעת, נחרסמין ונגרלן החסרים, כי הרעת מלכש בחסרים בנ"ל. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ערוכין סה): כל המתפתה בינו, יש בו מרעה קונו. מתפתה ריקא, בחינת חסרים, שעל-ידי הנין נגרלן החסרים. וזהו מתפתה - שעל-ידי הגדלת החסרים הוא מתפתה ומתפס, אף-על-פי שלא היה ראוי להתפתח לפי חסרים סתם, והיה יכול להיות דג, אבל על-ידי הגדלת החסרים על-ידי הנין הוא מתפתה בנ"ל. אבל השועה יותר מדי ומשתכר, אזי ארדא, מתגברין תקף הגבורות, ונעשה פעם ורגו, ולפעמים מתגברין גבורות רסמרא אחרא, ויכול לבוא לידי רעות וכו', חס ושלום:

ורע, שעל-ידי שכרות שוכחין כל המצוות והאזהרות שצוה משה רבנו, עליו השלום, כי משה הוא מלכש בכל אחר ואחר מישראל, בכל איבר ואיבר, ומזכיר כל איבר ואיבר שיעשה המצוה השכיבה לאותו איבר, כי רמ"ח מצוות, בנדר רמ"ח איברים. ועל-בן משה נקרא "מתקן" (דברים לו), שהוא גימטריא רמ"ח, שמזכיר רמ"ח מצוות בנ"ל. ועל-ידי השכרות שוכח אותם, בבחינת (משל לא): פן ישתה וישכח מתקן, שעל-ידי השתיה והשכרות שוכח רמ"ח מצוות של משה בנ"ל. והתלכשות משה באיברים, זהו בעצמו בחינת התלכשות הרעת בחסרים בנ"ל, כי משה הוא הרעת, והאיברים הם רמ"ח, בחינת אבריהם איש החסר, שהוא גימטריא רמ"ח איברים:

כז

מי שהוא פרנס-חרש או מנהיג, שקורין "רוג'ידי", והוא מנהיג בבשרות ובגשם, ורואה ומסתכל להמיל המשאוי על כל אחר בראוי לו, בפי מה שמעריך את כל אחר בישר להכביר על זה ולהקל על זה בראוי, על-ידיה מבטל הארבע מרות רעות, דהינו עבודה-זרה וגלוי-עריות ושפיכות-דמים ולשון הרע. והספור - כי הנדר שגוררין צדיקין לשלם מיד, והמאמר נדרו גורם אלו הארבע מרות הנ"ל, בראיתא במדרש (ויקרא פ"ו), שלמד מעקב, שבשכיל שאחר נדרו בא לידי ארבע הנ"ל. עבודה-זרה - שנאמר: הסירו את אלקי הנזר. גלוי-עריות - ותצא רינה וכו'. שפיכות-דמים - בשכם. לשון הרע - וישמע את דברי בני לבן. ואיתא (סו), שבשכיל שראה משה בסבלות בני-ישראל, כמו שבתיוב: וירא בסבלותם, דהינו שנתן לב על סבלותם, שהיו מכבירין עליהם, והעבודה הישיר לאיש נתנו על אשה, וכן להפך, והיה משה מסתכל על זה, והפך הדבר ונתן על כל אחר העבודה הראוי לו, מה שראוי לאיש וכו', וכן בין אנשים בעצמן הסתכל לחן על כל אחר מה שראוי לו. ואמר לו השם יתברך למשה, שעל-ידיה תזכה להחיד נדר, שנאמר בו גס-בן: בין איש לאשתו וכו'. נמצא, שעל-ידי

וזה אותיות בבכיה - ראשיתכות: בני ישראל כחול הים (חשכ ס) - מה חול הים מגן מן גלי הים שלא יטמאו העולם, כן בני ישראל מגן עליהם הבכיה והרמעות כנגד גזרות האמות כג"ל. וזה: והיה מספר בני ישראל כחול הים - מספר הינו מספר הנ"ל, משם בני ישראל כחול הים, הינו בכיה ורמעות של החרושין שבספר, שמגן עליהם כג"ל:

לא על-ידי הנגינה אדם גבר אם קבל עליו על תורה. וסימן: בבכתו יאשו (בסדר ח), ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שכ"ו א'): אין יאשו אלא לשון שירה, שנאמר: שאו זמרה ותנו חף; ומקרא זה נאמר במשא בני קרת, שהיו נושאים בבכתו את הארון, הינו כחינת על תורה:

לב יש צדיקים נגזים, והם יורעים פנים בתורה, אך הם צריכים להעלים תורתם, וכמו שמספרין מעשה מהבעל-שם-טוב עם הדרשן. וגם אצלו יש לפעמים, שיוצא תורה שיש לה פנים, דהינו פנים בתורה, והוא צריך להעלימה, ואינו אומרה; ולפעמים אינו בוחכה כלל, ולפעמים בוחכה ואחר-כך שורפה, וכאמת אם היתה נכתבת, היה מזה ספר והיה פא בתוך העולם, וגם יש בהם שמות, כחינת שמי שנכתב בקרשה, אך העולם מקלקלן זאת, וצריכין להעלימה ולשרפה. אבל הוא בוכה להעולם מה שנעלם ונשרף תורות וספרים הללו, כי גם יש כמה ספרים, שבכר נעשו ספרים וגמחו ונאבדו מן העולם, כי בודאי הצדיקים הגדולים הפדמונים, תנאים ואמוראים וכיוצא בהם, עשו ספרים הרבה, אך נאבדו; אך הוא מוכה להעולם, כי אם לא היה זאת, לא היה אפשר לנו כלל להתקרב להשם יתברך. כי יש הרבה ספרי מינין, שאם היו, חס ושלום, מתפשטין בעולם, לא היה אפשר כלל להתקרב להשם יתברך, כי ידבקם בן נכמ, שעשה שני עגלי זהב ואמר: הנה אלקיך ישראל וכו' (מלכים א' י'), והכנה כל ישראל אחריהם - היעלה על תרעת, שהכנה עם רב בשמות כזה לעבד עגלים אך בודאי היה כזה חכמות גדולות מאד מאד של אפיקורסות, ואם היה, חס ושלום חס ושלום, רחמנא לצלן, נמצא עתה דף אחד מספרים הללו, חס ושלום, היו מתרחקים מאד מהשם יתברך, ולא היה אפשר להתקרב אליו יתברך כלל. וכשכיל זה הוא מוכה מה שנחלעלמין ונשרפין הספרים הקדושים הנ"ל:

כי הספר הוא כחינת שם ה', כחינת: מגדל עז שם ה', בו ירין צדיק ונשגב (מסעי יח), ואיתא בזהר (בראשית דף ט"ז): שם ה' - רא ספר, כי ספר במספר שם, כמובא, כי הספר הוא כחינת שמי שנכתב בקרשה, ונחפשת בעולם ועושה שם. ודע, שכל אחד אחד ואחר צריך לשמר את כחינת משיח שיש לו, כי כל אחד כפי קרשתו וסודותו, כן יש לו כחינת משיח, וצריך לשמר מאד, שלא יתקלקל כחינת משיח שלו. ונערך הדבר שבו תלוי כחינת משיח הוא שמירה מנאוף, כי משיח הוא כחינת חסם, בכחינתו (אכ"ד ד): רוח אפינו משיח ה'; ונאוף תלוי בחסם, כמו שבחוב (שמות ט): לא תנאף, ואיתא במדרש

שמסתכלין להעריך כל אחד בראוי, על-ידיה זוכין להתרת נדרים, ועל-ידיה נצולין מארבע מדות הנ"ל, כג"ל. והבן:

בכ דע, שיש חלוקים בין התורות, כי יש תורה שלא נתנה אפילו לדרש, ויש תורה שנתנה לדרש ולא נתנה לכתב. ויש שנתנה לכתב, וכמו שמצינו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נדרים ס): דברים שבעל-פה אי אתה רשאי לאמרם בכתב וכו'. ומי שיוצא להבחין ולהביר בין התורות, איתנו נתנה לכתב, ואיתנו לא נתנה לכתב - הוא יכול להביר את איש ישראלי בין האמות, ואפילו אם אחר מישראל עומד בין כמה אמות, יכול להבירו. וסוד זה מרמז בפסוק (חשכ ח): אכתב לו רבי תורתך כמו זר נחשבו; הינו בשבטבין רבי תורתך, הינו רב יותר מהראוי, דהינו שבטבין מה שלא נתן לכתב כג"ל, אזי כמו זר נחשבו, הינו שאין יכול להביר את הישראל, וכמו זר נחשב אצלו, שנרמה לו לר ולגבר, וכן להפך, שיוכל למעות על הנכרי שהוא ישראל כג"ל. כי עקר ההבדל שבין ישראל לאמות הוא בכחינת מה שלא נתן לכתב, כחינת תורה שבעל-פה, כמו דאיתא, שבשכיל זה נתנה תורה שבעל-פה, מחמת שצפה שיהיו ישראל בגלות, ויעתיקו האמות לצמון תורה שבכתב, על-כן נתן לנו תורה שבעל-פה, שזה אינם יכולים להעתיק, מחמת שהוא בעל-פה. נמצא, שעקר ההבדל והיתרון של ישראל על האמות הוא בכחינת תורה שבעל-פה, שלא נתן לכתב. ויש בכל אחד ואחד מישראל חלק מכחינת תורה שבעל-פה שלא נתן לכתב, ועל-כן מי שמביר בין התורות שנתנו לכתב ושלא נתנו לכתב, הוא יכול להביר בין ישראל לאמות, כי זה עקר ההבדל כג"ל:

כמ בשארע שאלה בבית האדם על-ידי מערכת אסור בהתר, ואין בהתר כדי לבטל את האסור - כזה מראין לו שפגם באיתו יחוד של מעלה, כי כל היחודים והוונגים הם כחינת בטול אסור. וזה כחינת: ואסר לנו את האדום, והחיר לנו את הנשואות; נמצא, שמאסור נעשה תר, כי בתחלה היא ארוסה, ואז היא אסורה, ואחר-כך נעשית תר כנשואין, ועל-כן גם בזוג התחתון של זה העולם נאמר (הר"ל ס): אלקים מושיב יחידים ביתה, הינו וונגים, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה ב) זה הפסוק לענין וונגים, אזי מוציא אסורים כבשרות, הינו שנעשה האסור כשר ותר, כחינת בטול האסור כג"ל. ועל-כן כשאין נחפשל האסור, והשאלה אסורה, הוא סימן שפגם ביחוד של מעלה, כי היחוד הוא כחינת בטול האסור כג"ל:

ל בשבא ספר חדש לעולם, וזה מבאר אצלו שיש חדושים שנעשין על-ידי רמעות (בספר דמיון רמב), אזי אלו הרמעות של החדושים, שמהם נעשה הספר החדש, הם עומדים כנגד גזרות האמות, ומבטלן:

והדבר מבאר, כי כל פהם היא מן הרמעות של עשו, ועל-כן כשיש אלו הרמעות הנ"ל, הם עומדים כנגדם ומבטלן.

כי הרוח-קנאה הוא רוחו של משיח, שהוא שורה על אנפי אוריתא, דהינו הספרים בנ"ל נמצא, בשנשרפין ונאכדין הספרים, ממילא נסתלק הרוח-קנאה, שהוא רוחו של משיח, ששורה על הספרים בנ"ל. והו' סוד שמי שנכתב בקרשה וימחה, כי הספר הוא בחינת שם ה', בחינת שמי שנכתב בקרשה בנ"ל, ואמרה מורה שמימחה ויאכד כדי להפיל שלום בין איש לאיש, דהינו זוג הקדוש הנ"ל, שבשכיל השלום שביניהן נחזין ונאכדין הספרים, שהם בחינת שמי שנכתב בקרשה בנ"ל. ואזי נושאין קל-וחמור למעלה (בשאריל שטח קט): ומה שמי שנכתב בקרשה, שהוא הספרים הקדושים הנ"ל, אמרה מורה וימחה בשכיל להפיל שלום וכו'; ספרי המינין, שהם משלין שגאה וחסירות בין ישראל וכו', על אחת כמה וכמה שימחו ויאכדו ויעקרו מן העולם, שימחו ויעקרו זכרם מן העולם. נמצא, שעל-ידי אכדת הספרים הקדושים בא טובה, שנאכדין ונעקרו ספרי המינין, ואזי יכולים להתקרב אליו יתברך, אמן:

לב

ויחדד יתרו על כל הטובה וכו' (שטה יז), ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (סעודין נז), שנעשה בשור חרודין חרודין, כי כל השמחות הם רק בשעתי, כגון, למשל שמחה של חתונה או ברית, השמחה הוא רק בשעתה, ואם יסתכל על הסוף, אין שום שמחה בעולם, כי סוף אדם וכו' (ברכות יז). אבל אם יסתכל על הסוף של הסוף, אזי יש לו לשמח מאד, כי סוף כל סוף, דהינו התכלית, הוא טוב מאד. והנה והו' רק מצד הנשמה, שמצדה הנחת טוב מאד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כז טז): והנה טוב מאד - זה וכו', כי הוא טוב מאד, שעל-ידו באין להתכלית הטוב. אך מי שהוא צדיק, ואפלו גופו נקי וקדוש מאד, אזי יכול לשמח גם עם גופו, אפלו אם מסתכל על הסוף, מאחר שגם גופו טהור וקדוש, כמו שכתוב (יהלם טו): באלקים כסחתי מה יעשה בשד לי - שיהבש, דהינו הגוף, אינו יכול לעשות לו שום הנזק, וכמו שכתוב (יהלם טו): אף בשד יושבן לכבתי - שיהצדיק בטות, שגם להגוף יהיה טוב מאד, ועל-יבן יכול לשמח גם עם גופו, אפלו בשמסתכל על הסוף. אבל מי שאין גופו קדוש כל-כך, כפרט גר, שאף-על-פי שנשמחו גבוה מאד, אף-על-פירבן גופו נוצר מספה ממאה, ואיד אפטר לשנות זאת נמצא שנה האיש שאין גופו קדוש כל-כך, כפרט גר, אי אפשר לו לשמח עם גופו בשמסתכל על התכלית. והו': ויחדד יתרו על כל הטובה - שיתרו היה שמח על כל הטובה, פדוש אפלו בשמסתכל להלאה מן הטובה. והו': על כל הטובה - למעלה ולהלאה על הטובה, אף-על-פי שהסתכל על זה, הינו להלאה מן הטובה, הינו על הסוף, אף-על-פירבן היה שמח מאד, כי מצד הנשמה, אף בשמסתכל על הסוף, הוא טוב מאד בנ"ל, אך שנעשה בשור חרודין חרודין - בשור דיקא, דהינו הגוף, כי מאחר שהיה גר, לא היה שמחתו בגופו בשמסתכל על הסוף בנ"ל. והו': נעשה בשור חרודין חרודין - בשור דיקא בנ"ל:

במדרש (וכה ט' נשא ט"ז): לא תהנה אף. וצריך לשמר עצמו מאד אפלו מריח נאוף, כי הוא פוגם בחינת משיח שלו, שהוא בחינת חכם בנ"ל. ובחינת משיח הוא שורה על אנפי אוריתא, דהינו הספרים הקדושים שמגלין הפנים של מורה, ושם מרחף רוחו של משיח, בבחינת (בראשית א): ורוח אלקים מרחפת על פני המים. רוח אלקים - דא רוחו של משיח (אור יחד דף רס), שמרחף על פני המים, ומים הוא התורה, כמובא:

ודע, שבחינת רוח אפיו משיח ה' נעשה רוח-קנאה, שהולך ומקנא, בכל מקום שמוצא שם נאוף, הוא נעשה רוח-קנאה ומקנא על זה לגדל קרשחו וטהרתו. ופעמים מקנא והיא נטמאה, או עבר עליו רוח-קנאה וכו' והיא לא נטמאה (בסדר ה). כי לגדל עצם קרשחו וטהרתו, אף-על-פי שלא נטמאה, הוא מקנא על הסתירה לכד, כי נחש פנים כנגד עצם טהרתו של הרוח-קנאה, ונעשה על-ידיה לפעמים גט. ועל-יבן נקרא הגט ספר בריחות (נח"ט טז), כי נעשה על-ידי הספר, ששם שורה רוחו של משיח, שהוא הרוח-קנאה בנ"ל. או שמשקה אותה מים מאדריס, ואזי נבדקת אם נטמאה וכו', ואם לאו, אזי אדרכא: ונקתה ונורעה זרע וכו':

ודע, שיש יחודא תמאה שבה העולם, שהוא כבשרות גדול בקרשה ובטהרה כל-כך, עד שבו תלוי יחודא עלאה. שהזוג, דהינו האיש והאשה, כשרים כל-כך, שהיא כשרה מאד, ואין בה שום שמץ פסול, וגם הוא כשר מאד, וזונום כבשרות ובקרשה כל-כך, שבו תלוי יחודא עלאה. כי איש ואשה, וכו' - שכינה שרונה ביניהם (בשאריל סוכה יז), כי יש בו יו"ר וכה ה"א, שזהו יחודא עלאה. והו' הזוג והיחודא תמאה הוא יקר מאד מאד, מאחר שבה העולם נעשה יחודא תמאה בקרשה כזו, שבו תלוי יחודא עלאה. והנה הרוח-קנאה, שהוא בחינת רוחו של משיח בנ"ל, שהוא מקנא על נאוף, מה הוא עושה כאן, מאחר שהם קדושים וטהורים מאד אך דע, שכאן בא הרוח-קנאה בשכיל אהבה, כי איתא בזהר (נח"ט דף רמח): כל רחימותא דלא קשיר עמה קנאה, לאו רחימותא רחימא, דא הוא רחמיב: כי ענה כמות אהבה, קשה כשאל קנאה. כי הקנאה מורה על אהבה, כי מתחת גדל האהבה הוא מקנא בה: אל תסתרי, כדי שלא יתקלקל האהבה, חס ושלום, והו' פועל כאן הרוח-קנאה הנ"ל בשכיל אהבה בנ"ל. אך מתחת שאף-על-פירבן זה היחודא תמאה הוא בזה העולם, יוכל להתקלקל השלום שביניהם, חס ושלום, על-ידי הרוח-קנאה, כי הקנאה, אף-על-פי שהיא בשכיל אהבה, יכולה להפיל מחלוקת, חס ושלום, על-ידי שמקנא לה וכו':

ועל-יבן דע, שבשכיל זה צריכין הצדיקים הגדולים להעלים תורתם, לשרפם ולהאכדין בנ"ל, כדי שיהיה נסתלק הרוח-קנאה, שלא יתקלקל, חס ושלום, שלום הזוג הקדוש הנ"ל, כי יחודא תמאה שלהם יקר מאד, ובשמסתכל שלום שביניהם על-ידי הרוח-קנאה בנ"ל, הוא הפסד גדול מאד, ועל-יבן מכרחין שיהיו נאכדין תחורות והספרים הנ"ל, כדי לסלק הרוח-קנאה.

שעובר ומשתדל, כדי לזכות לעולם הבא, וגם זה נקרא מלוי
בטן, שרוצה למלאה בטנו ותאונתו עם עולם הבא. והוא בחינות:
חלקם בחיים וצפונת המלא בטנם, חלקם בחיים, וצפונת -
הינו הן אותן שבחריין חלקם בחיים, והינו למלאה מאותם בחיים
חיותם בעולם הזה, והן אותן שבחריין ברכ טוב הצפון, והינו
עולם הבא, והוא: וצפונת, שבחריין בצוב הצפון, והינו עולם
הבא ושניהם הם בחינת מלוי בטן כנ"ל, והוא: חלקם בחיים
וצפונת - המלא בטנם, שאלו שתי הכחות, הן הבחירות בעולם
הזה והן העובדין בשביל עולם הבא, שהם בחינות חלקם בחיים
וצפונת, כנ"ל - שניהם הם בבחינת המלא בטנם, שרוצים למלאה
בטנם ותאונתם: זה - בעולם הזה, וזה - בעולם הבא, רק שזה
הבחור בעולם הבא הוא חכם יותר, שבחור בעולם עומד, הקים
והנחית, וממאס עולם הזה שהוא עובר וכלה. וגם באמת בוראי
טוב יותר הרבה לעבד ה', אפלו אם עובר בשביל עולם הבא,
אך אף על פי כן גם זה נקרא בחינת מלוי בטן כנ"ל. והוא: ישבעו
בנים - שהשביעה שלהם הוא בנים, בדרך העולם, שכל עבודתם
הוא כדי להשאיר ירשה לבניו, ובאמת מי שאינו איש קדוש,
ורוצה אחר מאות, ומניח ממונו לבניו, הוא כמו שמלכלך עצמו
בטנוף, ולוקח טנוף ומכסהה על הטנוף, כי באמת ממון רקדשה
הוא גבוה מאד, ויש בו כמה בחינות גבוהות וקדושות עליונות
מאד, כמבאר במקום אחר; אבל הממון של מאות עולם הזה,
הוא מותרות, שגשגאר מן האדם מותרות, אחר שמלאה מאותו
בעולם הזה, והמותרות אחר כל מאותיו הוא הממון שגשגאר
אחריו. גם הבנים שאינם נולדים בקדשה, הם גם כן מותרות
ממש, כי הם באים ממותרות וסרחון ועכירת המוח שיוצא לחוץ,
ומזה נתהוו הבנים, בחינת (אבות 17) טפה סרוחה, סרחון ממש.
ובשביל זה נקראים הבנים עוללים, לשון טנוף, כי עולל פרש
רש"י (תהלים 10) טנוף ולכלוך, וכנ"ל. ומי שמניח בנים כאלו, הוא
גנאי וכזיון, כי הם בחינות מותרות וטנוף, על כן הוא רוצה
לכפות אותם ולפזות אותם עם הממון, שהוא גם כן מותרות
גמור, שגשגאר אחר כל התאוות כנ"ל, והוא הירשה שמשאיר
להם אחר מוחו, ומצא שמכסה בטנוף על טנוף. והוא: ישבעו
בנים - שהשביעה שלהם הוא בנים, שבשבילם הם מכלים
ימיהם, והניחו יתרם לעולליהם - שמכסים במותרות על העוללים,
שהם גם כן בחינות מותרות כנ"ל, הינו הירשה שמניחים לבנים,
שבשביל זה מכלים ימיהם כנ"ל. אבל אני, אין בוחר לעצמי משתי
הכחות הנ"ל, כי אם לזכות לחיות בגעם ה', והוא: אני בצדק
אחזה פניד; שרוד המלך, עליו השלום, אמר, שבת לו רק לזכות
בצדקות שלו לחיות פני ה' ולהכיר הבורא יתברך, וגם הבנים
שהוא חפץ להשאיר, כונתו רק בשבילו יתברך, כדי להשלים,
כביכול, צלם דמות תבניתו, כי הבנים רקדשה הם גבוהים מאד,
וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (אבות 17): כל מי שאינו עוסק
בפריה ורביה, כאלו מעט את הרמות; כי בשביל ונולד בן בעולם,
נולד ובא צלם אלקים, כביכול, וגשלים צלם דמות תבניתו. והוא:
אשבעה - והינו השביעה של בנים, בחינת ישבעו בנים, הוא
רק: בהקצין תמונתו, שעקר שביעתו של בנים

לד ויחד יתרו על כל הטובה (שמות 17). כי אצל סתם בני אדם
אין השמחה של כל הטובות ביחד, כי יש חלוקים
רבים בענין השמחה. למשל, כשבאין על חתנה, יש מי ששמח
מן האכילה שאוכל, דגים ובשר וכיוצא, ויש אחר, ששמח מן
הכליזמר, ויש ששמח מרברים אחרים כיוצא בהם, ויש ששמח
מן התהנה עצמה, כגון המתנים, שאינם משגיחים על אכילה
ושתייה, רק שמחים מן התהנה עצמה, וכיוצא שאר חלוקים,
אבל אין אדם שיהיה שמח מכל השמחות ביחד. ואפלו מי
ששמח מכל הדברים הנ"ל, אף על פי כן אין השמחה מכל
הדברים ביחד, רק מכל אחד בפני עצמו כזה אחר זה, גם יש
אחר, שאין לו שום שמחה כלל, לא מן האכילה ושתייה ולא
משאר דברים, ואדרבא, יש לו קנאה וצר, שמקנא על השרוד,
על שזה נשתדף בזה. אבל שלמות ונרלות השמחה הוא, מי
שזוכה לשמח מכל הטובות ביחד. וזה אי אפשר כי אם בשמחה מכל
למעלה על כל הטובה, והינו על השרש, שמשם נמשכין כל
הטובות, ושם בהשרש הכל אחר, ואין שמחתו מכל הטובות
ביחד, ואין השמחה גרולה מאד, ומאידה באור גרול מאד, כי
על ידי הכליות שנכלל שמחה בהכרתה נגדל ביותר אור
השמחות, וכן כל מה שנכללין יותר רבוי השמחות זה בזה,
נגדל ונתוסף אור השמחה ביותר ויותר, כי נגדל ונתוסף האור
מאד, על ידי ההתנוצצות שמחוצץ משמחה להכרתה; וכל מה
שיש יותר שמחות שנכללין ביחד, נתוסף ביותר ויותר אור
ההתנוצצות. ועל כן כשנכלל השמחה של כל הטובות ביחד,
אין אור השמחה גרול מאד על ידי רבוי ההתנוצצות מזה לה
ומזה לזה כנ"ל. והוא: יחד יתרו על כל הטובה - שהיה שמח
מכל הטובות ביחד. והוא: על כל הטובה, כי היה מסתכל למעלה
על כל הטובה, הינו על השרש, שמשם הכל אחר, ושם נכללין
כל השמחות יחד, ועל כן היה שמח על כל הטובות ביחד כנ"ל:

לה לומדי תורה ראוי להם לידע עתידות. וזה שכתוב:
קדם ידעתי (תהלים 139) - שאני יודע מקדם
מה שיהיה. ומדיכין מעדית, והינו מן התורה:

לו תבך שגעשה ספר מן תורות הגבוהות והנפלאות מאד
מאד, מאחר שגעשה מהם ספר, יש עליהם חפזים
והסתרות, שגחפה אורם הצח והנפלא. והרפין של כריכה
הם מחפים, וכו':

לו ממתים יוד ה' ממתים מחלד וכו'. אני בצדק אחזה פניד
וכו' (תהלים 139). הכלל - שעקר התכלית הוא רק
לעבד ולילך בדרך ה' לשמו יתברך, כדי לזכות להכיר אותו
יתברך ולדעת אותו יתברך, שזהו עקר התכלית, והוא רצונו
יתברך, שאנחנו נכיר אותו יתברך. ואין ראוי לאדם שיהיה לו
כונה אחרת בעבודתו יתברך, כי אם למלאה רצונו יתברך, שאמר
וגעשה רצונו, כי יש מי שעובר כל ימיו, ורוצה אחר מאות
עולם הזה, כדי למלאה בטנו וכרסו בתאוות עולם הזה, ויש מי

הוא רק מה שהוא מקיץ ומעורר בזה חמונתו ויתבדד, בחינת
צלם רמות חכמתו, כנ"ל:

וזהו: ממחים ידך ה' וכו'. כי יש שהם מחים מיתה סכעית,
שהם נולדים בלחות שרשיית ושאר דברים כאלו,
שעליהם ראוי להם לחיות מספר שנים כאלו, והם מתקנים
ותים כל אותן השנים, עד שנפסק ונכלה לחותם וחייתם, והם
מתים מחלד, וזהו בחינת: ממחים מחלד. ויש שהשם יתבדד
גור עליהם מיתה קדם זמנם בשביל ענין, וזהו: ממחים ידך
ה' וכו', ואלו ראוי להם עולם הבא, מאחר שמתו קדם זמנם.
אבל המחים מחלד, הם בחינת בני עולם הזה, שאין להם עולם
הבא, כי הם חיים ונקמים בעולם הזה בלי שום ענין, עד
שמתים מחלד כנ"ל ודוד המלך, עליו השלום, אמר, שמשמתי
הכחות הנ"ל, והנינו בני עולם הזה ובני עולם הבא, וזהו:
ממחים ידך ה', ממחים מחלד, הינו מן המחים עלייך ה', ויש
להם עולם הבא, ומן המחים מחלד, והנינו בני עולם הזה, וזהו:
חלקם בחיים וצפונך, הינו שתי הכחות כנ"ל, ששניהם בחינת:
חמלא כמנם, הינו מלוי כמון בעולם הזה או בעולם הבא כנ"ל,
וזהו: ישבעו בני והניחו יתנם לעולליהם, כנ"ל. וגם מי שבוחר
בעולם הבא, ודוצה להשאיר וכו' לבניו, גם זה בחינת: ישבעו
בנים והניחו וכו'. אבל אני בוחר לעצמי משתי הכחות הנ"ל
- בצדק אחזה פניו, שעם כל הצדקות שלי אצכה לחיות בני
ה', אשבעה בהקיץ חמונת, כנ"ל. ועם כל זה טוב מאד אפלו
מי שעובר בשביל עולם הבא. וגם טוב להשאיר וכו' לבניו,
כמובא, שאין לאדם לקבל כל שכרו, רק ישאיר מוכתו לבניו
אחריו, רק שהצדיקים השלמים, אוהבי ה' באמת, כגון דוד
וכיוצא, אין בורחים בכל זה כלל, ואין רוצים לא בעולם הזה
ולא בעולם הבא ולא להשאיר וכו' וזהו: וצדקתם לבניהם, רק
למלאות רצונו ויתבדד וכו':

לח

לפעמים הגדול הולך ונוסע להקטן, ולפעמים להפך, והנינו,
שנפעמים הצדיק נוסע על המדינה ומאיר
להתלמידים, ולפעמים התלמידים באים אצלו. ורע, שאות הבחינה
היא גדולה, והנינו כשהגדול נוסע להקטן, ואת הבחינה היא
גדולה ביותר, כי זה פשוט שהקטן צריך לבוא להגדול, כי הוא
צריך לקבל ממנו, אך לפעמים אורו של הגדול הוא גדול מאד
מאד, עד שאי אפשר להקטן לקבל מן הגדול במקומו מחמת
רבו האור הגדול מאד, עליון מכר הגדול להוריד ולהכניע
עצמו אצל הקטן ולידך אליו, כרי שעליידיה יתמעט ויתנשם
האור קצת, כרי שיוכל הקטן לקבלו. נמצא, כשהגדול צריך
לידך להקטן, וזה מגדל עצם מעלתו מאד כנ"ל. ומשה רבנו,
עליו השלום, היה גדול במעלה כל כך, עד שאפלו לפני גדולים
היה צריך להקטין עצמו ולהראות הכנעה נגדם, כמו שכתוב
(במדבר י'): והאיש משה עני מאד מכל האדם וכו', הינו: אף-על-פי
שגם הם היו גדולים מאד, כגון ירושע ואהרן, עם כל זה היה
משה רבנו, עליו השלום, במעלה גדולה ועצומה מאד, עד
שהכרח להקטין עצמו ולהכניע עצמו נגדם, כרי שיוכלו לקבל

אורו כנ"ל, וזה בחינת (מילה לא): בכל מקום שאחה מוצא גדולתו,
שם אחה מוצא ענוותנותו - ששקבל מקום שיש גדלות ביותר,
שם צריך ענוה ונקנות, כרי שיוכלו לקבל האור כנ"ל. והנה
כשהקטן בא לפני הגדול כרי לקבל ממנו, ואז הגדול מאיר בו,
ועקר הדבר לעשות ממחין ונקנות מחין גדולות, והנינו להאיר
בהקטן, להגדיל רעו, שיתגדל מנקנותו, ויהיה נעשה גדול,
והנינו שיוכל למחין גדולות, שהוא בחינת המתקנה; ולפעמים
מאיר בו עלייך הארת פנים ונקמות, שמאיר לו פניו בפנים
שחוקות, אנפין נהידין; ולפעמים אינו יכול לקבל עלייך, וזהו
והוא בבחינת: אעא דלא דלק, כמבשין לה, שצריך להאיר בו
על-ידי יסורין, שצריך ליסור ולבזותו, כרי לבטל אותו שיוכל
לקבל. ורע, כי אף-על-פי שהגדול צריך להוריד עצמו ולבטל
עצמו קצת מגדולתו, כרי שיוכל הקטן לקבל, אף-על-פי-כן אין
נחשב זה הגדול וההפסד של הגדול, שצריך לבטל אורו לפי
שעה, כגון התקון שנעשה בהקטן, שהוא מתקן ומגדילו, כי
בטול ונקנות הגדול הוא רק לפי שעה, ואחר-כך חזר למעלתו,
והוא מתקן ומגדיל את הקטן למדי כנ"ל:

ויש חלוקים בענין נקנות והכנעה הגדול אצל הקטן כרי לקבל
אורו כנ"ל, כי הכל לפי הענין: לפעמים הוא בחינה
בעלמא, ולפעמים צריך לידך ולנסע אליו, והכל לפי הענין. כמו
גר שכתב, כשיש בו קצת אור, ערין יכולין להרליקו, רק עלייך
מה שמקרבין אותו קצת לגדול, והנינו שאותו אורו למטה
אצל גר הרליק, כידוע בחוש. וזה מחמת שיש בו ערין קצת
אור, אבל כשאין בו שום אור, אין יכולין להרליקו מרחוק, כי
אם כשקרבין אותו ממש להאור או להפך וכו':

לח

לבו חוץ מפעלות ה', אשר שם שמות בארץ (תהלים טו). כי
באמת הדבר נפלא ונורא מאד, אשר ברא השם יתבדד
את כל הבריאה, שיש בה כמה וכמה דברים נפלאים ונוראים
הרבה מאד מאד, מה רבו מעשי ה'. ואפלו בזה העולם לבר,
עצמו נפלאות ה', אשר ברא דוממים וצומחים וכו', ומי יוכל
לשער גדלות ה' שיש בבריות של זה העולם, מכל-שכן שאר
העולמות. והכל כאשר לכל לא נברא אלא בשביל ישראל.
וישראל בעצמו, עקר בריאתו - בשביל בחינת שבת, שהוא
התכלית, כי שבת הוא תכלית מעשה שמים וארץ, שהוא
בחינת עולם הנשמות (הקדמת הורד דף א: וזהו חומה קלו), שהוא עולם
שכלו שבת, ושם ישינו את השם יתבדד בראוי, בלי שום מסד
המבדיל וכלי שום מונע, כי אז יהיה נעשה אחרות גמור, וכל
אחר יהיה מראה באצבעו: זה ה' קונו לו, כמאמר רבותינו
וכרונם לברכה (תענית לא), וזהו התכלית, ששבשכל זה ברא השם
יתבדד את כל הבריאה בלה. ועל-כן יש בוראי בכל דבר ודבר
שנברא בעולם בחינת התכלית, כי בכל דבר ודבר יש בו התחלה
וסוף, והנינו ההתחלה ממקום שנשתלשל בהשתלשלות, עד
שנחששם ונחיתה בזה התמונה והקמות. וגם יש בו בחינת
התכלית והסוף, ששבשכל זה נברא, והנינו שיכולין ישראל להעמיק

ויראוי לנו לומר זאת בבקיה ברמעות שליש, לבבות ולהתנגע, לבקש ולהתחנן לפניו והבדל, מתי נזכה לזה, שיהיה לנו זה הרעות, שנוכל לרעות ולהבדל הבדל יתפרד מכל דבר של זה העולם בבפטי פרטיות כנ"ל, עד התכלית כנ"ל. וכפי המדרגה פחותה שלנו עתה, וכלנו אין פנינו יפות כלל, אנו צריכין שיהיה עלינו השם יתפרד, לתן לנו מנהיג רועה נאמן, שיוכל להאיר בנו יריעה הנ"ל, כדי שנוכל לעבוד יתפרד בראוי ולכאז אל התכלית כנ"ל.

הששית ימים הם ההתחלה, שבהם נברא הכל ושבת הוא הסוף והתכלית וכו'. ונוראי יש חלוק בין הבריות, כי בוראי יש חלוק בין מה שנוברא קדם ובין מה שנוברא בשש, שהוא סמוך יותר לשבת. ואיתא בספרים, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ (שמות לא), ששם הששת ימים בעצמן נבראו. והם בסוד עולה אל הנקודה פנימית, שהוא שבת (וידר יסדל דה) אך אף-על-פי-כן יש חלוקים:

מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנוברא (עירובין יז), וכן מה שכתוב (קהלת ד): טוב משניהם את אשר ערן לא היה - הברך תמותה ואם-כן על מה נברא ונוראי אין הרברים נאמרים כי אם בעולם הזה, ששפי צרות עולם תהא והיפסורין שפובלן בגי'אדם בזה העולם כל אחר ואחר, בוראי היה טוב יותר אם לא היה נברא כלל. אבל בעולם הבא, בוראי טוב יותר מה שנוברא, כי על-ידיה ריקא באין אל התכלית כנ"ל. גם אפלו בעולם הזה - יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא (אבות פד):

גיסן ראש-השנה למלכים (ויהי כ), ואז ממניין כל המלכים למעלה, ונוראי נותנין מתנות לכל אחר ואחר ששמלכין אותו. והשם יתפרד יתן לנו גסין מלך ומנהיג, רועה נאמן, שיוכל להאיר בנו וכו', כנ"ל. ואנחנו הם העם אשר ברגלך - החולכים אחר עצמך, שמתנהגים אחר המנהיג. ומי יתן ויהיה לנו מנהיג כמו משה רבנו, עליו השלום, וכו' כנ"ל: (כל זה שדך למיין למ)

מ מי שירדע מארץ-ישראל, שטעם באמת טעם ארץ-ישראל, הוא יכול להבדל באחר, אם היה אצל צדיק על ראש-השנה אם לאו, ואם אותו הצדיק הוא גרול במעלה או קטן, ואם הוא צדיק אמתי אם לאו, או אם הוא בעצמו צדיק. כי טעם ארץ-ישראל יכולין לציד לפני מי שירדע טעם שכל, כי רק מי שהוא איש בור, אי אפשר לו לידע זאת, אבל מי שירדע משכל, כגון לומדים שמרגשים מעט טעם השכל בפשט וקשיא, כדרך הלומדים, או חכמים בהכמות אחרות, שמרגשים טעם שכל, יכולין להבין טעם ארץ-ישראל, כי אורדא ארץ-ישראל מחכים (כ"ב קנה, ובורר פתח דף רמח: ופסוק כב), וטעם ההכמה והשכל בוראי יקר מאד, אך עשר מעלת קרש ארץ-ישראל הוא רק על-ידי השגחת השם יתפרד, ומחמת

עיינים ולרעות ולהתבונן בפרטי הברואה: בתבנית האברים וכו' וקומה ודמות וכו' של כל דבר ודבר, להתבונן בהם גרולות הבדל יתפרד, ולעבוד יתפרד על-ידיה. וכן למעלה מעלה, עד התכלית, ששם נסמך אותו הדבר אל התכלית. כי כל דבר ודבר יש לו אחיזה בהתכלית, ששכילו נברא, שעל-ידי דבר זה יכולין להשיגו יתפרד ולעבוד עד אותו התכלית, ששם נסמך אותו הדבר ונסמך אל התכלית. וצריך כל אחר להעמיק עיינו בזה, לרעות ולהבדל גרולות הבדל בכל דבר ודבר, בתבניתו ודמותו, בפרטיות אבריו ובנינו וכיצא בזה, ולעבוד יתפרד בזה, עד אשר יבוא לבחינת התכלית של אותו הדבר, שהוא בחינת שבת, עולם הנשמות וכו': והנה הפעלי-שכל, שיש להם שכל גרול, הם יכולים זאת. אבל קטני ערך כמותו היום, שכלנו במדרגה פחותה מאד, בבחינת רגליו, איך אפשר לנו לבוא ליריעה זו. ועל-כן יש לנו לבסוף ולהתנגע ולהשתוקק מאד: מי יתן ויהיה לנו מנהיג היור, רועה נאמן, שיהיה לו זה הכח, שיוכל להאיר אפלו בנו, בבחינת רגליו, יריעה והשגה הנ"ל, שנוכל לבוא אל התכלית, כמו משה רבנו, עליו השלום, שמגדל עצם מעלתו היה יכול להאיר אפלו בפחות שבפחותים, אפלו בשפחה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא פ' בשלח ופדסי' שם, ער וידר בשלח נה, ויקרא כב): ראתה שפחה על תים מה שלא ראה יתקאל הנביא. הרי שאפלו יתקאל, שהיה נביא גרול בזה, לא היה רואה מה שראתה שפחה בימי משה. וכל זה, מחמת גרול עצם מעלת המנהיג, שהיה משה רבנו המנהיג, והוא יכל להאיר אפלו בבחינת רגליו, שאפלו הרגליו שרחוקים מהמת, אף-על-פי-כן גם הם יוכלו להשיג ולרעות התכלית, על-ידי מפעלות ה' אשר ברא בעולם השפל הזה כנ"ל, כי על-ידי גרולת המנהיג יכול להמשיך המה אפלו להרגליו, ואז יוכל להיות, שהרגליו אלו הם גרולים ממש אחר. והיו: לכו חזו. לכו ריקא, הינו בחינת הרגליו, שהם כלי ההליכה, גם הם יתנו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ. הינו פעולות ה', אשר שם בארץ הוא, רהינו בזה העולם השפל, שעל-ידי מפעלות ה' שבארץ הוא השפלה, יכולין לרעות ולהשיג התכלית. והיו: אשר שם שמות בארץ: הינו שהתכלית, שהוא בחינת "שמות" - ראשית-תבות: תכלית מעשה שמים וארץ, בבחינת (בראשית ב): נפש תיה הוא שמו, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה ברכות ז: אל תקרי שמות, אלא שמות; רהינו עולם הנשמות, שהוא התכלית, הוא מלכש ונאחו בארץ השפלה הוא, שעל-ידי עולם הזה השפל ריקא על ידו, מברחין להשיג התכלית כנ"ל. ובאמת הוא הרוש נפלא ונורא מאד, שהשגת התכלית, שהוא דבר גבוה בזה להשיג אותו יתפרד, הוא תלוי ריקא בבריות עולם השפל וכל הנשמות מברחין לעבוד בזה העולם כדי להשיג התכלית, כי אין משיח בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שפגוף (כמות כב), כי כלם מברחין לבוא לזה העולם השפל כדי להשיג התכלית על-ידי כנ"ל. נמצא, שכלם הם בחינת נצרך לבריות, שהם נצרכים לבריות העולם, להשיג התכלית על-ידם, כנ"ל:

בחינת חפלין מחין בנ"ל, ואזי געשין עיניו גס"כ בנ"ל כבחינת עיני ה', ואזי גם בכל מקום שהוא מסתכל, געשע גס"כ בנ"ל בחינת ארץ-ישראל, בחינת אורא ארץ-ישראל מחכים, כי הוא מחכים האור על-ידי הסתכלותו בעיניו בנ"ל, שגעשין מן ההתפארות בנ"ל. וזה פירוש (ישעיה ט): מלך בפינו תחזיקה עיניך, הינו בשתופה לראות מלך בפינו, דהינו הצדיק בפינו ותפארתו, דהינו בעת הקבוצה, שאזי הוא יפיו ותפארתו בנ"ל, על-ידיה: עיניך תראינה ארץ מרחקים, בחינת ארץ-ישראל, בחינת אורא ארץ-ישראל מחכים. כי התכמה נקרא מרחקים, כמו שכתוב (דלח ט): אמרתי אהבמה והיא רחוקה; הינו, שעל-ידיה שתראה את הצדיק בפינו ותפארתו בנ"ל, על-ידיה בכל מקום שתראה בעיניך, יהיה געשה בחינת אורא ארץ-ישראל מחכים בנ"ל. והנה: עיניך תראינה ארץ מרחקים בנ"ל. נמצא, מי שיש לו חאנה והשתוקקות לארץ-ישראל, כפרט מי שפעם בעם האמת של ארץ-ישראל, בשפוע ומתועד יחד עם ארם שהיה אצל צדיק אמתי על ראשי-השנה, הוא מחיב להרגיש אז טעם ארץ-ישראל, כי על-ידי זה האיש געשה גם זה האור בבחינת ארץ-ישראל בנ"ל, וראוי שיהעורר לו עתה השתוקקות ונגעונו לארץ-ישראל, כל אחר לפי בחינתו. ועקר הדבר - שיתיה באמת ובתמימות:

ויש כזה עור ענינים, כי אין אדם מת וחצי תאורו בידו (סד)
 קדח סד א; נמצא שאין ממלא תאורו ודעונו בממון לעולם,
 כי תמיד חסר לו בנ"ל. אבל יש בחינת שפע בפולה, בחינת
 (אזכ טב): וכסף תועפות לך, שהוא לשון כפול. נמצא, שבה
 השפע נתמלא דעונו, מאחר שהיה בפולה: (ולא סם)

מא לפעמים השם יתברך עושה מופתים על-ידי בעלי
 הפוסקים, בבחינת (יהיא טו): מופתיו ומשפטי
 פיהו; שעל-ידי משפטי פיהו, שפוסק שיהיה כך, געשה מופת,
 כי מחמת שנתקבל לכל-עלפוסק, וכשפוסק באסור והתר וביצא,
 מקבלין דעתו; כמו-כן בשפוסק באיה ענין, מקבלין דעתו, וגעשין
 מופתים על-ידו. והנה בחינת המופתים, שפוסקין מהנאונים שהיו
 בדרות שלפנינו:

מב כי אני יי רופאך (שמות טו) - ראשיתבות: אמן בן
 יהי רצון: (ועין במקום אחר באור ענין זה)

מג על-ידי חלישות הלב נופלים פחדים עליו. כי הנבואה אין
 לו שום פחד, ועקר הנבואה הוא פלב, דהינו מי
 שלבו חזק, אינו מתירא משום דבר, ורץ לחזק קשרי המלחמה,
 ומתנבא על-ידי חזק ואמץ לבו. וכן להפך, רבי-ללב הם מתפחדים.
 וזה שכתוב (יהושע ט): איש תירא ורך הלבב, פרש רש"י: תירא
 וכו', כי על-ידי רך-ללב, על-ידיה הוא מתירא, בנ"ל:

מד האמונה תולה בפה של ארם, בבחינת: אודיע אמונתך
 בפי (יהושע ט). הינו, על-ידי שמדברין האמונה
 בפה, והו בעצמו אמונה, וגם על-ידיה באים לאמונה. ומחמת
 זה צריך לזהר מאד מדבורים של בפירה ואפיקורסות,

שהשם יתברך מסתכל בארץ-ישראל תמיד, כמו שכתוב (יהושע
 יא): תמיד עיני ה' אלךך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה,
 על-ידיה ארץ-ישראל מקדשת ואוירה מחכים, כי עינים על-שם
 התכמה, כי התפתחות התכמה נקרא בחינת עינים, כמו שכתוב
 (באשח ט): ותפקחנה עיני שניהם, ופרש רש"י: על-שם התכמה
 נאמר, ומחמת שעיני ה' בארץ-ישראל, ששסתכל בה תמיד,
 על-ידיה אורא ארץ-ישראל מחכים. אך מהיכן נמשך ונתעורר
 זאת אצל השם יתברך, דהינו בחינת עינים להשגיח בנ"ל, זה
 געשה על-ידי גשמות ישראל, שהשם יתברך מתפאר בהם, בבחינת
 (ישעיה טט): ישראל אשר כך אחפא. ועל-ידי ההתפארות געשין
 בחינת חפלין, שנקראין פאר (סוכה טז), והחפלין הם בחינת מחין,
 ונקבין לפנים ונקעין בעינים, ומזה געשה השגחת השם יתברך
 בכיכול, שעל-ידיה געשה קדשת ארץ-ישראל, בחינת אורא
 ארץ-ישראל מחכים בנ"ל. ועל-שם זה נקרא ארץ-ישראל,
 שמקבלת קדשה מבחינת: ישראל אשר כך אחפא, בנ"ל. אך
 בודאי לא כל העמים שווה בהתקרבות ישראל להשם יתברך,
 כי לפעמים, חס ושלום, יש שנתרחק אחר מהשם יתברך, ואזי
 ארדא, השכינה צועקת: קלני מראשי, קלני מזרועי (סנדרין טו),
 הינו שצערקתה, שנתקלקל ונפגם בחינת ההתפארות, שאינו יכול
 להתפאר בהם, ונפגם בחינת החפלין, שגעשין מן ההתפארות
 בנ"ל. וזה: קלני מראשי, קלני מזרועי. מראשי מזרועי דיקא,
 בחינת חפלין (שמנחין על הראש ועל הזרוע) וכו'. רק בשאחר
 מישאל נתקרב להשם יתברך, ונתוסף עור ישראל שרוצה לעברו
 יתברך, וכל מה שנתוספין יותר רבים מישאל שרוצים לעברו
 ולהתקרב אליו, אזי נתגדל ונתוסף יותר התפארותו יתברך, שהוא
 יתברך מתפאר בעמו ישראל המתקרבים אליו, ועל-ידי זה
 ההתפארות געשין חפלין, מחין, ומזה געשה קדשת ארץ-ישראל,
 בחינת אורא ארץ-ישראל מחכים, על-ידי עיני השגחתו בנ"ל:
 אך מי שיכול לראות זאת ההתפארות, שמתפאר השם יתברך
 בעמו ישראל, אזי הוא מקבל בחינת פאר ומחין מן זאת ההתפארות
 שרואה, וגעשין אצלו גס"כ בחינת חפלין, ונקבין לפנים בנ"ל,
 ונקעין בעינים בנ"ל, ואזי געשין עיניו גס"כ בבחינת עיני ה',
 ואזי בכל מקום שהוא מסתכל ורואה, געשה שם גס"כ בחינת
 אורא ארץ-ישראל מחכים, כי עקר קדשת ארץ-ישראל הוא רק
 מבחינת עינים בנ"ל. אבל מי הוא זה שיכול לראות את השם
 יתברך, שיכול לראות התפארותו יתברך, אמנם מי שרואה את
 הצדיק האמת, שהוא מקרב בגי' ארם לעבודתו יתברך, והוא עקר
 התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, נמצא שהוא בעצמו
 ההתפארות שמתפאר השם יתברך בעמו, כי על-ידו כל ההתקרבות
 וההתפארות, אזי מי ששסתכל בו, ועקר הדבר בעת הקבוצה, בעת
 שמתקבצים אליו העולם הבאים לשמע את דבר ה', ובויתר -
 בראשי-השנה, שאז הוא תבונת הגדול, אזי ההתפארות גדול
 ביותר, מחמת שמתקבצים הרבה בגי' ארם התפעלים להתקרב אליו
 יתברך, ואזי נתגדל ונתוסף פאר ויפי הצדיק, כי הוא בעצמו
 ההתפארות בנ"ל, אזי מי ששסתכל באמת בזה הצדיק האמתי,
 אזי הוא גס"כ מקבל מן ההתפארות הזאת, וגעשין אצלו גס"כ

מוהר"ן תנינא

שבת, בחינת הנקרה פנימיות, שממנו יונקים הכל, במובא:

מו

מסירת נפש יש לכל אחר ואחר ממשאל בכל יום ובכל שעה, כגון שנותן ממונו לצדקה, והממון הוא הנפש, כי אליו הוא נושא את נפשו (והיום כד), רהינו שמוסר נפשו בגיעות וסגנות קדם שמריות הממון, ואחר כך נוסל הממון ונותנו כשכיל השם יתברך, נמצא מוסר נפשו. וכן כתפלה איתא במדרש הנעלם (ח"י שיה דף כד), שהיא בחינת: כי עליך הרגנו כל היום וכו', הינו מסירת נפש, כי צריך גיגיה גרולה ומלחמה גרולה עם המחשבות והכלבולות, ותחבולות לנוס ולברח מהם, ועל זה נאמר: כי עליך הרגנו וכו', במובא במדרש הנעלם, נמצא שהוא מסירת נפש, וכן ביצא כזה:

נדע, שהמגיעות שיש לכל אחר לעבורת הבורא יתברך שמו, כגון לנסע להצדיק האמת וכו', ולכל אחר ואחר נרמה לו שהמגיעות שלו גרולים יותר משל חברו, וקשה לעמר בהם. רע, שלכל אחר אין לו מגיעות רק כפי בחו, כפי מה שיכול לשאת ולעמר בהם אם ירצה. וכאמת אין שום מגיעה, כי גם בהמגיעה בעצמה מלבד שם השם יתברך, ובמבאר במקום אחר (בגרי"א סי' כט), והמגיעה הגרולה שבכל המגיעות היא מגיעת המות, רהינו מה שמחו ולכו חלוקים מהשם יתברך או מהצדיק, כי אפלו בשמבר המגיעות שיש לו לנסע להצדיק האמת וכו' לשם, עם כל זה, בשמחו חלוק וקשה לו קשיות על הצדיק, ויש לו עקמימיות בלבו על הצדיק, זאת המגיעה מוגע אותו יותר מכל המגיעות. וכן כתפלה, שבתחלה יש לו כמה מגיעות על התפלה, ואחר כך, כשעובר עליהם וכו' להתפלל בשלבו עקם ופתחל מהשם יתברך, זאת המגיעה גרולה מכלם כנ"ל, הינו בחינת (חל"ס ח'): לבי סתרתי. תרגום סביב - סחור סחור. רהינו שלבו מסב ומקף ומעקם בעקמימיות וקשיות וקפידות על השם יתברך, שהם פתינת (שמות א'): וימדרו את חיהם בעבודה קשה וכו', ואיתא בתקונים (הקד"ה דף כח): כקשיא וכו', הינו הקשיות שבלבו, שהם המגיעה הגרולה מכלם, ואזי צריך לצעק לאביו שבשמים בקול חזק מעמקי הלב, ואזי השם יתברך שומע קולו ופונה לצעקתו, ויכול להיות, שמנה בעצמו יפל ויתכבט לגמרי כל הקשיות והמגיעות הנ"ל, ועל-כל-פנים השם יתברך שומע קולו, שהם ישועתו. וזה אותיות **קשיא** - ראשיתבות: שמע יי' קולי **אקרא** (חל"ס כ); שצריך רק לקרות לה, כשמחנבר עליו הקשיא והקפידה כנ"ל. ומעין זה מה שמספרים בשם הכעל-שם טוב, וכו' צריך וקדוש לברכה, משל, שמלך אחר הניח אוצר גדול במקום אחר, וסבב באחיות-עניים כמה וכמה תומות סביב האוצר, וכשבאו בני-אדם לאלו החומות, נרמה להם שהם תומות ממש, וקשה לשברם. וקצתם תורו תכר, וקצתם שברו תומה אחת, וכאו אל השניה, ולא יכלו לשברה, וקצתם שברו יותר, ולא יכלו לשבר הנשארם, עד שבא הכניסל, אמר: אני יודע שכל החומות הם רק באחיות-עניים, וכאמת אין שום חומה כלל,

אף-על-פי שאינו אומרם מלכו, הינו שהוא בעצמו מאמין ואינו כופר, חס ושלום, רק שהוא חוזר ואומר רברי אפיקורסות ששמע בשם אחרים, שהם אפיקורסים, והוא מתלוצץ מהם, אף-על-פי-כן גם מנה צריך לזהר מאד, כי הרבוב הזה של כפידה מניק לאמונה. גם הוא אסור גמור, כי על השם יתברך, כדרך הוא, אסור לומר רברי הלצה, אפלו בדרך שחוק. וכבר מבאר בספרים וברכרנו כמה מקומות להרחיק עצמו מאד מאד לכלי לעין כלל בספרי המתקדים הפילוסופים, ואפלו מספרים של חקירה שחברו גרולים מאחינו בני ישראל, גם מהם צריך להרחיק מאד, כי הם מניקים מאד לאמונה, כי רי לנו כאמונתנו שקבלנו מאבותינו הקדושים. וזה כלל גרול ויסור ועקר בעבורת השם - להיות חס וישר וכו', לעבר אותו יתברך בתמימות, כל שום חכמות ותקידות כלל כלל לא. גם מחכמות שיש בעבורת השם בעצמו צריך להרחיק מאד, כי כל אלו החכמות של העולם, שיש להבגסין ומתחילין קצת בעבורת השם, אינם חכמות כלל, והם רק רמיונות ושטותים וכלבולות גרולים, ואלו החכמות מפילין מאד את האדם מעבורת השם, רהינו מה שחושב וחוקר ומקדק ביותר אם הוא יוצא בראי כמה שעושה, כי כשר-ררם אי אפשר לו שיצא ירי חוכתו בשלמות, ואין הקדוש-ברוך-הוא בא כתרונא וכו' (ע"א ב), ולא נתנה תורה למלאכה-השרת (קדושין טז). ועל אלו המקדקים ומתמדים בחכמות וחרות, עליהם נאמר (ויסא יח'): ותי בהם, ולא שימות בהם (ויסא כד). כי אין להם שום תיות כלל, ותמיד הם בברה-שחורה, מחמת שגורמה להם שאינם יוצאים ירי חוכתם בהמצות שעושים, ואין להם שום תיות משום מצוה מחמת הרקוקים והמרה שתורות שלהם (והוא בעצמו אינו מתמיד שום חכמה כלל):

ובאמת, אחר כל החכמות, אפלו מי שיודע חכמות באמת, אחר כל החכמות צריך להשליך כל החכמות ולעבר את ה' בתמימות בפשיטות גמור, בלי שום חכמות. וזה היא התכמה הגרולה שבכל החכמות, לכלי להיות חכם כלל. כי באמת אין חכם בעולם כלל, ואין חכמה ואין חכונה וגרו יתברך, והעקר הוא, כי רחמנא לפא כעי (סגורין קד: וזר תנא דף רסא):

מה

בענין בגיארם שרצים ומכנים עצמן כמה פעמים לנסע לצדיק האמת, ואחר כך יש להם מגיעות, ונמנעים - רע, כי שבת היא נקרה הפנימיות, וממנה יונקים כל הששה ימים, שהם בחינת העגולים סביב הנקרה, כמו שכתוב בזהר (ויסא דף דה) ובמובא. והקלפות מוליכין את הרשעים סביב הנקרה, בבחינת (חל"ס ב'): סביב רשעים יתהלכו, ואינם מניחים אותם להתקרב לפנים אל הנקרה הפנימית, וכל זמן שהם ערין בתוך העגולים, ערין יש להם תקנה להתקרב; אפלו פושעי ישראל, כל זמן שלא יצא מן העגולים לגמרי, חס ושלום, ערין יש לו תקנה להתקרב אל הנקרה הפנימיות; אבל מי שבבר יצא לגמרי, חס ושלום, מן העגולים, כגון משפרים, אזי אי אפשר לו להתקרב כלל. והצדיק הוא בחינת

ושנים, שהוא מתיגע בתיעות גדולות בשביל עבודת השם, ועדין הוא רחוק מאד, ולא התחיל כלל לבגש לשערי הקדשה, כי רואה עצמו שהוא מלא עדין עכבות ונשמימות והרהורים ובלבולים גדולים, וכל מה שהוא רוצה לעשות בעבודת השם אינה דבר שבקדשה, אין מתיחין אותו, ונרמה לו כאלו אין השם יתברך מסתכל עליו כלל, ואין רוצה כלל בעבודתו, מחמת שהוא רוצה שהוא צועק בכל פעם ומתחנן ומתפלל לפני יתברך שיעזרהו בעבודתו, ואף-על-פי-כן עדין הוא רחוק מאד מאד, על-כן נרמה לו כאלו אין השם יתברך מסתכל עליו כלל ואין פונה אליו כלל, כי הוא יתברך אין רוצה בו כלל. הן על כל אלה וכיצא בזה צדיק החתונות גדול, לחזק עצמו מאד מאד, ולכלי להסתכל על כל זה כלל. כי באמת כל ההתרחקות הוא רק בלו התקרבות ב"ל. וכל הנ"ל עבר על כל הצדיקים, באשר שמענו מפייהם כפרש, שנרמה להם שהשם יתברך אין מסתכל ופונה אליהם כלל, מחמת שראו שזה זמן רב שהם מבקשים ויגיעים ועושים ועובדים עבודת השם יתברך, ועדין הם רחוקים מאד מאד, ואלו לא היו מחזקים עצמן מאד לכלי להסתכל על זה, היו נשברים במקומם הראשון, ולא היו זוכים למה שזכנו. והכלל, אהובי אחי, חזק ואמץ מאד, ואחז עניןך בכל הכוחו לשאור קום בעבודתך, ואל תחשוף ואל תסתכל כלל על כל הנ"ל או כיצא בזה. ואם אמת רחוק מאד מאד ממנו יתברך, ונרמה לך שאתה פונם בכל שעה ממש נגדו יתברך, עם כל זה בנגד זה מדע, שאיש בזה, שהוא מגשם כדרכך, כל מנועה וחנועה שהוא מנחם עצמו מעט מעט מן נשמימותו ופונה להשם יתברך היא גדולה ויקרה מאד מאד, ואפילו נקרה קטנה מאד, שהוא נעקם מנשמימותו אליו יתברך, הוא רץ בזה כמה וכמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים, באשר חבין היטב מן המעשה של הצדיק שהתגבר עליו מאד העצבות וכו', במובא אצלנו. ועל זה יקמח מאד ויתוק עצמו בשמחה חמדה, כי עצבות מוסיף מאד מאד, ודע, שחפץ בשאדם רוצה לבגש בעבודתו יתברך, אזי חפץ היא עברה גדולה כשיש לו עצבות, חס ושלום, כי עצבות היא סכרא-אחרת (וידר נח דף ע"א), והשם יתברך שונא אותה:

וצריך להיות עקשן גדול בעבודת השם, לכלי להניח את מקומו, ודנינו מעט מקצת עבודתו שהתחיל, אף אם יעבר עליו מה. וזכר דבר זה היטב, כי מתקדך לזה מאד בשתחיל קצת בעבודת השם, כי צריך עקשנות גדול מאד מאד להיות חזק ואמץ, לאחז עצמו, לעמד על עמדו, אף אם מפילין אותו, חס ושלום, בכל פעם. כי לפעמים יש שמפילין אחד מעבודת השם, בדיעו, אף-על-פי-כן עליו לעשות את שלו, לעשות מה שיוכל בעבודת השם, ואל יניח עצמו לפל לגמרי, חס ושלום, כי כל אלו הנפילות והירידות והבלבולים וכיצא בזה צריכים בהכרח לעבר בהם קדם שנגסין בשערי הקדשה, וגם הצדיקים האמתים עברו בכל זה. ודע, שיש אחד שכבר הוא אצל הפתח של הקדשה, והוא חוזר לאחוריו מחמת הבלבולים הנ"ל, או שאינו, כשהוא סמוך אצל הפתח, אז

והלך לבגש עד שעבר על כלם. ומה יבין המשכיל הנמשל מאליו, על כל המניעות וההסחות והפזיזים, שהם בחינת חומות, שיש על אוצר של יראת-שמים, שבאמת אינם כלום. והעקר - לב חזק ואמץ, ואז אין לו שום מניעה, ובפרט המניעות בנשמימות, כגון מחמת ממון או שמונע אותו אשהו ובניו וחוננו או אביו ואמו וכו' וכיצא, הם כלם בפלים ומבטלים למי שלבו חזק ואמץ להשם יתברך, וגם אפילו גבורה של הגבורים, הוא רק מחזק ואמץ הלב, שיש לו לב חזק ביותר לדון בקשרי המלחמה, כמובא בספרים:

מז

סבבה גדולה לומר חורה, וצריך לזה יגיעה גדולה ואמנות יתרה, שיוכל לשקל בפלם דבריו, באופן שלא ישמע כל אחד ואחר מהשומעין כי אם מה שצריך לו, לא יותר. ואף-על-פי שהכל שומעין כל החורה שאומה, עם כל זה לא ישמע כל אחד רק מה שצריך לכו. וכמובא על פסוק וישמע יחרו: והלוא כל העולם שמעו, אלא יחרו שמע וכו' (וידר נח דף ס"ח). כי רק שמיעת יחרו נחשב לשמיעה, שנכנסם באניו, ושמיעת כל העולם אינו נחשב שמיעה כלל. ומי שאינו יכול לומר חורה בבחינה זו, אסור לו לומר חורה. כי כל אחד ואחד כשנא אל הצדיק לשמע חורה, בא עמו גם הרע שלו, ודנינו הקלפות הנכבדים על-ידי עברות, חס ושלום, והם הדוחקים את העולם ועושים בלבול ודחק גדול בשעת אמירת החורה, כי הרע הנ"ל של כל אחד רוצה לבלבל וזה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות ט:). האי דתקא רבליה מניה, הינו מהרע של כל אחד ואחד, שהם הקלפות ב"ל. ואילו הקלפות רוצים נס"ח לינק מן החורה, ויניקתם הוא רק ממהותיות, ודנינו מה שאחד שומע יותר ולמעלה ממהות והכנות, זה בחינת מותרות, ומשם יניקתם. וזה בחינת ריו חורה שנגמסר לחיצונים, כי יניקתם רק מבחינת ריו חורה, ודנינו ממה שהוא למעלה ממה האדם, כל אחד לפי הבגו. על-כן צריך החכם האומר חורה שיהיה לו אמנות הנ"ל, שלא ישמע שום אחד מהשומעין מה שאינו לפי מהות והכנות, שאינו שיק לו ב"ל, כדי שלא לחן להם יניקה, חס ושלום. ודע, שיש קלפה דקה, שסמוכה להקדשה, שזאת הקלפה הדקה יכולה לינק אפילו מגוף החורה בעצמה, אפילו אם אין בה מותרות. והתקון לזה - בשמכרים מישועת ישראל, שאז בורחת אותו הקלפה הדקה. וזה בחינת מה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (נח דף ע"א), שיתרו בא והלך לו קדם מתחורה, כי יחרו הוא בחינת הקלפה הדקה שבורחת בששומע שועות ישראל. והצדיק האמת יש לו אימה גדולה כשאומר חורה, יותר מאימת ראשיהשנה ויום-הכפורים:

מח

בשארדם נכנס בעבודת השם, אזי הדרך - שמראין לו התרחקות, ונרמה לו שמרחיקין אותו מלמעלה, ואין מתיחין אותו כלל לבגש בעבודת השם, ובאמת כל ההתרחקות הוא רק בלו התקרבות, וצריך התחזקות גדול מאד מאד לכלי לפל ברעו, חס ושלום, כשרואה שעובדים כמה וכמה ימים

מוהר"ן תניינא

מאד כלי שעור, כי בודאי לא יעזוב אותו, אף אם עבר מה שעבר. העבר אינו והעקר - מבאין ולהבא לא יעשה עוד, ויהיה שב ואל תעשה על-כל-פנים, הן במחשבה והן במעשה. כי גם המחשבה של אנשים באלו היא גם-כן עשה, כי גם בעולם העשיה יש מחשבה, וצריך להיות שב ואל תעשה במעשה ובמחשבה בנ"ל. ומה שנעשה עמו ממילא, אל יחוש ואל יסתכל על זה כלל.

ודע, שעקר התשובה השלמה היא, כשאדם עובר באלו המקומות ממש שהיה מקדם התשובה, כל אחד לפי מה שעבר עליו בימים הקודמים, וכשעובר באלו המקומות והענינים שהיה מתחלה ממש, ועקשו פונה ערף מהם, וכופה יצרו לכלי לעשות עוד מה שעשה - והו עקר התשובה השלמה, ורק זה נקרא תשובה:

והוא מעלה גדולה, כשיש ערוץ יצר הרע להאדם, כי אז יכול לעבר אותו יתברך עם היצר הרע דקא, והינו לקח כל ההתלהבות והחמימות ולהכניסו בתוך עבודת השם, והינו להתפלל ולהתחנן בחמימות והתלהבות הלב וכיוצא. ואם אין יצר הרע להאדם, אין עבודתו שלמה כלל. והעקר - לעצור ולעכב החמימות בעת התאווה, ולהניחו בעת התפלה והעבודה, שם יניח חמימותו והתלהבותו לתוך העבודה בנ"ל. ואפילו מי שאינו איש בשר, נודמן לו לפעמים שמתפלל בתלהבות, וזה בא גם-כן מחמימות היצר הרע שיש לו, רק שהוא אינו מקבל על זה שבר. אבל מי שרוצה להתנהג בבשרות, הוא מעלה גדולה כשיש לו ערוץ יצר הרע, בנ"ל:

ג

המחשבה ביד האדם להתבונה כרצונו למקום שהוא רוצה, וכמבאר במקום אחר, שאי אפשר שהיו שני מחשבות ביחד כלל, ואפילו אם לפעמים הולכת מחשבתו ופוזחת ומטוטתה בדברים אחרים וזרים, הוא ביד האדם לתוך התבונה בעל-כרחו אל הדרך הישר, לחשב מה שראוי. והוא ממש כמו סוס שפונה מן הדרך וסר לדרך אחר, שתופסין אותו באכסר וכיוצא, ומתוודין אותו בעל-כרחו אל הדרך הישר; כמובן במחשבה ממש, שיכולין להפסה בעל-כרחו להשיבה אל הדרך הראוי:

נא

היצר הרע נוקש באדם בכל פעם ומעוררו למה שמעוררו. ואף אם אין האדם שומע לו ופונה ערף ממנו, אי-על-פי-כן הוא נוקש בו עוד פעם שני ושלישי ורביעי ויותר. אבל אם האדם הוא חזק בדעתו ועקשן נגד היצר הרע, ואינו פונה אליו כלל, אזי היצר הרע מסתלק והולך לו. וכן בהפלה, כענין המחשבות הבאים לכלל, הוא ממש בנ"ל, שהמחשבה באה בזה פעמים, פעם אחר פעם, לכלל. וצריך להיות חזק לכלי להסתכל עליה כלל בשום אופן, ואי תסתלק. וענין במקום אחר מזה:

נב

מה שקשה קשיות על הצדיקים, והו מברר להיות. כי הצדיקים מתרמים ליוצרים, במובא, וכמו שקשה

מתגבר עליו הספרא-אחרא והפעל-דבר מאד מאד, רחמנא לצלן, בהתגברות גדול וגורא מאד מאד, רחמנא לצלן, ואין מניחין אותו לבנם לתוך הפתח, ומחמת זה הוא חוזר לאחור, חס ושלום. כי כן דרך הבעל-דבר והספרא-אחרא, כשרואה שהאדם סמוך סמוך ממש לשערי הקרשה, וכמעט שיכנס, אזי הוא מתפשט עליו בהתגברות גדול מאד מאד, רחמנא לצלן. על-כן צריך אז התחזקות גדול גדול. ושמענו מצדיק אמתי שאמר, שאלו היה אומר לו אחר, יהיה מי שיהיה, בעת שעסק בעבודת השם בתחלתו: אחי, חזק ואחז עצמך - הייתי רץ ומזדרני מאד בעבודתו יתברך, כי גם עליו עבר כל הנ"ל, ולא היה שומע שום התחזקות משום אדם. על-כן מי שרוצה לבנם בעבודת השם, יזכר זאת היטב. וחזק עצמך מאד, ועשה מה שתוכל בעבודת השם, ובכחות הימים והשנים תכנס לבטח בעזרתו יתברך לתוך שערי הקרשה, כי השם יתברך מלא רחמים ורוצה בעבודתו מאד. ודע, שכל התנועות וההשתקות, שאמה נתק ונעתק בכל פעם איזה מעט מן נשמיית לעבודתו יתברך, כלם מתקבצים ומתחברים ומתקשרים ובאים לעזרתך בעת הצורך, והינו כשיש, חס ושלום, איזה דחק וגת צרה, חס ושלום. ודע, שהאדם צריך לעבר על גשר צר מאד מאד, והכלל והעקר - שלא יתפחד כלל:

ודע, שיש אילו, שגדלים עליו עלים, שכל עלה צריך להיות גדול מאה שנים, והוא נמצא בפרדסים של השרים, וקורין אותו כלשונם "מאה שנים". ומסתמא כשגדל מאה שנים, בודאי עובר עליו מה שעובר, ואחר-כך, בסוף המאה שנים, הוא יורה בקול גדול כמו גג-שרפה, שקורין "אורמאטע". והכן הנמשל היטב:

וראוי לידע עם מה שנאמר במאמר "אומרה לאלקי בעור" (כלקוטי תראשון כסי דע), והינו לבקש ולחפש למצא בעצמו איזה זכות ואיזה נקדה טובה, וזהו המעט טוב שמוצא בעצמו ישמח ויחזק עצמו, ואל יניח את מקומו; אף אם נפל למה שנגבל, רחמנא לצלן, אי-על-פי-כן יחזק עצמו במעט דמעט טוב שמוצא בעצמו ערין, עד אשר יזכה לשוב על-ידיה להשם יתברך, וכל הדרונות יהיו נעשין זכיות (עי' יבא סי). ומה עשה הבעל-שם-טוב, ובר צדיק לברכה, על הים, כשהסיתו הבעל דבר וכו', ומזה תבין עד היכן אמה צריך להתחזק ולכלי לאש עצמו, חס ושלום, אף אם יהיה מה שיהיה. והעקר להיות בשמחה תמיד, וישמח עצמו בכל מה שיוכל, ואפילו על-ידי מלי דשנותא, לעשות עצמו בשוקה ולעשות עניני שמות וצחוק או קפיצות וקפודים, כדי לכזא לשמחה, שהוא דבר גדול מאד:

מט

לפי גדלות השם יתברך ועצם רוממותו יתברך, בתנועה קלה בעלמא ובהסתכלות בעלמא שאינו בראוי לפי כבודו יתברך, היה ראוי לכזא על האדם מה שראוי, חס ושלום חס ושלום; אך השם יתברך מלא רחמים, וכל העולם מלא רחמנות, והוא רוצה מאד בהעולם. על-כן צריך לחזק עצמו מאד בעבודתו בכל מה שיוכל, אף אם הוא כמו שהוא, ויסמך על רחמיו המרבים

למבול יָשָׁב, והוא עמר על פסוק, והשיב להם: ה' עז וכו', וכן בישראל בעצמן, שהם בקרשה, ואינם באים, חס ושלום, לבלעם וכיוצא בו. אך בשצדיק גדול אמתי מעלה חרושים, ונעשה רעש גדול שזה מעלה חרושים נוראים באלו, אזי כלם מתקבצים ובאים לאיזה קטן במעלה, ונאספים אצלו לשמע ממנו, מחמת הרעש שנעשה על-ידי החרושים שמעלה הצדיק הגדול, והוא עומר עצמו על איזה פסוק, ואומר להם מה שאומר:

נח יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שְׂאֹמְרִים, שֶׁבְּשִׁחְצִיק גָּדוֹל בְּמַעֲלָה, מַחֲמֵת גִּדְּלָתוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁגִּיחַ וּלְהַסְתַּכֵּל עַל בְּנֵי הָעוֹלָם, כִּי הוּא רְחוֹק מֵהָעוֹלָם. וּבִאֲמַת אֵינוֹ כֵּן, כִּי אֲדַרְבֵּא, כְּשֶׁהַצִּדִּיק גָּדוֹל מֵאֵד, הוּא יָכוֹל לְהַשְׁגִּיחַ וּלְהַסְתַּכֵּל יוֹתֵר עַל הָעוֹלָם, וְכֵמו שְׂמִינֵנו בְּרָבֵן יוֹחֲנָן בֶּן זָכָאי, שֶׁבּוֹרְאֵי הָיָה גָּדוֹל בְּמַעֲלָה מֵאֵד מֵאֵד, יוֹתֵר וְיוֹתֵר הִרְבֵּה מֵהַצִּדִּיקִים שֶׁבָּזֶמֶן הָיָה, וְאַף־עַל־יָרְבֵּן אָמַר: אוֹי לִי אִם אֶמֶר, אוֹי לִי אִם לֹא אֶמֶר (בבלי פ' יו"ב טו, ו). נִמְצָא, שֶׁרָבֵן יוֹחֲנָן בֶּן זָכָאי הָיָה בְּקִי כְּלִידֵךְ בְּחוּד הָעוֹלָם, עַד שֶׁהָיָה מִתְרַאֵה לֹמֵד דְּבִרְיָתוֹהָ, שֶׁלֹּא יִלְמְדוּ מִמֶּנּוּ דְרָמָאִים. הָרִי שֶׁהָיָה בְּקִי מֵאֵד בְּהָעוֹלָם, עַד שֶׁאֲדַרְבֵּא, הָיָה מִתְרַאֵה פֶּן יִלְמְדוּ מִמֶּנּוּ דְרָמָאִים. כִּי בִאֲמַת כֹּל מֵהַ שִׁחְצִיק גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, יָכוֹל לְהַשְׁגִּיחַ וּלְהַסְתַּכֵּל בְּעוֹלָם יוֹתֵר, כִּי הֲלוֹא הָשֵׁם יִחְבְּדֵהוּ הוּא מְרוֹמֵם וּמִנְשָׂא מֵאֵד מֵאֵד מִן הָעוֹלָם, וְאַף־עַל־יָרְבֵּן הוּא מִשְׁגִּיחַ בְּהַשְׁגָּחַת פְּרִטִּיּוֹת עַל כָּל הָעוֹלָם. כִּי בִאֲמַת מִי שֶׁהוּא יֵשׁ, אֵינוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת בְּכָל מְקוֹם בְּבִתְרָאחַת, כִּי מֵה שֶׁהוּא יִשּׁוּת, כִּשְׁהוּא עוֹמֵד בְּאֵן אֵינוֹ כָּאֵן, בְּגוֹן כִּשְׁהוּא בְּאִיזָה עֲבוֹדַת הָשֵׁם, אֵינוֹ יָכוֹל לְהַסְתַּכֵּל בְּעוֹלָם, אֲבָל מִי שֶׁהוּא אֵין, אֵין מְקוֹם שֶׁלֹּא יִהְיֶה שָׁם, כִּי אֵין לוֹ מְקוֹם כָּלָל, וְעַל־כֵּן כֹּל מֵהַ שִׁחְצִיק נִקְלָל יוֹתֵר בְּאֵין, הוּא יָכוֹל לְהַשְׁגִּיחַ וּלְהַסְתַּכֵּל בְּעוֹלָם בְּיוֹתֵר, כִּי אֵין שִׁדָּךְ לֹמֵד עָלָיו שֶׁהוּא בְּמְקוֹם גְּבוּהָ וְרְחוֹק מֵהָעוֹלָם, כִּי אֵין לוֹ מְקוֹם כָּלָל, וְכֵמו שְׂמוּכָא בְּרַבְרֵינוּ (בבלי שבת פ"א ע"ב) כֵּשֶׁם הַמַּגִּיד עַל הַרוּצָה לְהַחֲבִים יָדִירִים וְכו', עֵין שָׁם:

נִמְצָא יֵשׁ יָרִיז וְנִשְׁכָּר, וְרִיז וְנִפְסָר (וע' פסח טו), כִּי דַע, כִּי מִצּוּה נִזְרָחַת מִצּוּה (וא"כ פ"ד), נִמְצָא, שֶׁהַמִּצְוָה נִזְרָחַת אֶת חִבְרָתָהּ. וְכּוֹדֵאֵי יֵשׁ אִיזָה בְּחִינָה בֵּין הַמִּצְוֹת, מֵה שֶׁהוּא בֵּין מִצְוָה לְמִצְוָה, שֶׁהוּא מְקַשֵּׁר מִצְוָה אַחַת לְחִבְרָתָהּ, אֲשֶׁר עַל־יָדֶיהָ הַמִּצְוֹת נִגְרָדִים אַחַת אַחֵר חִבְרָתָהּ. וּבִאֲמַת זֹאת הַבְּחִינָה בְּעֶצְמָהּ, הֵינּוּ מֵה שֶׁהוּא בֵּין הַמִּצְוֹת בְּג"ל, זֹאת הַבְּחִינָה הִיא גִּסְרָן יִקְרָה מֵאֵד. וְעַל־כֵּן מִי שֶׁהוּא צָרִיק מִנְעוּרָיו וְהוֹלֵךְ בְּרֶדֶךְ הַיָּשָׁר מִקִּטּוֹ, מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, כֵּמו שֶׁכְּתוּב בְּאַבְרָהָם (בראשית כו): וְאַבְרָהָם וְזֶן כָּא בְּיָמָיו - שֶׁאַבְרָהָם כָּא לְדְרָגָא שְׁלו עַל־יָדֵי הַיָּמִים, כֵּמוּכָא בְּזִמְרָה (ו"ד ש"ד דף ע"ב), כִּי בֶן שְׁלֹשׁ שָׁנִים הִכִּיר אֶת בּוֹרְאָו (דברים לב), וְהָיָה הוֹלֵךְ תָּמִיד מִדְּרָגָא לְדְרָגָא. וְמִי שֶׁהוּא בְּבְחִינָה זוֹ, הוּא מְפָסִיד עַל־יָדֵי הַזְרִיוֹת, כִּי כִשְׁהוּא וְרִיז גָּדוֹל, וְרֶחֶם בְּזִרְיוֹת מִמִּצְוָה לְמִצְוָה, אֵין הוּא מְפָסִיד עַל־יָדֶיהָ אֶת בְּחִינַת הַקְרָשָׁה, מֵה שֶׁהוּא בֵּין מִצְוָה לְמִצְוָה בְּג"ל, כִּי עַל־יָדֵי זֶה הַזְרִיוֹת הוּא עוֹבֵר וּמְרַלֵּעַ עַל הַבְּחִינָה הַזֹּאת, כִּי הַמִּצְוָה בְּעֶצְמָהּ הוֹלֶכֶת אֵלָיו, כִּי הִיא נִמְשָׁכֶת וְנִגְרָחַת אֵלָיו עַל־יָדֵי הַמִּצְוָה

קְשִׁיּוֹת עַל הָשֵׁם יִחְבְּדֵהוּ, כֵּמוּכֵן בְּהִבְרַח שִׁיחָה קְשָׁה קְשִׁיּוֹת עַל הַצִּדִּיק, כִּי הוּא מִתְרַמֵּה אֵלָיו יִחְבְּדֵהוּ:

וּבְעֶנְיָן הַקְשִׁיּוֹת שֶׁקְשָׁה עַל הָשֵׁם יִחְבְּדֵהוּ, מִרְגְּלָא בְּפִמָּה לֹמֵר: אֲדַרְבֵּא, כִּד רָאוֹי לִהְיוֹת דִּיקָא, שֶׁיִּהְיֶה קְשִׁיּוֹת עַל הָשֵׁם יִחְבְּדֵהוּ, וְכִד נֶאֱדָה וְנִפָּה לוֹ יִחְבְּדֵהוּ לִפִּי גִדְּלָתוֹ וְרוֹמְמוֹתוֹ, כִּי מַעֲצֵם גִּדְּלָתוֹ וְרוֹמְמוֹתוֹ, שֶׁהוּא מְרוֹמֵם מֵאֵד מִרְעַתְנו, עַל־כֵּן בּוֹדֵאֵי אֵי אֲפֹשֶׁר שְׂנִיבִין וְנִשְׁיָב בְּשִׁכְלֵנו הִנְהַנְתּוּ יִחְבְּדֵהוּ, וְעַל־כֵּן בְּהִבְרַח שִׁיחָה עָלָיו יִחְבְּדֵהוּ קְשִׁיּוֹת, כִּי כִד נֶאֱדָה וְנִפָּה לְהַבּוֹרָא יִחְבְּדֵהוּ, שִׁיחָה מְרוֹמֵם וְנִשְׁא מִרְעַתְנו, שְׁעַל־יָדֶיהָ קְשָׁה הַקְשִׁיּוֹת בְּג"ל; וְאִם הָיָה הִנְהַנְתּוּ בְּכִי חַיִּיב דְּרַעַתְנו, אִסְרָן הָיָה, חַס וְשָׁלוֹם, דְּרַעַתְנו דְּרַעַתְנו:

נִג גִּדְּלָתוֹ יִקְרָה הַמִּחְשָׁבָה נִזְרַע לִי עֵתָה. כִּי הַמִּחְשָׁבָה יִקְרָה מֵאֵד מֵאֵד, שֶׁנִּשְׁעָשָׂה מִמֶּנָּה דְּבָרִים שְׁלֵמִים מִמֶּנּוּ, שֶׁנִּשְׁעָשָׂה לָהֶם קִיּוֹם כָּל הַיָּמִים שֶׁיִּתְקַיְּמוּ הָעוֹלָמוֹת, כֹּל זֶמֶן אֲשֶׁר הָשֵׁם יִחְבְּדֵהוּ וְכו'. וְהַכְמָה יִקְרָה יוֹתֵר, כִּי מִחְשָׁבָה הוּא שְׁעוּלָה עַל מִחְשָׁבָתוֹ לְכַר, וְהַכְמָה הוּא שְׂבוּנָה בְּהַכְמָתוֹ בְּנִינִים בְּשִׁכְלוֹ, וְהוּא יִקְרָה מֵאֵד. וְעַד הַדָּבָר - שִׁיחָה בְּאֲמַת. וְאִפְלוּ בְּשִׁטְ שִׁמְחָרְשִׁין, הוּא גִּסְרָן דְּבַר גָּדוֹל מֵאֵד, וְצִדִּיק גִּסְרָן שִׁיחָה בְּאֲמַת. וְגַם לְהַפֵּךְ, כִּשְׁהוּא כָּלָא אֲמַת, נִשְׁעָשָׂה מִמֶּנָּה גִּסְרָן דְּבָרִים לְהַפֵּךְ:

נִד הַבְּחִירָה כִּיד הָאֵדָם לְעִשּׂוֹת כְּרִצּוֹנוֹ, וְאִפְלוּ כָּל הַדְּבָרִים, הַכָּל כִּיד הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי לְהַתְנַחֵם הַכָּל בְּרִצּוֹנוֹ בְּבְחִירָתוֹ. כִּי כִיד יִשְׂרָאֵל יֵשׁ בְּחִירָה בְּרִים עַל כָּל דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי אֲצֵל אַחֲרִים יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵם מְכַרְחִים בָּהֶם, אֲבָל אֲצֵל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, כָּל דְּבַר וְדְבַר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, בְּגוֹן לִנְסֵעַ לְאִיזָה מְקוֹם וְכִיוּצָא, יֵשׁ בּוֹ עֲבוֹדָה, וְעַל־כֵּן יֵשׁ לוֹ בְּחִירָה עַל הַכָּל:

נִה רְנוֹחַ הָעוֹלָם הָיָה אֵין לְשַׁעַר, דְּהֵינּוּ מֵה שֶׁהָאֵדָם יָכוֹל לְהַרְחִיחַ בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאֵין צָרִיד עַל זֶה הַנּוֹצָאוֹת מִשְׁלֹ, שְׂקוֹרִין "אִישִׁי־לֹאג", רַק מִמָּה שֶׁהִכִּין לְפָנָיו הַבּוֹרָא יִחְבְּדֵהוּ יָכוֹל לְהַרְחִיב יָדוֹ וּלְהַרְחִיחַ הִרְבֵּה מֵאֵד. עֵין לֹא רָאֵתָה וְכו':

נִו כְּשִׁינֵשׁ לְהָאֵדָם לֵב, אֵין שִׁדָּךְ אֲצֵלוֹ מְקוֹם כָּלָל, כִּי אֲדַרְבֵּא, הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכו'. כִּי הָאֵלֶּקוֹת הוּא כָּלָל, כֵּמו שֶׁכְּתוּב (תהלים עז): צוּר לִבִּי. וְאֲצֵל הָשֵׁם יִחְבְּדֵהוּ נִאֲמַר (שם) הִנֵּה מְקוֹם אֲמִי - שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ. נִמְצָא, מִי שֶׁנִּשְׁעָשָׂה לוֹ לֵב יִשְׂרָאֵלִי, אֵין רָאוֹי לוֹ לֹמֵד שֶׁמְקוֹם זֶה אֵין טוֹב לְפָנָיו, כִּי אֵין שִׁדָּךְ אֲצֵלוֹ מְקוֹם כָּלָל, כִּי אֲדַרְבֵּא, הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ בְּג"ל:

נִז דַּע, כִּשְׁצִדִּיק גָּדוֹל אֲמִתִּי מַעֲלֵה תוֹרָה, חֲרוּשִׁים נִבְלָאִים וְנוֹרָאִים, הוּא טוֹבָה לְהַסְתַּכֵּם בְּמַעֲלָה, שְׁעַל־יָדֶיהָ נִתְגַּדַּל הַקָּטָן בְּמַעֲלָה, שֶׁהַכָּל רָצִים וְבָאִים אֵלָיו. וְגַם בְּהַסְתַּרְאֵי אֲחֵרָא נִתְגַּדַּל אַחֵר עַל־יָדֶיהָ, כֵּמו שְׂמִינֵנו בְּכָלֵעַם, בְּשִׁנְתָּן הָשֵׁם יִחְבְּדֵהוּ אֶת הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, כָּאֵן כָּל הָאֲמוֹת לְבָלֵעַם (כְּשֶׁאֲרָל בְּחִים כ"ה), נִמְצָא, שְׁעַל־יָדֵי נִתְיַנֵּת הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל נִתְגַּדַּל בְּלֵעַם, וְכָאֵן אֵלָיו כָּל הָעוֹלָם, וְהוּא עוֹמֵד עַצְמוֹ עַל אִיזָה פְּסוּק וְאֵמֵר לָהֶם תּוֹרָה. כִּי אֵן, כִּשְׂכָאֵן אֵלָיו, שְׁאֵלוֹ אוֹתוֹ מֵה שֶׁשְּׂאֵלוֹ - ה'

מוהר"ן תנינא

היה תפוס בתפיסה, ומה ימסרהו עוד:

אך רע, כי גם עליירי מי שאומר תורה ברבים, ושומעים תלמידים שאינם הגונים, עלייריהו כא גסבן עצירת גשמים, כי עליירי בכור התורה בא גשמים, בבחינת (שמות טו): וכבוד ה' נראה כענן, ועליירי הענן בא גשמים. וזה בחינת (תהלים כג): אל הכבוד הרעים, ה' על מים רבים; הינו בחינת גשמים, שכאים עליירי בכור ה', בחינת בכור התורה. והלומד תורה לתלמיד שאינו הגון, אמרו רבותינו זכרונם לברכה (חלין חל) שהוא בוזק אכן למקולים, ופרשו רבותינו זכרונם לברכה, שפרקולים פרושו: מר קלום, הינו חלופ הכבוד. נמצא, בשלומד תורה לתלמיד שאינו הגון, הוא הפך תכבוד, ועל-כן בא עלייריהו עצירת גשמים, הפך הכבוד לשלילי באין גשמים. וזה בחינת (ספ"ט ב): במקד פקציר בן לא נאזה לכסיל בכור; הינו בשלומד תורה לתלמיד שאינו הגון, שזה בחינת: נותן לכסיל בכור (שם), שנותן בכור התורה לכסיל, דהינו תלמיד שאינו הגון, ועלייריהו מקלקל הגשמים. והיו: במקד פקציר, הינו קלקול הגשמים שיורדיו, שלא בעונתו, כי בשעת הקציר, או אדרבא, מזיק המקד - בן לא נאזה לכסיל בכור, כי עלייריהו בעצמו הוא קלקול הגשמים בנ"ל:

וזה שאמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי עקיבא: למדני תורה, ואם לאו, אני אומר וכו'. כי רבי עקיבא היה מקהיל קהלות ודורש ברבים, וסבר רבי שמעון, שמפני זה נתפס בתפיסה, מחמת שהיה דורש ברבים, ושמעו בגי'אדם שאינם מהגנים, כי עליירי חרושיתורה שמגליו, עלייריהו נמשך אלקות, בכיכול, כמו שקתוב (שמות טו): ויקח לי תרומה, הינו בשתרצו לקח ולהמשיך אותו, אי אפשר כי אם עליירי התורה, כי עליירי התורה ממשיכין אותו, בכיכול. ולהיכן נמשך האלקות, לתוך מוח השומע. ואף-על-פי שהוא תפיסה, בכיכול, בבחינת (שם טו): מלך אסור ברהמים - ברהיטי מחין (סוף התקנים ח"ק נ' דף טו). אסור דיקא, שמה שנמשך אלקותו יתברך, בכיכול, ברהיטי מחין הוא בחינת תפיסה, בחינת (תהלים סח) שכית שכי, אף-על-פיהו הוא ניהא להשם יתברך, שיהיה נמשך, בכיכול, עליירי התורה, אף-על-פי שהוא בחינת תפיסה. אבל בשלומד תורה לתלמיד שאינו הגון, וממשיך אלקותו יתברך לתוך מוח שלו, והו תפיסה ממש, ועל-כן גששו תפיסה. ועל-כן סבר רבי שמעון בן יוחאי, שעלייריהו נתפס רבי עקיבא בתפיסה בנ"ל, כי עליירי התפיסה יתחנן, ויודבון הדבורים שהקנים לתלמידים שאינם הגונים, בבחינת (בראשית כג): ואחס האסרו ויפחנו דברכם. ועל-כן אמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי עקיבא, שילמדו תורה, ועלייריהו שילמד עמה לרבי שמעון בן יוחאי, עלייריהו יתחנן פגם הנ"ל. שלמד תורה לתלמידים שאינם מהגנים, ואם לאו, אני אומר וכו' - אני אומר דיקא, הינו שרבי שמעון אמר לרבי עקיבא, שאם הוא אינו רוצה ללמדו תורה, אזי אני אומר תורה. והיו: אני אומר לוחאי אכא, כי כל חרושי תורה שמגליו, עלייריהו מגליו חסדים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, (מסכת נז) וכו'.

ראשונה שגורדת את השניה בנ"ל. וכשגם הוא רץ בדיעות אל המצוה, אזי יוכל לרלג ולעבר את הבחינת הנ"ל, דהינו מה שהוא בין המצוות בנ"ל, ועל-כן הוא זריו ונפסד. אבל בששואה קצת, יוכל בתוך כך להשיג גם הבחינה שבין המצוות בנ"ל. וכל זה - למי שהולך בדרך ה' בסדר מנעוריו, אכל מי שצריך לעשות תשובה, הוא צריך דוקא להיות זריו גרול מאד מאד, למדו ולרוץ מאד להמלט על גפשו, ואסור לו לשהות כלל לעמוד ולהתמשך, כי פעליתשובה אינו הולך מדרגא לדרגא כלל, ואין בינו ובין הקרשה שום בחינה הנ"ל, כי הוא צריך להתחיל מיד, והוא צריך לרוץ ולרלג אל הקרשה, כמובא, שהבעל תשובה צריך לרלג על מה שצריך לרלג, ולקפץ אל הקרשה בדיעות גרול. ואיש כזה הוא זריו ונפסד בנ"ל: ובחינה שבין המצוות בנ"ל הוא גגון: וידבר ה' אל משה לאמר ועשית. ויבואי יש עבודה גם באלו הדבורים, שהם קדם המצוות, כי עקר המצוה בעצמה נאמר בתורה אחר-כך, אחר חכמת ועשית, אבל באמת בודאי גם בפסוקים הנ"ל שבין מצוה למצוה, יש בהם עבודה. והיו בחינה הנ"ל מה שבין מצוה למצוה. ועוד יש כזה. ועני במקום אחר (בלקטא כ"ב ב) מענין זה, שבאמת יש עבודה גם בפסוק וידבר וכו'.

ה

בשניש מלחמות בעולם, השכל מחיב שיהיה יקרות, כי נתעורר הקללה של קין: כי תעבר את הארמה לא תוסף תח בחה לך (בראשית ח), עליירי השפיכותדמים שיש בעולם, כי קללה זו נאמרה על שפיכותדמים, כי הארמה היא חיבת כזה בשניש שפיכותדמים, כי הגשמים נעשין עליירי האדים העולים מן הארץ, כמו שקתוב (בראשית ט): ואר יעלה מן הארץ והשקה את כל פני הארמה; כי מן האדים העולים מן הארץ, מזה נעשים גשמים, ובשניש מלחמות ושפיכותדמים, אזי נעשה מן האדים הנ"ל שפיכותדמים. וזה שקתוב (ויקרא טו): ותגר את בני ישראל על די חרב בעת אידם, הינו בחינת אידם הנ"ל, שעליידם נעשה השפיכותדמים. וכן בכמה אמות: מצרים ועמון ומואב, בשנבא על מפלתם, נאמר שם: בעת אידם - בחינת אידם הנ"ל, שעליידם נעשה השפיכותדמים בנ"ל. ועל-כן בשניש מלחמות ושפיכותדמים, אזי הארמה נותנת בחה לשם, כי מן האדים העולים מפנה נעשה השפיכותדמים, ועל-כן אין יורדיו גשמים, כי הגשמים נעשין מן האדים, ועכשו נעשה מן האדים ענין אחר, דהינו שפיכותדמים בנ"ל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית טו): בשעת גשמים אפלו גיסות פוסקות בו, כי בשניש גשמים, נפסקים הגיסות והמלחמות בנ"ל:

ולזה מקשר מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: בשעה רבי עקיבא בתפיסה, אמר לו רבי שמעון בן יוחאי: רבי, למדני תורה, ואם לאו, אני אומר לוחאי אכא ומוסרד למלכות (ספ"ט ב). ותרברים תמוהים מאד מאד, שרבי שמעון יאמר בדרך האלה לרבו, שימסרו למלכות. וגם, כי מסתמא בשרבי עקיבא רבו לא רצה ללמדו, בודאי כון לטובה. וגם, הלוא כבר

וזהו: ומוסרף למלכות - מסירה הוא לשון בעל-כרחו, כמו שכתוב (במדין לא): וימסרו מפלגי ישראל - פרש רש"י: שגמסרו בעל-כרחם, כי רבי שמעון בן יוחאי יביא את רבי עקיבא בעל-כרחו לבחינת גרלות על-ידי שהוא יאמר תורה בג"ל.

סא

השם יתברך הוא למעלה מהזמן, כמוכא. וזה הענין הוא באמת דבר נפלא ונעלם מאד, ואי אפשר להבין זאת בשכל אנושי. אך דע, שעקר הזמן הוא רק מחמת שאין מבינים, והינו מחמת ששכלנו קטן, כי כל מה שהשכל גדול ביותר, הזמן נקטן ונחבטל ביותר. כי בחלום, שאז השכל נסתלק, ואין לו רק ב"ח המרמה, אזי ברבע שעה יכולים לעבר כל השבועים שנה, באשר נרמה בחלום, שעובר והולך בפה וכמה זמנים בשעה מועטת מאד, ואחר-כך בשנתעוררים מהשנה, אזי רואים שכל אלו הזמנים והשבועים שנה שעברו בחלום, הוא זמן מועט מאד באמת. וזה, מחמת שאחר-כך, בהקיץ, אז חוזר השכל אליו, ואצל השכל כל אלו השבועים שנה שעברו בחלום, הם רק רבע שעה אצלו, רק שבועים שנה ממש, הם שבועים שנה גם אצל השכל שלנו. וכאמת בחלום למעלה משכלנו, גם מה שנחשב אצלנו לשבועים שנה ממש הוא גם-כן רק רבע שעה או פחות, כי כמו שאנו רואין שיכולין לעבר שבועים שנה בחלום, וכאמת אנו יודעין אחר-כך בשכל שלנו שהוא רק רבע שעה, כמו-כן ממש, מה שנחשב לפי שכלנו שבועים שנה ממש, הוא בשכל הגבוה למעלה יותר רק רבע שעה, רק שאין אנו מבינים זאת, כי גם בחלום אם היה אחר בא אצלו בשעת החלום והיה אומר לו, שכל זה שנרמה לו שעוברים ימים ושנים, שבאמת אינם בלום, והכל הוא רק רבע שעה - בוראי לא היה מאמין לו כלל, כי לפי הדמיון שבהלום נרמה לו שעוברים ימים ושנים ממש; כמו-כן ממש, אף-על-פי שאצלנו לפי שכלנו נרמה שזהו זמן של שבועים שנה, בשכל הגדול יותר הוא רק רבע שעה. וכן למעלה מעלה, שבשכל שהוא גבוה עוד יותר למעלה, גם אותו הזמן שבשכל הגבוה משכלנו, אינו נחשב שם, בשכל הגבוה עוד יותר, רק לזמן מועט ופחות מאד. וכן למעלה מעלה, עד אשר יש שכל גבוה בלבד, ששם כל הזמן בלוי אינו נחשב כלל, כי מחמת גדל השכל מאד, כל הזמן אין ואפס לגמרי, כמו שאצלנו השבועים שנה שעוברים בחלום הם רק רבע שעה באמת בג"ל, כמו-כן יש שכל למעלה משכל, עד שהזמן נחבטל לגמרי:

ועל-כן משיח, שעבר עליו מה שעבר מיום בריאת העולם וסכל מה שסכל ואחר כל זה, בסוף יאמר לו השם יתברך: בני אתה, אני היום ילדתיך (תהלים ב). והדבר חמוץ ונפלא מאד, לכאורה, אך כל זה מחמת גדל עוצם שכלו של משיח, לפי גדל מדרגתו שיאמו, אז, ומחמת הפלגת עוצם מעלת שכלו, שגדל אז מאד מאד, על-כן יהיה כל הזמן שעבר עליו מיום בריאת העולם עד אותו הזמן, בלוי אין ואפס ממש, ויהיה ממש כאילו נולד היום, כי יחבטל כל הזמן בשכלו, שיהיה

כל המונע תלמידו מלשמשו, כאילו מונע ממנו חסר, שנאמר: למס מרעהו חסר. ויש בכל אחר חסרים ונבורות, חסרים מצד האב וכו', ורבי עקיבא לא היה לו מצד האב חסרים, כי היה בן גרים, ולא היה לו זכות אבות, כמו שאמרו רבותינו וברונם לברכה (ברכות טו), שלא רצו למנותו נשיא לרבי עקיבא, משום ר"ח לה זכות אבות. וסבר רבי שמעון, שרבי עקיבא אין רוצה לומר תורה מתחת זה, מתחת שאין לו חסרים מצד האב, אבל רבי שמעון בן יוחאי בוראי היה לו חסרים מצד אביו רבי יוחאי, (שהיה גדול בישוראל), ועל-כן אמר רבי שמעון: ואם לאו, אני אומר ליוחאי אבא, הינו שאני אומר להתורה שהוא בחינת יוחאי אבא, בחינת החסדים מצד האב, שמשם התגלות התורה, כי התגלות התורה הוא התגלות החסדים בג"ל. וזהו: ומוסרף למלכות - כי רבי שמעון אמר, שזה שרבי עקיבא אינו רוצה לומר תורה ולגלות החסדים, ועל-ידי התגלות החסדים על-ידי התורה שהיה רבי עקיבא אומר עתה, היה מתקן פנים הג"ל, שלמר תורה לתלמידים שאינם הגונים, אך רבי עקיבא אינו רוצה לגלות חרישי-תורה ולגלות החסדים, מחמת שאין לו חסרים מצד האב, ורבי שמעון אמר, שזהו רק מחמת עניויות של רבי עקיבא, שמתחת ענותנותו של רבי עקיבא הוא סובר שאין יכול לגלות תורה מחמת שאין לו חסרים מצד האב, ואין יכול לתקן פנים הג"ל כי אם על-ידי התפיסה, כי התפיסה הוא חסדן ונכד להרבות בג"ל. אבל באמת רבי עקיבא הוא רבי גדול בזה, שיש לו חסדים מצד עצמו, ואין צריך לזכות אבות כלל, ויכול רבי עקיבא לגלות תורה על-ידי החסדים שיש לו מצד עצמו לבר, ועל-ידיהוה ותקן פנים הג"ל. בג"ל. ועל-כן אמר רבי שמעון: אני אומר וכו', הינו שאני אומר תורה, שיש לי חסרים מצד האב, ועל-ידיהוה יביא את רבי עקיבא לתוך בחינת גרלות, עד שיקרה רבי עקיבא בעל-כרחו לומר תורה, כי באמת רבי עקיבא יכול בוראי לגלות תורה, אף-על-פי שאין לו זכות אבות, כי רבי עקיבא גדול בלבד, שיכול לגלות תורה על-ידי חסדים שיש לו מצד עצמו, רק שהוא ענו, ועל-ידי שיעלה רבי שמעון תלמידו תורה, שהוא יש לו חסדים מצד האב, על-ידיהוה יביא את רבי עקיבא לבחינת גרלות, עד שיקרה בעל-כרחו לומר תורה אף-על-פי שאינו רוצה. וזהו: ואם לאו, הינו שאמר רבי שמעון לרבי עקיבא: אם אין אתה רוצה לומר תורה, והוה מחמת ענותנותך, אזי אני אומר ליוחאי אבא, הינו שאני אומר תורה, כי יש לי חסדים מצד האב בג"ל, ומוסרף למלכות, הינו שאבאי אותך ואמסרף בעל-כרחך למלכות, לבחינת גרלות, וזהוה מכה בעל-כרחך לגלות תורה, שהיא התגלות החסדים בג"ל, כי על-ידי שרבי שמעון בן יוחאי תלמידו יאמר תורה, על-ידיהוה יביא את רבי עקיבא לבחינת גרלות בעל-כרחו, ויקרה לומר תורה, שהוא התגלות החסדים, שהוא חסדן פנים הג"ל: (ולא באר איד על-ידי התגלות התורה שמעלה חסדים, על-ידיהוה יתחנן פנים הג"ל. גם לא באר איד על-ידי תלמיד שיש לו זכות אבות, בשמנה תורה, על-ידיהוה יהיה רבו מכה לכוה בגרלות ולומר תורה).

גדול מאד. ועליבן יאמר לו השם יתברך: אני ילדתיך - היום ממש, כי כל הזמן שעבר, אין ואפס לגמרי בנ"ל:

וכן אנו רואים במקום גמ"ל, שהפעל"כ יכול לעבר מקום גדול בשעה מועטת. נמצא, שאצלו כל זה המקום הוא קטן, ואצל החלושי"כ נחשב זה המקום גדול, וצריכים לילך שעה מרבה עד שעוקרים אותו המקום. וכמו"כ למעלה מעלה, כל מה שהכ"ח גדול יותר, המקום נקטן אצלו יותר, וכן למעלה מעלה, עד שהמקום נתבטל לגמרי, רק שבשכלנו אי אפשר להבין כל זה, כמו שאי אפשר להבין בחלום את האמת, שכל אותו הזמן שנרמה בחלום אינו בלום באמת, כמו"כ גם אנו אי אפשר לנו להבין, שכל הזמן שלנו אינו בלום למעלה בשכל הגבוה בנ"ל:

סב

אלה מסעי בני ישראל (בסדר ט). איתא במדרש, שמסעי בני ישראל, דהינו הנסיעות שבני ישראל נוסעין במקום למקום, הם מבפרין על אלה אלקיד ישראל, הינו על פגם עבודה זרה, כי אפלו בשאין עובדין עבודה זרה, יש פגם עבודה זרה כי קלקול האמונה היא גם בן בחינת עבודה זרה וקמו שמובא (בשם העל"ש"טוב) על פסוק (דברים יא): וסרתם, ועברתם אלהים אחרים, שתכף בשפרים מהשם יתברך הוא בחינת עבודה זרה, ועלידי הנסיעות של ישראל נתבפר. וכל זמן שיש עבודה זרה בעולם, חרונ'אף בעולם (ספ"ר פ' ראה וזכא בספ"ר טו), נמצא, כשנתבפר פגם עבודה זרה בנ"ל, נמתק החרונ'אף, ונקשר רחמנות. ועקר רחמנות הוא בבחינת (בראשית טו): ואל שדי יתן לך רחמים - לך דיקא. הינו שהשם יתברך יתן לנו הרחמנות, שימסר את הרחמנות בדינו, כי אצלו יתברך יכול להיות שגם החולאת הקשה וכל היסורין הם הרחמנות שלו, כי בודאי כל מה שהשם יתברך עושה להארם, אפלו יסורין קשים, הכל הוא רק רחמנות, אבל אנו מבקשים, שייתן וימסר בדינו את הרחמנות, כי אין אנו מכינים הרחמנות שלו, וגם אין אנו יכולין לקבל אותו הרחמנות שלו הנ"ל, רק שהשם יתברך יתן בדינו את הרחמנות, שאנחנו בעצמנו נרחם עלינו, ואצלו הרחמנות בפשימות, להתרפא מן החלי וכיוצא בזה. והוא **ישראל** - ראשי תיבות: אל שדי יתן לך רחמים, בנ"ל, כי הרחמנות נעשה עלידי מסעי בני ישראל, בנ"ל:

סג

דע, כי יעקב אבינו, כששלח את בניו עשרת השבטים ליוסף, שלח עמהם גנון של ארץ ישראל. וזה סוד: קחו מוקמת הארץ בכליכם וכו' (בראשית מט), בחינת זמר וגנון, ששלח עליהם ליוסף, וקמו שפרש רש"י: מוקמת - לשון זמר וכו'. כי דע, כי כל רועה ורועה יש לו גנון מיתר לפי העשבים ולפי המקום שהוא רועה שם, כי כל בהמה ובהמה יש לה עשב מיוחד, שהיא צריכה לאכלו. גם אינו רועה תמיד במקום אחד. ולפי העשבים והמקום שרועה שם, בן יש לו גנון. כי כל עשב ועשב

יש לו שירה שאומר, שזה בחינת פרק שירה, ומשירת העשבים נעשה גנון של הרועה. וזה סוד מה שכתוב (ש"ד): ותלד עדה את יכל, הוא היה אבי ישכ אהל ומקנה; ושם אחיו יוכל, הוא היה אבי כל תפיש בגוד ועובד. כי תכף בשירה בעולם רועה מקנה, היה תכף בלי יזמר בנ"ל. ועליבן דוד המלך, עליו השלום, שהיה יודע גנון (שמואל א טו), עליבן היה רועה (שם), בנ"ל. גם קצינו באבות העולם כלם, שהיו רועי מקנה. וזה בחינת (ישעיה טו): מבגף הארץ ומירות שמענו, הינו שמוקמות וגגונים יוצאים מבגף הארץ, כי עלידי העשבים הגדלים בארץ נעשה גנון בנ"ל. ועלידי שהרועה יודע הגנון, עלידיהו הוא נותן כח בהעשבים, ואין יש להבהמות לאכל. וזה בחינת (ש"ש ט): הנציגים נראו בארץ, עת הזמיר הזגי; הינו שהנציגים גדלים בארץ עלידי הזמר והגנון השקד להם בנ"ל. נמצא, שעלידי הזמר והגנון שהרועה יודע, הוא נותן כח בעשבים, ויש מרעה להבהמות. גם הגנון הוא טובה להרועה בעצמו, כי מחמת שהרועה הוא תמיד בין בהמות, היה אפשר שישכחו ויורידו את הרועה מבחינת רוח האדם לרוח הבהמיות, עד שירעה הרועה את עצמו, בבחינת (בראשית טו): וילכו לדעות את צאן אביהם וכו', ופרש רש"י, שהלכו לדעות את עצמן. ועלידי הגנון נצול מזה, כי הגנון הוא התבררות הרוח, שמבדילין רוח האדם מן רוח הבהמה, בבחינת (ש"ד ט): מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה, ורוח הבהמה היורדת היא למטה; כי זהו עקר הגנון - ללקט ולקבד הרוח מזה, כמבאר במקום אחר. ועליבן עלידי הגנון נצול מרוח הבהמיות, כי נתברר רוח האדם מרוח הבהמה עלידי הגנון בנ"ל:

ויש חלוקים רבים בפנייה, כי יש גנון שלם, ויש גנון שהוא בבמה בבות, ויכולים לחלקו לכבות ועננים:

ודע, שהמלך יש לו כל הגנון בלוי בשלמות, אבל השרים אין להם רק אחיזה חלק בגנון, כל אחד לפי מקומו. ועליבן אמר הניאל לנבוכדנצר (דניאל ט): אנת הוא אילנא וכו' ומוזן לכלא כה. כי בנבוכדנצר, שהיה מלך ויש לו כל הגנון, עליבן עלידי נמשך כל המזון, כי המזון נמשך עלידי הגנון בנ"ל. ועליבן יעקב אבינו, אף שלא היה יודע אז שהוא יוסף, רק כפי מה שספרו לו השבטים הנהגותיו של יוסף, שלח לו גנון השקד לשר במותו, כפי מה ששמע מבניו דרכיו והנהגותיו, כי יעקב רצה לפעל אצלו עלידי הגנון מה שהיה צריך, עליבן שלח לו אותו הגנון של ארץ ישראל. והוא שאמר לבניו: קחו מוקמת הארץ בכליכם; הינו שיקחו בחינת הגנון הנ"ל, שהוא בחינת זכרת הארץ בנ"ל, בכלים שלהם. והורידו לאיש מנהר, מעט צרי, מעט דבש, נבאח ולט, בטינים וסקרים - הם בחינת משקולות ומדות הגנון, כי הגנון נעשה מגדולי הארץ בנ"ל:

סד

מה שאנו רואים, שכל הנגידים הגדולים, כמעט כלם, הם משענים ממש, כמו שאנו רואין בחוש, שכל מי שהוא עשיר, יש לו שבעון גדול - דע, כי המזון

עושה אוהו מ'שע, כי המזון הוא מנפילת העשרות של הנביאים, כי כל הנביאים היו עשירים (נדרים לז), והנבואה בשבואה על הנביא, היה כמו משתגע, כמו שפרש רש"י: ויחנא - ואשפטי (שמואל א יז); ואצל הגוים הנ"ל נעשה עלידי המזון שגוען גמור, ועליבן הם געשים משגעים עלידי העשרות שלהם:

סה

בשמקנאין קנאת ה' צבאות, נחשב כמו צדקה, כמו שכתבו החוספוח בפרק השתפין על מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בב י:): צדקה תרומם גוי - אלו ישראל; וחסר לאמים תבאח - אלו העובדים, שכל חסר שעושין וכו', והביאו ראיה מנבחראדן, עין שם. וכתבו החוספוח שם: וגבוראדן עשה אז צדקה, שקנא להקדוש ברוך הוא. נמצא, שקנאת ה' צבאות הוא כמו צדקה:

סו

הצדיק הוא מברח לעשות תשובה בעד ישראל, רהינו כשיצא אחר חוץ לשורה ופורק על, אזי הצדיק מברח לעשות תשובה בכבולו. עליפי משל, שפעם אחר נסעו שני בני אדם עם סוס מבהל ומשגע, ונשא אותם הסוס והשליכם מן העגלה. ועמד אחר והתחיל להכות את הסוס באגרופו, והכה אותו הרבה. ושתק ממנו השני ואמר לו: הלא אתה מכה את ידך, ומה חועיל להסוס הכאה זו רק אתה צריך לקח רצועה שממין בה הסוסים, להכות אותו. והלך ונעשה כן, ולקח רצועה והתחיל להכות את הסוס. ועמד הסוס ורץ בבהלה גדולה, וכבר ננשא אותם והשליך אותם לחוף רפס וטיט, והסוס ברח לו להלך. נמצא, שגם זה אינו עצה טובה. ונעצו אותו שיעשה כך, שיקח תבל יפה, ויקשר את הסוס לאיזה אילן, ויכה אותו הרבה, ויכה, וילמדו להיטיב. ונעשה כך, והכה הסוס הרבה, ונתגע. וראה, שגם זה אינו עצה טובה, כי אינו בראי הסוס כלל בעד הגיעה והקצרות שיש לו עלידי ההכאה, ואין תקנה לסוס כזה רק לירות אותו עלידי בני אדם, וזה צד לו. כך בשאחר יצא לחוץ, ואינו מתנהג בשורה - אין יכולין למצא עצה מה לעשות לו, כי היה אפשר להעניש אותו בעצמו או עלידי שליח או באופן אחר, אך כל הענישים הם נוגעים להצדיק בעצמו, כמו שמוצינו אצל השם יתברך, שכתב צדקם לו צד (ישעיה טז), כי הם חלק אלוה ממושל, ועליבן כשיש להם צרה, הם ושלום, לו צד, ככבול; כמובן אצל הצדיק צדיק, כי גם ענוש לצדיק לא טוב (משלי יז), כי הענש שמעניש את אחר, הוא נוגע להצדיק בעצמו. כי האדם נהנה מארבעה יסודות: אש, רוח, מים, עפר. וכל אלו הארבעה יסודות נמשכין מיסוד הפשוט, שהוא בחינת הצדיק, בחינת (משל י:): צדיק יסוד עולם; שהצדיק הוא בחינת יסוד הפשוט, שממנו נמשכין כל הארבעה יסודות, בבחינת (באשח ט): ונהר יוצא מערן להשקות את הנו, ומשם יפרד ויהיה לארבעה ראשים. נהר יוצא מערן - זה בחינת צדיק יסוד עולם, בחינת יסוד הפשוט, אשר משם יפרד - הארבעה יסודות, שהם בחינת ארבעה ראשים כנ"ל. נמצא, שכלם נמשכין מהצדיק,

ועליבן אם הוא מעניש את אחר, נוגע את הצדיק בעצמו, ועליבן: גם ענוש לצדיק לא טוב כנ"ל:

וזה שאמרו הפעל-מוסר, שכתבאים לצדיק ורואים אוהו, בבחינת (ישעיה לו): והיו עיניך רואות את מורדך, ראוי שימצא את עצמו בתוך הצדיק, שיתפכל בעצמו על כל המדות, איד הוא אוהו בהם, עלידי ראית פני הצדיק. כי כל המדות נמשכין מהארבעה יסודות הנ"ל, כמובא, ועליבן כשרואה את הצדיק, שהוא בחינת יסוד הפשוט, שממנו נמשכין כל הארבעה יסודות, ראוי לו שיתפכל וידגיש עלידי ראיה איד הוא אוהו בכל המדות, שבאין מן הארבעה יסודות, שנמשכין מהצדיק, שהוא בחינת יסוד הפשוט, כנ"ל:

וזה: והיו עיניך רואות את מורדך - ראשי-תבות: אש רוח מים עפר, שהם הארבעה יסודות, שבהם נמשכין כל המדות, שכלם נמשכין מהצדיק כנ"ל. ועליבן כשרואין את הצדיק, שזה בחינת: והיו עיניך רואות את מורדך, עלידי ראיה רואין בעצמו איד הוא אוהו בכל המדות, שבאין מן יסודות: ארמ"ע, שנמשכין מהצדיק כנ"ל:

וזה שקורין העולם את מחרת יום-הכפורים "שם ה'", כי אחר יום-הכפורים, אז נתגלה בחינת שם ה', וזה שגזטו חכמי למחרת יום-הכפורים על שבת, כי למחרת יום-הכפורים נחוצה השם יתברך לישראל והזהירים על מלאכת המשכן, ואין הקדילים משה והזהירים על שבת, כדי שלא יענו לומר שמלאכת המשכן דוחה שבת (כמובא בפירוש פ' ויקהל). נמצא, שכתב למחרת יום-הכפורים תהיה על שבת, ושתק שקנא דקדושא ברוך הוא (וזהו ירח דף פח), כי אז, אחר יום-הכפורים, נתגלה בחינת שם ה'. כי כשמענישין את אחר, עוקרין אותו משרש חייתו, כי אפילו שאר ענינים נקראים בחינת מיתה, כמו שכתוב (שמות ד): כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ה), שגזטו עניים; והשם הוא החיות, בבחינת (באשח ט): נפש חיה הוא שמו; ושמו משתף בשמנו, ככבול (ירושלמי תענית פ"ב, ובפירוש דיוטע נ יסדה ד, ובלקום ירושע יז), ועליבן כשיש לישראל איזה ענין חס ושלום, נוגע את עצמו יתברך, ככבול, כי עקר הענין נוגע בהחיות, שהוא השם, ושמו משתף בשמנו כנ"ל. ועליבן כשאמר משה: ואם אין מחני נא (שמות לב), והשיבו השם יתברך: מי אשר תבא לי אמתו וכו' (סע) - בקש משה, שיעשה למען שמו הגדול המשתף בשמנו. כי מאחר ששמו יתברך משתף בשמנו, נמצא כשיעניש אותם, נוגע את עצמו יתברך, ככבול, כנ"ל. ועליבן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מסיל י): הוא אינו שש וכו', כי נוגע בעצמו יתברך, ככבול, כי שמו משתף בשמנו כנ"ל. נמצא, כשנחוצה הקדוש ברוך הוא לישראל ביום-הכפורים ואמר: סלחתי בך, אז, ככבול, נגדל שמו יתברך המשתף בשמנו כנ"ל. ועליבן גזטו חכמי אחר יום-הכפורים על שבת כנ"ל, כי שבת שמו דקדושא ברוך הוא כנ"ל. ועליבן קורין מחרת יום-הכפורים "שם ה'", כי אחר המחילה והסליחה שנעשה ביום-הכפורים, נגדל שם ה', כנ"ל:

מוהר"ן תנינא

סו

(חבור התחלת התורה בסופה)

בראשית - לעיני כל ישראל. כי יש ענין רמזין על

ענין, שהם רומי רבתי ורומי זעירא, כמובא (בתיב) מהמנון עתה דף רב, וזה בחינת (קדש כ): וישבו העמים אחר הנשם - זה מאור עינים, שהולך אחר הבכיה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם קא), שעליה הכי הולך ומסתלק מאור עינים. וזה בחינת שקיעת האור במערב, כי במזרח חמה זורחת ובמערב שוקעת, נמצא שמערב הוא שקיעת האור. וכל זה עליה בחינת הבכיה, שעליה מסתלק מאור העינים בנ"ל, שזה בחינת שקיעת האור בנ"ל. כי **מערב** - ראשי תיבות: רחל מבכה על בניה (דפיה לא), (כמובא בכתבי האר"י ז"ל), כי שכינה במערב (בכ"ה סה), והשכינה בוכה ומעללת, בכיבול על ישראל, בחינת (דפיה לא): רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה כי איננו - שהיא בוכה על צרת ישראל, המפורים בגוים ואינם על מקומם. ועל-כן שקיעת האור במערב, כי עליה הבכיה מסתלק מאור עינים, שזה בחינת שקיעת האור בנ"ל. וזה בחינת כחל מערבי, ששם השכינה בוכה ומעללת על חרפן בית-המקדש, כי **במערב** שם רחל מבכה על בניה, בנ"ל. ויש מאורי אור ומאורי אש, והם זה לעומת זה; שבשש בחל למאורי אור, אזי נכנעין מאורי אש, וכן להפך, חס ושלום, שבששנכנעין ונסתלקין מאורי אור, חס ושלום, אזי מתגברין מאורי אש. וזה בחינת חרפן בית-המקדש, בחינת (אכ"ה א): ממרום שלח אש בעצמותי, כי נתגברו מאורי אש עליהי שנסתלקו מאורי אור, בבחינת: רחל מבכה על בניה; כי הבכיה הוא בחינת הסתלקות מאורי אור בנ"ל, ואזי מתגברין, חס ושלום, מאורי אש, בחינת: ממרום שלח אש וכו', בנ"ל:

וזה בחינת ההעלמה, שנחשלים היפי והפאר של כל העולם. כי יש צדיק, שהוא היפי והפאר והחן של כל העולם כלו, בבחינת (בראשית לו): ויהי יוסף יפה-תאר ויפה-מראה, בחינת (תהלים סח): יפה נוף משוש כל הארץ. כי זה הצדיק האמתי, שהוא בחינת יוסף, הוא ההודו והיפי של כל העולם, ובשעה היפי והפאר נחגלה בעולם, דהינו בשעה הצדיק, שהוא היפי של כל העולם, נחפרסם ונתגדל בעולם, אזי נפתחין העינים של העולם, שכל מי שנכלל בזה החן האמת של זה הצדיק, שהוא החן והיפי של העולם, דהינו שמתקרב אליו ונכלל בו, נפתחין עיניו ויכול לדאות, והעקר להסתכל על עצמו, וכמבאר לעיל (בס"ו סו), שעליהי שמתקרב לצדיק אמת, שהוא בחינת (שם י): צדיק יסוד עולם, בחינת יסוד הפשוט, שממנו נמשכין כל הארבעה יסודות, בבחינת (בראשית ב): ונהר יוצא מערן להשקות את הגן, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. נהר יוצא מערן - זה בחינת: צדיק יסוד עולם, שהוא בחינת יסוד הפשוט; אשר משם יפרד והיה לארבעה ראשים - הינו בחינת הארבעה יסודות, שנמשכין מן הצדיק בנ"ל. ובשמתקרב אליו, עליהי ראו לו להסתכל בעצמו על כל המדות, איך הוא אוהו בהם, כי כל המדות נמשכין מן הארבעה יסודות, בידוע, והארבעה יסודות נמשכין

מן הצדיק בנ"ל, ועל-כן בשנתגלה זה הצדיק, שהוא החן והיפי של העולם, כל מי שמתקרב ונכלל בזה החן האמת, נפתחין עיניו, ורואה ומסתכל על עצמו, איך הוא אוהו ככל המדות שנמשכין מארבעה יסודות, שהם נמשכין מהצדיק בנ"ל, וגם יכול לדאות ולהסתכל בגדלת השם ולהסתכל בעולם, עליהי שנפתחו עיניו עליהי התגלות הפאר של הצדיק האמת בנ"ל. כי בשעה הצדיק נחגלה ונחפרסם בעולם, זה בחינת שם, דהינו שנחפרסם ויש לו שם בעולם, ובתוך זה השם של הצדיק האמת מלכש ומשתף שמו יתברך, כי שמו משתף בשמנו. נמצא, בשנתגדל שם הצדיק, נתגדל שמו יתברך, וכל מה שנתגדל יותר שם הצדיק, נתגדל יותר שמו יתברך, בכיבול, כי שמו משתף בשמנו בנ"ל. וישם ה' הוא בחינת (ס"ה ד): ה' אחר ושמו אחר; כי שמו יתברך הוא אחרות פשוט, אך למטה משתלשל משמו יתברך בחינת הארבעה יסודות, כי שמו אחר יתברך הוא בחינת ארבע אותיות השם, ועל-כן למטה נשתלשל משמו יתברך בחינת הארבעה יסודות. ומתחלה משתלשל מארבע אותיות השם בחינת תלת גוין דעינא וכת עין, ואחר-כך משתלשל לארבעה יסודות. ומקדם משתלשל לבחינת: צדיק יסוד עולם, שממנו נמשכין כל הארבעה יסודות. וזה: ראו כי קרא ה' בשם בצלאל (שם ח) - ראו דיקא, כי עליהי שנחגלה ונתגדל שם בצלאל, עליהי ראו, כי עליהי נפתחין העינים וראוין בנ"ל. וזה: כי קרא ה' בשם בצלאל, הינו, כי ה' הוא בשם בצלאל, כי שמו משתף בשמנו, ועליהי ראו בנ"ל. כי כח הראות נמשך גם-כן מבחינת השם, שהוא בחינת ארבע אותיות, שממש נמשך תלת גוין דעינא וכת עין בנ"ל. וזה בחינת שבת - שין בת. שין - תלת גוין דעינא, ב"ת עין (תקנו ע) - כי שבת שמא דקראש בריך הוא (וזה ידוע דף סח). גם הצדיק הוא בחינת שבת, כמו שכתוב (בסוד נשא דף סגד): אנת הוא שבת דקלתי יומי. וזה: ראו כי ה' נתן לכם את השבת (שם ט) - ראו דיקא, כי שבת, שהוא שמו דקראש בריך הוא, הוא בחינת כח הראות, בחינת תלת גוין דעינא וכת עין בנ"ל. ועל-כן ככל מקום שנוצר בגין בית-המקדש נוצר שבת, כמו שכתוב (תקרא ט): את שבתתי תשמרו, ומקדשי תידאו. וכן ככל מקום שהזהיר על מלאכת המשכן, הזהיר מקדם על שבת, כי שבת מאיר להבית-המקדש, כי המקדש הוא גם-כן בחינת עינים, כמו שכתוב (תקרא טד): גאון עינים, מחמד עינים (עין כ"ב ד). ושבת הוא בחינת הגוין המאירין במקדש, כי שבת הוא בחינת כח הראות, שהם תלת גוין דעינא וכת עין, המאירין לבית-המקדש, שהוא בחינת עינים. וזה בחינת מחין, כי מתחלה נעשה מבחינת שם ה', שהוא ארבע אותיות, בחינת ארבעה מחין, בחינת (שם טא): ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה וברעת וכל מלאכה - זה בחינת ארבעה מחין (כ"ה סח דף י"ב בתוספתא), שהם נעשין מבחינת שם ה', כמו שכתוב: ראו כי קרא ה' בשם בצלאל, ואמלא אותו וכו' בחכמה ובתבונה וכו', ואחר-כך נעשה בחינת תלת גוין דעינא וכת עין, ואחר-כך ארבעה יסודות בנ"ל:

ובשכיל זה נקראים הצדיקים עיני העדה (בסוד סו) (עין כ"ב ד), כי

עליהם נפתחין העינים כנ"ל. ואז, כשנתגלה הפאר היפי של הצדיק האמת, ונתגדל שמו, שזה בחינת הגדלת שמו יתברך, כביכול כנ"ל, שעליהם נעשין המוחין וכל הראות, ונפתחין העינים כנ"ל, אז יש להעולם בעליהבית, שהוא משגיח על העולם. וזה בחינת בראשית - ראש בית (ח"י ג דף יח.), ראש זה בחינת מוחין, בית זה בחינת בית המקדש, שעקר קיומו - עליהם בחינת המוחין, שהם בחינת תלת גונו דעינא וכת עין, בחינת שבת, שמאיר להבית המקדש כנ"ל. גם בית זה בחינת הכתמים של התפלין, ששם הם המוחין, בחינת: ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה וכתבונה וברעם וכל מלאכה. ואמלא דיקא, בחינת הכתמים שהמוחין ממלאין אותם, ואז יש בעליהבית, בחינת ראש בית, שהוא מחזק ברכי הבית, כי חזקו הבית המקדש הוא עליהם, כנ"ל:

אכל יש, חס ושלום, ההפך ממש, כשנתפרסם, חס ושלום, מי שאין בו שם ה' כלל, וכשנתפרסם ונתגדל שמו של זה, כביכול נתמעט ונתעלם שם ה', ואז נתגדלו בעולם בעלי שמות וקדרים, שקורין "מאטירין", ובאין לעולם, חס ושלום, דברים שאין מועיל להם כי אם שמות הממארה, חס ושלום, שכל זה הפך שם ה', כי נתעלם שם ה', חס ושלום, ואז נסתלקין ונכנעין מאורי אור, חס ושלום, שהם בחינת מאור העינים, בחינת תלת גונו דעינא וכת עין, שנמשכין משם ה' כנ"ל. וכשנכנעין מאורי אור, אז מתגברין מאורי אש, ומה באין שרפות בעולם, חס ושלום, עליהם שמתגברין ונתגדלו בשם אלו המפרסמים של שקר, שעליהם נחשלים שם ה', חס ושלום, ונכנעים מאורי אור, ומתגברין מאורי אש, בחינת: ממרום שלח אש, שזה בחינת שרפת בית המקדש, שנעשין גם כן עליהם הסתלקות מאורי אור, שעליהם נתגברו מאורי אש כנ"ל:

וזה בחינת: ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה (איכה ד). יסודותיה - זה בחינת ארבעה יסודות, שנמשכין מבחינת מאורי אור, מבחינת תלת גונו דעינא וכת עין, שנאכלו ונשרפו עליהם: ויצת אש בציון, עליהם התגברות מאורי אש כנ"ל:

והנה מה שעבר אין, כי כבר נשרף בית המקדשנו. אך כעת, שהשם יתברך מצפה לשוב אלינו ולחזר ולבנות בית מקדשנו, ראוי לנו שלא לעבב, חס ושלום, בגן בית המקדש, רק להשתדל בבנינו. עלינו מאד צריך לזהר לקום בחצות, להיות מתאבל על חרבן בית המקדש, כי אולי בגלגול הראשון היה הוא הגורם שיחרב הבית המקדש, ואפלו אם לאו, אולי הוא מעכב עתה בגן בית המקדש, ונחשב גם כן כאלו גרם להחרבו, עלינו צריך לזהר מאד לקום בחצות, ולהיות מתאבל מאד על חרבן בית המקדש. והשם יתברך הבטיח לכל המתאבל על ציון לשום לאכל ציון פאר תחת אפר (ישעיה סא). פאר תחת אפר דיקא. פאר זה בחינת המוחין, בחינת תפלין, בחינת ראש בית, בחינת כלליות הגונו, בחינת תלת גונו דעינא וכת עין, בחינת מאורי אור, בחינת שבת המאיר להבית המקדש כנ"ל. תחת אפר - אפר זה בחינת מאורי אש, (שהוא ההפך מהנ"ל).

הינו שיהיו נכנעין מאורי אש, שעליהם נשרף הבית המקדש, ויתגברו מאורי אור, שהם קיום הבית המקדש כנ"ל. וזהו: פאר תחת אפר, כנ"ל. נמצא, שעליהם שהוא מתאבל על הבית המקדש, עליהם מכניע מאורי אש, ומתגברין מאורי אור, שהם בחינת שבת כנ"ל. וזה מתאבל - ראשיתבית: לא תבכרו אש בכל משבחיכם (שמות לח); כי עליהם שמתאבלין, ונכנעין מאורי אש כנ"ל. וזהו: ביום השבת, כי אזי מאירין מאורי אור, שהם בחינת שבת, בחינת תלת גונו דעינא וכת עין, שהם מאירין להבית המקדש, בבחינת: את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו כנ"ל. וזה שכתוב (שמות לא): לעשות את השבת לדרתם, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (וידבר פנחס דף כט: ובחזק כז): לדרתם בתיב - לשון דירה. הינו, כי עליהם שבת, שהוא בחינת מאורי אור, עליהם נעשה דירה, דהינו בחינת הבית המקדש, שקיומו עליהם שבת כנ"ל. גם דירה ממש, כי עליהם שבת, שהוא בחינת מאורי אור, עליהם נכנעין מאורי אש, ונצולין משרפות כנ"ל. נמצא, שקיום דירות ישראל הוא עליהם שבת כנ"ל:

וזהו: בראשית - ראש בית, בחינת הבעליהבית של העולם. הינו הצדיק האמת, שהוא היפי והפאר של העולם, שהוא בחינת יוסף, בחינת (בראשית כב): ויוסף הוא השליש הוא המשביר וכו', בחינת ראש בית, בחינת בעליהבית של העולם. כי עליהם קיום הבית המקדש וקיום הכתמים והדירות של ישראל כנ"ל. ועליהם שנתגדל השם של זה הצדיק, שהוא בחינת ראש בית, עליהם נפתחין העינים של ישראל כנ"ל. וזהו בראשית - לעיני כל ישראל. בראשית, הינו ראש בית, בחינת הצדיק הנ"ל, שהוא הפאר של העולם כנ"ל, עליהם נפתחין עיני כל ישראל כנ"ל:

וזה בחינת הספר על סלוק הצדיק. כי בראשית הוא הספר על נח, הינו מאמר הנ"ל על בראשית הוא הספר על סלוק הצדיק, שהוא בחינת נח, כי שם נאמר מבחינת ההעלמה, שנתעלם הפאר של ישראל, הינו שנסתלק ונתעלם הצדיק שהוא הפאר של ישראל. והנה להצדיק שנסתלק, אין לו הפסד כלל במה שנעלם ונסתלק, כי אם נתעלם ונסתלק מכאן, הוא גדול ומפאר שם בעולם הבא, בחינת (בראשית ו): את האלקים התהלך נח; אבל על הדור יתום שנשארו ועל התולדות, דהינו הבנים שנשארו, הוא רחמנות גדול מאד, ועליהם נאמר במקונו: אלה תולדות נח, במקונו ואומר: אלה הם התולדות והבנים של הצדיק, בחינת נח, שנסתלק, ואלה הם התולדות והתומים שנשארו:

כי דע, שכל הדורות כלם נמשכין מן הצדיק, שהוא הראש, בחינת ראש בית, בחינת הבעליהבית של העולם כנ"ל, בבחינת (ישעיה סא): קורא הדורות מראש, שכל הדורות נמשכים מן הראש, דהינו הצדיק הנ"ל. ואז, כשמש זה הצדיק, שהוא הראש בית, אז יש בחינת ראש ויש בחינת בית, ואז כלנו, דהינו כל בני הדור, כלם בחינת בני בית. אבל כשנסתלק ונתעלם זה הראש, שהוא הפאר, בחינת שם ה' כנ"ל, אז מתגברין, חס ושלום, שמות הממארה של החיצונים, שזה בחינת

מוהר"ן תנינא

בנ"ל, והכן היטב. ועל ידיה מקשר היטב מאמר הנ"ל, שמתחיל לדבר מענין רחל מכבה על בניה, ואחר כך מדבר מההעלמה, שנחשלת הצדיק, שהוא הפאר והיפי, בחינת יוסף, בחינת: יוסף היה יפה תואר וכו', כי הכל ענין אחד, כי עקר הולדת הצדיק, שהוא בחינת יוסף וכו' בנ"ל, הוא מרחל וכו' בנ"ל:

סח

עקר שלמות הצדיק - שיוכל להיות למעלה ולמטה, שיהיה יכול להראות למי שהוא למעלה ונמטה ברעתו שהוא במדרגה עליונה, יהיה מראה לו שהוא ההפך; וכן להפך, למי שהוא למטה מאד במדרגה התחתונה, בתוך הארץ ממש, יהיה מראה לו שאדרבא, הוא סמוך להשם יתברך. וזה השלמות מכרח שיהיה להצדיק, וכלא זה אינו צריך כלל, כי צריך להראות למי שהוא למטה מאד בדיקוּת התחתונה לגמרי, שענין הוא סמוך לה' ממש, בכיבול, ולעוררו ולגלות לו: ה' עמך, ואל תירא ואל תפחד ואל תחת, כי הוא יתברך עמך ואצלך וקרוב לך ממש, כי מלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו'), עליון אפלו אם הארץ נופל, חס ושלום, למקום שנופל, רחמנא לצל, והוא בשכל המדרגה התחתונה ממש - גם משם יוכל לדבק את עצמו בה' ולשוב אליו יתברך, כי מלא כל הארץ כבודו. וכבר רכנו מזה, שדשקאדם מנח למטה לגמרי, ורואה שהוא בדיקוּת התחתונה, חס ושלום, רחוק מאד מהשם יתברך, ראוי לו להחיות עצמו בזה בעצמו, הינו כי זהו בעצמו הוא התקבוצות, מאחר שרואה שהוא רחוק, כי מקדם היה מרחק בליקד, ער שלא היה יודע כלל שהוא רחוק, ומאחר שעל-בליקנים יודע שהוא רחוק, והו בעצמו התקבוצות, וכוה בעצמו ראוי לו להחיות את עצמו ולשוב אל ה'.

ובן להפך, למי שהוא למעלה מאד, צריך הצדיק להראות לו שהוא רחוק לגמרי מהשם יתברך, מה חמית מה ירעת וכו'. והו שלמות הצדיק, בבחינות (והיא כח): כי כל בשמים ובארץ, שהוא בחינות הצדיק, ביריע, דאחד בשמיא ובארעא, דהינו בנ"ל, שיהיה למעלה ולמטה, שיהיה מראה למי שהוא למעלה, בבחינות שמים, שהוא להפך, שהוא רחוק מאד ואינו יודע כלל ביריעתו יתברך, בחינות: מה חמית מה ירעת וכו', כי שם למעלה בשמים, שם דיקא, שואלים איה מקום כבודו. ולהפך, למי שהוא למטה פארץ ממש, יהיה מראה לו כי ה' עמו, כי מלא כל הארץ כבודו. והו עקר השלמות, להיות למעלה ולמטה. והו בחינות בנים ותלמידים, שצדיקין להניח בעולם, כי לכאורה תרבר תמונה, כי הלאו העקר - שצדיק האדם לשבר עצמו לגמרי מן החסר, ואס"ן למה הוא חיוב בשקאדם נסתלק לגמרי למעלה, דהינו אחר התסתלקות, שניח אחריו בנים בזה העולם הנשמי, שימלאו מקומו בזה העולם, הלא אדרבא, טוב להסתלק לגמרי למעלה. אך באמת, העקר השלמות להיות למעלה ולמטה, בשמים ובארץ, כי בשקאדם בעולם אחד לכר, אין זה שלמות,

המפרסמים של שקר, בנ"ל, והם בחינת ראש של הסמרא אחרא, שהוא כנגד ראש הנ"ל רקדשה, בחינת ראש כל חוצות, שזהו בחינת ראש הסמרא אחרא, בחינת מפרסמים של שקר, בחינת שם הממאה של החיצונים, חס ושלום, ואין אין בית, ומתגלגלים בחוצות, חס ושלום. ועליון נקרא ראש כל חוצות, כי גתעלם, חס ושלום, בחינת ראש בית, ואין אין בית, ומתגלגלים בחוצות, חס ושלום. ועל זה נאמר: תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות, בני ציון היקרים המסלאים כפו וכו' (אס"ה ד). דהינו שישאל קרואים מתגלגלים, חס ושלום, בראש כל חוצות, כי נסתלק ונתעלם הראש בית, דהינו הצדיק האמתי, ונתגבר, חס ושלום, ההפך, שהוא בחינת שם הממאה של החיצונים, בחינת ראש כל חוצות, בנ"ל:

וידמיהו הנביא היה מקונן, ומתכבב רם ישראל שנשפך, והיה משתתף בצרתו, והיה רואה ישראל מולכים בקולריו, ודיהו מדרקו לאחורא, ורחמי על צואריהו, והיה משתתף עמהם, והיה מקונן על כל סוף דם של ישראל: בני ציון היקרים המסלאים כפו וכו' תשתפכנה אבני קדש וכו'.

וזהו: אלה תולדות נח, הינו במקונן על התולדות שנשארו בנ"ל. וזה: נח איש צדיק תמים היה, הינו שהיה נסתלק וכו' בנ"ל:

והנה כל הדורות כלם נמשכין מן הצדיק, שהוא הראש, בחינת קורא הדורות מראש בנ"ל. וזה בחינת: אלה תולדות, נח - שכל התולדות, דהינו הדורות, כלם נמשכין מן נח, שהוא בחינת הצדיק, בחינת הראש, בחינת קורא הדורות מראש, בנ"ל:

ודע, שגם הדור האחרון נמשך גם כן מן הראש הנ"ל. וזה בחינת קורא הדורות מראש, בחינת הדור האחרון, שנמשך גם כן מהראש הנ"ל. דהינו הצדיק הנ"ל, שהוא הראש והפאר וההרוד של העולם בנ"ל. והנה עקר ההרוד הם ישראל, כי אף על-פי שגם חס ונפת הם תולדות נח, אף על-פירבן עקר ההרוד הם ישראל, שבאים מכני שם. וזה בחינת: הדור מצוה ער שליש (כ"ק פ' ויטע ארץ סי' תרט) - זה בחינת לשם, שהוא השליש משלשה בני נח (ועני כמנהגו קרא מה ידרשו על פסוק: והשליש יחר בה - שליש של נח, שליש של שם), שהוא עקר ההרוד והפאר בנ"ל. והוא בחינת שם, שם דיקא, בחינת שם הקדש, שהוא בחינת פאר והרוד בנ"ל. (והכן היטב לקשר כל זה עם מה שמבאר לעיל במאמר בראשה ובכפין סח, כי הכל מקשר יחד, עני שם היטב)

שוד לעיל: רחל מכבה על בניה - זה בחינת עולמיתא שפירתא דלית לה ענין (ויד משפטים דף טז). כי רחל היתה יפה תואר ויפת מראה (בראשית כ), ועליון עקר ההולדה של הצדיק, שהוא בחינת יוסף, שהיה יפה תואר ויפה מראה, בחינת הפאר והיפי של העולם בנ"ל, הוא מרחל. אבל עכשו בגלות, אחר התרבו, היא בבחינת רחל מכבה על בניה, ועליון היא בחינת עולמיתא שפירתא דלית לה ענין, כי מאור עינים נסתלקין על-ידי הכבי

השלוש, שהיה גרול במעלה מאד, היה צריך לבקש מבקשו ברחוק מקום ביותר, ועליהן הצדק לבקש לו אשה ממקו, כי מבקשו היה רחוק ממחמת גרולו:

עא

דע, כי יש מחין של ארץ-ישראל ויש מחין של חוץ-לארץ. וגם המחין של חוץ-לארץ הם מקבילים ויונקים גם כן מהמחין של ארץ-ישראל, כי עקר המוח והחכמה היא בארץ-ישראל, כמו שאמרו רבותינו וברנאם לברכה בפרדש (כ"ד פ"ט): אין חכמה בחכמת ארץ-ישראל וכו'. וכל אחד מהמחין יש לו חלק בארץ-ישראל, וכל אחד כפי חלקו שיש לו בארץ-ישראל, כן הוא מקבל ויונק מהמחין של ארץ-ישראל. נמצא, שכל המחין הם בחינת מחין של ארץ-ישראל, כי כלם מקבילים משם, כי שם בארץ-ישראל עקר המוח והחכמה כנ"ל. אבל אף-על-פי-כן יש מחין של חוץ-לארץ, וזה נעשה עלי-ידי פגם הכבוד, חס ושלום, שמי שפוגם, חס ושלום, בכבוד השם הבורך, אזי עלי-ידי פגם הכבוד של השם יתברך אין יכולין לקבל וליונק מהמחין של ארץ-ישראל, וכפי הפגם שפוגם בכבוד השם יתברך, כמו כן אינו יכול לקבל וליונק מהמחין של ארץ-ישראל, ואין נשארין המחין בבחינת מחין של חוץ-לארץ משם. וכשהמחין הם בחינת מחין של חוץ-לארץ, אזי אין יכולין להשוות דעתו יחד. והוא בחינת המחלקת שיש בעולם, כי מחין של חוץ-לארץ אין יכולין להשוות עצמן יחד. אבל היה ראוי שלא יהיה מחלקת כי אם בחינת לארץ, ובאמת אנו רואין שגם בארץ-ישראל יש מחלקת:

אך דע, כי אלו המחין של חוץ-לארץ, שנעשו עלי-ידי פגם הכבוד כנ"ל, הם מבקשים לעצמן חקון, והחקון של אלו המחין של חוץ-לארץ הוא בעת ששופע נגם הגליון, שעלי-ידי-ה נעשה התגלות הכבוד, אז הוא זמן חקונם של אלו המחין של חוץ-לארץ. כי כבוד הוא חקון העולם, כי כל העולם נברא בשביל הכבוד, כמו שכתוב (ישעיה מ): לְכַבֹּדִי בָּרָאֵהוּ וכו' (יח"א לח), היינו בשביל כבוד השם יתברך, כי יש כבוד פרטי לכל מאמר ומאמר של העשרה מאמרות שבהם נברא העולם, אשר בשביל אותו הכבוד היה זה המאמר, שעל-ידי נברא חלק פלוני מהבריאה. נמצא, שכל מאמר ומאמר יש לו כבוד מיוחד, ששביל זה הכבוד היה אותו המאמר, כי זה המאמר, שבו נברא חלק פלוני מהבריאה, היה בשביל כבוד זה, כדי שיעצב כבוד זה להשם יתברך, וכן מאמר אחר, שבו נברא חלק אחר מהבריאה, היה בשביל כבוד אחר, שיעצב אותו הכבוד להשם יתברך, וכן כל המאמרות, כלם היו רק בשביל כבוד השם יתברך, אשר בשביל זה נברא העולם, כנ"ל:

ועל-כן כשאחד מישראל זוכה לראות בעצמו איזה התגלות הכבוד, הינו כשיש לו איזה כבוד, אזי הוא צריך לידע מאיזה מאמר נהנה זה הכבוד, אשר בשביל זה הכבוד היה אותו המאמר שעל-ידי נברא חלק מהבריאה כנ"ל. ובודאי לאו כל אדם זוכה לזה, לחדוש בעצמו התגלות כבוד השם יתברך, אבל אלו שהם בהיכלא דמלכא, כשיש להם איזה כבוד,

רק שניהם יחד, מעלה ומטה, זהו עולם שלם, ועליהן מחיב האדם שיהיה נשאר ממנו שארית בארץ, כן או תלמיד, כדי שגם כשהיה למעלה אחר ההסתלקות, יהיה למטה גס-כף בזה העולם, ויהיו מה שנשאר ממנו למטה כן או תלמיד הנמשכים ממנו. ועקר הוא המוח, שהיה נשאר למטה מוחו, ועליהן צריך להניח כן או תלמיד, כמו שדרשו רבותינו וברנאם לברכה (כ"ד פ"ט) על פסוק: אֲשֶׁר אֵין חִלּוּפֹת לָמוֹ - חַד אָמַר בֵּן, וְחַד אָמַר תַּלְמִיד, כי התלמיד הוא מוח הרב, וכן הבן נמשך גם כן ממוח האב. ודפי יותנן סבר תלמיד, כי לא היה לו בנים, כי אצל התלמיד המוח מפשט מצשמייתו, אבל אצל הבן המוח מלכש בהטפה זרעית, אבל גם זה צריכים:

והכלל, שצריך שישאר ממנו בנים ותלמידים, והתלמידים יאירו יותר לתלמידים אחריהם, וכן להלן יותר, שגם התלמידים יפרו ויחדו ויעשו תלמידים אחרים, ותלמידי תלמידיו יעשו יותר תלמידים, וכן להלן יותר ויותר, כדי שיהיה נשאר מוח גם למטה לעולם ועד. וכן הבנים צריכים גם כן שישאר זכרם לדורידורות, בנים ובני בנים וכו'. כי זהו עקר השלמות של הצדיק, שהיה למעלה ולמטה, בבחינת: כי כל בשמים ובארץ - דאחר בשמיא וארעא: (עין כל זה בפאמר "זה סמן - כי ברחקם יהגם" (כספן ו), עין שם, כי שם מבאר הענין היטב.)

בב

מה שנוהגין לתן ברכה להאיש המביא המשקה לאורחים או על התחנה וכיוצא, (הינו בשנשאין יין או רבש לאורחים או על התנה, אזי נוהגין לתן מן המשקה להשליח הנושא את המשקה, לעשות ברכה) הוא עלי-ידי מה שכתוב בזהר (פסוק דף יטב), שיש כמה דברים שהם נושאים ונושאים, וחושב שם כמה דברים שהם נושאים, ויהיו נושאים אותם, ובאמת אלו הדברים הם נושאים כגון המרפכה, שהיא נושאת ונושאת, וכן הארון, שהיו נושאים אותו והוא נושא את נושאיו וכו'. וזה בחינת ברכה שנוהגין כנ"ל, כי ברכה - ראשית-תבואה: כי רוח התייה באופנים (יחזקאל א), בחינת נושאת ונושאת, כי האופנים נושאים התייה, והתייה נושאים אותם, כי רוח התייה באופנים, וכן הוא כל המרפכה, שהאופנים נושאים את התייה, והתייה את המרפכה, ובאמת המרפכה נושאת הכל, ועליהן זה שנושא את המשקה נוהגין לו ברכה, שהוא בחינת: כי רוח התייה באופנים, בחינת נושא ונושא, כי הוא נושא את המשקה, ועתה המשקה מגשא אותו. (או שנעשה מזה שדברים, כי המשקה הוא מכבה וגם מחממת קצת - ולא באר הדבר הזה כלל):

ע

כל מי שגרול יותר, צריך לבקש מבקשו ברחוק מקום יותר. כמו שאנו רואין, שהצומח חיותו ומבקשו סמוך לו מיד, כי הוא צומח מן הארץ בסמוך לו משם, ובהמה מבקשה סמוך לה גם כן על הארץ, אך הוא ברחוק יותר קצת מן הצומח, כי בהמה גרולה במעלה מן הצומח. אבל בראש צריך לבקש מבקשו ברחוק יותר ויותר מן הבהמה. ועליהן משה רבנו, עליו

מוהר"ן תנינא

כי יעקב הוא בחינת צדקה, כמו שכתוב (תהלים עז): משפט וצדקה ביעקב אתה עשית; ועקר ההולדה - עלידי צדקה כ"ל, (שהיא הכלי לקבל השפעת נעם העליון כ"ל, ויוסף הוא בחינת נעם, כמו שמבאר לקמן):

ועלידי ההולדה, היינו שולדן ונתרפין בניארם, עלידיה נהגלה כבודו יתברך ביותר כ"ל. וזה בחינת (שם עב): כל ידע יעקב כבודו; כי עלידי ההולדה, שנעשה עלידי בחינת יעקב, שהוא בחינת צדקה כ"ל, עלידיה: כבודו, כי עלידיה נתרבה כבודו יתברך, כ"ל:

ואזי, כששופע נעם העליון עלידי הכלי הנעשה עלידי צדקה בשביל ההולדה כ"ל, וגם בחינת הנעם העליון, שהוא המחין, מקבל ונשפע עוד מלמעלה יותר, כידוע, אזי אלו המחין של חוץ לארץ, שהם בחינת חובלים, הם נופלים גם כן באלו המחין של ארץ ישראל, שהם בחינת נעם, כדי להתחנן עלידיה, כי אז הוא זמן תקונם של אלו המחין של חוץ לארץ, כי עקר פגם וקלקול המחין של חוץ לארץ הוא עלידי פגם הכבוד, שעלידיה אינם יכולים לינק ממחין של ארץ ישראל, ואזי הם בחינת מחין של חוץ לארץ ממש, וזהו קלקולם כ"ל. וזה בחינת (שם עב): זו לדבר יחבל לו. זו לדבר, היינו כיונות, הפך הכבוד, עלידיה: יחבל לו, היינו מחין של חוץ לארץ, שהם בחינת חובלים, כי עלידי פגם הכבוד נשארין המחין בבחינת חובלים, שהם מחין של חוץ לארץ כ"ל. נמצא, שעקר קלקול המחין של חוץ לארץ הוא עלידי פגם הכבוד, ועליכן בעת ששופע נעם העליון עלידי הכלי של צדקה בשביל ההולדה, שעלידיה נעשה התגלות הכבוד כ"ל, אז הוא זמן תקונם של המחין של חוץ לארץ, כי מאחר שנתעורר בחינת התגלות הכבוד, עלידיה הם יכולין להתחנן, כי עקר הקלקול שלהם היה עלידי פגם הכבוד כ"ל, ועליכן בעת ששופע נעם העליון בשביל ההולדה כ"ל, אז באים המחין של חוץ לארץ, שהם בחינת חובלים, ונופלים במחין של ארץ ישראל, שהם בחינת נעם, כדי להתחנן עלידיה כ"ל. וזה (תהלים עז): חכלים נפלו לי פנעמים - חכלים, היינו המחין של חוץ לארץ, שהם בחינת חובלים, הם נופלים פנעמים, היינו במחין של ארץ ישראל, שהם בחינת נעם כ"ל, כדי להתחנן עלידיה כ"ל. וזהו: אף נחלת שפירה עלי. נחלה - זה בחינת יעקב, בחינת (תהלים עב): יעקב חבל נחלתו, בחינת צדקה. שפירה - זה בחינת יוסף, בחינת (בראשית עב): ויהי יוסף יפה תאר וכו', ויפה תאר זה בחינת יפה תאר הנאמר בדרו, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (מדריו עב): איש תאר, שפירה פנים בהלכה, היינו בחינת מחין, בחינת נעם, שפנעמים בהלכה כ"ל. ועלידי שמי בחינות אלו, יעקב ויוסף, שהם בחינת נחלת שפירה, עלידיה נעשה ההולדה, שאז החובלים נופלים פנעמים כ"ל. וזה: יעקב חבל נחלתו. חבל זה בחינת חובלים כ"ל, שנתחננים עלידי בחינת יעקב, בחינת צדקה, שעלידיה ההולדה, שעלידיה נתחננים החובלים, שהם המחין של חוץ לארץ כ"ל. וזה בחינת חכלי לדה, בחינת חובלים

אזי אין לזקחין לעצמן כלל מן הכבוד, רק הם מעלין כל הכבוד להשם יתברך, כדי שיתגדל ויתעלה כבודו יתברך, כדי שיהיה עלידיה תקון העולם כ"ל, והם מכניסין בהכבוד מאיזה מאמר נתהוה זה הכבוד, אשר בשביל זה הכבוד היה אותו המאמר שעלידו נברא חלק מהבריאה כ"ל. וזה בחינת (תהלים עב): ובהיכלו פלו אומר כבוד, הינו שאצל אלו שהם בהיכלא דמלכא, הכבוד הוא פלו אומר, הינו פלו מאמר, כי הכבוד שיש להם הוא פלו רק בשביל המאמר, שנתהוה בשביל זה הכבוד, אשר עלידו נברא חלק מהבריאה, כ"ל:

וזה בחינת: ואשר פח בהם לעמוד בהיכל המלך (ויאל א). פח זה בחינת כ"ח אתון רמעה כראשיה (חז"ל ח"י יח), בחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, הינו, שאלו שהם בהיכלא דמלכא, הם מעלין ומאירין כ"ח אתון הנ"ל עלידי הכבוד כ"ל, וזהו: ואשר פח בהם לעמוד וכו' - לפי פשוטו של מקרא, הינו פח ממש, כי בודאי צריך שיהיה להם פח וגבורה לעמוד כזה, שיוכלו להיות בהיכלא דמלכא, אשר שם הכבוד הוא פלו אומר, בחינת כ"ח אתון רמעה כראשיה, כ"ל: ועקר הכבוד של השם יתברך נתגלה רק עלידי האדם. כי האדם הוא תכלית כל הנבראים, כי עקר הבריאה היתה בשביל האדם, כי עקר התגלות כבודו יתברך הוא עלידי האדם. ועליכן עלידי ההולדה, כשנולדו ונתרפין בניארם ביותר, עלידיה נתגלה כבודו ביותר, כי עקר התגלות הכבוד - עלידי בניארם, כ"ל:

ודע, כי מחין של ארץ ישראל הם בחינת נעם, ומחין של חוץ לארץ הם בחינת חובלים, כמו שכתוב (זכריה יא): לאחר קראתי נעם ולאחר קראתי חכלים, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדריו עב): נעם - אלו תלמידים חכמים שבארץ ישראל, שפנעמים זה לזה בהלכה; חכלים - אלו תלמידים חכמים שבחוץ לארץ, שחובלים זה לזה בהלכה. ועקר ההולדה הוא עלידי בחינת נעם העליון, כי מנעם העליון נתעוררין שלהובין דרחימותא, אשר עלידם בא ההולדה, בבחינת (שמואל ב' כ): נעמת לי מאד, נפלאותה אהבתך לי מאהבת נשים; שעלידי נעם העליון מתעורר האהבה, בחינת שלהובין דרחימותא, שעלידם ההולדה:

ונעם העליון שופע חמיה, אבל צריכין כלי לקבל עלידו שפע נעם העליון. ודע, שעלידי צדקה נעשה הכלי לקבל עלידיה מנעם העליון שלהובין דרחימותא, כי צדקה היא נדיבות לב, כמו שכתוב (שמות כה): מאת כל איש אשר ירבו לבו תקחו את תרומתי; ונדיבות לב, הינו שפתיח ונתרוב חלב, ועלידיה נפתחין שבידו דלכא, ונעשין כלי לקבל שלהובין דרחימותא, שפנעמים מנעם העליון כ"ל. ויש צדקה של ארץ ישראל, ויש צדקה של חוץ לארץ, ועקר הוא הצדקה של ארץ ישראל, שעלידיה נעשה כלי לקבל מנעם העליון, שעלידיה ההולדה כ"ל. וזה בחינת (תהלים עב): ודעו לכם לצדקה, כי עקר ההולדה - עלידי צדקה כ"ל. וזה בחינת (בראשית ט): אלה תולדות יעקב יוסף, הינו שעקר ההולדה - עלידי יעקב ויוסף,

הנ"ל, שנחתקים עלייך הלה כנ"ל. גם זהו בחינת שפלה הנ"ל, בחינת שפיר ושלוא, בחינת הולדה וכנ"ל:

ומחמת שהמחין של חוץ לארץ, שהם בחינת חובלים, שחובלים זה לזה בהלכה, כי אינם יכולים להשוות דעתן וחד כנ"ל, הם נופלים במחין של ארץ ישראל, שהם בחינת נעם, כדי להתחנן כנ"ל. עליהם לפעמים, כשפונמים הרבה, חס ושלום, אזי אינם יכולין להתחנן, אדרבא, גורמים פנם גם להמחין של ארץ ישראל, ואזי גם המחין של ארץ ישראל אינם יכולים להשוות עצמן, כי נפגמו, חס ושלום, עלידי המחין הפגומים של חוץ לארץ, שנפלו לחוסם כנ"ל. וזהו בחינת המחלקת שיש בארץ ישראל גם כן:

ובלל הדברים - כי כל תנבאים וכל תולדות, כלם הם רק בשכיל התגלות כבודו ויחפך. ועקר התולדה - עלידי העדקה, שעלידה נעשה כלי לקבל מנעם העליון, שעלידיה נעשה התולדה, ועלידיה נחלה ונתגלה כבודו ויחפך כנ"ל. וזה אותיות תרומה הם סופיתבות: לחיות נעם ה' ולקבל בהיכלו (תהלים טו); כי תרומה, הינו עדקה, שהיא נדיבות לב, בחינת: מאת כל איש אשר ירצו לבו תקחו את תרומתי, עלידה נעשה כלי לקבל מנעם ה', שעלידיה נמשך התגלות כבודו ויחפך, שהוא בחינת: ובהיכלו כלו אומר כבוד. והיו: לחיות נעם ה' ולקבל בהיכלו - סופיתבות "תרומה" כנ"ל. וזה בחינת השירה, בחינת (שמואל"ב כ): נעים ומירוח ישראל: (ולא גלה יותר)

אשרי הוזהר להרגיש נעימות התורה. כי יש נעימות בתורה, וזהו העקר, לזכות לתרגיש הנעימות שיש בהתורה: (דרכי דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום משל"ג) - נראה לי

עב

דע, שלראות את עצמו עם הצדיק האמת הוא גם כן דבר גדול מאד. בורא בשוכין לשמע מפיו תורה, הוא מעלה יתרה, אבל גם בשאין שומעין תורה, הראיה לבר, שזוכין לראות את עצמו עם הצדיק, הוא גם כן טוב מאד. כי עלידי שראין את עצמו עם הצדיק, עלידיה מקבלין גרלה. ועקר הגרלה היא שפלות, כמו שמצינו אצל השם ויחפך: כל מקום שאתה מוצא גרלה של הקדוש ברוך הוא, שם אתה מוצא ענותנותו (בבלי לא), כי עקר הגרלה היא שפלות. ועקר התחיה לעתיד, שיעמוד בתחיה ויחיו חיים נצחיים, עקר מה שיהיה נחיה ויקום בתחיה הוא השפלות של כל אחר, כי השפלות של כל אחר ואחר יהיה נחיה לעתיד, ויקום בתחיה, בבחינת (ישעיה טו): הקצו ודגנו שכני עפר, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה ח): מי שנעשה שכן לעפר בחייו. כי עקר התקומה בתחיה יהיה רק להשפלות, שהשפלות של כל אחר ואחר יהיה נחיה ויקום בתחיה לעתיד. כי תענוג עולם הבא אי אפשר לנו להשיג עכשו, וזה מחמת שאנו עכשו פגול, וכל דבר שיש לו גבול אי אפשר לו להשיג תענוג עולם הבא הרוחני, ועליהם גם ענג שבת, שהוא

מעין עולם הבא, אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קיח): כל המענג את השבת, נותנין לו נחלה בלי מקרים; הינו בלי גבול, כי ענג שבת, שהוא מעין עולם הבא, הוא בחינת בלתי גבול. ועליהם עקר חיים נצחיים של לעתיד לבוא, בחינת תענוג עולם הבא, יהיה רק להשפלות של כל אחר, כי שפלות ועניות הוא בחינת בלתי גבול, כי הוא בחינת אין ממש, ואין לו שום גבול, מתמת שהוא בתכלית העניות, ועקר חיים נצחיים של עולם הבא הוא רק בבחינת בלתי גבול כנ"ל, ועליהם שבת, שהוא מעין עולם הבא, נאמר בו: מועמיה חיים וכו'; כי מי שמועם בעם ענג שבת, וזכה לחיים, בחינת חיים נצחיים, כנ"ל:

ודע, שכל אחר ואחר לפי התנוצצות המחין שלו כן וזכה לקבל גרלה, בבחינת (שבת ט): מלך אסור ברהמים -

בריהמי מחין (סוף החקקים חקון ג, דף ה). הינו, שבחינת המלכות, והינו גרלה, הוא אסור וקשור ברהמי מחין, שלפי התנוצצות המחין כן מקבל גרלה. והמחין והדעת הם בחינת כנן בית המקדש, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות כ): כל מי שיש בו דעה, כאלו נכנה בית המקדש בקימו, כי דעה נחן בין שתי אותיות, וביחית המקדש נחן בין שתי אותיות וכו'; ועליהם כל אחר כפי מחו ודעתו וכפי שהוא מכניס עצמו בתוך הדעת, כל מה שהוא עוסק יותר להגדיל מחו ודעתו, כן הוא עוסק בכנן בית המקדש, כי עקר בחינת כנן בית המקדש הוא דעת כנ"ל. ויש מי שיש לו מח מהיר וחרף, והוא עוסק תמיד להגדיל מחו ודעתו, שזהו בחינת עוסק בכנן בית המקדש, וכפי הגדלת דעתו ומחו כן וזכה לקבל גרלה. וזה בחינת (שלי כב): חיות איש מהיר במלאכתו, לפני מלכים יתצב. איש מהיר במלאכתו, זה בחינת מי שיש לו מח מהיר וחרף כנ"ל, שהוא בחינת מהיר במלאכתו, הינו במלאכת כנן בית המקדש, כי מלאכת כנן בית המקדש הוא כפי מחו כנ"ל, ועלידיה: לפני מלכים יתצב, הינו שזוכה לגרלה, בחינת מלכות, כי הגרלה היא כפי התנוצצות המחין, בבחינת: מלך אסור ברהמים, כנ"ל:

ויש מח כללי ויש מחין פרטים, וכל המחין הפרטים הם מקבלין מוחם הכולל, שהוא חכם הדור. וזהו מעלת הוזהר לראות את עצמו עם הצדיק האמת, שהוא חכם הדור, בחינת חכם הכולל כנ"ל, כי עלידי שזה החכם הכולל רואה אותו ומסתכל בו, עלידיה מתנוצץ מחו, ועלידי שמתנוצץ מחו, עלידיה מקבל גרלה, כי עקר הגרלה היא עלידי התנוצצות המחין כנ"ל, כי עינים על-שם החכמה נאמר, כמו שכתוב (מלאכי ט): וחפצתה עיני שניהם, ופרש"י: על-שם החכמה נאמר. ועליהם עלידי שזה החכם, שהוא מח הכולל, מסתכל בו, עלידיה מאיר בו חכמה ומחין, ומתנוצץ מחו, ועלידיה מקבל גרלה כנ"ל. כי כל אחר ואחר יש לו איה מח ודעת לפי מדרגתו, אבל המח והדעת של כל אחר הוא מנח בקטנות, ואינו מתנוצץ, ועלידי שמתסתכל בו החכם הדור, שהוא מח הכולל, עלידיה מתנוצץ מחו של כל אחר ואחר כפי מדרגת מחו, ועלידי התנוצצות המח מקבל כל אחר גרלה כפי מדרגת מחו, כי עקר הגרלה היא עלידי התנוצצות המח כנ"ל:

בג"ל. על"בן משה רבנו, עליו השלום, שהוא בחינת משה, בחינת דעת הכולל, בחינת רוח הכולל, שעל"דו מתנוצץ מוחו של כל אחר, שזהו בעצמו בחינת רוח אלקים שממשיך לכל אחר, כי הרוח אלקים הוא בעצמו המוחין בג"ל, על"בן על"ד"ה נמשך לכל אחר חרושין דאורייתא, כי תחושין דאורייתא הם על"ד"ה בחינת הרוח אלקים, שהוא שורה על פני התורה בג"ל, שהוא בעצמו בחינת המוחין, שכל זה נמשך מהמנהיג, בחינת משה, שהוא דעת הכולל, רוח הכולל, בג"ל:

אבל זה המנהיג צריך שיהיה פרוש גדול בקדשה גדולה, ואז דווקא הוא יכול להיות מנהיג ישראל, כי על"ד"ה פרישותו וקדשיו הגדולה, הוא יכול לחיות ולהסתכל בכל אחר מישראל, ולחלק הגדלה לכל אחר על"ד"ה תהסתכלות לבד, בבחינת: ואתה תחזה בג"ל, כי תסתכלות הזאת היא תלויה בקדשה ופרישות גדולה. ועל"בן משה רבנו, שהיה קדוש ופרוש גדול מאד על"פי הרפור, כמו שכתוב (תרי"ג ט): ואתה פה עמד עמרי - על"בן היה יכול לחיות ולהסתכל בישראל, ולחלק להם הגדלה על"ד"ה. והיו: ואתה תחזה - אתה דווקא, כי רק משה, שהיה פרוש גדול מאד בקדשה גדולה, זוכה להסתכלות הזאת, כי תסתכלות הזאת, בחינת ואתה תחזה, היא תלויה רק בקדשה ופרישות מתאנה זאת. וזה בחינת (מלכ"א כב): והגזות רחצו, ודרשו רבותיו זכרונם לברכה (ספרד"ל טז): למקד שמי חיוניות. הינו, שפני מה שרוחצין עצמן מתאנה זאת, בחינת: והגזות רחצו, דהינו שרוחצין עצמן מתאנה זו, כמו"בן הוא ממקד ומצמצם שמי חיוניות, בחינת: ואתה תחזה, בחינת: חיות איש מהיר במלאכתו וכו', דהינו בחינת תסתכלות הג"ל, כי עקר תסתכלות הג"ל הוא על"ד"ה קדשה ופרישות מתאנה זו בג"ל, כי תאנה זאת היא בחינת פנים העינים, כמו שכתוב (במד"ב ט): ולא תתורו וכו' ואחרי עינים אשר אתם זוגים אחריהם. ועל"בן צריך לקדש עצמו ביותר כפרישות גדולה מאנה תאנה, ואז יש לו עינים זכים לחיות ולהסתכל ולתן הגדלה לכל אחר כראוי לו על"ד"ה תסתכלותו לבד בג"ל, ואז דווקא הוא יכול להיות מנהיג ישראל בג"ל. וכש"אין לישראל מנהיג ומשגיח בזה, באמת כל העולם מערבב ומבלבל, וכל הרוצת לבד את השם, נוטל, כמו שמתנהג עכשו, בעוונותיו הרבים, כי ישראל צריכין שיהיה עליהם משגיח, שישגיח וידאה בהם שיעמוד כל אחר על מקומו הראוי לו באמת, והמשגיח הזה יהיה פרוש וקדוש גדול, בבחינת קדשת ופרישות משה, ואז יכול להנהיג את ישראל לתן לכל אחר גדלה כראוי לו על"ד"ה תסתכלות לבד בג"ל:

ועל"ד"ה נעשה תשובה, כי עקר התשובה היא על"ד"ה תשובה, ועל"ד"ה זה המנהיג בחינת משה, שהוא מסתכל בכל אחר ואחר, ומתנוצץ מוחו, וזוכה לבאורי התורה, דהינו לחרושין דאורייתא, על"ד"ה נמשך פיושה על כל אחר ואחר, ואז רואה כל אחר את בשמו וכלמתו. כי עברה היא כורא כושה גדולה, כי עברה אינה ראויה כלל לישראל, ובדאי אין נאה כלל לישראל שיהיה לו עברה, חס ושלום. אבל גם

ועל"בן משה רבנו, עליו השלום, שהוא היה הרעת הכולל של כל ישראל, על"בן על"ד"ה ראיתו לבר, שהיה מסתכל בתוך כל אחר ואחר, על"ד"ה היה יכול לחלק הגדלה והשדרה לכל אחר ואחר כראוי לו לפי מדרגת מוחו. וזה בחינת (שמו"ח ט): ואתה תחזה מכל העם, ושמת עליהם שרי אלקים שרי מאות וכו', ואתה תחזה דווקא, כי על"ד"ה הראיה לבר של משה רבנו, שהיה רואה ומסתכל בכל אחר ואחר, היה מתנוצץ מוחו של כל אחר, ועל"ד"ה קבל כל אחר ואחר גדלה ושדרה כפי ערכו, כפי הראוי לו לפי מדרגת מוחו, דהינו בחינת שרי אלקים שרי מאות וכו', והיו: ואתה תחזה וכו' ושמת עליהם שרי אלקים וכו', כי על"ד"ה שיהיה משה ומסתכל בעם, על"ד"ה בעצמו הוא משים אותם שרי אלקים וכו', כי על"ד"ה תסתכלותו בהם מקבל כל אחר גדלותו, על"ד"ה התנוצצות מוחו שמתנוצץ על"ד"ה תסתכלותו שמתסתכל בו חכם הרז, בחינת משה בג"ל. וגם משה היה יכול לצוות, שזה יהיה שר"א"לף וזה שר"מ"א"לף וכו', כי על"ד"ה תסתכלותו בהם היה יודע הגדלה הנמצא לכל אחר ואחר, כי על"ד"ה תסתכלותו היה יודע התנוצצות המוח של כל אחר, אשר כפי התנוצצות המוח בן מצינו לו גדלה בג"ל:

ואז, כשמתקבל כל אחר גדלה כפי הראוי לו באמת, לפי מדרגת מוחו, על"ד"ה שיש מנהיג אמתי, בחינת משה, שיכול לחלק הגדלה לכל אחר כראוי לו על"ד"ה תסתכלותו לבר, אז יודע כל אחר מהשרים והמנהיגים של ישראל לחדש חרושין דאורייתא כפי הראוי לו לפי מדרגת מוחו, לא פחות ולא יותר. כי מאחר שכל אחר עומד על מקומו הראוי לו באמת, דהינו שיש לו שדרה וגדלה כפי הראוי לו באמת בג"ל, על"בן כל אחר יודע לפי גדלותו ותתמנותו אדך וכמה הוא צריך לחדש בתורה, וכפני כמה אנשים הוא צריך לומר תורה, כי זה שממנה על אלה מישראל, דהינו שר"ה"א"לף, הוא צריך לומר תורה בפני אלה אנשים, וכן כלם:

כי יש בחינת רוח ככל אחר ואחר, והמנהיג האמתי של כל ישראל, דהינו בחינת משה, הוא בחינת רוח הכולל, בחינת (במד"ב ט): איש אשר רוח בו, ופרש רש"י, שיודע לחלק נגד רוחו של כל אחר ואחר. כי המנהיג האמתי הוא בחינת רוח הכולל, שיודע לחלק נגד כל רוח ורוח, כי כלם מקבלים ממנו, כי הוא בחינת רוח הכולל, בחינת (יחזקאל טז): כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח. ורוח הזה הוא בחינת רוח אלקים, שהוא בעצמו בחינת המוחין, בבחינת (שמו"ח ט): ואמלא אותו רוח אלקים בתכמה ובתבונה וברעת ובכל מלאכה, דהינו בחינת המוחין, שהם בחינת מלאכת פניו בתי"המקדש בג"ל. וכל אחר לפי בחינת הרוח אלקים שיש בו, שהוא בחינת רוח"הקדש, רוח גבוהה, כמו"בן הוא זוכה לחדש בתורה. כי זה הרוח אלקים, הוא שורה על פני התורה, בבחינת (בראשית א): ורוח אלקים מרחפת על פני המים, הינו על"פני התורה שנקראת מים, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה. על"בן על"ד"ה הרוח אלקים היה זוכין לחדש בתורה, כי הרוח אלקים שורה על פני התורה

כל אחר ואחר בבחינת שכיבה ומיתה, כי זאת השפלות נחלתם
אצל כל אחר, ואינו מתעורר ומתגלה אצלו. אבל עלידי
התשובה, שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, שעלידיה
נחיה השפלות של כל אחר, כי עקר התחיה הוא להשפלות,
כי השפלות יהיה נחיה וקיום בתחיה כנ"ל, עלידיה חוזר
ונחיה השפלות של משה, שהוא משרש בכל אחר ואחר מישראל
בכל איבר, שמקדם היה כנח ושובב זאת השפלות כהעלם
ואתכסוי אצלו, בבחינת מיתה, ועכשו חוזר ונעור ונחיה אותו
השפלות עלידי התשובה, שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם
הבא כנ"ל. כי עקר החיים נצחיים, בחינת חתיה שיהיה לעתיד,
יהיה רק להשפלות, כי השפלות של כל אחר יהיה נחיה וקיום
בתחיה כנ"ל, ואזי, כשנחיה השפלות של כל אחר, בחינת
שפלות של משה שיש בכל איבר ואיבר כנ"ל, אזי רואה ומרגיש
כל אחר שפלותו, מאחר שתור ונחיה ונחלה אצלו בחינת
השפלות של משה, שיש בכל איבר ואיבר כנ"ל:

וזה פרוש: באר תפורה שרים, כרוה גריבי העם במחקק
במשענתם וממדרב מתנה (פסחים כא.) באר זה בחינת באורי
התורה, שזוכין השרים של ישראל עלידי שמסמכל בהם בחינת
משה, שעלידיה מקבל כל אחר את גרלתו כראוי לו, שעלידיה
הם זוכין לבאורי התורה, בחינת תרושין ואותיות כנ"ל. ועלידי
באורי התורה זוכין לבושה ותשובה כנ"ל, וזהו: באר תפורה
שרים. תפורה - זה בחינת בושה, כמו שכתוב (ישעיה דה) ותפורה
הלכנה ובושה החמה, כי עלידי באורי התורה הנ"ל, בחינות
באר, זוכין לבושה כנ"ל, וזהו: תפורה שרים, הינו שרים הנ"ל,
בחינת שריאלפים שרימאות וכו' כנ"ל. וזהו: כרוה גריבי העם
- גריבי העם זה בחינת תשובה, כמו שפרש רש"י על פסוק
(שופטים ה:) בהתנער עם - בהתנער לבם לתשובה. וזהו: במחקק
במשענתם. מחקק - רא משה, כמו שרדשו רבותינו זכרונם
לברכה (כ"ג טו.) גם מחקק בגימטריא רמ"ח, הינו בחינות
השפלות של משה, שמלכש בכל אחר מישראל כרמ"ח איבריו,
בכל איבר ואיבר כנ"ל. במשענתם - זה בחינת חתיה, כמו
שרדשו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים טו) על פסוק: ואיש משענתו
כידו - עתידין צדיקים שיהיו מתים וכו'. וזהו: במחקק במשענתם,
הינו שיהיה נחיה השפלות של משה, שיש בכל הרמ"ח איברים
של כל אחר ואחר, עלידי התשובה כנ"ל. וזהו: וממדרב מתנה
- מדרב הינו שפלות, שמשים עצמו כמדרב, כמו שאמרו רבותינו
זכרונם לברכה (ערכין ד) - עלידיה: מתנה, הינו שבת, כמו
שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת י:) מתנה טובה יש לי בבית
גנני ושבת שמה. כי עקר תענוג עולם הבא, בחינת שבת, בחינת
חיים נצחיים, יהיה רק להשפלות של כל אחר כנ"ל:

וזה שכתוב: כלע יושבן ויתלנן (איוב טו.) סלע זה הכאר,
בחינת באורי התורה, בחינת: באר תפורה שרים כנ"ל.
וזהו: משם חסר אבל - בחינת בושה כנ"ל. כי עלידי באורי
התורה, עלידיה זוכה לבושה כנ"ל. וזהו: משם חסר אבל,
כי הוא מתכבש להושיט האכל לפיו עלידי הבושה שבאה אליו

מצוה, כשרוצין לעשות איזה מצוה, ראוי שיהיה לו גסרן בושה
גדולה, כי איזה זכות יש לו שיוכה לעשות המצוה, ואיד יעזי
פניו לנכס בהיכל המלך לעשות מצוה. וישער ברעמו לפני מי
הוא עושה המצוה, וגם גדל מעלת המצוה בעצמה,
כי המצוה בעצמה יקרה מאד אשר אין לשער, ובוראי ראוי
שיפל עליו בושה גדולה כשבא לעשות איזה מצוה, בשמסמכל
על עצמו ויראה שהוא רחוק מאד מהשם יתברך, ואין לו שום
זכות שיוכה לעשות מצוה; ואם היה להאדם בושה, היה מתכבש
אפלו לקח המאכל להושיטו לפיו, כי מאן האכל דלאו דילה
בהית לאסתכלי באפה (דוסלמי פ"א דעילה), ובאחר שאין לו שום
זכות שיהיה לו אכל, אם-כן הוא אכל דלאו דילה ובהית
לאסתכלי באפה, עליכן בוראי יש לו להתכבש אפלו להושיט
המאכל לפיו. אבל עקר הבושה נמשך עלידי המנהיג הנ"ל,
בחינת משה, שממשיך באורי התורה לכל אחר, עלידיה נמשך
בושה על כל אחר, כמו שבשעת מתן תורה, שהמשיך משה
התורה לישראל, נאמר שם (שמות כ:) ולבעבור תהיה יראתו על
פניכם לבלתי תחטאו, ותרדשו רבותינו זכרונם לברכה (נדרים כ:)
זה הבושה, וזהו: לכלתי תחטאו, דהינו שיהיה להם בושה לבלי
לעשות חטא ועוון, חס ושלום. וגם אפלו לכלתי תחטאו, לבלי
לעשות עברה, צריך שיהיה גסרן יראתו על פניו, דהינו בושה,
כי אפלו כשעושין מצוה צריך שיהיה לו גסרן בושה גדולה
כנ"ל, כי איד באים לחטף התפלן, שהם כחרי מלכא, ולהניחם
פתאם על הראש. בוראי ראוי שיהיה לו בושה גדולה, כשבא
לעשות איזה מצוה, וזאת הבושה נמשכת עלידי באורי התורה
עלידי המנהיג הנ"ל, כמו שהיה בשעת מתן תורה כנ"ל. ועליכן
בשעת מתן תורה וכו' כל ישראל לבחינת קדשה ופרישות, כמו
שכתוב (שמות כ:) היו נכונים לשלש ימים, אל תגשו אל אשה;
כי כלם נחקדשו בבחינת פרישות עלידי משה, שיהיה קדוש
ופרוש גדול, שהמשיך להם את התורה עלידיה כנ"ל, ועליכן
נמשך עליהם קדשה ופרישות גסרן, וכשזוכין לבושה, אזי רואה
כל אחר את רחוקו מהשם יתברך, איד הוא רחוק מאד ממנו
יתברך, ונופל עליו בושה גדולה, ועלידי הבושה עושין תשובה,
כי עקר התשובה - עלידי הבושה, ותשובה הוא בחינת חיים,
בחינת (יחזקאל יח:) והשיבו וחי, בחינת חיים נצחיים של עולם
הבא, בחינת שבת, בחינת: מועסיה חיים וכו'. וזהו: בראשית -
ירא בשבת, וירא שבת (חז"ל ר"ח ו' טו.) כי תיראה והבושה, דהינו
בחינת תשובה, הוא בחינת שבת, בחינת חיים נצחיים של עולם
הבא כנ"ל. ועקר החיים הוא להשפלות של כל אחר, כי השפלות
של כל אחר הוא יהיה נחיה, וקיום בתחיה כנ"ל, ועליכן עלידי
התשובה, שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, עלידיה
חוזר ונחיה, וקם בתחיה השפלות של משה רבנו, שיש בכל
אחר מישראל, בכל איבר ואיבר. כי דע, שיש בכל אחר ואחר
מישראל בחינת השפלות של משה בכל איבר ואיבר, וזה וכו'
ישראל במעמד הר סיני, שאז המשיך משה השפלות שלו בכל
אחר ואחר מישראל, בכל איבר ואיבר, אבל אותו השפלות של
משה, שהוא משרש בכל אחר מישראל, הוא מנח ושובב אצל

הַתְּחִלָּה שֶׁל עוֹלָם הָבָא, שֶׁיִּהְיֶה נְבוֹהָ וְעֶצֶל וְכוּ', חֶסֶד וְשָׁלוֹם. גַּלְכָּן
לְכַקֵּשׁ מֵהֶשֶׁם יִחְבְּדָהּ, שִׁיעוּר לִזְכוֹת לַעֲנִיּוֹת וּשְׂפָלוֹת
אֲמִתִּי, שֶׁהוּא עֶקֶר הַחַיִּים וְעֶקֶר הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל עוֹלָם הָבָא כֵּן ל':

כנ"ל. וזהו למרחוק עיניו יביטו - הינו שרואה ומביט איד
הוא רחוק מהשם יתברך, כנ"ל:

ועליבן יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תתווה, כי משה היה חתנו, וידע יתרו גדל קרשטו ופרישתו, ועליבן הוא דיקא אמר למשה: ואתה תתווה. ואתה דיקא, כי ידע יתרו בגדל קרשטו, שהוא יכול לתווה ולהסתכל על כל אתר, ולחלק להם הגדלה והשפלה עלידי ההסתכלות לכר כנ"ל. גם יתרו היה גר, והגרים באים מקרשט הוונג של הצדיקים, כמו שכתוב (בראשית י:): ואת הנפש אשר עשו בחרן, ואיתא (במדרש שלח ק' דף קסח), שאברהם ושרה בעת שהיו עקרים הולידו מזוגם נפשות הגרים, ועליבן יתרו שהיה גר, שהוא בא מקרשט הוונג של צדיקים, עליבן הוא יודע גדל יקר קרשט הצדיקים, שלגדל קרשטם נעשה מזוגם נפשות הגרים, מכלישבן קרשט פרישתם, ועליבן הוא יודע, שלגדל קרשט ופרישת משה הוא יכול לתווה בעם, ועלידי ראתו לכר יתן להם הגדלה כנ"ל. ועליבן יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תתווה וכו', כנ"ל. וזה אותיות יתרו - סופי תבחות: ורבים מישיגי ארמית עפר יקצו (והוא י:); כי יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תתווה, כנ"ל, ועלידי בחינת ואתה תתווה, עלידייה וזכין לגדלה, וזכין לכאורי התורה, ועלידייה באין לבושה ותשובה, ועלידי התשובה, שהיא בחינת חיים נצחיים, תווד ונחיה השפלות של כל אתר, כי עקר התתיה הוא להשפלות, בבחינת: הקיצו ורגנו שכני עפר, כנ"ל. וכל זה נעשה עלידי יתרו דיקא, כי יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תתווה, שעלידייה נעשין כל הבחינות כנ"ל. ועליבן מרמז באותיות יתרו: ורבים מישיגי ארמית עפר יקצו, שהוא סופי תבחות יתרו, כי עלידי יתרו, שאמר: ואתה תתווה, עלידייה נמשך בחינת חיים, בחינת תתיה, בחינת: הקיצו ורגנו שכני עפר, בחינת: ורבים מישיגי ארמית עפר יקצו, מישיגי ארמית עפר דיקא, הינו בחינת שפלות כנ"ל. וזה (ישעיה י:): והיה הנשאר כציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו, והנותר בירושלים - זה בחינת יתרו. עלידי דיקא: קדוש יאמר לו - להצדיק. כי יתרו, שהוא גר, הוא יודע קרשט הצדיק כנ"ל, ועליבן אמר למשה: ואתה תתווה, מחמת שידע קרשטו כנ"ל, וזה בחינת: קדוש יאמר לו כנ"ל:

ובכלל הוציא מכל הנ"ל, שמי שקא אצל צדיק אמתי ושומע מפיו תורה, ראוי שישמש עליו בושא ושפלות גדול מאוד. וזה סימן שהיה אצל צדיק אמתי, כשנמשך עליו בושא ושפלות על-ידי ששמע מפיו איזה דבר תורה, כי על-ידי התורה שצומשך הצדיק האמתי, על-ידי-ה נמשך בושא, כמו שהיה בשעת מתן-תורה כנ"ל ועל-ידי הבושא, דהינו תשובה, על-ידי זה נתייחד השפלות של משה ככל אחר ככל ואיבר, ואז מתייב שרגשו כל אחר שפלותו באמת. אבל מי שהוא פא אצל איזה מפרסם, ושומע מפיו תורה, וכא עליו גדלות על-ידי זה וכו' (ההפך מוכן ממילא). אבל אין אנו יודעין כלל מהו שפלות אמתי, כי בודאי אין זה תכלית שיהיה שפל ונבזה ועצל, שפורין רע-מול (ובלע"ז: שלים-מולגין), כי השפלות הוא עקר החיים של כל איבר ואיבר, והוא כל מענו עולם הבא כנ"ל, ובודאי אין זה

מי שרצה לזכות להשובה, יהיה רגיל באמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסגל לתשובה. כי יש גון שערי תשובה, וממ"ט שערים יכול כל אדם לבסוס בהם ולהשיגם, אך שער התחמשים הוא בחינת התשובה של השם יתברך בעצמו, ככבודו, כי גם אצלו יתברך מצינו בחינת תשובה, כמו שכתוב (מלאכי ב'): שובו אלי ואשובה אליכם. ואלו המ"ט שערי תשובה הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות שנים-עשר שבטי ירה, כי כל שער ששער יש לו אות ממ"ט אותיות השבטים. והנה הכל תפצים לראיה את שמך, ואף-על-פי-כן לאו כל אדם זוכה לעשות תשובה, כי יש אחר שאין לו התעוררות כלל לתשובה, ואפלו מי שיש לו התעוררות לתשובה, אינו זוכה להגיע אל האות השער של תשובה השך לו, ואפלו אם מגיע לשם, יכול להיות שהשער של תשובה סגור, ומחמת כל זה אין האדם זוכה לתשובה. ועל-ידי אמירת תהלים, אפלו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה, הוא מתעורר לעשות תשובה, וגם זוכה על-ידי תהלים להגיע אל השער והאות השך לו, ולפתח השער. נמצא, שזוכה על-ידי תהלים לעשות תשובה. וזה בחינת (שמואל ב' יג): ואם הנבון חוקם על, וידעו רבוחינו וזרונם לברכה (ס"ח ע"ג): שהחכם עלה של תשובה; ונעים זמרות ישראל, כי על-ידי בחינת נעים זמירות ישראל, דהינו ספר תהלים ששם, על-ידיהו חוקם עלה של תשובה, כי על-ידי תהלים זוכין לתשובה כנ"ל. וזה שאמרו רבוחינו וזרונם לברכה (ע"ד): לא היה דוד ראו לאותו מעשה, ולא כרי להודות תשובה ליתיד וכו'. נמצא, ששער הודאות לתשובה על-ידי דוד המלך, ועקר התשובה של דוד המלך הוא ספר תהלים, שאגרו בהתעוררות גדול מאד וברוח הקדש, עד אצל אחר ואחר כפי מה שהוא, יכול למצא את עצמו בתוך ספר תהלים, ולזכות לתשובה על-ידי אמירת תהלים כנ"ל.

וְעַקְרֵה הַדּוֹכְכוֹת שְׁנֵי עָשָׂר שְׂבָבֵי יָדָה, שֶׁהֵם מִ"ט אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינֹת מִ"ט שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה, הֵיחָד בְּמִצְוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִצַּר הַגָּדוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה עֲלֵאדָּה (בְּמִקְוֵא בִּסְתִי הָאֶרֶץ) וְלֵב יִצְחָק שֶׁסָּפְרוּ מִ"ט יָמֵי הַסְּפִירָה, שֶׁהֵם כְּגֵנֶר מִ"ט שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת מִ"ט אוֹתִיּוֹת הַגָּדֹל וְכִיּוֹם הַחֲמִשִּׁים, אִזּוֹ יוֹרֵד ה' עַל הָרַם סִינַי (סְמִי' טו' ט) – זֶה בְּחִינַת: וְאֲשׁוּבָה אֵלֵיכֶם, בְּחִינַת הַתְּשׁוּבָה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעֶצְמוֹ, כִּיבִיכֹל, בְּחִינַת שְׁעַר הַחֲמִשִּׁים כְּבִלִּי:

וזהו: ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו (שמות 1) – ספר-תולדות הם אותיות תהלים ואותיות תשובה. כי על-ידי תהלים זוכין לתשובה, שהיא בחינת שמות בני ישראל הבאים מצרימה וכו'. כי מ"ט שער תשובה הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות בני ישראל הבאים מצרימה, להזכיר שם כנ"ל:

וזה שאנו רואין, שבימי תשובה, דהיינו באלול ועשרת ימי תשובה,

גם הוא לא לקינו. כי אחר כך הם מעלין ומעשין הכל, בבחינת: ונשאר גם הוא לא לקינו, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה: עתידין בתי תרמיאות וקרקסאות וכו', כנ"ל:

עו דע, שכל אחד מישראל, אפלו צדיק גדול, צריך שתהיה לו איזה צער בכל יום, וגם מי שדעתו יותר גדולה, צערו גדול ביותר, בבחינת (קמח א'): יוסיף רעת יוסיף מכאוב. והמתקנה היא עלי ידי אכילה בקרשה וביראת שמים, הינו, שעל ידי אכילה בקרשה, על ידי רעה נעשה המתקנה, שלא יתגבר הצער ביותר, חס ושלום, וגם שלא יהיה נשחלש מן הצער, חס ושלום, השתלשלות אל הסמא-אחרא, שהיא רין קשה, חס ושלום, ועל ידי זה, הינו עלי ידי אכילה בקרשה, שעל ידי רעה נעשה המתקנה כנ"ל, על ידי רעה נעשה הפה בבחינת קומת אדם, בבחינת (סמח ד'): מי שם פה לאדם, הינו שעושה ומשים הפה לבחינת קומת אדם, כי מי שאין אכילתו בקרשה, חס ושלום, אזי פיו הוא בחינת בעלתי ממש, אבל בשאובל בקרשה, אזי משים את הפה לאדם, שנעשה מהפה בחינת קומת אדם כנ"ל. כי עקר היראה היא באה לאדם בשעת אכילה ריקא, בבחינת (דמ ב'): לעת האכל גשי הלום (כאשר דברנו מזה במקום אחר (לעיל בס' ו' אות י')) - אין הלום אלא מלכות (במח ב'), שהיא בחינת יראה, כמו שאמרו (אבות ט'): אלמלא מוראה של מלכות, נמצא, שבשעת אכילה, אזי באה היראה להאדם, (ובבבא נמצא "ויהי מקץ - כי מרתם נהגם", שער האכילה והפרשה נמשכה בבחינת מלכות, שהיא בחינת יראה, עין שם (הב)). ועל כן בשאובל בקרשה, וממשיך על עצמו היראה הבאה לו בשעת אכילה, רהינו שאובל עם יראת שמים בקרשה ובבהרה בראוי, אזי הוא מכניס את בחינת המלכות, שהיא בחינת היראה כנ"ל, לתוך הפה, ואזי נעשה מהפה בחינת קומת אדם, בבחינת: מי שם פה לאדם כנ"ל. כי כשאנו אוכל בקרשה וביראת שמים, אזי היראה הבאה בשעת אכילה כנ"ל, היא עומדת כרתוק ואינה נכנסת בו, אבל בשאובל בקרשה וביראה, רהינו שממשיך על עצמו היראה קרשה כנ"ל, אזי נכנס בחינת היראה מלכות בפיו, ונעשה מהפה בחינת קומת אדם כנ"ל. ובשכר זה, שאובל בקרשה וביראת שמים, ועושה מהפה קומת אדם, על ידי זה זוכה לעלה יותר גדולה, שנתעלה בחינת קומת אדם כנ"ל ונעשה בחינת אדם העליון, בבחינת (יחזקאל א'): ועל הכסא רמות כמראה אדם עליו מלמעלה, שהם בחינת אדם העליון, בבחינת: שכניה מרבית מתוך גרונו, בבחינת: ארני שפתי תפתח, כנ"ל: ומה שנמתק הצער על ידי אכילה בקרשה - כי דע, כי זאת ההשתלשלות, שנשחלשל ובה צער יותר גדול למי שהוא בירדעת, בבחינת: יוסיף רעת יוסיף מכאוב כנ"ל; ולבאורה קשה: מפני מה יהיה כך, שמי שמוסיף רעת יוסיף צער, חס ושלום אך דע,

כל ישראל עוסקין אז באמידת תהלים, כי אמירת תהלים מסגל לתשובה כנ"ל, ועל כן הוא דבר גדול מאד לעסק תמיד באמידת תהלים, כי תהלים הוא התעוררות גדול מאד מאד להשם יתברך; אשרי שאחזו בו:

ער אחד פורים קורין פרשת פרה, שהוא הכנה לפסח. כי פרשת פרה קורין ברי שדיהו גזרין לכהן מלמאת מות, ברי שדיהו מהורין לעשות הפסח. ובתחלה הוא בחינת פור, כי פורים על שם הפך (אבות ט' וע' כוונת הארז"ל בסוד הפל פור וכבוד פרה ארומה). ואחר כך נעשה פרה, כי גם פורים הוא בורא הלוק ודרך לפסח. והוא בחינת (שיר השירים ה'): שפתותיו שושנים נוספות מור עובר, שפתותיו זה בחינת פסח - פה סח, (כמוכא). שושנה היא אסתר, (כמוכא סוד הקדוש ובה"י הארז"ל ור), וששנה נקראת אסתר. נוספות מור עובר זה בחינת מרדכי - מר דרור (חלון קלס), לשון תרות, בחינת תרות של פסח. ועל כן ציור של פורים מרמז בפסח, בפסוק (סמח ט'): שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למעשר חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא ידאו פני ריקם. ממצרים ולא ידאו פני ריקם - ראשיית כחות פורים, כי פורים הוא דרך לפסח, שהיו יכולים להיות גזרין מחמין: (ופסח באמצע הענין ולא גלה יותר)

כי בתחלה היו כל ההתחלות מפסח, ועל כן כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים. ועכשו... (ולא סים)

עת המתכבלות פני הצדיקים לבר הוא גם כן דבר גדול מאד. כי אמרו רבותינו וכוונם לברכה, שהתלמיד חכם הוא גדול מן התורה, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (סמח ב'): כמה טפשי שאר אנשי, רקינו מקמי ספר תורה ולא קינו מקמי גברא דבא. נמצא, שהתלמיד חכם הוא גדול יותר מן התורה, ואצל התורה מצינו, שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (סד אבה כתיבתי), כי המאור שבה מתור למוטב, מכל שכן אור הצדיק, שהסתכלות בו לבר הוא מועיל לקרשה מאד, בורא כשאוכין לבר עמו טוב יותר, אך גם ההסתכלות לבר הוא גם כן דבר גדול:

עו ישראל הם געשים ארונים לבעליהם, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (פסחים ד'): כל מקום שהם הולכים, געשים שרים לארונותיהם. כי בכל מקום שהם באין בגלות, בתחלה הם כבועים בגולה, אבל אחר כך הם געשים ארונים לבעליהם, כי אחר כך הם כובשים את המקום ההוא, שהם באים בגולה שם, כי ישראל הם מרימין ומעלין כל המקומות השפלים והנפולים, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (גמח ט'): עתידין בתי תרמיאות וקרקסאות שילמרו בהן תורה ברכים, שנאמר (יחזקאל ט'): ונשאר גם הוא לא לקינו וכו', עין שם, כי ישראל מעלין ומעשין כל המקומות הנפולים. ועל כן נקראין ישראל בגלות בני הגולה, כי אף על פי שאחר כך הם געשים ארונים, ומקמין ומעשין ומעלין הכל, אף על פי כן בתחלה הם בגלות, כי אף על פי כן הם נע ונר בגלות, אבל אחר כך הם מעלין ומעשין הכל כנ"ל, ועל כן נקראין בני הגולה, כי זה אותיות גולה - ראשייתבות: ונשאר

גבר פום רין. הינו: איש פי זה, כמו שפרש רש"י שם. וזה בחינת: מי שם פה לאדם, שנגעשה מהפה קומת אדם, הינו בחינת: איש פי זה, שנגעשה מהפה בחינת איש, בחינת קומת אדם כנ"ל. וזהו: ונגעשה אשפיוכן לשכינה, כי עלי ידי ההמתקה הנ"ל עלי ידי אכלה בקרשה כנ"ל, שעלי ידיה זוכה לעשות מהפה בחינת אדם כנ"ל, עלי ידיה זוכה אחר כך לבחינת אדם העליון, בחינת: שכינה מרבית מתוך גורנו. וזהו: ונגעשה אשפיוכן לשכינה, שזכה לבחינת: שכינה מרבית מתוך גורנו, כנ"ל:

עח

בענין הנהגת הפשיטות של הצדיק האמת. הינו, כי לפעמים הצדיק האמת הוא איש פשוט ממש, (שקורין פראסטיק), שמתנהג עצמו בדרכי הפשיטות, ואינו מגלה שום תורה, ועוסק בשיחת חלין וכיוצא, והוא אז בחינת איש פשוט ממש: רע, כי עקר החיים היא התורה, כמו שכתוב: כי הוא חידך וארך ימים (דברים ל), וכל הפורש מן התורה כפורש מן החיים (וזהו חילוק דף עב בתולדות דף שבת, ואחר דף עז). ועל כן לכאורה הדבר תמוה ונפלא, איך אפשר לפרש עצמו מן התורה אפילו שעה קלה, ובאמת זהו מן הנמנע ובלתי אפשר להיות רבוק בהתורה תמיד, וינס ולילה, בלי הפסק רגע, וכל בעלי תורה, הן למרן שעוסק בלמוד התורה בגמפ"ת ובפירוש רש"י, וחסידות וכיוצא, כל אחר כפי ערכו, כפי עסק למורו, בהכרח שיבטל מהתורה איה שעה ביום, וכן אפילו בעל השגה, ואפילו מי שהוא גבוה יותר ויותר למעלה למעלה, אף על פי כן בהכרח שיפסיק ויבטל מהשגתו איה זמן, כי אי אפשר להיות רבוק תמיד בתורה והשגה בלי הפסק, כי צדיקן בהכרח להפסיק איה שעה, אם לעשות איה משא ומתן או כיוצא בזה, כי צדיקן לעסוק בצרכי הגוף גספן. והכלל - כי אי אפשר בשום אופן להיות רבוק בהתורה ובהשגה בלי שום הפסק, ובהכרח צדיקן לבטל איה שעה, ובאותו שעה ששכחולן מהתורה, אזי זה המרן או הבעל השגה הוא בחינת איש פשוט ממש (הינו פראסטיק). ולכאורה זה הדבר קשה מאד, איך אפשר לפרש עצמו מן התורה אפילו שעה קלה, הלאו היא חיינו וכו', ומי הוא זה שרצה לפרש עצמו מן החיים אפילו רגע קלה. ואף על פי שאמרו רבותינו וכו' להפסקה (במחשבת עב): בטולה של תורה זהו קיומה, אף על פי כן מי יתדע בזה להחבטל מן התורה, אף שהוא קיומה, אף על פי כן טוב יותר בנראי להיות רבוק בהתורה, אשר היא החיים וארך הימים, ומי האיש אשר יתדע לפרש מן החיים אפילו רגע אחד, בפרט מי שזוכה לאהבת התורה, ומתמיד מאד בתורה, ורבוק בה מאד, מבלי שכן מי שזוכה להרגיש איה מתקנות בהתורה, להרש איה חרוש, אפילו איה פשט בגמפ"ת, מבלי שכן בעל השגה, ובפרט מי שזוכה לגנוא רמלכא, ומעלה זו אי אפשר לשער בטח, ואיך יתדע לפרש מן התורה אפילו שעה קלה, ובאמת זהו בלתי אפשר להיות רבוק בעסק התורה תמיד כנ"ל, כי בהכרח צדיקן לבטל ולהפסיק איה שעה, ואספן בזה מחיו עצמן בזה השעה שבטל מן התורה, הלאו עקר החיים הוא מן התורה כנ"ל:

כי זה בחינת מעברתא של תפלין, כי ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא), ואם אין יראה אין חכמה (אבות פז), ועל כן כל מי שזוכה לאיזה חכמה ודעת, עובר עליו יראה גספן, כי זה תלוי בזה כנ"ל. וזה בחינת מעברתא של תפלין, כי תפלין הם בחינת מחיו, ורצועה היא בחינת יראה, כי רצועה בישא היא יראה נפולה (הדסה הוה דף יא), וכן היראה וקרשה היא גספן בחינת רצועה וקרשה. וזה בחינת הרצועה שעוברת בתוך המעברתא של תפלין, הינו שהרצועה, שהיא היראה, היא עוברת בתוך המחיו והתפלין, כי ראשית חכמה יראת ה', כנ"ל. ועל כן כל איש ישראל, שזוכה בכל יום לבחינת מחיו, בחינת תפלין, עובר עליו יראה גספן, בבחינת הרצועה שעוברת במעברתא של תפלין, ומזה נשתלשל ובא לכל אחר איה צער בכל יום, וכל מי שרעתו יותר גדולה, צערו יותר גדול, כי הצער נשתלשל מן היראה, והיראה היא כפי המח והרעת כנ"ל. ויש צער שבא מיראה וקרשה, אבל יש שששתלשל, חס ושלום, ער שבא הצער מבחינת יראת הנפולות, רצועה בישא. ואפילו בר ישראל כשאינו זוכה, אזי, חס ושלום, יש לו צער מרצועה בישא, חס ושלום. אבל עלי ידי אכילה בקרשה, שאוכל בקרשה וממשיך עליו היראה וקרשה בשעת האכילה, שבאה ונגשת אליו אז כנ"ל, אזי עלי ידיה הוא ממתיק הצער והרין הבא מרצועה בישא, חס ושלום, כי הוא ממשיך עליו היראה וקרשה, שעלי ידיה עולין ונמתקין היראות הנפולות, שהם בחינת רצועה בישא, חס ושלום: זה בחינת מאמר רבותינו וכו' להפסקה: רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה לחלקו של בנימין, ועל זה היה אותו צדיק מצטער בכל יום, ובקש לכלעה, וזכה ונגעשה אשפיוכן לשכינה (פסלה טז).

בנימין הוא בחינת הרעת, בחינת מחיו, תפלין. כי בית המקדש בחלקו של בנימין (ספרי פ' וזאת הבכרה וברש"י שם, וזא ב', סוטה לו, וזהו ג' דף), ובית המקדש הוא בחינת הרעת, כמו שאמרו רבותינו וכו' להפסקה (במחשבת עב): כל מי שיש בו דעה, כאלו נבנה בית המקדש בנימין, כי דעת נמן בין שתי אותיות, ובית המקדש נמן בין שתי אותיות וכו'. והורה הוא בחינת מלכות, בחינת יראה. וזהו רצועה - הינו רצועה הנ"ל, בחינת יראה, בחינת רצועה של תפלין. שיוצאת מחלקו של יהודה לחלקו של בנימין - הינו כי הרצועה באה מבחינת חלקו של יהודה, מבחינת יראה, ונבנסת בחלקו של בנימין, הינו בתוך התפלין מחיו, בבחינת רצועה העוברת בהמעברתא של תפלין כנ"ל. וזהו: ועל זה היה אותו צדיק מצטער בכל יום - כי מואת הרצועה בא הצער בכל יום לכל אחר מן ישראל, ובפרט להצדיק, שרעתו יותר גדולה כנ"ל. וזהו: ובקש לכלעו - הינו שהיה מבקש ומחפש תמיד לחסן ולהמתיק הצער הבא מרצועה הנ"ל, עלי ידי האכילה כנ"ל. וזכה ונגעשה אשפיוכן לשכינה - הינו שזכה להמתיק הצער עלי ידי האכילה בקרשה וביראת שמים כנ"ל, ועלי ידיה נגעה אשפיוכן לשכינה, הינו שנגעשה הפה בבחינת קומת אדם. וזה בחינת אשפיו, כי רבי יוסי בר אסן (עירובין עב) בר היה משתעי בלשון חכמה, הו אמר על אשפיו:

של העולם וככל העכירות והעשיות, הן מי שחושב עצים או איזה עכרא שיהיה - בכלם נעלם התורה, כי הכל נכרא בעשרה מאמרות, אשר שם התורה נעלמה ונסתרה קדם מתן-תורה. והצדיק, בשעה שפורש מן התורה, והוא בחינת איש פשוט, הוא מקבל חיות מבחינה זו של קדם מתן-תורה. והוא בחינת הדרך של ארץ-ישראל הנאמר למעלה, שהצדיק מבחינה עצמו בעת פשיטותו משם, כי עקר כח קרשית ארץ-ישראל הוא על-ידי בחינה: כח מעשיו הגיר לעצמו לתת להם נחלת גוים, כמו שפרש רש"י בפסוק בראשית וכו', שבשכיל זה פתח ב'בראשית', שלא יאמרו גוילים אתם וכו', על-כן פתח ב'בראשית', כי הוא יתברך ברא הכל, וכרצונו נתנה להם וכרצונו וכו', נמצא, שעקר כח ארץ-ישראל הוא מבחינת עשרה מאמרות שבהם נכרא העולם, שהם בחינה כח מעשיו, שעל-ידיה היו ישראל יכולים ללכת ולכבש ארץ-ישראל, וגם כאן, בחינת-לארץ, נמצא בחינה זו, כי ישראל עם קדוש באים לפעמים במקומות שהיו רחוקים מאד מאד מקרשית ישראל, כגון במקום שהיה מתחלה של עבו"ם, וגם עכשו הוא ברשות מי שהוא שרחוק מאד מקרשית ישראל, וישראל באים לשם, ובוכשים המקום, ומקדשין אותו שיהיה מקום ישראלי, שזהו גס-יבן בחינת ארץ-ישראל. והיו יכולים לומר גוילים אתם, שבכשתם זה המקום שאינו שלכם, אך על-ידי כח מעשיו, בחינת עשרה מאמרות, על-ידיה יש לנו רשות לכבש כל העולם ולקדשו כקרשית ישראל, כי הוא יתברך בראה, וכרצונו נתנה לנו. נמצא, שעשרה מאמרות, שהם מלבשין בדרך-ארץ, הינו בישוב העולם, כי בהם נכרא העולם. הם דרך לארץ-ישראל, כי על-ידי בחינת העשרה מאמרות יכולין לכבש ארץ-ישראל בנ"ל. והוא בחינת דרך-ארץ, הינו שהוא דרך ונתיב לארץ, הינו לארץ-ישראל. כי דרך-ארץ, שהוא ישוב העולם, שנכרא בעשרה מאמרות, זה זה בעצמו הוא דרך ונתיב לארץ-ישראל בנ"ל, והוא דרך-ארץ, הינו דרך לארץ-ישראל בנ"ל. וכוה הדרך-ארץ, הינו הדרך של ארץ-ישראל, שהוא בחינת עשרה מאמרות שבהם נכרא העולם, ששם נעלמת התורה, שבה היה העולם מהקים בחסדו עשרים וששה דורות שקדם מתן-תורה, כזה בעצמו הצדיק מתייחד עצמו בעת פשיטותו שאינו עוסק בתורה, כי אז הוא מתייחד עצמו בבחינת התורה שנעלמה בתוך העולם, בכל הרבורים ובכל העכירות שנכראו בעשרה מאמרות, ששם נעלמת התורה בנ"ל:

ועל-כן מכרח הצדיק תגדל לירד ולפל לחוף פשיטות ולהיות איש פשוט ממש איזה עת, כי על-ידיה הוא מתייחד את כל הפשוטים הנ"ל, יהיה מי שיהיה, ואפלו אמות העולם, כי הוא מתייחד עצמו בבחינת התורה הנעלמת בעשרה מאמרות, המלבשין בתוך העולם, וממנו מקבלין חיות כל הפשוטים הנ"ל. וכל אחד כפי קרובו יותר אל הקרשית ואל הצדיק הנ"ל, כן הוא מקבל ממנו חיות גבוה יותר:

ועל-כן משה רבנו, עליו השלום, שבשקש לכא לארץ-ישראל, כקש מתנת חנם, כמו שכתוב (דברים י: ו) ואתתן אל

אך רע, כי הצדיק האמת מתייחד עצמו באותו הזמן שהוא איש פשוט בנ"ל מדרך של נסיעת ארץ-ישראל. כי רע, כי כל אלו הפשוטים, והינו זה הלמך בשעה שבטל מן התורה, שאז הוא איש פשוט בנ"ל, וכן יש איש פשוט ממש, שאינו למך כלל ואף-על-פירכך הוא איש פשוט וידא-שמים, וכדאי מקבל חיות מן התורה, וכן אפלו הנמוכים למטה יותר, ואפלו אמות העולם, גם הם מקבלים כדאי גס-יבן חיות מן התורה. וכל אלו הפשוטים צריכין שיהיה עליהם איש פשוט גדול, שכלם יקבלו על-ידו חיות, כי כל הפשוטים הנ"ל, כלם צריכין לקבל איזה חיות מתתורה, שהיא עקר החיים, ובאמת הם רחוקים מתתורה, כי הם אנשים פשוטים (שקורין פראסקטאקים), על-כן צריכין שיהיה עליהם איש פשוט גדול, שעל-ידו הם מקבלין חיות מתתורה:

כי רע, כי כל הפשוטים הנ"ל, הן למך שהוא עוסק בתורה לשם שמים, וכי בשעוסק בתורה שלא לשמה, אינו מועיל בלמודו ליישוב העולם, כי שלא לשמה הוא נצרך רק בשביל עצמו, וגם כזה יש בחיות, רק בשעוסק לשמה, שהוא עוסק ביישוב העולם, בשמבטל מלמודו, שאז הוא בחינת איש פשוט ממש בנ"ל, הן שאר הפשוטים - כל אחד ואחד כפי אחיזתו בתתורה כן הוא מתייחד עצמו בעת פשיטותו מבחינת קיום העולם קדם קבלת התורה. כי קדם קבלת התורה היה העולם מתקיים רק בחסדו, כי לא היה ערין תורה ושום עשייה של מצוה, שעל-ידו יתקיים העולם, והיה עקר קיום העולם על-ידי חסדו לבד. והצדיק בעת פשיטותו, בשעה שבורל מן התורה, הוא מקבל חיות מבחינה זו. והוא בחינת אוצר מתנת חנם, כי יש אוצר של מתנת חנם, שמי שאין לו שום זכות כלל מקבל משם (כפי חשבונו מזה), וכדאי אין זה האוצר מוכן בשביל רשעים, כי אם-כן הרשע הוא גדול מן הצדיק, כי הרשע בוראי אין לו שום זכות כלל, וכי יזכה בשביל זה לקבל מאוצר מתנת חנם. אך באמת הרשע בוראי אינו מקבל משם, רק זה האוצר מתנת חנם הוא בשביל הצדיק לבד, הינו בשעה שהצדיק הוא איש פשוט בנ"ל, אז הוא מקבל מזה האוצר מתנת חנם, שזהו בחינת קדם קבלת התורה, שהיה מתקיים העולם בחסד חנם לבד, בבחינה: כי לעולם חסדו, הנאמר על קדם מתן-תורה, כמוכא בנמרא (פסחים ק"ח: ו) הגי' עשרים וששה בי לעולם חסדו כנגד מי כנגד עשרים וששה דורות וכו' כי אז לא היה שום תורה, והיו עוסקין רק ביישוב העולם ודרך-ארץ, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במדרש (נחמ"א פ"א: ו) גדולה דרך-ארץ, שנקמה לתורה עשרים וששה דורות, ואז היה עקר קיום העולם על-ידי חסד חנם לבד. ובאמת גם קדם קבלת התורה, בוראי גם אז היתה התורה במציאות, כי התורה היא נצחית. אמנם אז, קדם מתן-תורה, היתה התורה בהעלם ובהסתתר, הינו כי כל התורה כלולה בעשרת הדברות, ואז, קדם מתן-תורה, היו העשרת הדברות נעלמין בעשרה מאמרות שבהם נכרא העולם. נמצא, שהיתה כל התורה כלה נעלמת ונסתרת בתוך ישוב העולם, שנכרא בעשרה מאמרות. ובכל הרבורים

מוהר"ן תנינא

כלל, רק אמונה ותמימות ופשיטות, בלי שום חכמה כלל, כי חכמות מויקים מאד להאדם, והחכמים גלברים בחכמתן של עצמם, כי החכמה מתעה אותו מחכמה לחכמה, ומאותה החכמה לחכמה אחרת, וכן מחכמה לחכמה יותר ויותר, עד שגלבר ונתעה בחכמות עצמו, בבחינת (אויב ח): לבר חכמים בערמם - בערמם ויקא, הינו בערמימות וחכמות שלהם בעצמם הוא לומר אותם. אשרי החולץ בחמימות:

וצריכין לבקש מאד מהשם יתברך לזכות להתקרב להצדיק האמת, כי אשרי למי שזוכה להתקרב בעורו בחיים חיותו לצדיק האמת; אשרי לו, אשרי חלקו. [כי אחר כך והש לארץ חיה], קשה אז מאד להתקרב, וצריכין מאד להרבות בחכמה ותחוננים מאד, שזוכה בחיים חיותו להתקרב לצדיקי אמת, כי הפעלידבר שם לבו על זה מאד עכשו, לכלכל את העולם, כי ישראל הם עכשו קרובים אל תקן מאד, ויש עכשו לישראל נענועים גדולים וכסופין גדולים להשם יתברך, אשר לא היה בזאת בימי קדם, וכל אחר נכסף מאד להשם יתברך, עליבן הערים הפעלידבר והכנים מחלקת בין הצדיקים, והקים בעולם מפרסמים הרבה של שקר, וגם בין הצדיקים האמתיים הכנים מחלקת גדול, עד שאין אחר יודע היכן האמת. עליבן צריכין לבקש מאד מהשם יתברך לזכות להתקרב להצדיק האמת:

העסקה מכתביר רבנו ז"ל בעצמו, מה שמצאנו אצלו, והם ראשי פרקים מענין הגל, ועוד נוסף דברים בהם מה שלא באר בפרוש. וכפי הטובן סאלו הראשי פרקים וראה המענין שיש בזה הענין הגל עוד דברים רבים בהמה, אך אנו לא זכינו לשמע בפרוש כי אם ענין הגל:

ואתחנן. מתנת חנם, חנם, עריות, פנים הרעות, משה, רעות, פרישות, פה עמר עמרי, תברואה, מתנת חנם, עולם חסר יבנה, תברואה קדם מתורתורה, עת לעשות לה, הינו עשית העולם. הפרו תורתך, בטולה של תורה, בעת ההיא לאמר, בעשרה מאמרות, ההוא, ההעלמה, בזה מעשיו הגיר לעמו:

עט

עוד מצאנו מכתביר רבנו ז"ל, והם ראשי פרקים סאיה תורה ונלמה: הפל קול יעקב. כרוז, עשו וישא קולו. יצחק זמן קוף צדיק ישנים וכו'. ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו. יצחק בן אברהם זמן נתאחד. אברהם אברהם. בעניני כימים אחרים באהבתו. וישאר ישוב בך. אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד:

כי בא השמש. נתקצר הזמן, וישבב במקום. יש כ"ב וחסו ח. קחו עמכם דברים ושובו, מאבני המקום אכנים אותיות. מראשותיו מחשבת מכבר הכל:

וישלח. יעקב מלאכים מצוות ומצוות עשה מצוות הרבה נבדא בפה מלאכים. לפניו, תשובה, ואשיבך לפני. ארצה שעיר. גיר'ת'ה'ר'. אצינת, סבה תשובה. תסבני בבסן אפי. הולדה, שאר ישוב בך:

וישב. יעקב בארץ - לקים בבדור אכ, לבטל בזה בבדור של

ה' - בחינת מתנת חנם. וזהו: בעת ההוא לאמר - הינו שתפלתו היה עם בזה בחינת: בעת ההיא לאמר, הינו בזה אותה העת שהיה העולם מתקם עלידי העשרה מאמרות, שהוא קדם מתורתורה, שאז היה העולם מתקם עלידי העשרה מאמרות שבהם היתה התורה נעלמת, ואז היה קיום העולם עלידי מתנת חנם בגל. ובזה הנה של קיום העולם קדם מתורתורה, הינו בחינת מתנת חנם, בחינת עשרה מאמרות הגל - בזה היה זוכין לבוא ולקבש ארץ ישראל בגל, ועליבן בקש משה לבוא לארץ ישראל עלידי בחינת זו. וזהו: ואתחנן אל ה' - הינו מתנת חנם; בעת ההוא לאמר - הינו עם בזה בחינת עת ההיא, שהיה העולם מתקם עלידי המאמרות לבר, שאז היה העולם מתקם עלידי בחינת מתנת חנם בגל, אשר עלידיה יכלין לבוא לארץ ישראל בגל, ועליבן בקש משה לבוא לארץ ישראל עלידי בחינת זו בגל. וזה בחינת: בעת ההוא. והיא - זה בחינת סתום ונעלם, כי באותה העת, קדם מתורתורה, היתה התורה נעלמת ונסתרת בתיך העשרה מאמרות וכו', בגל:

והתכלל, כי אסור ליאש עצמו. כי אפלו מי שהוא איש פשוט ואינו יכול ללמד כלל, או שהוא במקום שאי אפשר לו ללמד וכיצא בזה, אפי' עליבין גם בעת פשיטותו צדיק להחזיק עצמו ביראת השם וכעבודה פשוטה לפי בחינתו, כי גם אז הוא מקבל חיות מהתורה בגל, עלידי איש פשוט הגדול, הינו הצדיק הגדול, שהוא לפעמים איש פשוט, שהוא מחיה את כלם בגל, ואפלו מי שהוא, חס ושלום, בפררנה התחתונה למרי, חס ושלום, רחמנא לצלן, אפלו אם מנה בשאול תחתיות, רחמנא לצלן, אפי' עליבין אל יתיאש עצמו, ויקים: מבין שאול שועתי (ויח' כ), ויחזיק עצמו במה שיוכל, כי גם הוא יכול לחזר ולשוב ולקבל חיות מהתורה עלידי הצדיק הגל. והעקר - לחזק עצמו בכל מה שאפשר [כי אין שום יאוש בעולם כלל] (ואמר אז בזה הלשון): קיין יאוש איז נאר גיט פאר האנדין, ומשך מאד אלו התבות "קיין יאוש וכו'", ואמרם בזה גדול ובעמקות גפלא ונורא מאד, ברי להורות ולדמו לכל אחר ואחר לדודות, שלא יתיאש בשום אפן בעולם, אפלו אם יעבר עליו מה, ואיד שהוא, אפלו אם גפל למקום שגפל, רחמנא לצלן, מאחר שמחזק עצמו במה שהוא, עדין יש לו תקוה לשוב ולחזר אליו יתברך, ואפלו איש פשוט גם כן צדיק שיהיה לו יראת שמים, ויש במה בחינת יראות, כי למעלה דברנו מבחינת דרך ארץ, הינו הדרך לארץ ישראל, אמנם ארץ ישראל בעצמה יש בה גם כן בחינת עשר קדשות, כי יש שם עשר בחינות קדשות זו למעלה מזו, והם בחינת עשרה מאמרות, וכל מאמר יש לו בחינת יראת, בחינת (החל' קט): הקם לעבדך אמרתך אשר ליראתך, כי יש יראת למעלה מיראת (ולא פס לבאר זה הענין). וצדיק לחזק עצמו ביראת שמים גם בעת פשיטותו בכל מה שיוכל, ויכל לבוא לשמחה גדולה עלידי תמימותו ואמונתו, כי חכמות אין צריכין

עשו אלה תולדות - פוסל זרעו של עשו. יוסף תשובה. תוספות על צדיקים. במקום שבגלית תשובה עומדים. בית עשו לקש בית יוסף להכה:

מקץ שנים. אחרית הימים. ופרעה תולם. סטרא אחרת מתחזקת. והנה עומד שתק. יאור תשובה. מבכי נהרות חבש. נשאו נהרות קולם:

ויגש אליו יהודא תקרבא מלא במלא נאמרו במצות. כי הנה המלכים אזי עברו כל מלאכי חבלה. ודבר נא באזני ולא יבלבלו את קולי. ואל יתר אפק. בצר לך. בפרעה תשובה. בפרע פרעות בהתנרב. כי כמוד בפרעה. תשובת המושקל. יוסף הממין תרפתי:

ויקרב וימי ישראל למות. התאחרות הזמן. למות זה בצר לך וכו' באחרית הימים. וקרא לבנו ליוסף. תשובה שאר ישוב בנך. הממין תרפתי. אל תקברני במצרים במצר הגרון. בשעת בחינת בצר לך:

ואלה שמות. לכו תזו מפעלות וכו' שמות פעלות מצות. שמות פרור בין המצות. ויהי כל נפש וכו' שבעים נפש. אחרות. עלידי ויוסף היה במצרים אסף תרפתי:

וארא אל אברהם וכו' באל שדי זמן גבול גלות. ושמי ה' בשרפקו על דלתי תרמים. קדם הקין. והו התקרבות הזמנים. וגם הקמתי את ביתי וכו' לתת להם ארץ מגירתם תוחבתהון תשובה וגם אני שמעתי נאקת בני ישראל. זה קול מגירתם אסיפת הניצוצות בתשובה. לארץ ישראל. בזה ידועים. נדחי ישראל יבנם:

בא אל פרעה. משה בחינת אחרות הזמנים, מה שהיה הוא שיהיה. פרעה, קולה בנחש ילך. אני הכבדתי את לבו למען שתי אחתי. אם לא יאמינו לקול האות. בקרבו. הכבדתו שהקביר על ישראל כדי לעוררם בתשובה. ופרעה הקריב:

וישמע יתרו קריעת ים סוף ומלחמות עמלק. קריעת ים סוף. זה בטול הזמנים. וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם. עמוד אש זה לילה וענן זה יום והקדוש ברוך הוא עדבכם ובטל הזמנים. מלחמת עמלק זה תשובה. משה אהרן וחור פרש רש"י בתענית היו שרונים. עלידיה וישמע יתרו שמע הקול: (עד כאן לשון רבנו זרנו לברכה).

כל זה מצאנו מכתב יד רבנו ז"ל, והעתקנו אות באות. והנה הדברים סתומים ותחומים מעין כל, אין יוצא ואין בא, אך מעצם תשובתנו להבין ולהשגיל כל מה ראפשר מנעימת נפלאות השגותיו הקדושים, ינעתי ומצאתי מעט מועיר במצין מן התרכיב. והנה אנכי הוואה, כי דברים האלה כתבם בדרך

ראשי פרקים ברמז בעלמא לזכרון, ואחרי העיון הכנתי איהם הקדמות שבזון להם, אשר עליהם יסב כל הענין הנה. אפס קצתו מצאתי, לא כלו, כי כפי הנראה בודאי כון עוד לאיה הקדמות, אשר לא יביתי לעמוד עליהם, ומחמת זה אי אפשר לבאר ולפרש הענין הזה היטב, שיהיה מוכן כל דבריו, אך אף על פי כן מה שאפשר להבין מעט על פי ההקדמה שהכנתי מדבריו, אמרתי לבאר מה שבירי, ואולי עלידיה ישמע חכם ויוסף לקח, ויבין עוד דבר מתוך דברי לבאר השאר על זכון:

והנה מה שהאיר ה' עיני הוא, כי רבנו ז"ל רוצה ללוח, שתשובה ובחינת למעלה מהזמן, רהינו בטול הזמנים, הם בחינת אחת, ועלידיה זוכין לשמע הקול דקדשה ולהכניע הקול דסטרא אחרת. וכן מבאר בהאלף בית החדש, באות תו - תשובה, סימן א, וזה לשונו: יום שהאדם עושה תשובה, הוא למעלה מהזמן, ומעלה כל הזמנים למעלה מהזמן, וכן יוסי הכפורים הוא למעלה מהזמן, עד כאן לשונו. נמצא מבאר, שתשובה הוא למעלה מהזמן. ולעניות דעתי זהו מה שרוצה לבאר בפסוקים אלו, בצדק עוד איהם הקדמות שלא יביתי לעמוד עליהם כנ"ל. ועתה בוא וראה, ותבין מעט מדבריו. ונתחיל להנמיך מסוף דבריו הקדושים, והוא: וישמע יתרו קריעת ים סוף וכו' כנ"ל. קריעת ים סוף זה בטול הזמנים, וישקף ה' וכו' - פרוש, בזה רוצה לבאר ולהוכיח בקצור נפלא, שקריעת ים סוף הוא בחינת בטול הזמנים, כי בקריעת ים סוף פתיב (ספ"ח יד): וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם. עמוד אש זה לילה, וענן זה יום, ויתקדוש ברוך הוא עדבכם ובטל הזמנים. נמצא, שקריעת ים סוף הוא בחינת בטול הזמנים. והלך וכתב ההקדמה הנ"ל, שבטול הזמנים ותשובה הוא בחינת אחת וכו'. וזה שכתב: מלחמת עמלק זה תשובה, משה אהרן וחור - פרש רש"י: בתענית היו שרונים. פרוש, שפתיב ראיה שמלחמה עמלק זה תשובה, כי אז היו שרונים בתענית משה אהרן וחור, שהיו בחינת תשובה. נמצא, שקריעת ים סוף ומלחמת עמלק זהו בחינת בטול הזמנים ותשובה, שהם תלויים זה בזה. ועלידיה וישמע יתרו שמע הקול, הנה כנ"ל, כי עלידי תשובה, שהוא בטול הזמנים, עלידיה שומעין הקול דקדשה כנ"ל. ועלי פי דרך זה תשוב ותראה כל הענינים האלה הכתובים לעיל, ותמצא בהם דברים ערבים. ועתה נשוב לתחלת דבריו: הקול יעקב. ברוז. עשו וישא קולו. הינו שצריכין להביר הקול קול יעקב על הקול דסטרא אחרת, שהוא בחינת עשו, שנאמר בו וישא קולו, שהוא מתגבר להעלים, תם ושלום, הקול של יעקב, וצריכין להתגבר להכניע הקול של עשו, כדי שזכה לשמע הקול של יעקב. וזה זוכין עלידי

על ידי תשובה, שהוא בטול הזמנים ב"ל. וזהו: יצחק זמן קוף צדיק ישנים וכו' - הינו שייצחק מרמז על זמן, כי "יצחק" אותיות "קץ חי", כמובא. קץ מרמז על הזמן, שהוא בחינת אחרית הימים, כמו שמוכא לקמן: מקץ שנתיים, אחרית הימים. וזה מה שאיתא, שאותיות קוף צדיק ישנים וכו', שזה מרמז על הזמן, כמבאר במקום אחר, שעקר הזמן הוא בחינת שנה (מבאר לעיל בסמ"א). ושבת עד ה' אלקיד ושמעת בקולו - הינו על ידי תשובה וזכין לשמע קולו ויחבר, הינו הקול הקדשה ב"ל, כי תשובה היא בחינת בטול הזמן, שעל ידיה שומעין הקול ב"ל. ועתה הולך ומבאר, שתשובה היא בחינת בטול הזמן, דהינו שהזמן נחאחר, דהינו שהזמן עולה ונתקשר ונכלל בבחינת למעלה מהזמן. וזהו שמוכא בלשוננו הקדוש: יצחק בן אברהם זמן נתאחד. אברהם אברהם בעיניו כימים אחרים באהבתו. ושאר ישוב ב"ל. הינו שמוכא, שאברהם הוא בחינת למעלה מהזמן, כי מרחו של אברהם היא אהבה, כמו שכתוב (ישעי' סא): אברהם אברהם, ואהבה הוא בחינת ההאחרות הזמן, כמו שכתוב (בראשית סג): בעיניו כימים אחרים באהבתו. וזהו בחינת תשובה, שעל זה מרמז תבה בן, כמו שכתוב (ישעי' נ): ושאר ישוב ב"ל. כי תשובה היא למעלה מהזמן, כמו שכתוב (דמ"ח ט): אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד, ולפניו יתברך הוא בודאי למעלה מהזמן, כי השם יתברך הוא למעלה מהזמן, כידוע. נמצא, שייצחק בן אברהם מרמז על התאחדות הזמן על ידי תשובה, כי יצחק, שהוא בחינת הזמן ב"ל, עולה ונתאחד ונכלל בבחינת אברהם, שהוא בחינת אהבה, בחינת למעלה מהזמן, על ידי בחינת בן, שהוא בחינת תשובה ב"ל. ואז מתגבר הקול יעקב על קול של עשו וכו' ב"ל. כי על ידי תשובה, שהוא בחינת בטול הזמן, על ידי זה שומעין הקול הקדשה, דקדשה, שהוא בחינת קול יעקב ב"ל.

וזהו: כי בא השמש - נתקצר הזמן. כי השמש באה שלא בעונתה בשביל יעקב, ונתקצר הזמן, שזהו בחינת בטול הזמן. וזה: וישבב במקום, ואיתא, שכתב "וישבב" הוא בחינת יש ב"ל, הינו כ"ב אתון דאורייתא, שמהם כל הדברים וזה מרמז על תשובה, בחינת (הישע ט): קחו עמכם דברים ושובו. וזהו מאבני המקום, אבנים אותיות. הינו אותיות הדברים שהם בחינות תשובה, בחינת: קחו עמכם דברים ושובו, ב"ל. וזהו: מראשותיו, מחשבה מברר הכל. כי עקר תקון התשובה הוא על ידי קדשת המחשבה, שמבררת ומתקנת כל הפגמים, כי כלם במחשבה אהבררו. נמצא, שפסוק וישבב במקום ההוא וכו', כי בא השמש, ויפת מאבני המקום, וישלם מראשותיו - כל זה מרמז שתשובה הוא בחינת למעלה מהזמן. וכדרך זה תעני היטב בכל הדברים הנ"ל, הנכתבים ברמז ברור ראשי פרקים, ותבין ותראה הקדמות הנ"ל בכל ענין וענין, אפס קצתו תראה, לא כלו, כי עדין חסרים כמה הקדמות שפון

אליהם כאן, שלא יביתי לעמוד עליהם עדין. גם אלו ההקדמות שפון מצינו בדרךיו, תהלה לאל, עדין צדיקין באור רחב, כי באמת עקר העבודה הוא לקשר ולבטל בחינת הזמן, להעלותו ולתרוץ בחינת למעלה מהזמן. וזה בחינת מצוות וציוות, כדי לזכות על ידי המצוות וציוות, שיתאחד הזמן ויעלה הזמן לבחינת למעלה מהזמן. וכל הצרות והדינים ואותיות הספרא אחרת הוא רק בבחינת הזמן, שזהו בחינת (דברים ו): בצר לך וכו' באחרית הימים ויקא, שזהו בחינת זמן, ואז: ושבת עד ה' אלקיד, דהינו שנוכח לשוב, ועל ידיה נזכה לבטל הזמן ב"ל, ואז יתבטלו כל הצרות והדינים וכל אחריות הספרא אחרת, ונזכה לשמע קול הקדשה, בחינת: ושבת עד ה' אלקיד ושמעת בקולו. כל זה מבאר מתוך דברי רבנו ז"ל בהראשי פרקים הללו, מן לזכרם ויחכם עוד, להבין קצת על פי דרכים הנ"ל רב דברי רבנו ז"ל הפזוכים כאן, ותבין היטב:

פ

איתא בפרק שני מסכת יומא: בראשונה כל מי שרצה לתרם תרומת הדשן תורם וכו'. פרוש, דורות הראשונים, שהיו צדיקים, בשביל זה כל מי שרצה לזכות בהתנשאות, הנקרא דשן, כמו שכתוב (תהלים ט): דשנת בשמן ראשי - תורם, וזה מנהיג תרומה. ובזמן שהן מרבין, רצין ועולין כפכש, כל הקודם את חברו בארבע אמות - וכה. הינו כשהיו מרבין, רצין, שכל אחר אומר: אני רוצה להנהיג תרומה. עולין כפכש - הינו ככשנו של עולם (נ"ח תהי' ט), הינו מי שידע והשיג יותר בסודות התורה, לזה היו ממנין פרנס על הצבור. וזהו: כל הקודם את חברו בארבע אמות, הינו ארבע אמות של הלכה (בבב"א ט), וזה - זה היה זוכה לתרומת הדשן, לבחינות: דשנת בשמן וכו', ואם היו שניהן שוין, הממנה אומר להם הצביעו. ומה הן מוציאין אחת או שתיים, ואין מוציאין אגודל במקדש. פרוש, כשהיו שנים שוין בהשגת התורה, שעל ידיה היו זוכין להתנשאות, כמו שכתוב (ספרי ט): בי מלכים ימלכו, וכל אחר רצה להתנשאות, אזי הממנה, הינו היצר הרע, היה מסיה ואומר להם: הצביעו, הינו שצדקה איזהו צביעות בפני המון עם, כדי שיתווקו אוהו ויכבדו אותו לרב. והממנה, הינו היצר, פתה את כל אחר על צביעות, והקל להם ואמר להם: ומה הן מוציאין אחת או שתיים. פרוש, אמר: ומה הן, הינו מה היא עברה בזה שהוציא צביעות פגם אחת או שתיים, ואחרי כך כשתהא מחזק אצל המון עם לצדיק, אזי מחזיר לצדקתו ולאמתתו. אבל הצדיקים האלו אין מוציאין שום צביעות ואין שומעין לעצת יצר הרע, מחמת גדל תורתם בגדולת הבורא, שמלא כל הארץ כבודו (ישעי' ו), ורואה וירע הכל, ומתפלשין לפני השם יתברך להראות איזהו צביעות. וזהו: אין מוציאין אגודל במקדש, הינו שכלם

שכתוב (בראשית טו): הא לכם זרע. גם ברא פדעא ראבוב (ערוכו)
(ע): גם אמונה נקראת רגל, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה
(סנהדרין טז): בא חבוק והעמידו על אחת וכו'. [וכן] כל הדברים
הנקראים רגל נחשלים:

פב

כי תצא למלחמה וכו' (דברים יא). פתיכ: אחר וקדם צדתי
(תהלים קלג) - זה בחינת כסדר ושלל כסדר. קדם הוא בחינת
כסדר, בחינת אלף בית כסדר, ואחר הוא בחינת תשר"ק, שלא
כסדר. וזה בחינת אדם ותוה, כסדר ושלל כסדר. הוי"ה במלוי
אלפין גימטריא מ"ה - אדם, ותוה הוא בחינת: מלכות פה
ותורה שבכלפה קרינו לה. ותוה לשון רבור, כמו שכתוב (תהלים
טז): ולילה ללילה יתוה רעת, הינו מלכות פה, כי המלכות נקרא
רבור, עלישם כי אין מלך בלא עם, ואין העם יודעים רצונו
אלא אם כן כשהמלך מגלה מהשבתו ורצונו לחוד רבורו. נמצא
שעקר הנדחת מלכותו אינו אלא עלי"י רבור, וזה פרוש: מלכות
פה. וזה שאנו רואים, שלפעמים הולך להאדם שלא כסדר, כי
שלמות של כל הדברים אינו אלא כשרם מיתדים ומקשרים בו
יתברך, כי השלמות והמלוי הוא תחיות, כי איבר שנשתלק מן
תחיות, אי נקרא חסרון. ותחיות היא המצוי והשכל, כמו שכתוב
(סנהדרין טז): והתקמה תחיה וכו', והתקמה היא בחינת "מה" - כח
מה, מה תינו מה כחני. ומה הוא אדם, כי לית אדם בלא
אלף, הינו הוי"ה במלוי אלפין. הינו, הקדוש ברוך הוא הוא תיות
של כל הדברים, כמו שכתוב (דברים יא): ואתה תחיה את כלם.
נמצא זאת הבחינה מלכות, תוה, כשהיא מקשרת לאדם, לבחינת
"מה", הינו להקדוש ברוך הוא, אי יש לה שלמות. כי השכל
שהקדוש ברוך הוא שם בהתגלות מלכותו, בזה הוא מצינו אותה,
כמו שכתוב: התקמה תחיה, וזהו (תהלים טז): לה' הארץ ומלואה
- כשהארץ, הינו בחינת תוה מלכות, מקשרת לה, אי הוא
במלא ובשלמות. ומי שמחלק בחינת תוה מלכות לעצמו, שאמר:
אנא אמלך - בזה הוא מחלק ומפריד אותה מהקדוש ברוך הוא,
אי אינה בשלמות. כי עקר תחיות - "מה", הינו השכל. וזה
(דברים יא): כי ככל חכמי הגוים וככל מלכותם מאין כבוד. פרוש,
שכלם אין כל כך גרול לתחיות את מלכותם. וכשהוא מחלק
את מלכות לעצמו, אי הולך לו שלא כסדר, כי הוא בחוד
בחינת שלא כסדר, הינו מלכות, תוה, תשר"ק. וכשזאת הבחינה
תוה היא מקשרת להאדם, הינו להקדוש ברוך הוא, אי הולך
לו כסדר, כי באחר ראית דבר, נקבה לא אדרבא חסון (יורה דעה
קכז וע' אודי בא דף לה עט). נמצא, כי בחינת תוה שלא כסדר נחשלים
עלי"י האדם כסדר:

ובחינת כסדר נקרא יור. ששלמות, הנקרא דלת, לית לה מדרגה
בלום, והקדוש ברוך הוא ממשיך לה תיות התקמה,
הנקרא יור, וזה: יור"ו או דלת. וזה: אחר וקדם צדתי, ותשת
עלי כפך - אל תקרי כפך, אלא כפך, הינו יור גימטריא כף.
וכשמחלק את הד' לעצמו וממשיך לעצמו תיות מונה, אי
נעשית לו שלא כסדר: דוי - מיווד נעשה דוי. וזה (ישעיה א):

שכלם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות טז): מי שיש
בו דעה כאלו נבנה מקדש בקימו. מעשה שהיו שניהם שרים,
ורצין ועולין בכבש, ודחה אחד מהן את חברו, ונפל
ונשברה רגלו. ובין שראו בית דין שבאין לידי סכנה,
התקינו שלא יהא תורמין אלא בפנים. נשברה רגלו - הינו
כפירה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין טז): בא חבוק
והעמידו על אחת - וצדיק באמונתו יתיה. מחמת קנאה שקנא
את חברו, שהיו שניהם שרים בהשגת התורה, וחברו דחה אותו,
עלי"ייה כפר בעקד. גם ידבעם אמר: מי בראש (סנהדרין קכ).
כמו שציינו ברור הזה, שכמה בני אדם נפלו מאמונתם מחמת
שרואים שכניגילם עלו לגדלה. ובדאי מה שרחף אותו ולקח
רגלה לעצמו, היא עזות, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה
(סנהדרין טז): עזות - מלכותא בלא חנא. התקינו שיהא תורמין
עלי"י פים. הינו, מחתלה היו רוצים בהתנשאות לשם שמים,
אבל עקשו, שהתנשאות היא בשביל כבוד עצמו, החקינו שלא
ירף שום אדם אחר התנשאות, אלא יכרה מן ההתנשאות,
ואין תורמין אלא עלי"י פים. פרוש, הינו לא ירצה שום אדם
בהתנשאות, אלא עד שיבואו כל העם ויפסו אותו שיקבל
רבנות, אי יקבל: אבל בלא פיוס לא יקבל, ולא ירף אחר
התנשאות, כי לא מצינו ברור הזה שהיא כוננו לשם שמים,
כמו שציינו (הוריות טז): שהתקין רבן גמליאל כבוד לעצמו וכבוד
לגשיא וכבוד לאב בית דין, ואחר כך, כשראו רבי מאיר ורבי
נתן, התיעצו לבטל הדבר, ובדאי לא היו כוננים, חס ושלום,
בשביל כבוד עצמם, אלא בשביל כבוד השם יתברך:

פא

כשארם משמח עצמו בשמחה של מצוה, והשמחה גרולה
כל כך עד שנוגעת עד רגליו, הינו שפוקד מחמת
שמחה, זה הבחינה נקרא: ונביא לכב חכמה (תהלים טז). תרגלים
הם נצח ותוה, בחינת נביאים, נחשלים לבחינת לב עלי"י
השמחה שכלב, כי השמחה מעלה אותם. וזהו דקדוק, שמעלה
רגליו בכל פעם. וכשלומד תורה או שעושה מצוה בכל כך
שמחה, שהשמחה נוגעת עד רגליו, ומעלה את רגליו למעלה
- בזה נחשלים כל חוכמי דאורייתא, שהם נקראים סמכי קשומ.
וזה פרוש (ישעיה טא): צדק יקראוהו לרגלו, כי התורה והמצוה
נקראים צדק, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (חילן טז): צדק
תדברון וכו', וכמו שכתוב (תהלים קכז): כי כל מצותיך צדק. גם
הדיבור הרע נקרא רגל, כמו שכתוב (שם טז): לא רגל על לשוני,
גם הוא נחשלה. גם אדם נחשלה בממונו, הנקרא רגל, כמו
שכתוב (דברים יא): ואת היקום אשר ברגליהם. גם כל המדרגות
המתחונות, המכנים בשם רגלים, נחשלים עלי"י שמחת תורה
ומצוה, כמו שכתוב: צדק יקראוהו לרגלו, שהתורה והמצוה הם
קוראים למעלה את אלו המדרגות המתחונות. וזה שאמרו
חכמינו זכרונם לברכה (כ"ב ז): מי שאין לו בנים, תשמת את
אשתו ברבר מצוה. כי אשה נקראת רגל, כמו שכתוב (שמואל א
טז): רגלי חסדיו ישמר. נמצא, שעלי"י השמחה הוא מעלה
ומקשר אותה לבחינת צדק, הנקרא הא, ושם עקר הדע, כמו

וכל לבב רוי; כי כשהולך לאדם שלא בסדר, זה לו מחלת לב, כמו שכתוב (משל י'): תולחת ממשכה וכו'. וכשואה אדם בעצמו שהולך לו שלא בסדר, ידע שיש לו גרלות, הינו: אגא אמלך - יעשה תשובה וישפיל את עצמו, ויהיה בחינת מרה, כמו שכתוב (שמות יט): ונחנו מה, ואזי נחיר חיה לבחינת אדם, לבחינת מה, ונעשה בסדר, הינו אחור וקדם וכו' כפך הינו יור:

ועקד התשובה הוא בחדש אלול, כי הם ימי רצון, שעלה משה לקבל לחות אחרונות ופתח דרך בכושה לילך בה. והדרך שעשה משה הוא כך, שמושה קשר את עצמו אפלו לפחות שבשראלי ומסר גפשו עליהם, כמו שכתוב (שמות יב): ואם אין מחני נא. וזה פרוש (שמות יב): ויקהל משה וכו' - שמושה היה מאספ ומחיר ומקשר את עצמו עם כל ישראל, אפלו עם הפחות שבפחותיהם. וזה פרוש (תהלים ג): כלו סג יחירו - אפלו בשאני רואה אחר מישראל שסג מכל וכל מהקדוש ברוך הוא, אף-על-פי-כן צריך אני שנהיה יחירי - צריך ליחור ולקשר עמו, כמו שעשה משה. כי יש בחינת אלקות אפלו ברוטא התחתונה, אפלו בעשרה כהרי ומסאבותא, לקים (תהלים ג): ומלכותו בכל משלה. וזה בחינת חיריק, כמו שכתוב (תהלים קמ"ג): ויחידיק לאנחתא לה לחתא, להמליך לה על תתאין. נמצא, שבפחות מישראל יש בו כוידא איזה אלקות, ועל-ידיהוה אני יכול להיות יחירי עמו, וזה: כלו סג יחירו. ועור זאת הבחינה היתה למשה, כי כל מה שעלה למעלה יותר עליונה, מצא שם אלקים, כמו שכתוב (שמות יט): ומשה עלה אל האלקים. כי בנשמות אנו רואים, שיש אדם שהוא למטה ברחקות, אזי הוא עוכר השם ומכיר אותו, וכשהוא נעלה למעלה, שנתעשר, אזי הוא שוכח בהקדוש ברוך הוא. ודור אמר (תהלים קמ"ג): אם אסק שמים שם אתה - אפלו בשמים שם יש הקדוש ברוך הוא, בכל עליה ועליה צריך למצא שם הקדוש ברוך הוא. ומצינו, שאלישע אחר עלה לרקע עלי-ידי שם, ואף-על-פי-כן כפר בעקר (נביא יד), והכיר חמוה, כי ארדבא, כי כל מה שאדם נעלה ביותר, בוראי הוא יותר קרוב לאלקות, כי כל הטוב הוא אלקות, כמו שכתוב (תהלים קמ"ג): טוב ה' לכל, ואנו רואים בהפך - בשאדם בא בעשירות, בטוב, אזי הוא שוכח בהקדוש ברוך הוא. ותרע, שזה בחינת (בראשית כו): ותכנינה עיניו מראות, מחמת שנתקרב ביותר אל האור אלקות, אזי האור מכסה עיניו ומזיק לו, כמו בשאדם מסתכל בעצם השמש, אור השמש מזיק לעיניו. אבל יש בחינת סגול, כמו שכתוב (תהלים קמ"ג): וסגול כר איהו בין תרין דרוגין דמלכא, שזהו בחינת (שמות יב): ושכתי כפי עלדי, כי בלא זה היה עצם אור הכבוד מזיק למשה, כמו שכתוב (שמות יב): כי לא יראני האדם וחי, וראיתי את אחורי וכו'. וזה שבקש דור: ואחר כבוד תחמי (תהלים ע) - תקדמי בהתקדבות של משה, שבקש מקד: הראני נא את כבודך (שמות כ), והראיתי לו את אחורי כבודך, כמו שכתוב: ושכתי וכו' וראיתי את אחורי:

ובשהולך לאדם שלא בסדר, זהו התנגדות הרצון - אני רוצה שיהיה בן הרבה, והרבה להפך, שלא בסדר. וזה בחינת מלחמה, כי כל מלחמה הוא התנגדות הרצון, הוא בחינת שלא בסדר. וזהו: כי תצא למלחמה - כשהולך לך שלא בסדר, הינו התנגדות הרצון. ונתנו ה' אלקיך בירך - שיתבטל כל רצונות נגר רצונך, שילך לך בסדר ברצונך, אימתי פר ושכתי שכיו - כשתהיה בבחינת מה, כשתמשיך לך אלקות, הוי"ה במלוי אלפין. וזה פרוש מחשבה - חשב מה (וזה בראשית כד ותקון ס), כשתקשר תמיד במחשבתך אלקותו. וזה בחינת (שמות י): מלך אסור ברהמים - ברהמי מחין דילך. וזהו: ושכתי שכיו - שתמשיך "מה" בתוך מחשבתך, שתקשר אלקותו במחשבתך, כי כל דבר שנמשך ממקום גבוה נקרא שכי, כמו שכתוב (תהלים סח): עליה למרום שכתי שכיו, ועל-ידיהוה יתבטלו כל הפלגמות וכל הרצונות נגר רצונך. וזה הסוד גרנו בעניי-המים, בהקדמה בכלל יט, ובכונות של ראשי-הרש אלול:

פג לשון רבנו זכרנו לברכה

על-ידי חקון הכרית, שהוא קשת, יכול להוציא חצים, שהיא התפלה, שהיא חי ברכאן רצולותא, שהם תלת ווין, בחינת חצים, ומקומם בברית, בבחינת (תהלים סב): ובירתי נאמנת לו. אמונה זה בחינת תפלה, בבחינת (שמות י): ויהי ידיו אמונה. ואז התחלת צמיחת קרן משיח, בבחינת (תהלים קלב): אצמיח קרן לרור, בבחינת (יחזקאל י): קרנים מירו לו. ירו זה בחינת תפלה, ותפלות הם שלשה, כי כלליות משיח באכות, הינו משיח, שהוא הרבוי, שבו מתפלל, בחינת משיח אלמים, הוא מאש מים רוח:

ואז נעשה בן-חורין, הינו שבא לקדשת שבת, שאסור במלאכה. כי שבת זו שין בת. שין תלת גונון: אש, רוח, מים. בת היא התפלה, שהן הברכות, בחינת (דבר יב): בת היה לו ובכל שמה, בחינת ברכות, בחינת (בראשית כו): ויה' ברך את אברהם בכל:

ובקדשת שבת זה בחינת תכלית היריעה, ותכלית היריעה שלא נרע, ובשביל זה שבת נקרא תכלית שמים וארץ, ותכלית זה בחינת (קדש י): אדמתי אחבמה, והיא רחקה ממני; הינו, זה עקר החכמה - שישפיל שרחוק ממנו התבונה:

ותכלית היה הוא עקר המקום, הינו בחינת מקומו של עולם, שזה תכלית הוא המקדש את כל העולם שנברא בחכמה, כמו שכתוב (תהלים קד): כלם בחכמה עשית. וזהו בחינת (ברכות יא): הקובע מקום לתפלתו, כי זה עקר המקום, בבחינת (שמות כ): אל יצא איש ממקומו ביום השביעי:

ואז פושט גופו המוצרע, שהוא ממשכא חרוא, ולוכש בגרי שבת, הינו גוף קדוש מגן-ערן. כי המקום גורם, בבחינת (שם י): של געליך וכו' כי המקום וכו'. ועל-שם הגוף הקדוש נקרא שבת, בבחינת (שם י): והנה שבה בבשרו - שנרפא מצרעתו, ונתלבש בגוף קדוש מגן-ערן, הנקרא בשר, בחינת (בראשית כ): כשר מבשרי:

ואז נתרומם מזלו, שהיה בשר מבשרו, וזכה לעשר, בבחינת
(כס"ל י): ברכת ה' היא תעשר; ונתחנך יצרו הטוב, היו
לכ בשר (וחס"ל י) - יצר טוב, מצא אשה מצא טוב (כס"ל י). וזהו
(שם י): קול השופר הולך וחזק מאוד - קול השופר היוצא מגופא
שפירא הנ"ל. וקול זה בחינת חפלה הנ"ל; הולך וחזק מאוד -
זה ממון (כס"ל י). שנתחנך מזלו ויצרו הטוב כנ"ל, ונתבטל
העצבות והליצנות הבאים ממנה שחורה. כי העצבות - מחמת
רחוקות ועניות, והליצנות היא שחוק הבטיל (כס"ל י), בחינת:
הפחול שחוק (כס"ל י) - הן נתבטלים עלי ידי המזל של עשירות,
ועלי ידי יצר הטוב, שהוא בחינת (כס"ל י): לכ חכם ליטון:

ובימינו הזה הוא מקים את הנפלים לאהבות ולידאות רעות,
הוא מקים אותם לאהבות וידאות קדושות, בבחינת (תהלים
ק): כל הנשמה תהלל י"ק. כי ימינו מעביר החשך מעיניהם, ואז
עיניהם רואות נפלאות, בבחינת (תהלים קט): גל עיני ואפיקה נפלאות.
ונפלאות האלו הן בבחינת פסח, שהוא ימין, בחינת (מס"ח י): כימי
צאתך ממצרים אראנו נפלאות, ופסח הוא פה סח, בחינת (מלאכי
י): תורת אמת היתה בפהו, ונחשב כאילו ברא את העולם, כי
שם פתיב (בראשית א): ויהי מאורו, ועבר חשך שכסה פני תהום:

ואור העינים מעלין גם כל הבקשות ותחנות אשר יתפללו אל
הבית המקדש, כי שם עליון כל הבקשות, ומשם האור
עינים יוצא, בבחינת (מלכים א'): והיה עיני ולבי שם. ואור העינים
מעוררין הנאמלה התלויה בלב, בבחינת (ישעיה'): כי יום נקם בלבי,
כי עיני ולבי שם. וזה בחינת (בראשית א): ויקרא לאור יום, אור העינים
מעוררין יום נקם שבלב, לבטל שאור וחמץ של יצר לב האדם רע
הנשאר לו מנעוריו. ואור וחמץ שבלב האדם, הוא המסית את
האדם שיהרהר אחר תלמידים חכמים שברור, ולומר זה נאה וזה
לא נאה, בבחינת (ישעיה'): חלק לבם, לבם, הם עיני ב"ת צדיקים
שברור. וזהו (פסחים ב'): אור לארבעה עשר, היו אור שבעים, שש
בהם שני פעמים שבעה גלדי עינא, בהם בודקין את החמץ:

ואז יכול הלב להתלהב בלמוד התורה בשלהובין ורחימוותא,
ומים רבים, שהם אהבות וידאות חיצוניות, אי אפשר להם
לכבות התלהבות הזאת, בבחינת (ס"ה י): מים רבים לא יכילו
לכבות את האהבה. והשכינה היא מכסה בגופיה על דמיון של
ישראל באהבה הזאת, שלא ישלטו עליהם דע מרעים, שהם
בחינת מי המבול. וזה: העובר עברה ומתבטש בה, מוחלין לו
וכו' (ברכות ז'), כי על כל פשעים חכסה אהבה (כס"ל י), כי עלי ידי
הבושה נשקף דמו, ואז השכינה מכסה דמו באהבה כנ"ל, בבחינת
כסוי דם, ועלי ידי כסוי הזאת נתבטל כל פשעיו ממילא (ברכות ז'):

(מתחלת סימן זה ערבאן הוא לשון רבנו ז"ל)

ובשעה קדושה ברוך הוא רוצה לטעם ממנו עשה של איש
ישראלי שהוא צדיק, אזי היא בחינת
איבר מן החי, שהוא אסור באכילה, וצריך שחטיכה להתירה.
עליכן צריך שיתבאר עליו בושה, שהיא שפכות דמים, בחינת

שחטיכה, שהיא מטהרת האבר מן החי, ואז יוכל השם יתברך
לטעם מהמנוחות עשה שלו, בין מנוחת עשה אחת בין מנוחות
רבות, כי המנוחות נקראים מטעמים, כמו שכתוב (בראשית י'): ועשה
לי מטעמים באשר אהבתי - מפקודין רעשה, במובא (בתי ח' כ)
דף נא). וכשנשקף דמו עלי ידי הבושה כנ"ל, אז צריך לשמר שלא
ינקו ממנו החיצונים הידועים, שרוצים לינק מזה הדם הנשקף.
עליכן צריך כסוי, שהשכינה מכסה דמיון של ישראל שנשקף
באהבה הזאת, בחינת: באשר אהבתי, כנ"ל. וזה בחינת כסוי דם:

ובענין שפכות דמים של ישראל יש דברים עליונים ונסתרים
הרבה, בין שפכות דמים עלי ידי בושה, בין שאר
שפכות דמים ממש. כי יש כמה וכמה נשמות נפולות, שאין
להם עליה כי אם עלי ידי שפכות דמים של ישראל של אדם
גדול, ולפעמים אין להם עליה כי אם עלי ידי שפכות דמים
ממש. וזה בחינת (ויקרא פ"ב): וזונו נעשין כזביות, שעלי ידי הבושה
ושפכות דמים השכינה מכסה דמיון באהבה הנ"ל, וזה בחינת:
על כל פשעים חכסה אהבה, כנ"ל, ונתהפכין הדוגות לזכות,
ונתעלו הנשמות הנפולות, שהן בחינת פשעים, כי נתעלון
ונתהפכין לזכות עלי ידי כסוי דם באהבה הנ"ל (עין חסדן כא):

פר לשון רבנו זכרוננו לברכה

דע, שעקר התחברות ודבקות להשם יתברך הוא עלי ידי
התפלה. כי התפלה היא שער, שדרך שם נכנסין להשם
יתברך, ומשם אשתמדיעין לה. כי תפלה היא מלכות, כמו
שכתוב (תהלים ק): ואני תפלה; ותפלה - לשון התחברות, כמו
שכתוב (בראשית ה'): נפתלי אלקים נפתלי, תרגומו לשון התחברות.
וכשכיל זה עלי יריב כשארם מתפלל נופלים לו מחשבות של
גדלות, כי התפלה, היו בחינת מלכות, בחינת אני, היא גדלות
בתוך מלכות הרשעה, כמו שכתוב (יחזקאל א'): ואני בתוך הגולה.
וכשהיא רוצה לצאת, אזי מתאחות בה מלכות הרשעה, היו
גדלות, שגדלות היא ממלכות הרשעה, שרוצה להתגדל ולמקד.
וזה שמתפללים בכח, בזה נותן כח בתפלה להתחזק בגוד מלכות
הרשעה לצאת מגלותא. וזה (תהלים כח): תנו עז לאלקים על ישראל
גאותו. כי הנאות, היו מלכות הרשעה, גוברת על ישראל,
התקין לה - שמתפללו בכח ונתחזקו את אלקים, היו בחינת
אני. וזה (תהלים מ'): וזכרת את ה' אלקיך, כי הוא הנותן לך
כח לעשות חיל. פרוש, שעלי ידי הכח תתקן את אשת חיל,
בחינת מלכות. וזה פרוש: למקני נכסין (הנני מרגיש של עשית חיל -
לפני נכסין). פרוש, כי המלכות כד איהי בגלותא אזי אומרת:
אל תראוני שאני שתרחרת (ס"ה א'), כי היא מלבשת בלבושין
אכמין, בלבושין דקלפין, ומכסה בהם. ואז: בצפור נודדת מן
קנה בן איש נודד (כס"ל י), כי היא קן דילה. וכד אדם מתפלל
בכח ומוציא אותה מגלותא, מכסוין דילה, ונעשית קן
להקדוש ברוך הוא. וזה פרוש: למקני - לשון קן, נכסין -
לשון כסוין. ונפרד בנתיב היתה, שמתקן השכינה כדי לזווג
עם בעלה. וזה פרוש: למען הקים את בריתו
הקמת

מוהר"ן תנינא

בנ"ל, כמו שבשעת השמר, שהיא קלקול אמונה לגמרי, צריכין אפלו למסד נפשם ממש, אפלו על דבר קל, כמו כן בשיש קבנות ופנים באמונה, צריכין לעשות עבודות קשות בנ"ל. ויש כמה בחינות בקבני אמונה, כי יש אפלו צדיקים שהם קטני אמונה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה סח:) על פסוק: כי מי בו ליום קבנות - מי גרם לצדיקים וכו'.

פו

דע, שבנות אלול הם תקון לפנים הקדית, כי סוד בנות אלול הוא הנותן בים דרך (ישעיה כח) (ובמבאר בנות האר"י דל - להאיר בחינת דרך בים, ודרך זה נפתח בחדש אלול (ועד שם בנות כל הבנות של אלול). ועקר פנים הקדית הוא בבחינת דרך הנה, כי היה צריך להאיר בחינת הרכ"ד (מאחזיק עשרים וארבעה) אורות בבחינת ים, בחינת אמונה, והוא נטה מזה, ופנים בבחינת דרך, בבחינת (בראשית ו) כי השחית כל בשר את דרכו. כי אשה נקראת דרך, כמוכא בדברי רבותינו זכרונם לברכה (חידושי ב), ויש דרך אחר, בחינת (ספ"ט) דרך אשה מנאפת. והפסל - שעקר הפנים בבחינת דרך, שלא האיר הדרך בים. ולפעמים מחמת זה הפנים יכול לאבד את וווגו, כי מאחר שנהג מווגו, קשה לו למצא את וווגו; ואפלו אם ימצא את וווגו, תהיה לו מנגרת, ולא תהיה נוסה אחר רצונו, מחמת שנקטה ממנה ולא האיר בה, מזה גתהוה שיש לה רצון אחר בנגרו. ואז לא זכה - בנגרו (במות ט). וחדש אלול, שאז יכולין לחקון זה ולהאיר הדרך בים בנ"ל, (עליון בנות אלול הם תקון לזה). ובשמתקן זה, אזי מוצא וווגו, והיא אינה בנגרו, רק ברצונו. ויש בזה סוד נפלא, כי דע, שזה הסוד משר אברהם לאליעזר עבדו, בשיטתו לבקש הווגו של יצחק בנו, הינו סוד בנות אלול, שהם מסגלים לתקון הקדית, שעליהם מוצאין הווגו. כי עליהם תקון הנ"ל נעשה בה רצון אליו, כי מקדם לא היתה נוסה אחר רצונו, כי נטה ממנו בנ"ל, ועליהם אי אפשר למצא וווגו, ואפלו אם מוצא איה נוסה אחר רצונו בנ"ל, אבל עליהם בנות אלול, שהם התקון לזה, עליהם חזר ונעשה בה רצון אליו בנ"ל. וזה הסוד מבאר בתורה בפרשת אליעזר, כי אברהם מסר לו הסוד הזה. וזה שאמר אברהם לאליעזר (בראשית כד): ואם לא תאבה האשה ללכת אחריו. ראה והבט נפלאות תורתנו, כי ראשיתבות פסוק זה הם אותיות אלול, ובאמצע הם תבות: תאבה האשה, כי עליהם בחינת אלול, הינו סוד בנות אלול, עליהם תאבה האשה, כי עליהם נעשה בה רצון אליו בנ"ל. נמצא, שבאלו תבות בעצמן, שדבר אברהם עם אליעזר מענין החשש שמה לא תחרצה לילך אחריו, דהינו מה שאמר לו: ואם לא תאבה האשה ללכת אחריו - באלו תבות עצמן גלה לו סוד התקון לזה, דהינו סוד אלול, המרמז ראשיתבות, שהוא התקון לזה, שעליהם תאבה האשה. ועוד יש בזה סודות נוראים מאד. גם עין במאמר המתחיל: ויאמר ה' אל משה קרא את יהושע (במקרא כ"ו), כי שם מדבר מנגות אלול, והוא תקון לפנים הקדית בנ"ל. הינו, לעין באותו המאמר, ולבנות להבין בו, ולעשות עמי איה עבודה בעבודת השם - עליהם תקון פנים הקדית:

הקמת הקדית רמו לוווגו, כי מתחלה צריך אתערותא דלתתא, הינו תקון השכינה, ובשעה שכינה מתלבשת בלבושין נהירין: חזר סמך ירק, בחינת אבות, והיא בחינת שבושה, בחינת שכנה, ונעשה כאלו עכשו נשבע לאבות. וזה: אשר נשבע לאבותיך ביום הזה - ביום הזה דיקא. נמצא, עליהם תפלה ככה נהדרש השבושה לאבות:

פה

אנזוים הנקראים לווים, הם רומזים לבחינת לאה, שהיא בערה, שהיא נקבא ראשונה, ואחר כך נבנסין לבית המקדש, שהוא בחינת: יעקב קראו בית אל (ספ"ט), והוא שפרש רש"י (ספ"ט א), שדרך לו נבנסין לבית אל. והוא (ישעיה ט): נחמו נחמו. שתי פעמים "נחמו" גמטריא "קדקד", שהוא בחינת ערה, שעליה נבנסין לבית אל. והוא שלשה שבועות, שהם עשרים ואחד יום שבין המצרים, ובנגרו באילן לו. כשביל זה נוהגין לאכל ביצה בסעודה המפסקת בתשעה באב, כי הביצה נמרת בעשרים ואחד יום, במאמר חכמינו זכרונם לברכה (בבב"א ה): חרנגול מולדת לעשרים ואחד יום וכו', ובנגרו באילן לו. והוא העצם לו שיש בערה אדם, שישאר אחר כליו הנוף, וממנו יתחדש בגוף הנוף בשעת תחית המתים. והוא עקר נחמונינו, בחינת נחמו נחמו בנ"ל, כי על הנוף נאמר (יה"ו): שכבי עד תבקר, שהוא עת התחיה. והנה בבקר והנה היא לאה (בראשית כ) - הינו עצם לו הנ"ל, שעליה נחבנה הנוף. וכשביל שכל בנותו של יעקב היה בשביל רחל, נאמר בבני רחל, דהינו יוסף: ולקדקד גור אחיו (בראשית כט), ובבנימין בתיב (דברים ט): ובין בתכיו שכן. רמו, שעליהם בחינת לאה, שהיא ראשונה, יכול לכזא לבחינת רחל. קדקד ובתכיו זה בחינת לו הנ"ל. ערה גמטריא ש"נ - ראשיתבות: שבת נחמו, רמו להנ"ל:

פו

דע, שעליהם שהעולם הם מקטני אמונה, עליהם הם צריכים לתענית, דהינו עבודות קשות. כי בודאי ידוע שאפשר לעבד השם יתברך בכל דבר, כי אין תקדוש ברוך הוא בא בטרונא עם בדותיו (וע"א ט), אך מה שצריכין לפעמים לעבודות קשות, הוא בבחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין טז): בשעת שמד אפלו אערקתא דמסאני יהרג ואל יעבר. נמצא, שאף שבאמת אין ראוי שיהרג על זה, אך מחמת שהוא שעת שמד, והם מתגברים ורוצים דיקא להעבירו על דת ולהכניאו לבפירות, הם ושלום, עליהם הוא מברך למסר נפשו אפלו על דבר קל. והעבודה הנה והקפירות הם בבחינת (תהלים קלח): אף אין יש רוח בהם - שאין בהם שום רוח כלל, והקטני אמונה הם בבחינת מקצירות, שהוא כמו ממצע, דהינו שאין להם אמונה שלמה, שהיא בחינת מאריך רוחו, כמוכא במקום אחר (במקרא כ"ה), ואף עליהם אינם בופרים לגמרי, שאין להם שום רוח כלל, רק הם כמו ממצע, ורוחם קצרה, בחינת מקצירות. והוא (ספ"ט א): מקצירות ומעברה קשה - שמתחמת שהם בבחינת קצירות, מחמת שהם קטני אמונה בנ"ל, עליהם צריכין לעבודות קשות ולתעניות:

פח

צריך לזהר מאד, שלא לאכל פרי שלא נתבשלה כל צרכה. וכמו שאסור לקץ אילן בלא זמנו, כמו שאמרו רבותינו וכו' לברכה (כ"ז ט), בן אסור לחלש פרי קדם בשולה, וכן אסור לאכלה. והאכל פרי קדם גמר בשולה, יכולה להזיק לו מאד לנשמתו, כי יוכל לאבד נפשו על-ידיה, כי הפרי כל זמן שהיא צריכה להתגדל, יש לה פח המושך, כי היא צריכה חיות להתגדל, ועליה בודאי יש לה פח המושך, שמושכת יניקתה וחיותה; וכשתולשין אותה קדם זמנה, קדם שנתבשלה עדין כל צרכה, עדין יש לה פח המושך, כי בשמתבשלה כל צרכה, שוב פסק ממנה פח המושך, כי אינה צריכה עוד למשך חיות; אבל בשצריכה להתבשל עוד, עדין יש לה פח המושך, ועליה זה האוכלה קדם גמר בשולה, תוכל הפרי למשך לעצמה חיות הנפש של זה האדם, מאחר שעדין יש להפרי פח המושך כנ"ל, עליה תוכל הפרי למשך לעצמה חיות נפשו, ויכול לאבד נפשו. ועם-כ"ל, אם מברך הברכה של הפרי בכונה וביראת שמים, אזי יוכל להנצל מזה, וגם אם הוא חוק ביותר בעבודה ה', יוכל גם-כן להוציא עוד חיות מהפרי, ולמצא שם אברות. כי יש דברים אבודים, ויש בזה דברים נפלאים, סודות נסתרים ונודאים מאד, רזין עלאין. והעקר, שהאדם צריך לזהר מזה מאד, הינו שלא לאכל פרי קדם שנתבשלה כל צרכה. ודע, כי גם בשמבשלין הפרות בביתו אינו מועיל לזה, אבל אם הפרות שלא נתבשלו כל צרכן על האילן הם מנחים איזה זמן עד שנגעו מבשלין מאליהן בתולש, זה מועיל, ומתיר לאכלן. וזה דוקה כמו האדם שהוא נגע, והוא מרחף רחפות הרבה בפיו (שקורין סאפין), עד אשר ינוח; כמו-כן אלו הפרות שנתולשו קדם שנתבשלו כל צרכן, צריך להמתין עד שגורחו מרחפתן, ואז יש התיר לאכלן. והדברים סתומים:

ודע, שיש מלאך, ותחתיו כמה ממנים, וכלם אחוים בידם שופרות, והם עומדים וחופרים תמיר, ומחפשים תמיד אחר אברות, והם תוקעים תקיעה תרועה, ואחרי-כן חוזרים ותוקעים תקיעה, וכשהם מוצאים איזה אברה, געשה רעש ושמחה גדולה. כי יש כמה דברים אבודים, הינו מה שאוברים אברות הרבה על-ידי התאוות, בבחינת (חולם כ"ב): תאוות רשעים תאבד; ואפלו מי שהוא צדיק, הוא אובד גם-כן לפעמים, בבחינת (סידה ו'): יש צדיק אובד בצדקו; ואפלו הצדיקים החופרין ומבקשים אחר אברות, הם אובדים גם-כן לפעמים, בבחינת (חולם ט): יחפרו ויאבדו - שאפלו החופרים אחר אברות חוזרים ואובדים לפעמים, וזה בחינת (סידה ו'): עת לאבד. וזה: תאוות רשעים תאבד - ראשי תבואת: תר"ת; כי המלאכים המחפשים אחר האברות, שהם בחינת תאוות רשעים תאבד, הם אחוים בידם שופרות ותוקעים תר"ת, כנ"ל. וגם הוכיח אז, שקשה מאד מאד להיות מקבל. וגם הוכיח אז "קנאת סופרים תרבה חכמה"

(כ"ז טא). ולא באר כל זה, כי הם דברים סתומים וסתומים. גם נשבח קצת, כי לא כתבתם בזמנו כי אם בדרך רמז (כאשר נדרש כבר בהרפסה ראשונה. ואמר, שכל הנ"ל, דהינו ענין בונה אלול, שהם תקון לפנים הפירות, וענין הפרות הנ"ל, וענין זה של המלאך וכו' כנ"ל - הכל אחר, ויש בזה רזין גדולים:

פח

הרעית משרד כל השדוכים, כי כל השדוכים הם שני הפכים, והרעית הוא המתוך בין שני הפכים. עליהן כל השדוכים שבעולם, כלם נעשים על-ידי הברידעת שיש בעולם. ועליהן לפעמים קשה למצא זוגו, כי לפעמים שני המשדכים רחוקים מאד, והם שני הפכים ביותר זה מזה, עליהן קשה למצא זוגו. והתקון לזה - שצריך שיבוא להברידעת לשמע תורה מפיו, ועל-ידיה יכול למצא השדוך שלו, כי כל זמן שהרעית בבח, אזי לפעמים אי אפשר לחבר המשדכים, כשהם בהפך גדול זה מזה, כי לפעמים הם בהפך גדול מאד זה מזה כנ"ל, ואז אי אפשר להרעית לחבר אותם כל זמן שהרעית בבח. עליהן צריך לשמע תורה מפיו, שאז יוצא הרעית בבחינת (משל ט): מפיו דעת ותבונה; ואז, כשיצא הרעית מבח אל הפעל, אזי יכול לשדכם, אף אם הם בהפך גדול זה מזה. וזה אותיות שידוך - ראשי-תבות (מלאי ט): כי שלפתי כהן ישמרו דעת ותורה. וזהו: יבקשו מפיהו, כי צריך לבקש החורה מפיו דוקא, כדי להוציא הרעית מבח אל הפעל כנ"ל. ועליהן צריך לשמע תורה דוקא מפיו, אף שגם ברכורים פשוטים של הברידעת יש בהם גם-כן דעת, אף-על-פי-כן צריך לשמע תורה דוקא. כי החורה נקראת בלה, כמו שאמרו חכמינו וכו' לברכה (ספסס ט): אל תקרי מורשה, אלא מארסת. ויש בה גם-כן שני הפכים, כי יש בה שני מיני אותיות, וכשהצדיק אומר תורה, הוא בחינת משרד שדוכין, כי דבריתורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר (ירושלמי ר"ה פ"ק ראשון כ"ד); וצריך לחבר דבריתורה במקום למקום, כי מחברים דבריתורה במקומות מפוזרים, שהם רחוקים זה מזה, ומחברים אותם יחד, ועל-ידיה נעשה החדוש שמחפשים. נמצא, כשהצדיק הברידעת אומר תורה, הוא משרד שדוכים. עליהן צריכין לשמע מפיו תורה דוקא, ועל-ידיה יכולין למצא זוגו כנ"ל:

צ

מעם על שכירת כלי חרס בשעת השדוך הוא בשני ענינים. כי באמת צריכין לזהר מאד מאד שלא לגרש את אשתו, כי אמרו רבותינו אברונם לברכה (עירובין טא): שלשה אינם רואים פני גיהנם וכו', ומי שיש לו אשה רעה. למאי נפקא מנה לקבולי באהבה. ופרשו המפרשים, שמפני זה לא אמר כאן הנפקא מנה דלעיל, כי קדם לזה איזה שם: שלשה דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו. למאי נפקא מנה

מוהר"ן תנינא

שהרב אומר, זה בחינת מעוט הלכנה, בחינת גלות השכינה. כי כל אדם באשר הוא שם, הוא צריך לקשר שכלו ממקום שהוא להתורה ולהשם יתברך, שהוא בחינת חכמה עלאה. אבל אם מפריד שכלו ותכמותו, חס ושלום, מהשם יתברך, זה בחינת (מס' טו): ונרנן מפריד אלופ - שפפרד אלופו של עולם, וגורם, חס ושלום, פגימת הלכנה עלידי שאינו מקשר חכמה תתאה בחכמה עלאה, דהינו שאינו מקשר החכמות של כל העולם להשם יתברך ולהתורה, שהוא בחינות חכמה עלאה כנ"ל:

אבל הצדיקים אמתיים, הם מקשרים חכמה תתאה בחכמה עלאה, כי שיחתן של הצדיקים אמתיים, שהם משיחין ומספרים שיחת חלון, היא יקרה מאד מאד, וכמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ע"א ט): שיחתן של תלמידי חכמים צריכין למור, כי הצדיק האמת בונה עולמות החרדין, ומגביה חכמה תתאה ומקשרה לחכמה עלאה עלידי שיחתו וספורי דבריו שפפרד עם המון עם, כי השכל של המון עם, שאינם מקשרים אותו להשם יתברך, הוא נפרד מחכמה עלאה, אבל הצדיק האמת מקשר השכל של ההמון, אפלו השכל והחכמה של הרשע, להשם יתברך. וזה ענין מה שהצדיקים מדררים עם אנשים שאינם הגונים או אפלו עם עכ"ם (אך בשפפרד עם עכ"ם, אי הצדיק מוציא הטוב מפניו, והוא נשאר אפס וריק, שזה בחינת מה שהיה משה את המצר, כי בשהצדיק מדרר עם רשעים, והצדיק מגביה שכלו ומקשרו להשם יתברך, אי מעלה ומקשר שכלם ממקום שהם להשם יתברך, כי הצדיק האמת מצמצם שכלו, ומרפר עפם בחכמה נפלאה ובמלאכה גדולה, ומקשר כל הדבורים להשם יתברך, ועלידיה מביאם לירי חשוכה. וזה בחינת (מס' טו): והם חכו להנלך ישא מברותיך, ודרשו רבותינו וכוונם לברכה (כ"ב ט): אלו תלמידי חכמים, שהולכים ומכתתים רגליהם מעיר לעיר ונושאים ונותנים בדבריו של מקום. כי הצדיקים האמתיים מדררים לעצמם עם רשעים ומספרים עמהם מעסקי מלחמות וכיוצא בזה מעסקי העולם, אך הוא מלביש בזה האור הגדול של התורה, כי הוא מלביש אור התורה בלבושים שונים זה מזה, עד שמלבישו בדברים הללו, והאור התורה מתלבש בצדופים אחרים. כי אם היה הצדיק מדרר תכף תורה בפרוש עם הרשע, היה יכול להתפקר יותר והיה נעשה רשע יותר. כי צדיקים ילכו כם ופשעים יפשו כם (רש"י ד), כי זכה - נעשה לו סם חיים; לא זכה - נעשה לו סם מות (ויטא ע"ב). ועליבן אם היו מגלין לו תורה כמות שהיא, היה מתפקר יותר, כי היה נעשה אצלו סם מות, חס ושלום, כי הוא רחוק מן התורה, ועליבן צריכין להלביש לו התורה בצדופים אחרים. וכמו שפצינו בתלמי המלך, כשהושב שכנים ושנים וקנים, ונתן השם יתברך בלב כל אחד ואחד להלביש התורה בצדופים אחרים, וכתבו: אלקים ברא בראשית וכו' (מלאה ט), וכמו שפרש רש"י שם. כי אם היו כותבין התורה כמות שהיא, היה מתפקר יותר וכו'. ועליבן צריכין הצדיקים האמתיים לדרר עם ההמון שיחת חלון, והם

למבעי רחמי וכאן לא אמר נפקא מנה זו. כי באלו השלשה צריכין לקבל באהבה וקנא, מאחר שעלידם אינו רואה פני גיהנם. וזהו בחינת שבירת כלי חרס בשעת השריד, כי שער החרסית היה בירושלים (שהיו משליכין שם שכרי חרסים, כמו שפרש רש"י שם), וזה השער הוא כנגד פתחה של גיהנם, כמו שכתוב (יחזקאל ט): ויצאת אל גי בן הגם אשר פתח שער החרסית. וגי בן הגם זהו בחינת הגיהנם, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (מס' טו): שתי תמרות יש בגי בן הגם, ועולה עשן מביניהן, וזהו פתחה של גיהנם. והיו ששוכרין כלי חרס בשעת השריד, כי מרמזים לו בזה שני ענינים. הינו שפמרמין לו: אם היא אשה רעה, תזהר לבל תבגד בה, רק תקבל באהבה, כי עלידיה אינך רואה פני גיהנם כנ"ל. ואם היא אשה טובה, רע וזכר כי יש גיהנם, ולא תהיה נמשך אחר תאוותי, ותקדש עצמך כראוי, כי וזכר תזכר שיש גיהנם. וכל זה מרמזין לו עלידי שבירת כלי חרס, שהוא בחינת שער החרסית, שהוא בחינת פתחה של גיהנם כנ"ל, ועליבן עלידי שבירת כלי חרס מרמזין לו שני ענינים הנ"ל:

אז

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר (שמות כ):

דע, כי ההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים הוא תועלת גדול מאד מאד, כי עלידיה זוכין לחשוכה שלמה ולכפרת עון, והמתקין הדיני ונתבטלין לגמרי, ונעשה עלידיה יחוד קדש בריך הוא ושכינתה, כי איתא בזכר הקדוש (מש דף ק"ד): כי הנה המלכים נוגדו: תרין עולמין קדשין, עלמא עלאה ועלמא תתאה וכו', דר מתחברין כהרא דרין כל אנפין נהירין וכל חובין אתעברו וכו', עין שם. כי דע, כי יש שני בחינות חכמה: חכמה עלאה וחכמה תתאה. וחכמה תתאה נמשך מחכמה עלאה, ויונק ומקבל משם. והוא כמו הרב והתלמיד, כי מה שהרב מלמד עם תלמידו והתלמיד מקבל מפניו, הוא בחינת חכמה עלאה וחכמה תתאה. וחכמה עלאה, דהינו מה שהרב מלמד להתלמיד, זה בחינת יור, ומה שהתלמיד מקבל מפניו, שזה בחינת חכמה תתאה, הוא בחינת למד, שהוא בחינת מגדל הפורח באור (תנ"ך טו: ע"ר שם), כי הלב פורח באור, ושומע מה שהרב אומר, ועלידיה מביין האדם השומע. כי עקר הבנת התלמיד הוא עלידי הלב, כי הרב צריך לומר דברים המתישבין על הלב. והתלמיד צריך לתן הלב ולהתבונן בפה שאמר הרב, וכמו שכתוב (מס' טו): לקנות חכמה ולב אין; ועליבן מה שהתלמיד מקבל הוא בחינת למד, בחינת מגדל הפורח כנ"ל. וזה בחינת למד, לשון תלמיד הלמד מרבו. ונמצא, שהרב והתלמיד, שהם בחינת חכמה עלאה וחכמה תתאה, הם בחינת למד יור. ודע, כי כלל התורה הקדושה הוא בחינת חכמה עלאה, וכלל החכמות שבעולם נמשכין מבחינת חכמה תתאה, וכשהחכמות שבעולם שונקים מחכמה תתאה הם נפדרים מהתורה ומהשם יתברך, מבחינת חכמה עלאה, כמו התלמיד שאינו רוצה להבין מה

והם מלבישין בהם התורה, והם מקשרים אותם באלו הרבורים
מקום שהם, כי הם אינם רחוקים מאלו הרבורים והספורים
שהצדיק מדבר עמם, ועל-ידיה מקשר אותן ומעלה אותן להשם
יתברך. וזה בחינת שהוא נושא ונותן ברביו של מקום, והינו
שהוא מדבר עם כל אחד לפי מקומו במקום שהוא, והוא נושא
אותן הרבורים ונותן אותם להשם יתברך, כי הוא מקשרם
לשם, לבחינת חכמה עלאה. נמצא, שהצדיק האמת מקשר
חכמה תתאה עם חכמה עלאה. ובשכיל זה בשהצדיק נפטר מן
העולם, חס ושלום, אז יש צער גדול להשם יתברך, כי השם
יתברך אינו רוצה במיתתו של רשעים, כי אם במוכחם, שיכזבו
לשוב בתשובה, והצדיק היה מקשרם ומעלה אותן להשם יתברך
והיה משיכן בתשובה ובג"ל, כי הוא מקשר חכמה תתאה
בחכמה עלאה ובג"ל. וזה שמוכא במדרש (תכונה י'): בר מית
משה רבנו, צות קרשא בריך הוא: וי מי יקום לי עם מרעים.
לי יקא, בחינת חכמה עלאה וחכמה תתאה, שהם בחינת
למד יוד, בחינת לי. הינו, מי יקום ויעלה ויקשר בחינות
לי, הינו חכמה תתאה עם חכמה עלאה, עם מרעים - הינו
שהוא מעלה החכמה תתאה מכל הרעים שבועולם, ומקשרם
להשם יתברך, ומעלה אותה לחכמה עלאה, שזה בחינת לי.
בחינת התקשרות חכמה תתאה עם חכמה עלאה בג"ל. כי משה
רבנו, עליו השלום, בודאי היה יכול זאת מאד, להעלות בחינת
החכמה תתאה מכל הרעים ורשעים שבועולם ובג"ל. ועל-כן
העקר לקשר עצמו לצדיקים אמתים, כי הצדיק מגבית ומקשר
חכמה תתאה לחכמה עלאה בג"ל, ואזי מפגימת הלבנה נעשה
מלוי הלבנה. והיו: כי הגה המלכים נועדו עברו יחדו, בר מלכים
אודמנו תרניהו ברעותא קרא, ברין וכו' בלהו מארי דדינא
אתבפין ואתעברו מעלמא וכו' (מש"ש סדר ויש ג"ל), ואזי הוא בחינת
(מלכים א ה'): ותרכ חכמת שלמה, ותרגמו: ואתרביאט סהרא,
רהינו שנתמלא פגימת הלבנה ובג"ל. ואזי נמתקין כל הרינים
ונתבפרין כל העוונות, (במובא בזה הג"ל ובכמה מקומות, שעקר התקנת
הדינים וכפרת העוונות ושלמות כל האורות וכלי פגימת הלבנה והקוין כל
העולמות - הכל הוא על-ידי שנתחבר עולם התחתון בעולם העליון, שהם
בחינות חכמה תתאה וחכמה עלאה בג"ל). וכל זה על-ידי הצדיק,
שמקשר חכמה תתאה בחכמה עלאה על-ידי שיחתו, שכלביש
אור התורה בספורי דברים ובג"ל. והיו: וידבר אלקים את.
וידבר - לשון זיווג והתקשרות, כמו: ראוה מרבכת (תכונה י').
אלקים את - זה בחינת חכמה תתאה וחכמה עלאה. אלקים
- בחינות חכמה תתאה, בודע: את - זה בחינת חכמה עלאה,
בחינת: את השמים, הינו לזוג ולקשר חכמה תתאה בחכמה

עלאה, זה נעשה על-ידי בחינת: הדברים האלה לאמר -
הינו על-ידי הצדיק שמלביש הרבכים האלה, הינו רבוי התורה,
הוא מלביש בספורי דברים. והיו: לאמר - לשון הלכשה, כמו
שכתוב (אס"ה ב'): בצע אמרתו, שפרשו לבוש. ועל-ידי שהצדיק
מלביש אור התורה בספורי דברים, על-ידיה מקשר חכמה
תתאה עם חכמה עלאה, ובג"ל:
ברוך יי לעולם אמן ואמן:

צב

תקוין למקרה-לילה, חס ושלום, לומר עשרה קפיטל תהלים,
במבאר בספר הראשון (ס"ה דה), עין שם הענין. כי עשרה
קפיטל תהלים הם בגדר עשרה מיני נגינה, שנאמר בהם ספר
תהלים (פסחים ק"ו, וזרז אמר ק"ה ק"ה ספח דף רכ"ג, חקו"ן י'), שהם: ברכה,
אשרי, משכיל וכו', כי עשרה מיני נגינה הג"ל יש להם כח
לכבול כח הקלפה והפגם הג"ל, כי הם הפך הקלפה והפגם
הג"ל, במבאר מזה שם בספר הראשון. ודע, כי זה הענין של
העשרה מיני נגינה הג"ל, שהם בגדר פגם הג"ל, הוא מרמז
בפסוקים אלו: ברכה - אברך את ה' אשר יעצני אף לילות
וכו' (תהלים סו), אשרי - אשרי נשוי פשע בסווי הפאה (ס"ב ל'),
משכיל - ומה! אשה משכילת (ס"ט י'), שיר - בלילה שירה
עמי (תהלים ס"ב), נצוח - למנצח אל תשחת (ס"ב ב'), נגון - אברה
נגינתי בלילה (ס"ט ע'), תפלה - היואכל תפל מבלי מלח (איוב ו')
הודו - פן תפן לאתרים הודך (ס"ט י'), מומד - הנותן
ומירות בלילה (איוב ל'), הללויה - אשה יראת ה' היא תהלהל
(ס"ט ל'), [והבן היטב רמזים אלו]:

ודע, כי אלו הם העשרה קפיטל, שצריכים לאמרם באותו
היום שארע לו מקרה בלתי כהור, חס ושלום: מכתם
לדר - מו. לדר משכיל - לב. אשרי משכיל אל רל -
מא. באיל מער - מב. למנצח אל תשחת - נמ. למנצח
אל ירותון - עז. תפלה למשה - צ. הודו לה' קראו בשמו
- קה. על נהרות בגל - קלו. הללו אל בקדשו - קן.
ואלו העשרה קפיטל תהלים הם תקוין גדול מאד לענין
הג"ל, ומי שאובה לאמרם באותו היום, אין צריך לפחד עוד
כלל מפגם הנורא של המקרה, חס ושלום, כי בודאי נתחמק
על-ידיה. וכזכות תקוין חטא זה יבוא משיח צדקנו לקבץ
נפוצותינו, כמו שכתוב (תהלים ס"א): בונה ירושלים ה' נחמי ישראל
יכנס, במהרה כימינו, אמן:

חקו

נשלם ספר לקוטי מוהר"ן תנינא.

תהלה לאל עליון אשר שמים וארץ קנה:

ואלה

ואלה מוסר על הראשונים, מה שלקחתי מתוך שיחותיו הקדושים:

צנ

שמעתי בשמו, שאמר לענין המחלקת שהיו חולקים עליו, כי אמרו רבותינו וכוונם לברכה (סוכה ו'): כדום זאת לבני אדם - אלו דברים העומדים בדומם של עולם, ובגניאדם מולולין בהם. ומאי נהו תפלה. עליהן מתמת שכל עסקו תפלה, כי בענין תפלה היה מרבה לרבר עם אנשיה, והוהירם מאד להתרבות בתפלה והתבודדות ושיחה בינו לבין קונו, כמבאר בספריו הקדושים, ויותר מזה הרבה לרבר עמו וחוק אותנו בהתחזקות בלי שעור להתרבות בתפלה והתבודדות, עליהן בגניאדם מולולין בו ומבין אותו וחולקין עליו, כי כל עסקו הוא תפלה, שהם דברים העומדים בדומם של עולם ובגניאדם מולולין בהם. והבן:

צד

שמעתי מפיו הקדוש, שהיה כתוב אצל חז"ל על ענין ראשיהשנה, שצריכין לנסע לצדיקים על ראשיהשנה. והיה מבאר שם מענין שלשה ראשים שמתקבצין בראשיהשנה, כשזוכין אז להיות אצל הצדיק. כי הצדיק הוא בחינת ראש, כי הוא ראש בני ישראל, וראשיהשנה הוא גם כן בחינת ראש, כי הוא ראשיהשנה, וכל אחר בא עם מוח ורעמו להצדיק ומקשר רעמו ומחו שבראשו, שוהו גם כן בחינת ראש, להצדיק שהוא ראש בני ישראל בראשיהשנה, נמצא שנתקבצו שלשה ראשים יחד. והיה לו בזה חז"ל תורה שלמה, ולא זכיתי לקבלה:

צה

לענין התבודדות ושיחה בינו לבין קונו ואמירת תהלים ותחנון ובקשות, טוב מאד כשזוכין לאמרם בלב שלם באמת, עד שיזכה לכתוב לפני השם יתברך כבן הבוכה לפני אביו. אבל אמר, שכשהאדם אומר תחנון ובקשות, וחושב בלבו ומצפה שייבכה, וזאת המחשבה אינה טובה, והיא מבלבלת גם כן את רעמו, כי מחמת זה אינו יכול לומר הבקשות בלב שלם בשלמות, כי צריכין בשעת אמירת תחנון ובקשות להרחיק מעצמו כל מיני מחשבות חוץ שבעולם, רק לבין רעמו אל הרבדים שהוא מרבר לפני השם יתברך, כאשר ירבר איש אל רעהו, ואז ממילא בקל יתעורר לבו, עד שיבוא לכביה גרולה באמת. אבל כשחושב ומצפה על זה שייבכה, אזי זה וזה אינו עולה בידו, כי האמירה בעצמה תבלבלת על ידיה כנ"ל, כי זה שחושב ומצפה שייבכה, הוא גם כן בחינת מחשבה וזה שמבלבלת הבונה, שאינו יכול לשמע היטב מה שהוא מרבר על ידיה, כי העקר - לרבר הרבוב באמת לפני השם יתברך בלי שום מחשבות אחרות כלל כנ"ל. ואם יזכה לכביה באמת - מה טוב, ואם לאו - לאו, ולא יכלול אמירתו בשביל זה כנ"ל:

צו

עוד אמר לענין התבודדות, שהיה רבנו ז"ל לורו מאד בזה להיות רגיל מאד בהתבודדות לפרש שיחתו לפני השם יתברך ככל יום ויום. ואמר, שאפלו בשאין יכולין לרבר כלל, אפלו כשמרברין רק רבוב אחר, גם כן טוב מאד. ואמר, שאפלו אם

אינו יכול לרבר רק רבוב אחר, והיה חזק ברעמו, וירבר אותו הרבוב כמה וכמה פעמים בלי שעור וערך, ואפלו אם יבלה כמה וכמה ימים ברבוב זה לבר, גם זה טוב. והיה חזק ואמין, ורבה לרבר אותו הרבוב פעמים אין מספר, עד שירחם עליו השם יתברך, ויפתח פיו, ויכל לפרש שיחתו:

ואמר, שהרבוב יש לו כח גדול מאד, כי הלא יכולין ללחש על קנהישרפה שלא תוכל לידות. והבן. ואז, כשרבוב מזה, רבר הרבה מהתבודדות, והאריך מאד בשיחה נפלאה בכמה מיני לשונות, וחזק אותנו וזרז אותנו מאד מאד בזה להתחזק להתרבות בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. ואמר, שרצונו שיהיה לנו כל היום כלל התבודדות, ולכלות כל היום על זה, אך לאו כל אדם יכול לקיים זאת, עליהן בהכרח לצוות להם שיהיה להם על-פני פנים איהו שעה התבודדות, כי גם זה טוב מאד. אבל מי שלבו חזק בה, ורוצה לקבל עליו על עבודתו יתברך באמת, רצונו שיהיה לו כל היום התבודדות. והזכיר אז מאמר חכמינו וכוונם לברכה (סוכה כא'): ולואי שיתפלל אדם כל היום בלוי:

צז

עוד שמעתי בשמו לענין מעלת השיחה בינו לבין קונו, שאמר, שעל תפלות ותחנון ובקשות הסודות מבקר, כבר יורעין מהם כל המחבלים והמקטרגים, והם אורבים על הדיקים של אלו התפלות, מחמת שיודעים מהם מבקר. כמו, למשל, על הדרך הכבושה, היוע ומפרסם לכל, שם אורבים רוצחים וגולנים חמיר, מחמת שיודעים מדרך זה כבר, אבל כשהולכין בתיב ודרך חרש, שאינו נודע ערו, שם אינם יודעים לארבע שם כלל; כמו כן לענין הנ"ל, כי השיחה שמרבר האדם עצמו בינו לבין קונו, הוא דרך חרש והפלה חרשה, שהאדם אומרה מלבו מחרש, עליהן אין המקטרגים מצויים כל כך לארבע. ואף-על-פי-כן הוהיר מאד גם על אמירת שאר תחנון ובקשות, כמבאר בדרבנו כמה פעמים:

צח

עוד אמר לענין התחזקות בהתבודדות ותחנון ובקשות, כי הרבוב יש לו כח גדול לעורר את האדם, אף-על-פי שגרימה להאדם שאין לו לב, אף-על-פי-כן בשירבר הרבה דברי התעוררות ותחנון ובקשות וכוונות, זהו בעצמו שמרבר הוא בחינת התגלות התעוררות לבו ונפשו להשם יתברך, בבחינת (ש"ש ה'): נפשי יצאה כרבדו, שהרבוב בעצמו הוא התגלות הנפש והלב. ולפעמים עלי-ידי שירבר הרבה, אף-על-פי שיהיה בלא לב כלל, אף-על-פי-כן יבוא אחר-כך על ידיה להתעוררות גדול בלב ונפש. והכלל - כי הרבוב בעצמו יש לו כח גדול:

צט

אמר, שעקר התבודדות והשיחה בינו לבין קונו בשלמות הוא כשפרש שיחתו כל כך לפני השם יתברך, עד שיהיה סמוך מאד שחצא נשמתו, חס ושלום, עד שכמעט יגע,

להשם יתברך זה זמן רב מאד, וערין הוא רחוק מאד מאד, אף-על-פי-כן אם יהיה חזק ואמין בתפלות ובקשות, בודאי סוף כל סוף יענהו השם יתברך ויקרבו לעבודתו באמת, בודאי כלי ספק, רק חזק ואמין. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לב), שתפלה צריך תזקק, כמו שכתוב (הרמב"ם): קנה אל ה', חזק ואמין לבך וקנה אל ה', ופרש רש"י: ואם לא תתקבל תפלתך, חזר וקנה. וכן לעולם, עד שיקוף וירא ה' משמים:

ובכך מבאר זאת בדברינו כמה פעמים. אך צריכין לבטל ולשנות זאת ולדבר זאת בכל יום ויום, כי יש כמה וכמה מיני חלישות וכלבולים על זה כלי שעור, מה שאין הפה יכול לדבר ולהלב לחשב. על-כן צריכין לתור זאת אלפים פעמים, כדי שיתחזק ויתאמץ לעמוד על עמרו להפלת ולהתחנן לפני השם יתברך תמיד, שיקרבו לעבודתו, יהיה איד שיהיה. נשאל לבנו אל כפים אל אל כשמים. כי לא יוש ה' את עמו ונחלתו לא יעזב. חסדי ה' כי לא תמנו, כי לא כלו רחמי:

קב

פעם אחר באתי אליו ז"ל, וספר לי, שזה בסמוך היה אצלו רב אחר, ודבר עמו, ואמר לפניו תורה, (ובש שבת ז"ל אחר לפי דרכי תורה). ולא זכיתי שיקרא ויאמר אותה התורה לפני, רק אלו הדברים שמעתי מפיו הקדוש, שספר לי, שאמר אז מענין בענין ורות, שבענין ורות הם סוד סמיכת גאלה לתפלה, כי בענין הוא בחינת גואל, כמו שכתוב (ירמיה'): כי גואל אנכי וכו', ורות היא בחינת תפלה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ט): למה נקרא שמה רות שצא ממנה דוד, שדוה להקדוש-ברוך-הוא בשירות ותשבחות. והיה מובן מדבריו ז"ל, שגלה בזה תורה גבוהה, אך לא זכיתי לשמעה:

גם שמעתי בשמו, שאמר אז, שכל ההשגות הנכונות מאד שהוא משיג, אינו עולה אצלו כנגד איזה רבד שהוא מגלה בפני העולם. כי בכל רבד ורבד שהוא מגלה בפני העולם תלויים בו כל העולמות, גליונים ותחתונים: (פרוש) כי אף-על-פי שבודאי ההשגות שלו שאנו מגלה הם גבוהים אלפים ורבבות פעמים כלי שעור כנגד מה שהוא מגלה בפני העולם, במבאר מה כמקום אחר כמה פעמים, אבל אף-על-פי-כן זה אינו חשוב ונקר בעיניו בליבד, מאחר שאנו מוכה את ישראל בליבד בזה. והעקר הוא אצלו, כשהעולם זוכין לשמע מקטו איזה רבד, כי בכל רבד וכו' (כ"ה)

קג

בשעת התפלה, כל זמן שהאדם שומע עור אז איזה אדם, ודענו ששומע ומרגיש שעומד עור אדם אחר בשעת תפלתו, הוא לא טוב. כי צריך כל אדם בשעת תפלתו, שיעיד ברעמו שאין שם אלא אני והשם יתברך לבד. ובמאמר "אבא שאול וכו'" פעם אחת דציתי אחר צבי וכו' (כס"ה), שם מבאר בטוב גרול יותר בשעת התפלה, שמתניב האדם לבטל עצמו בליבד בשעת התפלה, עד שלא ירגיש אפלו את עצמו כלל בשעת תפלתו, רק את השם יתברך לבדו, כי אז, בשעת התפלה, האדם עומד בהיכל המלך וכו', עין שם מה שכתוב שם (כ"ה)

חס ושלום, עד שלא תהיה נשמתו קשורה בגופו כי אם בחוט השערה מעצם עצרו ונענועו וכסופיו להשם יתברך באמת. וכן מבאר בדברי רבותינו זכרונם לברכה (תנ"ח), שאמרו: אין תפלתו של אדם נשמעת, אלא אם-כן משים גפשו בכפו וכו', הינו ככ"ל: **ואמר:** הלא בשהשם יתברך עומד בתפלות, אזי ההתבודדות הוא באשר ידבר איש אל רעהו:

ק

ספרו לי שאמר, שמקטן ועד גרול אי אפשר להיות איש כשר באמת, כי אם על-ידי התבודדות. והיה מוכיר כמה וכמה צדיקים מפרסמים אמיתים, ואמר, שכלם לא באו למדרגתם כי אם על-ידי התבודדות. וגם תפס איש אחר פשוט מנכרי תבעל-שם טוב וזכרנו לברכה, ואמר: גם זה מפרש שיתחיל בכל פעם לפני השם יתברך בבקשה גרולה. ואמר, שזרע תבעל-שם טוב רגילים בזה ביותר, כי הם מורע דוד המלך, עליו השלום, וכל עסקו של דוד היה ענין זה, שהיה משבר לבו מאד לפני השם יתברך תמיד, שזהו עקר ספר תהלים שספר, במבאר במקום אחר:

קא

אמר, שעל-ידי אמירת תקון חצות יכולין לפרש שיתחיל את כל אשר עם לבבו כמו על-ידי התבודדות. כי מסתמא אין אומרים חצות על העבר, ועקר אמירת חצות הוא על מה שנעשה עכשו עם האדם, וכשיאמר חצות בבחינה זו, יכולין למצא כל אשר עם לבבו בתוך אמירת חצות:

וכן אמירת תהלים וכיצא צריך לראות, שימצא את עצמו בתוך כל מומדי תהלים ובתוך כל התחנות ובקשות וסליחות וכיצא. ובכל בפשיטות בלי תכנות יכולין למצא את עצמו בתוך כל התחנות ובקשות, ובפרט בתהלים, שצאמר בשביל כלל ישראל, בשביל כל אדם ואחר בפרט. וכל אדם, כל המלחמות היצר שיש עליו וכל מה שנעשה עמו, הכל מבאר ומפרש בתהלים, כי עקר ואמר על מלחמות היצר ותולדותיו, שהם עקר האויבים והשונאים של האדם, שרצים למנוע מדרך התיים ולהורידו לשאול תחתיות, חס ושלום, אם לא ישמר עצמו מהם. ורק על ענין מלחמה זאת נתיסר כל ספר תהלים, כי עקר כלל ושרש יסוד של כל העצות להתקרב להשם יתברך, הוא רק אמירת תהלים ושארי התננות ובקשות והתבודדות לפרש שיתחיל בינו לבין קונו, לבקש מלפניו שיקרבו לעבודתו יתברך, ורק על-ידי זה זוכין לנצח המלחמה; אם יהיה חזק ואמין מאד תמיד להעמיד ולהתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך תמיד יהיה איד שיהיה, אז בודאי יצח המלחמה. אשרי לו, כך הבנו מדברי רבנו זכרנו לברכה: כי אף-על-פי שנמצאים כמה עצות טובות בספרי רבנו זכרנו לברכה, שהם מלאים עצות להתקרב להשם יתברך, אף-על-פי-כן על-פירכ קשה להאדם לקיים העצה בעצמה. על-כן העקר הוא תפלות ותחנות ובקשות, יהיה איד שיהיה, על-כיל-פנים ידבר בפיו באיזה בחינה שהוא, ויבקש מהשם יתברך תמיד שיצא אותו מחשך לאור ויחידהו בחשוכה שלמה באמת, ואל יתן רמי לו עד שיענהו ואף-על-פי שהוא קורא וצועק

אשכנו כזה הלשון: א מענטש פון איין תענוגל וועגן פון
א פערטל שעה, קאן ער אן ווערן גאר דעם עולם הזה
מיט דעם עולם הבא:

קט

ספר עמי מעגן קבר הבעל-שם טוב, זכר צדיק וקדוש לברכה,
שטוב מאד להיות שם על קברו. ואמר, כי צדיקים יורשו
ארץ (יהלם לו), הינו שהצדיקים אמתיים יורשים ארץ-ישראל,
שזוכים שמקום גיהנםם הוא קדוש בקדשת ארץ-ישראל ממש,
וארץ-ישראל הוא תקון גרול לפנים הברית:

קי

שמעתי, שאיש אחד שאל אותו: כיצד הוא הבחירה, השיב
לו בפשיטות, שהבחירה היא ביר האדם בפשיטות,
אם רוצה - עושה, ואם אינו רוצה - אינו עושה. ורשמתי
זאת, כי הוא דבר נצרך מאד, כי במה בני-אדם נבוכים בזה
מאד, מתחת שהם מרגלים במעשיהם ובדרכיהם מעוריהם מאד,
עליהם נדמה להם שאין להם בחירה, הם ושלום ואינם יכולים
לשנות מעשיהם. אבל באמת אינו כן, כי בודאי יש לכל אדם
בחירה תמיד על כל דבר, וכמו שהוא רוצה עושה. והכן הדברים
מאד:

קיא

אחד שאל אותו בענין הנהגת התקדושות להשם יתברך, וצוה
לו ללמוד וכו', ושאל אותו: הלא אני יכול ללמד. השיב
לו: עלידי תפלה יכולין לבוא לכל לכל טוב, לתורה ועבודה
ולכל תפישות ולכל העבודות ולכל הטובות שבכל העולמות:
פעם אחר אמר: אם היו מניחין מת לעולם הזה להתפלל,
בודאי היה מתפלל יפה יפה בכל בחו:

קיב

לענין התקדושות לכל וכל האדם בדעתו מתחת רבוי הפנים
ותקלקולים שקלקל עלידי מעשיו, ענה ואמר: אם אהיה
מאמין שיכולין לקלקל, מאמין שיכולין לתקן:

קיג מי שרק מתנוצץ לו השם יתברך, בשעושה, חס ושלום,
אפלו דבר אחר שלא כראוי בשלמות (כלומר, אף-על-פי
שאינו בזה הדבר שום נדנור עברה, חס ושלום, ולא שום מאנה נמורה
בגשמיות, רק שאינו עושה הדבר בתכלית שלמות התקדושה כראוי באמת),
ראוי לו שתכלה נפשו לגמרי מעצם התרומה והבזושה:

קיד פעם אחר דברתי עמו ו"ל, והבנתי שהיה חפץ מאד
לגלות לי איזה דבר מהשגותיו שהשיג, בדרך
תמיד, אף היה קשה עליו. והלכתי עמו יחד בשתיקה, כי לא
דבר עמי מאומה. אך בתוך זה יצאו מפיו הקדוש רבנים אלו:
כע האם א פנים או מע מני ויד פון א הרהור ויער
היטן. והבנתי אז מלשנו הקדוש ומתנועתיו הקדושים בעת
שרבר זאת, שאנו נתגלה לו בהשגותיו הנודאות עצם גנם

10: מי הוא, הלא ישורו נחמבל, ואין כאן אלא המלך בעצמו
וכו', עין שם:

קד

היה אוהב מאד את העבודות הפשוטות של סתם בני-אדם,
האנשים הפשוטים הקשרים, והיה אוהב מאד מי שיכול
לומר הרבה חתנות ובקשות בתוך הסודים הגדולים, בדרך
המנוגם הקשרים. והיה מזהיר ומזכיר אותנו במה פעמים
לומר ומידות בשבת, והיה מקפיד וכו' על מי שהוא
תכם בענין ואינו מתאמץ לומר ומידות בשבת וכמוצאי-שבת
או שאר עבודות פשוטות, כי עקר הנהרות הוא בפשיטות
ובתמימות גמור, כלי שום חכמות, כמבאר אצלנו כבר במה
פעמים: וגם הוא בעצמו, וזרנו לברכה, קדם שהגיע לו
התולאת הדבר שנסתלק על-ידו, קדם לזה, כל ימיו היה מומר
ומידות הרכה בכל שבת ושבת וכמוצאי-שבת:

קה

שמעתי מאחד, שהזהיר אותו שישתדל לעין בתורתו, ויראה
לחפש בתורתו איזה דבר, (כאשר הזהיר על זה לבמה
וכמה מאנשינו). ואמר לו: אם תזכה לבון אל תבן בונתי בתורתו
- מה טוב, ואפלו אם לא תוכל לבון בונתי, אף-על-פי-כן טוב
מאד בשוכין לחדש איזה דבר בתורה, כי הוא תקון גרול
להרהורים, כי כל הרהורים באין עלידי כח המרמה, ועלידי
שמחשיו איזה דבר בתורה, שזהו בחינת מרמה מלתא למלתא,
עלידי-זה מתקנין פנים הרהורים שבאין עלידי המרמה:

גם אנכי בעצמי שמעתי מפיו הקדוש כמה וכמה פעמים,
שהזהיר מאד לחפש בתורה, ואמר שהוא תקון גרול מאד
מאד על העבר. ואמר, שאפלו רבנן אחר לבר בשוכין לחדש,
הוא גס-כן טוב מאד, כי הוא תקון גרול מאד. גם אמר, שהוא
בוכה לנשמת אבותיו שבבר נסתלקו:

קו

ראוי להרהר בדרך-תורה בשעת זוג, ואף-על-פי-כן יוכל
להוליר בנים, אף-על-פי שמחשבתו תהיה רבוקה או
בתרהורי תורה. ובזכ מאד להרגיל עצמו בכך:

קי

פעם אחר דבר מענין מאוס והרחקת התאוה הכלליות, שהיא
האות נאוף. ענה ואמר: הנה אבילה - על-כל-פנים
נחוסף להאדם כח ותיות עלידי-זה, אבל זאת התאוה, הלא
אדרבא, היא מפקדת ומזקת התיית מאד, ומתשת בחו של אדם
מאד, בודאי אין צדיקין אותה כלל, כי אם בשביל קיום המין
לכר:

קח

פעם אחר ספר מענין מעשה בני-אדם. ענה ואמר: הלא
האדם, בשביל תענוג קטן אחר של רכע שעה הוא יכול
לאבר ולהפסיד כל העולם הזה עם העולם הבא. ואמר כלשון

ההרהור, חס ושלום, שפוגם מאד מאד, רחמנא לצלן, ואי אפשר לציר זאת בכתב:

קטו ספר, שהיה לו התחזקות גדול בעבודתו, ולא הניח עצמו לכלכל כלל. ודרכו היה, שהיה בודר לו איזהו הרך וישרה איד להתנהג בעבודת השם, והתחיל להתנהג כאלו ההנהגות ובאותו הדרך שבחר לו, והיה מתנהג כאלו ההנהגות איזה זמן, וכל מה שהיו באים עליו מחשבות אחרות לכלכלו מהנהגה זאת ולהתנהג בדרך אחר, לא היה שומע לאלו המחשבות כלל, והיה דוחה את אלו המחשבות מדעתו, ולא הניחם לכנס ברעתו כלל, רק היה חזק ואמין ברעתו מאד, והיה הולך ומתנהג בדרך שבחר לו איזה זמן, אך אחר כך, בהמשך הזמן אחר כמה שבועות, חזר ובה על רעתו איזה מחשבות שצריך להתנהג בדרך אחר, ואז אחר שבחר עבר זמן ארץ, אז ישב עצמו ובהר לו איזה הדרך וסדר אחר כפי שהיה נראה לו אז. אבל לא הניח עצמו לכלכל בכל פעם מעבודה לעבודה ומדרך זה לדרך אחר, רק היה תוק לילך בדרך אחר וזמן גדול כנ"ל:

קטו ספר, שכשהיה בארץ ישראל ספרו לו שם החשובים שהיו שם, שבאו מדינות אלו וקבעו ריחם שם בארץ ישראל, כמפרסם, וספרו לו, שקדם שהיו בארץ ישראל לא היו יכולים לציר לעצמן שארץ ישראל היא עומדת בזה העולם, והיו סוברים שארץ ישראל הוא עולם אחר לגמרי, לפי גרל קדש ארץ ישראל המבאר בספרים, ומפרש בתורתו הקדושה מעלת קדש ארץ ישראל כמה וכמה פעמים, והתורה בעצמה מפרשת כל גבול ארץ ישראל לגרל מעלתה וקדושתה העצום והנורא מאד מאד, עליכן לא היו יכולים לציר לעצמן בעיניהם שארץ ישראל יהיה בזה העולם, עד אשר באו לשם וראו שארץ ישראל היא בזה העולם ממש, כי באמת ארץ ישראל הוא כמו מדינות אלו ממש, ועפר ארץ ישראל הוא במראה ודמות כמו עפר מדינות אלו ממש, כי מה שמביאין לפעמים עפר לכן ממש, זהו רק במקומות פרטיים, וגם במדינה זו נמצא עפר לכן ועפר של גת בכמה מקומות, אבל עקר העפר בארץ ישראל הוא כמו עפר מדינות אלו ממש. כי באמת ברמות וחמונה אין חלוק כלל בין ארץ ישראל ובין שאר מדינות, להבדיל, ואף על פי כן היא קדושה מאד מאד בחבליה הקדושה עצומה ונוראה מאד. אשרי האדם להלך שם אפלו ארבע אמות וכו', כאשר הפליגו רבותינו וזרונם לברכה וכל הספרים בעצם קדושתה הגדולה והנוראה:

וספר רבנו זכרנו לברכה זאת, כי הוא ענין נצרך מאד לכמה ענינים, שבגידאדם גבונים בהם בקעותים. כי יש טועים סוברים, שצריך להכיר את הצדיק או שאר דבר שבקדושה להכירו בפניו בצלמו ודמותו, שהיה משנה ברמותו ובתנועותיו ויקרא, ובאמת לא כן הוא, כי הצדיק הוא ברמות וצלם בכל האנשים, ואין בו שום שוני, ואף על פי כן הוא ענין אחר לגמרי, ושארי בגידאדם אינם ברמותו כלל באמת לאמתו, כמו שאמר

רבנו ז"ל, שאיש הכשר נרמה שהולך עם כרכשוח ורקין כמו שאר בגידאדם, ואף על פי כן הוא ענין אחר לגמרי. וכן ארץ ישראל באמת היא מברכה ומפרשת לגמרי משאר ארצות בכל עניניה ובחיותיה, ואמר רבנו ז"ל, שארץ ישראל יש לה קדש אחר משאר ארצות, וכמוכן בזה הקדוש פרשת חרוכה, אך אף על פי כן בגשמיית לפי מראה עיני האדם אין רואין שום שוני בין ארץ ישראל לשאר ארצות, כי אם מי שזוכה להאמין בקדושתה, יכול להבחין קצת ההפרש. כמוכן הצדיק והאנשים כשרים לערך שאר העולם, שבאמת הם רומים בכל חנועותיהם כשאר בגידאדם ברמותם וצלמם, ואין ביניהם הפרש בגשמיית לכל מראה עיני כשר, ואף על פי כן באמת לאמתו אנו מאמינים שהם מפרשים ומברלים לגמרי, כי איש כשר הוא ענין אחר לגמרי כנ"ל, מכל שכן הצדיקים אמתיים, וענין זה נצרך לכמה ענינים, והבן זה מאד:

קטו מה שמכלכל את האדם כשנכנס לקדשה גבוה, כגון בשמחת תורה לצדיק האמת וכיוצא, אזי יקרא יקרה לו מקרה בלתי טהור, חס ושלום, כבר מבאר מה במקום אחר (שכשהאדם נכנס לקדשה, מתגבר עליו היצר הרע ביותר, כי כל מה שנכנס בקדשה יותר, יש לו בכל פעם יצר הרע חרש גדול מתחילה. ענין בלקוטי הראשון, בסיומן עכ, ובמקום אחר). ובאמת הכלכל הזה שבו, כי ממה נפשך: אם יקרה לו מחמת הרהור - מי חייב בזה, ואין לו להתרעם כלל, מאחר שהוא בעצמו גרם לו, ואם אינו מחמת הרהור, אזי בודאי אינו סימן רע כלל, כי אם היה ענין רע, לא היו רבותינו וזרונם לברכה נותנין אותו לסימן יפה לחולה, כמו שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (ברכות טז), שקרי סימן יפה לחולה. ובאמת אדרבא, מחמת שמתקרב לקדשה גבוה מאד, מחמת זה נדרמן לו, כי כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקין עליו הדין מלמעלה, שזאמר: וביראתך עברתה, כמו שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (הענין טז), נמצא, כשאדם מצדיק עצמו ונכנס בקדשה, מצדיקין עליו יותר, ומתעוררין עליו קטרוגים ודינים, חס ושלום, ומתחלשות הדינים נעשה היצר הרע, כמובא במקום אחר (פי עכ תול), ועליכן אין לו להתרעם כלל על זה, כי אדרבא, מחמת שנכנס לקדשה גבוה כזו, מחמת זה נתגרה בו היצר הרע, מהשתלשלות הדינים כנ"ל, ועליכן חשבו רבותינו וזרונם לברכה לנס גדול מה שלא ארע קרי לכהן גדול ביום הכפורים, כמו שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (אבות פ"ה), כי מחמת שנכנס הכהן הגדול ביום הכפורים לקדשה גבוה כזו לפני ולפנים, היה בודאי עליו קטרוגים והתגרות הרבה, שממש נמשך היצר הרע כנ"ל, עליכן נחשב לנס מה שצוול הכהן הגדול ממקרה ביום הכפורים. ועתה ראה והבן, איך יכלול את האדם ענין הנ"ל, וכי יש לו להתרעם על שלא היה לו גם כן לכהן הגדול ביום הכפורים. גם דע, שלפעמים יש באדם טמאה טמונה, שאין יודעין לה שום חקון, מחמת שהיא טמונה ונסתרת בו, ועליכן זהו טובה מה שארע לו בשמחת תורה אל הקדשה, כי

יצאת ממנו הטמאה הנמנה הנ"ל. כי אז, כשיצאת, יכולין למצוא לה חקון, מה שאין בן מקדש כשהיתה כמנהג הנ"ל. ומחמת זה לא הוליד אברהם את יצחק עד שהוליד תחלה את ישמעאל, וכן יצחק הוליד את עשו ואחר כך את יעקב, כדי להוציא ההקמה תחלה, כמובא:

ק"ח לענין תרשייתורה, שיש גדולים שהיו משפחים אותם שאומרים תורה בלי מחשבה ועיון מקדש, אמר שאין זה מעלה בליך, כי בודאי יכולים לומר תורה בלי מחשבה ועיון, כי יכולין לקשר המחשבה והדבור להשם יתברך ולומר תורה בלי מחשבה ועיון מקדש, אבל טוב יותר בשחושבין תורה. והלוא אפלו אצל השם יתברך מציון כפרש (כ"ד פ"י ט"ז ט"ז), שהשם יתברך כשרוצה לגלות תורה הוא חוזרה ארבע פעמים קדם שאומרה. ולמרו מפסוק: או ראה ויספרה, הכינה וגם חקרה, שנכתב כבאן ארבע בחינות: ראה ויספרה וכו', שהשם יתברך, כביכול, רואה וסופר ומכין וחוקר רב"י התורה ארבע פעמים קדם שאומרה, ואחר כך מגלה אותה להעולם. מכל שכן בן אדם, שצריך לחשב ולעין ולחקר ולברר הדבר ויתורה במחשבתו תחלה היטב קדם שאומרה:

ואמר, שעבשו בנקל מאד לחדש בתורה, מחמת שבכר נהפשוו חבורים קדושים הרבה מצדדים שברוחנינו. וכפי השיחות וההתגלות שנתפשט בימינו בנקל מאד לחדש בתורה. גם אמר על מה שמוכא בזה הקדוש: פתח רבי יצחק ואמר וכו', וכיצא בזה כשאר החכמא קדשא, אמר: פתח רבי יצחק - כשהיה רק פותח את פיו, חקף ומיר היה אומר ומגלה תורה. ואף על פירבן כבר מוכר, שטוב יותר לעין ולחשב (שקורין בראבטין) תורה:

ק"ט דבר עמנו כמה פעמים מענין יסורי עולם הזה, שכל בני העולם כלם מלאים יסורים, אין גם אחד שיהיה לו עולם הזה, ואפלו העשירים הגדולים, ואפלו השרים, אין להם שום עולם הזה כלל, כי כל ימיהם בעם ומכאובות, וכלם מלאים טרדות וראגות ועצבות וגיון ואנחה תמיד, וכל אחד יש לו יסורים מתירים, ואין גם אחד מכל הגבירים והשרים שיהיה לו הכל כסדר ברצונו תמיד, וכלם באחר מלאים יסורים וראגות תמיד, וזה ברור ורורע לכל מי שבקי קצת בהם וברביהם. וכמה פעמים דברנו מזה, והיינו רואים בעינינו כל זאת. ואפלו מי שגרמה עליו שיש לו העולם הזה בשלמות ויש לו כל התענוגים: עשר ונקסים וכבוד והון רב וארמונים גדולים וכלים נפלאים ותכשיטין וסגלת מלכים וכו' - אם יסתכל בו היטב, הוא גסרן מלא בעם ומכאובות הרבה תמיד בכמה מיני אפנים וענינים, כנראה בחוש, ואין צורך לבאר זאת למי שיש לו מה בקרקרו ומסתכל קצת בהם באמת, וכמו שאמר שלמה המלך עליו השלום (ספ"א ט): גם כל ימיו בעם ומכאובות וכו', ובתיב: אדם לעמל יולד קצר ימים ושבע רגו (א"כ ט). וזה כולל כל בגייתאם שבעולם מקמן ועד גדול, כי כלם נולדו לעמל ומלאים

רגו ויסורין, ואין שום עצה והתחבולה להנצל מעמל וגיון הזה, כי אם לברת להשם יתברך ולעסוק בתורה, וכמו שמוכא בפרש (כ"ד פ"ט ט): אדם לעמל יולד - אשרי מי שעמלו בתורה, הינו, מאחר שכל אדם נולד לעמל, ואי אפשר להמלט מזה בשום אופן, אפלו אם יהיה לו כל חללי דעלמא, בודאי יהיה לו עמל ויסורין וראגות הרבה, על פני החכם עיניו בראשו - שיהפך העמל לעמל של תורה, אשר בשביל זה נולד שיעמל בתורה, ואז אשרי לו, כי נצול מעמל העולם הזה וזוכה לחיי עולם הבא:

ענה ואמר רבנו וברנו לכרעה: הנה הכל אומרים שיש עולם הזה ועולם הבא. והנה עולם הבא - אנו מאמינים שיש עולם הבא, אפשר יש גם עולם הזה גסרן באיזה עולם, כי בבאן נראה שהוא הנהיגם, כי כלם מלאים יסורים גדולים תמיד. ואמר, שאין נמצא שום עולם הזה כלל:

קכ אחד מאנשי שלומנו ספר לי, שהיה מרבר עם רבנו ו"ל בעבורת השם בדרבנו, והבין רבנו ו"ל שהוא עוסק קצת לבון פגנות בתפלהו, והקפיד עליו רבנו ו"ל מאד ואמר לו שלא יעסק עוד בזה, ולא יתפלל עם פגנות, רק יבין פרוש המלות בפשוטו. (אף על פי שזה האיש למד כתיב האר"י ו"ל על פי פקדו, אף על פי כן לא רצה שיתפלל עם פגנות כלל.) ואמר לו רבנו ו"ל, שמי שאינו ראוי לזה, כשמתפלל עם פגנות הוא כמו בשוף, כי בבשוף נאמר: לא תלמד לעשות (וה"פ ט), ודרשו רבותינו וברנום לכרעה (שם ע"ה ט כסדרין ט"ז) לא תלמד לעשות, אבל אתה למד להבין ולהורות. כך הוא בענין הפגנות, להבריל, שאין צריך ללמד אותם כי אם להבין ולהורות, אבל לא לעשות עמהם, והינו לבונם בתפלה מי שאינו ראוי לזה. ואמר, כי עקר התפלה היא רבקות להשם יתברך, והיה טוב יותר להתפלל בלשון לעז שמדברים בו, כי כשמתפללים בלשון שמדברים בו, אז הלב סמוך ורכוק מאד ברבורי התפלה וכולם לרפך עצמו ביותר להשם יתברך, אך כבר תקנו לנו אנשי קנסת הגדולה סדר התפלה (מחמת שלא כל אדם יכול לסדר סדר התפלה לעצמו, כמובא). על פני אנו חייבים להתפלל בלשון הקדש כמו ששררו לנו. אבל העקר הוא רק לבון פרוש המלות בפשוטו, שזהו עקר התפלה, שמתפללין לפני השם יתברך על כל דבר ודבר, ועל ידיה מתקרבין ומתדבקין בו תמיד. והנה מי שמרבר בלשון הקדש תמיד, בגון ירושלמי, אין צורך לחשב ברעתו פרוש המלות, רק שיש אנו מה שהוא אומר, וזה עקר פגנות בתפלה. ואצל הצדיקים האמתיים הגדולים במעלה, אצלם כל הפגנות של האר"י וכו' הם פרוש המלות, שפירוש המלות שלהם כלולים כל הפגנות:

קכא היה מחזק את אנשיו, ששקבלו לפניו בקובלא גרולה על שהם רחוקים מתפלה מאד וקשה עליהם מאד להתפלל, והיה מחזק אותם ומנחם אותם בכמה לשונות, שלא יפלו ברעתיהן בשביל זה, ואמר: הלוא אצל הגר שנתגיד, כמה זכיה הוא אצלו בשווקה

חס ושלום, ועל-ידי טבילה במים נפתחין נקבי תועה, וזה טוב מאד לבריאות הגוף. רק שלא יהיו המים קרים ביותר, כי אז מציא מקדשי להנקים הנ"ל. אבל בשאין המים קרים מאד, אזי המטבילה בהם טובה מאד: גם כבד מבאר, שאין העבודות וסנופים, שקורין "האריוואני", מניקים כלל, ומי שמזיק לו העבודה והסנופים, זהו רק מחמת גדלות:

קבב

שמעתי בשמו שאמר, שלפעמים מגיע לאדם הרהור חשוכה והשתוקקות להשם ויחברך באיזה מקום, שצריך שם באותו המקום ריקא להתחזק בזה הרהור חשוכה והשתוקקות, כגון לדבר שם איזה דבורים של תחנון ובקשות או דברי השתוקקות בפה ובלב כפי הענין, ולא ימחין ולא יזוז ממקומו, אף-על-פי שאין זה המקום מוכן לכך, כגון שלא במקום קביעות לחזרה וחפלה, רק בדרך הלכות וכיוצא. כי בשמיו ממקומו, יכול להיות שיפסק. וכן משנו ו"ל בעצמו ראינו ענין כזה כמה פעמים, שלפעמים נשאר עומד באמצע הבית, ודבר עמו, וגלה לנו תורה נפלאה ושיחה נאה מאד, וגלה דרכים נפלאים לעבודת השם ויחברך והתעוררות גדולה וכו', ולא רצה לנו ממקומו עד שגמר מה שרצה, וכן היה כמה פעמים:

קבב

מענין אמירת תהלים דבר עם אחד ואמר לו, שעקר אמירת תהלים לומר כל מומדי תהלים על עצמו, למצא את עצמו בתוך כל ממור וממור. ושאל אותו ו"ל: איך, ופרש לו רבנו ו"ל קצת, כי כל המלחמות שבקש דור המלך, עליו השלום, שצילחו השם ויחברך מהם - הכל צריכין לפרש לעצמו על מלחמת היצר הרע וחילותיו, וכיוצא בזה בשאר המומרים (והבאר מה לעל בסוף טא). ושאל אותו: איך יפרש לעצמו מהפסוקים שדרך המלך עליו השלום משבח את עצמו, כגון: שמרה נפשי כי חסיד אני (תהלים טו), וכיוצא בזה. השיב לו: גם זה צריכין לפרש על עצמו, כי צריכין לרונ את עצמו לכך זכות, ולמצא בעצמו איזה זכות ונקדה טובה, אשר בבחינת הנקדה טובה הזאת הוא בחינת חסיד, וכיוצא. ואמר לו רבנו ו"ל: הלוא אצל יהושפט בתיב לבו קצת. וענה לו רבנו ו"ל: הלוא בבקר אנו אומרים בתחלה: מה אנו מה חיינו וכו', ואנו מקמינים עצמנו מאד, ואחר-כך אנו אומרים: **אבל** אנחנו עמך בני בריה וכו', שאחר-כך אנו מחזקים עצמנו ומרימים את עצמנו, ואנו מספרים את גדלותנו ומתפארים שאנחנו עמו בני בריה ורע אברהם יצחק ויעקב וכו', כי כך צריכין להתנהג בעבודת השם כנ"ל. ועין מזה בסוף ספר הראשון בסיון רפב, על פסוק: אומרה לאלי בעודי:

בשזוכה לירע אמירת התכוח לבר עד "ברוך שאמר" על-כן ראוי לאדם לנחם את עצמו ולשמת את עצמו על אשר על-כפיונים הוא זוכה לומר התכוח של התפלה. ושמעתי, שהיה מדבר עם איש פשוט אחד מענין תפלה, שקשה מאד להתפלל, ונתן לו עצה ואמר לו, שישב בלבו שאינו צריך להתפלל כי אם עד "ברוך שאמר", כי אולי הוא צריך בגלגל זה לתקן רק חלק זה מהתפלה, כי אולי בגלגל הראשון כבר התפלל בכונה שאר חלקי התפלה, רק חלק זה עד "ברוך שאמר" הוא צריך עכשו בגלגל זה להתפלל בכונה, ועל-כן יכנים כל כחו בזה המעט להתפלל בכונה עד "ברוך שאמר". ואחר-כך, כשגיע ל"ברוך שאמר", יחשב: אולי צריך לתקן חלק זה, כגון מ"ברוך שאמר" עד "ויברך דור", ויתפלל עוד אותו החלק בכונה, וכן הלאה. והכל - שלא יבלבל דעתו בתחלה בכל התפלה, כי יהיה קשה וכבר עליו, רק יתאמץ בכל פעם לומר מעט מעט בכונה, כי משג יכלין להתפלל בכונה, ואחר-כך עוד מעט וכו', כנ"ל: גם כבד מבאר שבאמת על-פי הרב אין יכולין להתפלל כל התפלה בכונה, רק מעט, כי כל אחד מתפלל איזה חלק מהתפלה לפי בחינתו, כי איח מארי רידן ומארי גדולין וכו', במבאר במקום אחר:

קבב

לענין המושבות זרות שבתפלה. וכבר ידוע, שכל מחשבה ומחשבה היא קומה שלמה, כמובא. ואמר, שבשאר-האדם עומד ומתפלל בסדר, ואינו משגיח על המושבות זרות, ועל-ידי-זה הוא מעצב אותם ומעבדים ממנו (וכמבאר בסוף ספר, שאין צריכין להסתכל עליהם כלל, רק ללך בסדר בתפלתו ולכלי להביט לאחריו כלל, ועל-ידי-זה מפילא יסתלק), אזי בדרך הלכות בתפלתו הוא מפיל אותם, לזה חותך יר, ולזה חותך רגל, וכיוצא בזה בשאר האיברים. פרוש, כמו למשל כענין מלחמה, כשצריך לילך ולעבד בין הרבה רוצחים ואוהבים, וכשהוא גבור ועובר ביניהם, אזי בדרך הלכות הוא מפיל אותם, כי לזה חותך יר בדרך הלכות ומפילו, ולזה חותך רגל וכו', וכיוצא בזה: כן הוא ממש כענין התפלה, שבשמתפללין בסדר ואין משגיחין על המושבות זרות ודוחין אותם ומפילם, אזי בדרך הלכות בתפלתו הוא חותך לזה יד ולזה רגל וכו', כנ"ל. כי כל מחשבה וזה הוא קלפה, והיא קומה שלמה, כמובא, וכשמחנך להתפלל בסדר ולכלי להסתכל עליהם, אזי הורג אותם או חותך מהם איברים וכו', כנ"ל:

קבב

אמר, שמקוה אינה מוקד כלל, והדאקטיר שיאמר לו שמקוה מנחת, אינו דאקטיר כלל, אדרא, טבילת מקוה טובה מאד לבריאות הגוף, כי יש נקבים קטנים הרבה בגופו של אדם, והם נקבי תועה, שדרך שם יוצא הנגה מן האדם, והם צריכין לפתח, כי אם נסתמין נקבי תועה יוכל לחלש ולפל לחלשה,

מפתחות ע"פ סדר התורות

תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד
א	תקנו ממשלה	א	מג	ע"י חלישות הלב	כו	פח	אגונים	לט:
ב	ימי תנוכה	ג	מד	האמונה חולה בפה של אדם	כו	פז	מקוצר רוח	לט:
ג	פדיון נפש	ד:	מה	בענין בני אדם	כו:	פז	כוונת אלול הם תיקון הברית	לט:
ד	ואת העורבים צויתי	ה	מו	מסדרת נפש	כו:	פח	צריך לזהר שלא לאכול פרי	לט:
ה	תקנו אמונה	ז:	מז	סכנה לומר תורה	כו	פח	הרעת משרדך	לט:
ו	ע"י זעה מובה	יב	מח	להיות עקשן גדול בעבודת ה'	כו	צ	טעם שבירת כלי חרס	מ
ז	כי מרחם יינהם	יב	מט	לפי גדולת הש"	כו:	צא	יודבר אלקים	מ:
ח	תקנו תוכחה	טו:	נ	המחשבה ביד האדם	כו:	צב	תיקן למקרה לילה	מא
ט	אל אשר יה' שמה הרוח	יט	נא	היצה"ד נוקט באדם	כו:	צג	לענין המחלוקת	מא:
י	מה שהעולם רחוקים מהש"	יט:	נב	מה שקשה קשיות	כו:	צד	ענין ר"ה	מא:
יא	ויצא יצחק לשוח בשדה	יט	נג	גדול יקרת המחשבה	כח	צה	התחזקות להתבודדות	מא
יב	איה מקום כבודו	יט	נד	הבחירה ביד האדם	כח	צו	התחזקות להתבודדות	מא
יג	כשחולקין על האדם	כ:	נה	רווח העוה"ו	כח	צו	התחזקות להתבודדות	מא
יד	רכים לוחמים לי	כ:	נו	כשיש להאדם לב	כח	צח	התחזקות להתבודדות	מא:
טו	אלו המתפארים	כ:	נז	כשצדיק גדול מגלה תורה	כח	ק	התחזקות להתבודדות	מב
טז	הקשו	כא	נח	יש בני אדם שאומרים	כח	קא	ע"י אמירת תיקון חצות	מב
יז	סכנה להיות מפורסם	כא:	נט	יש וריו ונשכיר	כח	קב	ענין בועז ורות	מב
יח	סכנה להיות מפורסם	כא:	ס	כשיש מלחמות	כח:	קג	בשעת התפילה	מב:
יט	עיקר התכלית תמימות	יט:	סא	הש"י למעלה מהזמן	כט	קד	ה' אורב עבודות פשוטות	מב:
כ	כי יצנו אנשים	כב	כב	אלה מסעי	כט:	קה	קבענין חידושי תורה	מב:
כא	כשמחדשין חידושי תורה	כב:	כג	דע כי יעקב אבינו	כט:	קז	מענין מיאוס התאווה הכללית	מב:
כב	בענין ההכנעה	כב:	כד	מה שהנגידים הם משוגעים	כט:	קח	מענין מעשה בני אדם	מב:
כג	בענין השמחה	כב:	כה	כשמקנאין קנאת ה' צבאות	ל	קט	מענין קבר הבעש"ט ז"ל	מב:
כד	מצוה גדולה להיות בשמחה	כב:	כו	הצדיק מוכרח לעשות תשובה	ל	קי	מענין הבחירה	מב:
כה	התבודדות	כג	כז	בראשית לעני כל ישראל	ל:	קיא	מעלת התפילה	מב:
כו	להרחיק משכרות	כג	כח	עיקר שלימות הצדיק	לא:	קיב	לענין התחזקות	מב:
כז	מי שהוא פרנס	כג	כט	מה שנותנין ברכה	לב	קיג	מי שרק מתנוצץ לו השי"ת	מג
כח	יש חילוקים בין התורות	כג:	ע	כי מי שגדול יותר	לב	קיד	עוצם פנים ההרהור ח"ו	מג
כט	כשאדע שאלה	כג	עא	חבלים נפלו לי בנעימים	לב	קטו	לילך זמן גדול בדרך אחד	מג
ל	כשבא ספר חדש	כג:	עב	לראות א"ע עם הצדיק	לג	קטז	סיפר כשהי' בא"	מג
לא	ע"י הנגינה האדם ניכר	כג:	עג	תהלים מסוגל לתשובה	לד:	קצו	מה שמבלבל את האדם	מג
לב	יש צדיקים גנויים	כג:	עד	אחר פורים קורין פ' פרה	לה	קצא	לענין חידושי תורה	מג:
לג	יחד יתרו	כד	עה	הסתכלות פני הצדיקים	לה	קצב	מענין "סורי העוה"ו"	מג:
לד	יחד יתרו ב'	כד:	עז	ישראל נעשין אדונים לבעליהם	לה	קצג	מענין כוונות	מג:
לה	לומדי תורה	כד:	עז	רצועה היתה יוצאת	לה	קצא	התחזקות לענין תפילה	מג:
לו	תיקף כשנעשה ספר	כד:	עח	בענין הנהגת הפשיטות	לה:	קצב	לענין מ"ו שבתפילה	מד
לז	ממתיים יד' ה'	כד:	עט	הקול קול יעקב	לז:	קצג	מקוה אינה מוקת	מד
לח	לפעמים הגדול הולך	כה	פ	בראשונה כל מי שרועה לתרום	לז:	קצד	המקום גורם לענין תהדר תשובה	מד
לט	לכו חזו מפעלות ה'	כה	פא	כשאדם משמח א"ע	לח	מד		
מ	מי שיודע מא"	כה:	פב	כי תצא למלחמה	לח	קצה	מענין אמירת תהלים	מד
מא	מופתיו ומשפטי פיהו	כו	פג	ע"י תיקון הברית	לח:	מוקטן 70ל אחוז		
מב	כי אני ה' רופאך	כו	פד	דע שעיקר התחברות להש"	לט			

(זה היום עשה ה' יום ד' כ"ד אדר שנת תקס"ד הפליא ה' עמנו, שפתאום הביא לי איש אחד מעיר הסמכה תכריר של כתבים מכתובת יד רבינו ז"ל והם כמה דפי' קטנים מהא"ב הראשון וכמה דפי' מהתורות שכבר נרפסו בספר ליקוטי מוהר"ן הראשון אך יש בהם כמה רבדים נוספים וכמה ענינים בשינוי לשון ובסגנון אחר קצת ע"כ אעתיקם הנה).

כשרואה אדם שהקליפות והתאית נזכרים עליו אזי יתענה וע"י התענית נדונוגו קוב"ה ושכינתה' אחר כאחור כדי שלא יאחזו כאחוריים והו' רע"כ' שמרע"כ א"ע כתענית, אותיות ריש ע"כ, רי"ש אחוריים דשכינתיה שהיא אלקים, ע"כ אחוריים של שם העצם. שע"י הרע"כ שע"י התענית מוונגם אחור כאחור שלא יינקו החצונים כנ"ל וע"י התענית נמשך הדיבור כי נתלחלח הגרון מנביה דילה ויוצא מכח' ניהר גרוני וכא לכח' קרא כגרון ואל תחשוך והו' ויהי רע"כ כארץ היינו ע"י התענית וירד אכרם מצריפה אכרם כח' מים החסדים המלחחים מיצר הגרון ככח' הלוח נוסע הנגכה שהחסדים הולכים ללחלח נביה דילה, והקליפות שהם כח' פרעה עורף שעיקר יניקתם מאחוריים יש להם שלש שרים שר המשקים והאופים ומכחים שהם עיקר התאוות שהם קנה וושט וורידין שהם תאוות אכילה ושתיה שהם ראשי התאוות כלם והם להדיכור היוצא מהגרון מסוכים: אכל אין להם כח לינק ממנה כי מאחוריים אי אפשר להם לינק כי נתרקו אחוריים כנ"ל ע"י התענית ומפנים אי אפשר להם לינק מגודל הארה אכל הקב"ה כגודל חכמתו נותן להם כח להשיג מהארת פניה כדי שיתגברו לינק ממנה ועי"ז תציא מהם נצוצות הקדושה שיש בהם מכר ככח' עת) שלים האדם כאדם לרע לו וזה ויראו אותה שרי פרעה עי"ז ויהללו אותה) אל פרעה וכ"י עי"ז וינגע ה' בית פרעה היינו הוצאות ניצוצות הקדושה וע"י הניצוצות נתוסף לחלוחית על לחלוחית וזה ולאכרם הימכ כעכורה כנ"ל וזה שקר החן והכל היופי שחם הקליפות אשה יראת ה' היא תתהלל: שהם מהללים את השכינה ככח' ויהללו אותה (שרי) אל פרעה כנ"ל בשביל תנו לה מפרי ידיה כדי להוציא ניצוצות הקדושה כנ"ל ועי"ז נתוסף בה הארה גדולה עד שנתכסל הקליפות ונכנעים תחת הקדושה ככח' אז אהפוך אל עמים שפה כרורה לעובדו שכם וזהו ויהללוהו כשערים מעשיה מעשיה דייקא אפילו מעולם עשיה ששם רוח הקליפות יתהפכו לעובדו שכם אחד וכשנחללין כל ניצוצותיה עד שיחזיקו לעובדו שכם אחד אזי נשלם האמונה ככח' עוליתא שפירא דלית לה עיינין כנ"ל כי עיקר שלימות וקישוט של אמונה אינו אלא ע"י שגם אחרים מקריבים א"ע תחת כנפיה ככח' ואתקשטת בקישוטין ולא הו' כנ"ל וכשאמונה כשלימות אזי אין צריך לתענית ומותר לו לאכול ככח' ורעה אמונה ורעה כח' אכילה ואכילה הזאת מעורר זונג פכ"פ ככח' והי' האוכל לפקדון לארץ פקדון כח' זונג ארץ כח' אמונה שכינה כח' שכן ארץ

כי אז אין הקליפות יכולין לינק ממנה אפי' מאחוריים כי אז נתכסל הקליפות: וזה כח' ויאמר כועז אל רות לעת האוכל גשי הלם היינו כח' זונג פכ"פ ע"י אכילה וכל אחד ואחד לפי כח' תיקונו את מדת האמונה בשלימות כן מידת את השכינה שהיא אמונה עם הקב"ה פכ"פ והאמונה מתקנת כעצמה כל הכפירות שהיה כו מקודם והיא מתחננת (וממליין) וממלצת טוב עליו לפני הקב"ה שימחול לו השי"ת ועיקר המליצה כי אין יודעים את השי"ת אלא מן הגלוי על הסתום היינו מן הסודות המגולות אנו מכירים גדולתו ועי"ז יש בני אדם שכופרים כו ואומרים עולם כמנהגו נוהג ויש שמודים במציאות אכל אומרים שגם העולם קדמון והעולם מחויב המציאות כמו חיוב האור מן השמש ועי"ז כופרים במצוות כי אומרים שלא ישונה דבר ממנהגו ע"י מצוות ויש מודים במצוות וכעבודות אכל עובדים את כחות וצורות עליונות ועושים את הצורות שיהיו אמצעים בינם לכין הכורא וכל הכפירות נעשים סחמת שרואים שמערכת השמים לא נשתנים ממעמד ורואים צדיק ורע לו רשע וטוב לו אכל כשהקב"ה משדר המערכה כשכיל תפילת צדיק אזי מודים שהוא המחשד והמהוה את העולם כרצונו ומנהיג את העולם כרצונו והו' וינש אליו יהודה איתא כוזהר תקרוכתא מלכא במלכא היינו יחוד קוב"ה ושכינתיה כנ"ל אזי ויאמר אליו כי אדוני הינו שהשכינה שהיא האמונה מכקשת רחמים ידבר נא עכרך דבר באוני אדוני שהיא מכקשת את השי"ת שיקרב את האיש הזה שתניקן אותה והעלה אותה לבחי' פכ"פ כאוני אדוני היינו שהיא ממלצת על האיש הזה שלא יעשה עוד אמצעי כינו לכין השי"ת וכל ההצטרפות שלו ידבר כאוני [* אדוני] שלא ישמע אחר אמצעי ואל יחר אפך עליו שהיה מלא פניות ועי"ז עד עכשיו כי כסוך כפרעה לשון התגלות היינו לפי התגלות כן מכירין אותך כנ"ל ועי"ז נפל כמעות כנ"ל שראה כמערכת השמים המנהגים את העולם עי"ז כל אחד נפל כמעות לפי מעותו כנ"ל אכל ע"י שידוד המערכות יודו הכל ככורא ומשניה, ולעתידי יתכסל מערכת השמים כ"ש כי שמים כעשן נמלחו ואז יכירו כל יושבי תכל כי יש כורא ומנהיג וכן עכשיו כשרואים כשהצדיק כתפילתו משדר המערכה והמכעז מודים שלד' הארץ ומלואה וזה כסוך כפרעה מה פרעה גזור ואינו מקיים היינו כשרואים שידור מערכת השמים הגלויים לכל מכעם וגזירתם ורואים שגזירתם נתכסל מזה יודעים שאף אתה גזור ואין מקיים סחמת הצדיק שהקב"ה גזור והצדיק מבטל היינו שידועים עי"ז שגם המכעז של מערכת השמים היא כרצון השי"ת היתה עד עכשיו ועכשיו כטל הקב"ה גזירתו ורצונו סחמת תפילת הצדיק סחמת [* זה] נתכסל מכעז של מערכת השמים הגלויים לכל אכל כל זמן שאין רואים כיטול המכעז כגלוי אין יודעין שיש כורא ועי"ז טועה כל אחד לפי שכלו העכור כי אינם יודעין אלא מן הגלוי אל הסתום כשכיל זה לעתידי שיתכסלו כל האמונות כווכיות ויאמינו הכל בה' אחד עי"ז יתקרא שכת כי אמונה בשלימות נקרא שכת

והחכמה שהנביל בנו וככל העולמות ודע שיש חכמות שהם רחוקים מהקדושה ואעפ"כ יש בהם מעט אלקות מעט קדושה מאותיות שנפלו בהם כשעת כריאת עולמות שנשברו הכלים מחמת רכיו אור שלא יכלו לסבול את האור ונשברו ונפלו ונתהוו מהם הקליפות וחיותם מנצוצי () כאן חסר הרבה כי חצי הדף נחתך ונאבד () החכמה היה מן הצמצום היינו מהחלל הפנוי הנ"ל ועל החכמות כאלו נאמר כל באיה לא ישוכן וכו' כמו החלל הפנוי שפינה משם אור אלקותו כן החכמות הללו לא תוכל למצוא שם שיש אלקי' ואדרכא שמורין להיפך כמו החלל הפנוי וזאת החכמה אסור לספר ממנה כי אין לה כח הדיבור כי החלל הפנוי היא קודם הכריאה קודם אותיות הדיבור ואין כח כמדבר לדבר כה ואין כח כשכל להכינו כי צמצם חכמתו כדי שישאר חלל פנוי ועל זה נאמר שתוק כך עלה במחשבה כי על הדברים שקשים להכניס נאמר שתוק וכו' וכל שכן שצריך לברוח מאלו החכמות אכל מחמת שכבר נפלו כמה וכמה מכני עמינו הותר לצדיק הדור שהוא כחי' משה ואדרכא מצוה לעיין בחכמות אלו כדי להעלות את עמינו משוחה עמוקה ולא תחשוב שע"י עיון של הצדיק בחכמות הללו יוכל להכין בהם היפך הדבר היינו שיוכל אפשר להביא מופת חותך על חידוש העולם והוא הדין על חכמות כבו זה ויוכל למצוא שם אלקותו ולהראות מעותם דע כי זה לא אפשר אלא עד לעתיד לבא שאז יתקיים ולא יבנה עוד מורף שיכינו הכל אפי' במקום חלל הפנוי היינו ככחי' הצמצום שהוא כחי' הסתרת אלקותו אעפ"כ יתגלה לעתיד שכל וידיעה גדולה שימצאו אלקות אפי' בכחי' אלו אכל עכשיו העיון של הצדיק שהוא כחי' משה בחכמות הללו הוא תועלת להכניע כח של החכמות הללו מחמת רוב קדושתו של הצדיק ולהוציא את בני ישראל משם כי כל דבר חושק לשרשו וכשהצדיק עוסק כאלו החכמות אוי כל הנשמות שנפלו כאלו המכוונות חושקים ונתלהבים לדבק כנשמת הצדיק והוא מוציא אותם משם: וזהו)

וזה פי' בא אל פרעה שצוה הקב"ה להצדיק שהוא כחי' משה שיבא לבחי' פרעה כחי' החלל הפנוי הנ"ל: כי אני חכבדתי לשון לכוש והסתרה: את לכו ולכ עכדיו למען שתי אותותי בקרכו היינו שהסתיר וצמצם הקב"ה את אלקותו את האור אין סוף לצדדין כדי לברוא אח"כ הכריאה כולה וזה למען שיתי אותותי היינו כריאה העולמות שהיה ע"י אותיות ולמען תספר כאזני כנך וכן כנך פי' רש"י [במקום אחר] עד כאן רחמי האב חיינו כי ע"י הכריאה תוכל לספר כהרחמנות שתבחון כהכחנת שכלך. כאזני, זה בחי' הכחנה, כמו אוזן מלין תבחן כי הסיפור בא מכה אותיות הדיבור שנכרא כהן העולמות והכחנה באה מחכמתו ית"ש שכרא כה העולמות ועכדי פרעה הן ההקדמות של אלו, החכמות שהן עוזרין להחכמות האלו כמו שאין מלך בלא עבדים כן אין חכמה בלתי הקדמות ופרעה הוא כחי' הצמצום והחלל הפנוי ולכ זה בחי' תוכו של החכמה: והצמצום הי' גם כן בחכמה אבל א"א להכין כי איך סילק משם

כי שכת מורה על מחדש את עולמו כששת ימים וכיום השביעי שכת וינפש כשביל זה אמרו חז"ל כל השומר שכת אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו כי שכת עיקר אמונה והשכתת עבודות זרות וזהו אם תשיב משכת רגליך רגל זה כחי' אמונה כי הכפירות מכונים בשם כמעט נמוי רגלי ואמונה מכונה בשם רגלי עמדה כמישור כי אמונות כוזביות יונקים מכחי' רגלין דקדושה בכחי' הני כרכי דרכנן וכו' היינו אמונה קדושה כחי' איש אמונות רכ, כרכות כרכות היינו כרכי דרכנן:

אודך ביושר לכב וכו' כל המחלוקות שרשם מהתורה היינו מהמחלוקות התנאים נשתלשל למטה ומהסינים נעשה מחלוקות שלא לשם שמים וצריך לראות להשלים את לכו שלא יהי' לבו חלק עליו היינו שיעבוד את השם כשני יצדין כמאמר ככל לכבך וכו' שלא יהי' ככחי' חלק לכם והמחלוקות של היצר שכלב האדם הן הן הכפירות שמטיל על האדם ומונע מן האדם שכיילי אמונה ומחשיך את שכלו מלהכין תשובות על הכפירות ועצה ע"ז ללמוד פוסקים ועי"ז ישלים מחלוקת היצר שכלב ששרשו מהתורה כנ"ל כי הפוסקים הם כחי' השלום של מחלוקת התנאים שנגמרא וכשיעשה שלום כהשורש היינו כהתורה אוי נעשה שלום גם למטה ואז גם אויכו יושלים אתו ואתיות ש'ל'ו'ם' מרמזין על זה נוטריקון ודע מ'ה ש'תשיב ל'אפיקורס כי זה עיקר השלום שנודרך שכלו ויודע תשובות על הכפירות וזהו אודך ביושר לכב היינו כשני יצדין אימת כד כלמדי משפטי צדק היינו ע"י לימוד פוסקים שרם שלום שככחי' תורה וע"י שלום שכתורה נשלם הכל ונפתח לו תשובות [*]אפיקורסין כנ"ל:

(אלו השני מאמרים הנ"ל כלולים בתורה אחת בפי' מ"ב, וה' יודע נפתרות למה חלקו כאן לשנים. גם יש הרבה דברים שמבארין שם מה שלא נכתבו כאן וכן יש כמה דברים שמבארין כאן ביותר. ודע שגם שם בפי' מ"ב הנ"ל הוא לשון רבינו ז"ל בעצמו. רק ששם הוא לשון הקודש שאמר כע"פ לפני א' מאנשי בלשון הקודש והאיש כתב לפניו וכאן הוא לשון וכתבתי של רבינו ז"ל בעצמו. ומחמת י' נמצא ביניהם כמה שינויים. כי כן הי' דרכו שלעצם קדושת רדיפתו מוחו הנורא היו משתנים כמה ענינים מהאמירה להכתיבה וכו' בין כתיבה לכתיבה ועוד יש בזה נפתרות שנעלם ממני כי מאד עסקו מחשבותיו)

בא אל פרעה כי אני חכבדתי את לכו וכו': כי כשעלה ברכונו הפשוט לברוא את העולמות כדי להיטב לזולתו כי מדרתו להיטב והיה אורו מתפשט לאין סוף וצמצם את אורו לצדידין ונשאר חלל פנוי ובתוך החלל כרא כל העולמות כדרכו ובחכמתו כ"ש כדבר ד' שמים נעשו וכו' וב"ש כולם בחכמה עשית והחלל הפנוי מכונה בשם פרעה כי שם נילה אורותיו אח"כ וקודם הכריאה היה להשי"ת כל המדות הן רחמים הן חכמה אכל היו ככחי' אין סוף כי לא היו מוגבלים וע"י הצמצום עשה אח"כ גבול לכל המדות עד שאנחנו בני אדם יכולין להכחין מדת מוכו ורחמנותו וההכחנה היא מהשכל

אור חכמתו שלא יהי' כבחי' אין סוף הלא גם הצמצום גם כן ע"י חכמתו נמצא שאין כאן חלל פנוי מחכמתו וזה כי אני הכבדתי היינו הלכשתי והסתרת את לב ותוכו של החלל הפנוי של החכמות הנ"ל והלכשתי את תוך ולכן של הקדמותיהם שלא יוכל שום אדם להכין זאת וזה שאין אדם יכול להכין זאת החלל הפנוי כל זה כדי שכתובו אשים כתובו כל העולמות וזה למען שיתי אותתי וכו' אבל אלו החכמות שיש בהם מעט קדושה מאותיות השכורים והם כחי' אדם דקליפה שהוא כקוף בפני אדם כשאדם נופל לשם יוכל לידע משם את השי"ת ע"י האותיות הקדושה שנפלו לשם וזהו: את אשר התעללתי כמצרים פי' שחקתי ואת אותתי אשר כס) (היינו) אדם הכליעל שהוא כקוף בפני אדם) (כמו שחוק שמשחקין שקורין נאך נשפעט) (הכליעל הוא כמו קוף שעושה מה שאדם) (עושה ואת אותתי אשר שמתי כס) (וידעתם) כי אני ה' היינו (שם סי) [*שמי] שנופל לשם) (יוכל) לידע כי אני ה' כנ"ל וכשכא משה לפרעה) (כה אמר ד' אלקי העברים שלח עמי ועכדוני אלקי העברים היינו אלקותי ואורו צמצום לצדדין וזה לשון עברים לשון עבר הנגר ועל שם זה אנו נקראים עברים שאנו משליכים כל החכמות ודברים כהשי' לבד כאמונה לבד ומשה כא לפרעה כדי להכניע אותו כנ"ל וזהו עד מתי מאנת לענות מפני ועיקר הדבר שלח עמי כנ"ל כי אם מאן אתה לשלח וכו' מכיא מחר ארכה כנבולין ארכה זה כחי' הצמצום כמו ארכה דלכוש' מני' וכיה כן הצמצום והסתרת והלכשת אורו הוא מיניה וכיה היינו כי אפילו הה) (ההלכשה) הי' כהכמה נמצא כי הכל אחד הוא) (דגם הצמצום של) החלל הפנוי הכל אלקותו אכל עכשיו אין) (יכולת) כידינו להבינו כי תיכף כשאנו אום) (אומרים) שסילק אורו זה מורה כי אינו הוא שם ותיכף) (כשאנו אומרים שיש שם חכמתו קשה להכין הצמצום והחלל כי אין כאן חלל אכל לעתיד יתקיים ולא יכנף עוד מורין שיתגלה שכל של חידוש העולם שכל ההסתרה והצמצום וזה מחר היינו לעתיד כמו ולמחר לקבל שכרם וזה מכיא מחר היינו לעתיד ארכה כנבולין היינו נבולין שהוא כחי' חלל הפנוי יתגלה שם לעתיד הארכה היינו ה) (דס דלכוש' מני' וכיה וזה וענתה בי צדקתי ביום מחר כי תבא על שכרי היינו לעתיד יענה) (ר' ויסכר) לי תרוצים על כל הספיקות וזה צדקתי היינו לבושין והסתרה וצמצום כמו צדק לכשתי וזה וענתה כמו ענה כסיל שתען ותשיכ לי תירוצין על כל הספיקות צדקתי שהן לבושין שלי הן ישיכו לי על לבושין והצמצום של השי"ת

וזהו שלפעמים נעשה כל זה בין הצדיקים כי הם כוראים עולמות כמובא לאמר לציון עמי אתה וכו' והצדיקים הם נמשכים כל אחד ואחד לצד אחד זה מושך לכאן וזה לכאן וזה כחי' צמצום האור לצדדין כדי שיתהוו בתוך החלל הנשאר בין החכמים איהו התהוות וזה שמעון

כנו אומר כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לנוף טוב משתיקה בין החכמים דייקא שאינם כאחדות וכל אחד נמשך לצד אחד וטוב לזה שתיקה כנ"ל היינו כחי' משה שהוא כבד פה כנ"ל שעל ידו נכנעים אפיקורסית שנזרקה על בני אדם סחמת שרואים מחלוקת בין החכמים וזה הפירוד שכיניהם זה כחי' חלל הפנוי הנ"ל ולא המדרש עיקר אלא המעשה היינו אעפ"י שאם היו החכמים כאחדות היו מחדשים חדושי דרשות אבל דע שאז היו ככחי' התפשטות אור אין [סוף] ובהתפשטות אור אין סוף אי אפשר להתהוות שום התהוות וזה לא המדרש עיקר אלא המעשה היינו שיעשה איהו התהוות כתוך הצמצום וכל המרכה דברים מכיא חטא כי אחר הצמצום נעשה ע"י דיבוריהם איהו התהוות ואפי' ע"י שיחת חולין שלהם ואפילו סאלו שכל [אחד] דיבר על חכירו החכם נעשה איהו התהוות ומרכיו דיבורם מזה כא התהוות הקליפות כמו שנתהווה הקליפות מריכויו אור שלא יכלו הכלים לסבול ונפלו ונשכרו כן מריכויו דבורם של החכמים מכיא חטא היינו כחי' חכמות שיש בהם מעט קדושה כנ"ל וזהו שמעון כנו אומר, אומר זה כחי' ולמען תספר. כנו, זה כחי' רחמנות הנ"ל. שמעון, זה כחי' כאוני היינו כחי' הכחנה) (כנ"ל):

(ע"כ מצאתי מכתבי רבינו ז"ל מהתורה בא אל צרעה שנשחטה בספר בסי ס"ד והדפין היו קרועים ושרושים מהצדדין ובאיה מקום לא נמצא כ"א חצי דף והעתקתים אות באות ובמקום החסר רשמתי סימן כזה) (ובקצת מקומות שניכר החסרון הצנתי בתוך שני תצאי לבינה כנ"ל):

זה מצאתי מכתבי ידו הקדושה מהתורה אר"ע כשתגיעו לאבני שיש טהור הגדעם בסי ג"א — אך לא מצאתי ההתחלה ומה שמצאתי העתקתי וזהו.

(כי אם אין טומאה אין צריך טהרה כי אל טומאה שייך טהרה כ"ש ומהרתם מכל טומאותיכם ודרך הטהרה יכולה לתקן את עצמה והטומאה שהיא השקר היא סחמת הריחוק מאחד כי עיקר הרע הוא סחמת הריחוק מאחד כי הרע הוא נגדיות הוא נגד רצונו של אדם ונגדיות אין שייך כאחד אלא כשנים שאחד סתנגד לשני אכל כאחד אין שייך נגדיות נמצא שאחד הוא טוב וזה שאמרו חז"ל כיום ההוא יהי' ה' אחד אמו האידנא לאו הוא אחד אלא לעתיד (כולא) [*כולו] המוכעין שם ואחד הוא אמת כי אמת הוא אחד למשל כשאומרים על כסף שהוא כסף הוא אמת והשקר הם רבים כי כשאומרים על כסף שהוא זהה הוא שקר גם כשאומרים שהוא נחושת הוא שקר גם כשאומרים עליו שאר דברים זה כולו שקר נמצא שהאמת הוא אחד והוא טוב וכשכיל זה שפת אמת תכון לעתיד כי אז יהי' ה' אחד ואז יתכמל הרע היינו ההתנגדיות כ"ש לא ירעו ולא ישחיתו וכו' וזר זאב עם (גדי) [בכש] וזה כחי' מיתן טהור מטמא (הלא) [*לא] אחד כי יומתק הטומאה כשורשה שהיא המהרה וקודם הכריאה כשהיו ישראל ככח אצל הקב"ה כאחדות עם הקב"ה ככיכול כמו הכן שהוא ככח אצל

האב קודם ההורעה והוא כאחדות עם אכיו ואז בוודאי אין רע ואין שקר ואין מומאה ואז כלא טוב וכולא אמת וכולא אחד וכולא קודש כי אפילו מהרה אין שייך כי לשון מהרה שייך כשיש מומאה וכשהוציא את ישראל מבח אל הפועל אזי יצאו מבחי' אחר כי נתפסים כמין כי שייך לומר שם שניים והם נחשבים כמספר בפני עצמם ומפעולה הזאת שהוא הוציא אל הפועל נעשה הכחירה כי הכחירה שייך בשני דברים ועכשיו שהם שניים אכ וכן שייך בחירה וזה בחי' מהור כי הטהרה היא בין הקדושה ובין המומאה ויכולין לעלות ע"י הטהרה ממומאה לקדושה ע"י שהוא כוחר כטוב וגם ח"ו להיפך להיפך וזה בחי' כעצם השמים למהור כי הטהרה היא בחי' שנעשה מספר בפני עצמו שהוציא אותנו מבח אל הפועל

ודע שע"י השנחה שהקב"ה משניח עלינו עי"ו אנחנו כאחדות עמו בבחי' כח אבל כשמסיר השנחתו ח"ו היינו ע"י שקר כ"ש דוכר שקרים לא יכון לגנד עיני עי"ו האדם יורד לתוך הרע הנסור הרחוק מאמת הרחוק מאחד בתכלית רריחוק וזה בחי' אבני שיש מהור אכן זה בחי' כזו אכ וכן כחדא בחרנומו משם רועה אכן ישראל ושיש מהור הוא בחי' ישות בחי' פועל ומשם המהרה שהיא הכחירה ומי שרוצה להגיע ולהמשיך האחדות לתוך הישות שיהי' עכשיו [*אחר] הפעולה כמו קודם הפעולה עצה על זה שישמור עצמו משקר שהוא בחי' מים מים כנ"ל כי ע"י השקר מסיר השנחתו ואז הוא רחוק מאחד ואז הוא בעצמו בחי' פועל וזה שמא תסכנו כעצמיכם כעצמיכם דייקא וזה מה רכ מוכך אשר צפנת ליראיך מחמת זה זוכים לטוב הגנוז מחמת פעלת לחוסים כך שהוא הוציא אותם מבח אל הפועל ומחמת הפעולה נתהווה ונשתלשל הנגדיית כנ"ל וזה נגד בני אדם ואלו היראים בחרו בטוב ולא כרע מחמת זה נכללו כאחד בטוב וזוכים לרב טוב הצפון הצפון דייקא כי כאחד שהוא הטוב אין שני שישני אותו.

וזאת התורה נרססה בסגנון אחר קצת בס"י י"ג וגם שם הוא לשון רבינו ז"ל כפי מה ששמעתי מפיו הק' בלה"ק שהי' יושב על ספרו הנכתב ואמר לי מלה במלה בלה"ק אפס איזה דברים מעוטים אמר לי בלשון אשכנז ואני כתבתי בלה"ק וזאת התורה שמצאתי עתה היא כתיבת ידו בעצמו ויש ביניהם קצת שינויים וכנ"ל. ע"כ העתקתיהו. וזהו.

איתא כוהר רוחא נחית לשכך חימום הלב זה בחי' צדקה שהוא רוח נדיבה ע"י מקרין חמימות תאוות ממון וזה בחי' יבצור רוח נגידים שהרוח ממעט תאוות הנגידות ועשירות וכך נחית רוחא הלב מקבל ליה כחדוה דנגונא דליואי זה בחי' משא ומתן באמונה ששמח כחלקו ואין אץ להעשיר כי נגונה זה משא ומתן כ"ש שאז זמרה ותנו תוף וחדוה זה ששמח כחלקו זה בחי' קטורת: לשון קשר שמקשר חימום הלב עם הרוח [וזה] שמן וקטורת ישמח לב וזה בחי' ישימו קטרה

באפך שע"י בחי' קטרת הנ"ל נתבטל בחי' כזעזע אפך תאכל וזה בחי' התנלות משיח שאז יתבטל חסדת הממון כ"ש והשליכו איש אלילי כספו ואלילי זהבו וזה בחי' רוח אפינו משיח ד' וכל זמן שיש עבודה הורה הזאת של ממון בעולם חרון אף בעולם וכפי הכימול של ע"ז הזאת כן יתמשך חסד בעולם וזה בחי' ועושה חסד למשיחו ובשיתנלה חסד הזה יתמשך הדעת שהוא בנין הבית כ"ש כוהר וימינא זמין למיבנא כי מקדשא בבחי' ואני כרוכ חסדך אבוא כיתוך כי הדעת הוא בחי' בית כמאמר חז"ל מי שיש בו דיעה כאלו נכנה בית המקדש כימיו כי דעת ניתנה בין שתי אותיות ומקדש בין שתי אותיות וזה בחי' התנלות התורה שלעתידי לנא כמובא כוהר שלעתידי יתנלה אורייתא דעתיקא סתימאה כי עיקר קבלת התורה ע"י השכל כ"ש עיר גבורים עלה חכם שהוא משה משיח ומי שהוא בבחי' משה משיח כנ"ל יוכל לקבל תורה גם מי שהוא במדרגה הזאת של בחי' משה משיח בחי' חכם כנ"ל יכול להמשיך הארת התורה ללמד לשאר בני אדם כי התנלות התורה בא מיחודא דאבא ואמא כ"ש שמע בני מוסר אביך ואל תמוש תורת אמן ויחודם מהעלואות נפשות ישראל בבחי' סין נוקבין והחכם יכול ליקח הנפשות בבחי' ולוקח נפשות חכם ועי"ו היחוד נולד התורה שהיא עץ החיים וזה בחי' פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם וכשעולה החכם עם אלו הנפשות בבחי' עיר גבורים עלה חכם ואז יורד עזו מבטחה ונפש זה בחי' רצון שכל אלו בני אדם הכאים לחכם הדור כל אחד ואחד יש לו איזהו רצון והצדיק לוקח כל הרצונות ועולה עמהם ואח"כ יורד עזו מבטחה בבחי' והחיות רצוא ושוב רצוא כעליות הנפשות ושיב בחזרת הנפשות עם התנלות התורה וזה שמובא כוהר רצוא דא נוריא ושוב דא מ'ט"ט ש'ר ה'פנים דאיהו רשים בשם מ'ש'ה' דאיהו משיח שהוא רוח אפינו שעל ידו נשתכך החמימות וזה ש'כ'כ'ה' נ"י משה שהוא משכך אלילי כסף וזה רצוא דא רצון שהוא הנפש ושוב דא משה שמקבל התורה וזהו מ' הכתוב אלקים צבאות שוב נא הכט משמים וראה והלשון כפול לכאורה הבט וראה אבל דע כי עיקר הראיה מחמת שכת הראות מכה בדבר הנראה וחזור הכח הראות מחמת ההכאה לעינים ונצטייר הדבר הנראה בעינים ואז העינים רואים את הדבר הנראה כי הראות מכיא את הדבר לתוך העינים אבל כשהדבר הנראה הוא רחוק ואז קודם שיגיע כח הראות להדבר הנראה נתפזר בתוך האויר ונעכר ואין מגיע כהכאה על הדבר ועי"ז אין חזר הראות לעינים ואז אין העינים רואים כי עיקר הראות מחמת ההכאה וזה שוב נא הכט משמים ששיב ההכטה שמביט משמים עלינו ישיב ע"י ההכאה ששיב הראות לעינינו ואז וראה כי הראיה ע"י השבת הכטה וזה בחי' והחיות רצוא ושוב היינו התורה שהיא החיים רצוא בבחי' הבטה מעילא לתתא ושוב בבחי' הכאת הראות בדבר הנראה ונחזר לעינים ונצטייר בעינים כי

טוב מראה עינים מהלך נפש נשר שבכחי' נפש זה
החידוש שנתחדש הנפש בעלייתו בכחי' עיבור זה בכחי'
נשר תתחדש כנשר נעורכי אדם שבנפש זה בכחי' ויהי
האדם לנפש חיה כי האדם בכחי' מסכני ועתידי כ"ש
נעשה אדם בצלמינו עתירי כדמותינו מסכני וכשנתלקטו
הנפשות אזי הם בכחי' אדם נפשות גדולות וקטנות בכחי'
מסכני ועתידי כי לא כל הרצונות שוות כי יש מי שרוצה
דבר גדול ויש מי שרוצה דבר קטן

ואר' שבתורה, התורה נקרא עוז מה עז מארי ושור זה
בחי' שרים ישורו ונשר זה בכחי' התחדשות התורה בכחי'
תתחדש כנשר ואדם זה בכחי' זאת התורה אדם כי בה
קלות וחמורות ויש בה קומה שלימה רמ"ח אברים ושס"ה
גידים ובסא של החיות של הנפש היא נפש החכם
שנתכסה נפש החכם בנפשות ההם בכחי' ומיכסי שקא
כי יקרה היא מפנינים כי מחמת שהיא יקרה, היא מלפני
ולפנים וכל הנפשות נעשין לבושי' אצלה וכסא של החיות
של התורה הם דברים עתיקין שכיסה עתיק יומין בכחי'
ולמכסה עתיק והם מכסים א"ע בספורי התורה ואדם
היושב על הכסא זה החכם שהוא בעל הנפש בכחי'
אם בעל נפש אתה ואדם שעל הכסא של התורה הוא
עתיק יומין בכחי' ועתיק יומין יתיב והאופנים הן הנופין
כי עיקר פעולותיהם של הנופין אינה אלא מן החיות
שבנפש שהנפש מראה פעולותיה ע"י אברי הנוף ואין לנוף
שום תנועה עצמית אלא הכל ע"י הנפש ע"י כחות הנפש
ואופנים שבתורה הן הן גופי הלכות וזה כלכתם ילכו
ובעמדם יעמדו וארבע אופנים שבנוף הן ארבע יסודות
וארבע אופנים שבתורה הן ארבע מדות בתלמידים ספוג
ומשפך משמרת ונפה.

זה פי' אמר רבה בר רב חנה אישטעו לי נחותי ימא:
היינו ממשיכי התורה לזה העולם בין גלא לגלא
תלתא מאה פרסה, תלתא מאה פרסה אלו חכמי הדור
שהם בכחי' מה כשלש דברים כ"ש אל יתהלל בחכמתו
ובנבורתו ובעשרו כי אם כזאת וכו' וכתבי אל תקרי
מה אלא מאה ואלו החכמים הם בין גלא לגלא היינו
מחברים כל הנפשות בכחי' ולוקח נפשות חכם כנ"ל
ונפשות הם גלגלים בכחי' ענולים כידוע: זימנא חדא
אולינן באורחא: היינו שהלכנו ונכנסנו לעורר זווג
הנקרא אורח כ"ש ארחי ורבעי: ודלינן גלא: חיינו שדלינן
הנפשות למעלה בכחי' עיר גבורים עלה חכם כי עיקר
עליית הנפשות ע"י החכם כנ"ל כי ורומא דגלא תלת מאה
פרסה היינו התרוממות הנפשות למעלה אינה אלא ע"י
החכם שהוא בכחי' תלת מאה פרסה: עד דחוינן (כי) [כי]
מרבתייה דכוכבא וזמא: היינו שנרמנו וזמא עילאה זה
(כי) [כי] מרבתייה בכחי' וזמא כ"ש ארחי ורבעי ושכינה
נקראת בשעת זווג כוכבי וזמא כמובא בווהר פ' פינחס:
דאתעבידת נקודה ועירא מנו רחיסותא כדן אתחבר
בה בעלה עיין שם: דהוי כמבור ארבעין גריי ביורא
דחרדלא כמובא בפרשת פנחס והאי חיה כד אתעברת
אסתתמת ולא יכילת לאולדא עד דאתי נחש ונשיך לה
כדן אתפתחת ונפיק מינה דמא והוא שתית לדמא וזה

העינים הם כמראה למושה שנתראה בהם כל דבר שעומד
כנגדם והתורה היא מ'נ'ת'א' שהם תלת נווני דעינא
ובת עין וזה שהתורה נקראת בראשית תמן ראשי תמן
בת ראשי אלה ראשי בית אבותם שהאבות הם תלת
נווני דעינא תמן בת עין נמצא כשהם מביא תורה
כמובא לעיל נמצא שמביא כח הראות של השנחת השי"ת
עלינו כנ"ל וע"י שאנחנו קרובים אל התורה נמצא
שאנחנו קרובים אל כח הראות וע"י כח הראות נחזר
לעינינו ונתראים ונצטיירים אנחנו שהם כמראות
הצובאות כביכול אבל אופות העולם מחמת שהם רחוקים
מהתורה הם רחוקים מהשנחה והשנחתו אין מגיע אליהם
בהכאה נמצא שאין נחזר האמות לחצי הראות בכחי'
בעינינו נמצא השנחתו על האמות בחצי הראות בכחי'
רצוא ואין בכחי' שוב כי השבת הראות מחמת הכאה
והכאה אינו אלא על דבר קרוב ולא על רחוק וזה שמביא
בתענית מעשה דר' יונה כד הוי מצטרך עלמא [*למיטרא]
היינו לתורה כ"ש יערוף כמטר לקחי הוי אמר איזיל ואייתי
כוזי עכורא עיבור זה בכחי' עב ריו. עב) (זה קרירות
ריו זה בכחי' חסימות בידוע כוזי זה בכחי' תאוות ממון
היינו דאזיל לשכך תאוות ממון כנ"ל והוי קאי כאתרא
עמיקא כאתרא צניעא היינו ע"י ששיבך תאוות ממון
זכה לאתרא עמיקא שהוא בכחי' חסד כמראה חמה עמוקה
מן הצל וחסד הוא אור יום כ"ש יומם יצוה ה' חסדו
וע"י החסד זכה לבנין הבית לבחי' שכל כנ"ל וזה אתרא
צניעא שהוא בית המקדש שהוא השכל כ"ש ואת צנועים
חכמה והוי מיבסא שקא זה בכחי' לקיחת הנפשות להעלות
אותם כנ"ל לוקח נפשות חכם וכלליות הנפשות הם
מכונים בשם שק כי הם מתעדרים משקיא דנחלא בכחי'
והשביע בצחצחות נפשך וע"י אתי מטרא שהמשיך
תורה לתתא כנ"ל בכחי' ויורד עוז מכמחה

ויש ארבע חיות בכחי' נפש וארבע חיות בתורה) (נשואין הכסא אריה שור נשר אדם, אריה) (שבכחי') נפש זה בכחי' אריתי מורי עם בשמי מורי
זה בכחי' מרת נפש בכחי' ונפשה מרה לה זה בכחי' פנס
הנפש פנס הרצון כשרוצה דבר תאוה זה הרצון הוא
פנס ומרה לנפש ועבשיו כשבא זה האדם לחכם הדור
עם רצון טוב עם נפש טוב והצדיק לוקח כל הרצונות
ולוקח אותם אחד לאחד כדי להעלות אותם כנ"ל ואז
מלקט גם הרצונות הנפשות שנפלו וזה בכחי' אריה לשון
לקט שמלקט מורי מרת נפש עם בשמי עם הרצון הטוב
שמעלה ריח טוב ובחי' שור כשנפש זה האור המצוהצח
שנתוסף) (בנפש מחמת) הקיבץ שנתקבץ פיזורי
הנפש ואז מאיר) (הנפש ביותר) כי כשהרצון אין
מאיר אזי הנפש בכחי' ונפש רעבה כי עיקר הרעב מחמת
העדר האור כ"ש חז"ל ויענך וירעבך ויאכילך את המן
מכאן [*ש]הסומא אין שבע כי עיקר השובע מחמת האור
שיראה בעיניו וע"י שאין רואה אין נתמלא נפשו היינו
רצונו כי טוב מראה עינים מהלך נפש וכשמצחצח נפשו
בצחצחות האור אזי ונפש רעבה מלא טוב בכחי' והשביע
בצחצחות [נפשך] וזה בכחי' שור לשון הסתכלות בכחי'

וממשלת הקב"ה עליו, אבל אם הוא נופל מאמונה היינו שנפל כגדלות ואזי הוא סובל מהקב"ה ואז אין אני והוא יכולין לדור במקום אחד ואז כל הדינים שורין עליו ומאין בא לו הגדלות מחמת שהוא לומד או מתפלל כפניה ומחמת זה בא לידי גדלות. ואיתא בזוה"ק כד בר נש נפיל מאמונה כדן כל דינין מתנוצצין ומתלהטין ביה כי הם תמיד מצפים מרי יפול מאמונה כי תיכף ומיד שנפל מאמונה בא לידי כפירה. וזה נקרא בחי' ערב שמערבב האמונה ואזי דינין שורין עליו. וזהו אוי לנו כי פנה יום כי נפו צללי ערב, וכבר נודע שההר נקרא אמונה כי ההר נקרא ירושלים כ"ש ההר המוב הזה והלכנו ופירש"י ההר המוב זה ירושלים והלכנו זה ביהמ"ק וירושלים נקרא אמונה כ"ש קריה נאמנה, וע"כ כשנפל מאמונה הנקרא ירושלים זבא לידי כפירה זה נקרא מחריבי ירושלים וכמ"ש שוטמו בחוצות ירושלים ובקשו איש אמונה א"ב כשנפל מהאמונה נקרא מחריבי ירושלים מחמת הפרדתו מהשי"ת ובאים ישראל בגלות כי השי"ת נתן מתנה לישראל שנקראו עליון וכ"ש ולתתך עליון על כל גויי הארץ וכשחרבה ירושלים אוי בחי' עליון בגוים. וזהו שכתוב בהנחל עליון גוים דהיינו שבחי' עליון בגוים מחמת שנתפרדו מהקב"ה. וזהו בהפירדו בני אדם. שבני אדם הנפרדים מהשי"ת מחמת הגדלות והפניה שלמד בה ועי"ז חרבה ירושלים אוי אותו בחי' עליון בגוים. כי האמונה האמיתי אם הוא באמת אוי משפעת שפע ברכה וכל טוב מהשי"ת על ישראל. וגם אם הוא מאמין באמונה שלמה בהשי"ת אוי ירא מהשי"ת יראה ואז אינו יכול ליפול מהאמונה כי האמונה היא למטה וכשהיא בשלימותה אוי נשפעים ממנה כל ההשפעות והברכות כ"ש איש אמונה רב ברכות וג"כ נקרא שדה כי כמו השדה שגדילה בה כל התבואות ונלקטין בה כל הפירות כן ע"י האמונה הזאת כל המוב, ויעקב נקרא ג"כ שדה כ"ש ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' ויתן לך וכו' וכל הדינין מתבטלן, אבל כשהוא נופל מהאמונה ובא לידי כפירה נקרא מחריבי ירושלים וכל הדינין שורין עליו וזהו ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב יצחק הוא בחי' דין היינו אימתי דינין שורין באותה בחי' הנקרא שדה, לפנות ערב, דהיינו כשמערבב האמונה ובא לכפירה אז הוא נקרא מחריבי ירושלים ובמה יוכל לתקן זאת ע"י בינה דהיינו כשהתבוננות בגדלות הכורא ית'. וזהו חדשים לבקרים רבה אמונתך דהיינו כשעומד בוריוות בבוקר לעבודת כורא ביראה ופחד לשמו הגדול ית' אשר בהיותו מתבונן בבוקר שהחזיר לו במדת טובו את נשמתו חנסמרת תמיד בכל יום אוי נופל עליו היראה ופחד משמו הגדול ית' ואז נתרחבה ונתרבה האמונה. וזה חדשים לבקרים רבה אמונתך שנתרחבה ונתרבה האמונה. וזהו הנקרא סוד העיבור כעצמים בבטן המליאה ואז אינו יכול ליפול ולבא לידי גדלות כי אז נתרבה ונתרחבה האמונה הק' הנקרא ירושלים. ואז ע"י חתבוננות הזה נעשה ממחריבי ירושלים בנין ירושלים ולעתידי לבוא בב"א או ימלא הארץ דיעה ואז יהי' בנין

בחי' כיורא דחרדלא היינו בחי' ספת דם כחרדל דנפיק מינה מחמת הנשיכה בבית הזרע ביורא כית זרע ואח"כ אולידת והולדה הזאת היא התורה כנ"ל והתורה הזאת היא הולכת דרך ארבעים יום היינו בחי' שאר חיותא שהם ארבעים, לכל סטר עשרה כמובא בפ' פנחס ובחודש הראשון וכו': וזה בחי' ארבעין גריוי בחי' ארבעין חיותא: ואי דלינן מפי הוא מקלינין מהבלא: כי יש הכל אשר יש צדיקים שמגיעים להם כמעשה רשעים והוא הדין להיפך וע"י הכל הזה רבים נתפקרו שרואים צדיק זרע לו רשע וטוב לו אבל זה מחמת שהעולם נידון אחר רובו ואז צדיקים נתפסים בעץ הדור והוא הדין להיפך ואי דלינן הרבה נפשות אוי בוודאי הוי מקלינין לשון קולא מהבלא היינו שע"י שהיה רוב העולם טוב עי"ז היה טוב לצדיקים ולא היה הכל הזה כל כך קשה על הצדיקים: ורמיה גלא קלא לחברתה מי שבקית מירי בעלמא דלא שטפתיה וניתי אנא וניחרביה היינו אח"כ כשכל אלו הנפשות חוזרות מעיבור הנ"ל ואז מעוררים אלו לאלו ואומרים זה לזה ומוכירים זה את זה אחי שמא שבקת איזהו דבר בעולם הזה שעדיין היא מושלת עליך ואין אתה יכול להתגבר עליה וניתי אנא וניחרביה היינו אכלה את הדבר הזה מסך והשיב לו פוק חזי גבורתיה דמרך שהוא החכם הנ"ל ראה במה כחו גדול דאפילו כמלא חוטא דחלא לית דעבר פי' ר"ש אפי' כמלא רוחב החוט אין יכולתי לצאת חוץ מן החול פי' אתה שואלת אותי שמא שבקתי מידי בעלמא שעדיין לא תקנתי אותה תדע חברתי שעדיין אני משוקע בכל התאוות ועדיין לא יצאתי מן החול אל הקודש אפי' כמלא חוט וזה ידוע לך שמי שהוא בחול אוי הוא בבחי' אין יכול לבא אל הקודש וזה בחי' כמלא חוטא דחלא לית דעבר היינו מי שהוא בחול אפי' כמלא חוט עי"ז לית דעבר אין יכול לבא בבחי' עיבור כ"ש אני שאני משוקע בחול שלא יכולתי לצאת מן החול אל הקודש אפי' כמלא רוחב החוט כ"ש שאין אני ראוי לבא אל הקודש בבחי' עיבור אבל פוק חזי גבורתיה דמרך היינו כח החכם שכל כך כוחו חזק שאפילו נפש שלי העלה בעיבור וזהו ונגלה כבוד ה' זה בחי' חכמה כ"ש כבוד חכמים ינחלו בחי' בית המקדש כ"ש כמא כבוד מרום מראשון עי"ז וראו כל בשר יחדיו וראו זה בחי' המשכת התורה שהיא בחי' ראה סנת"א כנ"ל כל בשר יחדיו זה בחי' לקיטת הנפשות כולם בבחי' לוקח נפשות חכם כנ"ל כי פי' ד' דיבר כל זה נעשה ע"י רוח גדיבה כנ"ל שהוא פי' ה' כ"ש חז"ל בפ"ך זו צדקה.

רב לכם טוב את ההר פנו לכם צפונה

הנה הגדלות מפיל את האדם ומשפילו הן בגשמיות והן ברוחניות כי איש ישראל אם הוא רבוק בחשי"ת ובאמונתו הק' אוי אינו יכול לשלוט עליו שום דין ולא יהי' לו שום נפילה כי מי יוכל ליגע בו כאשר הוא קרוב אל המלך ובאיזה מקום אשר הוא חונה שם הר אלקים

ירושלים כבולו ולע"ע בהתכוננות זה נעשה בנין כחי' ירושלים של באו"א מזאת הכחינה הנקרא אחד, וזאת הכחי' נקרא עוה"כ כי לעתיד לבא ב"ב או יהי' דיעה שלימה, וגם כי זה נקרא סוד העיבור דבר אשר לא הי' מקודם, ועוה"כ נקרא שכת, וגם בשכת נפתחין שערי כינה להתכונן האדם כעצמו היכן המקום אשר הוא עומד כי בחול משוקע במדרות ואינו יכול להתכונן היטב הדק אבל אם יש לו כחי' שכת דהיינו כחי' עוה"כ דהיינו כחי' התכוננות היכן המקום שעומד שם שלא יהי' עושה מעשה זמרי ומבקש שכר בפנחס דהיינו שאינו מכין המקום שהוא עומד כי לפעמים יעמיד במדריגה הפחותה שכבולו ונרמה לו שעומד במקום גדול אבל כשיש לו כחי' שכת היינו שיתכונן כעצמו היכן הוא עומד אזי אינו נופל בגדלות ואינו מבקש שכר פנחס ובשביל זה נקרא כחי' שכת כי בשכת יכול להתכונן כעצמו. וגם איתא בכוה"ק שכת שין בת תלת גוונין דעינא ובת עין כחי' עיני השכל נמצא שכת נקרא עין לראות. וזה שאמר משה ראו כי ה' נתן לכם את השכת דהיינו כשיש לכם כחי' שכת אז תראו ותתכוננו היטב היכן המקום שאתם שם שלא תהיו עושים מעשה זמרי ומבקשים שכר בפנחס על כן שבו איש תחתיו היינו באו"א יחשב כעיני עצמו ללא כלום היינו שיחשוב כעיני עצמו במדריגה הפחותה שהוא תחת מדרגתו ואם אין אתה יכול לבא לידי ענוה זו עכ"פ אל יצא איש ממקומו היינו שלא יהא עושה מעשה זמרי ומבקש שכר בפנחס, וזה רב לכם טוב את החר, דהיינו הגדלות שכבס הסוכך את האמונה הנקרא הר כנ"ל ובשביל זה שורין דינין עליכם ומה תקנתו, פנו לכם צפונה, היינו שתפנו לכם אל לכבכם כחי' צפונה דבר הצפון כחי' שכת כחי' עוה"כ דהיינו התכוננות, ואז יהי' נקרא בנין ירושלים אמן ואמן:

(שמעתי מהרב וכו' יום ב' עקב תקס"ו לפ"ק).

כי איש הישראלי אם צריך לעצה או ישאל עצה מכנים קטנים או מכני הצדיקים וכו' הן בגשמי והן ברוחני כי שם נמר העצה ועל פיהם יהי' כל דבר שבעולם ועל ידם נמתקו הדינים, דהנה ידוע כי מקור העצה הוא בהחכמה המתפשט ומתהווה ע"י הדעת ונגמר ע"י הכליות כ"ש שהכליות יועצות כי הכליות הם כלי ההולדה להוציא מכל אל הפועל. וע"כ ישאל להצדיק כעצמו או לתלמידי הצדיקים זולת לתלמידים של צדיק אמת כי האדם אינו שואל בעצה אא"כ צר לו דהיינו כשהוא שרוי בצער ואינו יודע מה לעשות אם כך ואם כך ופעם הוא במקום דחוק יותר אשר אין יכול לנסות ימין ושמאל, וכשהוא שואל בעצה להצדיק או הצדיק יתן לו עצה, או ישאל לבני הצדיקים כי שם נמתקה העצה כי הדינים הם למטה ונקראים צמצומים וזה הוא מקום צר, והצדיק נותן לו עצה וממשיך חסד אל לאברהם להכליות היועצות והם נקראים בני הצדיקים כ"ש וכל בנין לימודי ה' ונאמר

ה' צבאות יעץ וממתיק לו הדין ההוא ומרחיב לו המקום צר, ואפי' מכני הצדיקים. וזהו שמוכא בכוה"ק כי חסד אל היא נהירו דחכמתא היינו שהצדיק או בני הצדיקים על ידם נגמר העצה ונמתק הדין ומרחיבין לו המקום צר ויודע באיזה דרך להלך, ואפי' בשנותן לו עצה ואחר כך אינה טובה העצה הזאת אעפ"י כ"שאל כי בכר נודע כי היסורים אשר המה צמצומים גדולים ודינים והם שורין למטה ככחי' רגלין הנקראים כחי' ארץ כ"ש הארץ הדום רגלי והיסורים הם התנלות אלקותו כ"ש יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו וארץ היינו דינא דמלכותא נוקמת ממנו נקם ברית וזהו והארץ הדום רגלי. אך יש שני מיני המתקת היסורים, המתקה אחת קודם ביאת היסורין עליו להמתיק הדין שלא יבוא עליו והמתקה שניה להנביהם ולקבלם בשמחה בכדי שלא יצאו לריק. וזה אם שואל בעצה להצדיק ואעפ"י כ"שאלו עליו היסורים ידע שמהשי"ת הם היסורים ויקבלם וינביהם למעלה. ואם אינו שואל בעצה להצדיק אזי יוכל להיות מאותם שכתוב בהם אוולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יעזר לבו. ועיקר הנבחה היסורים לקבלם ברוב שמחה וזהו המתקתם כי היסורים הם טובה גדולה ומתוקים מאד אחר אשר כבר עברו וכאו עליו כי השי"ת מצמצם שבינתו בתוך היסורים כי השי"ת אוהב כל נפש ונפש מישראל באהבה רבה ובאהבה עזה בשבאו יסורים על נפש ישראל אזי נפש שלו אינו עריבה לו וכאלו נמלו היסורים את נפשו והשי"ת מצמצם א"ע בתוך היסורים האלה ונותן לו כח לקבל היסורים באהבה ובחיבה כדי שיגיע לו לרוב טוב ולדבר גדול מתוק מדבש. וכן יחשוב בדעתו כי הלא כל היסורים שלי הם כלולים ותלויים בהכלי עולם ומטניהם אשר לע"ע הוא חסר מהם ואין זה חשוב לכולם אם חישב בשכלו תכלית כל הדברים האלו מה המה ומה תכליתם וכפרט אשר יש בהיסורים ההם התנלות אלקותו ושהשי"ת מצמצם א"ע בהם כנ"ל ובשביל אלקותו מקבלם בשמחה ומנביה היסורים ממתיק הדין ככחי' רגלין והוא כמו העלאת ריקודין היינו ע"י שמקבלם בשמחה אזי יבא שמחה ליסורין שלו אשר הם שורין כרגלין כמ"ש והארץ הדום רגלי וכשמכנים שמחה ליסורין אזי מנביה הרגלין, וזהו ריקודין, שמעלה רגלין מתוך שמחה היינו אעפ"י שכבר בא הדין ח"ו הוא מסלק אותו, וזהו כחי' ריקודין היינו שהרגלין ישמעו השמחה ויקבלו בשמחה וינביהו א"ע וירקודו ואז יגיע להתנלות אלקותו, וזה פירוש, והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה כל מקום שנאמר והי' אינו אלא שמחה היינו שבחי' עקב כחי' דין כחי' ארץ כחי' רגלין ישמעו שמחה מאת המשפטים האלה היינו מאת הדינים האלה מאת היסורים ואז ע"י השמחה יזכה להיות צדיק כי צדיק נקרא מאן דנטר ברית כמ"ש בכוה"ק ומאן דנטר ברית זכי למלכות ואז אין צריך לשמור א"ע בשמירת הכרית כי השי"ת ישמור אותו כי פנס הכרית ח"ו במקרה הוא עפ"י רוב ע"י מרה שחורה אשר נמשך מטחול לילית הרשעה מיסוד העפר אשר שם שורש המרה שחורה

כינה ויורדין למדריגות שאר בעלי חיים ונדיחין שאר בע"ה מהשפע שלהם כיון שכני אדם לוקחין השפע שלהם ואזי הכע"ח מתים או נופלים בחולאים הכל לפי לקיחת השפע שלהם אם רב אם מעט, וזהו ולמקנהו עשה סוכות. היינו כי סוכות הוא היים וקיום לבעלי חיים שישארו על מדריגת' כנ"ל. ובשכני אדם יושבי' בסוכות כראוי. עי"ז הם במדריגתן ובכחינת תורה כי התורה היא כחינת אל תמוש תורת אסך אם לכינה תקרא בשביל זה סמוך לסוכות אנו עושים שמחת תורה. וזה סיון ר"ת ויעקב נסע סוכותה ויבן כי בסיון נתנה תורה ואנו במדריגת התורה ע"י מצות סוכה כנ"ל:

דע שע"י מצוות סוכה כראוי מותר לו לעסוק בננין ואינו מוסיף לו למסונו כי ארז"ל העוסק בננין מתמסכן. ומעם הדבר כי מה ענין העניות להכונה אך מעם הדבר כי מי שכונה בננין צריך לננות כחכמה כ"ש כחכמה יכנה בית וכוודאי הכונה כחכמה לא יתמסכן ואדרכא יתעשר ויתקיים בו כחכמה יכנה בית וכו' ובדעת חדרים ימלאו. אבל מי שכונה כלא חכמה מענישין אותו כעניות ועי"ז יתבוזה חכמתו ככחי' חכמת המסכן כזויה מדה בנדר מדה ועי"ז מצוות סוכה הוא במדריגת תורה כנ"ל והתורה הוא מקור כל החכמות בשביל זה מותר לו לננות, כי כוודאי יש לו חכמה וסימן לדבר ייעקב נסע סוכתה ויבן ע"י מצוות סוכה הותר לו לננות ל"ב ר"ת לו בית לב זו התורה בית מכראשית וכו'.

שייך לסי' ער"ה בליקוטי ח"א. המתחלת דע שכל מצוה וכו' נעשה ממנה נר וכו' ע"ש. עתה שמעתי מאחד ששמע נ"ב זה הענין מפיו הק'. וכיאר הדבר יותר קצת שאמר שיש אחד שגר שלו אינו יכול לדלוק ב"א איזה שעה. מחפש עם הנר אותה שעה שדולק. ואח"כ נכלה הנר ואין לו במה לחפש. ויש אחד שגר שלו דולק איזה שעות יותר ויכול לחפש יותר אבל אח"כ נפסק ויש שגר שלו דולק יום א'. ויש שדולק עוד יותר ויותר. אבל יש א' שיש לו הרכה נרות נפלאים כאלו שדולקים ומאירים לעולם ועד ואינם נכבים לעולם. והוא זוכה לחפש כנגזיא דמלכא תמיד לעולמי עד ולנצח נצחים אשרי לו. והנה מזה מוכן שגם אנשים בשרים פשוטים זוכים כעוה"כ לחפש כנגזיא דמלכא אבל החיפוש שלהם הוא רק לפי שעה כפי המצות שלהם וכודאי גם זה הוא זכיה גדולה ונפלאה מאד מאד. כי אפי' כשמחפש כנגזיא דמלכא איזה שעה ויכול נ"ב למצוא שם אוצרות נפלאים שיוכל לחיות בהם חיי עוה"ב לנצח. אבל חיינו יהיה רק כפי מה שימצא כאותה השעה. אבל מי שזוכה שנרות מצותיו מאירין ודולקין יותר ויותר. כודאי ימצא רב פנח כנגזיא דמלכא יותר ויותר. וכן כל אחד ואחד כפי מה שנרות מצותיו דולקין יותר. אבל הצדיק הגדול זוכה לחפש תמיד כנגזיא דמלכא ונרות שלו לא יכבו לעולם ועד. ועוד יש בזה דברים בגו. ודי בזה:

ובשמקבל היסורים בשמחה אזי הוא תמיד בשמחה. זהו ושמר ה' אלקיך לך את הברית היינו שהשי"ת כעצמו ינמור ברית שלו ואת ההסד שיתגלה אלקותו שינהיר חסד אל כל היום כמ"ש בכוה"ק כי מפת חסד מתגלה בפומא דאמא, וע"י עצה של הצדיק יכולין לבא לשמחה זו ואז יומתק הדין מקודם * כואו היסורין עליו עיין להצדיק ליתן שמחה לרגליו:

מכאן הוספנו השלמת התורות השייכים לליקו"מ שגדפסו כבר בחיי מוהר"ן ושיחות הר"ן.

שייך להתורה ק"מ בליקוטי קמא המתחלת יש הכל וכו'. מי שרוצה לשוכ להשי"ת כוודאי צריך לעשות עצמו ברי' חדשה ותדע שכאנחה שנאנח עושה א"ע ברי' חדשה. כי האדם אינו נח מהנשימה כי בכל עת הוא מנשים היינו שמוציא הכל ומכנים הכל וזה עיקר היותו והכל הזה יש לו שורש למעל'. יש הכל טוב של הצדיק ויש הכל רע של הרשע והצדיק ממשיך בכל עת הכל מהקדושה והרשע ממשיך הכל מהטומאה. נמצא כשאדם רוצה לעשות תשובה צריך לראות שיפסיק הכל הרע מלכא בו. ככן יעשה כך יאנח ואנחה הוא שמאריך הכל בכיאתו וכיצאיתו וממשיך ההכל בהוספה והוי ההוספה כמו תוסף רוחם יגועון היינו כמו מיתה. כמו שקדם מיתה ניתוסף באדם הרוח ואח"כ מת והולך ממנו הרוח. כן כשאנחה ניתוסף בו ההכל ואחר כך נפסק מן ההכל היינו שמתיר את עצמו מקו ההכל הטומאה ומקשר א"ע לקו ההכל המהור ומקבל הכל וחיות מהכל המהור נמצא שע"י אנחה שנאנח על עוונותיו מתיר א"ע משורש הטומאה ומקשר א"ע לשורש הקדושה. וזה כחי' תשובה ששכ מהטומאה להקדושה. נמצא שמקבל חיות חדש וגם הנוף נעשה חדש כי ארז"ל אנחה שזכרת כל נופו של אדם נמצא שנעשה גוף חדש. וזה פי' יש הכל אשר נעשה על הארץ וכו'. היינו יש צדיקים שעושים עבירות גדולות וזה מחמת ההכל היינו שתוהים על מעשיהם הראשונים ונאנחו על מעשיהם הטובי' וע"י אנחותיהם נפסקו משורש הכל המהור להכל הטמא והכל הזה החמיאם. והוא הדין להיפך מה שרשעים עושים מצות נדולות כמעשה הצדיקים גם זה הכל היינו גם זה מחמת ההכל. היינו מחמת אנחה שנאנחו על מעשיהם הרעים. וע"י אנחה קשרו עצמן להכל הטוב כמ"ש עכ"ל רבינו. אות באות ממה שכתב בעת ילדותו:

ראה זה מצאתי מכת"י רבינו ז"ל כעצמו מענין התורה ויבן לו בית כסימן רסו דע כשהעולם פוגמין במצות סוכה כשאין מקיימים אותה כראוי גרמין מיתה או חולאת לכהמות לשאר בעלי היים הכל לפי הפגם. כי זה ההפרש שבין בני האדם וכוין בעלי חיים כי שפעם של בני אדם יונקים ממקום כינה כמאמר חכז"ל שעשה לה דדים כמקום כינה משא"כ בעלי חיים ששפעם יונקים ממקום הערוה, ובחינת סוכה היא כחינת אמא כינה דמסכבא על כנהא ואנו יונקים ממנה. וכזאת המצוה אנו מובדלים משפע של בעלי חיים. וכשפוגמין במצות סוכה אזי יורדין עי"ז ממדריגת בני אדם ואין להם שפע ממקום

שייך למה שאמר רבינו ז"ל על פ' אודיע אמונתך כפי שעיקר האמונה תולה כפה של האדם וכו' בלק"ת סי' מ"ד:

ראה זה מצאתי מכת"י החברים בביאור יותר קצת וז"ל כשנופל לאדם ספיקות כאמונת הכורא ית"ש יאמר כפה מלא אני מאמין באמונה שלימה שהוא יחיד ראשון ואחרון. כי ידוע שיצה"ר נמשך מנבורות הנפולין ויש גבורות דקדושה. שבהם ממתיקים הנבורות דקליפה והדיבור הוא כחי' נבורות דקדושה כמ"ש וגבורתך ידברו. נמצא כשיאמר אני מאמין כנ"ל הוא נבורות דקדושה וכוה הוא ממתיק את הספיקות שהוא כחי' נבורה דקליפה. והוא שאמרו בנב' לעולם ירניו אדם יצ"ט על יצה"ר דהיינו שבנבורות דקדושה ממתיק נבורות דקליפה. והוא שאמרו בנמצא שמי שרוצה שלא יהי' רגזו יהיה דיבורו בנחת, נמצא שהדיבור בנחת הוא אינו כ"כ רגזו. והשתקה משתק הרגזו. אבל הדיבור כפה מלא הוא כחי' רגזו שהוא כחי' נבורה כנ"ל:

(כתב יד החברים והוא שייך למסין רס"ג בחלק א'): כי יש ב' מיני אכילת הבחמיות דהיינו שיש אדם שאוכל בתאוה גדולה כבהמה והמאכל הוא מאכל אדם. ויש אדם שאוכל כאדם אבל המאכל אינו מאכל אדם דהיינו שהניצוצות לא נתבררו כ"כ שראוי לאדם, אלא הוא מאכל בהמה. והאוכל משני המאכלים האלו בא לידי חולי הקדחת. וז"ש הרכבת אנוש לראשינו דהיינו כשאנו במדרגה קטנה שאדם גדול ממנו שאנו אוכלים משני המאכלים הנ"ל. אזי באנו באש ובמים היינו קר וחם דהיינו קדחת. ואפי' הרופאים אומרים נ"כ כך שקדחת בא מן מאכל יותר וזה בגשמייות, וברוחניות נ"כ כך בי כשהאדם הוא בבחי' דעת אזי יש בו אהבה ויראה דקדושה. וכשנופל ח"ו מבחי' דעת אזי נופל לאהבה ויראה הנפולה. וכשאדם אוכל אחד משני המאכלים הנ"ל הוא נופל מבחי' דעת כי מותר האדם מן הבחמה אי"ן היינו בחי' דעת בחי' החכמה מאין תמצא. נמצא כשאוכל מאכלים כאלו הוא בחי' בהמה ונופל מבחי' דעת ונופל באהבה ויראה הנפולה. וז"ש הרכבת אנוש לראשינו. היינו כנ"ל אזי באנו באש ובמים דהיינו באהבה ויראה הנפולה:

שייך להתורה קשיא ר"ת שמע י"י קולי אקרא (בלק"ת סי' מ"ו) קודם תיבת ועכ"פ השי"ת שומע קולי שזה ישועתו. שנ"ל שחסר שם והעיקר כי הצעקה בלבו בעצמה הוא בחי' אמונה כי אע"פ שבאים עליו כפירות גדולות וקשיות עכ"ו מאחר שצווק עכ"פ בלבו בודאי עדיין יש בו ניצוץ ונקודה מהאמונה הק' כי אם ח"ו לא הי' בו עוד שום נקודה מהאמונה כלל לא הי' צווק כלל נמצא שהצעקה בעצמה הוא בחי' אמונה והכן זה. וגם ע"י הצעקה וזכין לאמונה היינו שהצעקה בעצמה הוא בחי' אמונה כנ"ל רק שהאמונה הוא בקטנות גדול. וע"י הצעקה בעצמה יכול לזכות לאמונה היינו להעלות ולגדל את האמונה עד שיסתלקו הקשיות ממנו. ואפי' אם אינו

זוכה לזה עדיין אע"כ הצעקה בעצמה טוב מאד וכנ"ל: **מצאתי** בספר ליקוטי מוהר"ן ענין א' שלא נדפס עדיין. וזהו דע שבכל דור ודור נתחדשין בו חלאים חדשים ר"ל בבחי' יוסף דעת יוסף מכאוב. היינו מחמת שבכל דור שבא מאחר נתוסף הדעת של הפילוסופים. כי בכל דור באים על חכמות חדשות. ועי"ז יוסף מכאוב שנתחדשו חולאים חדשים ר"ל. ה' יצילנו:

שייך להתורה סי' י"ד המתחלת תקעו וכו'. מה שכתוב שם באת ד' על מארז"ל מפני מה ת"ח אין בניהם ת"ח. על שלא ברכו בתורה תחלה. שמעתי ממנו ז"ל עוד בזה. כי ההולדה נמשכת כפי המאכלים שאכל תחלה וכו'. וצריך כל אדם לברך ולקדש את בחי' התחילה דהיינו מה שהוא תחילה וקודם להולדה דהיינו האכילה וכל עסקיו וכו'. עד שימשיך ההולדה בקדושה ובטהרה בראוי. וזהו על שלא ברכו בתורה תחילה שלא ברכו וקדשו בקדושת התורה את התחילה. דהיינו מה שהוא תחילה וקודם להתולדה כנ"ל כי צריך לברך ולקדש את בחי' תחילת ההולדה הנ"ל בתורה. ואז יהיה גם בנו ת"ח וכנ"ל:

מה שכתוב בהתורה המדברת מנדול איסור ניליה וחמדה אפילו במחשבה (בסי' מ"ט ח"א) פירוש על הגזול את חבירו. שפי' יוליינו אחריו אפילו למדי. דהיינו לימודי ה'. היינו הבנים וכו' ע"ש. שמעתי מפיו הק' שאמר שכך שמע שהי' לומדים בן הגמרא הנ"ל במקום ששמע:

שייך להתורה מלא כל הארץ כבודו (בליקוטי ח"א סי' קע"ב) שמעתי מאיש א' מאנשיו ששמע מפיו הק' בביאור יותר קצת. והענין שהאדם צריך לבטל כל מדה ומדה עד שיתבטל לגמרי כאין ואפס. כי בתחילה צריך לבטל מדה זאת עד שתהי' כלא ממש. ואח"כ מדה אחרת עד שתהי' ג"כ. לא וכן כל המדות עד שיהיו כולם כלא הי'. וכפי מה שמבטלין כל מדה ומדה כן מאיר ומתגלה לו כבוד ה'. כי עיקר האור הוא כבודו ית' כמ"ש והארץ האירה מכבודו אך כשמעמידין דבר גשמי כנגד דבר רוחני עושה צל. וכפי גשמייות וגודל הדבר שעומד כנגד הדבר כמו כן נעשה צל כגון כשמעמידין מקל נגד אור השמש עושה צל קטן כפי מדת המקל. אבל כשמעמידין דבר גדול יותר נגד השמש עושה צל גדול ביותר. וכן כשמעמידין בית גדול עושה צל גדול יותר ויותר. והצל הוא הסתרת והעלמת האור כידוע. וע"כ כפי מה שהאדם משוקע באיזה מדה ותאוה כמו כן עושה צל נגד אור כבודו ית' וכמו כן נעלם ממנו אורו ית' אבל כשמבטל המדות והתאוות כפי הביטול כן נתבטל הצל, וכמו כן נתגלה אור כבודו ית' עד שזוכה שיתבטל הצל לגמרי עד שיהי' הכל לא ואין ואפס. ואז יתגלה כבודו בכל הארץ. כי לא יהי' שום דבר שיסתיר האור ושיעשה צל כנ"ל וזהו מלא כל הארץ כבודו. ועי"ז נתגלה כבודו בכל הארץ כי אין דבר שיסתיר אור כבודו ית' ויעשה צל כנ"ל:

(מה שמצאתי מכתבי יד איש ולא נכתב כסדר וכתיקוננו, ומה שהוצאתי משם העתקתי. וזהו):

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. אלה תולדות יעקב יוסף. כתיב רגלי עמדה במישור במקהלים אברך ה'. רגל הוא בחי' אמונה שעליה עומדים כל המדות וכל התורה כולה כמ"ש כמ"א. וכמ"ש בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה כי האמונה יסוד ושורש כל התורה והעבודה. וצריך שיהי' האמונה ברורה וזכה בלי שום ערוב. שלא תהיה בבחי' ערב. ואמונה הוא צינור כל ההשפעות וכל הברכות כמ"ש איש אמונות רב ברכות. ועי' הכפירות אזי הקליפות הם נוטלין ח"ו ההשפעות והברכות. כי מבי רשעים יתהלכון שהם הכפירות שמסבכין את הקדושה דהיינו האמונה. וע"כ כשנתייחס ח"ו הכפירות ליכנום כמות אזי נפגם האמונה ח"ו ואזי הם נוטלין ההשפעות והברכות ח"ו. ועיקר הכפירות שבאין להאדם ומכלכלין את האמונה הם כאים מגדלות. כי מי שיש בו גמות הקב"ה אומר אין אני והוא יכולין לדור. נמצא שע"י גדלות נסתלק הקב"ה ממנו ואזי באין כפירות שזהו בחי' הסתלקות השי"ת והסתרת פניו ממנו. וצריך כל אדם להשגיח בעינא פקחא לראות שפלותו ורוסמות השי"ת. וכדאי לא יבא לגדלות וכפירות. וזהו ע"י שבת הוא בחי' עין שמקבלין שבת בכבוד גדול ובקדושה כראוי. כי שבת הוא בחי' עין שע"י זוכין לראות שפלותו ורוסמות השי"ת. כי שין של שבת הוא תלת נוונין דעינא ובה הוא בחי' בת עין. ועי"ז זוכין לראות שפלותו. ע' במ"א שם מבואר יותר מזה (בס') ע"פ בליקטי מוהר"ן ח"א). נמצא שע"י שמירת שבת ניצולין מגדלות ואזי זוכין לאמונה כנ"ל. וזהו שארז"ל כל השומר שבת כהלכתו אפי' עני' כדור אנוש מוחלין לו. כי ע"י שבת משבירין ומכטלין הכפירות שהם ע"ז וזוכין לאמונה כנ"ל. ועי' פגם אמונה דהיינו כפירות ע"ז עי"ז דינא שריא ח"ו כי כל זמן שיש ע"ז בעולם חרון אף בעולם זה בחי' אלקים פנימת הלבנה. כי אלקים בחי' לבנה כמ"ש שמש ומנן ה' אלקים. והנה ארז"ל בעוה"ז לא כשאני נכתב אני נקרא. כי נכתב ביר"ד קא ונקרא בא"ד ולעוה"כ נכתב ונקרא ביו"ד קא. וזהו מחמת פנימת הלבנה שנמשך ע"י פגם האמונה כנ"ל. ע"כ א"א שיהיה הקריאה והכתיבה אחת כי מעולם לא ראתה חמה פנימתה של לבנה. (פי' כי הקריאה והכתיבה הם בחי' תורה שבכתב ותורה שבע"פ שהוא בחי' ה' אלקים בחי' חמה ולבנה. בחי' שמש ומנן ה' אלקים. ומחמת שהלבנה נפגמת כעת ע"י פגם אמונה שהוא בחי' לבנה כנ"ל. ע"כ א"א שתהי' הקריאה והכתיבה כאחד כדי שלא תראה חמה פנימתה של לבנה. אבל לעתיד יתמלא פנימת הלבנה. ואז יהיה ה' אחד ושמו אחד ויהיה הכתיבה והקריאה אחד בשם יו"ד ק"א כנ"ל). נמצא שכל מה שהאדם זוכה לאמונה יתירה נתקרב ונתייחד

יחוד יותר בחי' הוי"ה לשם אלקים ונכללים יחד כמו שיהיה לעתיד. ויעקב הוא בחי' שמש שהוא בחי' הוי"ה. ויצחק הוא בחי' אלקים בחי' לבנה. וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו והיינו שנתייחד בחי' יעקב בבחי' יצחק בחי' ה' הוא האלקים שנתייחד ה' עם אלקים חמה ולבנה. (וזהו בארץ כנען לשון הכנעה ושפלות כי זה זוכין ע"י שפלות שע"י זוכין לאמונה וכו' כנ"ל נ"ל). וזהו אלה תולדות יעקב יוסף. יוסף זה בחי' תוספת שבת כי ע"י שבת זוכין לשפלות. ועי"ז זוכין לאמונה שלימה שע"י נתמלא פנימת הלבנה ונתייחד הוי"ה עם אלקים בחי' יעקב ויצחק כנ"ל. וזהו רגלי עמדה במישור כשזוכין לאמונה ישראל בשלימות בלי שום ערוב. גם במקהלים אברך ה' כי אז אוכל לברך ולהזכיר שם הוי"ה כי אז יתמלא פנימת הלבנה ויהיה ה' אחד ושמו אחד. ויהיה הכתיבה והקריאה אחת ונוכה לברכו במקהלים בשם הוי"ה כ"ה בחי' במקהלים אברך ה' כנ"ל ועי"ז נמשך שפע טובה וברכה כנ"ל. וזהו בחי' נר חנוכה. כי שמן הוא בחי' חכמה בחי' עינים כמ"ש ותפקחנה עיני שניהם. ופרש"י ע"ש החכמה נאמר ועי' עיני החכמה זוכין לראות שפלותו. ועי"ז זוכין לאמונה שלימה כנ"ל. וזהו ששיעור נר חנוכה עד שתכלה רגל מן השוק רגל זה בחי' אמונה כנ"ל וצריך להשגיח בעיני שכלו עד שיברר האמונה שהוא בחי' רגל מן השוק שהוא מקומות החיצונים בחי' כפירות כי ע"י בחי' שמן של נר חנוכה בחי' שכל זוכה לראות שפלותו ועי"ז זוכין לאמונה שלימה כנ"ל:

עוד מצאתי מכ"י החברים. דע שיש חן שמי שיכול להשתמש בזה החן הוא יכול לעשות שאלת חלום ולידע עתידות ע"י החלומות. כי בכל החלומות בודאי יש בהם עתידות רק שיש בהן כמה פסלות ותכן כשארז"ל כשם שא"א לבר בלא תבן כך אין חלום וכו'. וגם יש חלומות ברורים כמ"ש בחלום אדבר בו. ומי שיש לו זה החן הנ"ל חלומותיו צודקים בודאי אלא שאפי' כששומע חלום מאחר שמספר לו אזי נופל התבן והפסלות מן החלום ועי"ז שומע רק החלום המבורר. ועי"ז יכול לפתור החלום ולידע העתידות מהם. ויוסף היה לו זה החן בחי' בן פורת יוסף בן פורת עלי עין. לשון חן כשפרש"י עי"ז היה חלומותיו צודקים כי השתמש תמיד בחלומות ופתר אותם מחמת שהיו חלומותיו צודקים ונכתבו בתורה. גם עי"ז היה יכול לפתור חלומות כמ"ש בתורה:

בענין תורה רנ"ו המתחלת שם אתה וכו' עיין בחיי מוהר"ן נסיעתו לארץ ישראל אות ח':
בענין התורה תקעו תוכחה מ' ח' אות ו' עיין חיי מוהר"ן שחיחות השייכים להתורות אות מג':
לענין מ"ש בליקו"ת מ' ג' שהמחשבה ביד האדם וכו' עיין חיי מוהר"ן שה"ל אות מ"ד:

בראשית,	סי' ח, יט, כב, לח, סו, קיח, (ח"ב), א, סו, סו.	אחרי,	סי' עה, (ח"ב) פנ, (כיסוי רם).
נח,	סי' ט, ס, קיב, (ח"ב) סו.	קרושים,	סי' כו, כז, לו, קסה.
לך,	סי' יד, לא, ס, סב, רעז.	אמור,	סי' ב.
וידא,	סי' י, כה, ס, עו, (ח"ב) יב.	בהר,	סי' יח.
חיי שרה,	(ח"ב) סי' פו.	בחוקותי,	סי' יח, כ, מר, נה, נח, עה.
תולדות,	סי' א, מא, ער, (ח"ב) ה.	במדבר,	ליק"ה הל' ברכת הפירוח, ה"ה. על המאמרים פו, פח.
ויצא,	סי' יב, פב.	נשא,	סי' ר, (ווידוי דברים), עה, קעה, (ווידוי רברים).
וישלח,	סי' א, כו, לד, רסו.	בהעלותך,	סי' כא, נו, קח, קער.
וישב,	סי' א, פ, רלד.	שלח,	סי' לו, מז, קכט, קפו.
מקץ,	סי' יוד, יו, נד, פ, צו, קכ, (ח"ב) ב, ז.	קרח,	סי' י, מו, (מחלוקת קרח) קפא, (ח"ב) א, ד.
ויגש,	סי' ב, נג, נו, סב, קלה, קפא.	חוקת,	סי' ב, נה, קא, רמה.
ויחי,	סי' ב, ט, יט, קמה, קפא.	בלק,	סי' ט, ל, לו, נה, נו, קלה.
שמות,	סי' יח, ל, (ח"ב) עג.	פנחס,	סי' ת, י, נז, סו, רמא, רעה, (ח"ב) ר, ז.
וארא,	(ח"ב) סי' פו.	מטות,	סי' ר, מנ, קג, קר, קנו.
כא,	סי' ג, סר.	מסעי,	סי' ט, (ח"ב) סב.
כשלח,	סי' ז, כו, לח, סב, צא, (ח"ב) עט.	דברים,	סי' לר.
יתרו,	סי' ד, קטו, קצ, ריט, (ח"ב) לג, לר, עב, צא.	ואתחנן,	סי' ר, ח, נו, צט, קנג, רנא, (ח"ב) מ.
משפטים,	ז, יור.	עקב,	סי' כב, לט, מר, מז, נה, קסט, (ח"ב) מ.
תרומה,	ב, (ח"ב) עא.	ראה,	סי' יא, לו, קיט, קעב.
תצוה,	סי' קלא.	שופטים,	ז, נו, נו, רפו.
תשא,	סי' ד, ס.	תצא,	סי' ב, יב, נט, קו, רנו, רפ, (ח"ב) פב.
ויקהל,	רסו, (ח"ב) סו.	תבא,	סי' ה, רנט.
פקודי,	סי' ב, ע.	נצבים,	סי' מר, (ח"ב) עח.
ויקרא,	סי' קח (קרבן עולה) רפב, (ח"ב) יב. (קרבן עולה).	וילך,	סי' ו, נו.
צו,	סי' מט, (היא העולה).	האוינו,	סי' נה, נו, סו, קכג.
שמיני,	סי' ה, מא, ע.	וואת הכרבה,	ר, כז, לד, נט, ס, סט, רפ.
תוריע,	(ח"ב) סי' ר, ה.		
מצורע,	סי' ג.		

מספר לקוטי הלכות לכל הד' חלקים או"ח יו"ד ח"מ אה"ע אשר על ידם ידע כל מעיין בספר לקוטי מוהר"ן קמא ותנינא וסיפורי מעשיות ושיחות הר"ן שאחר הספורי מעשיות וספר המדות כל מאמר ומאמר ושיחה איזה הלכה שבכל חלקי לקוטי הלכות בנויים עליהם למען ירוה צמאוננו ועל ידי המפתחות אלו ימצא בנקל כל מה שירצה.

א' אשרי תמימי דרך. חו"מ פקדון ד'.

ב' אמור אל הכהנים. חו"מ נחלות ד'.

ג' אקרוקתא. חו"מ אפטרופוס ג'.

ד' אנכי. או"ח יו"ט א'. יו"ד כלאי הכרם ב'. אה"ע כתובות א'. חו"מ גביית הוב מיתומים ד'. חו"מ גביית חוב מקרקעות כ'. חו"מ מצרנות ב'. חו"מ שלוחין א'. חו"מ נזקי ממון א'.

ה' בהצוצרות. או"ח תפילין ד'. או"ח כציעת הפת ג'. או"ח פסח ח'. או"ח ספירה ד'. יו"ד חלה ג'. חו"מ העושה שליח לגבות חוב ב'. חו"מ חזקת קרקעות ג'.

ו' קרא את יהושע. או"ח שבת ז'. או"ח ספירת העומר א'. או"ח חוה"מ ב'. או"ח ר"ה ד'. יו"ד שחיטה א'. חו"מ שליחות והרשאה ב'. חו"מ הונאה ג'. חו"מ אכירה ומציאה ב'.

ז' ואלה המשפטים. או"ח הודאה ב'. או"ח פסח ז'. יו"ד גילוח ד' י'. חו"מ חזקת קרקעות ב'. חו"מ פקדון א'. חו"מ גזילה א'.

ח' מנורת זהב. או"ח ציצית ד'. או"ח תפילה א'. או"ח פסח ג'. או"ח חנוכה ב'. חו"מ העושה שליח לגבות חובו ג'.

ט' תהומות יכסימו. או"ח ר"ה א'. או"ח חנוכה ו'. חו"מ דיינים ב'. חו"מ דיינים ג'. חו"מ נזקי שכנים ה'. חו"מ חלוקת שותפים ד'. חו"מ גניבה ה'.

י' ואלה המשפטים. או"ח ביהכנ"ס א'. חו"מ גביית מלוה ד'. חו"מ ערב ב'.

יא' אני ה' הוא שמי. או"ח ביהכנ"ס (משא ומתן) ו' כ"ד. או"ח ד' פרשיות. יו"ד סימני עוף טהור ג'. יו"ד כלאי אילן א'. יו"ד כלאי בהמה ב'. חו"מ חובל בחבירו א'.

יב' תהלה לרוד. יו"ד תלמוד תורה א'. יו"ד תלמוד תורה ג'. יו"ד ראשית הגז ה'.

יג' אשרי העם. או"ח השכמת הבוקר ב'. או"ח שכועות א'. אה"ע קידושין ג'. חו"מ אכירה ומציאה ג'. חו"מ אפטרופוס א'. חו"מ שאלה א'. חו"מ גניבה א'.

יד' להמשיך שלום. או"ח כציעת הפת ה'. יו"ד שחיטה ג'. יו"ד כיבוד או"א ג'. יו"ד גילוח הקן ג'. יו"ד עדלה ה'. חו"מ שותפים ב'. חו"מ פדיקה ופעגה א'. חו"מ אפטרופוס א'. חו"מ שוכר ב'.

ט"ו אור הגנוז. או"ח תפילין ג'. חו"מ הרשאה ג'.

ט"ז רבי יוחנן משתעי. או"ח ביהכנ"ס ב'. יו"ד נדה ב'.

י"ו ויהי הם מריקים שקיהם. או"ח ברהמ"ז א'. או"ח לולב ואתרוג ב'. או"ח פורים ב'. יו"ד טריפות א'. יו"ד בשר שנתעלם מן העין ב'. יו"ד חלב ודם א'. יו"ד חלב ודם ג'. יו"ד בהמה וחיה טהורה ד'. יו"ד מתנות כהונה א'. חו"מ טוען ונטען ה'. חו"מ מתנה א'. חו"מ הפקר ונכסי הגר א'.

י"ח רבי יוחנן משתעי. יו"ד מעונן ומנחש ג'. אה"ע כתובות ב'.

י"ט תפלה לחבוקק. או"ח תפילין א'. או"ח נשיאות כפים א'. או"ח נפילת אפים א'. או"ח בהרא"י וב"פ (חלום) ב'. או"ח תפלת עדבית ב'. או"ח חוה"מ א'. או"ח שכועות ב'. או"ח סוכה ב'. יו"ד שחיטה ב'. יו"ד טריפות א'. יו"ד בשר שנתעלם מן העין ב'. יו"ד חלב ודם א'. יו"ד מליחה א'. יו"ד סימני בהמה וחיה טהורה א'. יו"ד דברים היוצאים מן החי א'. יו"ד סימני עוף טהור א'. יו"ד תולעים א'. יו"ד בצים א'. יו"ד בשר וחלב א'. יו"ד תערובת א'. יו"ד מאכלי עכ"ם א'. יו"ד הכשר כלים א'. יו"ד נותן טעם לפגם א'. יו"ד יין נכך א'. יו"ד מילה א'. יו"ד עבדים א'. יו"ד גרים א'. יו"ד חדש ד'. יו"ד ערלה א'. יו"ד כלאי הכרם א'. יו"ד כלאי בהמה א'. יו"ד בכור בהמה טהורה א'. יו"ד חלה א'. יו"ד תרומ"א א'. יו"ד ראשית הגז א'. חו"מ טוען ונטען א'. חו"מ אומנין א'. חו"מ שכירות פועלים א'. חו"מ העושה שליח לגבות חוב א'.

כ' ט' תיקונין. או"ח דברים הנוגעים בסעודה ד'. יו"ד לא ילבש ב'. חו"מ גזילה ה'.

כ"א עתיקא פמיר ופתיים. או"ח סוכה א'. או"ח חנוכה ה'. יו"ד גילוח ה'. יו"ד פדיון פטר חמור ג'. חו"מ אפטרופוס ב'.

כ"ב חותם בתוך חותם. או"ח נשיאת כפים ד'. או"ח ערובי תחומין ד'. יו"ד ביצים ד'. יו"ד כבוד רבו ות"ח ב'. יו"ד ס"ת ב'. אה"ע פ"ד ד'. חו"מ הלואה ג'. חו"מ שלוחין ב'. חו"מ מתנה ה'. חו"מ נזקי ממון ד'. חו"מ חובל בחבירו ד'. חו"מ מעקה ושמירת הנפש ד'.

כ"ג צויתת צרק. יו"ד רבית ב'. יו"ד רבית ג'. יו"ד גילוח ד'. אה"ע יבום א'. חו"מ שותפים ד'. חו"מ גניבה ב'. חו"מ מאבד ממון חבירו ומסור א'.

כ"ד אמצעותא רעלמא. או"ח נפילת אפים ד'. או"ח הודאה ו'. אבה"ע אישות ד'.

כ"ה אחוי לן מנא. או"ח ברכת הריח וברכת הודאה א'. או"ח חנוכה א'. יו"ד מאכלי עכו"ם ג'. יו"ד ע"א ג'. יו"ד חוקת העכו"ם ב'. חו"מ גביית חוב מקרקעות ג'. חו"מ מקח וממכר ב'. חו"מ מתנה ד'. חו"מ מאכד ממון חבירו ומסור ב'.

כ"ו רציצא. יו"ד ביצים א.

כ"ז רציצא. יו"ד קרחה וכ"ק ג'.

כ"ח בני לן ביתא. או"ח ברכת המזון ה'. חו"מ חלוקת שותפים ב'.

כ"ט האי גברא ראזיל ובני איתתא. או"ח ציצית א'. או"ח תפילין א'. או"ח סעודה א'. או"ח יוה"כ א'. או"ח סוכה א'. יו"ד חוקת עכו"ם א'. יו"ד מעונן ומנחש א' יו"ד לא ילבש ג'. יו"ד כלאי בגדים א'. חו"מ פריקה וטעינה א'. חו"מ נחלות א'.

ל' מירא ראסכנא. או"ח השכמת הבוקר ד'. או"ח חוה"מ א'. או"ח תענית א'. יו"ד ביצים ג'. יו"ד כשר וחלב ה'. יו"ד גילוח א'. יו"ד גילוח ג'. יו"ד לא ילבש א'. יו"ד נדה א'. יו"ד מלמדים א'. יו"ד פדיון כבוד ב'. חו"מ דינים א'. חו"מ אומנין ב'. חו"מ נזיקין ד'. אה"ע גיטין ד'.

ל"א אית לן בירא. או"ח נשיאת כפים ג'. או"ח נפילת אפים א'. או"ח הודאה ה'. יו"ד דם א'. יו"ד צדקה א'. חו"מ נחלות ג'. חו"מ אומנין ד'.

ל"ג מי האיש החפץ חיים. או"ח יו"ט ב'. או"ח חנוכה ג'. או"ח פורים ד'. חו"מ הלואה ה'.

ל"ד ואתם תהיו לי ממלכת כהנים. או"ח תפילין ב'. או"ח נשיאת כפים א'. או"ח נשיאת כפים ה'. או"ח כרהמ"ז ג'. יו"ד נדרים א'. יו"ד מלמדים ד'. יו"ד גרים א'. יו"ד חלה ב'. חו"מ הונאה ב'.

ל"ה אשרי העם זרקא. או"ח מו"מ ב'. או"ח תפילת המנחה א'. או"ח ק"ש שעל המטה ב'. חו"מ גזילה ד'. חו"מ נזיקין ב'. חו"מ נזיקין ג'.

ל"ו בקרוב עלי מרעים. או"ח ברכות התורה א'. או"ח ק"ש ד'. או"ח ק"ש שעל המטה א'. או"ח פסח ה'. יו"ד יין נסך ד'. חו"מ נזיקי שכנים ב'.

ל"ז ררשו ה' ועוזו. או"ח ברכת הפירות ג'. יו"ד שחיטה ב'. יו"ד שחיטה ד'. יו"ד אכר מן החי א'. יו"ד כבוד אור"א א'. יו"ד חדש ג'.

ל"ח מרכבות פרעה וחילו. או"ח ר"ה ג'.

מ' אלה ממעי. או"ח ע"ת ג'.

מ"ב וירא בצד להם. חו"מ חוקת מפלמלין ה'.

מ"ד מה שמכין כף אל כף בתפילה. או"ח נפילת ידים ב'. או"ח ברכת הפירות ב'. או"ח ר"ה א'.

מ"ו מחאת כף. יו"ד תרו"מ ד'.

מ"ז ואכלתם אכול שבוע. או"ח כרהמ"ז ב'. או"ח פורים א'.

מ"ח על אשר מעלתם. חו"מ כח והרשאה א'.

מ"ט לשמש שם אוהל בהם. או"ח תפילת המנחה ז'. או"ח ראשי פרקים לתפילת המנחה. או"ח ר"ח ד'. יו"ד נדרים ג'. יו"ד מילה ב'.

נ' הצילה מחרב נפשי. יו"ד מריפות ג'.

נ"א אמר ר' עקיבא. יו"ד אכר מן החי ג'. יו"ד רבית ה'. יו"ד שבועות א'. יו"ד שבועות ב'. יו"ד עבדים ב'. חו"מ עדות ב'. חו"מ שלוחין ג'.

נ"ב הניעור כלילה. או"ח תפילת ערבית ג'.

נ"ד ויהי מקץ. או"ח ברכת הפירות א'. או"ח ברכות פרטיות והטבת חלום ה'. יו"ד מריפות ב'. יו"ד קרחה וכ"ק א'. יו"ד מלמדים ג'. יו"ד כבוד כהמה טהורה ב'. יו"ד ראשית הגז ב'. חו"מ חוקת מפלמלין ב'. חו"מ שוכר ג'.

נ"ה אבא שאול אומר. או"ח פורים ה'.

נ"ו זכיום הביכורים. או"ח נטילת ידים שחרית א'. או"ח כרה"ש א'. או"ח קרה"ת א'. או"ח נפ"י א'. או"ח כרהמ"ז א'. או"ח ערובי תחומין ב'. או"ח ר"ח ג'. או"ח פורים א'. יו"ד הכשר כלים ג'. אכ"ע גיטין א'. אבה"ע יבום ב'. אבה"ע סוטה א'. אבה"ע אונס ומפתה א'. חו"מ מאכד ממון חבירו ומסור ג'. חו"מ נזקי ממון ב'.

נ"ז שאלו את ר' יוסי בן קיסמא. או"ח שבת ו'. או"ח פסח ו'. אבה"ע יבום ג'.

נ"ח תלת נפקין מחר. או"ח פסח א'.

נ"ט חיכל הקורש. או"ח מו"מ א'. או"ח פורים ו'. יו"ד תערוכות ה'. יו"ד פדיון פ"ח א'. יו"ד גרים ג'. חו"מ גביית מלוה ג'. חו"מ כח והרשאה ד'. חו"מ מתנה א'. חו"מ שכירות פועלים ד'.

ס' פתח ר' שמעון. או"ח תפילת ערבית א'. או"ח שבת א'. יו"ד יין נסך ב'. יו"ד נדרים ה'. יו"ד כבדו רבו ות"ח א'. יו"ד מלמדים א'. יו"ד פדיון פטר חמור ב'. אבה"ע קידושין ב'. חו"מ גניבה ג'.

ס"א חדי ר' שמעון. או"ח ר"ח ז'. או"ח תענית ד'. או"ח סוכה ז'. או"ח הו"ר ב'. יו"ד שחיטה ה'. יו"ד הכשר כלים ב'. יו"ד כלאי כהמה ג'. אבה"ע פ"ו א'. אבה"ע גיטין ג'. חו"מ פקדון ה'. חו"מ גזילה ב'.

ס"ב ויפר אלקים. או"ח השכמת הבוקר ג'. או"ח תענית א'. יו"ד חלב ודם ד'. יו"ד חדש א'.

ס"ג פוד כזנת המילה. יו"ד סימני עוף מהור ר'. יו"ד דגים א'. יו"ד שילוח הקן ה'.

ע"מ כחם בה' ועשה טוב. יו"ד סימני עוף מהור ב'. חו"מ טוען ונטען ב'.

פ"ב הנעלבים ואינם עולבים. חו"מ הזקת קרקעות ד'.

קכ"א אז אמרתי הנה באתי. חו"מ פקדון ה' אות י"א.

קל"ג ואורח צדיקים כאור נוגה. יו"ד כלאי בגדים ד'.

קנ"ט שכניה. או"ח תפילה א'. חו"מ מקח וממכר ג'.

קע"ב כל החסרונות מהאדם עצמו. יו"ד צדקה ג'.

קע"ג ע"י הכתב. אבה"ע גיטין ב'. חו"מ הלואה א'.

קע"ט תענית מכבד המחלוקת. או"ח ברכת הראיה וברכות פרטיות ד'. יו"ד ריבית בראשי פרקים ה'.

קפ"ה כד ישראל אשתלימו בעובדיהו. יו"ד בכור בהמה טהורה ד'.

קפ"ח צריך לנפוע להצדיק להחזיר אבידתו. חו"מ טוען ונטען ד'.

ר"ה תיקון למקרה לילה. אבה"ע פ"ו והל' אישות ג' מאות ט"ו.

רט"ו כ"ד מיני פריונות. או"ח ברכת השחר ה'.

רנ"ג דע שכל מיני צער. או"ח נטילת ידים שחרית ב'.

רנ"ג מיעוט שינה. או"ח שבת ה' ט"ו.

רט"ו מיתת בחמות וחיות בלא זמן. יו"ד ס"ת א'. יו"ד מזוזה א'. חו"מ גביית מלוה ב'. חו"מ מקח וממכר ד'. חו"מ מעקה ושמירת הנפש א'. חו"מ מעקה ושמירת הנפש ב'. רע"ז צדיק כתמר יפרח. או"ח עירובי תחומין א'. יו"ד בשר שנתעלם מן העין ג'.

רפ"ג מי שצריך לדון לפני דינים בדיון תורה. חו"מ דיינים ד'. חו"מ ערב א'. חו"מ מקח וממכר א'. חו"מ הונאה א'.

רפ"ב אומרה לאלקי בעודי. ליקוטי הלכות בהקדמה. או"ח השכמת הבוקר א'. יו"ד ראשית הגז ד'. אה"ע פ"ו ג'. חו"מ חכירות וקבלנות א'.

ס"ד בא אל פרעה. או"ח תפילת המנחה ד'. יו"ד חוקות עכ"מ ג'. יו"ד נדה ב'. יו"ד כלאי בגדים ג'. חו"מ פקדון ג'.

ס"ה ויאמר כועז אל דות. או"ח נט"י שהרית ד'. או"ח ק"ש א'. או"ח שליו צבור. או"ח ברכת הריח ג'. או"ח תפילת ערבית ד'. יו"ד מילה ה'. חו"מ נזקי שכנים א'. חו"מ מצרנות א'. חו"מ מצרנות ג'. חו"מ חכירות וקבלנות א'.

ס"ו ויהי נא פי שנים ברוחך. או"ח כה"ר ה'. או"ח תפילת המנחה ג'. או"ח ר"ה ב'. יו"ד הכשר כלים ד'. יו"ד שבועות א'. חו"מ עדות א'. חו"מ נזקי שכנים ג'. חו"מ מתנת שכ"מ ב'.

ס"ז ויבן ה' אלקים את הצלע. יו"ד מזוזה ג'. יו"ד שילוח הקן א'. אבה"ע קידושין א'. חו"מ אבידה ומציאה א'. חו"מ חובל בחבירו ג'.

ס"ח חומר איסור גזילה. חו"מ שכירות פועלים ד'. חו"מ נזיקין א'.

ט"ט חומר איסור גזילה. או"ח מו"מ א'. יו"ד ריבית א'. יו"ד פדיון בכור א'. חו"מ גביית מלוה א'. חו"מ גביית חוב מיתומים א'. חו"מ הזקת מטלטלין א'. חו"מ חזקת קרקעות א'. חו"מ שותפין א'. חו"מ מתנה א'. חו"מ גזילה א'.

ע' ויהי כיום השמיני. או"ח יו"מ ה'. חו"מ חזקת מטלטלין ד'.

ע"ב להתחזק בכל פעם כנגד היצה"ר. יו"ד שילוח הקן ד'. ע"ד רומח על השמים אלקים. חו"מ מתנה ה' בראשי פרקים.

ע"ה יברכנו אלקים. או"ח ביהכנ"ס ד'.

ע"ו ויהי אחר הדברים. או"ח משא ומתן ד'.

ע"ח ויתן עזו למלכו. יו"ד תרו"מ ג'.

ליקוטי מוהר"ן תניינא

ג'. יו"ד דנים ג'. יו"ד כלי היין א'. יו"ד גילוח ב'. יו"ד פדיון בכור ד'. יו"ד תרו"מ ב'. חו"מ ערב ג'. חו"מ שומר שכר ב'.

ה' תקעו אמונה. או"ח שבת ד'. או"ח ע"ת ה'. או"ח ר"ח ז'. או"ח יוהכ"פ ב'. או"ח סוכה ג'. או"ח הו"ר א'. או"ח פורים ג'. יו"ד חלב ודם ב'. יו"ד דנים ה'. יו"ד בכור או"א א'. יו"ד כלאי בגדים ב'. יו"ד בכור בהמה טהורה ג'. חו"מ דיינים ה'. חו"מ טוען ונטען ג'. חו"מ הפקר ונכסי הגר ב'. חו"מ הפקר ונכסי הגר ד'. חו"מ נזיקין ה'. חו"מ מאבד ממין חבירו ומסור ד'.

ז' כי מרחמם ינהגם. או"ח ק"ש ג'. או"ח גמ"י ג'. או"ח

א' תקעו ממשלה. או"ח ציצית ג'. או"ח ברכת הריח ב'. או"ח ר"ח ב'. או"ח סוכה ה'. או"ח ח"ג בהשטנות. יו"ד ערלה ד'. הו"מ הלואה ב'. חו"מ גביית חוב מלקוחות ה'. חו"מ הרשאה ה'. חו"מ ערב ה'. חו"מ שלוחין ד'.

ב' ימי חנוכה. או"ח נשיאת כפים ב'. או"ח בציעת הפת ב'. או"ח הודאה א'. או"ח פסח ד'. יו"ד כלאי בהמה ד'. חו"מ שותפים בקרקע ב'. חו"מ פריקה וטעינה ד'. חו"מ פקדון ב'.

ד' ואת העורבים. או"ח ראשי פרקים להלכות תפלה ו'. או"ח קרה"ת ד'. או"ח קדיש. או"ח כה"ר וב"פ (שהחיינו). ג' או"ח תפילת המנחה ב'. או"ח שבת ב'. או"ח חוה"מ

ס"ו הצדיק מוכרח לעשות תשובה. או"ח לולב ואתרוג א'.
ס"ז בראשית — לעיני כל ישראל. או"ח תפילין ז'. או"ח
שבת ה'. או"ח תענית ג'. או"ח לולב א'. או"ח חנוכה ד'.
י"ד בשר בחלב ב'. י"ד מזוזה ב'. חו"מ חלוקת שותפין
ה'. חו"מ מצרנות ד'. חו"מ נזקי ממון ג'.

ס"ח עיקר שלימות הצדיק. י"ד נותן טעם לפגם ב'.
ע"א חבלים נפלו לי בנעימים. או"ח ברכת הפירות ד'.
או"ח תפילת המנחה ו'. י"ד כבוד או"א ב'.

ע"ב חיים נצחיים. או"ח תפילין ז'. או"ח ברכת הראי'
וב"פ א'. י"ד ערלה ב'.

ע"ג אמירת תהלים מפוגל לתשובה. או"ח ר"ח ה'.
ע"ו ישראל נעשים ארונים לבעליהם. י"ד חלה ד'.

ע"ח הנהגת הפשיטות של הצדיק. או"ח תפילה ג'. או"ח
ביהכנ"ס ה'. י"ד נותן טעם לפגם ב'. י"ד ע"א ב'. י"ד
נדרים ב'. י"ד מילה ג'. חו"מ מתנה ב'. חו"מ מתנה ג'.
חו"מ שומר שכר ד'. חו"מ גזילה ג'.

ע"ט הקול קול יעקב. או"ח ר"ה ה'.
פ"ב כי תצא למלחמה. או"ח נמילת ידים שחרית ג'.
או"ח נפילת אפים ו' (קדושה דסידרא). י"ד פריון בכור
ג'. י"ד מקואות א'. חו"מ עדות ה'. חו"מ חכירות וקבלנות
ב'.

פ"ד דע שעיקר התחברות להשי"ת. או"ח תפילה ה'.
פ"ה אנונים. י"ד ביצים ה'.

פ"ז כוונות אלול. או"ח קרה"ת ג'. או"ח ברכת הפירות
ה'.

פ"ח פרי שלא נתבשל. או"ח ברכת הפירות ה'.
צ"א וידבר אלקים. י"ד צדקה ב'.

צ"ב תיקון למקרה לילה. י"ד פריון בכור ג'.

ספר המדות ח"ב

שיכרות

ה' ע"י שיכרות מפשיט את הדעת. ח"מ חובל בחכירו ב'.

תשובה

א' יום שהארץ ערשה תשובה הוא למעלה מחזמן. חו"מ
גזילה ד'.

סיפורי מעשיות

ד' ממלך שגזר שמד. י"ד הכשר כלים ב'.
י"א מכן מלך שנחלף. או"ח ברכת השחר ג' (חנוכה)
שבת ד'.

י"ב מבעל תפלה. או"ח תפלה ד'. אה"ע קדושין אות
ג' ג'.

נמ"י ו'. או"ח שבת ג'. או"ח פסח ט'. או"ח סוכה ד'. או"ח
ח"ג בהשטנות. י"ד אבר מן החי ב'. י"ד בהמה וחיה
טהורה ב'. י"ד דגים ב'. י"ד תולעים ב'. י"ד נדרים ד'.
י"ד מלסדים ב'. י"ד ת"ת ב'. י"ד פריון בכור ה'. י"ד
ראשית הגז ג'. אבה"ע פ"ו ב'. חו"מ נביית חוב מיתומים
ה'. חו"מ הוקת מטלטלין ג'. חו"מ שותפים בקרקע ה'.
חו"מ מתנת שכיב מרע ג'. חו"מ פריקה וטעינה ב'. חו"מ
נחלות ב'. חו"מ שכירות פועלים ב'.

ח' תקנו תוכחה. או"ח השכמת הכוכר ה'. או"ח ציצית
ה'. או"ח ציצית ז'. או"ח קרה"ת ו'. או"ח ביהכנ"ס ו'.
או"ח נמילת ידים ד'. או"ח ברכת הריח ד'. או"ח יו"ט ג'.
או"ח חוה"מ ד'. או"ח סוכה ו'. י"ד מתנות כהונה ב'.
י"ד דברים היוצאים מן החי ב'. י"ד מאכלי עכ"ס ב'.
י"ד ע"א א'. י"ד מעונן ומנחש ב'. י"ד קרחה וב"ק ב'.
י"ד בכור רבו ות"א ג'. י"ד ס"ת ד'. י"ד חדש ב'. י"ד
ערלה ג'. אה"ע פ"ו וה"א ה'. אבה"ע אישות ב'. חו"מ
נזקי שכנים ד'. חו"מ שותפים בקרקע ד'. חו"מ שותפין ג'.
חו"מ שלוחין ה'. חו"מ גניבה ד'.

י"ב איה מקום כבודו. הקדמת ליקוטי הלכות. או"ח
ציצית ב'. או"ח נפילת אפים ו'. או"ח ביהכנ"ס ב'. או"ח
עירובי תחומין ו'. או"ח ר"ה ו'. או"ח פורים ד'. י"ד
תולעים ג'. י"ד בשר בחלב ג'. י"ד תערוכות ב'. י"ד
כאור"א ד'. י"ד שילוח הקן ב'. חו"מ נביית חוב מיתומים
ג'.

ט"ו המתפארין עצמן בשקר. י"ד דגים ד'.

כ"ב בענין ההכנעה. או"ח תפילת המנחה ה'.

כ"ג בענין השמחה. הקדמת ליקוטי הלכות. או"ח ק"ש
ב'. או"ח פסח ב'. אבה"ע פ"ו ג'.

כ"ד להיות בשמחה תמיד. או"ח פסח ב'. אבה"ע פ"ו ג'.
או"ח שבת ה'. ט"ו.

כ"ו להרחיק משכרות. י"ד יין נסך ג'. חו"מ חובל
בחכירו ב'.

כ"ח חילוקים בין התורות. י"ד ביצים ב'. חו"מ הלואה
ד' ג' וכו'.

כ"ט תערוכת איסור בהיתר. י"ד תערוכות ג'.

ל"ב יש צדיקים גנוזים. חו"מ ערב ד'.

ט' טעם ארץ ישראל. או"ח ברכת המזון ד'.

נ"א היצח"ד נוקש באדם. י"ד שילוח הקן ד'. ב'. חו"מ
חלוקת שותפים ה'. ט'.

נ"ה ריוח העקה"ז. י"ד גילוח ד'. ג'.

ס' כשיש מלחמות בעולם. או"ח תענית ב'. או"ח תענית
ה'.

ס"א השי"ת הוא למעלה מחזמן. י"ד מילה ד'.

ס"ב אלה מפעי בני ישראל. או"ח ע"ת ג'.

י"ג מהז' בעמלירפ. או"ח תפילין ה' (פסח ושבועות ור"ה).

יום ב. יו"ד מילה ד'.

יום ג. יו"ד צדקה ומלמדיה ד'.

יום ד. יו"ד נדרים ד' (ר"ה יו"כ סוכות).

יום ח. או"ח ציצית ג'. יו"ד ספר תורה ג'.

יום ו. יו"ד תולעים ד'. או"ח פסח סוף הלכה ט'. אה"ע פריה ורביה וה' אשות ג' באות יוד.

בסוף הסיפמע"ש

ג'. מעשה מצדיק שנפל עליו עצבות. יו"ד ראשית הגז ד'.

שיחות הר"ן

א' כי אני ידעתי. או"ח קריאת שמע ה'.

מ"ח סיפר הרבה מגדול היראה. יו"ד כשר כחלכ ד'.

נ"א העוה"ו אינו כלום. יו"ד שם שם.

הפקירות אין צריכין. ח"מ הפקר ונכסי הגר ג'.

זקן אינו טוב. או"ח תפילין ה'. יו"ד כשר כחלכ ד'.

פ"ז לפי בחי' הימים נוראים כן האתרונ. או"ח יוכ"פ ב'.

צ"ג דע שיש אור. או"ח פסח סוף הלכה ט'. ח"מ עדות ד'.

צ"ז ראוי' לאדם להרגיל א"ע להיות בעוה"ב. או"ח

מוזות ד'.

ק"כ איתא אם התורה. ח"מ הלוואה ד'.

יש עבירה שגורמת להיות בעל חוב. ח"מ גביות חוב

מיתומים ב'.

* פדיון

ראה זה מצאנו כהנא יד רבינו, זכרנו לברכה, והוא ראשי פרקים מענין פדיון (עי' בלקוטי מורהר"ן סי' ק"פ) עם תפלה קצרה בסופו וראוי להציגה כאן:

יניח ידיו על המעות ויאמר:

מַעוֹת וְאֵת הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם צָדַק יִקְרָאָהוּ לְרַגְלוֹ. צָדַק מַלְכוּתָא קְדִישָׁא: דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא. שׁוֹרֵשׁ הַדִּינִים בִּינָה. שְׁלֹשָׁה יָדִים בְּבִינָה: יָד הַגְּדוּלָּה, יָד הַחֲזָקָה, יָד הַרְמָה. ג' פְּעָמִים יָד גִּימְטְרִיא שֵׁם שֶׁל מ"ב. מ"ב שְׁבִי צִירָה שֵׁם שֶׁל אָנָּה בְּכַח. מ"ב שְׁבִי בְּרִיאָה שְׁנֵי פְּעָמִים אֶקִּי"ק. מ"ב שְׁבִי צִלּוֹת הוִי"ה [פשוט] בְּמִלּוֹא וּמִלּוֹי דְּמִילּוֹי:

וְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׂמִתְקוּ הַדִּינִים וְהַגְּבוּרוֹת הַקְּשׁוֹת מֵעַל [פְּלוּנִי בֶן פְּלוּנִי] עַל-יָדֵי פְּלֵא עֲלִיּוֹן שֶׁהוּא חֲסִדִּים גְּדוֹלִים וְרַחֲמִים גְּמוּרִים וּפְשׁוּטִים שְׁאִין בּוֹ תַעֲרוּבַת דִּין כָּלָל. אָמֵן:

* פדיון הוא המתקת הדינים

והוא מושיע מכל הצרות

כי עקר הרפואה על ידי פדיון דוקא

ורפא ירפא מספר (עם שתי התבות) "פדיון נפש"

(לקוטי מורהר"ן ח"ב תורה ג)

ס פ ר

ה מ פ ת ח

והוא

מ פ ת ח ו ת ה ע נ י נ י ם

אשר באו בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן ב' חלקים
לאדמו"ר אור הגנוז והצפון קה"ק הנמ"ח
רבינו נחמן מברסלב זצוקללה"ה

חובר ונערך ע"י
נתן צבי קעניג
וסודר ע"י
שמואל טוקצינסקי

אח הספר אפשר להשיג:
כולל בדסלב רח' אלשיך 5 בני-ברק

הלדלי הפ' גרייץ שניהם והיה אש צדק פסמו בשלם כ
הצטן הוא פ' יחזה ואהבה אה' אכל רח' גרייץ
היור פ' הצריח הוא היחזה היחזה ואהבה פ' הוא מחס
ושכש תמיד אלה הצריעות של השל פ' כל דבר נצון
השל הן כאל הכריחה הייט שרצה השל אברוח את אלו
כאל הן כפרטי הכריחה כל דבר דבר כפרטי שפצן
השל הייט שרצה השל שנה הדבר יהי פ' כחשונה גזרת
ובטכץ הצות ובכח הזה דבר אחר יהי כח אחר וטכץ
והנהגה אחת והצריח מחסם ובתמיד אחר אלו
הצריעות להשיג ולבצ הצין השל כגון מסעיה היה
הצין השל שהארה יהי לו כח ונהגה כנה ונהגה חשונה
והנהגה שיש אחרי ולהיפך יתגש נצן הוא חלש כח מאה
ושל טכץ והנהגה אחת והל חיה לחשת הצין השל שרצה
שנה יהי פ' ונה יהי כח והצריח מחסם ושכש ונפוצה ו
אלו הצריעות ושיגה אותם ע' ההתפארות שיצא בש
בישאל כאל ובפרט ובפרט כריחות פ' כל הצוא
אז נבא רח' בשביל ישאל כל כחשית בשביל ישאל שערות
חשית כי ישאל ע'ו כחשמה תחילה הייט שהשל חזה
וצפה התלטה וההתפארות שיכל ישאל כל ישאל א
אשר סך חתמאז ובשביל זה כח כל הצוא נצח של
הצוא אז נבא רח' בשביל ההתפארות שיכל ישאל ונה
היה כל הכריחה פהייט של הכריחה היה בשביל כל
ההתפארות שיכל של ישאל וכן סרטי הכריחה היה
בשביל

ה ק ד מ ה

א"ה, ידוע ומפורסם דברת קודש אשר כתב מוהרנ"ת זצ"ל בהקדמתו לספר הק' „ליקוטי מוהר"ן", אשר אדמו"ר הננומ"ח זצוק"ל אצר וספן בספרו ובתורתו, כל גנויא דמלכא וידבר ממצוות התורה ומכל המדות וההנהגות אשר יחי' האדם בהם לטוב לו בזה ובכא. ומוהרנ"ת תפס לדוגמא כמה וכמה ענינים אשר מבוארים בדברי הספה"ק, אך דבריו הם בכלליות, ואך כמאן דמהוי במחוג לפקודת עיני המעיין על מה אדני הספר הוטבעו.

והנה זה כמה אשר ביקשנו והעתירו עלי לעשות מפתח מפורט מכל הענינים אשר מבוארים בספר הקדוש קודש הקדשים, ואמרתו מציה הבאה לידך אל תחמיצנה. ומה גם כי ידענו כי רצון אדמו"ר מוהרנ"ת היה תמיד לייפות את דברי אדמו"ר בכל מידי דאפשר ולהקל העיין בהם. וכבר הוזכרו והובאו דבריו מתוך מכתבו לבנו ז"ל, בהקדמת ספרי „פיתוחי חותם" ולחיבת הקדש אציגם שנית ז"ל: והנה דעתי נוחה מאד ממה שאתה עוסק בכתיבת המפתחות כי הוא הצלחה נפלאה נצחית כשאנו זוכין לעסוק בספרי אדמו"ר זצ"ל בפרט לעשות בהם איזה תיקונים שהם זכות חרכים לדורות וא"א לבאר גדול העסק הזה וכו' ע"כ (עלים לתרופה מכתב ק"ד).

ומדי עוסקי בעריכת הספר עלה בדעתי מה שמוכא ב„חיי מוהר"ן" מערכת „מעלת תורתו וספריו הקדושים" סי' ל"ו ז"ל: ...צריכין אחד שיהי' בקי היטב מאד בכל תורתיו שגילה שיוכל לסדר כל תורה יפה יפה עם הקצה לחוץ וכשיבא אחד וירצה להתקרב ולדבר מתורתו יוכל להושיט לו מיד איזה תורה שהוא צריך או כפי ענינו כי כל תורתיו הם כלליות גדול מאד מאד שיכולין למצוא בהם מה שצריך כל אחד ואחד רק צדיכין אחד שיהי' בקי בהם היטב שיוכל להושיט לכל אחד ואחד מה שצריך באותו העת, ע"כ. ואם או אמר אדמו"ר כן מה נענה אנו כדור חלוש אשר הזכרון דקדושה כמעט פג, אשר ע"כ אמרתי לציין כל הענינים המבוארים בתורתו הק' למען יקל לנו בחפשינו מזור לנפש, בדבריו הקדושים.

כי ידוע היטב לכל מעיין בדבריו תורתו הקדושים כי אדמו"ר נ"ע ישלכ בתוך תורה אחת עשרות ולפעמים מאה ענינים במאמר אחד, כמבואר מרמזי דבריו בחיי"מ בכמה מקומות ועיין כמערכת „מעלת תורתו וספריו הקדושים" סי' נ' ז"ל: הקשר והחיבור של התורות שלו הוא בעיין כנין ואריגה ממש, שבתחלה מקשר ומהכר אלו שני דברים יחד ואח"כ קישר ומחבר דבר שלישי להשני בכונה קשרים חזקים וכן משלישי לרביעי וכן להלן וכו' וכו' כי התורות שלו הם כמו מי שנכנס לפלמין שיש בו היכלות והדרים ואכסדראות וכו' ועליות על גבי עליות שונות כדרכי חידושים נוראים ותיכף כשנכנסים בחדד אחד ומתחילין להסתכל בו ולהתפלא על גפלאות החידושים אשר בו בתוך כך רואין שנפתח לו פתח נפלא לחדד אחר וכן מהדר זה להדר אחר וכו' וכולם פתוחים מזה לזה פתחים והלונות ומקשרים ומשולבים זה בזה בסדר נפלא ובחכמה עמוקה ובתכלית היופי והגוי וכל זה א"א לבאר בכתב כי אם למי שנכנס קצת בהבנת עומק דבדי דבריו ז"ל אשרי הזוכה לטעום נועם מהיקות עמקות תורתו הק' וכו', ע"כ. ועיין ב„פרפראות להבמה" בתחלתו מה שביאר בזה, עיי"ש.

עכ"פ מרוב קישורי דבריו הק' יתנוצצו ויבהיקו באות ואלפי ענינים אשר אם לא ישים האדם עיין עיוני לא יעלו על לבו ולא יפלו במצותתו, ולדוגמא דברי אדמו"ר שם בחיי"מ סי' ל"ג ז"ל: אמר שאין שום אבר באדם שלא אמר עליו תורה, כי כבר

אמר תורה על כל אבר ואבר שיש להאדם כי ידוע שקומת האדם מרמוז למטה שמרמוז וכו' ע"כ ואם כי דבריו כאן בעומק כוונתם הם מרמזין לענין אורות עליונים כנראה מס"ד, אבל בפשיטות גם נמצא בדבריו שכלול במאמריו תורה על כל אבר ואבר שבאדם, אך הם מהולקים בכמה מקומות, עד אשר לא יעלה על לב האדם לתור לחפש ולבקש להשלים קומת גופו ונפשו. וה"ה לכל דברי התורה, המצוות והנהגות דקדושה אשר כלולים כולם בתוך דרושיו, אך סרוב אור המכחיק אשר לא תמלא עין מיוזם יתכסו כללי ופרטי דברים מדבריו הק' מבלי שיש לב.

וזה כמה אשר עלה ברעיוני על דבר מה שכתב מוהרנ"ת ז"ל בהקדמתו לספרו הק' „ליקוטי הלכות" וז"ל בר"ה וזה ברור וידוע לכל משכיל שבכל המקומות שנמצא בספרים קדושים חידושים וביאורים כאריכות גדול וכו' או בספרי הארז"ל שכל דרוש ודרוש נותרהב והולך מאד וע"פ רוב הדרוש שבסוף מקושר מאד להדרוש שלפניו כמה וכמה דפין. ומי שבקי היטב בכתבי האר"י ז"ל מבין שכמעט כל הספר ע"ה ופיע"ה הם דרוש אחד גדול וכו', ע"כ. לפענ"ד דבריו יסוכו ג"כ על ספר אדמו"ר הקה"ט, אשר יהיה לבנין אחד נהדר בקידוש [וכ"נ מדבריו בליקו"ה שדרש סמוכין בתורת אדמו"ר מסאמר למאמר] וכוה יושב מה שהי' תסוה בעיני על מה שמוכא בהשיחות אשר בתחלת ספר „ביאור הליקוטים" וז"ל שנה האחרונה (להסתלקות אדמו"ר זיע"א) אמר רז"ל למוהרנ"ת : מהיום ואמר לכם תורה בכל שבת, כי אז התחיל לומר תורה [על פרשת] בראשית ונה, ולא אמר עוד. ואמר ר' אברהם ע"ה שכוונת רז"ל היה באופן שהי' מוהרנ"ת אצלו בכל שבת ואז יאמר, אבל כשהוא לא היה, לא הי' לו בפני מי שיאמר תורה, וזה שאמר : איך וועל אייך זאגן תורה. ומוהרנ"ת לא הבין כוונתו וזה הענין של הראשי פרקים שהכין עצמו לאמר תורה לכמה שבתים, ע"כ. והכוונה היא על הראשי פרקים שב„ליקוטי תנינא" סי' ע"ט. ואם אמנם בדבריו אשר מוהרנ"ת זצ"ל סרוב ענוותנותו לא ירד כזה לסוף דעת אדמו"ר נ"ע. יפלא הדבר איך לקה מוהרנ"ת ופירש את כל הראשי פרקים כמאמר אחד, המקושר כטוב טעם ודעת, כי הרי לפ"ד הגר"א בר"ג אין כאן מאמר אחד אלא ראשי פרקים של י"א מאמרים ואיך נפרש אנו את הקשר ביניהם. אלא הדרן לקסייתא כי אם אמנם הם י"א מאמרים הלוקים מ"מ מקושרים הם בקשר נפלא, כי לעומקן של דברים כל דבריו הם מקושרים והם דרוש אחד גדול בדבריו מוהרנ"ת לעיל בדברו על ע"ה ופיע"ה. (ואין דברינו אלו לגבי דרך הלימוד והעיון בספרי אדמו"ר אם לפרש מניה וביה או מסאמר אחד למשנהו ועיין ב„שיחות וסיפורים" דף פ"ה להגר"א בר"ג ז"ל).

והנה הענינים המסומנים כזה הם רוב רובם של הדברים אשר עליהם יסוב הבנין הנהדר שבספר הק' ליקו"מ, אבל אין ספק אצלי שנשמטו כמה וכמה ענינים.

ודעת לנכון כי בכל קטע מסומן קודם המאמר ואח"כ האות. לדוגמא : כערך אב מסומן ח"א : י' ד ; י"ו, ט ; כ"ב, י' המכוון הוא כי ערך אב מכוון בחלק א' מאמר י' אות ד, ועוד הוא מכוון במאמר י"ו אות ט. וכמקום שלישי הוא מכוון במאמר כ"ב אות י'. וכן הלאה ומניה תקיש לכל הציונים והסימונים, ואחר כל מאמר ואות קודם שמסומן מאמר שני הבדלתי כסיסון נקודה-פסיק כזה ; לציין שמכאן הוא מאמר שני. וכמקום שאין המאמר בליקו"מ מחולק לאותיות ציינתי רק את המאמר.

ולמודעי אני צריך כי ראיתי בכתבי הודי הרה"ח ר' גדליה אהרן נר"ו, ספר גדול בכמות ובאיכות אשר סדרו באופן נעלה על פי סדר א"ב על כל הבחי' אשר ידבר בהם אדמו"ר ותלמידיו הק'. ולמד סתום מן המפורש בעיון הדק היטב. וכמה וכמה דברים נשתנו הציונים והסימונים, אך ספר הנ"ל הוא ספר המצריך עומק העיון כדוגמת ספרי הערכין בתוספת הסברים. והנרצה מהמפתחות הוא למצוא דברי הפין דברים השווים לכל נפש.

הכ"ד

נתן צבי קעניג

מפתח עינים

א

אלף — חלק א': ס' ו' אות ה'; כ"ח, ג;
ל"ז, ג; מ"ט, ד; ס"ה, ב; ע"ג;
פ"ג; קפ"ה.
ח"ב: א, ט.
אליף — ח"א: ס, ח.
א' ועירא דויקרא — ח"א: רפ"ב.
א"ב כסדר — ח"ב: פ"ב.
אב — ח"א: ו, ד; י"ז, ט; כ"ב, י;
כ"ט, ד; ל"ג, ה; נ"א: ע"ד.
ח"ב: ז, ח; ס.
ר' אבא — ח"א: י"ב, ד; ס, ט.
אבא אומנא — ח"א: ל"ה, ד.
אבא בנימין — ח"א: ט, ב; ק"ב.
אבא שאול — ח"א: נ"ד, ד; נ"ה, ט.
אבוקה של אור — ח"א: ד, ח.
אבות — ח"א: י"ג, ד; ל"ז, ד; מ"ב;
פ"ה.
אבי — ח"א: ו, ד.
אביב — ח"א: מ"ט, ד.
אבידה — ח"א: ה, ה; קפ"ח.
אבידות — ח"ב: פ"ח.
אבידת הנפש — ח"א: ל"א, ט.
אבידת הפנים — ח"א: ס, ו.
אביי — ח"א: ל"ה, ד.
אביך — ח"א: י"ג, ב.
אבימלך — ח"א: ו, ד; כ"ה, ד; ע"ד.
אבל — ח"א: כ"א, ט.
אבן טוב — ח"א: ו, ו; ט, ג; ק"ב.
ח"ב: ד, יא.
אבן ישראל — ח"א: ז, ה; ט, ה;
כ"ב, י.
אבן נגף — ח"ב: י"ט.
אבן שתיה — ח"א: ס"א, ו.
אבני יעקב — ח"א: ס"א, ז.
אבני קודש — ח"ב: ח, ו; ס"ז.
אבנים — ח"א: י"ח, ו; ס"א, ז.
ח"ב: ח, ו; ע"ט.
אבר — ח"ב: ע"ב, פ"ב.

אבר מן החי — ח"ב: פ"ג.
אברי המשכן — ח"א: ב, ה.
אברהם — ח"א: ג, ה; ה, ז; א;
ח, ה; ט, ה; י, ג; י"ב, ד;
ט"ו, ה; י"ז, ב; כ"ח, ב; ל, ו;
ל"א, ה; ל"ה, ז; ל"ח, ד; מ"ב;
מ"ד; נ"ג; נ"ד, ה; נ"ה, ה; נ"ז, ג;
נ"ח, ב; ס, ב; ס"ב, ה; ס"ז, ז;
ע"ד; ע"ז; פ"ד; פ"ז; קל"ה;
קמ"ב; ר"י.
ח"ב: ב, ג; כ"ז, נ"ט; ע"ב;
ע"ט.
ח"ב: פ"ג; פ"ז; ק"ז.
אברך — ח"א: פ.
אבשלום — ח"א: נ"ד, ד; דע"ט.
אגג — ח"א: ל, ו; קל"ה.
אגודל — ח"ב: פ.
אגוזים — ח"ב: פ"ה.
אגליא — ח"א: ה, ה.
אד — ח"א: קפ"ה.
אדום — ח"א: כ, ו.
אדם — ח"א: ו, ה; י"א, ז; י"ג, ה;
ל"ז, ב; מ"ט, א; נ"ה, ב; נ"ז, ו;
ס, ג; ע"ט; ק"א; ק"ה; קע"ז;
קפ"ה; קצ"ד; רכ"ה; רס"ג; רס"ה.
ח"ב: א, ב; ב, ד; ה, ט; ז, ב;
י"ז; ל"ט; ע; ע"א; פ"ב.
אד"ם — ח"א: ל"ז, ג.
אדם — א'דם — ח"א: ו, ה.
אדם היושב על הכסא — ח"א: ו, ה;
י"ג, ה.
אדם העליון — ח"ב: א, ב; ע"ז.
אדם הראשון — ח"א: י"ט, ט;
ל"ח, ו; ק"ח; רס"ג.
ח"ב: ה, י.
אדם וחוה — ח"ב: פ"ב.
אדמה — ח"ב: ס.
אדמוני — ח"א: ח, ד.
אדניי — ח"א: ה, ה; ל"ז, ו; ל"ח, ב;
מ"ב; נ"ה, ז; ס"ז, ב; קצ"ד.

[ה]

אהבה — ח"א: ד, ד; ה, ה; י"ב, ד;
י"ז, א; ל"א, ו; ל"ג, א; נ"ז, ו;
ס"א, ח; ס"ז, ז; ס"ט; פ"ד;
פ"ח; ק"ד; קל"ה; קפ"ג; רל"ט.
ח"ב: ל"ב; ע"ט; פ"ג.
אהבה בכח — ח"א: ל"ג, ה.
אהבה בפועל — ח"א: ל"ג, ה.
אהבה והשתוקקות — ח"א: ל"א, ו.
אהבה נפולה ושבורה — ח"א: ל"ד, ו.
אהבה שבדעת — ח"א: ל"ג, ה.
אהבה שבימים — ח"א: ל"ג, ה.
אהבות נפולות — ח"ב: ה, יא.
אהבות רעות — ח"א: ל"ד, ו.
ח"ב: פ"ג.
אהבת הבהמית — ח"א: נ"ה, ה.
אהבת החכמים — ח"א: י"ח, ד.
אהבת השי"ת — ח"א: נ"ה, ה.
ח"ב: ה, ט.
אהבת השי"ת את ישראל — ח"א:
ל"ג, ד; קט"ה.
אהבת חסד — ח"א: ל"א, ט; מ"ח.
אהבת ישראל — ח"א: ע"ח; רי"ט.
אהי' — ח"א: ו, ב; ס"ז, ז; ק"פ.
אהי' בהסתרת פנים — ח"א: ו, ב.
אהל — ח"א: ו, ה; מ"ט, ז.
אהרן — ח"א: ב, ו; ט"ז, ח; כ, ה;
מ"ה, ו; נ"ח, א; ס"ה, ד.
ח"ב: ד, ד; ה, י"ג; ל"ח; ע"ט.
אודנין — ח"א: י"ט, ט; כ"א, ב.
אווז — ח"א: ו, ה.
אויבים — ח"א: ה, ה; כ"ג, ג;
נ"ז, ה; ס"ז, ו.
אזיר — י"ז, ה; ל"א, ח; מ"ד; ס, ג;
ס"א, ב; ק"ט; קע"ה.
ח"ב: ה, י.
אזירא דאר"י — ח"א: ל"ז, ד; מ"ד;
ס"א, ב.
ח"ב: מ.
אזירא דארץ עממין — ח"א: מ"ה.
אוכמא דס"א — ח"א: ל, ד.

אומות העולם — ח"א: מ"ח; נ"ז;
ע"ת.
אומן — ח"א: ח, ז.
און — ח"א: ל"א, ט.
אונס — ח"א: ס"ד, ד.
אופנים — ח"א: י"ג, ה.
ח"ב: ס"ט.
אוצר — ח"א: י"ט, ג.
ח"ב: מ"ה.
אוצר מתנת חנם — ח"ב: ע"ת.
אוצרות — ח"א: ס, ג.
אור — ח"א: א'; ה, ו; ט, ג; י"ד, ב;
י"ט, ז; כ"ג, ג; ל"ג, ה; ל"ז, ב;
נ"ד, ב; ס"א, ח; ע"ד; דל"ד.
אור"ר — ח"א: ל"ז, ג.
אור אין סוף — ח"א: כ"ד, א; מ"ט, א.
אור גדול — ח"א: א.
אור ה' — ח"א: קי"ב.
אור האהבה שבדעת — ח"א: ל"ג, ז.
אור האמת — ח"ב: ב, ד.
אור הגנוז — ח"א: ח, ח; ט"ו, א.
אור החיים — ח"א: כ"ג, ד.
אור החמה — ח"א: א; ל"א, ט.
אור החסד — ח"א: ל"ד, ז; צ"ד.
אור היום — ח"ב: ה, ב.
אור המאיר — ח"א: ט, ג; י"א, ג.
אור הנפש — ח"א: ס"ט.
אור הפנים — ח"א: כ"א, ו; כ"ג, א;
ל, ה; ל"ה, ה; ס"ו, ה.
ח"ב: ז, יא.
אור הפנים של התורה — ח"א:
ל"ה, ה.
אור הצדיק — ח"א: י"ז, ב; קל"ג;
קל"ה.
אור הצדקה — ח"א: ל"א, ב.
אור השי"ת — ח"א: קע"ב.
אור התורה — ח"א: ל"ג, ה; ק'
קל"ג; דמ"ה.
ח"ב: צ"א.
אור התפילין — ח"א: ל"ה, ה.
אור השמש — ח"ב: ח, ו.
אור וחיות — ח"א: ל"ג, ג.
אור נכות אבות — ח"א: נ"ה, ח.
אור חזון — ח"א: ע"ו; קפ"ד.
אור יקריות — ח"א: ה, ג.

אור ישר — ח"א: ע"ו; קפ"ד.
אור משורש החסדים שבדעת —
ח"א: ל"ג, ז.
אור עינים — ח"ב: ס"ו; פ"ג.
אור פני הצדיקים — ח"א: ל"ה, ה.
אור פשוט — ח"א: ל"ה, ה.
אור שבעת הימים — ח"א: פ"ה;
פ"ו.
אורות האבות — ח"א: נ"ו, ג.
אורות המקיפים — ח"ב: ז, ו.
אורות הצחצחות — ח"א: כ"ד, ח.
אורח — ח"א: י"ג, ו.
אורייתא — ח"א: ל"ג, ג.
אורייתא דעתיקא סתימאה — ח"א:
י"ג, ב; ל"ג, ד; מ"ט, ו.
אות ברית — ח"א: ל"א, ה.
אות ברית קודש — ח"א: ל"ה, ה.
אותות השמים — ח"ב: ד, ו.
אותיות — ח"א: ד, ט; י"ח, ו;
ל"א, ו; נ"ד, ג; נ"ו, ג; ס"ד, ב;
ס"ה, ד; ס"ו, ד; ע"ה; צ"ד.
אותיות הדיבור — ח"א: ס"ו, ג.
אותיות הכתב — ח"א: ס"א, ב.
אותיות התורה — ח"א: ב, ו;
ל"א, ו; ל"ג, ג; ל"ד, ד; ע"ח;
דפ"א.
אותיות התפלה — ח"א: ט, א;
מ"ב; ס"ה.
אותיות וצירופים — ח"א: ק"א.
אזוב — ח"א: נ"ה, ו.
אזניים — ח"א: ו, ה; כ"א, ב.
אחד — ח"א: י, ה; נ"א; ס"ה, ג;
נ"א.
אח"ד — ח"א: ד, ד.
אחד מס' לגיהנום — ח"א: כ"ב, יא.
אחדות בין הצדיקים — ח"א: דנ"ב.
אחדות פשוט — ח"א: ה, ב.
ח"ב: ב, ו; ס"ו.
אחור — ח"א: כ"א, א.
ח"ב: פ"ב.
אחור באחור — ח"א: ק"ח.
אחורי הקדושה — ח"א: ד, ט;
ל"א, ט; ס"ב, ה.
אחורי כתפים — ח"א: נ"א.
אחוריים דמ"ה — ח"א: צ"ה.

אחיות הסט"א — ח"ב: ע"ט.
אחר הבריאה — ח"א: ס"ד, ו.
אחר הדברים — ח"א: ל"ח, ב; ס"ב, ה.
אחרים — ח"א: קמ"ה.
אטום בטומאה — ח"א: ה, ד.
איברי הגוף — ח"א: י"ג, ה.
איברים — ח"א: כ"ט, ז; נ"ו, ט;
ס"ה, ד; צא"; קכ"ט.
אידיים — ח"א: קנ"ח; קנ"ט; רפ"ג.
ח"ב: ס.
איטר יד — ח"א: ס"ו, א.
אי"ה — ח"ב: ז, ו; י"ב.
אי"י — ח"א: מ"ב.
אייר"ר — ח"א: דע"ו.
אילן של יצחק — ח"א: ה, ג.
אילן — ח"א: ס"ו, א; ס"ט; דכ"ה.
ח"ב: ה, י; מ"ח.
אילנא דחיי — ח"א: ח, ח.
אילנא דמותא — ח"א: ח, ח; ל"ח, ה.
אילנא רברכא — ח"א: ט"ו, ה.
אילנות — ח"א: י"א, ז; י"ז, א;
ס, ג; ס"ה, א.
אין — ח"א: ד, ז.
ח"ב: נ"ח; ע"ב.
אין סוף — ח"א: ד, ט; כ"ב, ט;
ס"ד, א; ע"ב.
אין מלך בלא עם — ח"א: י"ז, א;
מ"ט, ד; ע"ו; ע"ח.
ח"ב: פ"ב.
איסור והיתר — ח"א: ח, ו; ל"א, ה.
איפה — ח"א: מ"ט, ו.
איש — ח"א: ה, ה; ו, י; פ"ג.
ח"ב: ל"ב.
איש אמת — ח"א: רנ"א.
איש הישראלי — ח"א: א, ד, ט.
איש ואשתו — ח"א: י"ד, ט.
איש חיל — ח"ב: ז, ו.
איש חכם — ח"א: ד, ז.
איש ישראל — ח"ב: כ"ח.
איש תבונה — ח"ב: ה, טו.
איש תבונות — ח"ב: ה, ג.
איש פיזא — ח"ב: ע"ו.
איתן — ח"ב: ה, טו.
אכזריות — ח"ב: ד, א; ח, ב.

מפתח ענינים

ז

אמוראים — ח"א: י, י.
 אמ"י — ח"א: ל, ה.
 אממר — ח"ב: ה, ט"ו.
 אמירה — ח"א: כ"א, ט.
 אמך — ח"א: י"ג, ב.
 אמר — ח"ב: ה, ב.
 אמ"ר — ח"א: ל"ז, ו.
 אמרות טהורות — ח"ב: ה, ת.
 אמת — ח"א: ז, ב; ח, ד; ט, ג.
 א, ט; כ"ג, א; ל"ח, ג; מ"ז; נ"א;
 נ"ד, ד; ס"ו, ב; פ"א; פ"ז;
 צ"ב; ק"ב; ק"ז; ק"ב; ק"ה;
 קצ"ב; רנ"א.
 ח"ב: נ"ג.
 אמ"ת — ח"א: ט, ג.
 אמת המים — ח"ב: ב, ו.
 אנחה — ח"א: ח, א; כ"ב, ד; נ"ט;
 ק"ט.
 אני — ח"א: ב, ג; כ"ב, ה; ע"ג.
 אני — ח"א: קע"ג.
 אנכ"י — ח"א: קע"ג.
 אנפי אורייתא — ח"ב: ל"ב.
 אנפי זוטרי — ח"ב: א, ו.
 אנפין חשוכין — ח"א: כ"ג, א;
 ק"א; קנ"ג.
 אנפין נהירין — ח"א: כ"ג, א; ק"א;
 קנ"ג.
 אנשי דמים — ח"א: כ"ג, ה; כ"ט, ג.
 אנשי הצדיק — ח"א: ק"מ.
 אנשי חיל — ח"ב: כ"א.
 אנשי שם — ח"ב: א, ת.
 אסא — ח"ב: ב, ג.
 אסופות — ח"א: י"ז, ת.
 אסיפה בפרה — ח"א: נ"ה, ו.
 אסף — ח"א: י, ו; קכ"ג.
 אספקלרי' המאירה — ח"א: ה, ב.
 ח"ב: ז, ת.
 אספקלרי' שאינה מאירה — ח"א:
 ה, ב.
 ח"ב: ז, ת.
 אס"ק — ח"א: ו, ו.
 אסתר — ח, ח; י"ב, ד; נ"ה, ג; ר"ג.
 ח"ב: א, י"ג; ע"ד.
 אף — ח"א: פ"ב.
 אפ"י — ח"א: ס"ו, ב.

אלישע — ח"א: י"ט, ה; ס"ו; צ"ב;
 קס"ו; רל"ד; ד"נ.
 ח"ב: ד, ת.
 אלישע אחר — ח"א: ל"א, ט.
 ח"ב: פ"ב.
 אלמ"ן — ח"א: קצ"ט.
 אלעזר — ח"א: מ"ג.
 ר' אלעזר בר"ש — ח"א: ס, ט.
 אלף ות"ה גבוראן — ח"כ: ד, יג.
 אלפים — ח"א: ח, ה.
 אלפין נפולין — ח"א: כ"ח, א.
 אם — ח"א: ד, ח; כ"ט, ד; ס"ו, ו.
 אם הבנים — ח"א: ע"ח.
 אם כל חי — ח"א: ס"ו, א; רס"ו.
 ח"ב: א, ב.
 אם תחסר הנשימה תחסר החיים
 ח"א: ח, א.
 אמא — ח"א: ל"ה, ז; ל"ח, ה; מ"ט, ו.
 אמא דער"ר — ח"א: כ"ג, ו; ל"ה, ג.
 אמ"ה — ח"א: ט, ג; ק"ב.
 אמה בת ר' טפחים — ח"א: ס"ג.
 אמון מופלא — ח"א: כ"ד, ז.
 אמונה — ח"א: ה, ב; ז, א;
 ט, א; י, ו; י"ד, יא; י"ח, ב;
 כ, ה; כ"ב, ב; כ"ג, א; כ"ד, ו;
 כ"ח, ב; ל"א, ב; ל"ה, ג; מ;
 מ"ד; נ"ה, ד; נ"ו, ב; ס"ב, ב;
 ס"ד, ב; פ"ז; צ"א; צ"ד; קכ"ט;
 קנ"ב; קנ"ה; קע"ג; רל"ה.
 ח"ב: ה, א; י"ט; מ"ד; ע"ח;
 פ; פ"ג; פ"ו; פ"ז.
 אמונה במר"מ — ח"א: ר"פ.
 אמונה בצדיקים — ח"א: קכ"ט.
 אמונה דקדושה — ח"ב: ח, ו.
 אמונה ודעת — ח"א: רנ"ה.
 אמונה עליונה — ח"א: ס"ד, ה.
 אמונות כוזבות — ח"א: כ"ב, ב;
 נ"ה, ו; ס"ג.
 ח"ב: ה, ד; ח, ו.
 אמונת היחוד — ח"ב: ב, ו.
 אמונת חכמים — ח"א: כ"א, ב;
 מ"ב; נ"ז, א; ס"א, א.
 אמונת ישראל — ח"א: י"ז, ה;
 ס"ב, ג.
 אמונת עכ"ם — ח"א: ס"ד, ה.

אכילה — ח"א: ב, ו; י"ז, ג; נ"ח, ה;
 ס, ו; קכ"ט; רנ"ו.
 ח"ב: ז, י; ע"ב.
 אכילה בימי החול — ח"א: נ"ו, ה.
 אכילה בקדושה — ח"א: נ"ו, ה;
 ס, ו.
 ח"ב: ע"ז.
 אכילה וסעודה — ח"א: ל"א, ט.
 אכילה ושתייה — ח"א: י"ט, ז;
 כ"ה, ג; ע"ה.
 ח"ב: ח, א; ט"ו.
 אכילה יתירה — ח"א: רס"ג.
 אכילת שבת — ח"א: קכ"ה; דע"ו;
 רע"ז.
 ח"ב: י"ז.
 אכילתם של ישראל — ח"א: ס"ב, א.
 אכל"ת — ח"א: קפ"ו.
 א"ל — ח"א: ה, ה; כ"א, ט; ל, ז;
 ס"ג, ג; צ"ז; ק"ו; ר"ה.
 אל אחר — ח"א: י, ה; ל"ה, ו.
 א"ל הוי' ביצירה — ח"א: ס"ו, ג.
 אל הכבוד — ח"א: ה, ה.
 אלד"ד — ח"א: צ"ו.
 ח"ב: א, ו.
 אלקי העבריים — ח"א: ס"ד, ב.
 אלקים — ח"א: ד, א; י"ב, ט"ה, ה;
 ע"ד; ע"ו; פ"ט; צ"ו; ר"ה.
 ח"ב: ח, ב; צ"א.
 אלקים באחורים — ח"א: ס"ב, ה.
 אלקים ברבוע — ח"א: רע"ז.
 אלהים אחרים — ח"א: ד, ב.
 אלו ידעתיו הייתי — ח"א: כ"א, יא.
 אלול — ח"ב: ע"ג; פ"ב.
 אלול"ל — ח"א: כ"א, ט; קמ"א.
 ח"ב: פ"ו.
 אלופו של עולם — ח"ב: צ"א.
 אלופי עשו — ח"א: ח, ג.
 אליהו — ח"א: י"ט, ה; כ"ב, ז; ס"ו;
 ס"ט; ק"ז.
 ח"ב: ט.
 אליעזר — ח"א: ל"א, ה.
 ח"ב: פ"ו.
 ר' אליעזר — ח"ב: ז, י"ג.
 ר' אליעזר הגדול — ח"א: רס"ו.
 ח"ב: ב, ו; ג.

ב

בי"ת — ח"א: כ"ח; ג; ל"ג; ב;
מ"ט; ד.
ב' אנשים משורש אחד — ח"א:
רל"ח.
ב' בחי' ברית — ח"א: י"א; ה;
ל"א; ה.
ב' בחינות בתורה — ח"א: ל"ג; ד;
ל"ז; ה.
ב' בחי' צדקה — ח"א: ל"ז; ה.
ב' התחלת התורה — ח"א: י"ז; ז;
ל"ז; ב.
ב' טפחים — ח"א: ס"ג.
ב' ידים — ח"א: ס"ז; ז.
ב' מיני אהבות — ח"א: ל"ג; ה.
ב' מיני אותיות — ח"ב: פ"ט.
ב' מיני אפיקורסות — ח"א: ס"ד; ב.
ב' מיני ימים — ח"א: ל"ג; ג.
ב' מיני שלום — ח"א: י"ד; ח.
ב' פעמים שם אלקים — ח"א: מ"א.
ב' צדיקים משורש אחד — ח"א:
רפ"ג.
ב' רוחות לצדיק — ח"א: ס"ז; א.
ב' שולחנות — ח"א: ט; ב.
ב' שכליים — ח"א: י"ג; ו.
באר — ח"א: כ; א; ב; ח; א.
בא"ר — ח"א: כ"ז; ה; קע"ז.
בארות — ח"א: ס; ג.
בגדי שבת — ח"ב: פ"ג.
בגדים — ח"א: ח; ט; קכ"ז.
בגדים לבנים — ח"א: כ"ט; ג.
בגדים צואים — ח"א: י"ד; ח.
בהברא"ם — ח"א: ס"ז; ז.
בהמה — ח"א: י"ט; ט; כ"ה; ה;
ל"ז; ב; נ"ד; ה; ג"ז; ו; רס"ו.
ח"ב: ה; ט; ט"ז; ס"ג; ע.
בהמיות — ח"א: ל"ט.
בוגדים — ח"א: ח; ט.
בוכ"ר — ח"א: ס"ז; ז.
בועז — ח"א: כ"ז; ו; ס"ה; ד.
ח"ב: ק"ב.
בועז"ו — ח"א: י"א; ד.
בוקר — ח"א: ל"ח; ד.

ארץ החיים — ח"א: ל"ח; ז; מ"ז.
ארץ העליונה — ח"א: צ.
ארץ ישראל — ח"א: ו; ו; ד; א;
ט; ה; י; ד; י"א; ו; י"ד; ה;
כ; ו; מ"ז; מ"ח; נ"ה; א'; ס"א; ג;
פ"א; ק"ד; קכ"ט; קכ"ב; קכ"ה;
קפ"ז; רל"ד; רע"ז.
ח"ב: ח; י; מ; ס"ג; ע"א;
ע"ח; ע"ט; ק"ט; קט"ז.
ארץ כנען — ח"א: ט; ה; רע"ז.
ארץ מואב — ח"א: ד; ט.
אש — ח"א: ח; ה; ט; ג; ט"ז; ו; י"ז; ב;
ל"ח; ז; מ"ב; ס"ג; ס"ז; ח; פ;
פ"ג; פ"ח; קכ"ב; קכ"ד; קכ"ח;
רנ"ג; רפ"ג.
ח"ב: ה; א; ט; ס"ז; פ"ג.
אש ומים — ח"א: ב; ו; ה; רס"ג.
אש מתלקחת — ח"א: פ"ב.
אש שורש המלכות — ח"א: ד; ו.
אשה — ח"א: ה; ה; ו; י; ט"ז; ה;
כ"ג; ג; כ"ט; י; מ"ט; ה; נ"ג;
ס"ט; ע"ג; פ"ג; קמ"ז; רמ"ב.
ח"ב: ל"ב; ע; ע"ב; פ"א; פ"ז.
אש"ה — ח"א: מ"ז; קצ"ט.
אשה וזנה — ח"א: ל"ג; ג.
אשה חכמה — ח"א: י"ט; ג.
אשה טובה — ח"ב: צ.
אשה משכלת — ח"א: י"ט; ד.
אשה רעה — ח"א: כ"ט; ג.
ח"ב: צ.
רב אשי — ח"א: י"א; ו; ס; א.
אשרי — ח"א: ר"ה.
ח"ב: צ"ב.
אש"ת — ח"א: י; ד; י"ח; ו; ע"ט.
אשת חיל — ח"ב: פ"ה.
אשת כסילות — ח"א: י"ט; ג.
אשת נעורים — ח"א: ס"ט.
את — ח"ב: צ"א.
את"ה — ח"א: רנ"ו.
אתערותא דלתתא — ח"א: קמ"ז.
ח"ב: ד; ג.
אתרוג — ח"ב: ס"ז.

אפי' וכישול — ח"א: ב; ו.
אפין באפין — ח"א: ס"ב; א.
אפיקורסות — ח"א: י"ח; ד; ס"ב; ב;
ס"ג.
ח"ב: מ"ד.
אפיקורסות מחכמות חיצוניות —
ח"א: ס"ד; ב.
אפיקורסות מחלל הפנוי — ח"א:
ס"ד; ב.
אפיקורסים — ח"א: ז; א; נ"ב;
קכ"ג; רט"ז.
ח"ב: ח; ח.
אפיקי מים — ח"א: י; ט.
אפר — ח"א: נ"ה; ד; ס"ז.
אפרים — ח"א: צ"ז.
אפרסמון — ח"א: ו; ב.
אצבע — ח"א: ס"ה; ד.
אצילות — ח"א: כ"ב; י; כ"ד; ז;
ס"ד; א.
ארב"ה — ח"א: ס"ד; ו.
ארבעים — ח"א: י"ג; ז; נ"ז; ח.
ארגמ"ן — ח"ב: ה; י"ב.
ארון — ח"ב: ל"א.
ארון הברית — ח"א: נ"ד; ב.
ארוסה — ח"ב: כ"ט.
ארוז — ח"א: ל"ח; ז; נ"ה; ו.
אריה — ח"א: י"ג; ה; י"ז; א; נ.
ח"ב: א; ד.
אריך אנפין בקליפה — ח"א: רמ"ב.
אריכות הנשימה — ח"א: ח; א; ס"ג.
אריכות ימים — ח"א: י; ט; ט"ז; ה;
כ"ג; ד; נ"ג; ג; ס; ב; ס"ז; א';
פ"ד.
ח"ב: ד; ח; ז; ו.
אריכת הגלות — ח"א: ב; ו; י"א; ו.
ארך אפים — ח"א: ח; א; קנ"ה.
ארך אפים לרשעים — ח"א: ח; ג.
ארמ"ע — ח"א: ח; ה.
ח"ב: ס"ז.
ארעא — ח"א: י"ד; ט.
ארץ — ח"א: ד; ו; ט"ז; ב; ס"ז; ד;
ע; פ"א; קכ"ט; קל"ג.
ח"ב: ה; ט"ז; ו; ז; ע; פ"ב.

מפתח ענינים

ט

בני עם הארץ — ח"א: ל"ג, ה.
 בני ראובן — ח"א: ק"ג; ק"ד.
 בנים — ח"א: כ"א, ו; ל"ג; ל"ט; ס"ד;
 ס"ט; קמ"א; קע"ו; רכ"ט; רמ"ב;
 רע"ג.
 ח"ב: ל"ו; ס"ח; פ"א.
 בנימין — ח"א: א'; ו', ד; י"ז, ט;
 נ"ה, א.
 ח"ב: ע"ו.
 בנין — ח"א: רס"ו.
 בנין ביהמ"ק — ח"א: י"ג, א; ל"ה, ת.
 ח"ב: ע"ב.
 בנין המלכות — ח"א: ג.
 בעל בחירה — ח"א: י"ט, ט.
 בעל גאוה — ח"א: ו', ד.
 בעל הבית — ח"א: ל"א, ב.
 בעל השגה — ח"ב: ע"ח.
 בעל השדה — ח"א: ס"ה, א.
 בעל חוב — ח"א: כ"ג, ה.
 בעל מחלוקת — ח"א: כ"ג, ה.
 בעל נפש — ח"א: כ"ד, ה; ל"א, ט.
 בעל שם טוב — ח"א: קי"ג; קל"ג;
 ר"ז; רכ"ה.
 ח"ב: ל"ב; מ"ו; מ"ח; ס"ב; ק.
 בעל תפלה — ח"ב: א', יג; ע"ט.
 בעלי שמות וקדרים — ח"ב: ס"ו.
 בעלי תשובה — ח"א: י"ד, ב; י"ז, ה.
 בצלאל — ח"ב: ס"ו.
 בצע — ח"א: רי"ט.
 בקי ברצוא — ח"א: ו', ד.
 בקי בשוב — ח"א: ו', ד.
 בק"י — ח"ב: ט"ו.
 בק"ם — ח"א: נ"ז, ג.
 בקשה — ח"א: ב', א.
 בקשות — ח"א: א'; קכ"ד.
 בקשות ותחינות — ח"ב: פ"ג.
 בר כי רב דחד יומא — ח"ב: ב', ה.
 בר דעת — ח"א: ע"ב; קט"ו.
 ח"ב: פ"ט.
 בר ומזון — ח"א: ל"א, ט.
 בר נגרא — ח"א: י"א, ו.
 בראשית — ח"א: י"ג, ד; י"ז, א;
 כ"ב, י; ל"ח, ו; מ"ט, ו; ס"ג;
 ק"א; רס"ו.
 ח"ב: ח', י; י"ב; ס"ז; ע"ב.

ביצה — ח"ב: פ"ה.
 בירור הלכה — ח"א: ח', ו.
 בירור המדמה — ח"ב: ח', ו.
 בירור הניצוצות — ח"א: רי"פ.
 בירורי אכילה — ח"ב: ט"ו.
 בירך — ח"א: ל"ו, ו.
 בית — ו', ג; רס"ו.
 ח"ב: ס"ו.
 בית איל — ח"ב: פ"ה.
 בית הבחירה — ח"א: ו', ו.
 בית המקדש — ח"א: ו', ג; י"ג, א';
 ט"ו, ו; פ"א; רי"ט.
 ח"ב: א', י"ד; ס"ו; ע"ב; ע"ז;
 פ', פ"ג; פ"ה.
 בית התפלה — ח"ב: ח', ו.
 ביתא עילאה — ח"א: מ"ט, ד.
 ביתא תתאה — ח"א: מ"ט, ד.
 בכור — ח"ב: ט"ו.
 בכורה — ח"א: א'; ב', ב; כ"א.
 בכיה — ח"א: י"ב, א; רס"ב.
 ח"ב: ל'; ס"ו; צ"ה.
 בכ"ה — ח"א: קע"ה.
 כלכול המוחין — ח"א: ס"א, א.
 כלעם — ח"א: ל"ו, ב; מ"ג.
 ח"ב: נ"ז.
 בלק — ח"א: ל"ו, ו.
 בלתי גבול — ח"ב: ע"ב.
 בן — ח"א: כ"ב, י; ל"ג, ה; נ"א;
 קי"ו.
 ח"ב: ב', ה; ה', ט"ו; ו', ד; ע"ט.
 ב"ן — ח"א: ב' בתגה"ה.
 בן זכר — ח"א: נ"ד, ו.
 בן חורין — ח"א: ל"א, ה.
 ח"ב: פ"ג.
 בן חכם — ח"א: ל', ו.
 בן כפר — ח"א: ל"ח, ה.
 בן כרך — ח"א: ל"ח, ה.
 בן מלך — ח"ב: מ"ו.
 בן רשע — ח"א: ל', ו.
 בן שאינו יודע לשאול — ח"א: ל', ו.
 בן תם — ח"א: ל', ו.
 בני גד — ח"א: ק"ג; ק"ד.
 בני הגולה — ח"ב: ע"ו.
 בני יששכר — ח"א: ס', א.
 בני משה — ח"א: רע"ג.

בור — ח"א: כ"ג, ב.
 בושח — ח"א: ו', ה; ו', ד; כ"א, ו;
 כ"ח, א; ל', ח; ל"ח, ה; מ"ו;
 רל"ה.
 ח"ב: ע"ב; פ"ג; קי"ו.
 בושח פנים — ח"א: כ"ב, י"א.
 בזיון — ח"א: ו', ב.
 בזיונות — ח"א: נ"ה, ו; צ"ה.
 ח"ב: ע"א.
 בזיונות ובושה — ח"א: מ"ו.
 בחירה — ח"א: כ"א, ד; נ"א; ק"ט;
 ק"צ.
 ח"ב: נ"ד; ק"ה.
 בטחון — ח"א: כ"ג, ה; ס', ח; ע"ו;
 רכ"ה.
 ח"ב: ו', י.
 בטחון דס"א — ח"א: ס', ה.
 בטחוני הדור — ח"א: ס', ח.
 ביא"ה — ח"א: י"א, ו.
 ביאורי התורה — ח"ב: ע"ב.
 ביאורי ופירושי התורה — ח"א:
 כ', א.
 ביאת המשיח — ח"א: י"ד, ה.
 ביוזי אנשים — ח"ב: א', י.
 ביטול — ח"א: ד', ו; נ"ב; ס"ד, ו;
 ס"ה, ד.
 ביטול האיסור בס' — ח"א: נ"ט, ד.
 ביטול האפיקורסת — ח"א: ס"ד, ו.
 ביטול הבחירה — ח"א: כ"א, ד.
 ביטול הדעת מרוב דביקות לא"ס —
 ח"א: ד', ט.
 ביטול הזמנים — ח"ב: ע"ט.
 ביטול הטבע — ח"ב: ח', י.
 ביטול הנבואה — ח"ב: ח', ה.
 ביטול תורה — ח"א: מ.
 ביטולה של תורה — ח"ב: ע"ח.
 בינה — ח"א: י"ב, ד; כ"ט, ד; ל"ב;
 ל"ד, ה; ל"ו, ב; ל"ח, ה; מ"א;
 מ"ח; מ"ט, ד; נ"ו, ח; פ"ה;
 ק"א; קל"ה; קע"ה; ק"פ; רס"ו.
 בינה דכריאה — ח"א: ל"ד, ו.
 בינה יתירה — ח"א: ס"ו, ו.
 בינה לבא — ח"א: ל"ד, ו.
 בינונים — ח"א: נ"ה, ה.
 בי"ע — ח"א: צ"ד.

מפתח ענינים

ג' פעמים עשירות בתורה — ח"א : ס, ד.
 ג' פעמים שם אילקים — ח"א : מ"ה.
 ג' קוי היראה — ח"א : ס, ד.
 ג' קליפות — ח"א : פ"ב ; קס"ג.
 ג' רגלים — ח"א : ל, ה.
 ח"ב : א, ה.
 ג' שבועות בין המצרים — ח"ב : פ"ה.
 ג' שכליות — ח"א : ק"א.
 ג' שמות איל אילקים ד' — ח"ב : ב, ה.
 ג' שמות דיחוד — ח"א : מ"ב.
 ג' שני ערלה — ח"א : פ"ב.
 ג' שרי גאים — ח"ב : ב, ד.
 ג' שרי פרעה — ח"א : ס"ב, ה.
 ג' תפלות ביום — ח"א : ט, ד ; נ"ה, ט.
 ח"ב : ח, ב.
 גאווה — ח"א : ד, ח ; י, ו ; י"ד, ה ; נ"ח, י ; ק"ז.
 ח"ב : ה, ה ; פ"ד.
 גאולה — ח"א : ב, ו ; ז, א ; כ"א, ט ; מ"ט, ו ; צ"ד ; קפ"ה.
 ח"ב : ה, י ; פ"ג ; ק"ב.
 גאולת מצרים — ח"ב : ה, ה.
 גאות — ח"א : י"א, ב ; צ"ה ; ר"ט ; רמ"ו.
 גאות וגסות — ח"א : נ"ב.
 גבוהי קומה — ח"א : נ"ה, ה.
 גבור — ח"א : ד, ט ; ר"כ.
 ח"ב : ח, ה ; מ"ג.
 גבור חיל — ח"א : ס"ה, א.
 גבורה — ח"א : ד, ד ; נ"ח, ה ; ע"ד ; פ"ה, רמ"ט.
 ח"ב : ב, ד ; מ"ו ; ע"א.
 גבורות — ח"א : ה, ג ; י"ד, י"א ; ל"ה, א ; ל"ח, ג ; מ"א ; מ"ט, ו ; ס, ה ; ס"ח ; ע"ב ; פ" ; ר"ו.
 ח"ב : כ"ו ; ס.
 גבורות גשמים — ח"א : ר, ט.
 גבורות קשות — ח"א : ר"ו.
 גבורות שמשון — ח"א : רמ"ט.
 גבירתא — ח"א : ל"ו, ג.
 גבר — ח"א : י"א, ד.

בת — ח"א : י"ג, ד ; ל, ג ; ל"ה, א ; נ"ז, ד ; נ"ט, ה.
 ח"ב : פ"ג.
 בת השכל — ח"א : ס"ה, ד.
 בת זוג — ח"א : כ"א, ו ; ס"ט.
 בת עין — ח"א : י"ג, ד ; ל, ג ; ל"ח, ו.
 בת פרעה — ח"א : ל"ה, א ; ע"ב.
 בת קול — ח"א : ו, ה ; י"א, ז ; י"ח, ח.
 ח"ב : ב, ה.
 בת שבע — ח"א : ע"ב.
 בתים — ח"ב : ח, ה.
 בתים של תפילין — ח"א : ל"ד, ד.
 ח"ב : ס"ו.

ג

גימל — ח"א : כ"ח, ג.
 ג' אבות — ח"א : מ"ז ; ג"ח, ב.
 ג' אבנים — ח"ב : ח, ה.
 ג' אינם רואים פני גיהנום — ח"ב : צ.
 ג' אילקים שבגרון — ח"ב : ג.
 ג' אמות אמ"ש — ח"א : י"ט, ח.
 ג' בחי' חכם גבור עשיר — ח"א : י"ד, ה.
 ג' בחי' בהתקרבות לצדיק — ח"א : ר, ח.
 ג' בחי' בצדיק — ח"א : ס"ג.
 ג' דברים מעבירין דעתו וכו' — ח"ב : צ.
 ג' הוויות — ח"א : מ"ו.
 ח"ב : ג.
 ג' חלקי עולם — ח"א : ט, ב ; ק"ב.
 ג' ידיים — ח"א : מ"א ; מ"ו.
 ג' ידיים שבבינה — ח"א : ק"פ.
 ג' מוחין — ח"ב : ח, ב.
 ג' מיני רחמנות — ח"ב : ח, ב.
 ג' מצוות שנצטוו ישראל בכניסתן וכו' — ח"א : ו, ו ; ל"ה, ח.
 ג' משמרות — ח"ב : א, ד.
 ג' סעודות בשבת — ח"א : קכ"ה.
 ג' עולמות אב"י — ח"א : ק"פ.
 ג' עורות מצד הקליפה — ח"א : ל"ט ; פ"ב.

ברוך — ח"א : י"ב, ד.
 ברוך שכל"ו — ח"א : י"א, א.
 ברור המאכלים — ח"א : ס"ב, ב.
 בריאה — ח"א : י"ו, א ; י"ח, ב.
 ח"ב : י"ב ; ל"ט ; ע"א ; ע"ח.
 בריאה בכח — ח"א : ח, ז ; נ"א.
 בריאה בפועל — ח"א : ח, ז.
 בריאות — ח"א : קע"ב.
 בריאת העולם — ח"א : ד, ט ; ח, א ; ל"ז, א ; מ"ט, ד ; ס"א, ב ; ס"ד, א ; ס"ו, ב ; ע"ה ; ע"ח ; צ"ז.
 ח"ב : ד, ג ; ה, ב ; ח, ה.
 בריאה רמזים לשלמעלה — ח"א : כ"ב, ה.
 ברית — ח"א : ב, ב ; כ"ג, ב ; כ"ז, ו ; ל"א, ג ; ל"ד, ג ; נ"ח, ג ; ס"ג.
 ח"ב : פ"ג.
 ברית אש — ח"א : ס"ג.
 ברית האהבה — ח"א : ל"ד, ז.
 ברית עלאה — ח"א : י"א, ו ; ל"א, ה.
 ברית קודש — ח"א : י"ט, ה.
 ברית שלום — ח"א : ל"ג, א ; ל"ד, ז ; ל"ט.
 ברית תתאה — ח"א : ל"א, ה.
 ברך — ח"א : ל"ח, ה.
 ברכה — ח"א : י"ד, ד ; כ"ד, ד ; ל"ו, ו ; ל"ז, ו ; מ"א ; פ"י.
 ח"ב : ב, ה ; ט"ו ; ס"ט ; צ"ח ; פ"ב.
 ברכות — ח"א : ל"א, ב ; נ"ד, ד ; פ"ח.
 ח"ב : ט"ו ; פ"ג.
 ברכיים — ח"א : ח, ח ; מ"א.
 ברכת המזון — ח"א : י"ט, ו.
 ברכת השכל — ח"א : כ"ד, ה.
 ברכת כהנים — ח"א : ד, ט.
 ברק — ח"א : מ"ה.
 בשלום — ח"א : מ"א.
 כשר — ח"א : כ"ב, ו ; ק"א ; קכ"ט.
 ח"ב : ל"ג ; פ"ג.
 בשר הגוף — ח"א : כ"ב, ה.
 בשר קודש — ח"א : י"ט, ג ; ל"ו, ה.
 בשרא — ח"ב : א, ב.
 בשת — ח"א : י"ט, ג.

מפתח עינים

יא

רבן גמליאל — ח"א: כ"ב, יא.
 גמרא — ח"א: ג; ר"ד.
 גמרא ופוסקים — ח"א: י"ב, א.
 גן — ח"א: ח, ז.
 ח"ב: ח, א.
 גן עדן — ח"א: כ"ב, יא; ל"ח, ו;
 ס"ה, ד; קצ"א; רפ"ה.
 ח"ב: כ"ז; פ"ג.
 גו . — ח"ב: יח.
 גנוז ונהי — ח"א: ח, א.
 גנוזא דמלכא — ח"א: ער"ה.
 ח"ב: ה, טו; ע"ח.
 גניבת ההשפעה — ח"א: י"ד, ט.
 גניחה — ח"ב: ה, א.
 גס — ח"א: קל"ה.
 גסות הרוח — ח"א: ד, ח.
 גער — ח"א: ה, ה.
 גפן — ח"א: ל"ח, ב.
 גר — ח"ב: ל"ג.
 גר צדק — ח"א: י"ד, ה.
 גרון — ח"א: י"ט, ג; מ"ו; מ"ט, ז;
 ס"ב, ה; ק"ט.
 גרושין — ח"ב: צ.
 גרים — ח"א: י"ד, ב; י"ז, ד; נ"ג;
 נ"ט, ה; קמ"ב; רט"ו; רכ"ח.
 ח"ב: ה, ד; ח, ג; ס, ע"ב.
 גשמיות — ח"א: י"א, ב; י"ד, ט;
 ק"י; קט"ו; קע"ב.
 גשמים — ח"א: ט, ה; ס, ג.
 ח"ב: ה, א; ס.
 גשר של שעוה — ח"א: י"ב, ד.

ד

דל"ת — ח"א: כ"ח, ג; ל"ג, ג; מ"ט, ג;
 ס"ו, ד; צ"ו; קל"ה; קפ"ה.
 ח"ב: פ"ב.
 ד' אבנים — ח"ב: ח, ו;
 ד' אותיות הוי' — ח"א: ח, ה.
 ח"ב: ס"ו.
 ד' אלפין — ח"א: כ"ח, ג.
 ד' אמת של הלכה — ח"ב: פ'.
 ד' בחי' בלימוד התורה — ח"א:
 קל"ה.

גחלי אש — ח"א: כ, א.
 גט — ח"ב: ל"ב.
 גיא — ח"א: ד, ט.
 גידול הנפש — ח"א: ס"ו, ז.
 גידים — ח"א: כ"ט, ג; ס, ח.
 גיהנום — ח"א: י, ט; ל"ח, ו.
 ח"ב: קי"ט.
 גיהנום של ר"ח — ח"א: י, ט.
 גילדנ"א — ח"א: ה, ה.
 גירושין ומחלוקת — ח"א: כ"ב, א.
 גל של עצמות — ח"א: צ"ח.
 גלא — ח"א: א.
 גלגול — ח"א: ל"ו, ו; נ"ה, ה; ה.
 גלגולי נפשות — ח"א: ל"א, ח.
 גלגולים — ח"א: רכ"ז.
 ח"ב: קכ"א.
 גלגולין דנשמתא — ח"א: ל"א, ב.
 גלגל הירח — ח"א: ד, ט.
 גלגלים — ח"א: ל"א, א; ס"א, ג;
 קנ"ו.
 גלגלתא — ח"א: ס"א, ג.
 גלגלתא דמותא — ח"א: ה, ג.
 גלגלא דעינא — ח"א: ד, ט.
 גלות — ח"א: ב, ו; ד, א; ט, ה;
 י"א, ז; י"ד, ב; כ, ט; כ"א, ט;
 מ, נ"ה, ב; צ"ד; קי"ב; ר"ג.
 ח"ב: ב, ד; ד, ו; י, י"ו; ס"ז;
 ע"ו; פ"ו.
 גלותא — התחלת ליקו"מ.
 גלות הנפש — ח"א: ל"ח, א.
 גלות השכינה — ח"א: י"ב, א;
 כ"ד, ב; נ"ח, י; ע"ח; ק"ה.
 ח"ב: צ"א.
 גלות מצרים — ח"א: ד, ט; ז, א;
 ט, ה; מ"ה; נ"ו, ז; ס"ב, ה; ס"ו, ד.
 ח"ב: ה, י.
 גלים — ח"א: י"ג, ז.
 גלית — ח"ב: ד, ז.
 גלמ"י — ח"ב: ה, טו.
 גלעד — ח"א: צ"ו.
 גם — ח"ב: ב, ו.
 ג"ם — ח"א: נ"ה, ח.
 גמילות חסד לנפש — ח"א: ל"ג, ד.
 גמלא — ח"ב: ס"ו.

גבריאל — ח"א: ה, ד; ל"ה, א.
 ח"ב: ה, יב.
 גדול — ח"ב: ע.
 גדולה — ח"א: נ"ח, ט.
 ח"ב: ע"ב.
 גדולי הדור — ח"א: ל"ה, א; ס"א, ג.
 גדולת הבורא — ח"א: י"ז, א;
 כ"ה, ד; ל, ח; ל"ח, ה; ס, ד;
 ס"ג; ע"ב; ק"ה; קנ"ו; קצ"ו.
 ח"ב: ל"ט; מ"ט; נ"ב; ס"ו.
 גדולת ישראל — ח"א: י"ז, א.
 גדולתו של הקב"ה — ח"א: י, ב.
 גדולות — ח"א: ד, ו; י, ד; י"א, ב;
 ס"ד, ד; ע"ד; צ"ו; ק"ו; קל"ה;
 קס"ח; קפ"א; רמ"ו; דנ"א.
 ח"ב: ה, ט"ו; ל"ח; ס, פ"ב;
 פ"ד; קכ"ג.
 גדולות המוחין — ח"א: ע"ו; צ"ג.
 גדר — ח"א: ד, ט.
 גדר אנושי — ח"א: כ"א, ד; ס"ה, ד.
 גדר האדם — ח"ב: ע"ו.
 גודא — ח"א: ד, ט.
 גוונים — ח"א: מ"ו.
 גוונים עילאין — ח"א: כ"ה, ד; נ"ו, ה.
 גול"ה — ח"ב: ע"ו.
 גומל חסד — ח"ב: ב, ד.
 גוף — ח"א: י, ד; י"ד, ט; ל"א, ו;
 ל"ה, ב; ל"ו, ב; נ"ה, ה; ס"א, א;
 ע"ה; ק"ט; קע"ד; ר"ב.
 ח"ב: א, י"ב; ל"ג; פ"ג; פ"ה.
 גוף קדוש — ח"ב: פ"ג.
 גופא — ח"א: י"ב, ד.
 גופים — ח"א: י"ג, ה.
 ח"ב: ה, ג.
 גורל — ח"א: נ"ו, ח.
 גורל המן — ח"א: י, ח.
 גושי עפר — ח"א: ד, ט.
 גזילה — ח"א: כ"ט, ט; ס"ט; קצ"ו.
 גזירה — ח"א: רי"ח.
 גזירה שוה — ח"א: נ"ד, ו.
 גזירות האומות — ח"ב: ל.
 גזירת גירוש — ח"א: ס"א, ב.
 גזל הרבים — ח"א: ס"ט.
 גזלן — ח"א: ס"ט.
 גזר דין — ח"א: ה, א; ק"ג.

דורות הראשונים — ח"א: ר"ד.
ח"ב — פ.
דורש ברכים — ח"א: כ, ג; כ"א, ח.
דחילו ורחימו — ח"א: ע"ז; ק"ב.
דחקות ועניות — ח"ב: פ"ג.
דיו — ח"א: קצ"ב.
דיין האמת — ח"א: ד, א.
דיינים — ח"א: ל"ז; ו; ר"פ.
דין — ח"א: ב, ו; ד, ד; ה, ו;
ט"ז; ב; מ"ח; נ"ה, ג.
ח"ב: ז, ז.
דין אכזרי — ח"א: כ"ב, א.
דין ומשפט — ח"א: ס, ח.
דין תורה — ח"א: כ"ב א; ר"פ.
דינא דמלכותא — ח"א: ד, ו; כ"ט, ג;
ע"ד, פ.
דינא דמסאבא — ח"א: ע"ד.
דינא קדישא — ח"א: ע"ד.
דיני ממונות — ח"א: ל"ה, ה.
דינים — ח"א: י, א; ל"ח, ד; מ"א;
מ"ז; מ"ט, ז; ס"א, ו; ס"ה, ד;
ע"ב; ע"ז; פ"ז; צ"ב; קליא;
קמ"ג; קנ"ד; קס"ט; קע"ד; ק"פ;
רמ"א; רע"ז.
ח"ב: ח, ב; ע"ט; קי"ז.
דינים הקשים — ח"א: כ"ה, ג.
דינים שבתורה — ח"א: י, ב.
דירה — ח"א: נ"ג.
ח"ב: ס"ז.
דירת הצדיק — ח"א: רס"ט.
דכר — ח"א: ל"א, ט.
ח"ב: פ"ב.
דלות — ח"א: מ"ה.
דלתי שמים — ח"א: כ"ג, ה.
דס — ח"א: ו, ב; כ"א, ז; ל"ז, ה.
ח"ב: ד, יא; פ"ג.
ד"ס — ח"א: ה, ב.
דס ברית — ח"א: כ"ג, ב.
דס נדה — ח"א: כ"ג, ב; כ"ט, ג.
דס שבחלל השמאלי — ח"א: ה, ב;
ע"ב.
דמיונות — ח"א: כ"ה, ב; ס"ט; ע"ב.
דמים — ח"א: כ"ט, ג; ס, ה; ע"ה;
קס"ט.
ח"ב: ב, ב; ה.

דבור הקדוש — ח"א: קס"ג.
דבור של חול — ח"א: ס"ז, ג.
דבור של שבת — ח"א: ס"ז, ג.
דבורי אמונה — ח"א: י"ח, ה.
דבורים — ח"א: מ"ז; מ"ח; נ"ז, ג;
צ"ד; ר"ז.
דבורים בינו לבין קונו — ח"א:
ל"ד, ח.
דבורים כשרים — ח"ב: ה, ח.
דבורים קדושים — ח"א: ס"ג.
דבורים רעים — ח"א: ס"ג.
דבורים של רשע — ח"א: מ"ג.
דביקות — ח"א: ד, ט; ט"ז; כ"ב, ט;
ל"ה, ד; ל"ח, א; נ"ד, ד; פ"ד;
צ"ט; ק"כ.
דביקות בתורה — ח"ב: ע"ח.
דבר — ח"א: ל"ג, ג.
דבר (מנהיג) — ח"א: ד, ג.
דבר"ר — ח"א: קע"ז.
דבר ה' — ח"א: מ"ח.
ח"ב: א, ט; ח, ז.
דבר סרה — ח"א: כ, ה.
דברים בטלים — ח"א: ד, ח.
דברים גשמיים — ח"א: ל"ג, ב.
דברים שב"ע"פ — ח"א: י"ט, ט.
דב"ש — ח"א: קצ"ט.
דג — ח"א: ב, ו; ט"ז.
דגים — ח"א: ד, ט; י"ח, ח.
דגן — ח"א: ס, ג.
דדי המלכות — ח"א: ג.
דו פרצופין — ח"א: ק"ח.
דואג — ח"א: ס"א, א.
דוכר אמת בלבבו — ח"א: ל"ה, ז.
דוד המלך — ח"א: ג, ד; ט; י"ב, ד;
י"ט, ה; כ"ז, א; ל, ח; ל"א, ב;
מ"ט, ז; נ"ד, ר; ס"א, א; ע"ב;
ע"ה; קי"ג; קמ"ה; קנ"ז; ר"ז;
רל"ט; רנ"ח; רע"ז; רע"ט; רפ"ג.
ח"ב: א, ד; ד, י"ח; ל"ז; ס"ג;
ע"א; ע"ג; פ"ב; פ"ג; ק; ק"ב;
קכ"ה.
דודאים — ח"א: י"ב, ד.
דוי — ח"ב: פ"ב.
דומם — ח"א: ד, ח; י"ז, א.

ד' בחי' בשפלות — ח"א: י"ד, ה.
ד' בנים — ח"א: ל, ו; קל"ה.
ד' בתים של תפילין — ח"א: ל"ג, ד.
ד' גליות — ח"א: ל, ה.
ד' חיות בכח' נפש — ח"א: י"ג, ח.
ד' חלקי הדיבור — ח"ב: ב, ד.
ד' יסודות — ח"א: ד, ח; ח, ה;
ל"ז, ג.
ח"ב: ה, א; ט"ז, טו.
ד' כוסות בפסח — ח"א: ל, ו; קל"ה.
ד' כנפות — ח"א: ח, ח; מ"ט, ז.
ד' מדות רעות — ח"ב: כ"ז.
ד' מוחין — ח"א: פ"ה.
ח"ב: ס"ז.
ד' מינים — ח"א: ל, ו; קל"ה.
ד' מלכיות דס"א — ח"א: ל, ו;
קל"ה.
ד' מלכיות דס"א — ח"א: קל"ה.
ד' מלכים — ח"א: ל, ה.
ד' מרות — ח"א: ד, ח; כ"ז, ח.
ד' עולמות — ח"א: י"ז, ח; ל, ה.
ד' פעמים סדר משנה — ח"א: ל, ה.
ד' פרשיות של תפילין — ח"א:
ל"ג, ד; ל"ד, ד; ל"ח, ז.
ד' ציצית — ח"א: ח, ח.
ד' צריכין להודות — ח"א: קס"ג.
ד' רוחות — ח"א: ח, ח; י, ה.
ד' שנכנסו לפרדס — ח"א: ל"א, ט.
דאגה — ח"א: כ"ג, ה.
דבור — ח"א: ב, ד; ה, ג; י"א, א;
י"ב, א; ט"ז, ז; י"ח, ה; י"ח, ו;
י"ט, ג; כ, ב; כ"ה, א; כ"ט, א;
ל"א, ט; ל"ד, ג; ל"ז, ו; ל"ח, ב;
מ"ב; מ"ג; מ"ד; מ"ה; נ"א; נ"ד, ב;
נ"ז, ז; נ"ח, א; ס, ח; ס"ב, ה;
ס"ג; ס"ד, ג; ס"ה, ב; ע"ג; ע"ה;
ע"ז; ע"ח; פ; פ"א; פ"ב; צ"ד;
ק"ס; קס"ג; קע"ז; קע"ז; קע"ד;
רכ"ה; רל"ד; רל"ט.
ח"ב: ב, ד; ע"ז; פ"א; פ"ג;
צ"ז; צ"ח.
דבור אמת — ח"א: קי"ב; קצ"ב.
דבור בדיעה — ח"א: ע"ד.
דבור בלא דיעה — ח"א: ע"ד.
דבור המאיר — ח"א: י"א, א;

מפתח ענינים

יג

ה' פעמים נוכר צדקה וכו' — ח"א: ס"ו, ה.

ה' פעמים שם אדני — ח"א: ל"ב.

ה' קשרים דציצית — ח"א: ח, ט.

הארת הידים — ח"א: י, ו.

הארת הרצון — ח"ב: ז, י.

הארת פנים — ח"א: כ"ז, ב; מ"ז: ס"ו, ב.

ח"ב: ל"ח.

הארת שבת — ח"א: נ"ח, ו.

הבטה — ח"א: י"ג, ד.

הבל — ח"א: י"ג, ז; ק"ט.

ח"ב: ח, יב.

הבל פה — ח"א: ל"א, ח; ע"ז: ק"ט.

הבל היופי — ח"א: ס, ג.

הבל שאין בו חטא — ח"א: ל"ז, ד.

הבלי הגוים — ח"א: ס, ג.

הגבהת הידים בשעת נטילה —

ח"א: צ"א.

הגדלת השכל — ח"א: נ"ד, ב.

הדרת פנים — ח"א: כ, ד; כ"ז, ג.

הוד — ח"א: ג; ל"ב; מ"א; נ"ד, ב.

ח"ב: ו, י"ג; פ"א.

הרדאה — ח"ב: ב, א.

הרדו — ח"ב: צ"ב.

הווי' — ח"א: ו, ב.

הווי' — ח"א: י"ג, ז; ס"ו, ב; פ.

הווי' באחורים — ח"א: ו, ב; ס"ב, ה.

הווי' במילוי אלפין — ח"א: י"א, ד.

ח"ב: פ"ב.

הווי' במילוי ההי"ן — ח"א: ס"ו, ג.

הווי' בניקוד מלאפום — ח"א: ל"ד, ג.

הולדה (עיין לידה) ח"א — י, ד;

י"ז, ז; נ"ג; ס, ח.

ח"ב: ב, ג; ד, ב; ע"א.

הון — ח"א: ס, א.

הושענא רבא — ח"א: ע"ד.

החנוכי — ח"א: ל"ז, ה.

היכל — ח"א: נ"ט, א.

היכל — ח"א: קצ"ד.

היכל המלך — ח"א: נ"ה, ו.

ח"ב: ע"ב; ק"ג.

היכל הקודש — ח"א: נ"ט, א.

היכלא דמלכא — ח"ב: ע"א.

דרכי מות — ח"א: ד, ח.

דשאים — ח"א: י"א, ו.

דשן — ח"ב: פ.

דתן ואבירם — ח"א: נ"א, ח.

ה

ה"א — ח"א: ה, ד; כ"ח, ג; ל"ב;

מ"ט, ג; נ"ג; ח; ס"ו, ג;

ס"ו, ד; ע"ז: צ"ו; ק"א; ק"ב.

ח"ב: ל"ב.

ה' אבנים — ח"ב: ח, ו.

ה' אוני לריאה — ח"א: ח, ט.

ה' אותיות מנצפ"ך — ח"א: ל"ז, ו;

קנ"ד.

ה' אימות — ח"א: קנ"ד.

ח"ב: ז, יג.

ה' אלפין דאהי שבבינה — ח"א:

ל"ב.

ה' אצבעות — ח"א: מ"ב.

ה' אצבעות שביד שמאל — ח"א:

ל"ח, ג.

ה' בגי ציורין — ח"א: צ"ו.

ה' בחי' לנפש — ח"א: ל"ז, ו.

ה' גבורות — ל"ח, ג; קנ"ד; ר"ה.

ח"ב: ז, י"ג.

ה' גבורות שבדעת — ח"א: ר"ו.

ה' דברים שנבדל מדעו וכו' —

ח"א: נ"ג.

ה' הששי — ח"ב: ח, ח.

ה' דמים — ח"א: ל"ז, ו.

ה' חומשי תורה — ח"א: ח, ט;

ט, ד; צ"ב, ק"א; רס"ו.

ה' חושים של המות — ח"ב: ה, י"ד.

ה' חסדים — ח"א: ס"ו, ה; ר"ה.

ה' כנפי ריאה — ח"א: (עיין כנפי

ריאה) צ"ב; רס"ו.

ה' מוצאות הפה — ח"א: ט, ג;

ל"ח, ג; נ"ז, ח; ס"ב, ה; ס"ד, ג;

ק"א; ק"ב; ר"ו; רכ"ה.

ה' נימין דכנור של דוד (עיין כנור

של דוד) ח"א: ח, ט.

ה' פעמים דין גי' ש"ך — ח"א: ל"ב.

דמים עכורים — ח"א: ד, ט.

דמימה ושתיקה — ח"א: ו, ב.

דמעות — ח"א: ל"ז, ד; נ"א: ר"ג.

ח"ב: ל.

דמעות בשעת ק"ש — ח"א: ל"ז, ד.

דניאל — ח"א: קפ"ו.

ח"ב: ס"ג.

דעות נפסדות — ח"א: י"ז, ב.

דעת — ח"א: ד, ד; ו, ו; י"ג, א;

ט"ו, ג; כ"א, ט; כ"ט, א; ל"א, א;

ל"ג, ו; ל"ז, ב; ל"ח, ה; מ"ג;

נ"ג; נ"ז, ג; נ"ח, ה; ס"ה, ג;

ס"ט; פ"א; ק"א; ק"ה; ק"ו;

קט"ז; קי"ט; קמ"ט; קנ"ד; ר"ה;

ר"ג; רנ"ד; רס"ג.

ח"ב: א, ה; ב, א; ו, ב; ח, ב;

י"ז; כ"ב; כ"ז; ל"ט; ע"ב; ע"ז:

פ"ט.

דעת בכח — בפועל — ח"א: נ"ג.

דעת דו"א — ח"א: ט"ו, ג.

דעת דס"א — ח"א: ח, ב.

דעת דקדושה — ח"א: מ"ג.

דעת דקליפה — ח"א: מ"ג.

דעת צח — ח"א: ס"ו, ו.

דעת שלם — ח"א: ק"ה.

דפנות הסוכה — ח"א: מ"ח.

דפק — ח"א: ח, ט; י, ו; ק"ט.

דצח"מ — ח"ב: לט.

דרום — ח"א: ט, ב; מ"ו; ק"ב.

דרור — ח"א: י, ח; נ"ו, ב.

דרי מטה — ח"ב: ד, ז; ס"ח.

דרי מעלה — ח"ב: ד, ז; ס"ח.

דריכת הקשת — ח"א: נ"ה, ח.

דרך — ח"א: ו, ו; י"ט, ה; ל"א, ד.

ח"ב: פ"ו.

דרך ארץ — ח"ב: ע"ח.

דרך ארץ ישראל — ח"ב: ע"ח.

דרך ישר — ח"א: ד, ח.

דרך הישר — ח"א: פ"ז.

דרך הממוצע — ח"א: ס"א, א.

דרך הקודש — ח"א: ד, ח.

דרך כבושה — ח"א: רע"ז.

דרכי אמורי — ח"א: י"ח, ג; נ"ה, ו.

דרכי התשובה — ח"א: ו, ד.

דרכי ה' — ח"א: נ"ז, ט.

הקב"ה — ח"א: ד, ט; ה, ב; ו, ב;
ט, ג; י"א, ה; כ"א, ג; כ"ב, י;
כ"ה, ד; כ"ז, ה; ל"ג, ב; ל"ה, ב;
מ"ב; מ"ח; מ"ט, א; נ"ג; נ"ד, ב;
נ"ה, ג; נ"ו, ג; נ"ז, א; ס"ב, ו;
ע"ג; ע"ד; פ; צ"ד; ק"ב; ק"ה;
ק"ז; ק"כ; קכ"ב; קכ"ד; קל"ט;
קפ"ג; קצ; ר"ג; רכ"ח; רל"ג.
ח"ב: פ"ב; פ"ג.
הקדמות — ח"א: כ"א, א; ל, ג;
ס, א; ס"ד, ה.
הקהל — ח"א: כ, ה.
הר — ח"א: ח, ח; י, ג; ט"ו, ו;
נ"ח, ט; פ"א.
הר המורי — ח"ב: ז, י"א.
הד סיני — ח"א: ז, ג.
הר תבור — ח"א: י"ד, ה.
הרהור — ח"א: רמ"א.
הרהור הלב — ח"א: ק"ח.
הרהורי ניאוף — ח"א: רמ"ב.
הרהורי ע"ז — ח"א: מ"ד; ע"ב; ק"ח.
הרהורי תשובה — ח"א: ל"א, ח;
ע"ב; ע"ט; קמ"א.
ח"ב: קכ"ד.
הרהורים — ח"א: ס"ט.
ח"ב: י"ב; ק"ה; קי"ד; קי"ז.
הרחבה — ח"א: קצ"ה.
הריון — ח"ב: כ.
הרים — ח"א: ה, ה; ל"ח, ז.
הרים וגבעות — ח"א: ד, ט.
הריסה — ח"א: ע"ב.
ח"ב: ט.
הרכבה — ח"א: נ"ז, ח.
הש"ב — ח"א: י, ד.
השביעית — אמונה — ח"א: צ"ה.
השגה — ח"א: כ"ב, ה.
ח"ב: ז, ח.
השגת אלקות — ח"א: ו, ג; ל, א;
ל"ח, ז.
השגחה — ח"א: ט, ה; י"ג, א; נ"א;
ס"ג; רל"ד; ר"ב.
ח"ב: ח, י; י"ז; מ.
השגחה פרטית — ח"ב: נ"ח.
השם — ח"א: נ"ה, ג; נ"ט, ה.

הסתכלות בצדיק — ח"א: ד, ח.
ח"ב: ס"ו; ע"ב.
הסתכלות בשורש — ח"א: כ"ג, ה.
ח"ב: ל"ד.
הסתכלות בשכל — ח"א: א.
הסתכלות על התכלית — ח"א:
ס"ה, ג.
הסתכלות פני הצדיקים — ח"ב:
ע"ה.
הסתלקות — ח"א: כ, ה; כ"א, ה;
קמ"א; ר"ז; ער"ה.
ח"ב: ז, ד; ס"ח.
הסתלקות הבעש"ט — ח"א: ר"ז.
הסתלקות הדעת — ח"א: קי"ז.
ח"ב: ה, טו.
הסתלקות החכמים — ח"א: נ"ז, ב.
הסתלקות הנפש — ח"א: ס"ו, א;
ס"ז, א.
הסתלקות הצדיק — ח"א: ו, ו;
י"ד, יב; ס"ו, א; קצ"ב; רי"ח.
ח"ב: ס"ז; צ"א.
הסתלקות הרוח חיים — ח"א: ח, א.
הסתלקות השם — ח"א: ס"ו, א.
הסתלקות השפע — ח"א: צ"ו.
הסתלקות משה — ח"א: ד, ט; צ"א.
ח"ב: ה, טו.
הסתפקות — ח"א: נ"ד, ב; רכ"א.
הסתרה — ח"א: ל"א, ט; נ"ו, ג.
ח"ב: י"ב.
הסתרה בתוך הסתרה — ח"א: נ"ז, ג.
הסתרת הידיעה — ח"א: ס"ב, ב.
הסתרת פני ה' — ח"א: י"ח, ב.
הסתרת פנים — ח"א: ב, ו; מ"ו;
ס"ז, ב; ק"ח.
העדר הדבור — ח"א: ס, ח.
העלאת מ"נ — ח"א: כ, ו; ו, ו;
ל"א, ט; ע"ה; קפ"ה.
העלאת נפשות ישראל — ח"א:
י"ג, ב.
העמדת מלך — ח"א: ג, ל"ה, ח.
הפסק הנשימה — ח"א: ס, ג.
הקאות — ח"ב: ח, ג.
הקבלת פני הרב — ח"א: ס"ו, א;
קל"ה.

היכלי התמורות — ח"א: כ"ד, ח;
רמ"ה.
היכלין — ח"א: כ"ד, ח.
היתר — ח"א: ח, ו; ל"א, ה.
הכאה — ח"א: נ"ז, א; קפ"ד.
הכאת הסלע — ח"א: כ, ה.
הכנסת אורחים ת"ח — ח"א: כ"ח, ג;
ר"ט.
הכנעה — ח"א: רי"ט.
ח"ב: כ"ב; ל"ח.
הכנעת האויבים — ח"א: כ, ד;
הכנעת הכסילות — ח"א: י"ז, ג.
הליכה — ח"א: ס"ג.
הלכה — ח"א: י"א, ו; י"ב, ד; ע"ז;
קמ"ה.
הלכות — ח"א: י"ב, א; ס, ו; ק"ג.
ח"ב: ב, ב.
הלכות פסוקות — ח"א: ס"ב, ב.
הלל — ח"א: נ"ו, ח; נ"ט, ו.
הללו' — ח"א: ר"ה.
ח"ב: צ"ב.
המון עם — ח"א: כ, י; נ"ד, ג;
ס"א, ה; פ"א.
המון — ח"א: י, ח; נ"ה, ה.
המשכות — ח"א: ל"ד, ה.
המתנה — ח"א: ו, ב; כ"ד, ז.
המתקה — ח"א: ר"ז; רט"ו.
ח"ב: ל"ח, ע"ז.
המתקת הדינים — ח"א: י, א; ל"ב;
ל"ו, ד; מ"א; מ"ב; מ"ו; מ"ז;
מ"ט, ו; ס"א, ו; ע"ב; ע"ד; ק"ו;
קמ"ט; קס"ט; רי"א; רע"ז.
ח"ב: ג, ט"ו; צ"א.
המתקת החרון אף — ח"א: י"ח, ב;
ס"ו, ב.
המתקת מנצפ"ך — ח"א: ל"ז, ו.
הנהגות ישרות — ח"א: ס"א, א.
הנהגת המזלות — ח"א: ל"א, ט.
הנהגת העולם — ח"א: ס"ב, ו.
הספד — ח"א: י"ד, יב.
ח"ב: ס"ז.
הסתכלות — ח"א: נ"ה, ד; ע"ו;
צ"ד.

ו

וּאִ"ו — ח"א: א'; ח, ט; י"א, ג;
כ"ח, ג; ל"ח, ז; ס, א; ס"ו, ב;
פ; קנ"א; קפ"ה; רי"ז; ר"פ.
וּאִ"ו שבאלף — ח"א: ו, ה.
ו' ברכות — ח"א: ל"א, א.
ו' ימים — ח"א: ל"ט.
ו' טפחים — ח"א: ס"ג.
ו' כוחות באש — ח"א: ס"ג.
ו' כוחות בעוף — ח"א: ס"ג.
ו' כנפיים — ח"א: ס"ג.
ו' מעלות לכסא — ח"ב: ב, ה.
ו' סדרי משנה — ח"א: י"א, ה.
ו' פאי"ן בא"ב — ח"א: פ"ג.
וּאִ"ו עם נקודה — ח"א: ל"ד, ה.
ואלה — ח"א: י, י.
ווי העמודים — ח"א: ל"ד, ו; מ"א.
וידידי — ח"א: ו, ג.
וידידי דברים — ח"א: ר, ג; ע"ח;
קע"ח.
וורידין — ח"א: ל"ז, ו; ס"ב, ה; קס"ג.
וושט — ח"א: ס"ב, ה; קס"ג.
ויב"ן — ח"ב: א, ב.
ויפלל — ח"א: י"ט, ד.
ויפלל — ח"ב: ח, ג.
ולד — ח"א: ס"ז, ז.

ז

זיין — ח"א: כ"ח, ג; צ"ד.
ז' גלדי עינא — ח"א: כ"ט, י.
ז' ימי המילואים — ח"ב: ז, י"א.
ז' כוכבי לכת — ח"א: ל"א, א.
ז' מדות — ח"א: כ"ט, י.
ז' מחלפות הראש — ח"א: כ"ט, י.
ז' עננים — ח"א: כ"א, ג.
ז' רועים — ח"א: כ"ב, ג.
ח"ב: ה, ז.
ז' שמות — ח"א: ב' בהגה"ה.
זאת — ח"א: י"ט, ג; ל"ח, ב; מ"ט, ד.
זבולון — ח"א: כ"ג, ג; ד"פ.
זביחת היצר — ח"א: ו, ב.

התחזקות — ח"ב: מ"ח; קי"ב; קט"ו.
התחלה — ח"א: ס"ב, ה; רע"א.
התחלה וסוף — ח"כ: ל"ט.
התכלית — ח"א: נ"ב; ס"ה, ג.
ח"ב: ל"ט.
התלבשות עולמות — ח"א: ע"ח;
קע"ג.
התלהבות — ח"א: מ"א; מ"ט, א;
נ"ט, א.
התלהבות בתפלה — ח"א: ר, ט.
ח"ב: מ"ט.
התלהבות הלב — ח"א: כ"א, א; קנ"ה.
התמנות — ח"ב: א, ז; ה, י.
התנוצצות האותיות — ח"א: י"ט, ז.
התנוצצות המוחין — ח"ב: ע"כ.
התנשאות — ח"א: נ"ד, ה.
ח"ב: פ, י.
התעוררות — ח"א: כ"ד, ד; ל"ד, ח;
קי"ב; קע"ח; רכ"ב; ע"ה.
התעוררות החכמה — ח"א: ח, ז.
התעוררות השינה — ח"א: ל"ה, י;
ס, ו.
התעוררות התשובה — ח"א: י"ד, ג.
ח"ב: ע"ג.
התפארות — ח"א: י"ז, א.
ח"ב: ט"ו; מ.
התפשטות הגשמיים — ח"א: ר, ט.
התקבצות החסדים — ח"ב: ח, ט.
התקרבות — ח"א: כ"ט, ר; ס"ג; ע"ה.
ח"ב: מ"ח.
התקרבות לצדיקים — ח"א: ד, ט;
ז, ג; י, ה; כ"ה, ה; ל"א, ט; ע"ו;
קט"ו; קנ"ב.
ח"ב: ס"ו; קי"ו.
התקרבות הרחוקים — ח"א: נ"ט, א.
התקשרות — ח"ב: א, ב.
התקשרות לצדיקים — ח"א: ב, ו;
ד, ט; ט, ד; ל"ד, ח; קכ"ג; קל"ה;
קע"ו; רי"א; רי"ב.
ח"ב: צ"א.
התרחקות — ח"א: ס"ג; דפ"ה.
ח"ב: מ"ח.
התרחקות תחילת ההתקרבות —
ח"א: דס"א.

השי"ת — ח"א: כ"ט, ב; ל, ו; נ"ב;
נ"ו, ג; ס, ז; ס"ב, ו; ס"ג;
ס"ד, א; ס"ו, ג; ע"ג; ע"ו; פ, ו;
פ"ז; צ"ז; ק"ה; ק"ח; קי"ב;
קט"ו; קי"ט; קכ"ד; קמ"ז; קנ"ט;
קס"ט; קע"ב; קפ"ז; ר"ו; רי"ט;
רכ"א; רל"ד; דנ"א.
ח"ב: ד, ד; י"ב; י"ג; י"ז; י"ט;
נ"ו; נ"ח; ס; ס"א; ס"ב; ס"ו;
ע"ב; ע"ג; ע"ט.
השפעה — ח"א: ס"ג.
השפעה רוחנית — ח"א: ס"ג.
השפעות — ח"א: כ"ג, ה; נ"ח, ב;
ע; ע"ג; ע"ו; פ"ח; קפ"ה; ר"מ.
השתוקקות — ח"א: ע"ה.
השתוקקות כלב — ח"א: ל"א, ז.
השתלשלות הגבורות — ח"א: ה, ר.
השתלשלות הממון — ח"א: ס"ח.
התאדמות פני התוקע — ח"א:
ל"ה, י.
התבודדות — ח"א: ק"ח; קנ"ו; רנ"ט.
ח"ב: כ"ה; צ"ג; צ"ה; צ"ו; צ"ז;
צ"ח; צ"ט; ק; ק"א.
התבודדות כלילה ובשדה — ח"א:
נ"ב.
התבוננות — ח"א: ס, א.
התגברות — ח"א: ה, ה.
התגלות — ח"א: ה, ה; ס"ה, ה.
התגלות בתורה ועבודה — ח"א:
ל"ה, א.
התגלות החסד — ח"א: ל, ז.
התגלות היראה — ח"א: ס, ה.
התגלות הנגלה — ח"א: י, י.
התגלות הנסתר — ח"א: י, י.
התגלות הרצון — ח"ב: ד, ה.
התגלות התורה לעתיד — ח"א:
י"ג, ב.
התגלות משיח — ח"א: י"ג, א.
התגרות ברשעים — ח"א: ח, ה.
התדבקות רוחא ברוחא — ח"א:
י"ב, א.
התחדשות — ח"א: ס"ב, ו.
התחדשות המוחין — ח"א: ל"ה; ע"ו.
התחדשות בתורה — ח"א: כ, ה.

ודונות — ח"א: כ"ב, יא; צ"ז.

ח"ב: פ"ג.

זהב — ח"א: כ"ג, ו; כ"ה, ד; ל"א, ט.

זוהמת הנחש — ח"א: ז', ג; ל"ח, ו;

ג"ה, ט.

ח"ב: ח', ת.

זוהר הרקיע — ח"א: כ"ט, ה.

זווי — ח"א: כ"ג, ה.

זיווג — ח"א: ב', ו; ז', ג; ט', ב;

י"ב, ד; י"ד, ה; כ"א, ו; ל"א, ט;

ל"ב: מ"ו; ט', ג; קי"ב; דס"ד;

דס"ה.

ח"ב: ל"ב; פ"ד; פ"ו; פ"ט; צ"א;

ק"א.

זיווג ב' ימי החול — ח"א: י"א, ה.

זיווג בקדושה — ח"א: ל"ט.

זיווג דקדושה — ח"א: מ"ב.

זיווג משבת לשבת — ח"א: י"א, ה.

זיווג נשמות — ח"א: י"ד, ג.

זיווגי הנפשות — ח"א: ל"א, ט.

זיווג השכינה — ח"א: ל"ז, ה.

זיווג נשיקין — ח"א: ס', ת.

זווגים — ח"א: מ"ג.

זיוגין דקדושה — ח"ב: ט"ו.

זווגן של האותיות — ח"א: ל"א, ה.

זין — ח"א: י"א, ז; כ"ג, ה.

זיכור הפנים — ח"א: י"ט, ב.

זיעה — ח"א: דס"ג.

זיעה — ח"ב: ו'.

ז' זירא — ח"א: דמ"ו.

זכות אבות — ח"א: מ"ב; ג"ה, ב.

ח"ב: ה', א; ס'.

זכיות — ח"א: כ"ב, יא.

ח"ב: פ"ג.

זכרון — ח"א: ז', ה; י"ט, ט; ל"ז, ב;

ג"ה, א; ס', ז; קצ"ב; רי"ז.

זמירות בשבת — ח"ב: ק"ד.

זמן — ח"א: ס"ו, ב.

ח"ב: ע"ט.

זמר — ח"ב: ס"ג.

זמר וניגון — ח"א: ס"ד, ה.

זמרא יווני — ח"א: ס"ד, ה.

ז"א — ח"א: כ"א, ט; ל"ח, ה; פ"ה.

זקן — ח"א: כ', ד; כ"ז, ד; ג"ה, ז;

ס', ב.

זקן שבקדושה — ח"ב: ד', ת.

זקן ששכח תלמודו — ח"א: ל"ז, ה.

זקני הדור — ח"ב: ד', ת.

זרובבל — ח"א: ח', ת.

זרוע — ח"א: ל"ח, ג.

ח"ב: מ'.

זריז — ח"ב: נ"ט.

זריות — ח"א: ד', ת.

זריות בעבודת ה' — ח"א: מ"ט, ה.

זריחת השמש — ח"ב: ח', ה.

זריעה — ח"א: ס"ה, ה.

זרע — ח"א: ז', ג; ע"ה.

ח"ב: פ"א.

זרע אמת — ח"א: ז', ג.

זרע גד — ח"א: כ"ט, ה.

זרע הילודים — ח"א: י"ז, ז.

זרע מריעים — ח"ב: פ"ג.

זרע עמלק — ח"א: ו', ו; ל"ה, ת.

זרקא — ח"א: ד', ט; ל"ה, א.

ח

ח"ת — ח"א: א', ה; ד', כ"ה, ג;

ג"ה, ת; ה', ה.

חב"ד — ח"א: ס', ה.

חב"ד דעשי' — ח"א: כ"ד, ו; ל"ה, ת.

חבל דטומאה — ח"א: ק"ט.

חבל דקדושה — ח"א: ע"ח; ק"ט.

חבקוק — ח"א: ל"א, ב; ס"א, ת.

ח"ב: פ'; פ"א.

חבר — ח"א: ג.

חבריא דרשב"י — ח"א: קכ"ה.

חג — ח"ב: ח', י"ב.

חג האסיף — ח"ב: ה', יד.

חג"ת מלביש חב"ד — ח"א: כ"ד, ה.

חדוה — ח"א: י"ג, א.

חדוה דמטרוניתא — ח"א: כ"ז, ה.

חדוה המטות — ח"ב: ז', י"א.

חדרי תורה — ח"א: רמ"ה.

חבליים — ח"ב: ע"א.

חדש אלול — ח"ב: פ"ה.

חדש ימים — ח"א: י"ב, ג.

חזה — ח"א: י"ט, ג; ס"ו, ו; ע"ה.

ח"ב: א', ב; פ"ב.

ח"ה — ח"ב: ט"ו.

חוט השני — ח"א: כ"ג, ג.

חוט של חסד — ח"א: ג.

ח"ב: ח', א.

חוט של תכלת — ח"א: ל"ה, ט.

חוטם — ב', א; ח', ג; ט', ד; כ"א, ב;

ל', ז; ג"ה, ה.

ח"ב: א', י"ב; ל"ב.

חול — ח"א: קי"ח; קל"ט.

חולאת — ח"א: י"ד, י"ב.

ח"ב: ח', ו; כ"ה.

חולאת הנק' ברעכניש — ח"א: ג'.

חולה — ח"א: י', ד; כ"א, ט; ל', ב;

קע"ד.

ח"ב: ג'.

חילי נופל — ח"א: כ"ט, ז.

חולם — ח"ב: ג'.

חולשות — ח"ב: ו'.

חום — ח"א: כ"א, א.

חומה — ח"א: י"ב, ד; ג"ט, ה; ס"ח;

ס"ט.

חומר — ח"א: ל"ז, ב; ס"ג; קכ"ט;

ק"ע.

חומר וצורה — ח"א: י"ז, ט.

חומר ממוג — ח"א: ג"ב.

חומרות יתרות — ח"ב: מ"ה.

חומש — ח"א: י"ב, א.

חוני המעגל — ח"א: ס' ט.

חופה — ח"א: כ"א, ה; מ"ט, ז.

חוץ לארץ — ח"א: י"ד, ה; ס"א, ב.

ח"ב: ע"ח.

חוצה — ח"א: י"ד, ג.

חור — ח"א: ג"ח, ג.

ח"ב: ע"ט.

חורבן ביהמ"ק — ח"א: רי"ט.

ח"ב: ז', יא; ס"ו.

חורבן העולם — ח"א: ג'.

חורבן ירושלים — ח"א: ל"ה, ת.

חורבן ממשלת עכו"ם — ח"א: ד', ט.

חורף — ח"א: ס"ו, א.

חוש השמיעה — ח"א: י"ז, ה.

ח"ב: ה', טו.

חושך — ח"א: י"ד, ג; ט"ו, ה; י"ז, ב;

כ"ג, א; ל"ה, ז; ל"ז, ב; רל"ה.

ח"ב: א', ד; פ"ג.

מפתח ענינים

יז

חכם שבקדושה — ח"ב: ד, ו.
חכמה — ח"א: ה, ג; ו, ו; ד, ג;
 ח, ו; י, ד; י"ב, ד; י"ז, ח; י"ח, ד;
 כ"א, ג; כ"ג, ו; כ"ט, ד; ל, ו;
 ל"ג, ו; ל"ד, ה; ל"ה, א; ל"ז, ב;
 ל"ז, ב; מ"ט, א; נ"ז, ו; נ"ח, ה;
 ס"א, ב; ס"ד, ג; ע"ד, פ; פ"ה:
 צ"א; צ"ד; ק"א; ק"ה; ק"ב;
 קמ"ח; קע"ב; קע"ו; קצ"ב; קצ"ו.
 ח"ב: ו, י"ג; י"ט; מ; נ"ג; ע"א;
 ע"ז; פ"ב; פ"ג.
חכמה ושכל — ח"א: א.
חכמה טובה — ח"א: ה, ד.
חכמה עילאה — ח"א: כ"ב, י; ס"א, ו;
 רפ"ו.
 ח"ב: צ"א.
חכמה פגומה — ח"א: ה, ד.
חכמה תתאה — ח"א: כ"ב, י; ל"ד;
 רפ"ו.
 ח"ב: צ"א.
חכמות — ח"א: קב"ג.
 ח"ב: י"ב; מ"ד; ע"ח; צ"א.
חכמות אלקות — ח"א: ל"ה, א.
חכמות התורה — ח"א: ל"ז, ב.
חכמות חיצוניות — ח"א: ה, ד;
 ל"ה, א; ל"ז, ב; מ"ט, ו; ס"ד, ב.
חכמות נכריות — ח"א: י"ז, ב.
חכמות עליונות — ח"א: ט"ו.
חכמות קדושות — ח"א: ל"ה, א.
חכמי הדור — ח"א: נ"ז, ה.
חכמי הטבע — ח"ב: ד, ו.
חכמי המחקרים — ח"א: ס"ג.
חכמי העדה — ח"א: ל"ד, ו; צ"ד.
חכמים ויועצים — ח"א: י"ח, ד.
חכמים להרע — ח"א: ס"ג.
חכמת האמת — חכמת הקבלה —
 ח"א: י"ט, ח.
חכמת הטבע והיסודות — ח"א:
 י"ט, ח.
חכמת העיבור — ח"א: ס"א, ג.
חכמת שלמה — ח"א: ל"ה, א.
 ח"ב: צ"א.
חלאים — ח"ב: ה, א.
חלב — ח"א: ד, ח; ב"א, ו.
 ח"ב: א, ד; ז, א.

חיות — ח"א: א; ט, א; כ"ד, ח;
 ל, ה; ס, ו; ס"א, א.
חיות — ח"א: נ"ח, י.
 ח"ב: ס"ט.
חיות אש — ח"א: י"ט, ג.
חיות גשמי — ח"א: י"ב, ד.
חיות האדם — ח"א: ח, א.
חיות הנפש — ח"א: י"ג, ה.
 ח"ב: פ"ח.
חיות הקליפות — ח"א: י"ב, ד; י"ז, ג.
 ח"ב: י"ב.
חיות טהורות — ח"א: דל"ג.
חיות טמאות — ח"א: דל"ג.
חיות מהצוות — ח"א: ה, ב.
חיות רוחני — ח"א: י"ב, ד.
חיות רעות — ח"ב: ד, ו.
חיים — ח"א: י, ט; ב"א, ט; כ"ג, א;
 ל"ג, ו; ל"ה, ה; ל"ז, ב; מ"ז;
 נ"ד, ד; נ"ז, ג; קע"ב.
 ח"ב: ע"ב; ע"ח.
חיים נצחיים — ח"א: כ"א, ט.
 ח"ב: ע"ב.
חילול שבת — ח"א: רע"ו.
חימה — ח"א: נ"ט, ה; ס"ח.
חימום הלב — ח"ב: ה, י"ג.
חיצוניות — ח"א: כ"ה, ג; נ"ג, ג; ע"ג.
חיצונים — ח"א: כ"ב, א; ל"ה, ו;
 מ"א; ס, ו; פ"ו; קל"ט.
 ח"ב: י"ב; מ"ז; פ"ג.
חיצים — ח"ב: פ"ג.
חירות — ח"א: י, ו; ל"א, ה.
 ח"ב: ז, י; י"ז; י"ז; ע"ד.
חיריק — ח"א: ו, ה.
 ח"ב: פ"ב.
חישוב תקופות ומזלות — ח"א:
 ס"א, ג.
חיתוך הדיבור — ח"א: י"ט, ג.
חכם — ח"א: ד, ו; ח, ג; י"ט, ח;
 כ, ד; ס"ה, א; ר"כ.
 ח"ב: ח, ה.
חכם אמת — ח"א: ב"ב, ו; ע"ב.
חכם הדור — ח"א: י"ג, ג; ס"ד, ס"ג.
 ח"ב: ו, ו; ע"ב.
חכם הראוי לסמיכה — ח"א: ס"א, ב.

חותם — ח"א: כ"ב, א; ק"מ.
חותם בתוך חותם — ח"א: כ"ב, א.
חותם דסט"א — ח"ב: ה, ו.
חותם דקדושה — ח"ב: ה, ו.
חותם של זהב — ח"א: ז, ה.
חותם של טיט — ח"א: ז, ה.
חותמו של הקב"ה — ח"א: ק"ב.
חזה — ח"א: ל"ג, ו.
חזן — ח"א: ג; רפ"ב.
חזקיה — ח"א: כ"ז, ו; ר"ג.
 ח"ב: א, יא.
חטא — ח"א: ד, ו; ח, ד; קע"ח.
חטא העגל — ח"א: ד, ו.
חטאים — ח"א: ל"ח, ה.
חטאים עונות ופשעים — ח"א: ו, ג.
חטאת — ח"א: י"ט, ג.
חטה — ח"א: י"ט, ג.
חי — ח"א: ד, ח; י"ז, א; ל"ז, ו;
 ס"ו, ג; קב"ט; קצ"ד.
 ח"ב: ב, ד.
חי ברכאן דצלוחא — ח"א: מ"ד.
 ח"ב: פ"ג.
ח"י ברכות שבתפלה — ח"א: ר"ט;
 רט"ו.
חיבוך — ח"א: י"ב, ד; מ"ח.
חיבוך דסט"א — ח"א: מ"ח.
חידוד השכל — ח"א: ל"ח, ו.
חידוש — ח"א: ב"א, ח.
חידוש בראשית — ח"א: ל"ה, ב.
חידוש החכמה — ח"א: ל"ה, ב.
חידוש הנשמה — ח"א: ל"ה, ב.
חידוש העולם — לעתיד — ח"א:
 ח, א; ל"א, ט; ע"ד.
 ח"ב: ח, ח; ט.
חידוש השכל — ח"א: ל"ה, ב.
חידושי תורה — ח"א: נ"ד, ו; ס"א, ה;
 קי"ח; רמ"ה; דס"ב.
 ח"ב: י"ב; ב"א; ס; ק"ה; קי"ח.
חידושין — ח"ב: נ"ג, נ"ו.
חידושין דאורייתא — ח"א: ס"ה;
 קנ"ט.
 ח"ב: ע"ב.
חידושין דאורייתא בשבת — ח"א:
 נ"ח, ה.
חיה רעה — ח"א: ד, ח.

מפתח ענינים

יח

חרובים — ח"א: י"ח, ו; ס, ט.
חרון אף — ח"א: י, ה; י"ג, א;
 י"ח, ב; ס"ז, ב; קנ"ה; דט"ו.
 ח"ב: ס"ב.
חרטה — ח"א: י, ט; קמ"א; קמ"ו;
 קנ"ח; קע"ה.
חרישה — ח"א: ס"ה, ד.
חרפה — ח"א: י"ב, ד; ל"ד, ז; ל"ט.
חרפות — ח"א: פ"ב.
חרפה וקלון — ח"א: י, ד.
חרפות ובזיונות — ח"א: י"ט, ג;
 כ"ח, ב; ל"ד, א.
חרש — ח"א: ס, ח.
חש — ח"א: פ"ב.
חשיבות — ח"א: א', ה, ה.
חשך — ח"א: ט, ג; י"א, ב; נ"ח, ב;
 ע"ד; קי"ב.
ח"ב: ה, ב; ח, ה.
חש"ך — ח"א: י"ט, ח.
חשמל — ח"א: י"ט, ג; מ"א; פ"ב;
 קכ"ו.
חשמל מעולם הבינה — ח"א: ל"ה, ז.
חשק — ח"א: ס"ז, ד.
חתונה — ח"א: מ"ט, ז; רל"ז.
 ח"ב: ט"ו.
חת"ך — ח"א: ס"ז, ב; ק"ח.
 ח"ב: ז, יב.
חתן — ח"א: מ"ט, ז.

ט

טית — ח"א: כ"ח, ג.
ט' היכלין — ח"א: כ"ד, ח.
ט' נקודין — ח"א: ס"ז, ד.
ט' רקיעין — ח"א: ס"ז, ד.
ט' תקונין — ח"א: כ.
טבע — ח"א: ז, א; ח, ז; ט, ה;
 י"ז, א; כ"א, ט; ל"א, ט; נ"ה, ד;
 ס"ב, ו; רט"ז; רל"ד; ר"נ.
ח"ב: ד, ה; י"ז, י"ט.
טהור — ח"א: ל"א, ה.

חסד — ח"א: ב, ו; ג, ד; י"ג, א;
 ט"ו, ה; כ"ח, ב; ל, ו; ל"א, ו;
 ל"ג, ד; ל"ח, ד; מ"א; מ"ח;
 נ"ח, ה; ס, ו; ס"ז, ה; ע"ד; ע"ו;
 פ"ה; צ"ו; ק"ו; קפ"ו; רפ"ג.
ח"ב: ד, ג; ז, י"ג; ח, ט.
חור"ג — ח"א: ד, ד; פ, ר"ה.
חסד חנם — ח"ב: ע"ח.
חסד סתם — ח"א: ס, ה.
חסד שבגבורה — ח"א: כ"ח, ג.
חסדי דוד — ח"א: י, ה.
ח"ב: ב, ב.
חסדי השי"ת — ח"א: ט"ו, ה.
ח"ב: ב, ב.
חסדים — ח"א: ה, ה; י, ו; י"ב, ד;
 ל"ג, ז; ל"ז, ד; ס, ו; פ, ק"ו;
 קמ"ג.
ח"ב: כ"ו, ט.
חסדים המתפשטים בגוף — ח"א:
 ל"ג, ג.
חסדים הפנימים — ח"א: מ"ח.
חסידך — ח"א: י"ד, יא.
חסידים הראשונים — ח"א: נ"ה, ה.
חסירות ויתירות וכו' — ח"א: י"ט, ח.
חסרון — ח"א: ח, א; פ"ט.
חסרון הפרנסה — ח"א: ל"ז, ה.
חסרונות — ח"א: כ"א, ט; צ, קע"ב.
חפץ — ח"א: ל"ג, ז.
חצות — ח"א: כ"ד, ו; קמ"ט.
ח"ב: ס"ו.
חצי הראות — ח"א: י"ג, ד.
חצי מאמר — ח"א: כ"ב, י.
חקיקה ורשימה — ח"א: א.
חקירות — ח"א: ס"ד, ב.
ח"ב: י"ט; מ"ד.
חרב — ח"א: ב, א; ט, ד; ב; נ"ח, ג.
חרב הגאווה — ח"ב: ה, ה.
חרב המדבר — ח"א: ל"ז, ה.
חרב המדבר — ח"א: ל"ז, ה.
חרב פיות — ח"א: ג.
חרב פיפיות — ח"א: ב, ב; ל"ז, ה.
חרבא וקטלא — ח"א: כ, ה.
חרדה — ח"א: י, ד.
חרוב — ח"ב: ב, ה.

חל"ב — ח"א: צ"ו.
ח"ב: א, ד.
חלה — ח"א: נ"ה, ח.
חלום — ח"א: י"ט, ד.
ח"ב: ה, ט; ס"א.
חלון — ח"א: ט, ג; קי"ב.
חלושי כח — ח"א: נ"ה, ה.
חלים — ח"ב: ה, טו.
חליף — ח"א: ל"ז, ו; רע"ח.
חליפות — ח"ב: ז, ד; ס"ח.
חליפין — ח"א: כ"ג, ה.
חלישות הלב — ח"ב: מ"ג.
חלל הפנוי — ח"א: מ"ט, א; ס"ד, א.
ח"ב: י"ב.
חלל השמאלי שבלב — ח"א: ר, ב.
חללים — ח"א: ר, ב.
חלק אלוה — ח"א: ל"ה, א; מ"ט, ד;
 קל"ו.
חם — ח"א: ז, ד.
ח"ב: א, י.
חמדה — ח"א: ס"ט.
חמדת ממון — ח"א: כ"ג, ד.
חמה — ח"א: ר, ה; ט"ז; ל"א, ט; ע"ד.
ח"ב: ב, ג; ס"ו.
חמור — ח"ב: א, ד.
חמימות — ח"א: קנ"ו.
חמימות היצר — ח"א: ד, ה.
חמימות הלב — ח"א: ל"ח, ה.
חמימות תאות ממון — ח"א: י"ג, א.
חמץ — ח"א: ה, ד; נ"ז, ח.
ח"ב: ע"ד; פ"ג.
חן — ח"א: א.
ח"ב: א, יב; ט"ז; ס"ו.
חן של שקר — ח"א: ס, ג.
חנה — ח"א: י"ד, ח.
חנוך — ח"א: ל"א, ה.
ח"ב: ב, ה.
חנוכה — ח"ב: ב, א; ז, י"א.
חנוכת ביהמ"ק — ח"ב: ז, יא.
חנופה — ח"ב: כ"ב.
חניטה — ח"א: רע"ו.
חניכיו — ח"א: י"ב, ד.
ר' חנינא בן דוסא — ח"א: י"ח, ו;
 צ"ט.
ח"ב: ב, ה.

מפתח ענינים

יט

י"ג מדות שהתורה וכו' — ח"א:

כ"ד; ד; כ"ז; ג; נ"ז; ב.

י"ג תיקוני דיקנא — ח"א: כ"ד:

כ"ז; ג.

יד — ח"א: ב"ד; ו; נ"ט; ה.

י"ד במילוי — ח"א: כ"ב; ב.

יד ה' — ח"א: נ"ה; ג; ס"א; ב.

יד הגדולה — ח"א: מ"ו; ס"ז; ז.

ק"א; ק"ס; רכ"א.

יד החזקה — ח"א: מ"ו; ס"ז; ז.

ק"א; ק"ס.

יד הרמה — ח"א: מ"ו; ק"א; ק"ס.

יד חותמת — ח"א: רי"ב.

יד ימין — ח"א: מ"ה; מ"ו; ב"ה; ט.

נ"ז; א.

יד כותבת — ח"א: ס"א; ב; רי"ב.

יד שמאל — ח"א: מ"ה; מ"ו; ב"ה; ט.

נ"ז; א.

ידו — ח"א: כ; ה.

ידיים — ח"א: י; ז; כ"ב; ב; כ"ד; ד.

מ"ד; מ"ו; נ"ז; ט; נ"ז; א.

ס"ב; ב; פ.

ח"ב: ה; י"ד; ז; י; י"ט.

ידיים לתורה — ח"א: ק"א.

ידיעה — ח"א: כ"א; ד; נ"ז; ג.

ס"ב; ב; ס"ה; ג; ק"א.

ידיעת התורה — ח"א: ל"ג; ז.

יד"ך — ח"א: ס"ז; ז.

י"ק — ח"א: ק"א; קע"ז; ק"פ.

ח"ב: ח; א.

יהודה — ח"א: ד; ה; צ"ז.

ח"ב: ע"ז; ע"ט.

ר' יהודה בן בתירא — ח"א: ל"ה; ה.

יהודי — ח"א: י"ז; ה; י"ח; ב.

יהורם — ח"ב: ד; ה.

יהושע — ח"א: ו; ה; ס"א; ב; פ"ב.

ק"כ.

ח"ב: ז; יג; ל"ח.

ר' יהושע — ח"ב: ז; יג.

ר' יהושע בן חנניא — ח"א: ל"א; ט.

יהושפט — ח"ב: ד; ח; קכ"ה.

י"ר — ח"א: ל"ח; ז.

יובל — ח"א: מ"ה.

יובל"ל — ח"ב: א; י"ד; ז; י"א; ס"ג.

י

י"ד — ח"א: י"ז; ח; י"ח; ו; כ"ח; ג.

ל"ד; ה; מ"ט; ג; ס"ב; ב; ס"ז; ד.

ע"ג; צ"ד; צ"ז; ק"א; קפ"ה.

ח"ב: ל"ב; פ"ב; צ"א.

י"ד דברות — ח"א: ח; ט.

[עין לקמן מערכת „עשרת הדברות“]

י"ד מיני דפקין — ח"א: ח; ט.

ח"ב: כ"ד.

י"ד ספירות — ח"ב: ד; יג.

י' שמות הוי' — ח"א: ט"ז; ח.

י"א ברכות — ח"א: ל"א; א.

י"א סמני הקטורת — ח"א: כ"ד; ב.

ל"ה; ח.

יאקדונק"י — ח"א: ס"ג; ב.

יאוש — ח"א: רפ"ב.

ח"ב: ז; ע"ח.

י"ב בקר — ח"א: ל"ז; ג.

י"ב בדיקות הסכין — ח"א: ל"ז; ה.

י"ב חדשי השנה — ח"ב: ה' טז.

י"ב מזלות — ח"א: ט; ב; ל"א; א.

י"ב מסות — ח"א: ט; ב.

י"ב נוסחאות התפלה — ח"א: ז; א.

ט; ב.

י"ב פשוטות — ח"א: י"ט; ח.

י"ב צירופי הוי' — ח"א: ח; ט.

י"ב קרעים בים סוף — ח"א: ט; ב.

ל"ה; ה.

י"ב שבטים — ח"א: ד; ט; ט"ב.

י"ב שבטי יה — ח"א: ל"ג; ג.

ח"ב: ע"ג.

י"ב שעות היום — ח"א: ח; ט.

י"ב שעות הלילה — ח"א: ח; ט.

י"ב שערי תפלה — ח"א: ט; ה.

ק"ב.

י"ב תיבות בבי פסוקי ק"ש —

ח"א: ל"ג; ג.

יבום — ח"א: כ"א; ה.

יבל — ח"ב: ס"ג.

יבמה — ח"א: כ"א; ה.

יב"ק — ח"א: ו; ה.

ח"ב: ט"ה.

י"ג מדות — ח"א: ח; ד.

טהרה — ח"א: ב; ו; ו; ג; ל"ה; ט.

נ"א.

טהרת הלב — ח"א: קנ"ה.

טהרת המלכות — ח"א: כ"ט; י.

טוב — ח"א: כ"ג; ג; כ"ח; ג; כ"ט; א.

ל"ג; ה; נ"א; ב"ה; ה; ס"ה; ג.

ע"ד; רפ"ג.

ח"ב: י"ז.

טוב הגנוז — ח"א: כ"ח; ג; פ"ה.

טוב הכבוש — ח"א: י"ז; ה.

טוב ומטיב — ח"א: ד; א.

טוב ורע — ח"א: ח; ה; ג; ד; ה.

טוב לב — ח"א: י"ט; ז.

טוב עין — ח"א: ב"ד; ד.

טוב שלא נברא — ח"א: ו; ב.

טומאה — ח"א: ד; ה; כ"ה; ד.

נ"א; ק"ט.

ח"ב: ה; י.

טומאת מת — ח"ב: ע"ד.

טורף — ח"א: י"ז; ג; ס"ה.

טחול — ח"א: כ"ג; ב; ל"ה; ג.

ח"ב: ו; פ"ג.

טט — ח"א: ל"ג; ב.

טיבו — ח"א: ל"ג; א.

טייעא — ח"א: ד; ה; ח; ט; ד.

טיפה זרעית — ח"א: ט; ג; ס"א; ג.

טיקלא — ח"א: ל"ז; ז; ל"ט.

טירוף הדעת — ח"א: י"ז; ג.

טל — ח"ב: ה; טו.

ט"ל אורות — ח"א: י"א; ד.

ט"ל תורה — ח"א: קנ"ט.

טלטול — ח"א: מ.

טלית — ח"א: מ"ט; ז.

טלית אדום — ח"א: ח; ח.

טלית בחי' מקיף — ח"א: ח; ח.

טלית דקליפה — ח"א: ח; ח.

טלית לבן — ח"א: ח; ח.

טמא וטהור — ח"א: ח; ו; ל"א; ה.

טנת"א — ח"א: י"ג; ד.

טעם — ח"א: י"ט; ח.

ח"ב: א; יב; ה; י"ד.

טף — ח"א: ב; ד.

טרדת עסקי העולם — ח"א: ס"ב; ה.

טריפה — ח"א: ל"ז; ה.

טרף — ח"א: י"ז; ג; ל"ז; ו; ס"ח.

מפתח ענינים

יסורין — ח"א: ח/ד; י"ב, ד; כ, א;
כ"א, ט; ל"א, ד; נ"ו, ז; ס"ג;
ס"ה, א; ע"א; ק"י; ק"ח; ק"ח;
קנ"ד; קס"ה; קע"ק; קפ"ז; ר"נ;
ח"ב: ז/ג; ח/ו; ל"ח; ל"ט;
ס"ב; ק"ט.

יסורין של אהבה — ח"א: נ"ו.

יעקב — ח"א: א; ב/ג; ו/ו; ט"ב;
י, ג; י"ב, א; י"ג, ז; י"ט, ד;
כ"א, ח; כ"ו, ב; כ"ט, ה; ל, ו;
ל"ב; מ"א; מ"ב; מ"ו; נ"ו, ב;
נ"ח, ב; ס"ו, ג; ע"ד; פ"ו; צ"ב;
ק"נ; קע"ו; קפ"א; רכ"ח; רנ"א;
רס"ו.

ח"ב: ב/ד; ד/י; ח/א; כ"ו;
ס"ג; ע"א; ע"ט; פ"ה; ק"ח.

יעקב ובניו — ח"א: ז/א; ט/ה.

יפה עינים — ח"א: נ"ד, ד.

יפה תואר — ח"ב: ס"ו; ע"א.

יפה — ח"א: ז/ד.

יצחק — ח"א: ה/ג; ט/ה; י, ג;

ל, ו; מ"ב; נ"ו, ג; נ"ח, ב;

ס, ג; ע"ד; קל"ח; רע"ח.

ח"ב: א, יא; י"א; ע"ט; פ"ו;
ק"ו.

ר' יצחק (שבוהר) — ח"א: ק"ח.

יציאת הכוכבים — ח"א: י"ב, י"ב.

יציאת מצרים — ח"א: ח' ט.

ח"ב: ד, ה.

יצירה — ח"א: כ"ה, ד; ל"ה, ח;

נ"ה, ט; ס"ו, ג; ר"פ.

יצירה לביש — ח"א: מ"ח; מ"ט, א.

יצירה לטב — ח"א: מ"ח; מ"ט, א.

יצה"ר — ח"א: א, ה; ב, ז; ד;

כ"ה, ח; ל"ד, ז; ל"ה, א; מ"ט, א;

ס"ב, ב; ע"ב; ק"ו; ק"י; קכ"ח;

ק"ל; קל"ד.

ח"ב: מ"ט; נ"א; פ'; פ"ג; ק"ו.

יצה"ר מלאך — ח"א: ע"ב.

יצר הטוב — ח"א: א; מ"ט, א;

ס"ב, ב.

ח"ב: פ"ג.

יצרא בישא — ח"א: ב, ה.

יקר — י"ד, י"ב.

ח"ב: ה, ו.

יחודים וזיווגים — ח"ב: כ"ט.

יחזקאל — ח"ב: ל"ט.

יחיד ורבים — ח"ב: ב, ה.

יין — ח"א: כ"א, ט; כ"ט, ח; מ"א;

מ"ט, ז; קע"ו.

ח"ב: כ"ו.

יין המשכר — ח"א: מ"א.

יין המשמח — ח"א: י"ב, ד; מ"א.

יין מלכות — ח"א: י"ב, ד.

ים — ח"א: י"ו, ח; ל"ח, ב; רנ"ו.

ח"ב: פ"ו.

ים החכמה — ח"א: ה, ד.

ח"ב: ז/ה.

ים של שלמה — ח"א: ל"ו, ג.

ימי החול — ח"א: ל"ח, ז; ס"ו, ג;

פ"ו; ק"ט.

ח"ב: י"ו.

ימי טוב — ח"א: ל"ג, ג.

ימי רע — ח"א: ל"ג, ג.

ימי תשובה — ח"א: מ"ט, ה.

ימים — ח"א: ל"ג, ג; נ"ו, ג; ס"ו, ב;

ס"ד, א.

ח"ב: ד, ה.

ימים טובים — ח"ב: ד, ה.

ימין — ח"א: ח/ח; י"ב, ד; ט"ו, ו;

כ"ה, ב; מ"ד; נ"ד, ג; נ"ה, א;

ס"א, א; ס"ו, ב; ס"ט; פ"ו; פ"ד;

קנ"ט.

ח"ב: ח/י"ב; פ"ג.

ימין ה' — ח"א: ו, ד.

ימין ושמאל — ח"א: ב/ג; ה, ה.

ימין שקר — ח"א: מ"ח.

ינוקא — ח"א: ל"ה, ט.

יניקה — ח"א: ק"ה.

יניקת הכסילות — ח"א: י"ו, ג.

יניקת הקליפות — ח"א: ס"ב, ה.

יסוד — ח"א: ל"ד, ג; מ"ח.

ח"ב: ז/יג.

יסוד דאצילות — ח"א: ל"ד, ו.

יסוד האויר — ח"א: קנ"ו.

יסוד האש — ח"א: קנ"ה.

יסוד הפשוט — ח"ב: ס"ו; ס"ו.

יוחא"י — התחלת ליקו"א.

ח"ב: ס.

יוחני וממרא — ח"א: י"א, א.

ר' יוחנן — ח"א: ט"ו; נ"ו, א.

ר' יוחנן בן זכאי — ח"ב: נ"ח.

יוכבד — ח"א: קע"ד; ל"ג, א.

יום — ח"א: ג'; י"ב, ד; י"ד, י;

ל"ג, ה; נ"ד, ב.

יום גנוס"א דמלכא — ח"א: י"ו, א.

יום הדין — ח"ב: א, י"ד.

יום החמישים — ח"ב: ע"ג.

יום הכיפורים — ח"א: קע"ט.

ח"ב: ה, י"ד; ו, י"א; מ"ו; ס"ו;

ע"ט; ק"ו.

יום המיתה — ח"א: ד/ח.

יום טוב — ח"א: קל"ה; רל"ה.

ח"ב: ה.

יומא אריכתא — ח"ב: א, יד.

יומא דדינא רבא — ח"א: ס"ו, ג.

ר' יונתן — ח"א: י"ח.

ר' יוסי בר אסיין — ח"ב: ע"ו.

יוסף הצדיק — ח"א: א'; ב/ב; ז/ה;

ט', ב; י, ד; י"א, ו; י"ז, ט;

י"ט, ג; ל"ד, ג; ל"ו, ב; ל"ט;

נ"ד, ו; נ"ח, ד; ע"ב; פ'; פ"ב;

צ"ב; ר"א; רכ"ח; רל"ד.

ח"ב: א, י; ס"ג; ע"א; ע"ט.

ר' יוסף — ח"א: ק"י; קמ"ו.

יורשין — ח"א: ר"מ.

יחוד — ח"א: ל"א, ט.

ח"ב: ט"ו.

יחוד ה' אלקי — ח"א: נ"ד, א.

יחוד חמה ולבנה — ח"א: ו, ה.

יחוד משה ויהושע — ח"א: ו, ה.

יחוד צדיק וכנס"י — ח"א: נ"ד, ב.

יחוד קוב"ה ושכינתו — ח"א: י, י;

י"ג, ב; ס"ב, א; ע"ח; קע"ח; ר"ס.

ח"ב: צ"א.

יחודא עילאה — ח"א: י"א, א; מ"ט, ד.

ח"ב: ל"ב.

יחודא תתאה — ח"א: י"א, ד; מ"ט, א;

ק"ל.

ח"ב: ל"ב.

מפתח ענינים

כא

כבוד — ח"א: נ"ז, ה.
 כבוד פה — ח"א: י"א, ג; ס"ד, ג.
 כבודות לב — ח"א: ס"ד, ה.
 כבוד — ח"א: ה, א; י"א, ב; י"ט, ג;
 כ"ה, ג; כ"ט, ו; מ"ט, ו; נ"ה, ז;
 נ"ט, ה; ס"ו, א; ע: ע"ד; ע"ח;
 קל"א; קס"ח; קס"א; קע"ב; קע"ו;
 קצ"ד; ר"ב.
 ח"ב: ע"א.
 כבוד א"ל — ח"א: ב, ה.
 כבוד אלקים — ח"א: ה, א.
 כבוד בחי חכמה — ח"א: ה, ה.
 כבוד המקום — ח"א: ה, א.
 כבוד השי"ת — ח"א: י"א, ב; י"ד;
 ל"ו, ה; נ"ט, א; ק"ב.
 ח"ב: ח, ד; י"ב; ע"א; ס.
 כבוד התורה — ח"ב: ס.
 כבוד ושררה — ח"א: י"ח, ב.
 כבוד יר"ט — ח"א: קל"ה.
 ח"ב: א, ה.
 כבוד לזקן ששכח תלמודו — ח"א:
 ל"ו, ה; ס"ו, ח.
 כבוד מלכים — ח"א: ו, א.
 כבוד עוה"ז — ח"א: ו, ג.
 כבוד שבת — ח"א: קכ"ה; רע"ו.
 כבש — ח"א: כ"ח, ג; ס.
 כ"ד בתי דינים — ח"א: רט"ו.
 כ"ד מיני פדיונות — ח"א: רט"ו.
 כהונה — ח"א: ל"ד, ז.
 כהן — ח"א: ט"ג, ז; נ"ד, ה.
 ח"ב: ו, יא.
 כהן גדול — ח"א: מ"ו.
 ח"ב: קי"ו.
 כהן הדיוט — ח"א: מ"ו.
 כהני ה' — ח"ב: ד, ג.
 כהנים — ח"א: ב, ה.
 כ"ו דורות — ח"ב: ע"ח.
 כ"ו כל"ח — ח"ב: ע"ח.
 כוונות — ח"ב: ק"כ.
 כוונות אלול — ח"א: ו, ה.
 ח"ב: פ"ו.
 כוונות הלב — ח"א: ס"ו, ח.
 כוונות לולב — ח"א: ל"ג, ה.
 כוונות פ' תמיד — ח"א: כ"ח, ג.

ירמיה הנביא — ח"א: ע.
 ח"ב: ט"ו; כ"ב; ס"ו.
 ירקא — ח"א: י"א, א.
 ישוב — ח"א: ל"א, ד.
 ישוב הדעת — ח"ב: ה.
 ישוב העולם — ח"ב: ו, ב.
 ישועה — ח"א: ח, ט; ס"א, ו; ס;
 צ"ד; ק"ה; ר"ב.
 ישועת ישראל — ח"ב: מ"ו.
 ישות — ח"א: ד, ט.
 ישי — ח"ב: ד, י"א.
 ישיבה — ח"א: כ"א, ד.
 ח"ב: ה, טו.
 ישמעאל — ח"א: ט"ו; ל, ו; קל"ה.
 ח"ב: ה, יא; קי"ו.
 ישעיה — ח"א: ל"א, ב.
 ישראל — ח"א: א; ד, ט; ו, ו;
 ח, ב; י"א, א; י"ד, ב; ס"ה, ו;
 י"ו, א; י"ח, ב; י"ט, ג; כ, י;
 כ"א, ח; כ"ג, ג; כ"ה, ד; ל, ב;
 ל"ג, א; ל"ד, ד; ל"ה, א; ל"ה, א;
 ל"ח, ו; מ"ט, ד; נ"ב; נ"ה, א;
 ס"א, ב; ס"ד, ב; ס"ח; ע"ט; ס;
 צ"ג; צ"ד; צ"ו; ק"ב; קט"ו;
 קי"ח; קכ"ג; קס"ה; רי"ט; ר"ב.
 ח"ב: א, א; ו, ב; ח, א; ט;
 ט"ו; ל"ט; נ"ד; נ"ו; ס"ו; ע"א;
 ע"ב; ע"ו; פ"ב.
 ישראל"ל — ח"ב: ס"ב.
 ישרות לב — ח"א: ה, ג.
 ח"ב: א, ד.
 יששכר — ח"א: כ"ג, ג; ר"פ.
 יתוש — ח"א: י"ו, א.
 יתרו — ח"א: י, ב; י"ד, ב; נ"ט, א;
 קל"ד; רט"ו.
 ח"ב: ח, ג; ל"ג; מ"ו; ע"ב; ע"ט.

כ

כ"ף — ח"א: ו, ב; פ"ג.
 ח"ב: פ"ב.
 כף סופית — ח"א: פ"ג.
 כ"ב אותיות לשה"ק — י"ט, ג.
 ח"ב: ע"ט.

יקרות — ח"ב: ס.
 ירא שמים בפתח — ח"א: קנ"ב.
 יראה — ח"א: ה, ה; י"ד, א; ס"ה, א;
 י"ו, א; י"ט, ט; כ"ב, י; ל"ג, ג;
 ל"ח, ה; נ"ג; ס"ו, ז; ע"ה; פ"ח;
 צ"ו; ק"ב; קי"ד; קל"ה; קמ"ח;
 קנ"ד; קפ"ה; רי"ט.
 ח"ב: א, ד; ד, ד; ו, ט; י"ב;
 י"ו; י"ט; ע"ב; ע"ו; פ"ג.
 יראה קדושה — ח"ב: ע"ו.
 יראה חיצונית — ח"א: ה, ד.
 יראה טובה — ח"א: ה, ד.
 יראה נפולה — ח"ב: ע"ו.
 יראות נפולות — ח"א: קנ"ד.
 יראה עילאה — ח"א: ק"ב.
 יראה רעה — ח"א: ה, ד.
 יראות רעות — ח"ב: פ"ג.
 יראות תחתונות — ח"א: קפ"ה.
 יראי ה' — ח"א: י"ד, ו; כ"ח, א;
 נ"ד, ב.
 יראת ה' — ח"א: י"ט, ג; ס, ג.
 ח"ב: ח, א.
 יראת העונש — ח"א: פ"ו.
 יראת הרוממות — ח"א: ט"ו, ג;
 ס"ו; קנ"ד; קפ"ה.
 יראת שמים — ח"א: ה, ג; כ"א, ב;
 ל"א, ט; ל"ח, ה; קס"ד.
 ח"ב: א, ז; ו, ד; מ"ו.
 ירבעם בן נבט — ח"ב: ל"ב, פ.
 ירון — ח"א: י"ד, ה.
 ירוקה — ח"א: י"ב, ד.
 ירושה — ח"א: ס"ט.
 ח"ב: ל"ו.
 ירושלים — ח"א: כ, ד; כ"ב, ח;
 ל"ה, ה; נ"ט, ב; ס; ר"פ.
 ח"ב: א, ד; ע"ט.
 ירושלים של מטה — ח"א: מ"ט, ד.
 ירושלים שלמעלה — ח"א: מ"ט, ד.
 ירח — ח"א: ד, ט.
 ירידה — ח"א: ו, ה.
 ירידה תכלית העליה — ח"א:
 כ"ב, יא.
 ח"ב: י"ב.
 יריעה — ח"א: נ"ד, ב.
 ירך — ח"א: י, ז.

כסיל — ח"א: כ"ג; ו; ס"ט.
 ח"ב: ס.
 כסילות — ח"א: י"ז; ב; ק"ט.
 ח"ב: י"ז.
 כסלי"ן — ח"ב: ו; יא.
 כסף — ח"א: כ"ג; ו; כ"ה; ד; ס"ט.
 כעס — ח"א: י"ח; ב; כ"א; ט; מ"ג;
 נ"ו; ו; נ"ט; ה; ס"ג; ס"ו; ב;
 ס"ח; ק"ט.
 ח"ב: ח; ב.
 כעס ואכזריות — ח"א: ג"ו; ה.
 כף זכות — ח"א: ג; ו; ו; ל; ז;
 קל"ו; קנ"ו; ר"ו; רע"ו; רפ"ב.
 ח"ב: א; י"ד; קכ"ה.
 כף חובה — ח"א: כ"ג; ה; ל"ח; ב.
 כפול — ח"א: מ"ט; ה.
 ח"ב: ח; א.
 כפית היצר — ח"א: ל"ג; ג.
 ח"ב: מ"ט.
 כפירות — ח"א: י; ה; י"ח; ב;
 כ"ב; ב; כ"ח; א; ס"ב; ה.
 ח"ב: מ"ד; ט; פ"ה.
 כפרה — ח"א: י; ט; רל"ה.
 ח"ב: א; יד.
 כפרת עוונות — ח"א: ח; ד.
 ח"ב: צ"א.
 כרובים — ח"א: ג; ו; ל"ו; ה.
 ח"ב: א; ה.
 כריתת זרעו של עמלק — ח"א:
 ו; ו; ל"ה; ח.
 כשפ"ר — ח"ב: ח; א.
 כשר ופסול — ח"א: ח; ו; ל"א; ה.
 כתב — ח"א: י"ז; ה; קע"ג.
 כתב ישראל — ח"א: י"ז; ו; ס"א; ב.
 כתבי הארז"ל — ח"ב: ק"כ.
 כתובה — ח"ב: ו; ה.
 כתיבה — ח"א: ס; ו.
 כתם ורובב — ח"א: כ"ט; ג.
 כתר — ח"א: ו; ב; כ"ד; ז; ק"כ;
 קע"ג.
 ח"ב: ו; ה.
 כתר דעשיה — ח"א: כ"ד; ה.
 כתר מלכות — ח"א: ס"ו; ב.
 כתר עליון — ח"א: ע"ב.
 כתרי דמלכא — ח"ב: ע"ב.

כלה — ח"א: מ"ט; ו.
 כלה — ח"א: ל"ב; מ"ט; ו.
 כלי — ח"א: ל"ו; ו; ע"ג; ע"ו; פ;
 קפ"ה.
 ח"ב: ד; ד; ע"א.
 כלי הדיבור — ח"א: י"א; ב.
 כלי הולדה — ח"א: ו; ג; ס; ח.
 כלי העשיה — ח"א: ס"ו; ב.
 כלי השפע — ח"א: ל"ד; ג.
 כלי זיין — ח"א: ב; א.
 כלי זמר — ח"א: ג"ה; ה.
 כלי חרס — ח"א: רס"ה.
 ח"ב: צ.
 כלי שיר — ח"א: דל"ו.
 כליות — ח"א: ו; ג; ס; ח.
 כלים — ח"א: ג"ג.
 כלים של בית המקדש — ח"א:
 רע"ח.
 כל"ת — ח"א: קנ"א.
 כמה בחי' באור הפנים — ח"א:
 ל"ה; ד.
 כמה בחי' בשינה — ח"א: ל"ה; ד.
 כנור של דוד — ח"א: ח; ב; מ"ט; ז;
 ג"ה; ה.
 כנסת ישראל — ח"א: י"ב; ד; ל"ח; ב;
 ג"ה; ג; רע"ו.
 כנען — ח"א: ו; ד; ט; ה.
 כנעני — ח"א: י"ד; יב.
 כנף — ח"א: י"א; ה.
 כנפי מצוה — ח"א: י"ד; ה.
 כנפי ריאה — (עין ה' כנפי ריאה ועין
 ריאה) — ח"א: מ"ה; ס; ג; ס"ג;
 ע"ח; צ"ב; רכ"ה.
 ח"ב: ו; יב; ח; יב; ט.
 כנפיים — ח"א: מ"ה; ר"ב.
 כנפיים דקדושה — ח"א: ס"ג.
 כנפיים לנחש — ח"א: ס"ג.
 כסא — ח"א: ו; ה; י"ג; ה; י"ד; י;
 כ"ה; ג.
 כסא הכבוד — ח"א: מ"ט; ו; ג"ט; ד.
 ח"ב: א; ב.
 כסא לקדושה — ח"א: ד; ט; ג"ה; ה.
 כסא משפט — ח"א: ג"ט; ד.
 ח"ב: ה; יא.
 כסות נקי — ח"א: י"ד; ה.

כוונות קדיש — ח"א: קע"ו.
 כוכב — ח"א: ט; ב.
 כוכב ומזל — ח"ב: א; ט.
 כוכבא זוטא — ח"א: י"ג; ו.
 כוכבים ומזלות — ח"א: ו; ו;
 ל"א; ד; ק"ב.
 כוס"י — ח"א: קע"ו.
 כות"ל — ח"א: כ"ה; ד.
 כותל מערבי — ח"ב: ס"ו.
 כותלי בית המדרש — ח"ב: ב; ה.
 כ"ו אותיות — ח"א: ל"ח; ב.
 כח — ח"א: ט; א; י"ו; א; ס; ח;
 ס"ו; ב.
 כ"ח אתוון דמע"ב — ח"א: מ"ד;
 מ"ח.
 ח"ב: ע"א.
 כח ה' — ח"א: י"ט; ח.
 כח הגדול — ח"א: קנ"ה.
 כח הדוחה — ח"א: ס; ג.
 כח הדבור — ח"א: ר"ב.
 כח המדמה — ח"א: ג"ה; ה.
 ח"ב: ח; ו.
 כח המושך — ח"א: ע.
 ח"ב: ד; י"ב; פ"ח.
 כח המכריח — ח"א: ע.
 כח הצומח — ח"א: קנ"ה.
 כח הראות — ח"א: י"ג; ד.
 כ"ח עתים — ח"א: כ"ט; ג.
 כ"ח פירקין דידים — ח"א: מ"ד.
 כחות הנפש — ח"א: י"ג; ה.
 כיבוד אב — ח"ב: ע"ט.
 כינויים — ח"א: ר"ב.
 כיס — ח"א: ו; א; ט; ה.
 כיסוי דם — ח"ב: פ"ג.
 כיסופין — ח"א: ל"א; ו; ס"ו; ד.
 ח"ב: צ"ט.
 כישוף — ח"א: ס"ד; ב; רל"ד.
 ח"ב: ק"כ.
 כל — ח"ב: ו; ז.
 כלאם — ח"ב: א; ז.
 כלב — ח"א: נ.
 כלבים — ח"א: ס"ו; ג.
 ח"ב: א; ד.

מפתח ענינים

כג

ל

לדבר עם חברו ביר"ש — ח"א:

ל"ד, ח.

ח"ב: ד.

לזוים — ח"ב: פ"ה.

לזחות — ח"א: י, ז; ל"ד, ו; ל"ח, ז;

נ"ד, ד; ס, א; ר"י, ו.

ח"ב: פ"ב.

לזחות האבן — ח"א: ס"א, ו.

לוי — ח"א: נ"א; רכ"ו; רל"ו.

ח"ב: ד, ד.

לוי בר סיסא — ח"א: י"א, ב.

לזיתן — ח"ב: ו, י.

לזלב — ח"א: ל"ג, ו.

לזמד מתוך הספר — ח"א: י"ט, א;

כ, ד; ס"ו, ח.

לזמדי תורה — ח"ב: ל"ה.

לזמדים — ח"א: י"ב, א.

לח — ח"ב: ה, טו.

לחם הפנים — ח"א: ל"א, ט; ס, ו;

ס"ג.

ח"ב: ז, יא.

לחם — ח"א: ז, ה; מ"ו.

לחם ומים — ח"ב: א, ט.

לחם חם — ח"א: ל"א, ט.

לחם משנה — ח"א: ג"ח, ד.

ל"ט מלאכות — ח"א: י"א, ד; ל"ח, ז;

ג"ו, ט; קנ"ט.

ח"ב: ד, ג.

ל"ט מלקות — ח"א: י"א, ד; ג"ו, ח.

ל"ט קללות — ח"א: ל"ח, ו.

לי — ח"ב: צ"א.

לידה (עיין הולדה) — ח"א: כ"א, ז;

כ"ג, ה; ל"א, ט; ל"ו, א; קס"ט.

ליחות הגוף — ח"ב: ה, ו.

לילה — ח"א: ג' י"ב, ד; ל"ה, ד;

ל"ח, ד.

ח"ב: א, ד; ה, ב.

לילית — ח"א: כ"ג, ו; ל"ג, ג; קס"ט;

ר"ה; ר"י; רכ"ו.

לימוד — ח"א: ט, ד; ל, ח; ס, ו;

ע"ו; ע"ז; קמ"ב.

לימוד פוסקים — ח"א: ח, ו; רפ"ו.

ח"ב: כ"א.

לימוד פשטי אורייתא — ח"א:

ל"ה, ד.

למ"ד — ח"א: י, ז; ל"ו, ב.

ח"ב: צ"א.

לא תחמוד — ח"א: כ"ג, ד; ס"ט.

לאה — ח"א: כ"ח, ג; ל"ב; ס, ד;

ס"ט; רכ"ו; רל"ו.

ח"ב: פ"ה.

לאו — ח"א: ד, ה.

לב — ח"א: א' י, ה; ח, ב; י, ז;

י"ב, ד; י"ד, ז; ט"ו, ג; י"ט, ט;

כ"ד, ב; ל, ה; ל"ב; ל"ג, ז;

ל"ד, א; ל"ה, ז; ל"ו, ב; ל"ח, ה;

מ"ו; מ"ט, א; נ"ד, ד; נ"ה, ד;

נ"ו, ט; נ"ט, ב; צ"א; צ"ב; ק"ח;

קל"ח; קמ"א; קמ"ב; קנ"ד; קנ"ו;

קע"ה; קצ"א; רמ"ט.

ח"ב: א, ד; ב, ב; ח, ב; ט;

נ"ו; פ"א; פ"ג; צ"א; צ"ח.

ל"ב אלקים שבמעשה בראשית —

ח"א: י"ט, ו.

לב האבן — ח"א: כ"ה, א; כ"ח, ג.

לב העליון — ח"א: כ, ב.

לב חזק — ח"ב: מ"ו.

לב כסיל — ח"א: ו, ב.

לב נשבר — ח"א: קע"ו.

ח"ב: כ"ה.

ל"ב נתיבות חכמה — ח"א: ל"ו, ה.

לב שומע — ח"א: ה, ג.

לב שמח — ח"א: ה, ג.

לבוש — ח"א: י"א, ז; מ"ב; צ"ד.

ח"ב: ס"ד, ו.

לבושין — ח"א: י"ב, א; י"ג, ה;

כ"א, ט; ל"ג, ב; ס, ו.

ח"ב: ה, טו; צ"א.

לבושין נהירין — ח"א: מ"ב.

ח"ב: פ"ד.

לבושין דקליפה — ח"ב: פ"ד.

לבושין דשכינתיה — ח"א: מ"ב.

לבן — ח"א: י"ב, א; י"ט, ד.

לבנה — ח"א: א' י, ה; ט"ו; ע"ד;

קנ"א; קנ"ג.

ח"ב: ב, ג.

לבנה דס"א — ח"א: א'.

לבנונית — ח"א: כ"ט, ד.

לימודי ה' — ח"א: כ"ב, א; ס"ט.

ליצנות — ח"ב: פ"ג.

למדן — ח"א: ל"א, ה.

ח"ב: ע"ח.

למס — ח"ב: ח, י.

למעלה מהזמן — ח"א: ז, ה; ל"ג, ה;

צ"ג.

ח"ב: ז, ו; ס"א.

למעלה מהטבע — ח"א: ח, ו.

למעלה מן המחשבה — ח"ב: ז, ו.

לסטים — ח"א: ד, ח.

לעתיד לבא — ח"א: ג' י"ד, יב;

ט"ו, א; כ"א, ד; כ"ב, יא; ל"א, ט;

ל"ג, ד; נ"א; ס"ד, ה; ס"ו, ג;

קפ"ו; ר"ב.

לשון — ח"א: ס, ו.

לשון ארמי — ח"א: י"ט, ד.

לשון הקודש — ח"א: י"ט, ג.

ח"ב: ב, ה.

לשונות העמים — ח"א: י"ט, ג;

ל"ג, ב.

ח"ב: ב, ה.

לשון הרע — ח"א: ג' ד, ח; י"ד, יב;

נ"ד, ה; קצ"ו.

ח"ב: כ"ו.

לשון של זהורית — ח"א: כ"ט, ה.

לשם שמים — ח"א: פ"ח.

מ

מ"ם — ח"א: י, ט; י"ו, ח; ל"ו, ב;

נ"ט, ד; ד"י, ג.

מ"ם סתומה — ח"א: ל"ו, ג; קל"ה;

קפ"ה.

מ' יום שניתנה תורה — ח"א:

י"ג, ז; ל"ו, ב.

מאד — ח"א: י, ג; כ"ג, ה.

ח"ב: ז, ה.

מאה — ח"א: ז, ה.

מאה ואחד — ח"א: ז, ה.

מאה שנה — ח"ב: מ"ח.

מאור הגדול — ח"א: ב, ו.

מאור הקטן — ח"א: ב, ו; ל"ה, ה.

מפתח ענינים

כד

מוכיחי הדור — ח"א: כ"ב, א.
 מום — ח"א: י"ד, ח.
 מונח — ח"א: ל"ה, ד.
 מוסר — ח"א: כ"ב, א.
 ח"ב: ה, טו.
 מועד — ח"א: י"ד, י; ל"א, ד; רל"ה.
 מופתים — ח"א: מ"ז.
 ח"ב: מ"א.
 מופתים מצדיקים — ח"א: קפ"ו.
 מוצא — ח"א: כ"ג, ג.
 מוצאי שבת — ח"א: קי"ז.
 מוציאי דבה — ח"א: נ"ד, ה.
 מוציאי דבת הארץ — ח"א: כ, ה.
 מורא אב ואם — ח"א: ס, ד.
 מורא רב — ח"א: ס, ד.
 מורא שמים — ח"א: ס, ד.
 מורי — ח"א: י"ג, ה.
 מורים — ח"א: כ, א.
 מורכך — ח"א: כ, ה.
 מושכל — ח"ב: י"ט.
 מות — ח"א: רי"ג.
 מותרות — ח"א: כ"ה, ב; ס"א, א;
 ס"ב, ה.
 ח"ב: ל"ז; מ"ז.
 מותרות ופסולת — ח"א: ס"ד, ב.
 מותרות מרה שחורה — ח"א: ל"ה, ה.
 מותרות שבמוח — ח"א: ס"ז, ו; ס"ט.
 מובח — ח"א: י"ג, ג; ל"ז, ו; מ"א.
 מוג השוה — ח"א: י"ד, יב.
 מזוזה — ח"א: כ"ג, ד.
 מזון — ח"א: ל"ה, ו; ס"א, א.
 ח"ב: ס"ג.
 מזונא דגופא — ח"ב: ח, א.
 מזונא דנשמתא — ח"ב: ח, א.
 מזונות — ח"א: ט, ב.
 מזל — ח"א: ט, ב; רי"מ; רנ"ג.
 ח"ב: פ"ג.
 מזל מאדים — ח"א: כ, ה.
 מזליה חזי — ח"א: ד, ט.
 מזמור — ח"ב: צ"ב.
 מזרח — ח"א: ל"א, ב; ס"ז, ה.
 מחאת כפיים — ח"א: י, א; מ"ד;
 מ"ה; מ"ז; רי"ב.
 מחבלים — ח"א: כ"ב, ו.
 מחול — ח"א: ס"ה, ד.

מדמה — ח"א: י"ט, ט; כ"ה, א.
 ח"ב: ה, ט; ק"ה.
 מדרגא לדרגא — ח"א: י"א, א;
 כ"ב, י; כ"ה, ב.
 ח"ב: נ"ט.
 מדריגה פחותה — ח"א: י, ד; י"א, א.
 מדריגה עליונה — ח"א: ס"ט.
 מדריגה תחתונה — ח"א: ס"ט.
 ח"ב: פ"א.
 מדרש — ח"א: ס"ד, ד.
 מדת הדין — ח"א: קט"ו; רמ"א.
 מה — ח"א: ד, ט.
 ח"ב: ז, ה.
 מ"ה — ח"א: ב; בהגה"ה: ק"פ.
 ח"ב: פ"ב.
 מואב — ח"ב: י, י"ז; ס.
 מוח — ח"א: כ"א, ב; נ"ז, ו; ס"א, א;
 ס"ה, ג; ס"ז, ו; קצ"א: דכ"ה;
 רנ"ג.
 ח"ב: ח, ב; ל"ט.
 מוח כללי — ח"ב: ע"ב.
 מוחא חורא ככספא — ח"א: ה, ה;
 ע"ה.
 מוחין — ח"א: ה, ג; י"ח, ד; כ"ט, ב;
 ל, ג; ל"ה, ג; ל"ה, ה; ל"ח, ה;
 נ"ד, ג; ס"ט; פ"ג; פ"ה; פ"ט;
 ק"ה; קע"ז; רי"א.
 ח"ב: ה, ז; ח, י"ב; מ, ס;
 ס"ז; ע"ב; ע"ז; פ"ב.
 מוחין דאימא — ח"א: קל"ה.
 מוחין דגדלות — ח"א: פ"ג; ק"ו;
 רל"ד.
 ח"ב: כ"ב; ל"ח.
 מוחין דקטנות — ח"א: כ"ט, ב;
 מ"ז; ס, ו; ע"ד; ע"ז; פ"ג; ק"ו;
 רל"ד.
 ח"ב: ח, ב; כ"ב; ל"ח.
 מוחין ודעת דמלכות דקדושה —
 ח"א: ג.
 מוחין שבמלכות דקליפה — ח"א: ג.
 מוחין פרטיים — ח"ב: ע"ב.
 מוחין של אר"י — ח"ב: ע"א.
 מוחין של חו"ל — ח"ב: ע"א.
 מוכיח — ח"א: י, ד; כ"ג, ה.
 ח"ב: ח, א.

מאור עינים — ח"א: רע"ו.
 מאורי אור — ח"ב: ס"ז.
 מאורי אש — ח"ב: ס"ז.
 ר' מאיר — ח"א: כ"ה, ג.
 ח"ב: פ.
 מאיר"ת — ח"ב: ה, טו.
 מאכל בהמה — ח"א: רס"ג.
 מאכל שלא נתברר — ח"א: ס, ה.
 מאכלים — ח"ב: ה, י.
 מאכלת — ח"א: ל"ה, ה.
 מאמר — ח"א: ה, א; כ"ב, י.
 ח"ב: ע"א.
 מאמר סתום — ח"ב: י"ב.
 מאמר פתוח — ח"א: נ"ז, ז.
 מאנ"י מכבודות' — ח"א: ב, ה.
 מאציל — ח"א: כ"ה, ח.
 מארת — ח"א: ל"ה, ה.
 מ"ב — ח"א: מ"א; מ"ז; ק"פ.
 מבטח בוגד — ח"א: ס, ח; ס"ג.
 מביני מדע — ח"א: ס"ז, ה.
 מבכירה — ח"ב: ד, ב.
 מ"ג תיבות במזמור לתודה — ח"ב:
 ב, ה.
 מגדל — ח"א: ט, ב.
 המגיד ממעזריטש — ח"א: קס"ב.
 ח"ב: נ"ח.
 מגילת אסתר — ח"א: י, ח.
 מגיני ארץ — ח"ב: ה, ז.
 מדבר — ח"א: ח, ח; ל"א, ד.
 ח"ב: ה, טו.
 מדבר — ח"א: ר, ח; י"ז, א; ל"ז, ו;
 קכ"ט.
 מדבר צין — ח"א: כ, א.
 מדבר שממה — ח"א: ס"א, ב.
 מדה רעה — ח"א: ח, ה; ל"ה, א.
 מדור הקליפות — ח"א: ל"ג, ב.
 מדורה של ע' כוכבין — ח"א: י"ט, ג.
 מדות — ח"א: כ"ג, ג; ל"ג, א; מ"ט, א;
 נ"ז, ג; ס"ד, א.
 ח"ב: ס"ה.
 מדות רעות — ח"א: ד, ח; ל"ה, א;
 נ"ב; ק"א.
 מדידה — ח"א: כ"ה, ח.
 מדינות — ח"א: ס"א, ג.

מפתח ענינים

כה

מז"ס — ח"א: ל"ז, ו.
מים הוידונים — ח"א: י"ז, ח.
מים קרים — ח"א: ס"ז, ח.
מים רבים — ח"א: י"א, ז.
ח"ב: ח, ד; פ"ג.
מימי הדעת — ח"א: ס"ז, ח.
ח"ב: ח, ד.
מימי החסד — ח"א: נ"ח, ב; ס"ב, ה.
מימי התורה — ח"א: כ, א.
מינות — ח"א: י"ז, ו; י"ח, ג.
מיעוט אמונה — ח"א: י"ח, ב.
מיעוט הלבנה — ח"ב: צ"א.
מיעוט המלכות — ח"א: ק"ב.
מיעוט שינה — ח"א: רנ"ג.
מיצר הגרון — ח"א: ס"ב, ה; ס"ז, ד.
מישור — ח"א: י"ז, ו.
מיתה — ח"א: ד, ט; ח, ד; כ"א, ט.
כ"ג, א; ל"ז, ב; ק"ט; ק"י: קל"א:
קמ"ד; קצ"ג; רמ"ג.
ח"ב: כ; ל"ז; ס"ז; ע"ב.
מיתת בהמות — ח"א: רס"ו.
מיתת הבנים — ח"א: ל"ט.
מיתת הלב — ח"א: נ"ד, א.
מכה — ח"א: ט, ב; י"ד, יא.
מכח אל הפועל — ח"א: ח"ז, ס"ז, א.
מל — ח"א: י"ט, ג; פ"ב.
מלאך — ח"א: ד, א; ט, ב; כ"א, ד;
ל"א, ה; נ"ז, א; פ.
ח"ב: א, ו; ח, ט; פ"ח.
מלאך המות — ח"א: י"ג.
מלאכה — ח"א: י"א, ה.
מלאכה ועסק — ח"ב: ד, ג.
מלאכי המרכבה — ח"ב: ה, יב.
מלאכי השרת — ח"ב: ז, ה.
מלאכים — ח"א: ה, א; כ, ז; כ"ב, יא;
כ"ט, ב; נ"ט, א; רמ"ד.
ח"ב: ע"ט.
מלאכת המשכן — ח"א: י"א, ד.
ח"ב: ד, ג; ס"ז; ס"ז.
מלאפום — ח"א: ח, ט; ל"ה, ג.
מלבוש — ח"א: ל"ה, ז; מ"א.
מלבושים — ח"א: נ"ח, ה.
מלוה — ח"ב: א, יג.
מלוה הגדול — ח"ב: א, יג.

מ"ט אותיות שבשני פסוקי ק"ש —
ח"א: ל"ז, ג.
מ"ט ימי הספירה — ח"ב: ע"ג.
מ"ט שערי בינה — ח"א: קל"ה.
מ"ט שערי טומאה — ח"א: ל, ב.
מ"ט שערי תשובה — ח"ב: ע"ג.
מטבע — ח"א: כ"ג, א.
מטה — ח"א: ט, ב; מ"ז; ק"ב.
מטה (שבט) — ח"א: ט, ב.
מטה — ח"א: כ, ד.
מטה עוז — ח"ב: ח, ג.
מט"ט — ח"א: י"א, ה; י"ג, ג; ל"א, ה;
ל"ה, ח; נ"ה, ט; ע"ט.
ח"ב: כ, ה.
מטי גלא מטי — ח"א: כ"ד, א.
מטעמים — ח"ב: פ"ג.
מטפחת — ח"א: ס"ג.
מטר — ח"א: מ, פ"ח.
ח"ב: א, יב; ס.
מטרוניא — ח"א: ע"ז.
מי — ח"א: מ"ט, ה.
מי המבול — ח"ב: פ"ג.
מי מריבה — ח"א: ס"א, ה.
מידד — ח"ב: א, ז.
מיד"ד — ח"א: צ"ז.
מיין דוכרין — ח"א: י"א, ז.
מיין דכין — ח"א: ל"א, ה; ג.
מיין מסאבין — ח"א: ל"א, ה.
מיין מרדין — ח"ב: ה, טו.
מיין מתיקין — ח"א: נ.
ח"ב: ה, טו.
מיין נוקבין — ח"א: ב, ו; י"ב, ד;
י"ג, ב; י"ז, ז; ל"ז, ה.
מיין עלאין — ח"א: ל"א, ה.
מיין תתאין — ח"א: ל"א, ה.
מיכאל — ח"ב: ה, יב.
מילה — ח"א: י"ז, י; נ, פ"ב.
ח"ב: י"ט.
מילי דשטותא — ח"ב: כ"ד; מ"ה.
מים — ח"א: ח, ה; ט, ג; י"א, ז;
ט"ז, ו; י"ז, ב; ל"ח, ז; מ"ב;
נ"ד, ו; ס"א, ה; ע"ח; פ; פ"ח;
ק"ב; ק"ד; קס"א.
ח"ב: ד, יא; ה, א; ט"ז; ל"ב;
ס"ז; פ"ג.

מחלוקת — ח"א: ו, ו; י"ד, י"ב;
כ, א; ל"ט; מ"ז; נ"ח; ס"א, ה;
ס"ד, ד; ס"ז, ו; ע"ה; פ"ח; צ"ה;
צ"ז; ק"ד; קל"ו קמ"ה; קס"א;
קע"ט; קפ"א; ר"ח; רכ"ח; רל"ט;
רמ"א; רנ"א; רנ"ח; רע"ז.
ח"ב: י"ג; כ; ל"ב; ע"א; ע"ח;
צ"ג.
מחלוקת היצה"ר — ח"א: ס"ב, ב.
מחלוקת לש"ש — ח"א: נ"ז, ט.
מחלוקת שאול ודוד — ח"א: רפ"ג.
מחלוקת שבלב — ח"א: ס"ב, ב.
מחלוקת שבקדושה — ח"א: ס"ב, ב.
מחנה דן — ח"א: נ"ז, ה.
מחנה ישראל — ח"ב: ח, יב.
מחק"ק — ח"ב: כ"ז; ע"ב.
מחרת יוהכ"פ — ח"ב: ס"ה.
מחשבה — ח"א: י"ז, ח; כ"ט, י; מ"ד;
נ"ד, א; ס"ד, ג; ס"ז, ב; ע"ג;
ע"ה; ע"ז; צ"ד; קנ"ז; קצ"ג.
ח"ב: מ"ט; נ; נ"א; נ"ג; ע"ט;
פ"ב.
מחשבה דקוב"ה — ח"א: י"ד, ג.
מחשבה ושכל — ח"א: י"ח, א.
מחשבות — ח"א: מ"ט, א; נ"ה, ג;
ס"ד.
מחשבות והרהורים — ח"א: רל"ג.
מחשבות זרות — ח"א: ה, ה.
מחשבות זרות בתפלה — ח"א:
ב, ה; ט, ג; מ"ד; צ"ז; צ"ז.
ח"ב: מ"ז; צ"ה; קכ"ב.
מחשבות חיצוניות — ח"א: ל"ה, א.
מחשבות טובות — ח"א: מ"ט, א.
מחשבות כפירה — ח"א: רנ"א.
מחשבות מדותיות — ח"א: י"ז, ח.
מחשבות מעשיות — ח"א: י"ז, ח.
מחשבות קדושות — ח"א: צ"ז.
מחשבות רעות — ח"א: מ"ט, א.
מחשבות שכליות — ח"א: י"ז, ח;
נ"ה, ו.
מחשבת פיגול — ח"א: ל"ז, ו.
מ"ט אורות — ח"א: ח, ח.
מ"ט אותיות שבשמות י"ב שבטים
ח"א: ל"ז, ג.
ח"ב: ע"ג.

מסדר ומיישב השכל — ח"א: כ"ד, ו.
 מסים וארנוניות — ח"א: י"ז, ה.
 מסירות נפש — ח"א: כ"ו; פ'; קנ"ב;
 קצ"ג; רנ"ב; ר"ס.
 ח"ב: מ"ו; פ"ו.
 מסך — ח"א: ס"ו, ד.
 מסכני — ח"א: י"ג, ה.
 מסכת — ח"א: רס"ב.
 מסכתא — ח"א: ע"ו.
 מעברתא של תפילין — ח"א: ע"ו.
 מעות — ח"א: כ"ג, ו; מ"ט, ז; ק"פ.
 מערת — ח"א: ר"ד.
 מעין — ח"א: ח, ז; ל"ד, ה; קל"ב;
 רס"ב.
 מעין החכמה — ח"א: כ"ה, א.
 מעין עוה"ב — ח"א: ד, א; פ"ה.
 מעקל — ח"ב: ה, יא.
 מערב — ח"א: ל"א, ב.
 מער"ב — ח"ב: ס"ו.
 מערכת הכוכבים ומזלות — ח"א:
 ז, ה; ס"ב, ו; ר"ח.
 מערת המכפלה — ח"א: י"ז, ב.
 מעשה — ח"א: י"ז, ט; י"ח, א;
 ג"ד, ב; ס"ד, ד; ס"ו, ב.
 ח"ב: ז, יג; מ"ט.
 מעשה בראשית — ח"ב: ח, ת.
 מעשה העגל — ח"א: כ"ב, ב; ק"כ.
 ח"ב: ח, א.
 מעשה זמרי — ח"ב: ח, ג.
 מעשים טובים — ח"א: ב, ו; י"ט, ט;
 ל"א, ט; ג"ה, ו.
 ח"ב: ל"ט.
 מעשים רעים — ח"א: ס, ו; רכ"א.
 מפורסם — ח"א: ע"א; פ"ח; קי"ד;
 ר"ס.
 ח"ב: י"ח; ע"ב.
 מפורסמי הדור — ח"ב: א, ג; כ.
 מפורסמים של שקר — ח"ב: ס"ו.
 מפלת רשעים — ח"א: ג"ה, א; ס"ו, ג.
 מצא — ח"א: כ"ג, ג.
 מצה — ח"א: ה, ד; ג"ז, ח; ג"ז, ת.
 מצוה — ח"א: ד, ו; י"ד, ה; קל"ט;
 ער"ה; רע"ו.
 ח"ב: מ"ד; נ"ט; ע"ב; פ"א.

מלכותא דשמיא — ח"א: ל"ג, ג.
 מלכי אוה"ע — ח"א: י"ח, ה.
 מלכי צדק — ח"א: ל"ה, ה; ע"ד; פ'.
 ח"ב: ז, יא.
 מלכים — ח"ב: צ"א.
 מלמדי תינוקות — ח"א: ל"ו, ה.
 מלשינות — ח"א: ל"ח, ב.
 ממוז — ח"א: מ"א; ג"ז, ה; ג"ט, ה;
 ס"ח; ס"ט; קע"ד; קצ"ג.
 ח"ב: ל"ו; מ"ו; ס"ד; פ"א.
 ממז"ן — ח"א: ס, א.
 ממונה — ח"ב: פ'.
 ממוצע — ח"א: קי"ב.
 ממות לחיים — ח"א: ה, ה.
 ממלא כל עלמין — ח"א: ל"ג, ב;
 ס"ד, ב.
 ממשלה — ח"א: ל"ה, ד; מ"א; ג"ז, א.
 ח"ב: ז, י.
 ממשלה על המלאכים — ח"ב: א, א.
 מז — ח"א: כ"ט, ה; ג"ז, ז; ג"ח, א.
 ח"ב: ז, י.
 מנגן כשר — ח"א: ג.
 מנגן רשע — ח"א: ג.
 מנהיג — ח"א: י"ח, ב.
 ח"ב: ז, א.
 מנהיג אמיתי — ח"ב: ח, ע"ב.
 מנהיגי הדור — ח"א: כ"ב, ג; צ"ה.
 ח"ב: א, ג; ה, ה; ט; ט"ו;
 ל"ט; פ'.
 מנהיג ומושל — ח"א: ד, ג.
 מנהיג שקר — ח"ב: ח, ת.
 מנהיגים — ח"א: ס"א, ב.
 מנוחה — ח"ב: ח, י.
 מנורה — ח"א: כ"א, ב.
 מנורת זהב — ח"א: ח, ת.
 מנחה — ח"א: מ"ט, ז.
 מניעות — ח"א: ס"ו, ד; צ"ו; קט"ו;
 קפ"ה.
 ח"ב: מ"ה; מ"ה.
 מניעות ומסכים — ח"א: י"ד, ה.
 מניעת המוח — ח"ב: מ"ו.
 מנצפ"ך — ח"א: ט"ו, ג; ל"ו, ו;
 ס"ה, ד; צ"ו.
 מ"ם וסמ"ך שבלוחות — ח"א: ז, ה.

מלוכה — ח"א: י"ח, ג.
 מלח — ח"א: ד, ט; כ"ג, ב.
 מלחמה — ח"א: י, י; ג"ז, ח; ע"ה.
 ח"ב: מ"ג; פ"ב.
 מלחמות — ח"א: רנ"א.
 ח"ב: ס'.
 מלחמות ה' — ח"א: ג"ח, ה.
 מלחמת היצה"ר — ח"ב: ק"א.
 מלחמת עמלק — ח"א: ל"ה, ח; ג"ח, ג.
 ח"ב: ח, ג; ע"ט.
 מליחות — ח"א: י"ט, ח; ס"ה, ה.
 מלך — ח"א: ד, ו; ז, ו; י"ב, ד;
 י"ז, א; י"ח, ד; ל"ה, ה; מ"ט, א;
 ג"ז, ג; ע"ו; פ"ט; רל"ד; רפ"ו.
 ח"ב: ה, י; ט"ו; מ; ס"ג.
 מלכא קדישא — ח"א: י"ב, ד.
 מלכות — ח"א: י, ד; ט"ו; ז, י"ז, א;
 כ"ט, ג; ל, ד; ל"ג, ז; ל"ה, ה;
 מ"ט, א; ג"ז, א; ג"ח, י; ס"ו, ב;
 ע"ד; ע"ח; פ"ה; צ"ו; ק"ב;
 קל"א; קל"ה; קע"ו; קפ"ו; קפ"ה;
 רי"ט.
 ח"ב: ה, יד; ז, י; ט"ו; ס'.
 ע"ב; ע"ו; פ"ב; פ"ו.
 מלכות בחי' דל"ת — ח"א: ל, ו;
 קל"ה.
 מלכות בית דוד — ח"א: ג', מ"ט, ה.
 מלכות דיצירה — ח"א: כ"ה, ה.
 מלכות דסט"א — ח"א: א; י"ח, ה;
 כ"ט, ג; מ"ט, ז; ג"ז, ה.
 מלכות דעשיה — ח"א: כ"ד, ב; ר"פ.
 מלכות דקדושה — ח"א: א; ג';
 ד, ב; י"ח, ה; מ"ט, ז; ג"ז, ה;
 קל"ה.
 מלכות המן עמלק — ח"א: ג"ז, ה.
 מלכות הרשעה — ח"א: א; ל"ו, ג;
 ג"ז, ה; פ"ד.
 מלכות מלביש נה"י — ח"א: כ"ד, ג.
 מלכות עכ"ם — ח"א: ס"ו, ד; קע"ו.
 מלכות עמלק — ח"א: קל"ה.
 מלכות פה — ח"א: י"א, ב; י"ב, א;
 י"ח, ו; כ"ט, ג; ל"ו, ו; ל"ח, ב;
 ע"ג; ע"ח.
 ח"ב: ב, ד; פ"ב.

משה"ו — ח"א: ב"ו, ח.
משוגע — ח"א: א'; ל"ו; ו'; ס' ג.
ח"ב: ס"ד.
משולש — ח"א: מ"ט, ה.
משומדים — ח"ב: מ"ה.
משוש — ח"ב: ה', יד.
משיח — ח"א: ב', א'; ו', א'; ל', ו';
נ"ד, ד'; ס"ו, ב'; ע"ה; ע"ח; ע"ט;
ק"ו; ק"ח; רכ"ח.
ח"ב: א', יב; ח', י'; ל"ב; ל"ט;
ס"א; ס"ג; צ"ב.
משכא דחויא — ח"ב: פ"ג.
משכיל — ח"א: י"ט, ד'; ר"ה.
ח"ב: י"ט; צ"ב.
משכ"ל — ח"א: י"ט, ד.
משכן — ח"א: ב', ו'; י"א, ד'; ע';
רפ"ב.
משכנא דקדושה — ח"א: ה', ד.
משלי — ח"א: רמ"ג.
משנה — ח"א: ע"ט.
משנה תורה — ח"א: נ"ח, ד.
משניות — ח"א: ס', א.
משפט — ח"א: ב', ג'; ס"ב; י"ח, ד';
נ"ה, ג'; נ"ט, ב'; ס"א, א'; קט"ו;
קנ"ד; קס"ט.
ח"ב: א', יד; ו', ז'; ח', יא.
משפט דקדושה — ח"א: כ', ס.
משפט מעוקל — ח"א: ס"א, א.
משפטי אמת — ח"א: ס"א, א.
משפטים — ח"א: ו', י' ג.
משקה — ח"ב: ס"ט.
מתאכ"ל — ח"ב: ס"ו.
מתי מדבר — ח"א: ח', ח.
מתיקות בתורה — ח"א: קצ"ט.
מתיקות ומרירות — ח"א: י"ט, ח.
מתכות — ח"א: ס', ג.
מתן בסתר — ח"א: פ"ג.
מתן תורה — ח"א: רי"ט; רס"ו.
ח"ב: ד', ו'; ע"ב.
מתנגד — ח"א: רכ"א.
מתנגדים — ח"א: ח', ח'; כ"ח, א.
מתנות — ח"א: י"ו, א.
מתנת חנם — ח"א: כ', ה.
מתקלא — ח"א: י"ט, ס.

מרדכי — ח"א: י', ח'; י"ו, ה'; י"ח, ב';
נ"ו, ב'; ס', ט'; ר"ג.
ח"ב: ע"ד.
מרה — ח"א: כ"ו, ז.
מרה שחורה — ח"א: כ"ג, א'; ל', ד';
נ"א; רפ"ב.
ח"ב: ס'; כ"ג; כ"ד; מ"ד; ס"ג.
מרובע — ח"א: מ"ט, ה.
מרצאות — ח"א: כ"ג, א.
מריבה — ח"א: ה', ד.
מריבה על צדיקים — ח"א: כ', א.
מריבה שבין הצדיקים — ח"א: ה', ד.
מרים — ח"א: כ', א'; כ"א, ו'; נ"ה, א';
קע"ד.
מרירות — ח"א: י"ט, ח'; כ"ו, ז.
מרכבה — ח"ב: ה', יא; ס"ט.
מרכבה לקדושה — ח"ב: כ"ג.
מרכבתא עלאה — ח"א: י"ג, ה.
מרכבתא תתאה — ח"א: י"ג, ה.
מרעים — ח"ב: צ"א.
מרקולים — ח"ב: ס'.
מרת נפש — ח"א: י"ג, ה.
משא — ח"א: נ"ד, ג.
משא ומתן — ח"א: י"ד, יב; ל"ג, ב';
נ"ד, ג'; ס', ד'; ס"ט; רל"ג; ר"פ.
משא ומתן באמונה — ח"א: י"ג, א';
כ"ג, א'; כ"ט, ט'; ל"ה, ו'; צ"ג; ר"י.
משה רבינו — ח"א: ב', ו'; ג', ד'; ה';
ו', ה'; י', ח'; י"א, א'; י"ב, ד';
י"ח, ב'; כ', א'; כ"א, ו'; כ"ב, א';
ל', ב'; ל"ד, ח'; ל"ו, ב'; ל"ח, ו';
מ"ג; נ"ד, ו'; נ"ה, ט'; נ"ח, א';
ס', א'; ס"ד, ג'; ס"ה, ד'; ע'; ע"ה;
ע"ט; ק"ג; ק"ד; ק"ה; קט"ו;
ק"ח; ק"כ; קכ"ג; קל"ל; קל"ה;
קמ"ג; קמ"ו; קנ"ה; קס"ב; קפ"א;
קצ"ו; קצ"ו; רי"א; רס"ו; רפ"ב.
ח"ב: א', ב'; ב', ד'; ה', ז'; ו', ב';
ח', א'; כ"ב; כ"ו; כ"ו; ל"ח;
ל"ט; ס"ו; ע'; ע"ב; ע"ח; פ"ב;
צ"א.
משה"ה — ח"א: י', ח'; י"ג, ג'; נ"ו, ח.
ח"ב: ע"ט.
משה משיח — ח"א: ב', ו'; ט', ד';
י"ג, ב.

מצוות — ח"א: כ"ג, ה'; כ"ה, ג'; ל', ג';
נ"ו, ח'; ס"ו, ב'; קע"ח, קע"ט.
ח"ב: ע"ד.
מצוות בשמחה — ח"א: ה', ב'; כ"ד, ב.
במצוות ג' בחינות: מושכלות,
מקובלות, חוקות — ח"א: ה', ה.
מצוות התלוים בראש — ח"א: ה', ב.
מצוות ומעשים טובים — ח"א: כ', ד.
ח"ב: ד', ב'; ע"ט.
מצוות מעשיות — ח"א: כ"ב, ח.
ח"ב: י"ט.
מצוות עשה — ח"ב: פ"ג.
מצוות עשה ואהבת — ח"א: צ"ג;
ר"י; דל"ט.
מצולות — ח"א: ט', ה.
מצורע — ח"א: ג', י"א, ז'; י"ד, ט';
כ"א, ה.
מצח — ח"א: ל"ח, ה.
מצח הנחש — ח"ב: ד', ז.
מצח הרצון — ח"א: דס"ו.
מצר הגרון — ח"ב: ע"ג; ע"ט.
מצרים — ח"א: ו', א'; ח', ט'; ס', ה';
ל', ב'; נ"ו, ד'; קס"ג.
ח"ב: א', י'; ס'; ע"ג; ע"ד; ע"ט.
מצ"ח — ח"א: ד"א.
מקוה — ח"ב: קכ"ג.
מקוה של שבעות — ח"א: נ"ו, ז.
מקום — ח"א: ס"ו, ב.
ח"ב: א', י"ד; פ"ג.
מקומו של עולם — ח"ב: א', י"ד; נ"ו.
מקורב להצדיק — ח"א: קט"ט; ד"מ.
מקטרג הגדול — ח"א: ל"ח, ב.
מקטרגים — ח"א: פ"ד; פ"ח; קע"ד.
מקיף למקיף — ח"א: כ"א, ט.
מקיפי מלכות — ח"א: ל"ה, ט.
מקיפין — ח"א: כ"א, ד'; מ"ח; מ"ט, ז.
ח"ב: ו', ה.
מקל — ח"א: א.
מקרה לילה — ח"א: י"ט, ה'; פ"ג.
ח"ב: ח', ג.
מקשה לילד — ח"א: קל"ה.
ח"ב: ב', ה.
מראה — ח"ב: א', יב; ה', יא.
מרגלים — ח"ב: ו', ג.

מפתח ענינים

נ

נר"ן — ח"א: א; ס"ד; ד; ע"ג.
 נ' יום של ספה"ע — ח"א: י, ח.
 נ' פעמים יצ"מ וכו' — ח"א: מ"ה.
 נ' שערי בינה — ח"א: נ"ה, ז.
 נ' שערי תשובה — ח"ב: ע"ג.
 נ"א רפ"א — ח"א: קע"ה.
 נאמן פשוט — ח"א: נ"ה, ז.
 נא"ף — ח"א: ר"ה.
 נאצלים — ח"א: כ"ד, ח.
 נבואה — ח"א: ג"ד, ה.
 ח"ב: א, ו; ח, ה.
 נבואת משה — שאר נביאים — ח"א: ה, ב.
 נבואארדן — ח"ב: ס"ה.
 נבוכדנצר — ח"ב: ס"ג.
 נביא — ח"א: י, ד.
 נבי"א — ח"א: ה, ב.
 ח"ב: ח, ה.
 נביא שקר — ח"ב: ח, ט"ו.
 נביאים — ח"א: ג' ל"ז, ו; מ"ד; ג"ה, ו; ג"ה, ט; ס, א; קפ"ו; רי"ב.
 ח"ב: ז, ח; ס"ד; פ"א.
 נבילה — ח"א: י"ב, א.
 נבל — ח"א: ג"ד, ד; רע"ט.
 נב"ל — ח"א: קכ"ג.
 נגב — ח"א: פ"א.
 נגבה — ח"א: ס"ב, ה.
 נגונא דליואי — ח"א: י"ג, א.
 נגונים — ח"א: רפ"ב.
 נגידים — ח"ב: ס"ד.
 נגינה — ח"א: ג' מ"ב; מ"ט, ה.
 ח"ב: ל"א.
 נגינה וזמירות — ח"א: ח, ט.
 נגלה — ח"א: י, ז; י"ה, ד; כ"ב, ט; ל"ג, ד.
 נגעני הנפש — ח"א: ס"ה, ד.
 נדב ואביהוא — ח"א: מ"א.
 נדבת המשכן — ח"א: רס"ד.
 נדיב לב — ח"ב: ד, א.
 נדיבות לב — ח"ב: ע"א.
 נדר — ח"א: ג"ו, ב.
 ח"ב: כ"ו.

ניסוך המים — ח"ב: ה בסופו.
 ניסן — ח"א: מ"ט, ה.
 ח"ב: ל"ט.
 ניסן ר"ה למלכים — ח"א: ע.
 ח"ב: ה, י.
 ניצוצות דק' — ח"א: י"ז, ד; כ"ו; כ"ז, ח; ל, ז; ל"ה, ח; ל"ז, ז;
 נ"ה, ג; ג"ה, ה; ג"ז, א; ס"ב, ד;
 ס"ד, ב; ע"ה; צ' צ"ד; צ"ו; קס"ג.
 ניצוצי אותיות הדיבור — ח"א: ס"ב, ה.
 ניצוצי השכינה — ח"א: י"ב, ד.
 ניצוצי נשמות — ח"א: כ, ה.
 נישוק — ח"א: י"ב, ד.
 נכסים — ח"א: כ"ג, ה.
 נכרי — ח"ב: כ"ח.
 נמלה — ח"א: ס"ג.
 נס — ח"א: ז, ה; ג"ט, ד.
 נסיונות — ח"א: ל"ח, ב.
 נסים — ח"א: ז, א; ט, ה; מ"ט, ז; רי"ב.
 נסיעה — ח"א: רי"ח.
 נסיעה להצדיק — ח"א: י"ט, א;
 ס"ב, ו; ס"ד, ד; ע"ב; ע"ה; ק"כ;
 קנ"ה; קפ"ה; קפ"ח.
 ח"ב: מ"ה; מ"ו.
 נסיעה לצדיקים על ר"ה — ח"א: ס"א, ז; רי"א.
 נסיעות — ח"א: מ.
 ח"ב: ס"ב.
 נסירה — ח"א: ק"ח.
 נסתר — ח"א: י, ז; ט"ה, ד; כ"ב, ט; ל"ג, ד.
 נעימות התורה — ח"ב: ע"א.
 נער — ח"א: ל"ב.
 נערה — ח"א: ל"ב.
 נערים — ח"א: ס"ה, ד.
 נעשה — ח"א: כ"ב, ט; ק"כ.
 נפל — ח"ב: כ.
 נפילה — ח"א: כ"ג, ו; כ"ה, ה;
 ל"ח, ז; ס, ו; ק"ח; קי"ב; קפ"א; רס"א.
 נפילת ההתפארות — ח"א: י"א, ז.

נד"ת — ח"א: כ"ב, א.
 נהורא עלאה — ח"א: כ"א, ה.
 נהר — ח"א: י"ד, ה.
 ח"ב: ח, א.
 נהרות — ח"א: ט"ז; רס"ב.
 נואף — ח"ב: י"ח.
 נובלות חכמה — ח"א: קכ"ג.
 נוגה — ח"א: י"ט, ה.
 נועם — ח"ב: ע"א.
 נועם העליון — ח"ב: ע"א.
 נופת צופים — ח"א: כ"ה, א.
 נוצות — ח"א: ו, ה.
 נוצר חסד — ח"א: ח, ה.
 נוקבא — ח"א: ל"א, ט.
 ח"ב: פ"ב.
 נוקבא דפרדשקא — ח"א: ב.
 נוקבא דתהום רבא — ח"א: ל"ח, ז.
 ח"ב: ע"ט.
 נוריאל — ח"א: י"ג, ג.
 נושא עון ופשע — ח"א: ח, ד.
 נח — ח"א: קע"ה.
 ח"ב: ס"ז.
 נחל — ח"א: ל"ד, ה.
 נחלת אבות — ח"א: ס, ד; ק"ג.
 נחמה — ח"א: כ"א, ט.
 נחמו — ח"ב: פ"ה.
 נחש — ח"א: ג; ט"ו, ה; י"ט, ג;
 כ"ט, ג; נ"ו, ט; ס"ג; ע"ד; קי"ז.
 ח"ב: ח, ג.
 נחש הקדמוני — ח"א: ל"ה, א.
 נחשים ועקרבים — ח"א: פ"ה.
 נחשת — ח"א: כ"ג, ה.
 נחת — ח"א: א; כ, ה.
 ניאוף — ח"א: ז, ד; י"א, ג; ל"ז, ו;
 מ"ג; ק"ל; קל"ה.
 ח"ב: ט"ו.
 ניגון — ח"א: ג"ד, ו; רכ"ו; רל"ו.
 ח"ב: ח, י; ס"ג; צ"ב.
 ניגון של אומה המצירה וכו' — ח"א: כ"ז, ח.
 ניגון של הצדיק — ח"א: ס"ד, ה.
 ניגונים של לילה — ח"א: רכ"ו.
 נימין שבכנור — ח"ב: ח, יב.
 ניסיון — ח"א: ק"ג.

מפתח עינים

כט

נשמות הצדיקים — ח"א: י"ח, ב;
ר"ט, ט.
נשמות העשוקים — ח"א: פ"ב.
נשמע — ח"א: כ"ב, ט; ק"כ.
נשר — ח"א: י"ג, ה; כ"ט, ב; ל"א, א.
ר' נתן — ח"ב: פ.
נתן הנביא — ח"א: ק"ג.

ס

סמ"ך — ח"א: נ"ט, ד.
סא"ל — ח"א: ר"ג.
סביבות המצוה — ח"א: כ"ב, ט.
ס"ג — ח"א: ב' בהגה"ה; ו', ו; קל"ה;
קע"ה.
ח"ב: פ"ב.
סגול — ח"א: ו', ה.
ח"ב: פ"ב.
סגולה — ח"א: כ"א, ט.
סגולה לבטל הרהורי ניאוף — ח"א:
ל"ג, ו.
סגולה לבנים — ח"א: מ"ח.
סגולה לזכרון — ח"א: ו', ה; מ"ה.
סגולה לזש"ק — ח"א: קנ"א.
סגולה לחולה — ח"א: ו', ה.
סגולה לחולי נופל — ח"א: ר"א.
סגולה לכעס — ח"א: קנ"ה.
סגולת אכילת שבת — ח"א: נ"ג, ה.
סגולת הפדיון — ח"א: ק"פ.
סגולת התענית — ח"א: קע"ט.
סגירת עינים בשעת ק"ש — ח"א:
ל"ג, ג.
סגל גלות — ח"א: נ"ח, ו.
סדום — ח"א: ס', ד.
סדר התפילות — ח"א: ל"א, ו.
סדר זרעים — ח"ב: ה', א.
סדרים — ח"א: נ"ו, ג.
ס"ה — ח"א: ל"ח, ב.
סובב כל עלמין — ח"א: ס"ד, ב.
סוד — ח"א: קכ"ו.
סוד העיבור — ח"א: ס"א, ג.
סוד כוונת מילה — ח"א: י"ט, ט; ס"ג.
סוד כוונת תפילין — ח"א: ל"ח, ו.
סוד נפילת אפים — ח"א: ל"א, ט.

נקודות — ח"א: ר"ט, ח; ל"א, ו;
ס"ו, ד.
נקודת האמת בין הצדיקים — ח"א:
ס"ו, ד.
נקודת הדלת של אחד — ח"א: ו', ה;
ל"ג, ו.
נקודת המרכז — ח"א: ל"ג, ב; ס"ד, א.
נקמה — ח"א: דמ"א.
נר — ח"א: ס"א, ח; ער"ה.
ח"ב: ט'; ל"ח.
נר ה' — ח"א: ס', ג.
נר חנוכה — ח"א: י"ד, יב; נ"ד, ו.
נדרף — ח"א: רכ"א.
נשואין — ח"ב: כ"ט.
נשואין בקדושה — ח"א: ו', ג.
נשואין בקליפה — ח"א: ו', ג.
נשיאות פנים — ח"א: מ"ו; ס"ו, ב.
ח"ב: ד', ח.
נשיכת הנחש — ח"א: קפ"ט.
נשים — ח"א: נ"ו, ג; ס"ג, ר"ב; ר"ג.
ח"ב: ב', ד.
נשימה — ח"א: ח', א; נ"ה, ט; ס', ג;
ע"ח; ק"ט.
ח"ב: ח', יב.
נשיקין — ח"א: י"ב, א.
נשמה — ח"א: ד', ח; ח', א; י"ד, ד;
ט"ו, ה; י"ו, ב; כ', א; כ"ב, ה;
כ"ה, ג; ל"ה, ב; נ"ד, ג; נ"ו, ב;
ס"א, ג; ס"ט; קנ"ב; ק"ע; קצ"ב;
רכ"ה; רכ"ח; רנ"ג; דע"ג.
ח"ב: א', יב; ב', ו; ה', ג; ו', ד;
ח', א.
נשמות גדולות — ח"א: ס"א, ג.
נשמות גרים — ח"א: י"ד, ג.
נשמות בטיקלא — ח"א: ל"ט.
נשמות חדשות — ח"א: ל"ח, ה.
נשמות ישראל — ח"א: ח', ו; י"ו, ו;
נ"ב.
ח"ב: א', כ; מ'.
נשמות נפולות — ח"א: ס"ד, ג.
ח"ב: ה', פ"ג.
נשמת ער"ר — ח"א: ל"ו, ג; דכ"ו.
נשמות ערומות — ח"א: ס"ה, א.
נשמות קדושות — ח"א: ס"ה, א.

נפש — ח"א: ה', ב; י"ב, ד; י"ג, ג;
כ"ט, א; ל"א, ו; ל"ח, א; ל"ו, ב;
מ"ו; נ"א; נ"ו, ג; נ"ט, ה; ס"א, ח;
ס"ה, ב; ס"ו, א; ס"ט; ע"ד; ע"ה;
ע"ו; ע"ט; פ"א; ק"ט; קצ"ט;
קס"ג; קע"ג; קפ"א; ר"ס; רס"ח.
ח"ב: מ"ו; פ"ח; צ"ח.
נפש בכח — ח"א: ל"א, ו.
נפש בפועל — ח"א: ל"א, ו.
נפש הבהמיות — ח"א: ל"ט.
נפש הבנים — ח"א: ס"ט.
נפש החכם — ח"א: י"ג, ה.
נפש הרואה — ח"א: י"ו, א.
נפש חיה — ח"א: י"ב, א.
נפש יתירה — ח"א: ל"א, ט; קכ"ו.
נר"נ — ח"א: כ"ד, א; נ"ד, ג; נ"ה, ה.
נפש רעה — ח"א: ל"א, ט.
נפשות — ח"א: ל"א, ו; ס"א, ו; ס"ח.
נפשות הגרים — ח"ב: ע"ב.
נפשות בטיקלא — ח"א: ל"ח, ו.
נפשות ישראל — ח"א: י"ו, ה; ע"ח.
ח"ב: ד', יא.
נפתלי — ח"א: מ"ו.
ח"ב: ט"ו.
נצוח — ח"ב: צ"ב.
נצח — ח"א: ל"ב; נ"ד, ב.
ח"ב: ו', יג; פ"א.
נצח והוד — ח"א: ג', י"ב, ד; ל"ב;
מ"א; מ"ח.
ח"ב: א', יד.
נה"י — ח"א: כ"ד, ג.
נה"י דבינה — ח"א: פ"ה.
נה"י דז"א — ח"א: פ"ה.
נה"י מלביש חג"ת — ח"א: כ"ד, ד.
נצחון — ח"א: ע"ה; קכ"ב.
נצרך לבריות — ח"א: ס"ו, ג.
נקבה — ח"א: ס"ט.
נקבים שבגוף — ח"ב: קכ"ג.
נקודה השייך ללב — ח"א: ל"ד, א.
נקודה הפנימית — ח"ב: ל"ט; מ"ה.
נקודה טובה — ח"א: ל"ד, ה; נ"ד, ו;
רפ"ב.
ח"ב: י'; מ"ח; קכ"ה.
נקודה עליונה של א' — ח"א: ו', ה.
נקודה תחתונה של א' — ח"א: ו', ה.

ספר שו"ת — ח"א: ס"א, ה.

ספר תהלים — ח"א: קנ"ו.

ח"ב: ע"ג.

ספר תורה — ח"א: ד, ה.

ספרי חקירה — ח"ב: י"ט.

ספרי מוסר — ח"א: ק"כ.

ספרי מחקרים — ח"ב: מ"ד.

ספרי מינין — ח"א: ס"ד, ה.

ח"ב: ל"ב.

ספרי עכו"ם — ח"א: י"ז, ה.

ספרים שנשרפו — ח"ב: ל"ב.

סתימו דעיינין — ח"א: ס"ה, ג.

סתרי תורה — ח"א: נ"ז, ד.

ח"ב: ה' בסופו.

ע

עין — ח"א: ל"ח, ב; צ"ד.

ע' אומות — ח"א: כ"ג, א.

ע' אנפין חשוכין — ח"א: ק"א.

ע' אנפין נהירין — ח"א: ק"א.

ע' לשון — ח"א: י"ט, ג; ל"ח, א.

ע' לשונות עכ"ם — ח"א: ל"ג, ז.

ע' נפש בית יעקב — ח"א: ל"ח, א.

ע' פנים של תורה — ח"א: ל"ח, א;

ס, ה.

ע' פרים — ח"א: ל"ג, ז.

ע' קלין — ח"א: כ"א, ז; ל"ח, א.

ח"ב: ב, ה.

ע' קלין קודם הלידה — ח"א: כ"ג, א.

ע' שנים — ח"א: ס, ה.

ע' תיבות שבמזמור יענך — ח"א:

ל"ח, א.

ע"ב — ח"א: ב' בהג"ה; מ"ו.

ע"ב נימין — ח"ב: ח, א.

ע"ב צדיקים שבדור — ח"ב: פ"ג.

ע"ב רי"ו — ח"א: י"ג, ה.

ע"ב שין — ח"א: מ"ו.

עכד — ח"א: ק"ו; קצ"ב.

ח"ב: ב, ה; ה, טו.

עבדים — ח"א: ד, ט; ס"ד, ה.

ח"ב: א, י.

סכלות — ח"א: ל"ח, ב.

סלוקא דיסודא עד אר"א — ח"א:

ל"ח, ה.

סליחת עונות — ח"א: קע"ו.

סלע — ח"א: כ, ב.

סלת — ח"א: מ"ט, ז.

סם חיים — ח"א: ק"א.

ח"ב: ה, טו.

סם מות — ח"א: ק"א.

ח"ב: ה, טו.

סמיכה על קרבנות — ח"א: כ"ה, ה.

סמיכה שסומכין את הרב — ח"א:

ס"א, ב.

סמיכת גאולה לתפלה — ח"ב:

א, יא; ק"ב.

סמכי קשוט — ח"ב: פ"א.

סמתרי — ח"ב: ה, טו.

סנד"ל — ח"א: ג"ה, ט.

סנהדרין — ח"א: קפ"ג.

סניגור — ח"א: פ"ד.

סעד — ח"א: פ"ו.

סעודה — ח"א: י"ט, ח; ס"ב, ה.

ח"ב: ד, י.

סעודה המפסקת — ח"ב: פ"ה.

סעודת שבת — ח"א: רע"ז.

ספיחים — ח"ב: ה, ה.

ספינה — ח"א: ד, ט.

ח"ב: ז, יג.

ספינתא — ח"א: א, ב; ו, ה, ה.

ח"ב: ד, יא.

ספיקות — ח"ב: י"ב.

ספיר ואור — ח"א: י"ב, ג.

ספיר ונהיר — ח"א: ק"א.

ספירה — ח"א: קפ"ב.

ספירות — ח"א: י"ט, ח; כ"ד, ח.

ספירת חסד — ח"א: י"ט, ח.

ספר — ח"א: י"ט, א; ק"כ; קכ"א;

קצ"ב; רפ"א.

ח"ב: ל; ל"ב; ל"ח.

ר' ספרא — ח"א: י"ז, ה; ל"ה, ז.

ספר הזוהר — ח"א: התחלת לקו"כ.

ספר הרפואות — ח"ב: א, יא.

ספר זכרון — ח"א: קמ"ב.

ספר ראשית חכמה — ח"ב: י"ז.

סודות התורה — ח"א: ט"ז, א;

ל"ח, ו; מ"ד.

ח"ב: פ.

סוון — ח"א: רס"ו.

סוחר — ח"א: ד, ה; י"ד, יב.

סוחר ישמעאל — ח"א: ח, ח; ט, ד.

סוכה — ח"א: כ"א, ג; מ"ח; רס"ו.

סוכה בקליפה — ח"א: מ"ח.

סוכות — ח"א: ל, ו; ל"ג, ז; מ"ח;

קל"ה.

ח"ב: א, ה; ד, ו; ה, יד.

סוכת דוד — ח"א: מ"ט, ה.

סוכת דוד הנופלת — ח"א: כ"ט, ז.

סוכת נוצרים — ח"א: מ"ח.

סומא — ח"א: רכ"ב.

סוס — ח"א: י"ב, ד.

סוספיתא דדהבא — ח"א: ה, ד;

ל"ה, א.

סוף — ח"ב: ד, ד.

סוף מעשה במחשבה תחילה —

ח"א: י"ח, א; ס"ג, ב.

סופר — ח"א: י"ח, ז.

סורא — ח"א: ט"ו.

סחור סחור (בח"י מקיסים) — ח"א:

ד, ה.

סטרא אחרא — ח"א: ד, ט; ה, ד;

ל, ח; נ"ז, ה; ס"ז, ד; ס"ט; ק"ה;

ק"ט; קי"ב; רל"ד; רע"ז.

ח"ב: ח, ב; כ"ג; מ"ח; נ"ז;

ס"ז; ע"ז.

סטרא דמותא — ח"א: י, ג.

סטרא דשמאלא — ח"א: נ"ד, ב;

נ"ט, ה.

סיבות — ח"א: ס"ב, ה.

ח"ב: ד, ז.

סיבת כל הסיבות — ח"א: ס"ב, ה.

סיג — ח"א: ו, ה.

סיגופים — ח"א: ק"ט.

ח"ב: קכ"ג.

סיהרא — ח"א: ט"ז.

סיני — ח"א: ט"ז, ד.

סיפורי מעשיות — ח"א: ס, ו; קס"ד.

סיפורי מעשיות מצדיקים — ח"א:

רל"ד; רמ"ח.

סירוס — ח"א: ל"ח, ה.

מפתח ענינים

לא

עונשים — ח"ב: ס"ו.
 עופות — ח"א: ס"ג.
 עור בהמה טמאה — ח"א: ס' ז.
 עור של תפילין — ח"א: מ"ו.
 עורב — ח"א: ג'; ט"ה.
 ח"ב: ד/א.
 עוררים — ח"א: ד/ט.
 עורף — ח"א: ב/ו; ס"ב; ה; קס"ג.
 ח"ב: פ"ה.
 עושר — ח"א: י"ב, ג.
 ח"ב: פ"ג.
 עז — ח"א: י"א, ד.
 עזות — ח"א: ל/ח; ל"ח; ו; ס"ו, ג.
 ח"ב: א, ג; פ.
 עזות דקדושה — ח"א: כ"ב; ד; קמ"ו;
 רע"א.
 עזות פנים — ח"א: קמ"ו; קנ"ג.
 עזי פנים — ח"א: נ"ז; ס"ו, ג.
 עזר — ח"א: י"ט, ח.
 עטרה — ח"א: י"ח, ב.
 ח"ב: ט"ו.
 עיבור — ח"א: ב/ו; י"ג, ה; ל"א, ט;
 ל"א, א; ק"ה; קס"ט; קצ"ב.
 ח"ב: כ/ו.
 עיבור המוחין — ח"א: כ"א, ז.
 עיגול — ח"א: קפ"ג.
 עיגולים — ח"ב: מ"ה.
 עיור — ח"א: ט/ג; ס' ז.
 עייפות הנפש — ח"א: ס"ו, ח.
 עין — ח"א: י/ח; ט"ה, ח.
 עינא חד דרחמי — ח"א: ד/ט.
 עיני ה' — ח"א: צ"ה.
 ח"ב: ה/י.
 עיני היצה"ר — ח"א: קכ"ח.
 עיני העדה — ח"ב: ס"ו.
 עינים — ח"א: ו/ה; ז/ד; י"ג, ד;
 ט"ו; כ"א, ב; כ"ו; ו; כ"ט, י;
 ל"ו, ב; ז"א; נ"ט, ו; ס"ה, ד;
 ע"ו; ר"ל; רנ"ד.
 ח"ב: ה/טו; ו"ב; מ'; ע"ב; פ"ג.
 עיר אלקינו — ח"א: י/ג.
 עיר הדמים — ח"א: כ"ט, ג.
 עירינ (מלאכים) — ח"א: ה/א.

עז — ח"א: י"ז, א.
 עול דרך ארץ — ח"א: ק"א.
 עול מלכות — ח"א: ק"א.
 עול תורה — ח"א: ק"א.
 ח"ב: ל"א.
 עולה — ח"א: מ"ט, ד; ק"ח.
 עולימתא שפירתא — ח"א: ל"ו, ג;
 ס"ב, ה.
 עולם — ח"א: ה/ב; י"ז, א; י"ט, ג;
 כ"ב, י; ל"ד, ו; מ"ד; ס"ה, ב.
 עולם האצילות — ח"א: ק"פ.
 עולם הבא — ח"א: ד/א; ו/ג;
 ט"ו, ה; י"ז, ח; כ"א, ט; ל/ח;
 ל"ו, ג; מ"ט, ז; ט"ה, ג.
 ח"ב: ו/ז; י"ט; ל"ו; ק"ח; קי"ט.
 עולם הבריאה — ח"א: ק"פ.
 עולם הגלגלים — ח"א: ט/ג; כ"ב, י.
 עולם הגשמי — ח"א: ל"ג, ב; ס"ה, א.
 עולם הדיבור — ח"א: ע"ח; קע"ח.
 עולם הזה — ח"א: י/ט; כ"א, ט;
 כ"ב, י; ל/ח; ג"ד, ב; ט"ו, ג;
 קל"ג; רמ"ד.
 ח"ב: ו/ד; ג"ה; קי"ט.
 עולם החירות — ח"ב: י/י.
 עולם היצירה — ח"א: ל"ג, ה.
 עולם הכוכבים — ח"א: ט/ב.
 עולם המלאכים — ח"א: ט/ב.
 עולם הנשמות — ח"ב: ל"ט.
 עולם העליון — ח"ב: ו/ז.
 עולם העשיה — ח"א: ל"ג, ו; ק"פ.
 ח"ב: מ"ט.
 עולם השפל — ח"א: ט/ב.
 ח"ב: ל"ט.
 עולם התחתון — ח"ב: ו/ז.
 עולמות — ח"א: כ"ד, ג; מ"ד; מ"ט, א;
 ג"ב; ג"ח, ד; ע"ה; ע"ח; צ"ד;
 ק"ה; קנ"ט.
 עולמות עליונים — ח"ב: ו/ד.
 עולת רא"י — ח"א: ל"א, ט.
 עומר שעורים — ח"א: י/ח.
 עון פלילים — ח"ב: ח/ג.
 עונג שבת — ח"א: מ"ט, ו; ג"ו, ד;
 ג"ח, ז.
 ח"ב: ע"ב.

עבודה זרה — ח"א: י/ה; י"א, ב;
 י"ג, א; י"ז, ד; י"ח, ב; כ"ב, ב;
 כ"ג, א; כ"ח, א; מ'; ק"ד; רט"ו.
 ח"ב: א, י; כ"ו.
 עבודה עם שכל — ח"א: ס' ו.
 עבודה שבלב — ח"א: מ"ט, ד.
 עבודה תמה — ח"א: י"ה, ה.
 עבודות וסיגופים — ח"ב: קכ"ג.
 עבודת ה' — ח"א: כ"ה, ג; ל"א, ט;
 ל"ד, ב; ל"ה, א; ל"ח, ה; מ"ט, ד;
 ג"ד, ב; ג"ט, א; ס' ו; ע"ו; ע"ט;
 קנ"ה; קנ"ח; ק"ס; קע"א; קע"ט;
 רמ"ח; רס"א; רע"ב.
 ח"ב: ד/ב; י"ט; ל"ו; מ"ד;
 מ"ח; מ"ט; פ"ו; קכ"ה.
 עבודת ה' בפשיטות — ח"ב: ה/טו.
 עבירה — ח"א: ד/ה; ל"ח; ו; ג"ו, ג;
 צ"ח; ק"א; ק"ס; ר"ד; ר"ו.
 ח"ב: קי"ג.
 עבירות — ח"א: כ"ב, ז; כ"ט, ד;
 ס"ו, ב; ק"ט; קי"ב; קט"ו.
 ח"ב: י"ב; מ"ו; ע"ב.
 עבירות שבידו — ח"א: י"א, א.
 עבר הנהר — ח"א: ס"ה, ב.
 עבר ושנה — ח"א: ג"ו, ג.
 עברים — ח"א: י"ב, ד.
 עבריים — ח"א: ס"ה, ב.
 עגולא — ח"א: ג"ט, ג.
 עגולים — ח"א: ו/א.
 ח"ב: ל"ט.
 עגל — ח"א: קע"ו.
 עדות — ח"א: ט/ב; קמ"ו.
 עדיים — ח"א: כ"ב, י.
 עדן — ח"א: ח/ז.
 עדן עלאה — ח"א: כ"ב, י.
 עדן תתאה — ח"א: כ"ב, י.
 עובד — ח"ב: ח/י.
 עוג מלך הבשן — ח"א: ג"ה, ט.
 ח"ב: ח/יב.
 עוונות — ח"א: ד/ה; ה/ג; ח/ד;
 כ"ב, יא; כ"ו; צ"ד; צ"ו; ק"ה;
 קע"ו.
 ח"ב: ו/ג; ח/ה.
 עוות הדין — ח"ב: ה/א.

עצם לזו — ח"ב: פ"ה.
עצמות — ח"א: ד', ה'; נ"ו: ס"ו, ה'; ק"א.
עצמי — ח"א: כ"ב, ה.
עצת הנחש — ח"א: ז', ג.
עצת נשים — ח"א: ס"א, ד.
עצת הצדיק — ח"א: ז', ג.
עקב — ח"א: י"ב, א; כ"ב, יא.
עק"ב — ח"א: מ"א.
עקב דס"א — ח"ב: ח', א.
עקב דקדושה — ח"ב: ח', א.
עקביים ורגלין — ח"ב: ח', א.
עקו — ח"א: ל"ג, א.
ר' עקיבא — ח"א: ל"א, ט; ס"ד, ג.
ה"ב: ג' ד', ז'; ח', א; ס'.
ר' עקיבא וחבריו — ח"א: ס"א, ה.
עקמימות הלב — ח"א: ה', ג.
ח"ב: י"ב, מ"ה.
עקשן — ח"ב: מ"ח; נ"א.
ערב רב — ח"ב: ט.
ערב שבת — ח"א: י', ט; י"ט, ה.
ערב שבת בין השמשות — ח"א: נ"ד, ו; פ"ה.
ערכה — ח"א: ע"ד.
ערכות — ח"א: ט', ב.
ערכי נחל — ח"א: י', ט; ע"ד.
ערוה — ח"א: ל"ה, ה.
עריות — ח"א: ב', ו; י"ט, ג.
ח"ב: ע"ח.
ערלה — ח"א: ל"ד, ז; ל"ט: פ"ב.
ערלי בשר — ח"ב: ה', טו.
ערלת בשר — ח"א: כ"ב, ה.
ערלת לב — ח"א: ל"ד, ז; מ"ט, א; קמ"א.
ערמה — ח"א: י"ב, ב.
ערפל — ח"א: קט"ו.
ערקתא דמסאני — ח"א: ל"ה, ט.
עש של קליפה — ח"א: מ"א.
עשב — ח"א: ט', ב; נ"ז, א.
עש"ב — ח"א: ל"ט.
עשביו — ח"א: ב', ה; י"ד, יא; י"ז, א; ל"א, ד; ס' ג; ס"ה, א; קנ"ט; רכ"ז; דל"א.
ח"ב: א, ט; ה', א; י"א; ס"ג.

עניו — ח"א: ד', ז; ע"ט: רמ"ו.
ח"ב: כ"ב.
עניויות שהיא גדלות — ח"א: י"א, ה.
עניים — ח"א: ר"י.
ענון — ח"א: ב', ה; נ"ח, א; ס"ו, ח.
ח"ב: ח', ד; ס'.
ענ"ן — ח"ב: ה', טו.
ענו גדול — ח"א: פ"ב.
ענני — ח"ב: ה', טו.
ענני כבוד — ח"ב: ד', ה.
עננים — ח"א: ב', ה; ט"ז; רפ"ג.
ענפי השכל — ח"א: ל"ה, ה.
ענפים — ח"א: ל"ד, ב; ס"ו, א; ס"ט; ע'.

עסקי עוה"ז — ח"א: י"ד, ט.
עפיפה — ח"א: ס"ג.
עפר — ח"א: ח', ה; ט', ד; י"א, א; כ"ג, ו; נ"ח, ח; ס', ח; ע"ז: קפ"ט.
ח"ב: ה', א; ס"ו: ע"ב.
עפרון — ח"א: י"ז, ב.
עפרות זהב — ח"א: ס"ט.
עפריים — ח"א: י"א, א.
עץ נ' אמה של המן — ח"א: י', ח.
עץ הדעת טו"ר — ח"א: י"ט, ד.
ח"ב: י"ב.
עץ החיים — ח"א: ל"ח, ה.
עצבון — ח"א: כ"ג, ג.
עצבון ידים — ח"א: ג"ו, ט.
עצבות — ח"א: ד', ח; כ"ג, א; כ"ד, ב; ע"ב; קנ"ה; קס"ט; קפ"ט; רפ"ב.
ח"ב: ב', ה; ו'; כ"ד; מ"ח; פ"ג.
עצבות רוח — ח"א: נ"ד, ו; נ"ו, ט.
עצה — ח"א: י"ז, ח; מ"ט, ה; ס"א, ד.
ח"ב: ב', ב.
עצה מחכמי הדור — ח"א: קמ"ג.
עצות — ח"א: כ"ב, א; מ"א.
ח"ב: ה', ב.
עצות נבערות — ח"א: ס"א, ד.
עצים — ח"א: רכ"ט.
עצירות — ח"א: ס"א, א.
עצירות גשמים — ח"א: מ'.

ח"ב: ס'.
עצל — ח"ב: ע"ב.
עצלות — ח"א: ד', ח; קנ"ה; קפ"ט.
עצם — ח"א: כ"ב, ג.

עכ"ם — ח"א: ד', א; י"ב, ד;
**י"ד, ב; ט"ז; כ"א, ט; כ"ה, ד;
 ל', ו; ל"א, ט; ל"ג, ג; ל"ו, ו;
 ס"ב, ג; ס"ו, ג; ק"א; רמ"ד; ר"ג.
 ח"ב: ט"ז; ס"ה.**
עכירות דמים — ח"א: ל"ו, ג; נ"א;
ע"ב.
עכירת המוח — ח"א: ס"ט.
עכירות המעשים — ח"א: י"ז, ב.
על השחיטה ג' — ח"א: ל"ו, ה.
עלי' — ח"א: ו', ה.
עליית העולמות — ח"א: דל"ה.
עלמא דאתי — ח"א: נ"ד, א.
עלמא דאתכסיא — ח"א: ל"ב.
עלמא סתימא — ח"א: י"ב, ה.
עלמא עילאה — ח"ב: צ"א.
עלמא תתאה — ח"ב: צ"א.
עם — ח"א: י"ז, א; כ"ב, ה.
עם סגולה — ח"א: כ"א, ט.
עמוד השחר — ח"א: ד', ח.
עמודא דאמצעייתא — ח"א: ב', ג; ס"א, א.
עמודים — ח"א: ל"ח, ז; מ"א.
עמון — ח"ב: י', ט.
עמידה — ח"א: ט', ב; כ"ב, יא;
מ"ד; ע"ה.
עמלק — ח"א: ו', ו; י', ו; נ"ו, ה;
נ"ח, ג; קל"ה.
ח"ב: ה', יא; ח', ג; י"ט.
עמ"ר — ח"ב: ה', ט.
ר' עמרם חסידא — ח"א: א', ב; ד', ה.
עננה — ח"א: ו', ו; י"א, ב; י"ד, יב;
**כ"ב, י; ל"ג, ו; צ"ג; ק"ל; קל"ה;
 קמ"ז; קמ"ח; קס"ב; קס"ח; קצ"ב;
 קצ"ו.**
ח"ב: ד', יג; ט"ז; ל"ח; ע"ב.
ענוים — ח"א: י"ח, ב.
עני — ח"א: ב', ה.
עניות — ח"א: ד', ח; י"א, ד; כ"ט, ה;
**ל"א, ב; מ"ו; מ"ט, ג; נ"ד, ב;
 נ"ה, ח; ס', ג; ק"ו; דל"ט.**
ח"ב: ד', ג; כ'.
עני שאינו הגון — ח"א: דס"ה.
עני' סוערה — ח"א: ח', ג.

פ

פה — ח"א: י"א, א; כ"א, ב; ל"א, ז;
ל"ד, ו; מ"ג, מ"ה; נ"ג, ג; נ"ז, ח;
קס"ג, ד"ב.
ח"ב: מ"ד; ע"ז.
פה אלמים — ח"א: ס, ח.
פה המוכיח — ח"א: ל, ז.
פה הצדיק — ח"א: ל"ד, ג.
פ"ה סח — ח"א: מ"ט, ו.
פה עקרות — ח"א: ס, ח.
פה פגום — ח"א: י"א, ב.
פה קדוש — ח"ב: ט"ו.
פוסקים — ח"א: ח, ו; ס"ב, ב.
ח"ב: מ"א.
פועל — ח"א: ס"ג, ב.
פור — ח"ב: ע"ד.
פורים — ח"א: י, ה.
ח"ב: ע"ד.
פורעניות — ח"א: ח, ט.
פורת — ח"א: ז, ד.
פורת — ח"א: ב, ב.
פושעי ישראל — ח"א: י"ד, ג; י"ז, א;
נ"ה, ה; פ; קע"ח; רפ"ב.
ח"ב: מ"ה.
פושעים — ח"א: א; י"ב, ב; ל"א, ט;
קע"א.
פחד — ח"א: ט"ו, ב.
ח"ב: מ"ג.
פחד יצחק — ח"א: ס, ה; ע"ד.
פחתים — ח"א: ד, ח.
פטירת הצדיק — ח"א: כ, ה.
פי שנים — ח"א: ב, ב; י"ט, ה;
ס"ו, א.
פיזור הנפש — ח"א: י"ג, ה.
פייס — ח"ב: פ.
פילוסופים — ח"א: נ"ה, ו; רט"ז.
ח"ב: י"ט.
פינחס — ח"א: ל"ד, ז; ד"ג, רל"ד;
רפ"א.
ח"ב: ח, ג.
פירוד שבין השונאים — ח"א: ס"ז, ו.
פירורין דמוחא — ח"א: י"א, ד.
פירורין דנהמא — ח"א: י"ד, ד.
פירות — ח"א: ס"ה, ד; ס"ט.
פירי — ח"א: ל"ג, א.
פישון — ח"א: נ"ד, ו.

פ' — ח"א: פ"ג.
פ"א — ח"א: פ"ג.
פ' סופית — ח"א: פ"ג.
פאה — ח"א: י"ז, א.
פאר — ח"א: י"ז, א; ל"ח, ה.
ח"ב: מ; ס"ו.
פגימת החליף — ח"א: ל"ז, ו.
פגימת הלבנה — ח"א: קנ"א.
ח"ב: צ"א.
פגימת המזבח — ח"א: ל"ז, ו.
פגם אכילה — ח"א: ס"ג, ב.
פגם אמונת חכמים — ח"א: ס"א, א.
פגם אמת — ח"א: מ"ז.
פגם הברית — ח"א: י"א, ד; י"ט, ג;
ל"א, ט; נ"ג, קס"ט.
ח"ב: ה, ט"ו.
פגם הגדלות — ח"א: י"א, ז; כ"ב, ו.
פגם הדיבור — ח"א: ל"ח, ב; ע"ה;
קע"ח.
פגם הדעת — ח"א: נ"ד, ו; רס"ג.
ח"ב: ח, ב; ע"ח.
פגם החכמה — ח"א: רס"ו.
פגם הכבוד — ח"א: ס"ו, ב.
ח"ב: ח, ה; ע"א.
פגם הכעס — ח"א: נ"ט, ו.
פגם המוחין — ח"א: ה, ד.
ח"ב: ע"א.
פגם המזבח — ח"א: י"ז, ג.
פגם הנפש — ח"א: י"ג, ה; ס"ו, ח.
פגם העינים — ח"ב: ע"ב.
פגם העצמות — ח"א: ס"ו, ח.
פגם התפילה — ח"ב: ח, ה.
פגם התפילין — ח"א: ל"ח, ו; מ"ה.
פגם ע"ז — ח"ב: ס"ב.
פדיון — ח"א: קמ"ט; ק"פ; רט"ו.
ח"ב: ט"ו.
פדיון נפש — ח"א: מ"א.
ח"ב: ג.
פדיונות — ח"א: י' בסופו.
ר' פדת — ח"א: י"ד, ט.

עשבין ודשאין — ח"א: ח, ז.
עשו — ח"א: א; ח, ג; ט"ז, ל, ו;
נ"ו, ו; ע"ד; קל"ה.
ח"ב: ד, י; ה, י"א; ח, א; ע"ט;
ק"ו.
עשיה — ח"א: י"ד, יא; כ"ה, ד;
נ"ה, ט; ק"כ.
עשיר — ח"א: ב, ד; ד, ט; ר"כ.
ח"ב: ח, ה; ס"ד.
עשירות — ח"א: ד, ח; כ"ג, ו; מ"ז;
מ"ט, ו; נ"ט, ה; ס, א; ס"ה, ב;
ס"ח; ס"ט; קי"ב; ר"מ.
ח"ב: ב, ד; פ"ב.
עשירים — ח"א: ר.
עשירות — ח"א: מ"ט, ו.
עשן — ח"א: י, ט; ס"ה, ב.
עשנים סרוחים — ח"א: ס"א, א.
עשר קדושות — ח"ב: ע"ח.
עשר קדושת שבא"י — ח"א: רל"ד.
עשרה הרוגי מלכות — ח"א: ר"ס.
עשרה כתרי דמסאכותא — ח"ב;
פ"ב.
עשרה מאמרות — ח"א: צ"ו.
ח"ב: ח, ז; י"ב; ע"א; ע"ח.
עשרה מדרגות בנבואה — ח"ב;
ח, ו.
עשרה מומרי תהלים — ח"א: ר"ה.
ח"ב: צ"ב.
עשרה מיני דפיקין — ח"ב: כ"ד.
עשרה מיני זמרה — ח"א: ר"ה.
עשרה מיני נגינה — ח"ב: כ"ד; צ"ב.
עשרה קבין שיחה — ח"ב: ב, ה.
עשרה קבין שינה — ח"א: קי"ו.
עשרת הדברות — ח"א: כ"ג, ד;
ל"ד, ו; ל"ח, ז.
ח"ב: ח, ז; ע"ח.
עשרת השבטים — ח"ב: ס"ג.
עשרת ימי תשובה — ח"ב: ה, יד;
ע"ג.
עתידי — ח"א: י"ג, ה.
עתידות — ח"א: קל"ח.
ח"ב: ח, ח; ל"ה.
עתיק — ח"א: י"ג, ה; ס, ה.
עתיקא — ח"א: כ"א, ט.

פיתוחי חותם — ח"ב: ה, טו.
פלא — ח"א: כ"ה, ג; נ"ו, ב.
ח"ב: ה, ב.
פליאות חכמה — ח"א: נ"ו, ב.
פליט — ח"א: נ"ה, ט.
פלשתים — ח"א: ס, ג.
פני הארץ — ח"א: כ"ג, ו.
פני ה' — ח"א: ל"א, ט; נ"ה, ט.
פני המנורה — ח"א: כ"א, ב.
פני הצדיק — ח"א: קצ"ב.
פניות — ח"א: ר' ג; ס"ו, ג.
פנים — ח"א: ב, ו; ח, ג; י"ט, ט;
כ"א, א; ל"א, ט; נ"ו, ו; ס, ו;
ס"ג, ס"ו, ג; ס"ו, ב; ע"ד.
פנים בפנים — ח"א: ג; פ"ה, ק"ח.
פנים בתורה — ח"ב: ל"ב.
סנים דס"א — ח"א: כ"ג, א.
פנים דקדושה — ח"א: כ"ג, א;
ס"ב, ה; קנ"ג, קצ"ב.
פנים עליונים — ח"א: ל"ה, ט.
פנים שחקות — ח"א: קע"ב.
פנימי — ח"א: כ"א, ט.
פנימיות — ח"א: כ"ה, ג; נ"ו, ג; ע"ג.
פנימיות ברכאן — ח"א: כ"ד, ו.
פנימיות האמונה — ח"א: קע"ג.
פנימיות הנפש — ח"א: קע"ג.
פנימיות התורה — ח"א: ל"ג, ה.
פנימיות חב"ד דעשי' — ח"א: ר"פ.
פנימיות חג"ת — ח"א: כ"ד, ו.
פנימיות מוחין דעשי' — ח"א: ר"פ.
פנימיות מלכות דיצירה — ח"א:
כ"ד, ו.
פסול — ח"א: ח, ו; ל"א, ה.
פסולת — ח"א: ס, א.
פסוק א' של ק"ש — ח"א: ל"ו, ג.
פסוקים — ח"א: נ"ו, ג.
פסח — ח"א: ל, ו; מ"ט, ו; נ;
קל"ה; ר"א.
ח"ב: א, ה; ר, ו; ע"ד; פ"ג.
פסילים — ח"א: ל, ח.
פסיעה — ח"א: פ"ה.
פסיעה גסה — ח"א: רע"ו; רע"ו.
פסק דין — ח"א: י"ב, א.
פעולה — ח"א: ל"א, ו.
פעור — ח"א: ר, ט; י, ח.

פקדון הרוחות — ח"א: נ"ד, ו.
פקידת יצחק — ח"א: ס, ה.
פקידת עקרות — ח"א: נ"ג; ס, ה.
פרדשק"א — ח"א: כ' בהג"ה.
פר"ה — ח"ב: ע"ד.
פרה אדומה — ח"א: נ"ד, ה.
פרו ורבו — ח"א: ז, ה.
פרוטה — ח"א: ז, א; ט, ה.
פרי שלא נתבשל — ח"ב: פ"ח.
פרידה — ח"א: כ"ג, ה.
פריסא — ח"א: כ"ד, ח.
פרישות — ח"א: ק"ל.
ח"ב: ע"ב.
פרנס — ח"ב: פ.
פרנס חודש — ח"ב: כ"ו.
פרנסה — ח"א: ר, ט; ט"ב, ג;
י"ד, ה; כ"ג, א; כ"ט, ה; ל"א, ט;
ל"ו, ו; מ'; נ"ד, ו; ס, א; ס"ב, א;
ס"ו, ב; ע"ט; קע"ב; קפ"ג; ר"י.
ח"ב: ה, ג; ז, י; ט"ו; ע"ו.
פרנסה בנקל — ח"א: נ"ה, ה.
פרנסה דקדושה — ח"א: כ"ג, ה.
פרנסי הדור — ח"א: צ"ה.
פרעה — ל"ה, א; ל"ח, ז; נ"ד, ו;
ס"ב, ה; ס"ד, ו.
ח"ב: ז, יג; ח, ג; י"ג; ע"ט.
פרע"ה — ח"א: קס"ג.
פרצוף מלכות — ח"א: ע"ח.
פרק שירה — ח"ב: ס"ג.
פרקמטיא — ח"א: כ"ג, ד; ס, ה.
פרשא — ח"א: ה, ה; י"ב, ה.
פרשיות — ח"א: נ"ו, ג.
פרשת דרכים — ח"א: ר, ח.
פרשת פרה — ח"ב: ע"ד.
פרשת משקלות — ח"א: ל"ח, ח.
פרשת שופטים — ח"א: י"א, א.
פשוט — ח"א: מ"ט, ה.
ח"ב: ח, א.
פשוטה — ח"א: ר, ה.
פשטא — ח"א: ל"ה, ה.
פשטי אורייתא — ח"א: ל"ה, ה.
פשטי תורה — ח"א: נ"ו, ה.
פשיטות — ח"ב: ט"ו; י"ט; ע"ח.
פשעים — ח"א: ל"ה, ו.
פת — ח"א: ל"ג, ב.

פתח — ח"א: ט, ג.
ח"ב: ב, ו; ד, ב.
פתח — ח"א: י"ט, ג.
פתח דקדושה — ח"ב: מ"ח.
פתח הבית — ח"א: י"ד, יב.
פתחה של גהינום — ח"ב: צ.

צ

צבא השמים — ח"ב: א, יג.
צבאות — ח"א: ל"א, ה.
ח"ב: ה, ט.
צבועים — ח"ב: ט"ה.
צבי לצדיק — ח"א: י"א, ו.
צביעות — ח"ב: פ.
צב"ר — ח"א: נ"ה, ה.
צדה — ח"א: ט, ג; קי"ב.
צדיק — ח"א: ז, ג; ח, ב; ט"ו;
כ, ט; כ"א, ט; כ"ג, ג; כ"ו;
כ"ט, ב; ל"א, ה; ל"ג, ה; ל"ד, ב;
ל"ו, ה; ל"ח, ו; מ"א; מ"ב; מ"ט, ו;
נ; ס"ב, ו; ס"ג; ס"ד, ג; ס"ה, א;
ס"ו, א; ס"ו, ד; ע"ג; ע"ט; פ"א;
פ"ח; צ"ו; צ"ח; ק"ב; קכ"ט;
קל"ג; ק"מ; קמ"ג; קמ"ד; קנ"ג;
קנ"ו; קס"ו; קע"ב; קפ"ה; רכ"א;
רכ"ג; רכ"ד; רל"ו; רמ"א; רמ"ג;
רמ"ה; רע"ח; רפ"ב; רפ"ה.
ח"ב: ד, ו; ה, ט"ו; ז, ו; ח, ו;
י"ט; ל"ג; ל"ח; מ'; מ"ה; מ"ו;
נ"ו; נ"ח; נ"ט; ס"ו; ס"ז; ס"ח;
ע"ו, פ"ט; צ"ד; קט"ו.
צדיק אמת — ח"א: כ"ט, י; קס"ג;
קס"ד; קע"ג; קפ"א; קצ"ב; ר"מ.
ח"ב: ע"ב; ע"ח.
צדיק גמור — ח"א: ח, ה.
צדיק הדור — ח"א: ב, ו; ר, ח;
ט, ד; י"ו, א; נ"ו, א; ס"א, ו;
ק"ח; ר"ו.
צדיק וטוב לו — ח"א: נ"ו, ט.
צדיק ח"י עלמין — ח"א: מ"ד.
צדיק יסוד עולם — ח"א: ל"ד, ו;
ס"ג; ע.
ח"ב: ס"ו.

מפתח ענינים

לה

צמצומים — ח"א: ל, א; ס"א: ה.
צמר — ח"א: כ"ט, ה.
צנור — ח"א: ח, ה.
צעקה — ח"א: כ"א, ז; כ"ב, ד;
ל"ו, ו; ע"ה: קצ"ח.
צעקת היולדת — ח"א: כ"א, ו.
צעקת המלכות — ח"א: ל, ה.
צעקת השכינה — ח"א: כ"א, ז;
כ"ג, א.
צעקת הש"י — ח"א: ל, ה.
צער — ח"א: י, ד; ס"ה: ג; ר"כ: ר"נ.
ח"ב: ה, ג; ע"ו.
צער הכרשה — ח"א: כ"ב, יא.
צער הנפש — ח"א: ל"ו, ה.
צער ודין — ח"א: ה, ב.
צפון — ח"א: ח, ב; ט, ב; מ"ו;
ק"ב.
צפור — ח"א: ט"ו, ה.
צפור דעה — ח"א: ג.
צפורים שבקליפה — ח"א: ג.
צפרדע — ח"א: ג; ט"ו, ה.
צרה — ח"א: ה, ה; קס"ח: קצ"ה.
ח"ב: ב, ב.
צרות — ח"א: כ"א, ט; קס"ט: ק"ע.
ח"ב: ע"ט.
צרים — ח"א: נ"ח, ה; ק"א.
ח"ב: י"ד.
צרכי הגוף — ח"ב: ד, ג.
צרכי צבור — ח"ב: א, ו.
צרעת — ח"ב: פ"ג.

ק

קוף — ח"א: ס"ו, ד; פ"ג.
קבורת משה — ח"ב: ד, יא; ו, יג.
קבלה — ח"א: י"א, ו; מ"ט, ו.
קבלת התורה — ח"א: ח, ט; י"ג, ב;
ס"ה, ד; קכ"ג: קמ"ו: ק"צ.
ח"ב: ח, ח.
קבלת פני ת"ח — ח"א: קנ"ג.
קבלת שכר — ח"א: ב, ו.
קבע — ח"א: רפ"ד.
קבר הבעש"ט — ח"ב: ק"ט.

צוואר — ח"א: י"ד, ה.
צום — ח"א: נ"ו, ה.
צו"ם — ח"א: נ"ו, ה.
צומח — ח"א: ד, ח; י"ז, א; קכ"ט.
ח"ב: א, יא; ע.
צופה — ח"א: נ"ו, ג.
צופים — ח"א: ל"ו, ו; ס"ה, ד.
צור — ח"א: י"ב, ד; כ, ב.
צורבא מרבנן — ח"א: ד, ו; י"ד, ק.
צורה — ח"א: ל"ו, ב; ס"ג: ק"ע.
צחוק ושמחה — ח"א: ל, ה.
צחצוח הנפש — ח"א: י"ג, ה.
ח"ב: ה, ג.
ציד — ח"א: ט, ג; ק"ב.
ציון -- ח"א: ב, ה; קפ"ה.
ציון וסימן — ח"א: י"ט, ח.
ציור — ח"א: ס"ו, ב.
ציורא דבראשית — ח"ב: א, יד;
ד, ג.
ציורא דגופא — ח"ב: ר, ג.
ציורא דגן עדן — ח"ב: א, יד.
ציורא דמשכנא — ח"ב: ד, ג.
ציפרים — ח"א: ג.
ח"ב: ד, יא.
ציפצוף — ח"א: רכ"ה.
ציפרתא — ח"א: י"א, ו.
ציץ — ח"א: צ"ה.
ציצית — ח"א: ו, ד; ח, ח; מ"ט, ו;
נ"ד, ג.
צירוף אותיות — ח"א: ד, ה; י"ב, ד;
י"ט, ו; ל"ו, ה.
צירופים — ח"א: פ"א.
צירי — ח"א: ל"ו, ו; מ"ח.
ח"ב: ג.
צל — ח"א: נ"ה, ג; קע"ב.
צלם — ח"א: נ"ו, ה.
צלם אלקים — ח"ב: ל"ו.
צלע — ח"ב: א, ב.
צמאון הנפש — ח"א: ס"ו, ד; ע"ו.
צמח — ח"א: ט, ב.
צמצום — ח"א: ל"ג, כ; מ"ט, א;
נ"ד, ב; ס"ד, א; ע"ח: צ"ד: קמ"ג;
ר"ט.
ח"ב: ה, ג.

צדיק מפורסם — ח"א: קל"ב.
צדיק עליון — ח"א: י"ב, א.
צדיק תחתון — ח"א: י"ב, א.
צדיקי הדור — ח"א: ב, ו; י, ד;
נ"ו, א; ס"א, ה.
צדיקי הדור האמתיים — ח"א:
כ"ב, ח.
צדיקים — ח"א: א, ה; א, י"ב, א;
י"ח, ב; כ"ח, ג; ל"ג, א; ל, ז;
נ"ג: נ"ד, ב; נ"ה, ג; ע"א: צ"ו;
ק: ק"ט: קל"ה; קמ"ב: ק"ע;
קפ"ג: קצ"ו: ר: ר"ח: רס"ו;
רל"ד: רע"ו.
ח"ב: ב, ו; מ"ח: נ"ב; ס"ו: פ"ו;
פ"ח.
צדיקים אמתיים — ח"א: קע"ו.
ח"ב: ט"ו: צ"א.
צדיקים גנוזים — ח"א: ק"ד.
ח"ב: ל"ב.
צדיקים הצפונים — ח"א: ל"ג, ה.
צדק — ח"א: ו, ב; כ"ט, ג; ל, ה;
ס, ו; ס"ו, ד; ע"ד: ע"ה: ע"ח;
פ: פ"ו: קל"א: ק"ס: דע"ו.
ח"ב: ל"ו: פ"א.
צדקה — ח"א: ב, ד; י"ג, א; י"ז, ה;
כ"ג, ו; כ"ה, ד; כ"ט, ט; ל"א, א;
ל"ו, ג; נ"ד, ב; נ"ו, ז; ס"ו, ה;
ס"ט: ע"ד: קט"ו: קע"ט: ר"א;
ר"ד: רכ"ה: רמ"ב: רנ"ב: רס"ד;
רע"ו.
ח"ב: ב, ד; ד, א; ט"ו: מ"ו;
ס"ה: ע"א.
צדקה באר"י — ח"א: ל"ו, ד; מ"ד.
ח"ב: ע"א.
צדקה בחר"ל — ח"א: ל"ו, ה.
ח"ב: ע"א.
צדקה בימי החול — ח"א: פ"ו.
צדקה בשבת — ח"א: פ"ו.
צדקה לצדיק — ח"א: ע.
צדקה לצדיקים אמתיים — ח"א:
י"ו, ה.
צדקה לתלמיד חכם — ח"א: ד, ח.
צדקות — ח"א: רנ"א.
צדקות ה' — ח"א: נ"ה, ד.

קידושין — ח"א: כ"א, ה; ס"ט.
קילקול האמונה — ח"א: כ"ב, יא;
ק"ח.
ח"ב: ס"ב.
קילקול הבריאה — ח"א: מ"ט, א.
קילקול המשפט — ח"א: ב', ה.
ח"ב: ה', יא.
קילקול הראיה — ח"א: ר"ה; רכ"ז.
קילקול עיניו — ח"א: ב', ה.
קיימו וקבלו — ח"א: י', ח.
קין — ח"א: ל"ח, ו.
ח"ב: ס'
קינות — ח"א: דמ"ז.
קיני — ח"ב: ה', יא.
קיץ — ח"א: ס"ו, א.
קישוי הולדה — ח"א: ס"ז, ו.
קישור הלב לדעת — ח"א: ל"ג, ו.
קליפה — ח"א: ט"ו, ב; ל"ח, א;
פ"ג; קנ"ב; ד"ה.
ח"ב: י"ב.
קליפות — ח"א: ט', ג; י"ז, ג;
י"ט, ה; כ', ד; כ"ד, ב; כ"ה, ב;
כ"ח, א; ל"ד, ז; ל"ח, א; ב"ה, ב;
נ"ו, ד; נ"ט, א; ס"ב, ד; ס"ד, ב;
ס"ט; ק"ב; קל"ה; קל"ט.
ח"ב: ח', ד; מ"ה; מ"ז.
קליפות וס"א — ח"א: רס"ב.
קליפות ושדין — ח"א: י"ב, ד.
קליפות שביצירה — ח"א: כ"ה, ד.
קליפות נוגה — ח"א: ל"ז, ז; ל"ט;
פ"ב.
ח"ב: י"ב.
קללה — ח"א: ל"ו, ו.
ח"ב: י"א.
ק"מ קלין — ח"א: כ"ג, א.
קמ"ג — ח"א: ב' בהג"ה.
קמ"ה — ח"א: רל"ד.
קמח — ח"א: ל"ז, ו.
קמץ — ח"א: ס"ו, ד.
קמץ וסתים — ח"א: ל"ז, ו.
קמצן — ח"א: ק"פ.
קן — ח"ב: פ"ד.
קנ"א — ח"א: ב' בהג"ה.
קנאה — ח"א: רע"ח.
ח"ב: פ'.

קול התקיעות — ח"א: כ"ב, ה.
קול זמרה — ח"א: כ"ב, ד.
קול טוב — ח"א: ה', ד.
קול יעקב — ח"ב: ח', א; ע"ט.
קול כסיל — ח"א: ב"ה, ו.
קול מתוך ומגדף — ח"א: ב"ה, ו.
קול ענות — ח"א: ב"ה, ו.
קול עשו — ח"ב: ע"ט.
קול פגום — ח"א: ה', ד.
קול שופר — ח"א: ה', ג; כ"ב, ד.
קולות — ח"א: כ"ב, ד.
קולות וברקים — ח"א: ה', ג.
קומה — ח"א: קל"ט.
קומה שלימה — ח"א: ב"ד, ג.
קומה שלימה ברוח — ח"א: ב"ט, א.
קומת אדם — ח"א: ה', ב.
ח"ב: ע"ו.
קומת המצוות — ח"א: ה', ב.
קומת העולם — ח"א: ה', ב.
קומת השכינה — ח"א: ב', ו.
קומת השמחה — ח"א: קע"ח; קע"ט.
קומת השנה — ח"א: ה', ב.
קוף — ח"א: ס"ד, ו.
קוצא דאות ד' — ח"א: י', ה.
קוצים — ח"א: ד', ח.
ח"ב: ט"ו.
קוצר רוח — ח"א: ח', ט.
ח"ב: פ"ה.
קושיות — ח"א: ס"ב, ב.
קטורת — ח"א: י"ג, א; ב"ה, ב;
ל"ה, ח.
ח"ב: ט"ו.
קטיגור — ח"א: פ"ד.
קטנות — ח"א: ס"ד, ד; ע"ד; קל"ה;
קפ"א.
ח"ב: ט"ו; ל"ח.
קטני אמונה — ח"ב: פ"ה.
קטני הדעת — ח"א: ס', ד.
קטני קומה — ח"א: ב"ה, ו.
קטרא — ח"א: ה', ט.
קטרוג — ח"א: ה', א.
קיבוץ — ח"ב: ח', ו.
קיבוץ אצל הצדיק — ח"ב: מ'.
קיבוץ כר"ה — ח"ב: ה', ט.
קידוש השם — ח"א: פ'; קצ"ג; ר"ס.

קדושה — ח"א: י"א, ג; י"ב, ב; כ', ד;
כ"ד, ב; מ"ט, ג; פ'; ק"ט; ק"ב.
ח"ב: ב', ה; ט"ו.
קדושה וטהרה — ח"א: ע"א.
קדושת אר"י — ח"א: ב"ה, ב.
ח"ב: ע"ח.
קדושת הברית — ח"א: פ"ב.
קדושת המחשבה — ח"ב: ע"ט.
קדושת וטהרת המחשבה — ח"א;
ר"א.
קדושת יר"ט — ח"א: קל"ה.
קדושת ישראל — ח"א: י"ז, ה; ק"א.
ח"ב: ז', ג.
קדושת שבת — ח"א: ל"ח, ו.
ח"ב: פ"ג.
קדחת — ח"א: רס"ג.
קדם — ח"א: כ"א, א.
ח"ב: פ"ב.
קדמ"ת — ח"א: ל"ח, ו.
קדק"ד — ח"ב: פ"ה.
קדש — ח"א: ל"ד, ח.
קדשי קדשים — ח"א: ס"א, ו.
קהלת — ח"א: רמ"ג.
קו הירוק — ח"א: י"ב, ד.
קודם הבריאה — ח"א: י"ט, ט;
כ"ב, י; ל"ג, ז.
קודם מתן תורה — ח"א: ל"ד, ד.
ח"ב: ע"ח.
קודש — ח"א: י"ט, ח; כ"א, ג; כ"ד, ו;
נ"ט, א; ס"א, ו; פ'.
קוב"ה ואורייתא — ח"א: ט"ו, ה.
קוב"ה ואורייתא וישראל — ח"א;
דנ"א.
קוב"ה וישראל — ח"א: ו', ו.
קוב"ה ושכינתיה — ח"א: ט', ב;
כ"ט, ג.
קול — ח"א: ג', ה; ג', כ"ו, ד;
ל', ח; מ"ב; מ"ד; קע"ח; רכ"ה.
ח"ב: ה', א; ח', א; פ"ג.
קול דס"א — ח"א: כ"ב, ו.
קול דקדושה — ח"א: כ"ב, ו.
ח"ב: ע"ט.
קול הברה — ח"א: כ"ב, ו.
קול המוכיח — ח"ב: ח', א.

מפתח ענינים

לז

רבה בר בר חנה — ח"א: א; ב, ו;
ג; ד, ט; ה, י; ו, יז; ז, יח;
ח, יט; ט, כ; יא, כז;
י"ב, ד; י"ג, ז; י"ד, ט; ט"ה, ה.
רבוץ — ח"ב: ח, א.
רבוץ — ח"א: ג, ג.
רבי — ח"א: ל, ב; מ"ח; ר"ל.
רבי — ח"א: ק"א.
רבי מכבד עשירים — ח"א: ס"ח.
רבי עם תלמידים — ח"ב: ה, ט.
רבי שאינו הגון — ח"א: ס"א, ב.
רבים — ח"א: כ, ה.
רבינו הקדוש — ח"א: כ"ג, ו; ס, א;
ס"ה, א; קס"ב.
רבנות — ח"א: ג, ג; ס"א, א; רל"ו.
רבנים דקדושה — ח"א: ח, ט.
רבנים ודיינים שאינם כשרים —
ח"ב: ה, יא.
רבקה — ח"א: י"ב, ב.
רגל — ח"א: ט, ב; י"ז, ח; ל"ח, ד;
ג"ה, ה; ס, ד; רל"ה; רע"ו.
ח"ב: ד, ד; פ.
רגל ה"ה — ח"א: ס"ז, ד.
רגל שלישי — ח"א: פ"ה.
רגלין — ח"א: י, ה; כ"ב, א; ל"א, ט;
ל"ב; מ"א; ג"ט, א; ס"ט; ע"ה;
פ; פ"ו; קס"ט; קפ; רע"ז.
ח"ב: ב, ג; ה, ב; ל"ט; ס"א.
רגלין דקדושה — ח"א: ג"ד, ב.
רגלין של המצוה — ח"א: קל"ט.
רדיפה דמחשבתיה — ח"א: כ"ד, א.
רוגז — ח"ב: ד, ט.
רווח — ח"א: כ"ג, ה.
רוח — ח"א: ח, ה; כ"ט, ד; מ"ב;
ס"ד, ו; ס"ט.
ח"ב: ה, א; ט; ס"ו; ע"ב; פ"ג.
רו"ח — ח"א: ק"ח.
ח"ב: ז, יב.
רוח אוירי — ח"א: ס"ה, ב.
רוח אלקים — ח"א: י"ט, ג; ע"ח;
ק"ח.
ח"ב: ע"ב.
רוח גבוה — ח"א: י, ה.
רוח האדם — ח"ב: ס"ג.
רוח הבהמה — ח"ב: ס"ג.

קשר של תפילין — ח"א: ג"ד, ה.
קשת — ח"א: ב, א; מ"ב.
ח"ב: ה, ט; פ"ג.
קשת הברית — ח"א: כ"ט, ה.

ר
ראובן — ח"א: ב, ב.
רא"י — ח"א: ס"ה, ג; ע"ו.
ח"ב: ה, יד.
ראיית פני הצדיק — ח"א: ד, ה.
ראש — ח"א: כ"ט, ח; ל"ח, ג.
ח"ב: מ; צ"ד.
ראש אמונה — ח"א: ס"ד, ה.
ראש בית — ח"ב: ס"ו.
ראש בני ישראל — ח"א: ק"א.
ח"ב: צ"ד.
ראש השנה — ח"א: כ"ב, יא; מ"ט, ו;
ס, ה.
ח"ב: א, יד; ה, יד; ח, יא; מ;
מ"ז; צ"ד.
ראש השנה אצל צדיקים — ח"א:
ס"א, ז; ר"א.
ראש השנה למלכים — ח"א: ע.
ח"ב: ל"ט.
ראש חודש — ח"א: י, ט; ע; קנ"א.
ח"ב: א, יד.
ראש מסבי — ח"א: י"ט, ה.
ראשי — ח"א: י"ג, ד.
ראשי התאווה — ח"א: ס"ב, ה.
ראשי עם — ח"א: י"ח, ד.
ראשי עש"ן — ח"א: ה, ב.
ראשית — ח"א: א; ל"ה, א; פ.
ראשית המחשבה — ח"א: ל"ג, ב.
רב — ח"א: ג; ס, ו; ס"ה, א; קמ"ג;
קנ"ג; קצ"ב.
רב (דגמרא) — ח"א: ל"ה, ט.
רב דקדושה — ח"א: ח, ג.
רב דקליפה — ח"א: ח, ג.
רב ותלמיד — ח"ב: ב, ד; ז, ד;
צ"א.
רב חסד — ח"א: ח, ד; ס, ה.

קנאת ה' — ח"ב: ס"ה.
קנאת המלאכים — ח"ב: א, א.
קנאת סופרים — ח"ב: ס"ח.
קנה — ח"א: ג; ה, ד; כ"ז, ד;
ס"ב, ה; קס"ג.
קנה בינה — ח"א: ה, ד.
קנה בקדושה — ח"א: ל"ה, א.
קנה חכמה — ח"א: ה, ד.
קנה שבקליפות — ח"א: ל"ה, א.
קנו — ח"א: כ"ט, ב.
קס"א — ח"א: ב; בה"ה; ו, ה.
קץ — ח"א: ר"ג.
ח"ב: ע"ט.
קץ כל בשר — ח"א: ל"ח, ב.
קציר — ח"ב: ס.
קצירה — ח"א: ס"ה, ד.
קר — ח"ב: ה, ט.
קרבו — ח"א: י"ד, ח; ל"ח, ה.
ח"ב: ח, ו.
קרבו עולה — ח"ב: י"ב.
קרבו תודה — ח"ב: ב, א.
קרבו תמיד — ח"א: ל"ה, ח.
קרבתות — ח"א: כ"ה, א.
קרואי מועד — ח"ב: א, ה.
קרח — ח"א: י, ט; מ"ד; מ"ו.
קרי — ח"א: י"ד, יב.
ח"ב: ק"ו.
קריאת שמע — ח"א: כ"ג, ד; ל"ג, ג;
ג"ד, ג; קנ"ה.
קריחת ראש זקנים — ח"א: ס"ו, ה.
קריעה — ח"א: כ"א, ט.
קריעת ים סוף — ח"א: ט"ב, כ"א, ט;
ל"ו, ו; ר"י.
ח"ב: ח, ג; ע"ט.
קרירות — ח"א: י"ט, ה.
קרו — ח"ב: ס"ג.
קרן השופר — ח"א: ל, ח.
קר"ע — ח"א: כ"א, ט.
קרקע — ח"א: ס, ד.
קשיא — ח"א: ס"ד, ג; ע"ה.
ח"ב: ז, ח.
קשי"א — ח"ב: מ"ו.
קשיות — ח"ב: ג"ב.
קשר — ח"א: קס"א.

מפתח ענינים

לח

רוח הדופק — ח"א: ג'ו, ט.
 רוח החינני שכלב — ח"א: ג'ט, א.
 רוח הטומאה — ח"א: קנ"ו.
 רוח הכולל — ח"ב: ע"ב.
 רוח הקודש — ח"א: י, ח; י"ב, א;
 י"ט, ג; כ"א, ג; ל"ז, ו; ג'ד, ו;
 ג'ו, ט; ע"ח; קנ"ו; רע"ט.
 ח"ב: ח, ח; ע"ב.
 רוח חיים — ח"א: ח, א.
 רוח חכמה — ח"א: כ"א, ג; ג'ט, ה;
 ס"א, ח.
 רוח טובה — ח"א: ג'ד, ו; רפ"ב.
 ח"ב: ס"ג.
 רוח טומאה — ח"א: ח, ג.
 רוח לעילא — ח"א: ס"ו, א.
 רוח לתתא — ח"א: ס"ו, א.
 רוח נבואה — ח"א: ג'ד, ו.
 ח"ב: ח, ו; ע"ט.
 רוח נגידים — ח"א: י"ג, א.
 רוח נדיבה — ח"א: י"ג, א.
 רוח נכאה — ח"א: ג'ד, ו; רפ"ב.
 רוח נשברה — ח"א: ק"ח.
 רוח סערה — ח"א: ח, ג; י"ז, ה;
 י"ט, ג; ל"ח, ב; פ"ב.
 ח"ב: ט.
 רוח צפון — ח"א: מ"ט, ה.
 רוח צפונית — ח"א: ח, ב.
 רוח קנאה — ח"ב: ל"ב.
 רוח רעה — ח"א: י"ז, ה; ג'ו, ו.
 רוח שכלב — ח"א: י, ה.
 רוח שטות — ח"א: א; י"ט, ג; כ"ז, ח;
 ג'ד, ו; ע"ב; ע"ח; קט"ז; קמ"ו;
 קנ"ו; קע"ו.
 ח"ב: ח, ב.
 רוחא — ח"א: י, ה; י"ג, א.
 רוחני — ח"א: קע"ב.
 רוחניות — ח"א: י"ד, ט; ק"י.
 רוכב — ח"א: ט, ב.
 רומח — רוח מ' — ח"א: ח, ח; י, ט.
 רומי רבתי — ח"ב: ס"ו.
 רומי זעירתא — ח"ב: ס"ו.
 רוע לב — ח"א: ס, ו.
 רועה — ח"ב: ס"ג.
 רועה נאמן — ח"ב: ל"ט.
 רועים דסט"א — ח"א: כ"ב, ד.

רועים דקדושה — ח"א: כ"ב, ה.
 רועים ומנהיגי הדור — ח"א: ס"ז, ג.
 רופא — ח"א: ל, ב.
 ח"ב: ג.
 רוק של חליצה — ח"א: כ"א, ו.
 רות — ח"א: ס"ה, ד.
 ח"ב: ק"ב.
 רו — ח"א: ח, ט.
 רוז תורה — ח"ב: מ"ז.
 רוזין — ח"א: י"א, ו.
 רוזין דאורייתא — ח"א: פ"ד.
 רוזין דרוזין — ח"א: י"א, ו.
 רחב — ח"א: כ"ג, ג.
 רחוקים — ח"א: ס"ב, ג.
 רחיצת מים חמים בע"ש — ח"א:
 י"ט, ה; פ"ב.
 רחל — ח"א: י"ב, א; ל"ד, ח; ס, ד;
 ס"ט.
 ח"ב: ס"ז; פ"ה.
 רח"ל — ח"א: מ"ח.
 רחמי השי"ת — ח"א: י"ד, יא.
 רחמים — ח"א: ב, ו; ד, ד; י"ח, ג;
 כ, ב; ל"א, א; מ"ח; ג'ו, ע"ד;
 ע"ו; קי"ט; קס"ה.
 ח"ב: ח, ב.
 רחמים גדולים דע"ס — ח"א: ק"ה.
 רחמים פשוטים דז"א — ח"א: ק"ה.
 רחמן — ח"ב: ז, א.
 רחמנא לבא בעי — ח"ב: מ"ד.
 רחמנות — ח"א: י"ח, ב; ק"ה; ק"ו;
 קי"ט.
 ח"ב: ד, א; ז, א; ח, ב; מ"ט;
 ס"ב.
 רחמנות דסט"א — ח"ב: ח, ב.
 רחמנותו ית' — ח"א: ח, ד.
 ח"ב: א, יד.
 רח"ש — ח"א: רל"ז.
 ריאה (עין כנפי ריאה) — ח"א: ח, ט;
 מ"ה; צ"ב; רכ"ה; רס"ו.
 ח"ב: ב, ו; ה, ט; ז, יב; ח, יב.
 ריב — ח"א: מ"ח.
 ריבוי — ח"א: י, ו.
 ריבוי אור — ח"א: ג'ו, ג; ס"ד, ב.
 ח"ב: ל"ח.

רי"ן — ח"א: ל"ז, ו; מ"ו.
 רי"ן די"ן — ח"א: ל"ז, ו.
 ריח — ח"א: ב, ו; י"ב, ד; י"ט, ח.
 ח"ב: א, יב; ה, יד; ח, א.
 ריקודין — ח"א: מ"א; מ"ט, ו.
 ח"ב: כ"ד.
 ריקודין והמחצות כף — ח"א: י, א.
 ריקודין של חתונה — ח"א: ל"ב.
 רישא — ח"א: כ"א, ב.
 רכ"ד אורות — ח"ב: פ"ז.
 רכילות — ח"א: י"ד, יב.
 רל"א שערים — ח"א: ל"א, ו.
 רמזים — ח"א: ג'ד, ב.
 ח"ב: ז, י.
 רמ"ח איברים — ח"א: קע"ח.
 ח"ב: כ"ו; ע"ב.
 רמ"ח מצוות — ח"ב: כ"ו.
 רנה — ח"א: ה, ה.
 רע — ח"א: ג'א; ג"ה, ה.
 ר"ע — ח"א: ל"ח, ב.
 רע בכח — ח"א: ח, ה.
 רע הכולל — ח"א: י"ט, ג.
 רע עין — ח"א: ג'ד, ד; ג"ה, ג.
 רעב — ח"א: י"ג, ה; ל"ט; ג'ד, ו.
 רע"ב — ח"א: ס"ב, ה.
 רעבון — ח"א: ל"ט.
 רעוא דרעוין — ח"א: ד, ט.
 רעיא מהימנא — ח"א: כ"ב, ג;
 ע"ט; רפ"ב.
 רעמים — ח"א: ה, ג; ג'ו, ט; ס"ז, ח;
 רפ"ג.
 ח"ב: ח, ד.
 רפאל — ח"ב: ה, יב.
 רפואה — ח"א: י"ד, יא; כ"א, ט;
 ג"ה, ח; ג"ח, ח; ס"ב, ו; קס"ד;
 רל"א; רנ"ז; רס"ג; רס"ו.
 ח"ב: ג, ד; יב, ו; ח, ו; כ"ד;
 מ"ב.
 רפואות — ח"א: כ"ו, ז; ג'ו, א;
 רס"ח; רע"ו.
 ח"ב: א, ט; ה, א.
 רפואת הנפש — ח"א: ע"ד.
 רצוא ושוב — ח"א: ד, ט; ו, ד;
 י"ג, ג.

מפתח ענינים

לט

שבעת הנרות — ח"א: כ"א, ב.
שבעת ימי אבילות — ח"א: כ"א, ה.
שבעת ימי המשתה — ח"א: כ"א, ה.
שברי לוחות — ח"א: ל"ד, ז; נ"ד, ד.
שברים — ח"א: כ"ב, ה; מ"ב, ט, ט.
ע"ה.
ח"ב: ה, יג; ח, יא.
שבת — ח"א: ה, ב; ו, ג; י"ז, ו;
כ"ג, ו; ל"א, ב; ל"ח, ז; ל"ט;
נ"ח, ד; ס"ג, ע"ט; פ"ז, ק"ט;
קכ"ז; קל"ט; רכ"ח.
ח"ב: ב, ה; י"ז, ל"ט; מ"ה;
ס"ז; ס"ז; פ"ג.
שב"ת — ח"א: מ"ט, ז.
שבת בשעת מנחה — ח"א: ד, ט;
רט"ו.
שבת נחמו — ח"ב: פ"ה.
שבתי — ח"א: כ"ג, ו.
שבתים אצל הת"ח — ח"א: קס"ז.
שד — ח"א: כ"ח, ג; ל"ט.
ח"ב: ה, ט.
שדה — ח"א: י, ג; ס"ה, א.
ח"ב: ה, י; י"א.
שרה בוכים — ח"א: ס"ה, ב.
שדה צופים — ח"א: ס"ה, ב.
שדי — ח"א: י"א, ג; י"ז, ו; כ"ג, ד;
כ"ט, ד; מ"ב, ע"ט.
ח"ב: ה, ג.
שדי של חול — ח"א: י"א, ה.
שדי של שבת — ח"א: י"א, ה.
שדך — ח"א: ל"ט.
שוב — ח"א: י"ג, ג.
שובע — ח"א: י"ג, ה; ל"ט; מ; נ"ד, ו.
שוגג — ח"א: י"ט, ט.
שוחט — ח"א: ל"ז, ו.
שוכני עפר — ח"א: נ"ה, ה.
ח"ב: ז, ו.
שולחן — ח"א: ל"ז, ו.
שולחן ערוך — ח"א: ז.
שולחנו של ארם — ח"א: ס"ז, ב.
שומע מפי החכם — ח"א: ב, ד.
שומע מפי הצדיק — ח"א: י"ט, א;
ס"ז, ח; ק"כ.
שונא בצע — ח"א: ל, ד.
שונאי חנם — ח"א: ס"ט.

שאול — ח"א: ג; ל, ח; נ"ד, ו.
ח"ב: ט"ז.
שאול תחתיות — ח"א: ו, ו.
ח"ב: ז, ו.
שאור — ח"א: רע"ז.
שאור וחמץ — ח"ב: פ"ג.
שאלת צרכיו — ח"א: ב, ב.
שא"ת — ח"א: מ"ח.
שב ואל תעשה — ח"ב: מ"ט.
שבועה — ח"ב: פ"ד.
שבועות — ח"א: ל, ו; נ"ח, ז; קל"ה;
רס"ז; רס"ז.
ח"ב: א, ה; ד, ו.
שבח — ח"א: ל"א, ט.
שבח הצדיקים — ח"א: כ"ט, ב.
שבח ופאר — ח"א: ד, ו.
שבחו של מקום — ח"א: ב, ב.
שבט — ח"א: ט, ב; ק"ב.
שב"ט — ח"א: רפ"ו.
שבט לוי — ח"א: רכ"ו.
שבטים — ח"א: א.
שבי — ח"ב: פ"ב.
שבילי דנהרדעי — ח"א: ל"א, א.
שבילי השכל — ח"א: ס"ב, ב.
שבילי התורה — ח"א: ס, א.
שבילין דלבא — ח"ב: ע"א.
שביעה — ח"א: רע"ה.
שבירה — ח"א: נ"ד, ג; צ, צ"ה.
שבירת הלוחות — ח"א: ס, ח; רי"ז.
שבירת כלי החסד — ח"א: ל"ד, ז.
שבירת כלי חרס וכו' — ח"א:
ס, ח.
שבירת כלים — ח"א: ל"ד, ז; ס"ד, ב.
שבע — ח"ב: י"ט.
שבע בתי ע"ז — ח"א: י"א, ז.
שבע חכמות — ח"ב: י"ט.
שבע כפולות — ח"א: י"ט, ח.
שבעה אקלימים — ח"ב: ה, ו.
שבעה גלרי דעיגא — ח"ב: פ"ג.
שבעה כבוסין בפרה — ח"א: נ"ה, ה.
שבעה כהנים בפרה — ח"א: נ"ה, ה.
שבעה משיכי טעם — ח"ב: ה, ח.
שבעה קולות וכו' — ח"א: כ"א, ו.
שבעה רועים — ח"א: כ"ב, ג.
שבעים פנים לתורה — ח"א: ל"ה, ה.

רצון — ח"א: י, ד; י"ג, ג; כ"ד, ה;
ל"א, ט; ס"ג; קע"ז; רט"ו.
ח"ב: ה, י; ז, י; פ"ב.
רצון השי"ת — ח"א: ד, ט; י"ז, א;
ל"ד, ה.
ח"ב: ה, ט; ל"ז.
רצון פשוט — ח"א: ד, ט.
רצון של הרצונות — ח"א: ד, ט.
רצועה — ח"ב: ע"ז.
רצועה כישא — ח"ב: ע"ז.
רצועות של תפלין — ח"א: ל"ג, ד;
ל"ה, ט; ס"ט.
רציחה — ח"ב: י"ח.
רצים — ח"א: קס"ט.
רקיע — ח"א: ו, ה; ל"א, ה; ס"ו, ד.
ח"ב: א, ט.
רקיע — ח"א: ל"ז, ו.
רקיעא — ח"א: י"ד, ט.
רקיעין דשוא — ח"א: נ"ד, ו.
רש — ח"א: כ"ט, ח.
רשימו — ח"א: ד, ט.
רשע — ח"א: ז, ג.
רשע — ח"א: ל"א, ח; ס"ו, ב; ק"ט;
ק"ד; רכ"א; רפ"ב.
ח"ב: ה, ט.
רשעים — ח"א: ד, ט; ח, ג; ט, ג;
כ, ו; כ"ט, ג; ל, ז; ל"ג, ז;
נ"ה, ב; נ"ה, א; נ"ט, ו; ס"ט;
ע"ח; ק"א; ק"ב; ר"ח; רכ"ו;
רכ"ז; רל"ד; רע"ד; רע"ז; רפ"ג.
ח"ב: ז, א; ט; י"ב; מ"ה; ע"ח;
פ"ח.

ש

שי"ן — ח"א: י"ז, ח; מ"ב, נ"ד, ד;
נ"ט, ו.
שי"ן בת — ח"ב: ס"ז; פ"ג.
שין של ג' ראשין — ח"א: י"ג, ז;
פ"ה.
ח"ב: ה, ו.
שין של ד' ראשין — ח"א: י"ג, ז;
פ"ה.
ח"ב: ה, ז.

שונאים — ח"א: ל"ט; ס"ט; רכ"א.
ח"ב: י"ד.
שונה הלכות — ח"א: נ"ד, ה.
שופטים — ח"א: רפ"ו.
שופר — ח"א: ה; ג; ס; ט; דע"ט.
ח"ב: א; יד; פ"ג.
שופר של ע"א — ח"א: י"א, ב.
שוק — ח"א: י"ד, יב.
שוקין — ח"א: ה, ח.
שוקין ורגלין — ח"א: ע"ה.
שור — ח"א: י"ג, ה; נ"ה, ד.
שורק — ח"א: ז; ג; ס"ה, ד.
שורש האמונה — ח"א: קע"ג.
שורש המלכות — ח"א: ד; ו; נ"ה, ד.
שורש הנפשות — ח"ב: ח, ה.
שורש הרצון — ח"ב: ד, ו.
שורש התשובה — ח"א: י, ט.
שורש כלליות נש"י — ח"א: ל"ה, ב.
שושנה — ח"ב: ט"ו; ע"ד.
שושנת העמקים — ח"א: י"ב, ד.
שחוק הכסיל — ח"א: כ"ג, ה.
ח"ב: פ"ג.
שחור — ח"א: קצ"ב.
שחור ולבן — ח"א: י"ח, ז.
שחיטה — ח"ב: פ"ג.
שחיטה בפרה — ח"א: נ"ה, ה.
שחקים — ח"ב: ז, ה.
שחרות שבעין — ח"א: ל, ג.
שחרית — ח"א: ל, ה.
ש"י עולמות — ח"א: קצ"א.
שידוד המערכות — ח"א: ל, ח;
ס"ב, ה.
ח"ב: ח, ב.
שידוד ושבירה — ח"א: ל"ט.
שידוך — ח"א: רס"ה.
ח"ב: צ.
שידוך — ח"ב: פ"ט.
שידוכים — ח"ב: פ"ט.
שידוכים וזיווגים — ח"ב: ב, ד.
שי"ח — ח"א: כ"ח, ג.
שיח השדה — ח"ב: א; יא; י"א.
שיחת חולין — ח"א: פ"א.
שיחתן של ת"ח — ח"א: ס; ז; דפ"ב.
ח"ב: צ"א.

שילה — ח"א: ה, ה.
שיל"ה — ח"א: ק"ח.
שילוש — ח"ב: ח, א.
שימוש חכמים — ח"א: כ"ב, ה;
ס, ה.
שינה — ח"א: ל"ה, ג; נ"ד, ג; ס, ו;
ק"ו.
ח"ב: ה; ט; ז; יב; ס"א; ע"ט.
שינוי הטבע — ח"א: ב, ה.
שיעורא דאתון דאורייתא — ח"א:
ל, ג.
שיר — ח"א: ל"ח, ד.
ח"ב: צ"ב.
שיר השירים — ח"א: רמ"ג.
שיר חדש — ח"ב: ח, ה.
שיר שיתער לעתיד — ח"א: מ"ט, ה.
ח"ב: ח, א.
שירה — ח"ב: ע"א.
שירות — ח"א: ס"ה, ה.
שירת הים — ח"א: כ"ו, ה.
שית עזקאין דקנה — ח"א: ג.
ח"ב: ב, ה.
שית פרקין דדרועין — ח"א: י, ה.
שית פרקין דרגלין — ח"א: י, ה.
שיתין — ח"ב: ה; בסופו.
שיתין מחווא — ח"א: ד, ט.
שיתין מסכתות — ח"א: ג.
שיתין פרטא — ח"א: ה, ה.
ש"ך דינים — ח"א: ל"ב; רע"ו.
שכחה — ח"א: ז, ה; ל"ו, ב; מ"ו;
נ"ד, א; נ"ג, ג; ס; ח; ק"י; קפ"ח;
קצ"ב; ר"י.
שכינה — ח"א: ב, ו; ה; ב; י"כ, א;
י"ד, ה; כ, ה; כ"א, ז; כ"ט, ג;
ל"ו, ו; מ"ב; מ"ז; מ"ח; נ"ה, ח;
ס"ב, ו; ע'; ע"ח; ס"ט; צ'; ק"ב;
קנ"ט; קס"ג; ר"ג; רנ"ט.
ח"ב: א; יד; ח; יא; כ"ד; מ;
ס"ו; ע"ו; פ"ב; פ"ד.
שכינה בעלייתה — ח"א: י"ב, ד.
שכינתא חיצונית — ח"א: קע"ג.
שכינתא פנימית — ח"א: קע"ב.
שככ"ה — ח"א: י"ג, ג.

שכל — ח"א: א; ד; ט; ז; ג; ח, ו;
י, ד; י"ג, ב; כ"א, א; ב"ד, א;
כ"ה, א; ל"ה, ב; ל"ח, ה; נ"ד, כ;
נ"ה, ו; נ"ו, ג; ס"א, ב; ס"ד, ה;
ס"ה, ד; ס"ט; צ"א; צ"ד; ק"א;
ק"ו; ק"י; קפ"ה; קצ"ב; ר"ב;
רכ"ה; רס"ב.
ח"ב: ז, ו; ח, ז; י"ט; ל"ט; כ;
ס"א; פ"ב.
שכל בכח — ח"א: כ"ה, א.
שכל בפועל — ח"א: כ"ה, א.
שכל האנושי — ח"א: ס"ב, ב.
שכל המקיף — ח"ב: ז, ה.
שכל הנקנה — ח"א: כ"ה, א.
שכל הפנימי — ח"א: כ"א, ד.
שכל הקודש — ח"א: ל"ה, א.
שכל חיצוני — ח"א: ל"ה, א.
שכל עליון — ח"א: ל, א.
שכל פשוט — ח"א: ק"א.
שכל צח — ח"א: ע"ו.
שכל תחתון — ח"א: ל, א.
שכליות חיצוניות — ח"א: ל"ה, א.
שכליים הנפרדים — ח"א: ס"ג.
שכס — ח"א: ז, ה.
שכ"ס — ש"פל כ"זכב מלאך —
ח"א: ט, ב.
שכן ישראל — ח"ב: ח, ה.
שכר ועונש — ח"ב: ד, ה.
שכר לע"ל — ח"א: ה; ב; ס"ד, ה.
שכר מצוה — ח"א: ה, כ.
שכרות — ח"ב: כ"ו.
שכרות של פורים — ח"א: ל"ג, ג.
שלא לשמה — ח"א: ג; י"ב, ד.
שלהבת י"ה — ח"א: פ"ב.
שלהובא דאשא וכו' — ח"א: י"ט, ה.
שלהובין דרחימותא — ח"א: פ;
ח"ב: ע"א; פ"ג.
של"ו — ח"א: מ"ו.
שלום — ח"א: י"ד, א; כ"כ, א; כ"ו, א;
ל"ג, א; ל"ט; מ; נ"ה, ו; נ"ו, ד;
ע"ה; פ; קע"ט; רל"ט.
ח"ב: ע"א.
שלום — ח"א: כ"ו, ס"ב, ב; רל"ט.
שלום בגופו — ח"א: כ"ו, ח.
שלום בין איש לאשתו — ח"ב: ל"ב.

שמן של נ"ח — ח"ב: ב, ה.
 שמנונית הגוף — ח"ב: ח, יב.
 שמנים שבגוף — ח"א: ס, ג.
 שמ"ע — ח"א: ל"ה, ז.
 שמע ישראל — ח"א: י"א, א; ל"ה, ג.
 שמעון — ח"א: י, ד; י"ז, ט.
 ר' שמעון בן גמליאל — ח"ב: פ.
 ר' שמעון בר יוחאי — ח"א: רשבי.
 הבטיח: י"ב, ד; כ"ט, ו; ל"ה, ו;
 ס, ט; ס"ג, א; ע"ב, קכ"ו.
 ח"ב: ס.
 שמעון בן ננס — ח"א: ל"ה, ז.
 ר' שמעון בר שילת — ח"א: ל"ה, ט.
 ר' שמעון וחבריו — ח"א: ס"א, ח.
 שמעי בן גרא — ח"א: ג"ד, ד.
 שמש — ח"א: א, ה; ב, ר; ה, י"א, ז;
 ט"ו; ל"א, ב; מ"ט, ז; נ"ה, ז;
 ע"ד, פ"ו; צ"א; קל"ג; קנ"ג;
 רנ"א.
 שמש העתידה להתחדש — ח"ב:
 פ"ו.
 שמשא — ח"ב: ה, טו.
 שמשון — ח"א: ז, ד; כ"ט, י; ל"ה, ב.
 שן רועה — ח"א: ס"ג.
 שנאה — ח"א: י"ז, ה.
 שנאני שחק — ח"א: י"ז, א.
 שנאת החכמים — ח"א: י"ח, ה.
 שנה — ח"א: ה, ב.
 שנא — ח"א: י, ד.
 שני תולעת — ח"א: נ"ה, ה.
 שני עבדים — ח"א: י"ב, ד.
 שנים — ח"ב: ז, ה.
 שנים מקרא ואחד תרגום — ח"א:
 י"ט, ה.
 שנים קדמוניות — ח"א: ס, ה.
 ש"ס — ח"א: ג.
 שס"ה גידים — ח"א: כ"ט, ג; קע"ח.
 שס"ה ל"ת — ח"א: ב"ט, ג.
 שס"ף — ח"א: ל, ו; קל"ה.
 ש"ע נהורין — ח"א: כ"א, ט; ל"ה, ט;
 מ"א.
 ח"ב: ז, יא.
 שעורים — ח"א: י, ת.
 שעירים — ח"א: י, ת.
 ח"ב: ה, ט.

שמחה — ח"א: י"ב, ד; כ"ב, ט;
 כ"ג, א; ל, ה; נ"ד, ו; ס"א, ח;
 ס"ה, ד; פ"ט; צו; קס"ט; קע"ה;
 קע"ט; רכ"ב; רנ"א; רפ"ב.
 ח"ב: ב, ה; ה, י; ו, י; י"ז;
 כ"ג; כ"ד; כ"ה; ל"ג; ל"ד; מ"ח.
 שמחה בשבת — ח"ב: י"ז.
 שמחה של מצוה — ח"א: כ"ה, ה;
 קע"ח.
 ח"ב: פ"א.
 שמחת הלב — ח"א: ה, ג; י, ה;
 ל"ב.
 שמחת המצות — ח"א: כ"ד, ב; ל, ה.
 שמחת הקב"ה — ח"א: ה, ב.
 שמחת יום טוב — ח"א: רל"ה.
 ח"ב: ד, ה.
 שמחת עוה"ב — ח"א: ה, ב.
 שמחת תורה — ח"א: ע"ד; רס"ו.
 שמחתן של ישראל — ח"א: כ"ד, ב.
 שמים — ח"א: ג, ה; ה, י"א, ז;
 ט"ו, ו; י"ז, ב; כ"ט, ה; ל"ח, ז;
 מ"ו; נ"ו, ט; ע"ד; פ"ח; קי"ד;
 קמ"ט.
 ח"ב: א, ט; ז, ז.
 שמיני עצרת — ח"א: מ"ח.
 ח"ב: ה, יד.
 שמיעה — ח"א: ה, ג; ס, ת.
 ח"ב: ה, יד; מ"ו.
 שמיעת התורה — ח"א: ל"ג, ג.
 שמיר — ח"א: ב"ה, א.
 שמירה מניאוף — ח"א: ז, ד.
 ח"ב: ל"ב.
 שמירת הבגדים — ח"א: כ"ט, ג.
 שמירת הברית — ח"א: ב, א; ז, ה;
 י"א, ג; ל"א, ד; נ"י; קל"י; קס"ט;
 קע"ו.
 ח"ב: א, י.
 שמירת הדיבור — ח"א: ג"ח, ה.
 שמירת הנפש — ח"א: נ"ט, ה.
 שמירת שבת — ח"א: נ"ט, ג.
 שמלה — ח"א: ז, ד.
 שמן — ח"א: ו, ו; כ"א, ט; מ"ט, ז;
 קע"ו.
 ח"ב: ב, ה.
 שמן משחת קודש — ח"א: ד, ט.

שלום בית — ח"א: י"ד, ה.
 שלום בעצמי — ח"א: י"ד, ח.
 שלום הכללי — ח"א: י"ד, ה.
 שליא — ח"א: כ"ג, ה.
 שליח ציבור — ח"א: רפ"ב.
 שלימות האותיות — ח"א: י"ח, ו.
 שלימות הדיבור — ח"א: י"ח, ו;
 י"ט, ט; ס"ו, ג.
 שלימות הדעת — ח"ב: ח, יב.
 שלימות החסרונות — ח"א: ח, א.
 שלימות היראה — ח"א: ס, ד.
 שלימות העולמות — ח"א: י"ח, ח.
 שלימות וקישוטי האמונה — ח"א:
 ס"ב, ג.
 שלמה — ח"א: כ"ח, א; ל"ד, ל"ה, א;
 ע"ב; קכ"ג; רכ"ח; רמ"ג.
 ח"ב: א, יד; ה, יא; ט"ו; י"ט.
 שם — ח"א: נ"ט, ה; ס"ו, א; ר"ס.
 ח"ב: א, יג; ל"ב; ס"ו; ס"ז.
 שם בן נח — ח"א: ז, ד; ל"ד, ז.
 ח"ב: ס"ו.
 שם ה' — ח"א: ד, א; ק"ו; קפ"ה.
 ח"ב: ל"ב; ס"ו; ס"ז.
 שם הכינוי — ח"א: ס"ו, ב.
 שם העצם — ח"א: ס"ו, ב.
 שם טוב — ח"א: נ"ט, ה.
 שםא דקוב"ה — ח"ב: ס"ו; ס"ז.
 שמאי — ח"א: נ"ו, ח.
 שמאל — ח"א: ב, ג; ח, ח; מ"ד;
 נ"א; נ"ה, ג; ס"א, א; ס"ו, ב;
 ס"ט; פ'; קנ"ט.
 שמאלה — ח"א: י"ב, ג.
 שמד — ח"א: כ"ג, ג.
 ח"ב: פ"ו.
 שמ"ד — ח"א: רט"ה.
 שמו ית' — ח"ב: ס"ו; ס"ז.
 שמואל — ח"א: ל, ו; קל"ה.
 שמואל (בגמי) — ח"א: ל"א, א.
 שמועה טובה — ח"א: ס"ז, ח.
 שמות — ח"ב: ע"ט.
 שמו"ת — ח"ב: ל"ט.
 שמות הטומאה — ח"ב: ע"ו.
 שמותיו של הש"י — ח"א: א.
 שמח בחלקו — ח"א: י"ג, א.

שתוף אהבה ביראה — ח"א: ה, ה.
שתוף גבורות בחסדים — ח"א:
ה, ה.
שתיקה — ח"א: ו, ו; ס"ד, ג; פ"ב;
רל"ד; רנ"א.
ח"ב: ז, ז; ט"ו.

ת

תנין — ח"א: א, א; ה, ה; פ"ג.
תאות — ח"א: י, ד; נ"ב; ס, ו;
ס"ב, ה; ק"א; קמ"ה.
ח"ב: י, מ; מ"ט; ע"ב.
תאות אכילה — ח"א: ל"ט; מ"ו;
ס"ו.
ח"ב: א, ד.
תאות אכילה ושת"י — ח"א: ס"ב, ה;
קס"ג.
תאות ממון — ח"א: י"ג, א; כ"ג, א;
כ"ט, ט; קנ"ג.
ח"ב: א, ד.
תאות משגל — ח"א: קכ"ח.
ח"ב: א, ד.
תאות ניאוף — ח"א: י"ט, ג; ל"ה, ב;
ע"ב; קל"ד; קפ"א; רנ"ג.
ח"ב: ה, ו; ח, ב; ק"ו.
תאות עוה"ז — ח"א: ע"ח.
ח"ב: ל"ו.
תאות עשירות — ח"א: נ"ה, ה.
תאות רעות — ח"א: ד, ח.
תבואה — ח"ב: ס"ו.
תבונות התורה — ח"א: י"א, א.
תב"ל — ח"א: ה, ה; מ"ה.
תבן — ח"א: י"א, א.
תגבורת הקליפה — ח"א: י"ט, ד.
תהו ובהו — ח"ב: ז, ד.
תהום — ח"א: ז, א.
ח"ב: ה' בסופו.
תהום עילאה — ח"א: ז, א.
תהום תתאה — ח"א: ז, א.
תהומות — ח"א: ט, ה; י"ב, ד.
תהלה — ח"א: ב, ו; י"ב, ד.
תהלוכות הגלגלים — ח"א: ס"א, ג.
תהלות ישראל — ח"א: כ, ד.

שקלים — ח"א: ס, ד.
שקר — ח"א: ט, ג; כ"א, ב; כ"ג, ה;
מ"ו; נ"א; ס"ה, ג; קי"ז; קכ"ב;
רנ"א.
ח"ב: ב, ד.
שר האופים — ח"א: ס"ב, ה; קס"ג.
שר הטבחים — ח"א: ס"ב, ה; קס"ג.
שר המשקים — ח"א: ס"ב, ה; קס"ג.
שר העולם — ח"א: י"א, ז.
שרה — ח"א: מ"ט, ה; נ"ג; ע"ד;
קס"ג.
ח"ב: ע"ב.
שרטון — ח"א: ל"ה, א.
שרי אלפים וכו' — ח"א: נ"ה, א.
ח"ב: ע"ב.
שרי מאות — ח"ב: ע"ב.
שרים — ח"א: מ"ט, א.
ח"ב: ז, י.
שרים עליונים — ח"ב: א, ט.
שריפה בפרה — ח"א: נ"ה, ו.
שריפות — ח"ב: ס"ו.
שרירות לב — ח"א: כ"ה, א.
שרפים — ח"ב: ז, ד.
שרץ — ח"א: ד, ט.
שררה — ח"א: י, ד.
ח"ב: ע"ב.
ששה בסיון — ח"ב: ח, ח.
ששים אותיות שבברכת כהנים —
ח"א: ד, ט.
ששים גבורים — ח"א: ה, ה.
ששים רבוא — ח"א: רע"ג.
ששים רבוא אותיות בתורה —
ח"א: י"ד, ג.
ששים רבוא נשמות — ח"א: י"ד, ג.
ששת ימים — ח"א: ס"ג; רע"ה.
ח"ב: ל"ט; מ"ה.
ששת ימי החול — ח"א: ע"ט; צ"ה.
ח"ב: ב, ה.
ששת ימי המעשה — ח"א: ה, ב;
ל"ד, ג.
שתי צפרים — ח"א: ג.
שתי יין — ח"א: ח, ח.
שתום העין — ח"א: ל"ה, ב.
שתייה — ח"א: נ"ה, ה.
שתי"ה — ח"א: ס"א, ה.

שער — ח"א: ט, ב; ס"ט.
שער ארם — ח"א: נ"ז, ח.
שער החמשים — ח"א: נ"ז, ז; ע"ג.
שער החרסית — ח"ב: צ.
שער השמים — ח"א: ז, א.
שער קדושה — ח"א: כ"ה, ד.
שערא אוכמא — ח"א: ל, ג.
שערא בעיגולא — ח"א: ל, ג.
שערות — ח"א: כ"ט, ו; ל"ג; ס"ו, ו;
ס"ט.
ח"ב: ה, ט.
שערות קלועין — ח"א: ס"ו, ו.
שערי גן עדן — ח"א: י"ז, ב; דפ"ו.
שערי ההכמה — ח"א: ס"ט.
שערי השכל — ח"א: ס"ב, ב.
שערי צדיק — ח"א: ס"ט.
שערי קדושה — ח"א: נ"ז, ח; רמ"ה.
ח"ב: מ"ח.
שעשוע עוה"ב — ח"א: י"ד, ב.
ח"ב: כ, א; ז, ו.
שעשועים — ח"א: י"ט, ט.
שפ"ה — ח"א: מ"ח.
שפה ברורה — ח"א: ט"ו; י"ח, ו;
ס"ב, ד; ס"ד, ה; ס"ה, ג.
שפחה בישא — ח"א: כ"ט, ג; ל"ו, ג.
שפיכות דמים — ח"ב: כ"ו; ס, פ"ג.
שפיר ושליא — ח"ב: ע"א.
שפלות — ח"א: י"א, ז; י"ד, ה;
ט"ו, ד; ע, ע; ע"ט.
ח"ב: ע"ב.
שפע — ח"א: כ"ד, ח; ל"א, ט; ל"ד, ג;
ל"ו, ו; מ"ו; ס"ח; ע"א; צ"ד;
צ"ו; ק"ב; קי"ב; קי"ד; קנ"ט;
קע"ט.
שפע אלקי — ח"א: כ"א, א.
שפע הכתר — ח"ב: ז, ו.
שפע העולמות — ח"ב: ח, א.
שפע הקליפות — ח"א: ל"ג, ג.
שפע כפולה — ח"א: נ"ה, ד.
ח"ב: מ.
שפתים — ח"א: ז, א; כ"ה, א; ל"א, ו;
ל"ב.
ח"ב: א, ח.
שפתים עליונים — ח"א: י"ב, ד.
שק — ח"א: י, ד; י"ג, ו; י"ז, ט.

תמונת א' — ח"א: ו, ה.
 תמורה — ח"א: כ"ד, ח; רע"ו.
 תמ"ז — ח"א: רי"ו.
 תמחי — ח"א: ל"ה, ט.
 תמיד — ח"א: כ"ח, ג; ל"ה, ח; מ"ד.
 תמיד של בין הערבים — ח"ב: ו, יא.
 תמיד של שחר — ח"ב: ז, יא.
 תמידין — ח"א: ר"ט.
 תמימות — ח"ב: י"ב; י"ט; מ"ד; ע"ח.
 תמכי אורייתא — ח"א: ל"ד, ו; ר"ד.
 ח"ב: ב, ג; פ"א.
 תמר — ח"א: רס"ט.
 תמר בסט"א — ח"א: רע"ו.
 תמר בקדושה — ח"א: רע"ו.
 תמרי — ח"א: כ"ב, יא.
 תמרים — ח"א: מ"ח.
 תנאים — ח"א: י, י; רס"ה.
 תנועה — ח"א: קנ"ו.
 תנועת הכוכבים — ח"א: קנ"ו.
 תנועת השכל — ח"א: קנ"ו.
 תניא — ח"ב: ה, טו.
 תענוג — ח"א: י"ב, א; ע"ה.
 תענוג עוה"ב — ח"א: ה, ב; קצ"א.
 ח"ב: ע"ב.
 תענוג רוחני — ח"א: כ"ג, ה.
 תענוגים — ח"א: כ"ב, ה.
 תענית — ח"א: י, ד; ל"ז, ג; מ"ז; נ"י; ג"ז, ה; ס"ב, ה; ק"ט; קס"ו; קע"ט; רמ"ו.
 ח"ב: פ"ה.
 תענית חלום — ח"ב: ה, י.
 תערוכת איסור בהיתר — ח"ב: כ"ט.
 תפארת — ח"א: כ"א, ח; מ"ז; ג"ח, ה.
 ח"ב: ז, יג.
 תפארת ממדות הנפולין — ח"א: מ"ו.
 תפילה — ח"א: א'; ב, א; ד, ט; ה, א; ו, א; ח, ו; ט, א; י, ג; י"ד, ח; כ, ב; כ"א, ז; כ"ב, ט; כ"ה, ג; כ"ז, ל, ו; ל"ה, ג; מ"ב; מ"ד; מ"ו; מ"ח; מ"ט; ב; נ"י; נ"ד, ג; ג"ה, ד; ס"ב, ב; ס"ה, א; ס"ו; ס"ז, ח; ע"ג; ע"ד; ע"ה; ע"ו; ע"ח; פ'; פ"א; צ"ג; צ"ז; צ"ט; ק"ב; ק"ה; ק"ח; ק"יב; קע"ד; קצ"ו; ר"א; ר"ט; ר"יב; רט"ו; רל"ב; רל"ג; רל"ד; רל"ט; רנ"ג; רפ"ב.
 ח"ב: א, ח; ב, ד; ה, א; ח, ב; י"א; י"ט; מ"ו; מ"ט; פ"ג; פ"ד; צ"ב; צ"ג; ק"א; ק"ב; ק"ג; ק"ג; ק"כ; קכ"א.
 תפילה בבחי' דין — ח"ב: ח, ב.
 תפילה בכח — ח"א: מ"ח.
 ח"ב: פ"ד.
 תפילה במס"נ — ח"א: ט"ו, ד.
 תפילה בציבור — ח"א: ג"ה, ה.
 תפילין — ח"א: י"ז, א; ל"ג, ד; ל"ד, ד; ל"ה, א; מ"ז; נ"ה, ג; ס"ט.
 ח"ב: ה, ז; מ'; ס"ו; ע"ב; ע"ו.
 תפילין של השי"ת — ח"א: י"ז, א.
 תפילת ה' — ח"א: כ"ב, י.
 תפילת הצדיק — ח"א: ס"ב, ה.
 תפילת הצדיקים — ח"א: צ"ה.
 תפילת הקב"ה — ח"א: ק"ה.
 תפילת יחיד — ח"א: כ, ג.
 תפילת רבים — ח"א: כ, ג.
 תפיסה — ח"א: כ"ב, יא.
 ח"ב: ס.
 תקוה — ח"א: כ"ג, ג.
 תקופת הימים — ח"ב: ז, יג.
 תקופת השנים — ח"ב: ז, יג.
 תקיעה — ח"א: כ"ב, ה; מ"ב; ס, ט.
 ח"ב: ה, יג; ח, יא; פ"ח.
 תקיעות ר"ה — ח"א: ל"ה, י.
 תקע"ו — ח"א: מ"ה.
 תרגום — ח"א: י"ט, ד; ר"ה.
 ח"ב: י"ב.
 תרדמה — ח"א: י"ט, ד.
 תרומה — ח"ב: ע"א.
 תרועה — ח"א: י, ה; כ"ב, ה; מ"ב; ס, ט.
 ח"ב: ה, יג; ח, יא; פ"ח.
 תרועה וזמרא — ח"א: י"א, ה.
 תרי בדי ערבות — ח"א: נ"ה, ב.
 תרי נקבי האף — ח"א: י, ט.
 תרי פלגא גופא — ח"א: כ"א, ה.
 תרי"ג מצוות — ח"א: ל"ג, ד; ל"ז, ב.
 ח"ב: ה, ט"ו.
 תרי"ג עטין — ח"א: ז, ג.
 תרין דרועין דמלכא — ח"א: מ"ט, ה.
 ח"ב: פ"ב.
 תרין משיחין — ח"א: ט"ו.
 תרין עלמין קדישין — ח"ב: צ"א.
 תרין רעין — ח"א: כ"ט, ז; ל"ז, ו; קכ"ט.
 תריסר ירחי שתא — ח"א: ד, ט.
 תרמודים — ח"א: נ"ט, ה.
 תרנגולת — ח"ב: פ"ה.
 תרפ"ו אורות — ח"א: ב, בהג"ה.
 תר"ת — ח"ב: פ"ח.
 תשוב ה' — ח"א: מ"ט, ה.
 תשובה — ח"א: ד, ט; ו, ב; י, ט; י"א, א; י"ב, ג; י"ז, ו; כ"ב, יא; ל, י; ל"ה, א; ל"ה, ה; מ"ט, ו; ה, ס"ו; ב, ק"ה; ק"ט; ק"יב; ה, ר"ו; רכ"ח; רפ"ב.
 ב, ב, ד; י"ב; כ"ה; ל"ט;
 נ"ט; ס"ו; ע"ב; ע"ג; ע"ט; פ"ב.
 תשובי מאהבה — ח"א: ג"ח, ז; ע"ה.
 תשובה עילאה — ח"ב: ע"ג.
 תשובה על תשובה — ח"א: ו, ג.
 תשובה שלימה — ח"א: ל"ג, ב; ע"ט.
 ח"ב: מ"ט; צ"א.
 תשובת המשקל — ח"א: י"א, א; כ"ז, ח.
 ח"ב: ע"ט.
 תשובת השנה — ח"א: ל, ו; קל"ה.
 תש"י — ח"א: כ"א, ה.
 תשע היכלין — ח"א: כ"ד, ח.
 תשרי — ח"א: כ"ב, יא; מ"ט, ה.
 תשר"י — ח"ב: ח, יא.
 תשר"ק — ח"ב: פ"ב.
 תתקע"ד דורות — ח"א: קמ"ו.
 תת"ף חלקים — ח"א: ח, ט.

נ"י; נ"ד, ג; ג"ה, ד; ס"ב, ב; ס"ה, א; ס"ו; ס"ז, ח; ע"ג; ע"ד; ע"ה; ע"ו; ע"ח; פ'; פ"א; צ"ג; צ"ז; צ"ט; ק"ב; ק"ה; ק"ח; ק"יב; קע"ד; קצ"ו; ר"א; ר"ט; ר"יב; רט"ו; רל"ב; רל"ג; רל"ד; רל"ט; רנ"ג; רפ"ב.
 ח"ב: א, ח; ב, ד; ה, א; ח, ב; י"א; י"ט; מ"ו; מ"ט; פ"ג; פ"ד; צ"ב; צ"ג; ק"א; ק"ב; ק"ג; ק"ג; ק"כ; קכ"א.
 תפילה בבחי' דין — ח"ב: ח, ב.
 תפילה בכח — ח"א: מ"ח.
 ח"ב: פ"ד.
 תפילה במס"נ — ח"א: ט"ו, ד.
 תפילה בציבור — ח"א: ג"ה, ה.
 תפילין — ח"א: י"ז, א; ל"ג, ד; ל"ד, ד; ל"ה, א; מ"ז; נ"ה, ג; ס"ט.
 ח"ב: ה, ז; מ'; ס"ו; ע"ב; ע"ו.
 תפילין של השי"ת — ח"א: י"ז, א.
 תפילת ה' — ח"א: כ"ב, י.
 תפילת הצדיק — ח"א: ס"ב, ה.
 תפילת הצדיקים — ח"א: צ"ה.
 תפילת הקב"ה — ח"א: ק"ה.
 תפילת יחיד — ח"א: כ, ג.
 תפילת רבים — ח"א: כ, ג.
 תפיסה — ח"א: כ"ב, יא.
 ח"ב: ס.
 תקוה — ח"א: כ"ג, ג.
 תקופת הימים — ח"ב: ז, יג.
 תקופת השנים — ח"ב: ז, יג.
 תקיעה — ח"א: כ"ב, ה; מ"ב; ס, ט.
 ח"ב: ה, יג; ח, יא; פ"ח.
 תקיעות ר"ה — ח"א: ל"ה, י.
 תקע"ו — ח"א: מ"ה.
 תרגום — ח"א: י"ט, ד; ר"ה.
 ח"ב: י"ב.
 תרדמה — ח"א: י"ט, ד.
 תרומה — ח"ב: ע"א.
 תרועה — ח"א: י, ה; כ"ב, ה; מ"ב; ס, ט.
 ח"ב: ה, יג; ח, יא; פ"ח.
 תמונת א' — ח"א: ו, ה.
 תמורה — ח"א: כ"ד, ח; רע"ו.
 תמ"ז — ח"א: רי"ו.
 תמחי — ח"א: ל"ה, ט.
 תמיד — ח"א: כ"ח, ג; ל"ה, ח; מ"ד.
 תמיד של בין הערבים — ח"ב: ו, יא.
 תמיד של שחר — ח"ב: ז, יא.
 תמידין — ח"א: ר"ט.
 תמימות — ח"ב: י"ב; י"ט; מ"ד; ע"ח.
 תמכי אורייתא — ח"א: ל"ד, ו; ר"ד.
 ח"ב: ב, ג; פ"א.
 תמר — ח"א: רס"ט.
 תמר בסט"א — ח"א: רע"ו.
 תמר בקדושה — ח"א: רע"ו.
 תמרי — ח"א: כ"ב, יא.
 תמרים — ח"א: מ"ח.
 תנאים — ח"א: י, י; רס"ה.
 תנועה — ח"א: קנ"ו.
 תנועת הכוכבים — ח"א: קנ"ו.
 תנועת השכל — ח"א: קנ"ו.
 תניא — ח"ב: ה, טו.
 תענוג — ח"א: י"ב, א; ע"ה.
 תענוג עוה"ב — ח"א: ה, ב; קצ"א.
 ח"ב: ע"ב.
 תענוג רוחני — ח"א: כ"ג, ה.
 תענוגים — ח"א: כ"ב, ה.
 תענית — ח"א: י, ד; ל"ז, ג; מ"ז; נ"י; ג"ז, ה; ס"ב, ה; ק"ט; קס"ו; קע"ט; רמ"ו.
 ח"ב: פ"ה.
 תענית חלום — ח"ב: ה, י.
 תערוכת איסור בהיתר — ח"ב: כ"ט.
 תפארת — ח"א: כ"א, ח; מ"ז; ג"ח, ה.
 ח"ב: ז, יג.
 תפארת ממדות הנפולין — ח"א: מ"ו.
 תפילה — ח"א: א'; ב, א; ד, ט; ה, א; ו, א; ח, ו; ט, א; י, ג; י"ד, ח; כ, ב; כ"א, ז; כ"ב, ט; כ"ה, ג; כ"ז, ל, ו; ל"ה, ג; מ"ב; מ"ד; מ"ו; מ"ח; מ"ט; ב; נ"י; נ"ד, ג; ג"ה, ד; ס"ב, ב; ס"ה, א; ס"ו; ס"ז, ח; ע"ג; ע"ד; ע"ה; ע"ו; ע"ח; פ'; פ"א; צ"ג; צ"ז; צ"ט; ק"ב; ק"ה; ק"ח; ק"יב; קע"ד; קצ"ו; ר"א; ר"ט; ר"יב; רט"ו; רל"ב; רל"ג; רל"ד; רל"ט; רנ"ג; רפ"ב.
 ח"ב: א, ח; ב, ד; ה, א; ח, ב; י"א; י"ט; מ"ו; מ"ט; פ"ג; פ"ד; צ"ב; צ"ג; ק"א; ק"ב; ק"ג; ק"ג; ק"כ; קכ"א.
 תפילה בבחי' דין — ח"ב: ח, ב.
 תפילה בכח — ח"א: מ"ח.
 ח"ב: פ"ד.
 תפילה במס"נ — ח"א: ט"ו, ד.
 תפילה בציבור — ח"א: ג"ה, ה.
 תפילין — ח"א: י"ז, א; ל"ג, ד; ל"ד, ד; ל"ה, א; מ"ז; נ"ה, ג; ס"ט.
 ח"ב: ה, ז; מ'; ס"ו; ע"ב; ע"ו.
 תפילין של השי"ת — ח"א: י"ז, א.
 תפילת ה' — ח"א: כ"ב, י.
 תפילת הצדיק — ח"א: ס"ב, ה.
 תפילת הצדיקים — ח"א: צ"ה.
 תפילת הקב"ה — ח"א: ק"ה.
 תפילת יחיד — ח"א: כ, ג.
 תפילת רבים — ח"א: כ, ג.
 תפיסה — ח"א: כ"ב, יא.
 ח"ב: ס.
 תקוה — ח"א: כ"ג, ג.
 תקופת הימים — ח"ב: ז, יג.
 תקופת השנים — ח"ב: ז, יג.
 תקיעה — ח"א: כ"ב, ה; מ"ב; ס, ט.
 ח"ב: ה, יג; ח, יא; פ"ח.
 תקיעות ר"ה — ח"א: ל"ה, י.
 תקע"ו — ח"א: מ"ה.
 תרגום — ח"א: י"ט, ד; ר"ה.
 ח"ב: י"ב.
 תרדמה — ח"א: י"ט, ד.
 תרומה — ח"ב: ע"א.
 תרועה — ח"א: י, ה; כ"ב, ה; מ"ב; ס, ט.
 ח"ב: ה, יג; ח, יא; פ"ח.

מפתח ענינים

מג

תירוץ — ח"א: ס"ה; ג; ע"ה.
 ח"ב: ז, ו.
 תכונות השמים — ח"ב: ח, ט.
 תכלית — ח"א: י"ח, א; ס"ה, ב;
 רס"ח.
 ח"ב: י"ט; ל"ז; ל"ט.
 תכלית הטוב — ח"א: י"ז, ב.
 תכלית הידיעה — ח"א: כ"ד, ח.
 ח"ב: ז, ו; ס"ג.
 תכלית שמים וארץ — ח"ב: פ"ג.
 תכלת — ח"א: ז, ה; י"ח, ז; מ"ט, ו.
 תל"ז — ח"א: ל"ז, ו.
 תלמוד — ח"א: ס, א.
 תלמוד — ח"א: ר"ד.
 תלמוד בבלי — ח"א: ג; ל"ה, ד;
 רמ"ז; רס"ב.
 תלמיד — ח"א: ס, ו; ס"ו, א; קנ"ג;
 קצ"ב; ר"ל.
 ח"ב: ז, ד; ס"ח.
 תלמיד חכם — ח"א: ד, ה; י"ד, ד;
 י"ח, ה; כ"ח, ג; ל"ה, א; מ"א,
 ס"ד, ד; קל"ה; ר"ד; ר"ז.
 ח"ב: ב, ג; ע"ה; פ"ג.
 ת"ח שד יודי — ח"א: י"ב, א;
 כ"ח, א'.
 תלמידים — ח"א: ז, נ"ג; נ"ט, ה;
 ס, ד.
 ח"ב: ל"ח; ס'.
 תלמידים שאינם הגונים — ח"א:
 ס, ז.
 תלת אבהן — ח"ב: ה, א.
 תלת גוונים — ח"ב: פ"ג.
 תלת גוונא דעינא — ח"א: י"ג, ד;
 ל"ח, ז; נ"ט, ו.
 ח"ב: ס"ו.
 תלת גוונים דקשת — ח"א: מ"ב;
 נ"ה, ח.
 תלת חוין — ח"ב: פ"ג.
 תלת חללי דגלגלתא — ח"ב: א, ה.
 תלת מאה — ח"א: ד, ט.
 תלת מוחין — ח"א: כ"ד, ח; ס, ד.
 ח"ב: א, ה.
 תם — ח"א: א, ה.
 תמ"ד — ח"א: כ"ח, ג.
 תמונה — ח"א: י"ז, א; י"ט, ח.

תורת חסד — ח"א: י"ד, ב; ר"ז.
 תוספת קדושה — ח"א: י"א, ג; ס, ב.
 תוקפא דדינא — ח"א: כ"ד, ב.
 תוש" — ח"א: ז, ג.
 תחיית המתים — ח"א: ע"ח; צ"ב.
 ח"ב: ע"ב; פ"ה.
 תחינות ובקשות — ח"ב: צ"ה; צ"ז;
 צ"ח; ק"א; ק"ד.
 תחנונים — ח"א: כ, ה; קצ"ה.
 ח"ב: ח, ב.
 תיבות — ח"א: נ"ז, ג; ק"ב.
 תינוק — ח"א: ד, ח.
 ח"ב: א, ה.
 תינוקות — ח"א: ל"ח, ד.
 תינוקות של בית רבן — ח"א: רפ"ב.
 תיק"ו — ח"א: דמ"ו.
 תיקון — ח"א: רמ"ו.
 תיקון אמונה — ח"ב: א, יא; ח, ח.
 תיקון אמונת חכמים — ח"א: ס"א, ו.
 תיקון הברית — ח"א: י"ט, ג; כ"ג, ב;
 כ"ו, ח; כ"ט, ד; רס"ה.
 ח"ב: ה, טו; פ"ג; ק"ט.
 תיקון הגזל — ח"א: ס"ט.
 תיקון הדיבור — ח"א: כ"ט, ג;
 ל"ח, ד; ס"ב, ה.
 תיקון הכללי — ח"א: כ"ט, ד; ל"ז, ב.
 תיקון הלב — ח"א: ס, ו.
 תיקון המדמה — ח"ב: ח, ח.
 תיקון המחלוקת — ח"א: ס"ב, ו.
 תיקון המחלוקת שבלב — ח"א:
 ס"ב, ב.
 תיקון הרהורים — ח"א: ל"ז, ג.
 תיקון הע"א — ח"א: י"ח, ח.
 תיקון העולם — ח"א: ה, א.
 ח"ב: ע"א.
 תיקון התפילה — ח"א: נ"ה, ח.
 תיקון חצות — ח"ב: ק"א.
 תיקון למקרה — ח"א: ר"ה.
 ח"ב: צ"ב.
 תיקון לפגם הברית — ח"ב: פ"ו;
 פ"ח.
 תיקון תאות ממון — ח"א: כ"ג, ה.
 תיקוני דיקנא — ח"א: ס, ט.
 תיקוני עתיק — ח"א: ס, ב.
 תיקונים — ח"א: כ"ט, ד.

תהלים — ח"א: קנ"ו.
 ח"ב: ע"ג; צ"ה; ק; ק"א; קכ"ה.
 תהלי"ם — ח"א: ר"ה.
 תודה — ח"א: ו, ב.
 ח"ב: ב, א.
 תוכחה — ח"א: ה, ד; י, ד; ל, ו;
 נ"ז, ג.
 ח"ב: ח, א.
 תוכחת השכל — ח"א: י"ז, ט.
 תולע — ח"א: כ"ח, ב.
 תולע בקליפה — ח"א: כ"ח, ג.
 תור — ח"א: ט, ה.
 תורה — ח"א: רשב"י הבטיח; א; ב, ו;
 ד, ו; ז, ג; ח, ב; ט, ג; י, ז;
 י"א, א; י"ד, ג; כ, ו; כ"א, ז;
 כ"ב, ט; כ"ה, ג; כ"ט, י; ל, ח;
 ל"א, ב; ל"ג, א; ל"ה, ו; ל"ז, א;
 ל"ח, ג; ל"ח, ד; נ"ד, ג; נ"ה, ג;
 נ"ז, א; ס, א; ס"א, ו; ס"ה, ד;
 ס"ט; ע"ג; ע"ה; ע"ח; פ'; פ"א;
 פ"ד; צ"ב; ק"א; ק"ה; ק"ו; ק"י;
 קל"ד; קמ"ו; קמ"ז; קנ"ז; קנ"ט;
 קס"ד; קצ"ז; ד'; ד"ד; ר"ו; ר"ז;
 ר"ד; רל"ג; דע"ט; ר"פ; רפ"ג;
 רפ"ד; רפ"ה.
 ח"ב: ב, ד; ה' בסופו; ט"ו; כ"ח;
 ל"ב; מ"ז; נ"ז; נ"ח; ס'; ע"ב;
 ע"ה; ע"ז; ע"ח; פ"א; פ"ג; פ"ט;
 צ"ה; ק"ה; ק"ו; ק"י; ק"יט.
 תורה בחי' אש ומים — ח"א: ב, ו.
 תורה גבוה — ח"א: ס, ו.
 תורה וגדולה — ח"א: קס"ב.
 תורה ותפילה — ח"א: ח, ו.
 ח"ב: כ"ה.
 תורה לשמה — ח"א: י"ב, א.
 ח"ב: ע"ח.
 תורה נפולה — ח"א: כ"ח, א.
 תורה שבכתב — ח"א: ג; ס"א, ו;
 ד"ב.
 תורה שבע"פ — ח"א: ג; י"ב, א;
 ס, א; ס"א, ו; ד"ז; ר"י.
 ח"ב: כ"ח; פ"ב.
 תורה של לע"ל — ח"א: י"ג, ב.
 תורת ארץ ישראל — ח"א: רמ"ו.
 תורת ה' — ח"א: כ"ב, י; נ"ז, ד.

שיחות ממעלת תורתו וספריו הק'

ואף גם אחר הסתלקות מוהרנ"ת זצ"ל נכנה שם ע"י אנ"ש פעם שנית הביהמ"ד הקדוש שלו, וגם עתה זה יותר ממאה שנה אחר הסתלקות אדמו"ר הק' מוהר"ן זצ"ל נכנה מחדש הביהמ"ד הק' שלו פעם שלישית בית חומת אבנים גדול ממסד עד הספחות כבוד והדר, וגדול כבוד הבית הזה האחרון מן הראשונים, ובכל שנה ושנה נתקבצים על ר"ה לעיד אומאן קיבוץ גדול מאד ה' עליהם יחיו, ויוסיף עליהם כהנה וכהנה, ודובם ככולם הם בעלי תורה והרכה מהם בעלי עסק ויש שיש להם עסקים גדולים בכיתם ולפני ראש השנה משליך כל אחד עסקיו שבביתו ובא ביגיעות ומרחות גדולות ויש שבאים ממקומות רחוקים ומשתמחים על ציונו הק' בערב ראש השנה ומבקשים ומתחננים ושופכים נפשם שם לפני ה' לזכות לתשובה ולתיקון הברית וכו' ושיתתקנו כל פגמיו שפגם עד עתה ושמעתה לא יפגום עוד, ומרכים שם בתחנונים ובבכיות גדולות והתעוררות גדול עד אין חקר ואח"כ בימי ר"ה הקדשים מתפללים ביחד בבית מדרשו הק' ג"כ בתחנונים רבים ובבכיות גדולות והתעוררת גדול. ובעוזה"י בכל שנה נתוספין נפשות חדשות אל כלל הקיבוץ, ורואין בחוש ממש הפעולה הטובה שיש לכל אחד מאנשי הקיבוץ בכל השנה עי"ז ברוחניות, וכמעט שהחיות והתחזקות של כל אחד בעבודת ה' כל השנה כולה הוא ע"י החיות דקדושה והארה הגדולה שמקבלין אז בזמן הקיבוץ, וכשנתתקן ברוחניות ממילא נתתקן גם בגשמיות כמבואר במ"א, ומי שמסתכל על כל זה בעין האמת רואה בחוש איך דבריו הק' שאמר שהענין הקדוש שלו לא יופסק לעולם הם חיים וקיימים ונחמדים לעד, והשי"ת יזכינו להיות חבר לכל יראיו הק' ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם אכ"ר:

לאולתו ישתדל בכל כחו להושיעו ולתקנו ולהוציאו מן השאול תחתיות, וגם כבר נודע מה שאמר אשר כל ענינו ועסקיו הוא רק ראש השנה ואמר בזה"ל נאר מיין ואך איז ראש השנה. והזהיר על כל המקורבים אליו שיהיו כולם אצלו על ר"ה, ופ"א אמר אשר בראש השנה היא עושה ענינים ותיקונים להנפשות המקורבים אליו ובאים אליו על ר"ה מה שבכל השנה גם הוא אינו יכול לעשותם, ובערב ר"ה האחרון מימי חייו הקדושים דיבר הרבה מאד מענין זה מגדול החיוב וההכרח להיות אצלו על ר"ה כל המקורבים אליו, וענה ואמר כקול חזק מעומק הלב, אין דבר גדול מזה, היינו מלהיות אצלו על ר"ה ומשמעות דבריו הק' ובפרט מה שדיבר בענין זה בעריה האחרון קרוב להסתלקותו שכבר גילה דעתו לאנשיו שהוא מוכרח להסתלק, הבינו תלמידיו הק' זצ"ל שרצונו חזק להתקבץ אליו על ר"ה כל המקורבים שלו גם לאחר הסתלקותו, היינו להתפלל על ציונו הק' בערב ראש השנה וגם בראש השנה יתפללו כל הקיבוץ ביחד בהתקשרות אליו זצ"ל ולכל הצדיקים אמתיים שכדור ושהם שוכני עפר כמבואר במ"א ועי"ז יהיו נעשים תיקונים נפלאים כמו בחיים חיותו ז"ל, וקיימו וקבלו תלמידיו הקדושים זצ"ל והסכימו לעשות כן בכל ר"ה, ואחר הסתלקותו העיר ה' את רוח תלמידו הרב הגאון הצדיק המפורסם ר' נתן זצוק"ל בעהמ"ח ספרי לקוטי הלכות להתחיל לעסוק בבנין בית המדרש הקדוש שיקרא על שם אדמו"ר הקדוש מוהר"ן זצוק"ל בעיר אומאן פלך קיעוו מדינת רוסיה שאדמו"ר מוהר"ן הק' זצוק"ל נסתלק ונקבר שם ובעוזה"י חפץ ה' בידו הצליח שזכה בכח רבו הקדוש לקרב גם אחר הסתלקותו נפשות רבות להשי"ת ולהעמיד שם בעיר אומאן את הביהמ"ד, על שמו הקדוש ז"ל,

שיחות ממעלת תורתו וספריו הק'

סעוררים אותו עד זמן רחוק אבל סוף כל סוף יעשה הדיבור פעולתו ויועיל בוודאי: (שיחות הר"ן סי' ר"ו): (לב) **אמר** יש כמה דברים שאני אומר לאיזה אדם ועדיין אין עושים פעולתם, רק שמתגלגלים הדברים מאדם זה לאדם אחר ומחבירו לחבירו וכו', עד שיתגלגלו הדברים ויבואו לאיזה אדם ויכנסו הדברים ללבו בעומק גדול ושם יעשו פעולתם בשלימות ויעזרו אותו וכו': (שם סי' ר"ז):

(לז) **אמר** כל התורות והשיחות שמגלה אינם בשבילנו לבד, כי אם את אשר ישנו פה ואשר איננו פה (ועיין בפירש"י שפירש ואף עם דורות העתידים לבא), וכמה פעמים דברנו עמו מענין זה ורמזו לנו בדבריו הק' להודיע לדורות הבאים את כל מעשי ה' הגדול אשר עשה עמנו, ופעם אחת אמר בפירוש גם לבניכם תודיעו את כל התורות והשיחות הנפלאות והנוראות והמעשיות אשר גלית לי לכם, ואמר אז הפסק הזה ברתת חוץ ובהתלהבות גדול וגורא כגחלי אש והודעתם לבניך ולבני בניך (ואמר כזה"ל אייערע קינדער זאלט איר מודיע זיין וואס דא האט זיך גימאן), ואמר דע והאמן אם אפשר להוציא אחד מהרפש נם מי שיתאחו בו יוציאו אותו גם כן: (שם סי' ר"ח):

(לד) **אמר** הכעש"ט זצ"ל וכמה צדיקים עשו ותקנו בעולם (בדבריהם ובספריהם הקדושים) מה שתקנו ואח"כ כשנפטרו ונסתלקו נפסק הדבר, היינו ההארה שהאירו בתלמידיהם והחזירו להשגי'ת לא נמשך מדור לדור רק נפסק. ע"כ צריכין לעשות דבר שיהיה לו קיום לעד, וכן דיבר עוד פ"א שצריכין להשאיר תלמידים שאלו תלמידים יעשו תלמידים אחרים וכן התלמידי תלמידים יאירו להלן יותר ויותר וכן לדורי דורות: (חיי מוהר"ן במעלת תורתו אות כ"ח):

א"ה כבר מבואר ג"כ בשיחותיו הק' שאמר האש שלי תוקד עד ביאת המשיח, מין פייעריל וועט שון מלואין בין משיח וועט קימען ובעז"ה אני רואים כי דבר אחד מדבריו לא שב ריקם כי כבר זה יותר ממאה שנה אחר המתלקות ז"ל שנסתלק ביום ב' דחוד"מ סוכות שנת תקע"א ויש רבים מאנ"ש שלא הכירו ולא ידעו ולא ראו גם שום אחד מתלמידיו הק' זצ"ל, ואעפ"כ בוער בלכם עסקיו ועניניו של אדמו"ר זצוק"ל כאש יוקדת ממש ושותים בצמא את כל דבריו ודבריו תלמידיו הק' והם עליהם כמים קרים על גפם עיפה ומשתדלים להפיץ סעינותיו חוצה להדפים חבוריו הקדושים וללמוד תלמוד תורה דברים בספריו הק' בכדי לחזקם ולאמצם לילך בדרכי ה' שלא יתיאשו עצמם לעולם, רק לאחוז עינם בתורה ותפלה ולשוב בתשובה שלימה לפניו ית', וכבר נודע מה שאדמו"ר הקדוש זצוק"ל ייחד שני עדים כשרים ואמר לפניו שגם אחר המתלקות כל מי שיבא על ציונו הקדוש ויאמר שם העשרה קפיטיל תהלים שהם תיקון לפגם הברית (הסוכארים בלקוטי מוהר"ן ח"א סי' ר"ה ובחלק ב' סי' צב) ויקבל עליו אשר סעתה לא ישוב עוד לאולתו

לזה מכמה וכמה תורות ע"ש היטב ותבין עמקות הספר הקדוש הזה) גם פ"א אמר התורות שלי הם כמו מי שנכנס לפלמין שיש בו היכלות וחדרים ואכסדראות ופשפושין נאים ונפלאים וגוראים מאד ועליות על נבי עליות שונות בדרכי חידושים גוראים ותיכף כשנכנסין בחדר אחד ומתחילין להסתכל בו ולהתפלא על נפלאות החידושים אשר בו בתוך כך רואים שנפתח לו פתח נפלא לחדר אחר וכן מחדר זה לחדר אחר וכן מחדר לחדר ומחדר לעליה וכו', וכלם פתוחים מזה לזה פתחים וחלונות ומקושרים ומשולבים זה בזה בסדר נפלא ובחכמה עמוקה ובתכלית היופי והנוי וכל זה אי אפשר לבאר בכתב כי אם למי שנכנס קצת בהבנת עומק דבריו הק' ז"ל, אשרי הזוכה למעט נועם מתיקות עמקות תורתו הק' וכו': (שם סי' מ"ה):

(ל) **אמר** משל נאה, לענין מה שמרבה לגלות כ"כ תורות נפלאות ומעשיות ושיחות נפלאות וגוראות אע"פ שאינו נראה עדיין שעשו פעולתם באנ"ש כמו שהיה ראוי להם, ואמר לענין זה משל, מלך אחד חלה בנו יחידו מאד עד שכל הרופאים משכו ידיהם ממנו ונתיאשו מרפואתו, בתוך כך בא רופא מופלג בחכמה מאד וביקש אותו המלך שישתדל לרפאות את בנו, והשיב להמלך אמת רפואתו קשה ורחוקה מאד אך אף על פי כן אם יעשו עוד תחבולה אחת אז אפשר שיהיה לו רפואה, אך איני יודע אם לוטר לך זאת התחבולה מחמת שהוא דבר קשה וכבד מאד, והפציר בו המלך לגלות לו התחבולה, ואמר לו תדע שבנך הוא חולה מסוכן מאד מאד עד שכבר אי אפשר ליתן לו לתוך פיו אפילו טיפה אחת מסממני הרפואה, אך איך שיש סממני הרפואה יקרות כאלה אשר צלוחית אחת קטנה מאד עולה לסך אלפי אלפים וצריכין למלאות חבית מלאה מסממנים היקרים האלה וליקח דליים מלאים מסממנים האלה ולשפוך על בנך החולה וממילא מוכן שכל הסממנים היקרים האלה ילכו לאיבוד הרבה אך מתוך שישפכו עליו הרבה כ"כ יכנס לתוך פיו ג"כ איזה טיפה עכ"פ ועי"ז אפשר שיהיה לו רפואה, ותיכף ומיד נתרצה המלך לזה וצוה לעשות כן ועי"ז נתרפא הבן מלך, והנמשל מוכן מאליו שדייקא מחמת שאנו חולים מדוכאים בחולי הנפש כ"כ ר"ל, ע"כ מוכרח הצדיק הרופא נאמן לשפוך עלינו סממנים יקרים וגוראים מאד אע"פ שלכאורה נראה שכמעט הולך הכל לאיבוד ח"ו אעפ"כ ריח טוב קולט, ובכרבות הימים אולי נזכה לחסוף מהם איזה טיפה יקרה ונפלאה לתוך פינו ופנימיותינו עד שע"ז אולי יש תקוה לזכות לרפואה שלימה כנו"ר אכ"ר: (שם סי' מ"ו): (לא) **אמר** לפעמים אני מדבר איזה דיבור לאיזה אדם ואין הדיבור עושה פעולתו עד לזמן רחוק, כמו שיש כשנותנים איזה סמים לרפואה לפעמים הסם עושה פעולתו ומועיל מיד ולפעמים צריך הסם לשהות בתוך האדם איזה זמן ואח"כ הוא עושה פעולתו כמו שיש דברים שהוא מדבר שהם מונחים אצל האדם ואינם

שיחות ממעלת תורתו וספריו הק'

סי' ל"ח, בחצוצרות סי' ה', אנכי סי' ד', אשרי העם וקרא סי' ל"ה ועוד כמה תורות שאמר כאותן העתים וכולם הם סוד כוונת תפילין, ובפרט התורות שנכתבו כלשונו הקדוש בעצמו אמר שיכולים לדקדק בהם כמו במקרא כי יש שם כוונות הרבה, כי לפעמים הוא חוזר וכופל הדברים שנדמה שהוא ללא צורך ובאמת יש שם לדקדק כזה כי יש שם כונה גדולה, גם אמר שהתורות שנכתבו כלשונו הק' בעצמו מסוגל כי הוא כלליות ועיקר הוא המוסר וההנהגות מוכות היוצא מכל מאמר ומאמר מלכד הנסתר שיש בהם וכו' וכו' כנ"ל):

(כח) **אמר** שגם כני אדם השומעים התורה של הצדיק האמת ואינם מבינים אותה, לעתיד כעוה"ב יבינו, כי עיקר התורה שלו הוא להנשמות שלנו, ששנבא לעוה"ב יהיו הנשמות שלנו בקיאים כאותן התורות הנבואות מאד, גם בעוה"ז צריכין לקיים בפשיטות עכ"פ לילך בהם, כאשר שמענו מפיו הק' כ"פ שצריכין לילך עם אותן התורות דהיינו לילך איזה זמן עם זאת התורה וכל העבודות שלו מבוקר עד ערב יהי' עם הילך של אותה התורה שהוא הולך בה בעת ההיא, ואח"כ ילך איזה זמן עם תורה ומאמר אחר וכן יתנהג תמיד עד אשר יעבור וילך עם כל התורות שאמר והשי"ת יעזור לזה והעיקר לבל יהיה מכוהל ומכולל שלא ירצה לחטוף הכל בבת אחת רק צריך להתנהג כנחת בהדרגה מעט מעט וכו' ועי"ז יוכל לזכות למה שיוזכר עד שיוזכר לקיים הכל: (שם סי' מד):

(כט) **הקשר** והחיבור של התורות שלו הוא כעין בנין ואריגה ממש, שכתחילה מקשר ומחבר שני דברים אלו יחד, ואח"כ קושר ומחבר דבר שלישי להשני בכמה קשרים חזקים וכן משלישי לרביעי וכן להלן וכו', אך ע"פ רוב חזון ככל פעם לחזור ולקשר אלו הארבעה דברים יחד, כי מתחלה אין הקשר שלהם יחד רק מזה לזה דהיינו מהראשון לשני ומהשני לשלישי ומשלישי לרביעי אבל עדיין אין קשר להרביעי בהראשון, אבל אח"כ מביא פסוק או מאחז"ל או שאר ראיה אחרת שע"י מקשרם יחד עד שמחוכך בקשר הדק היטב כל הארבעה דברים יחד, ואח"כ חוזר ומקשר עוד כמה דברים זה לזה ויחד כולם הוא מקשר להחיבור והקשר הראשון, ובתחלה אין קשר לשתי החכילות הקדושות האלו כי אם ע"י איזה קשר שיש בין דבר אחד מהחכילה השניה לדבר אחד מהחכילה הראשונה, אבל אח"כ הוא חוזר לקשרם כראיות ודרכים נפלאים שממשיך קירות לקשר הבנין משלישי שכראשון לרביעי שכשני ומשם לשני בשלישי, ואח"כ מחבילה שניה לשלישית ג"כ כך וכן להלן, ואח"כ מקשרם כולם יחד בדרך נפלא, וכל זה שמעתי מפיו הק' למחרת יוה"כ פ"ק תע"א שקודם הסתלקותו, ועדיין צריכין להרחיב הדיבור בזה ולהביא לזה דוגמא מכמה תורות כדי שתבין ענין זה היטב ותכין מעט דרכי הספר הקדוש הזה (ועיין בספר פרפראות לחכמה בתחלתו שמביא שם השיחה הזאת ומרחיב שם הדיבור בזה ומביא דוגמא לזה

תורה נדמה לו תיכף כשיוציא מפיו הדיבור הראשון מיד תצא נפשו: (שם סי' כ"א):

(כו) **אמר** כל ההשגות הנבואות שהוא משיג אינם חשובים אצלו כ"כ רק העיקר הוא כשוזכה להכניס איזה דיבור בתוך העולם כי בכל דיבור ודיבור שהוא מדבר בפני העולם תולים בו כל העולמות עליונים ותחתונים: (שם סי' ס"ט):

(כז) **פעם** אחת עמדנו לפניו בלילה ודיברנו עמו הרבה מכמה וכמה תורות שגילה לפנינו והייתי מזכיר לפניו איזה תורה והייתי מפליג לפניו עוצם שבח הפלגת חידושיה וכן הזכרתי לו כמה וכמה תורות כי כל תורה ותורה הוא חידוש נפלא ומופלג מאד מאד אשר תכלה הנפש מעוצם עריבות והפלגות החידוש למי שזוכה לעיין בהם כאמת והיינו מדברים הרבה מזה, אח"כ למחרת בבוקר נסעתי עמו ללוחותיו בדרך, ענה ואמר אתמול הנחנו וסדרנו הסחורה שלנו (שקורין קראם) ב"ה היא סחורה יפה מאד מאד, וטוב היה שיהי' לחנות הזה משרת טוב יפה שיכול להניח ולקפול ולסדר כל חתיכה סחורה יפה יפה עם הקצה לחוץ (כדרך המשרתים המוכרים שמקפלין הסחורה ומניחין הקצה לחוץ כדי שיראה הקונה בבואו תיכף מהות יופי הסחורה) וכשיבא אחד לקנות איזה סחורה יוכל המשרת לחטוף מיד בזריות אותו המין סחורה שצריך הקונה ויפתח אותה במהירות לפני הקונה להראות לו מיד הוד יופי ופאר הסחורה הטובה הזאת, והנמשל מוכן שצריכין אחד שיהיה כקי היטב מאד בכל תורותיו שגילה שיוכל לסדר כל תורה יפה יפה עם הקצה לחוץ, וכשיבא אחד וירצה להתקרב ולדבר מתורתו יוכל להושיט לו מיד איזה תורה שהוא צריך אז כפי ענינו, כי כל תורותיו הם כלליות גדול מאד מאד שיכולין למצוא בהם מה שצריך כאו"א רק צריכין אחד שיהי' בקי בהם היטב היטב שיוכל להושיט לכל או"א מה שצריך כאותו העת, והבן השאר מאלף: (שם סי' ל' ועמ"ש דף הקודם שכתב שם ג"כ. התורות והמאמרים שבספריו הק' הם כלליות וכל מה שאתה מממשש בהם אתה מוצא בהם מעט נפלא וחדש ומתוק לחיך ומאיר עינים מאד ויש בהם עמקות גדול בדרך פשט ובדרך סוד ונסתר, כי כל התורות יש בהם סודות נסתרות ונפלאות ונוראות מאד מאד וא"א לכאר זאת, גם בכל מאמר יש כוונות של מצוות, שכל מאמר שייך לאיזה כוונות המבוארים בכתבים בע"ח ופע"ה כגון התורה של מי האיש החפץ חיים בלקוטי מוה"ר"ן ח"א סי' ל"ג יש בה סוד כונת לולב אע"פ שלא נזכר בה דבר מסצות לולב וכן התורה כקרב עלי מרעים (שם סי' קא) יש בה כוונת קידוש וכיוצא בזה שאר המאמרים, ושמעתי מפיו הק' שאמר שרצה לעשות פירוש על ספר עץ החיים אך פירוש פשוט אינו נצרך רק צריכין לומר תורה שיהיה פירוש וכבר אמרתי כמה תורות השייכים לע"ח, גם שמעתי שאמר שזה סמוך גמר הע"ח וראה שהוא כולו מוסר, וכן כמה תורות יש בהספר כגון מרכבות פרעה

שיחות ממעלת תורתו וספריו הק'

(כב) **אחר** שממר התורה פתח ר' שמעון בלקוטי מוהר"ן ח"א סי' ט' אמר שהיה חתונה יפה, סע גיוועהן אשיין חתונקעלע, והיה ראוי לבקש את השי"ת עם הפמליא של מעלה על החתונה, אמרתי לו בוודאי הי' בכאן, השיב מן הסתם: (א"ה שמעתי שאמר אז לאנ"ש שהיה יכול להחזיק אותם בענין אמירת התורה הנ"ל שלשה ימים ושלשה לילות ולא ידעו בין יום ללילה כלל כמובא בזה"ק וכו') (שם במעלת תורתו סי' יז):

(כג) **אמר** בכל שיחה ושיחה שהוא משיח ומדבר עמנו יכולים להיות על ידה איש כשר ואפילו צדיק נמור כל ימי חייו כמו שאני רוצה (אזו וויא איך מיין אנוטער יוד) אם ירצה לילך עמה לקיים כפי שיחתו הקדושה ומי שזכה לשמוע מפיו שיחתו הקדושה ידע זאת באמת ובבירור וגם אפילו עכשיו כשלוסדין דבריו הקדושים בספריו הקדושים יש להם ג"כ כח גדול לעורר להשי"ת לזכות לדרכי ה' באמת כי כל שיחה שלו היא התעוררות נפלא ונורא מאד ודרך ישרה ונכונה מאד לעבודת השי"ת לכל אחד לפי מדריגתו, אפילו מי שהוא במדריגה עליונה מאד יכול לקבל דרך ישרה ועצות נפלאות מכל שיחה ושיחה שלו, וכן להיפוך אפילו מי שהוא בתכלית מדריגה התחתונה ח"ו יכול ג"כ לקבל דרך ישרה ועצות נכונות למלט נפשו מני שחת אם ישים לבו היטב לדבריו הק' ויקיים אותם באמת ובתמימות בלי שום חכמות, אשרי מי שיאחז בהם: (שם סי' יט): (כד) **אמר** איני אומר לכם מתורתי כ"א הפסולת, והיא נמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות מדריגות מכפי מה שאני משינה ואיני יכול לומר נמוך יותר: (שם סי' כ') ועיין שם בדף י"ט שהיה בעולם העליון במקום שהיה ושמע שם תורה נכונה מאד והתורה חותם בתוך חותם בלקוטי מוהר"ן ח"א סי' כ"ב היא מעט ומקצת מאותה התורה ששמע במקום הנ"ל:

(כה) **אמר** יש לי תורות בלי לבושים, פירוש שאינו יכול להלביש אותה בשום לבוש, ואמר קרא אסמכתא בעלמא הוא, שסומך התורה על המקרא כמו שסומכין על איזה דבר וכו', כן התורה שלו גבוהה מאד עד שאינה יכולה להתלבש כ"א דרך אסמכתא בעלמא והבן, ואמר שמה שמתייגע כל כך קודם אמירת התורה הוא מחמת שקשה לו מאד להוריד השנות התורה שלו בלבושים ודיבורים שיוכל לאומרם ולגלותם וע"כ הוא צריך יגיעות גדולות לזה, כי דרכו היה קודם אמירת התורה שהיה יושב עמנו כמו שעה ושתיים והיה מתייגע מאד בכמה תנועות וגניחות, ואע"פ שישב בשתיקה היה ניכר מתנועותיו שיש לו יגיעות גדולות מאד ואח"כ פתח פיו והתחיל לומר, ופ"א ראיתי בעיני בעת שהתחיל לומר התורה מ' תיקונין וכו' בלקוטי מוהר"ן ח"א סי' כ' שהיה כופל אלו התיבות מ' תיקונין יקירין איתמסרן לדיקנא כמה פעמים ובכל פעם תפס בשתי ידיו בכח בשני צדדי זקנו שעל הלחיים וכמעט שהיה תולשם מגודל היראה והמסירת נפש העצום שהיה לו אז ואמר כשאומר תורה

העמקות הנפלא שיש בספריו הק' אשר לא נמצא דוגמתו כן בשום ספר: (שם סי' ט):

(מו) **אמר** יכולין להיות נעשה בעל תשובה גמור ע"י לימוד הספר שלו והיה חפץ ומשתוקק מאד שידפיסו ספרו כמה פעמים ויתפשטו בעולם ואמר שיהיו בני אדם שילמדו ויתפללו ע"י הספר הזה, ואמר מי שישב ויעסוק בספריו רק בלי ניצחון וקינטור ויסתכל בו באמת אז בוודאי יהיו נבקעין אצלו כל גידי קשיות לבבו, ואמר בזה"ל סע וועט אים אלע אדערין טרענין, ואמר כל אדם צריך להשתדל לקנות הספר שלו. ומי שאין לו כמה לקנות וכו' ימכור כר מתחת ראשו ויקנה הספר שלו ואמר שהספר שלו יהי' חשוב מאד ויבקשוהו ויהפשוהו מאד ויודפס ויחזור ויודפס כמה וכמה פעמים ויהיה חשוב מאד רק נכספתי לראות זאת ואהיה אני עומד ומסתכל וכו': (שם סי' י')

(מז) **אמר** התורה שלי היא כולה בחינות: (שם סי' יא): (יז) **בעת** שהי' הספר ליקוטי מוהר"ן בכתב ידיין ונתן אותו לכורך ספרים לכרכו, אמר לכם נדמה שזה דבר פשוט הלא כמה עולמות תלויים בזה: (שם סי' יב):

(יח) **אמר** הבעל דבר יכול להפנות ולכסות את העינים מאד אבל כלא זה היה הספר עושה התעוררות גדול מאד בעולם, ואמר בזה"ל דער בעל דבר קען זייער פאר שטעלין אוב ניט וואלט דאס ספר מהויב גיווען א גרוסע זאך צו טאהן אף דער וועלט (שם סי' י"ג):

(יט) **אמר** הסור סרע שלי הוא חידוש נפלא וגם העשה טוב שלי הוא נפלא מאד כי אני עושה טוב הרבה באמת והתורה שלי עושה הרבה מאד בעולם. כי ע"י התורה שלי נמשכין כל ההשפעות שבעולם, ודיבר עם אחד מה המר"מ שלך עם חמים אתה נושא ונותן גם זה נמשך ע"י התורה שלי: (שם סי' ט"ו):

(כ) **אמר** לאחד שצריכין להשתדל מאד לקנות ספריו כי אפילו כשעומדין בתיבה ומנדל הם מוכה גדולה, כי ספריו הם שמירה גדולה בכית לשמור גם את העשירות וממון האדם מכל הויקות, והזכיר או עשיר אחד, שהיה יודעו ומכירו ואמר גם אליו הוא מוכה גדולה שיהיה הספר שלי בביתו כי יהיה לו שמירה גדולה לכל דבר ושתקיים עשירותו והזהיר את האיש שדיבר עמו מזה שיוור את העשיר הנ"ל שיראה לקנות ספריו: (שם סי' טז):

(כא) **אמר** התורות שנאמרו על מאמרי רבה בר בר חנה הנדפסים בתחלת הספר אמרם כשם אומרו היינו כשם רבכ"ח בעצמו, גם בעת שהתחיל לגלות התורות על מאמרי רבכ"ח או סיפר שרבה בר בר חנה בא אליו ושיחר פניו ואמר מדוע אינו משים לב להמאמרים שלו וביקש אותו על זה שישם לבו עליהם והוא יגלה לו בהם חידושים נפלאים: (חי' מוהר"ן דף ג' ע"א).

שיחות ממעלת תורתו וספריו הק'

כפי נעימות הניגון ומשקל השיר כי כולו אחד, כשזוכין לשמוע ניגון כזה עם שיר ודיבורים ועם ריקוד כזה שכולם שייכים זה לזה בכוון גדול ממש אזי מתבטלים ממש בכלות הנפש מגודל עוצם התענוג המופלא, וזהו התענוג הגדול מכל התענוגים, ומי שלא טעם זאת אינו יודע כלל מתענוג, אשרי עין ראתה זאת (כי גם בעוה"ב אין הכל זוכים לשמוע ולראות זאת רק מי שטרח בערב שבת וכו' יזכה לשמוע השיר שיתער לעתיד עם שמחת המחול שיעשה לצדיקים לעתיד לבוא) ואלו האנשים העומדים סביב זה האיש שמנגן הניגון הזה עם השיר והריקוד השייך לו אין יודעים כלל מה לעשות רק יש להם כלות הנפש והשתוקקת נפלא מעוצם התענוג וכל מה שסמוך ומקורב יותר אליו נעשה אצלו ג"כ ממילא כל התנועות של הניגון והריקוד מחמת גודל התענוג כנראה בחוש, וכמו כן כשמקורב יותר אל הקדושה כל מה שסמוך יותר אל התורה והניגון והריקוד נעשה אצלו ג"כ התנועות של כל הנ"ל של הקדושה ממילא, (ובלשון) אשכנז אמר כוה"ל זיי זאלין מיך הערין איין תורה מיט דעם ניגון אין מיט איין מאנגן וואלט דיא גאנצע וועלט אויס גינאנגין, וחזר ושאל וואס האב איך גיזאנט והשיב לו הר"ר נתן זצ"ל שאמר ככל הנ"ל ואמר לו רבינו זצ"ל וואס מיינסטו דיא גאנצע וועלט אפילו חיות ועשבים וכו' ככל הנ"ל: (חיי מוהר"ן במעלת תורתו אות א):

(יב) **אמר** הספר הקדוש שלו ליקומי מוהר"ן הוא אתחלתא דנאולה, ואמר מאחר שיצא בעולם אני חפץ מאד שילמדו אותו, כי צריכים ללמוד אותו הרבה עד שיהיה שגור בעל פה, כי הוא מלא מוסר והתעוררות גדול מאד להשי"ת אשר אין ערוך אליו וכו', ואמר שטוב לקבוע לעצמו ב' שיעורים ללמוד ספריו הק' שיעור אחד פשוט לומר במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל פה, ושיעור אחד ללמוד בעיון גדול כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו הקדושים והגוראים מאד עד אין סוף ואין תכלית: (שם סי' ו'):

(יג) **פעם** אחד היה סורו את אחד ללמוד את ספרו, ואמר שהוא מצוה גדולה ללמוד את ספרו הרבה, ואמר לו שיכולין להיות נעשה בעל מוח גדול ע"י ספרו כי יש בו שכל גדול ועמקות נפלא מאד ע"פ פשוטן של דברים, וגם אם יתמידו בספריו הק' יכולין לזכות להיות נעשה איש כשר באמת ואז יזכה לראות הפנימיות שיש בספריו הק', כי יש בהם פנימיות הרבה מה שאין נראה ע"פ פשוטו כלל, אשרי הזוכה ללמוד ולהתמיד בהם הרבה, (שם סי' ח):

(יד) **אמר** בהתורה שלי יש עמקות, ועיין כמה שנרשם במקום אחר שמה שכתב כלשונו הק' בעצמו צריכין לדקדק בו כמו במקרא כי הוא חוזר בכל פעם דבריו שגראה לכאורה שפת יתר והוא בכונה גדולה וצריכין לדקדק בו מאד וכו', ומי שיש לו עינים וישים דעתו ולבו היטב לדבריו הק' יבין מעט מועיר מעוצם העמקות

(ו) **אמר** התורה שלי גבוה מאד, ובכל מקום שאני משתמש עם צירופי אותיות (דהיינו הראשי תיבות וסופי תיבות וצירופים נוראים שמגלה בספריו הק') היא גדולה ביותר, ואמר הייתי רוצה לילך להלן מן צירופי אותיות אבל אעפ"כ עדיין אני מעכב בכחי' זו, וגם יש לי נחת מזה כי לפעמים יש דברים שהם סתומים ונעלמים מאד שא"א למצאם כ"א ע"י כחי' צירופי אותיות דהיינו בר"ת או ס"ת וכיוצא: (שם סי' ר"ב):

(ח) **אמר** מי שבקי היטב בתורותיו הכתובות בספריו הק' ראוי לו למצוא כל שיחות העולם בתוך תורתו הק', ואין שום שיחה וענין בעולם שלא יוכל השלם למצוא בתוך תורתו (פירוש כי בוודאי באמת בכל הדיבורים ושיחות של העולם בוודאי יש בהם תורה בהעלם, אבל אין מי שיזכה לידע הנסתרות שנעלם בשיחות בני אדם כ"א אנשים גדולים במעלה מאד מאד, אבל ע"י התגלות תורתו הקדושה והנוראה שלו מי שבקי בספריו היטב היטב ויש לו שכל קצת יוכל למצוא בכל שיחות העולם דמוזים מהתורה הקדושה אפילו אם לא יהי' גדול כמעלה ביותר: (שם סי' ר"ג):

(ט) **פעם** אחת נכנסו אנשים אליו, והוציא חתיכת נייר בידו שהיה כתוב עליו בכתיבת ידו הקדושה, ואחזו בידו, וענה ואמר כמה תורות כתובות על חתיכת נייר הזה, ואמר יש כמה וכמה עולמות שהם ניוונים ויונקים חיות מהעשן של התורה שלי וגמל הנייר ושרפו אצל הנר, ואמר יש כמה וכמה תורות שעדיין לא באו אפילו לתוך תמונת אותיות וע"כ הוא חידוש נפלא כשזוכין להוריד אלו התורות להכניסם עכ"פ לתוך תמונת אותיות ואף שאין העולם כדאי שיוכנסו לתוך העולם זהו ג"כ חידוש גדול כשבאו עכ"פ לתוך תמונת אותיות כנ"ל: (שם סי' ר"ד):

(י) **אמר** אפילו מי שאינו שומע דיבורי התורה שאומר רק הקול לבד, הוא ג"כ טוב מאד, וזה בחי' לשמוע בקול דברו, בקול דייקא, ואפילו מי שהוא רק עומד בבית אצל התורה שאומר טוב מאד מאד בלי שיעור: (שם סי' ר"ה):

(יא) **אמר** העולם לא טעמו אותי כלום עדיין, אלו היו שומעים רק תורה אחת שאני אומר עם הניגון והריקוד שלה היו כולם בטלים בביטול גמור, היינו כל העולם כולו אפילו חיות ועשבים וכל מה שיש בעולם הכל היו מתבטלין בכלות הנפש מגודל עוצם התענוג המופלא והמופלא מאד מאד, ואפשר להבינו כי טבע הניגון שנמשך נפש השומע אחר הניגון ומתבטל ככלות הנפש אחר תנועת הניגון כפי מה שיש כח לאותה התנועה לשבר ולעורר הנפש להמשיכה אחריה, מכש"כ מי שיכול לרקד שיהיה הריקוד מכוון ממש כפי תנועת הניגון ובפרט מי שמנגן ניגון עם דיבורים ושיר, שהשיר והדיבורים שייכים בכוון גדול להניגון שמשקל השיר מכוון ממש כפי נעימות הניגון וגם הריקוד מכוון ממש

שיחות ממצלת תורתו וספריו הק'

(אמר המביא לבית הדפוס למען העיר את לב הקורא להתבונן בקדושת התורות והמאמרים הנוראים והנפלאים שבספר הקדוש הזה אמרתי להדפיס פה מספר שיחות הר"ן וספר חיי מוהר"ן את השיחות והדיבורים המובאים שם שנשמעו מפי אדמו"ר הקדוש זצוק"ל מגדולת נוראות קדושת ספריו הקדושים. אשרי מי שיאחז בהם).

שמות המזמאה וקדריים במקומות חרבה, וגם ה' אז שריפות גדולות כמעט ככל העולם וגשרפו עיירות הרכה כידוע ומפורסם בעולם מענין השריפות שהיו אז בעולם בשנת תק"ע הנ"ל: ויש בזה עוד דברים בנו כי עיקר ההספד הנ"ל נאמר על הסתלקותו. בעצמו כי בשנה האחרת שנת תקע"א בחוה"מ סוכות נסתלק אדמו"ר הקדוש זצ"ל בעצמו וע"כ אמר שיכולין לידע מתורתו עתידות שיהיה: (שיחות הר"ן סי' קצ"ה ע"ש ובספר פרפראות לחכמה על התורה הנ"ל):

(ב) גם אלה דברי רבינו ז"ל בעת שראה התורה הנ"ל בכתב, המוסר של התורה שלי נפלא ועצום מאד אלו היו אומרים זאת התורה כלשון אחר כלשון מוסר היה מעורר ומשכר את הלב מאד כי היא כולה מוסר השכל מוסר גדול וגורא מאד, על כן צריכין ליוהר ולקיים מה שהוזהרתי אתכם לעשות מן התורה תפלה, כי תיכף כשמתחילין להכניס זאת התורה בתוך דברי התעוררות ושיחה של תפילה בוודאי תעורר ותשכר את לבו מאד כנ"ל: (שם בשיחות הר"ן):

(ג) אמר אין מי שיכול להכין בהספר לקוטי מוהר"ן כי אם מי שיכול לומר כל תורה פנים ואחור, (שם סי' קצ"ח):

(ד) אמר כל התורה שלי היא כולה הקדמות: (שם סי' קצ"ט):

(ה) אמר כל תורה ומאמר שאומר יכולים לילך ולעבור בו כל תנ"ך ותורה שבע"פ: (שם סי' ר').

(ו) אמר יש חילוק בין החידושי תורה שמגלין הצדיקים כעין שארז"ל שיש חילוק בין נבואת שאר נביאים לנבואת משה רבינו ע"ה כי כל הנביאים התנבאו בכה אמר ד' שהוא בחי' אספקלריא שאינה מאירה אבל משה נתנבא בזה חדבר בחי' אספקלריא המאירה, וכמו כן יש צדיקים שאומרים חידושי תורה אמיתיים ומכניסים אותם באיזה פסוק על מאמר חז"ל אבל אין מכוונים ונכנסים היטב בתוך דברי המקרא וכו' רק באיזה רמז ומסיכות בעלמא וזה בחי' נביא באספקלריא שאינה מאירה אבל יש צדיקים נוראים שהם בבחי' משה שחידושי תורתם הם ברורים וזכים כשמש ומבוארים ומפורשים היטב בהפסוק או מאמר חז"ל שהם מכניסים אותם בהם וזה בחי' נביא באספקלריא המאירה: (שם סי' ר"א):

(א) אמר התורה שלי גדולה מאד, והיא כולה רוח הקודש ויכולין לידע ממנה עתידות, ומי שימה עצמו ויאזין ויקשיב התורה שלי יכול לידע עתידות שיהיה, ואין צריך לומר אח"כ כשנעשין הדברים בעולם שאז יכולין בוודאי למצוא הכל בתוך התורה שלי ולראות ולהכין שהכל מבואר בהתורה שאמרתי כבר, (כל זה שמעתי מפיו אחר שבת בראשית שנת תק"ע בעת שהראיתי לו בכתב התורה בראשית לעיני כל ישראל הנדפסת בלקוטי מוהר"ן תנינא סי' ס"ז ובאותו השבוע ראינו בחוש כל הנ"ל, איך בהתורה הקדושה שלו הוא מגלה נעלמות ועתידות, כי מעשה שהיה כך היה, כי בשבוע הקודם ביום ה' שהוא כ"ה תשרי שנה הנ"ל נסתלק כבוד הרב הגאון בוצינא קדישא החסיד המפורסם מו"ה ר' לוי יצחק זצ"ל אב"ד דק"ק ברדימשוב, ובשבת שאחר יום ה' הנ"ל שהוא שבת בראשית אמר אדמו"ר זצ"ל התורה בראשית לעיני כל ישראל הנ"ל המדברת מהעלמת הפאר של ישראל דהיינו העלמת והסתלקות הצדיק שהוא הפאר של ישראל, ואמרה כאיסה וכיראה גדולה כדרכו ועיניו היו מלאות דמעות ושום אדם לא ידע מה הענין הזה כי אז באותו השבת עדיין לא נודע כלל בברסלב לשום איש מפטירת הצדיק הנ"ל, אח"כ בלילה השייך ליום ב' פ' נח הבאתי לרבינו זצ"ל בכתב את התורה הנ"ל וגם אז ישב משתומם בצערו ואז אמר כנ"ל שיכולין לידע מהתורה שלו נעלמות ועתידות, אח"כ ביום ב' נשמע בברסלב שהצדיק הנ"ל נסתלק ומחמת שהצדיק הנ"ל היה נקרא כפי רבינו זצ"ל פאר של ישראל בחי' תפילין כמבואר במקום אחר והתורה הזאת מדברת מענין הסתלקות והעלמת הצדיק שהוא בחי' הפאר וגם ממה שאמר רבינו ז"ל אז דייקא שמהתורה שלו יכולין לידע ממנה נעלמות ועתידות מכל זה ראינו בבירור שרבינו זצ"ל גילה ברוח קדשו בהתורה הנ"ל הסתלקות הצדיק הנ"ל כמבואר עתה להמעין שם שממש כל התורה הנ"ל מדברת מענין זה דוק ותשכח, והנה כמאמר הנ"ל מבואר שכשנסתלק ונתעלם זה הצדיק שהוא בחי' שם ה' ונתפרסם ח"ו מי שאין בו שם ה' כלל וכו' אז נתגדלים בעולם בעלי שמות המזמאה וקדריים שקורין מאמירען וכו', וגם עי"ז באין שריפות בעולם ר"ל, ואז אח"כ ראינו זאת בחוש שתיכף בשנה הזאת שנת תק"ע הנ"ל נתפרסמו בעולם מאד וכפרס במדינותינו בעלי

תורה	זמן	שנה	מקום	הוספות	מקור
פז	שבעות	חקסז	זאסלאב	אחר פטירת זונת ז'ל, חל ביום ו-שבת פל"ח	ח"מ
פט	ראש השנה				ח"מ
עב	אדר	חקסה		סמוך לברית של בנו הק' שלמה אפרים ז'ל	ח"מ
עג	תחילת קיץ	חקס		שבת ראשון שחור מא"י בסעודה שלישית פל"ח	ח"מ
עח	ראש השנה	חקסא	זלאטיפאליע	חל ביום שבת-א פל"ח	ח"מ
עט				עיין ח"מ רנב, וטובות זכרונות ו.	
צו				זמן רב קודם נסיעתו לארץ ישראל	ח"מ
קיב	תחילת חורף	חקסג			ח"מ
קל"ב	אחר פסח	חקסג		כתזירתו מתתנה כתו שרה ז'ל	ח"מ
קל"ג	אחר פסח	חקסג		כתזירתו מתתנה כתו שרה ז'ל	ח"מ
קמא	ר"ח אלול				ח"מ
קסו	קיץ	חקסג		עיין ח"מ אות ו'	ח"מ
קעה	מוצ"ש חשוכה	חקסה	ברסלב		ח"מ
קעז	פרשת נח שבת ר"ח חשון	חקסה		שהיה אז הפאר שפיל של כתו שרה ז'ל	ח"מ
קצז	קודם שבועות	חקסה			ח"מ
רה	אחר שבועות	חקסה			ח"מ
ריא	סמוך לר"ה	חקסה			ח"מ
רמב	קיץ	חקסו			ח"מ
רסב		חקסו			ח"מ
רסו		חקסב-חקסג			ח"מ
רעז	שמיני עצרת	חקסה			ח"מ
רעח	שמיני עצרת	חקסה			ח"מ
רפב	שמיני עצרת	חקסה		אחר סוכות בסיעתו ללכוד וכשעה שלוו אותו מקראסנע,	ח"מ
רפה		חקסג		גלה אז עיני המשכן ותנוקח	ח"מ
ח"ב					
א	ר"ה	חקסט	ברסלב	חל ביום ה-ו, פל"ח	ח"מ
ב	שבת חנוכה	חקסט	ברסלב		ח"מ
ד	שבועות	חקסט		חל ביום א-ב, פל"ח	ח"מ
ה	ר"ה	חקע		חל ביום ב-ג, פל"ח	ח"מ
ז	שבת חנוכה	חקע		כ' טבת	ח"מ
ח	ר"ה	חקעא		חל ביום שבת-א פל"ח	ח"מ
י	טוף	חקסה		כתזירתו מלכוד	ח"מ
יא	טוף	חקסה		כתזירתו מלכוד	ח"מ
יב	טוף	חקסה		כתזירתו מלכוד	ח"מ
יג	טוף	חקסה		כתזירתו מלכוד	ח"מ
יד	טוף	חקסה		כתזירתו מלכוד	ח"מ
טו	טוף	חקסה		כתזירתו מלכוד	ח"מ
טז	טוף	חקסה		כתזירתו מלכוד	ח"מ
יז	טוף	חקסה		כתזירתו מלכוד	ח"מ
לב	שבת יתרו	חקסט			ח"מ
ט				אחרי ארץ ישראל	ח"מ
טב	סמוך לר"ה	חקסה			ח"מ
טא		חקסה-חקסט			ח"מ
טכ		זלאטיפאליע		ומשמע פתיים את ק"ר שהיה בהתחלת חקסא	ח"מ
סו	בין יוה"כ לסוכות	חקע		בליל שבת קודש	ח"מ
סז	שבת בראשית	חקע			ח"מ
פח	קודם חנוכה	חקע			ח"מ
עא	שבת שירה				ח"מ
עב	שבת יתרו	חקע		אחר סעודה שחרית	ח"מ
עד		חקע			ח"מ
עח	שבת נחמו	חקע	אומן	ליל שבת אחר קידוש	ח"מ
עט		חקע			ח"מ
פז		חקסז בסופו			ח"מ
צב	חקסט			ועיין באריכות בשיתות דר"ן קמא פל"ח על התורה	ח"מ

זמני ומקומות אמירת התורות

מספר חיי פועל טובות זכרונות	הוספות	מקום	שנה	זמן	תורה
		בנסיעתו לאומאן וכו'	תק"ע	חודש אייר	לכו חזו
ט"ז	בשנות חקא-טב ומסעבר בס"א כי נאמר בחחילת החקירות ר	זלאטיפאליע			ב
ח"מ	שבת הראשון שנכנס לעיר	ברסלב	חקסב	אלול פ' כי תצא	ג
ח"מ	(שנות חקא-טב)	זלאטיפאליע		שבועות	ד
ח"מ	חל כיום שני ושלישי	ברסלב	חקסג	ראש השנה	ה
ח"מ		ברסלב	חקסג	שבת טובה	ו
ח"מ			חקסג	חורף	ז
ח"מ			חקסג	שבת תנוכה	ח
ח"מ		ברדך הגסיעה	חקסג	שבת שירה	ט
ח"מ		טראוויצע	חקסג	קודם פורים	י
ח"מ			חקסג	שבועות	יא
ח"מ		ברסלב	חקסג	שבת נחמו	יב
ח"מ	שחל בשבת ובא' פ"ל		חקסד	ראש השנה	יג
ח"מ			חקסד	שבת תנוכה	יד
ט"ז		זלאטיפאליע			טו
ח"מ	בשבת בסעודה שחרית (באותה שבת אמר חר' כ"ד)		חקסג	קיץ	טז
ח"מ			חקסו	שבת תנוכה	יז
ח"מ	כמרומה בחורף חקס"ד	טראוויצע			יח
ח"מ	חל כיום ד-ה פ"ח		חקסד	שבועות	יט
ח"מ	חל כיום ה-ו פ"ח	ברסלב	חקסה	ראש השנה	כ
ח"מ		ברדך הגסיעה	חקסד	שבת נחמו	כא
ח"מ	ביום כ, ה' לעשרת ימי חשובה פ"ח		חקסה	אחר ראש השנה	כב
ח"מ			חקסג	חורף	כג
ח"מ	בסעודה ליל שבת (באותה שבת אמר חר' ט"ז)		חקסג	קיץ	כד
ח"מ	שחל כיום ו' ד פ"ח		חקסו	שבועות	כט
ח"מ	בסעודה שלישית פ"ח		חקסז	שבת תנוכה	ל
	נראה שנאמר בשנת חקס"ב, (עיין ח"מ חק)				לג
	נראה שנאמר בשנת חקס"ב, (עיין ח"מ חק)				לד
	נראה שנאמר בשנת חקס"ב, (עיין ח"מ חק)				לה
ח"מ			חקסב	שבת שירה	לח
ח"מ	שבת קודם ראש השנה, שבת ראשון, אחר החקירות מהת"ת	ברסלב	חקסב	פר' נצבים אלול	מד
		ברסלב	חקסג	אחר סוכות	מו
ח"מ			חקסג	אסר תג סוכות	מח
ח"מ	בסעודה שלישית פ"ח אחר נישואי בתו שרה ז"ל	מערודערווקא	חקסג	בשבת ג' ניסן	מט
ח"מ	ליל א' של שבועות וחזר ונשנה לפני ר' נתן ז"ל אחר שבועות פ"ח		חקסג	אחר שבועות	נא
ח"מ			חקסג		נב
ח"מ			חקסה	תחלת	נב
ח"מ			חקסה	שבת תנוכה	נד
ח"מ					נה
ח"מ	נכתב בזאטלאב חקס"ז פ"ח				נג
ח"מ	חל יום כ-ג פ"ח		חקסה	שבועות	נג
ח"מ	חל כיום ג-ד פ"ח		חקסו	ראש השנה	נח
ח"מ	חל כיום ג-ד פ"ח		חקסו	ראש השנה	נט
ח"מ	חל כיום שבת-א פ"ח		חקסו	ראש השנה	ס
ח"מ	חל כיום שבת-א פ"ח		חקסה	ראש השנה	סא
ח"מ		מערודערווקא	חקסה	שבת שירה	סב
ח"מ	קודם סעודה שחרית, שבת לפני הברית של בנו ש"א ז"ל, סמוך לרי"ח ניסן		חקסה	אדר	סג
ח"מ					סה
ח"מ	כיום ו' אחר פסידה בנו הק' ש"א ז"ל		חקסו	סימן	סה
ח"מ	נאמר פסיקא פסיקא, ראה בפ"ח		חקסו	אחר תנוכה	סו

מפתחות מספר לקוטי תפלות ב' חלקים

לידע על ידם כל תורה בליקוטי מורה"ן איזה תפלה שייך לה :

מתורה א' עד תורה ע' בליקוטי קמא ומתורה א' עד תורה י"ב בליקוטי תנינא הסימנים שבליקוטי ובלקוטי תפלות שונים ומשם ואילך אינם כסדר. ע"כ יש לעיין במפתחות אלו ועל ידם אפשר למצוא המבוקש בנקל :

חלק א'

תורה	תפלה	תורה	תפלה	תורה	תפלה	תורה	תפלה
השמטה	ח"ב מ"ז	קל	קיד	קפד	קכד	רכה	קלו
עב	צב	קלג	קטו	קסה	קכה	רכו	קלח
עד	צג	קלה	צט	קפו	קכו	דכת	קלט
עה	צד	קלו	קטז	קפח	קכו	רלד	קה
עו	סב	קמא	סה	קפט	קכח	רלה	קמ
עח	פ	קמב	ק	קצ	קכט	רלט	קמא
עט	פא	קמג	קיו	קצא	קל	רמב	עח
פ	צה	קמד	קא	קצב	קלא	רמה	קנ
פב	צו	קמה	קב	קצג	פז	דמו	קמב
פד	קח	קמט	פח	קצד	קלב	רנ	קמג
צא	קט	קנב	פו	קצה	קלג	רנא	עט
צו	צו	קנה	פור	דו	פג	רס	קמד
קא	קי	קנו	קיה	רו	קלד	דסג	קנא
קה	עא	קנז	צא	רט	עד	רסד	קנב
קח	צח	קנט	קיט	רי	עה	דסו	קמה
קט	עב	קס	קב	ריא	עו	ערב	קו
קי	קיא	קסה	קכא	ריב	קלה	ערה	קמו
קיה	קיב	קסט	קכב	דיג	קלו	רעז	קז
קכג	קיג	קעח	פט	רטו	קד	רעט	קמז
קכט	עג	קפ	קכג	דכא	עז	רפ	קמח
					רפב		צ

חלק ב'

תורה	תפלה	תורה	תפלה	תורה	תפלה	תורה	תפלה
השמטה	ח"א קמט	כו	כג	נו	גב	עז	לח
יד	טו	כז	כד	ס	גג	עח	לט
טז	טז	כט	נ	סא	לב	פא	מ
טז	יז	ל	כה	סו	נד	פב	מא
יז	יג	לב	כו	סז	לג	פג	מב
(יז)	יח	לד	כז	עא	לד	פד	מג
יט	יד	לט	כח	עב	לה	פו	מד
כ	יט	מ	כט	עג	לו	פט	מה
כב	כ	מד	נא	עד	לז	צ	מו
כג	כא	מו	לו	עז	נה	צא	נז
כה	כב	נ	לא				